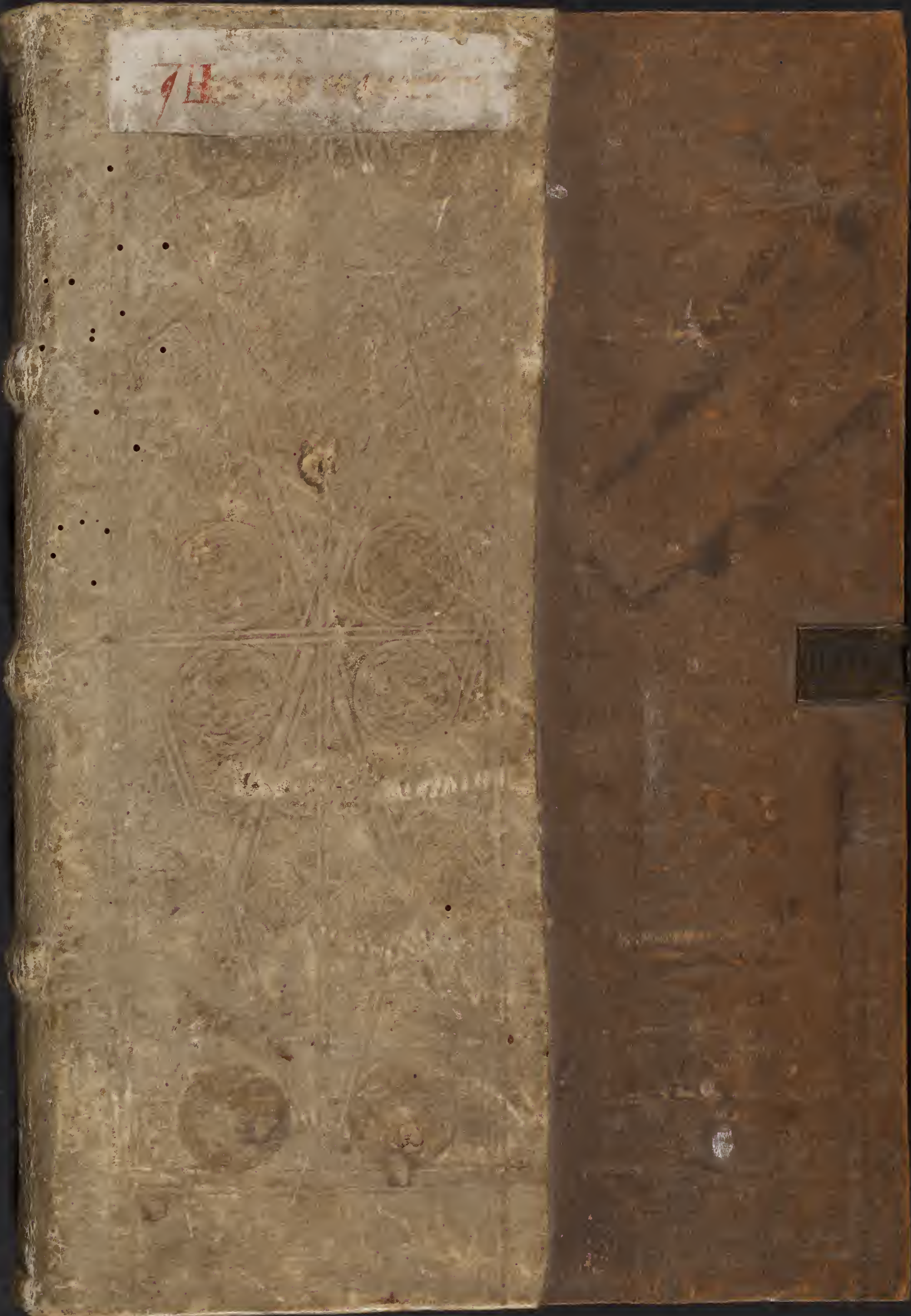

7B

Vdalricus de ellenbog

Auenzoar in thesir
Auerroys in colliget

Quo ecce peccatores intenderunt
arcu[m] parauerunt sagittas suas in pha-
retra ut sagittent in obscuro rectos
corde. Quo que p[er]fecisti destruxerunt

more et exultate ei cu[m] tremore. A p
p[re]hendite disciplina[m] nequando iras
cat[ur] d[omi]n[u]s et p[er]eatis de via iusta. Cu[m] ex
arserit in breui ira ei[us] beati om[ne]s qui

Abumeron. Auenzohar

Au.oys fuit pa auẽzoar. q̄ auerroys allegat [illegible]
[illegible]

Tabula super tractatus ⁊ capitula Auenzohar.

Registrū tractatuū ⁊ capituloꝝ Auenzohar

Tabula super tractatus ⁊ capitula Auenzohar.

Tabula super tractatus ⁊ capitula Auenzohar.

Finis tabule.

Registrum Cartarum Auenzohar.

a	e
In nomine domini	quando declinata
seruus regis	curbitis ⁊ ado
remouetur	testiculi est vapor
b	**f**
omnibus totius	Re. ca. vij.
liter ab hiis	facto cū melle
aquā infusionis	tudinē ⁊ exhi
c	**g**
qꝫ si nō libera	ebulitione scindūtur
magnitudinem	confert cū adiutorio
breuiter expeditus	
d	
nere ab ipsa	
sus sum ad	
qui sint tardi	

¶ Tabula super Colliget Auerrois

¶ Registrũ tractatuũ ⁊ capituloꝝ Auerrois.

¶ Hec sunt capitula Primi tractatus qui est de anotomia.

¶ Hec sunt capitula Secundi tractatus qui est de sanitate.

¶ Hec sunt capitula Tertij tractatus qui est de egritudinibus.

Tabula super Colliget Auerrois.

Hec sunt capitula Quarti tractat⁹ qui est de pronosticis ⁊ signis sanitatum ⁊ egritudinum.

Hec sunt capitula Quinti tractat⁹ qui de cibis ⁊ medicinis inscribitur.

Explicit tabula colligeti Auerrois.

¶ In noie domini amen. Incipit liber thei/criri dabalmodana vabaltadabir cuius est interpretatio rectificatio medicationis ꝛ regiminis: editus in arabico a perfecto viro abumaruan Auenzohar ꝛ trāslatus de hebraico in latinū venetijs a magistro parauicio physico ipso sibi vulgarizante magistro iacobo hebreo. Anno dñi Iesu xpi. M.cc.lxxx. primo mense augusto die iouis in meridie scdo ducante venetijs viro egregio ꝛ preclaro dño Iohanne dandolo: ꝛ scdo anno sui ducatus: anni autem regni. 679. menses. iiij. dies. ij.

¶ Incipit phemium auctoris.

Dixit seruus regis scilȝ abumaruan auēzohar: deuȝ testoꝛ: qđ non cōpilaui hūc librū nisi vi ꝛ conamine multarū precum: ꝛ causa fortis ꝛ cōtinue impulsationis ꝛ cū hoc tempaui ꝛ rectificaui id qđ erat de difficultate in quaternis corruptis qui erāt apud plures studētes in scientijs ꝛ in via alia scientiali. ꝛ in rebus medicine rationalis: ꝛ oīno dimitto cōpilationes sciētiales antiquoꝝ verboꝝ quaternaliū/ ꝛ nō sufficiet mihi in hac cōpilatione exprimere res necessarias tantūmodo. sicut feci in libro quē cōpilaui de decoratione tempe mee pueritie: quia locutus fui ibidē in intētionibus prostractis tali modo: quia nūc erubesco de quibusdā vocabulis ibidē locatis quando locut⁹ fui de causis mali ꝛ corrupti odoris. vnde turbatus fui ex hoc defectu. Sed nūc in isto libro incedā via precogitata ꝛ examiata seruādo mediocritatē meo posse in hac mea cōpilatione. ꝛ rectificabo intantū ꝙ nō incedā in predicto erroꝛe in quib⁹ dixero eundo inter duas vias: ꝛ equādo inter duas res. Et dū incepissem hoc op⁹ supuenit mihi constabilis qui ppositus erat sup hoc negocio: ꝛ nō placuit ei id qđ precogitauerā in hoc ꝛ dixit qđ vtilitas istius opis longe erat ab illo qui nō esset multū prouectus in scientia medicine. ꝛ qđ non erat fm preceptū miramamolini. nec fm intellectū sue nobilitatis. Tunc subtraxi me ab illo ordine ꝛ declinaui ad generalitatē ꝛ cōpilaui eū coactus exeūdo a via precogitata ꝗuis inuite hanc cōpilationē feci ita lucide ꝛ apte ꝙ nihil occultat in infirmo: neqȝ ad stante.

Dixit abumaruan auenzohar regis. Laus ꝛ glīa sit omnipotēti deo cuius oīa que apprehendunt sensib⁹ testificant suā potentiā ꝛ vnitatē. Et eius misericordia sit sup omnes prophetas iustos: ꝛ cōseruet deus honoꝛē nobilitatē domini mei miramamolini. Post hec incipiā compilare res nobiles aggregādo medicinas cōuenientes sinthomatib⁹ ꝛ causis inducentib⁹ passiones que leniter ꝛ sine difficultate poteris inuenire cōuenientes seruis dei ꝛ puris per viam leuē in pfectione breuitatis. Et hoc nō faciam deliciositatis timēdo laboꝛē sicut illi qui intendūt viuere delitiose. ꝛ incipiā cū voluntate diuina a rebus conseruātibus sanitatem.

Cōnuenerūt oēs medici: ꝙ in habēdo ventrē mollem ꝯseruat sanitas nutu dei. Quod autē leuius hoc facit. est. vt dissoluat extameridis pondus. x. aureoꝝ in aqua calida ꝛ ex reubarbaro recenti cōquassato pondus pones triū partiū aurei ꝛ sic dimittes p. xxiiij. horas. deinde cola. ꝛ adde ibi. ℥. i. siropi facti de coꝛtice citri ꝛ da bibere. ¶ Rememorati sunt medici. ꝙ qui bibet. ℥. i. tiriace alfoꝛet. i. liberatricis. i. magne ante cibū cuȝ aqua calida in diebus decē diebus tempe yemis. euadet nutu dei a febrib⁹ putridis. ꝛ ab epilepsia ꝛ a colica. ꝛ cōseruabitur sanitas omniū mēbroꝝ. ¶ Et dicūt ꝙ tardat canos et q hoc cōtinuauerit p annū non ledet a moꝛsu animaliū venenosoꝝ. nec a veneno nec a moꝛte pestifera cuȝ adiutoꝛio dei. ¶ Et qui bibit tyriacā securus est a nocumento potus male aque. ¶ Et si homo recesserit a generatiōe ꝛ ipaȝ sumpserit fm oꝛdinē predictū. generabit nutu dei. Et hoc idem dico de muliere. ¶ Et mulier que fetū pre doloꝛe parere non potest. si recepit auf semis ex tyriaca pariet nutu dei. ¶ Et si de ipsa recepit mulier que nō impregnatur ex agiū semis cū aureo vno limature eboꝛis causam habebit impregnandi. ¶ Et qui habet colicā causa frigoꝛis: vel ex ventositate vel ex retentione fecum ꝛ pondus ꝛ ni⁹ aurei ex ipsa receperit ieiuno stomacho liberabit. ¶ Et si biberit ex ea hūs scabiē minutā ꝛ magnaȝ que vadit ꝛ redit cōfert ei. ¶ si cū ea linieris vel epithimabis dictā scabiē liberabitur oīno. ¶ Et si aliquis fluxū magnū patief cā alicui⁹ medicine acute. vel ex aliquo humoꝛe venenoso seu malo curaf ex eo ¶ Et q habuit predictū fluxū si cepit pondus nouem granoꝝ oꝛdei ex smaragdo trita ꝛ subtiliter cribellata cū aq̄ calida ieiuno stomacho curabif ex ea ¶ Et ē necessariū ei qui recipit tyriacā vel smaragdū ut tardet a potu ꝛ cibo vsqȝquo trāseant hoꝛe. 7. vel parū plus vel minus ab ipsoꝝ receptione ¶ Itē si smaragdus suspendaf vētri fluxū habēti vel lienteriā liberabif inde. ¶ Itē nota ꝙ tyriaca recens cōfert vlcerib⁹ ꝛ pꝛopꝛie pulmonis ꝛ si nō habebis nisi de veteri dabis cā cum decoctione vel aqua coꝛnularū. ¶ Et premonitū est de tyriaca ut nō admisceaf cibo in coꝛpoꝛe humano intelligendū est si necessitas nō affuerit ex causis nociuis foꝛtib⁹ velut est moꝛsus serpentis. aut potus alicui⁹ veneni. aut potus alicui⁹ medicine moꝛtifere quoniā in istis ꝛ sibi similib⁹ necessitas nos inducit ad ipam propinandā. ¶ Et causa monitionis nō miscēdi tyriacā cuȝ cibo est qđ deus dedit sibi virtutē expellēdi nociuas causas obuiando: ꝛ ipsa recepta nō est obediēs membris facientib⁹ digestionē. Et cū iam sit mixta cibo. tūc recipit cib⁹ dispositionē ex hoc ꝙ est difficilis digōis vnde accidit bibenti inquietudo ꝛ doloꝛ. donec expellaf cibus anꝗ coꝛpus recipiat nutrimētū. ꝛ amittif cib⁹ pre doloꝛe et angustia pacientis. Sed tpe necessitatis leuiter poterit tollerare taleȝ doloꝛē ꝛ inquietudinē. ¶ Conuenerūt medici ꝙ exercitiū temperatū siue fiat pedib⁹ siue equo adiuuat in cōseruatione sanitatis. dūmodo temp⁹ nō excedat in caloꝛe. ¶ Itē scias ꝙ intrare balneū moderate fm ꝙ conuenit hoc est in. x. dieb⁹ semel ieiuno stō. dūmodo nō sit famelicus ꝛ indigeat cibo vehemēter valet in cōseruatione sanitatis. dum temp⁹ sit tempatū ꝛ nō excedat in caliditate nimis. ¶ Et dicit iterū quod balneū aque dulcis tempatū inter caliditatē ꝛ frigiditatē ieiuno stō. sanitatē conseruat. ¶ Et scias ꝙ a medicis phibef distillare siue spgere aquā tepidā propꝛie sup caput. imo pcipiunt ut sit calida ꝗtuȝ potest sustinere. ¶ Et dicūt iterū ꝙ fricare dētes cum radice nucis semel in quinqȝ dieb⁹ mundificat caput: ꝛ clarificat sensus: ꝛ intellectū acuit. ¶ Et siłr dicunt ꝛ est verū ꝙ comedere panē bene fermētatū cōuenienter ꝛ optime malaxatū ꝛ coctū eodē die post recessum tamē caliditatis acqsite ab igne iuuat in sanitatis cōseruatione ¶ Et queadmodū panē frigidū post diē vnā comedere prohibeo. ita ꝛ calidū eo ꝙ si calidū comederit infundif ipius caloꝛ igne⁹ in stō ꝛ ipm coꝛrūpit. ꝛ stō dānatur. quare difficilis digestionis valde existit. ꝛ hoc ideo ꝙ digō stōi nō efficif eo modo quo putant ignoꝛātes. qui dicunt oīs caliditas digōem procurat sed sicut ipsi errāt: sic ꝛ alios errare faciūt. mēbra vero cibuȝ digerūt suo caloꝛe radicali ꝛ naturali quē ab etate recipiūt ꝛ cibus diuidif ab ipso et mittif ita pportionaliter cibus oībus mēbris. fm ꝙ melius videf conuenire pcepto dei cuilibet mēbro/ Panis vero qui steterit post decoctiōem sui vltra diē vnā: suam tempatā complexionē perdit inꝗtum est panis ꝛ incipit recipe alterationē. ꝛ ꝗto magis indurat eius digō granioꝛ repitur: et grossi humoꝛes ex ipo oꝛiūtur. et quia panis ꝗto plus moꝛaf tanto plus induraf ei⁹ in digestio multiplicaf et eius siccitas augef. quare humoꝛes sicci ex ipso procreanf vnde ipm comedere phibeo. ¶ Et dicunt ꝙ comedere carnē recentē statim post ei⁹ necationē est bonū valde et cōfert. caro vero q̄ est ex aialib⁹

habentib⁹ duras carnes velut sunt turtures grues et anates silvestres et similia comedi debent post necationē ipsorū .xij. horis in hieme. estate vero .vij. horis. Et si hoc declarare deberem plongaret̄ nimis sermo noster. et propter hoc abbreuiare intendo ut seruē precepta honorati regis. ¶ Et dicūt iteꝝ ꝙ fructus qui habēt stipticitatē nō excedentē sicut sunt granata. muza suggere post cibū cōfert eis quib⁹ cibus in stō corrūpitur corruptiōe fumosa vel corruptione simili odori ouorum putridoꝝ. Illi autē quib⁹ accessit cibus in stō oino a talib⁹ cauere debēt. dulcia vero granata eis nō nocent. ¶ Dicit seruus regis expimento noui ꝙ oia habentia fortē stipticitatē. sicut sunt pontica naturaliter sunt sicca grossa et dura terrestria dolorē stōi generātia q̄uis in eis virtus aliqua cōfortādi stōz repiatur. q̄ non cōferunt stō habētia fortē stipticitatē: sed tēpatā sicut sunt rose et similia. habētia vero grossam siccā terrestrē subam. si bene decoquit̄ minus nocēt stō exceptis fabis in quibus decoctio nō remouet nocumentū. ¶ Et dicūt medici et experiētia hoc testat̄ ꝙ sgnzabin propiciat⁹ cū decoctiōe yringoꝝ omni mane ieiuno stō preseruat a pleuresi. ¶ Et recordor ꝙ pater me⁹ bone memorie mihi dixit ꝙ habentes ventrē solubilē nō valde ptisici fiunt. hoc mihi dixit et multa alia bona ab ipo didici. et ab eo tempe vsq₃ quo hūc cōposui librū experimēto cognoui. ¶ Expientia testat̄ ꝙ smaraldus stōm cōfortat. ⁊ cōfert apoplexie si collo suspēdatur. et si teneat̄ in ore dentes cōfortat et stōm. ¶ Et pspicere firmiter et acute in oculis asini silvestris cōseruat visuz et cōfert descensui aque ad oculos ⁊ in hoc est ꝓprietas mirabilis. et diu iam data ad cōseruationē sanitatis oculorū et sic est sine dubio. ¶ Certū est et approbatū ꝙ comedere capita leporꝝ quot inuēiri possunt. cōfert tremori mēbroꝝ ¶ Et iam expientia noui ꝙ iuuant valde priuationi motuū membrorū: et ipsoꝝ sensus: et hoc aliqui erātigs minime sunt memorati. ¶ Dixerūt medici ꝙ bibere cuz vasis factis ex ligno tamarisci cōseruat ab egritudine splenis et ab alijs accidentib⁹ malis spleni supueniētibus. ¶ Et iterū expientia noui ꝙ bibere decoctionē masticis pseruat ab egritudine stōi et epatis. ¶ Et dicunt iteruz ꝙ bibere decoctionē seminū melonū cōseruat ⁊ prohibet generationē arene in renib⁹. ¶ Et si instrumentū cū quo ponuntur alcohol. i. pulueres oculorū in oculis fuerit ex puro auro confortat visum. ¶ Et ponere denariū auri puri post ipsi⁹ ablutionē in cogna ad coquēdū prestat fortitudinē coquine ⁊ iuuabit toti corpori. ¶ Et abluere oculos multotiēs cuz aqua rosata cōseruat ipsos a generatiōe lippidinis. et madefacere eos quotidie cū aqua rosacea zutherata donec corpus sit mundū a superfluitatib⁹ confortat visum. ¶ Et iā passus fui in oculis meis causa fortis vomitus qui mihi prehabūdauit ⁊ incurri dilatationē pupille in ambobus oculis. quia timui valde ⁊ apparuit mihi in somnis bō ex medicis oculoꝝ qui mihi p̄cepit ut ex aqua rosata vel syrupo rosaceo plurics in oculis ponere deberē. ⁊ tunc tpis studebā in sciētia medicine: sed nondū erā exptus in ea. et recitato hoc patri meo sibi dimisi qui cogitās post horā vnaz mihi dixit. Surge et fac qd̄ preceptū est tibi in somnis: et ego feci illud stati et cōtulit mihi valde. et nō cessaui in hoc agere vsq₃ quo istū cōposui liberū. ¶ Itē longo tpe expertus sum: ꝙ gariofoli pulverizati et subtiliter cribellati et sparsi sup ꝑrā capitis in nocte in hyeme ꝓhibent descensum aquicitatis et humiditatis cerebri ad nares. et illud idē macis. sic prepati facere potest. ⁊ mētastrū quidē. et cortices citri hoc idē facere dicūtur. Quāuis mentastrū min⁹ gariofolis operet̄ in hoc casu. Ita et cortices citri min⁹ macis cōferre probātur. ¶ Itē dicūt ꝙ assidua inunctio spine cū oleo oliuarū abluto cōseruat hominē ne in senectute curuet̄. ¶ Item oleū amigdalarū ad hoc multū cōferre probatur. ¶ Et aliqui etiā affirmāt ꝙ oleū sisaminū hoc idē facere nouit. sed oleū amigdalaꝝ longe plus p̄dictis ad hoc valere dico eo ꝙ subtilioris substātie esse reperitur. hñs in se modicū stipitis ¶ Et scire debes qd̄ stiptica et subtilia oībus principalib⁹ mēbris conferrūt. quare in eorū medicinis oino ea ponere nō desistas. ¶ Et dicūt iteꝝ medici et probatū est. ꝙ comedere cerebra passeꝝ et maxime masculorū excitat coitū. ¶ Et rape similiter si comedāt̄ cocte siue cū carnib⁹ siue sine illud idē faciūt. ¶ Et experimēto cōpertū est: ꝙ comedere rapas visum hz acuere et subtiliare. ¶ Et dicūt etiā ꝙ comedere pastinacas coctas vel crudas coitū habet ꝓmouere ¶ Et brodiū etiā ciceroꝝ rubeoꝝ illō idē facere dicit̄ ¶ Et certuz est et probatū ꝙ comedere pullos colūbinos nō valde magnos nec paruos nō potētes ambulare seu volare mouet coitū mirabiliter. ¶ Et asserūt iterum ꝙ comedere colūbos silvestres est media ꝓpria relaxationib⁹ omniū membroꝝ. s. totius corpis: et hoc est illis q trahūt post se crura et pedes. et cōfert priuationi sensus et motus mēbrorū et tremori ipsoꝝ ⁊ cui accidit amissio loq̄le. ¶ Et dicūt etiā ꝙ odorare anhelituz colūboꝝ et id ꝙ ex corporib⁹ ipoꝝ de vaporib⁹ resoluit̄. morando in cauernis suis prope loca vbi quiescunt et redeūt. dummō nō recipiat odorē stercoris ipsoꝝ specialiter in estate cōfert oībus supradictis. ¶ Et dicūt ꝙ abluere anū multotiēs cuz aqua dulci tepida prohibet emorroidas euenire. ¶ Et dicunt etiā ꝙ comedere auellanas ⁊ nuces cū ficub⁹ existit tyriaca paruis venenis. et alliū in hoc fortius repitur eē ¶ Et dicunt etiā ꝙ induere pelles leporū cōfortant mēbra omnia senū et iuuenū. ¶ Et pelles agnoꝝ similr pueris conferre probātur. ¶ Et dicunt et probatū est ꝙ odorare anhelitum gattoꝝ habet cōsumere humiditatē radicalē pulmonis ⁊ totius corpis. ¶ Et dicunt etiā ꝙ assuescere acetū in potib⁹ et cibis suis prohibet aduentū febriū putridarū. et piper hoc quoq₃ facere ꝓbat̄. ¶ Et dicunt ꝙ comedere carnes antiquas ⁊ veteres est magna egritudinū ¶ Et dicūt id ꝙ magis nocet senib⁹ ex cibis sunt pisces. ¶ Et dicūt ꝙ bibere zucharū cū aqua frigida remouet sitim. ¶ Et dicunt ꝙ si quis receperit filū lane marine et cum ipso suspēdens serpentē et suffocet ipm et collo suspendēs ipm portet securabit̄ a sqnātia. Al. filū vermis fitici marini cum quo strangulata fuerit vipa si suspensum fuerit supra illuz qui patit̄ sqnātiā sanabit̄. ¶ Et dicunt etiā ꝙ frequētare flōmiā cefalice prohibet apātata capitis seu cerebri euenire. ¶ Et flōmare medianā prohibet apostemata corpis procreari. ¶ Et dicunt ꝙ frequētare potus aque tremaꝝ est securitas ne priuet̄ sensus et motus mēbroꝝ. ¶ Et dicūt qui vrticas vsus fuerit comedere ⁊ cū carnib⁹ et sine secur⁹ erit ꝙ arena nō generabit̄ in ipsi⁹ renibus ¶ Et dicunt ꝙ comedere raphanos vel caules remouet raucedinē vocis. ¶ Et dicunt ꝙ comedere citonia assata post cibum hz leticiā generare et pigriciā remouere. ¶ Et dicunt ꝙ comedere cortices citri cōfortat cor et omnia mēbra principalia. et semina eoꝝ habēt venenoꝝ a ciuitatē remouere. ¶ Et dicunt iteꝝ ꝙ sumere cortices paruaꝝ limatiaꝝ in potu ⁊ in cibo paruis cōfert venenis. ¶ Et dicunt ꝙ comedere decoctionē scerchani ꝙ filix in latino dicit̄. habz intestinis educere cucurbitios et etiā longos lumbricos. et dicunt ꝙ almurifactū ex fermento vel ordeo cū aceto prohibet generationē vermiū in ventre fieri ¶ Et iteꝝ probatū est ꝙ ponere guttam paruam olei sinapis in aure non audientis de tertio in tertiū liberabit̄ egri nutu dei. ¶ Et comedere psica cognitū est. qd̄ q̄uis sint multoꝝ nocumētoꝝ habēt omnē fetorē remouere vicio stōi procedēte. et nullum aliud scitur in eis iuuamentū. ¶ Et yringi hoc idē modicuz exercere dicunt̄. ¶ Et ꝓbatum est qd̄ intrare balneū olei tepidi sanat ab omnib⁹ dolorib⁹ totius corpis deo dante. ¶ Et scitum est qd̄ si aplicet̄ asa fetida ano sanat apāta ipsius dissoluendo ipsa. ¶ Et dicunt etiā qd̄ apponere yringos pistatos sup apāta dissoluit ea. ¶ Et scitum est qd̄ pinguedo erach. i. anatis calida vel frigida cōfert doloribus. ¶ Et probatuz est qd̄ suspēsio stercoris adip sup locū doloris. habet colicā remouere. ¶ Et dicunt etiā qd̄ coagula habent solutionē ventris cōstringere. ¶ Et suffumigatio cum pelle iueri in retentione vrine dissoluit eā. ¶ Et dicit

seruus regis dummodo illa retentio vrine nõ procedat ab spate vel lapide viam obturãtibus. si eni ex aliquo istorum nõ procedat pro certo liberabit deo dãte. ¶ Nuncus recordatus sum res cõseruantes sanitatẽ et remouẽtes egritudinem sua proprietate queadmodũ experimẽta mihi testificañ. amodo incipiã loqui in causis ⁊ curis egritudinum breui tractatu ⁊ receptionibus paruis et notis medicinis.

¶ Tractatus primus de egritudinibus capitis. Capitulum primum de scabie capitis qđ sagrum nominatur.

¶ De scabie capitis qđ sagrum noĩatur capitu. primũ

Dico de egritudinibus capitis est hec egritudo et paruis maxime euenire videtur. Magnis autẽ raro accidere reperitur. et causa huius egritudinis est habũdantia flãtis. ¶ Et cura hmõi ẽ cũ est parua et fluẽs regere cũ regimiẽ desiccatiuo. s. dando ei turtures ⁊ aues paruas nemoris assatas veru vel in testo. cũ aceto et almuri. et da ei panẽ bene fermentatũ: cũ oleo et parum salis et aceto. Et sufficit in cura huiusmodi linire caput paciẽtis cũ aceto et spgere desup puluerẽ cantaridarũ adustarum. Et si infirmus hoc poterit sustinere propinabis ei de tertio in tertiũ diẽ mirobolanũ vnum intlũ tritũ et cribellatũ ad bibẽdũ cũ aqua mane ieiuno stomacho. ¶ Et si scabies fuerit dura: dabis ei sm qđ cõuenire poterit suis annis vel sue etati de yerapigra in põdere prout videbitur conuenire oĩbus. x. diebus semel. et inunges cum melle postea ablues eã. s. scabiẽ cũ aqua dulci tepida. deinde sperges sup eam hũc puluerẽ. Re. Turis adusti parte id ẽ zeris vsti quintã partẽ vnius ⁊ incorpora cũ aceto ⁊ exicca in sole. demũ subtiliter tere et cribella et desup sperge. et si infirmus fuerit humide cõplexionis et mollis ablues ipm cũ aqua mellis. demũ desup epitimab hoc cerotũ. Re. olei rosati et cere abluti qđ sufficit et dissoluatur cera in oleo. Postea misce cũ eo quartã partẽ ipsius pulueris caliginis fumi vel camini et epitima cũ eo caput in sero mane vero ablues cũ aqua mellis. et iterum appones de predicto.

¶ Capitulum secundũ de tinea capitis.

Accidit qñdoqz capiti tinea: et est passio grauior supradicta et cura eius prolixa existit. Conuenit ergo huic patienti ut abstineat ab oĩbus que habent flã generare. Et ciba eũ pane optimo fermẽtato ⁊ turturibus et puis auibus preparatis cũ aceto et almuri vel assatis: ⁊ da ei comedere etiã panẽ cum aceto oleo et sale. Et ablue caput eius cũ aceto et melle calefactis. et pone in nocte super caput ipsius pulueris thuris adusti mixtũ cum decuplo sui mellis dispumati. ⁊ si patiẽs fuerit puer. dabis ei ad bibẽdum de yera in. x. diebus semel põdere sue virtuti et etati cõueniente. et si iuuenis fuerit dabis de eadẽ yera aureos tres cũ aureo vno pulueris agarici mixti cũ aqua in qua infusa fuerit pulpa colognthide tãdiu qđ mutet saporẽ ⁊ colorẽ. Et abstineat a cibo quousqz purgetur ex ea. et hoc pluries facere debes donec corpus bene mundetur. Demũ sup caput aspges hũc puluerẽ prius facta ipsius ablutiõe. Reci. Caliginis fumi vel camini et vngule eqne. thuris vsti. et alachantie. an. ptes equales fiat puluis qm hic puluis generat carnẽ viuam ⁊ facit cutim.

¶ Capitulũ tertiũ de alopicia.

Dicias qđ hoc egritudo generatur ex flãte subtiliori: et nõ ita grosso sicut est flã ex quo tinea generatur. Ex quo quidẽ accidit depillatio cutis capitis ⁊ casus capillorum. ⁊ ideo dicitur alapicia qm vulpibus hec passio sepe accidere cõsueuit. Et sufficit in hac cura purgata materia cũ medicina laxatiua predicta in capitulo de tinea. vngere locũ cũ antiquo oleo nucũ. vel cũ oleo de cherua et cibare eum sicut diximus in tinea.

¶ Capitulũ quartum de thiria.

Dicias iterum qđ si flã adhuc in minori quãtitate ĩ corpore habũdauerit qz in predicta egritudine ⁊ fuerit subtilioris sube accidit ei egritudo q̃ thiria noĩatur. Et dicitur thiria eo qđ depilatio cutis fit p viã tortam. ⁊ causa istius tortuositatis est paucitas flãtis in quantitate cũ non vltima subtilitate. Qm si eẽt in subtilitate vltima fieret depilatio p viã rectã sicut facit aqua qm cadit sup terrã qz retinet aliqd grossitudinis et nõ est equalis. Accidit ei qđ accidit aque: qm aliquid luti ei sup spargitur qz cũ cadit in terrã facit viã tortuosam ⁊ nõ rectã: et propter hoc ab antiquis noĩatur noĩe serpentis. s. tyria. et cura huius est leuior alopicia. qm rectificãdo eũ in cibis et potibus queadmodũ diximus in predictis et inungẽdo locũ cũ oleo de cherua vel oleo nucũ vel oleo oliuarum veteri bulito in vase ereo tãdiu donec ad nigredinẽ deueniat: et sufficiet in cura istius.

¶ Capitulũ quintũ de caluicie.

Accidit capiti caluicies que si in iuuẽtute peruenerit sufficit in cura ipsius inungere caput cũ oleo amigdalarum dulciũ qm illud hz acuitatẽ humorum remouere. Et si in senectute acciderit ĩpossibilis est ipsius cura.

¶ Capitulũ sextum de scissura capillorum.

Capillis accidit scissura et scinduntur in ptes duas. et causa huius est multitudo siccitatis. et huic egritudini cõfert oleũ seminis lini. et oleũ amigdalarum dulciũ ⁊ oleũ oliuarum dulciũ. Ita tñ qđ in vno quoqz istorum oleorum apponas aliqd de laudano dissoluto cũ eis buliẽdo et qm scindũtur capilli dealbantur eorum extrema qđ est contrarium eius qđ est in canicie in qua dealbantur radices. cibus illorũ sit panis bene fermẽtatus cũ brodio galline ⁊ cũ amigdolis vel zuchara. et carnes castratine elixe cũ modico sale ⁊ oleo

¶ Capitulũ septimum de sabaphat.

Sabaphat est egritudo rubedinis q̃ accidit in carne coloris pulmonis cũ paruis pustulis. et accidit in cute capitis hec egritudo sicut in facie. et nõ generatur nisi ex colera mixta cum aliqua grossicie. qm si esset subtilis valde nõ adhereret illi loco. et cura huius est euacuare corpus generali euacuatione sicut flõmia si virtus fuerit fortis et puro de cefalica. postea mũdifica corpus cum medicinis educentibus colerã prope. et nõ solũ dãdo infusionẽ vel virtutes ipsarum. sed cũ tota substãtia ipsas propinare debes et medicine que hñt colerã purgare note sunt. et que ex eis magis laudatur est scamonea cũ lacte cartaini et lacte ficuum equalis põdere. Hec eni medicina optime purgabit hũc humorem dño concedẽte. et qz humor iste colericus existit. ideo nõ ponimus aliquã pinguedinis vnctionẽ. sed porrẽde sunt medicine que hẽat cõsumere et caliditatẽ egritudis remouere. et que magis ex istis comẽdantur sunt rose recentes. et si nõ inueniuntur recipies quartã ptẽ ipsarum de siccis ⁊ tantũdẽ de narges ⁊ pistentur ⁊ misce cũ eis equali quãtitate farine ordei: et si times ordeũ propter suã viscositatẽ. recipe. rosarum. ℥. ij. et floris narges. ℥. s. ⁊ floris camomille quartã partẽ. ℥. vnius ⁊ decoqtur ĩ aqua et aceto eiusdẽ qntitatis tãdiu donec mutauerit colorẽ. addẽdo huic decoctioni ex suco citrinorum. ℥. i. et si nõ inueneris pone loco eius de suco cornularum. vel de suco plãtaginis vel de suco menuthe et madefac petiã in hoc liquore et pone sup locũ et cũ desiccatur. itera. ¶ Et rectifica cibũ eorum p̃cipiẽdo eis ut nõ comedant dulcia. sed ciba eos latucis cũ aceto qz ingrossant humores in viscãdo et qz sunt acetose. sz acetũ nocet huic si solũ sumitur. et a portulacis oĩno abstinere debet et ab oĩ genere lactis: et ab oĩ etiã re q̃ propter morã saporẽ suũ mutauit: et abstineat a fructibus p̃terqz a. granatis dulcibus et ab interioribus cucumerum saracinorum. i. anguriarum. qm a comestione istorum minime leduntur. imo humorẽ malũ p vrinã educere

probant. et caueãt etiã ab oĩbus in sartagine assatis: et ab oibus frixis et ab oĩ genere piscium ꝛ ouoꝝ. q: ista diuersi mode inferunt nocumẽtum, et fac eos odorare cõtinue rosas vel mirtulã vel nenufar, et precipe eis ne faciẽ ꝯuertãt ad radios solis vel ad ignẽ et similia et sic faciendo et continuando quẽ diximus liberabit omnino nutu dei.

Cap. octauũ de canicie capilloꝝ ſm diuersa loca.

Et capiti accidit qꝺ in quibusdã locis capilli dealbant quedã albatio a morphea noĩatur. et possibile est ut mutent capilli ad citrinũ vel turpiorẽ colorẽ. et hoc accidere potest añ natiuitatẽ et post. et qñ accidit post natiuitatẽ causa eiꝰ est humor frigidꝰ sparsus ad locũ illũ mutans naturã eius ad frigiditatẽ. ꝛ ſm mutationẽ vel alterationẽ loci. mutat color capillorũ ſm plus ꝛ minus. et cura eiꝰ est ordinare regnũ cũ calefaciẽtibꝰ exiccãtibus tempate. et comedãt in cibis suis turtures ꝛ auiculas puas assatas ꝛ elixas. et exercitio ante cibũ: et quiescãt post et vngat locus cũ oleo de hedera vel cũ oleo pſicoꝝ vl cũ oleo corticis citri. aut cũ oleo de xanniz ter in die aut plꝰ aut minꝰ ſm magnitudinẽ et paruitatẽ egritudinis.

Capitulum nonum de mala dispositione et figura capillorum capitis.

Et accidit capillis qñqꝫ figura in natural qñ oriũtur tortuosi et postmodũ quasi reuoluunt versus suã radicẽ. et hoc accidit propter multã cutis siccitatem. et põt esse qꝺ in quibꝰ locis sunt tortuosi ꝛ in qbusdã nõ ſm qꝑ siccitas in loco plus ꝛ minꝰ habũdare repitur et cura huiꝰ est assidue vngere locũ cũ oleo de vitellis ouorũ et oleo amigdalaꝝ dulciũ. et oleo semis lini eq̃li põdere

Capitulum decimũ de fursuribus capitis.

Accidit in cuti capitis ut in ea similia fursuribus generent. et hoc est propter expulsionẽ flãtis grossi ad locum, et causa huius est multa repletio cibi. et comedere ea que flã generãt et gescere ante cibũ ꝛ post exercitari, et qꝺ plus hoc agere potest est exercitiũ in mediate post cibuz, ꝛ etiã balneare se extra stufam in aq̃ frigida vel tepida in calida vero minime nocere indicat, et cura huiusmodi est exercitiũ añ cibuz et añ balneuz et comedãt turtures p̃paratas cum aceto et aues paruas et abstineãt oĩno a potu aque simplicis nisi ei admisceat mel vel vinum coctum, et purget conueniẽti hatartico. ¶ Et qꝑ laudatur magis est aloes et colognitida. et hec cõfectio similiter multum ad hoc valet. que Re. Aloes sucutrini ꝛ semis vrtice et yreos añ. aureũ. i. mastic. aur. ʒ. sarcocolle. ptem tertiaz aurei vniꝰ. interioris colognitide octauã ptẽ aurei vnius. Colognitida quidẽ minutim incidat. et alie res subtiliter puluerizent. ꝛ addes ex puluere dragma: ꝛ amigdalarum dulcium ad pondus oĩm: ꝛ misce totuz malaxãdo cũ syrupo sqnzabin addendo ei ex scamonea põdus triũ granorũ ordei, et dosis huius ẽ põdus aur. v. cũ ciato vno aq̃ decoctionis ysopi et allei abstinẽdo sicut cõuenit in laxatiuis, ꝛ abluat caput eius cũ aceto vini, epithimãdo ipm luto seu terra cũ qua vltramarini capita sua abstergũt, et si cũ aceto miscueris mel ꝛ caput ipsius cũ ipso lauabis melius erit Item si ex subtili alchitran in yeme caput lauabis vel vnges liberabit. et ablutio etiaz ex aqua scithile vel ex aqua centauree minoris hanc remouet passionẽ.

Capitulum vndecimũ de pediculis.

Pediculi autẽ accidũt capiti. Et gal. dicit qꝺ exitus eoꝝ ẽ inter carnẽ et cutiz. ꝛ alij dicũt qꝺ ꝑcreant ex sudore viscoso existẽte sup cutiz. Sz quocũqꝫ modo sit hec est veritas qꝺ generant ex humore liqdo valde. cui aliqua caliditas est amixta cũ aliqua ex spẽbꝰ putredĩs ꝛ nõ dico putredinẽ ꝯpletã sed que est in fieri. Cura hꝰ est eis dare yerapigrã cũ aqua lactis qꝺ coagulatũ cũ semie vrtice. vel cũ lacte ficus. Et pone sup caput desiccãtia. et si fuerit in estate sufficit tibi acetũ ĩ quo bullita sit cẽtaurea minor: in hieme vnges caput eiꝰ cũ alchitrã. qñ destruit humorẽ facientẽ pediculos et ipsos necat.

Capitulum duodecimũ de lendinibus.

Et superueniũt capillis capitis lendines ex generatione quaꝝ diuerse a medicis repiunt opiniones. Et cura earũ est vngere caput cũ eis que diximꝰ sez cũ centaurea minori ꝛ cũ alchitrã. Et nõ ampliꝰ generabunt. Et fac eos assuescere balnea et multotiẽs caput abluere et destruit ipas. Et q vult cãm vel mãz earũ remouere. oportet ut a cibis incõueniẽtibꝰ abstineat. Et sit cõtemptus comedere gallinas vel turtures decoctas cũ aceto vel agresto vel suco bbis. Et iã nõ remanet nobis aliqd mẽorare de his que capiti extrinsecꝰ accidere possint nisi que ab extrinseco hñt prouenire. Nũc autẽ incipio tractare de his que eisdem habent a causis extrinsecis prouenire.

Incipit tractatus secũdus de egritudinibꝰ capitis accidentibus ab extrinseco sicut a percussione.

Et accidit capiti ꝑcussio ex ferro vel lapide vl ligno. et ex silibꝰ. Et ea que ex ferro fit absqꝫ ĩcisione cutis: minime saniẽ hꝫ ꝑcreare ut plĩmũ. ꝛ si fit hoc est in modica quantitate. et remouet hoc nocumentũ abluendo locũ cũ aq̃ mellis post capitis abrasionẽ et desup ponẽdo emplastrũ balnelcli et est vnguẽtũ seu emplastrũ de palma Et si ꝑcussio fuerit ex lapide vel silĩ supple sine incisiõe, ꝑcerto hꝫ saniẽ generare. Et cura eius est sicut diximꝰ excepto qꝺ magne ꝓlongat. Et incisio facta ex ferro tendit vsqꝫ ad panniculũ qui craneũ exteriꝰ tegit. dolorẽ fortẽ hꝫ generare. et inde febrẽ ꝑcreare. Cõuenit ergo in hoc casu corpꝰ euacuare cũ flõmia cefalice ptis apposite. qñ in hoc casu sp intendo flõmare de opposito. Moderni vero medici innitunt dictis cuiusdã medici senis q in sbilia morabatur noĩe hensicusages. quia videbat sibi sufficiẽs ĩclinatio facta a supiori ad inferiꝰ ꝛ in hoc casu flebotomabat medianã dicẽs qꝑ hec ꝯrictas sibi sufficere videbat. Sed pater meꝰ minime hoc asserebat. ĩmo iubebat ambas opiniões seruare. qui pater meꝰ seruus regis noĩabat. Et hec mea opinio et eam seruaui et seruo et seruabo tpibus vite mee. et experientia quotidie hãc cognosco esse veritatẽ. Postea habeas lanã vel corũ inunctũ oleo rosaceo aromatizato et tepido. ꝛ desup pone. et hec ꝯtinuabis donec ap̃a loci remoueat. Et si dolor fortis extiterit et nõ remouet cũ hoc. adde p̃dicto oleo medietatẽ ipsiꝰ de oleo ex uitellis ouoꝝ. cognoscendo qꝺ vulnꝰ istiꝰ panniculi nõ est paꝝ timẽdũ eo qꝺ ex radice et ortu ipsiꝰ accidũt hoĩ accidẽtia grauia et piculosa. et propter hoc solicite intendẽdũ est ne ap̃a ꝑcreat. Et cũ securus fueris ab ap̃ate. redi ad curã predictã. Sz propter siccitatẽ panniculi oportet ut decoquãtur cũ aqua cortices glandiũ interiores. vel cauda eq̃na et cũ eadẽ decoctiõe fac aquã mellis cũ qua vulnꝰ abluere debes: et pone sup vulnus vnguentũ seu emplastꝝ de palma et hoc medicamen cõtinuare debes donec ꝯglutinet. ¶ Et si vulnus ex lapide fuerit cũ fractura panniculi coopientis craneũ. ita qꝑ tẽdat vsqꝫ ad ipꝫ. nõ fit in cura additio nec diminutio nisi qꝑ tps magis ꝓlongat. ¶ Sed si vulnus fuerit ex ferro acuto ita qꝺ incisio tangat seu pforet craneũ absqꝫ penetratione ipsiꝰ sufficit adhuc tibi cura p̃dicta. ¶ Et si incisio vsqꝫ ad ꝓfundũ penetrauerit. tũc oĩno indiget cirurgico et operatione manus. Et hoc puro incipe dꝫ. s. pãniculũ a craneo excorizare. faciẽdo puro incisionẽ ĩ crucẽ. sꝫ qꝑ docet gal. in libro de ingenio sanitatis. Sz in hoc tpe nrõ pauci q hoc facere sciãt repiunt. et specialiter q sciãt hãc artẽ expiẽtia et rõne. q: ipossibile ẽ tale opꝰ solũ ṽbis exercere. Et tibi dico ut iuenias hoiez pfectũ in hac arte. q scit ex illi q intellectũ ꝛ ꝯsuctudinez. ꝛ q ex natura sua ꝛ ꝯplone habilis sit huic arte: et q expertus sit in ea tpe lõgo. qm nõ dꝫ recipi aliqs ad hoc exercẽdũ. nisi lõgo tpe fuerit discipulꝰ cũ magrõ optio pfecto: et ipse p semet lõgo tpe fuerit practicatꝰ. Et facta incisiõe et excoriatiõe cranei remoueat os qꝺ fractũ esse repit. Hoc facto exiccare seu abstergere debes optie saniem reptã super panniculũ cũ coto postea desuper pone cotum madefactũ in oleo rosato tepido: et vulnus carnis oĩ die abluere debes cũ aq̃ mellis quousqꝫ ab ap̃ate ipsius dubiuz

remoueat̄. Et postea curabis vulnus qđ est in carne cum emplastro anaclis qđ latine dicit̄ de palma s̄m qđ tibi videbit̄. s. si fuerit delicatus ⁊ carnē mollē habuerit misce cū p̄dicto emplastro aliq̄d olei rosati et si nō solū predicto emplastro vti debes. Et si caro eius fuerit dura in vltimo tūc predicto emplastro addere debes aliq̄ que fortiter habeant cōsumere. sic est calcantū. i. vitriolū. Et custos cure istiꝰ cōsiderare dꝫ dispositionē infirmi et tps et habitudinē ipsius et eius naturā et cōplōnē. Sꝫ si fractura fuerit ex ligno: vel lapide: res erit piculosior valde eo q̄ si os fractū ēē recipit̄ indirecto cōtussiōis ipossibile ē q̄n i circuitu cōtussiōis scissure minute et parue vel ꝓpe fiant. que scissure propter eoꝝ subtilitatē sensui sunt occulte. Et etiā quin pānicꝰ sub craneo reptus. i. dura mater corruptionē corpis ⁊ nocumentū nō hꝫ fortitudinē pcussionis. Et ex illis qbꝰ hoc accidit nocumentū pauci euadūt qui corruptionē et ꝑ turbationē mētis et intellectꝰ nō paciant̄. cū tarditate ⁊ pigricia sensus et motus et vix: aut nunq̄ꝫ a tali pcussiōe liberātur. Et q2 ē imēsi periculi et terroris sicut dictū est. iđ oportet te esse solicitū in remouēdo os fractū et imponēdo cotū madefactū in oleo rosato tepido et in abluēdo vulnus cuꝫ aqua mellis et hoc facere debes quousq̄ꝫ videbis quid deꝰ facere voluerit. qm̄ hec res isto nostro tēpore grauis existit q2 nō vidimus neq̄ꝫ audiuimꝰ cyrologū aliquē in hoc nostro tēpore q̄ sit perfectus in hac arte. q2 si aliquis ēēt pfectus: nemo ex fractura cranei soliꝰ moreret̄. Et sicut ex grā dei ēē cognoscit̄ illi cui pfectus in tali necessitate vel simili medicus aduenerit ut ip̄m liberet sic ex sentētia diuina ēē dicit̄. qn̄ alicui supuenerit impitus ⁊ inde moriat̄. Sed si cū fractura cranei dura mater aliquā recepit lesionē. medicationē aliquā in talibꝰ ponere nō intēdo cū moderni in leuioribꝰ insufficiētes ēē repiant̄: quāto magis in grauioribus esse possunt. Et si cū hoc etiā pia mater lesionē habuerit. impossibile est ipsos liberari sicut a medicis cē ꝓbat̄.

Tractatus tertius de egritudinibus capitis incipit.

Incipit caplm primū de dolore capitis ex frigiditate.

h Ec quidē accidit egritudo capiti ex frigiditate extrinseca supueniēte ⁊ cura huiꝰ est vngere caput cū oleo de acauen ⁊ camomillino. q2 calida existūt. Et si frigiditas intēsior fuerit. nō nocebit p̄dictis admiscere medietatē ponderis eoꝝ ex oleo s̄eis sinapis ⁊ ex oleo seminis nigelle. et si oleū balsami hr̄emꝰ: lōge meliꝰ laudaret̄ oībꝰ predictis.

Capi. scđm de dolore capitis ex caliditate.

r T si dolor capitis ex caliditate fuerit. curat̄ cū oleo rosato in puteo infrigidato distillādo ip̄m ex alto cū vase hn̄te canulā subtilē: et si caliditas fortior p̄dicta extiterit: ⁊ fuerit in estate: ⁊ etas fuerit iuuētutis misce predicto oleo sucū latucaꝝ et cucurbitaꝝ ⁊ cucumerū: et pone sucū cucurbite in hoc casu propter grossiciē sui ne cito ad ꝓfundū capitis valeat penetrare. imo pmanere faciat medicamē in loco tādiu. ut suā possit facere opatiōꝫ ⁊ ne cito cōuertat̄ in caliditatē mēbri calidi. quēadmoduꝫ faceret res subtil' propter caliditatē fortē capitis. Et si acetū huic medicamī addideris: erit fortiꝰ in hoc ope. Et preparare dēs cibum infirmi s̄m sui cōditionē. s. dādo ei lactucas elixas ⁊ cucurbitas ⁊ portulacas cū aceto cōditas: et odoret nemifar recentē vel violas vel cucurbitas recentes. Et caueat sibi ne maneat in loco vbi sit ignis vel fumus vel in aere calido donec liberetur.

Capi. tertium de dolore capitis ex humiditate

h Abūdantia humiditatis nō facit dolorē intēsuꝫ sꝫ generatiuū ⁊ cū extēsionē laboriosa et gemitu in sano. Et cura eiꝰ est paucitas cibi ⁊ potꝰ: ⁊ in estate remouet̄ hic dolor cū aspsione sandaloꝝ cū aq̄ rosata sup caput ⁊ in hieme eū odorare faciēdo fumū ligni aloes vel blacte bizātie vel galbani: vel sandarꝰ indi. vel sandarꝰ de septa. Et odorare allitrā in hoc est optimū.

Caplm quartum de dolore capitis ex siccitate.

s Ed si siccitas cū frigiditate habūdauerit. n̄ hꝫ dolorē capitis ꝓcreare. sꝫ vigilias cū ꝑturbatiōe sensus. si siccitas exuberauerit. Et cura eiꝰ est introitꝰ balnei aq̄ dulcis in camera mediana. Et etiā balneatio ex stupꝫ cōfert. ⁊ cōtinuatio etiā aspsionis aq̄ calide sup caput hꝫ hāc egritudinē remouere. Et cōcedere amigdalas dulces cum pane ⁊ sine pane hoc idē facere potest deo dante.

Caplm quintum de apatibus pāniculoꝝ capitis.

h Ec vero egritudines sunt q̄ fiūt absq̄ꝫ cā extrinseca. apata q̄ fiūt in pānicul'. sꝫ apata qđ fit in pāniculo q̄ exterius craneū tegit leuiꝰ ceteris ēē iudicamus. Et cura ipsiꝰ ē flōmia cefalice abstinēdo cū oī solicitudine ab appositiōe frigidoꝝ illi loco ne faciat redire materiā ⁊ lesionē nobiliori mēbro. i. cerebro. Et accidere etiā pōt pāniculo duro existenti sub craneo q̄ dicit̄ dura mater apa et hoc accidit ex humoribꝰ acutis: ⁊ propter hoc patiūt̄ fortissimos dolores cū rubedine oculoꝝ vigilijs: ⁊ ꝑturbatione sensus ⁊ itellectꝰ. Istis q̄dē extrahere dēs de sanguine s̄m qđ tibi videbit̄ expedire. ⁊ si fueris mediocris etatꝫ ⁊ tps fuerit tendēs ad caliditatē. ciba eos solū ptisana ordeacea rōnabil'r facta cū modica q̄ꝫtitate mice panis frumēti. ⁊ medulle s̄eis cucumeris saraceni vel cū lactucis elixis vel citrillis sil'r elixis cū modico aceto. Et purgabis ip̄m cū mirobolanis citrinis tameridis ⁊ scamonea s̄m qđ tibi videbit̄ cōuenire. Sꝫ si fuerit iuuenis ⁊ magni corpis ⁊ vene ipsiꝰ fuerint large. ⁊ tps estatis vel ver'is flōma eū de vena cōi dextri brachij. Et n̄ cibab' eū vsq̄ꝫ ad. vij. dies nisi solū ptisana ordei rōnabil'r facta v'l lactucis elixis v'l portulacis q̄ ceteris laudabiliores existūt ⁊ hec oīa aceto cōdiāt̄ Et medulle etiā seminū citrinoꝝ ⁊ cucumerū saracenoruꝫ eis vtiles valde existunt. Et isto regimīe vti debes donec apata et eoꝝ accidētia remoueāt̄. Et etiā postq̄ꝫ cessauerit apa cū oībꝰ suis accidētibꝰ. nō cibabis eū carne nec aliquo alio cibo m'lti nutrimēti. sꝫ ꝓpina ei subtilia gradati ascēdēdo ad grossiora. donec ip̄ꝫ ēē cognoueris in suo ēē naturali. Et pꝰ cibū ei dabis sp aliq̄ stiptica tpate. sicut medulle albaoseg. ⁊ vue qn̄ incipiunt ēē varie ⁊ sil'ia. q2 ista hn̄t stōꝫ cōfortare. ⁊ nocumētū p̄dictoꝝ ciboꝝ remouere. Et laudat̄ etiā istis suggere sucū citonioꝝ ⁊ piroꝝ masticādo sil'r post cibū. ⁊ si tps nō fuerit magni estꝰ zuchaꝝ rosatū i hoc casu cōueniēs ēē dicit̄. Sꝫ scire debes q̄ si virtꝰ debil' extiterit. vel fuerit etatis vltra ānos q̄draginta. paucissimis taliū tale apa ex pura colera ⁊ naturali ēē repit̄. ⁊ si acciderit. eiꝰ curā ipossibilē ēē dicimꝰ. Et scire dēs q̄ oīa apata q̄ fiūt in cerebro ꝑ maiori pte sunt: aut ex colā mixta flāti: aut ecōuerso. talibꝰ āt p̄cipimꝰ oīno flōmiā facere sꝫ in modica quātitate. Et post sunt purgādi cū agarico ⁊ aloe ⁊ viol' et syrupo violaceo ⁊ sqnzabin. Sꝫ si apa fuerit in pāniculo predicto. s. dura mater iterare dēs minutiōꝫ sp̄āl'r si cognitū fuerit a medico ex pulsu ⁊ alijs signis sanguīe exuberare. Et nō desistimꝰ a mēoratiōe signoꝝ sanguīs. nisi quia hic noster liber nimiū ꝓlōgaret̄. Et si ea poneremus. egrederemur a p̄cepto dn̄i regis. Et fac eū abstinere a cibo grosso ⁊ q̄ꝫtitate multa ⁊ fac eū odorare rosas ⁊ nemifar et sil'ia post aspsionē ipoꝝ cū cāphora dissoluta cū aq̄ rosata. ⁊ ciba eū mica panis bene fermētati elixata i aq̄ cū modica q̄ꝫtitate aceti. vel cū aqua ordei cū modico aceto. ⁊ sic auge donec oīa accidētia remoueāt̄. ⁊ etiā p̄t remotionē ipsoꝝ nō cibabis eū in grossibꝰ subito sꝫ paulatine. Et si apa predictuꝫ ex flegmate fuerit q̄ꝫuis hoc raro hēat ꝓuenire propter duriciē ⁊ firmitudinē p̄dicti pāniculi ipediētē penetratiōem erit si fuerit ex flāte subtili ꝑ maiori pte. Incipe ergo in cura istoꝝ a flōmia. eo q̄ ex ip̄a eoꝝ iuuam̄ velociter manifestat̄. ⁊ postea purgabis eos cū aq̄ infusiōis s̄eis cartami. cologntide. et s̄eie vrtice. cui admisceb' modicū aq̄ in q̄ stete

rit mastix tādiu donec colorē mutauerit ⁊ ex sḡzabin et
syrupo sḡnāti. ꝙ tibi videbit̄ ꝯuenire. Et abstinētia sit si-
cut fit in alijs laxatiuis et abstinere eos facias a cibis gros
sis. Et sufficiat eis recipere aquā mellis subtilē in vltima
subtilitate. vel syrupū sḡzabin factū ex melle puro. Et si
vis ei panē ꝓpinare. dabis micā panis optīe fermentati
ablutā cū aq̄ calida cui addes. aliquid ex syrupo sḡzabin
facto ex melle. ⁊ vltima q̄ntitas panis sit. ℥. ij. ¶ Sed ex
melancolia acciderit. hoc ex subtili melācolia eē reperitur.
q̄ñ grossa minime p̄t ibi penetrare ꝓpter duriciē ⁊ grossi
ciem pāniculi q̄re etiā istos minuere ꝯsulim⁹. Et purga-
bis eos cū epitimo ⁊ sene. sꝫ eleboꝝ ꝓhibem⁹ oīno ⁊ huic
medicine adde aliquid ex succo pomoꝝ si habueris. ⁊ si nō
syrupū eorūdē ponere dēs. Et nō cibabis eos cibis gros-
sis nec multi nutrimēti donec oīa eoꝝ accidētia remoueāt̄
quēadmodū supius dixim⁹. Et laudabiliorē cibū eoꝝ esse
dicim⁹ amigdalarū claꝝ. ⁊ si indiges eis panē ꝓpinare: ⁊
dabis eis in modica q̄ntitate. Et scias ꝙ nō generat̄ apā ī
hoc pāniculo: nec in aliquo alio loco ex vno simplici humo
re cui etiā alius humor ñ sit admixtus. sꝫ denōiatio fit a ma
iori. v. gr̄a. s. q̄ñ dicimus qḋ est ex cola: nō intelligas ꝙ sit
ex pura. sꝫ cū alijs humoribus mixta. sꝫ eā colā noīam⁹.
q: alijs humorib⁹ preualet in q̄ntitate virtute et natura. ⁊
scias qḋ signa apātis colerici. hec sunt. fili. acuitas febris
et ei⁹ fortitudo. ⁊ multitudo sitis: et perturbatio sensus. ⁊
qḋ infirm⁹ loquit̄ vana et inordinata et qḋ in seipso fati-
gat̄ cū multa inquietudine ⁊ giratione de latere in latus
⁊ aliq̄ñ sedebit in lectu ⁊ habundātiā vigiliaꝝ hēbit cū
multo dolore capitis et rubedine albedis oculoꝝ. ⁊ est si-
ne timore. Et multotiēs suis seruitorib⁹ vociferat ⁊ excla
mat absqꝫ cā ⁊ pulsus eius ē sinus. ¶ Et signa exuberan
tie sanguis cognosces ex ꝯuersiōe albedis oculoꝝ ī rubore
⁊ palpebre etiā ipsoꝝ illḋ idē habere videtur. ⁊ sitis. sed
minor q̄ꝫ in cola ⁊ perturbatio sensus ⁊ alienatio ad ē cōi-
ter quēadmodū ī colico: sꝫ agitatio de latere ī latus ⁊ sessio
⁊ motus minor q̄ꝫ in p̄dicto reperit̄ eē. Ingetudo quidē
⁊ vigilie eq̄les eē dicūt̄. Sꝫ accidētia flātis sunt hec. s. gra
uedo capitis q̄ dolori nō similat̄ sitis īperceptibil' ⁊ mlti
tudo somni cū multo gemitu ⁊ grauedie ī codē sicut ebrijs
accidere ꝯsueuit et nō excitat̄ a somno leuiter sꝫ cū grauedi
ne capitis febris quidē est queta ⁊ lēta ⁊ eius pulsus moll'
sine duricie. Et iā dixi tibi ꝙ īpossibile ē apā cerebri ex hu
more vno simplici fieri. sꝫ ex duobus vel plibus mixtis.
q: accidētia apparebūt sꝫ dn̄ꝫ peccātis humoris. ⁊ hoc
scribere distīcte ⁊ sigillatī sꝫm q̄ntitatē vniuscuiusqꝫ mixtio
nis eēt īpossibile. sꝫ medicus ī hoc prudēs eē dꝫ ⁊ ista co-
gnoscere a seipso sꝫm sui doctrinā ⁊ experiētiā. ⁊ faciat ꝙ si-
bi videbit̄. ⁊ hoc ei sufficiēs iudicat̄. ¶ Et scias ꝙ q̄ñ pre-
dicta mala accidētia infirmo superuenerit. ꝙ apā erit ī du
ra matre vel in pāniculo ipsius nobiliori. s. pia m̄re. Et
dēs etiā cognoscere ⁊ preuidere si p̄dicta accidētia a sīo ve-
niūt. s. a fumositatibus vel vaporibus resolutis ab aliqui
bus humorib⁹ ī sīo exn̄tib⁹ caput ascēdēt: b⁹. ꝙ si fuerit ac-
cidētia apparebūt sꝫ naturā ⁊ q̄litatē illi⁹ humoris aq̊ fit
resolutio. Sꝫ si accidētia p̄dicta ex sīo fuerint. scit̄ q: rece-
dunt ⁊ veniūt sꝫm ascēsū ⁊ descēsū febris ¶ Sꝫ si ex apā
te pāniculoꝝ cerebri fuerit. permanent firma donec fuerit
apā. Et possibile etiā ē ut apā ī pia matre generet̄. ⁊ ē pā
nicul⁹ subtil' circūdās corp⁹ cerebri. Qḋ si sic fuerit necesse
est medico ut flōmet ifirmū de cefalica dextri brachij exer-
cēdo de sanguie ī q̄ntitate mīta ⁊ sic possibile erit qḋ eger
liberet̄ oīno vel qḋ natura expellat materiā ad ignobilius
mēbꝝ ī gradu. s. ad durā matrē. ⁊ si sic euenerit erit signū
fortitudīs virtutis ⁊ liberatiōis ifirmi. Et ecōtrario esse
dicim⁹ si humor faciēs apā a dura matre ad piā expellit̄ v'
deriuat̄. qḋ ē signū debilitatis infirmi ⁊ mortis ipsi⁹. nisi
de⁹ eū voluerit liberare. Sꝫ accidētia ꝓueniētia ex apāte
pie matris sunt fortiora ⁊ velociora ⁊ magis mortē signifi
catiua ex quocūqꝫ humore fuerit illud apā oīb⁹ alijs apāti
bus eueniētibus ī alijs pāniculis cerebri. ⁊ flōmia oībus

est cura generalis cū abstinētia ab oīb⁹ cibis grossis ⁊ multi
nutrimēti tenēdo eū regimīe subtili in vltima subtilitate
et si tēpus fuerit estiuum ⁊ infirmus iuuenis ⁊ robustus
sufficit ipsi aqua tamarindorum per viam cibi et nutri-
menti. donec cessent et quiescant fortia accidentia et alleui-
entur opostema:

¶ Capitulū sextum de apostematibus cerebri.

Et accidere pōt ipsi cerebro discursio seu sparsio hu
moris vni⁹ seu pluriū in suis ꝯmixturis vñ apā ꝓ
creat̄ in sua propria substātia. Et hui⁹ apātis acci-
dentia sunt fortiora ⁊ magis grauia ⁊ citi⁹ interficiētia. et
cura hui⁹ est flōmia ⁊ subtilis dieta. Sed dubito ꝙ defici
et propter pessimitatē accidentiū añ q̄ꝫ possis ad curā ꝑue-
nire. Et hui⁹ accidētia apā sunt defect⁹ volūtarij ⁊ amissio
virtutū ꝑ maiori pte et relaxatio totius corpis. ⁊ morit̄ ꝓ
pter defectionē lacertoꝝ pectoris. Et ut leuiter dicā. p⁹ q̄ꝫ
ꝯfirmatū est apā penitus morit̄. ⁊ propter hoc in cura ei⁹
nō ꝓlongo sꝫmonē. Et accidit siue accidere p̄t silr apā in re
ti cerebri. ꝙ quidē rete in anteriori pte cerebri versus faciē
repit̄ eē. ⁊ a medicis dicit̄ eē retis mirabil' ⁊ noīat̄ cerebri
mater. Et cognitio h⁹ apātis ē difficil' valde. q̊ꝝ accidētia
ita sunt ī sepabilia ⁊ terra sicut vmbrositas ⁊ nebulositas
existit tpe pluuie. ⁊ sunt ista. s. rubedo albedis oculorū et
grossicies palpabraꝝ ipoꝝ cū difficultate mot⁹ ipoꝝ ⁊ for
titudo febris q̄uis huic aliq̄d flātis sit admixtū ¶ Cura
ei⁹ est flōmare cefalicā cū multa extractiōe sanguīs. Et p⁹-
modū mihi videt̄ ꝙ trahendū sit etiā de vena pulsatili q̄
in manu eē repit̄ in modica q̄ntitate. s. nō minus vna. ℥.
nec plus. ℥. vna ⁊ dimidia. Et rege eū leniter ⁊ subtiliter
Et sufficit ei aqua infusionis tamarindoꝝ propinādo eam
successiue vna vice post aliā. Et si cū hoc corp⁹ mollificat̄.
cura existit laudabilis. Et fac eū odorare mirā ⁊ sandalos
⁊ rosas et bolū armenū subtiliter dissolutū in aqua. Et cū
recesserit accidentia vel multū fuerint alleuiata. cibabis eū
medullis citroloꝝ v' cucumeꝝ saracenoꝝ. donec ab eo om
nia accidentia predicta sint ablata. Post dabis ei aquā or
dei. Et postmodū illa remota dabis ordeū ipm decoctum
in eadem dispositiōe que ordinat̄ a medicis. Et cū fueris
certificatus de ei⁹ liberatione. sibi propinabis panē lotū
cū aqua vel panē in fumo decoctū cū scibus cucumeꝝ sara
cenorū excorticatoꝝ vel cū piris. Et cū fuerit optime libe-
ratus semp propinabis ei pruna ante cibum.

¶ Tractatus quartus de egritudinibus auriū.

¶ Incipit capitulū primū de apātibus aurium.

Incipe curā hui⁹ a flebotomia cefalice. q̄
niā ipsa remouet ipsum oīno quando inci
pit euenire. Et rege cū subtili regimine. ⁊
in aurē distilla omni die ex oleo rosato et
anetino ana. ⁊ ciba eū cum aqua ordei. vel
mica panis abluta cum medullis citrolo-
rum vel cucumerū saracenorū ⁊ agresta. vel cū aqua ⁊ siro-
po squinzabin. donec acuitas egritudinis et accidentia re-
moueant̄. Sed si apostema taliter nō remoueat̄. sed ad sa-
niem deriuatur cura eius tunc est leuis. Et si dolor fortis
efficitur: et timebis mortem infirmi ex acuitate eius: aut
superuenit ei tortura oris propter nimiā siccitatem eueni-
entem propter eius habundātiam vigiliarum. subueni ei
cum immissione in aurem ex oleo de vitellis ouorū. quo-
niā incontinenti remouet dolorem. ⁊ properat exitum sa-
niei. Et iam recordor quod eram iuuenis quod misit pro
me heli filius ioseph qui mihi fuerat et erat inimicus. ut
ad eum cordubam irem causa vnius apostematis qḋ ei in

aurē acciderat. ⁊ in vespis cordubā pueni ⁊ inueni eū cum dolore fortissimo ⁊ a tremore appetēte mortē: uel qꝫ ab aliq̄ occideret̄ ꝓpter dictū dolorem. ⁊ h̄ erat qꝛ ipsuꝫ. apostema erat in radice nerui veniētis a cerebro ad sensuꝫ audit⁹. ⁊ iam spasmari incipiebat: ⁊ tūc ei impleui statim aureꝫ ex oleo vitelloꝝ ouoꝝ tepido. ⁊ cū pmāsisset sic p magnā horam incepit dolor mitigari. ⁊ cū pertrāsissent tres hore tota sanies inde emanauit. Et postea incepi abluere aurem cū aq̄ mellis facta cū decoctiōe corticū subtiliū glādiuꝫ et caude eq̄ne. Et postea p̄cepi ablutionē fieri cū aq̄ decoctionis limature ferri colate ⁊ syrupo squinzabin. sil'r ⁊ ipsaꝫ ablutionē faciebā cū pēna caude galline voluēdo cū circuvice vna post aliā donec totum euacuabat̄ ⁊ optime mundificabat̄: ⁊ sic cōsumpta sanie fuit curat⁹ pfecte. Et scire debes qꝫ apostema auris ꝓ maiori pte nō generat̄ nisi ex humorib⁹ calidis ⁊ subtilib⁹ ꝓpter siccitatē cōplexiōis auris ⁊ ꝓpter elōgationē ipsi⁹ a receptiōe grossarū reꝝ naturalit̄. ⁊ pōt etiā aliq̄ñ recipe hūorē flegmaticū aquosuꝫ ⁊ subtilē. Et differētia q̄ est inter hoc apostema ⁊ illud qd̄ creat̄ ex hūore colerico subtili. est qꝫ fit ex colera ē cū dolore acutissimo ⁊ fortissimo tremitu qꝫ nō accidit qñ fit ex subtili flegmate ⁊ aquoso: sꝫ ē cū grauedine ⁊ pōderositate maiori sed difficulter audire est accidēs cōmune in ambobus.

Capitulū secūdū de dolore auris.

Et accidit auri dolor absq3 hūore ex vapore aliquo intercluso. quare si in aure isti⁹ posueris de pinguedine gruis uel anseris uel sturnelli ⁊ dicit̄ zarzuraus oleū camomillinū uel anerturiū qd̄cūq3 coꝝ volueris uel habueris credo qꝫ liberabit̄ deo dāte. Et cū hoc rege eū subtili dieta abstinēdo a carnibus. Et cura ꝓpria illi⁹ qui patit̄ tinitū auriū. est remouere eū ab oī cibo multi nutrimenti ⁊ superflue humiditatis. Et ciba euꝫ cibis subtilibus ⁊ desiccatiuis.

Capitulū tertiū de grauedine auris.

Hec egritudo accidit auri ex hūore grosso ⁊ viscoso ibi exuberāte. Et cura hui⁹ est purgare corp⁹ multotiēs cū yerapigra. ⁊ ponere in aure oleū de lilio mirtū cū oleo de scaunix modice quantitatis. ⁊ liberabit̄ oīno. ⁊ pōt in hoc egritudo accidere ex multa q̄ntitate superfluitatis auris q̄ ibi cōgregat̄ ⁊ cōglutinat̄ ex negligētia patiētis in extrahēdo ⁊ mūdificādo eā a loco. q̄re hanc egritudinē curare debes mūdificādo aurē a dicta supfluitate. ponēdo ibi oleū amigdalarū amararū: qñ purgat et abstergit optime dictam superfluitatē extrahendo ipsaꝫ. ⁊ est tutum ⁊ remotum ab omni periculo ⁊ nocumento.

Capitulum quartum de percussione auris.

Et aurib⁹ etiā accidit difficultas audit⁹ ex pcussiōe lapidis uel similiū. Et cura huius ē flōmare colaficā incōtinēti. ⁊ distillare int⁹ in aure ex oleo rosaceo tepido. Et si dicta difficultas audit⁹ fuerit ex antiq̄ percussiōe tūc in eā distillabis oleū liliacū uel anethinuꝫ uel de acatiē uel de iasimio uel de medullis ossiū piscioꝝ ex q̄cūq3 pcussiōe facta et idē curabit̄ cū adiutorio dei. Sꝫ si ex pcussiōe facta int⁹ i aurē sanguis emanauerit ipossibile eē dico difficultatē audit⁹ remouere etiā si Gal. curare eā deberet.

Capitulū quintū de grossitudine auris.

Et possibile ē qd̄ auris egredit̄ a naturali dispōne in q̄ntitate magnitudinis ex supabūdātia cibi ⁊ pot⁹. Et cura hui⁹ egritudinis est subtiliare regimen. ⁊ vngere locum cum oleo rosato.

Tractatus quintus de egritudine nasi.

Incipit caplm p̄mū de p̄uatiōe odorat⁹.

Hec egritudo in naso accidit ex opilatiōe facta in foramine ossis: qd̄ a medicis dr̄ colatoriū ⁊ illud foramē ē tortuosuꝫ ⁊ subtile i vltimo ita quod oculis percipi non potest. Et cura huius est odorare nigellam uel acetū. ⁊ hoc scd̄m qꝫ cognoueris ꝯuenire ab etate cōplexione ⁊ tēpore. Et pōt etiā accidere ab apostemate facto in paniculo ibi existēte: ⁊ in illo etiā paniculo ē foramē subtilissimū qꝫ sensui visus penit⁹ occultat̄: sꝫ ab intellectu testificatur qd̄ ibi oīno esse debet. Et generat̄ in hoc paniculo apostema sic̄ in alijs paniculis. Et efficitur hoc apostema ex supfluitate flegmatica descēdēte a catarro que ibi retinet̄ ⁊ congregat̄. ⁊ inde dictū apostema ꝓcreat̄ quare scire debes qꝫ qñ priuatio odorat⁹ ab apostemate efficitur. nihil oīno de sensu odorat⁹ remanere reperit̄. vnde tales egēt regimie longo subtiliādo eoꝝ dietā ⁊ vtēdo materie que habēt subtiliare ⁊ incidere dictū humorē. sicut est oximel cōpositū factū cū passulis. ul' cū yreos. ⁊ nō odorēt oīno odores acutos. sicut scaunix. que nigolla dr̄. sꝫ odorare debēt flores de iassenū: uel de narciso eo qꝛ hoc cōuenientiores esse dicūt̄ in hac egritudine. ⁊ sunt de basilica flōmādi ⁊ nō remouet̄ h̄ egritudo seu opilatio pro maiori parte nisi ex narib⁹ exierit sanies cuꝫ sanguine mixta qñ natura isti⁹ membri est nō posse terminare saniē ad albedinem pfectā. Et sic cōtinuādo oia que diximus liberabit̄ deo dāte. Et hoc etiā nocumētū accidere pōt ex flegmate qꝫ assimilatur flegmati aquoso qꝫ distillat ex narib⁹. Et est sine apostemate ⁊ opilatiōe foraminis p̄dicti ossis: sꝫ tegit̄ foramē p̄dictuꝫ a predicto humore. quare dicta procreat̄ egritudo. Et cura huius leuis existit: quoniā fit solū distillando in naribus oleum dulciū amigdalarum.

Capitulū secūdū de fetore narium.

Hec egritudo narib⁹ procreat̄ ex hūore putrido congregato ibidē. quare ipossibile est fetorē remoueri. donec hūor p̄dictus totaliter expellat̄. Et nō accidit hec egritudo ꝓ maiori pte nisi habētib⁹ nasuꝫ simū q̄rū nares superi⁹ aperte existūt: sꝫ alibi hec lati⁹ declarabo. Cura quidē hui⁹ est distillare in nares aquā infusiōis centauree assidue ⁊ curabitur tamen nutu dei.

Capitulum tertium de excoriatione ex scabie que fit in naribus.

Rationabiliter hec egritudo narib⁹ hꝫ supuenire: eo qꝫ sunt trāsit⁹ ⁊ via supfluitatū. Sꝫ in hoc loco curam ei⁹ ponere nō intēdo: intēdēs eā reseruare donec tractabo de cura excoriationis in vniuersali ⁊ scabiei.

Capitulum quartum de polipo qꝫ multotiens nominatur.

Multotiēs hec egritudo naribus accidit ex humore melancolico qui profundatur intus in carne nasi ⁊ ibideꝫ imiscat̄. Et curat̄ hec egritudo bibēdo assidue squinzabin de melle pluribus dieb⁹. Et euacua corpus seu purga cum isto medicamine quod tibi dico. quod ℞. Aloes sucutrini agarici. turbit. sal. ⁊ allei. an. aureū. i. coloquintide. ⁊ nigelle recentis epithimi confecti cū speciebus ⁊ violarum an. quartam partem aurei vnius amigdalarum dulcium ex corticatarum ad pondus omnium cum quarta parte ipsorum ex gumma arabica ⁊ pistentur omnia perfecte ⁊ misceantur cū syrupo squinzabin et dosis huius est pondus. v. aureorum. cum ciaco vno aque decoctionis modici halesce. cum octaua parte aurei vnius ex diagriderio. et tantūdem masticis. Et si non fuerit conuenienter purgatus ex dicta dosi. propinabis ei aureum vnum de eodem seruando optime abstinentiam sicut conuenit in laxatiuis. Et ciba cum pane optime fermentato: et turturibus ⁊ auibus paruis conditis cum aqua et sale ⁊ modico olei ⁊ aceti et coriandri. Et propinabis etiam ei acetosa et blete similiter decocte cum carne castratina. et sine carne et modico olei et aceti sunt enim conuenientia. Et naribus impones licinium infusum in melle et aceto simul ⁊ facta purgatione predicta et positione predicti licinij distillabis in nares succum de scabanch anabamaꝫ et est rosa que in frumēto nascit̄ in campis vel succuꝫ blete ⁊ vtatur bis donec liberet̄.

ℭ Incipit tractatus sextus de egritudinibus oris.

ℭ Incipit cap. i. de diminutiõe ꝛ corruptiõe sensus lingue.

Hec egritudo pncipaliter euenit a comestione rerũ superflue salitaꝝ ꝛ acetositarũ ꝛ acutarum in vltimo. Et cura hui⁹ ẽ abstinere a pdict.

ℭ Capitulum secundũ de apostemate seu inflatione lingue.

Et accidit in lingua apostema absq; dolore qđ si vis apostema ipsiuȝ potes noiare ꝛ si nõ: noiab; inflationẽ egredientẽ a nã. ꝛ ppter hoc retinet lingua et impedit in tm̃ q minime loqui põt cõuenienter absq; difficultate. ꝛ cũ hoc nõ mutat seu alterat color ipsi⁹ lingue aliq̃ modo. Et he sunt egritudines que lingue maxime appropriant. Et cura hui⁹ est tenere in ore ꝛ cõducẽdo per ipsiuȝ rem q̃ lingua dura noiat. ꝛ in arabico dicit haualnathaga distẽperata cũ oleo rosato. ꝛ cib⁹ ei⁹ subtilis sit ꝛ leuis ꝛ nõ pigrescat omnino cura sui.

ℭ Capitulũ tertiuȝ de duricie ꝛ difficultate mot⁹ lingue.

Et accidit lingue diminutio ꝛ difficultas mot⁹ et sensus ppter nocumẽtũ puenieñs in radice sensuũ ipsi⁹: aut ppter nocumẽtũ uel egritudinẽ existentẽ in mẽbro aliquo sensus ꝛ mot⁹ ipsi⁹ lingue habet euenire. Et cura hui⁹ est cura quã dicturi sum⁹ in curatione vl'i de diminutiõe sens⁹ toti⁹ corpis ꝛ relaxatõe ipsi⁹ ꝛ medicamẽ ppũ ꝛ pncipale ipsi⁹ ligue ẽ masticare piretꝝ ꝛ staphisagriã aut cibũ ꝛ ducat per os oleũ ex cortice citri. ꝛ totũ hoc declarabo in suo loco deo concedẽte. Et hec egritudo. s. difficultas ꝛ diminutio mot⁹ nõ accidit lingue p maiori parte nisi ex toto priuet. Et hoc accidit ppter infusionẽ humiditatũ venientium a cerebro in neruis ipsius.

ℭ Capl'm quartũ de apostematibus amigdalaruȝ gule.

Et hec opostemata generãt amigdalis gule existẽtib⁹ ppe epiglotiȝ. Quare si suspẽderis asam'feti daȝ collis istoꝝ remouebit eoꝝ egritudo nutu dei flõmãdo eos tñ pri⁹ ex cephalica ꝛ subtiliãdo talit eoꝝ regimen sicut tibi videbit cõuenire. augẽdo sil'r cura humoꝝ effusũ ĩ loco ẽ nãȝ ipsi⁹ hũoris put tibi meli⁹ videbit exigẽ

ℭ Capitulũ quintũ de botbor.

Et accidit in ore botbor ꝛ sunt pustule pue ꝛ rubee cũ excoriatione: sicut ꝛ in aliis mẽbris euenire consueuerũt. Et cura hui⁹ est ut accipias ex nucib⁹ recentib⁹ ꝛ teneris cũ corticib⁹ suis ꝛ pistet optime ꝛ bulliãtur in aq̃ ꝛ colluat os multotiẽs cũ eadẽ ꝛ mora ꝛ vinum eoꝝ decoctũ sunt siliter medicina appropriata in hoc casu.

ℭ Capitulum sextum de conquassatione dentium.

Conquassant dẽtes ꝛ perforãt ꝛ denigrãt. Et hoc eis accidit pro maiori pte ab hũore flatico. Et cura hoꝝ est primo flõmare basilicã. ꝛ hec ẽ cura pncipalis in hoc casu. ꝛ postmodũ flõmare venas que sunt sub lingua. Et colluat os cũ decoctiõe radicis hele ꝛ radices spargi quaruȝ ptes sint eq̃les. ꝛ si tẽp⁹ fuerit hiemale et eger senex extiterit abluat os ꝛ gargarismũ faciat cũ alkitrã subtili ꝛ fricare facias dẽtes illoꝝ cũ isto puluere q̃ hȝ dentes cõfortare ꝛ abstringere ꝛ dealbare cui⁹ hec est receptio. ℞e. ex hũiditate seu gũmã q̃ exit ex medulla seu corde arboris dactiloꝝ facta scissura seu incisionẽ in suo cortice ꝛ cõburat. ꝛ ex ista cõbusta recipe. ʒ. ij. yreos. etiã quartã. ʒ. vni⁹ zuchari ad põdus oĩuȝ ꝛ fiat puluis terẽdo quodlibȝ per se ꝛ cribellãdo subtiliss'me. ꝛ fricent dẽtes cũ isto ante cibũ ꝛ abluat os cũ aqua tepida ꝛ abstineat oĩo a comestione ꝛ potũ coꝝ que sunt calida actu superflue uel frigida.

ℭ Capitulũ septimũ de perforatione dentium.

Et dentib⁹ euenit pforatio. ꝛ iam dixim⁹ id qđ habet h̃ nocumẽtũ remouere ꝛ est alaebic. i. corniola qũ si scđ puluere sbtili ex ipsa et fricatiõe dẽtiũ ex eadẽ in principio generatiõis foraminis exerceat. poterit dictũ nocumẽtũ remouere. Sȝ si perforatio ꝛ corrosio confirmata fuerit. ꝛ de substãtia dẽtis depdita fuerit. ne in remouẽdo egritudinẽ cõferre videbitur: sed solum conseruabit ne vlterius perforatio ꝛ corrosio fiat.

ℭ Cap. viij. de stupore uel alligatiõe vl' cõgelatiõe dẽtiũ.

Accidit dentib⁹ hoc nocumẽtũ ex comestione acruminũ. Et pbatũ est experiẽtia q comedere fruct⁹ habẽtes stipticitatẽ uel vnctuositatẽ uel viscositatẽ cõferrũt in hoc casu. ꝛ hec alligatio dentib⁹ ppie accidere solet sensus isti⁹ alligationis stuporis uel cõgelationis qđ nulli alij mẽbro esse reperit. Et firmauerũt etiam q comedere portulacã similiter habet hoc nocumẽtũ remouere ꝛ a me magis cõmendaret hoc remouere si fieri põt cuȝ aliqua alia re nõ habẽte acetositatẽ: qȝ cũ portulaca uel ei simili ppt sui acetositatẽ. Et si vsus fuerit aliqs fricatiõe dentium multotiens cũ dulcibus nõ congelabunt dentes de leui ab omnibus acetosis.

ℭ Tractatus septim⁹ de egritudinibus labiorum et oris.

ℭ Incipit capitulũ primũ de scissuris labiorum.

Et accidit labiis hoc nocumẽtũ plusq; oib⁹ aliis mẽbris. ꝛ hoc ppter humorẽ malũ existentẽ in stomacho ꝛ generatũ a comestiõe ceparũ. Et hic humor ex sui natura calid⁹ grossus ꝛ putridus existit. quare ex eo descendũt vapores ꝛ fumositates ad supiora. vñ dicte scissure percãtur. Cõsulim⁹ ergo talib⁹ syrupũ squinzabi de melle dari ꝛ lambere etiã ipsum dieb⁹ multis. ꝛ deinde eos purgari cũ yerapigra multis vicib⁹: ꝛ sic liberabũt nutu dei. Et sit cõtent⁹ de purgatiõe facta ex yerapigra eo q oĩa laxatiua q̃ habẽt violẽter ꝛ impetuose laxare trahũt humores a toto corpe ad stomachũ ꝛ purgãt totũ corpus stomacho repleto manẽte. Et cũ hoc etiã talis medicina habet totũ corp⁹ desiccare. quare humor mal⁹ in substãtia stomachi inhibitus hȝ remanere. ꝛ ppter h̃ ab antiqs electa ẽ yerapigra in purgatiõe stomachi pre oĩb⁹ laxatiuis seruãdo abstinẽtiã sicut fit multotiẽs in aliis laxatiuis. Et vnge labia multotiẽs cũ oleo amigdalarũ dulciũ ꝛ liberabitur deo dante.

ℭ Capitulum secũdũ de alcola.

Alcola ãt sũt pustule pue pũgitiue q̃ int⁹ ĩ ore oriũt cura harꝫ ẽ tenere ĩ ore oleũ pineaꝝ recẽtiũ. ꝛ remouet ẽt h̃ egritudo cũ oĩ medicĩa stiptica absq; mordicatõe.

ℭ Capitulum tertium de nigredine lingue.

Denigrat lingua ꝛ scindit in febrib⁹ acutis ppter accuitatẽ cõplexiõis epatis. Et cura hui⁹ ẽ curatio febris madefaciẽdo linguã multotiẽs cũ aq̃ rosata in q̃ diffusa sint seia citronioꝝ diu ꝛ sic curat.

ℭ Capitulum quartum de fetore oris.

Hec qdẽ egritudo generat ex hũore corrupto existẽte ĩ stomacho uel circa dẽtes. Et cura hui⁹ ẽ mũdificare stomachũ cũ yerapigra ꝛ fricare dẽtes cũ cortice arboris nucis ꝛ abluere os cum decoctione coriandri.

ℭ Capitulũ quintũ de tortura oris.

Hec egritudo ĩ arabico dr̃ lachoa ꝛ ẽ relaxatio facta in vna ptiũ faciei: q̃ ps relata sana visui eẽ videt cũ nõ sit: ȝ relaxat ps infirma: ꝛ facit sanã tortaȝ apparere. Cui⁹ curaȝ memorabor cum tractauero de curis relaxationum membroruȝ. Nũc autem intendo ponere curam propriam istius. Et ẽ euacuare seu mundificare os et membra ei adiacentia masticando grana de ramam. Et post abluere os cum oleo corticis citri. Sed remouere

causam ⁊ radicē egritudinis est ros vniuersalis toti corpo
ri. Et hoc ostensurus sum cū tractabo de purgatione totiꝰ
corpis in capitulo de diminutiōe sensu et relaxiōe vl'i oīuȝ
mēbrorū. si deꝰ voluerit et nobis illud ꝯcesserit deuenire

Capitulum. vj. de corrosione labiorum.

Et corrodūt labia sic alia mēbra aliqñ corrodi ꝯsue
uerūt. q̄re ipsiꝰ curā postpono donec tractabo de cu
ra vl'i oīuȝ corrosionū totiꝰ corpis ⁊ oīuȝ cārū cax.
Nunc usqꝫ igit breuiter ⁊ sufficiēter ptrāsiuimꝰ de egritu
dinibꝰ ⁊ caꝝ curis oīuȝ mēbroꝝ capitis. remanet nobis so
lum de passionibus oculorum determinare quibus com-
pletis complebit sermo omniū capitis passionum.

Tractatꝰ octauꝰ de egritudinibꝰ oculoꝝ que sunt multe.

Incipit capitulum primum de balabol.

Dicias ꝙ oculis accidētia m'lta seu egritudies
m'lte euenire pñt: ex qbꝰ vna est balabol. cuiꝰ
due sūt spēs. vna ē in neruo carnoso occulto q̄
gnāt ꝓpt grossaȝ cōplexionē patiētꝫ. et pōt
etiā accidere ꝓpt grossaȝ māȝ ibi fixā ⁊ ꝯgre-
gatā. Cura huiꝰ ē post purgatōeȝ si passio nō fuerit iuetera
ta iniicere i oculū ex oleo rosato. Aut partes duas recipias
de eodem .s. oleo rosato ⁊ tertiā de anetino ⁊ misce simul et
distilla in oculum vice post vicem donec liberetur.

De inuersatione palpebrarum.

Et accidit oculis ut palpebre iferiore iuersent: i tm̄
ut rubedo i loco illo nō modica videat. Et h̄ egri-
tudo generat ex grossitudine materiei q̄ intꝰ in pal
pebris orit. Et pōt etiā ex siccitate exuberāte i loco euenire
sȝ h̄ raro accidere repit. Et cura illiꝰ q̄ ex grossitudine mate
riei generat. ē cura qꝫ p̄scripsimꝰ de balbol. s. distillatio in
oculū olei rosati. uel rosocei ⁊ anatini sil' queādmodū dixi-
mus. Sed que ex siccitate orit: vix aut nūqꝫ curari potest.

De pustulis ⁊ exituris oculorum.

Et accidūt palpebris oculoꝝ pustule aliqñ ⁊ sūt ex
hūore pessimo. Quaꝝ spēs sūt q̄ttuor vna ex hūore
q mellj assimilat. Alia ex hūore ē q lacti sil' existit.
Tertia ex hūore q pultibꝰ farine sil'is eē videt. Et q̄rta ex
hūore qui lacti coagulato assil'at. E ingrossant etiā palpe-
bre supiores p̄ter naturā. ⁊ h̄ accidit ex hūore viscoso coagu
lato sili lacti coagulato. Et orit etiā aliqñ intꝰ i palpebris
egritudo q̄ balbarda i arabico noiat ⁊ sūt genera q̄ grādini as
similāt. Et pōt sil'r cis scabies supuenire ⁊ cōglutinatio ēt
palpebraꝝ adiuicē ⁊ duricies lapidosa. e cura pustulaꝝ ē
ut cibet patiēs subtilit ⁊ purget m'ltotiēs cū yerapigra et
pōe sup pustulā petiā vnā charobaꝝ recētiū mutādo eā oi
die semel ⁊ sic liberabit deo dāte. et h̄ cura ꝯueniētior eē vr
qꝫ illa q̄ fit cū incisiōe ex ferro uel sera seu aliq̊ pilo. Sȝ ex-
trahere hāc pustulā cū pēna aliciuꝰ auis sic alie pustule ex-
trahi ꝯsueuerūt a me iudicat icōueniēs. ⁊ he pustule i ocu
lis generāt sic ⁊ in alijs mēbris oriri ꝯsueuerūt. Sȝ qñ ac
cidūt oculis graues ⁊ piculosas valde eas eē indicamꝰ cū
sit mēbrū subtile ⁊ delicatū p̄ceteris mēbris. Et cura haꝝ
est purgare assiduis corpꝰ cū laxatiuis cōueniētibꝰ vnicui-
qꝫ spēi. ⁊ vngere locū cū oleo rosato facto cū oleo amigdala
rū dulciū. Et si sic nō liberat cirurgia indiget. q̄re si perfe-
ctꝰ erit cyrologꝰ optime eas poterit remouere. ⁊ cura i gros
satiōis palpebraꝝ p̄ter naturā ē epithimare ipsas cū rebꝰ
stiptico subtilibꝰ ꝯfortātibꝰ sic sunt rose recētes ꝓpt nobili
tatē oculi. Et etiā vngere ipsas cū oleo rosato ꝙ factū sit cū
oleo amigdalaꝝ dulciū. Sȝ si ingrossatio p̄dicta fuerit ex
hūore colleric acuto: nullo mō tūc eas vngere debes oleo
aliq̊. ꝓhibitū eni ē in oī mēbro vbi collera dñat. Sȝ epi-
thima eas cū foleis rosaꝝ recētibꝰ cōq̄ssatis. ⁊ si nō posses
hr̄e de recētibꝰ fac cū rosis siccis mixtis cū aq̄ rosata. Et in-
flatio supioꝝ palpebraꝝ a medicis scarnahe noiari cōsue-
uit. ⁊ cura ciꝰ vl'is est purgare cū yerapigra ⁊ coloquintida
donec alleuiet egritudo. ⁊ rege eū regimine subtili ⁊ desicca
tiuo sȝ in remotiōe ciꝰ cū ferro mihi valde timorosū existit.

De scabie oculorum.

Et palpebris intrinsecis oculoꝝ accidūt granula ⁊
scabies. Que granula dura sūt ut lapides. ⁊ etiaȝ
scabies aliqñ valde dura eē repit. ⁊ q̄dā aliqñ mi-
nus dura. ⁊ deterior oībꝰ ē illa q̄ corticibꝰ ficuū similat. ⁊ ē
inuiscata ⁊ cōglutinata intꝰ in palpebris ⁊ granulosa qdē
granata ē ex hūore grossa duro cū pacto ⁊ in palpebris in-
uiscato. Cuiꝰ cura ē subtiliare regimē ipsiꝰ. ⁊ ex cibis ma-
gis laudatis in hoc casu sunt aues pue p̄pate cū almuri. ⁊
aceto ⁊ decocte cū aq̄ oleo sale. ⁊ turtures ēt vtiles. existūt
ex oleribꝰ blete ꝯmēdāt ⁊ vngat locꝰ assidue cū oleo rosato
facto cū oleo amigdalaꝝ. Et si egritudo grauis facta extite
rit ꝓpter in sensibilitatē ciꝰ a principio aut ex negligētia
curatiōis eiusdē. tūc cirurgicus scindēdo uel aperiendo cu
tim extirpādo ipsa granula uel scabiē exteriꝰ curare debet.
Et necessariū est oīno ut cirurgij peritissimi atqꝫ docti pre
ceteris existāt in anothomia mēbroꝝ ⁊ in cognoscēdo vtili
tatē seu iuuamētū cuiusqꝫ eoꝝ ⁊ nūeꝝ eoꝝ ⁊ suā positionē
⁊ situ ad hoc ut in errorē minime cadere possint. Cura qui
dem scabiei ē. primo corpꝰ purgare totū post digestionē hu
moris frigidā cū digestiuis ⁊ icisiuis. ⁊ ꝙ magis a nobis
cōmēdat est syrupꝰ squinzabi factꝰ cū passulis enucleatis
⁊ seibꝰ vxterice. ⁊ ciba eū pullis. Et si idigerimꝰ frica scabiē
cū cuchraro duro valde. ⁊ facta fricatione ⁊ abrasione. pone
desup aquā rosatā in qua steterint seīa citronioꝝ. quousqꝫ
ab iuiscatiōe fuerint inspissata. postqꝫ fuerit collata. Et sic
agere debes plꝰ ⁊ minꝰ s̄m fortitudinē ⁊ debilitatē scabiei
Sȝ si lapidea fuerit. hoc est granulosa admodū grandinis.
cū difficultate dissoluit. Et in hac itēdere debes ipsiuȝ rege
re cū regimine subtiliatiuo ⁊ desiccatiuo. et purgādo corpꝰ
cū eo ꝙ cōuenit. ⁊ si non sufficit cura ista ad cirurgiam redi
scilicet ⁊ cum ferro extrahatur.

De coniunctione seu sigillatione palpebrarum.

Quandoqꝫ sigillant palpebre ⁊ cōiūgūt adinuiceȝ
Cura huiꝰ est leuis ⁊ fit seperando palpebras seu
diuidēdo vnam ab alia manu: uel incidēdo inter
ipsas virga aurea facta admodum cutelli ⁊ facta incisione
pone super ipsas uel intus albumen oui conquassatuȝ cū
oleo rosato facto cum oleo amigdalarum. Et nullus me-
dicorum preter Gal'. de hoc oleo rosato facto cum oleo ami
gdalarū mentionē aliquā facit: sȝ cū sim expertꝰ ipsum co-
gnosco. et suā vtilitatē pluries iam ꝓbaui. Sȝ qñ palpe-
bra in angulo lachrymali albugini oculi cōiūgitur: tūc cu-
ra difficilis valde existit. Et hoc accidit ꝑ maiori pte post
incisionē vngule. Et cura est huiꝰ ingeniose palpebrā an-
guli lachrymalis ab albugine eleuare uel separe et hoc fie-
ri debet paulatine suauiter et plane ponēdo spacium inter
vnā eleuationē et aliā. et hec eleuatio fieri debet cū spatula

auri hoc est cū instrumēto auri. habēte latitudinē et planiciem in sui extremitate valde politā: sȝ h minime facere debes: nisi corp⁹ optime mūdificatū atqȝ euacuatuȝ extiterit. ita ut oēm certitudinē inde habere possis ne apostema uel aliqua collectio in loco fieri possit. Et hoc facto desup̄ ponere debes oleū rosarū factuȝ cum oleo amigdalarū cōtinuādo donec fuerit liberatus.

De pilis palpebrarum inuersis.

Inuersantur qn̄qȝ pili in palpebris: ita ut videāẗ reuerti ad suā radicē et intrāt in oculis. vn̄ sequitur magnū nocumētū. Cura huius ē corp⁹ multotiēs cū yerapigra mūdificare. Et si infirm⁹ fuerit robust⁹ et forẗ misce cū yerapigra aliquid de colloquintida. et extirpando trahe pilos quotiēscūqȝ oriūtur. Et semp post extirpationē vnge locū cū sanguine vespertilionis. Et scire debes qꝫ aliqui medicoꝝ hāc egritudinē curāt hoc mō. s. inuersando palpebrā versus superiorē partē cōglutinādo eā ibi cōtra glutiē: ita ut nō redeat donec facta sit cauterizatio cū virga auri in radice piloꝝ tn̄ a me nō collaudaẗ cura talis: sȝ extirpare pilos ꝛ radicitus ipsos euellere. ꝛ desup sanguinē vespertiliōis sicut diximꝰ ponere. cura laudabilis: valde existit sicut dixim⁹ in hoc casu. Et aliq̄ sunt qui incidendo scindūt palpebrē. s. cutē desup in radice piloꝝ. Et per illā incisionē desup euellūt pilos: ꝛ deinde suūt cū filo subtili valde crude sete. ꝛ postmodū pili redeūt ad statū suum uel oriūẗ mō debito ꝛ naturali. Et aliqui etiaȝ ex cirurgis sunt qui mirabilē curā inuenerūt. ꝛ ē ista. s. ut capiaẗ manibus cutis subtilis palpebre supioris eleuādo eā superi⁹ ꝛ ponēdo eā inter duas petias arūdinis mō debito preparatas: ligādo eas ex vtraqȝ pte stricte ꝛ dimittaẗ donec putrefiat. ꝛ segregeẗ ꝛ cōsolideẗ p se. cōsiderādo tn̄ ne cutis palpebre in tm̄ eleueẗ ut ipsa inuersata posset remanere ꝛ attēdere debes circa cōplexionē oculi regēdo eū cū aqua rosata et est collirus factus cū aq̄ rosata ꝛ deforis ponēdo sup palpebres emplastrū ex folijs rosarū factū ꝛ dictando eū subtiliter donec fuerit liberatus.

De casu palpebrarum.

Quādo hec egritudo accidit palpebris curari debet cū lapide lazuli trito ꝛ pulueri zato ꝛ ex eo facto alchoel ꝛ oculorum palpebris ponendo quottidie et rectificando cibum.

De generatione patularum in palpebris.

Hē patule oriunẗ in palpebris ex supflua humiditate. Cura hui⁹ est corp⁹ mūdificare ꝛ oculis: alchoel ponere desiccatiuum subtiliando cibum faciens eum declinare ad siccitatem.

De ordeolo in palpebris.

At palpebris accidūt pustule similes granis ordei que ex humoribus acutis procreanẗ. Et cura horum est cura pustularum predictarum.

De fistula lachrymalium.

Hec egritudo p maiori pte accidit post apostema lachrymalis ꝛ aperiẗ in lachrymali. Quare si pigritia ꝛ negligētia fuerit in curatiōe hui⁹ corrūpeẗ os ꝛ aliqn̄ rūpeẗ apostema seu aperiẗ int⁹ in nasoꝝ inde sanies euacuaẗ ꝛ pōt etiā accidere qꝫ p̄dictū apostema rūpiẗ int⁹ in tunicis oculoꝝ ꝛ īde corrūpūẗ. Cura aūt hui⁹ ē p̄mo corpus vl'ter euacuare cū flōmia ꝛ in purgatione sufficiet ei yerapigra ꝯtinuādo eā. Et qꝛ h foramē siue fistula subtile valde existit. ideo tāgi ibi minime pōt. Quare in eodem foramine ponere debes h medicamē. Re. thuris adusti et pulueri zati ꝛ distēpeẗ cū aqua rosata donec ad p̄fatā nigredinē deueniat ꝛ coleẗ. ꝛ in foramine distilleẗ quottidie donec libereẗ. Sȝ si infirm⁹ puer fuerit uel mulier: tunc thus infra p̄dictū cōburi debet addēdo ei aliquid de puluere cartarum adustarū. Et si patiēs aspere ꝛ dure ac terrestris cōplexionis fuerit: tūc p̄dictis medicinis addere debes de caligine furni uel camini distēperādo cū aq̄ rosata ꝛ colando ut dictū est. ꝛ cōtinuādo hoc medicamē donec integre liberetur. Sȝ si sanies p nares exierit. tūc succus cētauree maioris uel marrubij vice post vicē narib⁹ initiaẗ donec exiceẗ. Et si p̄dicta sanies desub oculo emanauerit foris: graue ꝛ piculosum esse valde iudicam⁹. Quare eos bis tamen p̄dictis purgare debes. Et situs ei⁹ p maiore pte esse debet capite inclinato versus partē anteriorē cauēdo oīno ne reiectus iaceat siue supin⁹ ne sanies redire possit inde ad cerebrū. Et cōprime oculū manutualis digitis leniter ꝛ suauiter. donec sanies tota put possibile fuerit egrediaẗ faciēdo oculo curas suprascriptas. Et desup ponēdo emplastrum stipticū ꝛ cōfortatiuū factū ex rosis ꝛ balaustis certis mixẗ cū aqua rosata frangendo stipticitatē balaustarū cū mucilagine semis citrinoꝝ: cōtinuādo talia donec fuerit liberat⁹.

De carne addita in angulo lachrymali.

Etiā ab antiquis expertū ē ꝛ veridicū esse pbatuȝ qꝫ apponi balastarū in oculo: cōfert fistule ipsius: etiā carni addite in lachrymali. ponēdo etiā ibidē alachool cū instrō seu stilo apto ad hoc desiccatiuū ꝛ abstersiuum. Et qꝫ a me magis laudaẗ. est illud qꝫ fit exercusto exercendo illud donec fuerit liberatus.

De diminutione carnis in lachrymali.

Hec quidē egritudo accidere pōt ex appositiōe continua medicinaꝝ acutaꝝ uel ex incisione facta ibideȝ cū ferro. Cui⁹ cura est in loco illo ponere emplastrū factuȝ ex thure masticato cōpendijs quoniam perfectissimum existit in hoc casu.

De diminutiōe egritudinib⁹ accidētib⁹ in ipso oculo.

Hē quidē egritudines gn̄aliter grauiores ac duriores ꝛ pfūdiores p̄dictꝭ existūt: ꝛ existis etiā alique sunt q̄ grauiores alijs eē reperiūẗ. et certū ē qꝫ oculus cōposit⁹ ē ex ptib⁹ diuersis quaꝝ vna p̄ceteris obtinet p̄ncipatū ꝛ oēs alie sibi suiētes: ꝛ ad suā vtilitatē totaliter pcreate. Et h qdē pars siue ocul⁹ dicaẗ siue ipsi⁹ ps noieẗ. ē illa ps de q̄ loquiẗ Gal'. Qd si in eadē egritudo supuenerit. destrueẗ ipsa pars nobilis seu p̄ncipalis. Et dr̄ esse excellētior alijs ptib⁹ uel prioritate tēporis uel nobilitate. et istis duab⁹ rōnib⁹ a phis vnaqueqȝ res alijs excellēs uel excellētior eē noiaẗ. ꝛ sup hoc Gal. edificauit suū sermonē in hoc casu. Quare cū egritudo in ista pte cōfirmaẗ. si aliq̄ de causa in cura error aliqs acciderit eā oīno incurabilē eē iudicam⁹. Et scire debes qd partes oculi sunt multe: ꝛ scire atqȝ cognoscere vtilitatē seu opationē cuiuslibet eaꝝ difficile valde de tpe Gal'. erat in tm̄ qꝫ Gal'. in corde suo pposuit. nō reddere rōnē singulariẗ de p̄dictꝭ: nec eaꝝ causas ꝛ vtilitates declarare ī libro suo q̄ fec̄ de iuuamēto mēbroꝝ sȝ solū de egritudīb⁹ ptractauit: q̄ꝝ demōstratiōes erāt manifeste. Ergo cū sic eēt illo tpe q̄ȝto min⁹ isto nr̄o iuenire debēt: q cū sciāt medici sint atqȝ rari q studeāt ī sciētijs. tū pter intētōes q̄s hn̄t circa sectas seu fides suas. tū etiā ppē ītētiōes ꝛ studiū q̄s hn̄t circa mūdū. Et tales q vitupant ꝛ deridēt illos q secū nō cōmisceẗ ꝛ secū nō cōmoraẗ ī suis portiōib⁹ atqȝ cibis q nō ridēt ꝛ trufanẗ cū eis, atqȝ qui ī plateis secū nō cōmoraẗ. Et q p ciuitatē secū nō incedunt eūdo ꝛ redeūdo. Nūc aūt remēorari itēdim⁹ sb breuitate accidētia q̄ ipsis oculis habēt supuenire p̄termitēdo eorum causas ponēdo tm̄ mō q̄ ad ipsoꝝ curas necessaria eē pbāẗ.

De compositione oculorum.

Ocul⁹ siqdē cōposit⁹ eē pbaẗ ex diuersis tunicis. p̄ma q̄ꝝ ppe craneuȝ cōmoraẗ. ꝛ ē pellicula q̄si sup carnē iuestita. Et post illā v̄sus ptē aīriorē ē alia tunica q̄ dr̄ secūdina. ꝛ post illā siīr seqẗ retina. Et sūt etiā in oculo hūores seu hūiditates plures q̄ꝝ p̄ncipalior ꝛ nobilior ē grādinosa illa p̄ncipalr̄ instrm̄ visus existit: cui ex pte intiori v̄sus craneū hūiditas vitrea apodiaẗ āplectēs ipsaȝ circulariẗ ex illa pte deferēs sibi nutrimētū atqȝ pabulū vn̄ nutriẗ. ꝛ h ipsi⁹ nā existit atqȝ vtilitas. ꝛ ex pte exteriori v̄sus aerē albugene⁹ ē āplectēs grādineū circulariẗ et ei clype⁹ atqȝ tutamē existit. ꝛ illd qꝫ circūdat ꝛ coopit albugineū ex extiori: ē tunica vuea hn̄s colorē nigrum tendentem ad viriditatem. Et post sequiẗ ex eadē parte tunica q̄ cornea noiaẗ. ꝛ ē cooperiēs atqȝ circūdās vueam vndiqȝ.

Et in exteriori parte posita ē cōiūctiua nō cōprehēdēs vueā
atq3 corneā totalit' ex oī pte. Et nō dimitto h' ponere ortū et
generationem istarū ne in huius tractatꝰ nimiū plōgetur
Et hoc manifestū est et eis cōuenire videt' cyrurgicis ⁊ ma
nibꝰ operātibꝰ. Dico quidē q̄ humor grandineꝰ est radix
et subiectū sensus visus recipiēs spm̄ visibilē per neruū
obticū venientē a cerebro. ⁋ vnusquisq3 oculꝰ habet duos
neruos veniētes a cerebro ⁊ inde oriūt' ⁊ sunt ambo obuiā
tes se in via ⁊ postea diuidūt' abinuicē. Et cuilibet oculo
ꝓtendit' neruꝰ qui tele retine cōiūgit' que est circūdans vi-
treū. Et iste neruus postmodū diuidit' ⁊ spergit' ⁊ extēdi-
tur et subtiliat'. cū venis pulsatilibus et nō pulsatilibꝰ ex
quibꝰ est retina cōtexta ꝑcepto diuine ꝓuidētie. Et qlibet
neruꝰ ex istis neruis qn̄ spargit' ⁊ extendit' habet opertimē-
tū defendēs ipsū a nocumētis sicut tunice vasis apponū-
tur. et sunt etiam substētacula sustinētia ipsos sicut fibule
ponūt' in manubrijs cutellorum. Et tunica quidē vuea vue
assimilat'. habēs foramē vnū a quo lux extra emanat. Et
sub ista est humor albugineꝰ sil' cū spū qui spē tēdit ab hu-
more grādinoso ad tunicā corneā. Et dicte tunice ⁊ humo
res oēs sunt defendētes grādineū a nocumētis. Et cū di-
co spūs: intēdo spm̄ visibilē q̄3uis quilibet aer valde sub-
tiliatꝰ spūs possit noīari ꝯm sniam medicorum: et nō loquor
de spū ꝯm sniam dialecticorum. et ista dixi de spū ut ex equi-
uocis minime possit errari.

De proprijs egritudinibus oculorum. et prius de pu-
stulis et paruis apostematibus.

Pustule ⁊ pua apostemata que oculis accidunt pro
maiori pte rubea existūt Sz pustule que in alchor
nea ꝑcreant' ad albedinē tendūt. et generat' ibi sc3
in alchornea sanies sicut fit in alijs membris cā alicuiꝰ pu
stule. Et pōt etiā euenire ex corrosiōe. Et fit diuersificatio in
pustulis puis: ꝯm diuersitatē suarum spērū hoc ē i duricie et
mollicie qn̄ duricies seu dura pustula est. qn̄ procreat' sub
paniculo tertio. et mollis qn̄ sub ꝑmo orit'. Sz pustula q̄
sub cornea orit'. si nō ē in directo pupille. nō habet visum
remouere. Sz si in directo fuerit visū3 remouet: atq3 ꝑuat
omnino: et laniat' cornea atq3 oculus exterius eminet.

De variolis oculorum et dicitur eminentia.

Variolarum q̄dā sunt pue q̄re cura carū3 leuis existit.
Et q̄dā magne: quarum cura difficilis existit. Que-
dā medie existūt. et fortior ex spēbꝰ istorum est illa que
eminet in tm̄ q̄d tangit pilos palpebrarum exteriꝰ et capiti
clauuli similat'. et istiꝰ cura impossibilis existit. Sz si pua
fuerit erit possibil'. h' cura eiꝰ. ⁋ Et scias q̄ differētia ē int'
variolā et pustulā: qn̄ variola albedini ptinere videt': s3
pustula iussui radine nullā albedinē videt' hr̄e. Et iteru3
ex variola possibile est ut pupilla torqueat'. et a sua exeat
rotūditate. Quare si parua fuerit tortura: sufficit tibi in cu
ra colliriū rosarū: siue si e⁋ rosarum fricatū subtilissime cū al-
bugine oui. et ponat' in oculo gutta post guttā. Et subti-
liā regimē et purga corpꝰ cū eo q̄ cōuenit. Et q̄ magis lau-
datur caput est yerapigra sola si corpꝰ fuerit debile et tēpꝰ
obuiauerit: siue nō aptū purgationi et yerapigra cū cologn
tida et medulla amigdalarū si corpꝰ fuerit forte et tēpꝰ tem
peratū magis ceteris collaudat': s3 attēde q̄ ante purgatio-
nē incipere debes a flōmia basilice si corpꝰ robustū3 fuerit
extrahēdo de sanguine in quātitate magna. et si debile fue-
rit: ⁊ tempꝰ nō fuerit temperatū minue ex cephalica trahē-
do in modica quātitate. Et ꝯuenit in hoc casu istud fiet'. q̄
Re. sēis rosarum ⁊ corticis subtilis granorum pẏri et caude
eqne. an. aur'. v. licij et croci. an. ℥. i. sarcocolle. ℥. 5. sēis ci-
toniorum. quartā ptē ponderis totiꝰ ꝑdicte receptiōis pistēt'
optime ⁊ cribellēt' subtilissime vnaquaq3 res singillatim
ꝑ se deinū plures sil' reducāt' ⁊ sub aqua rosata cooperiant'
⁊ ꝑmaneant in ea sic. iiij. horis. ⁊ malaxa optime ⁊ deinde
permitte sic quiescere ⁊ aqua rosata clara q̄ supernatabit re
moueat'. ⁊ q̄ spissum est ⁊ turbidū in vase vitreo recūdat'
⁊ permaneat sic donec induret'. ⁊ tūc informent' grana ad-
modū sēis coriādri ⁊ cū necesse fuerit dissoluant' cū albu-
gine oui et in oculo distillet'. terrestritas vero et grossicies
illa que remansit a turbido et spisso ꝑdicto in fundo vasis
iterū pistet'. ⁊ cū aqua rosata misceat'. ⁊ sup folia vitis extē
datur et clauso oculo desup emplastret'. Et in sūma dico q̄
cura istiꝰ est subtiliare regimē cōtinuādo donec fuerit libe-
rat. Et scias q̄ quelibet variola que in vuea oritur curabi
lis existit. preter illam que capiti clauuli similatur.

De dilatione pupille ⁊ eius constrictione.

Hec quidē egritudo. s. dilatatio pupille. ⁊ eiꝰ cōstri
ctio maxime priꝰ habet euenire ꝓpter fletū corū: s3
possibile est q̄ cōstrictio ipsiꝰ sit naturalis. et illud
tūc est valde bonū eo q̄ spūs visibilis coadunat' ⁊ sil' ꝯstrin
gitur ⁊ nō i exitu disgregat': s3 cū sic multꝰ inde cū fortitudi
ne exit. Et dilatatio quidē iteru3 accidit uel accidere pōt ex
cōcussione. seu ꝑcussione aut ex multa retētione anhelitus
sicut accidit mulieribꝰ in partu. Sz qn̄ dilatatio ē in natu-
ralis curatiōe indiget. ⁊ h' cū sicc'. sibi cōuenientibꝰ ⁊ cum
alcohol. Et attēde q̄ diuersificat' cura ratione etatis ⁊ sexus
qn̄ cura infantiū ⁊ mulierū est cu3 sicc'. ⁊ scibꝰ. ⁊ his qui
sunt in vltima iuuētute cura fit cu3 alcohol desiccatiuo. Et
sicc'. infantiū ⁊ mulierū est h'. Re. succi corticis granatorum
℥. i. scedenegi indi. aur'. iiij. mādragore. camomille. sēis li
ni. an. aur'. iij. croci aur'. i. sēis citroniorum. ℥. i. pusilij.
Ϩ. i. Terant' spēs subtilissime et cribellent' per pannum
spissū. deīde misce hūc puluerē cū succo predicto corticū gra
natorum. ⁊ cū. ℥. v. aq̄ rosate. ⁊ cū aur'. x. succi memithcoptie
colati. ⁊ pone ad lētū ignē ⁊ d' coq̄ donec ispissent' admodū
paste et fac inde pillulas admodū ciceris exiccēt' in vmbra.
⁊ cū necesse fuerit dissoluat' vna cum lacte mulieris recēter
mulso ⁊ ponat' quottidie guta post gutā in oculo. Sed
si cū hac egritudine apostema fuerit incipe debes a flōmia
⁊ a purgatiōe si etas nō obuiauerit. ⁊ virtus fuerit fortis
⁊ tēpꝰ ꝯueniēs extiterit ⁊ qn̄ sic est. de basilica extrahere de
bes ⁊ in quātitate magna. Sed si virtꝰ fuerit debilis ⁊ tē
pus ineptum fuerit: tūc de cephalica minuere debes. ⁊ in
modica quātitate. Colliriū cōpetēs illis qui sunt in vlti-
ma iuuētute ⁊ scibus ⁊ etiā qui in senio sunt ꝯstituti. Re.
anatimonij abluti. et thecie ablute lapis ematitis lapidis
lazuli et margaritarū. et floris balanstiarū. an. v. vnūq̄d
q3 per se singillatim optime terat'. et cribellet' subtilissime
et misceāt' malaxādo oīa cū aqua decoctionis. iiij. aur'. flo-
ris mirtelle et sēis citoniorum et croci et sēis rose camine. an.
aur'. iiij. et fenugrici et viole. an. aur'. ij. oīa predicta ꝯquas-
sentur et bullliant' in duabꝰ libris aque lento igne: donec
ad vna3 librā veniat. et colent' per pānū spissum valde et
cū hac decoctione miscere debes malaxādo puluerē ꝑdicta-
rū rerū postmodū exiccent'. et iterū cū predicta decoctiōe mi
sceant' et exiccent' et hoc decies fieri debet. et deinde exiccēt'
et tereant' et cribellēt' subtilissime. et de isto puluere distē
perato cū aqua rosata in oculo debet mane et sero donec fue
rit liberatꝰ. Et h' puluis nō solū cōfert illi qui dilatationē
pupille patit' ab egredine. verū etiā qui eā habuerit āna.
Sz si cū dilatatiōe fuerit apostema primo euacuare debes
corpꝰ cū flōmia et postmodū cū laxatiuis sicut ꝑdiximꝰ em-
plastrādo oculū desuper cū floribꝰ rosarū recentiū vice post
vicē: uel cū cocto nouo madefacta in aqua rosata optima et
odorifera valde donec sedatu3 fuerit apostema. Et postea
vteris collirio seu puluere senibꝰ sicc'. puris sicut ꝑdiximꝰ
Et ꝓ certo habere debes q̄ si negligētia in cura extiterit ꝓ
maiori parte ad descensū3 aque in oculū habēt deuenire.

De descensu aque ad oculum.

Et signa de descensu aque ad oculū sunt degregatio
ne visus et q̄ apparent an̄ oculos ipsorum q̄si musce
volātes uel cimices et h' vniformiter eis apparēt
tā ieiuno stomacho q̄3 repleto. Et hec aq̄ generat' ex fumo
sitatibꝰ et vaporibꝰ ascēdētibꝰ a stomacho et corpe superiꝰ
successiue vice post vicē et simul coadunant' et cōuertūt' in
aqua sicut manifeste apparet in balneo q̄ ex vaporibꝰ a fu-
mositatibus resolutis fit ascensio ad superficiem et ibi con-
gregātur et in aq̄ ꝯuertūtur q̄ inferiꝰ guttatim cadit. Et con-

uenit tibi in curatione huiꝰ egritudinis ut sis studiosus in purgādo corpus cū medicinis laxatiuis: ⁊ non sufficit tibi purgatio facta in hoc casu cū yerapigra solū: nisi cuꝫ ea misceaꝛ aliquid de collogntida ⁊ aloe ⁊ semine feniculi ⁊ in arabico besbeg. ⁊ sale ⁊ mastice ꝓ cōfortatiōe stomachi. Sꝫ si virtus fuerit fortis ⁊ tempꝰ ⁊ etas cōueniens extiterit incipere debes a flōmia: ⁊ postea predicta purgatio subsequi debet. Et in summa dico scire debes et minime obliuioni tradere etiā si egritudo requirat ⁊ fortis existat vītus ⁊ tēpꝰ ⁊ etas coadiuuauerint ⁊ nullatenꝰ flōmes corpoꝛ stiptico existentē. Quoniā si feceris ad incōmoda ⁊ nocumēta multa infirmꝰ poterit peruenire. Quare in tali casu preuenire debes adiuuādo cum cū rebus mollificatiuis. Et cū dico mollificare. nō intelligo relaxare. cū hoc nomē equiuocum existat: Et tibi cōuenit scire ꝙ mollificare stomachū ⁊ intestina. nō est idem ꝙ purgare sicut in hoc multi errauerunt credentes ꝙ purgare ⁊ mollificare idē existat/ qm̄ per mollificare intēdimꝰ id qd̓ educere habet feces lubricādo q̄ in stomacho ⁊ in testinis reperiūꝛ: sicut mercurialis oleo condita facere nouit: uel incidendo ⁊ abstergendo ⁊ aperiendo sicut fit cū alnuni facto ex farina ordei uel frumēti: uel incidendo solum sicut cū aceto solo. ⁊ sinapis etiā feces ⁊ superfluitates stomachi ⁊ in testinoꝝ educere pōt. ⁊ ꝓ tāto talia minime purgare dicunꝛ/ qm̄ purgare ꝓprie diciꝛ expulsio facta a medicina cū electione/ ⁊ abstineat a cōtrarijs oīno/ ⁊ ciba eum pullis assatis cū modico pane optime fermētato comedēdo parū. ⁊ in sero ad cenā. s. minime comedat/ ⁊ comedere pullos elyxos cum brodio in ebdomada tm̄ semel nō nocet. Et si cocti fuerint cū rapis donec dissoluanꝛ conferunt: qm̄ rape oculis nō modicā proprietatē habere comprobanꝛ/ ⁊ multotiēs firmiter aspicere in oculis siluestris asini expertū est atqꝫ certū mirabiliter eis valere. Et iteruꝫ rememorati fuerūt optimi ex medicis antiquis ꝙ inclinare faciē apertis oculis sup decoctione croci eis cōferre probatū est miro modo/ ⁊ si continuabiꝛ hoc multotiēs. possibile est ut ille vapor inde dissoluaꝛ liberet oīno. Sꝫ postq̄ꝫ facta ē discensio aque in oculū nō est laborādū: tūc circa eū donec coaguleꝛ ⁊ digeraꝛ ⁊ ad terminū mediocrē inter subtilitatē ⁊ grossicieꝫ deueniat. Et postq̄ꝫ digesta fuerit: ⁊ ad terminū cōuenientē deuenerit. tūc artifex laborare debꝫ in extrahendo ipsam post purgationē vniuersalē totiꝰ corporis ⁊ ꝑtialem capitis. Et est necesse ut hic artifex in hoc sit aptus ⁊ subtilis. valde ⁊ multotiēs expertꝰ: ne in hac operatione aliquam lesionem inferat alijs partibꝰ oculorum.

¶ De extractione cataractarum ab oculis.

OPortet quidā ut extrahaꝛ cataracta post ipsiꝰ perfectam digestionē ⁊ coagulationē: qm̄ si ante feceris redibit aqua ut priꝰ. Et cū dico extrahere cataractā intellige sane ꝙ impossibile est eā extrahere sicut multi crediderūt: sꝫ ꝓfundaꝛ cū acu inferiꝰ in spissitudinē oculi. Et facta ꝓfundatione ipsius extrahaꝛ acus de oculo. Et postmodū debet esse infirmus in loco remoto ⁊ quieto cū oī abstinentia ab oī opatione ⁊ exercitatiōe ⁊ ab oībꝰ que aliquā grauedinē facere pn̄t. et sic possibile erit ut libereꝛ cōplete.

¶ De ꝯstructione vene seu pupille naturalis ⁊ nō nālis.

ET scire debes ꝙ ꝯstructo pupille naturalis et a natiuitate est laudabilis sicut p̄dixímꝰ eo ꝙ confert visui coadunādo spm̄ visibilē/ ꝙ si post natiuitatē hec prouenerit egritudo: aut erit ex siccitate dn̄ante ibidem uel ex humore aliquo acuto locū illū desiccāte sicut apparet in pellibꝰ seu corijs pforatis: qꝛ qn̄ exiccanꝛ corrugāꝛ et cōstringūꝛ foramina. Et siccitas quidē accidētalis huic mēbro accidit: sicut oībꝰ alijs mēbris generaliter accidere pōt et qn̄ accidit in quocūqꝫ mēbro fuerit difficilis existit curationis et q̄si impossibilis: nisi hoc esset. posset artificialiter curuitas in senibus remoueri. Sꝫ laus sit et glīa altissimo creatori q posuit hic esse impossibile ad certitudinē significationis senectutis. Quare medicꝰ cōtentꝰ esse debet in humectādo solo mō tm̄ vt naturalis seu radicalis humiditas ꝯseruari possit. et vlteriꝰ minime possit exiccari. Colliriuꝫ cōueniēs huic. Re. violaꝝ buglosse. an. ℥. i. nemifar partes tres vniꝰ. ℥. oīa hic ponāꝛ in aqua pluuiali uel in aq̄ dulcis fontis et in cōuenienti vase: ita ut obture submerse sint sub aqua. et illud vas in altero vase maiori pleno aq̄ ponaꝛ. et ad ignē bulliat tādiu donec aq̄ colorem mutauerit: et predicte res taliter sint dissolute: ut admodū paste deueniāt. Et postmodū extrahanꝛ ⁊ pistenꝛ fortiter ⁊ ponāꝛ in pāno denso subtili ⁊ fortiter exprimāꝛ in paxide vitrea ⁊ mūda valde. exicceꝛ collatura illa in umbra. ⁊ postmodū informenꝛ grana admodū coriandri ⁊ cū necesse fuerit dissoluanꝛ cū albumine oui colūbe ⁊ in oculū mane ⁊ sero distillēꝛ. Et hoc colliriū multū vtile existit mulieribꝰ pueris ⁊ senibꝰ. Sed oīno siccitatē remouere impossibile eē dicimꝰ Sꝫ humectabiꝛ mēbrū ad suā naturalē humiditatē cōseruādā/ ⁊ iterꝫ albumē oui colūbe cū viscositate gūmi arabici in oculum distillatū confert similiter in hoc casu.

¶ De debilitate visus ex penuria et paupertate spiritus procedente.

HEc quidē egritudo ꝓ maiori pte senibus accidere cōsueuit ⁊ coitu supflue vtētibꝰ. Et illis qui assidue firmiter in sole aspiciūt uel in locis mltū radiosis aut supflue splendentibꝰ. Et cura huiꝰ est cōtinue comedere oua colūbarū decocta cum rapis aut vitella ouorū gallinarū elixata in aqua comedere cū sale. Et iterꝫ in hoc casu ꝯfert comedere pullos colūbaꝝ siluestriū absqꝫ capitibus ⁊ collis coctis cū rapis. Et galline etiā cū p̄dictis pullis ⁊ rapis decocte cōueniētes in hoc casu existūt absqꝫ collis ⁊ capitibꝰ suis eo ꝙ capita istorum ꝓprietatē probanꝛ habere in faciendo cecitatē. hoc est nō videre post occasuꝫ solis oīno. sicut cerebra ipsoꝝ predictoruꝫ proprietatē habeꝛ dicūꝛ in augendo seu multiplicādo intellectū. Et vis etiā predictorū pullorum columbaꝝ siluestriū ⁊ gallinaꝝ predictis cōferre diciꝛ. Et comedere etiā grana pinij cōquassata ⁊ posita in suco maloꝝ vtilia sunt in hoc casu. Et p̄cipe eis vt multotiēs odorēt mala odorifera qm̄ multuꝫ cōferunt eis. Et h̄ sunt ea que augēt seu multiplicant visibilē spm̄.

¶ De constrictione nerui optici.

HEc quidē egritudo accidit ex humore grosso ⁊ viscoso opilāte ipsuꝫ foramē seu carnaleꝫ ipsiꝰ nerui. vn̄ spūs visibilis habet pertransire. uel ex cōcussione uel pcussione ipsum ꝯstringēte. seu opturāte. Qd̓ si opilatio parua fuerit. sequiꝛ inde debilitas visus. ⁊ si magna ⁊ cōpleta fuerit. oīno patiēs efficiꝛ sine visu. ⁊ signuꝫ huius egritudinis est: qꝛ si cōpresseris digitū sup pupillaꝫ infirmi. pupilla alteriꝰ minime dilataꝛ. Et pōt etiā accidere ꝙ opilatio erit in loco intersecatiōis vniꝰ nerui sup alteꝝ. et tūc in ambobꝰ oculis visus ex toto amittiꝛ. Et h̄ amiranꝛ medici qd̓ in vna hora priuaꝛ visus ex toto amittiꝛ in ambobus oculis. Sꝫ nō ē admiratio illis qui sciūt anothomiā: qm̄ isti duo nerui oriūꝛ a cerebro. ⁊ extēdūꝛ ad anteriora ⁊ in medio frontꝭ ꝯiūgūꝛ ⁊ vniūꝛ et ibi intersecanꝛ. quare si opilatio fuerit in loco intersecatiōis ipsoꝝ adinuicem fiet pditio visus in ambobꝰ ex toto sil' ⁊ semel. Et de hac egritudine dicit gal'. ꝙ est impossibile ad sanādū. Sꝫ mihi videꝛ qd̓ flōmia cephalice et purgatio corpis totiꝰ et capitis et epithimare caput cū coto madefacto in oleo rosato et lilioꝝ ⁊ aneti mixtꝭ et tepidis optimā faciēt opationē in isto casu. Et distillare etiaꝫ p̄dicta olea calida ex alto sup caput ptis anterioris psubtilē canulā nō modicū ꝯferre videtur. Sꝫ in p̄ncipio opilatiōis ꝯferre dicimꝰ multū oleū rosatū in quo renouate fuerint rose recētes pluribꝰ annis. Et cibi eoꝝ sint subtiles. et qui hūt stomachū et intestina ipsoꝝ mollia ꝯseruare et lubrica retinere. et exerceas in istꝭ toto posse qm̄ iuuare poteris si opilatio fuerit debilis. Et possibile ē etiā ꝙ p̄dicta opilatio fiat ex apostemate. quare ex p̄dictꝭ dissolui pōt. et inde videbis ꝓfectū istiꝰ cure si aliqd de visu remāsit: et opilatio nō fuerit ex toto cōpleta et cōfirmata. Qd̓ si fuerit opilatio ex toto firmata et cōpleta et ex toto visuꝫ amiserit: tūc despatꝰ suꝫ sic gal'. Sꝫ cū h̄ toto abstinēdū ē a ꝯ̄rijs et nō solū in ista egritudine. veꝝ etiaꝫ in

omnib⁹ totius corpis: qm̃ in egritudinib⁹ pedũ abstinentiã seruam⁹. Quãto magis in ista cui⁹ sanitas tam necessaria existit. Et scire debes ꝙ oĩa acuta habẽt caput replere ex vaporib⁹ ⁊ fumositatib⁹ sic sũt cepe ⁊ allea ⁊ his similia quare visui potissime nocent et mã oĩno existũt cecitatis.

De humiditatibus oculorum.

Diminutio visus in oculis multarꝫ est spẽrꝫ que fit in hũiditatib⁹: seu in hũorib⁹ oculorꝫ. Et diuersificant in grossitudine ⁊ subtilitate ⁊ in qualitate ⁊ quãtitate. qm̃ possibile ẽ ut ingrossent ṕdicti hũores vltra debitũ sue nature, uel subtilient aut multiplicent in quãtitate ĩ eis hũiditas accidẽtalis. ⁊ inde visus ꝑturbat turbatiõe leui. Et cũ dico ingrossatio uel subtiliatio: aut excessus in quãtitate aut q̃litate: nõ ĩtelligo ut sit elongatio in his suꝑflua multũ a naturali dispõne: sed ꝙ incipit fieri elongatio: qm̃ qñ erit⁹ a naturali despõne in ṕdictis fuerit cõplet⁹ atqꝫ firmat⁹: tunc cura difficilis valde efficit: qꝫ differẽtia nõ modica existit inter rẽ q̃ incipit ingrossari. et eã que iã est ingrossata atqꝫ firmata. Et medic⁹ ꝑ se cognoscere dꝫ signa istarꝫ rerꝫ ex accidẽtib⁹ infirmo superuenietib⁹ ⁊ studeat toto posse ut infirm⁹ ad pristinã ⁊ nãlẽ redeat dispositionẽ remouẽdo accidẽtia in naturalia oĩno. Et ista q̃ dicta sunt sufficiũt illis solũmõ q diu in ṕdictis egritudinib⁹ ꝑ se pluribus vicib⁹ opati sunt: uel illis q longo tpe studuerũt in logica ⁊ in sciã naturali. ⁊ experti sunt in cognitione rerꝫ generaliũ ⁊ corruptibiliũ ⁊ hui⁹ mũdi ⁊ cũ ṕdict̃ se iuuabũt. ⁊ nõ abbreuiaui hũc tractatũ ponẽdo particularia cõueniẽtia in hoc: nisi ne multũ ꝓlõgaret ꝟmo in ipso. ⁊ q̃nis opatiões manuales oẽs ꝑticularit̃ integre ⁊ perfecte cognoscã. Quia tñ ex sola visiõe alicui⁹ vulneris anim⁹ me⁹ debilitat̃ in tñ ꝙ ad ĩmẽsam syncopim deuenio. ideo hũc tractatũ abbreuio predicta particularia obmittendo.

De egritudinib⁹ q̃ fiunt in tunica seu albedine oculorꝫ.

Et accidũt in albedine apostema sicut in alijs mẽbris accidere ꝯsueuerũt. Et cura hui⁹ ẽ in ṕncipio flõmia ⁊ subtiliatio regiminis ponendo in oculũ aquã rosatã in q̃ steterit ĩmollia liciũ ⁊ sẽia citoniorꝫ tãdiu donec aq̃ colorẽ mutauerit: ⁊ postmodũ colet̃ ⁊ misceat̃ cũ ea aqua albumẽ oui. ⁊ deinde in oculum quottidie distilletur. donec liberetur.

De inflatione coniunctiue absqꝫ apostate.

Et accidit hec egritudo cõiũctiue ⁊ ꝑ maiori parte senib⁹ ꝓpter debilitatẽ sui caloris ĩnati. Et fit etiã ex pũctura musce: uel alteri⁹ sibi silis. Et cura hui⁹ ẽ ponere cotũ uel petiã lini madefactã in hac decoctiõe. que ℞. floris camomille ⁊ sẽis lini. an. aur̃. i. aq̃. ℥. ii. decoquatur vsqꝫ ad consumptionẽ quarte partis. ⁊ coletur: ⁊ illa colatura apponãt̃ de albugine oui. aur̃. ij. optime miscẽdo ⁊ distillet̃ in oculo quottidie guta post gutã eo existẽte tepido. deinde totũ madefactũ in eadẽ desuꝑ ponatur.

De tassa que ẽ guta rubea q̃ fit in albedine oculorum.

Et fit hec egritudo in ꝯiũctiua. s. macula rubea. uel guta rubea ex ꝑcussione pãni uel sibi silis. Et cura hui⁹ ẽ flõmia cephalice si infirm⁹ poterit sustinere. ⁊ flõmare pullũ colũbarꝫ sub ala. ⁊ illũ sanguinẽ calidum distillare in oculum quottidie donec fuerit liberatus.

De granulis generatis in albedine oculorum.

Et hec granula in albedine generãt̃: sicut in pupilla ⁊ alijs ꝑtib⁹ oculi fieri ꝯsueuerũt. Et cura hui⁹ ẽ flõmare cephalicã in ṕncipio ⁊ purgare corp⁹ ipi⁹ cũ yerapigra. Et post infũdere sẽia citoniorꝫ in aq̃ rosata ⁊ ipsam tepidã quottidie ĩ oculũ distilla. ⁊ si post. iiij. dies in oculo aliq̃d remãserit in ṕdicta aq̃ rosata miscebis aliquid licij ⁊ croci. ⁊ quãto vetustior fuerit egritudo tãto magis addes de licio ⁊ croco. ⁊ q̃to diminuit̃ egritudo. tanto minime de croco ⁊ licio. Et ꝙ min⁹ de his poni debꝫ ẽ ut I. ℥. ṕdicte aq̃ pones de vno qꝫ octauã ptẽ aur̃ vni⁹. Et si multũ ꝓlongaret̃ egritudo. nõ nocet addere aliq̃d de mira Et postq̃ꝫ egritudo ĩcipit declinare ⁊ remanet in oculo de spissitudiẽ granuli ⁊ de colore ipsi⁹ vtere abstersiuis ⁊ mũdificatiuis q̃ sint absqꝫ mordicatiõe. addẽdo aliq̃ q̃ habẽt oculũ cõfortare. Et si inueterata fuerit egritudo multũ: fiat hoc alchool. ℞. spume maris eris vsti. an. aur̃. v. anthẽ ⁊ sẽis florꝫ malorꝫ granorꝫ. an. aur̃. ij. dardachic. aur̃. x. pistet̃ vnaqueqꝫ istarꝫ ꝑ se ⁊ cribellet̃ subtilissime et misceat̃ cũ aceto ⁊ postmodũ exiccent̃. ⁊ iterũ terrãt̃ ⁊ cribellent̃ et misceant̃ cũ suco feni: ⁊ iterũ exiccent̃ ⁊ terrãt̃ ⁊ quinquies misceant̃ cuꝫ aqua rosata valde aromatizata teredo ⁊ exiccando ⁊ postmodũ cribellent̃ subtilissime ꝑ pãnũ spississimũ ⁊ cõseruet̃ optime in vase vitreo ⁊ cũ necesse fuerit mane ⁊ sero de eodẽ in oculo ponatur donec fuerit liberat⁹.

De sciliel.

Et etiã hᷓ egritudo in ꝯiũctiua euenire reperit̃ multotiẽs ⁊ est quedã ꝯtextura rubea facta in suꝑficie cõiũctiue seu albedinis oculorꝫ ⁊ noĩant̃ in arabico vene althebcn ⁊ nõ sunt vene ꝓcedẽtes ab epate nec arterie a corde veniẽtes. sed venis alĩs assimilãt̃ q̃ inuolute sunt ⁊ cõtexte suꝑ albuginẽ. ⁊ aliqñ in tñ extendũt̃ ꝙ nigrum cooperire reperiũt̃. Et cõuenit medico in principio isti⁹ egritudinis ut sit studiosus in purgãdo infirmũ ⁊ flõmãdo ipsuꝫ ⁊ apponẽdo oculo alchol. abstersiuũ sicut illud ꝙ supradixim⁹ ⁊ subtiliare regimẽ. ⁊ sic liberabit̃ deo dante. Et si in cura pigricia fuerit aut aliqua de causa regimẽ ei⁹ fuerit ineptũ. augebit̃ egritudo ⁊ ingrossabit̃. ⁊ ĩdurabitur donec visui inferat nocumẽtũ. quare cũ sic fuerit de necessitate erit ut per man⁹ cirurgij hẽat pertransire. Et tales in arabico collectiones scebelium nominantur.

De coniunctiua cum apostemate ⁊ sine apostemate.

Et accidit cõiũcture repletio cum apostemate ⁊ sine ⁊ extensiõe venarũ: ⁊ repletiõe ipsarũ: ⁊ cũ rubedine ipsi⁹ cõiũctiue ⁊ grossicie palpebrarũ cũ abũdantia lachrymarũ. ⁊ habẽs hoc nõ põt aerẽ inspicere. q̃re flõmiã multũ cõferre dicim⁹ ⁊ purgatio etiã vtilissima existit ⁊ pone suꝑ oculũ cotũ madefactũ in aq̃ rosata tepida vice post vicẽ ⁊ sit in ṕdicta aq̃ aliquid licij dissolutuꝫ. Et si in narib⁹ inijcies collirium de tienuthe. Inde magnum videbitur iuuamentum.

De subtilitate spũs visibilis ⁊ ipsius ingrossicie.

Scias ꝙ egritudines ⁊ accidẽtia ipsarum oriũt̃ in ꝑticulis mẽbrorꝫ: ⁊ etiã in sustẽtãtib⁹ ipsa mẽbra sicut accidit in spũ visibili qm̃ si fuerit subtilis pl⁹ debito videbit solũ ꝓpe ⁊ nõ a longe. ⁊ si grossius vltra debitũ videbit a longe ⁊ nõ prope. ⁊ cura vniuscuiusqꝫ istorꝫ est reducere vnũq̃dqꝫ ad suã naturalẽ ⁊ ꝓpriã dispositionẽ. ⁊ nõ solũ mẽbra verũetiaꝫ sustentãtia ipsa. ⁊ scias q̃d vnicuiqꝫ ṕdcãrũ ꝑticularꝫ sit ꝓpa accidẽtia. ⁊ nõ declaraui ea oĩa. ⁊ eorꝫ curas particulares. eo ꝙ hic videtur liber nimiũ ꝓlongare. Sꝫ scripsi ex accidentib⁹ manifestiora in quib⁹ sub q̃libet suarꝫ spẽrũ multe spẽs cõtinẽt. Et posui curas generales ipsarum ex quib⁹ cure omniũ particularũ existentium sub eis intelligi possunt.

De his que extrinsecus cadunt in oculos vel in nares vel in aures.

Et nõ remãsit mihi iam ad rememorandũ aliquid de his q̃ mẽbris sensuũ ꝑtinere vident̃ nisi de his q̃ ab extrinsecis hñt ꝓuenire: sic est palea subtilis. et lapides parui ⁊ arena ⁊ his silia. Quare si subito in ṕncipio ṕdictorꝫ euẽt⁹ studiosus leuis erit ipsoruꝫ cura. ⁊ si ne periculũ eminet. Et id q̃d in oculo cadit de leui curat̃: dũmõ nõ ĩmiscet̃ ibidẽ. ⁊ in tunica nõ diu steterit inuiscatuꝫ.

Sꝫ si in aurẽ aliquid semẽ uel granũ ceciderit: sicut frumentũ vel granũ ordei uel his silia. illud leue minime indicam⁹: qm̃ attrahit ad se de humiditate ibidẽ existente: ⁊ inde augmẽtat̃. quare in mẽbro illo calefactio ⁊ ebullitio generat̃. ⁊ inde putredo. ⁊ inde praua accidẽtia cõsequũt̃ ꝓpter nobilitatẽ mẽbri ⁊ ꝓpter ꝓpinquitatẽ ipsi⁹ nocumẽti ad cerebrũ ꝙ radix oĩuꝫ sensuũ existit. ⁊ fit inde supcalefactio ĩ toto corpe. ⁊ aliqñ opilationes patiũt̃ ⁊ febres inordinatas ab alijs febrib⁹. ⁊ oĩa ista fit ꝓpter pigritiã extrahẽdi illud in ṕncipio sui casus. Et aq̃ etiã qñ ĩ aurẽ

eadit: ⁊ ibi longo tēpore morat̃. magnū facit nocumentuꝫ ꝗ̃uis eiꝰ substātia subtilis existit. Quā qñ ibi lōgo tēpore morat̃. ingrossat̃. ⁊ postmodū alterat naturalē cōplexionē cerebri. Sꝫ qñ aqua ⁊ ventꝰ in aurē subintrauerit dolorē parit. Quare studiosus eē debes in reparādo cōplexioneꝫ ipsiꝰ nālē: ⁊ innālē remouere ꝗ̃cūqꝫ mō fuerit: sic tibi videbitur cōuenire. Sꝫ qñ aliqd in oculo ceciderit: illud ē leue mouere in ꝓ̃ncipio: ⁊ hoc cū picicarolis uel stilo: seu cū tanta uel cū filo ⁊ tributio que inde sequit̃ in oculo. remoueat̃ cū albugine oui apposita. Sꝫ si id qḋ in oculo cecid fixū fuerit in eo atqꝫ firmatū uel inuiscatum. Tūc eg̃r indiget vna ex ꝑdictis curationibꝰ que scripte sunt in cura scebel. Et vngula etiā cū in oculis euenerit sili mō curat̃. s. ut eaꝫ incidat ille qui optime in illa curatiōe uel opatōe ē exptus ⁊ illi cui aliquid in aurē de nouo ceciderit aurē ipsiꝰ impleri iubeas ex oleo sisamino tepido ⁊ postmodū fac eū sternutrare ponēdo sternutoria in naribꝰ ipsiꝰ et exibit incōtinenti. Sꝫ si id qḋ ceciderit diu illi fuerit: ita ꝙ iā alterationeꝫ receperit: ipsum conatꝰ fueris extrahere violēter vl' remouere: facies ibidē inflationē ⁊ apostema euenire cū illud mēbrū in dispositione maxime sensus existat: ⁊ de leui ad dolorē intollerabilē ipsuꝫ poteris ꝓuocare intantū ꝙ ad defectū inde posset ꝑuenire uel ꝓpe. quare cū oī sollicitudine intēdere debes ī mitigādo dolorē ipsiꝰ apostematis. ⁊ incipere a flōmia cephalice. ⁊ a purgatiōe ipsiꝰ infirmi: sic ei melius cōuenire videbit̃. ⁊ postmodū pone in aure infirmi. oleum rosatum cum tertia parte ipsius olei anethini ⁊ cūꝫ cognoueris apostema optime esse digestum ipsum fac sternutare sicut supradiximus ⁊ exibit.

De animalibus subintrantibus in aurem.

Et scias ꝙ qñ aīalia auribꝰ subintrāt inde labores maximi ⁊ ingetudines habēt ꝑuenire. quare si predicta aīalia fuerint parui corpis sicut sunt pulices uel eis silia: tūc aurē implere debes oleo tepido: ⁊ sic mortua exibūt euacuādo. Sꝫ si aīal fuerit magnū nō est conueniēs: tūc ipsuꝫ mortificare: qm̄ inde maximū cōsequit̃ nocumētū. Sꝫ tūc iplere debes aurē ipsiꝰ suco folioꝝ persici. mixta cū aqua tepida: qr ex illo oīno fugat̃. ⁊ postmodū aq̃ euacuare studeas ponēdo ibidē oleū anetinū ⁊ ipsum euacuādo ⁊ exucando. ⁊ euacuat̃ etiā ꝑdicta aq̃ ponēdo ī aurē granū frumēti ꝙ ab oī putredine ⁊ ꝑforatiōe sit remotū in pecia ligatū: qm̄ violēt̃ exiccādo aq̄m ꝑdictā extrahere ē ꝓbatū. ⁊ sic dictū ī auribꝰ ita intelligēdū ē ⁊ opādū ī naribꝰ.

De sanguisugis nares subintrantibus.

Et receptio quidē aliquoꝝ aīaliū extrinsecꝰ per nares longinquū valde a veritate esse videt̃: sꝫ multotiēs bibēdo aquā naribꝰ sanguisuga subintrare reperit̃. Quare sternutatio ipsam expellere ꝓbatur: ⁊ si in naribꝰ visui apparuerit. ipsam cū pizegarolis extrahere debes. Et ea que ipsas occidere habēt nūero plurima reperiunt̃. ex quibꝰ est seratura ligni rubei ⁊ sucus marrubij ⁊ cētaurea dissoluta cū aceto ⁊ charsseclion adustū. ⁊ multa alia que rememoratꝰ ero in egritudinibꝰ gule. Et que hic dicta sunt mihi sufficere videt̃. Tūc scias ꝙ fumꝰ marrubij attractus per os uel ꝑ nares fortissime eas hꝫ ꝑ necare

Tractatus nonus de egritudinibus cerebri.

De egritudinibus anterioris ptis cerebri. capl'm ꝓ̃mū.

Et alterat̃ h pars in caliditate: frigiditate: siccitate: ⁊ humiditate. Et incipiemꝰ nūc ꝓ̃mo determinare de alteratione facta a caliditate. Et illi cui hec q̃litas in anteriori pte superabūdauerit: loquit̃ inordinate. ⁊ ꝯsequit̃ corruptio eidē in imaginatiua: ī tm̄ ꝙ imaginat̃ ea q̄ vera ñ existūt. Et ego quidē vidi hoīeꝫ: qui imaginabat̃ se videre quēdā amicū suū volētē occidere ipsuꝫ. ⁊ h corruptio erat imaginatiua: q̄ quidē corruptio seu egritudo eidē supuenerat ex lōga ⁊ multa egtatiōe per colorē solis ⁊ sine dubio ꝑdicta caliditas nō erat euacuata a siccitate. Et ꝓ̃mo post egtationē predictā per solē passus fuit esfunerā. ⁊ post eaꝫ corruptionē imaginatiue. Et cū facta fuisset infusio mlta capitꝭ ipiꝰ ex aq̃ rosata ⁊ aceto cū suco corticis cucurbite et oleo oliuaꝝ dulciū infrigitato in puteo cōualuit incōtinēti: ⁊ ad pristinā redijt sanitatē. Sꝫ si in eadē pte corruptio imaginatiue ex frigiditate facta fuerit: ī eidē maximū cōsequit̃ impedimētū: qm̄ infirmꝰ nullatenꝰ pōt imagiari ꝙ subtilis ītellectꝰ existat. Et si cū frigiditate hūiditas fuerit associata: accidit infirmo superfluꝰ sōnus et aliqñ dormiēdo oculos tenet aptos. Et pōt etiā eidē accidere: ꝙ cuꝫ difficultate valeat palpebras eleuare. Et in somno similĩt fortissime ꝓfundat̃. ⁊ seqnit̃ inde aliqñ dissolutio catarri cū opilatiōe nariū. quare si dicta egritudo ex sola fuerit frigiditate. dicimꝰ ꝙ inunctio facta ex oleo deben uel de spica nardi est cura optima ⁊ ꝑfecta qm̄ tēperate calefacit: ⁊ ē necesse ut nō obliuiscaris oīno eoꝝ que prediximꝰ. s. ꝙ membra principalia de necessitate requirūt in suis medicaminibus ea que subtilia sunt ⁊ stiptica. ⁊ ꝗ̃uis egritudo oīno requirit aptiua prioraꝝ. minime tm̄ desistere debes ab appositione stipticaꝝ ⁊ subtiliū medicinaꝝ ad cōseruationē naturaliū virtutū ipsiꝰ mēbri. Et medicine etiā que sunt aromatizate maxime habēt principalia membra cōfortare quare ipsis egēt pre ceteris oībꝰ suis necessitatibꝰ. Sꝫ si frigiditate humiditas fuerit associata. oleū ď spica cū modica quantitate olei rosati dicimus ei sufficere.

De egritudinibus medie partis cerebri.

Et scias qḋ pars media cerebri vere cerebrū existit ⁊ illud ꝙ ibi existit. est recte cerebruꝫ ⁊ naturale et pōt etiā ei euenire quelibet ꝑdicta spēs male complexionis. Sꝫ accidētia que ex istis cōsequūt̃: fortiora valde existūt prioribꝰ: qm̄ si ei solūmō acciderit incēsa caliditas cogitatiua: tūc fortissime perturbat̃. ⁊ in oībꝰ suis cogitationibꝰ instabilis esse reperit̃. ⁊ oīa ei cōmunia eē videt̃. ⁊ ꝑseuerabit sic donec illic posueris que dictā malā qualitatem habeāt remouere. Sꝫ scias ꝙ pars ista media cerebri minime sustinere pōt virtutes medicinaruꝫ fortium sicut pōt anterior. ⁊ adhuc longe minꝰ ꝗ̃ꝫ posterior: eo ꝙ cōmissura cranei que indirecto istiꝰ ptis reperit̃: est rarior valde ⁊ minꝰ cōiuncta seu sigillata alijs cōmissuris: ergo post ꝗ̃ꝫ ita est: virtutes medicinarū facilius possunt per hanc cōmissuram ad cerebrum pertrāsire ꝗ̃ꝫ per alias cōmissuras aliarū cellularū. Et quia cū hoc etiā cerebrum quod in hac parte media existit. Magis est humiduꝫ atqꝫ molle. ideo ipsiꝰ mala qualitas citius ⁊ leuiꝰ dissoluit̃ ⁊ remouet̃. Et cum hec pars sit minera ⁊ radix atqꝫ fons aliarū cellularū inde cū maiori diligētia ⁊ omni tēperātia est medicāda abstinendo ab omni appositiōe fortiū medicinarū: ⁊ specia-

liter ab his que in suis qualitatib⁹ nimiũ excedũt ꝛ maxime in frigiditate: quoniã hec pars omnino minus potest frigiditatem sustinere alijs cellulis.

¶ De mala complexione in media cellula interioris.

Et accidit cogitatiue ex mala cõplexione frigida tarditas cũ raritate etiã ei⁹ cogitatio instabilis oĩno efficit. ꝛ postmodũ redit ad primã cogitationẽ cũ omni duricia ꝛ tarditate. Et cura hui⁹ est tẽperare hanc ptẽ calefacere q̃uis hec pars magis caliditatem possit sustinere q̃ frigiditatẽ cũ ei fuerit necesse. Et si cũ frigiditate humiditas p̄ẽabũdauerit: q̃uis raro cõtingat: tũc tibi sufficiet in cura oleũ de balchaon: uel oleũ corticis citri. uel epithima ex corticib⁹ citrorũ recentiũ factũ aut ex macis cõquassatis ꝛ mixtis cũ aqua dulci. Et si siccitas cum frigiditate affuerit: turbat intellect⁹ aliquãdo ꝛ aliqñ non ꝛ operat in ordinata. Et generaliter dicim⁹ ꝙ cura siccitatis mẽbrorũ quasi impossibile est: ꝛ spãliter isti⁹ cũ sit principale. Qñ si conat⁹ fueris curare eũ cũ humidis absq̃ obuiatiõe cũ stipticis timeo ꝙ inducas eũ ad relaxationem toti⁹ corporis. quare sufficere dicim⁹ in curatione hui⁹ ea que p̄dixim⁹ sciẽdo qd̄ cerebrũ minime põt sustinere ea que sunt in excessu frigida sicut prediximus ꝛ specialiter cellula media.

¶ De passionibus que fiunt in parte posteriori cerebri.

Scias ꝙ ista pars meli⁹ põt sustinere ꝛ facili⁹ virtutes ꝛ potentias medicinarũ alijs partib⁹ ipsius cerebri. Et ratio hui⁹ est: q: ossa que in hac existunt parte duriora ac densiora valde sunt ossibus aliarũ partiũ cerebri. ꝛ priori etiã istius partis longe densiores ꝛ corpulentiores ꝛ duriores ceteris partib⁹ cerebri reperiũt: ꝛ propter hoc virtutes medicinarũ int⁹ per illã partẽ penetrare nõ possunt: nisi cũ difficultate. Et cura excessus qualitatũ in ista parte fit: sicut diximus in p̄dictis: ſʒ securius operari potes in ista q̃ in alijs postq̃ cognoscẽs ꝙ facili⁹ potest hec pars virtutes medicinarum sustinere alijs partib⁹ cerebri. Sʒ hec pars in tñ differt ab alijs: qñ si hec p̃superflue infrigidat: accidit inde infirmo difficultas memorie. Et si infrigidatio in eadẽ parte in vltimo facta fuerit: priuabit memoria infirm⁹ ex toto: ſʒ possibile est dictã memoriã recupare calefaciẽdo istã partẽ cũ emplastris et vnctionib⁹ ꝛ cibis sibi cõuenientib⁹. Et cerebrũ quidẽ leporis in cõfortatiõe memorie ꝛ ipsius repatiõe maximã proprietatẽ cõprobat habere. Et in vnctio etiã facta ex castorio uel ex oleo ipsius. ꝛ ipsum sĩliter odorare memoriã potissime habet recupare. Et huic parti posteriori memoria appropriat: quẽadmodũ cogitatiua medie anteriori imaginatiua deputatur.

¶ De egritudinibus ꝛ oĩbus suis accidẽtibus puenientib⁹ ex destructiõe seu corruptiõe cõplexiõis toti⁹ cerebri.

Et possunt quidẽ he egritudines ꝛ accidẽtia puenire cũ humoris vicio ꝛ sine hũoris vicio ꝛ q̃ñq̃ nõ fiat sequit inde corruptio uel destructio in virtute regitiua toti⁹ corpis. Et ex istis egritudinib⁹ est apoplexia siue corruptio cõplexiõis fuerit ex substãtia ipi⁹ cerebri: siue ex alijs mẽbris. h alĩs ei habeat puenire. Et iã cognitũ ẽ atq̃ scitũ qd̄ apoplexia ẽ spasm⁹. ꝛ spasm⁹ ẽ attractio neruorũ v̄sus suã radicẽ. Et qñ h̄ cõtio ẽ volũtaria: tũc naturalis ẽ ꝛ qñ inuolũtaria existit illud ex plurib⁹ et diuersis causis habet puenire. s. aut ex superflua siccitate membris aduenieṫe: sicut in carne salsa apparet euidẽter: q: cõtrahit ex ipsa siccitate ꝛ in corijs q̃ fortissime incrispãt: ꝛ ex eadẽ. Et põt etiã ex humiditate spasm⁹ euenire. s. ab hũore humido a natura egrediẽte qñ ex eodem vapor grossus oritur ꝛ resoluit: ꝛ efficit vapor ex substãtia aquosa ꝛ ex eadem p̄dictus vapor efficit. quare replet mẽbrũ in tñ qd̄ nõ põt p̄dictũ humorẽ sustinere ut pri⁹ sicut apparet i vteribus: qñ qñ in eisdẽ vinũ ebullit nõ possunt vinũ sustinere sicut ante ebullitionẽ eo ꝙ ante ebullitionẽ ptes cõiũcte existũt. ꝛ in ebullitione in acritatẽ ꝛ vaporositatẽ cõuertũtur. quare locũ maiorẽ habere indigẽt: vñ v ter cõtrahit ꝛ tumescit: i tñ ꝙ nõ videt posse sustinere. vñ ex oĩb⁹ dicq̃ speciebu⁹ spasmus efficit. ꝛ ex ipsis mẽbra cõtrahũt. Et fit spasmus in corpe seu in substãtia neruorũ qui a cerebro pgrediũt: quare in tñ ẽ spasm⁹: inq̃tũ infusio in eisdem facta esse reperit. Et si in radice oĩum neruorũ facta cẽ reperit. tũc sequit vniuersalis spasm⁹ in toto corpe. Sʒ spasm⁹ ex siccitate puenies efficit a ieiunio uel a superflua abstinẽtia: ꝛ ex labore uel exercitatiõe. ꝛ superfluis vigilijs. ꝛ nimio coitu. ꝛ ab oĩ superflua euacuatiõe desiccãte. ꝛ ex intẽsa ꝛ superflua caliditate quare si ex siccitate dñante solũmõ fuerit: curam ipsi⁹ difficile cẽ iudicam⁹: tñ fieri põt q̃uis cũ difficultate. ꝛ paulatiue ꝛ post tẽporis longitudinẽ. Et scias qd̄ hũiditas ẽ nomẽ equiuocũ eo ꝙ q̃dã hũiditas ẽ cui⁹ potẽtia substãtia ẽ humida ꝛ q̃dã hũiditas repit: q̃ licet sit humida actualiter siccatũ potẽtialiter existit: sic colera ꝛ acetũ quorũ vtriq̃ potẽtialiter siccũ existit: cũ in sui suba ꝛ actualitate humidũ ꝛ fluidũ cẽ reperit. Quare dico qd̄ spasmus efficit siue fieri põt ex q̃libet hũiditate actuali: siue eius cõplexio ꝛ potẽtia fuerit sicca: siue hũida eo ꝙ qñ in substantia nerui aliq̃ hũiditas infũdit: siue illa fuerit potẽtialiter sicca ꝛ actu hũida: siue hũida actu ꝛ potẽtia neru⁹ cõtrahit ꝛ coadunat ꝛ ingrossat sicut in reb⁹ extrinsecis est videre: qñ qñ hũiditatib⁹ infũdũt augmẽtat ingrossitudine ꝛ diminuũt in longitudine. ꝛ tali mõ efficit spasm⁹. Et fit ẽt spasm⁹ ex pũctura nerui eo ꝙ ibi generat apostema ppter multã sensualitatẽ ipsi⁹. ꝛ ppter ipsi⁹ habilitatẽ recipiẽdi apostema ꝛ nocumẽtũ: fit etiã attractio vsq̃ ad radicẽ eiusdem ibidẽ: ꝛ inde spasm⁹ generat. Et si studiosus fueris in p̃ncipio in curatiõe dicte puncture nerui annihilat spasmus ita quod non eueniet.

¶ De curatione puncture nerui.

Et curat siquidẽ h̄ egritudo cũ reb⁹ calidis et siccis ex sua cõplexione ꝛ natura ꝛ habẽtib⁹ substãtiam subtilẽ: sicut ẽ sulphur ꝛ euforbiũ. Et ego iã curaui quẽdã ex pũctura ponẽdo sup eã sulphur tñ: ꝛ curatus fuit incõtinẽti. Et scias ꝙ qñ infundit humiditas i quãtitate pauca que quidẽ magne qualitatis. i. potẽtialis humiditatis: tũc nõ efficit spasm⁹: ſʒ inde relaxatio uł ei⁹ species oritur: eo ꝙ neru⁹ difficili⁹ põt hãc qualitatẽ. s. humiditatẽ alijs qualitatib⁹ sustinere. Et spasm⁹ vniuersalis ẽ qui a radice orit. s. a cerebro ꝛ particularis qui in mẽbris efficit pticularib⁹. Et q: iam sufficiẽter rememorat⁹ fuĩ de spasmo: nunc de epilentia volo facere recordationẽ.

¶ De epilentia procedente a cerebro.

Epilẽtia quidẽ tunc efficit qñ humor grossus diffundit ꝛ spargit in canalib⁹ ꝛ meatibus cerebri: ꝛ humor grossus cẽ nõ põt: nisi sit fleuma aut melãcolia. Et qñ p̄dictus humor opilat canales seu meat⁹ cerebri: tunc cõtrahit cerebrũ ut expellat a se nocumentũ: ꝛ inde sequit cõtractio toti⁹ corporis: ꝛ tremũt mẽbra omnia: ꝛ fit in eo gemit⁹ ꝛ rugitus ppter relaxationẽ ꝛ debilitatem virtutis motiue volũtarie: nec dilatat pect⁹ ꝛ mouet solito more. Et accidit eidẽ mẽtis perturbatio cũ diminutione ꝛ ãnichilatiõe anhelit⁹ int̃ũ ꝙ quasi suffocat⁹ cẽ videat. ꝛ cũ conat attrahere aerẽ illud facit cũ impetuositate valida atq̃ forti: ut restauret deperditũ: ꝛ facit illud stridẽdo ppter ponderositatẽ ꝛ grauedinẽ cerebri ab hũore extraneo atq̃ grosso cõprimẽte ipsum: sicut in sõno graui efficitur: ꝛ dũ dissoluit hũor ille sepat spasm⁹. Et diuersificatur hec egritudo ſʒ diuersitatẽ grossitudinis hũoris ꝛ ipi⁹ subtilitatẽ. Et ideo nõ solũ ex hũoribus opilãte vẽtriculos h̄ oritur egritudo: verũetiã a vapore ꝛ fumositate ascendẽte ad cerebrũ resoluto ab aliquo hũore corporis extraneo ꝛ horribili. Et fiũt i hac egritudie porisimi sic in febrib⁹ fieri ɔsueuerũt ex opatiõe ꝛ virtute sup celestium corporũ. Que quidẽ corpa a deo viuo ꝛ vero perfectionẽ ꝛ influentiã habere ꝛ recipe sciunt certissime ꝛ cõprobant. Et videtur nõ modicũ id qd̄ operat luna in corporib⁹ inferioribus que a globo lune inferi⁹ existunt. Nonne h̄ manifestat in cucumerib⁹ ꝛ cucurbitis in tñ: qd̄ a vulgarib⁹ cõsecularib⁹ scit certissime atq̃ cognoscit: ꝛ ita similiter operat etiã in oib⁹

alijs rebus inferioribus huius mūdi: q̄uis nō ita certissi
me cognoscat. Et nōne crisis sequit motū lune: atqꝫ ex eo
dem efficitur. Eodē modo ⁊ spēs epilentie dicim⁹ efficere
atqꝫ currere motu eiusdē atqꝫ cursu. Et scias qꝺ epilentia
que in senectute efficit cura difficilis valde existit. Et que
in somno accidit ⁊ dormiēdo ex leui causa efficit. q̄re ipsius
cura leuis similiter esse ꝓbat. Curā istarū duarū specierū
vnā ⁊ eandē esse dicimus: nisi in tm̄ ꝙ diuersificant in for
titudine ⁊ cōtinuatiōe. Et pͥncipiū curationis istar̄ est
rectificare regimē istoꝝ dando eis pullos gallinaceos par
uos: qm̄ absolute ceteris carnibus eos laudabiliores esse
dicimus: ⁊ panē mūdū ⁊ optime fermentatū: ꝓpinando
eis oī mane ad bibendū decoctionē: ⁊ capilloꝝ veneris: ⁊
radicis deben: addendo in eadē decoctiōe postq̄ꝫ fuerit co
lata de melle in tāta quātitate ꝙ possit amaritudinem ⁊ sa
porem ipsius malū remouere. Et h̄ quidē medicina i hoc
casu ꝑ optima existit: purgādo eos cū eadē vice post vicem
pluribus vicibus ꝓut eis videbit cōuenire addendo eidem
ea que virtutē ipsius medicine capiti remouēdo ab h̄ oēm
pigriciā. q̄. Re. Aloes agarici optimi ⁊ pfecti: turbit mun
di: besbeg. i. polipodij: recentis in grossitudine mediocris:
epithimi cretensis. an. aur̄. i. lapis lazuli ⁊ suci liq̄r: que in
arabico dr̄ robtassus: benifieg. i. viole salis cōis an. ptes
tres aur̄. vnius interioris coloquintide ⁊ sticados. an. q̄r
tam partē. aur̄. vnius. Incidat coloquintida subtiliter: et
cetere medicine pistētur. ⁊ infundāt oēs medicine p̄ter co
loquintidā in aqua in qua abluti fuerint cortices seu squa
me eris que in arabico dicūt tubelhagonag: cū tantundē
de succi pomoꝝ dulciū ⁊ pone ad solem: ⁊ cū fuerint exicca
te iterū infundat ut prius ⁊ exiccētur: ⁊ deinde recipias co
loquintidā predictā: cui addes aur̄. i. amigdalarū dulciū
pistataꝝ cū quarta parte aur̄. pulueris dragg. ⁊ misce cū
p̄dictis. Et dosis hui⁹ medicine est pōdus. v. aur̄. cū sero
lactis aut aqua distēperata cū decima parte sui sape. ⁊ bul
lita vsqꝫ ad spissitudinē mellis. Et si nō purgabit suffi
cienter cū hac dosi: addes in sequēti dosi quātitatē fm̄ ꝙ ti
bi videbit cōuenire: cōsiderādo tēpus: etatē: ⁊ cōplexionē
recipiētis: dietādo eum ⁊ rectificādo cibū eius ꝓut tibi vi
debit cōuenire. ⁊ purgabis eū pluries cum dicta medicina:
qm̄ iste hūor pessim⁹ et horribilis nō euacuatur vice vna.
Et suspēde ad collū eius radicē peonie. Et smaragdus in
hoc siliter magnū effectū ꝓbatur habere. Et iā tibi memo
ratus sū ꝙ iste humor. vnde h̄ oritur egritudo non pōt
esse nisi flegma aut melācolia. Sed ex quo istoꝝ orta fuerit
ista egritudo cognosces suis signis spālib⁹. s. q: si etas in
firmi fuerit senectus: signū est abūdantie melācolie. Et si
fuerit decrepitus flegmatꝭ. Et iterū aspicias personā pa
tiētis: cōsiderādo prīo colorē ipsi⁹: q: si nigri coloris fuerit
⁊ capilli ipsius siliter nigri fuerint: testā supabundantiā
melācolie. Et leuitas cū mollicie carnis superabūdantiā
flegmatis. Et iteꝝ labor ⁊ exercitiū ⁊ paucitas comestio
nis abundantiā melācolie significant: sicut delicie ⁊ quies
⁊ ociositas testātur supabūdantiā flegmatis. Et scire de
bes qꝺ medicine que ꝓprie habēt melācoliā trahere ⁊ pur
gare sunt iste. s. epithimū: lapis lazuli: elleborus niger: et
polipodiū. Et q̄ naturaliter flegma attrahere habent ⁊
purgare sunt interiora coloquinde tartam⁹. bdliū. ⁊ semē
urtice ⁊ aloes etiā purgat: atqꝫ expellit illud flegma ꝙ co
ram se reperit esse ⁊ flegma quādo grossa valde existit: tūc
melancolie assimilat. Quare si dictas medicinas in laxati
uis suis miscueris optimū erit. Et est cōueniens miscere
eas anteq̄ꝫ purgationē facias. ⁊ nō sufficit miscere eas sic
cas: nisi miscueris eas cū aliqua re fluida atqꝫ humida siue
molle que in se colligat virtutes earum permanendo sic
in eadem per diem integrū ad hoc ut virtutes ipsarū sese
valeant penetrare ⁊ intra se sic optime fermentent: ⁊ post
modū ad solem exiccent: ⁊ demū eis vtere sicut decet. Sed
si epilentia inuaserit vigilando: tunc cura ei⁹ grauis ⁊ dif
ficilis valde existit. ⁊ peroxismi eius longi valde existunt.
⁊ cura impossibile. ⁊ maxime senū. Et cum supradicta al

leuiat egritudinem et diminuit peroxismo adiutorio dei.

De epilentia procedente ex colligantia aliquorū mem
brorum a cerebro.

Et fit etiā epilentia in cerebro ex colligātia quorū
dam mēbroꝝ corpis infirmoꝝ ad cerebrū quorū
vie ⁊ canales ab ipsis ad cerebrū existūt. vñ fumo
sitates ⁊ vapores resoluti ab humorib⁹ malis ⁊ horribili
bus ad ipsū ascendere possunt. Et cū ad ipsum ascēdunt
efficit ab ipsis vaporib⁹ spiritui aīali id qꝺ accidit lumi
ni solis ex fumositatibus ⁊ vaporib⁹ ⁊ destruunt cōplexio
nē cerebri alterādo aīalē cōplexionē. Et cōtrahit cerebrum
ut expellere possit a se nocumentū veniēs ad ipsum a ma
la cōplexione predictaꝝ fumositatū ⁊ vapoꝝ: ⁊ inde efficit
spasmus qui quidē epilētia noiat. Quare si cognoueris ꝙ
predicta egritudo ꝓcedat a manu vel a pede tūc ligare de
bes dictū membrū fortiter stringēdo an̄ aduentū peroxis
mi: q: ex hoc accidentia fortissime minuūt: studendo semꝑ
purgare corp⁹ sicut dixim⁹. et rectificando regimē ipsorum
sicut p̄ordinauim⁹. Et cōfert etiā alfare mēbrū. vñ egritu
do ꝓcedit post purgationē incipiēdo a fricatione ipsi⁹ cum
manu ante cibū ⁊ postmodū cū pāno aspero ponēdo super
ipsum ex medicinis calidis ⁊ subtilib⁹: sicut sulphur ⁊ si
milia. Et si fuerit declarat⁹ valde solūmō pone oleum ane
tinū ⁊ sibi simile. Et ꝓpina ei ad bibendū ex aqs termarū
postq̄ꝫ fuerint in frigiditate. ⁊ si nō possis ex ipsis habere.
da ei ex aqua mellis optime despumata preseruando a ci
bis grossis: ⁊ sic liberabit cum auxilio dei. Et est necesse
oīno vt ꝓhibeas in oī spē epilētie ⁊ etiā in oī accidēte ma
lo cerebro supueniente alleū ⁊ cepe ⁊ his similia: qm̄ pro
prietatē habēt magnā cerebrū perturbare. ⁊ abstineāt a fa
bis qm̄ ⁊ ipse ꝓprietatē habēt i pturbando ⁊ destruendo
cogitatiuā. Et scire debes ꝙ colligātia maxima existit in
ter stomachū ⁊ cerebrū. ⁊ h̄ certissime manifestat: qm̄ hūor
acutus ac inflāmat⁹ valde in stomacho esse reperit: q: in
tellect⁹ destruitur. ⁊ infirmus totaliter alienat. ⁊ similiter
videre potes ꝙ qm̄ in cerebro alicui⁹ colera superabundat:
multotiens colerā vomet ⁊ i stomacho sentiēt mordicatio
nem. Et spasm⁹ quidē qui epilētia noiat. possibile ē ut
in fine perducat uel deueniat ad pturbationē intellectus.
⁊ specialiter cū fuerit ex melācolia. uel ecōtrario pturbatio
intellectus faciat venire epilentiā. Et h̄ erit fm̄ humorē
peccantē: ⁊ fm̄ preparationē mēbri ad recipiēdū: qm̄ non
oīs epilentia orta ex melācolia facit pturbationē intellect⁹
nec omnis pturbatio intellect⁹ ex melācolia habet inducc
re epilētiā. Sꝫ hec reperiūt euenire solū qm̄ humor ē melā
colicus. Et ex flegmate minime. Et possibile est etiā ꝙ
pturbatio intellect⁹ fiat ex humore colerico ⁊ acuto qui in
principio adustionis existit: ex hoc impossibile epilentiam
ꝓcreari. Et istius epilentie tres sunt spēs. Quarū p̄ma
est que ex melācolia orit. Secūda que fit ex flegmate. Ter
tia que procedit a vapore seu fumo resoluto ab humore ali
quo malo ⁊ horribili existente in aliquo mēbro inferioris
corporis ad cerebrū etiam pturbatio quidē intellect⁹ accidit
ex melācolia que ꝓfundata est in venis ipsi⁹ cerebri: ⁊ in
substātia eiusdē. ⁊ pōt etiā euenire ex hūore melācolico in
stomacho existēte. Et isti⁹ speciei est alia que est leuis ⁊
alia que grauis existit. Illa vero pturbatio que ē ex melā
colia ꝓfundata in venis ipsi⁹ cerebri possibile ē vt in eis
dem solūmō existat. ⁊ possibile ē etiā ut idē humor horri
bilis nō solū in eisdē verūetiā in ipsis ⁊ i substātia ipsi⁹ ce
rebri eē reperiat. Et que in venis tm̄ existit: ei⁹ curam
leuē esse dicim⁹: cognoscēdo ꝙ accidentia isti⁹ egritudinis
grauia atqꝫ leuia existūt: sꝫ ꝓpinqtatē ⁊ elōgationē ipsi⁹
materiei ad substātiā cerebri. Quare in curatiōe isti⁹ inci
pere debes ab infusiōe capitis cū oleo amigdalaꝝ: continue
odorādo poma aromatica. ⁊ comedat amigdalas que nocte
vna fuerint infusa in aq̄ ⁊ ciba eos testiculis galloꝝ iuue
nū ⁊ alis ipsoꝝ. Et fac eos iacere in molli lecto: elongādo
eos ab oib⁹ accidentib⁹ fatigātibus aīum ⁊ elongando eos
ab oib⁹ cogitationib⁹ malis. Et ꝓpina eis ad bibendum

aquā infusionis liquiricie cōquassate ⁊ panis sit albissim⁹
⁊ floratus valde ⁊ sic liberabit cū auxilio dei. ¶ Et si sci-
ueris ꝙ dictus humor sit ꝓfundat⁹ in ipsa substātia ipsi⁹
cerebri. ⁊ scies hoc ex fortitudine accidētiū ⁊ cōtinua ꝑtur-
batione intellect⁹ tūc cura difficilior valde existit et temp⁹
ꝓlixius ad curandū: tūc cū eodē ꝑscripto regimine ē curan
dus. ¶ Et si melācolia in toto corpe fortissime supabundaue
rit qđ cognosceres ex colore sanguis extracto ex basilica sini
stri brachij qui nigri valde extiterit: qđ si sic fuerit minime
de eo prout etas ipsi⁹ requirit virt⁹ ⁊ cōplexio ⁊ regio ⁊ tem
pus. Sꝫ si sanguis dict⁹ valde rubeus fuerit nō eget tunc
aliq̄ minutiōe. Et cū cognoueris sanguinē nigrū ī venis
abūdare: studeas ꝑmo añ flōmiā corp⁹ humectare ⁊ hūorē
subtiliare: ⁊ fac ei hūc syrupū cōpositū in quo virt⁹ liquiri
cie. ⁊ vue passe ⁊ iuiube ⁊ flos buglosse ꝑabūdare reperiat
ponēdo cū ꝑdictis id qđ totū corp⁹ habeat cōfortare. ⁊ spe-
cialiter cerebrū: sicut mastix. ⁊ pone etiā cū eodē q̄ habeant
subtiliare absq̄ calefactione: sicut ē flama: ⁊ epatorium: ⁊ q̄
sint aromatica ⁊ cōfortātia spm̄ aīalē sicut sunt poma: ⁊ nō
est in pomis id qđ est in flamula ⁊ eupatorio de siccitate.
Et in hac egritudine siccitatē cōsiderare debem⁹ ꝑceteris re
bus elongādo nos ab ipsa toto posse: sꝫ de necessitate opor
tet nos vti ea in hac egritudine: aliq̄n ꝓpter eorum subtili
tatē: sicut est flamula ⁊ eupatoriū. ¶ Et h̄ cōpositio syrupi
rememorati ℞. liq̄r. passularū enucleatarū iuiube: floris
buglosse. an. i. ℥. capilis veneris flamule eupatorij. an. p
tes. iij. ℥. vni⁹ mastici. ℥. s. que sunt cōquassanda cōq̄ssa
⁊ ponant in. xv. libris. aque p noctē vnā. ⁊ mane ponant
ad lentū ignē ⁊ bulliāt vsq̄ ad cōsumptionē tertie partis
⁊ colent. Et misceāt illi decoctiōi ex succo pomoꝝ aromati
corum. libris. iij. cui miscebis zuchari libras. x. ⁊ bulliāt
vsq̄ ad decoctionē syrupi. de quo ꝓpinabis infirmo om-
ni mane. ℥. ij. cū. ℥. aque ad bibēdū. Et infra diem aliq̄d
parū de eodē miscebis cuꝫ aqua ad bibēdū q̄n sitit. ¶ Et hec
est medicina laxatiua que cōpetit huic egritudini. ℞. po
lipodij recētis in subtilitate ⁊ grossitione mediocris: epi-
thimi lapis lazuli. an. aur̄. duos elebori nigri ⁊ benedeg.
an. aur̄. i. interioris coloquintide albe ⁊ mature. ⁊ diagre-
dij. ⁊ folia coloquintide. ⁊ sal'. ex. ℥℥. ⁊ allei. an. quartam
partē aur̄. vni⁹. Incidat colloquintida subtiliter ⁊ misce
cū ea duplū eius medullarū amigdalarū: ⁊ tm̄ quantū est
coloquintida ex puluere dragg. alboꝝ ⁊ misce oīa predicta
cū electuario facto ex pomis odoriferis confectis cū zucha-
ro. Et de hac cōfectione recipe debes pōdus aur̄. viij. cum
aqua calida. Et si ista dosis nō facit operationē suā cōple-
tam adde eidem aur̄. ỉ. Et optime purgat⁹ fuerit: ciba eum
gallina elixa in aqua cuꝫ modico sale ⁊ oleo ⁊ pane optime
fermētato. Et si vult potest buglossam in ꝑdicto iure eli-
xare ⁊ ipsam cū pane comedere. ⁊ si nō reperiet buglossa lo
co eius ponat sciculas. s. bletas cōdiendo eas cū oleo ami-
gdalarū elongādo se ab oīb⁹ cibis grossis ⁊ ab oibus fructi
bus exceptis passulis enucleatis. Et si vult masticare lā-
bendo sucū pomoꝝ aromaticoꝝ facere pōt. Et bibat syru-
pum prescriptū in cibo ⁊ extra cibū sicut dixim⁹. Et in le-
bete in quo sua cibaria decoquūt apponat ligatia bizācio-
rum vna puri auri donec decoquuntur.

¶ De mirach que fit a partibus inferioribus.

Et q̄ ꝑturbatio intellect⁹ que ex stomacho habet pro
uenire: aut ex mirach: aut a caliditate forti proce-
dente ex aliquo mēbro principali: esto certus ꝙ il-
lud sit causa colere ignee: aut ex apostemate facto in testino
ꝙ fūdo stomachi est cōiūctū. vnde hūores adurūt. Qui q̄-
dem hūores colere nigre demū ꝑtingere vidēt: ⁊ exinde ꝓ-
uenit inflatio oīs stomachi ꝓpter debilitatē virtutis di-
gestiue. ⁊ rugitus in ventre. ⁊ anxietas in hora digestio-
nis. ⁊ aliq̄n euomit cibū indigestū. Et causa hoꝝ acciden-
tiū est calor extrane⁹. Et iam declaratū est ꝙ calor extrane⁹
impedit operatōes caloris naturalis: eo ꝙ calor naturalis
coquit ⁊ digerit cibū ⁊ calor accidētalis adurit ipsuꝫ ⁊ con
uertit in fumos malos: ⁊ ex istis vaporib⁹ ⁊ fumositatib⁹
accidit simile ei ꝙ accidit ex humore adusto cōiūcto. Et se-
quitur ex hoc perturbatio intellect⁹ ex melācolia. Et diuer
sificātur accidētia scđm diuersitatē vapoꝝ ⁊ differentiam
specieꝝ vniuscuiusq̄ in grossicie ⁊ subtilitate. ⁊ ꝑm appro
pinquationē nature ipsoꝝ ad naturā fumi calidi valde vl'
ad naturā fumi nō multū calidi. Et quidā infirmi sunt q̄
timent id qđ nihil ꝓdest eis. s. mortē. ⁊ quedā sunt qui di
affectu desiderant mortē ipsam. Et quidā sunt qui conant
toto posse iactare seipsos in aquā. Et quidā qui cogitāt ea
que sunt valde peruersa ⁊ extranea sicut q̄dā qui cogitabat
facere placentulā in vno puteo ⁊ fecit emere salmā vnā fa-
rine ⁊ iussit seruientib⁹ suis ut ipsaꝫ in puteū ꝓijcerent et
pedib⁹ ipsam optime malaxarēt ꝙ facere noluerūt: Sed cū
ille fortis ⁊ ꝓbat⁹ esset arma sua. ⁊ illi territi suā fecerūt vo
luntatē. s. ꝓiecerūt farinā in puteo: sꝫ int⁹ intrare minime
noluerūt. Et cū hoc vidisset infirm⁹ intrauit ipsemet nu-
dus: ⁊ incepit miscere farinā suis pedib⁹. deinde exiuit et
cōuocatis ꝓpinquis suis ordinauit ut de illa comedere de
berent. Qui cū hoc vidissent timuerūt ne ipsemet occideret
⁊ ligauerūt eū ⁊ duxerūt ipsuꝫ ad me. ⁊ curaui eū. Et alios
vidi q̄ꝫ plures habētes perturbationē intellect⁹ qui loq̄-
bāt de rebus quas nunq̄ꝫ viderant ⁊ imaginabant se eas
vidisse. Etiā recordor cuꝫ essem cū patre meo studēs coraꝫ
ipso in medicina. qui vocatus fui ad eundū ad fratrem de-
bentamin dn̄m sibilie. ⁊ inueni eum ꝙ iam cogitauerat ꝙ
mors ipsum detinuerat. ⁊ nō poterat loqui nec se mouere
motu locali: sꝫ pulsus ei⁹ minime manifestauit priuationē
mot⁹ ipsi⁹: īmo cōplexionē calidā ex humore calido existēte
in stomacho demōstrabat. Cui ꝓpinaui ad bibēdū aquā
rosatā cū suco pomoꝝ: ⁊ aquā mēte cum modica quātitate
pulueris sandaloꝝ ⁊ mastic. Et inde aleuiat⁹ fuit aliquan
tulū ab egritudine: tm̄ illa imaginatio fantastica nō recessit.
Et ego non poterā cogitare q̄d hoc esset. ⁊ cōtinuaui stare
cū eo die ⁊ nocte ⁊ cognoui qđ egritudo ipsi⁹ aliq̄n augmen
tabat ⁊ alleuiabat aliquādo. Quare autūnaui qđ hoc esse
nō poterat nisi a re extrinseca. ⁊ querēs cū toto posse nō po
teram inuenire. Sed quadam die querēs bibere porrexe-
rūt mihi potū in vase ipso cū q̊ frat bētami bibere cōsueue-
rat. ⁊ percepi in aqua illa extraneū saporē. quare ipsaꝫ nō
modicū abhorrui. ⁊ dicta aqua erat aromatizata cū modico
odore horribili. quare necessariū fortiter exclamare dicēs:
Quomō poterat iste dn̄s liberari cū quottidie eū potetis
toxico. vnde q̄dā ex ministris suis mihi cepit fortiter sup-
plicare ut tacere deberē: ⁊ nō abstinui ꝓpter hoc eo ꝙ si ta-
cuissem: maxima fuisset perditio: quare scitū fuit ꝙ ī aquā
cuꝫ qua ipsum potabāt ponebant carnē putridā ⁊ fortiter
exiccatā ⁊ tritā ligatam ī pecia. ⁊ quādiu aqua illa putrida
morabat in stomacho. ascendebant ab ipsa vapores mali
ad cerebrū ⁊ perturbabāt intellectū. Et medici oēs illi⁹ re-
gionis laborabāt circa curationē illius ⁊ nō potuerūt euꝫ
curare. donec frater eius eū elongauit a sibilia. ⁊ pro certo
tunc remota fuerūt ab eo illa mala accidētia: quoniā illud
faciebant sub spe auferendi pecuniā ipsius. Et ego euꝫ vi
di post remotionē ei⁹ a sibilia optime liberatū ⁊ in suo in-
tellectu restitutū. ⁊ hoc recitaui ut sit tibi similitudo ꝙ quē
admodū perturbatio intellect⁹ accidebat illi a vapore ascen
dente a stomacho ad cerebrū ex aqua illa infecta ab extrin-
seco recepta: ita euenire pōt perturbatio intellect⁹ ex humo
re corrupto in stomacho continue existente: aut ab humore
venenoso fixo in carnositate stomachi uel in villis eiusdem
qui quidē in stomacho tādiu perseuerauit: donec in ipso
mala sui cōplexio infigatur ⁊ confirmat. Et quādo dicta
complexio valde mala existit: tūc ibidē apostema orit ⁊ cō
firmat. ⁊ quādo ibi diu perseuerauerit: ascendūt ab eodem
ad cerebrū fumositates male: ⁊ fiūt ab eisdē in cerebro acci-
dentia mala ꝑm naturā ipsarū. sꝫ ipsa mala cōplexio nō re-
mouet a cerebro nisi cū magna difficultate. ⁊ post longitu
dinē tēporis. ⁊ nūc intēdo cōplere curā ꝑturbatiōis in tel-
lectus que a stomacho ⁊ suis coherētib⁹ habet prouenire.
Et est hoc ꝙ primo incipere debes ab his que in frigida

te habent tẽperate. Et cũ hec sint humida in sua cõplexio-
ne q̃uis infirm⁹ huiꝰ cõplexionis existat. apponẽdo cuȝ
oĩno stiptica habẽtia modicã subtilitatẽ ꝓpter ꝓprietateȝ
iuuamẽti in stipticitatis tẽperate vnicuiqȝ mẽbro ⁊ maxi-
me stomacho. Et ꝯfert etiã syrupus iste. Re. liqr. mũdate
℥.iij. ⁊ pone eã ad lentũ ignẽ cũ libris sex aque. ⁊ post in
fusionem ipsiꝰ in dicta aqua per noctẽ vnã et bulliat vsqȝ
ad cõsumptionẽ ipsiꝰ medietatis. ⁊ cola eã ⁊ adde illi cola-
ture de vino maloꝝ granatoꝝ dulciũ libras. iij. tres ⁊ suci
pomoꝝ dulciũ lib. ij. et de decoctione prunoꝝ collata lib.
i. suci piroꝝ. ℥. iiij. masticis ⁊ ligni aloes. an. auř. ij. ter
re has duas res ⁊ pulueriza ⁊ liga ĩ pecia ⁊ pone oĩa ad lẽ-
tum ignẽ cũ. vij. libris zuchari ⁊ bulliant spumãdo ea cõ-
tinue donec bullierint. ⁊ bulliãt vsqȝ ad spissitudinẽ. Et
de isto ꝓpinabis ei oĩ mane. ℥. i. cũ. ℥. ij. aqua ad bibẽdũ
⁊ cũ sitierit infra diẽ dabis ei de eodẽ ad bibẽdũ valde tẽ
peratũ cũ aqua frigida. ⁊ stude in regimine ipsiꝰ eq̃do eũ
dando sibi pullas magnas decoctas cum vino granato-
rũ: ⁊ suco pomoꝝ ponẽdo aquã simplicẽ cũ eisdẽ cuȝ tanta
q̃ntitate ipsiꝰ aque rosate: nõ ponendo aliqd de speciebus
nisi solum de coriãdro. addendo aliquid olei cũ valde mo-
dica q̃ntitate salis abstinẽdo a comestione rerũ dulcium
in excessu. ⁊ rebꝰ salsis. ⁊ ab oĩbus grossis in sua cõplexio-
ne. Et de fructibꝰ comedere põt granata dulcia solũ: ⁊ non
nocet ei masticare post cibũ de piris labẽdo solum de suco
ipsoꝝ. Et si putas ꝙ in stomacho eiꝰ sit humor horribilis
calidus aut in cõcauitate ipsiꝰ aut inbibitꝰ in substãtia et
carnositate eius: aut inuiscatꝰ seu cõiũctus in orificio por-
tonarij inferioris stomachi ꝓpinabis ei ad bibendũ auř.
ij. ex aloe. Et si fuerit fortis virtutis dabis ei tres cũ octa-
ua parte auř. vniꝰ ex scamonea. ⁊ octaua pte auř. ex masti-
ce cũ aqua lactis ⁊ suco pomoꝝ. an. Et si lac fuerit coagula-
tũ cũ flore cardonis garçi erit meliꝰ in hac egritudine caue-
do oĩno medicinã laxatiuã exhibeas donec egritudo fuerit
in sua fortitudine ⁊ augmẽto: eo ꝙ laxatiuũ q̃uis fuerit
rectificatũ ⁊ tẽperatũ q̃ntũ plus possibile fuerit: impossi-
bile est quin ꝓpter acuitatẽ ⁊ motũ ipsius nõ cõmoueat et
grauet grossitieȝ ⁊ duriciẽ similẽ apostemati. cuȝ adiutorio
humoris mali qui in stomacho existit Et cũ dico grossiciẽ
similẽ apostemati. Jntẽdo grossiciẽ que in mẽbro ꝑter na-
turã generaꝰ: sicut accidit in manibꝰ illorum qui vogãt seu
nauigant de tumore: ⁊ illis quibꝰ in aliquo mẽbro poniꝰ
id qd tumorem generat sicut est ptasia ⁊ synapis ⁊ similia.
Et cũ dico apostema intẽdo humorẽ uel humores coadu-
natuȝ uel coadunatos in aliq̃ parte corpis ex quibꝰ priori
illius ptis corpis opilanꝰ in tñ: ꝙ non fit pulsus in illa
parte sicut priꝰ. Et oẽ apostema est tumor ꝑter naturã: sed
nõ conuertiꝰ. s. ꝙ oĩs tumor ꝑter naturã sit apostema. Et
postq̃ quieuerit fortitudo grossiciei q̃ apostemati assimi-
latur: qd ignis persicus noiaꝰ: uel guta rosea post spaciuȝ
tẽporis remittiꝰ eiꝰ acuitas ⁊ rubedo ipsiꝰ manifeste dimi-
nuit: q̃ñ qñ collectio alicuiꝰ humoris in aliq̃ parte corpo-
ris existit absqȝ putredine ⁊ corruptiõe: tũc natura intẽdit
ad dissolutionẽ tñmõ: ȝ si illa collectio cum putredine ⁊
corruptione fuerit: illud fit ex calore naturali ⁊ accidentali
simul qui in eo existũt: ex quoꝝ actione et opatiõe digestio
efficiꝰ ⁊ cõpleꝰ in ꝑdicto hũore: eo qd calor nãlis solꝰ nõ cõ
uertit humorẽ ad saniẽ: ȝ ad nutrimẽtũ appropriatũ nec
mẽbri solum: ⁊ ita calor accidẽtalis solꝰ nõ põt humorẽ ali
quẽ ad saniẽ deriuare: ȝ facit speciẽ cõplete corruptionis
q̃ quidẽ corruptioneȝ natura paulatiue a mẽbro expellit
⁊ eliquet eaȝ ⁊ dissoluit: ⁊ tunc cessat fortitudo caliditatis
illiꝰ ꝓpter actionẽ caloris naturalis. Et cũ dico calor natu
ralis intendo spũ cuiꝰ fundamentũ est cor ⁊ cor: ⁊ hi ca-
lores ambo sunt custodes ⁊ cõseruatores corporis totius
⁊ calor accidẽtalis impedit operatiões istarũ inq̃ntũ po-
test. ⁊ aggrauat corpus ⁊ cõtristat ipsum ⁊ fatigat. Et iste
calor innaturalis aliq̃ñ fortificaꝰ in tñ: ꝙ facit euenire fe-
bres diuersas cũ peroxismis: ⁊ alique ex eis sunt interpo-
late: ⁊ alique sunt cõtinue permanendo sic donec liberaꝰ.

uel moriunꝰ. Et ex isto calore accidentale putrescũt corpa
mortuoꝝ. ⁊ dissoluunꝰ continuitates mẽbroꝝ ipsorum.
Et qñ deficit calor naturalis a regimine corpis alicuiꝰ acci
dit illi id ꝙ euenit corporibꝰ mortuoꝝ a calore putrido acci
dentali de liquefactione ⁊ dissolutiõe continuitatis mem-
brorum. Sed laus sit altissimo creatori: qui posuit calorẽ
naturalem ad tutelam ⁊ defensionem predictorum.

De opilatione.

H Ec egritudo multotiens accidit cã sparsionis seu
deriuatiõis humoꝝ ad aliqua mẽbra parua q̃ opi
lant loca suarũ expirationuȝ ⁊ fenestras ipsoꝝ in
tñ: ꝙ calor naturalis ibidẽ nõ põt peruenire. quare de ne
cessitate illic oriꝰ calor accidẽtalis. Qua ꝓpter velociter de
nigratur membrum illud: ⁊ putrescit. ⁊ separaꝰ cõtinui-
tas illius. Et si ipsuȝ tetigeris in principio sue denigra-
tionis inuenies id calidũ ⁊ istud est manifestuȝ ꝙ hoc est
ꝓpter calorẽ accidentalẽ ex quo membroꝝ putrescit. Et hõ
opilatio multas habet species.

De apoplexia.

b Ec egritudo qñ accidit alicui velociter atqȝ subito
motũ ipsiꝰ atqȝ sensum habet auferre. quare si pri-
uatur ex toto sensus ⁊ motus. moriꝰ infirmꝰ om-
nino anteqũ possit iuuari a medico. ⁊ suffocaꝰ ꝓpter ꝑua-
tionẽ ⁊ motus pectoris. Sed si de motu volũtario aliqd
remanserit ille motus expellit suffocationẽ. Et quia ĩ hac
egritudine frigiditas sup ipsam cõplexionẽ dñari reperiꝰ.
ideo mior q̃titas anhelitꝰ sibi sufficere poterit: q̃ tpe sue sa
nitatis facere cõsueuerat: eo ꝙ frigiditas habet multũ mi-
nuere necessitatẽ anhelitꝰ. Et apoplexia quidẽ oriꝰ ex spar
sione hũoris grossi: qui in vltima frigiditate existit ⁊ gros-
sicie ad loca nobilia cellularũ cerebri donec integre repleanꝰ
⁊ quanto humor faciẽs istã egritudinẽ maioris fuerit fri-
giditatis: tanto tardius accidit ⁊ paulatiue efficiꝰ ⁊ accidẽ
tia lentiꝰ ⁊ tardius oriunꝰ ⁊ non subito. ¶ Ergo oportet
te studiosum esse in cura istiꝰ incipiendo ab vnctione capi-
tis cum oleo rosato in quo sit decima pars ipsius de balsa-
mo postq̃ fuerit calefactum. ⁊ desuper pone petiam vnaȝ
lane vnctã ex eo que sit aliquantulũ grossa. ⁊ fac cum odo-
rare odores alkitram calidos: sicut est alkitram et muscum
vnũquodqȝ per se. Et si cum alkitram miscueris aliquid
musco: inuenies illud maximi iuuamenti. ⁊ odorare nigel
lam similiter multum valet: ⁊ etiaȝ odor sigillis sancte ma
rie confert multũ. ⁊ si cognoueris ꝙ aliquid possit degluti
re distẽpera aureum semis de tiriaca alferuzanciqua cum
melle ⁊ propina ei ⁊ vnge extremitates eius cũ oleo masti-
cino dãdo ei etiam de eodẽ aliquid ad bibẽdũ ⁊ ablue pe-
des eius ⁊ cura cũ aqua calida. Et si de anhelitu fuerit ale-
uiatus fac eũ sternutare semel vel bis tñ cũ licinio posito
ĩ naribꝰ ⁊ si videꝰ meliorari nõ tardes purgare eũ cũ medi
cina laxatiua q̃ istũ hũorẽ habeat euacuare. Et q: hec egri-
tudo nõ expectat digestionẽ hũoris ⁊ ingrossiciem eiusdeȝ
ideo necesse ẽ tibi ut in sua medicina laxatiua apponas ea
q̃ fortiter habeãt icidere: sicẽ acetũ ⁊ sinapis ⁊ ea q̃ deferũt
vtutẽ medicine ad caput: sicẽ alleum. Medicina vtilis ad
hãc egritudinẽ. Re. opopanacis: seis vertice: polipodij: be
dellij passulaꝝ enucleataꝝ salis ⁊ sinapis. ⁊. ⁊ ℥. an. auř.
i. medulle cartami: ⁊ seis feniculi recẽtis. an. q̃rtã ptẽ colo
qntide seie: ⁊ mature: tertiã pteȝ auř. vniꝰ grana catapucie
duo. Jncide cologntidã minute ⁊ misce eã cũ tãtũdẽ pulue-
ris dragg. ⁊ misce oĩa ꝑdicta admodũ electuarij cuȝ syrupo
facto ex cortice citroꝝ. ⁊ mastič. an. ⁊ dosis eiꝰ sit auř. v. Et
si nõ ẽ sufficiẽs purgatio. adde auř. i. ⁊ distẽpeꝰ cũ aq̃ deco
ctõis masticis ĩ q̃ sit odor eiꝰ sufficiẽs. Et esto certꝰ qd hẽ
hũ ex laxatiuis istiꝰ egritudinis cõueniẽtibꝰ. Et caue tibi
oĩo ne misceas aquã cũ aliq̃ re q̃ capiti apponere volueris
Nec potab eũ nisi siti hũerit validã ⁊ spero si egritudo nõ
īterficit subito: ȝ expectauerit aliq̃ntulũ ⁊ ipȝ purgaueris
cũ ꝑdicta medicina: qd alleuiabũꝰ accidẽtia ⁊ continuãdo
hãc curã liberabiꝰ oĩo ⁊ scias ꝙ ille q patiꝰ apoplexiã: si ma
gnum spaciũ habuerit inter vnuȝ anhelitũ ⁊ aliũ. ⁊ illum

fecerit cum duricia et grauedine. mors eius est ꝓpinqua.
Et ciba eos colūbis siluestribus quorū capita et colla sint
abscisa. et donec decoquit̄ lento igne ⁊ postmodū pistētur
carnes earū et colent̄. et propinat̄ ius illud eis. quoniam
hec medicina est eis cibus conueniēs valde. Et si potest cōe
dere da ei carnes eorū. quia est eis medicina appropriata.
et passeres etiā assate vel subfrixe in sartagine cū alimum
eis vtiles valde existunt caueda eos ab omni cibo frigi-
do ⁊ grosso.

De congelatione.

hEc egritudo orit̄ ex cōplexione frigida que dn̄atur
super cōplexione cerebri. Et cura eius leuior existit cu
ra apoplexie pscripte. vnde sufficit tibi fricare ca-
put eius mādali. et postmodū desup spergere puluerē sub
tilem gariofolorū. precipiendo odorare muscū et ambram
et cōfert etiam in hac egritudine odorare dēdro libanum ⁊
sansucū et mentā et basilicon ⁊ subfumigare eū cum galba
no et ambra et ciba eū passeribꝰ et pullis colūbinis volan
tibus siluestribꝰ. ⁊ canabir ⁊ anatis assatis vel decoctis in
sartagine cū almuri. aut in sartagine decoctis infirmo. ⁊ fri
ca corpus totū fricatione cōmuni inter fortem ⁊ lentam. et
aqua eius ad bibendū sit aqua tremarū si poteris inuenire
Si ne posses habere de hac aqua: fac ei sirupum de cortice
citrorū et masticis an. cum zucharo. ⁊ da ei ad bibendum
cū aqua. Spero enī q̄ isto regimine redibit infirmus ad
propriā sanitatem deo dante.

De subet.

hEc quidē egritudo orit̄ qn̄ humiditas mala mul-
ta habūdauerit in substātia cerebri cū fortitudine
⁊ ei aliquid frigiditas fuerit associatū. Sz si qua-
litas humiditatis fortiter dn̄atur absq3 dn̄io aliarū quali-
tatū. s. frigiditatis ⁊ caliditatis. sed fuerint due tpate ⁊ eq̄
les. aut caliditas paruz ab eq̄litate fuerit egressa. tunc non
orit̄ subet. sed generat̄ somnus magnus atq3 ꝓlixus ⁊ ꝓ
fundus. Et scias qd̄ subet nō fit sine gemitu vel stertatiōe
sicut apoplexia similiter nō reperit̄ absq3 forti ⁊ graui ster-
tatione ⁊ gemitu sed leuis stertatio seu gemitꝰ sicut passus
fui longo tēpore nō est aliqua significatio super his. Et cu
ra huiꝰ egritudinis ē odorare pentafilō et semē basiliciōis
⁊ gariofolos ⁊ rutā. Et iterū oīa predicta pistētur subtilis-
sime. et spargant̄ sup cutē totius capitis. Et distillaui au
rem infirmi parū balsami. vngendo similiter nares ipsius
cuz eodem. Et propina ei omni mane ieiuno stomacho ad
bibendū quartā partē aur̄. i. de optimo balsamo. Et com
bure corā eo de tamarice ⁊ scala. ⁊ fac ipastare panē eius de
aqua infusionis marat̄. et da ei ad bibendum de dianiso.
Et si cognoueris qd̄ humiditas predicta fuerit ex habun-
dantia flātis in stomacho. purga eū cuz hoc catartico. Re.
scis v̄tice ⁊ agarici. an̄. aur̄. iiij. polipodij. aur̄. ij. cologn-
tide quartā partē aur̄. i. Incide eam subtiliter ⁊ misce eā cū
granis pini bene pistatis. deinde istam cum oībus predi
ctis malaxa. et fac magdalionē cum decoctiōe feniculi ⁊ de
hac cōfectione dabis ad bibendū infirmo aur̄. v. cum deco-
ctione feniculi calida. Et si nō purgat̄ sufficiēter adde aur̄.
i. Et fac custodiā sicut cū ventris laxatiuis. et fac eū sternu
tare ponēdo in naribꝰ suis liciniū coti. extirpādo aliquā-
do pilū vnū vel duos ex naribus. Et fac eū sub fumigari
cum aleatran ⁊ thure.

De sirsen calō cum alienatione.

hEc quidē egritudo generat̄ ex alijs egritudinibꝰ
⁊ suis causis quare accidēs earū ip̄m esse dicimus
Sed postq3 in cerebro cōfirmata fuerit indiget cā
speciali et propria. Et accidit hec egritudo aut ab humori-
bus acutis et mordicatiuis existentibus in stō. a quibꝰ re
soluūtur fumi et vapores qui ascēdēdo ad cerebrū colligūt̄
in eo. aut orit̄ a febre acuta valde calidissima atq3 forti. q̄ fa
cit fumositates caput ascendere. aut forti caliditate sol̄. aut
ab alijs causis facientibꝰ vl̄ procreantibꝰ immēsam calidi
tatē. Quare si cōfirmata fuerit egritudo et accidētia ipsius
fuerint fixa atq3 māsiua. indiget cura speciali. Sed si non
fuerit cōfirmata egritudo neq3 fixa. remouet̄ remota causa
ipsiꝰ. vnde in illa que fit a caliditate solis sufficit tibi ap-
ponere capiti ipsius oleuz rosaceū. in quo rose pluries sint
iterate. et infrigidatū in puteo. iterando pluries et frequen
ter ⁊ sic omnino deliberabit̄. Sed si fuerit ex caliditate ig-
nea procreata ab humoribꝰ acutis et calidissimis existenti
bus in stomacho nō sufficiet cura predicta. sed oportet ut
sis studiosius ad infrigidādū stomachū. Quare si predicti
humores fuerint in cōcauitate stomachi euacua eos per vo
mitū ⁊ tūc remouebit̄ causa. Et si fuerit a caliditate ignea
procreata a febribus intensiuit. siue fuerint cōcluse et inse-
parabiles. siue nō. tunc omnibꝰ modis oportet te cōplexio
nem eius infrigidare: cū magna cautela atq3 studeo. eo. q3
febris si fuerit ex putredine: et tu multiplicaueris in frigi
dantiā in curatiōe ipsius ingrossabis materiaz. et etiam si
esses tam excellentissimꝰ in sciētia medicinali sicut fuit ar-
chilinus. nō posses plenarie frangere febrē putridinalem
solū cum frigidis absq3 lesione ⁊ nocumento caloris in na
ti. si hoc feceris cū virtute primarū virtutū vel operationū
Et si infrigidabis tempate. possibile erit quod frāges for-
titudinē febris sine nocumento caloris in nati. Et etiam
hec frigida tēpate nō debes exercere nisi post aptionē opi-
lationis cū rebus subtiliatiuis ⁊ incisiuis et digerentibꝰ
humorē. Et ea que faciunt hanc opationem sunt medicine
calide. quoniā opatio calidarū rerum adiuuat conseruatio-
nem naturalis: et ip̄m conseruat: et remouet radicez putre
dinis. Et ista nō possunt fieri cum medicinis predicti fri
gidis tempate nisi eis miscueris incisiua et aptiua. ⁊ hoc
nō facimus ut calefaciamus naturā. cū sit superflue calida
sed intendimꝰ causam putredinis remouere aperiendo opi
lationes et subtiliando atq3 scindēdo humores. Sed si in
tendis frangere fortitudinē caloris innaturalis absq3 pu
tredine. fac cum medicinis infrigidantibꝰ. que nō transcē
dant finē secūdi gradus. Et esto ꝯtentus in his specialiter
in ista egritudine. Et miscere acetū cum istis medicinis est
valde vtile. Quoniā est vehiculū et delator aliarū medici
narū ad mēbra quarū minime pertrāsire possent absq3 eo.
Et est necesse ut he medicine sint frigide actu et potētia. et
non sufficit frigiditas earū potentialis nisi infrigides eas
ponendo ipsas in aerē frigidū scilicz in puteo frigido. vel
aduentū. Et cum fuerit egritudo pone petiam lini made-
factam in niue sup caput eius. Et nō tradas obliuioni q̄
cerebrū inq̄ztum est cerebrū est frigide cōplexionis. ⁊ pro-
pter hoc nō potest sustinere frigiditatē actualem in excessu
sicut possunt alia mēbra que non sunt frigida. Et esto me
mor que et qualia accidentia pessima ipsi e cerebro habe-
ant prouenire ex superflua frigiditate. et pro tanto non de
bes frigida in excessu in ipso superfluo iterare. Et potabis
cū cum aqua rosata et aqua citrolorū. quarū partes sint eq̄-
les cū quarta pte ipa rū de aceto ⁊ cū isto potu etiā potes po
nere micā panis lotā ad comedēdū. Et erit ei cibꝰ vtil̄ val
de ⁊ medicina. et lōginquus ab oī putrefactione. Et si
hoc syrsen fuerit ex cā seu egritudine alicuiꝰ alteriꝰ membri
neruosi. nō poterit remouere vllo mō nisi remoueat̄ cā. Et
si fuerit ex apate visibili apparēte in aliqua pte corpis. et
nō fuerit infirmꝰ ī pricipio sui flōmatus. emplastrizabis
locū hoc emplastro. qd̄ Re. floris caormille seīs lini pul-
uerizati ⁊ farine ordei. Et misce cū oleo rosaco. et si cū hoc
dissoluit̄ est bonū. ergo illo vti debes. Nō si dictū apa ad
saniē deuenerit: stude in maturatione eiusdē et postmodū
apies ip̄m euacuādo saniē. ⁊ facta aptiōe cū euacuatiōe sa-
niei remouent̄ accidētia. Et qd̄ remanet post aptionē. stu
de ad digerendū illd̄ qd̄ remanet. cū mica panis albi ī pa
stata cū decoctiōe pedū arietis. Sz si p̄dictū apa ad saniez
nō deuenerit. tūc primo ip̄m flōma e debes. ⁊ postmoduz
circa resolutionē intendere debes frangendo caliditatē ipa
rū cū p̄dictis. addēdo p̄dcō empl̄. sticados ⁊ radices yrigor
Nā sticados admirabil̄ efficacie repit̄ eē ī hoc casu. ⁊ iā ti
bi declaratū sufficiēter declarata ē cura istiꝰ egritudīs. q̄ ē p
vtil̄ oībꝰ febribꝰ cū qbꝰ est apa siue fuerit intꝰ: siue ex̄. Et ei

bus coꝝ sit farinata ordei vl' panata clara. aut mica panis pluries lota. sumēdo in potu aquā ordei.

¶ De priuatiōe intellectus ex frigiditate.

P Erturbaꝛ quidē intellectus ex mala ꝯplōne frigida et sicca qñ iā est fixa ꝛ inradicata in ipsa suba cerebri. Et accidūt ex eo vigilie sicut ex necessitate vmbra seu tenebrositas tpe pluuie esse repiꝛ. cui subueniēduz est ponēdo oleū rosatū sup caput paciētis in maria ꝗtitate. Et etiā de eodē apponere debes in narib' ꝛ aurib' eiusdē. Et balnea eū in aqua tepida dulci, inducēdo ei leticiaz toto posse. ꝛ fac ei omnē quietē et suauitatē elōgando euz a mulierib'. Et fac eū odorare liguā bonnā et mala aromatica. Et nō obliuiscaris cū hoc. toto ipm purgare ab hūore frigido ꝛ sicco. et hoc facere potes cuz polipodio recēti optīe conqssato. ponēdo id ad coquendū cū gallo veteri. cui crura sint fracta. oīa alia sua ossa cū suis pulpis sīt optīe contusa in aqua dulci cū modico olei ꝛ salis. ꝛ coriandri recentis. ꝛ cū pfectissime fuerit decoctus: exprimēdo fortiter colaturā. et in illa colatura iterū decoque. ℥ .i. polipodij. recētis ꝛ postmodū cola ꝛ propina illa infirmo ad bibendū in ieiunio et si cū hac nō purgaꝛ decenter. Scias qꝺ eius egritudo est male dispositiōis. q̄re oportet te redire ad purgandū ipz cū medicinis laxatiuis p̄dictis purgātib' melācoliā

¶ De mania.

ET accidit hec egritudo. s. mania et destructio intellectus ex mala ꝯplone vapoꝝ ascendentiū ad caput. siue sint calidi. siue frigidi. Et si eā fuerit calida sunt oīno sine timore. ꝛ spāliter si caliditati siccitas fuerit associata. Qꝺ si dicta mala ꝯplō fuerit vniuersalis toti corpi. ita qꝺ sit infixa et radicata in corde. tunc qñ sanguis ebullierit. mania efficiꝛ pessima atqꝫ fortis. et si pseuerauerit mania tādiu quousqꝫ ad timorē aq̄ deueniat infirmus ꝛ ab ipsa fugiat. mors ei' est propinq̄. Et hoc accidūt pluribus aīalibus. s. leonib'. canib'. equis. mul'. et asinis: etiā accidit q quidā mulus voluerit mordere quendā hoiez. et hō versus est in fugā vadens p viā vnā secretā ꝛ mulus sequebaꝛ eū. qui cū puenissz ad introitū calis stricti ꝛ breuis infixit se ibidē et cū nō potuisset exire p stricturā ꝛ breuitatē mortu' fuit ibidē. Et hec egritudo trāsferꝛ ab vno aīali ad aliud eiusdē spēi: ꝛ etiā alterius speciei. et hoc accidit ꝺm prepatiōnē cōplexiōis ꝛ nature vniuscuiusqꝫ ad recipiendū dictā malā ꝯplōnē sicut apparet in ramis arboꝝ qñ habiliores sunt ad recipiendū actionē ignis q̄z grosse arbores et oleuz etiā citius recipit ꝯplone sua opationem ignis q̄z faciat semp viua que frigida existit. Et in hac mania quoddā mirabile repitur. quia si collectū fuerit. de vrina istius in quātitate multa in vrinali vitreo videbis qꝺ clarificabiꝛ vrina. et sine dubio videbis intus formas calculorū natantes. et si ipsam colaueris p pānū subtilē nullum vestigiū illorū seu signū in pecia poteris īuenire. Et si dictā vrinā iterū in vrinali repones. et ibidē aliq̄ztuluz pmāserit: veraciter iterū videbis eos ut prius. Et super hoc libēter cām ponerē si meus intellectus eēt sufficiens. Sed si mala cōplō fuerit in cerebro solū simpliciter sicca nō fit inde mania: sed solū pturbatio intellectus et cogitationes male et pessime. ¶ Et fit etiā pturbatio intellectus ex diminutione proprie substātie cerebri. sicut accidit illis q supflue vtunꝛ flōmia. Sed hoc esse videꝛ ex sentētia diuine prouidētie. Et si qs dixerit respondēdo qꝺ senibus diminuiꝛ intellect' ppter ipsoꝝ cerebroꝝ diminutiōez. ergo pueri ꝺm istā rationē pfectiorē intellectū et meliorē multū habere deberēt oīb' alijs etatib'. cū habeāt cerebrū pporcionaliter pleni'. ꝛ nō est ita. Rñ. qꝺ sicut senib' diminuitur ꝛ destruiꝛ intellectus ppter paucitatē substātie ipsius cerebri. ita infantib' vel pueris impediꝛ et destruiꝛ coꝝ intellectus propter multā admixtionē que fit in substantia coꝝ cerebroꝝ ab humiditatib' p̄paratis ad applicationē ꝛ nutritionē substātie cerebroꝝ ipsoꝝ propter exuberantiaz nutrimenti ipsorū. et in hoc tempe. seu etate augeꝛ humiditas naturalis. et etiā superfluitates. et ppter hoc prolōgantur somni eorum: et etiā superfluitates que exeunt ex naribus eorum: et ex corporibus sunt in quātitate multa Quare summarie tibi dico. quod puer donec fuerit in hoc esse. nō poterit esse perfecti intellectus donec fuerit cōplet' qñ sicut mēbra eorū nō sunt cōpleta in mensura ꝛ q̄ntitate. ita eorū intellectus nō est cōplet': donec veniāt ad etatē pfectā. Sed quādo senib' accidit pturbatio intellectus ppter diminutionē substātie cerebri. tūc cura īpossibilis est. Tamē rege eos propināndo eis amigdalas dulces ad cōcedendū cū pane bene fermētato. ꝛ zucharo. qñ ista augent substantiā cerebri. et etiā vua passa est eis vtilis. qr īpinguat epar. Et hic defectus qui fit in cerebro. fit in pte anteriori et propter hoc imaginatiua solū p maiori pte senib' destrui repiꝛ. et interdū etiā eis destruiꝛ cogitatiua. quando cōsumitur cerebrū qꝺ in media cellula existit. et etiā memorialis quando diminuiꝛ substantia ipsius cerebri. que in posteriori cellula collocaꝛ. Quare ad restaurandū hanc humiditatem. da eis amigdalas cum zucharo sicut dixi. et vnge caput eius cū oleo amigdalaꝝ dulciū cui sit admixta decima pars ipsius de oleo masticino. eo qꝺ membra principalia non sustinent medicinas in quib' non sint ea que habent cōfortare q̄zuis accidens egritudinis ea nō requirat. quoniā intendere debes ad confortandū et fortificādū partē illam in qua egritudo repitur. Sed ex istis trib' partibus cerebri. posterior citius exiccari deberet rationabiliter propter sui naturā et cōplexionē ceteris alijs. Sed qr aer leuiter ad eā ptingere nō potest. p grossitudinē et soliditatē ossis continētis ipm. Et quia est omnino cōclusuz absqꝫ omni foramine ꝛ porositate. ideo minorē recipit desicationē. Sed pars anterior cerebri eo q os eius continēs est ipsum aptum et porosum. et aer ad ipm p anhelitū cito ptingere potest. ideo citius desiccaꝛ. et etiā citius quaz cerebrū quod in media cellula esse repitur: eo qꝺ aer ad ipz nō ita cito potest puenire nec ita leuiter. Et quia os cōtinens ipm simil'r est obtusum solidū et absqꝫ porositate sicut ē os posterioris ptis cerebri. ideo longinquū a siccitate esse repitur. Et quando siccitas cerebri supuenit in ista parte anteriori. vel in alijs oībus partib' simul. cura erit difficilis valde in iuuenib'. et etiā alijs qui sunt in maiori etate. q̄zuis sit possibilis. Sed decrepitis est impossibilis oīno. vnde intendas in curatione istius partis vel omniū partiū cuz medicinis supradictis. Sed attēde qꝺ quando os cranei vel vbi os ipsi' fuerit densum solidū et absqꝫ porositate tunc vti debes fortiorib' medicinis eo q grauiter et difficulter possunt penetrare. Sed vbi inueneris craneū porosum et nō ita solidū: citius possunt medicine int' penetrare. Quare leuiorib' indiges medicinis et debilioribus.

¶ De humiditate que oritur in cellula anterioris cerebri et circa cerebrum.

SCias quod humiditas subtilis que oriꝛ in cellula anterioris cerebri et circa ipz est immēsi fetoris: et ex illo intellectus perturbaꝛ. et nō potest infirmus caput suū sustentare et non loquiꝛ nisi cū difficultate magna. et quādo interrogaꝛ de aliquo tarde et pigre et cū pturbatione respōdet. et pro maiori pte nō intelligiꝛ. ꝛ est absqꝫ intellectu. Et ego tempe meo vidi quendā cui superuenit hec egritudo et nulla medicina ei prodesse potuit. et mortuus fuit inde. Et hec egritudo multotiēs accidit ouibus. et ouis illa que habet hanc egritudinez a pastoribus diciꝛ matronia. Et cura huius egritudinis est caput cauterizare. et sine dubio cirurgij multuz errant. cauterizantes omnes in capite quib' accidit perturbatio intellectus. ꝛ sequitur inde maximum nocumentū. quādoqꝫ si causa egritudinis fuerit caliditas ꝛ siccitas. vel caliditas solum. aut siccitas solum. aut fuerit ea ex diminutione substantie cerebri. considera quod inde cōtingere potest. Sed in hac egritudine sine dubio cauterizatio est cura vtilior. alijs que desiccat horribilem humiditatem. et eam extrahit ad partes exteriores. Et si posueris in naribus ipsius succuz rose canine. q̄ arabice diciꝛ secha. i. canahamā multū ꝯfert.

Et etiã alia medicamina que a medicis assueta sunt inici
in narib⁹ faciendo caput purgari. sicut est aqua sicle ⁊ aqua
cucumeris agrestis ⁊ sĩlia. Et cõtinuando has medicinas
et rectificãdo regimen ipsi⁹ poterit liberari. et desiccabit̃ iñ
humiditas illa nociua. et liberabit̃ deo dante.

¶ De scothomia que in arabico dicit̃ absẽdar.

ET accidit aliqñ hoĩ qd̃ stando ⁊ sup sedẽdo apparet
ei quod oĩa circũ voluant̃ donec cadat. Et orit̃ hec
egritudo ex vaporib⁹ subtilibus ⁊ acutis colericis
ascẽdẽtib⁹ supius ꝑ arterias ad cerebrũ replẽdo ipm̃. ⁊ ac
cidit spũi naturali motus malus. Et ꝓdicti vapores ascen
dũt supius propter amplitudinẽ arteriaꝝ. que tales a na-
tiuitate existũt. Quare ꝓdictis confert incidere arterias. q̃
sunt post aures. Sꝫ dicti vapores ascẽdunt ꝑ arterias re-
tis vel retine. miraculose modicũ inde seqt̃ iuuamẽtũ. Et
si ꝓuenerit dicta egritudo ex amplitudine aliaꝝ arteriarũ
tũc cõfert incisio predicte arterie. Et oꝫ medic⁹ in frigidare
cõplõnẽ hui⁹ in frigiditatiõe ꝑpata. s. ꝓpinãdo ei lactucas
elixas ad cõmedendũ. et ad potandũ aquã ordei et cũ agre
sto: nisi stomach⁹ fuerit imẽse sensibilitatis et potabis cuꝫ
etiã aqua ordei. et aqua frigida cuꝫ aqua rosata. Et ab oĩb⁹
fructib⁹ abstineat. ꝓterq̃ꝫ a medullis seminũ anguriaꝝ ⁊ ci
troloꝝ que ei exhibere debes postq̃ꝫ ꝯgnoueris qd̃ dicti va
pores ab hũorib⁹ colicis fuerint generati. Sed illa q̃ a stõ
ꝓcedit ad cerebꝝ p̃t ex humore vno oriri. vel ex plurib⁹. ex
quib⁹ generant̃ vapores ascẽdẽtes ad cerebꝝ. Et cura hu-
ius leuis satis existit. s. purgãdo stõm cũ aqua infusionis
mirobolanoꝝ. citrinoꝝ. ⁊ scamonee et violarũ. Et confert
etiã hec decoctio: que purgat stõm a colã. Re. seri lactis coa
gulati cũ lacte fici. lb. ⁊ infunde ĩ eo auꝝ. iiij. corticis mi-
robolanoꝝ citrinoꝝ et violaꝝ auꝝ. v. Alchacar ficei auꝝ. v.
et ꝑmaneãt oĩa simul in dicto sero vsq̃ꝫ mane. et tũc colent̃
optime fricãdo et exprimendo. et in predicta colatura adde
quartã ꝑtẽ auꝝ. i. ex scomonea miscẽdo ei auꝝ. x. sirupi ma-
stic. ⁊. x. sirupi citonioꝝ da bibere ⁊ tardet cibũ quousq̃ꝫ cõ
pleuerit opus suũ. Et si modicũ assellauerit ex dicta potione
da ei ad bibendũ de dicto sero. expectãdo sicut iñ aliis me-
dicinis. et ciba eũ pane optime fermẽtato cũ pullis vel car
nib⁹ edinis decoctis cũ vino generatoꝝ ⁊ agresto. Et scie
laudabiliores ĩ hoc casu existũt mascul'. ex ipsis adhuc me-
liores sunt albe. et post que varie existũt. Et aquã ordei be
ne prepatam cũ aqua dulci eis sil'r cõferre dicim⁹. Sed si
dicta egritudo ex humorib⁹ putridis orta fuerit. tũc yera-
pigrã cũ sero lactis vtilem ⁊ sufficientẽ eis esse dicimus. ⁊
etiã aloes solũ cũ sero confert. et si ei miscueris aliqd agari
ci erit melius. Sꝫ si ꝓdicta putredo in stõ fuerit. iñ orit̃ fe
tor oris et scissura labioꝝ est possibile qd̃ ex dicta putredie
eueniat cerebro caleb. calefactio subito cũ horribilib⁹ cogita
tionib⁹. et propter ĩpetuositatẽ ⁊ fortitudinẽ accidẽtiũ im
pediũt̃ spũs aĩales intantũ ꝙ rerere videntur ⁊ eleuantur.
⁊ cõculcãtur subito ⁊ mouẽtur extraneis motionib⁹. ⁊ in-
de sequitur scotomia. Et hoc multotiẽs vidim⁹ ꝙ qñ ali-
cui subito euenerit aliquid qd̃ ĩmutet fortiter spm̃ aĩalem
qd̃ illud facit euenire scotomiã. Et cã hui⁹ est cura ꝑscripta.
faciẽdo eũ odorare rosas cũ mirtola madefactas in aq̃ rosa-
ta. qñ liberabit̃ cũ adiutorio dei.

¶ De dolore toti⁹ capitis q dr̃ in arabico dr̃ baidda.

ET dolor fortis q accidit in capite aliquãdo est cõ-
tinu⁹. et aliqñ est cũ interpolatiõe hñs paroxismos
Et q hꝫ ipm̃ nõ p̃t substinere voces ⁊ vociferatio
nes fortes propter debilitatẽ nerui audibil'. et propter de
bilitatẽ etiã toti⁹ cerebri. ⁊ sine dubio tales voces excitant
dolorẽ. Et nõ mireris qñ dolor fortis ẽ in aliquo mẽbro
auget̃ cũ forti voce. Et cã h⁹ est aer motus a forti voce q ꝑ-
cutit mẽbꝝ dolorosum ⁊ inde dolor augetur. Et hec ẽ opi
nio gal'. etiã in egritudinib⁹ oculoꝝ cui quidã in hoc obuia
uerũt. sed medici vero minime. imo sentẽtijs ipsi⁹ totalit̃
adheserũt. Et qui hꝫ hũc dolorẽ sil'r nõ põt aspicere in ma
gno splendore. eo q: sicut neruis ꝑ quẽ auditus ad cerebꝝ
tendit nõ potest fortẽ sonum ferre. ita neruus opticus per
quẽ spẽs visibilis venit ad oculũ nõ potest magnũ splen-
dorẽ ⁊ lumẽ sustinere. eo qd̃ qñ tam fortis dolor est in to-
to capite. impossibile est q̃n etiã oculi nõ sentiant. Rema-
net ergo nobis requirere vbi et in quo loco seu ꝑte capitis
iste dolor principaliter existat. ⁊ absq̃ꝫ dubio dictus dolor
inuentus est in pãniculo q sub craneo morat̃. vel in illo
qui est post istũ circũdans cerebꝝ. ⁊ qñ in aliq̃ dictoꝝ ẽ do
lor. nõ potest ferre nec vocẽ magnã nec lumẽ intẽsum. Re
stat adhuc scire qd fit dolor. et cã eiusdẽ. Jã ergo declaratũ ẽ
qd̃ dolor nil aliud est q̃ꝫ sensibilitas cõtrarie q̃litatis exi-
stẽtis in mẽbro. quare cũ ꝑseuerauerit ꝓducet ad solutiõeꝫ
cõtinuitatis. Et solutio cõtinuitatis accidit. aut propter
rem extrinsecã. sicut in cisio ensis vel ꝑcussio facta a re aliq̃
aut ex cõcussione. Et p̃t etiã esse solutio cõtinuitatis ex ex-
tensione valida facta a supflua repletiõe. aut ex ventosita-
te vaporosa. Et si ventositas dicta vaporosa facta fuerit a
frigore. põt etiã ex eadẽ dolor fieri fortis. eo ꝙ quelibꝫ res
que hꝫ subtilem naturaꝫ pũg̃ q̃ꝫuis sit frigida. Et tu' scis
ꝙ vapor natura sui subtilis existit. ⁊ hac de cã ꝓuenit so-
lutio cõtinuitatis. sicut apparet in reb⁹ extrinsecis ꝙ qñ
extendũtur fortiter laniãtur ⁊ rũpunt̃. Et acuta etiã qñ re
cipiunt sunt cã solutionis cõtinuitatis. Et argilla similit̃
seu terra malaxata optime cũ forti aceto. et ext rius epithi
mata soluit cõtinuitatẽ cutis. Et etiã siccitas cũ in corpo-
re supflue exuberauerit. cũ modica extẽsione illud idem le-
uiter facere p̃t. Et quãdo frigiditas supauerit intantũ. qd̃
congelat̃ mẽbrũ ⁊ indurat̃. sequit̃ idẽ solutio cõtinuita-
tis. Et etiã ex rebus calidis et acutis receptis ꝑ os vel ex
terius emplastratis. fit solutio cõtinuitatis: sicut ex syna-
pi et tapsia. q: ex sua subtilitate profundãt̃. ⁊ corrodũt et
soluũt continuitatẽ. Et nos videm⁹ ꝙ acetũ q̃ꝫuis id qd̃
in sua cõplõne dñat̃ sit frigiditas sicut dicit gal'. frãgit vtres
et ꝑforat eos. et rũpit vegetes. Et fit etiã solutio cõtinui-
tatis ex coagulatione sicut cera et pix. quia qñ sunt coagu-
lata franguntur ex leui extensione vel a ꝑcussiõe ab aliq̃ re du
ra. Sequit̃ ergo qd̃ iste dolor tã difficilis et fortis sensibi
litatis esse nõ potest nisi a supflua repletione et extensione
existente valde sensibili. sicut est dura mater et pia mat. Et
quãdo fuerit ex vapore frigido ibi recepto. dolor erit vali-
dus atq̃ꝫ grauis. Et si fuerit ex calido vapore existẽte ĩ lo-
cis predictis leuiter illũ cognoscere potes. eo qd̃ dolor erit
acutus valde ⁊ mordicatiu⁹. Et tactu etiã ipm̃ cognosce-
re potes. Et signũ illius qd̃ fit a frigiditate. vel a vapore
frigido est quia infirm⁹ delectat̃ in appositiõe reꝝ calidarũ
actu et potẽtia sup caput: ⁊ videt̃ inde recipe iuuamentum
et sentit in capite dolorẽ magnũ cũ grauedine ⁊ ponderosi
tate. atq̃ꝫ mordicatiõe et punctiõe. Et qui fit ex caliditate
est dolor difficilis atq̃ꝫ fortis cũ punctiõe et mordicatiõe.

¶ Et cura general' isti⁹ doloris. est rectificare regimẽ ipsi⁹
comedẽdo ordinate debitis horis. Qd̃ si fuerit dict⁹ dolor
ex replõne. cũ grauedine cura eius propria est flõmia. consi
derando tp̃s etatẽ cõsuetudinẽ regionẽ et cõplõnẽ. Et q fu-
erit ex vapore frigido. curat̃ vaporãdo caput cũ sticados. ⁊
si fuerit ex calido cõfert ei bibere aquã rosatã cõfecrã cũ psi-
lio integro. qñ medici ꝓhibent pistatiõnẽ ei⁹. qd̃ si fuerit
ꝓdictus dolor ex repletiõe multa sanguinis. flebotomãd⁹
est ex cephalica. Et si ex arteria flebotomaueris. longe meli
us erit. sed scire debes quod sanguis ille cũ magna diffi-
cultate retinet̃ et solidatur. ⁊ propter hoc tecũ hr̃e debes ea
q̃ hñt sanguinẽ fortiter retinere. sicut sunt pili leporis mi
nutissime incisi mixti cum albumini oui et gipso. aut folia
mirte subtiliter puluerizata cũ psilio integro mixtis cum
aqua rosata ⁊ ponere sup locũ similiter stringit. Et cuꝫ vis
incidere arteriã ipam stringe versus radicẽ sui ne superflue
sanguis exire possit. incidẽdo eã cũ re frigida et nõ cũ igne

¶ Et si cõgnoueris flã cũ sanguine habũdare. fac eũ uti exerci
tatiõe tꝑata et siccitate cibãdo eũ cibis declinãtib⁹ ad calidi
tatẽ tꝑatam et siccitatẽ sicut sunt turtures ⁊ passeres: ⁊ his
silia. Abstinẽdo ab ouis et piscib⁹: ⁊ a panata q̃ i arabico
dr̃ caride, ⁊ ab aq̃ frigida valde. ꝫ qñ vis eã ꝓpiare miscere

debes cum ea aliquid mellis vel zuchari. aut rob vue pas-
se decoctū vsqꝫ ad spissitudinē mellis faciēdo ut recipiat eā
tepidā. Et si cognoueris manifeste qꝺ dict⁹ dolor a vapori
bus calidis procedat. incide arteriā incisiōe frigida facien
do eū abstinere oī re calida. Et ciba eū gallinis elixatis in
aqua cū modico olei et salis ⁊ aliquid aceti. Et potes etiā
eā coqre cū cucurbita. nō ponēdo gallinā cū cucurbita. nisi
decoctionē cucurbite. Et pōt etiā decoq cuꝫ succo granatoꝝ
⁊ fac eū multotiēs odorare mirtellā cum ligno aloes et san
dal'. Et purga eū cum sero lactis coagulati cū lacte fici. ad-
dendo ei aliqd scamonie. Et cū fuerit purgat⁹ numera sel-
las. et quot vicib⁹ assellauerit. tot diebus quiescat p⁹ pur-
gationem. et postmodum facies eum vomere. et post vomi
tum iterum eum purgare debes. Etiam superius declara
uimus loca q̄ apta sunt recipe hūc dolorē. q̄uis videat qꝺ
dolor in osse existat. ⁊ quō hoc esse posset cū ꝺm opinionem
quorūdā os oīno careat sensu. Et ego dico ꝙ si aliquid hꝫ
os de sensu est valde grossum. ⁊ propter hoc īpossibile est
qꝺ illic dolor percipiat. et iā inuenim⁹ gal'. dixisse q̄ ad in
uicē sunt opposita qū dixit qꝺ ossa oīno sunt absqꝫ sensu: ⁊
alibi dicit quod dētes hūt sensum. et nō grossum. īmo val-
de intensum. Et opinio magnoꝝ medicoꝝ est. qꝺ sensus n̄
fit in aliquo mēbro nisi veniat in eodē per neruos subtilis-
simos diuisos. ⁊ cōtextos ibidē. Quare cū ossa nō videāt
habere talē texturā neruoꝝ. sensuꝫ habere nō dꝫt. Et ergo
sicut cerebꝝ mittit virtutē sensibiliter ꝑ neruos oīb⁹ mem-
bris. ita epar sua virtute naturali mittit nutrimentū ꝑ ve-
nas oibus mēbris. ⁊ si ossa ideo carent sensu. q: nerui ī eis-
dē non sunt diuisi ⁊ cōtexti minutissimi. ut capilli eadem
rōne oīno absqꝫ nutrimēto ⁊ augm̄tatiōe eē deberēt. cōue
nire capillares diuise in eis non reperiant. neqꝫ virtus na-
turalis fortior esse reperitur in introitu membroꝝ q̄ aīalis
immo aīalis valde fortior iudicat. Et tu vides quod ossa
q̄diu sunt in corpe animato pmanēt sine putredine ⁊ cor-
ruptione. et etiā oēs cartillagines. Et cū priuat corpus a
vita. corrūpitur oīno. Ergo qd est illꝺ quod cōseruat ossa
in corpe aīato a putredine. Non pōt negari quin illud sit
spūs vitalis ꝓcedēs ꝑ arterias ad oīa mēbra que ipsis mi-
nutissime diuidunt. Et eodē modo ossa recipiūt nutrimē-
tum propter vicinitatē venaꝝ nō pulsatiliū. Quare ergo
hac eadē rōne ⁊ via nō possunt recipe sensum ossa propter
vicinitatē neruorū. ꝺm naturā ossiū inq̄tum sunt ossa ml'-
te existūt siccitatis. et propter hanc sunt grossi et debil' sen-
sus. Et apparet hoc in plantis pedū rusticorū. quia q̄uis
lente et debiliter recipiant sensum tn̄ non oīno a sensu pri
uant. qm̄ vides qꝺ qn̄ aliquid ex ipsis incidit ferro q̄uis
nō sentiant dolorē. de quo sit curandū. tn̄ sensuꝫ habere ꝓ-
bant. Et q: ossa duriora et sicciora existūt plātis pedū ru-
sticoꝝ. ideo lenti⁹ ⁊ tardi⁹ ⁊ grossiori mō sensum pcipiunt.
Et si aliqs dixerit scriptū esse. qꝺ ossa careāt sensu. dicim⁹
qꝺ illud dictū est eo mō quo dicit qn̄ aliqs hꝫ collū breue.
ꝙ careat collo ⁊ quod qn̄ aliqs hꝫ debilitatē visus ꝙ care-
at visu. Et ista que dixi dico ꝺm meā existimationē ⁊ in-
tellectum ⁊ est veritas oīno. Et inuestigare hoc per viā ex-
perimēti in aīalib⁹ est difficile valde. qm̄ qn̄ in aliquo mē
bro inuestigando ꝓcedes incidendo prīo carnē: ⁊ postmo-
dū neruos. demū pelliculā que coopit os. et scire dēs ꝙ oīa
ista acutissimi sunt sensus. ergo cū peruenit ad os inciden
do vel rascando. quō sentire debet cū sit debilissimi sensus
Et hoc certissime scire debes autoritate ypocratis. quod
qn̄ duo dolores simul fiūt. maior denigrat alteꝝ. Et absqꝫ
dubio ossa hn̄t sensum q̄uis modicū. ⁊ quō nō dꝫ occulta
ri dolor in osse cū sit debilissimi sensus: post imediatā inci
sionē factā in carne neruis et pelliculis que sunt mēbra tā
ti sensus. certe sic esse debet absqꝫ vlla dubitatione.

De emigranca que in arabico dicit sechichia.

Emigranca est egritudo capitis in q̄ dolor comp-
rehendit mediā partē capitis. Quare scire debes in
qua pte sit egritudo ꝑdicta. Et scire debes ꝙ eē n̄
potest in aliqua pte capitis nisi in panniculo q coopit cra-
neū exterius vel in illo qui est sub ipso qui dicit dura mat
aut in illo q est circundās cerebrū qui pia mater nominat
Et differētia que est inter istam egritudinē et prescriptam
que dicit baidda. est qꝺ illa est in toto capite. ista vero soluꝫ
mediā retinet partē. Et orit hec egritudo. aut a vētositate
calida. aut ex repl'one superflua. Et que ex ventositate cali
da procedit. fit subito et cū extensione forti. ⁊ sentit infirm⁹
acuitatē humoris. vn̄ resoluit vapor in loco in quo est. sꝫ
si fuerit ex repl'one. sentiet infirm⁹ grauedinē in loco cū ru-
bedine oculorū et facici. Et pōt etiaꝫ euenire ab humorib⁹
existētibus in stomacho in quib⁹ vapores et fumositates
resoluūt q ad caput ascēdūt. et ibi percipit incendiū ⁊ mor
dicatio valida. Et flōmia quidē ꝯfert. qn̄ fuerit ex repletio
ne in frigidatio corporis. ⁊ etiā cum reb⁹ notis prescriptis
Et ciba eū pullis ⁊ gallinis decoctis cū suco granatoꝝ ac-
etosoꝝ. Et potet aquā ordei et abstineat oīno ab oībus ꝓ
creantibus fumos vel vapores acutos sicut est vinū coctū
et vinū passularū ⁊ similia. Et abstineat etiā a pomis gra
natib⁹ dulcibus qm̄ cito in colam vertunt ⁊ hec eis n̄ mo-
dicū nocere videret. Et quādo dicta egritudo et repletione
fuerit sola flōmia aliquādo pōt liberare. Sꝫ qn̄ causa fue-
rit ex supabundātia calidoꝝ humoꝝ existētiū in stomacho
a quib⁹ vapores supius ad caput ascendūt. Cura ei⁹ pro-
pria existit euacuare illos cū laxatiuo conuenieti. aut cum
vomitu leui et sufficit hec purgatio. ℞. mirobolanoꝝ ci-
trinorū. ⁊ kebulloꝝ et indoꝝ. ⁊ violaꝝ. ⁊ nemifar. an̄. aur
x. cōquassent optime. ⁊ ponāt ibi in feruentē aquā per no
ctem vnā. ⁊ in mane colent exprimēdo fortiter. ⁊ illi cola-
ture adde quartā partē aurei vnius ex scamonea trita. ʒ. i.
syrupi acetosi. ʒ. i. syrupi facti ex cor citroꝝ. et. ʒ. i. syrupi
mastici. et propina ei ad bibendū. et si nō purgabit suffici
enter. da ei ad bibendū de predicta colatura solū regendo
cū sicut cōuenit medicamī. dando ei in cibis si supabunda-
uerit humiditas in stomacho que habeant eā exiccare ꝓut
tibi videbit cōuenire. dādo ei semꝑ post cibū aliqua stipti
ca confortātia et cōuenientia stomacho ut sunt pira assata:
vel citonia vel alia similia.

Tractatus .x. de egritudinibus colli.

Scias qꝺ collū cōpositum est ex mēbris sim-
plicib⁹ et cōpositis. et ipsa officialia cōposita
sunt ex cōsimilibus. et inq̄tum collū compo
situm est. ex cōsimilibus eueniunt ei egritu-
dines cōsimiles. et inq̄tum collum composi
tuꝫ est ex officialibus mēbris. eueniūt ei egritudines offi
ciales. Et nos intēdim⁹ dicere egritudies q̄ pn̄t ei euenire

Capitulū primū de opilatione.

Hec qdē egritudo. s. opilatio accidere pt ī uenis ner
uis ⁊ in ipa nucha. Et cura h⁹ē manifesta. s. cū re-
b⁹ apitiuis ⁊ subtiliatiuis humoꝝ. et hec cura ē generalis
opilatiōib⁹ oīm mēbroꝝ

Capi. ij. de relaxatiōe.

Hec qdē egritudo accidit ī collo ſ̄m marie accītalit. ſ. ꝑpter apa ꝙ fit l' orit ī nucha. ⁊ iñ ſeqt ſub apate relaxatio oīm mēbrorꝫ gnalr. Et ſi fuerit apa magnū valde. vl' forte intumit ſubito. Sꝫ ſi fuerit apa puū cā modico dolore et tumore nō inde efficit relaxatio. Et ſi apa cū tumore factū fuerit ſolū ī medietate nuce priuabit iñ ſenſus ſolū in media pte corpis. ſ. ex oppoſito. ſꝫ motꝰ remanebit in parte apatis. quare talibus in pricipio ꝯſulimus fieri flōmiā ſi virtus fuerit ſufficiēs et poſtmodū inūgere locū cū coto madefacto in oleo roſato tepido multotiēs. et ipm cotū ſic madefactū p totā noctē deſup tenere vſqꝫ mane. Et eſto certus ꝙ ſi ꝯfirmabit apa deueniet infirmus ad priuatiōem ſenſus ⁊ motus ut ſupradictū eſt. Et ſcire debes ꝙ opinio quorundā antiquorꝫ medicorꝫ fuit. ꝙ priuatio ſenſus vel motus vel vtriuſqꝫ ſimul nō fit. niſi ex frigiditate ſolum. Sꝫ dicimus qđ poſſibile eſt priuatiōꝫ ſenſus ⁊ motus fieri in corpe tpato. et etiā in illo cui caliditas modicū excedit et abſqꝫ dubio egritudo hoc euenire poteſt ex diuerſis cauſis et etiā ex frigiditate.

Caplm tertiū de ſpaſmo.

Et fit quidē ſpaſmꝰ in collo ſicut ī alijs mēbris accidere ꝯſueuit. Et ē duarꝫ ſpēꝝ. ſ. exiccitate ⁊ hūiditate. Et ſpaſmꝰ q fit ex ſiccitate poſſibile ē ut accidat ſucceſſiue paulatiue: et poſſibile ē qđ fiat ſubito ꝑpter inteñſaꝫ euacuationē humiditatū factā ſubito. Sꝫ ſpaſmꝰ q fit ex humiditate: ſp ſubito hꝫ ꝑuenire. Et huiꝰ hūiditatis ſunt due ſpēs. vna quidē q̄ nō ꝯuertit in vaporē. ſed remanet ſic infuſa in neruo vñ ingroſſat cōtrahit et abbreuiat. ⁊ ſic ſpaſmꝰ efficit. eo ꝙ mēbrū qđ ferre poterat dictā humiditatē añqꝫ ꝯuerteret in vaporē. poſt ꝯuerſionē eius minime pōt eā ſuſtinere. Quare iñ ſpaſmus hꝫ deuenire. Et ſi qs nobis obiceret dicēs. qđ in eadē hora in q̄ hūiditas reſoluit in vaporē. dolor inde pcipi dēret. et nō ſentimus illū. dicimus. ꝙ vapor donec in motu exiſtit ꝑ maiori pte nō facit dolorē. niſi figat qm̄ ſi vapor fuerit acutꝰ et mordax. nō tñ ex eo pcipit dolor. ſed incendiū ſolū. et mordicatio iñ hꝫ prouenire. Sꝫ ſpaſmus q fit ex ſiccitate. cura eius ē generalr humectare corpus totū et ſpāliter membrꝫ ſpaſmatū. et ſi fuerit ex hūiditate purgab eū cū yerapigra ⁊ ſilibus et vngere locū cū oleo de iaſemini ⁊ camomillino Et oleū de lilio ē medicamē propriū ſpaſmo q fit ex hūiditate. Et ſi fuerit dicta hūiditas in vaporē cōuerſa. et iñ factus ſit ſpaſmus. purgabis eū cū medicinis ꝑdictis ⁊ vnge locū oleo predicto addēdo eis yſopū recentē.

Caplm quartū de tremore.

Hec egritudo orit in collo ſicut in alijs mēbris et ē pugna et tēptatio victorie. que fit inter pōderoſitatē mēbri ⁊ virtutē q̄ꝫ deus ꝑſtanit motui mēbrorū aīaliū. qm̄ qñ dñat grauedo ⁊ pōderoſitas mēbri ſupra virtutē ipſius inclinat inferius. et ſi virtus ꝑualebit ponderoſitati ⁊ grauedini eleuabit ſupius. et ſunt duo motus q fiūt ſucceſſiue ⁊ iſti motus diuerſi cū coadunāt ſimł dicit tremor. et collū quidē prepatū eſt recipe tremorē ex q̄libet leui cā adueniēte virtuti motiue propter grauedinē et pōderoſitatē capitis. qm̄ caput ꝑceteris mēbris hoīs grauiꝰ et pōderoſius extitit. Et ſcias ꝙ tremor accidit aut pꝰ egritudines aut poſt euacuationē predictā. aut ab extriſeco ꝑpter frigiditatē aeris. aut ꝑpter pcuſſionē. aut ex vulnere adueniēte capiti ꝯſolidato. aut ñ ꝯſolidato. ex qbus v̄tus motiua debilitat vñ fit tremor. Et capita leporꝫ elixata cū aqua et ſale et oleo raſea comeſta iuuat mirabilr. ſicut experimēto ꝑbat. Et hoc iuuamētū faciūt virtute diuina in hac egritudine que dicit virtus occulta. ſeu a tota ſpē. Et iam aliq veteres conati ſunt loqui ſup hac virtute. Et ego dico ꝙ īpoſſibile ē ſcire certitudinē ipſius. qm̄ intellectui hūano adeo ſublimi et gl'ioſo īpoſitus ē terminus vltra quem īpoſſibile eſt ipm ptrāſire. Et o q̄ꝫ bñ dixit gal'. qñ dixit ꝙ iſta ſcire ptinet ad ſolū deum olpotentē. Quia videmꝰ medicamīa vlcerꝫ pulmonis et puſtularꝫ ipſius in hoc mundo reperiunt. et nos ipſa ignoramus. tñ pecudes ipſa cognoſcunt. q: qñ aliqua ouis hꝫ vlcus in pulmone ſepat ab alijs. et vadit querēdo res. Et dicunt paſtores ꝙ ipſa querit herbā vel herbas ad comedēdum. et incōtinēti pꝰ comeſtionē liberat a vulnere liberatiōe perfecta. Et ego iā vidi in pulmonibus pecudum ſigna ſolutiōis et ꝯtinuitatis cum cōſolidatiōe integra. et perfecta et nō cognoui nec cognoſco herbā illā huiuſqꝫ. neqꝫ etiā aliqui ex ꝑdeceſſoribus noſtris ipam cognouerūt. Syrupus cōferēs tremori et cōfortat oīa mēbra. ⁊ caput proprie Re. rubee tinctoris ſticados ⁊ corticis citri. et corticis exterioris fiſtachorꝫ añ. ℥. i. thuris puri maſticis et roſarꝫ añ. aur. v. et liq'icie pōdus quarte ptis oīꝫ predictorꝫ cōquaſſent oīa et īfundant oīa ꝑter maſtic. in. xv. libris aque feruētis p noctē vnā poſtea adde maſticū. demū bullias lento igne ponendo cum predictis ad bulliendū aur. i. puri auri. ⁊ bulliāt vſqꝫ ad cōſumptionē medietatis. ⁊ cola optime exprimēdo ī dicta colatura. pone libras. v. ſyrupi facti cū decoctione corticis citrorꝫ et zucharo decocti ad ſpiſſitudinē libri. i. mellis deſpumati et bulliāt ſimł vſqꝫ ad ſpiſſitudinē ſirupi. et bibat ex iſto ſyrupo patiēs oī mane. ℥. ij. cū. v. ℥. aq̄ in qua extinctū ſit ferrū purū mundū ⁊ limatū: et oīno abſqꝫ erugine. et euentatū ab oī cinere. ſeu puluere vel ſordicie. que conſueuit ferro adherere. et tamdiu debet ipm calefieri ⁊ in ipſa aqua extingui. donec aque medietas cōſumat. ⁊ poſtmodū colet. et cū ipſa ſyrupus dꝫ diſtēpari. Et inūge nucham ⁊ collum deſcēdendo inferiꝰ p ſpinā vſqꝫ inferiꝰ cum oleo deben aromatizato. et ſi nō inuenis illđ. q̄ꝫuis nō ſit ita vtilis facias cum oleo ſinapis. Et eſt neceſſe medico cōſiderare et ſubtiliter attēdere oīa iſta. ſ. ꝯpl'one paciētis. etatē. tēpus. regionē. ⁊ conſuetudinē. et regimē eius tēpore ſanitatis. i. ſi homo laborioſus et aſſuetus pati vigilias. aut nō ſ̄m quātitatē coadunatiōis ꝑdictorꝫ facere dꝫ medicus ꝑut melius ſibi videbit cōuenire. addēdo vel diminuendo. Et ſcire debes qđ differētia eſt inter cibū et medicinā. eo ꝙ medicinā mēſurare debemꝰ ſ̄m tps etatē ꝯpl'oneꝫ et conſuetudinē et regionē ⁊ egritudinem. ſed cibꝰ minime ſic eſt mēſurandꝰ. qm̄ ſi ꝯpl'o cibi elōgata fuerit valde a cōplexione pacientis q̄ꝫuis talis cibꝰ frangat ꝯpl'onē et cām egritudis tñ inde corpꝰ nō recipit nutrimentū. ſed expellitur cū fecibus et ſupfluitatibus. quare oportꝫ ut cibus ſit ꝯplexionis eq̄lis. neqꝫ eū cōuertere dꝫ ad oppoſitū cauſe facientis egritudinē. v̄. grā. ut ſi ſit ſenex frigide cōplexiōis: et in tpe frigido. et nō aſſuetꝰ labore et exercitio. ⁊ cibes eū cibis calidis nō inde recipient nutrimentū mēbra ſua. immo repudiabūt. Et ſi qs dixerit qđ mel eſt cibꝰ calidꝰ ⁊ ſenibus laudatꝰ. dicimꝰ ꝙ q̄ꝫuis ſit calide cōplexionis. non tñ multū in caliditate excedit. et nō calefacit corpꝰ niſi intātū q̄ꝫtum recipit de caliditate a corpe eo ꝙ nō multū elongat a ꝯpl'one naturali corpꝰ niſi intantū decoq̄ret qđ eiꝰ ſapor ad amaritudinē deueniret. et tunc mēbra ſenis: nec etiam aliorū non recipient nutrimentū. Mel autē cum ſit dulce non multū elongat a cōplexione equali. et ſenex eſt aīal. et in q̄ꝫtum eſt aīal. habet caliditatē actualē. mel vero cum ſit calidū eius tamē caliditas eſt potētialis. et caliditas aīal' eſt manifeſta: et mellis caliditas eſt occulta. et propter hoc nutrire poteſt. Res autē que excellenter calida exiſtit. niſi preſtat nutrimentū ſenibꝰ neqꝫ alijs. Neqꝫ etiā ſi inuenies qui calidas patiunt egritudines nutrire volueris rebꝰ frigidis in exceſſu. niſi inde nutrirent. immo repudiabuntur talia a natura. q̄ꝫuis talia cauſe egritudinis ſint cōtraria. qm̄ ſi talē infirmū nutrire volueris folijs. mandragore. nō reſtaurabit. neqꝫ nutrict aliquid ex eis. Sed in lactucis ē res laudabilis valde. quia q̄ꝫuis eiꝰ frigiditas fortis exiſtat. eius tñ ſubſtātia non eſt groſſa. quare cito a corpore recipit paſſionē. Et oīa que hic diximꝰ. ſint tibi ī memoria in oībus alijs egritudinibꝰ tanq̄ꝫ neceſſaria.

Caplm. v. de egritudinibꝰ ſpondilij colli.

Et accidit ſpōdilibꝰ colli ut recipiant hūores viſcoſos mucillagioſos q diuidūt ⁊ ſpargūt iñ directōꝫ ipoꝝ ſpōdiliū. ⁊ accidit ex h̄ ꝙ ipa ſpōdilia ꝯfūdēt it; iſtcꝰ

vel extrinsecus. Et qñ exteriꝰ ꝑminent leuis tūc cura existit. q2 inde nucha nō recipit lesionē. Sȝ qñ intrinsecus profundāt. tūc necē inducūt. q2 inde seqꝫ sꝑnātia pessima ꝛ mortifera. Et qñ a medico cā talis cognita ꝑfecte fuerit. purgare dȝ corpꝰ generaliter ab hoc hūore: ꝛ hoc facere poterit cū colo̅qntida ꝛ dellio. q2 sunt optīa in hoc casu. Et stude in exiccādo illū hūorē dissoluēdo ipȝ. Et pone sup spōdilia colli puluerē gariofoloꝝ ꝛ macis mixtū cum vino ad modū emplastri. ꝛ liga desup. Et da ei ad deglutiendūȝ caque sunt lenia aliquātulū grossa sicut ē mica panis ꝑtie fermētati et silia. Et fac eū sternutare inclinato capite. qm̄ inde recipit iuuamētū. Et in summa dico ꝙ cura istiꝰ egritudis est prīo corpꝰ totū euacuare generaliter ab humore ꝛ spāliter seu pticulariter. masticādo grana catapucie expuēdo exteriꝰ flegma qd̄ inde exierit ab ore. ꝛ desiccādo hūorēȝ seu cōsumēdo ponēdo desup emplastꝝ ꝑdictū ex macis gariofolis distēꝑatis cū vino. Et stude paulatiue ad redeundū spōdile. vel spōdilia ad locū suū naturalē. cognoscendo ꝙ hec egritudo naturaliter piculosa ē valde ꝛ festina. Et ꝓpter hoc studiosius esse debes in cura. prestando remedia absqȝ dilatione.

Capitulū sextū de dislocatione spondiliū colli.

Et dislocant hec spōdilia. aut versus ptē dextram vel versus sinistrā. Et hec dislocatio est valde grauis. ꝛ iñ accidētia fortia ꝛ difficilissima cōsequūt. Et si dicta dislocatio vel tortura fuerit pua. modicū inde īfirmo seqꝫ nocumētū. Sȝ si fuerit magna dislocatio. forma eiꝰ erit sicut angulus rectꝰ vel lauda ꝛ efficit inde relaxatio totius corpis aut sꝑnātia ꝛ spasmus. ꝛ hoc accidere pt aut ex casu vel apate. q̄ faciūt exire spōdilia ex locis suis. Ex dislocatiōe spōdiliū veniūt accidētia hec. qm̄ si fuerit dislocatio solū absqȝ lesione nuche. accidit ex hoc puitas mēbroꝝ. ꝛ priuatio nutrimēti ipsoꝝ in quo nutrimētum tortuose ꝓcedit. ꝛ pt etiā ex tali dislocatiōe īfirmꝰ fieri gibbosus. Sȝ si dislocatio facta fuerit solū in vna pte cum hoc fuerit parua aduenit inde mēbris paucitas nutrimēti. sed si fuerit magna. fit inde relaxatio medietatis ptis totius corpis. ꝓpter extēsionē q̄ fit in alio latere. eo ꝙ qñ spōdili accidit extēsio. seqꝫ inde spasmꝰ absqȝ dubio. ꝛ qd̄libȝ istorū accidētiū p se pt inducere necē. et mltomagis si oīa sil' fuerint ꝯgregata. Et ego puto qd̄ relaxatio illa q̄ cā hūoꝝ fit. mortē infert suffocādo. ꝓpter priuationē anhelitꝰ pectoris Et oībꝰ ꝑdictis egritudībꝰ ꝯfert flōmia ꝓpter dubitatiēȝ apatis: et resoluere id qd̄ infusūȝ ē de hūore: et deriuare ad illā ptē illud qd̄ nōdū est infixū. et ꝯfortare locū lesum seu peussum. Et id in q̄ oīa ꝑscripta iuuamēta sil' sunt coadunata. est oleū rosatū in q̄ rose recētes vicibꝰ plibus sunt infuse. et sufficit illud ad inūgendū locū. Et si res fuerit aliquātulū dilatata ad dissolutionē humoꝝ. adde oleū de lilio et de iasemino si poteris iuenire. Sȝ si egritudo fortis extiterit. opatio fortis extiterit ianis. Et pꝰ q̄ locutꝰ sum de spōdilibus. nūc loq intēdo de nucha. Et scias qd̄ nucha ē sicut fons a q̄ mittit oībus mēbris que sunt sub ipsa sensus ꝛ motus. ꝛ nerui sunt sicut riuuli qui oriūt ab ipsa.

Caplm̄. vij. de egritudinibus nuche.

Et accidit in nucha aliqñ stupor q̄ fit a medico propter appositionē frigidaꝝ reꝝ desup. aut propter equitationē factā p magnā niuē. ꝛ fit inde q̄dam species egritudinis q̄ in arabico dicit alchadar. in q̄ puat sensus ꝛ motus mēbroꝝ existētiū sub ipsa. Et huic egritudini cōfert in vngere locū cū oleo nucū cui additū sit in q̄libet. ℥. ij. ipsius octaua ps aurei vniꝰ ex euforbio. Et si non hēres oleū de nucibꝰ. pone loco eiꝰ oleū de lilio mixtū cum oleo oliuaꝝ. ꝛ oleū deben etiā mixtū cū oleo de iasemino similiter in hoc loco confert valde. Et adde ꝑdictis oleis ad cōfortatiōnē caloris innati de oleo balsami: ꝛ alia olea ꝯfortant accidētaliter calefaciēdo ipsa ad ignē et sic agēdo opabit tua medicina perfecte. Et scias ꝙ id qd̄ patit nucha de egritudinibꝰ patiunt etiā nerui q oriūt ab ipsa. Et mihi iā accidit id qd̄ dicā tibi. s. qd̄ eūdo ꝑcepto regis in abuzacha dria cū frigore vehemēti ꝛ forti pluuia ꝛ vento. qui q̄dē ventus mihi aduenīēte a pte sinistra pede meo ex illa pte existēte discoopto durāte illa tēpestate sic p totū diē. ꝛ sic eūdo mihi cecidit patitus de pede ꝛ nō potui ipm intus retrudere eo ꝙ nō poterā mouere corā. quare aliꝰ mihi posuit ipm in pede. ꝛ iterꝝ cecidit: ꝛ reiteratꝰ fuit mihi: ꝛ tertio iterꝝ cecidit ꝛ mihi ab alio ipositū fuit. eo ꝙ minime corā ꝛ crus mouere poterā. Et tūc cognoui ꝙ a pede crure ꝛ cora priuatꝰ erat sensus. Et cū veni ad patrē meū nō potui ire sed ductꝰ fui ab alijs. q̄re inunctꝰ fui in cora cū oleo illo qd̄ apportauerā causa illiꝰ infirmi ꝓ quo venerā qui q̄dē erat paliticus. ꝛ in quo priuatū erat sensus ꝛ motꝰ. ꝛ in illo oleo erat balsamū. Et feci mihi aerē rectificari cū forti igne ꝛ magno. et adueniēte die fui liberatꝰ. Et ꝓ certo scias ꝙ nerui citiꝰ valde aptinati sunt recipe egritudines q̄ ipa nucha q̄uis nerui sint duriores et solidiores ac densiores ipa nucha. tñ q2 sunt subtiliores ipsa. ideo citiꝰ ꝛ leuiꝰ pnt recipe passiones. Et etiā q2 a diuina ꝓuidētia nucha hȝ defensoriū ad sui custodiā ꝛ cōseruationē cum sit sicut radix. eo ꝙ ad destructionē ꝛ corruptionē ipsius destruūt omnes nerui q sunt sub ipsa: et non cōuertit. s. qd̄ a destructione alicuiꝰ nerui: vel neruoꝝ destruat nucha vel corrūpat.

Capitulū. viij. de apostemate nuche.

Et hec egritudo accidit nuche aut in sūba ipsiꝰ: aut in pellicula q̄ est circundās ipam et pōt hoc accidere ab humoribꝰ diuersꝭ. sed ꝓpter acuitatē ꝛ mollicitatē egritudīs. oportet te eē solicitū circa flōmiā. etiam si virtus debilis fuerit. Qd̄ si fuerit debilis minues de q̄ntitate. si fortis fuerit. in maiori q̄ntitate. extrahere debes. et postmodū purgare humorē illū quē videris vel ꝯgnoueris habūdare cū medicinis sibi appropriatis. ꝛ postea īunges locū cū oleo rosaceo calefacto ad ignē vel cū oleo rosaceo mixto cū oleo de lilio. aut cūȝ oleo de iasemini. aut cum oleo de alchaboen. qd̄cūqȝ eoꝝ inueneris magis apte. eo ꝙ id qd̄ inuenit in ipsis nō est res de q̄ medicina magnaȝ faciat solicitudinē. Et esto certꝰ qd̄ sciētia medicinalis nō opatur ab aliquo ꝑfecte nisi post longā et multā cōsuetudinē. ꝛ longā expientiā in ipsa. et nullo mō cū sophisticationibꝰ vel sofismis loycalibꝰ. Eo ꝙ si aliqs sophisticādo se voluerit intantū subtilare in medicinis laxatiuis. ut inueniat in ipsis q̄ntitatē ꝛ qualitatē purgatiōis ꝓportionaliter. ut egritudo ꝛ quātitas humoris vel humoꝝ exigere videt. esse nō excedat in plus vel minꝰ vno pilo. intantū pturbabit eius mēs. ꝛ itellectus ipsiꝰ taliter deuiabit qd̄ tardabit in curatione infirmi intantū. quod infirmꝰ inde ad mortē poterit deuenire.

Caplm̄ nonum de opilatione nuche.

Et quidē opilatio q̄ fit in nucha accidit ab humore grosso. et pt fieri in vna pte ipsiꝰ nuche. vel in tota nucha. Qd̄ si fuerit in pte. erit relaxatio corpis eiꝰdē ptis sm̄ diametꝝ. Et si fuerit in tota nucha. erit relaxatio totiꝰ corpis ab illo spondili inferiꝰ. Et si dicta opilatio fuerit debilis atqȝ pua. accidet iñ solū duricies ꝛ pigricia sensus ꝛ motꝰ absqȝ relaxatiōe cōpleta. Quare medico conuenire videt: ꝓpinare in hoc casu ea q̄ sunt apertiua subtiliatiua ꝛ incisiua: et vrine ꝓuocatiua. Et iā est cognitū ꝙ qd̄libet aptiuū et incisiuū absterfiuū existit. et non ꝯuertit qd̄ qd̄libet absterfiuū sit apriuū et incisiuū. Et scias ꝙ syrupꝰ sꝑnzabin sqliticus factꝰ cū melle distpatꝰ cū q̄tuor tantū ipsiꝰ aq̄ rosacee in hoc casu multū cōmedat. Et si in eadē aq̄ rosacea decoctū fuerit aliqd ligricie mūdate erit lōge melius q2 remouet acuitatē ꝛ pōticitatē aceti. ꝛ iñ nocumētū ꝙ in neruis hȝ generare. Et si cōposueris ei hāc medicinā erit valde vtil'. ℞ e. yreos. pollicarie. eupatorij. asari. añ. auꝛ. i. cētauree maioris q̄rtā ptē auꝛ. i. seis mūdati melōis ad pōdꝰ medietatis oim ꝑdictoꝝ. ligricie q̄rtā ptē totiꝰ ꝑdictoꝝ. ꝯq̄ssent q̄ sunt ꝯq̄ssanda ꝛ pone ad lentū ignē cū. ℥. x v. aque donec redeat ad medietatē. et colat optie exprimēdo. ꝛ pōe i illa colatura de sirupo citri ꝛ de sirupo sꝑnāti. añ ℥. i. ꝛ bibat ex illo. 7. diebꝰ. l' x. ꝛ pofit eē ꝙ cū co libabit.

ꝙ ſi nō liberaret̄ ex eo: ꝑpara te ad purgandū ipſuꝫ ex illo
humore. Et hec medicina eſt valde cōueniens in h̄ caſu.
Re. almuchel ⁊ eſt bdelliū: ⁊ iauſſcie ꝙ eſt armoniacū: et
aleſ beneg. i. ſerapinū. an. et aur̄. i. colognt ide q̈rtā partē
aur̄. vni⁹. Incide colognt idā minuti ⁊ miſce cū ea aur̄. 5.
ex medullis amigdalaꝝ mūdataꝝ: ⁊ q̈rtā partē aur̄, i. ex
puluere dragg. ⁊ oīa malaxa cū ſirupo ſqnzabi. in magda
leōeꝫ: ⁊ ꝓpina ex ipſo aur̄. v. cū aqua calida ad bibendum
⁊ ſi nō purgaret̄ ſufficienter: diſtēperabis de reliquo cuꝫ
aq̄ calida ⁊ dabis ei. Et fac eū ſeruare cuſtodiā quēadmo
dū ꝯuenit in alijs laxatiuis ⁊ iunge nuchā in loco vbi co
gnoueris eē opilationē cū oleo de iaſſemini: vel roſaceo:
de q̊cūqꝫ meli⁹ habere poteris: qm̄ iſta habēt opilationeꝫ
ei⁹ remouere cū auxilio dei. Et eſto cert⁹ ꝙ ita ē de nucha:
ſicut de alijs mēbris corpis: eo qd̄ ſi elongata fuerit a ſua
ꝯplōne nāli: oportet te laborare vt ipſā redire facias ad eā
dē: ⁊ non debes eā curare cū reb⁹ multū remotis a tēpera
mēto vel equalitate. Et medicamenta que in eis facies nō
debēt penit⁹ ſm̄ gradū ꝑtrāſire: ſed ſecure vti poteris his
que ſunt calida a pn̄cipio primi vſqꝫ in fine ſecūdi grad⁹
ponēdo ſemꝑ cū ꝓdictis cofortantia cū aliqua ſtipticitate
faciendo aromaticitatē: ⁊ aromatica exubare cū ꝓdictis vl
tra poſſe: qm̄ eſt ꝓutile in hoc membro abſqꝫ dubio. Et
oportet te etiā cū oī ſollicitudine ꝓuidere ⁊ cōſiderare in h̄
mēbro: ut minime ei applicare facias que ſunt calida vel
frigida: ſicca vel humida in tantū ꝙ membrū non poſſit
ea faciliter ſuſtinere.

Caplm̄. x. de apoſtematib⁹ que fiunt circa guttur.

Et fiunt circa collū ⁊ guttur apoſtemata: ⁊ ꝑ maio
ri ꝑte fiunt ꝓpe caput: ⁊ cōmuniter ab oībus no
minant̄ iſta que in iſtis locis oriunt̄ ganzirra. i.
ſcrofule. Materia v̄o hoꝝ eſt flegma: ⁊ iſtud flegma aut
eſt groſſuꝫ: aut viſcoſuꝫ: aut eſt flegma groſſum deſiccatuꝫ
vltra id qd̄ ſue ꝯplōni ꝑtinere videt̄: ⁊ conuerſum q̄ſi ad
naturā melancolie. Et pōt etiā fieri a tali flegmate cui hu
mor aduſt⁹ habens acuitatē naturaliter ſit admixt⁹. Qua
re diſſolutio ⁊ maturatio in tarditate ⁊ breuitate iſtarum
erit ſm̄ naturā ꝓdicti humoris ⁊ mixtionē ipſoꝝ ad inui
cē: qm̄ ſi in dictis apoſtematib⁹ nulla rubedo apparuerit:
firm⁹ eſſe debes in tua opinione: qd̄ oīno ſunt abſqꝫ mi
xtione alicui⁹ humoris acuti: ⁊ ſi cū h̄ dura fuerint: ſignifi
cat̄ ꝙ melancolie habēt ꝑtinere: ⁊ ſi mollia fuerint ſcire de
bes qd̄ flegma naturale dominat̄ in eiuſdē. Cura horuꝫ
ē emplaſtrizare ea in pn̄cipio: cū camomilla ⁊ farina ordei
⁊ roſis mixtis cū aceto: eo qd̄ acetū habet flegma incidere:
⁊ ſubtiliare ⁊ ſuis nocumētis obuiare: ⁊ frangit acuitateꝫ
humoris acuti ſi ex eo aliq̄d eſt in ea. Et da ei ad bibēduꝫ
ſirupū ſqnzibi ad incidendū flegma cū decoctione reglitie
⁊ paſſulaꝝ: eo ꝙ reglitia ⁊ paſſule habent nocumentū qd̄
pōt prouenire ab acuitate ⁊ ſiccitate ſquinzabi remouere

Aliud emplaſtruꝫ eſt qd̄ eas diſſoluit. Re. radices al
charſcaūia: ⁊ credo qd̄ ſit ciclaīn ⁊ karobe porcine ⁊ diſtem
pera cū decoctione camomille: ⁊ fac emplaſtꝝ cōſiderando
ut nō inſiſtas in iſtis ſolū cū reſolutiuis: ita ut nō miſce
as cū eis aliqua humida: ſicut eſt flos lingue bouine que
eſt valde vtilis in hoc caſu: ⁊ etiā ſuc⁹ pomoꝝ: eo ꝙ ſi vſus
fueris ſolutiuis vaporabit̄ ſubtile ⁊ remanebit groſſum
qd̄ indurabit̄ ⁊ cōuertet̄ ad lapideitatem. Et nos videre
poſſum⁹ ſimile in opationib⁹ illoꝝ qui intēdūt abſterge
re ⁊ mundificare canales aquarū a rebus duris ⁊ groſſis
exiſtentib⁹ in eis: qm̄ ipſi nō ſufficit ſolū extirpando ⁊ ab
ſtergēdo veꝝ etiā cū ſparſione aque in maxima quantitate
ut ille groſſities vndiqꝫ mollificēt̄ ⁊ cū eadē aqua defluē
do recedāt: ⁊ hoc idē faciunt medici ⁊ facere debēt. ſ. pone
re humectātia: ⁊ mollificantia: cū reſolutiuis: ad h̄ ut ade
quent̄ ſimul materie ⁊ ut citi⁹ reſoluant̄ ⁊ euaporent̄. Et
purga infirmū ab humore illo quo tibi videt̄ cōuenire: ⁊
nō indiges flōmia in hac egritudine ꝑ maiori parte: qm̄
raro a ſanguine ⁊ colera habent ꝓuenire. Et ſi fuerit ali
qn̄ ab iſtis vel ab aliquo iſtoꝝ eſt valde raꝝ: ⁊ hoc cogno
ſcere potes ſuis ſignis: ꝓut iā ſupra determinatū eſt: ⁊ ſi
ſanguinē cognoueris exubare minue ex illo: ꝓut tibi vi
debit̄ cōueīre ſm̄ virtutē patientis: ⁊ ꝯplōnē ipſius. Sꝫ
ſi infirmus cū predictis ſcrofulis ſic permāſerit. ⁊ ſteterit
longo tēpore abſqꝫ regimine aliquo ⁊ ꝯſilio medicoꝝ nec
vſus fuerit reſolutiuis ſubtiliatiuis ⁊ inciſiuis. tūc oīno
ille ad ſaniē deriuabit quare propterea cū omni ſollicitu
dine ad eius generationē faciendā ⁊ ſi complexio infirmi
humida fuerit: fac emplaſtrū ex paſta fermentata mixta cū
butiro ⁊ ſi ei⁹ cōplexio ad aliq̄ꝫ ſiccitatē deriuauerit ⁊ tūc
habeas micā panis ⁊ malaxa eū cū decoctione pedū arietiſ
Et cū maturatū fuerit apoſtema api locū in loco ipſi⁹ pē
denti. vt inde ſanies facilius ⁊ melius poſſit mūdificari
Et hoc ſi optime cognoueris ⁊ ſciueris anothomiā mem
broꝝ. ⁊ caue nꝫ decipiaris in īciſione. ſ. vt nō facias eā in
loco vene. vel arterie. aut nerui. ita vt ex illa inciſione poſ
ſit longe maior egritudo oriri priore. eo ꝙ ſi ſcientia ano
thomie penit⁹ fueris ignorās. ita qd̄ eā nō fuiſti expert⁹
nec eā vidiſti ſꝫ ſolū ex ea ſcis aliq̄d ex auditu. īpoſſibile ē
vt veritatē hui⁹ poſſis cognoſcere certiſſime: ⁊ ꝑfecteꝝ ma
xime: ī mēbris ꝑuis ⁊ ꝓpter h̄ ſi fueris ſic ignorans caue
as tibi ab inciſione facta cuꝫ ferro omnino. ſed pone ſuper
locū quē intendis aperire ſtercus colūbaꝝ malaxatū cum
brodio pedū arietis: ſi fuerit delicatus ⁊ mollis ꝯplexōis
aut puer. Sed ſi infirmus fuerit ruſticus vel ſenex. mi
ſcebis ⁊ malaxabis dictū ſtercus cū ſapone molli. Et ſi fue
rit infirmus mediocris complexionis ⁊ etatis. miſcebis
cū cū butiro antiquo. qm̄ faciet locuꝫ aperiri in breui. Et
rege infirmū ſubtili regimīne longo tempore. ſ. cū pullis
paruis. ⁊ caſſea facta cū aceto. ⁊ pullis plenis amigdalarū
⁊ panis madefactus in oleo cū modico ſale ⁊ cōmeſtus cō
fert valde. Et facta apertione primo pone intus tantā in
uolutā in melle per diē vnā ⁊ alijs diebus pone tantam
optime tritā ex vnguento de palma diſſoluto cū oleo roſa
ceo ⁊ fac prout tibi videbit̄ cōuenire. conſiderata etate īfir
mantis ⁊ ſua cōplexione. ⁊ ſcd̄m quātitatē cōſolidatiōis
vulneris ita tantā debes diminuere donec fuerit libera
tus cū adiutorio dei.

Capitulū. xi. de ſolutione cōtinuitatis colli.

Et q2 collū eſt membrū cōpoſituꝫ ideo ei accidere
poteſt ſolutio cōtinuitatis ſicut alijs mēbris acci
dere conſueuit. hoc ei euenire poteſt aut ab extrin
ſeco. aut ab aꝑate. Et ſcias ꝙ multe egritudines oriunt̄ ī
collo ex diſſolutione cōtinuitatis ⁊ maxime in neruo no
minato in arabico neru⁹ retrogradus. qn̄ egritudo ibidē
generat̄: deſtruitur vox. eo ꝙ partes epigloti non claudū
tur debite ⁊ cōuenienter nec dilatant̄. Et efficit̄ eius vox
rauca ad ſimilitudinē vocis hominis fortiter infrigidati
Et ſi dictus neru⁹ fractus fuerit. Cura ei⁹ tunc eſt impoſ
ſibilis. Sed ſi fuerit dicta egritudo ex apoſtemate. tūc cu
rabit̄ curato apoſtemate. Quare ſtudeas in remouēdo ip
ſum ſicut diximus. ſ. cū euacuatione ⁊ purgando humo
res. ⁊ reſoluendo ipſos. ⁊ faciendo oīa predicta tēpore con
uenienti. Sed ſi fuerit ex opilatione. euacua corpus cum
laxatiuis. ⁊ poſtea ſtudeas in diſſoluendo opilationem
⁊ in aperiendo eaꝫ cū oleo anetino ⁊ ſimilib⁹ donec redeat
mēbrū ad ſtatū ſuū propriū. miſcendo cū predictis aliqua
que ſint ſtiptica ⁊ aromatica. Sicut recipiendo ex oleo ro
ſaceo partē vnā cū tribus partib⁹ olei anetini ⁊ ex eo in
unge locū. Sed ſi dicta cauſa proceſſit a mala cōplexione
frigida neruo eueniente: qui eidē ſuperuenerit a niue vel
vento aut pluuia vel aliquo alio frigido aere: aut ab appo
ſitione medicinaꝝ frigidarū ⁊ narcoticaꝝ ſicut īperiti me
dici facere conſueuerūt. Tunc cura tua eſſe debet cū rebus
calefacientib⁹. ⁊ inq̄ꝫtū cauſa fuerit frigida actu ⁊ potētia
Et in tantū ei reſiſtere debes cuꝫ rebus cōtrarijs calidis
ſcilicet actu ⁊ potentia. Et quia ex predictis cauſis coagu
latur ſanguis ille qui in neruo predicto exiſtit. ideo inſiſte
re debes cū rebus calefacientibus ⁊ aperientibus actu et
potentia ſicut ſūt iſta ⁊ hijs ſimilia. ſ. oleū anetinū. ⁊ oleū

de narcisco. ⁊ pinguedo de alchorac.i.grue ⁊ aliquãtulū pinguedines galline. misceantur oĩa supradicta. ⁊ calefac istud vnguentum. et inunge locum pluries sic faciendo. et madefac cotum in eodẽ tepido et superpone. Et scias ꝙ omne membrum existens in principalitate ⁊ nobilitate nerui. minime sustinere potest contrarietates medicinarũ existentiũ in vltimo absq; medio. eo qđ q̃muis fuerit membrũ dẽsũ solidũ atq; firmũ. cũ hoc toto destruit̃ eius virtus. ⁊ perditur ⁊ adnichilat̃. ex appositione taliũ medicinarũ existentiũ in vltima contrarietate. Et hoc cognoscere debes ex dictis antiquoꝝ ⁊ vera dicunt loquẽdo de dẽtib⁹. s. id ꝙ eis magis nocere percipitur. est. qñ extrema eis accidunt absq; medio. s. cõmedere bibere ⁊ calida actu in excessu post frigida actu in excessu ⁊ tamen substãtia eorum est dẽsa solida atq; dura ad recipiendũ passionem. in tñ sunt dure substantie. ꝙ aliq antiquorū medicoꝝ crediderũt ꝙ essent impassibiles ⁊ absq; sensu. ⁊ tñ veraciter sũt sensibiles. Quanto ergo nerui qui sunt molliores ⁊ magis delicati debent magis recipere passionẽ et perturbationẽ ab extremis ipsis dentibus: ⁊ absq; dubio qñ medici ponũt hãc cõparationẽ principaliter in dentibus. nõ intelligũt solũ de dentib⁹ s; de omnib⁹ alijs mẽbris corporis. Sed cũ hoc nocumentũ ꝑcipit̃ in dentib⁹. qui sunt tã dure ⁊ dense sbe. q̃to magis in alijs que sũt mollioris valde ⁊ rarioris sbe percipi deberet regimẽ ergo ei⁹ virt⁹ debet ad caliditatẽ modicã pertinere. Et oẽs alie medicine sint tẽpate vł ad modicã caliditatẽ ꝑtinẽtes quẽadmodũ supradiximus. sicut in cibis eoꝝ propinare turtures ⁊ minutas aues nemoris. Et etiam passeres in estate elixatas. ⁊ in ieme assatas in verul decoctas cū almuri vel suffrictas in sartagine. sed scias ꝙ ea que sunt in vltimo assata magis medicine habent pertinere quā ad cibũ vel ad nutrimentum.

¶ Capitulũ. xij. de inflatione facta in epigloto.

Et oritur quidẽ in epigloto apostema ⁊ diximus curã. sed nõ nocet specialẽ huius hoc rememorare Quare primo flebotomare debes infirmū de cephalica brachij dextri. ⁊ extrahere de sanguine scđm quod tibi videbitur cõuenire. Et si videbis epiglotū fortiter rubere ⁊ ĩ tactu calidũ. Da ei ad bibẽdũ paulatine aquā rosaceã in qua diu steterint semina citonioꝝ. cū zucharo ⁊ modico aceti: ita vt non percipiatur sapor eius. s. aceti. Sed si fuerit absq; caliditate ⁊ rubedine manifesta. tunc fac eũ gargarizare rob moraꝝ mixtũ cũ aqua rosacea: ⁊ etiã de illo paulatine ⁊ successiue atq; ꝯtinue deglutire. ⁊ subtilia cibũ ei⁹ propinando ei solũ vis pulli cũ pane optime fermẽtato. Et si apostema fuerit magnũ ⁊ multi nocumẽti. omnino flobotomare eũ debes. Et si nocumentū ipsi⁹ fuerit debile. penitus flobotomare debes eo ꝙ sanguis secũ ducat humores. ⁊ tempus est breue. ⁊ nocumentū ꝙ ex minutione sanguinis habet prouenire. cito poteris restaurare. Sed si timuerit infirmus minutionẽ. purga eũ eñ purgatione leui. s. cũ hac decoctione. que ℞. mirobolanoꝝ citrinoꝝ. ⁊ violaꝝ ⁊ seminis cartami. ⁊ seminis angera. i. vrtice. ⁊ requilicie ãn. partes equales. Et omnia ista pone in aqua decoctionis masticoꝝ. cui⁹ quãtitas sit ad imitationẽ coloris aque. ⁊ fac omnia predicta morari in eadẽ per totã noctem ⁊ diẽ ⁊ postea cola eã exprimendo fortiter. Et pone in eadẽ colatura de sirupo tamarindoꝝ vel de sirupo sqnzibin ꝓut tibi videbitur conuenire. ⁊ de hac decoctione propina infirmo ꝓut tibi videbit̃ conuenire. seruando custodiã infirmo sicut fit in alijs laxatiuis. Et si non percipitur in loco calor manifestus vel rubor. fac infirmũ gargarizare sirupũ sqnzabin tepidum. ⁊ rob mororū ⁊ aliqd aceti cũ q̃tuor partibus aque dulcis Et stude vt eius cõplexio permutetur ⁊ alteret̃ ad siccitatẽ. s. dando ei panẽ optime fermẽtatũ cum pullis assatis. ⁊ etiã farina ordei vstulati ⁊ cib⁹ qui dicit̃ alzasu pultes ẽ factus ex farina dicta ordei vstulati cũ aqua ⁊ modica zuchari qui est valde vtilis in hoc casu. Et si color epigloti fuerit simul melangioꝝ ⁊ in epigloto ipso apparuerit tumor magnus valde cũ duritie. dubitandũ est valde de suffocatione infirmi. quare ꝓperare debes ad flobotimandũ infirmũ. sciẽdo qđ ille sanguis qui exierit erit gross⁹ atq; niger. Et sic curabitur a timore suffocationis. Et purga infirmũ cũ lapide lazuli. vel cũ lauatura ipsi⁹ lapidis lazuri: ſm ꝙ virt⁹ infirmi poterit sustinere: vel cũ decoctiõe facta cũ polipodio epithimo: ⁊ ellebore nigro ponẽdo cũ ꝑdictis aliq̃ que siccitatẽ ꝑdictaꝝ habeant remouere sicut sunt viole reglitia ⁊ nomisar. Et etiã ponere debes que habeãt dolorẽ mitigare: qm̃ de cõsuetudine huius loci ⁊ egritudinis ẽ dolere: ⁊ pũctionē sentire: sicut sunt flores sticados ⁊ suc⁹ pomoꝝ quoniam h̃ ꝯferunt dupliciter. s. q: frãgunt siccitatẽ ⁊ remouent dolorẽ. Et si cognoueris ꝙ humor sit multe magnitudinis: tũc dare debes predictas medicinas laxatiuas cũ tota suba frãgendo siccitatē ipsaꝝ cũ oleo amigdalaꝝ dulciũ vel sirupo sqnzabin facto cũ passul' enucleatis. ⁊ maxime si infirm⁹ fuerit q̃dragenari⁹ ⁊ coloris bruni ⁊ pilosus: ⁊ nerui ipsi⁹ lacerti sint pleni grossi atq; lati: ⁊ ut ꝯsuetudo infirmi sit esse solitari⁹ cũ multis cogitationib⁹: quia cũ sic repit̃ ꝓ certo talis erit melãcolic⁹. Sed si infirm⁹ fuerit iuuenis ⁊ nõ fuerit cõplonis melãcolice ꝙ scies q: color ei⁹ erit alb⁹ ⁊ erit bone ꝯuersatiõis ⁊ ꝯsuetudinis. Tũc scire debes ꝙ ille humor non erit multe grossitudinis. Quare talib⁹ dare debes decoctionẽ medicinaꝝ solu; absq; suba: rectificando ipsas cũ medicinis sibi ꝓprijs: ⁊ ꝯuenientib⁹ ut nature amicabiliores existãt: ꝓut tibi meli⁹ videbit̃ expedire. s. cũ sirupo de melle: aut cũ sirupo citri si intẽdis subtiliare humorẽ ⁊ ꝯfortare nãm: aut cũ sirupo pomoꝝ: si intẽdis cõplexionẽ rectificare. Et si cert⁹ fueris ꝙ humor faciens egritudinẽ sit sanguis: tũc flõmia est ei cura principalis Et si aliquis ali⁹ humor vel humores fuerint vel erũt in cã: ⁊ etiã ex acutis scies in vnoquoq; qđ erit faciendū ex ꝑdictis. Et quotiens cũq; in epigloto: aut in vuula magnũ fuerit apostema dilatatum nõ põt esse securus quin ad suffocationem possit deuenire.

¶ Capitulum. xiij. de squinantia.

Et scire debes qđ sqnãtia põt fieri ex vno humore vł ex plurib⁹. Et h̃ scire poteris ex accidẽtib⁹ q̃ ab egritudine fiũt. Quñ si ex vno humore fuerit: accidẽtia erũt significãtia sup illo: ⁊ si ex plurib⁹ erunt cõposita accidẽtia atq; mixta. Et q̃uis forte hoc difficile sit cognoscere: tñ si optime fueris ꝑscrutat⁹ ex dictis accidẽtib⁹ optime poteris cognoscere atq; scire vñ et ex q̊ humore dictũ apostema fuerit generatũ. Et iã tibi significaui in ꝑcedẽti caplo signa ⁊ accidẽtia simpliciũ: ⁊ ex ipsis poteris satis leuiter composita cognoscere atq; scire. Quare si apostema fuerit compositũ. ipsum purgare debes cū medicinis cõpositis. Et si simplex cũ ipsis simplicibus supradictis sed scias quod aliquãdo apã vuule talis ꝯditionis existit. ꝙ nullatenus curã alicuius medicine recipere põt ⁊ qñ sic est tunc ad ferrū. s. ad cyrurgiã te redire oportet. Et q̃uis hoc sit contra nostrã intentionẽ. s. cura cũ ferro tñ volo vt scias a me quod si eã incideres radicitus. inde grauissime egritudines habent prouenire. s. q: aer ad pulmonẽ velociter tendit absq; obstaculo ⁊ defentiõe aliqua que possit frigiditatẽ aeris frangere. ⁊ eius contemperare ꝯplonẽ vñ sequit̃ debilitas virtutis cordis. ⁊ illa de causa virtutes debilitantur ⁊ dissoluitur reuma. quare infirmus velociter ⁊ subito ad mortẽ iñ poterit peruenire. cognoscẽdo qđ si assam fetidã suspẽderis ad collũ patiẽtis vuee vł sqnãtia confert ei valde ex sui natura ⁊ ꝓprietate

¶ Capitulum xiiij. de apostematibus accidentibus canne pulmonis.

Et oriuntur quidem apostemata in cãna pulmonis quẽadmodum in meri fieri consueuerunt ⁊ oĩa ista apostemata siue que fiunt in meri siue q̃ in cãna pulmonis oriuntur. sunt pũgitiua ⁊ multi nocumenti. Et si hec apostemata non perueniunt ad magnā

magnitudinē sicut alia apostemata que in largis locis
nascuntur hoc non est nisi propter stricturā loci. quia non
possunt in eisdē locis dilatari. Sed sicut dictū est in apo
stematibus epigloti de causis signis ⁊ curis sic ⁊ in istis
que in hoc oriuntur membro itelligere debes excepto qꝛ
hec mēbra. s. cāna pulmonis ⁊ meri. ꝓpter siccitatē ⁊ ma
ciē ipsoꝝ nō recipiūt humores qui sunt grosse sbe valde
Et ꝓpter hāc maciē q̄ est in cāna pulmonis qn̄ i ipsa orit̄
apostema. exiūt amigdale ex locis suis que sunt obuiātes
aeri. ⁊ absq̄ dubio hac de causa inde orit̄ tussis falsa. eo
ꝙ non inuenit aer obstaculū ⁊ obuiationē quare mihi h̄
accidens habet prouenire. Et qn̄ in meri accidit apostema
h̄. inde duo magna nocumenta habēt prouenire. vnū est
difficultas deglutiēdi. ⁊ aliud est intensus loci dolor. Et
qn̄ certus fueris ꝙ in aliquo p̄dictoꝝ mēbroꝝ fuerit apo-
stema: nō tardabis flobotomiā vllo modo ꝓpter breuita
tē tēporis hui⁹ egritudinis ponendo postmodū sup locū
ea que habeāt ipsum apostema spargere subtiliando ⁊ re-
soluendo. ⁊ fac eū gargarizare. aquā rosaceā cū decoctione
de cassia fistula ⁊ rosaꝝ. Et ista etiā ⁊ similia ꝯferūt apost
mati cāne pulmonis ⁊ specialiter odorare ipsa calida. ⁊ ae
rē predictoꝝ calidū inter extrahere inspirādo. mollificādo
corp⁹ cū hijs que hūori peccanti tibi magis videbitur ex-
pedire. Et dico certissime. ⁊ h̄ habeas pro constanti. ꝙ in
hijs apostematib⁹ in oībus alijs existētib⁹ intra corp⁹ ꝙ
somn⁹ est pessim⁹ ⁊ nociu⁹. ⁊ pro tanto quātū eū remoue-
re poteris ab eodē tm̄ illud facere debes. donec humor ad
dissolutionē cepit deuenire. Cibando eū subtiliter absq̄
intensa molestia. ⁊ extrahere eū a somno pacifice ⁊ quiete.
recitando ei noua delectabilia. atq̄ placida. ⁊ si ista nō suf
ficerent. fac ei oīa que ipsum a somno poterunt remouere.
Quare si iuuenis fuerit ⁊ tēpus estatis. fac eū odorare cā
forā. quia facit eū vigilare absq̄ molestia: ⁊ impedimento
⁊ si senex fuerit ⁊ tēpus estatis sufficit ei tm̄ odorare alde-
heben. i. sticados cū aliquantulo cāfore. ⁊ ꝙ facit sticados
facit ruta. Et quēadmodū somn⁹ adiuuat apostema forti
sime dissoluere qn̄ est in declinatione. ⁊ in via dissolutio-
nis. ita ⁊ ipse somnus qn̄ est in principio ⁊ in via genera
tionis ⁊ cōfirmationis potentissime adiuuat ad ipsius cō
firmationē ⁊ augmentationē. ⁊ sic ē causa sue mortis. Et
iam superius tractaui ⁊ mentionē feci de apostematibus
que in istis locis oriunt̄. Et eoꝝ curas sufficienter ordina
ui. Quare cū ad breuitatē intēdā curas singulares vniuscu-
iusq̄ obmitto. ⁊ eoꝝ accidentia. eo ꝙ cura vni⁹ est quasi
cura oīum alioꝝ. Et ꝓpter hoc nō posui curā sqnātie. s. il-
lā que oportet fieri cū incisione cāne pulmonis ad quātita
tē foraminis naris vel paꝝ minus. ⁊ illud omisi quia est
difficile valde nec tēpore meo vidi aliquē qui eā fuisset ex
ercitatus. sed qn̄ discipulus erā in hac arte. volui ꝑscru-
tari dicta modernorū huius artis in hac causa qui dicunt
ꝙ nullā fecerit mētionē. huius cure sed mentiti fuerunt
eo ꝙ G. ipsā ꝓposuit vbi p̄cepit incidere sciffac. ⁊ scindere
cannā pulmonis ⁊ ꝓpter hoc volens expimentare sūpsi
ca p̄ni vnam. ⁊ incisi corium. ⁊ pelliculā que est subt⁹. ⁊ de
canna pulmonis etiā aliqd min⁹ lupini: ⁊ lauabā vuln⁹
cū aqua mellis cotidie. ⁊ qn̄ vulnus incipiebat coopiri
carne. desuper spergebā puluerē subtilissimū nucū cipres-
si donec fuerit liberata. Sed qꝛ meo tēpore nō vidi aliquē
qui hāc fecisset. ꝓpter hoc eā nolui primo ordinare. Et ac
cidit qn̄q̄ cāne pulmonis debilitatio vocis ꝓpter multā
vociferationē. vel ꝓpter intensū laborem. ⁊ illa de cā ibi
oriūt̄ granula parua. ⁊ huic cure sufficit gargarizare aquā
rosaceā. Et debilitat̄ ēt vox ꝓpter ingrossationē que fit
a multa infusione humiditatis flātis viscosi in pelliculā
cāne pulmonis. ⁊ huic cause sufficit desiccatio.

¶ Capitulum. xv. de raucedine vocis.

Et cura huius egritudinis est cōmedere aliqd de
raphano cū modico zuchari. ⁊ ius etiā cauliū vel
brodiū eoꝝ in hoc casu confert multū. Et oritur
qn̄q̄ hec egritudo ex asperitate ⁊ siccitate canne pulmonis
Et cura illius est cōmedere amigdolas excoriatas dulces
cū succo reglicie. Et postq̄ deriuatus sum ad tractandū
de raucedine vocis que fit ex influxione humiditatis fla-
tis viscosi in cannā pulmonis que descendit a cerebro vi-
cio reumatis vel catarri. ⁊ hoc nō solum medici sciunt. etiā
⁊ vulgares illud intelligunt ⁊ cognoscunt. nunc autē in-
tendo tractare de raucedine que fit vicio alterius egritudi
nis sicut accidit ex strictura gule cū aliqua instice vel sibi si
mili in tantū ꝙ cōstringit̄ inde neruus retrograd⁹ ⁊ expri
mitur ⁊ sequitur raucedo. Et fit etiam a cā intrinseca. s. ab
opilatione facta in ipso neruo retrogrado ⁊ hoc fit raro ⁊ ī
minori parte. Ergo respondeas festinanter inungere locū
stricture cū aliquibus oleis resolutiuis si egritudo fuerit
antiqua. sicut cū oleo nucū antiquarū ⁊ oleo diasemino et
de narcisco cū pinguedine anatis. Et preoībus istis exp-
tus sum pinguedinē sturnelloꝝ qui cōmedunt oliuas.
Sed si egritudo fuerit recens ⁊ in principio. sufficit tunc
inunctio cū oleo rosaceo aromatico. Si iam transierit egri
tudo. xx. dies. tunc vti debes predictis oleis mixtis. Et
non obliuiscaris subtiliare regimē infirmantis. ⁊ ipsum
diminuere qm̄ si sic feceris recuperabit vocē infirm⁹ dīo
domino cōcedente. sed si lesio aliqua facta fuerit in vijs vo
cis ex dicta strictura. cura eius tunc est īpossibilis. Et fit
etiā dicta raucedo ex apostemate facto in neruo retrogrado
Et cura eius est cura predicta. subtiliando regimē. Et si
superius nominaui olea pura ⁊ diuersa ⁊ in vnū collecta
huic egritudini ꝯferentia nō credas me fecisse illud absq̄
preuisione ⁊ cautele. quoniā omnes medicine que operan
tur intrinsecus. si fuerint plures vni⁹ cōplexionis ⁊ vni⁹
nature ⁊ in vno gradu simul mixte. reperiuntur maioris
virtutis ⁊ efficatie in oībus egritudinibus. quā si dederis
vnā solā illius cōplexionis ⁊ nature ⁊ illius gradus in
vno eodē pondere. verbi grā: qm̄ si recipies medicinā vnā
simplicē que sit calida vel frigida. sicca vel humida in pri
cipio scd̄i gradus. ⁊ decōposita sūpseris in eadē quātitate
que in illo eodē gradu fuerit cōplexionata. inuenies cōpo
sitā longe maioris efficatie quam simplicem in tantum. ꝙ
ʒ vna de composita plus operatur quam. ʒ. ii. de simplici
⁊ hoc non recipitur solum in virtutibus primis. verum
etiā scd̄is ⁊ tertijs. certissime illud idē inuenit̄ ⁊ quāuis
causa huiusmodi sit manifesta cū ipsam ad presens obmit
to intendens breuitatē seruare sicut in principio hui⁹ li-
bri promisi. nichilominus h̄ ⁊ alia in sequentibus vtilia
ero rememoratus deo cōcedente. ⁊ iā superius memoraui
ꝙ opilatio fieri pōt in neruo retrogrado sicut in alijs ner-
uis fieri consueuit. ex qua raucedo oritur ⁊ generatur. Et
etiā in duobus neruis opticis a quibus lux oculis dele-
gatur. sit opilatio ⁊ in tm̄ ꝙ qn̄ clauditur oculus vn⁹ nul
latenus pupilla alterius dilatat̄. Et quando sic est medi
ci sunt desperati de cura huius egritudinis: ⁊ iam declara
tum est in tractatu oculoꝝ. Sed de hoc ꝙ medici dicunt
ꝙ cura aliqua non ꝓdest in aliquo casu nullatenus sum
cū eis: nec eis assentio vllo modo. Et sicut dico de ista opi
latione: ita dico de opilatione facta in neruo retrogrado ꝙ
cura nō est impossibilis oīno: imo medicine ꝓ certo eis de
bent valere: ⁊ eos iuuare si debite exhibeātur. Quare in-
ungere debes locū cum predictis oleis simul mixtis: non
obmittendo purgationē vniuersalem totius corporis: ⁊
etiam particularem capitis: sciendo ꝙ mā egritudinis nō
trahit̄ a capite: nisi medicine ⁊ virtus ipsarum illuc defe-
rant̄: vnde consulo ut alie a dictis medicinis preparētur
que deferant virtutes ipsarum ipsi capiti velociter: ꝓpi-
nando eas distemperatas cum aqua mellis. Et hanc viā
⁊ doctrinā adinuenit pater meus: ⁊ fuit valde bona. Et
postq̄ ipse obijt ego posui aliū nūciū delatorē medicina-
rū ad caput q̄uis de hoc cū eo minime fuissem locut⁹. Et
nō diffidas oīno qn̄ bn̄ficiū ⁊ iuuamē istaꝝ medicinarū
non apparuerit velociter ⁊ subito: qm̄ aliqn̄ exercitando
ipsas: tm̄ signū aliqđ beneficij ⁊ iuuaminis apparebit: ⁊
interdū liberabitur deo dante.

¶ Cap̄.xvj. de pustulis ī meri seu in ysofago.

Et oriuntur pustule in meri ex cōmestione rerum
acutarum sicut est sinapis ⁊ similia. vel ex assump
tione medicinarū fortiū ⁊ acutaꝝ que recipiuntur
a medicis ad occidēdū sanguisugas existētes in gula. Et
fiunt hac de causa ibidē pustule rubee parue ⁊ minute: et
cura huiꝰ est sucus reglitie cū mucillagine seminū citonio
rū dissolutis cū aqua rosacea: tenere in ore ⁊ paulatiue su-
gendo ⁊ labendo deglutire.

¶ Caplm.xvij. de corruptione ⁊ putrefactione in gula ⁊
meri: ⁊ coꝝ partibꝰ adiacentibꝰ in tēpore epidimie.

Et oritur in istis mēbris ⁊ in suis partibꝰ adiacē-
tibus putrefactio tēpore magne epidimie ⁊ pessi-
me mortalitatis sicut alijs mēbris fieri cōsueuit
quare partes gule corrūpunt̄. Et hoc nō accidit nisi qn̄ est
epidimia pestifera pessima ⁊ maligna ⁊ non est mirū qm̄
aliqn̄ in tali tēpore corrūpunt̄ nerui pedū qui sunt mem
bra solida ⁊ cadunt. Et qn̄ tractabo de epidimia ⁊ de egri
tudinibꝰ que fiunt in ipsa ⁊ de suis accidentibꝰ tunc curā
omniū ponā cum adiutorio dei.

¶ Capitulum.xviij. de priuatiōe sensus ⁊ motus ⁊ re-
laxatione meri ysofagi.

Et accidit aliquādo in neruo in quo insita est vir-
tus deglutiendi species relaxationis ⁊ priuatio-
nis sensus ⁊ motus. Et potest in hoc nocumen-
tum euenire in ipso neruo a quo dictus neruus recipit in
fluentiā ⁊ virtutē sensus ⁊ motus. Et hoc ei accidere pōt
ꝓpter frigiditatē cōplexionis sue: vnde paratꝰ est recipere
dictā lesionē. Et hoc ei contingere potest. aut ex assum-
tione narcoticaꝝ medicinaꝝ. aut ex potatione aque frigi
de ī magna quātitate. ⁊ spāliter illis q nō sunt assueti bi-
bere eā ⁊ potest aliqn̄ hec egritudo subito euenire ⁊ inter-
dū paulatiue efficitur. Et qn̄ fit ex potatione aque multe
tunc fit subito. Et qn̄ continue ⁊ paulatiue vsus fuerit fri
gida. tunc successiue ⁊ paulatiue huius egritudo efficitur
⁊ qn̄ sic est incipit cū dolore leui ⁊ cū difficultate deglutiē
di que paulatiue ⁊ successiue augmentat̄ donec deuenerit
ad priuationē glutiendi perfectā. Et hoc accidens qn̄ acci
dit est pessimū valde. qm̄ infirmus nō potest vllo modo
cibū nec medicinā deglutire. quare oportet cū oī sollicitu-
dine properare ad eius sanitatē recuperandā. aut in bre-
ui morietur. Et qn̄ ad hoc deuenit. curatur pluribus mo
dis. primus modus est. vt apponas cānulaꝫ argenti vel
stāgni in gulā. Et sit cānula habens caput ꝙ ponitur in
tus in ore strictū. ⁊ illud ꝙ remanet in manu a parte exte-
riori sit latū valde. Et scias qꝺ qn̄ appones cānulā in gu-
lā. mouebitur stomachus ad subuersionē ⁊ vomitum na
turaliter. quare eā tunc subtrahere debes ⁊ stare donec ces
set vomitus. ⁊ iterū eā intus pone. ⁊ cū subuersio ⁊ vomi
tus vel motus superuenit. subtrahere ⁊ sic facies donec ex
consuetudine remoueatur subuersio ⁊ motus. ⁊ ꝙ sit absqꝫ
abhominatione infirmꝰ ex appositione ipsius cānelle. Et
tūc sicut dictū ē pone latus strictū intus in gula tenēdo la
tus apertū in manu ⁊ inde lac proice recenter multū. aut
pultes ex farina tritici tm̄ ex aliquo istorū ꝙ inde possit
infirmꝰ nutriri. studēdo semꝑ in remouēdo causaꝫ egritu
dinis cū quibus tibi videbitur cōuenire cognoscendo qꝺ
ex tali cura sequitur nō modicū nocumentū. s. qꝛ inde de-
bilitant̄ virtutes mēbrorū gule omnes. Scd̄s modꝰ cu-
rationis huiꝰ egritudinis est ponere infirmū nudū inti-
na lactis. quod sit tepidū recens multuꝫ aut in tina plena
ex pultibus farine tritici qui sint liquide cocti. qm̄ opi-
nio quorūdaꝫ medicorū est vt illud nutrimentū ingrediat̄
per partes inferiores corporis ⁊ etiā per poros totius cor
poris ipsius sed hec opinio debilissima valde existit atqꝫ
friuola. Tertius quidē modus est ⁊ est rectus certus: atqꝫ
verax. s. ꝙ tali modo nutritur infirmꝰ absqꝫ dubio ⁊ est ta
lis. s. vt recipias lac vel pultes ex farina tritici liquide de
coctas: in vesica vna capre vel eius simili. ⁊ sit in collo ip
sius ligata vna cānula argenti ad moduꝫ clisteris. ⁊ facta
mūdificatione intestinoꝝ perfecta cū clisteribꝰ abstersiuis
⁊ mūdificatiuis. pone dictam cānulā intus in ano ⁊ ex-
prime dictā vesicā diligenter cū manu: donec totū lac vel
pultes in intestino recto ab infirmo recipiat̄ ⁊ sic inde di
ctū intestinū sugendo recipit nutrimentū ⁊ ab ipso aliud
intestinū sibi cōtiguū rapiēdo sugit: ⁊ ab illo aliud donec
fit successiue ad funduꝫ stomaci dictū nutrimētū hꝫ deue
nire inde stomacꝰ recipit qꝺ sibi ꝯuenire videt̄. ⁊ ab eo nu
trit̄. Et iaꝫ quidā reperiunt̄ medici q nitunt̄ probare qꝺ
nutrimētū nullatenus recipi pōt per clistere in intestinis
vt ad stomacū possit deuenire. ⁊ hec ꝑ dicta G. qui dicit
quod clistere iniectū per inferiora in intestinis nō potest
vllo modo ad stomachū pertingere ⁊ deriuare. Et sic ar-
guendo affirmāt ꝙ nec nutrimentū inde in rectum vllo
modo ad stomachū poterit ꝑuenire. sed isti tales decipiūt̄
⁊ errāt cōꝑando eqꝑādo medicamina iniecta ꝑ clistere nu
trimēto ꝑ̄dicto de iniecto ſm modū determinatū: qm̄ cer-
tū est ꝙ violētia ⁊ īpulsio q̄ est in clisteri nō est tanta neqꝫ
ita fortis: ꝙ possit medicamina iniecta ꝑ ipsū vsqꝫ ad sto-
machū ꝓicere ⁊ delegare: eo ꝙ virtꝰ attractiua intestinoꝝ
⁊ stomaci ipsa medicamina abhorret: ⁊ ꝓpter hoc nō at-
trahūt sed expellunt: sed cū corpꝰ indigeat nutrimento ve
hemēter: ⁊ intestina a fecibꝰ cōpetēter sunt deputata: ideo
nutrimētū inde iniectuꝫ virtute attractiua in ipsis fortit̄
vigēte attrahit̄ de intestino ad intestinuꝫ vsqꝫ ad stoma-
chū. Et neqꝫ in medicaminibꝰ clisterioꝝ reperit̄ virtꝰ vn̄
habeāt ascendere a ꝑtibꝰ inferioribꝰ ad suꝑiora natādo. sic
inuenit̄ in colera acutissima que qn̄ descendit. aliqn̄ infe-
rius vsqꝫ ad fundū ani. ⁊ ibi facit magnā pūctionē. ⁊ vo
luntatē egerendi sicut dicit. G. potest esse quod hō se su-
stinet ⁊ retinet. propter aliquā necessitatē. vel qꝛ est in pla
tea associatus vel in mensa. Quare illa colera redūdat ad
superiora. ⁊ sic ascēdendo pōt vsqꝫ ad stomachū deuenire
Et cū sit odiosa ⁊ abhoīabilis per superiora vomēdo eicit̄
Et quomodo nō possumꝰ imaginare ꝙ lac ⁊ ius gallina
rū. ⁊ pultes iniecta per clistere sicut dictū est ꝙ virtute at-
tractiua forti mediante intestinoꝝ ⁊ stomachi non possit
vsqꝫ ad stomachū de intestino ad intestinū peruenire. cū
semina que existunt in olla vel aliquo vase terreo existēte
iuxta aquā attrahant nutrimentū ⁊ humiditatē manife-
stissime vltra ipsuꝫ vas. Hucusqꝫ iā determinaui modos
nutritionis huiꝰ patientis. quoꝝ hic vltimꝰ cōuenienti
or ⁊ verior ⁊ magis eligendus a me esse iudicatur. Nunc
autē ingeniū curatiōis huiꝰ intendo hic breuiter ꝑtran
sire. Et dico ꝙ est necesse inungere locū exteriꝰ cū oleis aro
matis ⁊ subtilis substantie que non habeant suꝑfluā ca
liditatē sicut est oleū rosaceū factū ex oleo oliuarū ⁊ oleū de
iasemino: ⁊ oleum amigdalaꝝ amararū: ⁊ h̄ fiat ſm ꝙ me
dico egritudini videbit̄ expedire. s. inungere locū cū vno
illoꝝ simpliciter aut simul mixtis. Et vbi ordinaui pone
re lac vel pultes in illo ⁊ eodē casu potes adeo bn̄ assuesce
re brodiū pulloꝝ vel turturū vel colūboꝝ masculoꝝ: sed
illa principaliter ordinauerā qꝺ hoīes istiꝰ partis illis fre
quētius vtunt̄. ⁊ etiā qꝛ in hac egritudine sunt loco cibi
⁊ medicine valde iuuatiue. Et est necesse vt oīa ꝑ̄dicta sint
tepida. Et studeas cū oī solicitudine vt non sint frigida
nimis actu neqꝫ calida actu in excessu: qm̄ cibi ⁊ medicine
quādo sunt actu in mense seu superflue caliditatis: habēt
destruere calorē naturalem: qui quidem calor est instru-
mentū omniū virtutū corporis ⁊ est ipse calor naturalis
sicut agens. Et calefac cerebrū cū rebꝰ aromaticis subtili-
bus temperate caliditatis. Et id ꝙ magis laudat̄ ⁊ plus
est expertū in hoc casu est balsamū. Et si non posses balsa
mū competenter habere: inuenies de carpobalsamo qꝫ-
uis apud nos difficilius reperiat̄ qꝫ ipsuꝫ balsamū: ⁊ ite
rū oleū de granis pini cōmēdat̄: ⁊ similiter oleū alchaoen
similiter multū valet. Et si in qualibet vncia alicuiꝰ ꝑ̄di-
ctoꝝ oleoꝝ ponat̄ aur̄. i. optime pure ambre: erit effectus
maioris valde ⁊ tutioris in oībus deo dante. Et postqꝫ

breuiter expeditus sum de egritudinib⁹ colli: nunc inten
do determinare de his q̄ sibi contigue existūt sicut est pul
mo et meri.

¶ Tractatus .xj. de egritudinibus pulmonis.

¶ Caplm pⁱmū de egritudinibus pulmonis.

¶ Caplm .ij. de apostemate pulmonis ⁊ de eius sanie ⁊ de
tussi ethica que fit in die ⁊ de sputo sanguinis ⁊ de dis
locatione catarri.

¶ Caplm .iij. de tussi que prouenit a mala complexione et
de omnibus speciebus.

¶ Caplm pⁱmū de egritudinibus pulmonis.

Scire debes qd̄ pulmo est membrū porosū
⁊ spūgiosum valde: ⁊ ꝙ in suis porositatib⁹
īueniunt anuli similes anulis cāne pulmo
nis: q tēdūt vsq₃ ad extremitatē ipsi⁹ pulmo
nis ⁊ inde vadit aer seu anhelit⁹ ꝑ totū pul
monē ⁊ h̄ experiētia probat̄ in aīalib⁹ mortuis. s. sufflan
do fortiter intus per cannā pulmonis: inflabit enim pul
mo totus manifestissime ⁊ cū inde aer exierit. detumescen
do contrahit̄ pulmo ⁊ simul ptes ei⁹ cōstringunt̄. Et de
scendit etiā aliqn̄ flegma ⁊ catarrus a cerebro ad pulmonē
⁊ ex inde prouenit tussis ⁊ strictura anhelit⁹. Et cura hui⁹
est mūdificare corpus a flemate cum pulpa colloquintide ⁊ si
milibus. Et confortare capud cū aromaticis calidis ⁊ sic
cis sicut sunt gariofili ⁊ macis ⁊ cinomomū electū. Et con
suetudo est cōficere emplastrū ex predictis ⁊ ponere super
capud. Sed ego expertus sum ꝙ facere puluerē ex istis sb
tilissimū. ⁊ spargere sup capud est longe maioris efficatie
⁊ effect⁹ in hoc casu. Et hoc fuit dictū ⁊ consiliū patris mei
in fine sui sermonis. Et ego expert⁹ sū ꝙ recipe de vna
quaq₃ dictaꝝ specieꝝ per se ⁊ subtiliter quālibet pulueri
zare singulariter. ⁊ miscere eas oēs simul cū aliquibus ex
istis sucis ꝓut pulmoni ⁊ nature vniuscuiusq₃ infirmi ma
gis videbitur conuenire. s. si hiēs fuerit. cū succo de nabā
na. i. mēte. vel cū succo merzāziū. i. maiorane. aut cū succo
de berēgemescha. i. basiliconis gariofilati. ⁊ si tempus fu
rit calidū ⁊ febricitauerit infirmus. tūc misceo dictas spēs
solū cū aqua frigida. aut cū aqua rosacea ꝓpter sui aroma
citatē. ⁊ est melius ⁊ facio eas exsicare ⁊ postea iteꝝ eas pul
uerizare. ⁊ demū super capud spargere. qn̄ sic faciēdo vir
tutes eaꝝ melius simul coadunant̄. ⁊ vniunt̄. Et q₂ hoc
experimentū sic pluries ꝓbaui. ꝓpter hoc ipsū collaudā
do preceteris recōmēdo. Et est cōueniens vt alteres cōple
xionē infirmi ꝯuertēdo ipsā ad nāā siccitatis cū aliq̄ cali
ditate. Et hoc fieri pōt cibādo eū passerib⁹ assatis ⁊ turtu
ribus: vel ipsis factis intassca: ⁊ similib⁹. Et scias ꝙ flā
quod descendit in pulmonē non de facile inde pōt exire.
Et ideo q₂ aut illud est flā subtile ⁊ liquidū valde. ita qd̄
pulmo nō pōt ipsū exteri⁹ expellere. eo ꝙ qn̄ anelit⁹ ⁊ aer
spargit̄. per pulmonē diuidit̄ dictū flā ⁊ infunditur ⁊ in
bibitur in ipsum. quare aer exit. ⁊ illud sic inbibitū rema
net. vel erit illud flā grossū ⁊ viscosū valde. Quare ꝓpt̄
sui viscositatē in tm̄ adheret ipsi pulmoni. ꝙ non pōt in
de expelli: nec euacuari ergo si cognoueris qd̄ illud flā sit
liquidū ⁊ subtile. studeas ipsū ingrossare toto posse. ⁊ h̄
facies recipiendo ex dragaganto albo ⁊ gūma arabica alba
⁊ pillās fac cū decoctione iuiubaꝝ ⁊ vnā teneat post aliā
continue in ore. Et qd̄ inde eliquat̄ ⁊ dissoluit̄ paulatiue
deglutiat. Sed si sciueris qd̄ flā sit grossū ⁊ viscosū tūc
fac istas pillās Re. amigdalaꝝ. ⁊ sucis liquirie. ⁊ hesscar
tusha. qd̄ est flauia in lingua yspanic. ⁊ pistent̄ oīa ⁊ mi
sceantur cū sirupo facto de cortice citroꝝ ⁊ fac pillās ⁊ tene
antur sublingua ⁊ si fuerit vltime viscositatis. misceātur
cū sirupo centauree minoris optime decocto ⁊ fiant pillule
vt dictū est. ⁊ teneant̄ in ore. ⁊ abstineat a multa repletiōe
cibi ⁊ potus. ⁊ nō comedat fructus nisi illos quos dicam

¶ Capitulū .ij. de apostemate pulmonis.

Oritur in pulmone aliqn̄ apostema sicut in aliis
mēbris accidere cōsueuit. Et istud apostema fieri
potest ex uno humore solo aut ex pluribus. Sed scd̄m na
turā sui corporis ipossibile est in ipso fieri apostema ex so
lo flāte ꝓpter cōuersionē continuā flātis cū ipso pulmone
Neq₃ ex sola colā ꝓpter subtilitatē sui ⁊ ꝓpter largitatē
poroꝝ corporis pulmonis nō potest ibi diu permanere.
qn inde defluat ⁊ discurrat. quare ille humor ex quo orit̄
hec apostema est sanguis. ⁊ hoc est q₂ grossitudini aliquā
tulū pertinere videtur. quare ibidē potest aliqn̄ diu per
manere. ⁊ nō est etiā pulmo sic assuetus ipso qn possit ex
ipso ibidē fieri apostema. Et scias ꝙ pulmo est oīo absq₃
sensu. ⁊ si habet est ocultū valde. sed illa pellicula que ē cir
cundās ipsū quāuis sit subtilis valde. tn̄ neruosa existit
vnde sensum habere probat̄. ⁊ iterū est sciendū ꝙ pulmo
⁊ sue pellicule sunt absq₃ neruis. sibi ferentib⁹ ⁊ prestanti
bus motū ⁊ cū mouetur. nō mouetur per se. sed motu pec
toris. Et dicūt quidā medicoꝝ ꝙ si pulmo haberet sensū
perfectū. hoc est si esset perfecti sensus. ad vltimū langue
sceret ꝓpter sui motū ꝯtinuū. eo ꝙ vita diu existit anclā
do seu inspirādo aerē ⁊ expirādo. Sꝫ h̄ opinio idē friuola
atq₃ oīno vana videt̄. eo ꝙ pect⁹ ē magis ⁊ pfecti sensus
atq₃ acuti q₂ ad ipsū nerui magni multi deriuant̄: ⁊ cō
tinue ⁊ assidue mouet̄: ⁊ mouendo se mouet etiā pulmo
nem: ⁊ tamē nō fatigatur nec languescit: quare ratio nec
opinio predicta vacua ⁊ nulla esse videtur: sed hoc nō in
tendo ad presens in hoc loco soluere ⁊ declarare. Immo re
deo ad illud ꝙ pretermisi ⁊ dico ꝙ quādo apostema est in
pulmone: tunc infirmus patit̄ continue stricturā anheli
tus validā atq₃ fortē ⁊ acutā febrē ⁊ continuā propter vi
cinitatē ipsius pulmonis cū corde ⁊ tussim violentam et
impetuosam: ⁊ facies eius est rubea valde: ⁊ specialiter po
ma maxillarū ⁊ anhelitus eius est frequēs ⁊ velox atq₃
calid⁹ valde sed cū hoc est mediocris inter magnitudinē
⁊ paruitatē ⁊ pulsus ipsi⁹ est velox ⁊ frequēs: ita ꝙ val
de subito vna ꝑcussio aliā sequi videt̄ sed nō ex necessitate
pulsus durus esse reperitur in hoc apostemate ꝗuis de
natura apostematis talis esse deberet. Sed q₂ pulmo est
mēbrū molle: ob hoc oportet qd̄ pulsus ad molliciem ha
beat declinare ⁊ q₂ nō est neruosū etiam ⁊ de hac causa
multa talia accidētia occultāt̄ ambilant̄ ⁊ q̄ apparere debe
rent quātū est de natura apostematis que non apparent
⁊ h̄ est causa quare durities pulsus nō reperit̄ in h̄ apo
stemate quando est in carnositate ipsi⁹ pulmonis. Sed si
apostema fuerit in pellicula q̄ est circūdans ipsū: tūc pul
sus hab₃ ad duriciē ptinere: sed est oīno absq₃ dolore. Et
qn̄ febrē videbis acutā ⁊ tussim violentā: ⁊ cū tussi aliqd
non screabit: ⁊ oīa signa que p̄scripta sunt: in vnū collecta
fuerint pro certo habeas ꝙ apostema est in pulmone. Et
iā supradictū est ꝙ istud apostema nō fit ex puro flemate
neq₃ ex colera simplici: sed generat̄ ex sanguine: vel ex san
guine ⁊ colera mixtis: ⁊ est longinquū etiā valde qd̄ apo
stema oritur in pulmone ex melancolia: eo ꝙ pulmo eā
odit ⁊ abhominat̄ valde ꝓpter ipsius grossitiē ⁊ acetosi
tatē. Et scire debes qd̄ pulmo nō nutrit̄ nisi ex sanguine
subtili claro rubeo atq₃ lucido. ¶ Ergo postq₃ videris
infirmo oīa suprascripta in vnū collecta flōmia ipsū: cō
sideratis tn̄ cōdictionibus notis. s. etate: cōplone: tēpore:
anni: ⁊ regione. Et in sūma dico ꝙ oīo est minuēdus qn̄
sic est. Sed preuisio esse debet in minuendo plus vel mi
nus ꝓut melius videbit̄ cōuenire. Sed flōmia esse de
bet ex basilica dextri brachij vel ex saluatella manus que
in arabico dicit̄ azilsac. Et sit studiū tuū in cibando eum
ex rebus que non excedant in frigiditate supflue: sed sint
cōfortantia dupliciter. s. cū aromaticitate ⁊ stipticitate: si
cut cū rosis ⁊ stiptibus myrri humide. Et subtilia regimē
eius dando ei solā aquā ordei ordinate factā ⁊ colatā. Et
si fuerit debilis virtutis vel nature nō transeas vltra pa
natā: ⁊ fac eū abstinere a bono specie carnis oīno: quoniā
si feceris remouebit̄ apostema ⁊ liberabit̄ infirmus tota
liter deo dante. Et iā videre potes manifeste ꝙ de⁹ subli

mis ⁊ gloriosus ꝓpter hoc pulmonē creauit cū substantia
rara ⁊ cānalibus largis et dilatatis: ut superfluitates et
viscositates inde valeant faciliter ptransire. Et quia ipse
pulmo vicinus corde existit. Nā quidē cor est mēbrū si-
cut iā sciuisti ꝙ est conseruatiuū vite in omnib⁹ corpori-
bus ex suo spū vitali qui in eo quotidie generat̄ ⁊ cōser-
uat̄. Et qui seruit huic spiritui est anhelitus. Et cor sm̄
dictū phi est principiū ⁊ radix omniū virtutū totius cor
poris: ⁊ ab ipso fit effusio ⁊ delegatio oībus mēbris. Et
quidā sunt qui dicūt ꝙ cor nō ē radix ⁊ fundamentū nisi
virtutis vitalis soluꝫ. ⁊ epar virtutis naturalis. eo ꝙ per
ipsū totū corpus nutrit̄ ⁊ augmentat̄. ⁊ cerebrū similiter
per se ipuꝫ soluꝫ est principiuꝫ ⁊ radix spiritus animalis
⁊ ab ipso procedāt virtutes sensus ⁊ mot⁹. Sed hee opini
ones nō sunt medicine multe vtilitatis: nec est res neces-
saria oīo medico ad sciendū ipsaꝫ eo ꝙ ē res difficilis ⁊ ob
scura valde ⁊ ꝓpter hoc fuit hec contentio ⁊ disputatio iā
sunt mille anni inter quosdam. Sed id ꝙ necessariuꝫ est
ad sciendū in arte medicine ⁊ absq̧ cognitione cui⁹ non est
medicus noīandus. est certissime scire ⁊ cognoscere ꝙ cor
est fons ⁊ principiū spiritus vitalis ⁊ vite in aīalib⁹. Et
quiescente motu cordis cessat vita oīo. Sed ꝙ cerebrū est
fundamentū ⁊ principiū spirit⁹ aīalis. Et si aliq̄ de cā ce-
rebro accideret solutio cōtinuitatis moritur aīal in breui.
Et epar filr̄ est origo ⁊ fons spiritus naturalis in quo ē ra
dix ⁊ principiū nutritionis: ⁊ ab ipso tanq̄ a fonte ⁊ ori-
gine hec virtus oībus mēbris dirigit̄ ⁊ delegat̄. Et si acci-
deret ei solutionis cōtinuitatis nō diu aīal cū vita posset
permanere q̄uis nō ita cito moreret̄: sicut si i supradictis
duobus mēbris accideret ⁊ eueniret. ⁊ causa hui⁹ est quia
materia virtutis cordis est spiritus vitalis qui quidē spi
ritus est instrumentū vite in oībus mēbris sicut dictū est
Quare qn̄ destruit̄ ei⁹ operatio cessat vita oīo sicut qn̄ re-
mouet̄ vel cessat lux solis vel lampadis sequit̄ tenebrosi-
tas ⁊ obscuritas subito ⁊ incōtinenti. Et hoc ideꝫ dicim⁹
de cerebro. Sed quāuis epar sit princeps spiritus natura
lis ⁊ ab ipso ceteris mēbris dirigat̄ sicut ab alijs duobus
scilicet corde ⁊ cerebro sui proprij spiritus dirigunt̄. tamē
cū isto spiritu naturali vadit sanguis ad oīa mēbra nutri
enda Qui quidē sanguis indiget cōuersione ⁊ mutatione
⁊ mutat̄ ⁊ alterat̄ de colore i colorē. sꝫ naturā vniuscuiusq̧
mēbri recipientis: quare hic spirit⁹ grosse substantie existit
respectu predictoꝝ. ⁊ hec conuersio coloris in coloreꝫ ⁊ sub-
stantie in substantiā non fit nisi tempore determinato et
non subito. Sed operatio que fit a duobus alijs prescri-
ptis membris principalibus agitur ⁊ operatur ex subti-
li substantia eorundem. Quare si accidit alicui istoꝝ so-
lutio continuitatis: priuatur subito eorum operatio ⁊ be-
neficium absq̧ mora sicut claritas diei cessante sole ⁊ etiaꝫ
in obscuro cessante splendore lampadis incontinenti se-
quitur obscuritas ⁊ tenebrositas per se absq̧ dilatiōe ali
qua. Ergo manifestū est ex predictis quod oīa p̄dicta tria
mēbra sunt pricipalia. s. cerebrū: cor: ⁊ epar: eo ꝙ non solū
habere videntur ⁊ reperiunt̄ virtutē innatā tm̄ qua se ip-
sa regit vex etiā ⁊ in fluentē habere cōprobant̄. ex qua fit
influentia oībus alijs membris corporis. ⁊ sine qua diu
membra permanere non possent. neq̧ vita in corpore. Et
quodlibet istoꝝ est in se ⁊ ipse principale. ⁊ nō est differen
tia inter ipsa nisi in tēpore: quāuis pro pho aristotile iu-
dicatur ꝙ solū cor sit principale mēbrū: ⁊ vna ex principa
libus causis ipsius ad hoc cōfirmandū est ꝙ cor est primū
mēbrū quod generatur in corpore aīalis ⁊ talis questio
est philosophica ⁊ naturalis. Sed medicine nichil confer
re videntur. Et ego non intendo hic declarare nisi ea q̄ me
dicine principaliter habeant pertinere. ⁊ que nocumētis
corporis possint obuiare. Et quia iam elongat⁹ sum huc
usq̧ a propria intentione. nūc ad presens ad ipsam redire
intendo. Et dico quod propter colligantiam ⁊ vicinita
teꝫ que est pulmonis ad cor ꝙ febris que fit propter apo
stema pulmonis est pessima valde ⁊ acuta: ⁊ ob hoc natu-
ra conatur toto posse ad expulsionē nocumentoꝝ faciendā
quā citius potest. Quare euacuatio que fit per flobotomiā
est necessaria valde in principio huius apostematis ⁊ hoc
secure fieri potest. eo ꝙ hec egritudo acuta est ⁊ breuis. ꝓp-
ter mollicie substantie corporis pulmonis ⁊ propter cali
ditatē ipsius quā habet a vicinitate cordis ⁊ a colligantia
ipsius. ⁊ quibusdā apostematibus aliqn̄ accidit strictura
⁊ coartatio fortis anhelit⁹. ⁊ hoc fit vna duaꝝ causaꝝ. aut
ex nimietate putredinis facientis stricturā anhelitus sicut
sepe contingit in apostematibus epatis: aut ex conuersiōe
humoris in saniē ꝙ fit propter grossitudinē mēbri ⁊ obe
dientiā humoris vt est sepe videri in pleuresi. Sed apo-
stema pulmonis semper fit cū strictura ⁊ magnitudine fe-
bris. Et curatio hui⁹ leuiter efficit̄ ⁊ cōplete. ⁊ hoc ꝓpter
raritatē mēbri ⁊ largitatē viaꝝ. Et qn̄ apostema non re-
soluit̄ īpossibile est qn̄ vna duarum causaꝝ eueniat videli-
cet solutio cōtinuitatis in pulmone vnde fit febris ethica
⁊ consumptiua: aut exiccatio substantialis humiditatis
pulmonis: ex qua fit defectio ⁊ thisis: ⁊ in arabico dicitur
alcal. Et qn̄ istis accidit inflatio pedū tunc mors est vici-
na. Et si dictū apostema ad saniē deuenerint. ⁊ in sui exi-
tu laudabilis apparuit alba. s. ⁊ mediocriter spissa absq̧
odore malo prolongabitur egritudo ⁊ fiet cronica. Sed si
non fuerit alba nec substantie mediocris: ⁊ color ei⁹ ad ru-
bedinē declinauerit. adhuc longior efficietur. Et si ad ni-
gredinē deuenerit scias pro certo ꝙ infirmus morietur. ⁊
etiā si post nigrā albā ⁊ laudabilē spuerit. non pro tāto est
confidendū qn̄ ad vltimuꝫ moriatur. Et scias qđ solutio
cōtinuitatis q̄ fit in pulmone est difficilis valde ad coad-
iuuanduꝫ ⁊ consolidandū ꝓpter continuū motū ipsius ⁊
propter ipsius substantie raritatem: cognoscendo etiaꝫ ꝙ
pulmo est mēbrū maximi iuuamenti. Quare si apostema
ei⁹ saniez generauerit ⁊ ipsa sanies fuerit viridis vel ma-
gni coloris morietur īfirm⁹ oīo infra. xx. dies. Sꝫ si sanies
predicti apostematis alba fuerit prolongabitur infirmi-
tas tempore longo absq̧ liberatione ⁊ euasione secunduꝫ
sententiā medicoꝝ: ⁊ fit inde ethicus ⁊ tisicus cū screatione
continua ⁊ tussi inseparabili ⁊ diminuit̄ caro ei⁹ cōtinue
⁊ paulatiue. ⁊ cōuertit̄ ad colorē fiscū. ⁊ in tantū macrescit
⁊ extenuat̄ donec cutis ei⁹ efficit̄ tota rugosa ⁊ contracta ⁊
oculi eius fuerit cōcaui. ⁊ nares acute: ⁊ vngues īcuruant̄
⁊ ad vltimuꝫ nō pōt palpebras superi⁹ eleuare: ⁊ hoc non
accidit ꝓpter somnū: sed ꝓpter defectū virtutis nō poten
tis ipsas eleuare. Et cū ad hāc deuenerit dispositionē: tūc
mors eius ē vicina. Et multi ex istis de pulmone sangui
nē eiciunt ⁊ nō moriunt̄. pro maiori parte nisi post infla
tionē pedū ipsoꝝ. Et quibusdā ex istis accidit fluxus vē-
tris ꝓpter debilitatē virtutis retentiue. vel ꝓpter debi-
litatē virtutis īmutatiue. ⁊ tūc velociter moriunt̄. Quod
si dictū apostema saniē nō procreauerit. tunc flobotomia
cura est ei perfecta ⁊ liberabit̄ cū ea deo dante. ⁊ subtiliare
regimeꝫ in hac egritudine confert multū quēadmodū su-
pradiximus. Et assuescat infirmus ea que habeāt subtili
are ⁊ apire. Et ex istis q̄ expta sunt ⁊ plurimū approbata
in apostematib⁹ pulmonis alcharscamna. i. panicald vel
yringi ⁊ cusbaralbecr. i. capilli veneris: ⁊ capilli veneris
quidē conferūt in hoc casu: eo ꝙ cōplexio ei⁹ tēperata exi-
stit ⁊ ab hoc cōferūt p̄ceteris alijs medicinis in dissoluen
do apostema pulmonis ⁊ ꝓprietatē habet in oībus egri-
tudinib⁹ pulmonis ⁊ cōfert tussi: Et misce cū p̄dictis me
dicinis q̄ habeāt vētrē mollificare sicut ē raūt. sciendo qđ
istud raūt. ꝙ isto meo tēpore reperit̄ non solū habet molli
ficare ventrem: verum etiam ipsum purgare quāuis illud
quod antiquitus inueniebatur stringere diceretur.

¶ Medicamē conueniens huic egritudini.

Recipe riglicie ⁊ panicald in alia carsene ⁊ capillis vene-
nis: ⁊ flame: an. aur. ij. violaꝝ. aur. i. raūt. recētis aur. v.
q̄libet per se ꝯgssent̄ sic ꝯuenit ⁊ ponant̄ oīa ad lētū ignē
ad bulliēdū p̄ter reubarbarū i xv. ℥. aq̄ ⁊ bulliāt vsq̧ ad
ꝯsumptionē medietatis ⁊ colētur exprimēdū fortit̄ ⁊ cū hoc

decoctione dissoluãt aur. octo. medulle cassie fistule addendo. ℥.ij. sirupi de mastic. miscendo huic pscriptũ reubarbarũ subtiliter puluerizatũ ⁊ propina infirmo ad bibendum: quoniã h medicina suauius corpus mollificat atq3 purgat: ⁊ non indiget illa custodia que in alijs laxatiuis fieri consueuit. Sed propina ei ad comedendum de pane ℥.ij. vel. iij. si vis eu3 vberius reficere: attendendo ꝙ qñ tu das medicinam laxatiuã siue istam vel aliam eã tepidã dare debes: eo ꝙ si frigidam dederis: actualiter nocebit in frigidando calorem naturalẽ ⁊ coagulando humores: ⁊ si calidam superflue dederis: inflamabitur calor accidentalis corrigendo infirmũ: ne somno superflue profundetur. Et ego spero in deum ꝙ cũ hac cura ⁊ via erim⁹ sufficientes in dissolutione ⁊ curatione huius apostematis. Et cũ videris acuitatẽ febris lentescere ⁊ quietam fieri: ⁊ anhelitus malus non affuerit: et tussis similiter moll' ⁊ lenta fuerit: scias pro certo ꝙ apostema tunc est eliquatũ: ⁊ cum fuerit infirmus ex tali egritudine liberatus: secure propinquis dicere poteris ꝙ optimã curam in ipso es operatus. Et si cũ hoc non secutus fueris intentionẽ tua3: hoc est ꝙ apostema conuertatur ad saniẽ ⁊ cum infirm⁹ spuit ⁊ screat saniẽ tussiendo: que sanies si nigra fuerit vel viridis: vel istis coloribus pertineat: non est sperandu3 nec attendendũ in alleuiatione ⁊ curatione accidentiu3 infirmi: sed anteq3 iudices de h facto prius considerare debes tenorẽ virtutis infirmantis: ⁊ fortitudinẽ egritudinis: ⁊ dies creticos: ⁊ iudica a principio screationis huius saniei: quoniã quanto citius ⁊ tempestiuius screare ceperit talem saniẽ: citius morietur: sciendo ꝙ pro maiori parte principiũ screationis saniei nõ fit nisi in die cretica. Quare dico ꝙ si screatio talis saniei fuerit: vel inceperit in tertia die a principio egritudinis quod infirmus non transierit pro maiori parte sextam diem a principio egritudinis. Sed si virtus fortis fuerit moriet̃ in octaua die egritudinis. Et si screatio saniei inceperit in sexta die: impossibile est ꝙ infirmus transeat sextã diem. Et cum ero locutus de diebus creticis: tunc memorabor de his omnibus tractatu breui. Et sanies illa que coloris est melancolior vel que nutriditati habeat pertinere mixta nigredini: magis mortis est significatiua q3 illa que est rubei coloris: ⁊ aliorũ colorum eo ꝙ illi colores significant mortificatione3 innati coloris. Et scias ꝙ sanguis non exit nisi post q3 apostema est apertũ. Et cum sic est signũ certissime laxitudinis ⁊ debilitatis nature nõ potentis digere ⁊ cõuertere sanguinẽ illum ad saniẽ: quare h non percipitur esse aliqua digestio. Et cum dico sanguis: non attendas ꝙ intelligam sanguinẽ purum: sed est mixtus cum alijs humoribus: sed denoio a dñio ⁊ a colore. Sed cu3 sanies apparuerit alba ⁊ mediocriter spissa ⁊ exierit lenit̃ ⁊ absq3 difficultate: tunc securus esse poteris quod prolõgabitur egritudo. Et si studiosus fueris valde in curatione ipsi⁹ regendo eũ perfecte prout sibi conuenire videtur: proficies ei nõ modicum: ⁊ efficietur vita eius melior atq3 leuior: ⁊ alleuiabuntur eius accidentia: ⁊ sic operabitur infirmus omnes suas virtutes naturales: exercebit arte3 suã: ⁊ possibile erit ꝙ recedent ab infirmo omnia sua accidentia: in tñ ꝙ ab omnibus putabitur esse liberatus: ⁊ ipsemet se putabit esse sanũ perfecte. Medicus autem certissime scire debet: si illa est vera opinio vel non. O quã dignus est laude talis medic⁹ cum sic operat⁹ fuerit faciendo totũ quicquid de arte fuerit faciendũ. Infirmus vero taliter permanebit donec termin⁹ eius fuerit: ⁊ talis homo dici non potest absolute sanus nec infirmus. Et regimen saniei apostematis pulmonis esse debet cũ rebus abstersiuis ⁊ mundificatiuis: ⁊ non calefactiuis cũ aliqua incisione ⁊ desiccatione: sicut est terra sigillata que a ppzietate confert pulmoni: ⁊ quãuis stipticitatẽ habeat p tanto nõ amittit virtutem cõfortandi membra intrinseca: ⁊ capilli veneris vsus post quartũdecimũ diem confert ei: ⁊ hec hege etiam postq3 fuerit ablutũ in aqua pluries est valde bonũ: ⁊ cortices citri siir cõferũt valde in hoc casu: eo ꝙ fortitudo virtutis mirabiliter valet in hac egritudine. ⁊ hee medicine quas diximus multũ valent habentib⁹ sanie3 in pulmone confortando. Re. ergo ex vnaquaq3 istaru3 partes equales ⁊ bulliant in aqua: ⁊ propina infirmo ad bibendũ cum sirupo facto ex scariolis aut cum rosis recentibus. Et ex reb⁹ multũ cõferentib⁹ huic egritudini est h scilicet ut capias bolũ armenũ ⁊ ponas eum in vase aliquo terreo cũ carbonib⁹ ignitis: ⁊ sit vas habens coopertoriũ ꝙ in medio superficiei habeat foramen vnu3 vnde fumus possit inde exire: ⁊ aspergere ibi aquã rosaceã ⁊ recipiat infirmus illum fumũ per os temperate pluries in die: istud confert: quia aromaticũ confortando pulmone3 ⁊ corexiccando pulmonẽ. ⁊ rege eu3 subtili regimine. Et melius regimen ex istis est panis bene fermentatus cum zucharo rosaceo. Et iã recordatus su3 ꝙ pater meus dicebat mihi: ꝙ pater suus habuit quendã hyspanu3 in cura qui patiebat̃ hanc egritudinẽ: ⁊ extenuatus fuerit in tñ ꝙ tota caro eius consumpta fuerit: ⁊ auus meus ipsu3 taliter curauit. s. quia cibabat cũ pane bene fermentato cum zucharo rosaceo: ⁊ pane similiter bñ fermentato cum oleo oliuarũ: ⁊ taliter resumptus fuit: ⁊ suã recuperauit humiditatẽ nec ei superuenit aliquod accidens malum: ⁊ vixit postea tam longũ tempus ꝙ medicus qui curabat eu3. s. auus meus obijt ante ipsum: ⁊ postea diu remãsit in manibus patris mei. Et obijt ad vltimu3 ex alia egritudine ⁊ nõ ex ista. Et mihi similiter quando incepi practicare superuenit ad man⁹ meas quidã qui patiebat̃ tale3 egritudinẽ ⁊ iniuui ei regimen dictũ: ⁊ sic recessit tussis ab eo: et impinguat⁹ fuit: ⁊ redijt ad operandam artem suam ⁊ ad exercendũ omnes actiones suas: ⁊ sic vixit postea lõgo tẽpore: ita ꝙ eo tempore fuit epidimia in illa regione: ⁊ ipse mortuus fuit in ipsa ex febri acuta. Etiam inuenim⁹ ꝙ Galien⁹ precepit dare tiriacã magnã in ista egritudine: ⁊ confert multũ: lac etiam asine recenter multũ: ita ꝙ incontinenti cũ exit ab vbere recipiat eũ infirm⁹ nec ab aere inficiat̃. Et quia lac asine ⁊ caro eius non est licitũ saracenis comedere: ideo precipim⁹ sumere lac capre: que sit perfecte sanitatis loco eius. Et est necesse ut propines ei ad comedendũ crura de helo: ⁊ medulla de auleg: ⁊ oculos ramorũ ⁊ folia ipsorũ. Et vua passa ad comedendũ laudata est valde in hoc casu. Aqua vero quã bibere debet sit munda ⁊ pura ⁊ remota ab omni mala qualitate. Et ego dico ꝙ oẽs spẽs carniũ sunt male in hac egritudine. Et stomach⁹ patiẽtis hanc egritudinẽ est debilis: ideo ei debes dare de cibo in quãtitate tali ut eũ possit digerere absq3 difficultate magna. Et dixit etiã Galie. ꝙ cancri fluuiales optime abluti ita ꝙ eorũ horribilitas sit ablata ⁊ conquassati decoquantur in aqua diu postea colent̃ fortiter exprimendo ꝙ illa decoctio multũ valet in hoc casu. Et postq3 Ga. hoc affirmat certissime credendũ est qd sic sit cu3 sit talis ⁊ tantus in hac arte. Sed hanc non faciũt actione sua cõplxone sed a sui ppzietate: eo ꝙ inter cõplxonẽ ipsorũ ⁊ pulmone3 existit similitudo: ⁊ q2 non sunt grosse substãtie: ⁊ sunt habẽtes humiditatẽ in sui cõplxone: ⁊ sunt mũdificatiui humorũ: ideo in sũma sunt conferẽtes in hac egritudine. Et cõmẽdauit siir G. dare ĩ hac egritudine trocistos andaracharon: quoniã sunt iuuamẽti valde. Et aliquãdo sanies oritur in pulmone absq3 apostemate: nominato in arabico vara3: que fit quando adunant̃ humores in corpore pulmonis qui non possunt vere sanies nominari: eo ꝙ sanies vera non est in loco in quo est inflatio atq3 tumor. Sed sanies que fit ex humoribus deriuatiuis vnde in pulmone ab alijs membris inuiscant̃ ibi. Quare membrum debilitatur in tñ ꝙ non potest ipsos a se expellere ⁊ ppter h diminutio mot⁹ generat̃ ab anhelitu in loco illo vbi humor dict⁹ fuerit inuiscat⁹: ⁊ cõtinet̃ h humor ĩ cõmissuris suis. Sed vera sanies generatur qñ tumescit pulmo: ⁊ inflat̃ ex solutiõe cõtinuitatis: que orta est in eo ex dispositiõe aliqua mala inata ei. Et generat̃ solutio cõ

tinuitatis in pulmone sicut in alijs mēbris. Et accidētia ꝓpria q̄ accidunt ex dictis causis est extēsio qñ tussit: eo ꝙ ꝯstringit̄ pectꝰ sup pulmonē: qñ replet̄ aere. Et possibile est ꝙ egritudo in pulmone accidat ex vna duarū causarū quas nūc diximꝰ. Et potest etiā pulmoni euenire solutio ꝯtinuitatis nō a seipso: sed a supfluitatibꝰ malis ibi deriuatis queadmodū nūc diximꝰ de apostematibꝰ: ⁊ pōt similiter in ipso oriri corrosio ex humore acuto ibi delato ⁊ in ipso: q humor ibi aduritur ex calore accidētali aut ex ira vl' ab angustia ⁊ fatigatione supflua spirituū: quare ab illo corrodit̄ locꝰ ⁊ vlcerat̄. Et causa huiꝰ est cura apostematis eiꝰ excepto ꝙ est grauior ad curandū: ⁊ ꝙ principaliter cōuenit in hoc casu: est tēperare cōplexionē ⁊ mitigare mordicationē cū rebꝰ cōuenientibꝰ sibi: sicut cū viscositate seminū citonioꝝ ⁊ cū decoctione iuiubaꝝ ⁊ requilitie ⁊ bibat ipsam: ⁊ fit etiā solutio cōtinuitatis in pulmone ex forti extēsione facta in ipso ab impetuosa ⁊ valida tussi: vel ab amore forti: aut supfluo humore atq̄ graui vltra q̄ sua possibilitas exigit ⁊ requirit: vel ex casu a loco alto: aut ex vrtatione ⁊ ipulsione facta cū pectore valida atq̄ forti: et isti tales eijciūt primo sanguinē feruentē absq̄ maxima tussi. Et sanguis ille q eijcit̄ est lucidꝰ ⁊ rubeus nō grossus sed subtilis. Et cū dico de sanguine feruente: intellige ꝙ sit āpulosus ⁊ spumosus. Et cura hoꝝ est p̄mo flōmare infirmū ex basilica dextri brachij minuendo de sanguine ꝓut virtꝰ eius exigit ⁊ requirit: ⁊ subtiliare regimē eiꝰ multū ⁊ nō exercitet̄ nec moueat̄: sed quiescat ⁊ caueat a risu ⁊ a supflua locutiōe ⁊ specialiter ab alta vociferatione: ⁊ cū videris qd̄ tussis violenter inquietat eū: p̄cipe ei vt oīmodo ⁊ ingenio abstineat ab ip̄a toto posse: ⁊ teneat pillulas leues sub lingua ꝯtinue quas dicturꝰ sū3 h̄ inferiꝰ deglutiendo eas paulatiue: donec mitiget̄ tussis: ⁊ curādo tussim curabit̄ similiter cā ipsa que facit ipsa3 egritudinē. Qd̄ si cā fuerit tensio facta a supflua repletione. Cura eiꝰ ꝓpria est flōmia: ⁊ si fuerit casus vel pcussio inunges locū cū oleo rosaceo tepido. Qd̄ si tussis fuerit ex catarro: tūc curandꝰ est primo catarrus sicut cā primitiua: ⁊ attendes huiꝰ egritudinis ⁊ medicine q̄ cōferunt in hac egritudine scilicet catarro sunt medicine stiptice subtiles: quoniā sua subtilitate de facili possunt ad pulmonē deriuare: ⁊ stipticitate sua hn̄t ipsum ⁊ partes suas ꝯstringere ⁊ coadunare atq̄ cōfortare ne supfluitates ad ipsū veniētes possit recipe: ⁊ seruando viā hanc q̄ ordinauimꝰ: absq̄ dubio nō modicū infirmo ꝓficies deo dante. Et iā supra diximus ꝙ flōmare debes basilicā dextri brachij in hac egritudine: ⁊ mihi videt̄ ꝙ facta flōmia basilice flōmando sit vna ex arterijs q̄ eis magis vicinat̄: ⁊ subtilia regimē eiꝰ dādo solū tisanā ordei: ⁊ liga coxas eiꝰ i stiptis vnāquāq̄ p se ligatiōe forti faciēdo eū qescere absq̄ labore: ⁊ ꝓpina ei oī mane aliqd ad bibēdū: ꝙ habeat cōfortare cū stipticitate aliq̄: sicut est sirupus rosaceꝰ cū aqua dulci: ⁊ si aqua fuerit ex fonte qui respiciat versus orientē erit laudabilior: ⁊ extingue in aqua illa calibē purissimū atq̄ mundū tamdiu donec ad minus ex aqua diminuat̄ quarta pars ipsiꝰ: sternendo i domo eiꝰ folia vitis ⁊ myrtelle ⁊ similiū ⁊ odoret citonia ⁊ rosas: ⁊ ea que habeāt cor cōfortare ⁊ dilatare: ad h̄ ut sanguis diuidat̄ ⁊ spargat̄ ad exteriora corporis: ⁊ nō ꝓhibeas ei somnū: nec exerceas te multū in ꝓuocando ipsū: sed dimitte illud nature. Et si cognoueris ꝙ humor a capite dissoluat̄: ⁊ inferius distilletur ad pectꝰ ⁊ ad pulmonē: ⁊ tēpus fuerit hyems ⁊ complexio eiꝰ humida ⁊ frigida extiterit: tūc prepara ei hoc medicam̄. ℞. macis partē vnā ⁊ gariofiloꝝ ptē semis ⁊ piperis nigri partē decimā fiat puluis subtilissimꝰ ⁊ sparge sup partē anteriorē capitis quoniā nihil cōfert in hoc casu: ⁊ specialiter quoniā primitiua causa huiꝰ egritudinis fuerit ex catarro. Et calefacere partē anteriorē capitis tēperate quocūq̄ modo fiat ꝓdest multū in hac egritudine. Sꝫ si causa huiꝰ catarri fuerit ex aere calido: oīno abstinendū est ab omnibꝰ predictis medicinis: nec sup caput aliqua que sint cōplexionis calide ⁊ sicce in excessu: sed sufficiunt ea que sunt tēperate complexionis: cū modica siccitate et aromaticitate: laborando ⁊ remouendo tussim toto posse: cognoscendo ꝙ totū quicquid comedit̄ ⁊ bibitur quando semel ⁊ absq̄ dilatione deglutitur more solito non peruenit virtus illius ad pulmonē: nisi per viam resudatiōis videlicet eo modo quo videt̄ in vasis recentibus terreis quando implent̄ aqua: quoniā tunc trapellando ⁊ resudationis p poros ipsoꝝ exterius ad modū roris effundit̄ atq̄ manat: ⁊ ꝓpter hoc ordinamus pillulas ad tenēdū continue sub lingua: ad h̄ ut medicamē ipsum paulatiue deglutiendo possit ad pulmonē deriuare: ⁊ virtꝰ harū esse debet ꝯfortatiua cū modica stipticitate ⁊ siccitate ptinens ad aliquā frigiditatē temperate. ¶ Confectio pillularū cōferentiū in hac egritudine. ℞. gūme arabice ⁊ dragg. seminis ⁊ citonioꝝ ⁊ antere. an. quartā partē. ʒ. vnius. terre sigillate au℥. ij. terant̄ vnūquodq̄ per se: ⁊ cribellentur ⁊ cōficiantur cū sirupo liquiricie: ⁊ fiant inde pille ad modū lupini: ⁊ teneant̄ in ore die ⁊ nocte deglutiēdo paulatiue ꝙ dissoluit̄ ex eis: ⁊ bibat ex his que superius diximus: abstinendo a motibus laboriosis ⁊ a vociferatōne forti: ⁊ a decubitu in locis duris ⁊ maxime qui non sunt assueti: eo ꝙ q̄diu infirmus iacet in lecto duro: vene ⁊ arterie cōprimunt̄: quare sanguis inde euacuatur ⁊ spargitur p totū corpus: ⁊ quia forma venarū tam pulsatilium q̄ nō pulsatiliū que sunt in pulmone cōtraria existit forme oīū aliarū venarū totiꝰ corporis: eo ꝙ vene pulsatiles que sunt in pulmone similes existunt oībus alijs venis non pulsatilibꝰ que sunt in toto corpore: in subtilitate: cū sint solūmodo vnius tunice ⁊ vene nō pulsatiles q̄ sūt in pulmone sūt duaꝝ tunicaꝝ ⁊ ꝓpter hoc arterie pulmonis citius scidunt̄. ⁊ exalantur alijs venis nō pulsantibus que sunt in pulmone. ⁊ hac de causa solutio continuitatis que fit in pulmone est prauior ⁊ difficilior valde periculosior ceteris alijs que fiunt in toto corpore. magis remota a liberatione. vel ipossibilis quare studiosus esse debes cū oī sollicitudine ad cōsolidationē faciendā cū hijs que diximꝰ. anteq̄ ad saniē habeat deuenire. cognoscēdo ꝙ si ad cōsolidationē huius vulneris pulmonis per te infirmus poterit deuenire. dignus erit laude ⁊ gloria valde ex hac cura. Et nō credas quod hoc vulnꝰ cōsolidetur ex proprio sanguine sicut vulnera alioꝝ mēbroꝝ fieri cōsueuerunt. sed si consolidatur non fit nisi post longū tempus Et postq̄ visum fuerit ꝙ cōsolidatio huius sit expleta ⁊ confirmata non debes desistere ab vsu medicinarū ad minus vsq̄ quo trāsacti fuerint. xl. dies. Et si nō cōsecutꝰ fueris intentionē tuā h̄ est qd̄ ad saniē conuertat̄ iā superius dictū est quid agere debes. Et iā audiui a patre meo ꝙ ad eū venit quidā ex officialibus hispanie qui patiebatur hanc egritudinē. s. ꝙ eiecerat sanguinē a pulmone. ꝙ pater meus studuit eū ⁊ fecit ei oīa que visa fuerant ei cōuenire in trī. ꝙ ad tantā conualescentiā deuenit. qd̄ putabat se esse liberatū integre ⁊ perfecte ⁊ incepit facere facta sua ⁊ agere oīa que cōsueuerat in sanitate sua. ⁊ pater meꝰ correxit eū iniungēdo ei a quibus se abstinere debebat ⁊ maxime ab vsu mulierū ⁊ a supfluo cibo ⁊ potu ⁊ a violētibus motibꝰ ⁊ laboriosis ⁊ ab equitatione equoꝝ qui sūt superbi robusti atq̄ fortes. Et ꝓcedente tēpore equitauit quadā die equā vnā ⁊ cursitauit eā violenter ⁊ eadem die reiecit de sanguine in magna quantitate. Quare ex h̄ ⁊ ex vsu mulieꝝ. ⁊ alijs erroribꝰ multis quos fecerat obijt in breui. Sed quā diu seruauit regimē sibi impositū sane vixit ⁊ bene fuit h̄ per septem annos.

¶ Capitulum. iij. de tussi que prouenit a mala cōplexione ⁊ oībus alijs speciebus.

Et scias ꝙ pōt in pulmone euenire ꝯplexio calida aut frigida vel sicca ex qua orit̄ tussis. Et cura huiꝰ est remouere illā malā cōplexionem: con-

uertẽdo infirmũ ad oppositũ illiꝰ qualitatis extranee. Et
iam fuit ꝙ quidã rex habebat tussim. Et nihil per ipsam
spuebat: vel eijciebat. Et cũ medicus suus vidisset ipsũ
precepit ei ut cũ fibulis suis clauderet scissurã capitij sui
anterioris: ⁊ ablata fuit ab ipso tussis incõtinenti. Et cã
tussis illius erat frigiditas que attingebat pectꝰ extius:
vñ pulmo inde lesionẽ recipiebat: ⁊ virtꝰ expulsiua cona-
bat̃ expellere illud nocumentũ ab illo membro. Quare h̃
tussis non erat nisi ex qualitate mala frigida. Et accidit
multotiens tussis etiã illis que sup̃flue exercitant̃ currẽ
do vel nauigãdo seu vogando ⁊ maxime si nõ sunt assue-
ti. Et causa huiꝰ est q: ex tali exercitio laborioso stomacꝰ
eoꝝ supercalefit ⁊ exiccat̃: ⁊ exiccant̃ etiã loca vnde aer in-
spirat̃: ⁊ ex tali siccitate procreat̃ tussis incõtinenti quẽad
modũ videre potes ꝙ accidit tussis subito illis qui odo-
rant cãphorã cũ fit frigida valde. Et põt etiã esse cũ tussi
illoꝝ qui sup̃flue fatigant̃ currẽdo vel nauigando disso-
lutio humoꝝ qui dissoluũt̃ a superfluo motu: ⁊ cadunt
vel descendunt ad pectꝰ vel ad pulmonẽ. Et ira similiter
ꝓmouet tussim duabꝰ de causis. s. caliditate ⁊ siccitate: et
cũ sciueris causam tussis: p̃mo studere debes in remouẽ-
do ipsã cũ suo opposito: ⁊ id qd̃ dixi tibi de rege habeas
ꝑ exẽplari in oĩbus. Et adhuc itero tibi id qd̃ supiꝰ dixi
⁊ scripsi in caplo pulmonis. s. ꝙ qñ ipsi vlcus supuenerit
⁊ curatꝰ fuerit: sicut diximꝰ ordinate possibile erit qd̃ viuet
sit diu: forsan ad vltimũ moriet̃ alia egritudine. Et põt
etiã tussis euenire sicut aliq ex antiquis ꝓtulerunt medi-
cis cã vermiũ qui assimilant̃ muscis qui oriunt̃ in pul-
mone: ⁊ ex illis fit tussis valida atq̃ fortis. Et cura huiꝰ
est trahere fumũ p cannã pulmonis: cẽtauree ⁊ aristologie
longe. Sꝫ hanc egritudinẽ nũq̃ vidi: tñ memorationẽ
facio de ipsa: sicut qdã antiq fecerũt medici. Et fit etiã tus-
sis qñ ꝓcreant̃ pori seu claui in mẽbris qui sunt ꝓpin-
qui pulmoni: ex quibꝰ cõprimit̃ pulmo: ⁊ inde sequitur
tussis. Et fit tussis etiã a tumore splenis ⁊ grossicie ipsiꝰ
⁊ h̃ nõ remouet̃ nisi remota cã. Et fit etiam ex apostemate
epatis ⁊ duricie ipsiꝰ. Qm̃ qñ est magnũ fit tussis: vnde
oportet dictã causam remouere. Et fit etiã ex pleuresi que
fit aut sub costis aut supra costas. Et etiã generat̃ tussis
ex hydropisi. Et fit similiter ex tumore stomaci q fit ex vẽ
tositate magna in ipso: vel ex sup̃flua repletione eiꝰ cibi et
potꝰ: que fit qñ patiens est gulosus: sp̃aliter qñ repletio
est talis ꝙ non inuenit stomachus vnde habeat expirare:
quare conatus stomachus expellere: ꝙ non potest sicut
apparet qñ aliquis ponit̃ in aliquo paruo loco vndiq̃ et
fortissime clauso ita ꝙ nõ habet locũ in quo possit se dila
tare ⁊ aerẽ ꝯuenientẽ inspirare: donec aperiat̃ locꝰ: ⁊ aer
ille inclusus ⁊ pessimꝰ euenit̃ ⁊ nouus ⁊ cõueniens in-
spiret̃: ⁊ istud simile accidit illi cui in vltimo stomachus
replet̃: quia quãdo sic est ẽt a stomacho nõ põt aliquid vo
mere nec superiꝰ eijcere donec a virtute digestiua aliqd di-
gerat̃: ⁊ inferiꝰ aliquid descendat: ⁊ inde spaciũ acquirat
stomachus: ⁊ hac de causa accidit tussis ꝓpter talẽ reple-
tionẽ ex vicinitate ipsius ad pulmonẽ ꝓpter cõpressio-
nẽ: ⁊ multotiens moriunt̃ hoĩes suffocati ꝓpter talẽ cau-
sam ⁊ fit etiã tussis ex subita mutatione aeris ad apposi-
tum sui. Et fit etiã tussis ex assumptione quarũdã rerũ
quaꝝ ꝓprietas est nocere pulmoni: sicut sunt fungi mali
qui nascunt̃ in pede seu ꝓpe radicẽ cuiusdã arboris qui
quidẽ arbor dicit̃ arabice belecaminũ. Et fit etiam tussis
causa mali pulueris. Hucusq̃ sufficiant que diximus de
egritudine pulmonis. Nunc autẽ intendimus determi-
nare de egritudine cordis.

Tractatus.xiij. de egritudinibus cordis.

Cap.primũ de egritudinibus cordis in generali.

E Oriunt̃ egritudines in corde aut a seipso:
aut ab alijs mẽbris. Qm̃ qñ passiones ge-
nerant̃ in quibusdã mẽbris patitur ex cõ-
passione ipsoꝝ: inde parua atq̃ grauia gene
rant̃ accidentia. Et iã scis ꝙ cor est p̃nceps
⁊ dñator in toto corpore: ⁊ virtutes eius sunt potẽtes: ⁊
opationes eiꝰ sunt manifeste apparẽtes. Et opinio ma-
gni ⁊ excellẽtissimi phi: ⁊ q sunt ex sua secta honorata est
ꝙ cor solũ est princeps inter oĩa mẽbra corporis ⁊ dñator
oĩũ: sed Ga. sentit q sit solũ princeps ⁊ p̃ncipiũ spũs vi
talis: eo ꝙ aĩal aliqd̃ nõ morit̃ nisi qñ deficit spiritus vi-
talis q est in corde. Et scias ꝙ creatio ipsiꝰ cordis ⁊ eiꝰ for
ma est excellens in bonitate oĩa alia creatõe ⁊ forma cetero
rũ mẽbroꝝ q̃ sunt in toto corpore: cũ sit solidiꝰ ⁊ densiꝰ reli
quis mẽbris oĩbꝰ: ⁊ est hñs duas vacuitates seu ꝯcauita
tes: quarũ principalior est q̃ est in latere eiꝰ sinistro: eo ꝙ
plꝰ habet ⁊ retinet de spũ vitali alia vacuitate ut ex eius
sub̃a exeant seu ꝓcedant arterie q̃ mouent̃ motu ꝯtinuo ⁊
nõ locali s̃m motionẽ ipsiꝰ cordis. Juuamẽtũ istiꝰ motꝰ ẽ
manifestũ in attrahẽdo aerẽ frigidũ ⁊ in expellẽdo calidũ
sup̃flue ⁊ fumosũ. Qm̃ nisi eẽt talis euẽtatio suffocaret̃
eiꝰ calor nãlis: ⁊ extingueret̃ in eo. Et a corde s̃m Ari. ꝓ-
cedunt motꝰ volũtarij ⁊ naturales eo ꝙ credit ꝙ epar ⁊ ce
rebrũ recipiãt influẽtiã ab ipso. Sꝫ mihi videt̃ ꝙ cor sit
nobiliꝰ ceteris principalibus. s. cerebro epate ⁊ testiculis
Et q: est nobilior ⁊ magis p̃ncipalis: ideo qñ vult fieri in
ipso añq̃ cõfirmet̃ morit̃ patiens oĩno ⁊ deficit.

Cap.ij. de tremore cordis q arabice dicit̃ altadeg.

S Cias ꝙ accidit in corde tremor sicut ⁊ in alijs mẽ
bris ꝯsueuit euenire. Sed ille q fit in alijs mẽ-
bris generat̃ a vaporibus ⁊ fumositatibus qui
ascẽdũt ⁊ attingũt musculos seu lacertos ⁊ cutim. Jlle vo
tremor q est in corde accidit ꝓpter multã repletionẽ q̃ est
in cor: ⁊ ab ipsa ꝓuenit motꝰ ille extraneꝰ ⁊ horribilis q dr̃
altadeg. Et cura huiꝰ est flõmia cũ multa extractione san-
guinis ⁊ postea ꝯfortare cor cũ illis q hñt ipsũ ꝯfortare:
sicut cũ margaritis ⁊ lingua bouina: ⁊ silibꝰ. Medicamẽ ad
h̃ ꝯueniẽs valde. Re. margaritaꝝ ⁊ sete crude: ⁊ seis basi
liconis gariofilati: ⁊ seis boraginis: ⁊ lingue bouine. an.
aur̃. x. corticis citroꝝ: scedes indi. gariofiloꝝ macis. an.
aur̃. iiij. pure ambre atq̃ pfecte. aur̃. ij. terat vnaq̃q̃ ha
rũ medicinaꝝ optime p se: sꝫ seta pius incidi debet minu
tim quãto plꝰ fieri põt: postea teri optime debet simul cũ
pelis: ⁊ demũ cũ alijs misceãt̃ medicinis: ⁊ postmodũ pul
uis oĩũ dictaꝝ malaxatur optime cũ aq̃ rosacea in para-
pside q̃ sit pfecte vitreata: ad vltimũ laminã auri puri ali
quãtulã grossã: ⁊ fiica super eã fortiter virgã puri auri
priꝰ lamina madefacta cũ aqua rosacea tãdiu donec vesti-
giũ auri in medicinis appareat manifeste abluẽdo dictã
laminã auri sup medicinas cũ optima aq̃ rosacea vel suco
pomoꝝ miscendo dictũ auꝝ cũ p̃dictis medicinis simul:
⁊ addẽdo huic recepte pondꝰ medietat̃ ipsiꝰ de electuario
pomoꝝ dulciũ ⁊ postea ꝯfice cũ sirupo facto de ligna bo
uina bñ cocto ꝯfectione bona: ⁊ ꝓpina infirmo de h̃ me-
dicamine oĩ mane ieiuno stomacho pondus aur̃. v.

Caplm.iij. de chardiaca.

H Ec egritudo euenit in corde: ⁊ est motus magis
impetuosus naturali: ⁊ fit aut ex causa extrinse-
ca velut a forti re: quoniã ab ipsa fit ebullitio va
lida ⁊ augmẽtat̃ calor in corde: ⁊ hec est p̃ncipalis cã ipsiꝰ
Et fit etiã accidentaliter a terrore: eo ꝙ qñ aliquis timet
superflue: non spargitur calor naturalis p totũ corpus:
sed constringit̃ intus ⁊ languens diminuit̃: ⁊ debilita-
tur: ⁊ ex tali constrictione trahitur sanguis ad cor simul
alijs humoribus: sicut apparet in rebꝰ extrinsecis: videli
cet qñ audit̃ in aliqua ciuitate rumor terribilis ex quo cõ
muniter pauescunt homies: quare oẽs trahunt̃ ad regẽ
tãq̃ ad radicem ad manutenendũ eum: ita et sanguis cũ

calore nāli ⁊ spiritibꝰ ⁊ cū alijs humoribꝰ trahunt ad cor ⁊ inde sequit̄ cōquassatio in cor ⁊ fit chardiaca. Et fit silr̄ ex sollicitudine nimia quā aliqs habet cā ꝓducendi aliquid ad effectū: ⁊ h̄ sollicitudo dupliciter diuidit̄: q2 aut vertit̄ circa vindictā faciendā: ⁊ h̄ ponitur ⁊ ꝯtinet̄ sub ira: vel erit sollicitudo cā acqrendi aliqđ magnū lucrū: vl' cā ꝯsequendi aliqd in quo multū delectet̄: ⁊ tūc dilatat̄ cor ⁊ spargit̄ calor nālis ⁊ spūs ad exteriora: in tm̄ ꝙ debilitat̄ cor ex illa inaīatōe: ⁊ sequit̄ inde chardiaca. Et fit etiā a sup̄flua debilitate virtutꝫ ita ꝙ ex quolibet leui motu vel labore chardiaca excitat̄: q2 scitū est certissime ⁊ manifeste ꝙ oīs motꝰ excitat calorē: maxime cum est fortis ⁊ subitꝰ: ⁊ si patiēs est debilis quilibet motꝰ q est in eo ē cū maiori difficultate ⁊ labore: eo ꝙ graue est debilē mouere: vn̄ nō fit nisi cū difficultate ⁊ labore: quare calor ī eo fortis efficit̄: ⁊ sic chardiaca generat̄. Cura huiꝰ egritudinis est regere eū cū cibis ⁊ potibꝰ tēperate: ⁊ odorare aromatica frigida q̄ hn̄t ꝯfortare mēbra principalia ⁊ spūs: sicut est myrta q̄ ꝯfortat sui nā ⁊ ꝯplone ⁊ rose: ⁊ sandali: ⁊ nenufar: ⁊ sirupꝰ de sandal' factꝰ cum tribꝰ partibus sui ex aq̄ rosacea: ⁊ tantūdē de aqua dulci: ⁊ ꝓpinatꝰ ei ad bibendū sufficit ei: ⁊ medulla citroloꝝ: ⁊ cucumeris sarraceni hn̄t curare hāc egritudinē sui ꝯplone: ⁊ ꝯfortando sui aromaticitate. Et est inuēta qualitas in hijs ad hāc egritudinē q̄ꝫ ignoramꝰ oino: sed expientia hoc certissime manifestat̄. Et generat̄ etiā aliqn̄ in corde sanguis adustꝰ: vn̄ fit cardiaca illa dicta ex natura ipsiꝰ ⁊ sui acuitate. Et orit̄ aliter chardiaca ex mordicatiōe q̄ fit in ore stomachi: qn̄ in ipso īuenit̄ humor mordificatiuꝰ vel acerꝰ ꝓpt̄ vicinitatē ipsiꝰ ad cor. Et hac de cā antiq noīabāt os stomaci cor. Et cū cognoueris in hac egritudine melācoliā habundare: ꝯforta cor cū hijs que p̄scripsimus de cōfortantibus cor: ⁊ margarite maxime hoc facere norūt. Et cura illiꝰ q̄ fit ex mordicatiōe oris stomaci est euacuare illū humorē ab eo cū vomitu vel solutione.

Cap. iiij. de aqua q̄ ꝯgregat̄ in marsupio cordis.

[e]T generat̄ aliqn̄ in marsupio cordis humiditas aquosa q̄ assimilat̄ vrine: ⁊ accidit ex hoc infirmo ꝯsumptio ⁊ diminutio carnis: paulatine sicut fit in thisi. Sed ego nūq̄ꝫ vidi hanc egritudinē nec curaui ipsā: nec inueni ꝙ Galienꝰ de eiꝰ cura aliquā fecerit mētionē: tm̄ si aliquid debet valere in h̄ casu: valēt ea q̄ sunt subtiliatiua ⁊ resolutiua ⁊ desiccatiua cū aromaticitate: sicut est aqua feniculi: ⁊ hoꝝ similiū.

Caplm. v. de pelliculis q̄ fiunt in marsupio cordis.

[g]Enerant̄ sigdē in quibusdā additiones in marsupio cordis q̄ sunt ad modū cartilaginū ⁊ pelliculaꝝ ad inuicē mixtis: sed nullus añ nos locutus fuit de hac cura. Tamē si aliqua medicamina possunt valere: erunt illa q̄ sunt subtiliatiua ⁊ dissolutiua ⁊ aromatica cum quadam humiditate.

Caplm. vj. de ethica cordis.

[h]Ec egritudo orit̄ in corde ex mala ꝯplone sicca que fit in ipso: ⁊ h̄ febris desiccat substātialē seu radicalē humiditatē que est in porositatibꝰ mēbrorū ꝯdēpsata ut cābiat̄ ⁊ pars mēbri fiat. Et cura huiꝰ ē si fuerit in principio ⁊ exiccitate sola cū rebꝰ humectatiuis ⁊ olfaciat poma aromatica ⁊ bibat lac capre medie etatis sicut exit ab vbere. Et ꝯtinuet intrare quotidie in tinā aq̄ dulcis tepidā ut non sudet. Sed si cū siccitate dicta caliditas fuerit: tunc magis ꝯfert odorare nenufar: ⁊ viole q̄ꝫ dicta poma. Et cū tractabo de ethica: laciꝰ de hac cura loquar.

Caplm. vij. de apostemate ꝙ fit in marsupio cordis.

[h]Ec egritudo cū accidit in marsupio cordis nō fit nisi ex cā calida: sed si medicꝰ fuerit studiosus ⁊ solicitꝰ valde ad hanc egritudinē remouēdā: poterit in breui curari: ⁊ h̄ flōmando euꝫ citissime minuendo de sanguine in maxima quātitate: ⁊ velociter postea infrigida ꝯplonē cordis ꝯfortando eū: ⁊ h̄ fit recipiendo de sirupo myrte partē vnā: ⁊ de sirupo sandaloꝝ ꝑtes quatuor: ⁊ tēpera cū aqua rosacea: ⁊ da bibere. Et ꝯtinuo fac eū odorare myrrā recentē ⁊ nenufar. Et si negligens fuerit medicꝰ aut tardus in hac cura: morit̄ infirmus in breui eo quod marsupiū est circūdans cor: ꝙ est mēbrū tam nobilissimū ⁊ principalissimū sicut scis. Hec autē que scripsi hucusq̄ꝫ de corde sunt ƀm sententiā p̄decessorū nostrorū medicoꝝ. Nunc aūt intendimꝰ dicere a nobis quedā que ab aliquibꝰ nō sunt scripta de eo. Et dico ꝙ quando infrigidat̄ cor vltra id qđ ꝯuenit sue complōni naturali sequit̄ inde in corpore tota pigricia ⁊ tarditas ⁊ debilitas in oībꝰ suis actionibus ⁊ opationibus. Et si cū h̄ siccitas p̄ualuerit plus eo q̄ꝫ sua natura exigit ⁊ requirit: erit patiens solicitꝰ atq̄ꝫ audax ⁊ nō pōt aliquid ꝙ sibi nō placeat sustinere. Et si cū dicta frigiditate prescripta siccitas in vltimo habūdauerit: nō solū dicta accidentia infirmꝰ patiet̄: verū etiā ei superueniet egritudo que arabice dicitur dubul: ⁊ latine nomiat̄ sinthesis. Et est qn̄ siccitas ꝓfundata ē tm̄ in membris qđ illa humiditas radicalis que parata est ad cambiū ut pars membri fiat consumitur ex toto ⁊ desiccat̄. Et ego vidi quēdā infirmū meū qui patiebat̄ hanc egritudinē cuius caro erat diminuta ⁊ consumpta in vltimo: ⁊ erat studiosus solicitus ⁊ curiosus in vltimo: ⁊ oino impatiens: ⁊ oēs actiones ⁊ operatōes suas agebat sicut in sanitate facere ꝯsueuerat: ⁊ permansit sic in hac dispositione donec fuit mortuus: ⁊ cā sue mortis fuit h̄. s. quia noluit intrare tinā aque calide: ⁊ ego prohibui sibi quātū potui: sed noluit me audire: ⁊ cū intrasset ī eā nō diu stetit ꝙ leuiter mortuus fuit.

Tractatus. xiij. de egritudinibus epatis.

Caplm p̄mū de epate ⁊ de tribus speciebus hydropisis.

[…]Cias qđ epar est vnū ex principalibus mēbris corporis: sed Aristoteles sentire videt̄ ꝙ opatōes ipsiꝰ ꝓcedāt a caliditate cordis: tm̄ sententia medicorū est ꝙ epar per seipsum ē principale: ⁊ operationes eius a seipso procedūt absq̄ꝫ influentia alicuius alterius mēbri in ipsum. Et ꝓpter hoc dicit ypocras ꝙ bonitas ⁊ hylaritas vite a sanitate ꝑfecta epatis habet euenire: ⁊ epar est fons ⁊ p̄ncipiū virtutū naturaliū: que sunt virtus attractiua: retētiua: digestiua ⁊ expulsiua: ⁊ hec virtutes influūt ab epate ad vniuersū corpus ⁊ in omnibꝰ mēbris: ⁊ ab ista influentia oīa membra singulariter dictas virtutes naturales habēt exercere: ⁊ nutrimentū mēbris totaliter assimiliare ⁊ eis vnire. Quare hee virtutes oēs ab epate procedunt ad oīa membra corporis: vnde si debilitas inuenit̄ in corpore in virtute mutatiua oriet̄ in eo egritudo ƀm illā debilitatē: sicut hydropisis cū suis tribꝰ speciebꝰ. Una quaꝝ dicit̄ carnosa in arabico halahami. Secūda vō dicitur asclites vel vtrosa q̄ arabice dr̄ cebli. Tertia aūt nominat̄ timpanites: ⁊ arabice vocat̄ zachi: ⁊ timpanites fit etiā quidē a debilitate epatis. Et ego tractabo de vnaq̄q̄ꝫ istaꝝ specieꝝ tractatu cōpleto: ⁊ īcipiemꝰ a carnosa q̄ a nobis dr̄ yposaracha. Et dicimꝰ ꝙ qn̄ debilitat̄ virtus digestiua epatis tūc nutrimentū efficit̄ crudū ⁊ indigestum ita qđ nō pōt in sanguinē ꝯuerti: ⁊ sic remanet flematicū. Et tu scis ꝙ quotiēscūq̄ꝫ secūda digestio q̄ ē in epate erit in digerēdo: qđ īpossibile est ꝙ cetera mēbra possint illud nutrimētū digerere: ⁊ in sui subām ꝯuertere ⁊ assimilare. Et postq̄ꝫ digestiua epatis deficit: ⁊ alia mēbra oīa de necessitate deficiunt: atq̄ꝫ errant in digerendo: ⁊ sic sequitur inde hydropisis que dr̄ ab yposartha. Sed tīpanites oritur qn̄ epar incipit digerere chilū: ⁊ nō pōt sufficiēter eū cōplere ⁊ imutare in oībꝰ suis qualitatibꝰ sicut cōuenit ꝓpter debilitatē sui: ⁊ nō pōt perfecte dissoluere qđ dissol-

uendũ erat: nec ꝑparate ad expellẽdũ ꝙ expellẽdũ ē. Quare cõuertit̃ in vaporẽ siccũ atq3 grossu3: qui quidẽ mittit̃ ad cõcauitatẽ ventris ⁊ inde efficit̃ in eo inflatio cũ duricie: eo ꝙ qñ debilitat̃ epar cõuertit chilũ ⁊ imutat ꝼm cõplexionẽ malã q̃ ei appropriat̃ in illa hora. Et h̄ ĩpossibile esset nobis dicere que qualis ⁊ quãta sit ista cõuersio: s3 scitũ est perfectũ atq3 cognitũ: ꝙ qlibet calor siue naturalis siue accidẽtalis: tã si fuerit extrinsecꝰ siue intrinsecꝰ: qui si inuenit rẽ aquosam in quã agat: cõuertit illã in vaporẽ ⁊ illud ꝙ est grossu3 in ea remanet: subtile aũt euaporat̃ ⁊ recedit. Epar aũt qñ ē in sua cõplexione naturali optima ⁊ ꝑfecta est cã vniuersalis ⁊ cõuersionis nutrimenti in oĩbus mẽbris ꝼm naturã ⁊ cõplexionẽ vniuscuiusq3 ipsorũ. Sed qñ debilitat̃ calor naturalis in eo ita q̊ nõ põt hanc oꝑationẽ cõplere a3ere: generant̃ inde vapores multi q cõuertunt̃ ⁊ coadunantur in cõcauitate ventris: ⁊ fit hydropisis q̃ dicit̃ timpanites. Et ꝓ maiori parte est hec egritudo cũ grossicie ⁊ duritie splenis magna: eo ꝙ quãdo epar nõ agit in substãtiã nutrimẽti id ꝙ debet de sui ꝓprietate ⁊ natura: hoc est mutare dictã subam in rẽ aliã que oĩmodo in oĩbꝰ assimilet̃ sue sube ⁊ q̃litati. Et qñ h̄ oꝑatio erit a nã v̄sus aliquã ꝑtẽ caliditat3: tũc supcalefit nutrimẽtũ ⁊ adurit̃ ⁊ nã illud mittit ad splene3: eo ꝙ oẽ adustũ ꝑtinet ad melancoliã: ⁊ sic inflat̃ splen atq3 tumescit: ⁊ hac de cã ꝓ maiori ꝑte nõ iuenies tĩpaniticũ absq3 egritudine ⁊ tumore ⁊ inflatiõe splenis. Sed hydropisis siqdẽ asclites generat̃ qñ nõ pñt renes abstrahere aquositatẽ q̃ generat̃ in epate cũ sanguine q̃ ꝯsueuit descẽdere ad renes ꝑ vias vrine q: cũ remanet in epate cũ sanguine repudiat̃ a mẽbris: vnde sanguis ille aquosus ab ipsis mẽbris expellit̃ ad vẽtris cõcauitatẽ: ⁊ inde fit asclites. Nota tñ ꝙ si h̄ error fuerit p̃ncipaliter ab errore ⁊ debilitate epatis: nõ potentis sequestrare purũ ab ĩpuro: ⁊ spãliter aquositatẽ dictã. Fit p̃mo hydropisis q̃ dr̃ hyposarcha: et secũda. s. absclites a debilitate ⁊ egritudine renũ h3 ꝓuenire. S3 ꝯsiderare debes vtrũ illa egritudo vel debilitas renũ fiat vel ꝓcedat ab epate: vel sit cã alicuiꝰ ꝓprie egritudinis q̃ est in ipsis renibꝰ: ꝙ si peccatũ nõ fuerit in epate sed est sanũ oĩno: ⁊ debilitas ⁊ egritudo fuerit in ipsis renibꝰ: tũc principaliter fit hydropisis q̃ dr̃ absclites. Et debilitas qdẽ virtutis epatis euenire põt a mala cõplexione q̃ fit in ipso. Quoꝝ spẽs. viij. sunt sicut est manifestũ: q̃tuor. s. simplices: ⁊ q̃tuor cõposite. Et cura vniuscuiusq3 est reducere epar ad suam complexionẽ naturalem cũ quibꝰ ꝯuenit. S3 debilitas epatis q̃ fit ab egritudine que est in ipso corꝑe epatis est opilatio vel apostema. Et apostema est egritudo cõposita ex cõsimilibꝰ ⁊ officialibꝰ. Cura siqdẽ opilationis est cũ aptiuis: apostematis vero cũ remouẽtibꝰ cãm ipsiꝰ. Et accidit etiã in epate durities cã potationis aque frigide vltra debitũ: vel debilitas virtutis ipsiꝰ cã vsus aceti suꝑflui. Et cura duriciei q̃ fit ab aqua frigida nõ est solũ cũ calidis simpliciter: imo idiget cũ eisdẽ q̃ sint cõfortãtia stiptica ⁊ aromatica: sic camomilla ⁊ floꝝ rosarũ ⁊ similia. Et nota ꝙ spẽs hydropisis sic cõponi: misceri pñt ad inuicẽ quẽadmodũ ⁊ spẽs febriũ sit cõponunt̃. Quare si medicꝰ subtiliter ⁊ studiose ꝑspicatus fuerit in cognitõe simplicis: leuiꝰ poterit cognoscere cõpositã ab eadẽ. Et qui curã simplicis ꝑfecte sciet opari nõ absq3 difficultate ⁊ curã cõposite optime sciet exercere.

¶ Confectio cõueniẽs valde ad hoc.

Re. lacce lignoꝝ mũdate floꝝ camomille ⁊ rosaꝝ: cinamomi electi: mastic: gariofi. ⁊ sticados. an. ʒ. i. feis lini modicũ vstulati: oliuarde. i. ruta capria: acreuan. i. scolopendria. an. ʒ. ꝭ. Terat̃ vnaq̃q3 istaꝝ ꝑ se ⁊ cribellet̃ subtilit̃ ⁊ cõficiant̃ cũ sirupo de charscaina ⁊ ꝓpina patiẽti oĩ die ieiuno stõ ex ipso aur̃. v. vel circa illud ⁊ inunge epar cũ istis oleis eq̃liter mixtis. s. de alchoca: ⁊ de iasemino: ⁊ de granis viridibꝰ ⁊ ciba eũ pane bene fermentato cũ turturibus ⁊ passeribꝰ ⁊ pullis ꝑdicũ elixatis in aq̃ ⁊ sale. S3 si debilitas epatis fuerit ex vsu aceti suꝑfluo: tũc cura illiꝰ ē sirupꝰ iste. Re. passolaꝝ enucleataꝝ ⁊ ligricie mũdate. an. libraꝝ. ꝭ. pauichald. ã. carsene ⁊ gafet: ⁊ oliuarde an. ʒ. iij. masticis. ʒ. i. cõq̃ssent̃ quelibet ꝑ se: ⁊ diffundant̃ oĩa in sufficiẽti aq̃ ꝑ noctẽ vnã: mane aũt bulliãt lẽto igne vsq3 ad cõsũptionẽ medietatis: ⁊ colent̃ exprimẽdo fortiter et optime ⁊ adde huic colature 3uchari. libras. x. ⁊ mellis libras. v. ⁊ decoquãt̃ vsq3 ad spissitudinẽ sirupi: ⁊ da patiẽti de isto oĩ mane ieiuno stõ. ʒ. ii. cũ. ʒ. vi. aque dulcis tepide: ⁊ cũ aur̃. v. mell̃. rosacei. Et inunge epar cũ oleo d̊ granis viridibus: ⁊ camomillo an.

¶ Capitulũ secundu3 de apostemate epatis.

Eoritur qñq3 in epate apostema. Q̊ si fuerit in suba sue carnositatis: ⁊ ad saniẽ deuenerit: nõ spero ꝙ infirmꝰ inde ĩ perpetuũ possit liberari: eo ꝙ epar est mẽbrũ p̃ncipale ⁊ fons potẽtissimꝰ: vnde qñ taliter patit̃ p̃uãt̃ eiꝰ virtutes oẽs ⁊ destruũt̃ ⁊ sequit̃ velociter mors.

¶ Caplm. iij. de opilatione epatis.

Cura huiꝰ egritudinis est apire opilatiões ipsiꝰ cũ decoctiõe oliuarde: panicald ⁊ scolopẽdrie ⁊ filibꝰ ⁊ succ in feniculi est maximi iuuamẽti in h̄ casu.

¶ Capitulũ. iiij. de dolore epatis.

Eorit̃ aliqñ in pãniculo epatis extensio sicut in alijs mẽbris cõsueuit euenire: vnde sequit̃ dolor fortissimꝰ q̃si intollerabilis: ⁊ apparet patiẽti q̊ epar sit ꝙ doleat. Et est sensus huiꝰ pãniculi acutissimꝰ ꝓpt̃ multitudinẽ paruoꝝ neruoꝝ in ipso ꝯtextoꝝ. Ego aũt passus fui hũc dolorẽ ⁊ curaui me iungẽdo locũ cum oleo de vitellis ouoꝝ ⁊ nucũ eq̃liter mixtis ⁊ liberatꝰ fui in ipsa die: sed factꝰ fui inde ytericꝰ. Et de ipsa inferiꝰ loquar domino concedente.

¶ Caplm. v. de egritudinibꝰ splenis.

Scias ꝙ splen est mẽbrũ ꝙ h3 a se trahere suꝑfluitates melãcolicas ⁊ trahẽdo illas nutritur ex subtiliori ⁊ puriori ꝑte ipsaru3. Et generant̃ in ipso q̃nq3 egritudines sicut in alijs mẽbris fieri cõsueuerunt. Et nõ est splen ex mẽbris p̃ncipalibꝰ corꝑis: nec h3 multas oꝑationes in corꝑe exercere nisi q: trahit ad se suꝑfluitates grossas sicut renes trahũt subtiles ⁊ aquosas: ⁊ istõ mẽbrũ augmentat̃ ⁊ ingrossat̃ multũ. Et cura huiꝰ ē cura supascripta in epate. Et scire debes q̊ splen sustinere põt fortiores medicinas valde ipso epate. Et nõ tradas hec obliuioni. s. qñ vis dare medicinas ꝓ splen. ut admisceas eis ſꝑ ea q̃ habeãt acetositatẽ: eo ꝙ istud mẽbrũ ꝓprie nutrit̃ istud sapore: ⁊ ꝓpter hoc attrahit acetositatẽ ⁊ rapit cã violẽter: ⁊ hac de cã miscẽda sunt acetosa medicinis splenis ut differãt virtutes eaꝝ citissime ad ipsum ⁊ acetum habet dictas medicinas citissime ipsi spleni ferre ⁊ deportare. Et iã est notum ꝙ qñ ingrossat̃ splen in tñ ꝙ nõ põt ad se trahere grossiciẽ sanguinis atq3 eiꝰ fecẽ remanet tũc dicta fex cũ sanguine ⁊ spargit̃ ꝑ venas ĩ vniuersu3 corpꝰ ⁊ alterat̃ inde cõplexio epatis ⁊ debilitat̃: et ex ipsa debilitate sequit̃ vna ex speciebꝰ hydropisis vel plures. Et de hydropisi ⁊ suis tribꝰ spẽbꝰ supiꝰ breuiter ꝑtrãsiui: nũc aũt intẽdo cõplere tractatũ. Cõfectio sirupi ꝯferẽs valde duriciei ⁊ magnitudini splenis. Re. camomille ⁊ corticis radicis tamarisci: oliuarde al's. gafec. thumeni: al'. sticados ⁊ iabade ⁊ flazia: al'. capillis veneris: ⁊ scolopẽdrie ⁊ asarabachara. an. ʒ. i. rubee cintoris. ʒ. ꝭ. radicis de balzaru. ʒ. i. corticis radicis feniculi: ⁊ cortic: radicũ caparis. an. aur̃. v. masticis aur̃. iij. croci aur̃. i. liqricie mũdate põdꝰ medietat3 oĩu3 p̃dictaꝝ medicinaꝝ cõquassent̃ q̃ sunt cõq̃ssanda ꝑ se ⁊ infundãt̃ nocte vna in xxiiij. libris aque calide ⁊ mane bulliant lento igne vsq3 ad cõsumptionẽ medietatis aque ⁊ colent̃ fortiter exprimendo: et illi colature adde. viij. libras mellis dispumati. ⁊ libras. ij. 3uchari et bulliãt iterũ lento igne donec incipiãt inspissari: ⁊ tũc adde aceti vini fortissimi libras. ij ⁊ bulliat vsq3 ad inspissitudinẽ sirupi: ⁊ reponãt̃ in vase vitreo: ⁊ cũ opꝰ fuerit da eo patiẽti ab. ʒ. i. vsq3 ad. ij. mane ieiuno stomaco cũ ter tãto aque dulcis calide: ⁊ cũ duo

bus auī.mellis roſacei:⁊ cibeť cibis ſubtilibꝰ⁊ de carni-
bus denť ei pulli parui et colūbini:⁊ ſi vis dare ei galli-
nas vna die dabis ⁊ alio nō:⁊ rege eū taliter donec fuerit
liberatus. Et emplaſtrū iſtud iteꝝ ſpleni ſupponať: qm̄
ꝯfert valde. Re.radicis tamariciſ⁊ camomille:⁊ floꝝ nar
ciſſi⁊ floꝝ d̕ iaſemini an.ꝑtes eq̄les:radicis caparis q̄rtā
ꝑtē:farine ordei vel ſpelte quātū ē q̄rta pars oīuꝫ medici
naꝝ et incorporenť cū aceto ⁊ aqua equaliter mixtis ⁊ po
ne calidū ſuꝑ ſplenē:⁊ ligas ꝑ h̕ emplaſtrū folia viridia fi
cus:⁊ comedat infirmꝰ an̄ cibū pomitella caparoꝝ.poſtq̄ꝫ
fuerint madefacta in aq̄ cū ſale ⁊ aceto qm̄ ſunt magni iu
uamēti in hac egritudine:et teneat dictū emplaſtrū in no
cte ⁊ in die:inungať bis cū oleo de lilijs et roſeaceo. Sci
endo ꝙ aliqñ h̕ egritudo certificať ꝑ vrinā turbidā quan
do mingiť in quātitate magna. Et h̕ ideo.q2 qñ ſplen nō
pōt trahere dictā ſuꝑfluitatē ad ſe remanet cū ſanguine et
expelliť inferiꝰ ꝑ vrinā. Et aliqñ dicta ſuꝑfluitas expel-
liť a nā ad cutim exterioreꝫ corporis: ⁊ fiunt ibi veſtigia
nigra lata vel coloris violacei et incōtinenti poſt appari
tionē dictoꝝ veſtigioꝝ remouenť durities⁊ groſſicies ſple
nis:et h̕ vidi pluries ꝓprijs oculis:ſicut multotiēs vi-
di ytericiā citrinā in cute fieri qñ colera exteriꝰ expelliť ad
ipſam:et quando iſte humor ꝑ ſeceſſum emittiť non cura
tur ab omnibus:ſed quādo in cute apparet:tunc ad me-
dicos currūt velociter pre timore.

Capl'm.vj.de ytericia citrina.

Hec egritudo in corpore generať qñ colera ſiml'r ex
teriꝰ ad cutim expelliť: et vertiť color eiꝰ ſimilis
coloris citri et albū oculi ſil'r. Tū cōſiderare de-
bes vtrū h̕ patiens priꝰ pateret acutā febrē vel nō:et ſi pa
tiebať vide ſi poſt iſtā expulſionē remaneat alleuiatꝰ a fe-
bre vel nō:aut ſi erat priꝰ ſine febre: ſed apparēte yteritia
fuit febris:et iterū ſi erat cū febre:ꝯſidera vtrū dicta yteri
cia apparuit an̄ ſeptimū diem vel poſt. Qđ ſi in ſeptima
die euenerit:ſpa bonū de infirmo:eo ꝙ facta eſt iſta expul
ſio poſt digeſtionē materiei. Qđ ſi apparuerit dicta yteri
cia in principio febris:timendū eſt de infirmo ne habeat
apoſtema calidū in epate:vel in ſuis pelliculis. Et qñ ſic
eſt oēs humores ad epar deriuātes in colerā conuertunť
et inde color totiꝰ corpis inficiť atq̄ꝫ intingiť ab eadē. Et
cū fueris certificatꝰ ꝙ h̕ apoſtema eſt in epate ꝯfirmatum
fac tūc oīno patientē abſtinere ab oī re calida atq̄ꝫ dulci:
ab oleo oliuaꝝ et ab oī pīguedine et vētuoſitate:q2 ſi dede
ris ex iſtis aliqd interficies infirmū oīno. Et ſtudeat po-
tare eū aqua cucurbite.et ciba eū panata decocta in aqua
ipſiꝰ cucurbite nō admiſcēdo ei ſpeciē aliquā niſi coriādrū
vel ſucū. Qđ ſi virtꝰ fuerit debilis dabis ei cucurbitas co
ctas cū ꝑdicibus:et infrigida eas in puteo vel niue. Et ſi
certꝰ fueris ꝙ in epate nō fuerit apoſtema: ꝯſidera ſi opila
tio aliqua fuerit in canali: ſeu meatu ſuperiori vel inferio
ri ciſtis fellis vel veruca ſeu pūſtula in aliq̄ ipſoꝝ gene-
rata. Qđ ſi fuerit tunc colera extendiť atq̄ꝫ ſpargiť ꝑ totū
corpꝰ cū ſanguine,⁊ membra ſui acuitate ⁊ amaritudine
repudiāt ipſam ⁊ expellūt eā ad cutim: ꝙ eſt mēbrū debi
le et eſt membrū creatū a deo ſublimi ad defenſionē corpo
ris totiꝰ: ſed expelliť in eā a natura ꝓpter meliꝰ. Et cum
ſciueris nō fuerit in epate ſed eſt in aliquo predictoꝝ ca-
naliū fellis: regēdus eſt infirmꝰ ſicut diximꝰ addēdo et mi
nuendo ꝓut tibi videbiť expedire: faciēdo tñ curā blādaꝫ
atq̄ꝫ gerā donec dicta puſtula fuerit digeſta vel diſſoluta
Et ſi veruca fuerit ibidē īpoſſibile ē ꝙ diu moreť qn diſ-
ſoluať vel corodať: cū colera quotidie inde tranſeat et ſui
acuitate habet ipſam diſſoluere rodere et deſiccare. Sed ſi
yteritia fuerit ex liberatione colere que ꝓpter ſui multi-
tudineꝫ et habundantiā ſpargitur ꝑ totum corpus: que
habūdantia facta eſt ex multa comeſtione rerum calidarū
ſicut mellis et ſimilium. Tunc cura eius eſt leuis quia
non indiget niſi frangere caliditatem corporis totius et
hoc cū aqua cucurbite ⁊ citroloꝝ ⁊ anguriaꝝ:⁊ cū aqua ro
ſata ꝓpinando ei predicta ad bibendū poſtq̄ꝫ fuerint in-
frigidata in niue vel in puteo. Et da ei ad comedēdū len
tes decoctas in aqua cucurbite: ⁊ aceto qm̄ eſt cibꝰ in hoc
caſu valde vtilis ⁊ perfectꝰ. ⁊ fit etiā ytericia ex potu ali-
cuiꝰ rei malitioſe. Sicut accidit azir filio ali q erat conceſta
bilis regis qui miſit pro me: ut ad eū ſibilie ire deberē: et
inueni eū glaucū in corpore toto. Et cōſiderādo cū oī ſolli-
citudie ſuꝑ negotio graue mihi valde videbať īueſtigare
⁊ certificare me de cā huiꝰ egritudinis:⁊ hac de cā nō aude
bā ei curā adhibere. Et ꝯſiderando p̄cedentia infirmātis:
nō videbā ꝙ ex ipſis iſtud accidens habere debuiſſet: eo
ꝙ in eodē inſtanti in quo habuit ytericiā: habuit ſimiliť
⁊ caſum appetitꝰ. Cogitaui ꝙ bibit ⁊ comedit rē veneno
ſam de natura cuiꝰ erat cōuertere cōplexioneꝫ corporis to-
tiꝰ incolūm. Et dixi ꝙ h̕ cōuerſio erat ex ꝓprietate rei di-
cte ⁊ nō ex ſua cōplexione: q̄re cōuerſus ad deū cōfidēs to
taliter in eū rogaui ut ei minime plus nocumenti inferre
poſſem q̄ꝫ illud ꝙ habere videbať. Dedi ergo ei ad potā
dū pondꝰ triū granoꝝ ordei de belzchard Gloſa.

Nota q̄ꝫ magis ꝓpriū belzahard ⁊ vtiliꝰ ceteris eſt
illud ꝙ ꝓpe oculos ceruoꝝ oriť in partibꝰ oriētis tali mo
do. Sciēdū eſt ꝙ cerui magni illiꝰ partis comedūt aliqñ
ſerpētes ut fortes fiant:⁊ an̄q̄ꝫ recipiāt inde nocumentū
currūt ad flumia dulcia ⁊ intrant intꝰ tm̄ donec aq̄ attin
gat eis vſq̄ꝫ ꝓpe os:⁊ totū iſtud documētū habēt a natu
ra:⁊ tm̄ morant ſic abſq̄ꝫ vlla potatione aque. Qđ ſi bibe
rent aliqd de aqua morerenť citiſſime donec oculi eoꝝ in-
cipiūt lachrymare:⁊ illa lachryma inuiſcať ⁊ coagulatur
ſub palpebris ⁊ intm̄ ſic morant:⁊ oculi tm̄ ſic lachrymā
tur donec illa lachryma creſcit ⁊ augmentať ad quātitatē
caſtanee vel nucis:⁊ cōſentiūt venenū receſſiſſe nocumē-
tū:exeunt inde ⁊ vadunt viā ſuā ⁊ illa lachryma ſic indu
rata ut lapis fricando cadit:⁊ inueniť ab hominibus: et
eſt bezcard perfectius ⁊ vtilius ceteris bezcard. Dedi
cū.℥.v.aque cucurbite. Et poſui aquā cucurbituꝫ ad re-
primēdū furioſitatē illiꝰ caliditatis acq̄ſite: ⁊ bezacahard
ad expellendū venenū:⁊ ſic poſui cōpl'onē cucurbite frigi-
dā ꝯ ꝯpl'onē calidā patientis:⁊ ꝓprietatē bezcard ꝯ q̄lita
tē ⁊ ꝓprietatē veneni:⁊ ſic inde ꝑfecte fuit liberatꝰ. Unde
ex hac cura fui mirabiliter cōmēdatꝰ. Et q viderūt ⁊ au-
dierūt venena ꝓ nihilo reputabāt faciēdo illud. Et iam
ſciuiſti ꝙ antiq medici dixerunt ꝙ yteritia q̄ fit in princi
pio egritudinis ē mala valde: eo ꝙ fit an̄ digeſtionē ma-
teriei. Sꝫ ego dico ꝙ eo q2 yteritia fit ex humore acuto eē
debet velocis motꝰ in oībꝰ ſuis actionibꝰ ⁊ paſſionibꝰ vñ
nō videť eſſe lōginquū nec extraneū ſi recipit digeſtionē
in ſecūda die ⁊ magis in quarta: ⁊ maxime in iuuētute ⁊
in regione calida ⁊ in tp̄e calido:⁊ qñ flant vēti oriētales
vel meridiani. Et iā huc uſq̄ꝫ locutꝰ ſū de yteritia ꝓut
mihi videť ſufficiēť. Nūc aūt intēdo tractare de exclama
tione ⁊ ſciſſura ſifac.⁊ exitꝰ inteſtini qđ eſt ſupra ventrē.

Tractatꝰ.xiiij.de egritudinibꝰ q̄ fiunt in ſifac.

Capl'm.j.de ſciſſura ſifac ⁊ exitus inteſtini.

Capl'm.ij.de vulnere ꝙ fit in ſifac ⁊ ventre.

Incipit capl'm primū de ſciſſura ſifac.

Sifac aliqñ ſcindiť aut ex ꝑcuſſione facta cū li
gno vel lapide vētre repleto exiſtente: aut ex
ſaltu valido poſt repletionē: vel ex īpetuoſa
et ꝯtinua tuſſi aut ex ſuꝑfluo pōdere ⁊ horū
ſimiliū. Et ſcias ꝙ qñ ſcindiť ſifac q̄ꝫuis in
principio ſit parua ⁊ modica quotidie augmentať ⁊ dila
tať:⁊ in tm̄ ſic multiplicatur donec inteſtina exeant: non
habēs qd ſuſtētet ipſa niſi cutis exterior:⁊ inde ſequiť do
lor ventris ⁊ rugitꝰ ⁊ diſpoſitio infirmi tota mala efficiť
⁊ maxime illis q vtunť exercitijs laborioſis: ſic ē eq̄tatio
⁊ curſus equoꝝ:⁊ oꝑatio arciū q̄ fiunt cū difficultate ⁊ la-
bore magno et ſimiliū. Quare in iſtis q laborioſe et quoti
die ſic exercitanť quotidie dilatať in eis ſciſſura. Cura āt
huiꝰ egritudinis eſt quies ſpāliter illis q hanc ſuſtine-
re poſſunt cū modico cibo et potu et ꝯtinuo iaceant ſuper
dorſuꝫ abſtinēdo a forti vociferatiōe. Et ſi tuſſiunt abſti-

nere ab ipſa toto poſſe. ⁊ ſtudeant ut eã quietã faciant atq₃
lentã. euitãdo ſternutationẽ quantũ poſſunt. Et poſtmo
dũ reducaẽ iteſtinũ in locũ ꝓpriũ ligãdo deſup emplaſtrũ
ſtipticũ cũ tñ groſſe ſubſtãtie nimis, ⁊ cõtinuãdo optime
oĩa iſta poſſibile eſt ꝙ liberetur deo dante. Sciendũ tñ ꝙ
conſolidatio huius ſifac eſt difficilis valde. ⁊ q: eius ſitus
eſt in loco humido valde. ⁊ cũ mouetẽ. corp⁹ ſemꝑ cũ eo mo
uetẽ ⁊ ꝯquaſſatẽ ſifac. Ego autẽ tẽpore meo vidi quẽdã ami
cũ meũ qui paſſus fuit hanc ſciſſurã. ⁊ receſſit ab eo hac de
cã poſſibilitas exercendi oĩo oĩum que agere conſueuerat.
Et erã tunc iuuenis Et cũ illa ſuperuenit ei dolor valid⁹
in ventre cã multe comeſtionis vuarꝫ ⁊ pomorꝫ: ⁊ iteruꝫ
in toto corpore acutiſſimos habuit dolores ita ꝙ nullate
nus poterat ſe mouere. niſi cum difficultate ⁊ labore maxi
mo. Studui ergo circa eũ in remouendo dolores: ⁊ prece
pi ei vt minime cõmedere deberet. niſi modicũ panis bo
ne fermẽtati cũ paſſeribus decoctis in taffea: tã diu decoc
tis donec carnes eorꝫ diſſolui ab oſſibus videanẽ. Et ſic te
nui eũ cũ iſto regimine iacendo ſupinus per duos mẽſes
ita ꝙ nõ poterat orare more ſarracenorꝫ niſi in corde ſuo. ⁊
ſic remoti fuerũt dolores remota materia eorꝫ ⁊ liberatus
fuit ab eis integre ⁊ perfecte. Et remotis doloribus cepi
laborare circa rupturã ſed feſſus ⁊ fatigatus pre longitu-
dine tẽporis dimiſi eũ pcipiẽs ei vt quieſceret tẽpore lon
go iacendo ſupinus ⁊ ſic ſtando cũ dicta modica ac ſubti-
li. rediit inteſtinũ in locũ ſuũ permanens vacuũ. ⁊ ſic con
ſtricte fuerũt partes ⁊ conſolidat⁹ fuit pfectiſſime abſq₃ cu
ra alia. Et ꝙ rememorat⁹ ſum de iſto. non feci niſi vt ſit
exemplum aliis cum contingerit caſus ſimilis.

Capitulum ij. de vulnere ventris.

Quando autem in ventre fit vulnus ex ferro ligno
vel lapide. ita vt zirbus inde exeat. tũc pmo me
dicus laborare debet. vt ipſum zirbũ intus remit
tat ⁊ redire faciat ⁊ ſi ſuper ipſuꝫ apparuerit puluis vel pi
lus vel ſegatura alicuius ligni primo eſt optime ablue n-
dus cuꝫ aqua tepida. ⁊ poſtea quiete int⁹ reponatur. Et ſi
aliqua pars zirbi denigrata fuerit vel corrupta incidaẽ ⁊
cũ filo ſete ſuatur. ⁊ ponatur intus. ponẽdo ſup ſuturam
ea que habent cõſolidare ſubtiliando regimẽ vt ſuperflui
tates minime ibi poſſint habundare. Quod ſi ex vulnere
ſanguis in quantitate multa nõ emanauerit. fac infirmũ
ex baſilica que arabice dicitur balbackal. flobotomare. qñ
eſt cura generalis in oĩbus vulneribus prohibẽs fluxuꝫ
humorũ ad locũ vulneris. Et ſic ex vulnere inteſtinũ exie-
rit abſq₃ vlla lexione ſui. tunc ſtudeas cũ omni feſtinatio
ne ⁊ ſollicitudine vt ipſum leniter atq₃ plane redire faciaẽ
eo ꝙ ſi aliquã morã extra faceret. inflaret ⁊ nõ poſſet poſtea
redire vnde exiuit. Quod ſi ex mora forſam ad inflationẽ
deuenerit. habeas tũc aquã dulcẽ calefactã tepidã in vlti
ma tẽperantia Et ſparge ipſam ſuper orificiuꝫ vulneris
vicẽ poſt vicẽ. donec inflatio remoueatur. poſtea cũ oĩ pla
nicie ⁊ ſuauitate labora vt ipſum intus redire facias. inũ
gendo ei quietẽ ꝯtinuã: ⁊ vt abſtineat ab oĩ vociferatione
clamoroſa: ⁊ a ſupfluo cibo ⁊ potu. Et cib⁹ ei⁹ ſit. cui⁹ mo-
dica quãtitas multũ nutriat. ⁊ ſufficiet ei in cibo duo te-
ſticuli galli decocti in taffea. Et ſtudeas in remotione hu
morꝫ ⁊ in elongatione ipſorꝫ a loco vulneris. ⁊ inũge par-
tes que remote aliquãtulũ a vulnere in circuitu cũ oleo ro
ſaceo odorifero atq₃ aromatizato. ⁊ nõ moueaẽ infirm⁹ vſ-
quequo vuln⁹ fuerit conſolidatũ. Sed ſi cũ vulnere pfo-
ratũ fuerit inteſtinũ ⁊ fuerit ex gracilib⁹ ipoſſibile eſt meo
iudicio vt libereẽ ⁊ conſolidetur. Quod ſi fuerit in groſſis
impoſſibile erit vt viuat infirm⁹. Et ſi ſola vna ex pelli-
culis inteſtini fuerit perforata vel exlaniata. poterit inde
bene liberari deo dante. Et ſi vltra fuerit perforatũ. diffi
cilis erit cura atq₃ grauis. ⁊ poſſibile erit forſan vt viuat
infirmus. ſic in iſta diſpoſitione. Sicut viſuꝫ eſt ab hoĩb⁹
de quibuſdã aĩalib⁹. Et vidi tẽpore meo hoĩeꝫ a quo ſter
cus per vuln⁹ exiebat qui vixit ſic in iſta diſpoſitione ma
la longo tẽpore faciendo facta ſua. ⁊ aquirebat vnde viue-
bat quãuis male ⁊ cũ difficultate. Hucuſq₃ ego decla-
raui ſub breuitate accidentia huius mẽbri. Nunc autẽ in
tendo determinare de accidentibus ſtomachi.

Tractatus xv. de paſſionib⁹ ſtomachi.

Incipit capitulũ primũ de ethica ſtomachi.

Hec egritudo qñ accidit alicui. primo deſiccaẽ
ſtomachus paulatiue. ⁊ ſubtiliatur corpus
eius in tñ: donec ad ſubtilitatẽ pãni deue-
niat. ⁊ debilitatur inde ſtomach⁹ ita qð non
poteſt cibũ digerere. Et hac de cã primo in-
ter egritudines ſtomachi de iſta volui pertractare q: me-
dicis oculta valde eſſe probatur. Attende ergo in cura hu
ius egritudinis ⁊ caue ne vtaris aliquo modo in hoc caſu
confortantibus ſtomachũ cognitis qui habeant ſtipticita
teꝫ. ⁊ ſiccitatem. Ne forte ſtomachus ab eis ſuperfluã reci-
piat calefactioneꝫ. Signa quoq₃ huius egritudinis ſunt
hec. ſ. abſentia vomitus. ⁊ ꝙ in ſomno nullã eicit humi-
ditatem ex ore ⁊ debilitas ⁊ caſus appetitus :: ⁊ debilitas
maxima digeſtiue: ita quod in ſtercore ipſius nulla dige-
ſtio eſſe reperitur. ⁊ eſt abſq₃ malo odore ⁊ in tñ pmanet
imutatus ꝙ aſſimulaẽ cibis cõmeſtis. nec habet patiens
eructatiões. ⁊ ſi aliqñ eructat. illud facit debiliſſime. ⁊ ſen
tit nocumentũ a cibis deſiccatiuis: pulſus vero ipſius eſt
durus ⁊ paru⁹. ⁊ abſq₃ diuerſitate ⁊ variatione. Et cũ hec
ſigna in aliquo apparuerint: cert⁹ eſto ꝙ eſt macies ⁊ ethi
ca ſtomachi. ⁊ maxime cũ dormierit infirm⁹ ſupin⁹: ſi ap
paruerit cõcauitas in loco ſtomachi: tũc infirmus eſſe de
bes in illa oppinione oĩo. Et ſi poſueris manũ tuã cõpri
mendo ſup ſtomachũ in illa cõcauitate ⁊ ibi percipies du-
riciẽ eſſe acuitatẽ ſine dolore pacientis ex illa cõpreſſione
et percipies pulſum ſub manu tua ⁊ pcuſſioneꝫ. tunc cer-
tiſſime ⁊ abſq₃ vlla dubitatiõe hec paſſio eſt maties ⁊ ethi
ca ſtomachi eo ꝙ pceptio ſenſuſ: pulſus non eſt niſi ex arte
ria que eſt i orifitio ſtomachi que minime ſentiretur: vllo
modo niſi corpus ſtomachi magnifice eſſet extenuatũ. Inci
pe ergo a cura huius egritudinis ab inunctione ſtoma
chi ipſius cũ oleo amigdalarꝫ dulciũ. ⁊ oleo granoruꝫ viri
diũ. i. altarij ſintq₃ in. ℥. i. oli amigdalarꝫ. auẽ. ij. olei gra
norꝫ alzarij. ⁊ decima pars ipſorꝫ aque dulcis tepide. Et
cibeẽ cũ pullis puis decoctis in taffea. ⁊ oleũ eius ſit oleũ
amigdalarꝫ dulciũ ⁊ pro ſpecieb⁹ vtatur maſticibus bul-
litis in ferculis ſuis. Et cerotũ ad ponendũ ſuper ſtoma-
chũ ſit factũ ex pice nauali mollificata cũ oleo amigdalaruꝫ
dulciũ. ꝙ ſuper ſtomachũ tenere debet tñ per dimidiam
horã parꝫ plus vel minus. qñ ſi diu ibi permaneret. non
modicũ infirmo nocumentuꝫ haberet inferre. Et remoto
emplaſtro incontinenti inungatur ſtomach⁹ oleo amigda
larꝫ dulciũ ⁊ oleo roſaceo que ambo ſint recẽtia min⁹ vni⁹
anni. ⁊ propinetur ei lac capre ad bibendũ. quod ſit tã recẽ
ter mulſũ ꝙ nullã infectionẽ ab aere recepiſſe: cuius quã-
titas ſit ab. ℥. i. vſq₃. iij. ⁊ ciba eũ pullis ⁊ teſticulis gal-
lorꝫ. qñ teſticuli huic infirmo laudabiliores exiſtũt ipſis
pullis ⁊ cibeẽ in die ter. Et ſtudeas vt cibi ei⁹ ſint facilis
digeſtionis, phibendo ei oĩa ſiccea. ſiue ſint calida ſiue frigi
da cognoſcendo ꝙ calida ſunt maioris nocumẽti etiã ſi ſint
humida eo ꝙ caliditatis eſt diſſoluere. ⁊ poſtq₃ ita eſt pac
cidẽs habent deſiccare quãuis humida ſit natura ⁊ hoc ap
paret in aqua calida. qñ quãuis humectet ⁊ actu ⁊ potẽ
tia manifeſte. tñ propter ipſius actualeꝫ caliditatẽ de ſub
ſtantia membri habet aliquid diſſoluere, ⁊ nos debemus
in hac egritudine euitare cũ oĩ ſollicitudine que habent ⁊
poſſunt diſſoluere ⁊ deſiccare, imo intentio tua tota eſſe de
bet in humectãdo hoc membrũ. ⁊ eius digeſtionem con-
fortando. Et nota ꝙ ſtomachus eſt mẽbrũ nobiliſſimuꝫ

vel vt principale ꝓpter colligantia oris ſtomachi ad cere
brū.⁊ ꝓpter multā quātitatē neruoꝝ qui ſunt ibi.⁊ hac
de cauſa ſollicite intendere debes in conſeruando ipſum
manutenēdo ⁊ eius virtutē.ponendo in oībus ſuis me-
medicaminibus ſtiptica ⁊ aromatica ſi haberent aliquā
amaritudinem ſicut eſt amaritudo roſaꝝ non noceret imo
ꝯferret multū.Et pulle ſue ⁊ teſticuli galloꝝ q̃s ꝯmedere
debet:debēt eſſe diſcocte multū:⁊ panis eiꝰ ſit optime fer-
mentatꝰ:parū vel quaſi nihil habēs de ſale:⁊ ſit ex pfectiſ
ſimo frumento qḋ optime ſit maſinatū:⁊ buratatū et mala
xatū perfecte cū dulci aqua tepida:⁊ oleū quo vti debet:ſit
oleū amigdalarū dulciū vel olīū ſciſaminū.tñ ſcire debes
ꝙ oleū amigdalaꝝ eſt conuenientiꝰ ⁊ magis laudabile: eo
ꝙ oleū ſiſaminū habet mēbra debilitare vtentibus: de eo
multū.cū careat oī ſtipticitate ⁊ habet fetorē oris.ꝑcreare
cōtinuando cū multū.quāuis nō noceat aliquādo recipi-
endo de eo bis vl' ſemel:in ipſa hora qñ extrahitur.Et nō
nocet ei abſtinere a potu qñ comedit.Oleū vero oliuarū
ſi fuerit ablutū ter vel quater in hac egritudine cōfert etiā
Et aqua ordei cōuenienter ꝑparata modice exhibita valet
Jam ergo mihi videt̃ hucuſq; ſufficienter declaraſſe que
ad curā huiꝰ egritudinis habent pertinere.volo tñ modo
addere iſtud modicū.ſ.ꝙ oportꝫ te oīo euitare ea que ſunt
magne ſtipticitatis ⁊ amaritudinis:q̃uis ſtomachus in
quātū eſt ſtomachus requirat ſtipticitatē tēperatā cū mo-
dica amaritudine tñ.tam ꝓpter egritudinē quam ꝓpter
naturā mēbri debet euitare oīa acetoſa. Sed vt differatur
virtus medicinarū ad vil'os ſtomachi.oportet aliquādo
vt miſceas ſuis medicinis aliqua acetoſa.Et citonia aſſa-
ta multū valent in hac egritudine qm̃ ſua humiditate ſiti
remouent.⁊ ſua ſtipticitate ⁊ aromaticitate habēt v̄tutes
confortare:⁊ ſua acetoſitate faciunt peruenire virtutes ad
villos ſtomachi.Et ſic cōpleta eſt remoratio huius egritu
dinis que occulta eſt valde pluribus medicis ⁊ paucos
de ea inuenimus tractauiſſe.

¶ Capl'm ſcōm de apoſtemate ſtomachi.

Et hec quidē egritudo in ſtomacho aliqñ euenire
poteſt ſicut in alijs mēbris euenire ꝯſueuit. Sed
ſcire debes ꝙ oē apoſtema quod fit in partibꝰ ſto-
machi inferioribꝰ eſt minoris doloris.⁊ eiꝰ accidentia leui
ora valde quam id quod fit in orificio ſtomachi:ſed id qḋ
fit in fundo ſtomachi maioris eſt magnitudinis quā id
quod accidit vel oritur in orificio ipſius.Et cura quidem
hoꝝ oīū apoſtematū generalis eſt. Primo ex baſilica flo
botomare.⁊ frequēter cliſterizare:⁊ regimē multū ſubtili
are vtendo narcotica.ſ.ſtiptica frigida in principio mul-
tum cū paucis reſolutiuis:⁊ quāto plus perſeuerauerit
apoſtema tāto diminuēda ſint narcotica ⁊ reſolutiua aug
mentanda.Et narcotica cōueniētia in hac egritudine:ſūt
ſicut citonia ⁊ pira:⁊ quia iſta ſunt cibꝰ:ideo cōueniētiora
ſunt quā pura medicina.Et ſunt narcotica ſimul ⁊ reſolu
tiua:ſunt ſicut zuchaꝝ roſaceū.Et que ſunt fortis reſolu-
tionis in hac egritudine eſt zuchaꝝ roſaceū mixtū cū mo-
dico flore camomille.qm̃ camomilla de ſui proprietate re
perta eſt ac probata dolores intrinſecos mirabiliter miti-
gare.Quare firmiter dico ꝙ ſi infirmū taliter rexeris a prī
cipio apparitiōis apoſtematis.ſ.cū narcoticis dictis vel
ſimilibꝰ ⁊ reſolutiuis liberabitur infirmꝰ abſq; magno la
bore ⁊ dolore.ſi dictū apoſtema fuerit in fundo ſtomachi
generatū.Sed ſi ortū fuerit in orificio eius.ꝓuenient in
firmo accidentia peſſima ſicut cardiaca.que ſi perſeuerau-
rit diu ꝑducet ad ſincopi ad defectū virtutꝫ. Febris quoq;
ſemper eſt accidēs coniunctū huic egritudini.cuiꝰ fortitu-
do vel debilitas eſt ſcōm nobilitatē loci ipſius apoſtema
tis ⁊ ſcōm naturā humoris eiꝰ. Curādo hāc egritudinem
ſi ꝑuenerit ad ſaniē dūmodo apoſtema in fundo ſtomachi
fuerit generatū infirmus diu poterit viuere:eo ꝙ virtu-
tes ipſius vitales ⁊ aīal' inde multū debilitant̃ ſed natura
les penitus debilitant̃ eo ꝙ ſtomachus minime digere
re poteſt cibū ꝓpter dictū apoſtema quēadmodū antea fa-
cere ꝯſueuerat.Et poſtq̃ in ipſo nō bene digerit̃ impoſſi
bile eſt ꝙ in epate digerat̃:cū ſit in hoc opere ipſo debilior
Si autē apa ī orificio ipſiꝰ ſtomachi fuerit ex eo multū pa
tiens debilitat̃ ⁊ vix abſq; ſincopi eſſe reperit̃.tñ virtus
digeſtiua longe melior in iſto reperit̃ quā in illo in quo ef
ficitur in fundo:eo ꝙ fortior ⁊ melior locꝰ digeſtionis ſto-
macho eſt fundꝰ eius.Et poſſibile ē qñ in ſuperiori parte
ſtomachi fuerit apoſtema:ꝙ ēt ſingultū patiet̃. Quare di
co qḋ ſi diu ꝑſeuerauerit hoc apoſtema ſine liberatōe qḋ in
breui deficiet infirmus ꝓpter debilitatē virtutis ⁊ prop
ter frequētiā prauoꝝ accidentiū que ſucceſſiue fuerit in eo
Et in fundo eiꝰ fuerit prolongat̃ īfirmitas diu ⁊ forſan
liberabit̃ eo.⁊ ſi non morit̃ poſt longū tēpꝰ. Quādo vero
ſanies in hoc apoſtemate apparuerit.da ei añ cibū abſter
ſiua ⁊ mūdificatiua ad potandū.ſicut alreza:⁊ ea que ha-
bent ſtomachū confortare.ſicut maſtices.qm̃ proprietas
maſticoꝝ maxima eſt in cōferendo nocumētis ſtomachi ſi-
cut ſequilicie ꝓprietas eſt dolorē eiꝰ remouere.Et oīa me
dicamina iſtius paſſionis cōfecta ſint cū zucharo.qꝛ ſi vſꝰ
fueris melle lōgo tēpore.corrūpes ſtomachū. Et attēde ꝙ
qñ ꝓpinas hec medicamina infirmo ⁊ nō ſentit inde do-
lorē certiſſime ſcire debes ꝙ locꝰ vlceris coopertꝰ eſt ſanie
multa.vnde tūc nō ſufficit vti debilibꝰ abſterſiuis ⁊ mū
dificatiuis ac inciſiuis:imo indiges eoꝝ que faciūt dictas
operationes cū fortitudine ⁊ violentia.ſicut eſt centaurea
⁊ ꝙ fortiter incidit abſq; caliditate.ē agreſta decocta. ipſa
eni ꝓprietatē habꝫ conferendi ſtomacho:⁊ electuariū factū
ex cimis vitis cū ꝓprietate ⁊ virtute cōfert in hac egritu-
dine.Et vtere huiꝰ inciſiuis ꝓut videbit̃ infirmo conue
nire:videlicet ſi infirmꝰ ex iſtis mordicationē pateret̃ ab-
ſtine ab iſtis ⁊ ſis cōtentus regimie ſupradicto.qm̃ ꝓ ma
iori parte ſi apoſtema fuerit paruū.⁊ regimē fuerit ordina
tū euadet patiens oīo. Si autē magnū extiterit impoſſibi
lis eſt cura eius.

¶ Capl'm tertiū de veruca que oritur in ſtomacho.

Et generatur qñq; in ſtomacho veruca ſicut ī alijs
mēbris.Et ego quidē vidi hāc paſſionē cū eſſem
in carceribꝰ de halli.vni de familia ſua ⁊ ipſe non
digerebat cibū ⁊ febricitabat febre inordinata que aliquā
do fortiter īualeſcebat.⁊ interdū debilitabat̃. Et habebat
ſolutionē nō magnā.Et ille egeſtiones erāt varij coloris
⁊ nō bene cognoſcere poterā cauſā ſue egritudinis.Et cū
tetigiſſem pulſū eius inueni ipſum inordinatū ⁊ nō ma
gnū.cognoui ex hoc ꝙ apoſtema erat in mēbro multorū
neruoꝝ:⁊ ſpecialiter quia erat ſerinus:⁊ debilitas virtu-
tis patientis obuiabat magnitudini ipſius pulſus qua-
re iſta manifeſtabāt verucā eſſe in ipſo ſtomacho.Et quia
nō erat multe velocitatis pulſus ſignū erat manifeſtū ꝙ
nō erat de genere calidoꝝ apoſtematū.paulatiue quidē eiꝰ
caro diminuebatur cotidie.Et cū poſuiſſē manū meā ſu
per fundū ſtomachi. inueni duritiē ibidē ad quātitatem
vniꝰ pomi abſq; ſenſu alicꝰ doloris.⁊ cū fortiter cōpreſſiſ
ſem manū.tunc ſenſit modicū doloris. Et quotiēs itera-
bā cōpreſſionē.fortiꝰ dolebat. Cognoui certiſſime ꝙ erat
moriturus tñ ipſū cotidie confortabā.faciendo ei ea que
habent egritudinē mitigare.q̃uis eſſē de eiꝰ curatiōe de
ſperatꝰ.eo ꝙ virtꝰ ipſius cotidie debilitabat̃.Et qdā die
cū aſſellaſſet aſſellauit quoddā rotundū quod habebat for
mā pomi cū radice vna ⁊ erat ſolidū.Et quotiēs poſtea aſ
ſellabat egerebat ſanguinē in magna quātitate.Et ſic per
ſeruauit pluribꝰ diebꝰ.Et cognoſcebā certiſſime ꝙ morie
batur tñ verecūdabar ſibi dicere. Quadā nocte vocauerunt
me ⁊ inueni cū quaſi mortuū:⁊ indignatꝰ fuit cōtra me cre
dens ꝙ ego qꝛ erā in carceribꝰ dñi ſui nō curaſſem de eo di
ligēter.q̃uis ſibi puriſſime ⁊ fideliter ſeruiuiſſem deꝰ no
uit. Sed debilitas virtutis eius ⁊ prauitas.⁊ fortitudo
egritudinis obuiauerūt curationi ſue.cū oīa ī manibꝰ dei
exiſtant.Et q̃uis de domo mea ⁊ poſſeſſionibꝰ meis me
extraxiſſet.nō fui culpabilis ꝓpter hoc deus nouit.vnde
dñs pacientis ꝑcepit vt affligeret illa de cā quare conuer

sus sum ad dñm ⁊ dixi fiat voluntas dei. Et cũ essem in introitu ianue carceris. dixi illi qui ducebat me qui erat de maioribꝰ ciuitatis iste dñs itendit me molestare absqꝫ cã deꝰ nouit. Et iã sunt plures dies ꝙ ꝓposuerã ei dicere veritatẽ. s. ꝙ nõ poterat euadere ab egritudine ista vllo modo. sed verecundabar contristare animã patientis. Nunc autẽ qꝛ video ꝙ itendit me pro nichilo aggrauare. dico vobis ꝙ nõ viuet vltra. xij. dies. Ira autẽ ⁊ ꝑturbatio animi quã habebaꝫ in me in tñ coegit ꝙ dicta verba taliter dixi ꝙ infirmꝰ me intellexit ⁊ seriose illud feci. ⁊ sic positus fui in carcere. A septẽ autẽ diebꝰ in antea cecidit virtus eius manifestissime. ita ꝙ misit pro vxore sua ⁊ filijs ⁊ in nona die mortuus fuit. Et qꝛ memoratꝰ sum de hoc casu: nõ feci nisi vt exemplũ sit vobis in alijs: tñ si virtus eiꝰ fortis extitisset nõ erat ipossibilis cura eiꝰ: nisi forsan alias multas verucas in stõ extitissent: ⁊ absqꝫ dubio h̃ veruca ñ orit̃ nisi ex humore melãcolico vel ex fleumate grosso viscoso. Et accidunt h̃ ex comestione carniuꝫ camelloꝝ antiquoꝝ ⁊ similiũ: ⁊ ex cõmestiõe etiã crudaꝝ carniũ. Et cũ ꝓcurabã marestã. i. hospitalis infirmoꝝ iueni quẽdã qui ibi habebat verucã in stomacho. Cuiꝰ egritudo aliqñ fortis erat: ⁊ iterdũ debilis. nõ ꝑmanẽs in vno statu nec ex assellatiõe alleuiabat̃. Et cũ ꝯsumptus esset a carne mihi venit ad curandũ: ⁊ ex cõsilio meo ⁊ cura alleuiatꝰ fuit. ⁊ incepit carnẽ restaurare: ⁊ demũ incepit comedere cõtraria cibaria: ⁊ mortuus fuit anteqꝫ ad magnã cõsumptioneꝫ deuenisset: absqꝫ dubio h̃ veruca erat ꝓpe orificiuꝫ stõi: ⁊ ideo velociter mortuꝰ fuit ꝓpter dissolutionẽ ⁊ casuꝫ virtutis quẽadmodum dixi.

❡ Capitulum quartũ de ficu que fit in stomacho que in arabico dicitur dabelari.

Et procreat̃ aliqñ in stomacho quedã apostematis que arabice dicit̃ dubelati. ⁊ ego iã vidi tempore meo quẽdã qui patiebat̃ hãc egritudinẽ qui erat iuuenis in fine etatis illiꝰ: ⁊ coiter erat bone virtutꝭ cuiꝰ ꝯplõ erat calida ⁊ sicca: ⁊ erat multe comestionis ⁊ absqꝫ custodia aliq̃. Cui supuenit debilitas magna ĩ suo corpe toto cũ multa macie ⁊ extenuatiõe. ⁊ cũ h̃ toto comedebat ea q̃ ĩ sua sanitate comedere ꝯsueuerat ⁊ erat absqꝫ febre: ⁊ bñ cibũ suũ digerebat neqꝫ medicis obediebat in custodiẽdo se a malis cibis. Et cũ nõ potuisset ire. decubuit ad lectũ ⁊ tũc mihi facta sua recitauit. Et ego steti tpe bono ꝙ nolui ei ꝯsulere: demũ p̃cibꝰ suis coactꝰ incepi eũ regere ⁊ curare: ⁊ quã diu in meo regimine permanebat: bene erat ei ⁊ cuꝫ a regimine elõgabat̃ corrũpebant̃ facta sua. Et tam diu sic perseuerauit donec ad speciẽ ethice deuenit cũ magno calore: ⁊ ad vltimũ febris illa ꝯuersa fuit ad paroxismos manifestos tñ iordinatos ⁊ qñ comedebat ñ morabat̃ diu ꝙ pulsꝰ eiꝰ ad duritiẽ ꝯuertebat̃ cũ modica velocitate. ⁊ ex inde cepit apparere in fundo stomachi corpꝰ apostematis ⁊ ex sua inordinatione cibi in breui apparuit apostema in grossitudine pomi granati magni manifeste: ⁊ cepit habere fluxũ ventris. ⁊ ex inde cepit habere stomachꝰ motꝰ malos qñ supuenit ei spasmꝰ: ⁊ singultꝰ: ⁊ mortuꝰ fuit ille cũ prauis ⁊ fortibꝰ accidentibꝰ. s. cũ dissolutione virtutis ⁊ sincopi frequẽti ⁊ successiua ⁊ nũqꝫ illud apostema aptũ fuit. Et miratꝰ fui nõ modicũ ꝙ infirmꝰ ille potuit tãtuꝫ durare: donec apostema dictũ ad tantã magnitudinẽ habuit ꝑuenire sed pro certo h̃ nõ fuit nisi qꝛ ipsũ apostema erat ex humore ꝓprio melãcolico aut ex flãte ꝙ erat in vltima grossitudine. ⁊ signũ huiꝰ erat. ꝙ erat q̃si oĩo absqꝫ dolore nec vnq̃ꝫ putredo aliq̃ ab apostemate in stomacho resoluebat̃ nisi qñ morti appropinq̃uit. Et hoc ideo qꝛ aliq̃ res nõ mouet aliqd nec mutationeꝫ facit nisi qñ mouet̃: ⁊ pro maiori pte h̃ egritudo incurabilis est ꝓpter grossicieꝫ humoris ⁊ ipsius maliciã ⁊ hac de cã resolui nõ põt. Sꝫ si egritudo ex lenibꝰ fuerit ⁊ medicꝰ fuerit studiosus. poterit paulatiue cũ dissoluere humectãdo dubellati intꝰ ⁊ extra. qñ rẽ grossaꝫ ipossibile ẽ dissoluere nisi priꝰ humectet̃ ⁊ cuꝫ humectata fuerit leuiꝰ dissoluet̃. Medicꝰ autẽ postea miscere debet has medicinas simł ⁊ tẽperare eas ⁊ iterare ipsas diu donec fuerit liberatꝰ. Si autẽ apostema dictũ ad apertionẽ ⁊ eruptionẽ deuenerit. tũc cura eius erit ipossibilis ꝓpter malitiã humoris qui exit ab ea. ⁊ ꝓpter nobilitatẽ ipsiꝰ mẽbri. ꝙ ẽ in mense necessitatis ⁊ magne operationis in corpore. Et possunt etiã ex hac egritudine alie infirmitates in corpore fieri. hoc est ꝙ cõplexio epatis ab ipsa alterat̃ hoc modo: qꝛ cibꝰ in stomacho patientis nõ bene digerit̃: ⁊ si in ipso nõ digeritur ipossibile ẽ ꝙ in epate digeratur: ⁊ sic epati inducit lesionẽ: sicut vides qđ qñ aliqs hõ granũ frumẽti integrũ nõ decoctũ nec vstulatũ vel contritũ deglutierit: ꝙ stomachꝰ nõ põt ipsuꝫ digerere ⁊ si stomachus nõ potest hoc facere: ergo quomodo epar facere poterit. Et sic de alijs cibis qꝛ qñ stomachꝰ nõ potest ipsos digerere nec epar. Et h̃ alias latius declarabo deo concedente.

❡ Cap. v. de hũoribꝰ diuersis inbibitꝭ in flegmatico stõ.

Et in stomacho qdẽ aliqñ inbibitur flã mixtũ cuꝫ colã in tunicis stomachi ⁊ in ipsius grossitie: q̃re sequit̃ infirmo hac de cã debilitas virtutis digestionis: ⁊ conat̃ vomere ⁊ nõ eicit res de qbus sit curandũ ⁊ habet eructatõnes: qđ si eructatio illa fuerit acetosa: scias pro certo ꝙ cũ illo flãte mixta est melancolia: propina ergo infirmo oĩ mane ad bibenduꝫ de sirupo squinabin: ⁊ de sirupo feniculi an. cũ tanto aque decoctionis masticis calide ⁊ sufficiet. Si aũt dicta eructatio fuerit fumosa. ꝓpter comestionẽ reꝝ siccaꝝ ⁊ dissolutiuaꝝ: ⁊ abstinentiã reꝝ humectatiuaꝝ: scias pro certo ꝙ colera ẽ inbibita in ipso stomacho. Et signũ huius certissimũ est motꝰ iferioris labij. Et cũ h̃ cognoueris. icipias euacuare colerã cũ scamonea ⁊ aq̃ lactis coagulati. cũ seie cartami: vł cũ mirobolanis citrinis. Et q̃uis G. de hoc nõ fecerit mentionẽ. s. ꝙ habeãt virtutẽ coagulãdi lac. experiẽtia tñ nos docuit ⁊ laudauit ꝙ optimi sunt ad coagulandũ ipsuꝫ: Et si ista colera nõ fuerit ex illis que ꝓcedũt ab epate: sed fuerit ex speciebus colere eruginose vel prassine: accidentia tũc erũt fortiora ⁊ ĩpetuosiora: q̃re ñ sufficiet purgare solũ cũ scamonea ⁊ lacte dicto: ĩmo oportet vt misceas cũ predictis de lapide lazuli: aut infusionẽ lapidis lazuli in lacte. Postea dabis ei ad purgandũ ea q̃ ducunt humorẽ grossuꝫ sicut est scamonea cũ q̃rta pte ipsiꝰ ex bdellio cũ aq̃ cucurbite: vel aq̃ lactis. Et qꝛ iste humor ad siccitatẽ declinat: ideo nõ debes ei dare aliquã medicinã: nisi sit mixta cũ re humida sicut aq̃ cucurbite vel aq̃ lactis. Et aloes etiã cuꝫ scamonea mixta cũ re humida cõfert in hoc casu. Si autẽ eructuatio fuerit acetosa ⁊ cũ h̃ patiẽs habuerit tremorẽ labij vt dictũ est: scias ꝓ certo ꝙ h̃ humor inbibitꝰ ipso stomacho p̃mo fuit colericꝰ: postea fuit ibi adustus: ⁊ cõuersus est ad melancoliã. Purgabis ḡ ipsuꝫ quẽadmodũ inferius declarabo. Si vero id ꝙ infusuꝫ ẽ ⁊ ꝓfundatũ in corpore stomachi fuerit flegma. dabis ei primo ad bibẽdũ sirupũ sqnzibin factũ ex melle. Quod si fuerit iuuenis: sufficiet tunc ei dare sirupũ sqnzibi simplicẽ cũ sirupo feniculi. viij. dies vel. x. Regimẽ qdẽ eiꝰ sit panis bñ fermentatꝰ cũ pullis vel turturibꝰ ⁊ passeribꝰ factis in ꝯassa. Et si colerica fuerit mã decoquentur predicta cũ aceto. flegma autẽ purgabis cũ seie vrtice ⁊ cartami. bdelij ⁊ opopanicis ⁊ serapini an. partes eq̃les: pulle collogntide minutiꝫ incise. ⁊ infuse lacte amigdalaꝝ decima ps. Misceant̃ oĩa p̃dicta cũ sirupo sqnzibi facto ex zuccharo: ⁊ da infirmo ad bibendum ẽm virtuteꝫ patiẽtis a q̃tuor aureis ꝰ. v. Si auteꝫ fuerit estas ⁊ patiẽs iuuenis: oĩa p̃dicta misceant̃ cũ oleo amigdalaꝝ dulciũ qñ ẽ bonũ. Qđ si certificatꝰ fueris. ꝙ hũor sit melãcolicꝰ: ⁊ istud scies ex motu labij ⁊ ex motu stõi ad vomendũ. ꝙ qñ stomachꝰ eiꝰ est vacuꝰ eueniũt ei ymaginationes terribiles ⁊ somnia varia. ⁊ ꝓ maiori pte somnia eiꝰ sunt vera. h̃ sunt ꝓpria signa huiꝰ egritudĩs. Igitur postqꝫ h̃ hũor est melancolicꝰ nõ sufficit ad icidendũ illuꝫ cũ sirupo sqnzibiꝫ solo ĩmo oportet vt addas amigdalas amaras ⁊ sirupũ de cẽtaurea: sirupum feniculi: cui dabis

dĩ mane ad bibendũ cũ aq̃ tepida vſq; ad quĩdecĩ dies. Et
poſtea purgabis cũ elleboꝛo nigꝛo. q: illud ꝓpꝛiũ ẽ in at-
trahendo hũc humoꝛẽ in hac egritudine. ſed pmo rectifica
bis eũ h̃ modo. ſ. pones eũ pmo p noctẽ vnã in oleo ami-
gdalaꝝ recẽtiũ: ⁊ decoctiõe polipodij recẽtis: ⁊ ad remouẽ
dũ anguſtiã eleboꝛi addes aliqd de ſticados: ⁊ cũ h̃ etiã ad
iuuat ad euacuatõez dicti hũoꝛis: ⁊ pone ſilr modicũ de la
pide lazuli aut de aq̃ in q̃ fuit ablutus lapis lazuli. Nõ ſi
eſtas fuerit dabis ſolũ infuſionẽ haꝝ medicinaꝝ. Aliud
medicamẽ ad h̃. Re. polipodij recẽt: floꝝ nenufaris an.
ʒ.i. eleboꝛi nigri epitimi an. auř. v. violaꝝ ⁊ regl'itie an.
auř. x. ⁊ aq̃ infuſionis. ʒ.i. ex lapide lazuli optime triti:
q̃ ſunt ꝯq̃ſſanda ꝯq̃ſſenť: ⁊ infundanť p noctẽ vnã in aq̃
feruẽti: ⁊ coleť fortiť exp̃mẽdo ĩ dib⁹. x. ʒ. hui⁹ colatuř po
nať. ʒ.i. colatuř dicte ĩfuſiõis: lapidis lazuli. ⁊. ʒ.ij. ſiru
pi regl'itie. ⁊. ʒ.i. ſirupi maſticini. Et ꝓpina ad bibẽdũ
cũ duob⁹ granis oꝛdei ſcamonee nõ inltũ trite. Et fac cuſto
dire infirmũ in hac purgatõne ſic fit in alijs laxatiuis. Et
q: h̃ hũoꝛ cũ difficultate non modica moueť: ⁊ eradicať ex
loco ſuo: ideo opoꝛtet ut iteres hãc medicinã pluries atq;
pluries ponẽdo ſpaciũ inť vtraſq; tot dieb⁹ q̃t ſellas fece-
rit ex ipſa medicina. ¶ Medicamẽ aliud. Re. lapidis la
zuli polipodij: epitimi: violaꝝ an. auř. i. elleboꝛi nigri in
fuſi p noctẽ vnã in oleo amigd. dulciũ: ⁊ folia colognitide
an. q̃rtã ptẽ auř. vni⁹ ſcamonee põd⁹ duoꝝ granoꝝ oꝛdei
Terať vnaq̃q; haꝝ per ſe: pꝛeter folia colognitide: q̃ ĩcidi
debẽt cũ foꝛficib⁹ minuti addẽdo pꝛedictis medicinis ex
puluere dꝛagagãti ad pond⁹ ipſaꝝ ⁊ tũdẽ ex amigdalis
dulcib⁹ mũdatis ⁊ bñ tritis miſceanť cũ ſirupo maſticino
cui dabis ex ipſo medicamine aur. iiij. facta abſtinentia a
ꝯrijs: ⁊ p̃paratiõe dicta cũ. ʒ.i. oximellis ſimplicis: ⁊ tri-
bus. ʒ. aq̃ calide: regendo eũ pꝛout cõuenit in laxatiuis.
Et ẽ poſſibil' ꝙ ille idẽ hũoꝛ q ẽ inbibit⁹ in ſtõ: ſit etiã in
ipſa ꝯcauitate ipſius tñ qd̾ purgat vnũ purgat ⁊ reliquũ
Si vero dicti humoꝛes varij fuerĩt ⁊ diuerſi in ſpecieb⁹
⁊ cõplexionib⁹ difficiliť cognoſcunť ⁊ medicantur. verbi
gr̃a. ponať ꝙ fl'a inbibitũ ſit in villis ſtõi ⁊ in cõcauitate
ipſius ſit colera vel melãcolia ⁊ iſta qdẽ colera que erit in
concauitate generata erit ex cibis calidis ⁊ ſiccis. aut deri-
uata erit ibidem a ciſtifellis. ⁊ ſi fuerit melancolicus erit
a ſplene. Signa autem quando colera eſt in concauitate
⁊ fl'a ĩbibitũ in ſubſtãtia ipſius ſtõi ſunt h̃. ſ. ꝙ ſto⁹ conti
nue moueť ad vomitũ ⁊ qñ vomit. reicit colerã. ⁊ ẽ abſq;
motu labioꝝ ⁊ tremoꝛe. eo ꝙ fl'a ibibitũ remouet acuitatẽ
colere. Sʒ ẽt nõ ẽ longinquũ qn ſiti patiať validaʒ atq;
foꝛtẽ. eo ꝙ colera illã mouet ſui materia. ⁊ fl'a ꝙ ẽ ibibitũ
in villis ſtõi ꝓhibet ſenſibilitateʒ aq̃ ⁊ alioꝝ potuuʒ qui
bibunť: ⁊ oĩa q̃ in ſtõ intrent miſcenť cũ colera ip̃a ⁊ in coꝛ
poꝛanť: ⁊ pp acuitatẽ ipſi⁹ colere ⁊ moꝛdicationẽ q̃ ſemper
moꝛdificat atq; pungit. pulſus efficiť paru⁹ atq; durus.
⁊ cui h̃ ap puerit accidẽtia. fac cũ vouer cũ aq̃ mellis mixta
ſuco rapani. qm̃ h̃ faciũt vouere colerã. ⁊ educũt etiã aliqd
ex flemate inbibito in ſtõ. Et ꝓpina ei de ſirupis p̃dictis
h̃ eſt de ſirupo dicto qñ fl'a eſt ĩbibitũ in ſb̃a ⁊ villis ſtõi.
⁊ purga eũ cũ laxatiuis ſupꝛadictis nec diminuendo ali-
quid nec decidẽdo. De melãcolia ãt q̃ ẽ in concauitate ſtõi
inferius determinabo. Si vero fuerit ecõtrario. ſ. ꝙ col'a
q̃ deriuata ẽ ab epate ad ſtõʒ. aut ab ipſo ſtõ generata erit
in ſb̃a ipſius ibibita. flegma aũt repertũ in ſui cõcauitate
Nõ qdem flegma ibi diſcurſum fuerit a cerebꝛo. aut ĩ ipſo
ſtõ generatũ ex comeſtione ciboꝝ groſſoꝝ ⁊ frigidoꝝ valde
⁊ humidoꝝ. aut ex ſupflua ⁊ nimia comeſtõe: aut erit ibi
ꝓcreatũ pp etateʒ ipſi⁹ patiẽtis ⁊ ſui ꝯpl'onẽ. Tunc ſigna
hoꝝ erũt iſta. ſ. ꝙ moueť cotidie ad vomendũ vicẽ poſt vi
ce. ⁊ habʒ motũ validũ labij inferioꝛis. ⁊ ſitis ei⁹ ẽ foꝛtis
⁊ maxĩe qñ flegma viſcoſuʒ tẽdit ad ſalſedinẽ. qa de natu
ra ſalſedinis ⁊ ꝓpꝛietate ẽ inducere ſitiʒ. ⁊ pp viſcoſitateʒ
fl'atis. qm̃ viſcoſitas fl'atis adheret fundo ⁊ parietib⁹ ſtõi
nõ pmittit deuenire aquã vel aliuʒ potũ ad ipſuʒ ſtõm.
Et col'a q̃ ẽ ibibita in ſb̃a ⁊ in villis ſtõi manifeſtũ eſt ꝙ

habet ẽt ſitiʒ ꝓcreare. Cũ autẽ certificat⁹ fueris ex p̃dictis
ꝙ ſic fuerit ſicͭ dixim⁹. icipe in curatõe iſti⁹ dare ei decoctio
nẽ rapani cũ ſirupo ſgnzibi facto ex foꝛti aceto. Et fac eum
vomere cũ iſto medicamĩe pluries ⁊ pluries. ⁊ p⁹ea euacua
col'am cũ hijs q̃ p̃diximus ſupi⁹ in iſto caplo qñ col'a eſt
ſimpliciter ĩbibita. qm̃ col'a moueť ad expulſionẽ. Nõ ſi
cert⁹ fueris ꝙ dicta. col'a redũdata fuerit ab epate ad ſtõm
tũc credo ꝙ dare ĩfirmo aquã angurie ⁊ citroloꝝ liberabit
eũ educẽndo col'am exterius parti p vrinã ⁊ parti p ſudoꝛẽ
retificãdo cõplexionẽ villoꝝ ſtõi. ⁊ frangẽdo moꝛdicatiõeʒ
quã facit colera in ipſo ſtõ. Si vero colera genꝛata fuerit
in ipſo ſtõ. nõ ꝓficit aq̃ anguriaꝝ p̃dicta. ſed indiget eua
cuationis cũ hijs q̃ dixim⁹ q̃ habẽt colerã euacuař. qñ ſim
pliciter in col'a dñať. ¶ Jtẽ ponať ꝙ melancolia ſit in cõ
cauitate ſtõi ⁊ col'a vel fl'a ſit ibibita in ſb̃aʒ ſtõi. Nõ ſi co-
lera ẽ ibibita in ſb̃am ipſius ſtõi tũc tremoꝛ inferioꝛis la-
bij ẽ magiſ foꝛtiſ ⁊ manifeſt⁹ ⁊ apparẽs. Et accidit ĩfirmo
ĩſtãtia vigiliaꝝ: ⁊ cũ excitať a ſõno moueť cũ timoꝛe ⁊ per
turbatione. Et appetitus comedẽdi in eo foꝛtis exiſtit. ſʒ
cũ modica quãtitate cibi remoueť appetit⁹ ille. pp naturã
colere ⁊ digeſtio tarde efficiť ⁊ pulſus ei⁹ eſt durus. Et ac
cidũt ĩfirmo anguſtie iterdũ. q̃s ipſe idẽ ignoꝛat vñ pꝛoce
dãt. Et cũ videris iſta. incipe in cura iſti⁹ euacuare melã-
coliã cognoſcẽdo ꝙ melãcolia q̃ eſt in ſtõ nõ põt eſſe denſa
neq; dura. pp ipſius aceroſitatẽ qm̃ aceroſitas habet ipſaʒ
diſſoluere ⁊ relinq̃re ſicut aq̃. qm̃ ſi ſic nõ eſſet non poſſet
moueri. Et credo ꝙ purgãdo melãcoliã nõ indigebis pur
gare colerã q̃ ẽ ibibita. q: cito per ſe mouebiť ⁊ euacuabiť
Et ea q̃ habẽt melãcoliã purgare iã dixi in egritudiẽ hac
ſimplici: Et ſi foꝛte melancolia fuerit ĩbibita ⁊ ali⁹ hũoꝛ fu
erit ĩ cõcauitate h̃ accidit raro ⁊ in minoꝛi pte. Et vere dico
ꝙ mihi ĩpoſſibile eẽ videť ⁊ h̃ iõ q: mẽbꝛa ipſã abhoꝛrẽt
ſui natura. Et cũ ꝓpꝛietatẽ habet deſiccãdi qñ ẽ in ꝯcaui-
tate. ꝓpť ſui põderoſitateʒ nõ recipiť a poꝛis coꝛpis ipſi⁹
ſtõi ⁊ nõ põt intus penetrare donec virtus expulſiua ſtõi
foꝛtis fuerit. Si aũt virt⁹ expulſiua mẽbri debilis fuerit
⁊ virt⁹ ꝯſeruatiua ipſi⁹ defecerit in ꝯſeruãdo ⁊ in expellen
do tũc humoꝛ ibi putreſcit ꝓpť defectũ ꝯſeruatiue tũc inde
febꝛis efficiť. ⁊ qñq; h̃ egritudo cũ febꝛe efficiť. Hucuſq;
nihil ſuʒ rememoꝛat⁹: ſed qñ de febꝛib⁹ determinabo: ibi
tũc determinabo de hac egritudine q̃ fit cũ febꝛe. Sciẽdo
qd̾ quẽadmodũ h̃ paſſio accidit ꝓpť humoꝛes qui eueni
unt in ſtõ: ita accidere põt ex mala cõplexione ſimplicẽ vł
cõpoſitã q̃ generať ibidẽ. ¶ Cap. vi. de moto ſtõ
ꝙ diciť in arabico ſolab: latine vo ſingultus.

(e) Cias ꝙ ſingult⁹ põt accidere ꝓpť foꝛtẽ caliditatẽ
igneã: aut ab intẽſa frigiditate: aut ꝓpť nimiaʒ
ſiccitatẽ: ſed ĩpoſſibile ẽ ꝙ poſſit accidere ab humi
ditate ſola: etiaʒ ſi flegma liqdũ in ſtõ habũdauerit: non
oꝛiť inde ſingult⁹: ſed accidit ei volũtas vomendi ſic dixi
qñ flegma in ſtõ ſupabundat. Et ſcias ꝙ ꝓ maioꝛi' pte
ſingult⁹ accidit ꝓpť malã cõpl'onẽ ſimpliciť calidaʒ: aut a
cõpl'one mala calida ⁊ ſicca: vel a mala cõpl'one calida ⁊ hu
mida: nõ ꝙ humiditas aliqd ad h̃ faciat. Curať qdẽ ſin-
gult⁹ qui accidit a ſola caliditate ignea cũ aq̃ frigida ſola.
Nõ ſi coꝛp⁹ patientis fuerit extenuatũ ⁊ virtus erit debi
lis: miſce cuʒ aqua aliquid mell'. vel de ſyrupo liquiritie
ꝓut tibi melius videbiť cõuenire ſm naturã patientis.
Et caue ne des mel niſi perfecte fuerit diſpumatũ: q: ſto-
machũ potenter poſſet debilitare. Sciendo ꝙ zucharum
eſt magis ꝯueniẽs quã mel: Et da infirmo ad comedẽdũ
de pulpe citroloꝝ ⁊ cucumeꝝ ſeu anguriaꝝ. q: cũ iſtis per
ficies intẽtionẽ tuã in remouẽdo caliditatẽ. ⁊ nõ diu per-
manẽt in coꝛpoꝛe: ĩmo exeunt per vrinã ⁊ ſudoꝛẽ. trahẽ-
do ide colerã. Et comedat etiã latucas decoctas per ſe aut
cuʒ carnib⁹. Et quãuis latuce in coꝛpoꝛe habeãt pmanere
humoꝛ qui ex ipſis generať nõ eſt malus cũ ſit ſubtilis ad
modũ aque. ⁊ pꝛo tanto nõ facit ventoſitateʒ ſicut faciunt
poma: cucurbita aũt quãuis infrigidet ⁊ inde nobis in h̃
videat ſatiſfacere. tñ q: ex ipſa humoꝛes groſſi generẽtur

qui sunt tardi motꝰ nō sumꝰ securi qui in fine faciant nocumentū. maxime si comedant anteq̄ decoquant in tm̄. ꝙ ad vltimā dissolutionē deueniāt. Si vero singultꝰ fuerit ex cā frigida: da infirmo ad bibendū sirupū de masticibꝰ cū aq̄ infusionis requilitie. ⁊ inunge stōm cū oleo deben in quo positū sit aliq̄d de gallij ⁊ si non inueniret illō. fac inunctionē cū oleo de alscarij. Quod si singultꝰ ꝓuenerit ex siccitate sola. q̄ fortis in stō fuerit. h̄ nō accidit nisi post ꝯsumptionē humiditatis radicalis q̄ ē in corpore in gradu 4o. Quare oleū amigdalarū dulciū in h̄ casu multū valet cū adiutorio dei. Et bibat sirupū riglicie rationabiliter factū. Et ponere manū delicatā sup stōm tenēdo eū tm̄ donec percipiat calorē intꝰ in corpore stōi penetrare cōfert valde. Et cibꝰ eius sint testiculi gallor̄ decocti in tassea cū oleo amigdalar̄ dulciū. Et si infirmꝰ aliquātuluȝ fortior fuerit dabis ei extremitates alar̄ p̄paratas in tassea cū medulla panis bn̄ fermētati ⁊ auis que dr̄ alscamā. ⁊ ē auis parua ⁊ alba ⁊ assimilat̄ azacir. i. stornello si ꝯpetenter decoquat̄ confert in hoc casu. Et galline etiā tenere decocte cū lacte similiter conferūt. Et bibere aliquātulū lactis capre iuuenis tepidū sicut exit ab vbere multū valet. morādo tn̄ tm̄ a receptione alterīꝰ cibi donec lac fuerit digestuȝ ⁊ bibat aquā infusionis ligricie mūdate. ⁊ pōt etiā bibere aquā infusionis vue passe q̄ nō multū steterit in ea ita vt modicū vel q̄si nichil mutet colorē ⁊ bibere similiter aquā ordei tepidā cōfert dūmō cū siccitate stōi nō fuerit frigiditas. Et balneū tine aque dulcis cōmēdo in hac egritudine. tn̄ intrare stubā. seu siccū balneū minie laudo. Et debȝ infirmꝰ se elongare a cogitationibꝰ sup̄fluis. ⁊ a vigilijs similiter sup̄fluis toto posse. Et scias ꝙ orit̄ etiā singultꝰ aliqñ a spasmo qui fit in stō ip̄o ꝓpter subitā inanitionē que fit in stō ⁊ inde spasmat̄. Et pōt etiā singultꝰ euenire a timore nimio qui accidit alicui ꝓpter timorē sup̄fluuȝ alicuiꝰ magni viri vnde humores oēs redeūt ad ptes cordis ⁊ inanit̄ stoꝰ ⁊ alia mēbra a calida sba ⁊ inde ꝓuenit singultꝰ ꝓpter frigiditatē q̄ stō subsequit̄ cā p̄dicta ⁊ maxime si ꝯplexio stōi patientis frigida fuerit nāliter aut infrigidatꝰ fuerit accidentaliter. ⁊ hac de cā qñ aliq̄s subito terrefit: vel tremescit: accidit ei singultꝰ qm̄ stoꝰ a calore naturali ⁊ spiritu inanit̄: ⁊ inde infrigidat̄. Et mihi etiā videt̄ ꝙ qñ alicui aliq̄d magni tremoris accidit: euenit inde in substātia cerebri spasmꝰ. ⁊ orit̄ in illo paniculo qui diuidit cerebrū in duo medio motꝰ inordinatꝰ. ita ꝙ nō mouet̄ suo motu nāli eo ꝙ iūgit̄ pars cogitatiua parti cōseruatiue seu memoriali ⁊ inde in eis accidit motꝰ īordinatꝰ ⁊ prouenit ex illo singultꝰ ꝓpter colligantiā cerebri ad stomachū ⁊ etiaȝ vomitꝰ. Et hec cē a me rememorate sunt q̄ magis veritati vicine eē vident̄ qm̄ scire has res certissime nō ē necessariuȝ in arte medicine. Sȝ sciā naturalis et diuina habȝ har̄ rer̄ certitudinē ⁊ veritatē subtiliter indagare ⁊ ꝓpter h̄ ego nō assero has res esse veras certissime ⁊ oīo qm̄ īpossibile ē eas sic scire. ⁊ solꝰ deꝰ qui eas creauit ⁊ fecit eas veraciter nouit ⁊ cognoscit. Sed ego nomino h̄ accidentia vt veniā ad remotionē cause. Cura aūt ē postq̄ȝ fuerit singultꝰ bibere sirupū pomor̄ factuȝ cū suco mēte. aut sirupū masticis. Et studeat comedere ea q̄ hn̄t confortare mēbra principalia cōfortantia spirituȝ aialem. Et odoret poma aromatica ⁊ ābrā ⁊ muscū. ⁊ similia f̄ȝ tēpus in quo fuerit. Considerādo etiā cōplexionē ⁊ ꝯsuetudinē patiētis dicēdo ei ea q̄ habeāt letificare ⁊ cōfortare et dare ei spē firmā velocis ⁊ cite liberatiōis. Et fac ei recitare ea q̄ faciūt dilatare cor ⁊ risuȝ fortiter ꝓuocare. ita vt mēbra moueant̄ simul cū ipso. ⁊ calor talis ⁊ spiritꝰ dilatent̄ ad exteriora ita tali modo vt vincāt ⁊ dominēt̄ sup mēbra Et cū dico aia intelligo spiritū aialē. qm̄ aia nō scit̄ ab aliquo nisi a deo glorioso qui eā fecit ⁊ creauit. Et a me ⁊ ab illis qui sapiētiores sunt me ignorat̄ quid ipsa sit. nisi q: scit̄ ipsaȝ esse ex effectibꝰ ⁊ virtutibꝰ ipsius. Et fit quideȝ singultꝰ a vaporibꝰ subintrātibꝰ in villis stōi ita ꝙ qñ hō sup̄flue comedit. contrahit̄ stoꝰ ⁊ coadunat̄ versus illaȝ partē vbi vapor existit. ⁊ inde sequit̄ singultꝰ. Sed qñ cōtrahit̄ ⁊ coadunat̄ totꝰ stoꝰ nō fit singultꝰ sed ꝓuenit inde vomitꝰ. Cura aūt huiꝰ singultꝰ est euacuare stōm. ⁊ postea assuescere debet resolutiuis ⁊ calefacientibꝰ temperate in emplastris ⁊ electuarijs sicut sunt cortices citri ⁊ masticis ⁊ hor̄ similia. Et postq̄ȝ sufficiēter hucusq̄ȝ de egritudinibꝰ stōi determinaui nūc ad egritudines pectoris intēdo redire eas ptrāseūdo sufficiēter cū adiutorio altissimi

¶ Tractatus. xvj. de egritudinibus pectoris.

¶ Cap̄. i. de apostemate pectoris ⁊ priuatione anhelitus.

PEctus quidē mēbrū ē habēs multos neruos ⁊ caro ciꝰ est dura ⁊ dēsa. Et q: sic est idō in eo fit apostema ex humore grosso valde. ⁊ fit ēt in pectore difficultas ⁊ priuatio motus ipsiꝰ. s. qñ in nucha oritur egritudo vel in neruo qui ꝓcedit a nucha ad pectꝰ a quo fit motꝰ eiꝰ. Et oīa h̄ etiā qñ fit egritudo h̄ remanet hō viuus donec studeat̄ in cura ipsius cōpetenter. Et hāc curā memoratꝰ fui qñ determinaui de egritudinibus neruoruȝ ⁊ nunc 2o h̄ de ipsa volo determinare. Incipias ergo inungere in posteriori parte capitis. s. ī nucha cū puro balsamo. Et si nō inuenit̄ inunge cū oleo de carpobalsamo cū aliquo alio ꝙ habeat substantiā subtilē ⁊ calefactiuā. sicut ē oleū de granis alzarij cū oleo rosato quor̄ partes sint eq̄les cū aureo vno optime ambre dissolute in ipsis. Et si nō habe: esam brā. pone de laudano purissimo ⁊ aromatico. Tn̄ ambra longe melior existit. ⁊ istud ē meliꝰ consiliū a quo incipere debemꝰ. s. inungere nuchā incipiendo a puppi capitis descendendo vsq̄ȝ ad iferiꝰ ad cingulū. qm̄ si curaueris fontē virtutꝭ motiue curabit̄ egritudo oīno. Et aliqñ accidit vt p̄uet̄ anhelitꝰ subito ꝓpter accidētia difficilima ⁊ pessima q̄ veniūt in nucha sup locū vbi orit̄ neruus motiuꝰ q̄ mouet pectꝰ. ⁊ qñ h̄ accidit īfirmꝰ d̄ficit ⁊ morit̄ suffocatꝰ.

¶ Cap̄. ij. de vlceribus et scissuris q̄ fiunt in pectore.

ET fit sigdē in pectore vlceratio vel vlcus et scissura a causis extrinsecis. Et qñ h̄ accidit absq̄ȝ scissura paniculi ē vulnꝰ sicut sūt cetera vulnera. Et ego memorabor de ipsis qñ de vulneribꝰ ptractabo. si aūt dictꝰ paniculꝰ fuerit scissus. tūc patiēs nō poterit anhelare tā diu donec illa scissura p̄manebit absq̄ȝ clausione. Sed si a medico clausa fuerit vl' ab ipso infirmo aut ab aliq̄ alio tūc subito sibi tussis eueniet. ⁊ redibit ei anhelitꝰ quā diu vulnꝰ p̄manserit clausuȝ ⁊ possibile forsan erit vt liberet̄ ⁊ totū h̄ ptinet ad capitulū de vulneribus ⁊ ego tracto de hijs quando tractauero de vulneribus.

¶ Capitulum tertiū de scabusia. i. de pleuresi.

ET orit̄ sigdē in pectore apostema in parte interiori ipsiꝰ sub paniculo intrīseco qd̄ arabice dr̄ scausca. latine pleuresis. ⁊ pōt fieri ex vno humore vl' ex pluribꝰ. Et cura huiꝰ est floboromare infirmū ex basilica dextri brachij oppositi quāuis q̄busdā nouis medicis nr̄i tēporis videat̄ ꝙ sit minuendꝰ ex eadē pte egritudinis inducēdo sup h̄ v̄ba loycalia ⁊ sophistica qd̄ mihi nl'latenꝰ videt̄ esse rationabile neq̄ȝ verū īmo credo certissime. ꝙ facere oīo ē mors infirmi. Et fac infirmū abstinere ab oī specie carnis ⁊ a pane frumēti abstinere. ⁊ pre oībus alijs rebus debet euitare carnes. Et cibus eius sint pultes furfurū q̄ pultes sic debēt preparari. recipiat̄ furfur ⁊ ponat̄ in aq̄ dulci et tā diu ibi dimittat̄ donec aq̄ mutet colorē multū ⁊ postea colet̄ fortiter exprimendo et decoquat̄ donec fiant pultes subtiles valde. et ꝓpina infirmo ꝓut tibi videbit̄ expedire qm̄ in principio eiꝰ egritudinis sufficit satis istis cibꝰ et inunge locū patientis in principio cū oleo rosaceo. et post tertiū dieȝ inungat̄ cū oleo anetino et oleo

rosaceo quartuꝫ partes sint equales. Et si videris ꝙ tussis nõ affuerit, sed recessit ꝛ dolor similiter nõ remãsit in loco ꝛ febris quieuerit. vel facta fuerit lenta. tũc muta infirmuꝫ ad comedendũ ebiſt ordei decoctũ simpliciter cuꝫ aq̃ dulci. Et h̓ min⁹ q̃tuor dieb⁹. Et postea muta ipsuꝫ ad comedẽdũ micã panis decoctã in aq̃ ꝛ hoc ad min⁹ vſqꝫ ad octo dies. ꝛ postea cibet̃ pane bñ fermẽtato madefacto in iure scicle ꝛ cuiusdaꝫ herbe q̃ dr̃ arabice vel armol ꝛ sunt triplices. Et ẽ necesse vt oĩo abstineat a pullo vſqꝫ ad q̃dragesimũ diẽ a p̃ncipio egritudis. Et istud ẽ cõsiliũ cõueniens atqꝫ pfectissimũ. Et ab inde in antea cibet̃ pulla ꝛ paulatiue donec pduces eũ ad suã cõplexionẽ naturalẽ. Sꝫ si ñ fueris ad infirmũ nisi post generationẽ sanici in ipso apostemate. operare queãdmodũ dixi in sanie pulmonis cognoscendo ꝙ mollicies seu leuitas ꝛ albedo sanici est signũ laudabile in pleuresi viriditas aũt ꝛ q̃ ad nigredinẽ ptinꝫ cũ diuersitate ptiũ ipsius sputi ꝛ saniei est signũ malũ ꝛ in laudabile Et si post reiectionẽ saniei sanguinẽ per os emiserit scias ꝙ tũc ifirm⁹ ĩ breui morieẗ. Et qꝛ has causas sufficiẽter determinaui ĩ egritudinib⁹ pulmoĩs iõ ipsas h̓ ponere ꝑtermitto. attẽde tñ ꝙ si in aliq̃ dierũ creticoꝝ saniez spuerit albã cõiunctã sicut in die q̃rto q̃uis istud in minori pte fiat est laudabile signũ qa fortitudinẽ virtutis habet significare. vel si fuerit in quĩto vel in septimo seu nono aut vndecimo: vel in q̃rtodecimo. aut decimoseptĩo vl̓ vicesimo. in oĩb⁹ istis ẽ signũ bonũ. ꝛ q̃nto minori spatio tpis dicta sanies laudabilis in colore ꝛ suba in dieb⁹ creticis apparuerit. tãto egritudo erit breuior ꝛ salubrior ꝛ quãto tẽp⁹ fuerit pliri⁹ tãto pl⁹ significat sup debilitatẽ vtuẗ cognoscẽdo tñ ꝙ q̃ñcũqꝫ sanies laudabil̓ apparuerit ĩ diebus creticis nõ est supflua debilitas virtutis imo sp sperare debes de salute ifirmi. Sꝫ si dicta sanies fiat illaudabilis ĩ colore ꝛ suba aut fuerit diuersoꝝ coloꝝ ꝛ sube. nõ solũ significat sup debilitatẽ virtuẗ verũetiã sup maliciaꝫ hũoris vñ ꝑcaẗ ꝛ accidit ipsa sanies sciẽdo certissime ꝙ tp̃s ꝛ etas ad iuuat in lõgitudine ꝛ breuitate egritudinis̓ videlꝫ ꝙ si tẽp⁹ fuerit tẽperatũ vel calidũ erit digestio breuior. i. velocior. Et si fuerit frigidũ cũ siccitate plongabit̃ digestio. ꝛ sic in estate abreuiabit̃ egritudo h̓: in hieme aũt plongaẗ. Et si fuerit patiẽs iuuenis similiẗ digestio erit velocior: ꝛ si fuerit senex fiet tardior. Et si decrepit⁹ ipossibile ẽ ꝙ habeat digestionẽ pfectã. ꝛ in puericia similiter fit tardior quã in iuuẽtute. Sciẽdo certissime ꝙ q̃to infirm⁹ fuerit fortioris nature tãto magis ei⁹ digestio acceleraẗ ꝛ econtrario. Et visis atqꝫ cognitis signis laudabilib⁹ supraſcriptis. fit tũc regimẽ patiẽtis cũ pultib⁹ ꝑdictis. Excepto ꝙ nõ subtiliet̃ regimẽ in vltima subtiliatione. Et da ei ad bibendũ hãc decoctionẽ. Re. alcharscaina ꝛ ẽ panichald. i. spẽs iringoꝝ ꝛ socha. ꝛ camomille ꝛ reglicie et algesseth. i. eupathorij. ꝛ capilliveneris: an. ptes eq̃les. ꝛ decoquant̃ vſqꝫ ad cõsumptionẽ medietatis ptis aq̃ vt virt⁹ eaꝝ optime extrahaẗ ꝛ da ei ad bibendũ hãc decoctionẽ cũ sirupo scariole ꝛ in oĩ potu suo facvt sit reglicia. Sciendo ꝙ lac amigdalaꝝ in hoc casu multuꝫ cõfert eo ꝙ facit leuiter spuere. ꝛ adiuuat ad digerendũ reliq̃s egritudis ꝛ remouet mordicationẽ ꝛ puocat somnũ. Et etiã postq̃ facta fuerit mũdificatio vulneris apostematis. non nocet istud regimẽ exercere. q̃uis febris recesserit. ꝛ tussis ꝛ dolor similiter nõ affuerit nõ decipiaẗ qn etiã h̓ modo exerceas regimẽ sicut dixi. qñ veraciter credo ꝙ h̓ accidẽs nõ põt pfecte remoueri in minori spacio quã q̃draginta dieb⁹. Et pro tanto nõ ẽ regẽdus regimine sani aũ istud tempus ꝛ postea nõ cibet̃ nisi extremitatib⁹ pulloꝝ decoctꝰ: ꝛ ĩ tassea cũ modico panis bñ fermẽtati. ꝛ hoc plurib⁹ dieb⁹ deinde paulatiue ad regimẽ sanoꝝ est perducendus.

¶ Capitulũ quartũ de apostemate lateris.

Toriẗ q̃ñqꝫ apostema in pectore. s. in carne que est inter vnã costã ꝛ aliã que quidẽ egritudo arabice dr̃ datalgenchr. i. egritudo lateris. Et cura i⁹ est flobotomare ifirmũ in p̃ncipio egritudinis ex latere opposito apostematis. ꝛ regimẽ q̃dẽ cibi ꝛ pot⁹ ipsius ꝛ cura ei⁹ sit queãdmodũ ꝑdixi in pleuresi: operãdo illud regimẽ donec fuerit liberat⁹. Et differẽtia q̃ est inter pleuresim ꝛ hãc egritudinẽ. ẽ qꝛ dolor q fit in pleuresi: est dolor extẽsiu⁹ ꝛ acut⁹. ꝛ pulsus ei⁹ est dur⁹ ꝛ serinus. ꝛ febris in pleuresi ẽ intẽsior valde quã ĩ ista ꝛ maioris piculi. ꝛ quãto apã fuerit vicinior cordi. tãto erit maioris periculi ꝛ est maioris sensibilitatis. Et q̃uis caro sit multe sensibilitatis ꝛ fortis sp̃alit̃ qñ in eo sit apã nõ ẽ eq̃parãda sensibilitati q̃ fit in pleuresi. eo ꝙ loc⁹ ille ẽ circũdat⁹ ossib⁹ duris ꝛ villis seu paniculis. Quare cũ ibi sit apã etiã ꝙ sit paruũ est magne angustie ꝛ ingetudinis cũ dolore graui ꝛ istud apã lateris. s. ꝙ fit in carne q̃ est inter costas ꝑ maiori pte est paruũ. ꝛ nisi fuerit error in cura ex pte medici vel ipsi⁹ infirmi liberabit̃ infirm⁹ oĩo deo dante. Incipe ergo in cura istius a p̃ncipio egritudinis queãdmoduꝫ superi⁹ dixi in pleuresi. s. in flobotomia ꝛ cibis ꝛ medicĩs exercẽdo oĩa ordinate quãtũ potes. Et iã vidi senẽ patrem in eũ bone memorie cui de⁹ misereaẗ qui curauit vnaꝫ mulierẽ ex hac egritudine. ꝛ ingeniat⁹ fuit ex hac humore ad ptes exteriores. ita ꝙ manifestũ fuit apostema exteri⁹ cum tumore ꝛ apertum fuit exterius ꝛ inde curatus fuit cura perfecta. Sed ego nũq̃ perueni ad hoc opus tam perfectum ꝛ miraculosum nec adhuc sum nec pueni ad illũ graduꝫ. Sed si ꝓcesseris in hac cura sicut dixi in pleuresi credo pro certo ꝙ ꝓcul liberaberis ifirmũ añq̃ apostema deueniat ad saniẽ nutu dei. Et subtilia regimẽ tam in cibo quã in potu queãdmodũ dixi in egritudine pulmonis. Et si sanies incepit appere inũge locũ cũ oľo rosaceo aromatico ꝛ anet ino quoꝝ ptes sint eq̃les ꝛ sic operabis donec fuerit liberat⁹.

¶ Caplm. v. de scissura venaꝝ ꝛ pectoris.

Et fit quidẽ aliqñ in pectore vlceratio ꝛ scissura sicut in alijs mẽbris accidere cõsueuit. de hijs ꝛ tractabo qñ de vlcerib⁹ alioꝝ mẽbroꝝ determinabo ꝛ fit etiã in pectore interdũ scissura venaꝝ vel alicui⁹ vene. Nõ si scissura dicta fuerit in atria erit piculosuꝫ valde ꝑpter multã exuberantiã sanguĩs qui inde emanat. ꝛ iste sanguis in medico. facit cadere dubitationẽ ꝑpter similitudinẽ q̃ est inter istũ ꝛ sanguinẽ q exit a pulmone. quia iste sanguis q exit ab atria pectoris. ꝛ q exit a venis pulmonis ambo sunt rubei clares ꝛ subtiles. ꝛ signũ distictiũ est ꝙ qñ scissura arterie alicui⁹ q̃ est in pectore. infirm⁹ sentit pũctionẽ ꝛ dolorẽ in directo illius ꝑptisꝫ ꝛ q exit a pulmone oĩo est absqꝫ dolore. Et scias ꝙ natura hui⁹ egritudinis exigit multũ minutiõe: seruatis tñ cõditionibus minutionis. nõ tradendo obliuioni dispositionẽ ꝛ etatez patiẽtis ꝛ naturã ipsi⁹ ꝛ alia ꝛ da ei ad bibendũ sirupum infrigidatũ factũ cũ decoctiõe sumach in aqua rosacea an. partes eq̃les ꝛ fit sirup⁹ ex sirupis stipticis sicut sirup⁹ factis de cucharo. Sicut sirup⁹ de mirtella nõ est dandum in hoc casu. qꝛ ꝑpter sui grossiciẽ ꝛ densitatẽ virt⁹ ei⁹ non põt ad saniẽ egritudinis deriuare ꝛ ymagines ꝙ factũ est de folijs ꝛ stipitib⁹. Nõ aũt factũ est de extremitatib⁹ ꝛ cimis ipsaꝝ bene põt dari. Nõ si tẽpus ꝛ etas cõueniũt in h̓ ꝛ virtus ꝛ ꝯplexio nõ obuiauerit. pone cũ sirupo aliq̓d canfore. qñ erit maximi iuuamenti ꝛ liga coxas fortiter strigẽdo cũ istitis subtilib⁹. Et fac odorare infirmuꝫ rosas ꝛ sandalos cũ aq̃ rosacea ꝛ modico cãfore. Nõ si non bene dormierit fac ipsum odorare violas ꝛ nenufar. da ei momodicũ terre sigillate cũ sirupo aut cũ aq̃ rosacea. Et cibus ei⁹ sit pull⁹ paruus infrigidat⁹ in puteo cũ pane similiter ĩ puteo infrigidato. Et sirupi oẽs sup̓ adicti ꝛ oẽs pot⁹ sint taliter ifrigitati. Et fac vt custodiat se infirm⁹ a labore nimio ꝛ a vociferatiõe supflua ꝛ possibile erit ꝙ libereẗ isto regimĩe tñ talis ꝯsolidatio fit difficiliter qꝛ est in arteria: et si ꝯsolidatũ fuerit h̓ vuln⁹ isto regimĩe dign⁹ eris laude et gr̃a. Nõ si dictum vuln⁹ fuerit in vena nõ pulsatili: cura erit facilis: ꝛ sufficiet tibi satis cura p̃scripta: ꝙ si ꝯstrictus fuerit sanguis: ꝛ ex loco ipsi⁹ vulneris sanies emanauerit: nõ despes saniez curare: tñ sis cert⁹ ꝙ ipossibile est ꝙ ad plenũ cureẗ. Quia si p lõgitudinẽ tpis nõ mũdificabit̃ sanies adult⁹ pulmo deueniet: ꝛ fiet ptisic⁹. Cognoscẽdo

tñ ꝙ ex sola aptura vene pectoris nõ moriet infirmꝰ: sed
alia accidẽtia mala ⁊ pessima possunt inde supuenire: vñ
moriẽ. Sed si in pectore apit vel scindit arteria magna
ex arterijs pectoris ex supfluo fluxu sanguis ⁊ ipetuoso in
breui ifirmꝰ ad morte potest deuenire. Qđ si constrictꝰ fue
rit sanguis añ supfluũ exitũ ipsiꝰ: esto certꝰ ꝙ nõ infirmꝰ
patiet lesionẽ: nec ad malũ finez illa de cã debet deuenire.

¶ Caplm. vj. de apostematibꝰ que fiunt in paniculo qđ
diuidit pectus in longitudine in duo.

Et fit siqdẽ aliqñ in h̄ paniculo apostema: qđ p maiori pte est ex humore q ptinet ad subtilitatẽ: ⁊
est ex apostematibꝰ calidis. Et sequit ex h̄ apostemate tus
sis ɔtinua. successiua ⁊ dolor extẽsiuꝰ in lõgitudine ⁊ ptur
batio anhelitꝰ ⁊ febris acuta ⁊ pulsus serinꝰ ꝓpter nãm
apostemat̃ q̃ est in tali mẽbro neruoso ⁊ paniculo: ⁊ ẽ di-
uersus ꝓpter nobilitatẽ mẽbri: ⁊ vicinitatẽ ipsiꝰ ad cor: ⁊
sentit infirmꝰ inflãmationẽ cũ valida siti atq; forti: ⁊ ex in
spiratiõe frigidi aeris magis mitigat sitis: q̃z ex potu aq̃
frigide: ⁊ anhelitꝰ eiꝰ est paruus ⁊ frequẽs: vnde in huiꝰ cu
ratiõe flõmia est necessaria valde in pncipio. Et nõ deter-
mino in hac egritudine ex q̃ pte fieri debet: q2 ex q̃cũq; fiet
ɔfert valde: dũmõ fiat ex basilica minuendo de sanguine
ẽm dispositionẽ infirmi q̃z iuenis: ɔsideratis tñ ɔditõibꝰ. s.
etatis: ɔplõnis: regionis: ɔsuetudinis ⁊ tpis: ⁊ minue d̃
eo plꝰ vel minꝰ ẽm debilitatẽ ⁊ fortitudinẽ patientis: et fac
infirmũ abstinere a cibis grossis leniẽdo eiꝰ intestina. Jã
feci te scire supiꝰ ꝙ differẽtia est inter lenitiuũ ⁊ laxatiuũ.
Et postq̃z lenieris intestina: purga eũ ꝓut tibi videbit
ɔuenire: ẽm acuitatẽ: ⁊ naturã hũoris patiẽtis. Et ꝓut
apa h̄ nõ accidit nisi ex colera subtili: ⁊ purga eũ sero cap-
no coagulato cũ lacte fici. ⁊ pone ĩ sero dicto de reubarbaro
⁊ de mirobolanis citroꝝ ⁊ violaꝝ ⁊ reqlicie ⁊ nenufaris:
⁊ modicũ ex mirobolanis indis: q2 forsan aliqd de hũore
est adusto: ⁊ pone etiaz in isto laxatiuo aliqd de scamonea
cũ hijs q̃ hñt suã malitiã frãgere ⁊ remouere: ⁊ ꝓprie cum
ɔfortãtibꝰ stõm sicẽ acetosa ⁊ sticados. Receptio vtilis val
de in h̄ cãu. Re. seri capni coagulati cũ lacte fici: lib. i. ⁊ in
ipso infũde ex mirobolanis citrinis ⁊ reqlitie viol. nenu-
faris. an. aur. v. indoꝝ. aur. iiij. reubarbari recentis. aur. i.
⁊ ɔq̃ssent optime: ⁊ pmaneãt sic in dicto sero p noctẽ vnã
⁊ colent optime exp̃mẽdo: ⁊ adde huic colature syrupi ma
sticis. ℨ. ⁊ octauã ptẽ aurei vniꝰ de scamonea: ⁊ da in-
firmo h̄ ad bibẽdũ mollificato corpe priꝰ cũ medulla cassie
fistule distẽpata cũ decoctione scolopẽdrie sicce cũ sirupo ro
saceo facto ex rosis recẽtibꝰ. Qđ si tẽpꝰ fuerit siccũ: da ei de
sirupo violaceo: ⁊ comedat pruna añ cibũ: lz post cibũ mi-
nime. Et da ei panẽ ablutũ ⁊ postea in aq̃ infusuz donec
tumescat. Postea ifrigida eũ in puteo: ⁊ pota eũ aq̃ in pu
teo infrigidata: ⁊ h̄ facias donec qeuerit tussis ⁊ febris fu
erit mitigata ⁊ dolor silr mitigatꝰ: ⁊ sic dimittat istud re-
gimẽ: donec dolor ⁊ febris ⁊ tussis cessauerint: demũ da ei
aquã ordei rõnabilit factã ad bibẽdũ. Sciẽdo ꝙ moder-
ni medici multũ sunt lõginq ab opinione G. in faciẽdo
aquã ordei: eo ꝙ ipsi frãgũt ipsuz pistãdo añq̃z buliat: ad
faciẽdũ istã aquã: ⁊ isti errãt a via veritatis: eo ꝙ in vnoq̃q;
seie inq̃ztũ est semẽ est vita nãlis: añq̃z accidat ei aliqd ꝙ
destruat ipsuz. Et si posueris ordeũ in aq̃ frigida: velocit
attrahit ad se aquã: ⁊ apiunt pori ipsius ⁊ sic ponitur ad
ignem iam aperti sunt pori ipsius: ⁊ eius partes dilatate
⁊ ignis facit in vijs aptiones: ita ꝙ nulla opilatio rema-
net in eo. Si aũt ordeũ fractũ fuerit sile ẽ mortuo vl infir-
mo: ⁊ q2 assilat ifirmo: patet ꝙ ptes eiꝰ cũ fuerit fractũ: nõ
dilatãt nec attrahit in se aquã sua vtute: q2 deꝰ bñdictꝰ p̃-
stitit sibi ⁊ donauit: ꝙ si dixerimꝰ ipsuz esse mortuũ: tunc
ab ipso penitꝰ nulla fit abtractio. O q̃z bñ dixit G. de or
deo sicut scis: quia si decoquat cũ cortice: est maioris abster
stersionis: ergo mihi videtur ꝙ sic debeat fieri aqua ordei.
Accipe debes ordeũ integrũ ⁊ mũdũ ab oĩ mixtura oium
aliaꝝ reꝝ: ⁊ pone eũ in aq̃ dulci frigida: ita ꝙ in vnoq̃q;
põdere ipsiꝰ ordei sint duo põdera aq̃: ⁊ sic pmaneat in mo
lio p vnã vel p duas horas: ⁊ postea pone ad ignẽ tãdiu

donec aq̃ fiat rubea: ⁊ depositũ ab igne colet: ⁊ postea po-
nat ista colatura in puteo donec infrigidet infrigidatiõe
vltima: ⁊ sic eã dabis ad bibẽdũ. Et rege infirmũ isto re-
gimine vl sili pluribꝰ diebꝰ: ⁊ postea muta infirmũ ad bi
bẽdũ pultes ordei p̃parati cũ aq̃ dulci ⁊ mũda absq; eo ꝙ
sentiat aliqd de calore ignis. Et postq̃z oĩa accidentia fue-
rint ablata ⁊ securꝰ fueris oĩno de egritudine: da ei paula
tiue ad comedẽdũ panẽ bñ fermentatũ: nec ɔsenties ei co-
medere oua gallinaꝝ decocta in tassea cũ pane fermentato
Nec facias eũ redire ad regimẽ suũ nãle donec trãseãt. xl.
dies a pncipio egritudinis: deinde gradatim ⁊ paulatiue
reduces eũ ad ɔsuetudinẽ nãlẽ. Qđ si dictũ apostema iaz
ad saniẽ deuenerit: eo ꝙ a pncipio nõ fuisti ad infirmũ: vl
q2 hũor ꝓpter sui subtilitatẽ de leui recipit passionẽ: vel
q2 virtꝰ fuerit fortis qđ cito poterit saniẽ generare: aut ꝓpt
vicinitatẽ duoꝝ fontiũ caliditatis. s. cordis ⁊ epatis: qm̃ q̃li
bet istaꝝ cãꝝ est cã velocis generatiõis saniei in apate: sicẽ
accidit mihi cũ essem iuuenis: qm̃ passus fui laborẽ maxi
mũ a ꝓpinqs ⁊ ab illis q erãt de cognatiõe hali ꝓpt qđ-
dã vbũ dictũ a p̃re meo cũ essem iuuenis q voluit vlcisci
de me modis qbꝰ potuit: ⁊ ob h̄ sustinui laborẽ ⁊ ãgustiã
maximã de eo ꝙ nõ ɔsueuerã agere vel pati: q2 necesse fu-
it mihi ire pedes q̃zuis illud nũq̃z ꝓbauissẽ: ⁊ cuz posui
me ad occubitũ: pcepi dolorez in paniculo p̃dicto: ⁊ tunc
tussis ⁊ dolor ĩceperũt iualescere valde: ⁊ iueni pulsũ meũ
valde durũ: ⁊ febrẽ patiebar acutã egritudinẽ. Quare mi
si in q̃rta noctis p flebotomatore: ⁊ feci extrahi de sanguine
circa quãtitatẽ libre vniꝰ: ⁊ pmãsi sic. s. cũ febre valida et
tussi forti ⁊ dolore p totã noctez. Mane vo de necessitate
oportuit me ire ⁊ eqtare cũ angustia ⁊ cogitatõe ⁊ magno
timore ⁊ dolore. Et cũ pueni ad locũ vbi erat dictꝰ hali: ex
dolore ⁊ fatigatõe ⁊ vigilijs q̃ passus fuerã dormiui: ⁊ in
illo somno dissoluta fuit ligatura flõmia: ⁊ inde sanguis
multꝰ emanauit. Et cũ excitatꝰ fui a sõno: remãsi cũ maxi-
ma debilitate vtutis: ⁊ inueni locũ vbi iacebã repletã san
guine totũ: ⁊ posito digito sup flõmiã vocaui ⁊ feci me li-
gare: ⁊ pmãsi talit p totã illã diẽ. s. cũ illis accidentibꝰ: sed
nõ fuere augmẽtata. Sequẽti vo die ieci saniẽ cũ sputo
q̃ erat boni coloris ⁊ subɇ: ⁊ demũ audiui noua q̃ multi-
plicauerũt sup me tristicias ⁊ dolores: ⁊ inde amisi sensuz
⁊ intellectũ: ita ꝙ nihil potui postea intelligere: ⁊ ꝓcurare
sup negotijs meis: ⁊ remãsi sic ꝙ nõ potui meipsuz regere
⁊ nõ comedebã aliqd nisi q2 ꝓpinabãt mihi de aq̃ p̃dicta
eo qđ añq̃z egritudo iualuisset: p̃ceperã ministris ut mihi
sp d̃ illa aq̃ dar deberẽt: ⁊ ego mltũ de ipa bibebã ꝓpt ma
gnã sitim quã habebã. Et trãsactis diebꝰ septẽ incepi sen
tire ⁊ cognoscere: ⁊ imaginabar qđ mat mea seruiebat mi-
hi in hac egritudine: demũ recordatꝰ fui ꝙ erat mortua: et
sic de oĩbꝰ alijs cepi ducere ad memoriã: ⁊ ad vltimũ q̃siui
qd factũ fuerat de p̃re meo: dictũ fuit qđ iuerat vltra ma-
re: ⁊ inde creuit mihi angustia atq; dolor: ⁊ visuz fuit mi-
hi ꝙ essem pforatꝰ in pectore: ⁊ supuenit mihi dolor maxi
mus in capite ex illo timore. Et timui ut me occidere de-
berẽt: ⁊ supplicaui astãtibꝰ ut me occultarẽt: ita ꝙ nõ scire
tur de me aliqd nisi essez viuus. Et lõgo tpe post istã ma
gnã afflictionẽ remote fuerũt iste pturbatões a me. Sz
illud qđ passus fui fuit apostema ꝙ generatũ fuerat in pa
niculo diuidente pectꝰ ⁊ pulmonẽ in duo media: ⁊ ex illo
apostemate ascẽderũt vapores acuti ad cerebrũ: q̃re tũ ꝓp
varias cogitatões ⁊ frequẽtes q̃s habebã ex p̃dictis: tum
ꝓpter dictos vapores acutos ⁊ malignos: q ferebant cir
ca cerebrũ ortũ fuit ĩ vno pãniculoꝝ cerebri apa calidũ: ⁊
ex oĩbꝰ istis nõ remãsit qn facerẽ oĩa necessaria p̃dict egri
tudinibꝰ: ⁊ demũ ĩcepi expuere saniẽ: ⁊ nõ solũ ex apate
pectoris: verũ etiã ex illa q̃ descẽdebat a capite ad pectꝰ: ⁊
postea cognoui causã meoꝝ accidẽtiũ: ⁊ redij ĩ sensuz meũ
pfecte: ⁊ delectatꝰ fui in illis diebꝰ cũ ferculis p̃dictis ⁊ ci
bis. ⁊ cũ ex toto fui alleuiatꝰ a sanie: incepi assuescere aquã
ordei: ⁊ postea redij ad pultes surfuris: et sic paulatiue cõ-
uersus fui ad meã cõsuetudinẽ naturalẽ. Et ꝙ hic scripsi
de ista mea egritudine feci solũmodo ut sit exẽpluz in oĩbꝰ

alijs similibus. Et iā dictū est supius ꝙ in hoc apostemate ꝓperat sanies velocit̄: ⁊ cum cognoueris ꝙ ꝯuersuꝫ sit ad sanieꝫ: fac de regimine queādmodū dictū est superius Et da ei ad bibēdū oī die decoctōeꝫ yringoꝝ ⁊ reglitie q̄ꝝ ptes sint eq̄les. Itē ista decoctio silr̄ cōfert ꝙ Re. flaziola pars. i. ⁊ decima vniꝰ ptis de yreos recipiat̄: ⁊ fiat decoctio ⁊ ꝓpinet̄ cū syrupo scariole vel yringoꝝ ꝑm ꝙ tibi videbit̄ ꝯuenire. Et dico ꝙ i egritudine mea nō recordabar aliqd ꝙ essem facturꝰ nec mecū habui aliquē q sciret mihi ꝯsulere nec me regere: sꝫ in principio docuerā ipsos q̄liter me regere deberēt. Sꝫ a volūtate diuina ꝓcessit illud ꝙ nō intendebā in me agere. s. de euacuatiōe mlr̄a sanguis: illa ⁊ fuit cā mee liberatiōis: eo ꝙ erā iuuenis atqꝫ fortis

C De passionibus dyafragmatis.

Omplete sunt cū adiutorio dei rememorationes de egritudinibꝰ ⁊ accidentibꝰ q̄ fiunt in pectore: ⁊ nūc intendo in h̄ loco rememoratiōeꝫ facere de passionibꝰ diafragmat̄ q̄ cortina dr̄. Scire itaqꝫ debes ꝙ oīa q̄ dixi accidere de egritudinibꝰ ⁊ accidentibꝰ in passionibꝰ: accidere ⁊ euenire silr̄ pn̄t: ⁊ in h̄. s. mēbro. Tn̄ accidentia q̄ in isto emergūt sunt grauiora ⁊ ꝑiculosiora accidentibꝰ q̄ fiūt in pleuresi ⁊ in apostemate lateris. Et h̄ accidētia sunt febris: ⁊ dolor pūgitiuꝰ ⁊ tussis. Et dolor in ista passiōe extendit̄ ad latꝰ tarthoa q̄ sunt ossa pectoris silr̄ ꝯiūcta: quoꝝ locꝰ est supra ossa q̄ dicūt̄ cartuf: ⁊ sunt ossa pectoris q̄ nō ad inuicē ꝯiuncta. Et esto certꝰ, qd̄ apostemata q̄ fiunt in isto mēbro: lōge sunt grauiora ⁊ ꝑiculosiora apostematibꝰ q̄ fiunt in alijs mēbris ⁊ ptibꝰ pectoris: eo ꝙ in h̄ apostemate fit ꝯtinuo ꝑturbatio ment̄ ac si esset in pāniculo cerebri. Et cura huiꝰ est cura p̄dicta. s. cū flōmia ⁊ mollificatōe ventris. ⁊ cū laxatiuo p̄scripto: ⁊ da ei syrupū de panicald. s. yringoꝝ: ⁊ oīa ista fiāt cū regimie iā dicto: ⁊ si placuerit deo glorioso qd̄ resoluat̄ apostema dictū: absqꝫ eo ꝙ deueniat ad saniē: erit infirmo ꝑfectꝰ maximꝰ ⁊ iuuamen. Qd̄ si deuenerit p̄dictū apostema ad saniē q̄uis illud fiat tardiꝰ ⁊ rariꝰ: agere debes queādmodū docui in alijs. Et caueas tibi ne seq̄ris appetitū patient̄ in cibis suis ⁊ custodiat̄ etiā ne ministri ⁊ astātes moueāt eū: vel ꝑmittāt facere incōuenientia: qm̄ modicꝰ error in ista egritudine eē pōt cā magni nocumenti ⁊ egritudinis. Et postq̄ꝫ cognoueris qd̄ sit liberatꝰ: reduc eū ad suū regimē ꝯsuetū cibi et potꝰ paulatiue non largiendo ei subito. C Et nota ꝙ in quocūqꝫ mēbro neruoso fuerit apostema: pulsus in ipso erit serinꝰ: ⁊ in oī apostemate orto in aliquo mēbro pectoris vl̄ in suis pāniculis: ⁊ in diafragmate: erit anhelitus paruus ⁊ frequens oīno: ⁊ maxime in apostemate pulmonis. Et hucusqꝫ iā locutꝰ suꝫ sufficient̄ de mēbris supioribꝰ: nūc aūt incipe intēdo tractare de mēbris inferioribꝰ

C Explicit liber primus.

C Caplm̄ primū de egritudinibꝰ intestinoꝝ generaliū.

Dicit seruus regis: qd̄ in intestinis fiūt aliqñ egritudines. s. apostemata q̄ generāt̄ in vijs vel canalibꝰ vnde cibaria habent ꝑtrāsire. Et h̄ in intestinis gracilibꝰ vel in alijs. ⁊ dolor q sequit̄ in istis est ꝯtinuꝰ: ⁊ maxime si apostema fuerit ex colera vel ex sanguine ⁊ ē possibile qd̄ h̄ apostema fit absqꝫ febre ⁊ siti. Qd̄ si ex apostemate facta sit opilatio canalis ex toto dolor erit fortissimꝰ ⁊ q̄r nutrimentū nō poterit inde trāsire: necesse est ut vomitū eijciat̄: q̄re morieт̄ infirmꝰ subito: tū ꝓpt̄ intensum dolorē: tū ꝓpter ꝓhibitionē trāsitꝰ nutrimēti ꝑ intestina Et si dictū apostema fuerit ex flegmate: infirmꝰ nō sentiet inde magnuꝫ dolorem: ⁊ possibile erit ut dissoluat̄ illud apostema: ⁊ maxime si fuerit ex subtili flegmate. Qd̄ si fuerit ex flegmate grosso assilabit̄ humori melācolico: excepto qd̄ nō ꝑciperes aliquā caliditateꝫ sicut ꝑcipit̄ in humore melancolico. Sꝫ melācolia q̄ ex colera adusta generat̄ est subtilioris sube: ⁊ oīmodo oībꝰ alijs speciebꝰ melācolie: et leuioris ⁊ velotioris motꝰ. Et illa q̄ fit ex flegmate grosso est tardioris motꝰ valde ⁊ grossioris sube. Qd̄ si fuerit ex sanguine adusto: erit mediocris in subtilitate grossitie tarditate, ⁊ velocitate. Apostema aūt ꝙ orit̄ ex melācolia est grossioris ⁊ densioris sube valde apostematibꝰ alioꝝ humoꝝ: eo ꝙ melācolia ē grossior alijs humoribꝰ. Et modꝰ apostematis melācolici est: q̄r illud apostema ad magnaꝫ deuenit magnitudinē: ⁊ est absqꝫ forti dolore: ⁊ ille dolor similat̄ pūctioni formicaꝝ. Cognoscēdo firmit̄ ꝙ apostema factū ex melancolia nullatenꝰ pōt recipe digestionem Et scias ꝙ cū dico flegmaticū vel ex flegmate: colericū vl̄ ex colera: sanguineū vel ex sanguine melancolicū vl̄ ex melancolia: nō intelligo vniformit̄. Qm̄ cū dico ex flegmate intelligo ꝙ cōplexio ipsiꝰ apostematis sit humida ⁊ frigida in potentia. Et cū dico flegmaticuꝫ: possibile erit ꝙ sit humidū in potētia sed nō erit frigide cōplonis ꝓpt̄ caliditatē acq̄sitā a putredine. Et silr̄ cū dico ex colera intelligo illud qd̄ est sube subtilis: ⁊ eiꝰ cōplexio est calida ⁊ sicca. Sed cū dico colericū: intelligo qd̄ sit ꝯplonis calide et sicce: ⁊ eiꝰ suba nō erit subtilis: sicut qd̄ fit ex colā vitellina ⁊ suis silibus. Et ita dico cū dico sanguineū vl̄ ex sanguine: intelligo ꝙ sit cōplonis calide ⁊ hūide tēpate: ꝓportionate cōplexioni hoīs. Et cū dico sanguineū: intelligo humorē deriuatū ad aliquā rubedineꝫ absqꝫ ꝑfecta ꝯuersiōe ipsiꝰ humoris in sanguine: aut intelligo de sanguie nāli: q ꝓpter excessuꝫ alicuiꝰ supflue caliditat̄ ad aliquā declinat adustionē. Et eodē mō intelligēduꝫ est de melācolia. Qm̄ cū dico melācolia vel ex melācolia: intelligo humorē frigide ⁊ sicce ꝯplonis q est vnū ex q̄tuor elemētis vl̄ humoribꝰ corpis. Sꝫ cuꝫ dico melicū intelligo de quocūqꝫ humore ꝯuerso ad melācoliā nō ꝑ viā nature laudabil̄ et ꝑfecte: sed deuiauit ab ordine nāli ex aliq̄ adustione. Et h̄ humor nō est nālis nec ex element̄ corpis. Flegma āt qd̄ est frigidū ⁊ hu. aliqñ ex vlteriori digestōe ꝯuertit̄ in sanguinē nālē et est vnuꝫ ex element̄ corpis: qd̄ nullatenus fieri pōt ex alijs hūoribꝰ adustis eo ꝙ cinis q̄ ꝑ adustionē est incinerata: nō pōt ad tēperiē reduci. Sic ⁊ hūores q per excessum digestionis ad adustionē deuenerunt non pn̄t ad eq̄litatē ⁊ tēperiē digestionis vllo mō. Et q̄r hucusqꝫ deuiaui ab intentōe ꝓpria: nūc ad eā redire intendo Qd̄ si infirmꝰ sentierit dolorē in ꝑte illa q̄ est sub stomacho ita ꝙ ille dolor sit continuus ⁊ perseuerans cuꝫ h̄ febricitauerit ꝯtinue: scias q̄r tūc erit apostema in aliq̄ intestinoꝝ q̄re flōmia est necessaria minuēdo de quātitate ꝓut tibi videbit̄ expedire: ꝯsiderat̄ tn̄ ꝯditionibꝰ supradict̄. s. v̄tute: etate: tpe: ꝯsuetudine: regione: et da ei ad bibēdū elcm factū ex flore camomille et rosis recentibꝰ: ⁊ flagia q̄ꝝ ptes sint eq̄les croci et sem̄ lini decima ptis p̄dictoꝝ: pistent̄ q̄libet ꝑ se et cribent̄ et ꝯficiāt̄ cū syrupo de scariola. Dosis eiꝰ sit pōdus triū aureoꝝ cū aq̄ ro. in q̄ cocta sint panical q̄ est spēs yringoꝝ et masticis tamdiu buliat donec mutet saporē et odorē: et abstineat ab oībꝰ cibis grossis: et abstinendo silr̄ a carnibꝰ oīno: et ponat sup ventrē oleū ro. aromatizatū tepidū cuꝫ magna quātitate coti intꝰ madefacti desup: et itera illud. s. cotū calm madefactum in dicto oleo pluries. Et sufficient ei in cibo ꝓut mihi videt̄ i die duo oua. Et cū dolor fuerit mitigatꝰ et febris fuerit diminuta vtere etiā isto eodē regimine donec oīno accidentia sint ablata sciendo iam ꝙ optimā curā adiuenisti: postea reduc eū paulatiue ad suā ꝯsuetudinē nālē vsqꝫquo ꝑfecte fuerit liberatꝰ. Et scias ꝙ oīa apostemata quāto fuerint ꝓpingora stō: tāto sunt ꝑiculosiora. Et iteꝝ ista apostemata possunt fieri in intestinis magnis et in gracilibꝰ seu paruis. Que fiūt in gracilibus sunt minoris periculi quā que fiunt in magnis. ⁊ cura est cura p̄scripta.

C Caplm̄. ij. de debilitate virtutis expulsiue intestinoꝝ

Et illud accidēs vel egritudo pōt aliqñ accidere i vno intestino vel in duob⁹ aut in plurib⁹ qd̄ nō pōt vel possunt expellere superfluitates retētas in ipsis q̄uis illud videat plurib⁹ ipossibile medicis. Sed Ga. hāc egritudinē eē affirmauit qñ dixit q virt⁹ expulsiua intestinoꝝ aliqñ debilitat in tm̄ q non pōt expellere feces ꝛ superfluitates p inferiora ꝛ h nō vlteri⁹ declarauit: nisi in tm̄ q: dixit q h nō est occultū medicis. Et h egritudo qñ accidit est valde periculosa q̄re indiget tali pspicatione ꝛ cōsideratiōe: eo q dicta debilitas virtutꝫ expulsiue q̄uis accidat a debilitate vtutis expulsiue nālis: nō tñ est a debilitate vtutꝫ expulsiue accidental' seu volūtarie. Uirtus aūt nālis ē illa q̄ puenit pncipalit ab epate: vnde retētio q̄ puenit a debilitate isti⁹ virtutꝫ: solo mō facit accidere dolorē fortē: eo q intestina non pñt expellere feces p inferiora. Illa aūt retētio q̄ fit a supflua hūiditate viscosa q̄ est in subā villoꝝ intestinoꝝ nō facit dolorē fortez: q̄re cū videris hāc egritudinē euenire alicui: stude subtilit in cognoscēdo cām ipsi⁹: ꝛ vñ habeat pcedere dicta passio: et qñ sciueris p certo q dicta debilitas expulsiue fuerit ab intestinis. s. q: deficiunt in motu suo nāli expellere q debēt p secessuz. Et opationes q̄dem virtutꝫ nālis sicut scis sunt digerere ꝛ pmutare cibū. Et in h etiā mēbro fiūt iste opatiōes queadmodū in alijs mēbris. Et digerit etiā h cib⁹ ꝛ pmutat: q: iā alibi est digest⁹ ꝛ expellit qd̄ indiget expulsione. Et añ oīa ista operat vtus attractiua ꝛ retētiua. Et iste opatiōes nāles aliq̄ sunt q̄ fiūt mediātib⁹ instrumētis: sed expulsiua certo scim⁹ qd̄ est cuz instrō. Alie vo q̄ opant absqꝫ instris nō sunt sic apparētes: ꝛ p certo scim⁹ q instrm̄ hui⁹ expulsiue est pncipaliter epar q̄re studeas ipsuz pfortare toto posse cū medicis sibi queniētib⁹ ꝛ appropriatꝫ sicut pulpis passulaꝝ qm̄ hñt ipsuz fortiter ipinguare. Et epar etiā adib. i. lupi assatū hꝫ ipsuz mirabilit a tota spē pfortare sic a sapiētib⁹ ē relatū. Sꝫ G. etiā dictū epar lupi in suis medicinis recōmendat q hꝫ epar hominis fortit pfortare. Receptio queniēs ad hāc egritudinē. Re. sād rose: ꝛ folioꝝ ipsaꝝ passulaꝝ enucleataruz an. ℥. i. liquiricie mundate ꝛ eupatorij an. partes. iij. ℥. vni⁹ ꝛ absinthij ꝛ sandali cinamomi ꝛ masticis an. q̄rtaz partē. ℥. vni⁹. terant vnūquodqꝫ p se ꝛ cribent: ꝛ adde illis de balsamo aureū. j. distēperatū cū melle ꝛ pfice pdicta cū syrupo cortic̄ citri facto cū zucharo. Et dosis eius sit pondus. iiij. aureoꝝ. Qd̄ si nō haberes balsamū pone loco ei⁹ tātūdē de optima ambra. ꝛ inūge locū cū oleo nucū antiq̄rū ꝛ pinguedine anatuz quoꝝ partes sint eq̄les ꝛ pijcies desup vncturā ex mac̄ grosse pistatis q suffic re videat: ꝛ h facias oī die donec fuerit liberatus: ꝛ pota infirmū aq̄ mellis q: de leui spargit p mēbra: ꝛ est abstersiua q: ipossibile est qn superfluitates viscose adhereāt intestinis. Et h facies qñ scieris q dicta egritudo fuerit a debilitate et corruptiōe vtutꝫ intestinoꝝ facta ab hūore illuc existēte: g necesse ē tibi scire ꝛ cognoscere vñ pcedat h egritudo. s. an a debilitate vtutꝫ nālis solūmō an ex supflua humiditate vl ex supflua habūdātia humoꝝ illic pgregatoꝝ ex qb⁹ intestina phibent recipe vtutes vel si pcedat ab ambab⁹ sīl'. Et h cognoscere perfecte est valde difficile. Et iā scripsi tibi superi⁹ curā generalē in hac passione de q̄ put mihi videt poteris satis esse pētus ꝛ agēdo sm̄ q dictū est ad finē debitū poteris puenire. Et recordor cū eēm iuuenis q h egritudo accidit cuidā rustico qui post multū laborez in tpe calido biberat aquā frigidā i magna quātitate: q̄re deuenit ad h q nō poterat feces ejcere ab itestinis: ꝛ habebat inde dolorē tā fortē q vix poterat sustinere: q̄re laboraui circa curā illi⁹ habēdo pſiliū sp a medicis mei tpis a qb⁹ nō audiui aliq̄ nisi vana: q̄re iui ad patrē meū vsqꝫ ad villā vbi morabat: ꝛ feci cū qualitatē scire huius egritudinis ꝛ dubitationē meā circa ipsaz: rogās ipsuz vt me rectificaret in dicta cura: qui mihi posuit librū vnū in manib⁹ ꝛ ondit mihi vba G. q̄ iā superi⁹ suz memorat⁹: dicens mihi recede a me ꝛ vade viā tuam: ꝛ nō loq̄ris mihi ampli⁹ de h negotio. Et ego supplicaui ei ut mihi aperte dicere vellet curā istā: ꝛ ipse tūc aperuit librū ꝛ ondit mihi cartā dicēs: pspice h: qm̄ si inueneris h curā bñ quidez. Sin aūt suspicor q nūqꝫ scies medicinā: ꝛ caue ne āpli⁹ in ea studeas: ꝛ tādē reuersus fui ab itinere meo: ꝛ legi in libro illo tādiu donec cognoui illud qd̄ supradixi: ꝛ laboraui in cura illi⁹ donec fuit liberat⁹. Et post aliqd̄ tēpus redijt pr̄ me⁹ ad me ꝛ q̄siuit a me de cura illi⁹ rustici: ꝛ cū audiuit eā quā feceram gauisus fuit ꝛ vehement alleuiatus fuit inde ab illa ira quā colligerat sup me. Et h egritudo quā iā dixi fit raro

¶ Cap. iij. de vētositate intestinoꝝ.

Et in intestinis qñqꝫ retinet ventositas resoluta ab hūorib⁹ subtilib⁹ ꝛ liquidis velut aq̄: ꝛ pulsus istoꝝ fit tortuosus: ꝛ vna pcussio alteri intricatur pter intricationē ꝛ inuolutionez q̄ fit in intestinis: ꝛ hac de cā retinet feces q̄ nō inueniūt viā vñ exeāt. Cura hui⁹ ē inunctio supdicta cum oleo nucū ꝛ pinguedine q̄ arabice dr̄ alga anatis an. Et scias q oī retētiōe fetū siue fiat ex vētositate: siue fiat ex debilitate vtutꝫ expulsiue qñ exeūt semp sunt liquide ꝛ absqꝫ sanguine ꝛ sanie.

¶ Caplm. iiij. de retentione fetū ꝛ suaꝝ specieꝝ.

Et fit aliqñ in intestinis q retinent feces oīno pter grossitiē ꝛ duritiē sue lube in tm̄ q efficiūt q̄si lapides. Et h egritudo qñ accidit nō fit subito ꝛ qñ fit nō est nisi ex ptinuo vsu grossaꝝ reꝝ stipticaꝝ sicut est vsus frequens seminū myrte: ꝛ suoꝝ filiuz. Qd̄ si nō fuerit ex comestione stipticoꝝ: tūc feces nō subito exiccant sed paulatiue. Et cura hui⁹ retētionis fecis est dare infirmo ad bibendū syrupū de centaurea cū decoctiōe violaꝝ: aut syrupū violaceū cū decoctiōe centauree: ꝛ clisteriza patientem postqꝫ fueris certus qd̄ dolor est in intestinis inferioribus causa alicuius occasionis.

¶ Caplm. v. de excoriatione intestinoꝝ.

Excoriant aliqñ intestina: aut ab humorib⁹ acutis mordicātib⁹ ipsa aut ex veneno ebibito acuto. Et cura hoꝝ est ea q̄ hñt cōsolidare ꝛ linire sicut sunt plures facte ex farina risoꝝ ꝛ amidi: qm̄ ista habēt mitigare mordicatōnē ꝛ psolidare. ꝛ effectus istoꝝ sunt laudabiles. Et clisterizabis cū aliq̄ istoꝝ erit maximi iuuamēti. Et pfert etiā valde clisterizatio cū lacte capre vel camelaꝝ ꝛ oleo ro. ꝛ id qd̄ hꝫ cām remouere ꝛ rectificare cōplexionē ꝛ ifrigidare ē syrup⁹ ro. cū rosis siccis ꝛ aq̄ ro. cū sucie psilij assatis ꝛ iteg̃i si cā nō fuerit ex veneno. Qd̄ si fuerit nulla res posset esse nocibilior neqꝫ magis mortifera sicut ista. Qd̄ si a pncipio h⁹ passionis scieris eā esse ex veneno certissime: tūc dare debes infirmo ex optio smaraldo pōd⁹. vj. granoꝝ ordei optime trito distempato cū aq̄ ad bibendū: ꝛ videbis in ope huius ꝛ in effectu rē mirabilē accidere ꝛ euenire illi q sumpserit ipsuz: qm̄ incōtinēti post assumptionē hui⁹ incipit habere angustiā cordis: ꝛ videt ei q oīa mēbra eius eradicent ab inuicē. Et si post h sudauerit infirm⁹ dormiendo p pstāti habeas qd̄ erit liberat⁹ oīno. Et fac q ille q sūpsit smaraldū abstineat a cibo oīno vsqꝫ ad decē horas vel saltim vsqꝫ ad octo. Et q̄uis intētionis nostre non sit h curā de venenis determinare sic pertrāseo. Et oportuit me de hijs dicere pter istud accidēs qd̄ hꝫ. Et iam vidi tpe meo q baly quādā habebat pcubinā cui superuenit vlceratio intestinis gracilib⁹ cū solutiōe magna. Sed feces cū magno expellebāt dolore. Et ego laboraui diu i cura illi⁹ in tm̄ qꝫ fessus fui in illa. Et durauit illa egritudo in illa dispōe vsqꝫ ad. xl. dies: ꝛ mirabar de illa egritudine putās q esset ex hūore. Sed ad vltimū vidi q cū stercore exiuit interior pellicula itestini: ꝛ postea vidi alia vice q alia pellicula intestini. s. exterior emanauit exteri⁹ cū stercore in longitudine vni⁹ palmi: ꝛ mirat⁹ fui ex hoc cognoscere q aliquis hūor nō posset esse vllo mō tāti acuminis q posset facere tātā excoriatōnē vna vice. Et demū p certo cognoui qd̄ vna ex suis sclauis venenū ei ppinauerat ad bibēdū. Quare p pstanti habui q nulla spes eē poterat de sua liberatōe: ꝛ sic inde mortua fuit ex illa egritudine volūtate diuina. Et exptū ē q suspēsio smaraldi i dissinteria ꝛ i emoroidis ꝛ existit mirabil' efficatie ꝛ iuuamēti

Cũ aũt liberat⁹ fui ⁊ euasi a manib⁹ dicti baly: ⁊ suoꝝ hominũ rediẽs sibiliã vidi in via quãdã herbã quã putaui eẽ addiõ siluestre ⁊ nõ dubitabã: acceptũ de illa comedi modicũ: ⁊ inde habui dissinteriã magnã cũ dolore vẽtris ⁊ cũ puẽni sibiliã adhuc durauit dissinteria: tũc suspendi sup vẽtrẽ meũ smaraldũ vnũ: ⁊ aliud posui in ore absq3 tricatiõe: ⁊ liberat⁹ fui incõtinenti. Holera aũt venenosa sunt inumerabilia ꝓpt̃ h̃ quilibet sibi cauere debet ne comedat aliqd nisi cognoscat illud: ⁊ neq3 tẽptet nisi habeat secũ smaraldũ: vel tyriacã vllo mõ. Et iã reperiũt ꝙ plures vulgares ⁊ vetule q̃s de⁹ destruat ⁊ ꝯfundat q ⁊ que plura cognoscũt ex dictis olerib⁹ venenosis mortiferis ꝙ medici faciant vel cognoscãt: qm̃ illud qd̃ sciũt medici de p̃dictis nõ est nisi ut sciant eoꝝ accidẽtia remouere in suis nocumẽtis obuiare ⁊ nõ ut sciant ipsa in se ⁊ in suis effectib⁹: alio mõ nisi fuerint infideles: ⁊ suas fides ꝓprias voluerint denegare ⁊ ꝓpt̃ h̃ quilibet medic⁹ tenet̃ obseruare p̃cepta hypocratis in h̃ casu. Que sunt ꝙ quilibet doctor in medicina nõ deb3 aliquẽ discipulũ docere nisi pri⁹ iurare faciat ipsu3 ne vtat̃ medicinis mortiferis vl' venenosis vllo modo. Et pat̃ me⁹ cũ essem puer ⁊ discipul⁹ su⁹ in medicina me iurare fecit ut nullaten⁹ medicinis venenosis vel mortiferis vti deberẽ. Et cũ sic iuuenis eẽm ⁊ nouus in medicina: ibã de vna ciuitate in aliã practicãdo Quadã vice sic eũdo sociatus fui vni ꝓditori q a me occulte hesitabat̃ discere aliquã medicinã mortiferã. Et ego ab illo habuerã in feudũ petiã vnã tr̃e quã mihi abstulerat. Qui dixit mihi habeas eã de cetero a me liberã ⁊ securam credẽs ꝙ ego essẽ3 de illis q ꝓpter pecuniã ꝓditionẽ facere deberẽ ⁊ meã corrũpere legalitatẽ. Et idẽ adulator quẽ deus destruat ⁊ ꝯfundat illud dixit mihi palã. s. ꝙ ei darẽ deberẽ medicinã q̃ velocit̃ posset occidere: cui iuraui per deũ verũ ⁊ ꝑ certa veritate ꝙ nihil de talib⁹ cognoscebã3: dicẽdo ei ꝙ medic⁹ inquãtũ medicus de talib⁹ scire nõ debet nisi ut cognoscat ⁊ sciat ex eis accidẽtia remouere. Qui dixit mihi. Quõ a me vis te occultare ⁊ celare postq̃3 tibi meũ secretũ tale volui pandere ⁊ manifestare: q̃re timui valde ⁊ dixi ei. Secretũ tuũ ꝙ mihi apuisti a me nõ manifestabit̃ alicui in ꝑpetuũ. Et postea dixi ei: expecta donec ꝑquirã libros ⁊ demũ faciã tuã volũtatẽ si deo placuerit. Qui dixit mihi: quãtũ vis ut expectã? Rñdi: da mihi spaciũ. xv. dieꝝ. Et illũ terminũ ꝯstitui: q2 affectabã fugere ab eo: ⁊ fui die illa in magna angustia ⁊ tribulatione Mane aũt facto misit ꝑ me. Et ego timui ne mitteret illa de cã: q̃re dolui ad mortẽ. Et cũ venissem ad eu3: vidi ꝙ iã de⁹ cuius nomẽ sit bñdictũ in scl'a punierat eũ: ⁊ inueni illũ iacẽtẽ ⁊ ꝓstratũ absq3 sensu ⁊ intellectu: in tm̃ ut me nõ cognosceret cã sue egritudinis. Et tũc studui in cura ipsi⁹ donec fuit alleuiat⁹: ⁊ tũc sibi manifestaui cor meũ dicendo ei ꝙ obseruabam p̃cepta hypocratis: in h̃ casu ⁊ pr̃ me⁹ etiã me cõstrinxerat ad sacramẽtũ: q̃re post paucos dies studebat in destruendo me de persona: s3 grã altissimi creatoris euasi ab illo ꝑiculo recedẽs ab illo loco. ¶ Et q2 hucusq3 elongat⁹ sum a ꝓpria intẽtiõe: nunc ad eã redire intẽdo. Et dico ꝙ q̃3diu vulnus ⁊ vlceratio intestinoꝝ fuerit modica curari debet cũ pultib⁹ supradictis. Qd̃ si creuerit vlceratio adde aliqd de gũma arabi. assata et similibus. Qd̃ si ex dicto vlcere sanies emanauerit: dabis ei p̃mo ad bibẽdũ mũdificãtia sicut est aq̃ ordei cũ melle aut aq̃ ordei sola ꝓut tibi videbit̃ cõuenire. Et donec vlcus nõ ꝑforauerit tunicã seu pelliculã intrĩsecã intestini: nõ ẽ desꝑandũ d̃ cura isti⁹: s3 si nõ solũ p̃ma dicta tunica fuerit ꝑforata: verũetiã ⁊ alia fuerit penetrata ⁊ excoriata: tũc nullatenus speres nec ꝯfidas de salute eius: etiã si esses probior medicus totius mũdi. De his aũt q̃ multũ ꝯferũt vlcerationi intestinoꝝ est tr̃a sigillata ꝓpinata cũ aq̃ mellis: aut cũ aq̃ in q̃ modicũ de centaurea longa sit bullita: ⁊ syrupo ro. Terra siquidẽ sigillata ꝯfert medicinis mortiferis. Et possibile est aliqñ ꝙ in talib⁹ fluit sanguis ꝑ inferiora. Qui si fuerit valde rubeus erit ex aptione alicui⁹ vene in partib⁹ illis: ⁊ cura hui⁹ est potare infirmũ aq̃ vl' succo plantaginis cũ decoctiõe masticis in aq̃ ro. ⁊ cõfert similiter in h̃ casu tr̃a sigillata cũ syrupo masticis. Qd̃ si sanguis non fuerit multũ rubeus sed assimilabit̃ quodãmodo aque: tũc est possibile ꝙ sit ex potu sansuge q̃ est in fundo stomaci. Et cura hui⁹ est bibere decoctionẽ cẽtauree vl' nigelle q̃ arabice dr̃ scaunis: aut comedat synapim cũ aceto. Sed si cũ dicto sanguiẽ. s. aquoso apparuerit aliqd sile sanici: tũc signũ est ꝙ ꝓcedat ab epate. Et iã supi⁹ sufficiẽter locutus su3 de passionibus eius ⁊ suis curis.

¶ Caplm̃. vj. de emoroidis.

Et possibile est ut exeat aliqñ sanguis ꝑ inferiora a loco illo q est iuxta anũ. s. in inferiori ꝑte orificij intestini: ⁊ qñ ꝯtinuat̃ fiunt inde emoroide ꝑue ⁊ magne ad modũ mori: ⁊ aliqñ fluit ille sanguis ab vna illaꝝ venarũ q̃ terminat̃ ibi. s. qñ aperit̃ ⁊ exit in tp̃e notor: ⁊ purgat̃ inde totũ corpus qñ ẽ sup repletũ: dũmodo virtus nãlis expulsiua fuerit fortis. Et cũ sic est nõ est stringẽdus vllo mõ cũ ꝯferat multũ in purgatõe toti⁹ corporis Et fit etiã exuberãtia humoris melẽci mixti cum humore colerico acuto. Et iste etiã sanguis nõ debet stringi qñ fit a fortitudine virtutis ⁊ sue bonitatis: qm̃ est sanitas totius corporis ⁊ põt iteꝝ fluere ꝑ ista loca alicui amputata cui mutillata fuerit man⁹ vel pes: eo ꝙ sanguis q ꝯsueuerat nutrire mẽbrũ illud si remaneret in corꝑe p̃pareret ipsu3 ad egritudines aliq̃s videlicet ad apostemata intrinseca vl' extrinseca: q̃re nã ingeniat̃ expellere ipsu3 ꝑ dicta loca qñ est fortis: g̃ sũmarie dico ꝙ null⁹ sanguis q ꝑ viã purgationis emanauerit est stringẽdus vllo mõ. Cognitio aũt illius q a fortitudine ⁊ bonitatis virtutis expellit̃ est: q2 tal' sanguis ẽ niger ⁊ mali humoris. Et si fuerit ex repletiõe cognoscit̃ ex p̃cedẽti ꝯsuetudine ⁊ p̃nti: videlicet si assuetus erat comedere panẽ grossu3 ⁊ siligencũ: ⁊ nunc comedat panẽ mũdũ: ⁊ de carnibus si ꝯsueuerat comedere carnes subtiles: ⁊ nũc comedit grossas: ⁊ ꝯsueuerat minutione vti ⁊ mõ dimisit eã ⁊ similibus. Cũ aũt hmõi q fit ex repletiõe est minutio vene: ⁊ subtractio cibi ⁊ potus: ⁊ hec egritudo dr̃ ab auctoribus ragadie. Est etiã alia spẽs fluxus sanguinis ꝑ ꝑtes istas q fit ex retẽtiõe fetũ: ⁊ illa de cã scindit̃ anus. Et exit inde sanguis: ⁊ aliqñ sanies. Que qdẽ nõ est ex spẽbus p̃dictis. Et fit interdũ ista retẽtio fecũ vna vice post aliã: ita ꝙ inde fiũt scissure: ⁊ ex illis scissuris fiũt emoroide. Et cura istoꝝ est difficilis valde. Et cura huius ẽ ut facias sedere patiẽtẽ in decoctõe camomille ⁊ cinaꝝ myrti: quaꝝ ꝑtes sunt eq̃les: q bus misceat̃ aliqd mell'. Qd̃ si egritudo fortior fuerit fac ei hanc medicinã q̃ est magis fortis. s. fac ut fundamẽtũ infirmi optime abluat̃: ⁊ postea fac eũ sedere sup coriũ vnũ sup qd̃ sꝑsus sit puluis iste. Re. gallaꝝ ꝯbustaꝝ ⁊ camomille nõ cõbuste an. ꝑtes eq̃les: ⁊ infuscant̃ cũ aq̃ dulci: ⁊ siccent̃ iteꝝ et puluerizent̃ ⁊ spargãt̃ sup dictũ coriũ ut sedeat infirmus desup: ⁊ h̃ faciat sꝑ qñ assella leuat̃: ⁊ sedeat sic ꝑ spacium vni⁹ magne hore: ⁊ stude ut intestina mediocrit̃ mollia existẽt comedẽdo lactucas ⁊ cucurbitas decoctas: nisi fuerit egritudo q̃ ꝓhibeat. Et fic⁹ sicce cũ amigdal' silr̃ sunt bone ⁊ ficus sicce etiã madefacte in oleo dulci ꝯferũt. Et comedere etiã pruna an̄ cibũ est bonũ. Et vniuersalit̃ dico ꝙ lenire intestina q̃cũq3 mõ fiat donec fuerit liberatus ẽ bonũ cũ p̃dictis ex his silibus. Ego hucusq3 ꝓut mihi videtur sufficienter sum locutus de egritudinibus intestinorum ⁊ suis causis. Nunc autem intendo de egritudinib⁹ renum determinare cum adiutorio dei.

¶ Tractatus. ij. de egritudinibus renũ.

¶ Caplm̃ primũ de renibus.

R
Enes quidē sicut dictū est: est mēbrū officia
le ⁊ necessariū corpori in recipiendo vrinam
⁊ nutriunt renes a sanguine ⁊ supfluitati-
bus delatis cū vrina ad ipsos renes: ⁊ pori
eoꝝ sunt densi ⁊ corporis grossi. Et de egri-
tudinib⁹ eoꝝ est lapis q generat in eis: ⁊ incipiā ab ipso.

¶ Caplm. ij. de lapide renum.

I
N renib⁹ quidē generant lapides: queadmodū i
qbusdā alijs mēbris cōsueuit fieri. Et ego vidi
lapidē generatū sub lingua cuiusdā viri ꝓhibē-
tē ei locutionē: ⁊ eo remoto lapide rehabuit vir loqlā. Et
generat ab humorib⁹ grossis q indurant ad inuicē sil' do-
nec ad lapidē cōuertunt. Et lapis qdē renū nō est oīno si-
milis in duritie lapidi vesice: nec generat in concauitate
renū: sicut lapis vesice in cōcauitate vesice: imo generat ad-
herēdo corpori renū sicut lapis q inuenit sub lingua. Et
hac de cā dolor fortis inuenit in dolore renū ⁊ augmētat
donec a natura exteri⁹ expellat. Et post expulsionē ipsi⁹ a
loco remanet ibi vlceratio ⁊ sensibilitas doloris. In lapi-
de vo vesice nō ꝑcipit dolor nisi cū venerit ad collū vesice
⁊ est etiā alia differētia: qr lapis renū nō ē in termino du-
ritie: ⁊ densitatis ⁊ siccitatis ⁊ magnitudinis lapidis ve-
sice: quare lapis renuz citi⁹ frangit ⁊ puluerizat q̄z lapis
vesice. Et generat qdē lapis in renib⁹ a supfluitatibus
creatis a cibis grossis ⁊ viscosis: ⁊ a debilitate virtutis re-
nū: vñ ibi paulatiue supfluitates coadunāt ⁊ indurāt ꝓ-
pter digestiuā ipsoꝝ renū q̄ nō pōt ipsas sufficiēter dige-
rere ⁊ ꝯsumere. Et postq̄z lapis ꝯfirmat⁹ ē in renib⁹: ⁊ nā
expellit ipsuz extra excoriāt inde renes: ⁊ intēdū excoriant
ex eo vene: vñ sanguis mult⁹ exit cū vrina ⁊ sine vrina: ⁊
aliqñ dict⁹ lapis in tm̄ infigit renib⁹ ꝙ in sepatōe ipsi⁹ frā-
git vl' aperit arteria sanguis q ab ea emanat est magis ru-
bicūd⁹ ⁊ lucid⁹ ⁊ subtilioris subē q̄z sanguis venaꝝ: ⁊ flu-
it in maiori q̄ntitate in tm̄ ꝙ multū debilitat infirm⁹. et
accidit qñq̄z ꝙ inde remouet lapis ibidē sanies ꝓcreat: ⁊
dolor ibi ꝯtinue figit donec liberet infirm⁹ vl' moriat. In
curatōe isti⁹ egritudinis sic ꝓcedendū est. Cōsidera cū inci-
piūt hmōi accidētia apparere: ut subtilies regimē patiēt
dando ei panē bñ fermentatū cū spagis decoctis: aut cum
vrticis decoctis aut cū auellanis vel granis pini. Et ci-
bus q p̄ ceteris cōmendat in hoc casu sunt aues parue q̄
nominant albesbes facte in tassea: ⁊ pulli etiam ⁊ galline
ꝑparate in tassea similiter sunt boni ⁊ appropriati in hac
egritudine. Et pastinace etiā q̄uis sint grosse subē confe-
runt huic egritudini sua ꝓprietate. Et lēias intestina ei⁹
dando ei ficus siccas cū nucib⁹ ad comedēdū. ⁊ postea pur
gabis eū cū medicina laxatiua q̄ habeat illū humorē gros-
sum euacuare. Medicamē cōpositū ad h̄ Re. bdellium
opoponacis: serapini: ⁊ seminis vrtice an. auī. i. dauci: et
semis melonis excorticati: ⁊ se. apij an. quartā partē auī
s. collogntide octauā partē auī. i. Incidat collogntida mi
nutissime. Et misceat cū ea tantūdē pulueris dragag. et
amigd. dulciū excorticataꝝ ⁊ pistatarū: pistent oīa ⁊ confi
ciant cū syrupo sgnzabi ⁊ dent ex eo auī. v. distempati cū
sero caprino in quo dissoluta sit medulla seminis cartami
Et si nō purgaret sufficiēter adde auī. ß. de dicto medica
mine. Et custodiat patiens sicut fit in alijs laxatiuis. Et
facta purgatōe reges eū in cibis sicut dixi. Et dabis ei ad
bibendū oī die de hac decoctiōe que. Re. ligī. mūdate ca-
pillis veneris: oliuarde seīs melonis: ⁊ se. angurie: ⁊ spa-
gi: ⁊ panicald. an. auī. i. Et adde istis reb⁹ aliquid qd mo
ueat ut citet renes ad attrahēdū velociter ex reb⁹ habētib⁹
acuitatē cū caliditate. ⁊ absq̄z aromaticitate: s3 habeat ali-
quā horribilitatē. ⁊ horribilitas ē dispositio media int rē
aromaticam ⁊ habētē malū odorē: ⁊ h̄ iō qr renes ab epa-
te trahūt sanguinē aquosum qui nō est ꝑfecte dignis ibi-
dē ita ut sit cōueniens ad nutriendū cetera mēbra: qr ⁊ il-
la superfluitas aquosa noīat vrina: ⁊ iste sanguis mixtus
cū vrina est habēs horribilitatē ⁊ abhoīationē: qr oīs sup
fluitas q̄ ꝓcedit ab epate sensibiliter habet cū horribilita
te: ⁊ qr renes ex tali sanguine nutriunt: ideo delectant in
ipso siles odores appetūt ⁊ cū affectuositate sibi attrahunt
⁊ ideo p̄cipim⁹ ponere in medicis renū q̄ habeāt aliquaz
horribilitatē cū abhoīatione: ⁊ sufficiet in hoc i medicinis
renū radix apij cū spica romana an. auī. s. Et decoquan-
tur in. xx. ℥. aque donec redeant ad medietatē. Et pone i
hac colatura. ℥. i. syrupi ligī. et. ℥. i. syrupi corticis citri
Et oī nocte circa matutinū post descensionē cibi a stoma
cho ꝓpinabis ei ad bibendū ciatū. i. Et spero ꝙ si ita re-
xeris infirmū ꝙ liberabit absq̄z minctura sanguis.

¶ Caplm. iij. de restrinctiōe sanguis q exit de virga.

S
I aūt lapis expulsus fuerit ⁊ incōtinenti sequit
sanguis mictus: tūc aliter est regend⁹ infirm⁹. s.
qr incipe debes a flōmia basilice dextri brachij mi
nuendo de sanguine s̄m tenorē v̄tutis patientis: ⁊ postea
stude restringere sanguinē: si fluxerit in magna quantita-
te. Medicamē stringēs sanguinem. Re. caude equine ⁊
muschi. s. herbe que inuenit sup cortices querc⁹: rosaruz
recētiū an. auī. ij. ⁊ pone cū istis aliqua q̄ habeāt mollifi
care: sicut semē lini: ⁊ flos camomille: qm̄ si nō feceris no-
cebit infirmo ponēdo tm̄ stiptica: qr inde humores q ibi
sunt ꝯstringūt ⁊ indurāt: q̄re dolor fortiter augmētat: ⁊
ꝓpter h̄ addes p̄dictis medicinis flores camomille: ⁊ se-
minis lini an. auī. i. Conquassent oīa ⁊ buliant in. xxiij.
℥. aq̄ dulcis donec redeāt ad t̄tiā p̄tē. Et h̄ iō qr ex stipti-
cis cū difficultate extrahūt virtutes coꝝ: ⁊ postea colabis
⁊ i illa colatura adde d̄ syrupo ligī. ⁊ de syrupo ro. mastic
an. ℥. s. ⁊ bibat eā in mane tēpestiue abstinēdo a cibo do
nec descēdat a stomacho. Et ciba cū pane bñ fermentato
cū pullis factis in tassea. Et interdū dabis ei de zucha-
ro ro. ⁊ aliqñ de citroli medulla: ⁊ sic decoque pullos cum
medulla citroloꝝ magis cōmēdo q̄z cū medulla cucurbite
Et cū ꝯstrict⁹ fuerit sanguis ⁊ sanies mundificata ⁊ dolor
continuus fuerit tunc dabis ei ea que sint mūdificatiua ⁊
abstersiua: aliquātulū desiccatiua. Medicamē ad h̄ cōpo-
sitū. Re. spici nardi sgnanti: flauie: ligī. mūdate: qm̄ q̄li
bet istaꝝ medicinaꝝ appropriata est in iuuamēto renū: ⁊
vesice: ⁊ meri: ⁊ pulmonis: ⁊ cāne ci⁹ an. auī. i. ⁊ tertia as-
serebaccare: ⁊ semis lini ⁊ dauci: ⁊ centaurce minoris an.
q̄rtā p̄tē auī. i. Cōquassant oīa ⁊ buliāt in. xiiij. ℥. aque
donec redeat ad medietatē ⁊ colent: ⁊ ponat in eis de syru
po ro. ⁊ de syrupo endiuie an. ℥. i. ⁊ dabis ei ad bibēduz
mane tēpestiue abstinēdo a cibo donec descendat a stoma
cho. Et postea cibet pane bñ fermētato cū bletis seu siclis
decoctis: vel cū vrticis pungitiuis. Et si nō habes d̄ istis
da ei de gallina in tassea: vel panē bñ fermentatuz cū oleo
oliuaꝝ dulciū ⁊ modico sale: ⁊ etiā de zucharo ro. cū ami-
gdalis excorticatis dulcib⁹: vel granis pini poteris ꝓpi-
nare. Et postq̄z cognoueris ꝙ vuln⁹ fuerit mūdificatū: ⁊
sanies ablata fuerit: dabis ei ad bibēdū de tertio in tertiū
diē de syrupo plātaginis vl' de rosaceo ut iuuet inde nā
ad cōplēdā ꝯsolidationē vtēdo istis medicinis s̄m ꝙ tibi
videbit cōuenire ⁊ nō pulsi: qm̄ si dolor fuerit fortis: p̄mo
debes dolorē remouere: ⁊ si sanguis emanauerit in quātī
tate multa vti debes medicinis stipticis addendo aliqd
de diureticis ut medicinas ꝑducat ad locum: ut si sanies
multa fluxerit: dabis ei mūdificatiua ⁊ abstersiua ⁊ intēde
ad illud. Et si fuerit necesse tibi intēdere circa lapidē pro-
pter fortia accidētia q̄ inde emergunt stude cū medicinis
corrodētib⁹ ipsaz: ⁊ q̄ habeant eā totalit erradicare. Nō si
fuerit tibi necesse intēdere circa duas vel tres ex predictis
egritudinib⁹ facias dādo ei cibaria cōposita: ⁊ medicinas
silr'iter cōpositas pl⁹ ⁊ min⁹ de vnoq̄q̄z s̄m ꝙ magis vide
bit ꝯuenire. Et si vnū tm̄ medicaueris: opare talit ut nō
obliuiscaris alias. Et iā duxi te ꝑ viā rectā: qr si sic opat⁹
fueris ꝓficies oīmodo deo dāte. Si aūt dolor fortis fuerit
inunge locū cū oleo camomillino ⁊ anetino ⁊ pinguedine
anatis iuuenis qm̄ est multū cōmēdata ⁊ cū pinguedine
anatis silr'iter. Et si mult⁹ sanguis exierit inūge exteri⁹ cuz
infrigidantibus ⁊ frangentibus caliditatē sicut est oleuz
ro. cū tātūdē aq̄ ro. Et si indigueris intendere circa dua
accidētia cōpoē medicinas sicut dixi cōferentibus ipsis

¶ Capl̄m. iiij. de lapide vesice.

Lapis quidez vesice vbi generetur iam superius
declaraui ꝙ in cōcauitate eius oritur. Et fortifica
tur dolor in istis quādo volunt mingere: ⁊ exco-
riatur quādoqꝫ collū vesice a lapide ⁊ specialiter quādo est
asper ⁊ spinosus. Et maxime fortificatur dolor quādo la
pis figitur in collo vesice ante exitū vrine: quia tunc ipe
ditur exitus vrine ⁊ excoriat̄ locus ⁊ sequitur inunctus
sanguinis: cognoscendo ꝙ sanguis qui exit hinc non est
in eadem quantitate sanguinis renū ⁊ eodē modo sanies
que exit a vesica est in minori quātitate q̄ꝫ que exit a reni-
bus. Et anq̄ꝫ exeat lapis sentit infirmꝰ incendiū ⁊ graue
dinē in vrinando: ⁊ vrina tūc est subtilis ⁊ clara sicut aq̄
absqꝫ vlla hypostasi. Et qn̄ incipit iste dolor efficit̄ infir-
mus stipticꝰ valde: ita ꝙ credūt quidē medici ꝙ paciatur
colicā. Qn̄ vō vrina incipit ita clara sicut aq̄ tunc scias qd̄
est principiū generationis lapidis. Incipe ḡ in curatiōe
huiꝰ passionis a subtiliatione huiꝰ regiminis: dando in-
firmo vrticas elixas: ⁊ decoquant̄ dicte vrtice in decoctiōe
cicerū rubeoꝝ. Et spēs eiꝰ sint cubebe ⁊ arseni: ⁊ est cina-
momū tendēs ad nigredinē pfectissimū. Et da ei ad bibē
dū syrupū de balasce factū cū zucharo cū decoctione semi-
nū melonis: ꝯsentias ei ut comedat medullas citruloruz
incōuenienti quātitate: si nō est ꝙ phibeat. Et fac ei hanc
cōpositionē. Re. lapis iudaici ⁊ gumi cesareoꝝ: ⁊ lapidis
spongie marine: ⁊ corticis melonis: ⁊ succi ligricie recētis
an. ℥. iiij. auellane. ℥. 5. dauci ⁊ vitri vltramarini cōbu-
sti ⁊ anisi ⁊ alhalsce ana aur̄. viij. pineoꝝ mūdatoꝝ ⁊ ami
gdalarū excorticaꝝ an. aur̄. iiij. pistent̄ q̄libet mediciaꝝ p
se: ⁊ iteꝝ sil̄ mixte pistent̄ ⁊ ꝯfice cū syrupo liquir̄. Et in
q̄libet libra huiꝰ electuarij addant̄ ex optio balsamo aur̄.
ij. ⁊ reponat̄ i vase vitreo vel optime vitreato ⁊ recipiat in
firmꝰ de h electuario oi mane ieiuno stomacho aur̄. iiij. cū
syrupo viol̄. ⁊ quat̄ canto aq̄ cale. Si a principio huius
egritudis vsus fueris h regimine spero in altissimo glo-
riose ꝙ liberabit̄ oīno ab ista passione certissime. Cogno-
scēdo ꝙ medicine oēs q̄ ꝯferūt lapidi renū cōferūt simylit̄
lapidi vesice: sed lapis vesice indiget fortiorībꝰ medicinis:
qm̄ lapidis vesice medicine esse subtiles in vltima subti-
litate vt velociter ducant̄ medicine ad locū: ⁊ balsamū est
vna ex melioribꝰ ad hoc. Et etiā si lapis fuerit cōfirmatꝰ
cōfert istud etiā. Sed oportet ut addas ea q̄ habeāt miti
gare dolorē sicut est camomilla ⁊ grana pini abluta ⁊ nu-
ces dragg. ⁊ pone de istis s̄m fortitudinez ⁊ debilitatem
ipsiꝰ doloris. Uitrū aūt adustū qd̄ superiꝰ dixi multi me
dicoꝝ sic id credūt adurere: ponunt eni ipsuz ad ignez do-
nec rubicūdū efficit̄: ⁊ extinguūt in aquā frigidā: ⁊ h plu-
ries sic faciūt ⁊ cū credūt aliqua facere nihil faciūt. Cōbu-
rit̄ aūt isto modo: accipe vitrū ⁊ inunge ipsuz cū alkitran
subtili ⁊ pone i ignē donec rubeū fiat ⁊ postea cū tenacu-
lis recipias eū ⁊ extigue i aq̄ ⁊ ablue eū ibi ⁊ iterū inūge ex
alkitrā ⁊ repone in ignē ⁊ extingue ⁊ ablue eum postea in
aqua: ⁊ sic septies facies ⁊ erit cōbustū. Et iam scripsi tibi
medicinas ⁊ curas q̄ a me sunt experte. Et hec sunt egri-
tudines que magis sunt appropriate renibꝰ ⁊ vesice: ⁊ ac
cidunt istis mēbris similiter ⁊ alie egritudines sicut alijs
mēbris accidere ꝯsueuerūt ut apostemata. Et nunc inci-
picmus ab apostemate renum.

¶ Capl̄m. v. de apostemate renū.

Et oriūtur aliqn̄ apostemata in renibꝰ sic̄ in alijs
mēbris fieri ꝯsueuerunt. Et signū huius est do-
lor cōtinuus in renibꝰ ⁊ febris cōtinua cū siti as-
sidua. Et cū cognoueris h ⁊ certus fueris ꝙ apostema fue
rit i isto loco: minue de sanguine s̄z ꝙ reqrit virtꝰ: cōplo:
etas: tēpore ⁊ regio: ⁊ subtilia regimē. ⁊ fac eū abstinere a
diureticis oīno: nisi cognoueris ꝙ viscositas multū habū
dauerit i eo: ⁊ fac ei syrupū stipticū ⁊ sbtiliatiuū ⁊ mitiga
tiuū doloris. Et da ei ista q̄ sunt approbata ⁊ experta in
dissoluendis apostematibus: sicut est panicald qd̄ ē spēs
yringoꝝ ⁊ sticados cōpositū librā. i. flauie, que est species
yringoꝝ ⁊ sticados. Cōpositū ad h Re. panicald librā. i.
flauie ⁊ rosaꝝ perfectaꝝ: ⁊ camomille ⁊ sandali an. ℥. i.
Rigricie mūdate: ⁊ floꝝ sticados ⁊ masticis ⁊ semīs an-
gurie mūdate an. quartā partē. ℥. vnius. croci ⁊ seminis
lini an. aur̄. ij. Rad. apij aur̄. i. omnia cōquassent̄ ⁊ infū
dant̄ in quarta pte. 25. vniꝰ quintarij aque feruentis dul
cis: ⁊ morent̄ sic vsqꝫ mane: ⁊ postea bulliant lento igne
vsqꝫ ad cōsumptionē medietatis aque: ⁊ colent̄: ⁊ in illa
colatura addant̄ syrupi ro. facti ex rosis recentibꝰ libre. ij.
⁊ aque ro. lib. iiij. ⁊ iteꝝ reponat̄ ad ignē ⁊ bulliat vsqꝫ ad
cōsumptionē aque: ⁊ fac syrupū: ⁊ de isto syrupo da ei oī
mane. ℥. ij. cū aqua. Et nota ꝙ apostema renū est durum
ad dissoluendū: ⁊ cū difficultate mitigat̄ dolor eiꝰ ppter
opilationē suoꝝ poroꝝ. Et hac de causa indiget subtili re
gimine: flobotoma ergo eū de basilica minuēdo de sangui
ne in magna quantitate. Oleū cōueniens huicꝰ passioni.
Re. olei ro. infortiati cū multis rosis. ℥. v. olei camomil-
le ⁊ anetini. an. ℥. i. piguedinis anatis quartā partē. ℥.
vniꝰ: misceantur simul ⁊ adde hijs de aqua ro. ⁊ aceto ad
quātitatem quarte partis: ⁊ cōquassent̄ oīa simul in vase
vitreo habēte orificiū strictū tādiu donec inspissent̄: ⁊ de
albet̄ ⁊ inunge locū cū isto. Et si infirmus decubuerit cū
ore ⁊ ventre inferiꝰ ⁊ distelles cū h medicamine tepido cū
vase habēte strictū orificiū ab alto erit magis penetrati-
uū per poros eius: ⁊ iuuamē erit fortiꝰ ⁊ magis apparēs
Et si deꝰ iuuauerit ifirmū tuū tuis manibus. s. ꝙ dissol-
uat̄ apostema ⁊ mitiget̄ dolor: scias ꝙ h erit magnum ⁊
mirabile: ⁊ fac cōtinuare regimē predictū supra longo tē-
pore sicut dixi: ⁊ postea paulatiue reduc eū ad regimē na-
turale. Si aūt dictū apostema deuenerit ad saniē ⁊ sanies
cū vrina exierit fac eum vti subtili regimine. Sed flōmia
nō est necessaria vel vtile postq̄ꝫ sanies euacuat̄: nisi cor-
pus supflue fuerit suprepletū. Qd̄ si sic fuerit minues de
basilica s̄m ꝙ videbit̄ cōuenire: ⁊ pdictis medicinis adde
aliq̄ desiccatiua minuēdo ex eis mollificantia.

¶ Capl̄m. vj. de mala cōplone renum.

Et iam hucusqꝫ locuti sumꝰ de egritudine renū in
quantū sunt mēbra officialia: nunc autē remanet
nobis scribere in quātū sunt mēbra cōsimilia ⁊ fiūt in eis
egritudines queadmoduz in alijs mēbris: qꝛ exeunt ab
equalitate in caliditatē vel frigiditatē: siccitatē vel humi-
ditatē. Si autē exierit ab equalitate in caliditatē: cogno-
sces illud a fortitudine attractionis ipsaꝝ cū multa inflā
matione vrine. Qd̄ si dictꝰ exitus fuerit in frigiditate at
tractiua virtꝰ tunc erit debilis ⁊ vrina erit discolorata. et
cōplexio pducit renes ad debilitatē retentionis vrine: hu
miditas vō renū procreat in eis debilitatē attractionis ⁊
retentionis vrine. Siccitas aūt renū facit attractiuā for-
tē valde cū debilitate digestiue: in tm̄ ꝙ nō possit inde re
cipere nutrimentū: qꝛ in eis nō fit digestio: ideo conāt̄ ex
pellere: ⁊ iterū appetūt attrahere vnde nutriant̄: ⁊ nō in-
ueniūt ppter defectionē decoctionis ⁊ debilitatē retentio
nis quare fit expulsio. Et hec est vna ex speciebꝰ diabetis
quā noīauit Ga. in libro suo de interioribꝰ: ⁊ scitū est ꝙ
renes attrahūt vrinā sanguinolentā ex illo sanguine mi-
xto cū vrina nutriunt̄ renes qn̄ sunt in sua sanitate natu
rali digerendo illū. Alia vō spēs diabetis scripta est in li
bro q dicit̄ maimor: hee aūt qualitates supradicte aliqn̄
sil̄ cōponūt̄. Qd̄ si caliditas iūcta fuerit siccitati erunt acci
dentia diabetis intētiora ⁊ fortiora. Et si cuz caliditate fu
erit humiditas: tūc attractio renū est magis remissa: ⁊ vri
na est colorata ⁊ spissa. Si autē frigiditas fuerit cōposita
cū humiditate sitis modica erit ⁊ vrina fiet discolorata et
multa. Qd̄ si cōpositio fuerit frigiditatis cū siccitate attra
ctio fortis erit valde. Et ex ista cōpositione efficit̄ diabe-
tes deterior ⁊ magis maligna ceteris spēbꝰ diabetis: ⁊ ci-
tius interficit infirmū omnibꝰ alijs: ⁊ virtus patientis
est debilior ⁊ sitis est minor q̄ꝫ que fit ex caliditate ⁊ siccita
te: ⁊ cōsequit̄ iste patiens remediū ex aqua tepida magis
q̄ꝫ ex alijs medicinis frigidis. Et scias ꝙ qd̄libet mēbrū

quādo declinat a sua cōplexione naturali in modica quātitate: tūc eius operatio modicū debilitat. ⁊ nō sequunt inde fortia vel grauia accidentia. ⁊ tale mēbrū dicit neutrū scdm speculationē medicie. Scdz aūt phisicā speculationē egrū nominat eo ꝙ sciētia medicie nō ꝓcedit nisi ſꝫ sensuz. Si vero mēbruz ab equalitate sua naturali fortit ⁊ in quantitate magna declinauerit. tunc manifestissime debilitat eius operatio ⁊ eoꝝ virtutes destruunt. Huc usqꝫ iā memoratꝰ sum egritudines manifestas de diabete cū oībus suis speciebꝰ ⁊ ex quibꝰ causis habēt ꝓuenire ſm ꝙ nr̄a consuetudo tractādi exigit ⁊ requirit. Nūc aūt intendo determinare de alia specie diabetis noīata a. G. in libro suo de egritudinibꝰ interioribꝰ. Et fuerūt quidā medici qui crediderūt ꝙ verba eiꝰ sint cōtraria adinuicem eo ꝙ dixit in isto libro de interioribꝰ ꝙ diabetes orit a siccitate renū ⁊ in libro qui dicit maimor: dixit ꝙ fit a debilitate virtutis mutatiue renū. Et sine dubio ꝙ a debilitate renuz ꝓcedit h̄ egritudo ⁊ h̄ est veritas ꝙ de vna specie diabetis loquit in libro de īterioribꝰ ⁊ de alia in maimor Nūc vero tractabo de cura haꝝ specieꝝ diabetis: tū aliq̄ aū volo preponere verba ⁊ sunt ista ꝙ cura mēbroꝝ cōsiliū ē remouere causaz facientē egritudinē ⁊ reducere ea ad suā cōplexionē naturalē cōsiderādo diuersitatē mēbrorū. ſm etatē pueritie ⁊ iuuentutis senectutis ⁊ senij ſꝫ diuersitatē sexus: ⁊ hoc est manifestū ⁊ necessariū est hec mēbra curare cū medicinis exeuntibꝰ in ꝯtraria q̄litate in simili gradu exitus sue cōplexionis. ⁊ si volueris minuere de virtute medicine videlicet vt aliqd minꝰ exeat in contrariā q̄litatē egritudinis. nō erit peccatū: nec iuste est cōprehendendꝰ ex hoc eo ꝙ nō pōt cōpleri in duobꝰ vel tribꝰ diebꝰ ꝯpletis in pluribꝰ ſm illā silitudinē. Et certe h̄ est via perfecti viri ⁊ experti in arte sua. Aūt. y. dicit studeas tuo posse ꝓficere infirmo tuo cū incipis curare eū in prospiciēdo cū h̄ ne inferas ei nocumentū. vide ergo quā vtile istud documentū existit. Quapropter cū videris mēbrū elongatū a sua cōplexiōe naturali. in duobꝰ vel tribꝰ gradibꝰ studeas eū primo reducere cū medicinis cōtrarijs illiꝰ q̄litatis in vno gradu vel duobꝰ. Sꝫ hoc cōsiderandū est cū summa diligētia ⁊ cautela videlicet quātitatem elongationis cōplexionis innaturalis a naturali. ⁊ ꝓpria cōplexione quū in tm̄ vnus medicꝰ excellit in quantū veritati in cognoscendo magis alteri appropinquat. Et hec res est valde necessaria ad sciendū in arte medicine ⁊ cuz hoc indiget studio magno ⁊ experiētia longa. Et super h̄ est necessariū sit boni ⁊ ꝑfecti ac ꝑspicacis intellectꝰ. O q̄ꝫ bene dicit ptholomeꝰ cū dicit ꝙ scientia stellaꝝ ex re illis est. Et nota ꝙ oīa mēbra principalia indigēt medicinis confortantibꝰ. eoꝝ virtutes licet contrarient accidentibꝰ ⁊ egritudini. Medicine aūt ꝯfortatiue sunt medicine nō multū stiptice ⁊ hac cōfortatione indigent cetera mēbra. quū quodlꝫ mēbrū ꝓpriā habet medicinā ⁊ sibi conuenientē. Et predicte medicine stiptice cuz h̄ sint aromatice qr aromaticitas necessaria est oībus membris exceptis hijs que ex re horribili nutriuntur sicut sunt intestina ⁊ renes Egritudini vero cui stipticitas infert nocumentum addere debes tantū de alijs medicinis donec illa stipticitas occultet. Et sic iā cōpleui id qḋ volui in hoc loco declarare Nunc aūt restat mihi determinare de specie illa diabetis que ꝓuenit ex debilitate virtutis īmutatiue. Attende ergo in h̄ loco qd dicturus sum. scias itaqꝫ ꝙ virtus īmutatiua est vna ex virtutibꝰ ꝓcedentibꝰ ab epate. Quarum quatuor ibi esse reperiunt videlicet attractiua retētiua mutatiua ⁊ expulsiua. Et oēs iste destruunt destructa cōplexione epatis ipsius. Defectꝰ aūt qui ꝓuenit a debilitate virtutis attractiue ē ꝙ mēbra nō attrahūt nutrimentum ⁊ inde deueniunt ad defectū ⁊ ꝯsumptionē. A debilitate virtutis retentiue sequit ꝙ superfluitates que exiūt per sudorē vl̄ ꝑ fluxū vētris sunt īdigeste. Sꝫ a debilitate v̄tutꝭ mutatiue ꝓuenit ydropisis. vl̄ diabetes ſꝫ sententiā. G. Et a debilitate virtutis expulsiue sequit ꝙ feces exiunt illaudabiles ⁊ tpe incōuenienti. ⁊ ꝙ id ꝙ deberet exire cū fecibꝰ retinet. Et iteꝝ a debilitate virtutis mutatiue prouenit ꝙ digestio est: incōueniēs in stō ⁊ epate ⁊ oībꝰ alijs mēbris q̄re ex h̄ ꝓueniūt spēs ydropisis videlicꝫ yposarce asclites ⁊ tīpanites ⁊ ē possibile ꝙ in vno eodē īfirmo sunt due et ex istis speciebꝰ sil̄ aliq̄n tres: ⁊ a debilitate huius virtutis dicit G. ꝙ efficit diabetes. Et pro maiori pte qn̄ vna ex istis virtutibꝰ debilitat debilitant ⁊ relique si fuerit in mēbro principali: reliqs vero mēbris minime eo ꝙ q̄n nō principalia exeūt a sua cōplexione nāli in caliditatē frigiditatē siccitatē vel humiditatē nō debilitant ꝓpter h̄ alia mēbra sicut ex duabꝰ alijs spēbus diabetis Et scias ꝙ ille qui patit diabetē nō pōt assuescere coituz nec frequentare. Istis aūt inungere renes cū oleo amigdalaꝝ dulciū mixto cū aqua dulci multociēs in die ⁊ habeas cotū madefactū in istis pluries ⁊ superpone. Et si distillaueris ab alto ꝑdictam mixturā existentē in āpulla hn̄tē os strictū sup renes erit maioris efficatie ⁊ penetrationis cū adiutorio dei Et regēdo infirmū h̄ regimine liberabit .s. in cibo dare ei oua gallinaꝝ in tassea ⁊ oleū eiꝰ in condimentis sit oleū amigdalaꝝ dulciū et comedat amigdalas excorticatas cū zucharo. Et edus de lacte est ei cōueniens in tassea. Et galline etiā decocte in bono lacte sil̄r conferūt multū. Et accidit etiā q̄nqꝫ renibꝰ debilitas virtutis attractiue ita ꝙ renes nō attrahūt sanguinē ad sui nutrimētū q̄re miscet cuz vrina et sequit inde species ydropisis q̄ dr̄ yposarca cuiꝰ curā superiꝰ determinaui in curatiōe specieꝝ ydropisis: Si aūt debilitas attractiua renū fuerit ex superflua humiditate ipsoꝝ: et de h̄ fueris certꝰ: cura tūc esse debet ꝯtraria sup̄dicte da ergo ei bibere syrupū de corticibus citri. cū bona quātitate aque: Et cibaria eiꝰ sint turtures passeres et pulli assati in veru: et elixi etiā cū almurij vel in sartagine fricti. Et galline assate sil̄r conferūt. et cōcede ei vt multū coeat cū mulieribus. Et fac eum exercitare qḋ est ꝯtrariū eiꝰ cuiꝰ cā fuerit ex siccitate. qr ille indiget qete ⁊ ocio oīno. Et ꝓhibeas ei ne ītret balneū. ⁊ si vult intrare nō ponat in lauello. Et eiꝰ introitꝰ sit aū cibū stādo ibi donec sudet. ⁊ nō dormiat postea. ⁊ sic in breui liberabit deo dāte. Et pōt etiā deuenire ꝙ dicta debilitas virtutis attractiue renuz ꝓcedat a destructione epatis qḋ est mēbrū pricipale: sꝫ h̄ nō manifestat leuiter in renibꝰ nisi ꝓpter multā attractionē ipsaꝝ. Et iā scis ꝙ virtus attractiua ꝑcedit in nutritione mēbroꝝ alias virtutes quū retentā nō retinet. nisi rē attractā ⁊ mutatā non alterat nec īmutat nisi rē retentā. ⁊ expulsiua nō expellit nisi ex re attracta retenta ⁊ īmutata in tpe sanitatis per accidēs autē ex violētia expulsiua aliquādo expellit id ꝙ nondū est mutatū. Et h̄ in hac debilitate renū nō de leui declarat. Sꝫ qn̄ cōplexio principalis mēbri destruit destruunt cetere virtutes qr qū epar infrigidat infrigidatione certa manifesta destruit. destruit tūc virtus attractiua ⁊ retentiua ⁊ mutatiua. Nō si simpliciter siccitas ꝑualuerit in ipso epate destruit inde virtꝰ mutatiua. tamē attractiua: retentiua ⁊ expulsiua nō ledunt manifeste nisi suphabundauerit in excessu: Nō si sic fuerit oēs inde destituūt. Et si humiditas in modica quātitate epati acquirit n̄ ledit ex illa manifeste qr ē assuetꝰ illa. Sꝫ si fuerit in excessu destruit attractiua ⁊ retentiua. Mutatiua vero ⁊ expulsiua nō mltū ledunt ex illla. Et in sūma dico ꝙ q̄libꝫ q̄litas qn̄ suphabūdauerit in excessu: est cā destructionis ceteraꝝ virtutū. Et iā superius determinaui de pricipalitate huiꝰ mēbri ⁊ eius nobilitate ⁊ de suis egritudinibus ⁊ eius curis ⁊ de hijs que ipsum habent conseruare.

¶ Cap. vij. de solutione cōtinuitatis renū ⁊ vesice.

In renibꝰ quoqꝫ accidit q̄nqꝫ solutio cōtinuitatꝭ queādmodū ⁊ alijs membris accidere consueuit Nō si ex ferro vel sili facta fuerit: cura est impossibilis. Si vero ex apostemate fuerit confidere possumꝰ de salute ipsius: vtendo hijs q̄ habēt ipsos ꝯfortare ⁊ dissoluere: sicut oleū ro. bonū. Et pōt etiā in collo vesice aposte

ma euenire sicut in renib⁹ dixi fieri posse. sed istud ē min⁹ illo. Et qñ apā oriť in collo vesice: vesica ipleť vrina ⁊ nō pōt exire: inde seqť angustia ⁊ ingetudo cū dolore forti. Et cura hui⁹ est flōmia minuēdo de sanguine ſm ꝙ videbiť ꝯuenire ꝯsideratꝫ tū ꝯditionib⁹ scriptꝫ i isto libro. ⁊ subtilia regimē ipsi⁹ subtrahēdo ei oēs carnes ⁊ panē etiā: et potū silr minuere debes quātū potes. Postꝗ̃ scis ꝙ via vrine est opilata. Et si ex necessitate oportet te pluꝫ cibare da ei talia quoꝝ modica quātitas multū nutriat sic̄ sunt oua da ergo ei duo elixa solūmodo: ⁊ inunge exterius collū vesice cū oleo ro. tepido in quo rose pluries sint mutate. Et cū h̄ regimine cito liberabiť ꝑut credo deo dante: eo ꝙ resoluit qđ ꝑatū est resolutiōi mitigat id qđ aptū est recipere mitigationē. Et si nō videris infirmū nisi postꝗ̃ ad saniē deuenerit tūc cura cū sicut dictū ē in apāte renū cū fuerit apertū: cognoscēdo ꝙ istud citi⁹ curať ⁊ leui⁹ a ꝑte renū ꝓpter sui puritatē. Qđ si dicta ci⁹ plus quā dixi ingrossata fuerit supueniet in loco grossities preter naturā ⁊ constringenť vrina ⁊ fortificabiť dolor ita ꝙ necesse erit redire ad primā curā. s. ad mitigādū ⁊ resoluēdū ⁊ ad minuendū sanguinē. Et possibile ē ꝙ opileť collū vesice causa lapidis. vel a sanguine coagulato: aut a grossa sanie q̄re difficultas vrine sequiť inde valida. Et cura hui⁹ est intrare balneū ⁊ resupinare infirmū sup dorsum suū ⁊ mouere eū motu forti q̄r ex tali motu grauia ad inferiora descendunt ⁊ sic lapis sedet in vesica. ⁊ fac eū vrinare iacēdo supin⁹ cōprimēdo sua manu: ⁊ vrinando cessabit dolor. Et postea da ei medicinas fortes frangētes lapidē. Et nō iueni aliqđ ꝙ tā cito frāgeret lapidē sic̄ h̄ ꝙ portauit pať me⁹ ex oriente ⁊ vocať oleū algiscemi. Et cōfert ēt mirabiliter palisi ita ꝙ sanat eā eadē die. Et color hui⁹ olei ē viridis. ⁊ ē subtile ⁊ clarū sicut aq̄ aromatici odoris acuti ⁊ fortis. Et ego vidi plures hoīes qui curati fuerūt a lapide in xxiiij. horis. s. ꝙ istud oleū frangit lapideꝫ in eis in illo spatio. Et nūꝗ̃ vidi medicinā tꝑe meo tā velocis ꝑatōis ⁊ tā miraculose sicut ista est. Et dosis isti⁹ olei est q̄rta ꝑs aurei vni⁹ Et si sentit ifirm⁹ mordicationē in vrinādo: misceať cū eo bis tm̄ de oleo amigdalaꝝ dulciū: ⁊ ꝓpineť ad potādū Qđ si nō inueneris de isto dabis ei de dianisio ⁊ adrianotm̄ de vno quātū de reliq̊ simł quū cōfert multuꝫ. Et si haberes de optimo ⁊ puro balsamo ⁊ dabis ei ad bibēdū frāges lapidē. Et iā recordor cū essem in carcerib⁹ hali quod ipse misit mihi scriptorē vnū suū qui erat in ꝯditiōe mortis a lapide: ⁊ precepi ei vt biberet tertiā partē. ℥. de optimo balsamo ⁊ eiecit lapidē cū ipsa vrina ipso die. Et de h̄ sui medici mirati fuerūt valde q̄rentes a me si h̄ haberem ab aliquo autore. Quib⁹ dixi: ꝙ sic: Et ē possibile ꝙ opileť via vrine a sanguine coagulato. vł a sanie grossa. quorū forma est forma sanguisuge. Et ista idigēt oīno abstersiuis apitiuis ⁊ incisiuis ꝗ̃uis faciāt mordicationē ⁊ procreent dolorē. Sꝫ hoc ex necessitate ꝯuenit. Et da ei ad bibendū aquā mellis in qua decocta sint semina cōia ⁊ requiritia. Et ꝙ veloci⁹ cōfert istis ē syrupus sgnzibin cū decoctione requiricie. Et ꝯfert etiā in h̄ casu sinringa que in arabico alchatatab ꝓiiciēdo super ipsaꝫ mel dispumatuꝫ cum aqua requiritie.

Cap. viij. de debilitate ⁊ exitu inuolūtarie vrine.

Et accidit aliqñ debilitas vesice ita ꝙ nō pōt vrinā retinere. Et cās ei⁹ superi⁹ determinaui. Et fit silr a mordicatione vrine ꝙ nō pōt eā retinere q̄re guttatim exit. Et fit ēt a debilitate virtutis retentiue vñ exit inordinate vrina. Et istud euenit aut a mala ꝯplexione mēbri. aut ab humiditate supflua imbibita in codē mēbro. vel a re extrinseca: velut senib⁹ qñ sedent sup lapides frigidos. vel induūt interulas ⁊ sarabulas madefactas: ⁊ similia. Et pōt esse ex receptione medicinaꝝ frigidarū: vel appositione q̄ sunt in vltima frigiditate. errore medicoꝝ in apostemate calido. Si aūt hec passio fuerit ex humiditate supflua imbibita in mēbro. Cura est subtiliare regimē ⁊ desiccare illud dādo ei panē bñ fermētatū madefactū in almuri ⁊ oleo ⁊ turtures ⁊ passeres assate ⁊ suffricte conferūt bibēdo aquā in modica quātitate. Et cū bibit illā misceat ipsaꝫ cū syrupo corticis citri vel masticis vel sgnanti. Et inūge exteri⁹ locū cū oleo macis mixto cū oleo ro. spergēdo desup post inunctionē de macis puluerizatis Et h̄ facies donec fuerit liberat⁹. Si vero dicta egritudo fuerit ex mala cōplexione frigida solūmodo absꝗ̃ humoris vitio: ⁊ vnge cū oleo aneti. ⁊ de alchacha oē simł mixtis an. cū q̄rta ꝑte eoꝝ olei amigdalaꝝ: ⁊ cōtinua hec donec fuerit liberat⁹. Et ciba cū carnib⁹ anatis ⁊ anseris assatis. vel decoctis cū rapis. Et collūbini siluestres masculi etiā sunt ei vtiles. Et in istis duab⁹ causis. s. qñ fuerit ex supflua humiditate vel ex frigiditate confert inungere nuchā post caput cū oleo de lentisco. aut balsami. cui mixta sit decima pars olei sinapis. Et fac abstinere eū ab oīb⁹ reb⁹ frigidis ⁊ humidis ⁊ ꝓprie ab aq̄: q̄r ipsa nāliter est nociua oībus passionib⁹ que sunt ex frigida ⁊ humida cā quū nos nō vtimur in nutritione aliquo elemento simplici nisi aq̄. Qđ si qs dixerit nos vtimur igni cū decoqm⁹ cassēā vel carnes elixas ad ignē. Dicimus ꝙ hec nō ē q̄ꝺ q̄r si operati sum⁹ ignē in decoquēdo predicta miscemus aquā in illa decoctione q̄ frāgit virtutē ignis. Et si dixerit iā decoquuntur carnes ⁊ semina sine aqua dicimus ꝙ hoc fit in minori etate parte q̄r cognitū est ꝙ semina assata ⁊ carnes assate nō cōtinuanť ab oībus nisi semel in mēse vel bis. Et ego credo de mille hoībus vix vn⁹ reperiať qui aqua nō vtať. Et si adhuc dicet: nōne qñ unus per desertū ⁊ deficit nobis aq̄ recurrimus ad lac loco aque ⁊ maxime ad lac infrigidatū dicim⁹ ꝙ nō reperiť de cibis ꝯpositis aliquis sic frigidus ⁊ humid⁹ ⁊ ita vicin⁹ aque sicut lac. Et iā deuiaui ab intentione ꝓpria ⁊ redeo ad ipsam. Et dico ꝙ si fecerit ista quēadmodū dixi. liberabitur cū adiutorio dei. Et hucusꝗ̃ locut⁹ sum de renib⁹: nūc autem incipiam loqui de testiculis.

Caplm pmū de egritudinibus testiculoꝝ ⁊ de sterilitate que ex mala cōplexione ipsoꝝ ꝓcedat.

Dico ꝙ testiculi sunt ex numero principaliū mēbroꝝ ⁊ eoꝝ virt⁹ est magna valde q̄r manifeste vidim⁹ ꝙ glibet eunuchus hꝫ vocē subtileꝫ ⁊ est vilis ꝯsuetudinis ⁊ moris: et absꝗ̃ barba: nō est stabilis sensus: ⁊ vix nūꝗ̃ iueniť eunuch⁹ sensati sensus ⁊ intellect⁹ nec legalis: nec vnꝗ̃ fuit auditū ꝙ aliquis castrat⁹ fuisset bonoꝝ morū. Sed forsitā aliq reperiunť q habēt aliquā ꝓbitatē cū ydonea ⁊ pulcra receptione seu collectione. sed hec nō habēt a se sed a doctrina alioꝝ q̄r id ꝙ a suo ꝓprio intellectu precedit modicuꝫ valere vel nihil penitus reperiť. Et aliqui istoꝝ reperiunť qui nō fugerēt a leone. ⁊ sunt facientes magna do. Et isti idē aliqñ fuganť a modico quid ⁊ recipiūt retro modicum ꝙ prius dederūt. ergo rationabiliter videť ex hiis ꝙ testiculi sunt mēbra principalia. Et accidit eis aliqñ ꝙ sperma veniens in ipsis nō bene digeriť quare nō generāt. Qđ si hec mala cōplexio in vtero materno fuerit acquisita non est laborandū a medico. Qđ si fuerit post natiuitatē acq̄sita: aut aliquā habuerūt ab extrinseco concussionē vel aliquā grossitiē preter naturā habuerūt bene tūc curā recipere possunt, vnde ergo ꝙ si aliqs iuuenis vel medie etatis subito absꝗ̃ cā cognita vel manifesta sterilis factus fuerit: esto certus ꝙ illud nō procedit nisi aut a mala cōplexione calida in excessu vel frigida aut humida vel sicca. aut a cōposita ex istis q̄litatib⁹ ſm ꝙ cōponunť adinuicē Et pōt ēt euenire a nimia ipetuositate caliditatis febris. Et ego cū essem iuuenis vsus erā regimine calido ⁊ nō generabā ⁊ nesciebā causam demū habui causā ⁊ vsus fui cu-

curbitis: ⁊ odorabā nenufar ⁊ cāforā cū pomis: ⁊ cū fui a febre liberat⁹ genui filios quos habeo: ⁊ alios pter ipsos plures. Et sic habes curā hui⁹. s. q2 seruare debes istud regimē: ⁊ dare debes ei ad comedēdū cucurbitā decoctā cū3 portulacis. ⁊ cū pane bñ fermentato ɔsiderādo q2 modica quātitas ha2 rex ɔfert ei multū. Si aūt dicta cōplō passio fuerit a cōplexione frigida: scire debes q2 modica frigiditas multū īpedit generationē: ⁊ nos tpare debem⁹ illā cōplexionē frigidā cū reb⁹ q̄ sint talis caliditatis q2 nō noceat generationi. Et h accidēs multotiēs accidere reperit Et cura hui⁹ est dare ei de tertio in tertiū diē pond⁹ aurei viuus de tyriacha aut de metridato sed metridatū magis comendo in h casu. Regimē ei⁹ sit vt des ei colūbos elycos cū rapis vel sine rapis ponēdo has spēs cū eis. Re. pipis longi: ⁊ cardamomi: ⁊ cinamomi electi: ⁊ aliqd etiā de pipe nigro ⁊ cicera etiā sunt bona in hac intentiōe. ⁊ loco olei oliua2 pone oleū amigdala2: ⁊ inunge mēbra spmatis cū oleo de granis lazauri. ⁊ oleo rosaceo ⁊ inūge posteriora capitis cū spina tota ex oleo deben .in cui⁹. ℥. i. sit dissolutus aur. ʒ. optime ambre. Et da ei ad bibendū syrupū de pomis cū ter tanto aq̄ calide ⁊ cū3 duob⁹ granis musci ⁊ vbi dixi q2 debes eū inungere: inūge fricando eū fortiter. Et ciba cū ouis elyxis ⁊ oua ēt pisciū deso2 nō habentiū multas spinas cōferūt in hoc casu ⁊ generaliter. dico q2 oua pisciū sunt vtiliora ipsis piscib⁹. Et pro certo cepe cocte cū carnib⁹ arietinis bonis multū cōferūt: ⁊ etiā crude valent ad hoc: preter q2 ego dico q2 spma generatū3 ex ipsis procreat filiū stultū atq3 stolidū nisi deus auertat qui mūdū regit ⁊ gubernat suo pcepto ⁊ volūtate. Et si spma q2 generet fuerit humidū nō tn̄ i excessu, pcreat scias Et si in excessu fuerit humidū nō generat vllo mō. Et circa ho2 est cōuertere cōplexionē eo2 ad siccitatē. Et dabis ei ad bibendū syrupū de corticib⁹ citri cū aq̄ terma2. Et si nō posses habere de illa aq̄ fac bulire de aq̄ coi in vase optime vitreato vsq3 ad ɔsumptionē medietatis ⁊ cū illa syrupū distempabis ⁊ comedere ēt cortices citri cōfert. Impedit etiā generatio ⁊ destruit a siccitate supflua. Nō si dicta siccitas nō fuerit supflua pro maiori pte pcreabit masculū. tn̄ oīa iussu creatoris pcedūt. Si aūt siccitas exuberauerit in excessu nullatenus generabit. Et eo2 cure sunt difficiles q2 tū si longo tpe abstinuerit ab vsu mulierum possibile erit q2 generabit. Si aūt dicte qualitates fuerit cōposite videlicet q2 dicta mēbra spmatis fuerit cōplexionata mala a cōplexione frigida ⁊ sicca. aut frigida ⁊ humida scias q2 iste due cōplexiones modicū habent generare.

Complexio vero frigida ⁊ sicca generat sperma in modica quātitate. ⁊ illud qđ generatur est subtile. Frigida autē cōplexio ⁊ humida facit subtile magis spma: sed nō in tā modica quātitate: ⁊ isti modicū generāt: ⁊ qñ generāt pro maiori parte faciūt feminas. Et cura ho2 est rectificare cōplexiones eo2 cū medicinis oppositis cōplexionib⁹ cōponēdo eas sm̄ q2 cōuenit. Qui aūt habēt cōplexionē calidā ⁊ siccā habēt appetitū mulierū tpatū sed velociter eiciunt spma. Et postq3 incipiūt spmatizare appetitus est fortissimus. ⁊ spma ē grossū3 valde. ⁊ pro maiori pte isti generāt masculos donec incipiunt senescere. Et qui habēt cōplexionē calidā ⁊ humidā sunt habētes appetitū fortissimū anq3 eiciūt spma: ⁊ nō eiciūt illud tā velociter sicut illi qui habēt cōplexionē calidā ⁊ siccā. Et spma ipso2 est mediocre inter grossū3 ⁊ subtile. ⁊ pro maiori parte faciūt masculos: ⁊ si generāt feminas sunt viriles in fortitudine ⁊ iposibilitate patiēdi labores: ⁊ totū pcedit sm̄ volūtatē diuinā q̄ scies est oium secretorū. sed teneor recordari de h q2 dicūt medici. Et pro certo medici loquunt vsq3 quo intellectus eo2 pōt attingere. Et abinde desistūt. Et dicūt similiter medici q2 habētes talē cōplexionē. s. calidā ⁊ humidā3 generāt multos filios ⁊ generāt quousq3 ad finē senectutis absq3 debilitate virtutis eo2. Et. Ari. ij. dicit q2 a septuaginta annis supra nullus pōt masculū generare. s3 experimentū nobis certificat ⁊ manifestat q2 nō sic est q2 multos vidim⁹ octuagenarios ⁊ sup masculos generasse. Et quāuis sint pauci ēt ex centū ⁊ sup masculos generauerūt Et laus sit ⁊ gloria ipsi qui h fecit ⁊ disposuit. Et credūt quā plures astrologi q2 natiuitas aliq̄ nō possit esse talis q2 transeat centū. xx. annos. Sed hec verba nō sunt cōcedenda q2 scim⁹ certissime q2 spere ⁊ stelle ⁊ materia ⁊ forma. tps ⁊ locus sunt res create ⁊ generate q̄re nullū profectū, vel nocumentū possunt agere vel reprimere nisi precepto ⁊ volūtate diuine puidentie. Et volo dicere in hoc loco quid mihi successit cū essē3 in carcerib⁹ de haly. Uxor mea erat pgnās ⁊ hoc ignorabā ⁊ ipsa infirmata fuit tali passione q2 necesse fuit mihi dare ei medicinā laxatiuā3 q̄ fuit talis q2 nullus posset estimare q2 aliq̄ pregnans etiā ex assumptione modice quātitatis fetus in ea poss3 remanere ⁊ ipsa recepit eā absq3 lesione sui ⁊ fet⁹ ⁊ postea declarata fuit ipregnatio ei⁹: ⁊ penituit valde de errore quē fecerā q̄re misericordiā quesiui ab altissimo creatore de eodē ⁊ pepit filiū masculū quē hodie mecū habeo. O quā comēdanda sunt verba. G. cū dic. q2 qui a scissura ouire matris vl' pie matris liberat dic q2 de illū suscitauit, hec aūt ɔplexiones q̄ pscripte sūt. alie sūt a natiuitate. i. in vtero materno acquisite. ⁊ alie sunt que post natiuitatē acqrunt. via aūt cōueniēs ad hoc est vt facias redire eū ad suā cōplexionē naturalē. ⁊ hoc cū medicinis oppositis sed nō in eodē3 gradu sui serus. v. g. Nō si aliqs elongat⁹ fuerit a sua cōplexione nāli versus caliditatē in duob⁹ gradib⁹ q2 nō debet ei dare medicinas frigidas in duob⁹ gradib⁹ sed solū3 in primo gradu. eo q2 cōtinuando diu istud regimē reduces eū pro certo ad suā cōplexionē absq3 lesione ⁊ infirmitate. Et si subito intenderis ad reductionē sue q̄litatis cū medicinis dio oppositis poterit esse si erit fortis q2 sustinebit se ⁊ liberabit. S3 si fuerit debilis: aut ratione etatis vel nature dubitandū est q2 ipsum ad mortē facias deuenire. Quare agendū est remissius magis tēperate sicut dixi. Et totū q2 dixim⁹ hucusq3 intelligendū est si egritudo fuerit accidentalis. S3 si egritudo fuerit naturalis h ē in vtero materno acquisita nō euadet nisi vno isto2 duo2ū3 modo2, videlicet aut studeas eū taliter regere q2 facias eū permanere in sua crasi ⁊ cōplexionē naturalē ⁊ sic poterit vocari san⁹ in illa cōplexione. aut vt reducas illū paulatiue ad oppositū sue naturalis cōplexionis ⁊ h nō pōt nisi in puero ⁊ in minori parte Si vero fuerit maioris etatis nullo mō ipsa sua cōplexio naturalis poterit permutari. Et q2 a pueritia etiā nō pōt transmutari nisi cū3 magna difficultate ⁊ post longitudinē tēporis cū multis expensis ⁊ diuersis cōditionib⁹ ita vt nō facias ipsū3 exire ⁊ elōgari a suis debitis opationib⁹ naturalib⁹. Et iā hucusq3 declaraui signa ppria cōplexionis huius mēbri vniuscuiusq3 cōplexionis generaliter. Nūc aūt remanet mihi declarare alia signa specialia ⁊ sunt ista. q2 pili i pectore citi⁹ oriunt in ɔplexione calida q3 in frigida. adhuc citius si fuerit calida ⁊ sicca. sed cū deuenerit ad senectutē nō crescunt tā velociter. ⁊ etiā in cōplexione calida ⁊ sicca sunt pili crispi ⁊ grossi ⁊ nigri. In frigida vero nō oriunt ita cito ⁊ stiles sunt ⁊ nō ita duri. sed sūt blundi ⁊ etiā qñ fuerint. s. testiculi frigide ⁊ sicce ɔplexionis. Cū aūt fuerint frigida ⁊ humida ɔplexio huius mēbri erūt pili albi coloris lini ⁊ subtiles. ⁊ cū crescunt tendūt aliquātulū ad nigredinē Et nō inuenies ex istis ɔplexionib⁹ qui sint debiliores in coytu quā qui sunt frigide ⁊ sicce ɔplexionis. sed qui sunt calide ⁊ sicce ɔplexionis velocissime erigunt cū forti ⁊ acuto appetitu s3 cito debilitat ⁊ eo2 vtutes diminuūt.

Capitulū scđm de apostemate testiculo2.

Et oriunt quidē in h mēbro apostemata quēadmodū in alijs mēbris ⁊ hec apostemata sunt maliciosa ⁊ falsa ex natura ppria sui mēbri. Stude g̃ flobotomare patientē ex basilica si fuerit egritudo ex habūdātia sanguinis ex opposita parte egritudinis. Et pone desup emplastrū ex farina ordei factū ⁊ suco memice ⁊ de panicald qua2 partes sint equales camomille anthere

ana partē mediā que terēda sunt tere ꝛ misce cū aceto ꝛ aq̄ ro. ꝛ fac ēplastrū ꝛ pone desup adhuc folia fici. Et inunge locū primo cū oleo ro. ꝛ suco sempuiue ꝛ quoꝝ partes sint eq̄les h̄ emplastrū ꝛ inūctio etiā ꝓprie valet. Si apostema fuerit ex colera. aut si in ipso colera dn̄atur. ꝛ si virtus fortis fuerit purga cuȝ cū hijs que colerā educūt. sicut cuȝ sero caprino coagulato cum lacte fici ponendo ex scamonea intus ꝛ quartam partem aur̄. vni⁹ de syrupo masticis. ℥ ij. non ponendo aliquid vnctuosum quoniam si fieret prouocaretur calor. Et quantitas aceti que ponitur in istis apātibus colericis nō debet esse nisi tm̄ q̄ possit ducere virtutes medicinaꝝ ad locū eo q̄ acetū nō mitigat perfecte vbi colera dn̄atur. sed mitigat pfecte vbi sanguis vel flegma habūdare reperit̄. ꝛ istud nota. Si aūt apā fuerit flegmaticū q̄ plurib⁹ ꝛ diuersis modis eē reperit̄. s. quia potest esse ex flāte vitreo ꝛ illud est grossuȝ vel ex flāte adusto ꝛ illud ē salsuȝ: vel potest esse ex flāte q̄ nō est in vltia grossitie. Et pōt esse ex flāte acetoso: ꝛ illud fla q̄d nō est in vltima grossitie est naturale. Et pōt ēt esse illud apā aquosuȝ ꝛ cū pmit̄ digito cedit. In istis itaq̄ȝ apātibus flāticis vtere emplastro facto ex farina ordei ꝛ cinere lentisci. ꝛ misce cū aceto ꝛ aq̄ an. ptes equales ꝛ pone desup. Si autez istud apā fuerit ex flāte grosso valde fac emplastrū q̄d diximus in apāte sanguineo. sed adde de camomilla ꝛ aceto in maiori quātitate satis. Si vero dictū apā fuerit mlicum. ꝛ ad colorez nigrū deuenerit. scias q̄ istud apā nō poterit sic pmanere imo augmentabit̄ valde. Q̄d si volueris ipm̄ medicinare cū fortib⁹ medicis fortificabit̄ egritudo ꝛ augmentabit̄ apā. Sȝ sufficiet tibi euacuare corp⁹ a mlia. Et hoc cū barburia ꝛ lapide lazuli ꝛ epitbi ptes equales. ꝛ adde ad rectificandū coꝝ maliciā ꝛ suā siccitatē remouendaȝ flores nenufaris ꝛ violas an. partē mediā elli nigri quartā partē vnius: pistent̄ quelȝ per se ꝛ cribellent̄. Et frica dictas medicias cū aur̄. i. olij amigdalaꝝ dulciū ꝛ icorpora cū sirupo sgnzibin. Et da ei d̄ isto medicamie ieiuno stō cū aqua tepida ad bibendū aur̄. v. facta ꝛ seruata couenienti dieta dieb⁹ plurib⁹. Et pone spaciū inter vnā assumptionē hui⁹ medicamis ꝛ aliā tot dies quot assellauerit sellas infirm⁹ ex eadē. Et postea iteꝝ dabis: qm̄ iste humoꝝ pro maiori pte nō euacuat̄ vna purgatione quare couenit pluries iterare semp ponēdo spatiū tot dieꝝ quot sellas fecerit infirm⁹. Tēpus aūt in quo dare debes laxatiuum esse debet tēperatū in caliditate frigiditate siccitate ꝛ humiditate. Et nō attendas dicta astrologoꝝ in diuisione tēporū anni qui diuidūt ipsa s̄m certū spatiū dieꝝ vel mensiū qm̄ scientia medicine nō sic procedit imo s̄m sensum ꝛ sensibilitatē ꝓcedit q̄ illud tēpus ē tēperatū vbiq̄ȝ terraꝝ in quo pcipit̄ tēperies. s. equalitas inter caliditatē frigiditatē siccitatē ꝛ humiditatē in quocūq̄ȝ die vel mēse anni fuerit. Et sapiētes de toleta ꝯtradicūt huic opinioni astrologoꝝ dicētes q̄ sciētia radicalis medicine cui adherere debemus est s̄m sensuȝ ꝛ estimationē pfectā in arte medicine. Et dico q̄ medici nō laudāt purgationē vel flobotomiaȝ nisi in tp̄e tēperato eo q̄ qm̄ tēpus elongat̄ multū a tēperie versus frigiditatē humores generaliter sunt coagulati ꝛ cōpacti ꝛ difficiliter purgant̄ ꝛ mouent̄. Et si volueris oio purgare in tali tempore cū medicamine laxatiuo timēdū est de excoriatione intestinoꝝ eo q̄ frigiditas aeris ꝯp̄mit ꝛ expellit humores ad stomachū ꝛ ad intestina. quare si dederis laxatiuū: illa decā poterit dissenteria euenire hac de cā: q̄ natura est ꝛ fuit pigra ad euacuandū humores coagulatos ꝛ inuiscatos in mēbris ꝛ facta violentia a medicamie laxatiuo inde dissenteria subsequit̄. Si vero aer ad caliditatē supfluā declinauerit humores tūc violētissime euacuant̄ ꝛ mouent̄ q̄ humores sunt dissoluti ꝓpter caliditatē. Et post talē euacuationē sequit̄ debilitas magna q̄ spūs etiam dissoluunt̄ illa decā. Et cū dico spūs intelligo ex quatuor mēbris pricipalib⁹ videlicet: corde: epate cerebro: ꝛ testiculis: qm̄ isti quatuor spūs istoꝝ q̄ttuor mēbroꝝ sunt sustētacula humane nature. Q̄d si tēpus fuerit

supflue siccitatis inde spasm⁹ poterit puenire. Et si fuerit supflue humiditatis: debilitat̄ ab ipsa purgatiōe patiēs cā relaxationis ꝛ debilitatis virtutꝫ retentiue ꝛ subsequit̄ inde fluxus supflu⁹ qui dicit̄ lienteria q̄ qm̄ virtute retentiua priuat̄ mēbrū: oēs alie destruent̄ cognoscēdo q̄ id q̄ dixi de cōplexionib⁹ simplicib⁹ vix reperiunt̄ pro maiori parte in aliquo tēpore ꝛ regione: sed ꝯposite bn̄ reperiunt̄ sicut est caliditas ꝛ humiditas: frigiditas ꝛ siccitas: frigiditas ꝛ humiditas. Sȝ per simplices cōplexōes poteris ꝯpositas pcognoscere atq̄ȝ scire sicut docui. Et vide q̄d faciunt tēpora anni: q̄ in aliquo tēpore arbores velociter virescūt ꝛ ꝓperāt citissime ad ꝓducendū flores folia ꝛ fructus: ꝛ in alio tardant. Quare medicina nō ꝓcedit nisi s̄m sensum Q̄d si ꝓcesseris in hac cura isto ordine ꝛ regimine. s. supponendo mēbro que habeāt dissoluere ꝛ que habeant stipticitatē ꝛ subtiliare ꝛ mitigare tūc cognosces iuuamentū patiētis. Et quāuis ad pfectā liberationē nō deuenerit tm̄ egritudo alleuiabit̄ ꝛ diminuet̄ apā oio. Et cuȝ h̄ toto indiget rectificatione cibi: ꝛ de meliorib⁹ cibis est gallina in tassea. Sciēdo q̄ ab aceto est abstinendū in oi egritudine mlica ꝛ ab oib⁹ cibis grossi nutrimēti sicut sunt pisces oliue: ꝛ caules: ꝛ carnes bouine: ꝛ āntiq̄ꝝ arietū ꝛ camelоꝝ: leporꝝ: ꝛ yrcoꝝ: ꝛ stābeccoꝝ: ceruoꝝ: ꝛ daynoꝝ: ꝛ caprū: ꝛ similiū. qm̄ sua grossitudie ꝛ siccitate nocumētū inferūt i hac egritudie. vua aūt passa ꝛ ad solē exiccata confert in hac passione ꝛ grana pini ꝛ amigdala dulcia nō nocent imo cōferūt. Testiculis aūt qn̄q̄ȝ accidit mala cōplexio cū dolore ꝛ sine dolor̄. Humida. n. ꝯplexō mala sola ē absq̄ȝ forti dolore sed operatiōes mēbri pturbāt ꝛ inde maligne ꝛ graues eueniūt egritudies. Sȝ q̄ testiculi sunt mēbra ꝯposita accidit in eis eneruatio seu relaxatio ex forti attractione. Et si ex h̄ nō fit ruptura aliq̄ꝝ venaꝝ vel aliorȝ mēbroꝝ erit facilis ei⁹ cura. Si vero aliq̄ ruptura ibi facta fuerit. ꝛ ꝯplexio ei⁹ calida ꝛ humida extiterit ibi putredo generat̄ q̄ postea indiget euacuatiōe cū ferro vel medicina. Si aūt cōplexio patiētis sicca multū fuerit quāuis ruptura modica fuerit exiccant̄ testiculi ꝛ arefiunt.

Capitulū iij. de mala cōplexione sicca testiculoꝝ.

Potest qn̄q̄ȝ testiculis siccitas ꝛ macitas euenire ꝛ hoc pluries fit post curationē apostematū eorum Cura aūt hoꝝ ē flobotomia seruatis ꝯditionib⁹ supdictis: ꝛ desup pone cotū madefactū in oleo ro. aromatizato. Et cū dico oleuȝ ro. q̄d factū fit ex oliuis recentib⁹ sine sale: ꝛ q̄ nō fuerit vel steterit āmassate ne ide possint siccitatē acquirere ꝛ habere. Et q̄ illud oleū sit renouatum ex rosis recētib⁹ ānis plurib⁹ iterādo rosas pluries in āno ꝛ subtilia remouēdo ei⁹ renouādo eū ab oi genere vel specie carnis: ꝛ sufficiet ei dare panē bn̄ fermentatū cū lactucis vel portulacis decoctis: qm̄ istud regimē remouȝ grossitudinē q̄ accidit ab apāte: ꝛ iunge postea locuȝ cū oleo de alzaru. i. de nucib⁹ cipssi ꝛ anctino: q̄ꝝ ptes sint eq̄les. Et serua istud regimen donec pfecte fuerit liberat⁹. Q̄d si cōtusi fuerit flobotoma patientē: ꝛ iunge cū oleo ro. supdicto Subtilia regimē multū: ꝛ sic optime ꝛ pfecte liberabitur ꝓut credo: si vero fortis fuerit cōtusio diffilis erit cura tm̄ eadē est supscripta. Et accidit etiā qn̄q̄ȝ testiculis relaxatio: ꝛ h̄ accidere pōt aut ab egritudine q̄ fit in eis: vel ꝓpt̄ debilitatē renū. Et cū ꝯfortat̄ corp⁹ ꝛ rectificat̄ remouet̄ istud accidēs. Et fit qn̄q̄ȝ a senectute ꝛ pro certo senectus est egritudo natural̄. Et cura hui⁹ ē inūgere testiculos cuȝ oleo balsami. Et si nō inuenis balsamū: pone loco ei⁹ oleū de alzeuru sȝ nō ē tāte efficatie: ꝛ inūge cū p̄dcis sic dictū ē

Capitulū quartū de crepatura. hernia

Et accidit qn̄q̄ȝ in orificio nerui in quo pendēt testiculi seu in foramine dilatatio. aut cā superflue humiditatis flātice: vel senectute: aut alterius de cā. ꝛ pōt etiā ide descēdere ad bursaȝ testiculoꝝ vētositas vel aliq̄ humiditas q̄ assimilat̄ speciei crepature. Et cura hui⁹ est vt infirm⁹ ꝯtinue sup in⁹ iaceat ponēdo puluinar seu cussinū magnū sub coxis. Q̄d si id q̄d cecidit i bursam

testiculi ē vapor: studeas illū dissoluere: ⁊ pōe deforis sup orificiū stiptica. Et subtilia regimē ei⁹ dādo ei turtures ⁊ passeres. Et pone sup locū camomillā rosas ⁊ nuces de alchabari. i. cipressi: ⁊ incorpa eas cū agresta ⁊ aq̄ equaliter Et vtere isto medicamie donec fuerit liberat⁹. Et si id qd̄ descenderit vel ē in bursa fuerit humor: ⁊ ē in quātitate pua dissolue illū cū camomilla ⁊ farina ordei mixtis ⁊ malaxatis cū lexiuio facto cū cinere cipressi. Si autē dict⁹ humor in magna quātitate extiterit studeas stringere locū cū farina ordei ⁊ nucib⁹ cipressi mixtis cū agresta. Et pcipe alicui cirurgico vt aperiat inferius bursā testiculi cū aliquo ferro frigido. s. cum lancea subtili inūcta cū oleo ro. modicū ipsā int⁹ penetrādo ita q̄ faciat paruū foramē p qd̄ solū ille humor possit exire: ⁊ cū dict⁹ humor fuerit bn̄ euacuat⁹ studeas solidare foramē cū vngento seu emplastro de alnacli. i. de palma. Et accidit etiā qñqz in foramie nerui p̄dicti in quo pendēt testiculi q̄ exlaniat̄ ⁊ extenditur ⁊ dilatat̄ extra naturā in tm̄: q̄ in descendūt intestina Et hec est deterior oī illa spē crepature. ⁊ isti vix cū difficultate maxia liberant̄. Huic quidē p̄cipe vt iaceat eo modo quo sup̄dixi: ⁊ fac eū abstinere ab oī motu ⁊ labor̄: ⁊ reduc itestinū int⁹ ad locū suū paulatiue. Et fac ēplastrū desup ex farina ordei ⁊ de andaruzera. i. ypoquistidos ⁊ de eupatras ⁊ de nucib⁹ cipressi quar partes sint eq̄les. pistentur ⁊ cribellent̄ ⁊ incorporent̄ cū agresta vel aceto quāuis nō habeas ex h̄ fine intentū oio tn̄ alleuiabit̄ egritudo regimine tali. Et scias q̄ eorū qui sunt in fine iuuētutis cura ē ipossibilis ppter siccitatē sue cōplexionis ⁊ ppter duritiē pellicule ex lanitate. Infantes aūt puuli sil'r nō liberant̄ alia de cā. s. q: n̄ possunt abstinere a fletu ⁊ motu inordinato ⁊ labore. ⁊ ppter h̄ nō cōsolidant̄. Puer vero habēs intellectū qui attēdit ⁊ obseruat p̄cepta medici ppter dubitationē sui. credo qd̄ cura hui⁹ nō sit ipossibilis. qm̄ si obseruauerit getē tenēdo desup emplastrū sup̄dictū. seruādo dietā subtilē ⁊ abstinēdo se a ɔtrariis iacēdo ɔtinue scdm̄ ordinem prescriptū poterit liberari.

Cap. v. de egritudinib⁹ q̄ fiūt in bursa testiculorum.

Et fit in bursa testiculorū apā. ⁊ cura hui⁹ est sicut cura aliorū apatū. Et fit ibi ēt qñqz solutio ɔtinuitatis: ⁊ cura ē sicut cura aliarū solutionū ɔtinuitatis.

Tractat⁹. iiij. libri scdi de taycir de egritudinib⁹ virge

Capitulum primū de opilatione que fit in virga causa lapidis vel alicuius alterius rei.

Et fit qñqz in canali virge opilatio. ⁊ h̄ aut a lapide vel sanguine coagulato vel a grossa sanie Lapidē aūt extrahere debes cū ferro nominato in arabico alcbartir. aut accipe virgā subtilē bn̄ politā ad modū stili de ere vel argēto: aut auro: ⁊ desuper fac incasare pūctā de diamāte. Et pone p foramē virge vsquequo attingat lapidē: ⁊ ipm poterit frāgere cū ea Et in balsamo ē ppritas valida ēt in frangēdo lapidē in h̄ loco. Et rememorat⁹ sui iā in precedēti curā lapidis sufficienter: ⁊ curā ēt opilatiōis q̄ fit a sanguine vel sanie ⁊ pōt etiā fieri opilatio in canali virge a veruca q̄ orit̄ ibi. Et cura hui⁹ ē cū dolor fuerit fortis ⁊ itollerabilis eo q̄ infirm⁹ nō pōt emittere vrinā: pforare virgā in loco superiori veruce ita vt vrina possit inde exire: ⁊ vrinando q̄escit dolor. Et postea cura verucā iniciendo oī die per foramen ei⁹ oleū amigdalarū: aut de susimāno. Et h̄ pluries facto stude ɔprimere verucā cū aliquo instrumento donec erūpatur. Et postea pōe int⁹ ea que habent dolorē remouere sicut est oleū ro. ⁊ oleū amigdalarū eq̄liter mixta. ⁊ octaua pars aq̄ decoctionis centauree minoris ⁊ subtilis corticis pincorū ⁊ caude equine q̄ tm̄ bulita sint donec aq̄ mutauerit colorē. ⁊ in ista colatura pone aliqd mellis ⁊ pone de isto medicamine per foramē virge oī die tā diu donec destructa fuerit verruca. Et demū cura foramē vulneris donec fuerit consolidatū ⁊ hoc cū vngento de alnacli. Et semp cū vrinauerit infirm⁹ ablue vuln⁹ cū aq̄ mellis predicta ⁊ desup pone vngentū anacli donec consolidet̄. Si vero senex fuerit infirm⁹ ppter sui supfluā siccitatē nō cōsolidat̄ vuln⁹ imppetuū. Et ppter h̄ nō est pforand⁹ nisi fuerit in articulo mortis.

Capitulū. ij de priuatione sensibilitatis virge.

Hec egritudo curat̄ sicut curat̄ priuatio sensibilitatis alterius mēbri. Et oriunt̄ etiā qñqz in capite virge pustule rubee q̄ i arabico nominant̄ alohūbra quibus colliriū de momithe cōfert multum. Et eius regimē sit lactuca decocta.

Capitulū tertiū de foraminibus que fiunt in virga

Hec quidē passio accidit in hoc mēbro ex habundātia acutorū humorū. Et curat̄ de collirio de memithe. ⁊ regimē eius sit lactuca decocta.

Capitulū quartū de expulsione spermatis.

Hec vero egritudo euenit a debilitate virtut̄ sicut accidit exeuntib⁹ ab egritudine ⁊ senib⁹. Sz qñ corp⁹ confortat̄ ⁊ vigorat̄ ⁊ redit pfecte in suā possibilitatē remouet̄ istud accidēs. Et ɔtinuare testiculos gallorū habet istud accidēs remouere. Et bibere aquā mellis cōfert valde. Si vero ex senectute fuerit cura est ipossibilis. Et q̄ magis ɔfert in hac passione si nō fuerit ex senectute sunt testiculi gallorū ⁊ cerebra passerū ⁊ carnes pullorū ⁊ collumborū paruorū. Et accidit ēt q̄ mēbrū nō eicit sperma sicut sagittā cā incisionis corde q̄ arabice dr̄ scebel ⁊ est illa corda inter testiculos ⁊ virgā. Et hec recordatus fuit. G. Et hui⁹ cura est ipossibilis. Et iterū dicit. G. q̄ qñ accidit tortuositas in virga nō pōt eicere sperma sicut sagitta. Et h̄ tortuositas pōt accidere aut ex vulnere q̄ nō fuit bene cōsolidatū. aut ex apāte facto in aliq̄ cordarū virge. aut ex nimia siccitate alicuius corde. Si aūt ex siccitate fuerit: cura est ipossibilis: tn̄ p̄cipe ifirmo vt cotidie ⁊ multotiēs inungat mēbrū cū oleo amigdalarū dulciū: mixta cū aq̄ tepida ita q̄ illa humiditas semp ibidē pmaneat. Si vero ex apāte duro ⁊ lapideo fuerit fac fieri inunctionē ex oleo anetino ⁊ pinguedine anatis. ⁊ ex medulla cruris vituli quorū ptes sint eq̄les misceant̄ sil'r ⁊ inungant̄ multotiēs mēbrū. ⁊ videbis iuuamētū manifestissimū. Cōplete sunt egritudines virge. Et nunc incipiemus determinare de egritudinibus vulue.

Tractat⁹. v. libri scdi de egritudinibus vulue.

Capitulum primū de sterilitate.

Hoc mēbrū. s. vulua ex mēbris est multi sensus sicut iā declaratū est. ⁊ hoc ppter exuberationē neruorū que est in ea. Et cōstringit̄ ⁊ contrahit̄ valde: ⁊ dilatat̄ ⁊ elargat̄ multum ⁊ h̄ ppter multas ligaturas tortuosas que sunt in ea. Et nō eueniūt h̄ alicui mēbro nisi huic et stomacho ⁊ burse testiculorū. Et qñ mulier icipit ipregnari cōstringit̄ ⁊ cōtrahit̄ matrix. ⁊ qñ fet⁹ incipit crescere. dilatat̄ matrix vsquequo deueniat ad terminū a deo sibi deputatū ex natura sui. ⁊ tūc dilatat̄ orificium vulue donec pturiat q̄ pri⁹ erat tā strictū ⁊ obturatū q̄ etiā pūcta stili nō potuisset intrasse. ⁊ cū incipit exire fetus descendit extra orificiū matricis. ⁊ postea dilatat̄ orificiū vulue in tm̄ q̄ est exiēs a natura absqz tumefactione loci ⁊ istud dr̄ do

losare. Et totū h̄ factū ē a ꝓuidentia diuina. ¶ Et fit ste
rilitas ab egritudinibꝰ matricis: qꝫ si fuerit a natiuitate
cura eiꝰ ē īpossibilis nisi ꝑm voluntatē diuinā. que aūt fit
a mala q̄litate siu ꝯplexione frigida vel calida sicca vel hu
mida. aut ab istis q̄litatibꝰ mixtis pōt curari. ¶ Mala
aūt cōplexio calida in excessu destruit sperma ⁊ cōsumit il
lud. ¶ Et cura eiꝰ ē reducere dictā malā ꝯplexionē ad eq̄
litatē ⁊ h̄ cū cibis ⁊ medicinis intus ⁊ extra. ¶ Mala ve
ro ꝯplexio frigida acquirit a balneatione: ⁊ natatione in
aqua multe frigiditatis. aut a sessione sup lapides multe
frigiditatis. vel a comestiōe medicinaꝝ frigidaꝝ. aut apo
sitione emplastroꝝ frigidorū super ventrē appositorum
ꝑpter multā caliditatē que erat in eo. ¶ Et cura eiꝰ ē tem
perare cōplexionē cū medicinis que habeant calefacere tē
perate. Et cōferūt etiā iste medicine qñ sit a senectute. vel
ab acceptione ciborū vel medicinarū frigidarū. ¶ Me
dicamē ꝯueniens ad h̄. Re. olei rosacei ⁊ anetini ⁊ grano
rū de alcanu. ʒ. ij. ⁊ aque decoctionis aristo. lon. decocte
cū. ʒ. i. ipsius ari. vsqꝫ ad ꝯsumptionē medietatis: librā
.i. ⁊ lombricorum terrestriuꝫ. ʒ. 5. ⁊ misceant̄ oīa simul ⁊
ponant̄ ad lentū ignē: ⁊ bulliant vsqꝫ ad consumptionēꝫ
aque. ¶ Et postea pro qualibet. ʒ. olei: ponat̄ exagium
vnū purcambre. ⁊ cū isto fac inungere qualibet die intus
in matrice: ⁊ ꝓice etiā de ipso ꝓclistere vsqꝫ ad profundū
Et da ei ad bibendū oī die de syrupo decorticibꝰ citri cū
syrupo de sticados an. ʒ. cū. ʒ. iiij. aque simplicis tepide
⁊. ʒ. i. decoctiōis centauree. Et de octo in octo diebus da
ei ad bibendum aur̄. 5. Tyriace magne. Et carnes eius
sint turtures ⁊ passeres yritij ⁊ anates decocte in tassea
cum pane bene fermētato. ¶ Quod si dicta mala comple
xio ex siccitate fuerit sup̄flua vnde sperma cadēs in vulua
vel matrice cōsumit̄ ⁊ desiccat̄ tali modo qꝫ ibi nulla ge
neratio pōt fieri vel generari. Et h̄ mulieri pōt accidere
ex superfluo vsu siccarū medicinarū ex errore medicoruꝫ
⁊ etiā propter importunitatē mulieꝝ que faciunt se medi
cinare de eo qꝫ nesciūt. Istis ergo stude humectare corpus
totū ⁊ matricē marie. Et ciba eas gallis pinguibꝰ in lac
te decoctis. Et cū quibusdaꝫ etiaꝫ auibus que in arabico
dicunt̄ scumē cōditis cū oleo amigdalaꝝ dulciū loco olei
oliuaꝝ. Et clisteriza matricē cū oleo de susimāno vl̄ amig
dalaꝝ dulciū. Sꝫ oleū de susimāno non cōmendo ꝑpter
quedā que sunt in eo: ⁊ sunt ista. s. q2 est grosse substantie
propter h̄ tarde facit suos motus ⁊ operationes. ⁊ est faci
lis corruptionis ⁊ inducit fetorē in mēbris ⁊ maxime in
superioribꝰ. Et fac intrare mulierē in tina aque dulcis te
pide in qua moretur diu. Et si videret̄ ei graue stare totaꝫ
in aqua ad minꝰ stet vsqꝫ ad renes ponendo in dicta aqua
aliquid olei amigdalaꝝ dulciū. Et si haberes oleū oliuaꝝ
dulciū sine aliq̄ penetratione salis ꝯfert magis ꝑpter stip
ticitatē modicā que est in eo. Et iā te feci scire multotiens
⁊ adhuc idē itero tibi in h̄ loco qꝫ quodlibet mēbrū genera
liter ⁊ specialiter principale indiget confortatione cū me
dicis stipticis temperate: ⁊ fac stare mulierē in domo cuiꝰ
fenestre ⁊ ianue sint apte a ꝑte austri. ⁊ in q̄ discurrat aq̄
caus. humectationis aeris. ⁊ cū vult vti coitu cū viro suo
causa īpregnandi se sit in camera quaꝝ ianue ⁊ fenestre sint
apte a ꝑte oriētis ita vt inī ventꝰ ille intret. Et da mulieri
ad bibēdū ʒ limatura eboris cū succo pomoꝝ auetū decoc
tione requiritie. Et vtat̄ mulier ocio ⁊ quiete. Et seruan
do regimē istud sicut dixi īpregnabit̄ deo dante. Et scias
qꝫ qñ talis mulier incipit iuuentutē transire ⁊ ad senectu
tē primā appropinquare medicine ⁊ regimē predictuꝫ est
maioris efficatie ⁊ iuuamēti ꝑpter caloris diminutionēꝫ
in ipsa. Et iā añ tibi dixi qꝫ mēbra fortiter desiccata diffici
le est valde cū medicinis humectare. Et hac de causa pau
ca tibi h̄ scripsi ⁊ rememoraui. Et sic cōpleui curā sterilita
tis que a siccitate procedit. ¶ Et nunc incipiā curā sterili
tatis que fit ex sup̄flua humiditate matricis. Et scias qꝫ
humiditas sola matricis. nō destruit īpregnationē. sed il
la que fluit sicut aqua. Et hec diuisa est in partes duas. s.
subtilē ⁊ grossaꝫ. Hee eni ābe cum exuberāt destruūt īpre
gnationē. Et cura hoꝝ est facilis. ⁊ hoc est vt regas mulie
rē cū exiccatiuis actu ⁊ potētia. dando ei carnes assatas ⁊
etiā in sartagine preparatas vbi sint turtures ⁊ passeres.
Et fac clisterizare matricē eius cū istis rebꝰ. Re. spelte cō
quassate ⁊ radices lilioꝝ cōquassatoꝝ ⁊ infunde in aqua ⁊
stent sic vsqꝫ mane ⁊ tunc pone ad lentū ignē ⁊ fac bulire
donec aquā mutet colorē. ⁊ in colatura illa pone librā. 5.
olei de granis catapucie. ⁊ si nō reperiret̄ de isto: pone lo
co eiꝰ tantū de oleo amigdalaꝝ amaraꝝ cū. ʒ. i. oximellis
cōpositi. Et fac cū istis tepidis clisterizare stando mulie
rē supina. i. subiecta supra dorsum suum ita qꝫ nares ⁊ re
nes sint in altū. ⁊ caput ⁊ spatule sint decliues. Et sic stan
do cū per horā vnaꝫ ⁊ postea euacuetur. Et sic faciat oī die
vsqꝫ ad octo dies ⁊ postea fac liciniuꝫ ex cotone. ⁊ desuper
proice puluerē macis nō ponendo multū de eis q2 istud
mēbrū cū sit neruosum est multi sensus ⁊ posset talia su
stinere. Et similiter caueas ponere de sgnzibin. s. oximell'
in quantitate multa. quia istud membrū leditur ab aceto
Et ego semper cuꝫ facio tales medicinas consueui ponere
de eo in valde modica quātitate. Et si quereres a me quare
stomachus sustinet acetum absqꝫ magna lesione magis q̄ꝫ
faciat matrix cū sit maioris sensibilitatis. dico qꝫ huic que
stioni potest responderi pluribꝰ modis vno. s. modo ꝑp
ter consuetudinē quia stomachus multū est assuetus reci
pere acetum. Et alia de causa est quia epar multuꝫ iuuat
stomachum in suis operibus exercendis ⁊ hoc ē q2 stoma
chus nō digerit cibum solūmodo per se. sed etiā ad vtili
tatē epatis ⁊ omniū aliorūꝫ membrorū. Et discordia qui
dem fuit inter medicos qui fuerūt ante. G. talis. s. qꝫ qui
dam coꝝ credebant qꝫ stomachus nutritur ex humiditate
propria stomachi que in ipso digeritur. Et alij dicebant:
qꝫ illa humiditas non erat nec poterat esse sufficiens ad
nutriendum ipsum: sed nutrietur a sanguine qui recipit̄
a venis q̄ veniunt ab epate ad stomachum. Et. G. affir
mat ⁊ dicit ⁊ verū est dictū eius quod nutritur istis dua
bus vijs. Et sententia mea in h̄ est qꝫ quedam pars istiꝰ
stomachi nutritur pro maiori parte ex propria humidita
te digā solum in ipso stomacho cum modica quadā parte
⁊ parua sanguinis qui venit ab epate: ⁊ alia pars stoma
chi fit econtrario. Et sine dubio pars superior stomachi
nutritur ex humiditate propria digestiua solum in stoma
cho cum modica ⁊ parua quantitate sanguinis qui venit
ab epate. Et inferiores partes stomachi nutriunt̄ ex san
guine qui venit ab epate. ⁊ in minori de propria humidi
tate sui. Et partes medie ipsius equaliter nutriunt̄ ex am
babus. Et quia in stomacho sunt partes carnose ideo me
lius potest sustinere acetuꝫ quā matrix que omnino caret
carnositate: ⁊ etiā quia in fundo stomachi habundant hu
mores. Et ex omnibus istis causis potest leuius ⁊ meliꝰ
stomachus acetum sustinere quā matrix. Et inunge vul
uā exterius cū oleo ro. ⁊ oleo de alchaoen. Et scias qꝫ pro
maiori parte ex frigiditate ⁊ humiditate hec egritudo ha
bet prouenire: ⁊ pro minori ex caliditate ⁊ siccitate. Iam er
go videtur nobis sufficienter posuisse curas huius passi
onis simplices ex quibus scias curare compositas compo
nendo medicamina prout videbitur conuenire.

¶ Capitulū. ij. de apostemate matricis.

Et accidit quandoqꝫ vulue seu matrici apostema
sicut alijs mēbris accidere consueuit. Et hoc mē
brum satis preparatum est recipere apostema: eo
qꝫ est in inferiori parte corporis. ⁊ cum hoc ē receptaculuꝫ
superfluitatū. Et apostemata q̄ fiunt hic sunt vel ex san
guine: vel colera. vel ex melancolia: vel flemate in minori
parte. Et cura generalis omnibus est flobotomia basilice
brachij dextri primo ⁊ postea ex saffenaꝝ postea stude in re
frenando ⁊ mitigando humores ita vt non currant ad lo
cum doloris. ⁊ subtilia ei regimē valde. Et credo qꝫ suffi
ciant ei. ʒ. ij. panis bene fermentati vel parum plus vel
minus cū medulla citruloꝝ. Et clisteriza vuluā cuꝫ oleo

rosaceo. Et si cum hoc regimine resoluitur apostema: bene quidem. Et si conuertitur ad saniem necesse erit tunc vt facias clistere cum aqua mellis aut cum ipso melle: et postquam sanies bene fuerit mundificata clisteriza vuluam cum melle mixto cum medicinis desiccatiuis habentibus proprietatem generandi carnem. Et in melle est virtus magna in generando carnem. Medicamen ad hoc. Re. farine ordei et farine viccie. an. partes equales. nucis cipressi et thuris adusti. an. quartam pars vnius partis. que sunt conquassanda conquassentur et infundantur in aqua: et postea bulliant tamdiu vsquequo aqua mutet colorem: et coletur flamingia valde densa: et misce cum hac colatura de melle puro et spumato quanta est medietas aque: et depuratur mel isto modo. Re. mel et misce cum eo de aqua in bona quantitate donec feruescat: et postea remoue spumam: et semper fac cum paulatiue bulire semper remouendo spumam: postea cola et iterum pone ad ignem. Et fac bulire donec consumatur aqua: et de isto cum predicta decoctione omni die fac clistere donec fuerit liberata. Et hec cura est conueniens omnibus apostematibus fractis que fiunt ex colera mixta cum sanguine melancolia: aut que sunt ex melancolia mixta cum sanguine. Et apostema ex melancolia in hoc loco raro euenit: et quando accidit non de leui curatur: quemadmodum etiam nec in aliis membris: tamen semper studiosus esse debes in mitigando dolorem eius: et quod magis conueniens est ad hoc est oleum ro. cum oleo de vitellis ouorum: quod fit absque omni acuitate et fetore. Et scias quod oleum ouorum magnam et mirabilem habet proprietatem in egritudinibus vulue: et etiam in omnibus membris magni sensus cum valido dolore et forti: et omni die clisteriza eam cum istis duobus oleis: et fac seruare regimen subtile quod tendat ad quandam humiditatem sicut est brodium galline cum pane fermentato in modica quantitate non comedendo de carnibus. Et tene eam ipso regimine donec dolores fuerint alleuiati: et ipsa similiter. Et postea paulatiue perduc eam ad suum regimen assuetum: et non tradas obliuioni repercutere et obuiare ne humores possint ad locum deriuare: et locus qui ibi est tumefactus studeas dissoluere toto posse. Et finis vltimus ad quem potest medicus peruenire in hoc apostemate melanlico: est ut prolongetur egritudo et iuuat cum hac passione mulier tempore longo faciendo semper suas actiones naturales.

¶ Capitulum. iii. de corrosione matricis.

Generatur quidem hec egritudo in matrice ex vbertatia humoris acuti et corrosiui: et quando fit in alio alio membro cum difficultate curatur: ergo cum oritur in isto multomagis. Et iam recordatus sum quod cum essem iuuenis ad me venit quidam senex trapezator qui dixit mihi quod quedam domina de qua multum curabat et eam multum diligebat hanc patiebatur egritudinem. Et ego diu in curatione eius laboraui donec fui fessus: et quia eum multum diligebam: feci hoc scire patrem meum qui senex erat: et ipse me desperare fecit de hac curatione dicens quod hec passio ad mortem deducere eam debebat naturaliter: et docuit quid ei facere deberem. Et aliquando hec egritudo in ea alleuiabatur: et interdum intendebatur donec sanguis in quantitate maxima emanauit et corrosio dilatabatur: et in tantum augmentata et dilatata fuit corrosio quod rosit vnam ex magnis venis et inde tantum sanguis exiuit quod inde mortua fuit.

¶ Capitulum. iiii. de dislocatione matricis.

Et dislocatur quandoque matrix ex superflua humiditate ita quod exit a loco debito. Et potest etiam accidere ex saltu: vel ex casu: aut ex eleuatione magni ponderis et similibus. Et iam recordatus sum quod vidi mulierem cui matrix exiuerat extra vuluam et videbatur quasi esset fardellus puus: et remansit sic tempore longo: sed finem ipsius ignoraui. In principio autem quando apparet hec egritudo medicus leuiter eam poterit curare. Et reducitur omnibus istis modis quibus dicturus sum: videlicet manu si vis et si non: fac eam supinam iacere: et fac quod aliquis sedeat super pectus suum: et alius super crura. Et fac eam terrere ponendo circa pedes eius aliqua reptilia sicut sunt mures vel lacerte: aut rane: vel hiis similia: ex quibus multum terreatur et velit fugere ab ipsis trahendo pedes et crura ad se: et inde omnia membra et corpus totum simul contrahantur: et hec de causa matrix intus redibit ad locum suum: et ordina ut iaceat supina: et precipe ei ut non se moueat omnino aliqua de causa etiam si vellet assellare. Et postea clisteriza eam hoc clisteri. Re. balausti: et galle carobe recentis. et riquiritie. an. partem vnam: nucis cipressi partem mediam: sticados et camomille. an. quartam partem partis vnius. Conquassa que sunt conquassanda: et infunde dictas medicinas per noctem vnam in aqua multum feruenti et in mane fac bulire donec multum aqua mutet colorem. Et postea coletur: et ex ista colatura accipe libram .S. cui misce. ℥ .i. olei mirtella facti ex floribus ipsius mirte: et facto ex istis clisteri infunde cotum in istis pone: et postea liga desuper vuluam exterius petiam lini valde densam que sit implicata pluribus plicis et sit madefacta in decoctione mirte et balaustiarum: et postea suauiter liga eam cum instititis ante et retro: et muta eam bis in die. Sed ante ligationem pone super vuluam: et ex opposito retro super spinam de puluere subtilissimo de sticados ipastato cum aqua et aceto. an. ita ut transeat de virtute eius ad matricem et in aqua sua pone de sirupo ro. ut buliat. Et cum hoc regimine liberabitur deo dante. Si autem matrix antequam intus reducta fuerit mutauerit colorem pone desuper cotum madefactum in oleo ro. et oleo lilii quorum partes sint equales et sint tepida ad modum lactis recenter mulcti mutando cotum sic madefactum pluries atque pluries donec illa superfluitas et nigredo remoueatur. Et demum stude in reducendo matricem intus quemadmodum dixi nihil penitus obmittendo. Et recordati fuerunt quidam medici quod aliquando putrefiunt ligamenta matricis omnia et exit matrix omnino: et permanet mulier absque matrice: et viuit sine diminutione aliquarum suarum operationum. Et dixit mihi quidam amicus meus de quo et eius veritate multum confido: quod vidit mulierem cui omnino matrix exiuerat et remansit viua faciendo omnes suas operationes naturales integre et perfecte: et sic esse debet absque dubio cum non sit membrum principale nec aliquibus membris aliquas prestet vtilitates: nec prestat aliquod iuuamentum in conseruando vitam: nec iuuentus fiunt ad illud. Et pro certo iuuamentum in muliere est matrix sicut membrum viri in viro: tamen testiculi sunt membrum principale: sicut declaratum est: et ex ipsis est vir. i. masculus vir diuersificatus a muliere. Sed matrix non est alterius iuuamenti nisi quia facit appetere coitum et ad impregnationem recipiendam. Et facit crescere et tumere vbera. Et greci quando volunt impinguare scrofas: extrahunt eis matrices. Testiculi autem mulieris minores sunt et existunt illis virorum: et testiculi virorum sunt rotundi: mulierum vero plani. Cum autem testiculi mulieris extrahuntur reddit aial incognitum: quia ex omnibus animalibus sunt masculi et femine: et cui ablati sunt testiculi non est masculus neque femina: nec potest esse moris masculi nec femine: quare de necessitate est alius a menstruosa e femina.

¶ Capitulum. v. de fluxu menstruorum.

Fluxus quidem menstruorum accidit mulieribus: aut per viam purgationis superfluitatum: aut a nimia subtilitate sanguinis: vel quia nimium factus est sanguis aquosus: aut propter nimiam caliditatem igneam acquisitam in eo: vel ex apertione orificiorum venarum propter mordicationem et acuitatem sanguinis: cui autem ex subtilitate sanguinis hoc procedit: cura eius est ingrossare regimen: deinde da ei lentes decoctas: et crura et pedes hedorum ad comedendum. Illi autem cui accidit ex acuitate et caliditate ignea acquisita in sanguine propinabis medullas citrulorum et angurie. Et si fuerit iuuenis et tempus estatis dabis ei cucurbitas decoctas cum carnibus arietum iuuenum. s. vnius anni. Et quando ex apertione venarum orificiorum procedit ex mordicatione et acuitate que est in sanguine: dabis ei ad bibendum

dū aquā in q̄ cocta sint ista.s. Nigritie ꝛ viole ꝛ nenufar an. auꝝ.ij. psillij integri octa. ptē auꝝ. vni⁹. infūde in. xv ℥. aq̄ vsq3 ad mane. Et postea fac bulire lento igne vsq3 ad ꝯsūptionē medietatis aq̄ ꝛ cola: ꝛ in hac colatura adde ℥. sirupi ro. facti ex rosis siccis. ꝛ. ℥. ß. de sirupo dactiloꝝ crudoꝝ: vl' loco ei⁹ de sirupo aggresti: ꝛ bibat de ea ieiuno oi die. ¶ Cap. vj. de retentione menstruoꝝ.

Retinent qdē mēstrua in mulierib⁹ pp̄ter grossitudinē hūoꝝ: aut pp̄ter debilitatē virtutꝭ expulsiue. Et cura ei⁹ ē subtiliare regimē ei⁹: ꝛ incidere viscositatē ei⁹ cū sirupo de yreos: ꝛ sirupo sgnzibin simplici tātūdē cū ter tāto de aq̄: si mulier trāsierit iuuentutē aut fuerit senex: caro ip̄i⁹ fuerit dura ꝛ hūoꝛ grossus extiterit: tūc oīo indiget sirupo sgnzibin cū sirupo yreos sicut dixim⁹. Et tu scis q̄ medicine q̄ sunt diuretice valde habere debent odorē horribilē: ꝛ apiū: ꝛ ameos ꝛ daucus sunt ꝯuenientia ad h̄: ꝛ fenicul⁹ etiā tantū habet de horribilitate quātū sufficit. Cōplete sunt egritudines q̄ accidunt vulue.

¶ Cap. vij. de opillatiōe ꝛ sigillatōe q̄ accidit collo matricis

Hoc qdē accidens aligb⁹ mulierib⁹ euenit a natiuitate in vtero maēno: q̄ si fuerit caro incīde cum ferro. Et si fuerit os aut caro dura cicatrizata noli laborare. ¶ Cap. viij. de laniatione matricis.

Hoc qdē accidēs aligb⁹ mulierib⁹ euenit i tpe partus: aut qn̄ violant̄ a virginitate. Qđ si fueris a p̄ncipio pcipe ei mulieri ut stringat coxas suas: et possibile erit q̄ suo pp̄rie sanguine ꝯsolidabit̄. Si autē non fueris in p̄ncipio ꝛ labia vulneris fuerint ꝯsolidata incide dicta labia ex vtraq3 pte cū ferro: ꝛ sue cū filo sete crude: ꝛ pone desup ꝯsolidatiua ꝛ sigillatiua sic̄ sūt absinthiū ꝛ anchore ꝛ balaustie exiccate. Fiat puluis ex hijs subtilissim⁹: ꝛ sparge desup suturā iterando pluries. Et scias q̄ sutura q̄ fit ex seta cruda non corrūpit̄ nec putrescit donec vuln⁹ pfecte sit cōsolidatū. ¶ Hucusq3 igit̄ put nob apparet sufficiēter dixim⁹ de egritudinib⁹ pp̄rijs vniuscuiusq3 mēbri. Nūc aūt incipiem⁹ determinare de egritudinib⁹ oiu3 mēbroꝝ: ꝛ incipiem⁹ cū auxilio dei determinare ꝛ loqui primo de ossibus que sunt colūna ꝛ fundamentū omniū membroꝝ.

¶ Tractatus. vij. de egritudinibus ossium.

¶ Cap. pmū de mala complexione ꝛ fractura ossis.

Dico qdem q̄ in quolibet osse pōt fieri egritudo ex mala ꝯplone: ꝛ hoc aut pp̄ter ꝯiunctionē eorū ad inuicē: vel pp̄ter formā eoꝝ: aut appositionē ipsoꝝ: vel pp̄ter mensurā eoꝝ. Et est necesse sup hoc ꝯsiderare pp̄riā eoꝝ cōplexionē inquātū3 est mascul⁹ vel femina: ꝛ inquātū est puer iuuenis: vel senex vel decrepit⁹: ꝛ etiā inquātū est petr⁹ vel ioānes. Et sup h̄ similiter p̄ter consideratione ossiū debem⁹ ꝯsiderare carnē ꝛ neruos: ꝛ ligaturas: ꝛ arterias: ꝛ venas: ꝛ villos: et cutē: qm̄ qn̄ ista exeunt a sua complexione naturali trahūt similiter ꝛ alterāt ossa a sua debita ꝯplone radicali. Et notū est q̄ ossa ꝯplexionata sunt ex vna quatuoꝛ q̄litatū simpliciū aut cōpositarū. Ergo qn̄ exierit a sua debita q̄litate: studeas ad recuperationē ip̄i⁹. Et accidit etiā ossib⁹ dissolutio ꝯtinuitatis que fractura noiat̄. Istis igit̄ subtilia regimē inquātū potes ꝛ equa mēbrū fractū reducendo ipsu3 in locū suū pp̄rium. Et illi qui sunt seruitores medicoꝝ. s. cyrurgicoꝝ assueti sunt h̄ facere pp̄rijs manibus. Sed mihi ipossibile videt̄ q̄ aliqd boni sciāt agere q̄re eos nō debes pmittere opari. Et vide si mēbrū lesum sit tal q̄ habeat sibi par: sicut sunt brachia ꝛ crura. Stude ergo ut reducas lesum ad formā3 sani. Et si est ex mēbris que nō habet societatē sicut nasus: cogita formā ip̄i⁹ mēbri qualis erat in sua sanitate: ꝛ studeas ut possis reducere ad ipsam toto posse. Qđ si dislocatio vel fractura in ossibus magnis euenerit fac eū extendere super discū seu tabulā cuius supficies sit extensa ꝛ plana: postea extēde ambas partes mēbri lesi tirando fortiter cū ambab⁹ manib⁹ ex vtraq3 parte: ita ut elongēt̄ partes fracte vel dislocate ab inuicē. Et postea mollā man⁹ tuas ad h̄ ut nerui ꝛ ligature trahāt ad se mēbrū ꝛ redeat ad locū suū. Et iunge locū lesū3 cū oleo ro. ponēdo desup petiā subtilē ꝛ sup illā pone grossiores: ꝛ demū ligatū a stellis faciendo ligaturā mediocrē videlicet nō multū strictā nec mollē: ꝛ stet ita ligat⁹ p tres dies ꝛ postea solue: ꝛ liga iterū faciendo sicut p̄i⁹ in omnib⁹: ꝛ h̄ facias donec fuerit liberat⁹. Sed attēde q̄ id qđ p̄i⁹ agere debes in istis est flōmia ex opposita parte egritudinis ꝛ subtilia regimē eius. Et sufficit ei comedere panē bn̄ fermentatū cū pullo: nō tn̄ vsq3 ad saturitatē: ꝛ h̄ donec fueris cert⁹ ne locus apētur vsq3 ad. xxx. dies: ꝛ ab inde in antea adiuua eū cū generantib⁹ humores viscosos sup fracturā ossis cū adiutorio dei. Et cibaria facientia h̄ sunt pedes ꝛ crura hedoꝝ ꝛ arietū. Et cōtinua in vnctionē ꝛ ligationē ꝛ dissolutionē sicut dictu3 est donec liberet̄. ꝛ h̄ fieri nō pōt sicut credo in spacio minori q̄3. xl. dieꝝ. Si aūt membrū fractū fuerit ex mēbris magnis: ꝛ tu sol⁹ operationē dictā nō poteris exercere: habes sociū vsitatū qui adiuuet te: trahendo tu ex vna pteꝝ soci⁹ ex altera: donec labia fracture elongent̄ ab inuicē. Et postea relaxent̄ man⁹ ut nerui trahāt ad se ꝛ ꝯiungentur partes simul: ꝛ postea duc manū tuā sup mēbrū lesu3 palpitādo superi⁹ ꝛ inferi⁹: ꝛ ex oib⁹ partibus. Et si inuenis ipsu3 bn̄ reductū ꝛ planū ꝛ eq̄le bn̄ quidē: sin aūt sic ducēdo manus equabis cū: ꝛ planabis donec fuerit ad locum debitū reductū: ꝛ partes sit optime coequate: ꝛ post inunge eū: ꝛ ligabis ponēdo petias ꝛ astellas ut dictū est. Et dissolue post tres dies: ꝛ iteꝝ liga ordinate oīa faciendo q̄ dixim⁹. s. ligare ꝛ dissoluere: ꝛ inungere de tribus in tribus dieb⁹. Et h̄ regimen facere debes infirmo forti: ꝛ q̄ sit d̄ferret⁹: ita ut cognoscat suū ꝓfectū: ꝛ ob hoc sustinebit dolorē. Si vo infirmus fuerit pusillanim⁹ ꝛ debilis virtutis atq3 timid⁹ ꝛ indiscretus: habeas adiutores ꝛ seruitores penes te q̄ sint tecū ad tenendū eū viri: ita ut cū senserit dolore3 nō possit se vllo modo mouere nec destruere opus tuū: ꝯspiciendo tn̄ ne inferas ei intensu3 dolorem. Si aūt contusio facta fuerit in naso: necesse est ut facias ex toto filato formā nasi ponēdo exteri⁹ aliqd qđ possit ipsa3 naturā sustinere. Et extende sup petiā cerotū factū ex gūmis q̄ possit nasu3 vndiq3 colligere ꝛ circūdare: ꝛ desup pone petias plicatas pluribus plicaturis donec habeāt grossitiē: q̄ petie sint duplicate plumaccoli dicunt̄. Et fac ut cōprehendāt nasu3 ex oib⁹ partib⁹: ꝛ fac ut iuiscet̄ dictū cerotū sup nasu3 ponendo desup formā coti p̄dictā q̄ sit iō gitudine ꝛ breuitate ꝛ forma in oib⁹ sicut nasus patienꝭ Et cū mutaueris ipsu3 ablue pmo nasu3 cū aqua mlis: ꝛ postea cerotū cū forma repone superi⁹. Et fuerūt qdā medici q̄ habebāt pro ipossibili cura3 fracture ossis coxe: sed ego vidi pueꝝ q̄ liberat⁹ fuit de passione illa: ꝛ ꝯsolidatu3 fuit os ei⁹: sed non seq̄t̄ ex h̄ q̄ quilibet sic debeat liberari: eo q̄ nature ꝛ ꝯplones ossiū boiu3 sunt non oēs eq̄les: qm̄ puto qđ liberatio dicti pueri fuerit propter molliciē ꝛ humiditate3 sui ossis. Quare non sequit̄ q̄ sic oībus debeat euenire. Si aūt ossib⁹ supuenerit dislocatio: cura est ut facias redire membrū ad suā formā naturalem ꝛ positione3 ꝛ h̄ elongando os ab osse trahendo fortiter: ꝛ relaxando manus ut nerui trahant ossa ad se: ꝛ redeant ad suum situm locum ꝛ naturalem: et postea liga sicut superius dixi Et subtilia regimē ei⁹: et flebotoma eū si ꝯsenserint etas: virt⁹: tēp⁹ et regio. Si nō oīa ista adiuuāt adhuc minue de sanguine min⁹: s̄m qđ dicte cōditiones diminuūt̄: put tibi videbit̄ ꝯuenire: et subtilia regimē tpe cōueniēti: et ingrossa ipsu3 tpe quo videbit̄ exigere. Et scias q̄ oīa ista ptinēt ad medicū nobilē ꝛ honoratū: sed alias opationes manū dimitte ministris medicoꝝ: sicut est flōmia et

cauteriū ⁊ incisio arteriarū. Et adhuc nobiliora istis debent facere isti medicoꝝ seruitores: sicut est incisio palpebraꝝ: ⁊ eleuare venas q̄ oriūt in albedine oculoꝝ: ⁊ prosternere cataractas. Oia hec ad dictos seruitores hīt ptinere. Ad medicū aūt honoratū nihil aliud pertinere dicimus: nisi ut ꝯsiliū p̄stet solūmodo ciboꝝ medicinarūqꝫ infirmi absqꝫ aliq̄ opatiōe manuū: queadmodū nō cōuenit ei facere sirupos ⁊ electuaria suis manibꝰ: nisi eēt in magna necessitate. Et pr̄ meꝰ fuit ex istis q tpibꝰ vite sue permansit sic sine aliq̄ opatiōe tali exercenda: ꝙ si noluisset nihil facere sciuisset: q: nō erat assuetꝰ. Sꝫ ego q̄uis sim in aio pasillis amore artis ⁊ ex delectatōe quā habui in ipsa volui h̄ exercere. ⁊ p̄mo studui adiscendo facere sirupos ⁊ electuaria. Et volui etiā per experientiā scire operationes medicinaꝝ. ⁊ ēt ingeniū extractiōis virtutis medicinaꝝ ꝯpositiōis vniꝰ cū altera. Et volui sil' scire loca ossiū ⁊ cōpositionē coꝝ adinuicē: ⁊ oia h̄ scire volui ⁊ nō solū scire. sꝫ ꝓprijs manibꝰ exercere. ⁊ hoc cū appetitu maxio ⁊ desiderio: ⁊ semper secutꝰ sum viā istā q̄uis sit vilis ⁊ cōtēpta. apud medicū honoratū. queadmodū laboratores in illo ope delectant: ⁊ venatores in venādo. ⁊ hijs similibꝰ Nō memoratus sum de hys nō feci cā ꝓmouēdi aliquē honoratū medicū ad exercendū p̄dicta opa suis manibꝰ. sꝫ si fuerit necesse in se ipso vel in aliq̄ dignissima vel carissima ꝑsona: qđ sciat facere ⁊ exercere: ⁊ ēt ex misericordia ⁊ pietate dei alicui paupi. sciat facere h̄ vl' aliq̄ leuia. Ea aūt q̄ sunt turpia ⁊ abhoiabilia ⁊ misera sic est extrahere lapidē de vesica ⁊ silia. nō tm̄ facere: veꝝ ēt videre nō videt ꝯuenire honesto ⁊ puro viro. Et puto ēt ꝙ honesto viro nō licet nec ꝯuciat s̄m legē videre pudēda. Et iaꝫ hucusqꝫ diximꝰ de hijs que accidūt ossibꝰ de dislocatione ⁊ fractura. Nūc aūt intēdimꝰ determiare de hijs q̄ accidūt ipis ossibꝰ i se ipis.

Capitulū. ij. de superadictione ossis.

Et ingrossant qn̄qꝫ ossa in sua sup̄ficie ab humoribꝰ mordicatis qui infundunt in ipsis ossibus. aut a sanie grossa q̄ transit sup ipsa vn̄ cōcauant ⁊ corrodunt ⁊ ingrossant. Et cura huiꝰ est reducere ossa ad naturā suā ꝓpriā remouēdo causaꝫ inducentē dicta nocumenta. Nocumentū quidē ingrossitudis ⁊ cōcauitatis remouetur cū ferro studēdo postea cū medicinis in restaurā do carnē donec ꝯsolidet. Et orit qn̄qꝫ viscositas preter naturā super ossa q̄ ipedit ꝯglutinationē carnis fieri sup ipa Et cura huiꝰ ē cū medicinis desiccatiuis ⁊ abstersiuis fortibꝰ donec remoueat dicta viscositas ⁊ redeat mēbrū ad cōplexionē ⁊ naturā suā ꝓpriā. Et de habentibꝰ hāc ꝓprietatē est vt recipias mel dispumatū ⁊ decoque cū succo folioꝝ p̄sici. vsqꝫ ad spissitudinē. ⁊ vtere qm̄ sufficiet in h̄ casu. De medicinis vero q̄ habēt generare carnē dicā qn̄ de vulneribus vniuersaliter pertractabo.

Capitulū tertiū de scissura ossis in longitudine.

Et accidit qđ qn̄qꝫ in osse fit scissura in longitudine. Et cura huiꝰ est leuis. ⁊ hoc fit cōfortādo mēbrū vt nō recipiat humiditates extraneas q̄ ipediunt suas opationes naturales. Et generat aliqn̄ in eadē scissura caro grossa ⁊ dura q̄ cōsolidat dictā scissuram.

Capitulū. iiij. de fractura ossis causa doloris.

Et fit qn̄qꝫ qđ in fortibꝰ doloribꝰ ossa franguntur Et ego iam vidi rupta ossa exire. ⁊ hec fractura accidit cā humoris acuti infixi in loco. Et qn̄ videmꝰ ꝙ h̄ in ossibꝰ accidit. qd ꝙ fieri debet in carne. Et pōt etiā hec fractura fieri in osse. ex vapore seu ventositate inclusa in ipso osse vel in sua concauitate nec h̄ putandum est impossibile: quia videmus qđ vasa terrea quādo vento suspendūt ⁊ ad aerē: qđ scindunt ab ipsis. Et ad te qdē ptinet cognoscere scissuras factas ab humore vel a vento: et hoc q: qn̄ videris carnē corrosam in circuitu ossis cū dolore forti: ⁊ cū h̄ os fractū fuerit ⁊ denigratū: scias ꝓ certo qđ est ab humore mordicatiuo ⁊ acuto forti. Stude ergo in cura huiꝰ in reducendo mēbrū ad suā ꝯplōnē naturalē oibus modis quibꝰ potes. Et h̄ purgando humorē peccantē cū medicinis laxatiuis ⁊ resoluēdo q̄ sunt resoluenda cū resolutiuis: frangēdo ⁊ mitigādo coꝝ acuitates cuꝫ medicinis habentibꝰ illā ꝓprietatē: ⁊ hec ē via certa ⁊ manifesta. Ea eni q̄ habēt purgare hunc humorē sunt purpuria: ⁊ epithimuū: ⁊ aloes: miscendo cū istis aliqd ex folijs cologntide ⁊ scamonee. Et q: hee medicine de ꝓprietate ⁊ nā sui habent corpori inducere angustiā ⁊ dolorem ideo studeas in remouendo ⁊ refrenādo cū pistacijs si potes inuenire: ⁊ si nō: pone loco eoꝝ sticados cū amigdalis dulcibꝰ mūdatis: ⁊ misce cū eis: ⁊ da de ista medicina infirmo s̄m virtutē ipsiꝰ cōsideratis etiā alijs cōditionibꝰ quesitis. Et fac eū sirupū istū qui optimꝰ est in frangēdo ⁊ remouendo acuitatē dicti humoris. Re. iuiube q̄ arabice dicunt aupnep: reglitie mundate: viole: floꝝ nenufaris. an. ℥. i. spicenardi: masticis. an. aur. iiij. ꝯquassa q̄ sunt ꝯquassanda ⁊ infunde ꝑ diē ⁊ noctē in libris. x. aq̄ dulcis. Et postea bulliāt lento igne: vsqꝫ ad cōsumptionē medietatis: ⁊ postea cola. Cui addes librā zuchari albi: ⁊ iterū coque vsqꝫ ad spissitudinē: ⁊ ꝓpina patiēti oi mane d' ipso. ℥. ij. vel. iiij. cū triplo aq̄ frigide ⁊ si sitiret nimltū adde plus de aqua. Et pone sup locū cerotū nominatū agrippa qđ factū est cū cera ⁊ oleo rosaceo: ita ꝙ cera madefacta sit in aqua frigida multotiēs. Et postq̄ etiā resoluta fuerit cera in oleo rosaceo: iterū infundi debet in aq̄ frigida pluries donec acqrat frigiditatē ⁊ humiditatē ⁊ hoc modo mitigabit acuitas egritudinis: ⁊ remouebunt dolores. Et si quis argueret ⁊ diceret: nonne oleū est nociuū in apostematibꝰ colericis: dicimꝰ qđ p̄paratio iaꝫ dicta. s. infusionis cere ⁊ ꝯcussionis cere in aq̄ dulci frigida multotiens: ⁊ postea cere cū oleo sil': pōt dictū nocumentū totaliter remouere. Et dico ꝙ quāto frigidior fuerit aq̄: tāto magis habet dictos dolores remouere. Et iaꝫ pluries ꝓbaui hoc cerotū cū esset recēs in cōbustionibꝰ ignis: q̄re ꝯfert in cōbustione ignis: sequit qđ longe plꝰ debeat valere in egritudinibꝰ calidis. et certe h̄ expimētū ē iustū. Et q: hoc cerotū sic est mitigatiuū ut dictū est: ideo ꝯfortādo mēbrū habet ossa fracta ex vulnere repellere.

Capitlm. v. de ingrossatione ossis p̄ter naturam.

Ingrossant qn̄qꝫ ossa p̄ter naturā ꝓpter grossum regimē inordinatū subito factuꝫ ⁊ non successiue. Et iaꝫ audiui dici a p̄re meo: ꝙ cuidā viro vidit nasci in dorso suo os ad silitudinē vniꝰ corni: ꝙ erat minoris duriciei ossis nālis. Et ipse pat meꝰ purgauit humores grossos in ipso: ⁊ postea posuit medicinas exiccatiuas sup os: qđ cecidit dictū os sicut cadūt cornua cerui in vere Et mihi etiā fuit ortū os vnū sup dorsuꝫ magnū mihi inferēs dolorē: ⁊ purgaui me ab humoribꝰ grossis: ⁊ posui sup ipsuꝫ resolutiua: ita ꝙ resolutū fuit pro maiori pte: ⁊ illđ modicū qđ remāsit: nō ipediuit me in aliq̄ in opationibꝰ nālibꝰ exercendis. Ergo vbicūqꝫ īueneris sile facias sicut dixi. Et cū purgas istos noli ipsos purgare solū cuꝫ virtutibꝰ medicinaꝝ: sed cuꝫ ipsis medicinis ꝓprijs. Et de melioribꝰ mineris ad purgādū hos est lapis lazuli: ⁊ sꝫ in magnete ē absqꝫ dubio magnū iuuamētū in h̄: sed ego ipsaꝫ non suꝫ opatꝰ q: sufficit mihi lapis lazuli: ⁊ ego cōmēdo opa eiꝰ. Sed barburia recēs ⁊ epithimū cretense ē de melioribꝰ medicinis ⁊ securioribꝰ in hac passione. Elleboꝝ aūt nigrū fortiꝰ est p̄dictis: sed non ita tutū. Et cum volueris eū opare fac cū cautela. s. frangēdo eiꝰ maliciaꝫ et siccitatē. Et de pillul' q̄ ꝯueniūt in hoc casu sunt iste. Re. feemeg bdellij: polipodij ⁊ genscit ⁊ opopanacis: qm̄ ista habēt trahere humores grossos ex iuncturis ⁊ ꝯcatenationibꝰ ossiū: ⁊ ex oibꝰ mēbris remotis. Et q̄uis in interiora cologntide sit huiꝰ ꝓprietatis: tm̄ ē fortior valde p̄dictꝭ: ⁊ magis piculosa: eo q: de ꝓprietate ⁊ nā sui hꝫ inducere excoriationē in intestinis: ⁊ nocet epati destruēdo eiꝰ opationē. Et id qđ hꝫ eiꝰ acumē remouere ⁊ maliciā eiꝰ est gūma arabica. Sꝫ nobiles ⁊ famosi medici q fuerūt an̄ nos p̄uisi optime fuerūt de gūma arabica i remouēdo nocumētū cologntide ⁊ eiꝰ acumē: q̄tū in vna pte: tamen ⁊ non

ꝯſiderauerũt nocumẽtũ ipſiꝰ in alia.ſ.in anguſtia ꝗ̃ corpi ꝑſtare cognoſcit: ⁊ in nocumento ipſiꝰ ad epar: ⁊ in corruptione eoꝝ virtutũ: qm̃ ad remouẽdũ iſta cõpetũt aromatica ⁊ ſubtilia cũ q̃dã ſtipticitate: ſicut eſt ſpicanardi. Quod bonũ ⁊ ꝑfectũ remediũ eſt ſpicanardi: q: remouet nocumenta epatꝭ eiꝰ virtutes ꝯfortãdo. Et de h̾ aliq ꝑdeceſſores nr̃i medicoꝝ minime aliqd fuerũt recordati: niſi ſoluz ille q ꝑnceps medicoꝝ exiſtit q nobis viã ꝑparauit ĩ iſto ſcemate: dicẽdo nobis ꝓprietatem ſpice. Alij aũt medici nihil de ipſa fuerũt locuti. Et fiſici etiã multũ cõtulerunt in remouẽdo nocumẽtũ cologntide: ⁊ nõ ſolũ ipſiꝰ: verũ etiã oĩuz aliaꝝ q̃ corpori inferunt anguſtiã. Sed id qđ ꝓprie h̾z nocumentũ ⁊ acumẽ cologntide remouere a ſuis q̃litatibꝰ ꝑmis: ſunt amigdale dulces mundate. Et ſiccitas mala elebori nigri remouet̃ ꝓprie cuz flore nenuſaris: eo ꝙ nenuſar a ſuis q̃litatibꝰ primis remouet acumẽ elebori nigri: ⁊ ſua aromaticitate tollit anguſtiã ⁊ deſtructionẽ virtutũ quã corpori põt inducere ſui malicia: ⁊ cũ hoc diminuit ſuã ſupfluã relaxaitõez. Et audiui a pr̃e meo q dixit qđ pr̃ ſuus qñ rediuit de ꝑtibꝰ orientis: ſcripſit vnam receptionẽ vniꝰ medicine laxatiue ꝓ quodã rege in ꝑſentia nobilis medici q noĩabat̃ auenmotaraf: q medicꝰ honoratꝰ poſtꝗ̃ aſpexit ſcriptũ: vidit qđ in illo laxatiuo poſuerat nenuſar: miratꝰ fuit valde: ⁊ poſt cõſideratiõnẽ ⁊ cogitationẽ placuit ei multũ: ⁊ gauiſus eſt inde cõmendãs eũ mirabiliter de illo ope. Et h̾ ideo q: medici q fuerãt añ eũ minime poſuerũt remediũ aliqđ ad remouendũ nocumentũ ⁊ maliciã ꝗ̃ dicta medicina.ſ.elleboris niger h̾z epati inferre: ⁊ ꝑſtare ꝑ cõſequens toto corpori. ꝙ non fecerũt ſic in ſcamonea: quia poſuerũt maſticẽ in remouẽdo violẽtiã ⁊ maliciã ſcamonee: ⁊ hoc faciũt mitigãdo ⁊ refrenãdo anguſtiã: ⁊ ꝯfortando virtutes. Sed diminuti fuerunt in hoc.ſ.q: nõ poſuerũt aliqd ad remouendũ eiꝰ caliditatẽ ⁊ ſiccitatẽ: tñ parcẽdũ eſt eis de hoc defectu: q: paꝝ ponit̃ de ſcamonea in medicinis laxatiuis. Sed de h̾ ſũt medici repb̃endẽdi: q nõ ponũt remedia: ⁊ ea q̃ h̾nt anguſtiã medicinaꝝ remouere. Ego aũt ſuz certꝰ ꝙ aliq q legẽt hunc meũ librũ: ſiue ſi viuus ſim ſeu mortuus conabunt̃ me repb̃endere in hijs. Quibꝰ taliter dico videlicet vna: qđ fiant due medicine: vna ſm̃ meã voluntatẽ: ⁊ alia ſm̃ ſuã. ⁊ videat̃ q̃ illaꝝ meliꝰ poterit remouere anguſtiam et nocumẽta epatis ⁊ diſſinteriã: ⁊ que peius. qm̃ volo et deſidero qđ expientia me iuuare debeat ⁊ ſaluare vel dãnare: tã in vita ꝗ̃ in morte: ⁊ nõ ſolũ in hijs: verũ etiã in oĩbus q̃ dixi in iſto libro: q: nõ dubito qn multi ſophyſte multa poſſint arguere: ⁊ ſua ſophyſmata facere. Sed ego dico qđ expimentuz ſemp eſt libra ⁊ ſtatera iuſta ⁊ eq̃lis: ꝗ̃uis ſim certꝰ ꝙ multi ſophyſte multa poſſint dicere ſophyſmata erronea q̃ veriſimilia eſſe vident̃ cũ ſint falſa: ⁊ hoc ad dialecticos ⁊ loycos ſolũ habet ꝑtinere: ⁊ nullo modo ad medicũ. Et q talia ingrere ⁊ ꝑſcrutare voluerit ſemper errabit. Quare dico qđ experimentũ ſemp poterit verũ a falſo diſtinguere ⁊ ſepare. Cõpletus eſt h̾ tractatus oſſiũ. Et nunc incipimꝰ determinare de egritudinibus q̃ ſunt vniuerſales toto corpi factis ex vno humore ſolo.

Tractatꝰ.vij.libri ſecundi de egritudinibꝰ q̃ accidunt vniuerſaliter in carne totius corporis.

Caplm̃ primũ huiꝰ tractatus de egritudinibꝰ vniuerſalibꝰ que fiunt in carne ⁊ cuti totiꝰ corporis ſicut ſunt veſice: pruritꝰ: ſcabies: que fiunt in toto corpore.

Hee quidez egritudines.ſ. veſice ⁊ pruritus cõueniunt in materia: ſunt eñi ex eodez humore: et differũt ſolũ in loco: q: veſice oriũt̃ ſub cuti: pruritꝰ vͦ fit in exteriori ꝑte cutis vel ſub cortice exteriori: ⁊ h̾ fit qñ tales hũores acuti ⁊ aduſti ⁊ mordicatiui in corꝑe generant̃: q: abhominabiles ⁊ odioſi nature exiſtũt: quare ab ipſa exteriꝰ expellunt̃. Et eſt etiã differentia int̃ veſicas et pruritꝰ et eſt h̾.ſ. q: veſice ſunt ex humore groſſo ⁊ fiſcoſo: pruritus autem ex humore ſubtili et acuto generatur. Et hee quidem paſſiones variantur ſiliter in ſuis formis ⁊ humoribꝰ. Et ſcias iteꝝ qđ ex tali materia pñt fieri apoſtemata calida ⁊ gutta rubea. ⁊ apoſtemata q̃ noĩant̃ forẽte et põt etiã accidere inflatio totiꝰ corporis: ⁊ etiã dura apoſtemata q̃ egritudines oẽs ab inuicẽ diuerſificant̃: et cognoſcunt̃ ex ſuis ꝓprijs formis ⁊ accidentibꝰ: quẽadmodũ cognoſcere debes carbũculos et cãcros peſſimos corroſiuos. Et ſubtiliter attẽdere debes in vnaq̃qz iſtaꝝ egritudinũ ex quo hũore quelibet generet̃: ⁊ vtruz ex ſimplici vel cõpoſito: qm̃ ſi ſimplici: forma erit ſimplex: ſi ex cõpoſito: forma ꝯpoſita apparebit. ⁊ ſm̃ cõpoſitionem humoris dictaꝝ paſſionũ et apoſtematũ: forme ipſarũ ſiliter variãtur. Cura aũt dictaꝝ paſſionũ eſt euacuare humorem peccãtẽ ſi eſt ſimplex ⁊ vnꝰ: et ſi eſt cõpoſitꝰ ſiliter purgare debes ſm̃ ſui cõpoſitionem et minue etiaz ſi tibi videbit̃ ꝯuenire: ⁊ ſtudeas cũ h̾ refrenare ⁊ mitigare locũ ſi ẽ ꝓpe vel ſupra aliqđ mẽbrũ ꝑncipale: qm̃ ſi ibi colligeret̃ mãa ſi ibidẽ apa apiret̃: poſſet illi mẽbro nõ modicũ inducere nocumẽtũ. Et attẽde cũ tu vis mitigare vel repcutere ĩ tali caſu ut nõ facias abſqz aliquo reſolutiuo: eo ꝙ repcuſſiua inꝗ̃ztũ ſunt talia h̾nt augmẽtare frigiditatẽ in loco illo: ⁊ frigiditas eſt ad vltimũ cã augmẽtatõis doloris: ⁊ ſi nõ augmẽtat nõ h̾z vltimo remouere: q̃re ꝯſulo reſolutiua apponere cũ repcuſſiuis ⁊ narcoticis ad remouẽdũ dolorẽ. Et h̾ intendere debemꝰ ſic dicit G. q: vbi eſt dolor ibi et hũores h̾nt decurſuz: ⁊ ponenda reſolutiua cũ pcuſſiuis ⁊ narcoticis: tũc habebũt narcotica effectũ ꝑfectũ. Rece-

ceptio ꝯueniēs ad h. ℞e. rosarū ⁊ farine ordei ⁊ fabaꝝ et sandali an. ʒ. i. floꝝ camomille ⁊ narcisci. an. auř. iiij. seis lini ⁊ altee ⁊ croci. an. auř. I. pistēt oia: tū q̄libet ꝑ se: ⁊ misceant cū aq̄ ro. cui decima ps ipsi⁹ aceti sit amixtū ⁊ emplastret loc⁹ cū ipsis: ⁊ si humor fuerit subtilis valde subtrahe acetū: si fuerit grossus adde pl⁹ de aceto: ⁊ qꝛ superi⁹ docui sufficiēt quō ⁊ q̄lit debes subtiliare regimē in talib⁹ ⁊ q̄liter ⁊ cū qb⁹ medicinis debes purgare vnūquēqꝫ humorē iō ad p̄sens h ponere p̄termitto. Cū aūt apa fuerit digestū ⁊ matuꝝ: tūc indiget aptōe cū ferro frigido vel tēpato aut cū medicinis acutꝭ. Cū aūt in apate sanies incipit colligi ⁊ apparere: tūc esto attēt⁹ solūmō in maturādo ipsum Que aūt hūt maturare sunt ista. s. farina tritici ⁊ furfuraliū elixati: quoꝝ ptes sint eq̄les: stercoris colūbini sicci q̄rta ps. pistent̄ q̄libet ꝑ se ⁊ incorporēt̄ sil' cū decoctiōe cruriū ⁊ pedū arietū vel cū butiro veteri. Si vō patiēs fortꝭ fuerit et brun⁹: loco farine dicte pon̄ panē recētē de frumēto: ⁊ si fuerit infans puul⁹ tēpa dictas medicinas cum iure cruriū ouiū: ⁊ si fuerit iuuenis incorpa cū butiro recēti. Cū aūt fuerit apa digestū ⁊ matuꝝ: aperi ipsū in loco ipsi⁹ decliui: ut facili⁹ sanies inferi⁹ descēdere ⁊ exire possit ⁊ h facias cū ferro vl' cū medicinis. ¶ Receptio apta ⁊ cōueniēs ad apiendū apata. ℞e. stercoris colūbini ⁊ farine tritici ptes eq̄les an. pistent̄ ⁊ corpent̄ cū butiro ⁊ h si fuerit puer paucoꝝ annoꝝ: ⁊ pone sup apata ad quātitatem vni⁹ denarij grossi: ⁊ dsup pone folia blete: ⁊ apiet cū ista deo dāte. Si vō patiēs fuerit dure cōpositiōis: aut senex tūc incorpa cū sapone: ⁊ desup pone ad quātitatē vni⁹ denarij grossi donec aperiat̄: ⁊ si fuerit infans de lacte incorpora cū oleo de sciscimano vel amigdalaꝝ dulciū: ⁊ pone ut dictū est. Si aūt fuerit iuuenis incorpa dictū medicamē cū butiro decocto: ⁊ cū fuerit aptū ablue vuln⁹ cū aqua mellis in q̄ decocta sit herba q̄ dr̄ viccia vel liguꝫ: dat̄ de ipsa ad comedendū bob⁹ ⁊ equis: ⁊ decoquat̄ aq̄ illa decoctionis viccie cū melle tādiu donec deueniat ad spissitudinē mellis: ⁊ in illa intingat̄ tāta ⁊ ponat̄ in vulnere: ⁊ h fieri debet bis in die donec vuln⁹ fuerit optime mūdificatū: ⁊ inde intinguat̄ tāta cū vnguēto anacli. s. de palma: ⁊ mittat̄ in vulnere donec fuerit liberat⁹. Et h cura cōuenit illis qb⁹ etas ⁊ cōplexio fuerit tēpata. Sed illi cui etas fuerit senectutꝭ: vel cōplexio ei⁹ sicca valde extiterit: pone cū viccia ad buliendū in aq̄ de radice riglitie: ⁊ de succo blete: demū illā decoctionē bullias cū melle ad spissitudinē ⁊ in illā intingue tātā ut dictū est: ⁊ cū madefacta fuerit tāta i illo liquore sparge desup aliqd de ture adusto. Si vō fuerit puer ⁊ mollis ꝯplexionis sufficit aq̄ dulcis decocta cū melle intinguēdo in illa tātā ⁊ ponere ipsā ad ꝓfundū apatis. Si aūt ꝯplo ei⁹ fuerit tpata ⁊ eq̄lis: p̄cipe ut ponatur tātū tāta seu tasta intincta in vnguēto alnachi. i. d palma: ⁊ alia die madefacta in aq̄ decoctiōis viccie decocta cū melle ad spissitudinē. Si vō fuerit patiēs in senio constitut⁹ vel dure carnis valde pone desup tātā intinctā cū alnachi aliqd de vitriolo pulverizato: qđ si fuerit mollis cōplexionis in illa etate: sufficiet vnguētū alnachi. ¶ Sed in vesicis illis q̄ arabice noiant̄ demonis oportet ut sollicite attendas qs hūor est ille q dn̄at̄: qm̄ si fuerit sanguis sufficit tibi minutio seu flōmia. Si aūt fuerit cola purga eū cū sero capno coagulato cū lacte fici ponēdo in vnaq̄qꝫ libra ipsi⁹ q̄rtā ptē auř. vni⁹ de scamonea: q̄ arabice dicit̄ machamuda: ⁊. ʒ. i. sirupi de masticis regēdo infirmū cū ista medicina quēadmodū diximꝰ in alijs medicinis laxatiuis: ⁊ ciba eū cū pane bn̄ fermentato ⁊ cū lactucis decoctis cū pauco aceto ⁊ oleo de oliuis. Et si vis ponere aliqd cū ipsis de carne hedi vel pulli facere potes. Si vō tibi notū fuerit q dict⁹ hūor fuerit melancolic⁹ oīb⁹ modis studeas ad expellēdū ipsū cū medicinis q̄ hūt illū hūorē educere: ⁊ iā supi⁹ docui qđ medicine q̄ hn̄t dictū hūorē euacuare ⁊ purgare: sunt sicut barburia ⁊ epithimū et ellebori nigri: ⁊ lapis lazuli: ⁊ feci te scire etiā q medicine q̄ sunt ex mineris fortiores sunt valde illis q̄ sunt ex vegetabilib⁹ ⁊ cōmēdaui tibi sīlr lapidē lazuli in h casu reꝑhēdendo adamātē. s. calamitā ꝓpt ipsius violētiā: ⁊ sit cura tua s̄m q cognoueris de grossitudine hūoris: qm̄ si fuerit grossus valde ꝓpina ei dictas medicinas cuꝫ tota sua suba frāgēdo eoꝝ angustiā ⁊ violētiā ⁊ q̄ h hn̄t facere: iaꝫ scripsi tibi alias. Si aūt dict⁹ hūor fuerit nō multū grossus sufficiet dare solā aquā calidā in q̄ dicte medicine fuerint infuse ꝑ noctē vnaꝫ ⁊ diē: ⁊ colatā: ⁊ de illa dare paulatiue ꝓut tibi videbit̄ cōuenire: ꝯsideratꝭ p̄seruatis cōditionib⁹ notis q̄ sunt h. s. tpa: anni: ꝯplo: etas: virt⁹: regio ⁊ cōsuetudo: ⁊ misce cū dictis medicinis aliqd de delectabilib⁹ ⁊ amicabilib⁹ nature: sicut est mel qđ est delectabile nature ⁊ sapiđ lingue ⁊ amicū epati: ⁊ est cib⁹ ⁊ medicina ⁊ hijs rōnib⁹ ⁊ causis ponit̄ i medicinis: qꝛ medicine mutant ⁊ alterāt corp⁹: q̄re nā eas abhorret: ⁊ delectat̄ in reb⁹ q̄ mutāt̄ ⁊ alienāt̄ ab ipsa nā leuit̄: sic ē panis ⁊ caro ⁊ mel ēt qm̄ mel non alterat ⁊ imutat corp⁹ sicut facit pip ⁊ cucurbita ⁊ psiliū ⁊ hijs sīlia: ⁊ qꝛ mel delectabile est nature ꝓpt hoc ab ipsis ponit̄ in medicinis laxatiuis ⁊ i alijs q̄ nō sunt laxatiue. Et si nō reperiret̄ mel: pone loco eius aliqđ dulce sicut est zuchaꝝ qđ est amicū stomaci ⁊ pulmonis ⁊ vesice ⁊ est meli⁹ melle. ⁊ G. noiauit. s. zuchaꝝ mel Sꝫ in egritudinib⁹ i qb⁹ cola suphabūdat valde caue ne des dulcia: ⁊ sufficiet sirup⁹ de masticis sicut dixi supius. ¶ Receptio ꝯueniēs huic passioni. ℞e. barburie recētꝭ epithimi riglitie passulaꝝ enucleataꝝ violaꝝ. an. ʒ. i. lapis lazuli q̄rta pars. ʒ. i. ellebore nigri ⁊ folioꝝ collogntide an. auř. ii. q̄ sunt cōquassanda cōquassa: ⁊ q̄ sunt pistāda pistent̄: ⁊ infundant̄ ꝑ noctē vnā in feruenti aq̄ ⁊ postea manib⁹ fricent̄ ⁊ stringant̄ ⁊ colent̄ fortiter exp̄mēdo ⁊ in. ʒ. viij. isti⁹ aq̄ pone de sirupo masticino ⁊ nenufaris ⁊ pomoꝝ: ⁊ de vnaq̄qꝫ. an. ʒ. ij. ⁊ đ scamonea octauā ptē auř. vni⁹ ⁊ ꝓpina ei ad bibēdū. Si vō fuerit sufficiēter nō purgaret̄ adde de dicta aq̄. ʒ. i. ⁊. s. cū. ʒ. s. dictorū sirupoꝝ: regēdo eū sicut dictū est in alijs laxatiuis. Si vō dict⁹ humor fuerit grossus in vltima grossitie nō sufficiet dare infusionē dictaꝝ medicinaꝝ solū: imo cōuenit exhibere medicinas cū sua totalitate. Receptio apta ad hoc ℞e. lapidis lazuli barburie ⁊ epithimi ⁊ succi riglitie an. auř. ij. ellebori nigri ⁊ amigdalaꝝ excorciataꝝ. an. auř. i. ⁊. s. bdellij et sticados. an. ptes tres auř. i. folioꝝ collogntide q̄rtā ptē auř. i. pistent̄ oia ⁊ incidant̄ folia collogntide et misceant̄ cū amigdal' excorciatis pistatis ⁊ cum q̄rta pte gūmi arabice: q̄ arabice dr̄ catbira madefaciēdo oia predicta cū oleo rosaceo ⁊ cū sirupo sgnzabi ⁊ cū sirupo riglitie sil' mixtis in formādo madaleonē: ⁊ recipiat̄ đ isto auř. v. cū aq̄ calida postq̄ꝫ cognoueris patiētis virtutē eē sufficiētē. Et si nō plenarie purgaret̄ dabis ei de eodē medicamine auř. i. ⁊ cū fuerit purgat⁹ ꝑfecte cibabis eū cū gallina decocta in tassea vel carne hedi. Et q̄uis h superi⁹ dixerim q iste hūor ꝓpter sui grossitudinē acuitatē ⁊ maliciā nō sit purgand⁹ in vna vice: adhuc tibi reitero q ē educend⁹ in plurib⁹ vicib⁹ ponēdo spaciū int̄ vnā purgationē ⁊ aliā ad min⁹ tot dies quot sellas asellauit infirmus. Si aūt dict⁹ humor grossus fuerit vehemēter q̄si in grossitie vltima ⁊ nō fuerit cert⁹ qđ sit melancolic⁹ oīno dabis de hoc supradicto medicamine cum suba sicut dictum est: addēdo de cartamo ⁊ seie vrtice q̄ꝫtū scriptuꝫ est de barburia. Cognoscēdo certissime quod flegma qn̄ in vltima grossitie repit̄ seqt̄ vestigiū melancolie et regit̄ illo modo. ¶ Si vō dicta passio fuerit ex alijs spēb⁹ flegma. q̄ non fuerit in tanta grossitie purgabis eū cū cartamo ⁊ semine vrtice ⁊ hijs sīlib⁹. Et si patiens fuerit multū flematicus adde aliqd de colognitida. ¶ ℞e. apta ad h. ℞e. seis cartami ⁊ vrtice an. auř. x. violaꝝ ⁊ ligritie. an. auř. v. thumei. auř. ij. ysopi. auř. conquassent̄ oia ⁊ infundant̄ per noctē vnā in aqua feruēti valde colet̄ fricādo ⁊ fortiter exprimēdo: et de ista colatura recipiat̄. ʒ. v. ⁊ sirupi masticis ⁊ sgnzabin. an. ʒ. i. ⁊ grana ordei. ij. de tarasca excorticata ⁊ pistata: q si non sufficienter purgauerit: adde de dicta infusione cum. ʒ. de dictis sirupis: ⁊ regatur sicut dictum est in alijs laxatiuis.

¶ Capitulum de prurit͡u.

In prurit͡u necesse est tibi ut ꝓuideas si cā sit cole
rica ꝙ si fuerit sufficit purgatio cū sero capꝛino: ⁊ si
manifestū tibi fuerit ꝙ sit ex acuitate sanguis: fac
minutionē ⁊ regimē eius sit latuca decocta cū aceto ⁊ oleo
aut caro hedi. Sꝫ dico ꝙ caro galline lōge est melior in h̄
casu carne hedi. Qd̄ si scieris certissime qd̄ dicta passio ꝓ
cedat ab humore adusto: ⁊ illud ꝙ ꝑ certo scit̄ qm̄ locꝰ in q̄
fuit reliqt vestigiū nigrū. Et h̄ scies etiā ex accidētibꝰ vi-
delicet vtrū cito digerat̄ vel nō: ⁊ ex forti vl̄ nō forti mor
dicatione ⁊ acuitate: ⁊ etiā si in gratando vel fricando ma
gnā sentit delectationē vl̄ nō. Qd̄ si magnā sentit delecta
tionē peior est oībꝰ in ingetudine ⁊ tedio: qꝛ ē ex colˀa. Et
pruritꝰ q citiꝰ digerit̄ est ex sanguie: ⁊ maiorē in corpe op
primet locū. Et q fit ex hūore adusto difficiliꝰ digerit̄ alijs
hūoribꝰ. Sed si dictꝰ hūor fuerit ex melancolia: ꝓpina ei
ad bibendū ius galli veteris ꝯq̄ssando ossa eiꝰ ⁊ frāgendo
ipsa añ decoctionē: ⁊ pone tertiā ptē pōderis ipsiꝰ galli d̄
barburia recēti: ⁊ coquāt̄ sil̄ tādiu donec dissoluunt̄ ossa ⁊
caro: ⁊ postea frica manibꝰ ⁊ colet̄ fortit̄ exprimēdo: et de
isto iure da ei ad bibēdū. ℥. vj. Et cū fuerit purgatꝰ rege
eū sicut dictū ē in alijs laxatiuis. Qd̄ si fuerit dicta passio
ex hūore flegmatico grosso valde: ⁊ h̄ scies qꝛ scabies erit
maior: dabis etiā ei de isto iure sicut dictū est. Si aūt pru
ritꝰ dictꝰ subtilis fuerit sufficit ei regimē ordinatū: sicut ē
dare ei lactucas decoctas cū aceto: ⁊ carnes hedoꝝ ⁊ galli-
narū ⁊ similiū: et inunge eū cū oleo rosaceo ponēdo in vna
quaqꝫ. ℥. olei rosacei aur̄. i. de altbitrā subtili.

¶ Capl̄m. ij. de variolis.

Et accidūt qdē in hoībꝰ variole et morbilli ita ge-
neralit̄ qd̄ pauci vel nulli reperiunt̄ qbꝰ non eue
niāt: et materia haꝝ passionū ē sanguis corruptꝰ et malꝰ
mēstrualis ex q̊ embrio in vt̄o matris ꝑ vmbilicū nutrit̄
et augmētat̄. Cū aūt post natiuitatē natˀ incipit inualesce
re et fortificari nā ꝯfortata expellit hunc hūorē malū ⁊ cor
ruptū ad exteriora: ⁊ cū mouet̄ nā ad hāc expulsionē faciē
dā excitat̄ ꝑ maiori pte febris valida: et aliqñ cum ea fit
alienatio: et differētia q̄ est int̄ variolas et morbillos est
qꝛ variole generāt̄ ex humore magis grosso: et morbilli ex
subtili et sicco ꝓcreāt̄: ⁊ ꝓhibitū a medicis ē dare i morbil
lis medicinā laxatiuā ne hūores inficiāt̄ ⁊ ad venēositatē
ꝯuertāt̄: ⁊ ꝓhibēt etiā dare carnes ⁊ alia cibaria hijs silˀia
Sed p̄cipiūt in hac passiōe dare lentas decoctas in aceto
tm̄modo. Ego vō bñ ꝯsentio cū hijs etiā latucas decoctas
cū aceto ⁊ medullas citroli et angurie: et ad bibēduꝫ aquā
ordei et angurie: et etiā in cibo da eis cucurbitā valde co-
ctā et cū sim assuetꝰ sic agere possuꝫ me multū collaudare et
nunqꝫ volui dare istis syrupos aliqs dulces ne angurio
timēdo ꝓpter dulcedinē: ne ꝯuertat̄ ad colˀam. Et scias qd̄
variole frequent̄ accidūt in oculˀ ⁊ sunt cā ꝑditiōis visus
q̄re a p̄ncipio studere debes ꝓijcere in ocul̄ eoꝝ aquā ro.
in cuiꝰ. ℥. ij. sit infusum aur̄. ij. sumachioꝝ: ⁊ distillab̄ ex
ipsa in ocul̄ pluribꝰ vicibꝰ i die: ⁊ euadet ⁊ p̄seruabit̄ ab il
lo ꝑiculo et nocumēto cū adiutorio dei: et pauci sunt q pfe
cte sciāt regere hos patiētes: qm̄ dāt eis dulcia ⁊ illud qd̄
cogitāt stultiˀ vulgares. s. qd̄ qñ ꝯsulūt dare in morbillis
et variolis mel et pisces salses ꝓ saluteˀ eoꝝ: dico qd̄ ē mi
rabile valde ꝙ nō moriūt̄. Sꝫ generalit̄ dico ꝙ q recipiūt
ꝯsiliū ab istis vulgaribꝰ stultꝭ et euadūt a morte: ꝑ certo h̄
nō est nisi qꝛ nōduꝫ venit hora ⁊ terminꝰ sui finis: qm̄ ꝓ
angustia et labore et augmētatōe et fortitudine egritudis
absqꝫ dubio ꝑire deberēt. Ego fui vnꝰ ex illis q cecidi in
illo errore: qꝛ cū essem paruus habui variolas: et pr̄ meꝰ
nō erat mecū: et ꝯsilio quorūdā cepi mel et ex illa angustia
et labore et fortitudine egritudis quā habui mirꝫ fuit qd̄
euasi: sed sp̄ in toto tp̄e vite mee fui memoratꝰ de melle: et
oīno cauēdū est ne vngat̄ cū narcoticis aliqbꝰ. Sed ē op-
timū iungere eos cū medulla ossiū boū vel ceruoꝝ. Cā āt
et mā morbilloꝝ est hūor calidꝰ et siccꝰ ꝓcreatꝰ a sanguine
mēstruali in vtero mr̄is ex q̊ nutrit̄ embrio: q̄re elōgandi
sunt oīno tales ab oībꝰ dulcibꝰ et ab oībꝰ sp̄ebꝰ carniū: sed
regēdi sunt in oībꝰ sicut habentibꝰ variolas: et iungātur
tātūmodo q indigent vnctōne cum mellis p̄dictis.

¶ Cap. iij. de morfea alba q̄ nō rubescit ꝓpter fricatio-
nem nec aliqua alia causa.

Et orit̄ in capite aliqñ morfea alba lucida q̄ cū fri
cat̄ nō rubescit: ⁊ si vlcerat̄ nō eijcit sanguinē: ⁊ cā
huiꝰ est debilitas virtutꝭ mutatiue epatꝭ ex q̄ corrūpit̄ mu
tatio in alijs mēbris illa de cā: et pōt etiā accidere h̄ passio
ex frequēti et forti et inordinato motu alicuiꝰ de loco ad lo
cū: et h̄ sp̄ēs cū accidit est incurabilis. ¶ Re. Cap.
iiij. de morfea alia q̄ rubescit ex fricatione.

Et hec est alia sp̄ēs morfee albe q̄ generat̄ ex debi
litate v̄tutꝭ mutatiue mēbroꝝ corꝑis: qm̄ qñ nu-
trimentū aduenit eis nō sunt sufficientes ꝑmutare eū in
colore debito sicut decet. Et cura huiꝰ est calefacere mēbra
fricando ipsa fricatōe forti: et iungere ea silr̄ cū vnctionibꝰ
calidis et incisiuis et aptiuis: et sūma intētio tua sit in cō-
fortādo epar cuꝫ rebꝰ aromaticis ꝯfortātibꝰ ipsuꝫ cū apti-
uis habētibꝰ aliquātulā amaritudinē: et vtat̄ patiens ea
q̄ hñt epar ipinguare: et q̄ hñt digestiuā ꝯfortar̄. ¶ Rece
ꝑtio ad h̄. Re. yreos radicis feniculi masticis spice sqnā-
ti asari an. aur̄. iij. riqlitie mundate ad pondꝰ oīuꝫ: q̄ sunt
ꝯquassanda ꝯquassent̄ et infundāt̄ in q̄rta pte vniꝰ qnta
rij aq̄ dulcis ꝑ noctē vnā: et mane bulliant̄ lētoigne vsqꝫ
ad ꝯsūptionē medietatꝭ et colēt̄: et in colatura illa pone sy
rupū de citris ⁊ syrupū feliculi et malorūgranatoꝝ an. li.
ij. et bulliant̄ sil̄ vsqꝫ ad ꝯsūptionē decoctionis: et ꝓpina
ei oī mane de isto syrupo. ℥. ij. cū. ℥. v. aq̄. Et cū aur̄. iiij
zuchari ro. ⁊ pone sup locū morfee h̄ emplastꝝ. Re. rubee
tintoris farine lupinoꝝ an. ptē vnā: cētauree minoris ꝑs
media seīs lini octaua ꝑtis vniꝰ: pistet̄ q̄libet res ꝑ se ⁊ in
corporēt̄ sil̄ cū aceto: ⁊ pone sup locū morfee cū folijs vitis
recētis vel similiū: et cū exiccat̄ muta illū: et si fuerit delica-
tus pone medietatē aq̄ et medietatē aceti. Et regimen eiꝰ
sint turtures p̄parate ⁊ valde decocte i tassea ⁊ aues pue ne
moris et pulli et pulle assati ¶ Re. ca. v. de morfea nigra

Morfea qdē nigra est macula nigra ꝯgregata in cu
ti corꝑis. Et cā huiꝰ est hūor adustꝰ inuiscatꝰ et re-
tentꝰ in mēbris q qdē a nā extra pulsus ē ꝑ sudo-
re: et accidit etiā h̄ egritudo qñ aliqs balneat̄ et nō fricat̄
cutis eiꝰ exteriꝰ cū aliqbꝰ abstersiuis et mūdificatiuis sicut
sunt ista pulma melonū aut eoꝝ seīa vel mel aut zuchaꝝ
vel eoꝝ siliuꝫ: cū retinet̄ h̄ supfluitas in cuti vel sub cuti
generat̄ morfea nigra. Et curat̄ h̄ passio cū emplastro dcō
in morfea alba: et cū regimine in eadē dicto: et cibēt̄ cū pul
lis p̄paratꝭ in tassea qm̄ est cibꝰ ꝯmēdatꝰ in eis ⁊ turtures
et carnes hedi etiā cōpetūt in hac egritudine. Et oleū isto
rū sit oleū amigdalarū dulciū: et aues pue nemoris sunt
cōueniētes etiā: et abstineat se oīno ab oliuis ⁊ caulibꝰ et
ab oībꝰ generantibꝰ melācoliā: et in sūma dico qd̄ sit cōtē-
tus cibis p̄dictis et silibꝰ illis. ¶ Re. cap. vj. de gra-
nulis paruis que accidunt in corpore toto.

Et generāt̄ aliqñ in corꝑe hoīs granula ꝑua mlta
rubei coloris q̄ arabice dicūt̄ alchalaꝫ. Et exeunt
h̄ granula ex orificijs venaꝝ capilariū: et cā hoꝝ ē ex vbe-
rātia sanguis acuti q exit ex orificijs paruaꝝ venaꝝ ⁊ sub
tiliū et adheret ibi: et scias qd̄ q̄libet sanguis cū exit ex sua
vena mutat colorē et denigrat̄: et h̄ plurimū accidit ex ne
gligentia minutionis. Quare in cura incipiendū est a mi
nutiōe dextri brachij trahēdo de sanguine s̄m qd̄ tibi vi-
debit̄ ꝯuenire: qm̄ ꝯuenit etiā acuitati sanguīs. Et fac ei
syrupū ad rectificādū suā cōplexionē. Re. riqlitie et iuiu
be. an. ℥. iiij. capilloꝝ veneris et seīa cucurbite et angu-
rie. an. ℥. ij. violaꝝ et sebestē. ℥. i. ꝯq̄ssa q̄ sunt ꝯq̄ssanda
et infunde etiā in. xxiiij. lib. aq̄ ꝑ noctē vnā: et i mane bul
liāt lento igne vsqꝫ ad ꝯsūptionē medietatꝭ: colent̄: et in il
la colatura ponāt̄. x. lib. zuchari et mellis et tamarindoꝝ
an. lib. ſ. aque rosacee. lib. i. et bulliant iteꝝ vsqꝫ ad deco-
ctionē syrupi: ⁊ de isto syrupo ꝓpinet̄ patiēti oī mane. ℥.
ij. cū. ℥. vj. aque. Et regimen eiꝰ sit panis bñ fermentatꝰ
cū gallina decocta cum cucurbitis vel portulacis.

¶ Re.ca. vij. de vesicis duris que arabice dicūtur alsella id est petrose.

E T oriunt̄ aliquādo in corpe vesice dure que generant̄ ex humore flegmatico frigido ⁊ grosso valde ⁊ ideo suntab sq̄ȝ dolore. et sanie parue quidē sunt levioris curationis magnis. Et cura harū est subtiliare regimē valde ⁊ dare ei syrupū incisiuū ⁊ subtiliatiuū flegmatis aptiuū opilationis sicut est syrupus sqnzabin compositū de melle. ⁊ postea euacua corpus cū medicinis trahentibus illum humorē. desup pone emplastrū factū ex armoniaco ⁊ aceto. Quod si dicte vesice fuerint magne. cura erit difficilis valde. ⁊ possent in tali loco supuenire quod nō possint cū operatione manuū eradicari. quod si sunt in loco apto ⁊ cōuenienti ad eradicandū cōsuetudo magistrorū est scindere cutim et ipsas extra euellere ⁊ extirpare. Et est possibile ꝙ he vesice primo oriūtur parue. demū procedente tempore crescunt et augmentant̄ valde. ⁊ nutriuntur ex nutrimento adueniēte eis sibi apto ⁊ simili. et specialiter quādo infirm⁹ comedit pisces et panē azimū et frigidum lac et horū similiū qm̄ talia cibaria procreāt istam passionē et exptus sum in paruis ponere emplastꝝ de nargissis pistatū ⁊ malaxatū cum aq̄ q̄ȝ optime remouētur in eo. ⁊ ꝓbaui etiā dare oī die aur̄. i. ieiuno stomacho de medulla seminū eius ad cōedendū qđ liberant̄ inde. et ꝯfert etiā emplastrare ipas cū charsicafua. i. panicald. Et aliqñ he vesice generāt̄ ī iūcturis ⁊ sunt absq̄ȝ punctiōe. q̄ ab ātiqs nominant̄ pustule. iuncturoꝝ ⁊ fiunt ex humore grosso inuiscato in locis illis. que a frigore exteriori indurant̄. Et q̄ȝ uis a medicis nostris plura medicamina sint rememorata Ego tamē magis comēdo ceteris medicaminib⁹ sciētia dicta de nargis comesta et emplastrata.

¶ Re. cap. viij. de verucis et poris.

E T generātur aliqñ in corpe veruce seu pori quorū species sunt multe q̄ȝ ex eis sunt que fiunt ex sanguine grosso. ⁊ sunt de genere granularū puorum que arabice dicūtur alchali. et de eis parū supius fecimus mētionē. Et cura eadē existit. et aliq sunt sicce valde ⁊ eminēt exteri⁹ multū ⁊ iste generat̄ ex flegmate grossissimo terrestri ⁊ frigido ⁊ cura huius est specialiter purgare illū humorē. Et hoc optime fit cū isto medicamine Re. aloes agari barburie recētis medulle carthami seminis v̄tice succi riquilicie interioris colloquītide an. pondus granoꝝ ordei ij. succi cucumeris asinini vel succi foliarū eius pōdus grani vni⁹ dimidij ordei pistētur quelibet p se. p̄ter colognitidam. que incidenda est cū forficib⁹ minuti et in corpa simł oīa cum oleo de sereg. et cū aureo. i. grani fisticoꝝ vel amigdalaꝝ dulciū et tantundē de gumma arabica ⁊ cōfice totuȝ simul cū syrupo de sqnzabin. et ꝓpina infirmo de ista ꝯfectione pondij. iiij. aur̄. post custodiā ipsi⁹ aliquoꝝ dieꝝ: ⁊ si nō purgaret̄ sufficiēter. adde aliqd de residuo cū aqua calida regendo eū sicut in alijs laxatiuis. ⁊ hoc medicamē confert regēdo eū cū regimie ordinato. s. cū pane bene fermentato ⁊ pullis ⁊ gallinis in taffea ⁊ pone sup veruchas aliquid de carobis humidis pistatis donec cadant. ⁊ da eis etiā que faciūt eas cadere est oleū qđ remanet seu qđ eliq̄t̄ a caseo veteri ⁊ antiquo retēto in vegetib⁹. istud enī desiccat eas absq̄ȝ dubio. ⁊ facit eas citissime cadere. ⁊ hoc etiā facit oleū de frumēto et oleū lupinoꝝ silr. Et est adhuc alia species pororū qui ꝓfundati sunt in carne multū. ⁊ eminent etiā exteri⁹ ⁊ noiant̄ porri ꝓfundati. Et cura est eadē p̄dictoꝝ. s. cū regimine ⁊ purgatione. sed indigent cū hoc eradicatione cū manu.

¶ Re. ca. ix. de tineositate.

H Ec quideȝ passio generat̄ in corpe ex hūore sicco et grosso sicut fiūt pori ⁊ veruce. p̄ter qđ siccitas hui⁹ humoris nō est tāta q̄ȝta est siccitas q̄ facit poros. Et cōfert valde in hac egritudine laxatiuū noiatū ī poris. ⁊ pone desup babalzabar. malaxatū cū aqua. ⁊ curat̄ inde. Et cōfert etiā inunctio de oleo cū frumēto vel cū aliq̄ ex alijs dictis in verucis. Et d̄r ꝙ hec egritudo etiā generat̄ ex cōestione lacertaꝝ. et tūc ꝯfert valde sumere de tiriacha magna a q̄rta pte aurei vni⁹ vsq̄ȝ ad aureū. s. ieiuno stō cum aq̄ tepida ⁊ nō cōedat postea vsq̄ȝ q̄ trāseāt hore. viij. Et proprietas lacerte est qđ si qs cōederit eā vł biberit ex aq̄ in q̄ fuerit mortua. magnū corpi infert nocumētum Et mihi cū eēm in marestrañ. a abovitali accidit hoc. s. qđ in aq̄ q̄ȝ bibebā pcipiebā horribilē odorē ⁊ oī die mihi videbat̄ multiplicare. q̄re ordinaui ⁊ feci hoīeȝ intrare puteū ad vidēdū qd hoc eē posset credēs qđ aliqua reptilia intus cecidissent. ⁊ ille quesitor inuenit lacertas mł̄tas mortuas. ps q̄ꝝ erat dissoluta ⁊ ps nō. vñ timēs ne iñ posseȝ hr̄e nocumētū. incepi bibere de tiriacha ⁊ recepi de ea plurib⁹ vicib⁹ ⁊ sic euasi a nocumēto gr̄a dei. Et p⁹ lōgū tps orta fuit mihi pustula ad modū granule sup puncrā nasi. Et ego desup posui de tiriacha. eo q̄ȝ cognoui qđ illud erat ex humore venenoso a natura expulso. qui qdem humor generat⁹ fuit ab aqua lacertaꝝ predicta.

¶ Re. cap. x. de corruptione cutis.

E T orit̄ aliqñ hec passio in corpe ⁊ hec fit ex habundantia humoris melācolici mali mł̄tiplicata ī corpe q a natura exteri⁹ expellit̄ ad cutē. q̄ȝ virt⁹ nutritiua cutis ex toto corrūpit̄. ⁊ ideo nō nutrit̄. ⁊ cū natura tenet̄ ipm̄ exteri⁹ expellere ⁊ nō p̄t. excoriat̄ cutis ⁊ depilat̄. ⁊ hic hūor est malus valde. sȝ tñ est ꝓ bono. q̄ȝ exteri⁹ ē expulsus. Et cura hui⁹ est. mūdare corp⁹ ab isto hūore malo melācolico cū reb⁹ p̄scriptis q̄ hñt istū hūorē educere. s. cuȝ barburia epithimo lapide lazuli ellebcro magno ⁊ silibus et de. v. in. v. dieb⁹ da ei aur̄. 5. de tiriacha cū. ℥. i. de sirupo. ⁊ de riglicia ⁊ ter tantū de aq̄. ⁊ tardet comestionē vsq̄ȝ ad. viij. hōr. ⁊ postea cōedat panē bene fermētatū in brodio galine facta in taffea et bibat de brodio galline multū. ⁊ epithima cutiȝ cū seīne melonis excorticatis ⁊ flore camomille q̄ꝝ ptes sint eq̄les pistatis ⁊ malaxatis cū aq̄ dulci ⁊ tene desup omni die mutādo ipm̄.

¶ Caplm. xi. de lepra.

E T orit̄ aliqñ. s. cācruȝ pessimū in corpib⁹ hoīm. s. lepra. ⁊ hoc ē manifestū q̄ȝ est maxia egritudo ⁊ ꝓ maiori pte accidit ꝓpter vicinitatē ⁊ ꝯtractiōȝ more cū ipsis leprosis ⁊ fit etiā ꝓpter cōestionē ciboꝝ destruētiū cōplonē ⁊ qñ hec egritudo inualescit ⁊ superexcedit. ē difficił curatiōis valde. tñ si spasm⁹ nō affuerit vel supuenerit in aliq̄ mēbro possibił est cura ei⁹; q̄ȝ intētio pria q̄ȝ hr̄e debes in curatiōe h⁹ passiōis ē in apiēdo opilatiōes splenis ⁊ hoc cū corticib⁹ radicis tamaricis. ⁊ corticib⁹ radicis capparis. ⁊ pone cū eis de riglicia ⁊ passuł ad frāgēdū eoꝝ acuitatē. Receptio apta huic passioni. Re. corticis radicis tamaricis. ⁊ sqnati. an. ℥. i. polij montani qđ d̄r arabice iabada. ⁊ camomille. an. ptes tres. ℥. i. mentastri ⁊ asare bachare. mēte. an. ℥. 5. cētauree minoris q̄rta ps. ℥. i. q̄ sint ꝯq̄ssandā ꝯq̄ssent̄ ⁊ infundāt̄ in. x. lbr. aq̄ p noctē vnā cū tāta riglitia q̄ȝtū oīa p̄dicta ⁊ mane bulliāt lento igne vsq̄ȝ ad ꝯsumptiōȝ tertie ptis. ⁊ colent̄ ⁊ cū illa colatura ponāt̄ lbr. ij. zuchari. ⁊ bulliāt̄ silr̄ vsq̄ȝ ad spissitudinē. ⁊ de isto sirupo bibat patiēs q̄libet mane. ℥. ij. cū aq̄ calida ⁊ regimē ei⁹ sit panis bñ fermētat⁹ ⁊ galline p̄pate ī taffea ⁊ loco olei oliuaꝝ ponat̄ oleū amigdalaꝝ dulciū. ⁊ postea purga hūorē melācolicū dādo ei medicinas euacuātes melācoliā cū tota sua suba sicut iā dixi tibi. sicut ē polipodiū ⁊ epithimū ⁊ eleboꝝ nigrū. ⁊ hoꝝ silia. Re. ad hec Re. agarici polipodij recentis lapidis lazuli. an. aur̄. ij. elebori nigri aur̄. i. folia collogntide q̄rta ps aur. i. scamonee octaua p s aur. i. incidat̄ collogntida cū forficib⁹ minutissime ⁊ misceāt̄ oīa cuȝ puluere dragātoꝝ ⁊ fisticis ⁊ amigdał pistatis an. aur. i. ⁊ cū oīa fuerit optime pistata incorꝑent̄ cū syrupo de corticib⁹ cirroꝝ ⁊ sqnzabin. ⁊ doxis h⁹ medicamis sit. aur. vi. cū aq̄ calida et si nō sufficeret addat̄ de p̄dicta aur. i. ⁊ rege eū sicut dictū est in alijs laxatiuis. ⁊ est necesse in hac medicina ut ponat̄ spaciū inter assumptionē vni⁹ medicine ⁊ alterius ꝓ q̄libet sella duos dies. ⁊ ī hieme in oīb⁹ octo dieb⁹ fac p̄pare serꝑētē vnū pinguē sciam et decoctā in taffea postq̄ȝ

amputatū fuerit ei caput ⁊ cauda sicut decet/ prepeꝛ autē fꝛ incidat a capite et cauda p. iiij. digitos. excoꝛriget ⁊ intrinsecus emūdet ⁊ abluat ⁊ bñ bulliat in aq̄ cum sale ⁊ anetobis postea decoq̄tur in taffea et madefaciat panē suū ī iure illo ⁊ bibat de illo. et nō comedat postea aliqđ aliđ donec cibꝰ ille fit digestꝰ. In alijs aūt diebꝰ cōedat gallinas ī taffea: et bibat brodiū ipsaꝝ freq̄nter qm̄ illđ brodiū est eis medicīa sublimis ⁊ melioꝛ oībꝰ. Octo diebꝰ bibat aur. vi. tiriace magne. Et id qđ meliꝰ est eis faciēdo q̄ dixim̄ꝰ ē ut magnifice se custodiat. a contrarijs et assuescat brodiū gallinarum quantū potest.

¶ Reme. ca. xij. de caldar ⁊ de sellegtbadar. est difficultas vel priuatio sensus vel motꝰ. vel amboꝝ sl̄. qñ est in aliquo membro singulari. feleg vero est que fit in vna medietate totius coꝛpoꝛis ⁊ latine dicit̄ palisis.

Et accidit ꝓpter hāc egritudinē hoībꝰ qđ nō pñt ꝑtē mēbroꝝ mouere vel ī eis sensuz ꝑcipe vel sentire ⁊ aliqñ ī eisdē ī eadē pte sl̄ sensus ⁊ motꝰ totalr̄ anihilant̄ et priuant̄. Et sarraceni consueuerūt vocare vnā q̄q̄ istaꝝ passionum in lingua sua alchadar. Et quando hec egritudo fixa est in aliquo mēbro ita ꝙ oīo caret sensu ⁊ motu vocāt eā relaxatiōz/ ⁊ illi etiā q̄ vocāt priuatiōez sensus relaxatiōz nō dicūt mēdatiū. sꝫ vocāt eā noīe suo assueto. Et iā memorati fuimꝰ de causis alchadar in egritudibꝰ capitis. Sꝫ q: aliq̄bꝰ priuāt̄ sensus tm̄. ⁊ aliq̄bꝰ motꝰ tm̄ ⁊ q̄busdā motꝰ ⁊ sensus siml̄ nōdū explanaui. Quare a me audias ⁊ intelligas q̄ dicāt̄ sup hoc. Scitū ē ⁊ cognitū qđ fons ⁊ origo motꝰ volūtarij ꝓcedit a cerebro: ⁊ scitū est etiā qđ fons sensus ꝓcedit a cerebro: ⁊ cerebꝝ volūtate dei mittit sensum ⁊ motū oībꝰ mēbris ꝓpingꝰ sibi ꝑ vias ꝓpas. scꝫ ꝓpꝛios neruos/ ⁊ mittit etiā cerebꝝ sensum ⁊ motū mēbris ꝑ vnā viā magnā. s. ꝑ nuchā. ⁊ ipa mittit postea alijs mēbris sensum et motū ꝑ vias ꝓpas p̄cepto dei/ et nerui illi q̄ sunt molles ꝓcedētes a cerebro vel a nucha. illi sunt q̄ ferūt sensum/ et illi q̄ duri existūt prestāt motū/ et putauerunt aliq̄ medici ꝙ eadē cā fit nocumēti sensus et motus ⁊ qđ ab eadē cā ꝓcedat/ q: crediderūt ꝙ ī vno eodē neruo sit ꝑs dura et moll̄ et sensus ſm eos ꝓcedit a pte molli. et motus a dura. Sꝫ hoc ē manifeste falsūz. q: videmꝰ multotiens ꝙ in aliq̄ mēbro deficit vel aufert̄ sensus et remanꝫ in eo motꝰ/ ergo veꝝ est id qđ dicit gal̄. s. q: nerui ferentes sensum sunt diuisi et per se a neruis inducētibꝰ motum. et differētia que est inter neruoꝝ sensus ⁊ neruoꝝ motus nō est occulta/ qm̄ si hec passio fuerit in cerebro leso ⁊ nocumētū sensus ⁊ motꝰ ꝑcipiet̄ ⁊ erit in coꝛpe toto/ ⁊ si fuerit ī vna medietatū cerebri. erit priuatio sensus ⁊ motꝰ. aut difficultas coꝛūdē in eadē pte coꝛpis in q̄ fuerit nocumētū in cerebro/ ⁊ si fuerit lesio vel nocumentū in aliq̄ pte nuce. ꝑcipiet̄ lesio ⁊ nocumētū in illa pte coꝛpis vel in ill̄ mēbris in q̄bus illi nerui tendūt et vadūt/ siue fuerint sensibiles l̄ motiui. videlꝫ si ipedimētū fuerit in motiuis lesio ꝑcipiet̄ in motu/ ⁊ in sensibilibꝰ erit ī sensu/ tm̄ nota ꝙ etiā in neruis sensibilibꝰ est aliq̄s motꝰ. ⁊ in motiuis sl̄r assensus ſp repitur. Uerūtm in motiuis prednāt̄ motꝰ valde/ ⁊ in sensibilibus sensus/ ⁊ cā q: nerui sensus sunt molles ⁊ motꝰ duri est manifesta. Quis hꝫ spēs. s. motiuoꝝ ⁊ sensibiliū procedant a cerebro vel a nucha. Scias itaq̄ ꝙ maioꝛ ꝑs neruoꝝ sensibiliū sunt qui spargūt̄ ⁊ intendūt vsq̄ ad exterioꝛa coꝛpis/ ⁊ maioꝛ ꝑs motiuoꝝ sunt q̄ ꝓfundāt̄ in interioꝛa coꝛpis/ et hoc certissime in cuti q̄ totū coꝛpꝰ circūdat manifestat̄ sensibilitas postq̄ꝫ in ceteris mēbris/ ⁊ maxie ī cuti vole manꝰ adhuc magis in cuti q̄ est in extremitatibꝰ digitoꝝ manꝰ/ et spāl̄r in illa q̄ est in extremitate indicis vl̄ medij: qm̄ ibi maioꝛ ꝑpies ⁊ magis equalis q̄ꝫ ī alijs locis oībus eē repit̄. Et ꝓpter hoc sensus illic certiꝰ ⁊ subtiliꝰ ꝑcipit̄ ⁊ manifestat̄. Et ꝓpter hoc sensibilitas sensus q̄ est in exterioꝛibꝰ coꝛpis ⁊ maxie q̄ est in extremitatibꝰ digitoꝛuz motꝰ ⁊ p̄cipue videt̄ magis ceteris comēdat̄ ⁊ laudat̄/ ⁊ deus sublimis illic posuit sensibilitatē certioꝛē. ꝓpter vtilitatē ⁊ custodiā aīal̄. Et scias ꝙ q̄libet difficultas sensus vl̄ motꝰ. aut priuatio aliꝰ istoꝝ in arabico noīat̄. feleg. ⁊ qñ ipedimētū vel priuatio sensus vel motꝰ fuerit in aliq̄ membro singulari. sꝫ nō in toto coꝛpe. arabice tūc dr̄. cadar/ ⁊ q̄n do figit̄ in vno loco vel in vna pte coꝛpis tm̄ dr̄ relaxatio. Sed qñ impedimētū vel priuatio sensus vel motꝰ fuerit in vna medietatū totiꝰ coꝛpis tūc ꝓprie noīat̄ fileg. Et nota qđ cā egritudis delchadar aut delfelg. est frigiditas cōplexionis q̄ dñant̄ in aliq̄ pte cerebri vel ī toto. ⁊ qñ in toto p̄dñat̄ valde. tūc moꝛs in instāti existit ꝓpter priuationē anhelitꝰ/ qđ si nō multū habūdauerit frigiditas ista in toto coꝛpoꝛe cerebri. tūc solū difficultas vel nocumētū sensus vel motus vel āboꝝ sl̄ percipiet̄ in coꝛpe toto/ ꝙ si dicta frigiditas vel nocumētū fuerit in aliq̄ neruoꝝ ꝓcedentiū a cerebro vel a nucha ⁊ fuerit sub spōdili ita ꝙ lesio aliqua nō sit in neruo q̄ mouet pectꝰ. tūc viuere pt̄ illud aīal q̄uis egritudo magna existat. eo q: iñ nō priuat̄ anhelitꝰ ꝙ si lesio fuerit in neruo illo vel in illis q̄ mouēt pectus. tunc priuat̄ anhelitꝰ ⁊ moꝛit̄ patiēs suffocatꝰ ⁊ incōtinēti. Si āt priuat̄ sensus vel motꝰ in aliq̄ mēbro singulari tūc intētio tua sit in ponēdo curā in illo loco vñ prouenit egritudo. Et hec scies ex accidētibꝰ ⁊ signis. videlꝫ si cā fuerit ex mala ꝯplōne frigida cū materia vel sine materia q̄ infrigidāt neruū. tūc proueniet nocumētū in illo neruo/ ⁊ si fuerit in neruo sensus fiet nocumētū in sensu/ vel fiet ipedimētū in motu si fuerit in neruo motꝰ/ vel in vtrisq̄ꝫ si fuerit in ambobꝰ/ ⁊ pt̄ etiā fieri hec egritudo cā epatis ex quo prouenit ꝯpssio ⁊ cōplexio mala in aliq̄bus neruis sibi vicinis ex q̄ ꝯpssione prohibet̄ virtutes trāsire ad istđ mēbꝝ. Qđ si illa ꝯpssio facta fuerit in neruis sensus destruet̄ sensus in illo mēbro/ ⁊ si in neruis motus destruet̄ motus/ ⁊ si in ambobꝰ fiet in sensu et in motu/ cognoscēdo certissime qđ quelibet mala cōplexio nocet in hoc opere. Cura. Ergo oībus modis pone intentionē tuā in curādo radicē vñ prouenit hec egritudo/ ꝙ si lesio fuerit in fonte. redi ad fontē. et in riuulis ad riuulos illos redi vñ virtutes currunt et procedūt. Et si sciueris ꝙ cā hꝰ egritudis sit mala cōplexio frigida ⁊ sicca calefac locū cū rebus tpatis calidis habentibus multā aromaticitatē. reducēdo ad memoriā quia iaꝫ superius dixi tibi ꝙ hee medicine eē debēt stiptice ⁊ subtiles. et sic tuā habebis intentionē. Medicine autē cōuenientes ad hoc est oleū granoꝝ de alzaru factū postq̄ꝫ grana dicta fuerint bñ matura in arboꝛe. ponēdo cū dicto oleo decimā partē ipsiꝰ de balsamo et in hieme plus si habueris et regimē eius sit cū rebus calidis tm̄ nō excessiu: ꝯgnoscēdo ꝙ colūbi masculi de nido siluestres cōferūt ad hoc valde. ⁊ capita lepoꝝ in taffea et turtures assate in veru. et etiā suffricte/ et galli sl̄r magni ⁊ spāl̄r nigri. sunt boī valde. ⁊ vtatur motu et exercitio tpato in ieiunio/ qđ si nō possꝫ ābulare cā egritudis excitet̄ aīa sua mouēdo ei q̄stiōēs ꝯtrādo ei in oībꝰ suis dictis adhuc ut irascat̄ et calefiat eiꝰ ꝯplexio/ et fricet̄ coꝛpus eius cū manibꝰ mollibꝰ in ieiunio/ ⁊ pꝰ cibuz remoueat̄ ab oī motu aī ⁊ coꝛpis: sꝫ q̄escat donec cibꝰ in stō sit digestꝰ. Si vero cā fuerit hūoꝛ frigidꝰ valde qui euenerit in neruo vel in ipo cerebro: stude ī remouēdo hūoꝛē illū cū isto siruppo. aut da ei siruppū de feniculo cū aq̄ infusiōis yreos et sgnāti/ sꝫ iste ē sirupꝰ ꝑfectissimꝰ ad hāc passionē. Re. yreos sgnāti flauia. i. oliuarda eupatoꝛij pollij montani: coꝛticis citri. ana. aur̄. x. masticis aur̄. v. conquassa oīa et bñ infundāt̄ i. xij. lb. aq̄. ꝑ noctē vnā et mane bulliant lento igne vsq̄ ad ꝯsumptiōz medietatis postea colēt̄ foꝛtiter exprimēdo: et ī hac colatura pone duas lb. succi feniculi. ⁊ lb. iiij. mell̄. ⁊ lb. i. zuchari. ⁊ iteꝝ sl̄ bulliāt vsq̄ ad decoctiōz sirupi: et de isto sirupo ꝓpinet̄ ad bibēdū ei mane. ℥. ij. cū. iiij. ℥. aq̄ calide/ ⁊ pꝰ q̄ꝫ potatꝰ fuerit de isto per vij. dies. purga eū cū laxatiuo qđ educit ⁊ purgat hūoꝛes grossos Re. medulle seīs kartami zizibs. sal̄ cōis. seīs vrtice bedellij oppoponacis galbāi sgnzabi l̄ sapini. an. pōdꝰ. aur̄. i. collogntide q̄rtā ptē aur̄. incide collogntidā minuti. pone q̄ꝫtū ē collogntida de puluere draggātoꝝ aur̄. s. de amigdal̄ excoꝛciat̄/ ⁊ oīa ista madefiāt cū syrupo sgnzabi

facto cū melle. et ppina de isto pacīēti pōdus aur. v. cū aq̄ calida. et cū fuerit purgat⁹. dab ei panē bñ fermētatū cum gallo decocto in taffea. ſʒ añ aſſumptiōʒ medicīe post meridiē cōedat bletas vel vrticas decoctas cū gallina. in mañe ſeq̄ti bibat medicinā. Illis aūt quib⁹ hec paſſio euenerit cā ſpatis ɔprimētis neruū aut cā ɔtuſſiōis vel pcuſſiōis ī illo loco. minue cū ex oppoſita pte leſiōis. qm̄ ſi fuerit egritudo ī dextra minue ex ſiniſtra. ⁊ ecōtrario ſi fuerit in ſiniſtra minue ex dextra. ⁊ ſi fuerit ī mēbris ſupiorib⁹ minue ex ſaffena. et ſi ī īferiorib⁹ flōa ex ceſalica trahēdo de ſanguine p ut tibi videbit̄ ɔuenire ɔſideratis ɔditiōib⁹ ſupraſcp̄tis. et inunge locuʒ egritudīs cū oleo roſacco caleſacto ⁊ ſufficiet tibi. Sʒ ego ſcio ⁊ firmit̄ cognoſco q̄ plēs medicoꝝ litigabūt̄ ɔ̄ me de hoc dicto. q̄ꝛ credūt q̄ priuatio ſenſus ⁊ motus ñ accidat niſi a cā frigida et hūida et ppt̄ hoc credūt q̄ ipoſſibil' ſit ei⁹ curatio niſi cū calidis. Si aūt p ſeuerauerit dicta paſſio plib⁹ dieb⁹ ſiue fuerit ex apate l' ɔtuſſiōe aut pcuſſiōe ſeu vulnere. pone tūc cū oleo roſaceo de oleo lilij. an. eq̄les ptes. et ſi fuerit antiq̄ magis adde cū p̄dictis. x. ptē eorū de balſamo. q̄ ſi ñ h̄res balſamū pone loco ei⁹ oleū de ſcānis ⁊ ē nigella ⁊ pficiet cū adiutorio dei. Et ſcias iterū q̄ qñ dñabit̄ multū q̄litas calida valde ī ſuba cerebri: l' in neruo priuat̄ ſil'r iñ ſenſus ⁊ mot⁹. Sʒ hoc accidit raro ⁊ ī miori pte. ⁊ hoc māifeſte appet q̄ qñ aliq̄s fortit̄ caleſacit man⁹ ſuas ad ignē ſubtiliātē ſenſus amittit. ita q̄ ñ habet ip̄m ſicut añ. q̄ꝛ ſi cognoueris q̄ hec egritudo pueniat a caliditate peſſima. rectifica ɔplōnē mēbri moderate pſpiciendo ne īfrigides ſupflue. Si aūt difficltas p̄dcā ſenſus vel mot⁹ fuerit ex īfuſiōe fcā ī neruis ⁊ muſcul' ab hūore flātico ⁊ viſcoſo ſubtilia ei⁹ regimē valde. ⁊ da ei ſirupū p̄ſcp̄tū queadmod̄ diximꝰ ⁊ medicinā ēt p̄dcāʒ. ⁊ dab ſil'r. vreā ⁊ ſuccū cū duplo ipi⁹ aq̄. ⁊ purga etiā hūorē illū cū aq̄ īfuſionis medulle kartami ⁊ ſeis vrtice. Receptio apta huic paſſioni ℞e. kartami ⁊ ſeis vrtice ⁊ riglicie an. ℥. i. pulpe colloq̄ntide aur. i. Infundāt̄ ī feruēti aq̄ p noctē vnā. ⁊ ī mañe exprimēdo ⁊ pri⁹ fricādo māib⁹ collet̄. ⁊ de iſta colatura detur pacīēti ad bibēdū. ℥. viij. cū duab⁹. ℥. ſirupi de cit̄s. ⁊ hoc bibere dʒ ſuato regīe et recepto digeſtiuo p̄ſcp̄to plib⁹ dieb⁹. Q̄ ſi ſufficiēt ñ fuerit purgat⁹. dab ei de reſiduo dicte colature. ℥. i. ⁊ .5. cū. ℥. s. dicti ſirupi: ⁊ fac eū cuſtodire ſicut fit ī alijs laxatiuis. Qñ aūt ſiccitas ſupflua dñat̄ ī neruo pl⁹ debito ñ vidi hucuſq̄ʒ q̄ ſubito iñ accidat īfirmo difficultas vl' priuatio ſenſus l' mot⁹ aut relaxatio ɔpleta ī medietate corpis toti⁹ l' in toto corpe. Sʒ p̄t ex hac cā hoc fieri ſucceſſiue ⁊ paulatiue. p⁹ lōgitudieʒ tpis ſicut videm⁹ ī ſeneſcētib⁹ valde cū hac de cā ingroſſant̄ ſenſus eoꝝ ⁊ grauat̄ audit⁹ ⁊ diminuit̄ viſus ⁊ odorat⁹ ⁊ guſt⁹. Et hec ſiccitas puenit in eis ppter debilitatē ſube cerebri ⁊ ppt̄ paucitatē ſpūs natural' ⁊ aīal' q ſunt ī eis ⁊ ppt̄ ſenectutē diminuit̄ de ſuba cereb. Sʒ hi defect⁹ ñ accidūt eis niſi q̄ꝛ ñ bñ cuſtodiūt̄ ⁊ regūt̄ in cib ⁊ potib⁹. qm̄ q pci ſunt ⁊ tpati in cib ⁊ potib⁹ ⁊ alijs ⁊ rōnabil'r ⁊ ordiate ī oīb⁹ regūt̄. cuadūt ɔpetēter ab iſtis defectib⁹ ⁊ egritudīb⁹. nec etiā ī tlib⁹ deſtruit̄ intellect⁹ eoꝝ: ⁊ itellige hoc p deſtructiōʒ itellect⁹ deſtructiōeʒ imaginatiue diſcretiue ⁊ remēoratiue. q̄ꝛ iſtis q bñ cuſtodiūt̄ ⁊ regūt̄ nō ſupuēit deſtructio haꝝ v̄tutuʒ. Sʒ accidit eis tm̄ obliuio. ſʒ imagiatiua ⁊ diſcretiua ⁊ memoratiua ſeu remiſcibilis pmanēt ī ipſis ī ſua naturalitate. ſʒ pigritāt̄ ī mēoria reꝝ. ⁊ qñ recordat̄ eis faciūt oēs ſuas opatiōes natural'r. ⁊ queadmodū ī corpib⁹ ſenū natural' accidit feſſibilitas ⁊ labor ppt̄ debilitatē mēbroꝝ eorū ita ſil'r euēit in ītellectu ipoꝝ. Et ſicut vides maīfeſte q̄ qñ ſenex exercitat corp⁹ ſuū facit opationes q̄s ītēdat rectas et naturales ſicut p̄t ſuā poſſibilitatē. ſic ⁊ in ītellectu ipoꝝ accidit q̄ ſi recordat̄ eis q̄ ſunt exercēda faciūt opatiōes ſuas natural'r tā in imagiatiua q̄ʒ in diſcretiua ⁊ remiſcibili. Cū aūt ī iſtis accidit leſio atq̄ʒ paſſio ñ ē tm̄ ex ſenectute. ſʒ ē ex īfirmitate. et illi etiā q ſunt ī ſenio ɔſtituti dūmō fuerit in regīe recto ⁊ ordiato ſicut diximꝰ exercitāt has v̄tutes recte ⁊ ordiate. niſi q̄ꝛ pigritāt̄ ī his. Sʒ hoc ñ faciūt ſtulti q imagināt res q̄ nō ſunt. Sicut fecit q̄dā ſtult⁹ q cū eēt ī tecto vni⁹ dom⁹. dixerit ei q̄dā eijce te īferi⁹ ⁊ incōtinēti fecit. Hucuſq̄ʒ locuti ſum⁹ de cadelchadar. q̄ eſt difficultas ſenſus l' mot⁹ vl' āboꝝ ſil' q̄ fit in aliq̄ mēbro ſingulari ī plib⁹. Et de lfeleg. q̄ eſt priuatio ſenſus vel motus vel āboꝝ ſimil' vel q̄ fit in vna medietatū totius corpis.

Caplm. xiij. de feleg.

Et accidit aliqñ hoīb⁹ leſio ī nucha aut pp pcuſſiōeʒ vel ex vulnere. aut ppt̄ apa q̄ orit̄ ibi. q̄ ſi fuerit ī medietate nuche erit fellog ſeu paliſis ī illa pte in q̄ fuerit leſio. Si v̄o fuerit leſio in tota nucha priuat̄ ex hoīe vl' ex aīali l' q̄ fuerit vicium ɔplexiōi hoīs ſenſus et mot⁹ oīm mēbroꝝ exiſtētiū ſub ea pte leſiōis. q̄ ſi īciſio aliq̄ facta fuerit ī neruo. puabit̄ ſenſus ſi fuerit ex neruis ſenſus l' mot⁹: ſi fuerit ex neruis motiuis ī illo mēbro l' ī illis mēbris ad q̄ tēdit ille neru⁹. Et h⁹ cura ē īpoſſibil'. ſi aūt dicta leſio vl' īciſio fuerit ī neruis anhelit⁹ q veniūt ad pect⁹ moriet̄ patiēs in breui ſuffocat⁹. Et ſi fuerit ī neruo vl' in neruis anel q ſunt ſub neruis anhelit⁹ mouētib⁹ pect⁹ poterit viuere. ſʒ cū difficultate. ⁊ nō plōgabit̄ vita ei⁹ multū. ſʒ ī fine moriet̄. iñ. Nūc autē intēdo de ſpaſmo tractare.

Caplm. xiiij. de ſpaſmo.

Et fit aliqñ ſpaſmus in aliq̄ mēbro qñ neru⁹ pūgitur acu l' clauo l' his ſil'ibus. q̄ꝛ medicus prōptus eē dʒ īcōtinēti cū oī ſolicitudīe cū aliq̄s ī neruo pūgit̄ deſup ponere ſulfur tritū mixtū cum oleo oliuaꝝ. q̄ ſi neglexerit iſtd̄ potit ad ſpaſmū leuit̄ deuēire. Et p̄t etiam ſpaſmus puēire ex hūoribus ſupfluis ībibit̄ ī neruo: vñ ɔ̄hit̄ ⁊ abbreuiat̄. Et cura h⁹ eſt corpus deſiccare ⁊ purgare ip̄ʒ cū his q̄ hñt educere illū hūorē. ⁊ hoc fieri p̄t cū aq̄ īfuſionis ſeis kartami ⁊ paꝝ pulpe colloq̄ntide. dādo ei ex hac infuſiōe. ℥. v. cū. ℥. ij. ſirupi corticis cit̄. Et p̄t etiā ſpaſm⁹ euēire ex ſiccitate ſupflua ſicut p⁹ nimiā ⁊ ſupfluā euacuationē naturalē aut ex aſſumptiōe medicīe acute valde. ⁊ cura h⁹ ē inūgere poſteriora capit̄ cū oīb⁹ ſpondilibus ⁊ reliquū corpus etiā cū oleo recēti amigdalaꝝ dulciū. ⁊ ciba eū gallina decocta ī aq̄ ſimplici. Et ſi vis ponere amigdalas ⁊ lac erit bonū: ppina ei ad cōedēdū teſticlos galloꝝ iuuenū qm̄ ſunt optimi. Et ī ſumma dico q̄ vtile gallinarū et galline ſunt ei optīe ad cōedēdū. Et accidit ſil'r ſpaſm⁹ aliqñ ex vaporibus deriuat̄ ī muſcul' vl' ī neruis generat̄ ex ebrietate nimia aut ex multa cōeſtiōe pomoꝝ: l' potatiōe ſupflua vini ipſoꝝ. ⁊ aut ex potatōe agreſte crude. ex oīb⁹ iſtis cauſ̄ p̄t iſta ſpēs ſpaſmi puēire. q̄ d̄r huzea. Et cura h⁹ ē ut facias īfirmū cuſtodire ab oībus q̄ pñt tales vapores generare. ⁊ ſufficiet ei cōedere paſſeres l' turtures decoctas ī aq̄ ⁊ oleo decoctiōe multa. aut aſſatas ī veru. et cōedat panē bñ fermītatū cū his carnib⁹ ita q̄ q̄ntitas carnis ſit maior q̄ntitate pāis. et abſtīeat ab oībus fructibus p̄terq̄ʒ a granis pini ⁊ ab auelāis mūdat̄. ⁊ inūge poſteriora capit̄ cū oleo granoꝝ de alzarij. ponēdo ī vnaq̄q̄ʒ. ℥. iſti⁹ olei aur. i. optime ābre. ⁊ īunge etiā cū oleo iſto ſpōdilia oīa. ⁊ poſtea fricet̄ corpus totū mollibus māibus abſq̄ʒ aliq̄ inūctiōe poſt iſtā fricatiōeʒ īungat̄ cū oleo ātiq̄ nucū ⁊ exercitet̄ m'tū añ cibū. ⁊ qeſcat poſt cibū.

Cap. xv. de pulſatiōe.

Et generat̄ aliqñ hec paſſio ī q̄buſdā locis corpis. ⁊ hoc fit ex vaporibus coadunat̄ ī muſcul' l' in neruis q petūt exitū ⁊ ñ pñt. ⁊ hi vapores q mouēt̄ ī corpe dñr vētoſitates. ſicut aer q mouet̄ exteri⁹ noīat̄ vēt⁹. ⁊ hic vapor qñ mouet̄ intus ī muſculo l' in neruo fit ibidē pulſatio. Et cura h⁹ ē cura ſpaſmi. ⁊ nulla alia dr̄a ē inter ſpaſmū ⁊ pulſationē. niſi q̄ꝛ extēſio q̄ fit ī ſpaſmo eſt fortis ⁊ magna. ⁊ iſta eſt debilis.

Cap. xvi. de ſaltu.

Saltus q̄dē ē mot⁹ extneus p̄ter naturā q quidē fit ex rebus q̄ actual'r fortit̄ īfrigidāt. ⁊ ēt generat̄ ex reuocatiōe ſubita caloris natural' ⁊ ſpūuʒ ad intiora ſicut ex terrore ⁊ fletu ſupfluo. Et cura h⁹ ē ut īfirmus recipiat ea q̄ corp⁹ calefaciāt tpate. ⁊ q̄ hēant neruos ɔfortare ſicut ē ſirup⁹ d̄ ſticados. ⁊ ſirup⁹ de corticib⁹ cit̄ cū aq̄ tepida cū duob⁹ granis ordei de muſco.

Cap. xvij. de tremore

Tremor siquidē fit ex pugna q̄ accidit int̄ v̄tutē naturalē sublētantē mēbꝝ. ⁊ hūorē aggrauātē. qm̄ v̄tus intēdit sustētare mēbꝝ ⁊ hūor ex sui nā prostrare atq̄ȝ depmere. ⁊ sic fiūt duo motus diuersi vnus post aliū. ⁊ vnus ē volūtarius ⁊ alius violētus. Et cura ē cōfortare corpus totū cū rebus p̄dcis. sicut cū sirupo de sticados et de corticibus cit̄ cū musco sicut p̄scriptū ē. si tps fuerit friḡ ⁊ patiēs trāsierit iuuētutē. Si v̄o fuerit iuuenis pone cū p̄dcis sirupis de sirupo rosacco. et t̄tia ps aq̄ q̄ȝ ponis cū p̄dcis sirupis sit aq̄ rosacea ⁊ rege ifirmū cū testiculis galloꝝ ⁊ alis ipoꝝ ⁊ de pull' dabis vndiq̄ȝ ⁊ succus ēt pulloꝝ ē bonus valde. Qd̄ si fuerit senex ⁊ erit tps hiemis. dabis ei succū colūbinoꝝ siluestriū faciēdo sic. decollab cos et depilent̄ ⁊ mūdēt̄ ab inferioribus abluēdo eos optie. et postea pistēt̄ optie imortario et ponāt̄ i lebete nouo cū aq̄ et paꝝ olei. et aliquid de coriādro sicco et sale et bulliāt vſ͡ȝ ad pfectā decoctōȝ. et postea colēt̄ p claꝝ et raꝝ pānū fortit̄ exprimēda et da ei ad bibēdū illū succū. Cōsiderādo q̄ capitib⁹ colūboꝝ inest ꝓprietas pessima in faciēdo dolorē capitis. et propter hoc eiicienda sunt capita ⁊ colla ipoꝝ. et hec q̄ dicta sunt sufficiant in hac passione.

Cap. xviij. de assoab. q latine dicit̄ pedoscelli.

Oritur aliqn̄ i corpe sub cuti exteri⁹ pediculi puūculi q cū excoriat̄ cutis exeūt aīalia viua tā puūcla qd̄ vix pn̄t videri. Et cura h⁹ est purgare corp⁹ cū seie kartami et seie vrtice. s. cū aq̄ infusiōis istoꝝ. qm̄ ista exradicāt cāȝ et radicē hoꝝ oio. et inūge locū cū oleo amigdalaꝝ amaraꝝ l' cū oleo granoꝝ de cherua. et pōe desuper canā pistatā et malaxatā cū succo folioꝝ psici. et ciba eū pdi cibus decoctī in tassea cū aceto et pāc bn̄ fermētato et abstieat ab oī b⁹ fructib⁹ recētibus et spālr a ficub⁹ siccis et recētib⁹. ⁊ ab vuis ⁊ iuiub pomis. Et i summa abstieat ab cibus fructibus p̄terq̄ȝ ab auelāis ⁊ fricet corpus suū cū carne seu pulpis melonū si repiūt̄. et si n̄ cū seibus ipoꝝ ⁊ si n̄ fuerit mltū macilētus. fricet̄ corpus eius cū succo folioꝝ psici. etiaȝ sufficiet ad liberatiōȝ ei⁹ cū adiutorio dei.

Ca. xix. de vena q̄ dr̄ mediana ⁊ ē egtudo q̄ p maiori pte accidit nigs

Est orit̄ aliqn̄ in corpibus q̄rūdā egritudo q̄ p maiori pte n̄ repit̄ nisi in nigris: q̄ arabice dr̄ balalnachalaidini. ⁊ est in pricipio qn̄ appet hec egritudo qd̄ exit a corpe aliqd ad silitudinē nerui. ⁊ aū appitōȝ h⁹ videt̄ eē q̄dā apatio i loco. ⁊ postmodū exire icipit paulatine. qd̄ si ōberet̄ intātū q̄ frangeret̄. morit̄ patiēs incōtinēti. Cura h⁹ passiōis ē ligare plūbū sup locū stīgēdo fortit̄ ut cōprimat̄ fortit loc⁹ subt⁹. ⁊ retineat̄ talr̄ q̄ n̄ possit exteri⁹ pminere. ⁊ hoc n̄ p̄t fieri i spacio minori vni⁹ āni. ⁊ cā h⁹ ē exuberatiōe hūoris grossi valde. ⁊ ista egritudo spālr accidit i nigris ⁊ ē eis appropata. ⁊ fit i eis ſ͡ȝ cōplōnē ipoꝝ. et intēdēdū incuratoe isti⁹ i rēouēdo cāȝ ei⁹ ⁊ indigerēdo hūorē ⁊ subtiliādo ⁊ incidēdo ipm. ⁊ hoc cū sirupo sgnzabi factū cū sqlla. ⁊ bibat oī die vsq̄ȝ ad. x. dies. ℥. i. cū duab⁹. ℥ aq̄ tepide. ⁊ postea purga eū ab isto hūore grosso. Et hoc cū isto medicaīe. Re. bdellij pollipodij oppoponacis kartami seis vrtice. an. aur. i. pulpe collogntide q̄rtā ptē aur. i. incidat̄ collogntida minutissime ⁊ misceat̄ cū amigdal' excorticatis ⁊ puluere dragātoꝝ. an. q̄rta pte aur. i. reliq̄ medicine subtilr̄ pulverizēt̄ ⁊ cribellēt̄: ⁊ cōficiāt̄ cū syrupo sgnzabi simplici. ⁊ dent̄ ex eo aur. v. cū aq̄ tepida ⁊ si n̄ purgauerit sufficiēt̄. dab de residuo. aur. i. ⁊. ℥. Et rege eū sicut i alijs laxatiuis. Et p q̄libet sella expectet duos dies ad recipiēdū aliā medicinā. ⁊ rege cū cib hōi nutrimēti: ⁊ inūge locū de oleo lilijs ⁊ rosaceo quoꝝ ptes sint equales.

Cap. xx. de verme q orit̄ sub cuti ⁊ de cōbustiōe ipsi⁹

Et generat̄ aliqn̄ int̄ cutē ⁊ carnē vermis. ⁊ noiat̄ hec passio egritudo bouis eo q̄ p maiori pte bob⁹ accidit qd̄ si neglexerit medic⁹ occidere ipȝ. p̄t inde magnū cōseq nocumētū. q̄ si cognoueris hoc stati cū appet cōburere locū i cōtinēti cū ferro calido talr̄ ut pueniat feruor ad vermē intātū q̄ moriat̄. demū curab cocturā cū reb⁹ curātib⁹ alias cocturas ⁊ pone desup litharga de ygea mixta cū farina ordei et dulci aq̄. ⁊ si posueris etiā angibra cōfertā valde ⁊ pone aliqd aceti in tā pua q̄ntitate qd̄ n̄ mordicet. sed ut possit ducere v̄tutē medicīe ad ꝓfundū cōbustiōis. ⁊ cuȝ recesserit dolor inūge locū cū agripa ⁊ oleo rosaceo donec remoueat̄ tumor. ⁊ postea ablue locū cū aq̄ mell' ⁊ spge super locū cōbustū puluerē rosaꝝ. q̄ si depditū fuerit aliqd de carne pōe desup vnguētū de alnadi donec loc⁹ carne repleat̄ ponēdo desup puluerē rosaꝝ donec cōsolidet̄. ⁊ hec cura est general' oib⁹ cocturis. Si āt patiēs timid⁹ fuerit decoctura accipe testā medie nucis ⁊ caua eā ⁊ pone int⁹ ista. Re. farine lupinoꝝ: ⁊ fuligo cami ⁊ pipis ⁊ radicis scare. an. ptes eq̄les tere has medicinas ⁊ madefac eas cū alchitrā. ⁊ iple dictā testā nucis ex hac cōfectiōe ⁊ pone sup locū vermis tenēdo tādiu donec virt⁹ medicīe trāseat ad ipȝ. ⁊ ponit̄ dcā medicia imedietate teste nucis ut cōprehēdat̄ loc⁹ vermis vndiq̄ȝ ab ipa. ita ut nō possit exteri⁹ exire donec occidat̄. ⁊ purga cū medicina dicta in egritudine vene medeni.

Caplm. xxi. de vermibus q oriunt̄ in intestinis.

Vermes q generāt̄ in intestis gracilib⁹ p maiori parte fiūt ex cōestiōe frumēti l' farine nō bn̄ cocti l' his silib⁹. Et cura ē cū reb⁹ amaris ⁊ desiccatiuis. et iā remēorati sunt medici q̄ ex fortib⁹ ⁊ desiccatiuis i hac egritudine ē alch. ābil. ⁊ si n̄ repit̄ exhibeat̄ de succo flauic pōd⁹ aur. triū cū dimidio aur. cētauree minoris distēpatis cuȝ duab⁹ libs aq̄ decoctiōis seraturc pini. ℥. i. ⁊ fac ut ifirm⁹ paciat̄ famē ⁊ siti p duas horas an̄ assumptiōȝ dcē potationis. ⁊ postea recipiat ipāȝ ⁊ exibūt i breui. ⁊ recipiat i cōestionib⁹ suis almuri. ⁊ cōedat i ieiunio panē factū cū seie nigelle ⁊ feniculi. Et si tēp⁹ ⁊ etas cōsenserit. dab ei sinapi pistatā ⁊ distēpatā cū aq̄ ad spissitudinē mell' cū pane exibendo ei p⁹ aliqd aceti ad rpandaȝ caliditatē sinapis. q̄ si pri⁹ dares ei acetū n̄ possȝ postea tm̄ cōedere d̄ dcā sinapi q̄ sufficeret ad occidēdū vermes. Et scias q̄ hee res ēt occidunt sansugā ebibitā. ⁊ ego expuli sansugā dādo patiēti p tres dies semē nigelle i ieiunio. ⁊ iuuit me i hac etas ifirmi ⁊ tēp⁹ āni qm̄ incepat senescere ⁊ tps erat hiems. Et abstineat ab oib⁹ reb⁹ dulcib⁹ maxie ab hūidis ⁊ dulcib⁹. Et cōtinuet cōedere acetum ⁊ almuri donec fuerit liberatus.

Caplm. xxij. de cucurbitis.

Et generāt̄ aliqn̄ intestis magnis v̄mes pui siles seib⁹ cucurbitoꝝ. Sȝ isti n̄ ita cito occidūt sicut p̄dicti tn̄ cōtinuādū ē regieȝ p̄dictū. ⁊ d̄ foris sup vētrē pone ēplastꝝ qd̄ possit eos necare sicut istd̄. Re. farine lupinoꝝ ⁊ cētauree minoris ⁊ folioꝝ psici ⁊ p̄ss. i. pistēt̄ et distēpent̄ cū aq̄ dulci ⁊. x. ps ipsi⁹ aceti. ⁊ adiuua ad necandū istos ⁊ educēd. clistere scām cū aq̄ seu succo marubij ⁊ suis silib⁹. et oib⁹ mōis cōtinuādo has medicias eos occidūt ⁊ eradicāt oio. Cōsiderādo qd̄ q v̄mes hn̄t i corpe cū sunt famelici angustiant valde. qm̄ stōach⁹ ipoꝝ ē inanit⁹ vomūt ⁊ sentiūt in intestis ⁊ i stōo agitatiōes ⁊ mot⁹ extneos ⁊ hn̄t stridorē dētiū i somnis ita q̄ audit̄. ⁊ ex ore ipoꝝ erit saliua ⁊ hūiditas tunc. ⁊ excitat̄ a sōno cū tiore. Sȝ q̄r cucurbitim fiūt in intestinis magnis iō nō pcipiunt dolorem.

Ca. xxiij. de v̄mib⁹ minutis ⁊ puis q oriūt̄ in iferiori

Hi v̄mes q generāt̄ i fundamēto i ... pte itestinoꝝ. testinoꝝ fiūt ex flāte putrefacto cū stercore. Et cura ē regim̄ p̄dcm̄ ⁊ medicine p̄dcē cū clisteri p̄dctō addēdo i ipo de ruta. ⁊ libabit̄ cū adiutorio dei. ⁊ v̄mes ēt pui q fiūt i aure occidūt̄ cū succo rute distillato i aure. Cōsiderādo q̄ in cura oiȝ sp̄ēꝝ v̄miū ē necessariū subtiliare regieȝ

Ca. xxiiij. de naricib⁹

Hec egritudo q̄ dr̄ nari ces orit̄ in cruirib⁹ ⁊ ē silis naricib⁹ arboꝝ ⁊ sic distillāt̄ vene ⁊ ingssant̄ ⁊ exti⁹ ꝓminēt. Et generat̄ ex melācolia ⁊ gssa vētositate. incipe i cura isti⁹ a purgatōe corpis ab hūore melācolico ⁊ hoc cū lapid̄ lazuli ⁊ barburia. i. pollipodij ⁊ sil' b⁹. ⁊ hoc medicamē scp̄tū ē supi⁹. Et fac ei fieri syrupū dissolutiuū ⁊ subtiliatiuū. Re. corticis cit̄. et macis an. ℥. i. spice sgnāti camōille seia melōis affoca an. ptes tres. ℥. i. cōq̄ssa q̄ sunt cōq̄ssanda. ⁊ ifundāt̄ in. x. lb. aq̄ dulcis p noctē vnā. in māe v̄o bulliāt lēto igne vſ͡ȝ ad cōsumptiōȝ medietat̄. demū colet̄ ⁊ in ista colatura addat̄ lb. i. succi fenicli ⁊ lb. viij. mell'. ⁊ sil' bulliāt vſ͡ȝ ad spissi-

mēti

tudinē. ⁊ exhibeat̄ ꝺ isto oī māe. ℥. ij. cū. ℥. v. aq̄ ⁊ pōe ſu
ꝑ crura farinā ordei ⁊ camōillā ⁊ rosas an. ptes eq̄les mi
sceāt̄ cū aq̄ dulci tepida ⁊ desup pōe. Sciēdo ꝙ hec passio
est difficil' curatōis. tñ cū magna ⁊ ꝯtinua atq̄ lōga solici
tudine ⁊ cura potīt ad melioratiōꝫ ⁊ alleuiatiōꝫ deuēire. et
ꝓpt̄ hoc ñ ē salꝰ ꝓmittēda infirmo, nec spes certe liberatio
nis eidē ē exibēda. qꝺ si feceris ꝓ certo decipieris ⁊ ciba eū
cū gall' cū pane bñ fermītato. ❡ Ca. xxv. de ellefantia.

E accidit cruribꝰ grossitudo ꝓter naturā q̄ dr̄ elle
fantia ⁊ hoc iō q̄ assilat̄ cruribꝰ ellefant̄ in gīsitu
dine. Et cā hꝰ ē exuberātia hūoris gīssi. q ē vltiꝰ in
gīssitudie q descēdūt ibi ꝑꝑ pōderositatē ipoꝝ. Et cura hꝰ
est q̄si ipossibil'. Sꝫ laudabilior via i curatōe ipiꝰ euacuare
corpꝰ cū medicaibꝰ educētibꝰ istū hūorē pꝰq̄ꝫ subtiliaueris
ipāꝫ ⁊ incideris cū medicis dict̄ supiꝰ. s. cuꝫ sirupo facto ex
radice lilij ⁊ succo fenicli ⁊ alijs oībꝰ ꝑscript̄ supiꝰ Et fac ē
plastꝝ supiꝰ resolutiuū ⁊ ꝯsumatiuū. et cū remoueb ēpla
strꝝ cā alleuiatiōis cruris iunges locū cū oleo camōillino ⁊
rosacco aromatizato sil' eq̄lr̄ mixt̄. ⁊ ñ mireris de ꝓlōgatōe
alleuiatiōis hꝰ. qñ etiā cū optia cura vix ꝑcipit meliora
tio in tp̄e longo. ❡ Cap. xxvi. de cancro.

E orit̄ aliqñ in corporibꝰ aliq̄ꝝ apa noiatum cācer
qꝺ arabice dr̄ cartā. ⁊ ē difficil' cure valde. ⁊ noiat̄
cācer ab illo aiali sic nōiato qꝺ ē hñs cornua lōga ⁊
multa ⁊ accidit ꝓ maiori pte in cruribꝰ ꝑꝑ largitatē venaꝝ
ipāꝝ ⁊ ꝑꝑ largitatē hūoris melācolici. ⁊ grauedinē ⁊ pōde
rositatē ipiꝰ. ⁊ assilant̄ istiꝰ vene venis varicū i grossitudi
ne. Et hee tres egritudīes. s. varices ⁊ ellefantia ⁊ cancer.
sunt ex hūore grosso ⁊ melācolico ⁊ trestri valꝺ. si tñ hi hu
mores diuersificāt̄ adiuicē i gīssitudīe: q̄ vnꝰ grossior ē alio
⁊ illꝺ relinq̄t̄ i discretiōe medici. Purga ḡ hūc hūorē cum
suba dcāꝝ mediciaꝝ sicut cū lapide lazuli ⁊ suis silibꝰ dcis
⁊ ciba eū pull' ꝑuis ꝯueniēt̄ ꝺcoctis ⁊ pāe de frumēto optie
fermītato. ⁊ fac eū abstiere ab oībꝰ cibi grossis ⁊ ab oībꝰ fru
ctibꝰ ꝑterq̄ꝫ ab auelāis ⁊ amigdal' ⁊ fisticis. ⁊ potes etiā ei
ꝯsentire poma granata et pira optime matura.

❡ Caplm. xxvij. de doloribꝰ iuncturarū.

E fiūt aliqñ i corꝑibꝰ q̄rūdā dolores iūcturaꝝ qui
ꝓcedūt ex habūdātia gīssoꝝ hūoꝝ l' viscosoꝝ q ifū
dūt̄ in iūcturis. ⁊ possibile ē qꝺ isti hūores i qbꝰ
dā indurāt̄ i iūcturis admodū lapidis. ⁊ cura hoꝝ ē ipossi
bil'. Sꝫ cura hoꝝ dꝫ eē añ talē iduratiōeꝫ. ⁊ tūc i ipis ꝯꝑe
bit vtilitas. ⁊ icipe i curatōe hoꝝ dādo sirupo ꝯpositū cuꝫ
aq̄ decoctiōis radicis lilij. ⁊ succi fenicli ꝑ duas septias. et
postea euacua ipꝫ ab isto hūore grosso cū hoc medicaie ℞.
bdellij oppoponacis ⁊ sibmeg. intiora collognt[i]de ꝑꝑata
sicut dictū ē supiꝰ. eo ꝙ hec trahūt hūorē ab istis locis ⁊ in
unge locū cū oleo ꝺ lilijs ⁊ oleo camōillino ⁊ anetino. ⁊ pi
guedie anatis ⁊ oleo amigdalaꝝ mixt̄ q̄ꝝ ptes sint eq̄les
⁊ vtat̄ hoc regie tādiu donec videat̄ effectꝰ medicine cū ad
iutorio dei. ❡ Ca. xxviij. de dolore q fit i suba itestini.

H Ec q̄dē passio orit̄ in itestis ex hūore aq̄so ꝯuerso in
vaporē ex q̄ seq̄t̄ passio grauissima. ⁊ illa de cā la
niāt̄ arterie ⁊ vene. ⁊ ꝑt idē ꝯseq vlceratio i pl'mo
ne. ⁊ scias ꝙ medicie q̄ ꝯsueuert̄ mitigare dolores ꝓmouēt
istū. sicut sunt medicie calefactie ⁊ dissolutiue ⁊ aptiue: qñ
dissoluēdo hūc hūorē ꝓmouēt dolorē intēsuꝫ q̄si itolerabi
lē eo ꝙ vapor ñ īmittit dolorē nisi fuerit ꝯuersus i vētosita
tē. coḡscēdo ꝙ dr̄a ē int̄ vaporē ⁊ vētositatē. qñ vapor dr̄
qñ q̄escit ⁊ ñ mouet̄. vētositas qñ mouet̄. ⁊ tūc iducit dolo
rē ꝑꝑ motū ⁊ extēsiōꝫ. ⁊ sic hoīes ꝯsueuert̄ noiare vapores
extrīsecos vētū qñ mouēt̄. ¶ Ergo pria itētio tua sit icura
tiōe hꝰ euacuare hūc hūorē aq̄suꝫ absꝫ ꝑꝑatiōe ⁊ receptione
alicꝰ digestiui. ⁊ sufficit tibi sei ñ kartai in hac intētiōe. ⁊ si
vis addere semē vrtice erit cura vltia. ⁊ da ei oī māe de isto
sirupo. ℥. ij. cū. vi. ℥. aq̄ calide ℞. succi fenicli collati lbr
iij. seia melois. ℥. masticis aur̄. ij. ꝯq̄ssent̄ ⁊ infundāt̄ ꝑ
noctē vnā in aq̄ calida. māe vō bulliāt lēto igne vsꝫ ad cō
sumptiōꝫ. iij. ptis ⁊ collēt̄ ⁊ huic colature adde lb. ij. mell'.
⁊ decoq̄nt̄ ad spissitudinē sirupi. Et inūge locū doloris pꝰ

fricatiōꝫ cū palma manꝰ cū oleo camōillino ⁊ anetio ⁊ pin
guedie anꝑis mixt̄ eq̄lr̄. ⁊ vtat̄ hoc regie donec libet̄ cū ad
iutorio ꝺi ❡ Cap. xxix. de dolore q fit ex labore ⁊ fatiga

E fiūt aliqñ dolores icorpe ex forti la- (tiōe.
bore ⁊ fatigatiōe ⁊ spālr̄ i insuet̄ qꝺ si fuerit hyēs
iūuge eū cū oleo anetino ⁊ rosacco tepidis. ⁊ i esta
te sufficiet oleū rosaceū solū. ⁊ cū istis libabit cuꝫ adiutorio
dei. ⁊ scias ꝙ labor ē apa vniuersal' totiꝰ corꝑis ꝑꝑ hoc oia
mēbra calefiūt ⁊ sentit̄ dolor vniuersal' i oibꝰ mēbris totiꝰ
corꝑis. sicut accidit nauigātibꝰ cū remis assidue q cū gescūt
dolēt vniuersalr̄ i oibꝰ mēbris. sꝫ magis i māibꝰ. sicut su
ꝑflue ābulātibꝰ dolēt i oibꝰ mēbris sꝫ magis i cruribꝰ ⁊ pe
dibꝰ. Et icurrēt̄ hāc passiōꝫ subtiliare dēs regiīn ipoꝝ dā
do eis pullas decoctas i tassea cū aq̄ ⁊ aceto. ⁊ accidit mlto
tiēs emfimeria febs ex tli labore. ⁊ si i istꝺ sunt vene reple
te aliq̄ hūore ꝑꝑato ad putrefactiōꝫ fit iñ febs putda ſm na
turā illiꝰ hūoris. Et pꝰq̄ꝫ expeditꝰ fuero ꝺ tractatu isto lo
cutꝰ ero de febribꝰ ⁊ curis eoꝝ cum adiutorio dei.

❡ Cap. xxx. de podagra q̄ arabice dicit̄ anancras. podagra

H Ec egritudo accidit pedibꝰ q̄ dr̄ anacras ⁊ ē apa ꝙ
fit in vno pede. l' in duobꝰ ⁊ naturalr̄ ibidē accide
rē ꝑt velociꝰ q̄ꝫ i alijs mēbris. eo q̄ pedes sunt po
siti i ifima pte corꝑis ⁊ maior ps hꝰ passiōis generat̄ ex hu
more calido descēdēte ad pedes ⁊ iñ apostemāt̄, sꝫ ñ coadu
nat̄ hūor in hac egritudine i vno loco ꝓꝑō sicut i alijs apa
tibꝰ. Et accidit anacras hñtibꝰ ꝓ maiori ꝑuos pedes hñti
bꝰ ⁊ ābulātibꝰ supflue ꝑt ꝯsuetudinē ⁊ paucos vidi curso
res q ꝑce viuāt ex arte illa qñ paciāt̄ ex hac egritudie. ⁊ pōt
etiā euēire ex hūoribꝰ ñ acut̄. ⁊ primū ꝙ euēit eis ē dolor ⁊
iñ ing̊ssant̄ ⁊ calefiūt. Cura hꝰ ē flōare cefalicaꝫ ex opposita
pte pedis subtrahēdo de sanguie ſm ꝯditiōes notas. qꝺ si
tumor fuerit ex dñio acuti hūoris ⁊ illꝺ scies ex acuitate et
fortitudie doloris, oīo ꝓhibe tūc fieri vnctiōꝫ. sꝫ desup po
ne farinā ordei mixtā cū succo badderē. cū alchanā q̄rtū est
q̄rta ps farine ordei ꝯsiderādo tñ ꝯplexiōeꝫ paciēt̄ etatē et
tp̄s āni ⁊ purga ifirmū cū sero caꝑno coagulatū cū lacte fici
cū q̄ dissoluti sint aur. ij. de tamarindis qbꝰ addat̄ q̄rta ps
auri de machamuda. i. scamonea. Et si coḡueris ꝙ ñ fuerit
hūor tāte caliditat̄ ⁊ acuitat̄ purgab ꝓut coḡueris de eēn
tia ⁊ q̄litate ipiꝰ. ⁊ ꝑcipe ifirmo paꝝ ābulare ēt pꝰ libatōeꝫ
ꝑfectā. ⁊ cū fuerit libatꝰ pōe sup pedes q̄ hēant ipoꝝ ꝯfor
tare, ñ tñ cū aromaticis sicut necessariū ē pricipalibꝰ mēbs.
ea vō q̄ hñt ꝯfortare mēbra q̄ nō sunt pricipalia sunt stipti
ca ⁊ tpata itꝰ caliditatē ⁊ frigiditatē. Aromatica vō appro
priata sunt pricipalibꝰ mēbs tñ eo ꝙ spūs aial' ⁊ vital' et
oēs spūs delectāt̄ i his Illi āt q credūt ꝙ oēs spūs ab vno
fonte ⁊ vna radice ꝓcedāt. sic sunt magne medici ⁊ summi
naturales aliq ex his sunt q credunt ꝙ radix illa ⁊ fons sit
cor sicut ꝑipatetici. Et alij sunt q dicūt ꝙ radix illa ē cerebꝝ
Nos āt ꝯḡscimꝰ ꝙ arōatica maxiꝫ iferūt iuuamētū cordi in
sincopi odorādo ea ñ solū cordi vez ēt oibꝰ mēbs s vicinis

❡ Ca. xxxi. de scissuris q̄ accidūt māibꝰ ⁊ pedibꝰ et alijs

E mltotiēs accidūt scissure māibꝰ et pe (mēbris
dibꝰ et marie pedibꝰ eo qꝺ plāte pedū fricāt̄ ꝑ trā
⁊ iñ acq̄rūt siccitatē. ⁊ de hoc oimodā hēmꝰ certitu
dinē. s. ꝙ qñ res hūide desiccāt̄ scindūt̄ sicut appet i trabi
bꝰ qꝺ pꝰq̄ꝫ desiccat̄ eoꝝ hūiditas i eis fiūt scissure mlte. ⁊ i
terra ēt hoc idē māifestat̄. s. ꝙ pꝰq̄ꝫ fuerit pluuia hūectata
et postea successerit vētꝰ ⁊ sol. repletū scissuris. Ergo hec eg
tudo idiget hūectatiōe. tñ scias ꝓ certo ꝙ id qꝺ grossuꝫ ē ñ
ꝯsolidat̄ hūectādo. ⁊ hec egritudo idiget cura ꝯposita. s. qꝺ
sit abstersiua et hñs mltā hūiditatē sicut ē alchāna madefcā
cū butiro recēti aut cū oleo amigdalaꝝ dulciuꝫ l' cuꝫ oleo oli
uaꝝ dulci tenēdo hoc medicamē ꝑ noctē itegrā desup. ⁊ ab
luere ēt seu madꝺ facere mēbra scissa ꝓfert valꝺ. et laudabilior
via q̄ possit hñ i scissuris pedū ē ñ ponere pedes i tra vllo
mō. i scissuris manuū qꝺ abstieat a tactu reꝝ siccaꝝ ⁊ arri
daꝝ ⁊ a nauigatōe cū reīs. ⁊ nocet ēt fodere trā. et facere la
pides trcos et vasa fictilia. qñ oia faciūt scissuras i māibꝰ
ex tactu tre et abstiere ab his et silibꝰ ꝯtinuādo medicamē

predictuz liberabit. ¶ Ca.xxxij. de egritudib⁹ vnguiũ

Et vnguib⁹ gdē accidit aliqñ scissura ⁊ depillatio
et fractio. Et cura hoꝝ oĩz ē apposito alcbãnc distē
perate cũ ol'o oliuaꝝ. Et dixert gdã qꝺ ponere ver
mes trestres i ol'o et bullire si'l et desupponere. curat scissu-
ras vnguiuz manuuz et peduz. ¶ Ca. xxxiij. de sciatica

Et oritur aliqñ dolor i gbusdã q extēdit a piunctã
ore ꝑcedēdo directe vſʒ ad cauiliã pedis et aliqñ
vadit tortuose et hec egritudo dr̃ sciatica. q̃ generat
ex humore frido ꝓtēto et grauato i loco. et ibi infert nocumẽ
tuz sic in alijs mēbris. Et sunt mlti medici q curãt hanc
passiõʒ cuz mlt̃ cocturis. ¶ Sʒ via recta ad curãduz istaz
egritudinē ē dissoluere incidere et subtiliare hunc hũorē. et
hoc dãdo ei oĩ mãe ad bibēdũ. ℥. ij. mell' sq̃litici cũ. iiij. ℥.
aq̃ calide. et de septē in septē dieb⁹ dab ei ptes tres aur. i.
de tiriacha qñ ꝓfert valde. et inũge locũ cũ ol'o de scamuir
calido. et cuz oleo de sinapi q̃ꝝ ptes sint eq̃les. et oleo de li-
lijs q̃ʒtũ illa duo mixta. et si euacuaueris corp⁹ ab illo hũo-
re ꝑ certo eradicab radicē egritudis cũ adiutorio dei. ¶ Me
dicãm optimũ ad hoc ℞. bdellij oppopõacis schibeneg.
an. aur. i. agarici feini. medulle seis kartai et seis vrtice an.
ptes tres aur. i. a se dulcis q̃rta ps aur. collogntide. viij.
ps aur. incide collogntidã minuti et malaxa eã cũ q̃rta pte
aur. i. de lacte amigdalaꝝ et tãtũdē pulueris dragãtoꝝ. et
in corpa oĩa p̃dcã cũ oleo amigdalaꝝ dulciũ et oximelle sq̃l
litico valde acetoso et ꝑpinet ex isto aur. vi. cũ aq̃ calida.
Et si ñ purgat sufficiēt adde de residuo aur. et rege cũ sic
in alijs laxatiuis. et põere vētosas siccas cũ igne siue post
purgatõeʒ seu añ. sup scia ꝓfert valꝺ. qñ eradicat hũorē a
ꝓfundo. et trahit eũ exti⁹. et inũge locũ cũ oleo de lapidib⁹
qꝺ dr̃ bñdem. l' cũ alchitrã. ¶ Ca. xxxiiij. de dolorib⁹ ypocũ

Et accidit ypocũdrijs dolor q arabice dr̃ (drioꝝ.
zarzut. Et cã h⁹ ē mot⁹ vapoꝝ q mouet motu vio
lēto atqʒ forti q oriũt a subtili flãte. Et cura h⁹ est
subtiliare regiñ. et cibare cũ passerib⁹ ꝑpatis i taffea. et assa
tis i veru. et ēt sufficit. et da ei medicinas calidas ꝓuocan
tes vrinã. ℞e. apta et ꝓuciēs ad hoc. ℞e. radices fenicli.
et seis ei⁹ seis pastiace: mõtane: flauie. rigliae mõdate. sq̃nã
ti. an. x. seis vrtice aur. ij. seia melõis ad põd⁹ oĩʒ. basilitio
nis. ℥. iiij. ꝓquassent oĩa ⁊ infundãt in lb. ij. aq̃ feruẽtis p
noctē vnã. mãe vo bulliãt lēto igne vſʒ ad ꝓsumptõʒ me-
dietatis postea colēt: ⁊ i illa colatura ponãt lb. ij. zuchari. et
decoq̃t vſʒ spissitudinē. ⁊ ꝑpinēt ei q̃libʒ mãe. ℥. ij. cum
vi. ℥. aq̃ calide. ⁊ inũge locũ extriñsecũ cũ oleo de iasemio. ⁊
piguedie anatis: ⁊ vtat hoc regimie donec fuerit liberat⁹.

¶ Ca. xxxv. de apãtib⁹ q̃ fiũt sub spatula dextra l' sini-
stra. ⁊ ē int ꝓfundũ de apãta dr̃ arabice altachalep.

Et oritur in corpe qꝺdã qꝺ noiat arabice altahalep.
⁊ sunt apãta q̃ generãt sub spatul' i dextra pte siue
sinistra ⁊ ꝓfundãt int⁹ valde: ⁊ hec apãta generãt
ex hũorib⁹ adustis l' ex flãtico hũore grosso. aut ex aq̃so san
guineo. Sʒ illꝺ qꝺ fit ex hũorib⁹ adustis. Cura ē ipossibi-
lis. ⁊ hoc maxie accidit senib⁹ qñ sunt curiosi ⁊ laboriosi val
de sicut euēit pr̃i meo qñ capt⁹ fuit abbali filio ioseph q tã-
tũ stimulauit eũ qꝺ adusti fuerũt. hũores i corpe ei⁹ ⁊ iñ ha
buit altahalep. i pte sinistra. ⁊ medic⁹ q curabat eũ icidebat
de carne dcĩ apãtis ⁊ nihil sentiebat iñ. ⁊ itãtuz durauit hoc
qꝺ ꝑueñit nocumẽtũ vſʒ ad cor. ⁊ mortu⁹ fuit scꝺo die. hac ꝺ
cã. ¶ Hec apãta sunt difficil' cure valde eo ꝙ hũores sunt
adusti. ⁊ iõ sunt grauis ⁊ dure digestiõis itñ ꝙ ñ pñt cõ-
uerti ad saniē laudabilē atqʒ albã. imo ꝯuertũt ad saniem
turbidã atqʒ nigrã et virulētã. ⁊ nullũ apã magnũ pt ꝑfe
cte curari. nisi pri⁹ deueñiat ad ꝑfectã curatiõʒ ⁊ ad saniē lau
dabilē ꝯuertat. cognoscēdo firmit ꝙ oē apã melãcolicũ aggra
uat ⁊ mltiplicat in nocumẽto ex tactu ferri et silib⁹. ⁊ istud
apã ē corrosiuũ ⁊ corrodit valde i circuitu sui. ⁊ tũc tpis qñ
pat me⁹ obijt cui de⁹ aie sue misereat erã i studio. sit g̃ regimẽ
h⁹. s. de altahalep. tale. In p̃mis minue de sanguie si cõdi-
tiões ꝯsenserit. ⁊ postea purgab cũ pliēs cũ reb⁹ purgatis
melãcoliã. ⁊ põe desup apã calefaciẽtia ⁊ mitigãtia dolorē.
Quid si apã ñ apit. sʒ resoluit qꝺ resoluēdũ ē de subtili et
mitigat qꝺ ē mitigãꝺ de dolorib⁹. ¶ Scias qꝺ medic⁹ ma-
gnũ qd fecit valde. ⁊ iã curauit maiorē ptē egritudis. eo ꝙ
q̃ʒuis relinq̃ h⁹ apãtis fuerit putrefcē. nihiloin⁹ remãebit
qñ ifirm⁹ oẽs suas faciat opatiões. Si vo a pricipio ñ fue
rit ꝯuatũ istꝺ regiñ ⁊ hũores apãtis icipiũt ad putredinē de
uẽire ⁊ ifirm⁹ fuerit senex. ñ expectes curã in ipo. imo dicas
ei. ⁊ hẽas eũ ꝑ despato ⁊ rege infirmũ blãdiēdo ipʒ cũ oleo
rosaceo ⁊ suis silib⁹ q̃ʒuis nihil ꝑficiat. Cũ ãt fueris i pri-
cipio h⁹ fac ei istꝺ emplastꝝ postq̃ʒ fuerit purgatus pliēs a
melãcolia sicut dixi. ℞e. farinã ordei. rosaꝝ. farine fabaꝝ.
camomille yringoꝝ. an. ℥. ij. seis lini. seis altee. q arabice
dr̃ chatemi. an. aur. iiij. folioruz vrtice. carobe porcine an.
aur. ij. pistent q̃libʒ p se et criba q̃ sunt cribellãda. ⁊ distē-
pa ea cũ aq̃ rosacea. in cui⁹ vniuscuiusqʒ lb. sit distēpata. ℥
s. tirice alferut. i. libat. Et istꝺ ẽplastꝝ põe sup locũ pone
desup emplastꝝ folia vitis recētia. et cũ fuerit exiccata muta
bis illa. Sʒ vero dictũ apã fuerit ex hũore flõ grosso. ꝑ ma
iori pte curat. Et mihi euenit cũ essem iuuenis. ⁊ passus
fui multos et intensos dolores anteq̃ʒ apiret. ⁊ postq̃ʒ ap
tũ fuit. liberat⁹ fui cõplete. Qꝺ si hec passio euenerit alicui
seni quod sit sicce cõplexionis subtilia regimē ei⁹ q̃ʒtum pt
ita ꝙ nõ comedat aliqꝺ hñs crassitudinē. ⁊ sufficit ei dare
pullas ꝑuas ⁊ factas in taffea cũ aceto ⁊ pane bene fermen
tato. et da ei bibere qualibet die. ℥. sirupi sq̃nzabin cuz
℥. v. aq̃ decoctiõis yrigoꝝ. Et sint decoctio talis. s. in. vi.
aur. yrigoꝝ ponãt. ℥. x. aque. ⁊ bulliãt vſqʒ ad ꝯsumptio
nē medietatis. ⁊ cũ illis. v. ℥. decoctiõis distēperabis di-
ctũ syrupũ. ⁊ dabis de isto oĩ mane ut dictũ est. Et pone
desup emplastrũ factũ cũ farina ordei et yringis ⁊ camõil
la. an. eq̃les ptes. pistent et distempent cũ aqua ⁊ tertia p
te sui aceti. ⁊ desup emplastrũ pone folia vitis vel ficle. qꝺ
si apã ad maturationē deuenerit. stude ut os seu aptura fi-
at inferius et vbi vis ꝙ rũpat pone illic stercus columbi-
nũ mixtũ cum butiro ſm apturã quã intendis facere. et cũ
apertũ fuerit euacua saniē. et intus pone liciniũ seu tantaz
madefactã in melle dispumato ⁊ decocto cũ aq̃ vſqʒ ad spis
situdinē retinēdo illꝺ liciniũ nocte tota. ⁊ mãe rēoue illud
⁊ pone aliud madefactũ in emplastro alnachi mixto cũ ol'o
rosaceo eq̃l'r ⁊ bullit⁹ ad spissitudinez mell' ⁊ ꝑmaneat sic p
totã noctē. ⁊ ſm ꝙ patiēs fuerit delicat⁹ vl' ñ delicat⁹. põe
de vitriolo i alnachi pl⁹ l' min⁹. Et si videt tibi difficile cõq
re cõcauitatē vulneris dicti apãtis carni hñ accipe fulligi-
nē fornacis vbi fundit es ⁊ tere eã ⁊ ablue illã cũ aq̃ mul
totiēs. ⁊ de illo puluere sꝑge sup liciniũ ⁊ tãdiu põe i vul-
nere donec optie sigillet. ¶ Si ãt dcm̃ apã fuerit ex hũore
sanguieo febris erit fortior sʒ citi⁹ liberabit. Et cura ipi⁹ ē
flõare p⁹. ⁊ postea desup ponere mitigatiua doloris ⁊ nar-
cotica. ℞. apta valde ad hoc ℞e. farine fabaꝝ. yrigoꝝ. ca
momille. sp viua folia vitis an. eq̃les ptes. pistēt ⁊ distēpēt
cũ agresti ⁊ põe desup. ⁊ sup ẽplastꝝ põe folia vitis recētia.
⁊ cũ incipit ex siccari madefac ipʒ cũ aq̃ rosacea. Si ãt ad sa-
niē ꝺuenerit. fac ei curã p̃dcãʒ i flãtico excepto qꝺ i isto ma
gis solicit⁹ eẽ dẽs ifrigidare. ⁊ i illo magis intēdere dẽs in
subtiliare icidere ⁊ dissoluere. ¶ Si aũt p̃dcm̃ apã ex cole
rica fuerit ñ ꝑficiet ei vnguētũ alnachi imo magis ifert no
cumētũ. nec ēt acuta l' acetosa. sʒ sufficiet ei suppõere cort
ces cucurbite l' angurie l' hoꝝ silia. ¶ Sciēdo ꝙ i ista regione
oĩa apãta q̃ nascũt i p̃dcis locis noiant altahalep. ⁊ greci
ipaʒ noiãt babui. q̃ ãt fiũt ex hũorib⁹ adustis ñ rcipiũt dige
stiõʒ queadmodũ dixi⁹. ⁊ pp hoc ñ curãt. et ex hac egtudie
obijt pr̃ me⁹. cognoscēdo ꝙ hec apã ē corrosiuũ ⁊ corrodit icir
cuitu sui ptes vicinas. qr necem inducit q̃ʒuis sit in ptib⁹
nobilibus corporis. nedũ innobilibus. vel prope nobi-
lia membra. ⁊ propter hoc moriũtur pro maiori pte habē-
tes hanc passionem.

¶ Cap. xxxvi. de apãtib⁹ que dicũtur doggam.

Oriũt aliqñ in extremitatib⁹ digitoꝝ manuũ l' pe-
dũ apãta q̃ dicũt doggaʒ qꝺ latine panariũ noiat
⁊ facilior cura ⁊ magis laudata est desup ponere cerumen

seu sordicies illa q̃ reperiũt in auribꝰ ul' panẽ masticatũ:et si fuerit delicatꝰ sufficiet ei farina masticata ad maturationẽ huiꝰ apostematꝫ uel passule pistate aut ficus vna : quoniã hec passio leuiter creatur ⁊ sine timore. Sꝫ hec egritudinis reperitur quedam species que est valde mala videlicet que corrodit extremitatem digiti ⁊ extendit̃ ad corrodendũ carnem viuam manus vel pedis donec deueniat ad corrosionem maioris partis ipsius. Et hec spẽs arabice nominat̃ egritudo spine. Galienꝰ vo nõ noiat passionẽ hãc ꝓprio noie:sed posuit cãm et curã ipiꝰ. Et postq̃ cog̃ueris hanc spẽm ꝙ ipsa crescit q̃tidie et augmẽtat̃. stude in euacuãdo corpꝰ fortit̃ ponẽdo in laxatiuis ipiꝰ res q̃ trahant hũores adustos. et de ꝯuenientibꝰ ad h. ẽ h medicamẽ. Re. corticis mirabolanoꝝ et kebulsoꝝ et indoꝝ et ephitimi barburie polipodij. an. auñ. x. scie kartami scis vrtice. an. auñ. v. pistẽt̃ optime et addat̃ istj q̃tũ ẽ qnta pars oĩuꝫ dictaꝝ medicinaꝝ de violis et floribꝰ nenuffaris et infũde oĩa in aq̃ calida tãta ut cooperiãt̃ ex ipsa. et colet̃ in mane fortissime exp̃mẽdo. et vj. ℥. istiꝰ colature ponat̃. ℥. i. et. s. syrupi de liq̃r. ⁊ i. ℥. i. s. sirupi cortice citri. ⁊ adde huic octauã partẽ auñ. de scamonea et octauã partẽ auñ. de mastice. Et si non purgaret̃ sufficiet cũ istj addere de residuo aq̃. ℥. ij. et. ʒ. s. syrupi squinzabi. Et ciba eũ postea gallina elixata in tafsea et in die añ assũptionẽ medicine. dabis ei ficlas elixatꝰ i vespis. et si nõ fuerit studiosus in liberatiõe huiꝰ añq̃ deueniat ad maturationẽ ⁊ emptõeꝫ paꝝ ꝓficiet ei cura ⁊ meditatio postea ꝙ si denigrat̃ in circuitu apostematꝫ ⁊ indurat̃ q̃ admodũ deuenit inimico meo q noĩabat̃ zachaꝝ qui misit ꝑ me postq̃ exiui de carceribꝰ halij filij ioseph. ⁊ inueni ꝙ corã eo erãt plures medici: ⁊ cũ essem ꝓpe eũ ipẽ extraxit pedẽ suũ ⁊ fere ꝙ nõ posuit ipsũ i synu meo sic assuetꝰ erat facere alijs medicis: ⁊ tũc elõgatꝰ fui ab ipso ⁊ ꝯsideraui qd corruptũ erat in circuitu apostematꝫ. q̃re dixi ei ꝙ impossibilis erat cura eiꝰ oĩo nisi cyrologꝰ incidat carnẽ illam totã cũ rasorio q̃ ẽ in circuitu apostematꝫ : qui cũ audisset h incepit furere valde ⁊ angustiari. et medici incepũt ei blandiri tradẽdo obliuioni p̃cepta antiq̃ꝝ qui p̃cepũt ꝙ nõ debemꝰ blãdiri infirmo in egritudinibꝰ ꝓmiserũt infirmo remouere eã bñ cũ medicinis mordificatiuis quibꝰ dixi ꝙ ñ cog̃scebã nec videbam vllo mõ ꝙ illud facere possent: eo ꝙ añq̃ mortificata sit illa caro mala denigrabit̃ altera q̃ succedit et sic ꝯcordati fuerũt oẽs remouere eã cũ medicinis acutis quibꝰ dixi ꝙ nõ poterãt istud facere aliq̃ rõne: et sic recessi ab ipso: et medici fortit̃ incepũt me accusare et dicere ꝙ nõ poterã inimicitiã cooperire q̃ꝫ habeo erga eũ: tñ q̃uis eiꝰ inimicꝰ essẽ ꝓcerto dicebã vitatẽ. vñ ista de cã imaginauerat nocere mihi: sꝫ deꝰ abstulit ei potẽtiã neq̃ sui medici aliq̃d sibi ꝓfecert: sꝫ potiꝰ ei ĩtulerũt grauamẽ ⁊ validũ nocumẽtũ ⁊ accidit q̃ñq̃ i hac passiõe qd corrũpit os ⁊ denigrat̃: q̃ꝫ ĩpossibile ẽ ꝙ sup illud os possit caro gnãri: nec ꝯtẽsari. vñ necesse ẽ radere illud fortit̃ ⁊ cũ rasorio incidere carnẽ illam totã q̃ ẽ ĩfecta ⁊ corrupta: ⁊ subtilia regimẽ eiꝰ ⁊ sup locum pone farinã ordei cũ indico q̃ꝝ ptes sint eq̃les ⁊ cũ vuluꝰ saniẽ eiecerit. pone tũc farinã orobi mixtã cũ melle ⁊ inunge ptes vicinas q̃ st in circuitu apostematꝫ cũ oleo rosacco aromatizato: qm̃ possibile ẽ ꝙ cũ h regimie videb rẽ laudabilẽ cũ adiutorio dei: qd si cõplexio patiẽtꝫ fuerit sicca valde ⁊ fuerit senex iunge cũ farina ordei ⁊ indici quãtũ ẽ q̃rta ps coꝝ de thure adusto.

Rememoratio de febribus.

d

Dicit filiꝰ auẽzoar ꝙ ꝯsuetudo ẽ medicoꝝ noiare vnũ quẽq̃ calorẽ exeũtẽ a corpe p̃ter nãꝫ. febrẽ Sciẽdo ꝙ qñ ex febribꝰ q̃dã fiũt i spiritibꝰ: ⁊ cũ dico spũs intelligo substãtiã subtilẽ q̃ ẽ in corde: q̃ gdẽ suba i intellectu nr̃o breuis ẽ ad ĩtelligẽdũ. Sꝫ viuimꝰ donec ĩpaꝫ hẽmꝰ: ⁊ morimur qñ deꝰ ipsaꝫ a nob vult remouere: ⁊ q̃dã febres oriũt̃ i hũoribꝰ. ⁊ aliq̃ generãt̃ i sũbalibꝰ mẽbris. Et nunc incipio ab ea q̃ ortũ hꝫ a spiritibꝰ. Et dico ꝙ h febris pte generat̃ a causis extrinsecis sic a forti ira ⁊ a supfluis vigilijs: aut ab intẽso ⁊ forti labore. ⁊ exercitio exiẽs a natura vel ex ꝯctiõe supflue more in sole: aut ab intẽsa frigiditate aut ex balneatiõe in q̃busdã aq̃s stipticis sic in aq̃ vitrioli uel a luis ⁊ suis silibꝰ. Ira aũt ꝑcreat febrẽ: eo qd ab ipsa inflãmãt̃ spũs cordis ⁊ totiꝰ corpis. ⁊ inde seq̃t̃ effimera: q̃ cũ recedit a corpe nõ redit ampliꝰ. Et h intelligẽdũ ẽ dum mõ hũores tẽpati fuerint ⁊ eq̃les in corpe in q̃ꝫtitate. s. ⁊ q̃litate. ⁊ interdũ durat p tres dies ⁊ h ẽ raro. Et h febris dicit̃ effimera: si vo hũores nõ fuerint in corpe tẽpati equales: sꝫ exeũt ab eq̃litate ⁊ tpe ⁊ q̃ꝫtitate ⁊ q̃litate uel subatũc ad putridã leuiter poterit deriuari: uel ad aliã speciẽ febris de quibꝰ remẽoratꝰ ero cũ de putridis ptractabo. Cura aũt huiꝰ effimere q̃ ab ira ꝓcedit est infirmũ letificare donec remoueat̃ ira: ⁊ nõ subtiles eiꝰ regimen multũ: ⁊ da ei bibere syrupũ mitigatiuũ ⁊ refrenatiuũ ire: sicut ẽ syrupꝰ de buglossa. ℥. i. cũ. ʒ. v. aque rosacee ⁊ q̃escat absq̃ exercitatiõe aliq̃ ⁊ videas vrinã eiꝰ. Qd si signa laudabilia i ipsa apparuerint attestãtia sanitati : scias ꝙ liberabit̃ ab ipsa: ita ꝙ nõ redibit ⁊ signũ certissimũ huiꝰ ẽ ypostasis alba pineatũ ⁊ lenis ⁊ equalis: ita ꝙ in motu vasis cito ascendit sursum ⁊ cito redit inferiꝰ ad suã debitã dispositioneꝫ: et in isto signo nũq̃ cognoui errorem tẽporibꝰ vite mee: q̃ꝫ cũ vides hoc certissime scias ꝙ nõ redibit. Et si cũ tali ypostasi vrina fuerit in colore ⁊ in substãtia silis vrine sanoꝝ adhuc certior esse poteris ꝙ nõ redibit. ¶ In illa etiaꝫ que fit ex cogitatiõibꝰ ⁊ vigilijs seruabis p̃dictũ regimẽ preter ꝙ in illa que fit ex vigilijs debes ĩfirmũ sollicitare ut dormiat diu ⁊ ꝯfert odorare flores nenufaris ⁊ vngere nares eius cũ oleo seminũ cucurbitaꝝ uel cucumeris ⁊ potꝰ eius sit syrupus violaceꝰ uel de buglossa qm̃ cõferũt: ⁊ cũ videris signa laudabilia cibabis pullis uel carne edi lactantis. Et hec cura sufficit in illa que fit ex ira ⁊ sollicitudinibus ⁊ cogitationibꝰ ⁊ vigilijs. Effimera aũt que fit ex fatigatiõe ⁊ labore indiget maiori cura: qm̃ oportet ut ponas euꝫ in tina plena dulcis aque tepide: ita ꝙ balniet̃ corpꝰ totũ p̃ter caput ⁊ fricet̃ corpꝰ eiꝰ totũ in exitu cũ interioribꝰ melonũ uel pulpis ipsoꝝ qñ sunt bñ maturi ⁊ si nõ reperiũt̃ melones recipiãt̃ seia eoꝝ ⁊ pistẽt̃ optime ⁊ cũ ipsis fricet̃ corpus p̃fecte ut exeãt vapores fumosi qui resoluũt̃ uel resoluti sunt a caliditate febrili. ⁊ postq̃ videris signũ certissimũ ꝙ tibi iã noiaui habere debes ꝓ cõstanti qd nõ redibit febris ampliꝰ. ⁊ potꝰ ipsoꝝ sit sicut potus p̃dictoꝝ. Et ille etiã qui incurrit effimerã ex cõtractiõe more in sole balniet̃ siliter ⁊ regat̃ regimine dicto qd siccaꝫ solis habuerit dolorẽ capitis intẽsum ĩfunde caput eiꝰ oleo rosaceo aromatizato si tẽpus ⁊ etas ⁊ regio ⁊ cõplexio cõsenserint: et infunde sic. Cõquasset̃ cũ isto oleo totidẽ aque dulcis ⁊ distilla eam ab alto per cam[illegible] ul' cũ aliquo vase habẽte orificiũ strictũ faciẽdo qd [illegible] sit [illegible]: ⁊ taliter sup caput distillet̃ ut spargat̃ per totũ. ⁊ in camera ipsiꝰ sparge et suspẽde folia cãnaꝝ seu [illegible] ⁊ [illegible] telle: rorãdo optime domũ cũ aqua. ⁊ hec etiã ꝯfert p̃dictis effimeris ⁊ ꝯsidera vrinã qd si videris in ipa apostasim residẽtẽ infũdo albã ⁊ subtilẽ ⁊ regulatã i dibꝰ sicut dixi: scias ꝓcerto ꝙ nõ redibit febris. ¶ Sed ille qui ca[illegible] frigoris pat̃ effimeram est balneãdus in aqua dulci similiter fricãdo eũ cum semine melonis ⁊ det̃ [illegible] syrupꝰ squinzabi. ℥. i. cũ. ℥. iiij. aque calide. ⁊ cibet̃ pullis si videris qd in vrina sit ypostasis alba residẽte infundo ⁊ cõtinua atq̃ leuis ⁊ ceteris bonis dispositiõibꝰ regul[illegible]. ¶ Sed ille qui patitur eã causa balneationis in aquis stipticis aperiantur pori ipsoꝝ ⁊ hoc ponẽdo eũ i b[illegible] dulcis aq̃ tepide fricãdo eũ cũ melonibꝰ: ul' cũ seibꝰ ipsoꝝ. Et si videris signũ laudabile p̃noiatũ in vrina cibabis eũ pullis elixis in tafsea cũ modico aceti. Si vo cũ ista febre nõ apparuerit vrina in dicta ypostasis laudabilis: sciat ꝓculdubio ꝙ redibit febris. ⁊ trãsibit ista febris ad aliã spẽm febris. ⁊ hoc ſm ꝙ corpꝰ fuerit dispositũ ⁊ p̃patũ ꝙ si ypostasis nõ residet in fundo: sꝫ ẽ pendẽs in nigra uel tendit ad rubedinẽ innue ei dietã subtilẽ ꝓhibẽdo pullos oĩo ⁊ rege eũ cũ pultibus farine ordei et cũ pane abluto q̃uis antiqui nõ habuerint istã p sbtili dieta: imo ſꝫ ipsos sbtilis dieta erat nihil dare

Et tẽpata apud ipsos erat dare mellicratũ tm̃: sꝫ ꝓ certo di co ꝙ oẽs ꝑter ypocratẽ tũc tp̃is erãt ydiote ⁊ medicinã penitꝰ igrãtes. Sꝫ illud nõ tm̃ eis inferebat nocumẽtũ cã cõ suetudinis. Sꝫ ille q nõ ẽ assuetꝰ caueat ne faciat istud regimen.

Capitulũ de febre colerica.

Et iã feci scire ꝙ h febris leuit ꝯuertit̃ ad putridaꝫ ꝙ si ꝯplexio patiẽtꝫ fuerit simplr̃ colerica febris erit de genere. colere q̃ putrescit in venis uel ex̃ venas. Si aũt fuerit ĩ venis erit tertiana ꝯtinua q̃ fit absqꝫ rigore ⁊ tipo aliq̃. Et si ex̃ venas existerit: erit simplr̃ ẗtiana: q̃ q̃uis magnã hẽat alleuiatõez. tm̃ ex toto nõ depurat̃ ꝑfecte. ⁊ cũ redit paroxismꝰ mouet̃ cũ acuitate maxia ⁊ furore valido: atqꝫ forti. ⁊ ꝑ maiori pte nõ accidit h febris nisi iuuẽibꝰ ⁊ hñtibꝰ cõplexionẽ calidã ⁊ siccã ⁊ ĩ estate. et eiꝰ paroxismꝰ durat. a. vj. horis vsqꝫ ad. xij. ⁊ ꝑmanet tãdiu dcã febris q̃usqꝫ mã seu hũo: a natura digerat̃ ⁊ postea expellat̃ ab ipa. et scias ꝙ in ista egritudine nõ erit salꝰ ꝑfecta: nisi priꝰ in die indicatiua signa digestiõis apparuerĩt: sic ĩ vrina apparet ypostasis alba tali mõ. videlꝫ ꝙ in aliq̃ die laudabilis p̃io appareat ypostasis pẽdẽs in medio vasis tẽdẽs ad rubedinẽ ⁊ in alia die indicatiua sit dealbata: ⁊ infũdo: ⁊ cũ sic fuerit scꝫ qd̃ ꝑmo in aliq̃ die indicatiuo incipit ypostasis in medio apparere cũ aliq̃ rubedine: cũ añ nullatenꝰ visa fuisset ⁊ postea in seq̄nti die cretico ul' indicatiuo infũdo repit̃ esse cũ albedine. certũ ẽ atqꝫ firmũ signũ liberatõis diuo cog̃scẽdo qd̃ dicti dies indicatiui ul' cretici nõ st̃ neqꝫ fiũt in oĩbꝰ diebꝰ eq̄lit: sꝫ st̃ ꝑm ordinẽ atqꝫ cursuꝫ ꝙ deꝰ sublimis voluit eos ordiare ⁊ ego de eis remẽoratꝰ ero cũ adiutorio dei.

De febre quottidiana flegmatica.

Et põt etiã eẽ ꝙ dcã febris effimeria cõuertat̃ ad flegmaticã ꝑm ꝑpatiõnẽ corpis ⁊ sue cõplexiõis ⁊ dispõnis et h febris hꝫ paroxismũ ĩ oĩ die. ⁊ eiꝰ putredo est ex flegmate: q̃ꝫ lõgior existit valde q̃ꝫ ẗtiana. ⁊ eiꝰ paroxismi sl'r lõgiores existũt ipsiꝰ ẗtiane. ⁊ ꝓpter hũiditatẽ huiꝰ flegmatis citiꝰ ⁊ faciliꝰ recipit putredinẽ. vñ paroxismi fiũt ĩ oĩ die. ⁊ patiẽs modicã ꝑcipit alleuiatõez ul' requiẽ int̃ vnũ paroxismũ ⁊ aliũ. Cõsulo g̃ ut medicꝰ sit studiosus ĩ dirigẽdo hũc hũorẽ. s. in subtiliãdo ipsuꝫ ⁊ incidẽdo ⁊ diuidẽdo. ⁊ h cũ syrupo squizabĩ cõposito ⁊ dãdo ei oĩ die. ℥. ij. cũ ista decoctiõe. ℞. radicis lilij: ⁊ radicꝫ feniculi. an. põdꝰ vniꝰ denarij seia melõis ⁊ folij podij n̄tani añ ptes tres denarij vniꝰ cẽtauree minoris q̃rta pars eiꝰ. vniꝰ reliq̃r. mũdate ad põdꝰ diuꝫ cõq̄ssent̃ q̃ st̃ ꝯq̄ssanda ⁊ ponãt̃ ad ignẽ cũ. ℥. x. aq̃ ⁊ bulliãt lẽto igne vsqꝫ ad ꝯsũptionẽ tertie ptis ⁊ colet̃ ⁊ cũ ista decoctõe distẽpa ꝑdictũ sirupũ ⁊ ꝓpina ei oĩ mane in ieiunio: cũ aũt syrupꝰ descẽderit de stomacho ciba cũ pullo decocto cũ aceto ⁊ cũ pane bñ fermẽtato. ⁊ ꝯuenit cuilibꝫ medico vt faciat scire patiẽti ꝙ h febris ẽ lõga ita ꝙ durat a. xxj. die vsqꝫ q̃dragesimũ ⁊ ꝯtĩgit ꝑuenire vsqꝫ ad sexagesimũ. ⁊ h totũ ꝓuenit ꝑm grossitudinẽ ⁊ viscositatẽ hũoris. Et scias ꝙ h febris multotiẽs ꝓducit ad ydropisim q̃ꝫ difficilis curatiõis atqꝫ grauis existit ⁊ ĩfirmꝰ remanet ĩ piculo grauissimo atqꝫ forti.

De sanguinea febre.

Et possibile ẽ ꝙ supdcã effimeria ꝯuertat̃ ad febrẽ sanguinis q̃ꝝ tres st̃ speciẽs: q: aut icipit a pn̄cipio sui ascẽdere ⁊ nõ cessat sic ascẽdere vsqꝫ ad finẽ: seu vsqꝫ ad creticã sui determinationẽ. ⁊ alia ꝯtrario q̃ ĩcipit a sũmo ⁊ sp̃ ꝓcedit descẽdẽdo vsqꝫ ad creticã sui determinationẽ. ⁊ ẗtia ẽ q̃ ꝑmanet ĩ vno tenore seu statu vsqꝫ ad finẽ. ⁊ h febris ꝯtinue ⁊ sp̃ affligit vsqꝫ q̃ ĩfirmꝰ morit̃ cũ ipa ul' liberat̃: ⁊ ꝑ maiori pte nõ accidit h febris nisi iuuẽibꝰ. Cura huiꝰ ẽ flõmia sbtrahẽdo de sãguiẽ vsqꝫ ad sincopĩ cũ sciueris ꝑ certo ꝙ febris sit ex sanguie. q̃m̃. si sic certissime fuerit liberabi ĩ vna die ul' ĩ vna hora: aut añ ligatõez brachij: cũ hac ꝯditiõe ꝙ patiẽs sit euacuatꝰ a colera añ flõmiã duas uel tres sellas.

De melãcolica febre.

Et põt etiã eẽ ꝙ effimera ꝯuertat̃ ad melãcolicã febrẽ ⁊ efficit̃ q̃rtana q̃ ẽ grauioris ⁊ difficilioris ac tardioris digestiõis q̃ꝫ q̃ttidiana flegmatica: sꝫ ista nõ est ita deceptibilis ⁊ maliciosa sic q̃ttidiana: q̃uis sic diximꝰ sit lõgioris ⁊ difficilioris digestiõis ipa q̃ttidiana: ⁊ ꝑ maiori pte nõ curat̃ nisi ĩ estate. ⁊ paroxismi ipsiꝰ fiũt de q̃rto ĩ q̃rtũ diẽ. ⁊ duobꝰ diebꝰ ẽ ingete ⁊ paroxismi huiꝰ ꝓlõgãt̃ diutiꝰ q̃ꝫ paroxismi flegmatice ⁊ hec febris nãlr̃ mltũ ꝓlõgat̃: q̃m̃ plures vidi eã incipe in estate ⁊ nõ dimittere vsqꝫ ad aliaꝫ estatẽ ⁊ q̃nq̃ꝫ ꝓlõgat̃ vsqꝫ ad duos ãnos ⁊ int̃dũ plꝰ ⁊ hec ꝑ maiori pte nõ accidit nisi senibꝰ ⁊ illis q vtũt̃ carnes grossas valde ⁊ caseũ salitũ atqꝫ vetꝰ: ⁊ q vtunt̃ comedere carnes anetũ magnoꝝ ⁊ bircoꝝ ⁊ castratoꝝ. ⁊ etiaꝫ q assuescũt comedere pisces magnos ⁊ veteres valde. ⁊ carnes salitas q̊cũq̄ꝫ geneꝝ sint. ⁊ oliuas ⁊ melcęane. Et ĩ sũma dico ꝙ h febris accidit illis in q̊bꝰ melãcolia ꝑdñat̃: siue a cõplexiõe sua radicali aut a cibis malis generãtibꝰ illũ hũorẽ: ⁊ cũ incipit paroxismꝰ huiꝰ videt̃ infirmo ꝙ grãdo cadat sup dorsum eiꝰ: ⁊ incipit cũ tussi. ⁊ cũ recedit paroxismꝰ remanet mũdus oĩo lõge plus q̃ꝫ in q̃ttidiana: q: ĩ q̃ttidiana ñ depurat̃ patiẽs ꝑfecte nisi post vlẽm liberationẽ. ⁊ hucusqꝫ remẽoratꝰ suꝫ. ⁊ remẽoratꝰ ero de istꝫ simplicibꝰ febribꝰ pticularit̃. ut ꝑ simplices ĩtelligas cõpositas: cog̃scẽdo tm̃ ꝙ ꝑ maiori pte vix repiũt̃ febres ex hũore vno simplici: ita qd̃ possis dicere ꝙ ex pura colera fiat febris cũ sit calida ⁊ sicca valde ⁊ sbtilis sube: ꝙ si accidit h ẽ in minori pte. Sꝫ denoĩatio fit a maiori: ita ꝙ q̃ñ colera dñat̃ in aliq̃ febre: dr̃ colerica: q̃ cũ putrescit intra venas facit febrẽ absqꝫ rigore: sꝫ cuꝫ estuatione ⁊ calore valido atqꝫ forti. ⁊ cũ multa siti. Cũ aũt putrescit ex̃ venas fit cũ rigore forti ⁊ sudat infirmꝰ in declinatiõe ⁊ remanet quietꝰ: ⁊ due hee febres. s. ẗtiana ⁊ cõtinua ul' intpolata certicãt̃ ꝑ maiori pte a. xiiij. die vsqꝫ ad. xvij. diẽ nisi error supuenerit ab infirmo ul' ab alijs. Sciẽdo tm̃ qd̃ ꝑm mixtionẽ colere remittũt̃ accidẽtia. ⁊ ꝓlõgat̃ febris plꝰ uel minꝰ. Et põt etiã fieri febris ex colera q̃ ĩ vltima caliditate ⁊ siccitate existit cũ suba spissa atqꝫ grossa: sic ẽ colera vitellina ⁊ prassina aut eruginosa. Et põt eẽ ꝙ h colera sit admixta flegmati: sꝫ denoĩat̃ colerica a dñio. ⁊ ꝑm ꝙ elõgãt̃ a simplicitate ⁊ ꝓuitate colere: ꝑꝫ illud ꝓlõgãt̃ paroxismi ⁊ accidẽtia st̃ getiora. Et ista febris ẗtiana q̃nq̃ꝫ fit ex colera vitellina q̃ ẽ mixta flegmati facit paroximos lõgiores q̃ꝫ q̃ fit ex simplici colera atqꝫ pura.

Cura febris tertiane nõ pure que fit ex colera mixta flegmate grossicie.

Cura huiꝰ ẽ potare infirmũ cũ rebꝰ tẽpate frigidis ⁊ abstersiuis et his q̃ hñt ꝓuocare vrinã ⁊ sudorem sic sũt ista. ℞. seia melõis et cucumeris et' floꝝ camomille. an. auř. x. seis lini. et fene greci. et orobi. an. auř. iij. sq̄nanti sparagi spice nardi masticis ⁊ seis feniculi. an. auř. v. ꝯq̄ssent̃ q̃ sunt ꝯq̄ssanda ⁊ ponãt̃ ĩ duabꝰ lib. aque dulcis ⁊ bulliãt vsqꝫ ad ꝯsũptionẽ medietatꝫ ⁊ colet̃. ⁊ in hac colatura ponãt̃ libre. ij. zuchari ⁊ libre. ij. mellis ⁊ lib. i. aceti. ⁊ bulliãt iteꝝ semel vsqꝫ ad spissitudinẽ syrupi. et de isto det̃ ĩfirmo oĩ mane. ℥. ij. cũ. vj. ℥. aq̃. Et ciba cũ pullis puis decoctꝫ ĩ agresto ul' cũ aceto. Sꝫ febres illa que fit ex colera prassina ul' eruginosa ẽ fraudulẽta ⁊ deceptibilis mltũ ⁊ eiꝰ accidẽtiã st̃ difficilima ⁊ pnitiosiora atqꝫ fraudulẽtiora valde accidẽtibꝰ ꝑdictꝫ q̃ fiũt in illa q̃ fit ex colera vitellina ⁊ ꝑ maiori pte nõ euadũt ĩfirmi ab ipis qn moriãt̃. ⁊ q euadũt liberãt̃ cũ difficultate ⁊ post lõgũ tp̃s. Et cũ ĩuadit paroxismꝰ huiꝰ febris ãgustiat̃ patiẽs mltũ ⁊ hꝫ inq̄etudinẽ magnã cũ siti valida atqꝫ forti. ⁊ hꝫ alienationes varias atqꝫ magnas ⁊ iactat se ꝑ lectũ huc ⁊ illuc: cum inistãtia vigiliaꝝ: pulsus patiẽtꝫ ĩ febre ẽ durꝰ: paruꝰ atqꝫ diuersus ⁊ ꝑ maiori pte finis huiꝰ ẽ malꝰ et ĩ minori parte liberãt̃. et q euadũt cũ difficultate, et post lõgũ tp̃s. Et accidẽtia q̃ superueniũt ĩ hac febre st̃ pessima et fraudulẽta: atqꝫ deceptoria: q: vrina taliũ ẽ ptinẽs ad viriditatẽ uel nigredinẽ. ⁊ ypostasis etiã eiꝰ ẽ talis, et cũ pẽdet ypostasis talis ĩ medio. morit̃ patiẽs in breui. et q̃ñ ẽ infũdo adhuc citius. Qd̃ si ĩ die cretica icipiat apparere vrina nigra absqꝫ ypostasi. ẽ signũ fortitudinis ṽtutis expulsiue q̃re bonũ ẽ: et signũ salutꝫ. Sꝫ ypostasis nigra ẽ mala: q: significat latitudinẽ ṽtutꝫ indigerẽdo hũc hũorẽ: eo ꝙ quãdo natura est fortis ⁊ boni eẽ cõuertit ypostasim ad albedinẽ ⁊ cũ deficit

nā. ypostasis fit niger ⁊ moritꝛ patiēs velocitꝛ: si fuerit dicta ypostasis infūdo vasis: et si fuerit pendēs in medio tardatꝛ mors. Et ē elōgatio necis ꝫm elōgationē ipsius ypostasis a fundo.

De febribus compositis.

[S]cias ꝙ diuersitas febriū cōpositaꝝ ē ꝫm diuersitatē hūoꝝ qui adinuicē cōponūtꝛ. ⁊ accidētia ēt ipsaꝝ diuersificātꝛ ꝫ variē tatē dictaꝝ cōmixtionū. Et medicꝰ qui ꝑfecte cognoscit: simplices ex ipsis sciet ⁊ cogscet cōpositas.

Signa febris tertiane.

[S]igna aūt febris tertiane sūt: calor estuosus et fortꝭ ⁊ sitꝭ incēsa cū instātia vigiliarū: ⁊ vigilationes q̄ cū est intra vasa: est ꝯtinua ⁊ absqꝫ rigore. Sꝫ cū ē vasa: fit cū forti rigore. Et h ideo q2 colera spargitꝛ exteriꝰ ad mēbra sensibilia ⁊ mordicat ea ⁊ accidit ei sicut illi cui spargitꝛ subito aq̄ calida sup eū q̄ cōtrahitꝛ ⁊ patitꝛ rigorē: ⁊ sic accidit vulnerato qñ ꝑcutitꝛ sup idē vulnus ⁊ ꝑoxismi istius sūt breues ⁊ iuadūt de tertio i tertiū.

Signa febris sanguineis

[M]odus vō sanguinee febris est q2 ꝯtinue affligit ⁊ patitꝛ siti ⁊ vigilias. ⁊ hꝫ ꝑturbatōeꝫ mētis. Sꝫ vapor qui ꝓcedit ab hac febre nō ē i tm̄ mordax sic ille qui exit a tertiana.

Signa quottidiane.

[S]igna aūt q̄ttidiane sūt: q2 ē absqꝫ rigore: sꝫ hꝫ frigꝰ ⁊ spāliter extrema ifrigidātꝛ valde ⁊ hꝫ alices ⁊ oscitatiōes ⁊ lachrymātꝛ oculi eoꝝ. ⁊ interdū patiētꝛ syncopī ꝓpter reuocationē ⁊ ꝯstrictionē caloris nālis ad interiora corporis. Et ꝑoxismi huius sūt lōgiores p̄dictꝭ febribꝰ ⁊ corrūpitꝛ seu destruitꝛ appetitꝰ stomachi eoꝝ: ⁊ sūt absqꝫ forti siti. ⁊ pulsus ē durꝰ neqꝫ multū diuersus vl' variabilis neqꝫ tāte velocitatꝭ sicut pulsus colerice ⁊ vrina eoꝝ ē spissa ⁊ nō deputatꝛ ꝑfecte int vnū ꝑoxismū ⁊ aliū.

Signa q̄rtane.

[S]igna āt q̄rtane sūt h. s. frigus magnū cū orripilatōe ⁊ videtꝛ patiēti ꝙ grādo cadat sup eū vndiqꝫ: ⁊ ꝑoxismi istiꝰ sūt lōgiores q̄ꝫ q̄ttidiane: sꝫ depurātꝛ ꝑfecto magis q̄ꝫ in q̄ttidiana ⁊ oēs isti hūores diuersificantꝛ ⁊ variātꝛ ꝫm diuersitatē suaꝝ spēꝝ: eo q2 plures sunt spēs colerice: ⁊ plures silr sūt spēs flegmatꝭ ⁊ melācolie etiā ⁊ sanguineis. Et nō rememoratꝰ sū h nisi signa simpliciū febriū in qbꝰ nulla ē admixtio alteriꝰ hūoris q̄ꝫuis vix repiātꝛ oio simplices atqꝫ pure sine aliq̄ admixtiōe in rei veritate: sꝫ intellectu solo appehendūtꝛ. Cū aūt ꝑfecte cognoueris simplices febres ⁊ signa eaꝝ: ⁊ ipsis hēbis noticiā cōpositaꝝ ⁊ suorū accidētiū. Et iā supi cōmēoraui ⁊ sufficiēter declaraui curam vniuscuiusqꝫ hūoris. Cū aūt videbis febrē cōpositā ex duobꝰ hūoribꝰ cōpone medicinā ꝫm illā cōmixtionē agēdo plꝰ ꝯtra hūorē p̄dñantē. Et cū sic feceris hēbis ꝯsuetudinem inde. ⁊ erit tibi leue curare has febres ⁊ egritudines.

De ethica ⁊ cura eius.

[E]t ē adhuc alia spēs q̄ dicitꝛ ethica. ⁊ hec ꝓ maiori ꝑte nō accidit nisi post alias febres cronicas q̄ debilitāt corpa ⁊ exiccāt hūiditates: ⁊ inde corpꝰ acqrit siccitatē ⁊ caliditatē: ⁊ ista febris ꝓprie fit in radicalibꝰ mēbris, ⁊ ꝓ maiori ꝑte fit post effimerā. Et h qñ corpꝰ p̄paratū ē ipsā recipe ⁊ maxie cor. ⁊ h febris ꝑmanet ⁊ generatꝛ in radicalibꝰ mēbris ꝓpt siccitatē eoꝝ sicut ignis permanet ⁊ reſuatꝛ in rebꝰ siccis multū: qm̄ videmꝰ qd lapis calcis qñ tāgitꝛ sentitꝛ frigidꝰ. ⁊ cū tāgitꝛ ab aq̄ incēditꝛ: ⁊ ardescit ardore valido atqꝫ forti: ita ꝙ māifestissime ꝑcipitꝛ ⁊ sentitꝛ. Et sic ē de illo q patitꝛ hāc febrē: q2 cū tāgitꝛ corpus eiꝰ sentitꝛ eē calidū nō forti calore: ⁊ cū cibatꝛ: siue illa cibaria sint calida seu frigida: post duas horas uel tres inflāmatꝛ corpꝰ eiꝰ totū ⁊ anhelitꝰ eiꝰ fit frequens ⁊ magnꝰ. ⁊ pulsus eoꝝ ē durꝰ ⁊ tēsus: ⁊ remanet i hac dispōne vsqꝫ ad cōplemētū tertie digestiōis. ⁊ postea paulatiue diminuitꝛ dicta inflāmatio atqꝫ calor. Et h febris in p̄ncipio sui leuis ē ad curādū. Et cura eiꝰ ē ponere infirmū in balneo dulcis aq̄ tepide pluries in die. Et da ei q̄libꝫ mane i diluculo de lacte capre recēter mulcto. Et sit capra pua q̄ generet multū lac: ⁊ moretꝛ capra ꝓpe lectū patiētis: ita ut icōtinēti post mulctionē ipsū recipiat ne corrūpatꝛ ab aere et mala inde fiat digestio. Et istud fieri oꝫ tā in calido aere q̄ꝫ in frigido eo qd lac velocitꝛ corrūpitꝛ: ⁊ alteratꝛ. Et cū ē corruptū nō faciat laudabile nutrimētū. Et icipiat bibere de isto ab. ℥. i. ⁊ gradati ascēdat vsqꝫ ad lib. s q2 si incipes dare q̄ꝫtitatē magnā a p̄ncipio coagularetꝛ i stomacho. ⁊ inde mala ⁊ corrupta fieret digestio: ⁊ qd h hꝫ remouere ē: ut ponatꝛ aliqd mellis dispumati in fundo vasis ⁊ sup illud mūgatꝛ lac ⁊ misceatꝛ silr ⁊ ꝓpinetꝛ ifirmo ꝫm mēsurā ⁊ ordinē sup̄dictū. Et post potū lactꝭ nō comedat aliqd oio donec digatꝛ. Facta aūt digestiōe si vis iteꝝ dare sibi de lacte ad comedēdū da. ⁊ si nō ē assuetꝰ ciba eū pane frumēti bñ fermētati: ⁊ carnibꝰ assuetꝭ: tm̄ oī mane da ei lac ꝫ ordinē dictū ⁊ carnes eiꝰ sint galline elixe ⁊ p̄pate in taffea. Et oī hora qñ stomachꝰ ē vacuꝰ a cibis pone eū intima aq̄ dulcis tepide. ⁊ post exitū cibab eū: ⁊ sic remouebitꝛ febris cū adiutorio dei. Et scies qd ethica hꝫ tres gradꝰ. pmꝰ ē facilis curatiōis eo ꝙ nōdū finita ē hūiditas in radicalibꝰ mēbris. Gradꝰ aūt scds est qñ calor ꝓfūdatꝰ ē in hūiditate rorida: q̄ inbibita ē in radicalibꝰ mēbris. ⁊ h etiā bñ curatꝛ: si ꝑfecte regitꝛ. Et gradus tertiꝰ ē: qñ calor ꝓfūdatꝰ ē in ipsis radicalibꝰ membris ⁊ h postq̄ꝫ hūiditas eoꝝ ex toto ē ꝯsūpta atqꝫ finita ⁊ h ex toto ē ipossibile ad curādū. Sciēdo silr ꝙ q̄libꝫ ex istꝭ gradibꝰ hꝫ alios gradꝰ ita ꝙ aliq sūt q certissime curātꝛ ex qbusdā eorū ꝓlōgatꝛ sanitas plꝰ ul' minꝰ: ⁊ sic etiā aliq cito moriūtꝛ: ⁊ qbusdā eoꝝ mors dilatatꝛ ⁊ ꝓlōgatꝛ. Testiculi aūt galloꝝ q impinguati sūt ex lacte sūt optimi i hac passiōe: ⁊ etiā q nō sūt impinguati ex ipso sūt satꝭ boni. Pōt aūt eē ꝙ h febris ethica ꝯiūgatꝛ alteri febri: cuiꝰ cognitio ē difficilis valde nisi illi qui assuetꝰ ē valde ⁊ lōgo tpe expimētatꝰ qm̄ possibile ē ꝙ ethica ꝯiūgatꝛ febribꝰ colericis ⁊ flegmaticis ⁊ sanguineis ⁊ et melācolicis. Et siqs q̄sierit dicēs quō h eē pōt: ꝙ ethica cū sit calida ⁊ sicca iūgatꝛ febribꝰ sanguineis ⁊ flegmaticis q̄ sūt hūide. Rñ. ꝙ ex mēbris q̄dā sūt sicce ꝯplexiōis ⁊ q̄dā hūide ⁊ aliqua frigida ⁊ aliq̄ calida. ⁊ etiā i vno singulari mēbro q̄ꝫuis sit calide ⁊ sicce cōplexiōis ē possibile ꝙ in eodē cōmoretꝛ hūor frigidꝰ ⁊ hūidꝰ sicut apparet ⁊ māifeste reperitꝛ in stō ⁊ i vulua: ꝙ sint i aliqbꝰ calide ⁊ sicce ꝯplexiōis coadunatꝛ i ipis flegma: qd ē frigidū ⁊ hūidū. et pōt silr eē ecōtrario. s. sint frigide ⁊ hūide cōplexiōis ⁊ i ipis repitꝛ colera q̄ ē calide ⁊ sicce cōplexionis. Et ex febribꝰ sicut dixi q̄dā sūt q̄ fiūt i spiritibꝰ q̄ dicūtꝛ effimere. ⁊ q̄dā putride: q̄ꝝ species sūt q̄ttuor. s. ꝙ aliq̄ fiūt ex colera ⁊ aliq̄ ex flegmate. q̄dā ex sanguinee. ⁊ alia ex melācolia. Et cōponūtꝛ ēt hee febres infdū adinuicē diuersis cōpōnibꝰ: videlꝫ ꝙ colera pōt cōponi cū sāguinea ⁊ cū melācolia ⁊ aliqñ cū flegmata. Et ē possibile ꝙ ꝯpositio fiat ex vno eodē hūore. s. ꝙ colera fiat ⁊ sit putrefcā itra venas ⁊ extra. ⁊ sic erit ꝯtinua intpolata ex eodē hūore. ⁊ pōt eē ꝙ colera sit putrefctā itra venas ⁊ flā extra ul' ecōtrario. Et possibile ꝓ i oībꝰ istꝭ cōpōnibꝰ ꝑoxismi iūgātꝛ silr: ul' icipiāt silr. q̄re accidētia sūt ꝯfusa ⁊ mixta adinuicē. vñ sūt difficil' cognitōis valde. ⁊ nō pōt hri ista cognitio absqꝫ studio ⁊ labore vehemēti cū magna ꝓuisione: qm̄ graue ē ⁊ difficil' res valde cogscere cōpōnē intpolate cū interpolata. ⁊ cōpōnē ꝯtinue cū iterpolata. ⁊ etiā qñ sūt ex diuersis hūoribꝰ. ⁊ cōponitꝛ intpolata cū intpolata ul' intpolata cū ꝯtinua. ⁊ ꝓp h ad cogscēdū ista idigemꝰ studio magno cū ꝓuisiōe ⁊ sollicitudie vehemēti. ⁊ hac de cā nō pñt ꝑfecte scribi i libro. ⁊ est possibile ēt vt cōponantꝛ due febres ex vno hūore: ita ꝙ intpolata erit mlte putredinis extra vasa ⁊ ꝯtinua pauce putredis itra vasa. ⁊ aliqñ reperitꝛ qd ābe sūt magne valde ul' ecōtrario. s. ꝙ ābe sūt pue mltū. ⁊ cōmiscētꝛ ꝑoxismi adinuicē: ita ꝙ vnꝰ sbintrat alti ⁊ cōmiscētꝛ silr accidētia. et erūt hee febres aut oēs magne ul' oēs pue: ul' aliq̄ magne ⁊ alie pue. Et cū dico magnaꝫ ul' puā: itellige ꝑ magnā mltā q̄ꝫtitatē putredis ⁊ ꝑ puā modicā q̄ꝫtitatē eiusdē. Et ē possibile ꝙ colera q̄ ē mā febris sit grosse sube. ⁊ flā sbtilis sube: ul' ꝙ melācolia ē sbtilis sube ⁊ sāguis grosse. Ergo ꝯsiderādi sūt ꝑoxismi ⁊ eorū cursꝰ. ⁊ ꝯsidera iteꝝ quō cōponūtꝛ intpolate cū ꝯtinuis vniꝰ spālis diuersaꝝ spēꝝ: ⁊ quō cōponūtꝛ magne cū paruis ul' ecōtrario intpolate ⁊ ꝯtinue ⁊ cogita similiter ꝙ vna febris pōt cōponi cū duabꝰ ul' cū pluribꝰ. Et ē possibile iteꝝ ꝙ aliqs hūor putrefit extra vasa ⁊ cū h hēbit plesim

uel peripleumoniaȝ: aut apostema i diafrigmate qꝫ porisini
adinuicē cōponūť ⁊ vnus alti subintrat. ⁊ ppť h̄ cognoscere
ista difficile ē valde nisi illis qui mltū assueti sunt in his
Sꝫ illi q nō sunt assueti ⁊ p lōgū tēpꝰ approbati nūqꝫ ad
istā cognitionē poterūt puenire. Qua de cā medici multuȝ
reperiūť errare in his. Ergo medicꝰ pmo studere dꝫ dilige
ter in cognoscēdo febres simplices. Et postea attēdere dꝫ sol
licite: si vna ex cōpōnibꝰ ē cū aliq̄ ipsaꝝ febriū uel plures
ex cōpōnibꝰ. Qđ si sic studiose ⁊ attēte studuerūt leuiter ad
cognitionē dictaꝝ cōpōnū poterit puēire ⁊ qꝫto febris fue
rit simplicior tanto dies indicatiua ⁊ cretica erit faciliori co
gnitiōis: ⁊ qꝫto fuerit magis mixta: tāto dies indicatiui ⁊
cretici erūt magis ɔfusi ⁊ difficilioris notionis. Et ego in-
tēdo nūc remēorare de diebꝰ idicatiuis ⁊ creticis postqꝫ di
xero hūc smonē sup febres. Esto certꝰ q mlte febres fiūt p
pter debilitatē vtutꝫ ⁊ stulticiā medici ⁊ h̄ qn̄ medici ɔsen-
tiūt eis cōcedere plura cibaria qꝫ vtꝰ eoꝝ sufficiēs sit coq̄re ⁊
digerere. ⁊ hac de cā fiūt febres: q̄re necce ē ut pbineť eis ci-
baria ad pōdꝰ donec febris ex toto remoueať: nec post reces-
suȝ febris incōtinēti debes addere i cibis sed expectare de
bes vsqꝫq̄ trāseāt. v. dies ⁊ tūc addere debes pōdꝰ auf. de
cibis. ⁊ sic gradatī ascēdere debes: donec fuerit recupatꝰ: et
si sic nō feceris recidiuabit egritudo. Cognoscēdo q oēs spēs
carniū febricitātibꝰ citissime ɔuertūť ad putredinē. Et ē i-
possibile q post crisim aliqd putredinis nō remaneat i ali-
qua pte alicuiꝰ mēbri: q̄ pōt vigorari ⁊ augeri ex regimine
malo ul' icōuenienti. Et si regiť sic dꝫ ordinate nā ɔfortabi-
tur ⁊ vigorabiť donec ipsū ɔsumet: ⁊ pfectissime expellat.
Cōpletꝰ ē tractatꝰ de febribꝰ cū laude dei. ſm q mihi suffi-
ciens esse videť. ¶ Tractatus scđus de crisi.

Nunc incipio remēorari de diebꝰ creticis. ⁊ dico q
crisis ē motꝰ fortꝫ vtutū corpis ad expellēdū hūorē
q mā egritudinū existit cū adiutorio dei. Qđ si hūor calidꝰ
⁊ acutꝰ fuerit: ⁊ regio silr calida ul' tēpata ⁊ tps fuerit estiuū
et patiēs iuuenis extiterit: leuit dictꝰ hūor recipiet digestio
nē in breui: sic in q̄rto die ul' vsqꝫ ad septimū dūmō error ñ
affuerit. Et ē ipossibile qđ añ diē creticū nō sit aliq̄ dies q̄
indicat ipsuȝ in q̄ vtutes moueť fortiori motu solito ⁊ ap
parebit yposťasis alba pēdēs i medio vasis: q̄ nō fuerat añ
que si incipiet apparere i scđa die egritudinis crisis fiatꝰ in
q̄rta ⁊ si in q̄rto crisis erit in septimo. ⁊ si in q̄nto crisis fiet
in nona die: ⁊ si in nona: expecta crisim in. xi. Qđ si in vn-
decima incipiat apparere: expecta crisim in q̄tadecia: ul' in
decima ⁊ septia: ⁊ si in q̄rtadecia: ul' in decima ⁊ septia: expe
cta crisim i vigesima uel in vigesimapma. Qđ si nō appa-
ruerint signa digestiōis nisi i vigesima die: expecta crisiȝ in
xxv. uel in. xxvij. Sciēdo q post hos dies debilitāť vtu-
tes corpis sup hūorē faciētē egritudinē in tm̄ qđ possibi-
le erit q nō expelleť egritudo p crisim: sꝫ dissolueť paulati
ue donec libereť. Et si erit crisis fiet debilis et plongabiť
vsqꝫ ad. xl. diē. ⁊ postqꝫ trāsierint. xl. dies visū fuit ypocra
ti q nō possit fieri crisis vsqꝫ ad. lx. dies ppter debilitatē
vtutis. Et remēmoratꝰ fuit ypocras q in oībꝰ egritudini-
bus cronicis: crises nō fiunt nisi in mēsibꝰ uel in annis.

Nunc aūt restat videre ⁊ remēorari accidētia que ve
niēt ⁊ emergūť in diebꝰ creticis. Et dico q crisis ē
pugna q̄ accidit inter vtutes corpis et hūorē q cā
egritudinis existit. Et febris q̄ fit in die indicatiua est for-
tior qꝫ q̄ fit in alijs diebꝰ. Et infirmꝰ deteriꝰ videť se hr̄e.
q: in hac hora patiť calorē maximū: ⁊ alienať ⁊ hꝫ pturba-
tionē mētis ⁊ imaginať videre que nō videt: qm̄ q̄rit pa-
leas uel festucas colligere de pariete ul' ex alijs locis: ⁊ for-
sam añ hoc euenit ei singultꝰ ⁊ dolor colli ⁊ capitꝫ et pruritꝰ
in naribꝰ. Et cū videris inde indicatiua signa sanitatꝫ que
pdixi videlꝫ ypostasim albā ⁊ eq̄lē pendētē in medio: uel
substātiā vrine spissiorē solito cū ypostasi tēdēte ad rube
dinē in fūdo significat euasionē ⁊ liberationē cū crisi i seq̄ne
ti die cretica q̄ succēdit oino. Et ē possibile q in die indi
catiua apparebūt signa attestātia sup euacuationē materie
egritudinis: cū liberatiōe patiētis. Sic si in die indicati-
ua exibit guta sanguis de naribꝰ añ plures cū pruritu na-
riū in fricatiōe pnosticabis fluxū sanguis ex naribꝰ in pri
ma die cretica que succedit euenire Et h̄ nō accidit nisi post
grauia accidētia que pcesserūt cū forti febre ⁊ calore. Qđ si
cū hoc in die indicatiua signa laudabilia visa fuerint q̄ di-
ximꝰ euasionē infirmi ex illo fluxu denūciabis. Si vo in-
firmꝰ trāsierit iuuētutē raro creticať p fluxū sanguis nariū.
Et si in die indicatiua fluxꝰ vētris apparuerit: expecta salu
tē in sequēti die cretica q̄ succedit p eūdē: ⁊ si in die indicati-
ua patiēs sudabit aliquātulū cū ypostasi laudabili ⁊ alijs
signis digestiōis euadet infirmꝰ in sequēti die cretico cū su
dore forti vl' cū fluxu vētris: aut cū ambobꝰ silr. Qđ si i dcā
die indicatiua signa vomitꝰ apparuerint: sic ē tremor labij
inferioris cū pdictꝫ signis bonis. in sequēti die cretica salu
tē patiēti cū vomitu denūciabis Excepto q hūores ñ sint
inbibiti in suba stomachi. Si aūt i die indicatiua cum si-
gnis laudabilibꝰ pdictꝫ patiēs patieť dolorē pꝰ aurē: vl' in
aliq̄ alia pte pnosticabis crisim futurā p apostema in eadē
pte. Qđ si dictꝰ dolor fuerit i locis vilibꝰ corpis relinq̄ dio
natura. Qđ si fuerit in nobilioribꝰ mēbris: ɔforta mēbrū
cū his q̄ hñt ipsuȝ ɔfortare sic cū oleo rosaceo ⁊ suis silibꝰ q
si timeres ɔuersionem apostematꝫ ad interiores ptes. pone
desup maturātiā donec locꝰ rubeat ⁊ ingrosseť ⁊ ad saniē cō
uertať. Cognoscendo q q̄libet motꝰ qui fit a natura. ⁊ q̄libet
pugna q̄ emergit inter morbū ⁊ naturā: ul' ecōtrario qn̄ fit
in pdictꝫ diebꝰ cū signis digestiōis ⁊ laudabilis determinatꝫ
denūciabis q crisis erit laudabilis ⁊ pfecta. Et sp qn̄ i die
indicatiua signa bona digestiōis ⁊ laudabilia appuerit p-
nostica salutē in sequēti die cretica q̄ succedit. Si vo p-
dicta signa i alijs diebꝰ appa uerint: q nō sīt indicatiui ul'
cretici: sicut ē sextꝰ dies uel. viij. ul'. x. uel. xij. aut. xviij. uel
xxij. uel. xxiiij. aut. xxviij. in oībꝰ istis pnostica crisim ma
lā futurā. Qđ si vtus patiētꝫ debilis existit morieť. Et si
fortꝫ erit impfecta ⁊ cū recidiuatōe ⁊ finis ad vltimū erit sic
placuerit altissimo creatori. Et in oībꝰ pdictꝫ diebꝰ paribus
nō fit crisis pfecta. Et iā nobiles ⁊ sapiētes viri repti sunt
dicere sup his diebꝰ creticis: qđ nō fiūt nisi cā stellaꝝ ⁊ lune
⁊ satis sufficit medicis credere q ita sit postqꝫ didicerūt h̄
a tātis ⁊ talibꝰ sapiētibꝰ q h̄ pbauerūt tpe lōgo. Et experi
mētū etiā nos sp certificat sic eē: q̄ secure pñt dicere medici.
Ista dies cretica ē bona. ⁊ ista nō ē bona: ⁊ silr de indicati-
uis. Si aūt febris nō fuerit ex simplici colera: sꝫ erit cō-
posita: ante patiēs trāsierit iuuētutē: uel fuerit hyems ⁊ tē
pus frigidū uel tardabiť: crisis in talibꝰ. Et p maiori pte
si febris extiterit ex colera nō pura: nō recedet ad minus ni
si vsqꝫ ad. xx. diē. Et febris sanguis p maiori pte ñ sepať
nisi post multā euacuationē sanguis nariū: ul' ex flōmia or
dinato a medico fieri vsqꝫ ad syncopi aut morieť infirmꝰ
Et ē necce in hac febre sanguis ⁊ in colerica ut pcipias ifir
mo bibere aquā dulcē infrigidatā super niuē ul' in puteo:
aut aquā ordei tali mō infrigidatā. Si patiēs fuerit iuue-
nis ⁊ tēpus calidū ⁊ secure. ⁊ ciba eū cucurbitꝫ. ⁊ ad potan
dū etiā dabis ei de aq̄ ipsaꝝ. Et hec due spēs febriū p ma
iori parte i breui recedūt. Et h̄ cū forti rigore: qn̄ in recessu
eaꝝ hūor spargiť ad exteriora super sensibilia mēbra Sciē
do qđ nō pulsatiles vene: nō sunt sensibiles ⁊ si quis ar-
guerit dicēs. Iā videť q Gal'. sentiat q sint sensibiles qn̄
dič q orificia venaꝝ aperiūť ppter mordicationē sangui
nis. Quibus dico q h̄ qđ ē friuola satꝫ atqꝫ vana: q: cū di
co sensibiles intelligo de sensibilitate vitali q̄ pcedit a ner
uis ad masculos. Vene vo nō pulsatiles ⁊ alia mēbra cor-
poris q̄ dicūť carere sensu. hñt inde sensibilitatē nālē: sic vi
deremus hr̄e vegetabilia q̄ sentiūt solē cū aduenit super ea
⁊ moueť versus eū. Et videremus etiā aliq̄s flores q ape
riūť de die. ⁊ claudūť de nocte. ⁊ est iste tm̄ sensus vnꝰ nāl'.

In febre vero flegmatica nō apparent signa dige-
stionis: nec dies indicatiua vel cretica: nisi post
xx. dies: vel prope ſm q erit natura flegmatis. Et
pōt silr eē talis nature flegma q non apparebunt signa
digestionis etiam post dictum tempus.

In febre aūt q̈rtana nō eueniūt signa digestiōis ni si in mēsib⁹ ⁊ dies indicatiui in ea nō sunt manife sti. ⁊ si apparēt nō pcipiūt nisi in mēsib⁹. s. de mē se in mēsez. Et ꝑ maiori parte hee febres non recedūt per euacuationē manifestā. Sz per dissolutionē ⁊ ꝯsumptionē paulatiue ꝯsumēt ⁊ recedūt. Quare necesse ē medico vt ꝓpinet istis ea que habeāt restaurare. Si autē signa digestionis apparuerint manifeste. nō tardes ipsum euacuare ⁊ etiā si a natura euacuaret: nō cessabis ꝓ tāto ipsum euacuare ab hūore peccāte. Et caue q̈ntū potes ne des in principio hui⁹ febris tyriacā magnaz. Quā si feceris reduplicabit febris: uel fiet cōtinua. Si aūt ꝑseuerauerit febris de vna etate in aliā: tūc dare poteris: sz in modica quantitate scz a quarta pte aurei. vsqz ad aureū. s. cū aqua calida. Et queēadmodū cōuenit in hac egritudine ut sis studiosus in digerēdo ⁊ subtiliādo humorē qui ē cā hui⁹ febris: ita sibi cōuenit ut sit studiosus in humectādo ipsuz. Et pr̄ meus cui⁹ aīa in manib⁹ dei requiescat: curauit quedā ex quartana tali mō. Scilicet q̄ ꝑcepit infirmo ut q̈libet die comedere deberet tria nuclea pisco⁊ mundata cū aq̄ calida vsqz ad. x. dies. Et postea purgauit eū sufficiēter cū medicamine laxatiuo educēte illū humorez ⁊ sic liberat⁹ fuit perfecte. Ita qd̄ medici qui erāt in tpe illo mirati fuerūt valde. Et nobis senex ausmutbaraf q̄suit a pr̄e meo: q̄re h̄ fecerit: ⁊ ipe sibi reddidit rōnē q̄ necessariū erat in illo sic facere. Qui gaui⁹ fuit valde ⁊ mītū placuit sibi. Et illa disputatio repit apud multos isti⁹ regionis. Et scias q̄ oīb⁹ febrib⁹ q̄ simplex est: satis leuis curatiōis existit. Sz illa q̄ est cōposita difficilioris curatiōis est valde. Et h̄ ſm cōpositionē humorē adinuicē. s. q̄ quāto maioris cōpositiōis extiterit: in tm̄ erit difficilioris cognitionis ⁊ grauioris curationis et iā rememorat⁹ fui hic in febrib⁹ cōpositis. Et est possibile febrē cōponi ex tam diuersis humorib⁹. ⁊ in tm̄ q̄ intellectus human⁹ nō poterit ad ꝑfectā veritatē ꝑuenire. Quare necesse ē ut medic⁹ sit studiosus ⁊ attētus suo posse in cognoscēdo cōpositionē quanto meli⁹ poterit. Et curet eū ſm q̄ meli⁹ sibi esse videbit. Confidens in deū q̄ rectificabit eū tramite recto ⁊ ordinato. ⁊ in tm̄ quātū medic⁹ et certi⁹ ⁊ meli⁹ cognoscit has cōpositiones in tm̄ ꝑfectior alijs et melior esse reputat. Qd̄ si egritudo ⁊ cōpositio cognita fuerit a medico ꝑfecte: vix aut nūq̄ morief infirm⁹ ex ipsa: et eo⁊ cōdictiones semp de bono in meli⁹ rectificabūt: ⁊ precedēt ei dies indicatiui atqz cretici erūt laudabiles atqz ordinate: ⁊ rōnabiliter ꝓcedentes in tm̄ qd̄ quasi oēs mirabuntur. O q̄z vile quid medico esse reputat: qn̄ timuerit. fortitudinē febris ul' grauia accidētia que emergūt in ipo tēpore appropinq̈tiōis crisis: postq̄z cognouerit q̄ dies indicatiua q̄ ꝑcesserit: fuerit laudabilis: ⁊ vrina visa fuerit cū ypostasi laudabili ⁊ pulsus attestauerit sup fortitudinē vtutis. Nō debet ḡ patiēs istis visis timere: si patiēs syncopauerit ex motu ⁊ fortitudine belli. ⁊ ex ascēsu vapoꝝ mordicātiū orificiū stomachi: q̄ qdā medici cor noiare consueuerūt. Ego vero cū cogūero pulsūz eē bonū ⁊ laudabilē significās vtutē fortitudinē: ⁊ ypostasis fuerit alba ꝯtinua ⁊ equalis residēs in fūdo: nō dubito tūc de fortitudine egritudinis: nec de syncopi superueniēte ex mordicatiōe orificij stomachi: nec desisto facere q̄ sunt faciēda circa egritudinē queēadmodū feci circa egritudinē ceri filij hali sic alibi recitaui. Cū aūt cogueris q̄ accidētia fortia q̄ emergūt ꝓcedūt ab hūore acuto. ⁊ calido existēte in stomacho: sic syncopis ⁊ vomit⁹: caue ne adiuues eū in ꝓuocatiōe vomit⁹: quā si feceris pduces eū ad piculū mortꝭ ob debilitatē vtutis. Sed adiuua ipm p viā accidētis ꝯfortādo stomachū et h̄ cū emplastro facto ex succo citronio⁊ ⁊ parū masticis ⁊ cimaꝝ vitis uel sil'ib⁹. Qd̄ si calor ⁊ inflāmatio magna fuerit: adde ꝑdicto emplastro aliqd de succo zucharī uel agreste quā sic faciēdo corrugabit stomachus: ⁊ coadunabit sil'. ⁊ ꝯfortabitur taliī: q̄ expellet cōpmēdo materiā retētā in ipo: per vomitū: uel inferi⁹ p secessūz. Et si aliter opat⁹ fueris: ut multi faciūt. s. q volūt iuuare naturā cū moueī ad vomitū dādo ei decoctionē raffani. possibile ē qd̄ iungeī inde ⁊ alleuietur. Sz h̄ erit in minori pte. Et posset ad suffocationez ⁊ syncopī: ul' ad mortē inde deuenire. Et de h̄ qs nos poterit securare. Huicusqz determinaui ⁊ cōpleui tractatus febriū ⁊ cōpōnē ea⁊ p viā breuē ⁊ cōpēdiosaz generaliter sic mihi ꝑceptū fuit. ⁊ determinaui iter de crisi ⁊ de feb⁹ creticis ⁊ d diuisiōib⁹ q̄ accidūt inī ipsos. Nūc aūt cū adiutorio dei incipiā rememorare de egritudinib⁹ que veniūt tempore epidimiali de febribus eorum.

Tractat⁹ tertius huius libri de epidimia.

Caplm. j. de epidimia q̄ ꝓuenit ex corruptione aeris.

Iste aūt egritudines q̄ ꝓueniūt ex corruptiōe aeris: rememorate sūt ab ypocrate in libro de epidimiaꝝ. ⁊ dixit in illo libro qd̄ in q̄dā ciuitate q̄ noiabaī eberuā exuberauit pluuia ī estate ⁊ fuit illa estas estuosa ⁊ calidissima valde cuz pluuia magna p totā estatē. ⁊ superuenit postea boīb⁹ incēdiū magnuz: ita q̄ videbaī eis q̄ essent ab igne adusti. ⁊ in ꝑncipio habebaī pruritū magnū: ita q̄ scalpebāt se tā fortiī: q̄ excoriabāt p totū. ⁊ h̄ erat ꝓpter saniez q̄ coadunabaī sub crisi ⁊ multꝭ boīb⁹ reciderūt crura: ⁊ core ⁊ musculi. ⁊ ossa in magna q̄ntitate: q̄re ex h̄ scire possum⁹ q̄ deterior aer ē calid⁹ ⁊ humid⁹. ⁊ h̄ ideo q: aptior ē ad recipiēdū corruptionē ⁊ putredinē ceteris cōplexiōib⁹ aeris. ⁊ illi magis parati sunt recipe dictā corruptionē q sunt eiusdē cōplexiōis. Et fuit tota illa estas absqz vento aliq̄ euētatiō: imo dicē expsse qd̄ in toto illo tpe nō videbaī moueri aer vllo mō: ⁊ ꝓpter frigiditatē ⁊ siccitatē q̄ in vētis septētrionalib⁹ repit collaudāī. ⁊ ecōtrario meridiani vituperāī ꝓpter eoꝝ hūiditatē ⁊ caliditatē. Et dixit in illo libro q̄ febres que tūc tpis veniebāt. nō erāt fortes neqz violēte: sz erāt lēte ⁊ quiete in tm̄ q̄ q̄si occulte eē repiebāī Et esto cert⁹ q̄ ille passiōes q̄ opposite sunt cōplexiōi hūane. ⁊ ꝓprie cōplexiōi vniuscuiusqz ille sunt q̄ pessime existūt ⁊ ille q̄ sūt siles cōplexioni nō sunt tante maliciei sicut opposite. Et h̄ manifestaī ex hoc q̄ qn̄ aliquis fortiī fuerit infrigidat⁹. ⁊ subito ad ignez se valde voluerit calefacere: uel repēte in aquaz calidā introiuerit. inde fortes dolores patiaī. Et hoc nō solū medicis ē notū. verūetiā vulgares optime cognoscūt. Et hee febres deteriores sūt valde ceteris febrib⁹ ⁊ longinq̄ores multū a salute ⁊ liberatione: nec crises in istis fiūt ordinate sic in alijs ꝓcedūt: siue fuerint ex corruptiōe aeris: siue ex malicia ⁊ putrefactione aq̄ seu ex corruptiōe cibo⁊. Et q̄nto corruptio seu putrefactio predictoꝝ mior extiterit tāto accidētia ⁊ malicia febriū leuiora eē repeiūī. Sciēdo ꝓ certo q̄ a tpe ypocratꝭ vsqz nūc: nō fuit epidimia aliq̄ tā pessima nec maliciosa sic illa nec ī q̄ accidētia tā violēta nec maliciosa apparuerint sic in illa. Sz h̄n vidim⁹ pruritus validos ⁊ scabies magnas ⁊ variolas ⁊ morbillos ⁊ putridas febres ⁊ apostemata pnīciosa ex qb⁹ oīb⁹ iā curauim⁹: q̄ꝝ aliq̄ cū labore mario euaserūt: ⁊ aliq̄ ad mortē ēminauerūt. Et vidi iuuenē hn̄tē apostēma pnīciosūz. ⁊ studui circa salutē ip̄i⁹. ⁊ incepi p̄mo euacuare eū cū flōmia. ⁊ posui postea sup apostema ꝯfortātia co q̄ nō erat ex vilib⁹ mēbris. demū purgaui eū ab hūorib⁹ malis qui peccabāt ī eū. Et ꝓpinaui ex medicinis laudatꝭ ī epidimia sicē bolū armenū ⁊ trā sigillata: ⁊ intēdū dedi ei aliquid ex mitridato. Et sic visūz fuit ꝯferre ei cura ⁊ dissolutum fuit apostema. Et ꝑcepi ei ut abstineret a ꝯrijs ⁊ sic de bono in meli⁹ ꝯualuit donec fuit ꝑfecte liberat⁹. Et postea post tempus inasit eū squināntia ⁊ mortu⁹ fuerat cū ea. Ex his aūt q̄ pluries ⁊ p maiori pte vidi accidere ī epidimia sc̄ febres putride q̄ lēte ī tm̄ eē videī q̄ vix pcipiūt nisi a medico ⁊ moriūī subito cū eis. Et scias q̄ illi q hn̄ et ordinate se custodiūt tpe epidimie: ⁊ q hn̄t cautelā ⁊ pn̄isionē ꝯueniētē. ⁊ h̄ morādo ī māsiōib⁹ siccis ⁊ frigidis ⁊ cibi ⁊ pot⁹ eoꝝ sil' eiusdē fuerit cōplexiōis euadūt hn̄ ꝑdicto piculo ⁊ nocumēto.

¶ Receptio cõueniens valde in epidimia. Re. stercoris colũbini sicci: aloes cicotrini: agarici fenũ polipodij recẽtis radicis lilij celestis. an. pondus auř. vni⁹ thõmeni. auř. i. min⁹ quarta. salis ꝛ elebori nig. i. an. auř. 5. succi absinthij cõdçarathal cũ foliorũ coloquintide. an. octauã partẽ auř. vnius. Incide coloquintidã minutim ꝛ misce eã cũ totidẽ amigdalarũ dulciũ. ꝛ postea cõiũge ea cũ predictis medicinis puluerizatis incorporãdo eas cũ butiro vaccino: ꝛ syropo ꝛ squinzabin ꝛ dabis ei ad bibẽdũ cũ sero lactis pondus. v. auř. Et si nõ purgař sufficiẽter adde de isto auř. 5. cum sero caprino. ꝛ rege eum sicut in alijs medicinis ꝛ pro qualibet sella moreř duob⁹ diebus a receptione ipsius. Et postea iterabis dãdo pl⁹ vel min⁹ de isto medicamine: ẜm tenorẽ virtutis ꝛ naturã patiẽtis ẜm ordinẽ medicine. et pcipe ei ut ponet in cameris ꝛ domib⁹ suis aromatica frigida sicut mirrha ꝛ rose ꝛ eoꝝ similia: ꝛ suffumiget domuꝫ a longe cũ alchitrã. Et fac rorare domũ multotiẽs cũ forti aceto obturãdo domũ oĩno a parte meridiei. ꝛ aperiẽdo eã a septẽtrione: qm̃ aperire uel tenere eã aptã ianuis uel fenestris a meridie: nocet valde: ꝛ morari in solario. s. in domibus altis: meli⁹ est valde q̃ꝫ in plano ꝛ subtiliãdũ est regimen valde. s. cũ pane frumẽti bene fermẽtato ꝛ malaxato cũ aqua ꝛ aceto ꝛ comedat siclas seu bletas decoctas absq; aliq̃ specie: s; solũ cũ aceto ꝛ nõ comedat tpe illo carnes vllo mõ. Cognoscendo qð nõ corrũpiř aer solũmõ ex causis pdictis: verũetiã ex putredine aeris: que fit a corpib⁹ hominũ: qui mortui sunt in bello in magna quãtitate quando diu moraẽ in loco. Et corrũpiř etiã qñ aer in vno loco quiescit absq; aliquo motu Et corrũpiř similiter aer qñ aque cõgregãř in aliqua pte ciuitatis: ita q non moueř oĩno: et tunc putrescũt ꝛ fetent ꝛ corrũpiř aer inde. Et ab antiquis etiã cõsiliũ habem⁹: ut oĩno morã minime cõtrahere debeam⁹ ppe sepulturas corpoꝝ mortuoꝝ. ꝛ hoc propter vapores qui resoluũťa corporib⁹ ipsoꝝ. Et sic iã diximus curã epidimiarũ que ẽ cũ frigidis ꝛ siccis: ꝛ cuꝫ his etiam que habeãt aperire ꝛ abstergere ꝛ trahere malos humores s; ãteq; fiat purgatio aliq̃ pcipiaẽ ut fiat euacuatio vniuersalis. ꝛ hoc cũ ẜomnia subtiliãdo regimẽ quãtũ fieri potest: ꝛ vtẽdo frigidis et abstinẽdo oĩno a superflua repletione. Et possibile erat q sic faciẽdo: multi forsitan qui morirenť liberabũť. hac de causa. Et ab aere sicco ab excessu calido fiunt etiã passiones: sicut obtalimie ꝛ tussis multarũ specierũ. ꝛ asperitas gutturis ꝛ sputũ sanguinis ꝛ flux⁹ sanguinis emorroidarũ. Et he egritudines fiunt pl⁹ uel min⁹ ẜm excessum caliditatis ꝛ siccitatis ipsi⁹ maioris uel minoris. Ergo cõuenit ut rectifices aerẽ paulatiue abstinendo oĩno in tali tpe ab exhibitiõe acutarũ medicinarũ. ꝛ etiam in oĩ epidimia: qm̃ nõ laudanť tales medicine in arte medicine. Sciẽdo qð hec caliditas superflua que fit in aere: nõ oriř pro maiori parte nisi ex defectu ꝛ absentia pluuiarum. Et tunc generanť pdicte egritudines ꝛ his similes plures numero. Sed non mortifere.

¶ Capitulum. ij. de epidimia que prouenit ex aqua putrida ꝛ fetida.

Aque vero mortue que nõ mouenť. ꝛ replenť fecibus ꝛ in se bulliũt ꝛ putrescũt ꝛ fetẽt: sunt eã corruptionis aeris ꝛ pestilentie ꝛ epidimie. ꝛ faciũt oriri febres acutas ꝛ apostemata mortifera. ꝛ adhuc peius faciunt: q: sunt causa destructiõis epatis. ꝛ opilatiõis suaꝝ viarũ. ꝛ pcreant spẽs ydropisis oẽs: ẜm preparationẽ recipientis. ꝛ inducũt etiã opilationẽ in splene ꝛ in renib⁹ ꝛ sunt cã generatiõis lapidis in renib⁹ ꝛ vesica ꝛ generaliter dico q hec epidimia que fit ex corruptione ꝛ putredine male aque: oib⁹ alijs epidimijs deterior existit. Est etiam alia species epidimie que subito interficit: eo q quãdo cordi euenit aliquid ex aere putrefacto ꝛ corrupto q sue complexioni ꝛ nature obuiet a tota sua substãtia ꝛ natura subito moriř. Et hoc ppter nobilitatẽ sui cordis cum sit principium ꝛ finis vite vniuscuiusq; aĩalis. Et dicit Gal'. q nõ moriř aĩal: donec cor cesset a motu. Et philosopho magno aristoteli videť: q cor sit origo ꝛ principiũ omniũ mẽbrorũ ꝛ ceteris principalior. Sed Gal'. dicit q cor in vno quoq; aĩali est principiũ mot⁹ naturalis localis. ꝛ cerebrũ motus localis ꝛ volũtarij. S; in sũma dico q cor in vita magnã habet necessitatẽ. Quia videm⁹ q qñ aliquis homo intrat in puteũ in quo aer aliquo mõ nõ moueř. uel in aliquã grottã syncopizat ꝛ amittit sensum oĩno incõtinenti. ꝛ si diu moraẽ ibidẽ. moriř subito. Et hec res est manifesta q quãdo in epidimijs hoĩes aliqui moriũť subito: qð illud est ex corruptiõe ꝛ malicia aeris: q: hñ põt aliqs viuere aliquib⁹ dieb⁹ absq; cibo ꝛ potu. Sed si auferť ei anhelitus: nõ poterit viuere vna hora. Et verum dixit ille qui dicit q cibus ꝛ pot⁹ est nutrimẽtũ corpis. Et aer nutrimentũ spũs vitalis existit: eo q ipse abtrahit fumositates a profundo cordis ꝛ recẽs: s. aer subintrat per anhelitũ. Et sic intrãdo ꝛ exeũdo purificaẽ a malis fumositatib⁹ ꝛ prohibet cor a putredine. Et hec res procedit ab illo qui est sũme ꝛ vltime scientie. s. a deo vero ꝛ benedicto ꝛ ab aere qui inspiraẽ. qm̃ puenit vsq; ad mirabilẽ paniculũ quẽ deus sub cerebro creauit. ꝛ inde procedũt spiritus potentia ꝛ voluntate diuina.

¶ Cap. iij. de squinantia ꝛ dislocatione spondilium colli.

Et ex quadã corruptione aeris põt euenire quedaꝫ species squinãtie que dislocationẽ spondiliũ colli habet pcreare: sicut memorat⁹ fuit ypocras. Et hec est deterior spẽs que possit inueniri: eo q ab eo aliquis nõ euadit: ꝛ accidit cuꝫ acuta egritudine: ꝛ aliquãdo fiunt cuꝫ tali squinãtia scabies ꝛ prurit⁹ ꝛ apostemata periculosa: q accidentia aliqua nõ possunt euenire absq; acuta egritudine. Et causa dicte squinãtie que facit dislocare spõdilia colli ab inuicem: est humiditas mala: que poniẽ ꝛ deriuatur seu figiẽ inter ipsa. ꝛ facit ei abinuicẽ separari. ꝛ dislocari. ꝛ illud os qð separaẽ comprimit violẽter cãnã pulmonis in tm̃: q suffocationẽ inducit. Et dicit ypocras quod cui hec accidit passio nũq̃ꝫ liberaẽ. Qð si quis quesierit dicens que est causa quare spõdilia colli dislocanť: in tali epidimia potiusq̃ꝫ alia spondilia nucẽ: dico q spõdilia nuce cõprimũť ex vtraq; parte a costis ꝛ a fortib⁹ ꝛ pluribus musculis: que nõ pti mittũt ipsa dislocari uel separari. Colli aũt spondilia minime habẽt talia defensoria. quare citius dislocaẽ. De hac spẽ squinãtie pernitiose nũq̃ꝫ dixit ypocras q possit liberari. Et ego similiter dico q est incurabilis oĩno. S; ante dislocationẽ possit cura pdesse. ꝛ hic subtiliando regimẽ ꝛ vtẽdo desiccatiuis sicut dixi. Et invngelo cum in patientis cum istis oleis subtilibus exiccatiuis sicut cum oleo rosaceo ꝛ iasemino ꝛ cuꝫ succo coriandri viridis simul mixtis. ꝛ in vnctione facta cuꝫ istis. fiat puluis ex terra sigillata. ꝛ misceaẽ cũ succo coriandri viridis admoduꝫ emplastri. ꝛ pone sup locũ infirmũ. s. vbi videris aliquã foueã paruũculã patiẽtis. Et possunt etiã aliquãdo spõdilia nuce dislocari. ꝛ hoc ex casu uel forti pcussione ꝛ inde fiũt gibbosi. ꝛ hec ẽ causa. nota. q nũq̃ꝫ liberaẽ. S; reperiũť aliqui psumptuosi qui conaẽ tales curare: sed potius ipsos ad mortẽ perducũt q̃ꝫ eos curare possint. Cum aũt gibbositas paruo infanti superuenerit moriẽ ex ea eo qð cũ crescit indiget multo anhelitu. ꝛ nõ possint ipsuꝫ sustinere suffocaẽ ꝛ moriẽ. Si vero magno acciderit: possibile erit q viuet. S; vita ei⁹ erit tristis ꝛ angustiosa. Et dislocanť etiã aliq̃ spõdilia dorsi exterioris ꝛ añrioris causa fortis mot⁹ qui pcedit a multa grossa vẽtositate que in corpe existit ꝛ generaẽ: que cõtinue moueẽ donec dislocẽẽ dicta spõdilia ꝛ exteri⁹ expellit. ꝛ inde gibbositas generaẽ: q noĩaẽ gibbositas ventositatis. ꝛ h p maiori pte accidit infãtib⁹ ꝛ mulierib⁹. Et nõ ẽ mirũ si ex motu grosse ventositatẽ dislocaẽ spõdilia quã videm⁹ q oĩa que fortiter ꝛ violẽter mouenť: scindũť ꝛ laniaẽ. Et ex forti motu scindunť vene et aperiunť. ꝛ fit inde sputũ sanguinis. ꝛ sequiẽ inde tysis uel ethica. Et videm⁹ etiã apte q vtra scindũť ꝛ exlaniant ex ventositate: q cũ impleẽ musto uel succo alicui⁹ fructus nisi habeant euentationem: ex ventositate generata in sua

ebulitione scindunt ⁊ exlaniant sicut accidit in corpore. Et cura huius est vti regimine subtili ⁊ exiccatiuo ⁊ euacuare corpus ⁊ fricare corp⁹ totū siccis manib⁹. Et ꝓpina ei in potu aquā decoctionis yrsee. ⁊ est yreos. ⁊ capilli veneris ⁊ seminis melonis. ⁊ seminis sparagi: ⁊ succi apij ⁊ feniculi cū modico syrupi squinzabin. ¶ Medicamē ad hoc. Re. seminis melonis: yreos: capillorum veneris: radicis sparagi. ⁊ masticis. an. aur. i. scedeg. indi. squanti. an. partes tres aur. vnius. Cōquassent oīa ⁊ bulliant in. x. ℥. aq̄ vsq̄ ad ꝯsumptionē tertie partis ipsi⁹. ⁊ pōe in illa colatura. ℥. i. syrupi squinzabin. ⁊ succi feniculi ⁊ apij ordulani. an. quartā partē. ℥. i. ⁊ bibat quolibet mane cū aureis duobus mellis rosacei. ⁊ fac eum exercitare añ cibū tēperate. ⁊ post cibū quiescere debet. Et iam hucusq̄ elongatus sum a ꝓpria intētiōe tractādo de dislocatione spondiliū nuce que fit absq̄ pestilētia. ⁊ causa epidimiali. Nūc autem redire intendo ad vñ discessi. Et dico q̄ sufficienter sub breuitate determinaui de epidimia q̄ fit ex corruptione ⁊ putredine aeris scd̄m q̄ memorati fuerūt antiqui in libris suis. Nūc vero incipere volo determinare de epidimia que sequit ⁊ generat ex corruptiōe ⁊ putredine aque.

Ideo q̄ ille qui vult se cōseruare a periculo male aque vti debet qualibet die ex electuarijs ⁊ cōfectionib⁹ magnis sicut est electuariū de euforbio metridatum uel tyriaca magna ⁊ bibat qualibet die vni⁹ ex istis quartā partē aur. Et non comedat vsq̄ ad meridiē. Et non solū ista electuaria remouent nocumentū male aque verū preseruāt a nocumēto corruptionis aeris. Et si posueris aliquid ambre in aquā que bibit confert multum. ⁊ iuuat etiā ponere aliquid aceti. ⁊ adhuc magis squinzabin. Et quidā medici memorati fuerūt q̄ comedere allea uel cepe. remouet nocumentū male aque. Sed ego abhorreo curam talē: qm̄ habent hūores calidos ⁊ acutos generare ⁊ augēt putredinē. Quare mihi videt q̄ assuescere mala granata muça: sit maioris iuuamēti. ⁊ etiam recipere pluries de coriādro sicco vel viridi. habet remouere nocumenta que veniūt ⁊ epidimia male aque. Sed lac ⁊ pisces. ⁊ omnia dulcia comedere in tali tēpore uel loco multum habēt putredinē ⁊ corruptionē augmentare. Et mihi videt q̄d frequētare agrestā ⁊ succum limuncellorum ⁊ acetositatem citri ⁊ semina eorū. ⁊ cortices cōseruant a nocumento male aque. ⁊ credo silr̄ q̄ cxura feniculi ⁊ semina eorū que ⁊ species iringorum ⁊ panicald et arbustes sunt fructus rotundi rubei qui dicunt cumani ⁊ sticados: oīa ista cōferunt multū in tali casu: ut si patiens quēuis cura fecit ex illis qui iam biberint ex aqua mala putrida ul corrupta. ⁊ inde inuasit eum sebris acuta: uel scabies: aut aliqua species malorum apostematū. stude velociter in faciendo euacuationē vniuersalē totius corporis. ⁊ cū hoc flōmia ⁊ etiā cum medicamine laxatiuo facto cum stercore columbi supra nominato. Et nō credas q̄d stercus collumbi positum sit a casu uel fortuna in predicto medicamine: s; fuit ibi positum cū electione ⁊ preuisione magna: eo q̄d predictum stercus habet purgare ⁊ expellere putredinē ⁊ corruptionē aeris ⁊ aque prenoīate fetide ⁊ corrupte. ⁊ inquātū est stercus assimilat illi putredini. ⁊ ꝑ tanto potest illam putredinem magis trahere: expellere: ⁊ purgare. Quod si aliquod apostema apparuerit stude in curatione eius sicut conuenit ⁊ studeas in rectificatione aeris scd̄m q̄ cura epidimie exigit et requirit. si assuescat regimen quod predixi: elongando se ab omni specie carnis. ⁊ abstineat se ab omnibus rebus humidis ⁊ calidis: et sic agendo prosperabit deo dante. Et omnib⁹ modis cōsideranda est etas cōplexio virtus et cōsuetudo ⁊ regio in talib⁹: et eo q̄ infans paucorum annorum. et decrepit⁹ nō poterit sustinere ea q̄ iuuenis sustineret. Neq̄ qui fuerit delicatus ⁊ ociosus ⁊ timidus per naturā nō poterit sustinere ea que paterēt rustici sicci ⁊ nigri ⁊ laboriosi. Et putāt aliqui q̄ qui assueti sunt quiete et ocio. indigeāt maiori desiccatione rusticis ⁊ laboriosis Sed intentio nostra nō est talis. sed est ut reducam⁹ vnūquēq̄ ad suam naturalē complexionē. ⁊ cōplexio ⁊ natura illorum qui sunt in ocio ⁊ quiete. magis est humida ⁊ mollis q̄̄ sit illa rusticorū ⁊ portatorū. Et hec res est generalis et notanda ⁊ preuidēda in oībus curis. Et fit etiā epidimia et pestilentia ex nimia penuria ⁊ fame. Quare hoīes cogūtur comedere grana ⁊ legumina mala. ⁊ illa malicia potest esse ex seipsis. aut ex nimia antiquitate ⁊ vetustate. aut q̄r comedūt ex speciebus mala ex carniū. ⁊ illa malicia potest esse vel q̄r ipse carnes male sunt per se. ⁊ sui natura et cōplexione. vel quia sunt salse multū. aut q̄r ex dicta necessitate steterūt in aceto tp̄e longo q̄r pplus indiget talib⁹ et conatur talia comedere in tali casu. Et ego vidi quādo erā in carcere rib⁹ hali filij ioseph. hoīes qui comedebāt olera q̄ inueniebant p terrā. ⁊ etiā comedebāt ex spēbus anabule propter famis necessitatē. quia quotidie moriebantur. x. vel. xij. aut plures. Et postq̄ euasi cū adiutorio dei ex illis vinculis ⁊ redij in hispaniā vidi hoīes qui comedebāt orobum quib⁹ dolor stomachi sequebat: Et alios vidi qui comedebant quoddā quid in arabico noīatur attabala et radices de luf. ⁊ moriebant. Et vidi similr̄ in quadā ciuitate q̄ nominat mazarus. homines qui ꝓpter intēsam famē. querebātur et frangebāt ossa antiqua ⁊ vetusta cadauerum. ⁊ cōedebant medullas ipsorum ⁊ moriebant subito. Et cū tales cibi possint esse diuersi plures nūero. ideo diuersimode diuidūtur. ꝑm diuersitatē ⁊ variationē ipsorum. ⁊ ꝑm illam diuersitatē diuerse fiūt egritudines ⁊ generant. et nō solum ꝑm diuersitatē dictorū ciborum vez etiā ꝑm naturā locorū. ꝑm cōplexionē ⁊ naturā recipientis. Quare tot ⁊ tāte possunt esse variatiōes. q̄d impossibile eēt eas scribi in libro. Tamen dico q̄ tiriaca magna ⁊ metridatū. et electuariū de eusorbio. generaliter oīa ista conferūt valde in oībus p̄dictis: ⁊ suis silibus. Illū vero qui comederit cibaria mala. rege cū cibis bonis ⁊ laudabilib⁹. sicut est panis bene fermētatus ⁊ brodiū galline optime vel caro edi lactātis. qm̄ istud regimē facit euadere a piculo proueniēte ex regimine mali ⁊ corrupti cibi. Si autē virtus fortis extiterit. ⁊ corpus fuerit repletū ex humorib⁹ horribilib⁹ ⁊ corruptis generatis ab aliq̄bus dictorum ciborum. stude in purgando eum ab illis humorib⁹. Et iam supius tibi noīaui diuersitatē medicinarum laxatiuarum cum quibus extrahunt ⁊ euacuant omnes spēs diuersitatis humorum. vnde ad ipsas recurre cōsiderando virtutē et alias cōditiōes supradictas. Et si videt tibi ꝯuenire dare ei bezebath. sicut sunt harbusse. i. cumani. ⁊ smaraldus: vl' electuaria supradicta dabis cū ꝓuidentia magna et studio. ꝑm q̄ tibi videbit ꝯuenire. Cognoscēdo quod butirū q̄d posui in medicamīe laxatiuo supra scripto nō est absq̄ p̄uidentia magna eo q̄ butirum habet aliq̄d fetoris ⁊ horribilitatis. ⁊ inde ꝓprietatē h; ad silitudinē trahēdi horribilitatē ⁊ putredinē humoris p̄dicti. Hucusq̄ remēorat⁹ sum generalr̄ spēs epidimiarum ⁊ earū curatiōes ꝑm q̄ proposui determinare. Et nō remanet ampli⁹ determiare de aliq̄ alia specie. nisi de illa de q̄ aliq̄s si vixerit. minime euadere poterit. nisi miraculose ⁊ volūtate diuina. eo q̄ hō ꝑm galienū. generat⁹ est ex spmate p̄ris et matris voluntate dei. Et nutrimentū embrionis est ex sanguine q̄ descēdit ad uuluā. Et q̄r ipse gal'. noīauit dictū sanguinē. sanguinē mēstrualē putauerūt aliq̄ sapientes q̄ nutriat embrio a sanguine mēstruali. sed nō est ita. Tū gal'. sequit vestigiū ⁊ cōsuetudinē grecorum qui vocant omnē sanguinē descendētē ad vuluā mēstrualē quēadmodum ipsi noīant omne apā q̄ accidit gutturi siue sit ex sanguine vel ex colera aut ex flegmate seu melācolia. squantia. Et q̄lbet apā q̄d orit in pectore siue sit in pāniculo: seu in pulmōe vel sub costis nomināt pleuresim. ⁊ de quolib; tumore qui fit in pedib⁹ cū dolore. assueti sunt vocare anacras scilicet podagrā: ita omnem sanguinē venientem ad vuluam. dicunt esse sanguinē mēstrualem. Sciendo pro certo q̄ si embrio ex tali sanguīe menstruali nutriretur sicut est ille qui expellitur ⁊ purgatur a mulierib⁹ nō viueret vllo modo. Immo nutrit embrio ex sanguīe valde lau

dabili. Sed quia sanguis qui naturaliter dicit̃ ⁊ est mẽstrualis: positus est ⁊ situs in corpore ipsius matricis: ideo embrio ab illo inficitur ⁊ accidit ei tinea que tinea vulgariter a latinis dicit̃ sagro: in facie ⁊ capite et destruitur appetitus eius: ⁊ corrumpit̃ ⁊ fit in eo appetitus comedendi lutuz uel carbones ⁊ similia. Et ille embrio qui recipit hanc infectionẽ rectificat eam inquantũ potest. ⁊ id qđ nõ potest remanet in corpore ⁊ morat̃ ibi. deinuz natura ipsi⁹ per temp⁹ simul extra eijcit ⁊ expellit. Mulieres vero post partuz si nõ bene fuerint purificate ⁊ euacuate ab isto sanguine menstruali multe species egritudinum eis possunt superuenire: scđm preparationẽ ⁊ naturã vniuscuiusq̨ ex quibus deficere possunt ⁊ deficiunt alique: ⁊ alique liberant̃ voluntate dei. Embrio autẽ pro certo dico q̄ nutritur ex bono sanguine puro ⁊ laudabili. Sed quia pro certo dictus sanguis menstruus in matrice infundit̃ ⁊ in corpore ipsis inbibitur: sicut vasa a liquoribus impositis inbibũtur eis. ⁊ resudando exterius humectant̃. Et quãuis vasa in vitreata longinqua sint ab infusione ⁊ inbibitione liquosorum: tamen videmus q̄ ex longitudine temporis recipiũt infectionẽ ⁊ inbitionem a fermento: postq̄z ibi factum fuerit ⁊ continuatũ tempore longo: ita q̄ post multã ablutionem si posueris ibi pastam azimam fermentabitur absq̨ fermento aliquo: q̄ non fiet in vase nouo. ⁊ hoc scemate cõmiscetur aliquid modicũ ex dicto sanguine in embrione: sed fortitudine matricis ⁊ ex alio multo ⁊ bono nutrimento quod recepit: nõ leditur dum permanet in matrice. Post exitum autez ipsius ab vtero nutritur infans ⁊ coadunat̃ calor naturalis in eum augmentat̃ ⁊ confortatur natura. ⁊ conatur digere ⁊ subtiliare predictum humorem malum ⁊ nociuũ ⁊ ipsum exterius expellere. ⁊ hoc fit cum labore forti ⁊ angustia magna. ⁊ febre valida atq̨ graui. Sed ex substantia predictorum grossorum humorũ fiunt variole ⁊ morbili que exeunt cum febre valida impetuosa ⁊ maligna: quoniam vides q̄ illi qui extrahunt butirũ a lacte: non faciunt illud nisi cum labore magno atq̨ forti valde. ⁊ motu laborioso atq̨ graui. Quare credenduz est q̄ in motu ⁊ expulsione variolarum ⁊ morbili illud idez accidere debeat. Etiam in precedenti eorum curaz rememorari proposse. Et causa quare de his hic feci mentionez fuit quia pauci euadunt ab eis. Et quia semper euenire consueuerunt tempore epidimie facte ex corruptione aeris vel causa aque putride uel corrupte: uel ex cibis malis ⁊ corruptis uel sumptis ⁊ cõmestis. Et etiam ad remouendum homines a mala opinione: quia credebant quãplures qđ embrio nutriretur in vtero matris a sanguine menstruo: quod falsum est sicut determinaui: et quia curam de eis superius ordinaui: ideo hoc scribere pretermitto nihilominus monitionem facio his in hoc loco: videlicet q̄ abstineant omnino a rebus dulcibus salsis. ⁊ bibant aquaz frigidam ⁊ puram aut aquam ordei. et elongentur ab omni laxatiuo penitus donec egritudo fuerit in declinatione et declinata multum: quãuis aliqui medici hoc facere assuescant. Si autem post alienationem ⁊ declinationem egritudinis reliquie alique remanere videant̃ in variolis nõ erit malum ipsas euacuare cum medicinis laxatiuis habentibus proprietatez remouendi acuitatem materie: sicut sunt tamarindi dissoluti in aqua: quia ipsas reliquias habent expellere ⁊ remouere: tamen pro maiori parte non indiges laborare cum istis. Et quia iam compleui quod determinare intendo in hoc loco desisto inquiete confidens in dominum.

¶ Completus est liber theisir almudanar cuz laude dei: editus in arabico a discreto viro Abumeron in practica et operatione medicine excellẽtissim⁹ fidelis regis Auẽzoar translatus venetijs in confinio sancti Saluatoris de hebraico in latinum a magistro Patauino phisico ipso sibi vulgarizante magistro Jacobo hebreo in medicina ⁊ alijs scientijs plurimum erudito.

¶ Incipit antidotariũ Abumeronis Auẽzoar cõpositũ.

Hec est particula antidotarij abumeronis auenzoar cõueniẽs illis qui nõ didicerũt scientiã medicine demõstratiuã ⁊ q in practica medicine minime sũt instructi. ⁊ colligũt̃ in hoc loco vniuersaliter cure egritudinũ cum syrupis ⁊ electuarijs ⁊ vnctiõib⁹.

Sirupus cõueniẽs sanis ⁊ cõseruat sanitatẽ cũ adiutorio dei ⁊ cõfert causis ꝓuenientib⁹ arteticam. Re. mirobolaꝝ citrinoꝝ indoꝝ. capilloꝝ veneris riglicie mũdate. violaꝝ. añ. ℥. i. corticis subtilis citri. scedeg. indi. sandali. rosaꝝ scis cucurbitaꝝ mũdataꝝ. añ. ℥. i. Juiube. x. nũero sgnanti. ℥. S. agarici aur. i. Quelibet medicina cõquasset̃ p se. ⁊ postea oẽs simul ponãtur. i. xv. lb. feruentis aque p̄ter mirobolanos ⁊ agaricũ: ⁊ bulliant vsq̨ ad cõsumptionẽ medietatis et collent̃. Et in illa colatura ponat̃ lb. S. succi feniculi deinũ habeas mirobolanos ⁊ agaricũ et pone eos in aquã. ⁊ fac bullire vsq̨ ad cõsumptionẽ medietatis. ⁊ cola. ⁊ aggrega postea has colaturas quib⁹ addes libras. vj. zuchari et fac bullire vsq̨ ad spissitudinẽ syrupi. et reponat̃ in vase vitreo vel optie vitreato. Syrup⁹ enĩ iste cõfert dolorib⁹ capitis q fiũt ex fumositatib⁹ malis que ascendũt a stomacho ad caput. ⁊ mollificat corpus. ⁊ ꝓuocat vrinã: ⁊ apit opilatiões corpis. et ꝯfert etiã venenis mal'. et remouet nocumẽtũ male aque.

Sirupus cõferens opilationib⁹ epatis et splenis et debilitati epatis ⁊ stomachi. dissoluit vẽtositatez absq̨ calefactione cõplexionis Re. semĩa melonis citroli. ⁊ cucurbite mũdate et scis scariole. ⁊ scis spagi masticis corticis subtilis citri. scedeg. i. folij indi. añ. ℥. i. scãdali. rosaꝝ. et scis ipsi⁹ an. ptes tres. ℥. i. scis chuscute. aur. iij Juiube. x. nũero. q̄ sunt ꝯq̄ assanda. ꝯquassent̃ et ponant̃ in. xc. lb. aq̄ feruentis p noctẽ vnã. ⁊ mane bulliant vsq̨ ad ꝯsumptionẽ medietatis ⁊ colent̃. et in illa colatura addent̃. aur. ii. reubarb. ⁊ zuchari libre. ix. ⁊ lb. i. mell'. ⁊ iterũ simul ad ignẽ ponant̃. et bulliãt vsq̨ ad spissitudinẽ. sirupi. Et bibat̃ de isto oĩ die cũ sitit cũ aqua tepida.

Electuariũ qđ ꝯfert stõ. ⁊ adiuuat digestionẽ ⁊ ẽ delectabile ad comedẽdũ. Re. corticis citri elixati in aqua. masticis rose. añ. ℥. i. macis. ℥. S. darsceni. et est cĩnamomũ nigꝝ et odoriferꝝ valde. aur. v. terat̃ qđlibet p se. ⁊ cribellet̃ subtilissime. et cõiungãt̃ simĺ. ⁊ ꝯficiãt̃ cũ syrupo de citonijs et de pomis dulcibus: quaꝝ partes sint equales: ⁊ fiat electuariuz ⁊ reponat̃ in vase vitreato: de quo comedere debet post cibũ qm̃ ꝯfert valde. Et si stomachus preparatus est ad vomendũ cã mali humoris retẽti in ipso: aut cã debilitat̃ ipsius: ꝯfert hoc aliud electuariũ Re. electuarij cimaꝝ vitis terminaꝝ lib. j. zuchari rosacei lib. i. misce simĺ. deinuz. Re. macis masticis corticis citri substilis. an. ℥. i. que terenda sunt tere: que sunt pistanda pistent̃: ⁊ simul misce in mortario donec optime incorporent̃: ⁊ si vis ipsum mollificare: mollifica ipsum cũ syrupo rosaceo retẽti: ⁊ repone in vase vitreolis vitreato. Dosis eius sint aur̃. v. Jstud enim ꝯfortat stõm: remouet vomitũ: ⁊ iuuat debilitatẽ stõi: ⁊ oibus spẽbus eructatiõis.

Sirupus ꝯferens debilitati visus ⁊ defectu ipsius ⁊ oibus spẽbus squinantie. Et debilitatib⁹ membroꝝ: ⁊ ꝓfunditati somni: ⁊ qb⁹ saliua in somnis effundit̃: ⁊ illis etiã qui cũ exeunt a somnio vana loquunt̃ ⁊ alienant. Re. rubee tintoris: capilloꝝ veneris: oliuarde idest policaria: acetuam. i. scolopendria: camedreos mirobolanoꝝ citrinoꝝ kebuloꝝ ⁊ emblicoꝝ ⁊ berilicoꝝ: sandali. an. i. ℥. scene feniculi. seminis masticis: thuinci. i. sticados an. aur̃. iiij. liquiricie mũdate. floꝝ venusaris. passularuz de suria enucleataꝝ. añ. quartã prẽ oĩuz supradictorum. Que sunt conquassanda cõquassent̃: ⁊ infundant̃ p noctẽ vnã in libris. xl. aque feruent̃: ⁊ mane bulliãt lento igne vsq̨ ad cõsumptionẽ medietat̃ aque: ⁊ colent̃: ⁊ in illa colatura ponant̃ libre. x. zuchari. ⁊ libre. iij. mellis. ⁊ decoquant̃ ad spissitudinẽ: ⁊ reconde in vase vitreato: de quo qualibet die bibant̃. ℥. ij. cum quater tanto aque calide: ⁊

confert cum adiutorio dei. Ad scrophulas

Sirupus vtilis scrofulis que oriuntur circa collum ⁊ sub ascell' ⁊ doloribꝰ iūcturarū: ⁊ remouet dissolutionē reumatū. Re. yreos lib. i. squināti ⁊ pancald. an. ℥. ij. masticis. aur. v. Que sūt ꝯq̄ssanda ꝯquassent ⁊ ponant per noctē in. x. libris aque feruent: ⁊ mane bulliant ad lentū ignē vsq̄ʒ ad ꝯsumptionē medietat: ⁊ colēt ⁊ in illa colatura ponant. ij. libre mellis ⁊. ij. zuchari: ⁊ simul bulliāt ad spissitudinē syrupi. Postea adde librā. i. fortis aceti: ⁊ iterū decoquant vsq̄ʒ ad spissitudinē: ⁊ reponant i vase vitreato. Dosis eius sit quolibet mane. ℥. cum ter tanto aque calide: ⁊ confert cum adiutorio dei.

Sirupus ad raucedinē vtilis valde. Re. suci caulis ⁊ suci raphani: ⁊ rosarū odoriferarū. an. lib. i. liquilitie mūdate. ℥. i. masticis. aur. iiij. Que sunt ꝯq̄ssanda ꝯquassent: ⁊ infundant p noctē vnā preter sucos in libris. iiij. feruent aque: ⁊ bulliāt vsq̄ʒ ad ꝯsumptionē medietat: ⁊ colent: ⁊ misce cū predict sucis ⁊ dissolue cū istis lib. i. medulle cassie fistule: ⁊ decoquant simul lēto igne vsq̄ʒ ad spissitudinē: ⁊ bibant de isto oī mane. ℥. ij. cū bis tāto aque calide: lambendo successiue ⁊ paulatiue. Ad digestionem

Electuariū qd sumit post cibū ⁊ adiuuat digōez. Re. ligni aloes macis corticis subtilis citri: anisi feniculi ⁊ suci liquilitie. an. ℥. i. masticis aur. v. quelibet pistent p se ⁊ postea simul iungant: ⁊ ꝯficeant cū electuario pomorū: ⁊ dent post cibū: q2 valet multum cū adiutorio dei.

Electuariū etiā cōueniens predicte egritudini ⁊ cōfert valde cū adiutorio dei. Re. dragagāti ⁊ suci riglitie. an. ℥. iiij. ⁊ pistent ⁊ bulliant lento igne: cum libris. ij. succi raphani: ⁊. ij. lib. zuchari ⁊ decoquant ad spissitudinem: ⁊ fiat loch. Ad tussim

Sirupus ꝯferens tussi cū adiutorio dei. Re. iuiube. sebestē. riglitie mūdate seīs rose seīs melonis ⁊ cucurbite. an. ℥. ij. masticis. corticis citri. an. aur. v. que sunt ꝯquassanda ꝯquassent: ⁊ infundantur p noctē in. xxiiij. lib. feruent aque. mane vō bulliant lento igne vsq̄ʒ ad ꝯsumptionē medietat: ⁊ colent: ⁊ in illa colatura ponant libre. x. zuchari: ⁊. ij. lib. mellis decoquantur simul vsq̄ʒ ad spissitudinem. de quo bibat oī mane a. ij. ℥. vsq̄ʒ ad. iiij. cū ter tanto aq̄ calide ⁊ ꝯfert cū adiutorio dei.

Pillule sīlr ꝯferentes huic passioni: cū adiutorio dei. Re. succi riquilitie ⁊ dragagan. penidiorū ⁊ gumme arabice. an. ℥. v. granorū pini: ⁊ amigdalarum dulciū. an. aur. iiij. pistent quelibet per se: ⁊ que sunt cribellanda cribellent: ⁊ ꝯfice cū syrupo rosaceo zuchari ⁊ bulliant postea aliquantulū lento igne: ⁊ informēt ad modū luppinorū: ⁊ teneant in ore die noctuq̄ʒ vna post aliam.

Sirupus aptꝰ torture oris. Re. rubee tentoris corticis citri: oliuarde squinanti asaraba chara: radicis apij. ℥. i. agarici centauree minoris. an. aur. v. cōquassanda ꝯquassent: ⁊ infundant per noctē in lib. xiiij. feruent aque. Mane vō bulliant lento igne vsq̄ʒ ad consumptionē medietat: ⁊ colent: ⁊ in illa colatura ponāt syrupi corticis citri: ⁊ syrupi masticis. an. lib. iii. ⁊ syrupi rosacei lib. i. decoquant simul iterū vsq̄ʒ ad spissitudinē syrupi de q̊ bibat oī mane. ab. ℥. ij. vsq̄ʒ ad tres cū aq̄ calida.

Electuariū qd sumit in medietate post cibū: ꝯferens valde huic passioni. Re. electuarij corticis citri. ⁊ electuarij de aniso. an. lib. s. masticis ⁊ macis ⁊ rubee tinctoris. an. aur. iii. puluerizent iste spēs ⁊ incorporent cū predict electuarijs: ⁊ recipiantur de isto post cibum semper aureis quinq̄ʒ. Ad spasmum siccum

Sirupus aptus ⁊ ꝯferens valde spasmo sicco q fit ex inanitiōe. Re. riglitie mūdate lib. ij. florū linque bouine lib. s. camomille. ℥. i. seīs lini aur. iij croci. aur. i. ꝯquassent que sunt ꝯquassanda: ⁊ infundant in lib. xij. feruent aque. Mane autē bulliant lento igne vsq̄ʒ ad ꝯsumptionē medietat: ⁊ colent ⁊ in illa colatura ponat lib. i. zuchari: ⁊ reponant ad ignē: ⁊ bulliant lente vsq̄ʒ ad conspissitudinem: ⁊ propina ei ad bibendum indifferenter prout sibi placuerit.

Electuariū qd cōuenit dicte passioni ⁊ comeditur indifferenter qualibʒ hora sicut comedūt fructus. Re. amigdalarū excorticatarū lib. i. pistent ⁊ ꝯficiantur cū libra vna electuarij pomorū: ⁊ cum. ℥. i. masticis puluerizati: incorporent simul in mortario: ⁊ si vis ipsū mollificare: fac cum syrupo pomorū: ⁊ dosis eius sit ab. ℥. vna vsq̄ʒ ad. ij. Ad spasmum de repletione

Sirupus optimus spasmo q fit ex replectione. In hac enī passione sicut dixi in libro incipiendū est a flobotomia: ⁊ postea ei fiat syrupus iste. Re. corticis citri: seminis melonis mūdate macis. an. ℥. i. masticis. ℥. s. conquassent que sunt cōquassanda: ⁊ infundant in feruenti aqua per noctē: ⁊ mane bulliant vsq̄ʒ ad ꝯsumptionem medietat: ⁊ colet: ⁊ in illa colatura ponāt syrupi singzabin. ⁊ syrupi corticis citri. an. lib. vj. ⁊ syrupi squināti lib. ij. ⁊ reponant ad ignē lentū decoquendo ad spissitudinem: ⁊ propina ei quolibet mane. an. ij. ℥. vsq̄ʒ ad tres ter tanto aque tepide.

Electuariū ꝯferens valde dicte passioni: ⁊ comeditur indifferent sicut comedunt fructus. Re. electuarij de aniso electuarij corticis citri. an. lib. i. macis puluerizati. ℥. i. incorporent simul: ⁊ dosis eius sint aurei. quinq̄ʒ. Ad debilitatem stomachi et appetitus corruptionem

Sirupus optimus cōferens debilitati stomachi: ⁊ corruptioni appetitus. Re. pulparū cotanorum mundatorū: ⁊ cimarū vitis recentium ⁊ acetosarū. an. lib. i. masticis: ⁊ seminis feniculi. an. ℥. i. conquassent cōquassanda ⁊ ponant in quarta parte vnius quartarij feruentis aque per noctē vnā: ⁊ mane bulliāt lento igne vsq̄ʒ ad cōsumptionē medietat. Ponendo in illa colatura partem octauā quarte ptis quartarij succi limōcellarū ⁊ succi agreste an. lib. i. reponant oīa ad ignē: ⁊ coquant vsq̄ʒ ad spissitudinē: ⁊ da ei bibere oī mane. ℥. ij. cū ter tanto aque calide.

Electuariū vtile valde huic egritudini. Re. limoncellorū excorticatorū: ⁊ inuoluant in pasta ⁊ ponātur in furno tam diu donec decoquāt sicut panis demū extrahant ⁊ mūdent a seminibus: ⁊ pistent fortiter cum zucharo ita vt superet zucharum. cui addat masticis: ⁊ darseni. s. cinamomi nigri odoriferi: ⁊ pfecti sm quātitatē receptiōis: cuius dosis sint aur. iiij. in omni hora sm qd comeduntur fructus.

Sirupus ꝯferens debilitati epatis ⁊ ytericie ⁊ corruptioni appetitus: ⁊ sanitati impfecte. Re. squināti: ⁊ spice nardi seīs macedonici: ⁊ spice romane ⁊ radicis de sticade. i. cipi passularū enucleatarū: riglitie mūdate: masticis: oliuarde: citrag. i. capsie. an. aur. x. reubarbari recentis croci. an. aur. ij. que sunt ꝯquassanda ꝯquassentur: ⁊ ponant in. xiiij. lib. aque feruent per noctē vnam. Mane vō bulliant vsq̄ʒ ad ꝯsumptionē medietat: ⁊ colētur: ⁊ in illa colatura ponant zuchari lib. vj. ⁊ mellis lib. vna. ⁊ iterū bulliāt vsq̄ʒ ad spissitudinē lento igne: de quo bibat qualibet die. a. ij. ℥. vsq̄ʒ ad. iij. cum ter tanto aque calide: ⁊ confert cum adiutorio dei.

Electuariū vtile valde predict causis. Re. lacte ligno rū mūdate spice nardi: squinanti masticis darsceni macis gariofilorū. an. ℥. i. reubarbari recēt ⁊ croci. an. aur. iiij. rosarū ad pondus oīuʒ: pistent quelibʒ per se: ⁊ cribellent ⁊ ꝯficiant cum syrupo rosaceo ⁊ syrupo pomorū quorū ptes sint equales: ⁊ reponat in vase vitreato: ⁊ dabis oī mane de isto ad comedendū: an. iiij. aur. vsq̄ʒ ad. v. Et iam scis ex his que predixi: q2 qn̄ epar fuerit curatū: ⁊ sanatū sanatiōe integra digō fiet: ⁊ erit cōpleta. Et cum digō fuerit cōpleta: liberabitur patiens ab ydropisi ⁊ ytericia cū adiutorio dei. Et nosti etiā q2 debilitas epatis aut pcedit a mala cōplexione ipsius epatis: aut a mala cōplexione ipsorū mēbrorū. Et scis iterū q2 male cōplexiones simplices vel cōposite fiūt ⁊ accidere pūt ⁊ a causis intrinsecis ⁊ extrinsecis. Et scis sīlr qd hoīes viuūt inordinate

in cibis ⁊ potibus: q̄ destruit̃ epar ⁊ inde proueniunt ad ydropisim ꝓpter defectū caloris innati. Et satis est etiã manifestū: q̄ ille q̄ est assuetus celebrare minutionē ⁊ dimittit illã inde pōt ad ydropisim peruenire. Et sil̃r accidit mulieribus ex retentiōe menstruorum: ⁊ viris ex retentione emorroidarum. Quare dico q̄ syrupus p̄dictus ⁊ istud electuariū prescriptū ꝯfert multū oībus sp̄ebus ydropisis. Sed q: intentio mea est abbreuiare sermonē: idō pono curas vniuersales: q: ꝑticularĩ tractando nō possem breuitatē seruare quã intendo: quare ꝑticularia discretiōi medici pretermitto. Tū cū tu medicaris yposarcã: iunge in syrupis vl̄ electuar̃. ea q̄ hn̄t ꝓuocare vrinã: ꝯsiderãdo semꝑ in istis ⁊ alijs egritudinibus q̄ sunt ꝯsideranda. Prouocantia aūt vrinã sunt hec. scīa cucumeris sarracenici ⁊ melonis ⁊ citroli: ⁊ feniculi: ⁊ succus etiã istorum: radix apij ⁊ eius succus: radix petroselini ⁊ eius succus. charcass. ⁊ ipsius radix. Oīa aūt ista p̄nt ꝓpinari cruda vl̄ cocta: s3 cocta nō inducūt dolorē stō: ⁊ ꝓsunt cum adiutorio dei.

Sirupus ꝯferens doloribus splenis: ⁊ remouet illos ⁊ subtiliat ipsum potenter. Re. sq̄nanti spice eupatorij: scīs feniculi. radicis de tarfia. i. tamaricis acreuã. i. scolopēdrij. apij rubee tinctoris currã halani. floris camomille passularum enucleatarum falmen. an. ʒ. i. yreos ptes tres. ʒ. i. radicis caperis ⁊ radicis cedri. an. aur̃. ij. masticis aur̃. ꝯquassa q̄ sunt ꝯquassanda ⁊ infundant̃ ꝑ noctē vnã in. xxx. lib. aq̄ feruent: ⁊ bulliant vsq3 ad consumptionē medietat̄ lento igne: ⁊ colent̃ ⁊ in illa colatura adde lib. iiij. zuchari: ⁊ mellis lib. i. ⁊ aceti lib. iiij. ⁊ iterū bulliant lento igne vsq3 ad spissitudinē: de quo bibantur oī mane. ʒ. iiij. cū aq̄ calida. Et cauendū est oīo ne coq̄tur syrupus iste in vase ereo: nisi stagnato optime: q̄m si fuerit magnum posset inde consequi nocumentum.

Electuariū vtile p̄dict̄ causis. Re. falmen. radicis tarfie. tamaricis. acreuan. eupatorij. passularum enucleatarum croci. an. ʒ. i. rubee tinctoris masticis. an. ʒ. 5. radicis caparis. aur̃. iij. pistent̃ ⁊ cribellent̃ subtilit̃ quelibet ꝑ se: ⁊ ꝯficiant̃ cū syrupo sq̄zabi de zuccaro. Et dosis eius fit a. iiij. aureis vsq3 ad. v.

Sirupus ꝯferens opilationi ⁊ doloribꝰ ypocūdriorū. Re. karscaina lib. i. riglitie mūdate. ʒ. viij. camomille yreos. ʒ. iiij. nanocba. ⁊ ē dameos. dauci. an. ʒ. ij. q̄ sunt ꝯq̄ssanda ꝯq̄ssent̃ ⁊ ifundant̃ ꝑ noctē in. xxx. lib. aque feruent̄. mane vō bulliant lento igne vsq3 ad ꝯsumptionē medietat̄: ⁊ colēt̃ ⁊ in illa colatura addãt lib. 4. zuchari: ⁊ mellis tm̄dē. ⁊ lib. iij. decoctiōis camomille. ⁊ iterum buliant simul lento igne vsq3 ad spissitudinē: dosis eiꝰ sit ab. ʒ. ij. vsq3 ad. iij. cū quater tãto aque tepide.

Electuariū ꝯferens predict̄ causis: ⁊ comedit̃ īdifferent̃: sicut comedunt̃ fructꝰ. Re. marianzus ⁊ ē maiorana. nabãna. i. mente. an. ʒ. iiij. corticis citri. basce ⁊ atan. an. ʒ. ij. masticis ⁊ camomille. an. ʒ. i. succi riglitie. ʒ. 5. gariofilorum q̄rtã ptē. ʒ. vnius pistent̃ ⁊ cribellēt̃ quelibet ꝑ se. Quibꝰ addat̃ aur̃. i. puri ⁊ optimi balsami: ⁊ ꝯficiant̃ cū syrupo de corticibꝰ citri: ⁊ reponat̃ in vase vitreato: cuius dosis sit ab aur̃. iiij. vsq3 ad. v.

Sirupus ꝯferēs sincopi ⁊ oī debilitati cordis. Re. sere cōbuste lib. i. succi buglosse ⁊ riglitie mūdate. an. lib. 5. mente ⁊ gariofilorum ⁊ basiliconis ⁊ maiorane. an. ʒ. i. masticis ⁊ corticis citri. an. ʒ. 5. Que sunt ꝯq̄ssanda ꝯq̄ssent̃: ⁊ infundant̃ in. xxv. lib. feruent̄ aq̄ ꝑ noctē. i. Mane vō bulliant lento igne vsq3 ad ꝯsumptionē medietat̄: ⁊ colent̃: in cuius colatura ponant̃ lib. x. succi pomorum dulciū. ⁊ lib. x. zuchari. ⁊ iterum simul bulliant vsq3 ad spissitudinē: cuius dosis sit oī mane ab. ʒ. iij. vsq3 ad. iiij. cū quater tanto aq̄ calide ꝓficiet cū adiutorio dei.

Electuariū valde vtile p̄dict̄ causis. Re. ligni aloes. aur̃. iij. corticis. citri. ʒ. i. pistent̃ ⁊ cribellent̃ subtilit̃: ⁊ ꝯficiant̃ cū syrupo pomorum dulciū fcō cū zucharo: ⁊ ꝓpina ad comedendū q̄ si patiēs habuerit tremorē cordis causa flebotomie: erit perfectum.

Sirupus ꝯferens valde sputo sanguīs q̄ ꝓuenit a pectore vel pulmone. primo in hac passione celebrande est minutio basilice dextri brachij: ⁊ postea datur de isto syrupo omni die ab. ʒ. iij. vsq3. iiij. cum bis tanto aque. Re. corticis auellanarum que circundant nucleos a parte cauda egne. an. ʒ. i. rosarum ⁊ scīs florum granatorum. an. ʒ. 5. sumac ⁊ masticis. an. aur̃. iiij. ꝯq̄ssent̃ q̄ sunt ꝯq̄ssanda: ⁊ ponant̃ in. x. lib. feruent̄ aq̄ ꝑ noctē i mane vō bulliãt vsq3 ad ꝯsumptionē medietat̄ ⁊ pone in hac colatura lib. iij. succi plãtaginis ⁊ lib. syrupi rosacei: ⁊ reponant̃ ad ignē decoquēdo ad spissitudinē: ⁊ repone eū in vase vitreato. Cuius dosis sit quolibet mane. ʒ. iiij. cū bis tanto aq̄ tepide. Et caueat sibi a vociferatiōe ⁊ clamatiōe: ⁊ ab ira ⁊ ab omni motu ⁊ passione aīe: sed regescat suauit̃ in camera sua sup lectū suū: ⁊ non comedat carnes oīo: sed comedat panē bn̄ fermentatum cum zucharo rosacco.

Alchazon: qd̄ ꝯfert istis causis: ⁊ comedit̃ ad modū fructus. Re. corticis auellanarum: cimarum vitis scīs zerafceris. i. scīs scariole. an. ʒ. i. mumie. aur̃. iij. pistet̃ quodlibet ꝑ se: ⁊ cribellent̃ sbtilit̃ ⁊ ꝯgregēt simul: ⁊ cōficiant̃ cū syrupo rosaceo de zucharo rōnabil̃r fcō: ⁊ de isto sumat̃ indifferent̃ plurics in die: sicut recipiunt fructus a iiij. aur̃. vsq3 ad. v. Qd̄ si ꝯsolidabit̃ vulnus remouetur tussis liberabit̃ infirmꝰ integre ⁊ ꝑfecte. Si aūt tussis permanet ⁊ vulnus nō ꝯsolidat̃. Tūc in curatiōe huius aliter est incedendū. videl3 q: curandus est cū rebꝰ tꝑat̄ hn̄tibus ꝓprietatē abstergendi mūdificandi ⁊ desiccãdi absq3 accumine: ⁊ cū hoc hn̄ant aliquã ꝓprietatē resoluēdi. Cognoscēdo q̄ ex leui cã hec passio recidiuat̃. ¶ Et huic cause ꝯfert valde h̄ medicamē. Re. amigdalarum amararum q: sūt vtiles valde in h̄ casu. camomille anchere succi riglitie. an. i. corticis citri. ʒ. i. fisticis scīs lini. an. ʒ. i. pistēt̃ q̄lbet per se: ⁊ q̄ sunt cribellanda cribellent̃: reliq̄ pistent̃ ⁊ misceantur oīa cū syrupo scaris mixtōe dura. Et de h̄ electuario recipiat aur̃. iiij. oī die ieiunus. Et rege eū pane optime fermentato cū pullis ⁊ gallinis vel cū carnibꝰ edi lactant̄ preparat̄ in tassia alba ⁊ silibꝰ. Si vō sanies a pectore ꝓcesserit leuit̃ cū adiutorio dei potit libari p̄dict̄ curatiōibꝰ. Qd̄ si a pulmone emanauerit: tūc alit̃ est curãdus: videl3 ꝑpando se oībꝰ modis ad hãc curã exercēdã q̄ ē nobil ⁊ maximi iuuamēti. Accipe ḡ peciã bolli cōis cū quo tãgit̃ ⁊ pice cã in ignē ⁊ dimittat̃ tã diu donec fortissime igneat̃ ⁊ postea infundat̃ in aq̄ rosacea in vase coopto ad modū emboti ⁊ recipiat ꝑ fistulã vel cãnã fumū ⁊ ꝑ os a longe: ⁊ patiens a longe d3 fumū ꝑ os trahere multotiēs: q: sic agēdo a p̄dcã passiōe potit libari. Et iã cognita ē mãifestissime ⁊ approbata hec cura: q̄m pat̃ meꝰ ipsã fec̄ regi de andelusia: q̄ idē cog̃uit ex ea certissimū iuuamētū. Et abstineat patiens ab oībꝰ carnibꝰ p̄ter q̄3 a pullis gallinaceis ⁊ gallinis ꝑpat̄ i tassea alba vel viridi cū pane bn̄ fermētato elōgãdo se ab oībꝰ alijs rebꝰ. S3 comedat panē cū zucharo rosaceo q̄ntū pōt: q: h̄ vtilissimū est valde huic passioni.

Sirupus ꝯferēs valde pleuresi fcē i pectore vl̄ pulmone. In primis fiat flōmia i opposita pte apat̄ ⁊ sit de cefalica: ⁊ postea ꝓpinet̃ ei de isto syrupo. Re. charscainre ⁊ camōille riglitie mūdate. acreuan. i. scolopēdrie an. aur̃. x. scīs melōis ⁊ hopnep. i. iuiuben. an. aur̃. v. radicis apij: ⁊ de raxineg. i. fenicli. an. aur̃. ij. ꝯq̄ssent̃ q̄lib3 ꝑ se: ⁊ i nocte ponãt̃ in. xij. lib. feruēt̄ aq̄. mane vō bulliãt lento igne vsq3 ad ꝯsumptionē medietat̄: deinde fortit̃ exprimēdo colent̃: ⁊ in illa colatura ponãt̃. v. lib. zuchari. ⁊ ij. lib. aq̄ rosacee: ⁊ bulliãt simul vsq3 ad spissitudinē syrupi: ⁊ sumãt̃ de isto quolibet mane. ʒ. ij. cū. ʒ. ij. aq̄ tepide. Et cibꝰ eius sit panis ablutꝰ cū aq̄s q̄nq3 ⁊ de isto comedat ʒ. i. vel plus: put tibi videbit̃ ⁊ elongēt̃ ab oībꝰ sp̄ebus carniū. Et cū h̄ regimine deo dante resoluet̃ apa tali mō q̄ perueniet ad sanitatem.

Pillule ad tenēdū die noctuq3 i ore ⁊ id qd̄ resoluitur paulatim deglutiat̃. re. riglitie mūdate ⁊ scīs melonis ⁊ cucumeris mūdatarum. an. aur̃. x. pistēt̃ qd̄libet per se: ⁊ incorporent̃ cū syrupo violaceo liq̄de ⁊ ponant̃ ad lentum ignem: ⁊ bulliant donec inspissent̃: ⁊ fiant pillu-

le ſimiles granis lupinoꝝ ⁊ teneantur in oꝛe die noctuq; deglutiendo q̄ reſoluitur vt dictum eſt: ⁊ ꝯferunt cum adiutoꝛio dei. Q̄ ſi nō ꝯtulerit. eo q̄ apā ꝯuerſiuꝫ ē ad ſaniē neceē ē tibi aliā curā facere ⁊ ē hec. re. riglicie lb. ij. yreos panicald. violaꝝ ⁊ iuiube an. ℥. i. ſandali ⁊ roſe an. iij. q̄r tas. ℥. i. paſſulaꝝ enucleataꝝ. ℥. ſ. q̄ ſunt piſtāda piſtent ⁊ infundant in libꝛis. ij. aque feruētis p̄ noctē vnā. māe vero bulliāt lento igne vſq; ad ꝯſumptionē medietatis. ⁊ colent. et in illa colatura ponāt. xv. libꝛe mellis ⁊ libꝛe. ij. zuchari. ⁊ bulliāt vſq; ad ſpiſſitudinē. ⁊ dent de iſto paciēti q̄libet māe. ℥. i. cū ter tāto aq̄ tepide. Et cibꝰ eiꝰ ſit taffea ex pullꝰ p̄uis vel p̄dictꝰ p̄uis. recipiēdo tm̄ bꝛodiū ⁊ n̄ carnes. Et quātitas cibi ſit quarta pꝫ eius. qd̄ ꝯſueuerat comedere in ſanitate eius.

Jlle ꝯueniētes in hoc caſu. Re. ſeīs lini aſſati riglicie. an. ℥. i. piſtent iſte due res q̄libet p̄ ſe. ⁊ made facias cū ſirupo pomoꝝ dulciū ⁊ fiāt pille ad modum lupinoꝝ. ⁊ teneant in oꝛe donec eliqueſcāt ſucceſſiue die noctuq;.

Jrupus ꝯferēs ſolutioni vētris et lienterie. Re. folioꝝ mirte et floꝝ eiuſdē an. ℥. ij. ſeīs maloꝛum granatoꝝ: qd̄ repit in medio floꝛis maloꝝ granatoꝝ. ⁊ coralli albi an. ℥. i. maſticis ⁊ floꝝ ſticados an. ℥. ſ q̄ ſunt ꝯq̄ſſanda ꝯq̄ſſent. ⁊ infundant p̄ noctē in. xv. lib. aq̄ feruētis mane vero bulliāt vſq; ad ꝯſumptiōꝫ medietatis lēto igne. ⁊ colent et in iſta colatura ponāt de ſirupo maſticino ⁊ de ſirupo ſiccaꝝ roſaꝝ aū. ℥. iiij. ⁊ iteꝝ ſimul bulliāt vſq; ad decoctiōꝫ ſirupi. Et regimē eiꝰ ſint p̄dices valde decocte. ſ. vſq; ad diſſolutiōꝫ ſuaꝝ carniū ⁊ pꝰ modū ꝯdiant i taffea ⁊ ꝓpinēt ad cōedēdū. Et ſuſpēdat ad collū pacientis ſmaragdꝰ q̄ deſcēdat ſup ſtōm. q̄m ꝯfert valde.

Albazon qd̄ ē ꝯferēs valde in hac paſſiōe. Re. carne eque. floꝝ granatoꝝ. floꝝ mirte ⁊ maſticis an. ℥. i. folioꝝ mirte ⁊ ſeīs lini. an. aur. v. q̄libet piſtent p̄ ſe ꝓpt̄ groſſitudinē ſube ipaꝝ. ⁊ cribellēt ſubtilr. ⁊ ꝯficiāt cū ſirupo mirtelle. ⁊ ſyrupo riglicie. Et doſis eiꝰ ſit quolibet mane et ſero. a. iiij. aureis vſq; ad. v.

Jrupꝰ ꝯferēs valde ꝯſtipatiōi vētris. Re. ſeīs kartami mirobolanoꝝ citrinoꝝ violaꝝ et riglicie aū. ℥. ſ. mēte. ſ. ℥. maſticis ⁊ zarauꝫ. i. aſtrologie an. aur. xl. Piſtēt q̄libꝫ p̄ ſe. ⁊ ponāt in libs feruētis aq̄ et bulliāt lento igne vſq; ad ꝯſumptiōꝫ medietat; ⁊ colēt ⁊ i iſta colatura ponat. tātūdē zuchari. ⁊ bulliāt iteꝝ vſq; ad ſpiſſitudinē ſirupi. ⁊ detur de iſto q̄libꝫ māe ieiuno ſtō ℥. iij. cū. ix. ℥. aq̄ tepide. Et rege cū regimie lenitiuo. ſicut ſunt carnes caſtratiue et edoꝝ lactantiū. elixe cū oleribus mollibꝰ et lenitiuis. q̄m ꝯfert cum adiutoꝛio dei.

Jrupus ꝯferēs in retentiōe vꝛine. Re. ſeīs citroli cucumeris melonis ⁊ cucurbite mūdataꝝ an. ℥. i. dauci et radicis apij. ⁊ feniculi an. q̄rtā partē. ℥. ſ. ꝯq̄ſſentur q̄libet per ſe et ponātur in. xx. lb. aq̄ feruētis. ⁊ bulliāt vſq; ad ꝯſumptionē medietatis. et coletur et in ipſa colatura ponātur zuchari lb. vi. ⁊ mellis. lb. i. ⁊ iterū bulliant vſq; ad ſpiſſitudinē ſirupi. ⁊ ꝓpinētur de iſto quolibet mane. ℥. ij. cum. ℥. viij. aque calide.

Lectuariū valde vtile huic paſſioni. Re. coꝛticis nobonis ⁊ ſeīm cōium. ⁊ maſticis an. aur. x. paſtinace maſculine. ſkoꝛpionū aduſtoꝝ: lapidis iudaici. ⁊ lapidis ſpōgie aur. v. q̄libet terant p̄ ſe. ⁊ ꝯficiant cuꝫ ſyrupo ſaxifrage. de q̊ dent oī mane. aur. ij. cū ſupꝛadicto ſirupo. Sciēdo q̄ iſtd̄ electuariū nō ſolū ꝯfert in retentiōe vꝛine ſimplr. veꝝ etiā q̄n eſt cā lapidis. q̄m ipm̄ frāgit. ⁊ educit illū cū vꝛina. Et inūgat cū pinguedīe cati q: ꝯfert valde. Et hoc ꝯfectio etiā ſagence. turbētine de q̄libet q̄ntitatē vniꝰ caſtanee. ſi recipiat cū aqua zuchari. ꝓuocat vꝛinā ⁊ lapidē frangit. maxime ſi inūgant. renes. pecten. et ylia. cū p̄dicta pinguedine catti.

Jrupus vtilis valde excoꝛiationi veſice ⁊ ſcabiei. Re. coꝛticis ſubtilis granoꝝ pini et ē illa q̄ eſt inter teſtā durā ⁊ grana munda ⁊ alba ipoꝝ riglicie mūdate. ⁊ roſaꝝ an. ℥. i. piſtent q̄libꝫ p̄ ſe. ⁊ infundant p̄ noctē in lb. xij. aq̄ feruētis. ⁊ in mane bulliāt vſq; ad cōſumptionē medietatis. ⁊ colent foꝛtiter exp̄imēdo. ⁊ in illa colatura ponāt libꝛe. ij. ſirupi de biſſarbaltaū. ⁊ iteꝝ bulliāt lēto igne vſq; ad decoctiōꝫ ſirupi. ⁊ ꝓpinet de iſto omni māe. a. ij. ℥. vſq; ad tres. cū ter tāto aq̄ tepide ad bibēd.

Lectuariū vtile valde in hoc caſu. Re. coꝛticis ſubtilis pinoꝝ p̄dictoꝝ. ℥. i. maſticis et ſeīs ſticados an. q̄rtā ptē. ℥. i. terant q̄libet p̄ ſe. ⁊ ꝯficeant cuꝫ zucharo roſacco. et ſi videret ſpiſſiuꝫ nimis. addat aliq̄d de ſirupo roſacco fcō ex roſis ſiccis. de q̊ oī māe det circit. ℥. ij.

Jrupꝰ optimꝰ ꝯferēs ꝯtra fluxū ſanguis emoꝛroidaꝝ. re. androziri. ℥. ij. folioꝝ mirte et balauſtiarū. ⁊ limature ferri. an. ℥. i. riglicie mūdate ad pōdus oīm piſtent q̄libet p̄ ſe. ⁊ infundant p̄ noctē in. xviij. lb. aq̄ feruētis abſq; limatura ferri. ⁊ bulliāt vſq; ad conſumptionē medietatis. limatura vero ferri ponat in duabꝰ lb. aceti. p̄dicta aūt decoctio colet. et i illa colatura ponāt lb. viij. zuchari et libꝛa. i. mellꝭ et ſilꝭ coq̄tur ad ſpiſſitudinē. Et cū fuerit ꝓpe finē decoctionis. extrahat limatura ab aceto ⁊ ponat in dicto ſirupo et decoq̄t vſq; ad cōplementum decoctiōis. deinde colet de quo det patienti omni mane. ℥. cum aqua calida.

Lectuariū valde vtile in hoc caſu. re. ſucci riglicie. ℥. v. androziri. ℥. v. limature ferri ter madefacte in aceto q̄libet vice p̄ noctē vnā et exiccate. ℥. ſ. terāt q̄libet p̄ ſe et cribellent ſubtiliter. ⁊ ꝯficiant cū ſirupo optimi mellis decocti vſq; ad ſpiſſitudinē. et detur pacienti quolibet mane ieiuno. aur. iiij.

Jrupꝰ optimꝰ ꝯferens doloꝛibꝰ ſpine ⁊ bis ſilibꝰ. re. yreos. lahada. bazarō. i. aſara baccara. eupatorij. qd̄ arabice dr̄ geſſeth panicald. camōille. achil. almalech. i. mellilari an. ℥. i. acharō. ⁊ fodeghēdi ⁊ cāpeſtis an. ℥. ſ. ⁊ ē potiū mōtanū et cāpeſtre. riglicie mūdate. ad pōdꝰ oīꝫ. maſticis ⁊ croci. an. q̄rtē ptē. ℥. i. piſtent q̄ ſunt piſtāda et infundāt in. xi. lb. feruētis aque. ⁊ lb. ij. aceti. Mane vero ponāt ad lentū ignē. ⁊ bulliāt vſq; ad ꝯſumptionē medietatis ⁊ colent. ⁊ i illa colatura addāt lb. viij mellꝭ ⁊ zuchari libꝛa. et iterū bulliant ſimꝭ vſq; ad ſpiſſitudinē ſyrupi. ⁊ detur quolibet mane. a. ij. ℥. vſq; ad. ij. ⁊ dimidiā. cū ter tanto aque calide.

Lectuariū optimū ꝯferēs valde in hoc caſu. re. ianſir. ⁊ ſcemegalbotin. baboneg. i. camōille. an. ℥. i. ſucci riglicie. gariofoli amigdalaꝝ mūdataꝝ et pineaꝝ mūdataꝝ an. ℥. i. terant q̄libet p̄ ſe. ⁊ cribellēt ⁊ ꝯficiant cū ſirupo ſgnzabī. ⁊ q̄ nō p̄nt piſtari. diſſoluāt cuꝫ iſto eodē ſirupo ⁊ ſimul ꝯficiant. ⁊ ꝓpinet de iſto paciēti ab aur. ij. vſq;. ij. et dimidiū. quolibet mane.

Jrupꝰ ꝯferēs valde doloꝛibꝰ ypocūdrioꝝ q̄ veniūt ex flāte ſubtili. q: ſunt q̄ſi itolerabiles. ⁊ cū credit eē in fine. nondū ſunt i p̄ncipio. Et ꝓp hoc neceſſe e medicū eē valde ſolicitū in ꝓuidēdo. ⁊ circa hoc. q: nō ſolū fit in p̄dict; hūoꝛibꝰ veꝝ etiā ex vapoꝛibꝰ ſeu vētoſitate q̄re reſolutiua ſunt ponēda i hoc caſu. fiat ḡ ſirupꝰ iſte q̄ ꝯfert valde i hac paſſiōe. re. floꝝ camōille alchil almelech. i. meli loti. ⁊ coꝛticis cit. feniculi. an. ℥. ſ. ſqnāti. cheſcutha an. ℥. iiij. ſeīs melōis excoꝛticati. ad pōdꝰ oīꝫ. ꝯq̄ſſent oīa ⁊ ponāt i. xx. lb. aq̄ feruētis p̄ noctē vnā. mane v̊o bulliāt vſq; ad ꝯſumptiōeꝫ medietat; ⁊ in illa colatura ⁊ addāt libꝛe. x. mellꝭ mūdi ſpumati. ⁊ bulliāt vſq; ad cōſumptiōem decoctiōis. ⁊ ꝓpinēt oī māe ieiuno ſtō. ℥. ij. cū ter tāto aq̄ tepide. Et regat cū turturibꝰ ⁊ auibꝰ p̄uis iūoꝛis i taffea.

Roax laborabat

Albazon ꝯferēs huic cauſe. re. granoꝝ pini mūdatoꝝ. ℥. v. auellanaꝝ mūdataꝝ. ℥. ij. ſucci ligricie maſticis gariofoloꝝ et feniculi an. aur. iiij. terāt q̄libet p̄ ſe et cribellēt ⁊ ꝯficiāt cū ſirupo de coꝛticibꝰ citri i optimo. ⁊ dent oī mane. aurei q̄nq; cū aqua calida.

Jrupꝰ optimꝰ ꝯferēs colericis febꝛibꝰ. re. capilloꝝ veneris ſeīs melōis ⁊ cucūis. ſandali ⁊ eupatoꝛij. an. ℥. i. floꝝ nenufaris ⁊ violaꝝ. an. ℥. ſ. maſticis aur. ij. q̄ ſunt ꝯq̄ſſanda ꝯq̄ſſent. ⁊ īfundant in lb. xx. feruētis aque. p̄ noctē vnā. Mane autē bulliant lēto igne

vſq; ad ꝯſumptionē medietatis. ⁊ colent̄ ⁊ in illa colatura ponant̄ libere. v. zuchari. ⁊ lb. i. aceti. ⁊ māne et tamarindi. añ. ℥. iij. ⁊ decoquātur vſq; ad ſpiſſitudinē ſyrupi de quo oī mane dent̄. ℥. ij. cū. viij. ℥. aq̄. Et regimē eius ſit aq̄ ordei infrigidata. ⁊ abſtineat ſe a reb⁹ dulcib⁹. Et ſi cōqueret̄ patiēs de ſiti. infrigidet̄ aqua ordei cū niue. vel ponēdo eā in puteo. et propinet̄ ad bibendū.

Syrupus cōferēs ſinoche. fiat prīo flōmia euacuando de ſanguie q̄ſi ad ſincopiz. poſtea propinet̄ de iſto ſyrupo. Re. flor̄ nenufaris. ⁊ violar̄. ſandali. an. ℥. i. piſtent̄ ſandalū et ponāt̄ oīa in. vj. libris feruētis aque ꝑ noctē vnā. Mane vero bulliāt vſq; ad cōſumptionez medietatis. ⁊ colent̄ ⁊ in illa colatura addat̄ libra aque cucumeris ſarraceníci. qui dicit̄ arabice dulla. ⁊ libre ij. zuchari. que bulliāt ſimul ad ſpiſſitudinē ſirupi de quo dent̄ patienti oī mane. ℥. cū quinqꝫ tāto aq̄. ⁊. ℥. i. agreſti. Et iſte ſyrup⁹ valet nō ſolū ſinoche. ver̄ etiā omnib⁹ febrib⁹ colericis. Regimē autē iſtor̄ ſit aq̄ ordei infrigidata in puteo. ⁊ mica panis pluries abluta cū aqua decoctiōis cucumeris ſarracēici et citroli. addēdo aliqd aceti ⁊ infrigidet̄ in puteo. et de iſta mica ſic preparata. dent̄. ℥. ij. Cognoſcēdo ꝙ ſi dederis vel ꝓpinaueris paciēti ſinoca aliqua calida actu. inde nō modicū recipiet nocumētū. qr̄ nūq̄ꝫ erit qetus. qr̄ ei oīa ſunt infrigidata in puteo vl' in niue exbibēda. De febrib⁹ autē ꝯpoſitis loq ad pn̄s ꝑtermitto eo ꝙ nō cōuenit huic tractatui de ſingulis ꝑticulariť determinare. Sꝫ ꝯpoſitionē ſyropor̄ facere poteris ꝓut cognoueris cōuenire ipſar̄ cōpoſitionibus.

Syrup⁹ vtilis febrib⁹ flāticis. Re. yreos ⁊ radicis apij. ⁊ radicis dauci. nanogcha. ⁊ chaſſcē. añ. aur. x. cētauree minoris et zabada. an. aur̄. iiij. ꝯq̄ſſentur q̄ ſunt ꝯq̄ſſanda et ponant̄ in. xij. libris feruētis aq̄ ꝑ noctē vnā. Mane vero bulliāt lento igne vſq; ad ꝯſumptionē medietatis. ⁊ colent̄ et in illa colatura ponāt̄ mell' ⁊ zuchari. an. lb. iij. ⁊ decoq̄t̄ vſq; ad ſpiſſitudinē. de quo det̄ paciēti oī mane. ℥. cū. ℥. ix. aq̄ tepide. Et regimen ei⁹ ſit panis optime fermētat⁹ infuſus in iure pullor̄ l' ꝑdicū aut turtur̄ ꝑfecte decoctor̄. Et qn̄ ſitit det̄ ei de ſirupo ℥. 5. cū. ℥. vi. aq̄ ad bibendū. et erit quiet⁹ dn̄o concedēte

Electuariū aptū huic intentiōi et cauſe Re. corticis citri decocti in aqua tādiu donec ablata ſit amaritudo ab eis et piſtent̄ optime donec diſſoluāt̄. ad modū electuarij addēdo paulatiue de zucharo albo ⁊ duro ſꝑ piſtādo ⁊ incorꝑando ſil'. ita ꝙ ſit pl⁹ q̄ꝫ in duplo de zuccharo. et de iſto electuario indifferēter recipiāt̄ oi hora aur̄. iiij. ad modū fructus.

Syrupus ꝯferēs febrib⁹ melācolicis Re. flor̄ lingue bouine. yreos. an. ℥. ij. flor̄ camomille. radicis tamaricis. an. ℥. i. iuiube. ℥. iiij. ſēis melonis. ℥. 5 radicis caparis q̄rtā ꝑtē. ℥. 5. maſticis aur. ij. Conq̄ſſent̄ oīa hec et infundāt̄ in. xviij. lb. aq̄ feruētis. mane v̄o bulliant lento igne vſq; ad ꝯſumptionē medietatis. ⁊ colent̄ et in illa colatura ponant̄ mellis zuchari. ſucci pomor̄. et ſucci granator̄ dulciū. an. libras. iiij. ⁊ reponāt̄ ad ignem lentū ⁊ bulliāt vſq; ad ſpiſſitudinē. de quo ꝓpinēt̄ omni mane. ℥. ij. cū aqua tepida. Et regimē ei⁹ ſit panis bn̄ fermētatus cū taſſca. alba vel viridi. dimittēdo oīa acetoſa.

Electuariū aptū ⁊ cōferēs valde in hoc caſu. qd̄ cōedi oꝫ indifferēter ſicut fruct⁹. Re. electuarij pomorū lb. i. cui addes flor̄ camōille ⁊ maſticis an. exagia. iiij. ſucci riglicie. ℥. ij. terant̄ q̄libet ꝑ ſe ⁊ incorꝑentur cū electuario ꝑdicto de quo ꝓpinet̄ ad modū fruct⁹ oī mane a. iiij. vſq; ad. vi. aureos. Cognoſcendo ꝙ febris colica qn̄ eſt extra vaſa: fit cū rigore magno. ⁊ intēſo calore. donec euaporet̄ et recedit calor. ⁊ poſt receſſum videt̄ remanere ſicut ſanus. ⁊ ſic incircuitu vadit et recedit de tertio in tertiū diē. donec ꝯſumit̄ et reſoluit̄ humor. ⁊ ſan⁹ inde efficitur. Sꝫ illa q̄ eſt intra vaſa oīno efficit̄ ſine rigore. ſꝫ eſt cū inqetudine ⁊ anguſtia valida ⁊ intēſo labore vſq; ad finē Febris autē que fit ex melācolia naturali videlꝫ ex fece ſanguinis cū eſt intra vaſa: eſt hn̄s paroxiſmos tn̄ ſine rigore. et nō remanet mūd⁹ neq; ſic ut ſan⁹. nec recedit pro maiori ꝑte abſq; beneficio et conſilio ꝑfecti medici.

Curationes podagricor̄.

Scire debes ꝙ aliqua podagra eſt q̄ fit ex hūore acutiſſimo. ⁊ aliq̄ q̄ fit ex hūore nō tā acuto. et q̄daꝫ q̄ fit ex flāte. ⁊ aliq̄ q̄ fit ex melācolia. Et flōmia ē cura general' ꝯferēs oīb⁹ ſuis ſpēb⁹. ſpālr̄ qn̄ patiēs fuerit ſuꝑrepletus. Attēde ꝙ ſi fuerit ex acuitate hūor̄. ponere debes ſuꝑ pedes epithima factū ex flore camōille et roſar̄ et farine ordei. an. ꝑtes eq̄les. piſtent̄ q̄ ſunt piſtanda. ⁊ cribellent̄ et cōficiant̄ cū aqua roſacea et ſuꝑ ponāt̄ pedibus Si vero dicta podagra fuerit ex flāte ꝑone deſuꝑ emplaſtrū factū ex farina ordei et cinere cipreſſi q̄r̄ ꝑtes ſint eq̄les madefactū cū aqua tepida. ⁊ ſupponat̄. qm̄ ꝯfert valde. et nō ſolū pedib⁹. ver̄ etiā qn̄ tumor fit in crurib⁹ manib⁹ et pedib⁹. cū mollicie ita ꝙ cedit digito qn̄ ꝑmittit̄. Podagre v̄o q̄ fiūt ex melācolia ponāt̄ ſuꝑ pedes eor̄. hec. Decoquātur oua cū corticib⁹ ſuis in aqua vſq; ad duriciē ꝑfectā. et accipe vitella eor̄. et tantūdē flor̄ camomille. et farine ordei. et fiat emplaſtrū cū aqua tepida ⁊ ſupponatur.

Syrupus ꝯferēs ſciatice ⁊ podrage Re. floris camomille ſqnāti. ſpice. nardi. yreos. ſēis melois. ⁊ panicald. et ē ſpēs yringorū añ. ℥. i. ꝯq̄ſſent̄ q̄ ſunt ꝯq̄ſſanda. ⁊ infundāt̄ ꝑ noctē. i. i. xx. lb. aq̄ feruētis. māe vero bulliāt vſq; ad ꝯſumptiōꝫ medietatis et colēt̄. et i illa colatura addāt̄. lb. v. mell'. ⁊ lb. i. zuchari. ⁊ lb. i. oximellis. ⁊ iter̄ bulliāt vſq; ad ſpiſſitudinē. de quo dent̄ omni mane. ℥. ij. cū ter tanto aq̄ tepide. ⁊ liberabit̄ cū adiutorio dei. Regimē autē ei⁹ ſit panis bn̄ fermētat⁹ cū auib⁹ ꝑuis neoris ꝑparatis in taſſca vel i patell'. aut aſſatis in veru. Et inūgat̄ locus cū oleo roſaceo. ⁊ anetino et camōillino. ⁊ pinguedine anatis ⁊ oleo iaſemio. q̄r̄ ꝑtes ſint eq̄les. Et confert cū adiutorio dei. Et ſufficit ad pn̄s cū laude dei.

Tractatus rabi moiſi abēmaimō quē ſoldano babilonie tranſmiſit.

Poſtq̄ꝫ ad man⁹ mirami ſeruitoris moiſi yſraeliti cordubini ꝑceptū pricipis ac honorati regis peruenit. cui de⁹ glioſus honores ſuos augmentare. atq; creſcere dignet̄. qui mihi trāſmiſit ꝑ q̄ndā ſuū nūciū. ſcꝫ ut ſibi ſcribere deberē regimē tale. cui ſecure ⁊ abſq; dubitatiōe aliq̄ poſſit adherere. de curis egritudinū q̄ nouit ipſi meo dn̄o ſuꝑuenerūt. cui de⁹ dignet̄ ipſas ⁊ oēs alias egritudines ab ipō elōgare. ⁊ ſanitatē ꝑfectā cū eodē tpe vite ſue ꝑmanere. Mihi quidē remēorauit dict⁹ nūci⁹. ꝙ dominꝰ me⁹ reuerēd⁹ ꝯq̄rit̄ de duricia et ſtipticitate ſue nature. intantū ꝙ nō pōt aſſellare. niſi cū ſtudio valido. duricia ⁊ labore. Et ꝙ innouata eſt eidē melācolia. et cogitationes male ⁊ qd̄ appetit eē ſolitari⁹ ⁊ timꝫ mori ⁊ dixit mihi iterū ꝑnoiatus nuncius ꝙ debilitatus eſt ſtomach⁹ eius talr̄ qd̄ cib⁹ corrūpit̄ in eodē. abſq; ꝑfecta et ꝯpleta digeſtione Quare ſuꝑ his. iiij. ordinaui tractatus.

Tractat⁹ ꝑm⁹ de regie ſanitat̄ oīm hoīm. ſub breui logo ꝯpilat⁹. Scd̄s de regie egrotātiū qn̄ n̄ ꝑūt medicū repire. vl' nō inueniūt ꝑfectū ⁊ doctnatū. Terti⁹ de regie dn̄i ⁊ cor̄ accn̄tib⁹ ꝓut mihi ꝑ ſuū ſignificauit nūciū. Quart⁹ ē cap. gnāle ꝯueniēs atꝫ vtile ſais ⁊ eḡs oīb⁹ tpib⁹ ⁊ locis

Et nō iꝓpꝑet̄ mihi ab aliqb⁹ ſi aliqd dicitur⁹ ſum i hoc tractatu de his q̄ i alijs tractatib⁹ ⁊ locis rememoraui. eo ꝙ q̄libꝫ tractat⁹ ſit ſꝫ exigētiā ⁊ req̄ſitōꝫ q̄rētis. aut ſm̄ intētōꝫ efficiēt̄ ⁊ ſuꝑ hoc a dn̄o excelſo ⁊ glioſo iploro auxiliū ⁊ iuuamē.

Tractat⁹ prim⁹ de regimine ſanitatis oīm hoim ſub cōpendio et breuitate.

Intētio nr̄a i hoc tractatu ē. remēorare vias leues atq; faciles ad mēorie recōmēdatōꝫ. Et exercere hec q̄ dictur⁹ ſuꝫ erit magne vtilitat̄ atq; ꝓfect⁹ i ꝯſuatiōe ſaitat̄ Et hic tractat⁹ ē ſm̄ ſentētiā magnor̄ medicor̄. Dicī ypocras ꝙ ꝯſuatio ſaitat̄ exiſtit in elōgādo ſe a mlta repletiōe ⁊ a ſuꝑfluo labore: vide ḡ quō poſuit ypocras ꝯſeruatiōꝫ ſaitat̄ i iſtis duab⁹ vijs. videlꝫ ut q̄libꝫ ſe abſtineat a

superflua ꝛ nimia repletione. et etiã a tali excessu exercitij et
laboris ꝙ possit cibũ corrũpe et digestionẽ impedire. qñ
qñ aliquis tñ comedit aut bibit. ꝙ faciat superflue ex neces
sitate sequit̃ inde extẽsio. Et scitũ est ꝙ qd̃libꝫ mẽbrorum qñ
extendit̃ vltra debitũ soluit̃ ipi⁹ ꝯtinuitatis. ꝛ iñ debili
tat̃ virt⁹ ei⁹. Quare cũ stomach⁹ in tali dispõe existit. debi
litat̃ virt⁹ ei⁹ intãtũ. ꝙ nullo mõ pfectã p̃t digõem exercere
ꝛ accidit dolor in eo. ꝛ debilitas mot⁹ ipi⁹ ꝛ marie cũ potat
aquã multã p⁹ repletiõꝫ. vñ ĩpossibile ẽ qn accidat ei vna
ex istis rebus. videlicet aut ꝙ corrũpitur digestio tali mo
do ꝙ inde potest ad mortẽ puẽire. Et si corruptio fuerit re
missio atqꝫ minor predicta. efficiet̃ infirm⁹ sed liberabit̃ cũ
bono regimine et cõueniẽti. Et adhuc potest esse leuior di
gestio mala intantũ. ꝙ sustentabit̃ patiẽs absqꝫ eo ꝙ per
ueniat ad egritudinẽ. sed cũ labore. Species autẽ male di
gestionis diuersificãtur fm diuersitatẽ specierum ciborum. ꝛ cõ
plexionũ et etatũ. atqꝫ fm preparationẽ mẽbrorum. ad recipiẽ
dũ egritudines. ¶ Certissime cogñscẽdo ꝙ si digestio mala
vel corrupta facta fuerit in stomacho. impossibile est ꝙ bo
na fiat in epate vel in ceteris mẽbris. Et dicit similiter ga
lie. qđ qui cupit se ab egritudinib⁹ ꝯseruare. custodiat toto
posse ne malã faciat digestionẽ. ꝛ ut nõ moueat se motu la
borioso vel superfluo post cibũ. ꝛ hac de causa medici cõcor
dant. Et generaliter dixerũt ꝙ qui vult in sanitate perma
nere studeat surgere añ sacietatẽ cũ aliquo appetitu a mensa
abstinendo se oĩno a tensione ꝛ superflua repletiõe stomachi
Itẽ adhuc oẽs sapientes medici dicũt. ꝙ ex sumptiõe ma
li cibi in modica q̃titate. minus sequit̃ nocumentũ: q̃ꝫ ex
receptione boni ꝛ pfecti in quãtitate superflua atqꝫ magna.
Eo ꝙ quãdo aliquis recipit ex cibo nõ bono aut malo in
modica quãtitate. in stomacho ꝛ in epate digerit̃ digestio
ne cõpleta et pfecta. tum ꝓpter delectationẽ ipsi⁹. aut q: ca
lor et virtus p̃ualet. ꝛ dñatur supra illud modicũ. ꝛ intan
tũ. ꝙ id qđ ex illo puenit ad mẽbra recipit̃ et conuertit̃ ab
ipsis. ꝛ assimilat̃ in sui nutrimẽtũ optime ꝛ pfecte. ꝛ si qd
ex ipso superfluũ remanet est modicũ valde. vnde a virtute
expulsiua ipsorum faciliter expellit̃ ab eisdẽ. quare ex hoc non
ꝓuenit nocumẽtũ. ꝛ si qđ acciderit est leue ꝛ ĩpceptibile ꝙ
nõ cognoscit̃ vel curat̃. Qui autẽ saturat̃ superflue. q̃uis ex
optimo pane et pfecto. ꝛ nobilissimis carnib⁹ ꝛ pfectissime
preparatis. nõ potest bonã facere digestionẽ nec laudabilẽ.
Et hanc cautelã medici habuerũt qñ ꝓhibent ne aliqs cu
piens sanitatẽ suã cõseruare. recipiat fercula multa in vna
mẽsa. qñ ex vno ferculo nõ potest tantũ saturari: ꝙ iñ va
leat ad nocumẽtũ de quo sit curãdũ puenire. Sciendũ fm
ꝙ diuersificant̃ cibaria. diuersimode variat̃ digestio. fm na
turã vniuscuiusqꝫ cibi. Ergo quicũqꝫ cupit suã sanitatem
cõseruare studeat comedere in tpatis horis diei. ꝛ taliter
cõedat ꝙ stomach⁹ iñ nõ recipiat extensionẽ nec grauamen
ꝛ cõedat cibaria cõueniẽtia sue nature. intantũ ꝙ nõ deue
niat ad eructationẽ putridã vel corruptã. neqꝫ ad sitiꝫ. et ꝙ
sentiat post cibũ leuitatẽ. ꝛ ꝙ cibaria sua talia existãt: qđ p
maneat mollis ꝛ salubris nature. Et istđ regimẽ toto pos
se pseueret. Si autẽ aliqñ incũbit necessitas cõedere in ho
ris calidis. minuat̃ de quãtitate. eo ꝙ virtus digestiua in
tpe tali ꝛ hora debilis existit ꝓpter sparsionẽ naturalis ca
loris ad exteriora. Et qñ infrigidat̃ aer. addat̃ et multipli
cet̃ de quãtitate. q: virtus digestiua tunc tpis fortificat̃ et
vigurat̃. ꝓpter coadunationẽ et cõstrictiõem innati calo
ris ad interiora ꝛ cõstrictiõꝫ pororum. Et dico vobis dñe
reuerẽde in veritate. ꝙ si qs regeret se eo mõ quo regit aĩal
suũ qđ equitat. euaderet a multis ꝛ diuersis egritudinib⁹
qñ nõ repit̃ homo q nõ ꝓpinet suis equis annonã sp et
oĩbus horis cibãdi in tali ꝓportiõe. fm ꝙ cogitare ꝛ scire
põt qđ possit digerere atqꝫ ferre cõpetẽter sine difficultate
et labore. Quia bñ scit qlibet ꝙ si inordinate cibaret̃ vel su
perflue aut fatigaret̃ vltra debitũ ꝛ inordinatis horis ꝙ in
firmaret̃ sine dubio. qđ non faciũt in seipsis. Et sit qlibet
attẽtus in suis motib⁹ exercẽdis. qñ est radix maxime in
cõseruatiõe sanitatis sue. ꝛ in plurib⁹ egritudinib⁹ expellẽ

dis. Etiã dixit nobilis ypocras. ꝙ q vult suã sanitatẽ con
seruare. vtat̃ exercitio: sed tali mõ ꝙ nõ pcipiat dolorẽ in su
is mẽbris. nec grauamen superfluũ vel intẽsum. Sciẽdo ꝙ
nõ repit̃ res in mũdo que possit motui ꝛ exercitio ordina
to equipari. eo ꝙ ex motu excitat̃ ꝛ augmentat̃ calor natu
ralis in oĩb⁹ mẽbris. Et nõ est corp⁹ alicui⁹ hoĩs in quo nõ
multũ multiplicẽt̃ superfluitates aliq̃ ꝛ generent̃ q̃uis cõe
dat tpate ꝛ cibaria optima ꝛ pfecta. nedũ in faciẽtib⁹ cõtra
riũ: que sumũt̃ exercitio ꝛ motu ordinato. Et expellit̃ etiã
nocumentũ ex motu ꝛ labore qđ accidit ex malo regimĩe fa
cto in maiori pte hoĩm. Et scitũ est qđ mot⁹ nõ sunt eq̃les.
q: aliqui sunt graues ꝛ alij fortes. et quidã existũt debiles
Motus autẽ grauis est ille cui fortiter anhelitus pmuta
tur. cũ anxietate et ille qui fortior huic existit. noiatur labo
riosus atqꝫ grauis. debilis vero nõ inducit pmutationeꝫ
vel alterationẽ in corpore. Et optimũ quidẽ est in cõserua
tione sanitatis exercere atqꝫ agere motus leues et nõ labo
riosos. et nõ est cõueniens vti exercitio nisi facta ꝛ cõpleta
digestiõe. Et post expulsionẽ superfluitatũ prime et scđe di
gestionis videlꝫ ꝛ stercoris et vrine. neqꝫ debet fieri mot⁹
in forti calore. vel in superfluo frigore. Mot⁹ cõuenientes
sunt in mane post exitũ a somno et cõpleta digestiõe. ꝛ fa
cta expulsione dictarum superfluitatũ. s. stercoris et vrine. Di
xit galie. in regimine sanitatis ꝙ quẽadmodũ exercitiũ est
cõueniens ante cibũ. ita nociuũ est valde post cibũ. ꝛ spe
cialiter post superfluã sacietatẽ. Sciẽdo ꝙ mot⁹ laciis super
fluũ. ꝛ coitus et balneũ post cibũ. sunt oĩa magis nociuĩti
ꝛ specialiter illis qui habẽt venas strictas naturalr. q: illi
sunt qui recipiũt et recipe possunt ex talib⁹ multa nocumẽ
ta. Tamẽ sine nocumẽto põt quilibet se mouere. ambulã
do tantũ q̃tum sua dom⁹ in longitudine extendit̃. ad hoc
ut cibus descendere possit facilius ad fundũ stomachi vbi
digestio naturaliter celebrat̃. Et somn⁹ est ex reb⁹ q̃ multũ
adiuuãt digestionẽ. ꝛ maxime in illis qui assueti sunt dor
mire in die ¶ Et de meliorib⁹ et vtiliorib⁹ reb⁹ in regimĩe
et cõseruatione sanitatis. est: nõ addere cibũ cibo donec pri
mus sit digestus. ꝛ nõ comedere nisi post naturalẽ appeti
tuꝫ. neqꝫ bibere debet nisi rõnabiliter sitiret: qñ multoti
ens q̃ꝫplures hoĩes paciunt̃ sitim. ꝛ famẽ mendosaꝫ. ꝛ in
naturalẽ. q̃ fames specialiter erit ex humore malo et mor
dicatiuo q mordicat orificiũ stomachi. ꝛ inde ꝓpereat̃ fames
cui nullaten⁹ est satisfaciẽdũ. Et scias qđ bibere aquã post
cibũ est vna ex reb⁹ que multũ destruũt digestionẽ. nisi fue
rit assuetus in mẽsa anteq̃ꝫ comedat. ꝛ infra cibũ nõ bibat
nisi aquã simplicẽ sine aliqua admixtione. Et de modis et
ordinib⁹ ꝯseruationis sanitatis. est expellere superfluitates
in oĩ hora et tpe inq̃ꝫtuꝫ põt absqꝫ retentiõe ipsarum. Et nõ
presumat quis comedere. nec balneũ intrare. nec coire. aut
dormire. seu aliqđ iter incipe. vel aliquẽ motũ grauẽ face
re. nisi prius dictas superfluitates toto posse conet̃ expelle
re. Et postq̃ꝫ fecerit aut cõpleuerit aliquã ex dictis quinqꝫ
actionib⁹. similiter agere studeat illđ idẽ. hoc est tẽptare di
ctas superfluitates expellere. Et de ordinib⁹ similr ꝛ cõueni
entib⁹ rebus in cõseruatione sanitatis. est. ut quilibet sci
at et cognoscat naturã vniuscuiusqꝫ specierũ ciborum. Et de
his et sup his q̃ꝫ plures medici diuersos atqꝫ varios edi
derunt libros. eo ꝙ est ex rebus magne necessitatis in arte
medicine.

Explicit liber Auenzoar.

aaron fedeg hendi .i. folium metum
artenam .i. stolopeō

akteel amelech .i. melliloti

babonegi .i. camilla
beren jeme rhi zimin jan

citrag .i. capsia
rysbaralbex .i. rapsicia
rothgemi .i. ja altea

darsem .i. cinnamomum nigrum adsifez

gafferi .i. eupatorium

hojnep .i. jumba

kasim [illegible]

labada basaros .i. asara bacara vel asarg
nahana .i. menta
nanorthia .i. ameos
marzanzus .i. maiorana merzazur

olinarda .i. pollicaria

paniculo .i. piper nigrum

raxinees .i. fustis vel deraxinees

sedeg .i. folium indum

tiumen .i. fenu

zerajarey .i. pimola

Colliget Auerroys.

Aueroys fuit post auenzoar ut [illegible]
[illegible] de his que egrediuntur corpus que [illegible] [illegible]
Aueroys [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] posterior eo

¶ Incipit liber de medicina Auerrois: qui dicitur colliget. ⁊c̄.

QUando ventilata fuit super me volūtas pernobile pꝛeceptum ex parte nobilis dn̄i Audelach Sempse a mirel momini de marocho pꝛo cōsilio suoꝛuz pbox Auosait et Auenchalit: ⁊ pꝛecepit mihi cōpilare vnū libꝛū in quo cōtineretur tota scientia medicinalis in arabico affirmaret ⁊ iudicaret intentiones pꝛiox auctoꝛū que eax essent retinende ⁊ que dimittende: tūc declinaui virtutes meas ad suū pꝛeceptū: ⁊ augmētaui eas ad suū seruitiū: ⁊ cōpilaui istū libꝛū vniuersalē: ⁊ vocaui nomē suū colliget: eo ꝙ incepi i eo oꝛdinē doctrine a reb⁹ vniuersalib⁹: ⁊ ab illis pꝛocedā quousqꝫ deueniā ad particularia sicut fit in doctrina triū specierū compositionū: ꝓm quod est declaratū supꝛa pꝛimo phisicox: ita feci in isto libꝛo ꝙ ego pꝛimo consideraui compꝛehendere vniuersales regulas huius scientie: ⁊ postea intendōire ab illis ad membꝛa sua: ⁊ ad partes suas in vno alio libꝛo quē cōponam si placebit deo: ideo vocaui ipsuz colliget. ¶ Adhuc elegi in oꝛdine huius libꝛi aliū oꝛdinez ꝗꝫ elegerint alij auctores in suis libꝛis: ⁊ iste est ille oꝛdo qui est magis ꝯueniens in doctrina hui⁹ scientie. Et scias ꝙ aliquis nō poterit stare super finē huius libꝛi: nec intelligere maioꝛē partem eius: nisi ille qui legerit tm̄ in logica ꝙ ipse possit ad minus cognoscere modos triū demonstratiuuz. Ad hoc necesse est ꝙ ipse sit de illis qui vsi fuerint aliquid scire in radicibus naturaliū scientiarū. Et si nō erit de aliquibus istox non solum erit pꝛiuatus a certitudine intentionis huius libꝛi ⁊ ab vtilitate eius: sed eueniet ei ab eo magnū nocumētū: eo ꝙ eum abbominabit̄ ⁊ despiciet. Et quando abbominabitur istum: scias ꝙ abbominabitur veritatem huius scientie. Et diuisi eū in septem partes: ⁊ quālibet ei⁹ partem posui pꝛo vno libꝛo. Et non expectes a me ꝙ ego diuidam partes suas ad numeruz capitulox: neqꝫ ꝙ appꝛopꝛiet vnicuiqꝫ rei casum per se: quia in illa re vanagloꝛiati sunt sapiētes hyspanie andalurij: ⁊ maioꝛ ps pꝛeteritox auctoꝛum. Sed pater philosophie non vana gloꝛiatus fuit in faciendo hoc in maioꝛi parte libꝛox suorū. Et foꝛte ꝙ induxit eos ad faciendū hec fuit debilitas discretiue scholariū. Sed ille qui habebit virtutez discretiuā sanam: cognoscet in vnoquoqꝫ libꝛo differentias rerū pꝛimas ⁊ secundas: ⁊ diuidat vnuz rem ab alia ꝓm ꝙ videbitur ei magis conueniens in oꝛa legendi: ⁊ qui voluerit diuidere eos ab paruas partes vel ad capitula faciat ⁊ nominet ea sicut vult.

¶ Capitulū de distinctione libꝛoꝛum.

PRimus liber tractat de anotomia: ⁊ non multiplicabo in eo: eo ꝙ non ꝓmitto dicere rem nouaz que nō sint dicta ꝑ alios auctoꝛes: ꝙ pꝛomitto facere in alijs libꝛis: quia in eis renouabo verba ꝗ non sentierūt antiqui medici ⁊ qui ante me transierunt: ⁊ pꝛobabuntur a radicibus scientiarū naturaliū. ¶ Secundus liber nominatur liber sanitatis: in isto diffiniet̄ sanitas vera diffinitione: ⁊ narrabit complexionē ⁊ cōplexiones omniū membꝛox consimiliū ⁊ officialiū: ⁊ narrabit oēs operationes eox. et per quā viam habent agere eox operationes: ⁊ pati suas passiones. Et narrabit omnes species sanitatis cuiuslibet membꝛi ꝑ omnes causas ꝗtuoꝛ. Et narrabit omnes species virtutuz coꝛpoꝛis humani et quid sint ⁊ quot sint: ⁊ sitū earū ꝓm sentētiā Arist. ⁊ G. bꝛeuiter. Et in isto loco cadet membꝛa disputationis super duo spermata ꝙ eox est pars embꝛionis: ⁊ ꝙ non: et cuius loco ipsa stant embꝛioni an per materiam an ꝑ foꝛmā. Et narrabit de virtute pꝛimi motoꝛis qui est in coꝛpoꝛe motu voluntario: quid est ⁊ vbi est situs eius. an in neruo. an in lacerto. Et narrabit de motu pectoꝛis ꝙ pulmonis ⁊ diuisionē que cecidit inter auctoꝛes pꝛioꝛes super sententiam. G. ⁊ remouebit dubia. Et narrabit bꝛeuiter naturam aeris temperati. Et de natura quattuoꝛ temporum anni: ⁊ qualis temperantia est illa que dicitur in vere. ¶ Tertius liber dicitur liber egritudinū: ⁊ ibi diffinietur egritudo: ⁊ narrat species egritudinū simplicium. Et membꝛa consimilia ⁊ officialia: ⁊ ponit in vnoquoqꝫ eox oēs quatuoꝛ causas vniuersales: ⁊ etiaz de particularib⁹. Et postea narrat omnes species egritudinū compositarū que sunt in membꝛis. Et ponit causas earū ꝓm istā eandem viam pꝛedictā. Et narrat omnia accidentia que superueniunt sup eox operationes in diminutione aut in debilitate. Et ponit causas istarū rerū pꝛolixe: ⁊ in isto loco cadit diffinitio doloꝛis: ⁊ que sunt cause eius ⁊ quot: ⁊ hic addimus verba super sententiā. G. in hoc multū necessaria. Et narrat oīa accidentia sensuum ⁊ virtutuz: ⁊ ponit causas ꝓm sententiā Aristo. ¶ Quartus liber nominat̄ liber signoꝛū: ⁊ narrat omnes signox species significātiū supꝛa sanitatē cuiuslibet membꝛi per se in membꝛis consimilibus ⁊ officialibus ex parte oppositionū eoꝛū. Et narrat super oēs species signox significantiū sup omnes egritudines cuiuslibet membꝛi per se. Et signa accidentiuz eox ex parte opōnuz ipsoꝛū ꝓm sententiā Aristo. Et hic cadit diffinitio signi. Et narrat signa dominij cuiuslibet humoꝛis in coꝛpoꝛe hominis ꝓm complexionē pꝛopꝛiam naturalem tali coꝛpoꝛi: ⁊ narrat signa cuiuslibet egritudinis ⁊ cuiuslibet accidentis que superuenit coꝛpoꝛi ex causa aeris circūdantis ꝓm dictū. y. Et narrat viā signoꝛū significantiū sup egritudines magnas ex parte paruax anticipantiū: aut ex parte accidentiū: ⁊ narrat signa significātia super sanitatē ⁊ super egritudinem vniuersalē ⁊ particularem ex parte pulsus ⁊ vrine: ⁊ narrat signa significantia sup egritudines que cōtinent totū coꝛpus: sicut febꝛis ⁊ similia: ⁊ dat causas earū: ⁊ incipit a febꝛe diei: ⁊ narrat oēs modos crisis ⁊ veros ⁊ falsos: bonos ⁊ malos: ⁊ tempoꝛa earū ⁊ causas earū esse ⁊ dies earū esse: ⁊ eax pꝛiuationis. Et hic reddit̄ causa quare medici dicunt ꝙ si etiam veniat crisis in diebus cōuersionis ipsa est vera apud eos dūmodo veniat in die cretico conuenienti illi egritudini: ⁊ hic cadit inquisitio si stelle sunt cause in opōnib⁹ coꝛpoꝛū inferioꝛū aut non: ⁊ si sunt causa vtrū sunt causa ꝓpinqua vel remota. ¶ Adhuc inquirit̄ si astronomia est necessaria scientie medicinarū an non. Et narrat signa crisiū ex ꝑte rei exeūtis a coꝛpoꝛe: aut ab eo ꝙ videt̄ ab opōnib⁹ coꝛpoꝛis egri. Et narrat signa significantia super quālibz egritudinē membꝛox interiox. Et narrat signa significātia sup egritudinē ex parte rei exeūtis a coꝛpoꝛe ex situ accidentali ⁊ naturali. Et ponit differentias que sunt inter fluxū que accidit ꝑ egritudinē materialem que supueniat vni mēbꝛo aut pl's ꝗꝫ vni: ⁊ fluxū qui accidit ꝑ egritudinem vniuersalē que superuenerit membꝛis. Et enarrat opinionem plurimox qui transibāt de vna medicina ad aliā in medicatione alicui⁹ egritudinis. Et quia pꝛobāt diuersas medicinas sup eandez egritudinē: ⁊ hic exemplificabo exempla cōuenientia: ⁊ sententiabo super sentētiaz cuius est. Et enarrat omnia signa ꝑ que certificatur nobis in egritudine cuiuslibet membꝛi: que earū est materialis ⁊ ꝗ non: et ista res est multū declaranda: eo ꝙ est multū necessaria ad cognoscendū medico. ¶ Quintus liber nominatur liber medicinax ⁊ cibox. In pꝛimis diffinietur qd est cibus: ⁊ quid est medicina ꝓm sniam Aristo. ⁊. G. et narrabo naturā cuiuslibet istox: ⁊ eox vniuersalem opōnē in coꝛpoꝛe humano et etiā particularē: ⁊ ꝑ quez modū operant̄ in coꝛpoꝛe: ⁊ numerū suarū pꝛincipaliū virtutū: ⁊ que ipsarū operatur per se ⁊ que per accidens: ⁊ que virtus earū est appꝛopꝛiata solū vni membꝛo: ⁊ que pl's ꝗꝫ vni: ⁊ que sunt illa membꝛa. Et narrat quas opationes ipsa facit ex parte qualitatꝫ: ⁊ quas ex parte materie: ⁊ ꝗs ex parte foꝛme specifice: ⁊ ponit causam istox scd̄m sentētiā Aristo. Et narrat quō dicunt̄ cibus ⁊ medicina temperati et distemperati scd̄m Arist. Et narrat que via est

magis vera in cognitõe coꝝ: an via sillogisimi demõstrati
onis: an via experimẽti ⁊ si solũ vnũ sufficit in arte: aut si
ambo sunt necessaria. Et narrat lõgo sermone omnes vti
litates cõpõnis ⁊ veritatẽ eiꝰ: ⁊ medicina illaꝝ regulaꝝ in
cedũt ſm sniam antiquoꝝ. Et frangã verba Jacobi alkin
di q̄ se voluit oñdere sicut ꝓphetã qñ locutꝰ fuit in gradibꝰ
cõpõnis. Et declarabo verba G. in hoc ideo q: sunt mul
tũ dic. ¶ Sextꝰ liber noiat̃ liber ꝯseruatõnis sanitat̃. In
ꝑmis declarat verba. G. in regimine illiꝰ q̄ hꝫ tẽperatã
cõplexionẽ. Et postea narrat spẽs cõplexionaliũ al' vni-
uersaliũ ꝑmas ⁊ secũdas q̄ inueniunt̃ in indiuiduis. Et
dabo cãm q̄re iuenit̃ ꝙ in faciẽdo cõueniẽs nõ eueniet q̄si
tũ. s. ꝙ nos aliqñ regemꝰ vno ⁊ eodẽ regimine in eodem
tp̄e: ⁊ in vna etate: ⁊ in eodẽ climate duo corpa q̄ erũt am
bo coĩa in ꝑdictis rebꝰ in coꝝ ꝑparatõe mãli sup eandẽ ꝑ
parationẽ tẽperãtie: ⁊ erit istud regimẽ ꝓportionatũ ⁊ cõ
ueniẽs ꝑparationi q̄ inuenit̃ in ambobꝰ eoꝝ: ⁊ cuꝫ h̃ toto
nõ eueniet q̄sitũ eq̄liter: sed ĩ vno cõplebit̃ ⁊ ĩ alio deficiet
Et aliter iueniemꝰ q̄ regũt̃ ꝯrio regĩe ꝯueniẽtie ꝑpatiõis
coꝝ: ⁊ sanitas ẽ cõpleta ĩ eis ⁊ diminuũt. Et h̃ frãgã vba
dicẽtiũ ꝙ illi q̄ regũt̃ ſm ꝑceptũ G. hñt lõgã vitã penitꝰ
Et narrat iuuamẽtũ aeris ⁊ eiꝰ nocumẽtũ ſm diuersitatẽ
ꝯplonũ: ⁊ iuuamẽtũ exercitij ⁊ spẽꝝ suaꝝ ſm ꝙ cõuenit
vnicuiqꝫ mẽbro: ⁊ iuuamẽtũ balnei ⁊ spẽꝝ suaꝝ: ⁊ iuua
mẽtũ sõni ⁊ vigilie ⁊ nocumẽtũ suũ. Et narrat ꝯseruatõeꝫ
sanitat̃ in vnaq̄q꜄ spẽ cõplexionũ sanitatis q̄ est ꝑñs eis.
Et incipit in regĩe illiꝰ q̄ hꝫ tẽperatã cõplexionẽ cuiꝰ mala
cõplexio est in fieri: ⁊ iste sermo similat̃ multũ ꝑmo huiꝰ li
bri: sed ponũt̃ in eo verba noua bona ⁊ vtilia. Et narrat
regimẽ male ꝑparationis manifeste. s. plus laboris q̄ eue
nit ꝑini ex se: nõ ꝑ accñs nisi ꝓpter egritudinẽ anticipãtẽ:
⁊ ꝑ causam drãm que est inter h̃ regimẽ ⁊ regimẽ laboris
q̄ est anticipatꝰ ab egritudine vl' ab accidẽti manifesto: ⁊ h̃
ꝓcedã in regimine alleuiatiõis maloꝝ humoꝝ facte a corpo
re ad vnũ mẽbrũ aut ad plura: aut intꝰ: aut extra: q̄ de cã
ipsiꝫ sit tẽꝑatũ ad mala ꝑꝑata. Postea loq̄r breuiter in cõ
seruatõe corpis ⁊ defensione eiꝰ a corruptõe aeris. ¶ Se-
ptimꝰ liber noiat̃ lib medicatõis egritudinũ: ⁊ narrat me
dicationẽ ⁊ remotiõnẽ accñtiũ: ⁊ iste ẽ ordo suus. In ꝑmis
narrat vias medicatõis egritudinũ q̄ supueniũt mẽbris
ꝯsilibꝰ siue sint mãles siue nõ mãles. Adhuc narrat medi
catõeꝫ egritudinũ q̄ sũt ĩ mẽbris officialibꝰ ꝑ eãdẽ viã q̄
narrauit in cõsilibꝰ: ⁊ facit lõgũ sermonẽ de hoc. Et intrat
sermonẽ tractatꝰ remotiõis malitie cõplexionis mãlis et
ĩmaterialis: ⁊ tractatꝰ multaꝝ differẽtiaꝝ q̄ posui in regi
mine ⁊ medicatõe male cõplexionis iuuenis: ⁊ male com-
plexionis senis qñ elõgati sunt a suis gradibꝰ nãlibꝰ quõ
debeat reduci ad ipsos cũ gradibus ꝯrietatis. ⁊ quot sunt
gradꝰ ꝯrietat̃ ꝓprij vnicuiqꝫ ipsoꝝ: ⁊ in hoc loco intelli-
get̃ reprobatio sup h̃ qd̓ dicit G. in hoc: et narrat modos
graduũ ꝯrietat̃ cũ nos faciemꝰ regimẽ ꝓpriũ in vnoq̄qꝫ
mẽbro cã reducẽdi ipsiꝫ ad ꝓpriã suã tẽꝑantiã qñ ab ea
exierit: ⁊ etiã hic reprobabit̃ snia' G. in hoc manifeste. Et
narrat modos euãnis ꝑ flobotomiã ⁊ farmaciã ſm corpꝰ
egrũ. s. ꝙ corpꝰ est eis cõueniẽs ⁊ qd̓ nõ: ⁊ ꝙ tẽpꝰ ⁊ q̄ etas
Et ꝙ est ꝯtinens solũ vnũ ⁊ ꝙ ãbobꝰ: ⁊ ꝙ ẽ ꝑuatũ ãbobꝰ
⁊ alias drãs siles istis. Et hic etiã manifestabit̃ regimen
ꝑgnãtiũ: ⁊ modi actiõis opposite: ⁊ itẽtio huiꝰ ſmõis erit
mltũ nobilis. Et narrat vias medicatõis ⁊ ĩoibꝰ febribꝰ
acut̃ ⁊ putridis breuit̃. ⁊ narrat vias medicatõis male cõ
plexiõis mãles supueniẽt̃ alicui mẽbro ex mala mã accñte
ad ipsiꝫ. Et intẽdo ĩ h̃ ſmõe ĩmedicatõe oĩuꝫ spẽꝝ apost-
matũ: q̄ generant̃ in mẽbris interioribꝰ ⁊ exterioribꝰ: ⁊ in
q̄ nos debemꝰ flõmare sibi ⁊ in q̄ nõ: ⁊ in q̄ nos debemꝰ re
percutere ⁊ in q̄ nõ: ⁊ q̄bꝰ repcusiuis: ⁊ in q̄ mã: ⁊ in q̄ tp̄e
egritudis: ⁊ narrat medicatõeꝫ egritudinũ dissolutõis cõ
tinuitat̃ int̃ ⁊ ex̃ ex cã iteriori: ⁊ ex cã exteriori: ⁊ oĩuꝫ vul-
neꝝ ⁊ percussionũ: ⁊ cadit in hoc loco medicatio egritudi-
nũ pulmonis ⁊ fixuraꝝ venaꝝ ⁊ arteriaꝝ ⁊ apostmatũ
neruorum ⁊ egritudinũ dissiccationis.

Incipit primꝰ liber de anotomia. Capl'm primum de diffinitione medicine ⁊ distinctione.

Intentio mea in hoc tractatu est trade-
re in arte medicine summas sufficiẽtes
ꝑ viam breuem ut sit ianua ⁊ introitꝰ
desiderantibus perfici in partibus ar-
tis: ⁊ vt sit memoria oĩbus qui quesi-
uerunt ipsam ⁊ sciuerunt cognitioneꝫ
eius. Et studebimus loqui in pluri-
bus verba concordantia veritati q̄uis contrarient̃ opi-
nionibꝰ antiquoꝝ auctorum istius artis. Et dicimus ꝙ
ars medicine est ars operatiua exiens ex principijs veris
in qua querit̃ conseruatio sanitatis corporis humani et
remotio sue egritudinis ſm ꝙ possibile fuerit in quolibet
corpore: ꝙ est quia finis artis istius nõ est ad sanandum
oĩno: sed ad faciendũ illud qd̓ põt fieri ⁊ in quantitate cõ-
uenienti ⁊ tp̄e cõuenienti: ⁊ postea expectari debet finis si
cut est in arte nautaꝝ: ⁊ in regimine exercituũ. Et q: artes
practice inquantũ sunt artes cõtinent tria: primũ est scire
loca suoꝝ sboꝝ. Secũdũ est scire finem quesitũ ad adducẽ
dũ ipsum in locis subi. Tertiũ est scire instrumenta cum
quibus valeamꝰ ducere finẽ illũ in locum illius subiecti.
Ideo ex necessitate ars medicine ꝑmo diuisa est ĩ istas tres
partes. In prima parte q̄ est ad sciendũ loca subi faciemꝰ
scire membra ex quibꝰ cõpositũ est corpus humanũ: sim-
plicia ⁊ cõposita: ⁊ humores ⁊ spẽs. Et q: finis hic prein
tẽti ⁊ quesiti sunt due spẽs. s. cõseruare sanitatẽ ⁊ remoue
re egritudineꝫ est adhuc ista pars diuisa in duas partes:
vna est in qua faciemus scire quid est sanitas in omnibꝰ
rebus sustentantibus ipsam: ⁊ sunt quattuor cause. s. ma
teria: efficiens: formalis: ⁊ finalis: ⁊ in omnibꝰ eam conse
quentibꝰ altera est in q̄ faciemus scire quid est egritudo ĩ
omnibꝰ suis causis et eã consequentibus. Et quia nõ est
sufficiens scire quid est sanitas: ⁊ quid est egritudo ad cõ
seruandũ vnũ et ad remouendum aliud: diuisa est adhuc
ista in duas alias partes. In vna faciemꝰ scire qualiter sa
nitas cõseruat̃: et in altera qualiter egritudo remoueatur
Et quia nec sanitas nec egritudo sunt per se note. Ideo in
prima obuiatione fuit necesse nobis cognoscere signa que
sunt signa sanitatis et egritudinis: ⁊ ideo ista pars adhuc
est vna partiũ istius artis: q̄ diuisa est sciẽtia in ꝑtes. vij
magnas. In prima quidem narrabimꝰ membra hoĩs sup
que testificat sensus. s. simplicia et cõposita et humores et
spũs. In secũda faciemꝰ scire sanitatẽ et suas spẽs et ꝯñia.
In tertia egritudines et suas species et accidentia sua. In
quarta significationes significãtes sup sanitatẽ et egritu-
dinẽ. In q̄nta instrumẽta q̄ sunt cibi ⁊ medicine. In sexta
viã cõseruationis sanitatis. In septima ingeniũ remotio
nis egritudinũ. Et intendimꝰ hoc hic ordinare ſm istam
diuisionẽ: eo ꝙ hec diuisio est ei subiecta. Et q: vna rerũ
q̄s artes specularitatẽ recipiũt ab alijs est loca et ꝑncipia
siue sint illa loca subiecti a principijs notis ꝑ se: siue sint a
rebꝰ quaꝝ declaratio fit ab alia arte: oportet nos cognosce
re in primis artes a quibꝰ recipit hec ars plimũ suoꝝ ꝑn-
cipioꝝ: deinde redibimus ad loquẽdũ de qualibet supra-
dictaꝝ partiũ. Et dicamꝰ ꝙ aliquid huiꝰ artis est specula
tiuũ et illud ẽ eiꝰ sciẽtia nãlis: et aliq̄d eiꝰ est practicale: et
pars practicalis est ars medicinaꝝ experimentalis: ⁊ etiã
illiꝰ est ars anotomie. Sed theorica vel plĩm est accepta
a causis sanitatis et egritudinis: et maxime a causis remo
tis sicut sunt elemẽta et silia. Et ab arte medicine experi-
mentali disces cognoscere virtutes pluriũ medicinaꝝ: qd̓
est q: quã cõprehendimꝰ ꝑ viam experimentalẽ est pauca
valde cõperatione eiꝰ qd̓ necessariũ est nobis in hoc. Sed
via artis medicinalis rõcinatã est ad dandũ causas rerũ
quas nobis inuenit ars medicinalis experimentalis et
hec ars ab arte anotomie recipit multas partiũ sui subie-
cti. Et quia artifex artis inquãtũ est artifex illius artis
nõ põt cognoscere ꝑncipia recepta in illa arte quãuis sciat

illa: nescit enim ea in quãtũ est artifex alterius artis: ideo oportet eũ recipere illa principia artis sue ab illo loco in quo sunt magis nota. Et maxime pñcipia quorũ omnes partes sciri nõ possunt ẜm certitudinẽ sicut est experiẽtia medicinarũ. Et ideo de parte huius artis dixit. y. q vita hois est breuis: qñ dixit: vita breuis ars vo lõga. Quia pars que est per viã experimentalẽ est in ipsa breuitas. ⁊ ita est in hoc nostro tẽpore in pluribꝰ membris que apparent p viam anotomie: eo q hec ars iam est ãmissa. Et debes scire q artifex scientie naturalis cõmunicat medico: eo q corpus humanũ est vna partiũ locorũ subiecti naturalis. Sed diuersificant adinuicẽ in hoc: q: iste considerat sanitatẽ ⁊ egritudinẽ inquãtũ sunt entia naturalia: ⁊ medicus cõsiderat ea inquãtũ appetit ꝯseruare vnũ ⁊ remouere aliud. Et ideo necessarium est medico postq̃ sciuerit suminas que aggregate sunt in hac arte studiũ longum: ⁊ postea poterit in ipsa inuenire accidentia in materijs que sunt ĩpossibilia scribi. Et medicꝰ qñ fuerit sollicitꝰ in operationibꝰ istiꝰ artis erũt firmata in ipso principia experimentalia per que poterit inuenire in materijs illas summas: sicut est in artibus mechanicis et cogitatiuis. Et Aristo. appropriat hanc artem inter artes mechanicas in virtute. Et ex hoc manifestũ q res dicta in diffinitione medicine que est cognitio sanitatis ⁊ egritudinis ⁊ rerũ ꝓportionatarũ eis q non est diffinitio vera: eo q dimisit in ea differẽtiã p quã cognoscit differre speculationẽ artificis huiꝰ artis a speculatione artificis naturalis scientie. Et ad hoc non attendas ei de quo dixerũt q non est sanitas nec egritudo: qñ nõ est inter nocumentũ operationũ sensibiliũ ⁊ in nocumentũ earũdẽ mediũ: nec est variatio nisi ẜm plus ⁊ minus: ⁊ non est mediũ inter duo cõtraria ita q sit aliquod illorũ in parte absqꝫ parte in q̃ est aliud nec in tpe absqꝫ tpe in quo est aliud: ⁊ est manifestum ẜm q dictũ est in scientia speculatiua. Et postq̃ narrauimꝰ intentionẽ istius artis ⁊ partes suas: ⁊ viã speculatiõis in ipsa necesse est nobis sup vnãq̃qꝫ partem eius.

Incipit de anotomia membrorũ

Particule que testificat sup ea sensu in corpore humano sunt spẽs due: vna est membrorũ ꝯsimiliũ Uerbi grã hec est diffinitio istiꝰ particule: ⁊ diffinitio totiꝰ istiꝰ est diffinitio vna: sicut sunt ossa ⁊ caro: eo q quelibet pars carnis de necessitate est caro: quelibet ps ossis est os. Et secũda est mẽbrorũ cõpositorũ quorũ ptes nõ assimilantur partibꝰ sicut manꝰ que cõposita est ex carne ⁊ osse musculo corda. Et mẽbra simplicia sunt ossa: ⁊ musculi: ⁊ corde: ⁊ nerui: ⁊ ligamenta: ⁊ caro ⁊ assungia: seu pinguedo: ⁊ cutis: ⁊ villi: ⁊ sanguis: ⁊ flegma: ⁊ melia: ⁊ colera: ⁊ spũs: ⁊ iste est vapor preceptus in corde ⁊ in cerebro Et nos incipimꝰ nũc in rememoratione mẽbrorũ ꝯsimiliũ seu simpliciũ. et postea in rememoratione cõpositorũ.

Caplm primũ de ossibus capitis.

Ossa capitis absqꝫ dentibus sunt ossa. xxiiij. sex quorũ appropriata craneo: ⁊ loca in quibꝰ coniungunt ossa in craneo vocata sunt in lingua arabica asoan. ⁊ ossa. ix. in mãdibulis superioribꝰ ⁊ in auribꝰ ⁊ duo in mandibul' inferioribꝰ: ⁊ vnũ q nominat gethet ⁊ hoc est os q est sub craneo q diuidit inter ipsum ⁊ superiores mãdibulas. Et oĩa hec ossa coniungunt simul coniunctione seratili q̃ noiat in arabico drarasi: pter duo ossa inferioris mãdibule: q̃ ꝯiungũt ꝯiũctione nodatali.

De dentibus.

Dentes sunt in vnaq̃qꝫ mãdibula. xvj. quorũ duo anteriores nomĩati sunt duales: ⁊ in arabico nominant thomam. Et duo alij ex vtroqꝫ latere superiori ⁊ inferiori nominantur quadriuales: et in arabico rabiathan. Et duo superiores ⁊ inferiores ex vtroqꝫ latere dicuntur caniculares. Et quinqꝫ ex vtroqꝫ latere dicuntur caniculares. Et quinqꝫ ex vtroqꝫ latere. s. dextro ⁊ sinistro nominãtur molares. Sed aliquibus de numero molarium deficit vnus: ⁊ sunt tñ quattuor: ⁊ radices molariũ superioris mandibule sunt tres ⁊ aliquibus quatuor: ⁊ radices molariũ mandibule inferioris sunt due: et vnaquaqꝫ radix aliorum dentiũ est cuiuslibet vna: ergo iam inueniemus q ossa capitis sunt ossa. 55. Et coniunguntur in capite apud foramen qd̃ est in ipso in posteriori parte spondilis colli: ⁊ sunt spondilia. vij. ⁊ sunt perforata ex vtroqꝫ latere: ⁊ spondilia nuce coniunguntur cum ipsis: ⁊ sunt. xvij. ⁊ dicitur de. xij. ipsorũ que sunt spondilia anterioris pectoris: eo q ibi finitur eorũ terminus: ⁊ quinqꝫ eorũ sunt spondilia nominata in lingua greca adinisos: ⁊ in arabico alktban: ergo inuentũ est q numerꝰ omniũ spondiliũ craneo a capite vsqꝫ ad os nominatum hagit sunt spondilia. xxiiij. Sed aliqui sunt qui habẽt vnũ plus hoc est. xxv. Et aliqui sunt qui habent vnũ minus scilicet. xxiij. Et huic spondili inferiori coniungit os nominatũ hagit: ⁊ istud compositũ est ex particulis tribus que sunt similia spondilibus: ⁊ in hoc adhuc coniungitur. s. in osse hagit in inferiori parte ipsius os nominatum cauda. Et ipsum compositũ est ex tribus pecijs siue partibus. Et tertia pars istius est vera cauda: ⁊ est quasi os cartilaginosum. Et hec omnia spondilia coniũgunt coniunctione nodatali preter spondilia duo colli prima: sed spondile primũ q coniungitur cum ipso ligatur duabus adeptionibꝰ vel additamentis exeuntibus a craneo: ⁊ intrant in duobus foraminibus spondilis primi. Et cõiungũtur ex vtroqꝫ latere ossis spondilis hagit ossa duo ex vtroqꝫ latere vnũ: ⁊ in ipsis est planta cosse que in arabico nominatur athaluorat: ⁊ ibi pendent testiculi: et hec sunt omnia ossa partis posterioris. Sꝫ ossa anteriora vl' interiora ex inferiori parte occipij sunt ossa duo in arabico nominata charcobatan. Ex ossa spatularũ: ⁊ ossa pectoris: ⁊ ossa manuũ: ⁊ ossa vmbilicalia: que nominata sunt in arabico henina ⁊ ossa pedũ. Sed tharthoa est os gibbosum exterius ⁊ cõcauũ interius: cuius vnũ ex duobꝰ suis capitibus iũgitur cũ humero ⁊ cum capite brachij nominati hasche: ⁊ alia extremitas coniũgitur in latitudinem pectoris in loco foraminis colli: ⁊ ideo quia spatula est posita supra dorsum est ampla ⁊ in ipsa coniunctũ est caput q est cartilaginosum ⁊ quãto plus appropinquatur charcoe tãto magis rectũ datur: ⁊ est in ipso ꝯcauitas quedã in quã sub intrat caput brachij nominati aseth. Sed ossa pectoris composita sunt ex ossibus quatuor: ⁊ in extremitatibꝰ inferioribus sunt cartilagines. Ossa vero costarũ sunt. xij. in vnoquoqꝫ latere gibbositates quorum longiores sunt medie: ⁊ ex istis sunt. vij. coste quarũ extremitas vniuscuiusqꝫ cõiungitur posterius in spondilibus nuche: et in anteriori in ossibus pectoris cum capitibus cartilaginosis. ⁊ qnqꝫ istarũ nõ cõiungũtur pectori ⁊ nominãtur coste posteriores: ⁊ ideo quando premũtur cedunt pressioni: ⁊ in parte inferiori pectoris non est aliqd̃ os nõ solũ os vmbilicale q moratur inferius. Ossa manus sunt. xxx. ossa. s. os brachij nominata aseth: ⁊ istud est vnũ exterius gibbosum: interius vo concauũ: et habꝫ caput vnũ q in concauitate spatule intrat: ⁊ alia extremitas ipsius intrat in marpec: ⁊ habet nisi spundile vnũ simile rode q in arabico nominatur bachã: ⁊ in isto subintrat extremitas ossis nominati in arabico zenad superior Et ossa zenad sunt duo: longitudo quorum est amarpec vsqꝫ ad os nominatũ rascebt: sed vnũ ipsorũ est paruũ ⁊ vocatur zenad superior: ⁊ aliud est magnum et nominat zenad inferior. Et habẽt ista in duabus suis extremitatibus ex parte rascete additiones edificatas et compositas ex ipsis ⁊ inter rascet: ⁊ ipsa est nodus. Et rascet cõpositũ est ex ossibus octo ordinatis in duobus ordinibus: ⁊ hec ossa sunt fortia absqꝫ medulla: ⁊ sunt curuata curuatura: ut adueniat sue ꝯiũctioni pulcritudo forme ad for-

mam rascethoꝝ. Et q̃tuor ex istis ossibus vel istoꝝ ossiū cōpositū est zenad manus ⁊ tales cū vocant mestal manꝰ et ipsuꝫ cōiungit̃ radici rascete ligaturis fortibꝰ. Quinqꝫ aūt digiti manus habent ossa .xv. quilibet digitus .iij. ⁊ nominantur in arabico alsolemiabt: quorū semper vnus coniūgitur alteriꝰ parti. et ipsa coniūguntur ossibꝰ solabt per viā ligaturarū fortiū: ⁊ os primū policis cūiungitur extremitati zenach superioris ligatura ampla cōueniens motui. Sed ossa pedis sunt ossa .xxix. principium ipsoꝝ est os testiculorum: ⁊ est os exterius gibbosum interius concauū ⁊ habet extremitateꝫ vnā rotundantem se in suo ascensu: ⁊ nominatur pomūgranatū testiculoruꝫ. Et alia est extremitas inferioris partis que intrat in foramen zenad inferioris siue maioris duorum zenatuū cruris. Et duorum ipsorū zenatuū longitudo est a genu vsqꝫ ad os calcanei: maior vero ipsoꝝ zenabt inferior: ⁊ minor zenabt superior ⁊ extremitas duorum zenatuū tangit simul calcaneū ⁊ ibi in pede nascuntur noda tria: ⁊ curuatura ossis testiculorū in cossa flectitur seu curuatur in parte posteriori: ⁊ in curuatura alterius ossis foraminis zenad maioris est ligatura genu: ⁊ supra eadem ligatura est os circulare ⁊ est rotundum: ⁊ est in ipsa cartilaginitas ⁊ nominatur oculus genu: ⁊ coniungitur in calcaneo interiori os nominatū alzochi ⁊ in inferiori parte est os calcanei: ⁊ in istis duobus ossibus coniungitur rascebt: ⁊ ipsum est compositum ex tribus ossibus ⁊ fabricatum ⁊ edificatum est edificatione sibi conuenienti: ⁊ postea coniungitur huic scibabt pedis: ⁊ ipsum compositūꝫ est quinqꝫ ossibus. Et postea sequuntur ossa digitorū que nominantur somiabt ⁊ sunt vnicuiqꝫ digito .3. preter pollicē q̄ nō habet nisi duo ossa Ergo inuentum est secūdū sensum. S. ꝙ ossa hominis vel hominum sunt .348. absqꝫ ossibus paruis que replēt spacia iuncturarum que nominantur in arabico scirsunaia: ⁊ absqꝫ osse epiglotis ꝙ nominatur in arabico alaniabt: ⁊ absqꝫ osse cartilaginoso ꝙ dicunt aliqui anotomizatores ꝙ est in corde. Et nos non abreuiamus loqui super compositionis formam istorum ossiū partem parti: nisi propter hoc ꝙ ymaginatam in istis per viam estimationis est breuis ⁊ parua compositione earū rerū existentiū in ipsis.

De anotomia venarum pulsatiliū.

Vene sensibiles sunt duarum specieruꝫ scilicet pulsatiles ⁊ non pulsatiles. Sed pulsatiles composite sunt ex duabus tunicis preter vnam: ⁊ vnaquaqꝫ est similis alteri nisi ꝙ contextura interioris tunice tendit in latitudinem: ⁊ iste sunt fortiores: ⁊ contextura exterioris tunice tendit in longitudinem. Et iste vene apparent per viam sensus ꝙ exeunt a corde nisi quia exeunt a concauitate sinistra eo ꝙ propter propinquitatem concauitatis dextre epati necesse est vt sit studiosum cor vt attrahat nutrimentum ab eodem scilicet ab epate. Et ille que exeunt a concauitate sinistra sunt arterie due: vna quaruꝫ est minor alteraꝰ ⁊ habet vnam tunicam tantum: ⁊ illa est subtilior scilicet maiori arteriarum habentium tunicas duas: ⁊ minor habens vna tantum: habet eam tantum eo vt sit leuis ⁊ mollis ad extendendum ⁊ adunandū se: ⁊ ad attrahendum aerem: ⁊ ad expellendum fumum vaporosum: ⁊ est amplior vt adueniat ab ipso ad pulmonem sanguis subtilis vaporosus propinquus digestioni ad perficiendum se: eo ꝙ id quod nutrit pulmonem est cor: ⁊ quia stat prope ipsum fert vel prestat ei caloreꝫ digestiuū ⁊ suauem. Et ad hoc magis ꝙ membrum pulsans in ipso est membrum leue ⁊ vocatur in arabico serint: ⁊ non curatur vt noceat ei: ⁊ vena ista intrat pulmonem ⁊ diuisa est in ipso diuisione iam dicta: ⁊ vocatur arteria tauridi. Sed alia est maior magnitudinis maioris valde alterius Et nominatur in lingua arabica .alabor. Et quando hec vena ascendit ramificantur ab ipsa duo rami: minor istoꝝ tendit ad concauitatem dextram duarum concauitatum cordis: maior autem circulatur circa cor: ⁊ postea subintrat in ipso ⁊ diuiditur in eodem. Et illud quod remanet post ramificationes istorum duorum ramoruꝫ diuiditur in partes duas: maior earum descendit versus inferioreꝫ partem corporis: ⁊ minor in superiori corporis: ⁊ pars q̃ tendit in superiori parte corporis: diuiditur ab eadem cū ascendit in lateribus duobus in ramos tangentes membra existentia ex opposito eorundem: ⁊ quādo erit versus ascellam exit ab eodem ramus vnus cum vena que non pulsāt tendens vsqꝫ ad manum in diuisione eiusdem prima diuiditur ab eodem ⁊ iunguntur ab eodem rami parui in lacerto exteriori: ⁊ interiori brachij noīati ascet: ⁊ cū hoc sunt profundati ⁊ sepulti. Et quando iungitur ad latus marpecbt ascendit superius modicum ⁊ eius pulsatio apparet in hoc loco in pluribus corporibus ⁊ vadit de subtus ascellis: ⁊ tangit eam donec descendit aliquantulū a marpecb. Et postea profundatur profunditate: ⁊ ramificantur ab eodem rami ad modum capillorum: ⁊ ipsi coniunguntur in lacertis brachij nominati cahat donec occupent locum magnuꝫ brachij. Et postea diuidit̃ in duas partes quarum vna tendit ad rascerecb vadens vsqꝫ ad zenach superius. Et hec est vena que palpatur a medicis. Et alia tendit adhuc vsqꝫ ad rascet ⁊ vadit vsqꝫ ad zenabt inferiꝰ ⁊ hec est minor istaꝝ. Et hec diuidit̃ in palma manꝰ ⁊ aliquibꝰ apparēt pulsationes in supficie palme manꝰ. Et qñ hec particula supior iūgit̃ in loco trāsitꝰ diuidit̃ in duas ptes alias: vna q̃rū transit venā pfundatā q̄ noīatur in arabico gedehg. ⁊ ascendit superiꝰ donec intret in cranco: ⁊ ꝯiungunt̃ ab eodē in suo itinere. Rami intrantes in mēbroꝝ profunditatibus existentibus ibideꝫ. Et quando intrat craneum diuiditur ibi in multas diuisiones ⁊ tunc edificatur ab eisdem res nominata tela que extenditur supra cerebrum. Et postq̄ꝫ est diuisa coadunatur ⁊ profundatur: ⁊ tandem exeunt ab hac tela vene due equales in magnitudine sicut erant ante diuisionem: ⁊ cōueniunt ad corpus cerebri ⁊ diuiduntur in ipso: sed vna istarum est minor: ascendit supra superficiem faciei ⁊ capitis: ⁊ partitur super membra ibi existentia: ⁊ aliquibus apparent pulsationes in hac parte post aures ⁊ in temporibus. Sed pulsatio apparet prope istas duas venas: ⁊ pulsatio particule que est apud venam profundataꝫ: ⁊ nominatur hec rama arterie somni. Sed particula germinata a corde ad inferiora corporis tendit primo per viam rectam donec appodietur supra marpecb quintum eo ꝙ locus sue oppositionis est ex opposito loco capitis cordis ⁊ ibidem existit pulmo absqꝫ appodiatione. Demum equitant supra spondilia nuche: descendendo ad inferiora ⁊ ramificantur rami ab eodem a lateribus vtrorumqꝫ spondilium dextri ⁊ sinistri ⁊ coniunguntur membris existentibus ex opposito eorundē. Et ramus primus qui ramificatur ab ipso est ramus veniens ad pulmonem. Et post ipsum veniunt rami venientes ad lacertum existentem intus in costis. Et post ipsum veniunt rami ad dyafragma Et post veniunt rami ad stomachum epati ⁊ splem ⁊ mirach: ⁊ intestinis: ⁊ renibꝰ: ⁊ vulue: ⁊ testiculis ⁊ vesice ⁊ virge. Et exeunt ab ipsis rami iungentes lacertos exeuntes ex opposito istorum duorum locorum. Et quando veniunt ad terminum siue ad finem spondilium diuiduntur in partes duas: ⁊ quelibet istarum tendit versus vnū ex pedibus per ramos duos magnos ex parte dextra ⁊ sinistra: ⁊ diuiduntur in ipsis diuisione venarum nisi quia profundantur ⁊ eorum pulsatiōes sunt in lateribus duorum emuntoriorum q̄ꝫ in arabico nominant̃ orbitan. Et in latere calcanei sub duobus ossibus nominati calcagines ⁊ supra dorsum pedum prope cordam magnam.

De anotomia venarum non pulsatiliū. Rubrica.

Vene non pulsatiles sunt vnius tunice preter vnam istarū. Et inuente sunt per viam sensus ꝙ ramificantur ab epate: ⁊ id quod germinat ab eis. In primis sunt vene due: vna qua

rum est vltra concauitatem: ⁊ illa nominatur porta: ⁊ hec est ad trahendum nutrimētū epati. Alia est vel exit a gibbositate epatis: et ista est facta ad deferendum nutrimentum ⁊ diuidendum nutrimentū: ⁊ nominatur concaua. Sed porta diuiditur in corpore epatis in quinqꝫ partes ⁊ ramificantur he quinqꝫ partes in ramis paruis: donec iungantur gibbositati epatis. Et quando exeunt ab epate diuiduntur in partes octo: quarum due illarum parue sunt: ⁊ vna ipsarū iungitur in testino nominato duodeno. Et secunda ramificatur ad fundum stomaci in portanario. Sed vna ex 6a. tendit ad superficiem dorsi partis dextre stomaci ad nutriendū ipsum. Sed pars interior nutritur inquantū obuiat stomacho. Et secunda iungitur spleni ⁊ tandem separatur ab ipsa vena vna a latere sinistro stomaci. Et illud quod remanet diuidit̄ in partes duas: vna quarum iungitur medietati superiori stomaci ⁊ spleni ad nutriendum ea. Et secunda iungit̄ gibbositati stomaci, ⁊ ibi diuiditur in partes duas. Una ipsarum diuiditur a dorso sinistro stomaci: ⁊ secunda profundatur vsqꝫ ad orificium stomaci: eo ꝙ proijcit ad orificium stomaci superfluum siccitatis ⁊ acetositatis melanconice: quoniam studet splen ad expellendum ipsum cuꝫ superfluo ad prouocandum appetitum stomaci sua titillatione. Particula vero secunda diuiditur in partes duas vna ipsarū tendit ad inferiora medietatis splenis. Et secūda pars influit ad mirach ⁊ diuidit̄ in ipso. Tertia vo ex sex vadit ad lat⁹ sinistrū: ⁊ ad intestinū rectū ad hoc ut sugat ab ipso. Et quarta tendit ad gibbositatē stomaci et ad mirach. Et quinta tēdit ad mesaraicas que sunt circa intestinū nominatum colon. Et sexta quasi circa intestiieiunū ⁊ orbum. Sed concaue scilicet vene: radix eius separat̄ ex seipsa ad trahendū nutrimentum a ramis porte Et post ascendit ab ipsa vena vna magna in gibbositate epatis. Et qñ ascēdit ista vena nō vadit nec elongat̄ multū donec diuidat̄ in duas ptes. Et vna istaꝝ est maior ⁊ tendit ad ptes inferiores corporis: ⁊ secūda ad superiora corporis. et hec pars supior tēdit vsqꝫ iūgat̄ dyafragmati. Et ibi diuidit̄ in duas venas q̄ diuidunt̄ in dyafragmate: et post comprimunt dyafragma. Et post compressionem diuidunt̄ ab eisdem vene minute: ⁊ diuiduntur in panniculo diuidente pectus in partes duas ⁊ in panniculo cordis: ⁊ in glandula nominata chota ⁊ diuiduntur in ipsa. Demum ramificatur ab ipsa ramus vnus: qui iungitur in auricula dextra ex auriculis cordis. Et hic ramus diuiditur in partes tres: vna quarum intrat in concauitatem dextram concauitatis cordis ⁊ iungitur pulmoni ⁊ habet tunicas duas: ⁊ ob hoc nominatur vena arterialis: et hec est maior omniū aliarum. Et secunda circundatur circa dorsum cordis ⁊ extenditur in ipsuꝫ totum. Et tertia coniungitur in parte inferiori pectoris: et nutrit pectora ibi existentia. Et quādo transit cor tendit per viam rectam donec peruenit ad oppositionem duorū tharcotan: sic nominantur in arabico: ⁊ diuidunt̄ ab ea in hoc suo itinere rami parui ad ambas suarū partiuꝫ et exeunt ab eisdem rami ad lacertos existentes ex opposito membroꝝ interiorū. Et quando sunt ex opposito asselle: exit ab eis ramus vnus extrinsecus magnus veniēs ad manus ex latere aselle: ⁊ est vena nominata basilica. Et quando est in opposito in medio trachee in loco sui itineris diuiditur in partes duas: vna istarū tendit ad partē dextram ⁊ alia ad partem sinistram. Et quelibet istarum duarum diuidit̄ in partes duas: ⁊ tandem equitat vna ex ptibus spatulā ⁊ venit ad manū ex latere dextro. et hec ē vena nominata cephalica. Et adhuc secūda diuidit̄ in partes duas in vnoquoqꝫ latere: vna quaꝝ vadit ⁊ profundat̄ ⁊ ascendit in sua profunditate donec intrat craneum in suo itinere per collū vsqꝫ quo intrat in cerebrū. Et ramificantur ab eadem rami parui coniungentes se membris interioribus propinquis colli. Et hec pars nominatur vena profundata. Sed secunda tendit in superficiem dorsi: donec diuiditur per faciem: ⁊ caput: ⁊ oculos: ⁊ per nares seu per nasum. Et hec est vena apparēs ⁊ ramificatur a vena spatulari: in suo itinere per brachiū nominatū ascet: ⁊ diuiditur in nodo marpech. Et post suam diuisionem vena spatularis commiscetur cuꝫ parte vene asellaris: ⁊ descendunt: ⁊ tandē exit ex istis duabus in latere marpech vena: ⁊ est vena media seu cōmunis: et dicitur in arabico bachal. Et pars secunda ex parte vene spatularis trahitur ad dorsum brachij nominati schabat. i. adiutoriū. Et demū equitat supra zenad superiorē: ⁊ illa noīat̄ corda brachij. Et pars vene asellaris q̄ morat̄ inferius vadit p lat⁹ intrinsec⁹ brachij ad cahat donec iungat̄ capiti zenad supiori: ⁊ ē aliquid rami vene existētis inter digitū minorē ⁊ ānularēꝫ: ⁊ noīat̄ balarcia Sed pars tēdēs ad inferiora corporis equitat spōdilib⁹ nuche. Et postea descendit inferius ⁊ ramificatur in primis ab ipsa rami venientes ad ligaturas renum ramificantur. ⁊ nominat̄ in arabico lasit alcolieth: ⁊ eorum villis ⁊ corporibus propinquis eis. Et postea ramificantur ab eisdem rami magni duo intrantes in concauitatibus renum. Et postea rami duo tendentes ad testiculos Et demum ramificantur ab ipsis in latere vniuscuiusqꝫ spondilis vene due tēdentes duobus lateribus: et iunguntur membris interioribus propinquis ei sicut vulue ⁊ vesice: ⁊ etiā illis existentibus extrinsecus: sicut mirach: ventris: ⁊ lumbis. Et quando iungitur ad finem spondilium diuiditur ad partes duas. Una ipsaruꝫ tendit ad pedem dextrum: ⁊ alia tendit ad sinistrum. Et tantundem ramificantur ab eis rami iungentes lacertis testiculorum. Et aliqui istorū sunt profundi ⁊ aliqui sunt apparentes. Et quando iunguntur genu diuiduntur in partes tres. Una partiū vadit in medio ⁊ iungit̄ ramis qui sunt in vnoquoqꝫ lacerto cruris interioris ⁊ exterioris. Et alia pars in parte interiori cruris donec apparet prope calcaneū: ⁊ illa est nominata saphena. Et pars secunda vadit vltra ad paritionem cruris: ⁊ illa profundatur ad latus exterioris calcanei. Et illa est scia que scilicet nominatur sciatica. Et ramificantur ab vnoquoqꝫ istorū quando iungunt̄ pedi rami diuisi in pede. Et rami qui sunt pedis ex parte digiti minoris: ⁊ ānularis sunt ex ramis sciatice. Et rami pollicū sunt ex saphena. ⁊ nominātur in arabico alscasen.

saphena

sciatica

Capitulum de anotomia neruorū.

Capita istorū corporū videntur coniungi in cerebro vel in nucha: ideo imaginatur seu extimatur ꝙ omnia ista exeant ab eis. Et videtur ꝙ caput nuche cōiungatur post in posteriori parte cerebri: ⁊ pellicula ipsius resistit nocumento illius ⁊ durat vsqꝫ ad os nominatū basceth. s. cauda. Et ideo ymaginatur seu extimat̄ ꝙ ipsa oriatur a cerebro. Et iungantur in nucha in latere vniuscuiusqꝫ spōdilis in vnaquaqꝫ parte duo nerui vnus eorū vadit in parteꝫ dextrā ⁊ alter in sinistrā donec iungantur in fine basceth. Et coniungitur in fundo ipsius caput vnū vnius nerui: ⁊ sic coniunguntur in cerebro paria septem capitū neruorū. Par primi sunt nerui duo ⁊ apparent quasi oriantur vel exeant a cerebro: prope ex opposito duaꝝ carūcularū similiū capitib⁹ mamillaꝝ in quibus fit odoratus: ⁊ ipsi cōiungūtur in oculis. Et isti duo nerui sunt concaui: ⁊ quando elongantur a cerebro tunc coniunguntur. Et foramen vniuscuiusqꝫ istorum tangit̄ foramen alterius: eo vt spiritus aduenientes duabus pupillis oculoꝝ associent̄ ⁊ vt sit duob⁹ oculis fons vna: ⁊ vt quasi orientur prope pupillis oculorū ad hoc vt appodientur in ipsis: ⁊ diuidūtur donec sunt intus in cerebro Et demū exeunt ⁊ tendunt vnūquodqꝫ illorū ad oculuꝫ existentē in latere sui. Demū coadunat̄ in humiditate vitrea vt deferat oculo sensum visus. Et pars secunda videtur ac si natus fuisset post natiuitatē paris primi. Et

ipso tendit ex eo versus partem dextram ⁊ exit a craneo supra foramen interioris cellule secũde. Demũ miscet̃ cũ pari q̃rto existente post ipsum: ⁊ postea separat̃ ab eodem Et diuiditur in quattuor partes vna istarũ exit ab introitu nerui nominati schabachi ⁊ descendit ad ventrem sub dyafragmate. Et secunda exit ex foramine ossis existẽtis in sodat et tãgit partes quinti. Et tertiũ exit ex foramine a quo exit par secũdũ. Et diuiditur in partes tres siue ramos. Ramus vnus ex istis tendit ad locũ existẽtẽ in extremitate oculi nominatũ in Arabico macb. et postea ad timpora et supercilia ⁊ frontem et palpebras. Et secundꝰ transit foramen existens prope caudaz oculi: et ille est locꝰ nominatus in arabico barbachi: et iungitur vsqz ad ventrem nasi. Et tertius. s. ramus descendit in cõcauitate barbachi prope os subtile. Et tandem ramificatur in ramos duos. Unus tendit ad dentes et alter ad cutim timpule et ad extremitatẽ nasi ⁊ superioris labij. Et quarta scilicz pars exit a foramine existente in mandibula superiori ad linguã ⁊ transmittit̃ in cutẽ ipsius prope ad dãdũ sibi sensum suũ. s. saporem suũ. Et residuũ ipsius diuiditur in radicibꝰ dentiũ inferiorum: ⁊ gingiuis ⁊ in labio. Et natiuitas paris quarti est post natiuitatem tertij paris. Et diuiditur in palato ad dandũ ei sensum apropriatũ sibi ⁊ est sapor. Et par quintũ duplicatur ⁊ exit ab ipso par vnuz ad aures ad dandũ eis auditũ ⁊ ipsuz nascitur a parte posteriori cerebri: ⁊ par nerui mãdibule exit a foramine nominato orobo: ⁊ in isto neruo est odoratꝰ. Et paris sexti extremitas vadit ad gulã ⁊ ad linguã. Et extremitas alia vadit ad lacertũ existentem versus spatulã ⁊ circa ipsam: ⁊ eius extremitas descendit in collũ: ⁊ ramificant̃ ab ipsa in suo itinere rami coniungẽtes se aliquibꝰ lacertis epigloti. Et quando deriuantur pectori diuiduntur adhuc ibidem. Et tandẽ redeunt adhuc extremitates sue ad superiora donec iungantur lacerto epigloti. Et diuidunt̃ alique ipsoꝝ extremitates in dyafragmate prope cor ⁊ pulmonez ⁊ meri: ⁊ partibus existentibꝰ circa ista. Et residuũ istarũ: ⁊ maior pars ipsarũ vadit donec cõprimant dyafragma. Et cõiũgunt̃ in orificio stomaci maior pars ipsarũ. Et residuũ coniungitur pellicule epatis ⁊ splenis ⁊ residuitatibus intestinorum. Et cõiunguntur ipsi ibi alique partes paris tertij: ⁊ ipsum. s. par oritur a posteriori parte cerebri: ⁊ cõiungitur quinto. Demum diuiditur ab ipso: ⁊ exit a loco suture noĩata in arabico aldaroallami. Et par septimuz incipit a posteriori p̃te cerebri a loco natiuitatis nuche ⁊ diuiditur in lacerto lingue epigloti. Et videtur sensibiliter quasi vt exeant seu nascantur paria ex nucha. xxxi. neruorũ Et vnꝰ. s. neruꝰ est absqz socio sibi opposito. Et paria octo ipsoꝝ exierunt intus ex spondilibꝰ colli. Et duodecim paria ex spondilibus nuce ad locum oppositionis dorsi in directo pectoris. Et paria quinque ex spondilibꝰ nominatis alchacã. Et ista sunt in inferiori parte dorsi. Et paria tria ex osse aggez. Et tria ex osse asse. s. caude. Et alterũ nõ habẽs oppositũ exit ex medietate extremitatis ossis nominati assez. s. caude. Et par primũ exit ex foramine iuncture prime iũcturarũ colli. Et ascendit vsqz quo diuidatur ĩ lacertis capitis. ¶ Et secũdũ par exit ex foramine existẽte in iunctura prima ⁊ secunda. Et tandem separat̃ in duas partes. Et iũgitur extremitas ipsius in cutiz capitis. Et extremitas alia in lacertis colli ⁊ in lacertis spatule. Et tertium par ipsius exit ex foramine existente inter iuncturaz secundã ⁊ tertiã. Et diuiditur in partes duas. Una tendit ad lacertos existentes in dorso. Et alia vadit versus partem anteriorẽ. Et diuidit̃ in lacerto posito ex opposito ipsius ⁊ in existente supra ipsum. ¶ Et quartũ. exit inter iuncturã tertiã ⁊ quartã. Et diuidit̃ in partes. Una quarũ tendit ad dyafragma: ⁊ alia ad extremitatẽ lacerti existentem in capite ⁊ in ceruice: ⁊ extremitas alia ad extremitatẽ lacerti spatule. Et quintũ oritur inter spondile quartũ ⁊ septimũ. Et sextũ oritur inter spondile quintũ ⁊ sextũ. Et septimũ inter spondile sextũ ⁊ septimũ. Et octauũ inter spondile septimũ ⁊ octauũ ⁊ ibi est finis nodorũ colli. Et nerui descendẽtes ab istis omnes sunt diuisi in partibus quaruz ipsarum partiũ vna vadit ad lacertos pectoris ⁊ ceruicis: partes alie vadunt ad lacertos dorsi ⁊ dyafragmatis: preter pars octaui cuius aliquid nõ tẽdit dyafragmati: ⁊ relique partes tendunt ad hasecb ⁊ brachio ⁊ spatule. Sed paris sexti quedam pars tendit ad lacertuz spatule ⁊ pars alia ad hasecch. ¶ Et septimi pars vadit ad lacertũ existentem in hasech. Et alia pars diuiditur in cutim residui basecch. Et aliquid octaui paris trãsmittitur in cutim brachij. Et extremitas sui tendit ad lacertum brachij. Et par nonũ exit inter spõdile octauũ ⁊ nonũ. Et illud ẽ principiũ spõdiliũ dorsi. Et diuidit̃ vna suarũ extremitatũ in lacerto existente intus in costis. Et alia extremitas in lacerto dorsi. Et alia extremitas descendit ad spatulã ⁊ extenditur in ipsam. Et par decimũ exit inter spondilem nonũ ⁊ decimũ. Et pars vna ipsius vadit ad cutim basecch. Et residuũ diuiditur: ⁊ pars vna ipsius tendit versus faciẽ: ⁊ diuiditur in lacerto existente in costis: ⁊ in lacerto inuestito supra pectus. Et alia diuiditur in lacerto dorsi ⁊ spatule: ⁊ per hanc viam est exitus neruorũ ⁊ diuisio ipsorum. s. paruũ inter iuncturas duas vsqz ad complementũ duodecimi paris donec exeãt ad par complens viginti paria ex corpore spondilis que sunt decem ⁊ nouez. Et postea exeũt paria ex alchatini ex corpore totius ceruicis par vnũ vsqz ad complemẽtũ quinque parium: ⁊ partes ipsorũ tendunt ad anteriora: ⁊ diuiduntur in lacerto existente supra lumbos: ⁊ miscentur in partibus tribus existente supra ventrẽ. Et alique diuiduntur in lacerto existentibus supra ipsum nerui descendentes a cerebro: ⁊ a paribus existentibus duobꝰ sub istis tribus descendunt ab ipsis rami magni ad crus donec descẽdunt extremitatẽ ẽ pedis. ¶ Et demũ oriuntur paria tria ab osse baggez ex vnoquoqz foramine par vnũ principiũ eorũ est a spondili vigintiquinqz. Et demũ exeunt paria tria ex osse caude nominatũ in Arabico basecch. Et solus absqz socio generatio ipsius prima est inter os tertiũ ossis aggez. Et os primũ ossis basceth. s. caude: quod est os caude. Et post hm istum ordinẽ inter duo spondilia par vnũ vsqz ad finem triũ pariũ. Et solus oritur ex fine caude: ⁊ etiã ista sex paria. Par primũ miscetur cũ paribꝰ venientibꝰ ad crura. Et residuũ ipsorũ diuiditur in lacertis ani ⁊ veretri: ⁊ vesice: ⁊ vulue: ⁊ pelliculis vẽtris. Et in partibus venientibꝰ ab osse vmbilicali: ⁊ a lacertis venientibus vel orientibus ab osse baggez.

¶ De ligamentis. Rubrica.

Et ligamenta que sunt nominata in lingua Arabica rebathat: eius corpus est vel eorũ mediũ inter corpus ossis ⁊ corpus musculi: ⁊ eorũ ortus est inter extremitates nodositatũ ossium.

¶ De cordis. Rubrica.

Corde que nominantur in arabico bauthar: sunt medie inter ligamenta ⁊ neruos. Et eoꝝ ortꝰ seu natiuitas est ex neruo veniente ad lacertum: ⁊ ligamento orto ab osse.

¶ De carne. Rubrica.

Carnis tres sunt species: vna est caro mixta cũ neruo ⁊ corda ⁊ illa nominatur lacertus siue musculus: ⁊ illa est maior pars carnis totius corporis: ⁊ hec ero memoratus in capitulo membrorũ officialium. ¶ Secunda species est species carnis pure: ⁊ in hac sunt multa ligamẽta: ⁊ hec est minor species corporis. ¶ Tertia species est carnis glandulose: ⁊ caro pura est illa que est in capite membri scilicet veretri ⁊ illa que in loco occulto dorsi: ⁊ ex illa est caro existens inter dentes. Sed caro nominata glãdulosa ẽ caro testiculoꝝ ⁊ mamillaꝝ: ⁊ ex illa ẽ etiã ĩ radice ligue: ⁊ ex illa ẽ caro existẽs ĩ sub ascellis ⁊ in

duobꝰ emẽtorijs nominatus in arabico orbitã ⁊ que est post aures ⁊ in collo: ⁊ istius speciei est caro que est inter intestina ⁊ neruos.

De villis. Rubrica.

Sed de villis ero memoratus cũ ero rememoratꝰ membra composita existentia intus in corpore: eo q̃ ille est locꝰ ꝯueniẽs rememoratiõis ipsoꝝ ibi.

De humoribus

Et humores apparẽtes in corpore humano sunt quattuor. s. sanguis: flegma colera ⁊ melãconia.

De simplicibus membris.

Et simplicia membra sunt: cutis: vngues ⁊ capilli ⁊ hoc est manifestum.

De spiritu.

Spiritus duo sunt. s. spiritus apparens in corde ⁊ spiritus apparens in cerebro: sed spiritꝰ in epate non apparet per viã sensus. Et hec sunt verba dicta supra simplicia membra que sufficientia esse videntur in hoc loco: ⁊ qui volunt amplius addere addant. Et nunc redibo ad liquendum supra officialia membri: ⁊ incipiam a membro simpliciori omnium ipsorum: ⁊ istud est lacertum siue musculus.

De lacerto. Rubrica.

Lacertus est corpus compositũ ex carne rubea: ⁊ ligamentis: ⁊ neruo ascendentibus supra ipsum. Et ipse est induens ossa ligatus ligaturis nascentibus ab ossibus: ⁊ istud est quando neruꝰ coniungitur superne extremitate ipsius lacerti. Tandem diuiditur in partes ⁊ miscetur exiture carnis lacertus ⁊ germinat in osse posito sub lacerto ligaturam ⁊ miscetur cũ neruo ⁊ carne ⁊ demũ ex omnibus istis exit corpus vnũ nominatuȝ lacertus. Et quando partes nerui veniunt ad extremitatem inferiorem lacerti: tunc adunate sunt partes nerui ad partes ligamẽtorũ solũ absq̃ alia ammixtiõe carnis: ⁊ tãdẽ exit ab istis corpus nominatũ corda et h̄ corda tẽdit donec iungatur extremitati inferiori illius membri. Et omnes lacerti secũdũ intentionẽ Galieni existentiũ in corpꝰ sunt 529. Et dictũ est q̃ hec corpore variantur in forma in quantitate: ⁊ in cõpositione ⁊ quando virtus ab istis germinatur corde in forma compositionis ipsorum: tandiu variatur in quantitate quoniã aliqui sunt magni ⁊ aliqui parui. Magnus est sicut lacertus positus supra coxã ⁊ paruus est sicut lacertus positus supra oculũ. Et variatio ipsoꝝ est in forma q̃ tales sunt ex lacertis quorum caro ipsorum non miscet̃ cum neruo et variatio ipsorum est in cordis orientibus ab ipsis: quoniã tales ex ipsis sunt q̃ corda oritur ex duobꝰ lacertis ⁊ tales sunt a quibꝰ ambobus ab vnoquoq̃ eorũ oriunt̃ corde. 2. vl. 3. ⁊ h̄ est ſm q̃ cõuenit eis. Sed variationes ipsorũ ex parte oppossitionis ipsoꝝ sunt q̃ aliqui ipsoꝝ oppositio sua est in directo membri ⁊ aliqui nõ. Et si debemꝰ loqui in vnoquoq̃ lacerto lacertoꝝ hoc verba eẽnt prolixa valde nec essent huic arti multũ necessaria hec est ad medicinãdũ p̃ cibos ⁊ medicinas. Sȝ cirigicis idest operãtibꝰ cũ ferro magnũ esset iuuamẽtũ. Et dico ad hoc q̃ post terminationẽ istaꝝ rerũ paruũ lucrũ cõsequeremur. Et ego narrabo de neruis qñ ero locutus iuuamentum ipsorũ in libro sanitatis.

De forma capitis.

Forma capitis naturalis est rotunda habens aliquam planiciẽ in vtroq̃ latere: acsi ymaginatus fueris formam ceream rotundã esse compressaȝ in vtroq̃ latere. Habens intrinsecus concauitates coniungentes se adinuicem: ⁊ nominãtur cellule cerebri: ⁊ sunt due existentes in parte anteriori cerebri ⁊ vna in medio: ⁊ alia in posteriori parte ⁊ prope coniunctionem istarum cellularũ. s. partis vnius cũ altera: sunt corpora formata formis talibus vt sint conuenientes in aliquo tempore ad claudendum vel ad aperiendũ. Et insunt cerebro due additiones germinate a duabus cellulis anterioribus similibus duobus capitibus mamillarũ deriuantes vsq̃ ad os nominatũ colatoriũ: ⁊ istud est os perforatũ foraminibꝰ multis: sed non per viã rectam sed obliquã: ⁊ locus istiꝰ in craneo est locus cui coniungitur extremitas nasi. Et ex panniculis duobus cerebri vnus ex istis est fortis ⁊ grossus: ⁊ alius est subtilis. Subtilis coniunctus est cerebro ⁊ noiatꝰ est capitis secũdina vel secũda: ⁊ assimilat̃ secũdine: eo q̃ in ipso sunt nerui ⁊ vene. ex q̃bꝰ nutrit̃ cerebrũ ⁊ ipse cõtinuat̃ cerebro in aliq̃bꝰ locis. Et pãniculꝰ grossus ꝯiungitur craneo ⁊ etiaȝ cerebro coniungitur in aliquibꝰ locis: Et hic panniculus fortis perforatus existit foraminibus multis in locis duobus. Unus locus est in latere foraminis extremitatis nasi: ⁊ nominatus est colatoriuȝ: ⁊ alter est prope osse existente in palato. Et istud similiter est perforatũ ⁊ sub cerebro. Et sub panniculo grosso est retis que in arabico nominatur alagema que est ex arterijs ascendentibꝰ caput. Sed nuche spondilia ipsam cooperiunt sicut os cranei cooperit cerebrũ ⁊ ipsa circũdatur a duabus pelliculis exeuntibꝰ a duobus panniculis cerebri: ⁊ ex ipsa oritur neruus qui ei coniungitur.

De forma oculorum.

Forma oculi composita est ex septẽ tunicis ⁊ tribꝰ homoribꝰ. Prima ipsaꝝ ẽ q̃ ꝑpe craneũ morat̃: ⁊ est tunica pannosa: ⁊ eius ortus est ex panniculo grosso existente in cerebro: ⁊ nominatur tunica fortis: ⁊ in arabico nominata est aluocha alsalba. Et post ipsaȝ versus partem exteriorẽ est altera tunica pannosa. Et eiꝰ ortus est ex panniculo subtili existente in cerebro. Et nominatur secunda vel secundina: ⁊ arabice almissimia. Et post istam est tunica retina: ⁊ ortus eius est ex anima musculi exeuntis a cerebro: ⁊ est concauꝰ. Et post istam in medio istius panniculi est corpus vnũ mole ⁊ huiusmodi nominatur humor vitreus: ⁊ in arabico alzegia. Et in medio istius corporis est corpus vnũ spericũ habens aliquam latitudinẽ similẽ glandini in claritate ⁊ albedine: ⁊ hec humiditas nominatur grandinosa: ⁊ est corpus profundatũ in humiditate vitrea vsq̃ ad medietatẽ. Et post aliaȝ medietatẽ existentem versus partem exteriorẽ. s. aeris ab humiditate grandinosa est vnũ corpus simile tele aranee: ⁊ illud est in vltimo claritatis ⁊ tersionis: ⁊ nominatur tela aranea: ⁊ in arabico haantebuthia. Et post istam versus partem exteriorẽ existit humiditas vna similis albugini oui: ⁊ nominatur humor albuginosus: ascẽdit supra istã humiditatem versus partem exteriorẽ corpus vnũ subtile asperũ: nominatũ in arabico maciuaru versus albuginẽ ex parte exteriori. Et color eius variatur in corporibꝰ: eo q̃ alicui est valde nigrum: et alicui minus et alicui est coloris calcedonij. Et in medio versus grandinositatem est foramen vnum quod quandoque dilatatur ⁊ quandoq̃ cõstringitur vice vna post aliã secundũ q̃ conuenit humiditati grandinose quãdo est habens lucem quoniã cõstringitur in magna luce ⁊ dilatatur in parua. Et istud foramẽ nominatur oculi pupilla: ⁊ h̄ tunica nominat̃ tunica pupillina Et post istam est coopertura vna corporis vnius grossi ⁊ fortis ⁊ clari scilicet coloris celestis: simile celo factũ admodũ cornu albi ⁊ nominata est tunica cornea. ⁊ color eiꝰ existit admodũ eius tunice que existit sub ea. Et ascendit supra istud corpus vnũ valde albũ nominatuȝ coniuntiua: preter q̃ non cooperit locũ nigredinis oculi: ⁊ istud nominatur albedo oculi. Et eiꝰ ortꝰ est ex pellicula q̃ ẽ versus os exterioris cranei. Et ortꝰ cornee est ex tunita forti: ⁊ ortꝰ vue est ex secundina: ⁊ ortus aranee est ex retina.

De forma nasi.

Forma nasi sunt due vie diuidentes se in partes duas. Una earum deriuatur ad extremitatẽ oris ⁊ alia ascendit desuper donec iungatur ossi simili colatori q̃ compositum est versus duas adeptiones anterioris partis cerebri similiuȝ capitibus mamillarum: ⁊ iste vie circundantur ex vna pellicula grossa orta ex pellicula oris.

¶ De forma auris. Rubrica.

Forma auris: via auris ē in osse petroso: ⁊ ideo noīnaƚ ī lingua arabica agari: ⁊ ī ipso sunt vie oblique: ⁊ tendunt taliter per viam tortam donec iungantur musculo quinto orto a cerebro a quo oritur pellicula extensa supra os petrosum. Sed corpus cartilaginosum existens exterius est auricula nominatū: ⁊ istud est manifestum.

¶ De forma lingue.

Forma lingue: lingua ē caro mollis ⁊ alba: inuoluta venis multis ⁊ paruis in quib⁹ est sanguis: ⁊ sunt vene in ipsa ⁊ arterie ⁊ musculi in quātitate maiori vltra quo vt sue magnitudini videtur cōuenire ⁊ ipsa cooperitur pellicula oris. Et sub ista duo existunt orificia iungentia vsq3 ad carnem glandulosam ipsius que est posita sub radice ipsius.

¶ De extremitate oris.

Extremitas oris tēdit vsq3 ad istas vias. Una ex parte anteriori: ⁊ illa nominatur canna pulmonis. Et alia posita est post ipsam ex parte ceruicis supra spondilia colli: ⁊ hec nominatur meri. Et per istam transit cibus ⁊ potus. Sed per viam canne pulmonis transeunt spiritus ⁊ intrant ⁊ exeunt per viaz hanelitus: ⁊ positum est supra viam istam coopertorium vnum ad cooperienduz ipsam in ora diglutiendi vt aliquid non possit subintrare de eo quod deglutitur: quia si aliqd subintrat incontinenti prouocatur tussis. Et iam preparatū est in hoc loco instrumentum vnū in quo est vox versus orificium canne pulmonis: ⁊ istud instrumentuz est membrum nominatum epiglotum: ⁊ in arabico haugera: ⁊ ipsum est compositu3 ex tribus cartilagibus compōne pulcra conuenienti esse vocis: ideo vt sit edificata ⁊ fabricata ex istis tribus cartilaginibus zāpogna vna vel fistula simul zampogne fistule scilicet ⁊ flaiboli. Et in concauitate istius zampogne ē corpus simile lingue fistule: ⁊ in istis locis sunt lacerta multa vel secreta.

¶ De anotomia totius ventris

Scias q̄ concauitas totius ventris existentis sub osse trachee vsq3 ad os lumbi diuisa est in duas magnas partes: vna est superius cooperiens pl'one3 ⁊ cor: ⁊ secunda est inferius cooperiēs stomachum ⁊ intestina ⁊ epar ⁊ spen: ⁊ fel: ⁊ renes: ⁊ vuluā ⁊ vesicam. Et diuiduntur iste due concauitates membro vno nominato dyafragma: ⁊ istud dyafragma incipit a capite pectoris tendens per diametrum inferius ad vnūquodq3 duorū laterum donec deriueƚ .xij. spondili nuche: ⁊ istud est diuidēs inter superiora ⁊ inferiora. Demū concauitas superior diuidiƚ in ptes duas: ⁊ ille partes diuidūtur in medio q̄ transit per medium illarū partium donec iungatur spondilibus nuche. Et hec concauitas superior tota nomiatur pectus ⁊ terminus ipsius est a superiori parte duoru3 trachee vsq3 ad diafragma quod diuidit superiora ab inferioribus: ⁊ hec est forma pectoris.

¶ De anotomia pulmonis ⁊ cāne eius.

Canna pulmonis incipit ab extremitate oris sicut dixim⁹: ⁊ quādo descendit sub tracha diuiditur in duas partes: ⁊ quelibet pars ipsarum diuiditur in pluribus partibus: ⁊ circa ipsas edificata ⁊ fabricata est caro pulmonis ⁊ iterum edificata est ex omnibus istis cānis diuisis ⁊ venis existentibus sub ipsis caro pulmonis: ⁊ caro edificata ⁊ fabricata circa ipsas est corpus pulmonis: medietas vero pulmonis est in concauitate dextra: ⁊ medietas alia in cōcauitate sinistra. Et canna. s. ipsius pulmonis preparata est ⁊ cōposita ex cartilaginibus in forma annulorum: sed non sunt annuli cōpleti: eo q̄ in quantitate partis tertie ānulorum ipsorū exteremitates sue coniunguntur eis pellicule vni tendens per viam rectam: ⁊ cōiungūtur isti anuli simul vill' ⁊ ligaturis multis. Sed isti ānuli proprie sunt duri ⁊ cartilaginosi: ⁊ gibbositates istorum annulorum sunt versus partem exteriorem corporis: ⁊ possunt palpitari manibus. s. pellicula cōiungens annulos per viam rectam. Sed locus rectus ipsorum coniunctus est meri. Et hoc est ac si ymaginat⁹ fueris in corde tuo fistulam vnam vnius canne: ⁊ tertia pars incisa sit in longitudine3 ⁊ pars secunda integre remancat ⁊ pars tertia incisa in longitudinem coniuncta sit glutine cum carta vna cum ambabus extremitatibus linea recta siue perpendiculari: ⁊ tandem inetlliges cannam pl'onis per viam cōuenientē ⁊ rectam.

¶ De anotomia cordis ⁊ forma eius.

Forma cordis est rotunda ad modu3 pinee que in arabico nominatur femiara: sed est transuersa eo q̄ acuitas cordis existit versus inferiora corporis: ⁊ radix versus superiorem partem corporis. Et habet pelliculam vnam grossam circundantem ipsum: sed non coniungitur tota versus radicem. Et positum est in medio pectoris: sed caput eius. s. acuitas tendit magis ad partem sinistram. Et arteria magna oritur ex ista parte scilicet sinistra: ⁊ ideo apparet pulsus maior in ista parte: ⁊ propter h̄ ymaginantur aliqui q̄ cor sit positu3 in ista parte. Et habet cor concauitates duas magnas vnam ex parte dextra aliam ex parte sinistra: ⁊ versus radicem suam est res vna similis cartilagini: ⁊ ipsa est quasi fundamentu3 totius cordis: ⁊ a concauitate dextra ad sinistram sunt vie ⁊ in concauitate dextra sunt orificia duo. Unum ipsoru3 est orificiu3 vene coniuncte epati que oritur ab epate ꝫm G. ⁊ a corde ꝫm Aristo. Et supra istud orificiu3 sunt pellicule tres aperiētes se seu dilatātes in hora introitus sanguinis in ipsum: ⁊ demum clauditur clausione conueniēti. Et orificium scdm est orificiū vene pniungens se ex ista concauitate in pulmonem: ⁊ est vena vna que non pulsat eo q̄ tunice ipsius sunt grosse ad similitudinem arterie: ⁊ istud orificium habet pelliculas aperientes se extra ⁊ non intus ex aduerso pellicularum alterius orificij. Et in concauitate partis sinistre sunt duo orificia: vnum est orificiū arteri magne: ⁊ habet pelliculas tres aperientes se intrinsecus versus partem exteriorem. Et ꝫm est orificium arterie coniungentis se in pulmone: ⁊ supra istud orificiū est pellicula vna aperiens se intus ⁊ extra. Et habet cor aditiones duas similes auribus: vna ex parte dextra existit ⁊ altera in sinistra. Et pulmo est volatizans supra cor: ⁊ cor habet texturas multas variantes se in oppositione.

¶ Capitulū forme stomaci ⁊ meri.

Iam diximus q̄ in extremitate oris sunt vie due: vna est via anime. s. aeris ad pl'onem: ⁊ secūda est via cibi ⁊ potus meri: ⁊ hoc vocatur meri: ⁊ istud compositum est ex duabus tunicis: vna est extrinsecus ⁊ est carnosa ⁊ textura ipsius tendit in latitudinem. Et alia est intrinsecus ⁊ est neruosa ⁊ textura ipsius tendit in longitudine: ⁊ aliquid ipsius tendit per diametrum: ⁊ ipsu3 positu3 est in posteriori parte supra spondilia colli, ⁊ ipsu3 elongatur ⁊ descendit inferius donec transeat dyafragma ⁊ ligatum est spondilib⁹ vtilib⁹ ipsum ligantib⁹. Et quādo transit dyafragma dilatatur ⁊ fit ex ipso stomacus ⁊ tēdit aliquātulū versus partem sinistram. Et ideo dicitur q̄ caput stomaci quiescit in parte sinistra: ⁊ fundum in parte dextra: ymagina ergo in corde tuo cucurbitam vna3 rotundam habens collum longum ⁊ cū ipsa iungatur collu3 aliud: ⁊ sic intelligens formam stomaci ⁊ meri: nisi q̄ stomacus existit a latere versus dorsum aliquātulū longus ⁊ vnum ex duobus capitibus ipsius stomaci superius est meri ⁊ inferius est principium intestinorū ⁊ nominatur portanariu3: ⁊ in arabico albeb: ⁊ ipse. s. stomacus est ligatus spondilibus ⁊ etiam cum aliquibus intestinorū fortibus ligaturis substinentibus ipsum. Et corpus stomaci compositum est ex tribus tunicis: textura vnius tendit in longitudinem: ⁊ alia vadit per dyametrum: ⁊ illa est intrinsecus: ⁊ ē illa tunica idest neruosa ⁊ exterior ē carnosa: ⁊ textura ipsius tendit in latitudinem.

¶ Capitulū forme intestinorū.

I i Ntestina cōposita sunt ex duabꝰ tunicis ⁊ habēt texturam tendentē in latitudinem soluz. ⁊ super tunicā interiorē adest viscositas noīata i arabico lasuen. inuestita ex ipsa inuiscatiōe siue viscositate a natura. Et oīa intestina sunt. 6. tria minuta ⁊ sunt superiora. ⁊ tria grossa ⁊ sunt inferiora. Et principiū minutorū est intestinū cōiunctū fundo stomachi nominatū duodenum. Et post istum est ⁊ intestinū nominatū ieiunū. ⁊ ista duo sunt erecta in longitudine corporis. ⁊ orificia istorū coniūguntur in epē plus alijs intestinis. ⁊ post ieiunū est intestinū nominatū gracile. ⁊ ipsum reuoluitur reuolutionibꝰ pluribꝰ. Et latitudo istorū triū intestinorū est ad moduz vel ad quātitatē latitudinis portanarij. Et post ista est intestinū nominatū orbū ⁊ istud intestinū est latuz non habens transitū nec inter: sed simile fisculo vel marsupio: ⁊ quia non habet nisi vnū os ideo per ipsuz intrat ⁊ exit: ⁊ quicquid intrat ⁊ exit ⁊ ipsum est in parte dextra posituz: ⁊ post istud est intestinum nominatū colon: ⁊ incipit a parte dextra tendens per latitudinez ventris ad partem sinistrā. Et post istud est intestinū rectum: ⁊ istud intestinuz rectū habet concauitatē amplā in qua coadunantur feces sicut vrina in vesica coadunatᷣ ⁊ orificium istius est lacertus vnius.

¶ Capitulū forme epatis.

E Par posituz est in latere dextro costaruz superiorꝝ ex costis superioribus: ⁊ forma ipsius est forma lune: ⁊ est habens concauitatē in parte lateris stomachi ⁊ aditamēta ⁊ aliquibꝰ insunt quattuor: ⁊ aliquibꝰ quinqꝫ: ⁊ ipsuz est cooperiens supra latus dextruz stomachi ⁊ gibbositas ipsiꝰ est versus dyaframa: ⁊ est ligatū ligamentis coniungentibꝰ se pellicule existenti supra ipsum: ⁊ oritur a concauitate ipsius epatis canale vnū nominatum ianua epatis: ⁊ forma ipsius est forma vene: nisi quia est nō habens sanguinem: ⁊ illud canale est diuisum in partes ⁊ ille partes sunt partes multe in quātitate multa: ⁊ veniunt ex ipsis. s. partibus partes multe ad fundū stomachi ⁊ ad intestinum nominatū duodenū: ⁊ multe etiaz partes ad intestinuz veniunt: ⁊ demū ad residuū aliorꝝ intestinorū donec iungantur intestino recto. Et istud canale qđ est in porta epatis diuiditᷣ etiā in partibꝰ interioribꝰ ipsiꝰ epatis ad partes minutas. s. ad venas capillares similes capillis. Et a pte gibbositatis epatis apparet vena vna magna a qua omnes vene totius corporis volant siue exeunt: sicut dixꝰ in anotomia venarū. Et radix ipsius vene diuiditur ab epate ad partes minutas similes capillis: ⁊ obuiatur in partes diuisas a canali nominato porta. Et nutrimentū chimosū intrat in epate per suā ianuā: ⁊ illis venis decoquitur donec redeat ad sanguinem ⁊ demū exit per illaz venā magnā existentē in sua gibbositate.

¶ De forma splenis.

F f Orma splenis est longa: ⁊ positū est in parte sinistra ligatū ligamentis cōiungentibꝰ pellicule existentibus supra ipsuz ⁊ est continuatū stomaco ex vna parte, ⁊ ex alia parte costis posterioribus: ⁊ oriuntur ab ipso conducta duo: vnū ex ipsis cōiungitur ori stomaci ⁊ aliud cōiungitᷣ in epem versus concauitatē.

¶ De forma fellis Rubrica.

F i Orma fellis: fel positū est epem ⁊ habet vias duas: vna cōiungitᷣ in cōcauitate epis: ⁊ alia ramificatur ⁊ cōiungitᷣ inferioribus intestinis ⁊ in fundo stomaci.

¶ De forma ⁊ anotomia renum.

F f Orma renū: duo renes positi sunt in latere duorꝝ laterū spondiliū nuce ꝓpe epar: ⁊ ren dextrū est in altiori loco rene sinistro: ⁊ vnūquodqꝫ hꝫ colla duo vnū ipsorū cōiungitur in vena magna ascendēte a gibositate epis: ⁊ aliud descendit inferius donec cōiungatur in vesica cōiunctione mirabili: ⁊ iste due vie. s. ista duo colla nominantur in arabico alalbin.

¶ De forma vesice

L Ocus vesice est inter anuz ⁊ vmbilicū: qui locus est nominatus in arabico bana: ⁊ composita est ex duabus tunicis: ⁊ in orificio sui est lacertus vnꝰ ⁊ vna venit a renibus ad ipsum per vias nominatas albalbin: ⁊ iste due vie tendunt per dyametrū ⁊ vadunt etiā per longum donec transeant infra in vesicam: ⁊ oritur ab ipsis corpus vnum simile pellicule que apperit vesicam ⁊ claudit eam ex parte renum: ⁊ istud est sine dubio vt aliud non redeat de vrina ad renes.

¶ De anotomia mirac ⁊ zirbi. Rubrica.

M Irarch qꝫ etiam in arabico nominatur mirach. habet sub lacerto existente in vestito sub ventrem pelliculam vnaz: ⁊ est plana: ⁊ post istam est coopertorium: ⁊ post sunt intestina: ⁊ iuuamentū istius pellicule est ad obuiandum ne intestina simul cōmiscecantur: sicut fit in egritudine in arabico nominata sachot: ⁊ iuuamētū coopertorij est ad calefaciendum intestina: ⁊ de istis ero locutus largius in libro sanitatis.

¶ De anotomia veretrū ⁊ testiculorum.

O Ritur ex osse vmbilicali corpus neruosum: musculosum āpluz: ⁊ multaruz concauitatum: ⁊ sunt sub ipso arterie multe ⁊ late vltra eo qꝫ conueniret sue magnitudini: ⁊ istud corpus est veretrum: ⁊ oriuntur a pelicia vie due nominate in arabico albarbachi ⁊ demuz ramificatur ⁊ generatᷣ ex ipsis pelicula. s. bursa testiculorū ⁊ etiam testiculi: ⁊ veniunt a latere interiori ex parte venarum inferiorum rami habentes inuoluptōes ⁊ ligamenta multa: ⁊ circundantur carne glandulosa alba: ⁊ habent testiculi vias duas venientes ab ipsis ad veretrum.

¶ De anotomia mamillarum

M m Amilla est composita ex arterijs: venis ⁊ musculis: ⁊ est repleta carne glandulosa alba: ⁊ iste arterie ⁊ vene diuise sunt in mamillis in ptes multas minutas: ⁊ reuoluūtur ⁊ torquentur reuolutionibus ⁊ tortōnibus multis.

¶ De anotomia vulue.

V Ulua posita est inter vesicam ⁊ intestinū rectum: sed est superans vesicaz ex parte superiori: ⁊ ligata est ligaturis lenibus: ⁊ ipse sunt musculose vt de facili possint extendi ⁊ dilatari ⁊ coadunari ⁊ constringi: ⁊ habet cameras duas iungētes in vno orificio: ⁊ quelibet istarum camerarum habet loca concaua: ⁊ nominata sunt in arabico aluebt: ⁊ ista sunt orificia venarū: vnde sanguis mestruus transit in vuluā. Et post illas. s. duas cameras sunt additiones que testiculi duo mulieris dicuntᷣ ⁊ sunt minores testiculis virorū. Et id quod superat ex vulua durat vsqꝫ ad orificiū ipsius quod nominatum est in arabico sereg. habet additamenta prohibentia ipsum a frigore. Et orificium virginis vulue est crispū: ⁊ ex crispitudine illa oriuntur vene minute habentes pelliculā vnā contextam duabus texturis: vna tendit in longitudinē: ⁊ illa est minor: ⁊ altera vadit in latitudinem. Et quātitas huius anotomie membrorū sufficiat hic: ⁊ si aliqui volunt plus addere addant.

¶ Explicit liber primus. Incipit secundus qui dicitur de sanitate.

Auicenna fuit ... [illegible] ... haliabbas ... [illegible] ... galienum oribasium et paulum ... [illegible]

Sanitas est bona dispositio in mēbro ex qua
ipsuꝫ operaꝛ operationē quā habet agere ꝑ
suā naturā: ⁊ patiꝛ passionē quā habet pati.
Et ista diffinitio est ex diffinitionibꝰ per se
notis. Et ideo qꝛ mēbroꝝ ꝺm ꝙ testificaꝛ
sensus sunt due spēs cōsimilis ⁊ officialis: debemꝰ intelli
gere in vnaqꝫ spē ipsoꝝ quid ipsa est ⁊ ponere differēti
as earū: ⁊ postea debemus enarrare, que est actio ⁊ passio
que appropriaꝛ vnicuiqꝫ membro: ⁊ quādo nos faciemꝰ
istud: tūc cognoscemus quid est sanitas vera cognitione.
Et incipimꝰ loqui sup corpus ꝯsimiliuꝫ partiū. Et dici-
mus ꝙ via in cognitione rei cū qua operaꝛ membrū con-
simile suas operationes ⁊ patiꝛ suas passiones est via ꝑ
quā nos possumus certificari in radicibus istius scientie:
postqꝫ nos recepimꝰ hec verba declarata in naturali phi-
losophia. s. ꝙ oīa corpora similiū partiuꝫ sunt cōposita ex
quatuor elemētis. s. ex igne: aere: terra ⁊ aqua: ⁊ est decla-
tū in libro generationis ⁊ corruptionis: ꝙ via generatio
nis nō est nisi ex parte tēperantie cōmixtionis ⁊ cōplexio
nis: ⁊ in quatro methauroꝝ est declaratū ꝙ cōplexio ⁊ cō
mixtio nō fit nisi per modū decoctionis que decoctio non
fit nisi per calorē. Et ꝙ differentia q̄ reperiꝛ in istis corpo
ribꝰ cōsimilibꝰ nō eueniet nisi ꝺm tēperātiā calidi fri. hu.
⁊ sic. ⁊ ꝺm qꝰ inueniꝛ in eis alia forma tēperātie: ⁊ est de-
terminatū ibi ꝙ forme eoꝝ non sunt aliud qꝫ forme tēpe
rātie cōplexionalis: ⁊ ꝙ accidentia que sunt ꝓpria in vna
queqꝫ spē ipsoꝝ nō sunt stātia ꝑ se: sed sunt sequentia for
mas cōplexionalis. Et hec est narratio que erat multū ne
cessaria anticipare hic. Et sunt verba q̄ sunt declarata in
nāli phia ꝑ demonstratōes ꝓprias ⁊ ordinatas. Et qn̄
medici studient tractare de istis rebꝰ in huiusmodi arte: eo
rū verba nō sunt sup ista nec ꝓpria nec ordinata: eo ꝙ stu
dēt attribuere res vniuersales entibꝰ ꝑticularibꝰ: ⁊ idō eoꝝ
dicta nō sunt ꝓpria ⁊ nō sunt sup viā quā intēdūt ꝓba-
re: ⁊ tūc cadūt in re quā credūt adducere ꝑ demōstrationē.
Et ista res accidit G. in lib. de cōplexione. s. ꝙ doctrina
eiꝰ in illo libro nō incedit ꝺm doctrinā quā fecit i libro de
elementis ꝑ viā demōstratiuā: ⁊ ista verba erūt multū leuia
apud illū q studuerit in logica etiaꝫ ꝑuo tpe. Et nō volu
mus reuerti ad ordinē verboꝝ nr̄oꝝ. Et dicimus ꝙ iste
res qn̄ erūt ꝺm modū quē diximꝰ: tunc erit intellectuꝫ ꝙ
res qꝫ diximꝰ ⁊ mēbrū cōsimile agit cū ea actionē suā aut
passionē suā patiꝛ nō est alia res qꝫ forma cōplexionalis
q̄ prouenit a mensura q̄tuor elemētoꝝ. Et qn̄ res miscibi
les nō inueniūꝛ ī mixto nisi duobꝰ modis. Unꝰ est ut men
sure sint equales: ⁊ ista mixtio vocaꝛ mixtio equalis cōpa
rando istā extremitatibꝰ: eo ꝙ est in medio earū non decli-
nās. Secundꝰ ut nō sunt inequalibꝰ mensuris: ⁊ ista etiā
inequalitas est multis modis: ⁊ ꝺm istā inequalitatē sunt
diuersificate ⁊ inequales facte cōplexiones specieꝝ. Sed
dabimꝰ pro exēplo huiꝰ ꝙ sicut cōplexio equi est diuersa a
cōplexione hoīs: ideo qꝛ mēsure elementoꝝ sunt mixte in
eo sup latitudinē diuersaꝫ cōmixtionis mensuraꝝ earuꝫ
in hoīe. Et ideo ꝙ illa forma cōplexionalis que est ꝓpria
in vnaquaqꝫ spē inueniꝛ in ipsa eadē spē inequalitate et
distēperātia media inter multū ⁊ paruū: ⁊ etiā habet lati
tudinē q̄ recipit plꝰ ⁊ minꝰ ꝯ extremitates q̄ tēperantia et
equalitas non exit de eis nisi qn̄ corrūpiꝛ forma specifica
earū necesse est ex hͦ ꝙ vna ⁊ eadē cōplexio spālis sit equa-
lis ⁊ exiens ab equalitate. Et istud est aut in vna quatu-
or q̄litatū aut in duabus: quaꝝ possibilis est cōpositio ad
inuicē. s. actiuaꝝ ⁊ passiuaꝝ: quaꝝ vna nō ꝯdicit alteri. s.
ca. h. f. ⁊. s. ergo conplexiones consimiliū partiū sunt de
necessitate. ix. s. equalis. ca. f. s. ⁊. h. aut ca. ⁊ h. aut ca. sic.
aut. f. ⁊. h. aut. f. ⁊ sic. Sed si inueniunꝛ iste. ix. in corpo-
re hoīs in fine similitati fini extremitatis elemētoꝝ in men
sura q̄litatū. Istud aūt nō posset esse si nō esset possibile in
uenire corpus consimiliū partiū in quo mensure elemen-
toꝝ essent eq̄les peniꝰ in quātitate. Et vie speculatiōis
multū necessarie sunt hic: tn̄ apparet ꝙ ē īpossibile esse hͦ
in quātitate partiū eoꝝ. s. in grauitate ⁊ leuitate. Ideo ꝙ
dn̄ans sup corpora partiū ꝯsimiliū est aqua ⁊ terra: ideo
hn̄t coagulationē ⁊ ꝯfirmitudinē: ⁊ q̄litates q̄ faciūt ipsa
firmari ⁊ cōpleri sunt ille q̄ faciūt coctionē ⁊ digestionē: ⁊
ideo est appropriatuꝫ generabile al'. nāle dn̄ationi partis
agētis calide ⁊ patiētis hūide cū qbꝰ fit mixtio ⁊ coctio et
totū hoc est declaratū in. iiij. methauroꝝ. ⁊ ab illis reguliꝛ
est probatuꝫ ꝙ cōplexiones nō sunt nisi. 2. sol'. j. equalis
⁊ alia inequalis. Et ꝙ est īpossibile duo corpora inueni-
re q̄ sint coīa in caliditate ꝙ vnū sit sicciꝰ alio: sicut opinaꝛ
G. in puero ⁊ iuuene: ⁊ iā declarauimꝰ istud in alio loco
meliꝰ. Et scias in summa ꝙ mēsure duarū q̄litatū passi-
uarū eo ꝙ forme prime hn̄t materias ꝓprias sub eis. Et
nos videmꝰ si nos exiremꝰ ab intētione publica multitu-
dinis medicoꝝ eēt difficile intelligere: ⁊ ideo nos loqmur
de hoc nimis. Et adhuc error q accideret ex hoc in hac ar-
te est multū paruus: ⁊ ideo nō facimꝰ hic nouū preceptuꝫ
Et etiā error quē diximꝰ de tēperata cōplexione est paruꝰ
Et ideo dicimꝰ ꝙ est verū verbū. G. ꝙ dixit de cute vole
manꝰ. Et magis in ista pala vel palma apud arabes con-
sonat pro extrema parte palme versus digitos palme: ⁊
plus in ista que est super partem que vocaꝛ formiculata.
Et quādo erit totū hic ꝙ narrauimus: tūc res cū qua ope
ranꝛ cōsimiles suas actiones aut patiunꝛ suas passiones
est de necessitate vna istaꝝ nouē cōplexionū siue sint ꝑtes
ꝯsimiles alijs siue nō. Et ideo necessariū est scire naturalē
cōplexionē de istis nouē cōplexionibꝰ cuiuslibet mēbroꝝ
ꝙ illa cōplexio est tēperata cōperando ipsam actioni mē-
bri aut passioni eius. Et ista tēperantia est illa que est di
cta tēperantia specialis speciei: ⁊ ipsa est illa cōplexio quā
oportet ꝯseruari in hac arte aut restaurari. Et quādo stabi
mus sup cōplexione cuiuslibet mēbroꝝ ꝯsimiliū: tūc sta-
bimus sup complexionē membroꝝ compositoꝝ ex ipsis.
Et quādoqꝫ ꝑīs ideo ꝙ cōplexio quedā est q̄ appropria-
tur mēbro officiali inqꝫtū est officiale: ⁊ quedā est appro-
priata ei inquātū ē ꝯsimiliū partiū: nō ex parte vnde ē of-
ficiale. Et quādo nos stabimꝰ ex hac parte super cōplexio
nē cuiuslibet membri membroꝝ officialiū: tūc poterimꝰ
stare sup complexionē temperatā appropriatā toti corpo
ri: ita ꝙ complexionē nos nō appropriamus nisi in hͦ ꝙ
est inuenta mēbris officialibus ex quibꝰ est compositū: et
mēbris officialibus ex parte consimiliū. Et est necesse ut
scias in primis ꝙ ex mēbris quedā sunt composita ex ele
mentis prima compositione: ⁊ quedaꝫ sunt cōposita me-
diante prima cōpositione. Et mēbra ꝯsimilia q̄ sunt par
tes aīalis sunt huiusmodi speciei: ideo qꝛ nō generantur
nisi ex sanguine solūmodo: ⁊ sanguis generatur ex cibꝰ et
potibꝰ. Et scias ꝙ sperma nō est ex rebꝰ q̄ sunt pars mē-
bri aut simplex aut aliqͦd aliud mēbroꝝ: sicut declaratum
est in naturali philosophia. Et ego faciā longiorē sermo-
nē in tractatu de iuuamēto mēbroꝝ. Nec etiā melia cola
⁊ flegma sunt elementa membroꝝ ꝯsimiliū ꝑ viā ꝺm quā
est sanguis. Ideo ꝙ res q̄ generanꝛ plus qꝫ ex vna re nō
complenꝛ: nisi quando miscenꝛ ille res adinuicē ⁊ faciunt
vnum corpus sicut est sgqibi ꝙ fit ex cōmixtione mellis
cum aceto ⁊ aqua: quoruꝫ quodlibet stabat per se in actu.
Et in vulua non inueniuntur melia colera in actu que
misceantur cum sanguine ad hoc ut sint postea pars mem
bri. Sed colera ⁊ melia sunt in corpore hominis ex certis
iuuamētis que nos festinamus declarare. Sed flegma
est materia remota ideo ꝙ ex ipso nō generantur membra
nisi quando fit sanguis. Et due colere non sunt materie
mēbri nec propinqꝫ nec remote: ideo qꝛ est īpossibile ipsaꝛ
cōuerti in sanguineꝫ: sed ipse sunt in eo in potentia quia
quando corrūpitur multotiens ꝯuertitur ad eas. Et nō
fecit eos errare in hoc nisi locus ꝯsequētis: ideo ꝙ viderūt
quod elementa non inueniuntur in composito ex eis nisi
in potentia cum dixerunt hoc. Sed ⁊ non conuertitur
ꝙ res que inuenitur in alia re in potentia sit eiꝰ elemen-
tū. Sed sanguis est īmiscibile ad aliā rem per accidens

non sicut est yle cibus istorum per accidens sed sicut
vita est yle mortis. Et ideo non dicitur ꝙ fex ⁊ spu-
ma sit elementũ vini: sed dicitur ꝙ vinum est com
pletum existentibus separatis istis ab eo: ideo quia
sunt eius superfluitates separate ab eo quãdo dige-
ritur: ita sunt vere due colere cuz sanguinee eo ꝙ qđ
libet generabile habet aliquã superfluitatem que se-
peratur ab ipso tempore digestionis.

¶ Capitulũ de cõplexionibus menbroꝝ cõsimiliũ.

ET postq̃ est declaratum istud: revertemur
ad ordinem nostrum: ad enarrandum cõ
plexionem quorũlibet membrorum consi
milium: ⁊ ab illo procedemus ad cognitio
nem eorum actionum ⁊ passionum. ¶ Dicimus ꝙ
ossa appent ex suo eẽ: ꝙ frigiditas ⁊ siccitas domina
tur super ea: ⁊ similiter cartilagines: ⁊ pili: ⁊ corde:
⁊ ligamenta: ⁊ nervi: ⁊ vene: ⁊ pãniculi: eo ꝙ calor ea
coxit: ⁊ frigiditas ꝯgelavit: ⁊ iõ mollificat ea calor qñ
dissoluit. Et ista qualitas est in uno eorum plusq̃ in
alio. Et videtur ꝙ siccior oĩbus sit pilus: post illum
os. ⁊ post illud cartilago: ⁊ post ligamentũ: ⁊ post il-
lud panniculus: ⁊ post illum vene pulsatiles: ⁊ post il
las nervus vel musculus. Sed superfluitas frigidita
tis eorũ est ista ꝙ pilus est frigidior oĩbus: ⁊ post illuz
ossa: ⁊ post illud cartilago: ⁊ post illam ligamentuz: ⁊
post illud panniculus: ⁊ post illum lacertus: ⁊ post il-
lũ vene pulsatiles ⁊ non pulsatiles. Et ista membra
f. ⁊. s. non appropriant frigiditati: nisi ꝑpter hoc ꝙ
frigiditas est illa que cõplet ea ⁊ dominat in eis: nõ
ꝙ ipsa sint privata calore: sic ipa sint appropata sicci
tati iõ ꝙ siccitas est illa q̃ ꝯplet ea ⁊ dñat i eis ꝙ sint
privata humiditate q: mixtio ⁊ digestio stant super
humiditatẽ: ⁊ calor qui est in istis ẽ in spẽ spẽrum ac
cidẽtis. ¶ Sed mẽbra super q̃ dominat calor ⁊ hu.
sunt caro: sanguis: ⁊ sps. Sed calidius oĩbus est sps:
⁊ post illum est sanguis: ⁊ post illũ caro. Et per istam
eandẽ viã icedunt humiditates: ideo ꝙ sps est de ge
nere aeris: ⁊ aer est humidior aqua sicut declaratuz
ẽ in phia. ¶ Sed mẽbra frigida ⁊ humida in primis
est adeps: ⁊ post illam est piguedo: ⁊ post illam cere-
brum. s. sba medullaris: ⁊ humiditates incedunt ẜm
hanc viã. ¶ Et hic ẽ pelagus in quo aliquis multuz
hẽret navigare si tp̃s adesset. Et i alijs nostris libris
iam loquuti sumus prolixe. Sed multũ recordare ⁊
cave ne obliviscaris qđ dcm̃ est supra. s. ꝙ de neces
sitate est ꝙ sit gradus virtutũ activarum super unaz
⁊ eandem cõplexionem ẜm compõez graduum vir-
tutum passivarum: ⁊ non intendas post consiliũ igno
ratum in hoc: ⁊ conveniens est medico recipere cõ-
plexionem istorũ membrorum a naturali.

¶ De complexionibus membrorum officialium.

VT nunc incipiem⁹ a cõplexione mẽbrorum
officialium postq̃ diximus de complexiõe
consimiliũ ¶ Et dicim⁹ quod cor postq̃ est
compositũ ex panniculis ⁊ ligamentis ⁊ ner
vis est de necessitate cl'm pp multũ spirituz exñtẽ in
eo: ⁊ propter sanguinem existentẽ in eo: ⁊ etiã prop-
ter partem carnosam quã habet ⁊ stat in corpore ad
similitudinez unius clibani ignis in domo. Sed si
est siccũ sicut dicunt medici: aut temperatum: aut de
clinans ad humiditatem: hoc est speculanduz. Sed
mihi videtur ꝙ est declinans ad humiditatem pro-
pter spiritum existentez in eo. ¶ Sed illud quod vi
detur ex epate ex sua essentia est ꝙ sit calidum ⁊ hu-
midũ. Propterea quia maior pars suarum partiuz
est carnosa: sanguinea: ⁊ etiaz ad ipsuz transmittunt
multe arterie. Et hic multa sunt inquirẽda: ⁊ q: me
dico non ꝑtinet ideo dimittamus. Et cerebrum est
frigidũ ideo ꝙ maior pars suarũ partium est sba me
dullaris ⁊ nervosa ⁊ similis huic. Et natura medulle
que ẽ in ipso est diversa a natura medulle que ẽ i ossi-
bus q: tu vides ꝙ non est i eo pars pinguosa aut un-
ctuosa: ⁊ quãdo coquit ad ignẽ ingrossatur ⁊ desiccat:
ideo ꝙ pars aquosa que est i eo resoluit ꝑpter calorez
⁊ remanet pars terrestris. ¶ Et quẽadmodum dici
mus de cerebro: eodẽ modo diximus de nucha.
¶ Sed splen ⁊ renes ipsa etiã sunt de mẽbris calidis
⁊ humidis: q̃uis renes sint in hoc sub splene in gra-
du pp grossitiẽ sanguis q stat in splene sic splen ẽ i hoc
gradu satis inferior epate. ¶ Et postq̃ est declaratũ
in cõplexione membrorũ officialium ⁊ consimilium
ab isto possimus cognoscere quid est temperata cõ-
plexio totius corporis. Quod si inveniuntur alia mẽ-
bra proportionata super istas complexiones ipsum
est temperate complexionis penitus: ⁊ inveniuntur
in eo iste proprietates ⁊ illa signa que dicit. G. que
inveniuntur in temperata cõplexione. ¶ Et mani-
festum est ꝙ ista temperantia nõ dicitur nisi in com-
peratione omniũ partiũ totius corporis: ⁊ ideo quia
impossibile est istis menbris consimilibus exeunti-
bus eis a sua cõplexione naturali: aut in una qualita
te aut in pluribus ꝙ nõ superveniat permutatio aut
corruptio per istum exituz. Et iste exitus habet mul
tas causas: aut propter clima aut yle. aut ꝑpter agẽs
aut propter mutationez quatuor etatum. eo ꝙ puer
est calidus: ⁊ humidus: ⁊ iuvenis calidus ⁊ siccus. ⁊
senes est fridus ⁊ siccus. ⁊ hoc manifestũ est ex eorũ
operationibus. ⁊ ex ꝓpinquitate ⁊ longitudine gene
rationis. Et etiam masculi cõplexio est calidior ⁊ sic
cior cõplexione femine. ⁊ hoc manifestuz est ex ope-
rationibus eorum. ¶ Et aliquando permutant cõ-
plexiones propter exercitia ⁊ propter cibos ⁊ propt
omnia extrinseca. Et sicut potest esse ista ꝑmutatio
in consimilibus ita potest esse in officialibus. ⁊ post
hoc in totalitate totius corporis concordantibus no
bis ipsa omnia ad invicem. ¶ Et postquaz est possi
bile esse hoc. ⁊ est iam ostensum ꝙ exitus cõplexionũ
exeunt ad. viij. species aput medicos. tũc res ꝑpter
quas operatur menbrũ suas actiones ⁊ patitur suas
passiones aut totuz corpus sunt. ix. species apud me
dicum: una temperata. ⁊ illa est naturalis. ⁊ octo sũt
distẽpate. eo ꝙ corpus cui dominat caliditas in mẽ-
bris ⁊ siccitas appropriatur caliditati ⁊ siccitati. ⁊ sic
in reliquis speciebus. Et hoc modo intellige ꝙ spe-
cies complexionis sanitatis sũt novem. Et tẽperata
comunicat cum ambabus speciebus membrorum
salvo ꝙ ipsa est in simplicibus primo ⁊ in substantia
⁊ in cõpositis secundario ⁊ per accidẽs. Et ideo me
dici appropriant cõplexiones distemperatas qualita
ti active ⁊ passive. ⁊ cõveniens est appropriare com
plexionem totius corporis istis duabus qualitatib⁹
solum. ⁊ propter hoc sunt scđm rationem cõplexio-
nis distemperate soluz quattuor. ¶ Et postq̃ est de
clarata sanitas cõsimiliũ partiũ propter earuz cõple
xionem temperatã quam habent propriam ⁊ in sub
stantia conservatam. ⁊ per accidens membrorũ offi
cialium ⁊ totius corporis. Modo redeamus ad de
clarandum sanitatem membri officialis substantia
liter in quantum est officiale ⁊ species eius. Et dici-
mus ꝙ membra officialia ideo quia sunt composita
apparet ex eoruz esse ꝙ non operantur suas actiões
⁊ patiunt suas passiones nisi quando sunt in sua qua
litate: ⁊ in qualitate quãtitatis: in quãtuz ipsa est quã
titas: ⁊ in positione sua scđm modũ naturalem: ⁊ in
continuatione partium suarum: ⁊ in contiguatione
terminorum eorum in coniunctione sua ⁊ separatõe
⁊ in qualitate coniunctionis ⁊ separationis eorũ ⁊ si
tus eorum: ⁊ ordinationis. ¶ Et quidaz sunt qui opi
nantur ꝙ istud intret in genere positiõis sed si vocat
positio hoc non est nisi propter equivocationẽ. Sed

qualitas eorum est ꝙ sit forma eorum naturalis: et ꝙ cõcauitates eorum ⁊ vie sint scdm formã naturalẽ in eorum largitate ⁊ strictura: ⁊ ꝙ sint eorum superficies in leuitate ⁊ asperitate ſm modum naturalem. ¶ Sed quantitas est in tempore quãdo inueniunt harum partium numerus naturalis: ⁊ eodez modo in suis mensuris. ¶ Sed modus eorum in coniunctione est etiã modus ille naturalis sicut coniunctio partis menbri officialis pars parti: ⁊ separatio eorũ pars a parte ⁊ qualitas cõiunctionis ⁊ separationis intrat in hoc. ¶ Et continuatio ⁊ contiguatio ⁊ terminatio ⁊ separatio ⁊ cõiũctio manifesta sunt ¶ Sz continuatio plus contigit in menbro consimili quã in officiali. Et paruũ ⁊ magnuz in esse in genere mẽsure: ⁊ est appropriatũ quãtitati cõtinue: sicut ẽ satis vel multũ: ⁊ paruũ appropriatũ quãtitati discrete. ¶ Et quãuis mensura in hoc ꝙ appropriatur est conuenientius appropriare eaz menbro consimili quã officiali: ideo quia officiale nõ est super mensuram suã naturalẽ: nisi quando est quodlibet consimilium ex quibus est cõpositũ super mensurã suam naturalẽ ¶ Sed positio naturalis que est in mẽbro hoc est vt sint eorũ partes opposite menbris manifestis sicut consuetudo est menbri positi: ⁊ istud erit locus menbri naturalis in corpore: sicut est epatis ⁊ stomaci: ⁊ sic in alijs est intelligendũ. ⁊ ita est mod⁹ iste in positione partis menbri in seipso pars parti. ¶ Sed ꝙ diximus ꝙ modus ipsius ex cõmunicatione partiũ suis partibus est modus naturalis. hoc existit in positione prima que generalis est oĩbus membris corporis sic ẽ cõmunicatio oĩuz mẽbrorũ principaliũ. eo ꝙ nõ cõplerent eorũ operatões nisi cũ eis. ⁊ ẽt hoc ẽ inuentum in menbro cũ menbro. sicut cõmunicatio stomaci cum cerebro in operatione sua que est appetitus. Et sicut est in partibus vnius ⁊ eiusdem menbri officialis cum parte que dominatur plus in operatiõne illi⁹ rei: sic ẽ cõicatio omniũ ptiũ oculi ad cristallinaz humiditatẽ. ¶ Sed gradus ꝯiunctionis ⁊ separationis ⁊ eorum qualitate: quoniã sunt ex menbris que separata sunt absq₃ ligamine ⁊ ligaturis sicut sũt digiti. Et eorum sunt que associant ligaturis vel adeptionibus quorũ partes intrant partes. ⁊ eoꝝ sunt quoꝝ cõiunctiones sunt nodatiles: ⁊ hoc modo põt esse ꝙ mouet membrũ ꝙ est pars cõiunctionis ipsi⁹ situs. ¶ Sicut est planta manus que est pars cõiunctionis brachij ꝙ est nominatũ in arabico scahat: et ipsa planta cõiuncta est ligaturis ⁊ adeptionibus: et cũ hoc est cõiunctio nodatilis. Iste sũt species dispositionũ que qñ sunt in membris officialibus tunc habent agere suas actiones naturales ⁊ pati suas passiones siue illas quas habẽt ab vtilitate: siue illas q̃s hñt a nobilitate. ¶ Et a capl'is anotomie q̃ ordinata sunt per multos alios auctores poteris scire istas res prolixius: ⁊ ꝓpter hoc nõ est mea intentio ꝓlongare me in eis. Et si tu vidisti libros. G. ⁊ libros aliorũ medicoꝝ qui sunt scdm suã opinionẽ ⁊ videbis istũ: tũc cognosces ꝙ illud qđ dixim⁹ in diuisiõe specierũ sanitatis est multũ melius ⁊ verius quaz illud quod dixit homo quã scis. ¶ Et istud meli⁹ aũt nõ posses cognoscere si tu nõ studueris in naturalibus scientijs ꝙ tu teneas de via phoꝝ aliquantulũ plus quaz de via medici: ⁊ ꝙ iste liber nõ est factus pro illo qui incipit tantummodo legere. ¶ Et modo incipimus dicere ⁊ inuenim⁹ de cõplexionib⁹ sanitatis apropriatis mẽbris cõsimilibus que sunt in fine tempantie scdm se ⁊ quosdã que exeunt a tempantia sed erit⁹ ꝑ quẽ nõ prouenit lesio sensibilis in actione aut in passione. Et similiter est in mẽbris officialib⁹: ⁊ inuenimus hic qualitatẽ tempatam ⁊ quãtitatem temperatã ⁊ positionẽ temperatã ⁊ cõmunicationẽ temperatã. Et ista est bona dispositio super quaz visus fuit G. demonstrare in tractatu habitudinis bone: ⁊ qui eam voluerit addere isto libro nõ reputo maluz. Iđ species sanitatum que sunt in officialibus membris sunt apud medicos octo: quattuor temperate et quattuor distemperate aut augmentate. ¶ Sed quitum ergo specierum vel geneꝝ dispositionũ quidaz sunt qui opinant ꝙ est vnũ in quo cõmunicat mẽbra consimilia ⁊ officialia: ⁊ illa est forma cõiunctionis nostre. Ideo qr cõiunctio est duob⁹ modis sicut scis vna est cõiunctio nodatilis: alia ẽ cõiunctio vera: et vera est apropriata magis consimili: ⁊ alia plus officiali: Sed cõiunctio vera illa est consimiliũ: ⁊ debet numerari in habitudine ꝯsimiliũ sanitatis. ¶ Amõ declarauim⁹ oẽs species habitudinũ sanitatũ membroꝝ cõsimiliũ ⁊ officialiũ coẽs siue ꝓprias. Et declaratũ est in oĩbus per quẽ modũ est eoꝝ cõmunicatio. Et fuit necesse illi declarationi: ideo ꝙ operatio cõplexionis tempate membri officiali nõ ẽ vna ⁊ eadẽ operatio cũ illa ꝯsimiliũ: ideo qr ẽ cõsimilib⁹ propria ⁊ in substantia: ⁊ officialib⁹ scđaria: ⁊ ꝑ accidẽs ⁊ alij medici ñ subtiliati fuerũt i faciẽdo hãc disiõez.

¶ Capitulũ de actionib⁹ ⁊ passionib⁹ mẽbrorum.

Modo volumus tractare de actionib⁹ ⁊ passionib⁹ proprijs in quolz membro: ⁊ iste intentiones ⁊ cognitiones sanitatis stant loco causarũ finaliũ: ⁊ ille de quibus hacten⁹ loquuti sumus stant loco causaꝝ formaliũ ⁊ materialiũ: ⁊ hic ẽ ponẽdũ vnũ principiũ naturale. ¶ Et dicimus iaz eẽ ostensuz in naturali phia ꝙ quodlz corpus ẽ cõpositũ ex materia ⁊ forma: ⁊ ꝙ materia non ẽ inuenta nisi ꝓpter formã ⁊ propter hoc collectũ ex materia ⁊ forma. s. ens naturale nõ ẽ nisi ꝓpter operationes suas proprias in ipso. Ideo dicit aristo. ꝙ natura non facit aliquid inuanũ. Et similiter inuenitur istud in rebus artificialib⁹: verbi gratia qr ligna nauis nõ sunt inuenta nisi propter formã nauis ⁊ figurã suaz: ⁊ ẽ inuentũ ⁊ collectũ ex his ambob⁹ ꝓpter operationẽ nauis. s. nauigare in aqua: ergo đ necessitate ẽ iuenire in membris hoĩs rẽ que sit etiã hoc modo: ꝙ sit in eis res stans loco materie: ⁊ res stãs loco forme. ⁊ res tertia. s. actio ⁊ passio: que res ipsa erit finis collecti eoꝝ. ¶ Et hic est necesse inquirere in p̃mis q̃ sit illa res in mẽbris que stat loco forme: ⁊ q̃ loco materie: ⁊ postea veniem⁹ ad declarandũ actionẽ ⁊ passionez cuiuslz eoꝝ. Et dicim⁹ ꝙ mẽbra cõsimilia apparẽt vt i plurib⁹ eoꝝ ꝙ sit loco materie cõpositi. Quia ossa manuũ ⁊ ligamẽta ⁊ corde ⁊ nerui ⁊ caro ⁊ cutis apparẽt ex eoꝝ esse ꝙ nõ sint iuenta nisi ꝓpter formã manus: ⁊ forma man⁹ q̃ ẽ cõposita ex illis nõ ẽ iuenta nisi ꝑꝑ actiones ⁊ passiões quib⁹ ipsa appropriatur. s. ꝙ man⁹ nõ posset extẽdi nec contrahi nec colligere: nec facere alias suas operatiões nisi ꝓpter hoc ꝙ ẽ cõposita. ¶ Et q̃uis mẽbra consimilia nõ sint iuenta nisi ꝓpter cõposita: tñ habẽt quolibet eoꝝ operationẽ ꝓpriã q̃ manifestat plus in cõposito. s. ꝙ man⁹ nõ hẽret firmitudinẽ ad sustẽtandũ res nisi ꝓpter ossa: ⁊ nõ haberet posse plicare se nisi ꝓpter carnez ⁊ propter neruos ⁊ alia similia. Ergo postq̃ dixim⁹ ꝙ mẽbra cõsimilia nõ sunt iuenta nisi ꝓpter cõposita: tñ necesse ẽ nobis videre si hic ẽ aliq̃ res ꝓpter quã sit inuẽtuz cõpositũ ⁊ collectũ ex eo cũ qua cõpleat operatio cõpositi. ¶ Et dicim⁹ ꝙ actiones ⁊ passiones naturales mẽbroꝝ nõ fiunt nisi propter calorẽ inatũ in ipsis p̃ter calorẽ cõplexionalẽ qui ẽ mẽbris cõsimilib⁹. Et hoc ẽ demostratũ per sñiam demõstratiuã. Et cognitũ per experiẽtiã anotomie ꝙ. s. inuenit in corde vnde corp⁹ vaporosuz calidũ in fine ꝙ mittit ab eo ad oĩa mẽbra per viam arteriaꝝ: ⁊ ita opinat ꝙ sint in cerebro. ¶ Et postq̃ sic

est cõiunctũ huic ꝙ oẽs actões ⁊ passiões nõ fiũt nisi
per calorẽ itrinsecũ sicut ẽ declaratũ in naturali phia
⁊ declarabit adhuc in isto libro. Ergo mẽbra nõ fa-
ciũt suas operatões nisi cũ formis eoꝝ cõpositiona-
libus: ⁊ cũ eo ꝙ accidit eis de isto calore ⁊ cõiunctuz
in mẽbro de istis duob⁹ caloribus supradictis istud
est sua forma cuz qua agit ⁊ patit. ¶ Et ab hinc po-
tes cognoscere dñationẽ cordis super oia alia mẽbra
q: tu vides ꝙ ipsuz sufficiẽs ẽ ex se: ⁊ alia indigẽt eo.
Et super cerebrũ ẽ i hũc modũ sup mẽbra in quib⁹
dominat. Ergo mẽbra simplicia nõ fuerũt inuẽta ni
si ꝓpter cõposita: ⁊ cõposita sunt inuẽta per istũ calo
rẽ qui ẽ missus a corde: ⁊ iste calor stat in eis loco for
me et per istã collectionẽ fiunt actiones et passioẽs
que sunt ꝓprie in quolz mẽbro ¶ Sed si sufficit iste
calor in faciẽdo hoc: aut sine hoc ẽ alia virtus stans
isti calori loco forme. ista nõ ẽ res quã medicus ha-
beat inquirer sed dimissa nobis. ¶ Et dicem⁹ bre-
uiter ꝙ hic sunt alie virtutes ꝑter formas cõplexio-
nales que vocãt aie. Et istud ẽ cõueniẽs anticipare
in paucis verbis anteꝗ̃ tractem⁹ de actionib⁹ et pas
sionib⁹ cuiuslz mẽbroꝝ et narrare quot sunt ille spe-
cies. et postea reuertamur ad inquirendũ rẽ cui ap-
ꝓpriat qḋlibet mẽbroꝝ. et istud erit qñ cognouim⁹
in primis virtutes a quibus veniũt operatiões. Et
scias ꝙ genera operationũ sunt notiora quo ad nos
quã virtutes. et virtutes apud naturaz notiores. et
ideo dicimus ꝙ phici et medici quando speculant
in operationibus dicũt ꝙ virtutes que sunt in hoie
sunt res. aut virtus naturalis: aut vitalis: aut aialis.
Uirtutes naturales apud eos sũt cũ quibus fit nutri
mẽtũ augmẽtũ ⁊ generatio. ¶ Et virtutes vitales apḋ
eos sunt: virtutes pulsatiles que sunt in corde et ha
bent dilatare et cõstringere inspirando et respirãdo:
et virtus motiua que ẽ in corde que vocat electiua
per quẽ mouet aial ad appetendũ rẽ vel fugiẽdũ ab
ea. ¶ Et virtutes aiales apud eos sunt. v. virtutes
sensuũ. s. tact⁹ et gustus: et odoratus: et audit⁹: et vi
sus: et virtus motiua in loco. et virtus ymaginati-
ua et extimatiua et cogitatiua et cõseruatiua et remi
niscibilis ⁊ ista ẽ qua vsi sunt medici in diuidẽdo vir
tutes aie. ⁊ quãuis nõ sit cõueniens paꝝ nõ põt noce
re in hac arte. Sed cõueniẽs oio est illa que fit fz mo
tũ naturalẽ. Ideo ꝙ manifestũ est ꝙ iste operatões
nõ possunt appropriari qualitatib⁹ solũ sed in virtu
tib⁹ additis sup eas que vocant aie. Et postꝗ̃ inue
stigati sunt super istas operatões que vocant aie. di
cunt ꝙ quedã operatiões que appropriant plante q̃
habet tres virtutes supradictas. s. nutritiuaz. ⁊ post
illã crescitiuã. ⁊ ista est finis nutritiue: ⁊ post illã gene-
ratiuã. ⁊ ista est quasi finis crescitiue. Et est declara-
tũ ibi ꝙ ipse sunt aie iõ q: sunt organice: ⁊ q: non sunt
virtutes naturales ꝙ si ipsi nõ appellauerũt eas na-
turales nisi largo modo istud esset veritas si ipsi cre
derẽt ꝙ ipsa esset aia ſm relationẽ aut ſcḋz operatõez
Sed si ipsi credunt ꝙ ipsa in sui essentia sit virtus
ꝓpria solũ istud est error: ⁊ significat sup opinionẽ ꝙ
ita est q: nos videm⁹ ꝙ. G. in vno suoꝝ libroꝝ assi
mulat ipsaz adamanti ⁊ venit ad diuidẽdum eam.
Sed virtus pulsatiua ẽ de necessitate cibatia virt⁹
⁊ diuisiua ⁊ princeps q: cũ ipsa cor dat calores alijs
membris: ⁊ ẽ sicut seruiẽs virtuti pricipali cibatiue
q: cũ ipsa cõseruat. Et ideo nõ est cõueniens ponere
illaz vnã virtutem per se ab alijs virtutib⁹: ideo q:
est ista virt⁹ aie nutritiue: sicut alie virtutes. v. sue
virtutes: sicut attractiua: retentiua: ⁊ digestiua: et
expulsatiua: ⁊ discretiua: quamuis virtus pulsatilis
approprie t plus vite ꝓpter multũ calorẽ qui ẽ cũ ea
Et quidã sũt q appellãt plantã i ista virtute habere. s.
ymagiaz vegetatiuã. Et forsitã medici ñ vocauerũt
i stã virtutẽ euẽtationis vitalẽ nisi ꝓpter hoc ꝙ ap-
propriat plus vite quãuis sit de gener nutritiue sicut
dicim⁹. ¶ Sed eoꝝ diuisio ꝑ quã diuidũt virtutes
aiales ad sensuz ⁊ ad virtutẽ motiuã in loco ⁊ yma-
ginatiuã ⁊ rationalẽ ⁊ cõseruatiuã ⁊ remissibilẽ ẽ oio
vera: saluo ꝙ virtus motiua in loco nõ est aliud pul-
sele nosoia. s. virtus motiua voluntarie qñ cõcordat
cũ ea ymaginatõ ⁊ ꝯsimiliũ: ⁊ ita est declaratũ i libro
de aia. Et ipsi numerãt virtutem motiuã volunta-
rie in numero vitaliũ. Et ponũt motiuã in loco aliã
speciẽ ⁊ istud nõ ẽ cõueniẽs q: nõ est nisi virtus nutri
tiua ⁊ crescitiua: ⁊ sensitiua ⁊ generatiua: ⁊ ymagina
tiua ⁊ appetitiua: ⁊ rationalis: ⁊ motiua ⁊ lactatiua
ex istis sicut est extimatio: aut cogitatiua ⁊ cõseruati-
ua: ⁊ reminiscibilis. ¶ Et iã est hic declaratũ vel di
ctũ ꝙ virt⁹ rationalis ẽ magis spiritualis quã yma
ginatiua: q: ꝑfectio virtutis rationalis ẽ apprehen-
sio reruz vniuersaliũ sicut põt itelligi a pho in tertia
particula prime summe physicoꝝ: ⁊ in primo poste-
rioꝝ quãuis itelligat cõtrariũ circa finẽ primi libri
physicoꝝ. Et qui habebit necesse soluere ista dubia
requirat in locis illis. Et q: res vniuersales q̃ sunt
apprehensiones virtutis rationalis habẽt pericula:
necesse ẽ inuenire in hoie virtutẽ q̃ apprehendat essen
tiã illoꝝ particulariũ cõtentoꝝ sub vniuersalis: ⁊ vir
tutẽ aliã recordantẽ ista particula q̃ sunt cõprehensa
a virtute ꝓpria eoꝝ apprehẽsione. Et iõ q: ista vir-
tus apprehẽsiua ꝑticulariũ nõ apprehẽdit ea nisi ha
bitudinibus ymaginatis fuerũt de necessitate tres
virtutes. s. extimatiua q̃ apprehendit essentiã parti
culariũ: ⁊ remiscibilis ipressionis extimate. Et yma
ginatia a qua apprehẽdit extimatã suã ꝑsionẽ sicut
seruiẽtes virtuti rationali: ideo q: seruiẽs preparat
seruitor ea q̃ sũt sibi necessaria: aut studet aliq̃ rerũ ap
propriatarũ seruitio. ¶ Et manifestũ ẽ ꝙ virt⁹ yma
ginatiua properat virtuti rationali ea q̃ non sunt ap
prehẽsa: sicut ẽ manifestũ ꝙ due apprehẽsiões. s. exti
matia ⁊ cõseruatia ap ꝓpriãt apphẽsiõi v̄tutis ratio
nalis ⁊ qñ remouent res vles a virtute rationali: et
virtus reminiscibilis facit recordari essentie parti-
cularis ⁊ cognoscit illã virtus extimatia: ⁊ tũc inuenit
virtus ymaginatiua habitudinẽ illi⁹ essentie particu
laris q̃ ẽ recordata a reminiscibili ⁊ cognita ab yma
ginatia. Et qñ ymaginatiua iã veit sup suã habitudi
nẽ: tũc virt⁹ rationalis reducet ad se illud qḋ erat pri
uatũ ab ea: ergo iste tres virtutes ex hac parte sunt
ministrãtes virtuti rationali: ⁊ ministrãs est lactãs
ecce q: sunt lactantes ex hac parte sicut dictum est.
¶ Et ista verba sunt dicenda hic ſcḋz ꝙ stant ⁊ recu
peranda a naturali: quãuis nõ sit necessariũ arti me-
dicoꝝ scire hoc nisi per modũ electõis melioramẽti
Sed est sufficiẽs medico in istis reb⁹ cognoscere cõ
plexionẽ q̃ appropriat vnicuiq; istarum virtutum
cõseruando ipsaz si esset presens. Et restaurandum
si esset deperdita: ideo q: sufficiens est venire in co
gnitione forme cõpulsionalis ad formã spiritualem
sic est sufficiẽs ei venire a cognitione mea ad cogni-
tionẽ q̃ttuor humorũ menbrorum.

¶ Capitulũ de iuuamẽtis menbrorum.

Sed cũ quieuit res sup locũ suũ positũ i hac
arte tũc erit manifestuz ꝙ oia mẽbra non
sunt inuenta nisi ꝓpter has virtutes. Et
iste virtutes ꝓpter has suas actiões: ergo
nõ ẽ iuentũ in corpore aliqḋ mẽbroꝝ nisi propter ali
quã actionẽ istaꝝ virtutũ aut passionũ earũ. Ideo ẽ
nobis necessariũ inquirere actiões ⁊ passiones mẽ-
broꝝ: ⁊ cõplexionẽ cui appropriat: ⁊ cognoscentes
illud cognoscim⁹ sanitatẽ cuiuslz mẽbri per suas fina
les causas predictas in hac arte: ideo q: iã cognoui
mus eã per causã materialẽ ⁊ formalẽ Sz causã effi.

nō ē necesse nobis h narrare: iō qꝛ iā ē sepata saluo si
ibi esset res q̄ staret loco effi. i statu cōseruantē. ¶ Et
incipiemꝰ a iuuamēto mēbroꝝ simpliciū: ⁊ dicemꝰ
ꝙ res quā diximus q̄ est necessaria per aliā ē duobꝰ
modis: vnus est vt sit essentia prime necessarie essē
tie vltime: sicut fuit intētio essentie ꝯsimiliū necessa
ria propter intentionē essentie officialiū. ¶ Alius ē
vt nō sit ex necessitate: sed ē qꝛ meliora sunt duo quā
vnū significat nobilitatē in agēte ⁊ paciēte sicut ocu-
lus qui nō est iuentus nisi ꝓpter necessitatē videndi
sed natura duplauit eos ꝓpter melioramentuz du-
plationis sicut nos declarare debemꝰ. ¶ Sed nos
ñ recordabimur istorū iuuamētorum nisi illiꝰ ꝙ erit
magna necessariū. ¶ De mēbris simplicibus sicut
sūt ossa ⁊ similia ipsius: sic̄ cartilagies ⁊ vngues: que
dā sunt nerui lacertij ligamēta: pāniculi: corde: cere
brū: ⁊ ossa sua: ⁊ nucha: ⁊ caro: ⁊ sepuz. ⁊ hijs similia
⁊ pili. ⁊ cutis: ⁊ sanguis: ⁊ flegma: ⁊ colera: ⁊ melāco
nia. ⁊ spiritus. ¶ Sed ossiū maiꝰ iuuamentū ipsoꝝ
est ad fortificandū ⁊ stabiliendū. ⁊ in sūma ipsa sinit.
sicut fundamentū totiꝰ corporis. Et iuuamentū ſm
est ad deferendū et abscondendū sicut ossa capitis ⁊
ossa pectoris. Sed multitudo eoꝝ i corpore fuit pro
pter motus particulares ⁊ multos. qꝛ manus nō pos
set moueri per se nisi esset discontinuata ab osse bra
chij cū ꝯtiguitate āboꝝ ossiū. s. manꝰ ⁊ brachij. ⁊ ita
est in quolꝫ mēbrorū nodatilū mobiliū discōtinuato
rū. Juuamentū tertiū ē vt possit fieri resolutio super
fluitatū vaporosarū sicut sūt ꝯmissure q̄ sunt i osse ca
pitis: Et pōt eē ꝙ sunt ⁊ alia iuuamēta. iō ꝙ si eueni-
ret aliq̄ lesio alicui ossiū ñ trāsiret ad aliud os alteriꝰ
mēbri qꝛ discōtinuatū ē ab illo. Itē fuit necessitas mlˀ
torū ossiū propꝉ diuersitatē figure eoꝝ. ⁊ q̄litatis ſm
illud propꝉ ꝙ ordinata sūt ⁊ ꝓpter puitatē ⁊ magni-
tudinē eoꝝ. Sꝫ diuersitas in puitate ⁊ magnitudie
est sicut ossa pua q̄ sunt in digitis ⁊ ossa cruris ⁊ core
Sꝫ diuersitas in figura in alˀ forma est sicut os ꝙ de
necessitate hꝫ eē forte ⁊ graue fuit factū durū ⁊ clau-
suz. ⁊ illud i q̄ fuit irētio vt eēt leue fuit factū pforatū
i q̄litate. ꝙ istud ꝙ hꝫ d̄ necessitate eē ꝯiūctū cū carne
fuit factū tenerū sic̄ cartilagies ⁊ silia. ⁊ ista iuuamēta
sūt nota p se. ⁊ hō pōt cognoscerꝭ maiorē ptē p seipsuz.
vlˀ ab eo qui aliquātulū studuerit i cognoscēdo. Sed
vngues fuerūt facte ꝓpter duo iuuamenta. vnū ꝙ est
cōe: ⁊ ē propꝉ cōseruationē extremitatuz digitorū sic̄
ponitꝭ ferrū in postremo haste lācee. Scdꝫ ē substen
tamentū carnis digiti qñ capit aliquid. Et istud iu-
uamentum est magis proprium in vulgaribus ma-
nuum quam in vulgaribus pedum. Sed primum
iuuamentū cōmunicat homini ⁊ alijs aialibꝰ Juua
mentis neruoꝝ cadūt multa dubia. G. sentit ꝙ iu-
uamentū eoꝝ ē ad ferendū sensuz ⁊ motū volūtariū
oibus mēbris. Sꝫ ꝙ apparet ex snia Ari. ē ꝙ non sit
factus neruꝰ nisi ad tēperandū calorē intrīsecū: ad h
vt det virtutē sentiēdi: ⁊ hec opinio sequitꝭ plus iuua
mēto cerebri. Sꝫ si ē istrumentū motꝰ voluntarij in
hoc cadit speculatio. Et cōfirmatio. G. ꝙ sensus et
motꝰ sint a neruis eo ꝙ remoto neruo remouetꝭ sen-
sus ⁊ motꝰ: ⁊ hoc nō ē per viā demōstratiuā. Et iam
disputamꝰ hoc in libris loycalibus. Sꝫ apparet qd̄
iuuamentū nerui ē de genere iuuamenti cerebri ⁊ ap
paret manifeste ꝙ nascantꝭ ab eo: ⁊ ꝙ nō sint fixi in eo
sicut dixit. G. Et ligamētoꝝ iuuamentū ⁊ cordarū
ad motū voluntariū ē apparēs ad oculū. Et panni-
culi fuerūt facti propter abscōdere ⁊ defendere: ⁊ ēt
vt sustineāt mēbra q̄ sūt suspēsa ⁊ retineāt ea quāuis
h iuuamentū sit magis ꝓpriū ligamētis. Et iuuamē
tū panniculi positi supra ventrē ē de spetie huiꝰ iuua
menti: eo ꝙ ꝓhibet itestina egredi de proprijs locis

sicut accidit herniosis. ¶ Sed venarum due sunt
partes vna est arterie q̄ portaut spirituz ⁊ sanguinē
a corde: et iste sine dubio fuerunt facte propꝉ hoc ⁊
fuerūt ramificate ⁊ partite p totū corpꝰ ad ferendū
rē istā aut spiritū solū: aut spiritū ⁊ sanguinē simul. ¶
Alia ē nō pulsatilis in quibꝰ nō ē sp̄s sensibiliter: nisi
nos iduceret ad hoc vnū dictū simile dicto ꝙ dicit
G. in epate qꝛ dicit ꝙ ē fons spiritus naturalis quē
diximꝰ nō eē nisi ꝓpter virtutē nutritiuā. Sꝫ ꝙ ap
paret ex iuuamēto istaꝝ venarū ē qꝛ facte sūt ad diui
denduz sanguinē coctū i epē p alia mēbra: ⁊ ꝓpterea
fuerūt ramificate sicut arterie. ¶ Hic scire debes
ꝙ Ari. vult ꝙ cibus ⁊ nutrimentū oiuz mēbroꝝ fiat
ex duobus sanguinibus mixtis insimul ⁊ sanguis qui
est in venis nō pulsatilibꝰ ⁊ in epē est sicut mā sangui
ni misso per arterias cordis: ⁊ ꝙ sanguis arteriaꝝ ē
sicut forma sanguinū: ⁊ hoc ē qꝛ dat eidē cōplemētuz
⁊ coctionē ⁊ facit ipsuz cibū ꝓpinquuz actui. Et. G.
sentit ꝙ sanguis qui prouenit ab epate p venas ad
mēbra est cibus propinquus per se. Et probatio qui
dē pbi i hoc ē h ꝙ sanguis vt ē sanguis est ꝯueniens
vt sit cibus mēbris ⁊ oē ꝙ nutrit debet euenire mē-
bris: ⁊ duo sanguies vt sit cibus mēbris veniūt eis. g̊
mēbra debent nutriri ex eis. ¶ Et propterea ꝙ vnꝰ
eoꝝ est crudus ⁊ alter coctus: crudus cōueniētior est
vt approprietꝭ materie ⁊ coctus forme ad materia
⁊ hoc ē declaratū bene in libro de aialibus. ¶ Et ex
verbis. G. apparet ꝙ idē asserit ꝙ mēbra superiora
cibantꝭ a sanguie arteriali qñ p̄cipit incidi arterias i
passiōe emigranea: ⁊ i epilētia pseucratā: vtinā ego
scirē quid ꝓhibet eū credere ꝙ iste sanguis nō nutrit
alias partes corporis. ¶ Sꝫ cerebri sūt due species
vna est q̄ stat in olla capitis: ⁊ istud sine dubio ē ille
sp̄s cū quo fiunt sensus. Sꝫ medulla q̄ ē in ossibus ē
superfluitas cibi eoꝝ. Et ossa solida nō habēt medul
lā qꝛ nō sunt pforata. Et nomē medulle drꝭ equiuoce
ad hāc medullā ⁊ ad eā q̄ est in olla: ⁊ nō nominamꝰ
eā medullā nisi qꝛ sic a vulgo nominatꝭ. Sꝫ medulla
q̄ est in ossibus ē supfluitas penitus: ⁊ hec sba tēpera
ta. ¶ Sꝫ natura nuche est de natura cerebri: ⁊ iuua
menta eoꝝ sunt eadez ⁊ adhuc exponā differentiaz
que est intꝭ ea qñ narrabo iuuamenta menbroꝝ offi-
cialiū. ¶ Sꝫ carnis due sunt species sicut dictū est.
Et Ari. dicit sup has duas qꝛ sūt instra sensus tactꝰ:
proprie stātia cū eo sicut stat oculus cuz visu. Et de
mōstrat hic qꝛ sensus simplex nō iuenitꝭ nisi a copore
simplici. Et ꝙ neruus est seruitor carnis in hac app̄
hēsione ad tēperandū spm sensus qui mittitꝭ a corde
⁊ ista fūdamēta necesse ē vt medicꝰ a nobis recipiat
Et nos dicimꝰ de sensu ⁊ motu ꝙ vna ex rebꝰ a qua
est eoꝝ pmanētia finit cerebrū i nerui. Sꝫ vna sp̄s
carnis quā. G. vocat musculosaz est vnū ex mēbris
officialibꝰ: ⁊ in illo ē virtꝰ p̄mi motoris. Propterea
ꝙ istud ē illud ꝙ mouetꝭ ex se p hāc virtutē: ⁊ nō mo-
uetꝭ p aliud mēbrū ꝙ ipsuz moueat: qꝛ si p alia moue
retꝭ hoc iduceret nos ad iuenieudū corpꝰ aliud ꝙ mo
uebitꝭ ex se. Alias res duceretꝭ i infinitū: qꝛ nullū cor
pꝰ mouet nisi moueatꝭ. Et est necesse ꝙ res quiescat
apud p̄mū ꝙ mouetꝭ a motore imobili: ⁊ hoc proba
tū ē in nāli pbia. Et hec sp̄s carnis apud G. ē istrm̄
motꝰ localis. Et loquemur de ea qñ loq̄mur de mē
bris officialibꝰ. Sꝫ caro spōgiosa iguinū subascellaꝝ
ē facta propter expulsationē supfluitatū. Et nō ē mul
tū longinquū ad credēdū ꝙ multa ex carne non sit fa
cta nisi ad iplēduz loca vacua ⁊ ad deferendū. Et in
sūma istud ē simplex mēbrū in quo cōmunicauit oia
aialia: sicut cor ē mēbrū officiale i q̊ cōicāt oia aialia.
Et sanguis manifestū ē ꝙ nō fuit factꝰ nisi pp vnā du
aꝝ rex aut pp dandū nutrimentū sicut sanguis qui

est in epē ⁊ in venis q̄s opinant̄ medici vt nascat̄ ab epē: aut vt sit vehiculū spiritꝰ ⁊ caloris: ⁊ iste ē sāguis arterialis. Flegma ē sanguis indigestꝰ ⁊ propterea debet dici sup̄fluitas sanguinea: hoc ē sup̄fluitas diminuta vt sit sanguis: nō sup̄fluitas cuius separatiōe a sanguie remaneat sanguis cōpletꝰ sic a colā ⁊ melia: ergo si ita ē eē flatis fuit i corpore de necessitate. hoc est ꝙ possibile ē cibū cōuerti nisi ex eo generent̄ sup̄fluitates flematice. Et pōt eē cū h ꝙ sunt in ipso alia iuuemēta. qꝛ humectat mēbra ⁊ adaptat ea ad cibādū: ⁊ quasi ē sicut cibꝰ p̄paratꝰ eis qn̄ cibꝰ tardat̄ eis

¶ Sz melācolia ⁊ colā sūt p̄mo ⁊ ꝑ se in corpore ꝑꝑ necessitatē: ⁊ cibꝰ chilosus qui vadit de stō ad epar nō possz digeri nec esse sanguis: nisi separent̄ ab eo ille due sup̄fluitates sicut mustuz nō pōt esse vinū nisi separēt̄ ab eo due sup̄fluitates: vna grossa terrestris ⁊ alia subtilis: ⁊ ꝓpterea ordinauit nā eis ꝓpria mēbra ⁊ nō fecit sic flati: qꝛ iste due sup̄fluitates nō habēt aptitudinē vt possint esse ex eis aliq̄ ꝑs menbri aliquo mō ꝙ in flemate bn̄ pōtē eē. Et apparet etiaz cū hoc ꝙ natura p̄parauit istas vt eēnt instrm̄ seruiens virtuti nutritiue ꝑ viaz electiōis boni: qꝛ bursa fellis habet vnū meatū ramificatū ꝙ adueit intestis superioribus ꝑtibus infimis stōi: ⁊ in aliquibꝰ hoibus stringit stomachū. ⁊ facit idē opꝰ ꝙ facit in intestis qꝛ bursa fellis mādat ꝑ hūc meatū intestinis ꝑtez colere q̄ moueat ea ad expellendū sup̄fluitates: ⁊ facit quasi abstertionē. Et sup splē habet vnū meatuz qui tangit os stōi ⁊ mittit ei partē paruā melie ad pungendū illud ⁊ ad mouendū appetitū cibi: qꝛ ista operatio ꝑuenit a rebꝰ acetosis: ⁊ multa verba dicta sūt in alijs libris: sz nō expectes ex me vt laborē ad narrandū ea.

¶ Sepi utilitas in corpore fuit vt calefaceret sicut alias girbū dyafragma. Et sepū ē sup̄fluitas sanguis cocti a quo cibata sunt mēbra.

¶ Et ꝑꝑ hoc qn̄ est in corpore temꝑate significat magnā sanitatez qꝛ significat sup bonitatē nutrimēti: ⁊ qn̄ nō inenit̄ in corpore signaficat ꝙ nō ē bona digō: qꝛ nō est sup̄fluitas q̄ veniat a bona digōe. h est calida ⁊ humida. Et necessariū illud ē ad iplendū vacuitates etiā mēbrorū. Sz qn̄ multiplicat̄ in corpore significat sup malā dispōez: qꝛ multitudo mē nutritiue q̄ est sanguis est cōuersa i sepū: ⁊ tūc infrigidant̄ mēbra ⁊ moriunt̄ qꝛ i hac sup̄fluitate nō ē sensus ⁊ ꝑdunt̄ mēbra sensibilia qn̄ multiplicat̄ super ea.

¶ Pilorū capitis sup̄ciliorꝝ ꝑ palpebrarū iuuamentū ē vt defendāt: ⁊ hoc ē manifestū. Qꝛ videmꝰ ꝙ pili capitis defendūt cerebruz a frigore ⁊ calore: ⁊ sup̄ciliorꝝ ⁊ palpebrarꝝ adiuuāt ad defendendū oculos a rebꝰ extrinsecis. Sz pili subacellarꝝ ⁊ pedū ⁊ multi alij qui sūt sup sup̄ficie corporis ꝙ apparet ex eis plus ē ex necessitate materie: eo ꝙ generat̄ pilus ab vno vapore fumoso adusto ꝯm G. ⁊ hoc idiget speculatione qꝛ videt̄ ꝙ pilus sit corpꝰ extendibile siccū ⁊ tale ē sup̄fluitas cibi sicci qn̄ minꝰ excoquit̄ durante in illo admixtiōe pinguedis ergo nō ē ille vapor cuius sit agregatio partis supra partē. Sed ē corpꝰ cōtinuū fortis cōtinuatiōis extēsiuū crescens in lōgitudine. Et mihi vr̄ ꝙ nature adducūt istū vaporē vt sit materia pili ad hoc vt pilus trahat illā malā materiā ex corpore ad mūdificādū ipsuz ꝑ hoc: sicut tu vides ꝙ siliter artificialit̄ faciūt laboratores terre q qn̄ volūt vt ipsa fructificet semināt semina q̄ hn̄t attraher̄ partē terrestrē adustā ⁊ ꝑ hūc modū pōt eē vt sit iuuamentū corpori.

¶ Sed cutis vr̄ eē ꝓpter defendere ⁊ abscōder̄ ⁊ stat foris sicut sunt coopertura menbris intrīsecis.

¶ Et spus sunt ꝓpinq̄ instrumēta virtutis regitiue corporis: ⁊ si dicendū ē ꝙ ministrat̄ a q̄ttuor virtutibꝰ aut quinqꝫ hoc ē attractiua: retentiua: digestiua: ⁊ expulsiua: et discretiua.

¶ Et adhuc est inuēta alia virtꝰ q̄ cōmunicat toti corpori q̄ regitiua nūcupat̄: ⁊ q̄ sit ⁊ vnde sit multa dicēda sunt: ⁊ postea disputabimꝰ: ⁊ qd sit ab aīa ē: ꝓpterea p̄uatio eius ē subita mors necor.

Capitulū de iuuamētis mēbrorū officialiū.

Et postq̄ narrauimꝰ iuuamēta membrorꝝ simpliciū: narrandū ē iuuamentū mēbrorꝝ officialiū ⁊ vnicuiusqꝫ partis ipsorꝝ. Et hoc faciemꝰ breuiter exceptis casibꝰ in quibꝰ ꝓlōgandi sunt sermones illi qui nobis sunt similes. Et agemꝰ ex hijs ꝙ manifestū ē. ⁊ ꝙ opinat̄ esse magis necessariū in hac arte: ⁊ incipiemꝰ a mēbris que sunt instrā virtutis nutritiue quia hoc ē virtꝰ necessaria p̄ma nr̄o esse ⁊ ꝓpterea fuit corruptio suarꝝ operationū mors.

¶ Et dicimꝰ ꝯm ꝙ testificant̄ sensus mēbra disposita ad faciēdas operatōes istiꝰ virtutis sunt stōꝰ ⁊ sui ministri sicut os ⁊ instrumēta eiꝰ ⁊ ysofagꝰ: ⁊ pōt h intestina: ⁊ epar: ⁊ vene: ⁊ renes: ⁊ splen ⁊ saculꝰ fellis: ⁊ vesica.

¶ Primū iuuamentū oris ē mastigatio cibi. ⁊ propterea fuerūt positi dentes vt faciāt ad hoc cōueniēs p̄paramentū dentes anteriores vt icidāt maxillares vt frangāt: molares vt molant. Et scias ꝙ in ore est aliquātula digō. ⁊ hō quez tu scis appellat eā alio noie.

¶ Ysofagus est meatꝰ ꝑ quē trāsit cibus ab ore ad os stomachi ⁊ operatio sua nō est nisi in duabꝰ virtutibꝰ q̄ sunt lactātes virtutez nutritiuā hoc ē attractiua ⁊ expulsiua: qꝛ ē necesse attrahere ab ore ⁊ expellere ad stomachū: ⁊ qn̄ ista operatio perdit̄ morit̄ hō fame.

¶ Et instrumentū seruiens nature in hijs duabꝰ operationibꝰ necesse est vt variet̄: ⁊ apparet ꝑ anotomiā ꝙ ysofagꝰ est ꝯpositus ex duabꝰ tunicis: vna q̄ ē scd̄m latitudinē: ⁊ alia que ē scd̄m longitudinē ⁊ ista q̄ ꝓcedit ꝯz lōgitudinez qn̄ colligit̄ ⁊ cōstringit̄: ⁊ ascēdit ad epiglotuz: tūc fit attractio: ⁊ illa q̄ vadit in latitudie facit expulsionē qn̄ agregat̄ ⁊ amplectit̄ cibū: sicut vola manus agregat se sup res humidas ⁊ cōstringendo eas expellit. Manifestū ē ꝙ stomachꝰ ē locus digestionis missi cibi eidē ab ore cōuertendo illū in kilū: qꝛ nō potest cōuertere ipsuz i sanguinē. Et hoc apparet ab eo ꝙ ministri sui in hoc opere sunt q̄ttuor virtutes particulares supradicte. Sz digestio ē magis manifesta in tunica carnosa ꝓpter calorē qui ē i ea plꝰ ⁊ ꝓpter illud qd ei aduenit ex arterijs ⁊ venis q̄ ei adducunt calorē: ⁊ etiā ē oppositꝰ epati ita ꝙ ipsuz calefacit qꝛ ga ē cōpositū a latere dextro: ⁊ splen ē cōpositꝰ in latere sinistro qui dat calorē.

¶ Sed attractio cibi quaz facit ysofagus ⁊ nieri fit ꝑ tunicā villorꝝ lōgitudinaliū ⁊ adiuuat ipsuz in hoc ꝙ ē in eo de tunica diametrali angulari.

¶ Et receptio ⁊ expulsio fuit per tunicā q̄ ꝓcedit per latitudinē: iō qꝛ qn̄ recipit cibū illa tunica aggregat̄ sup ipsū ab oī parte quousqꝫ ꝯplet̄ digestio: ⁊ digestiōe facta aggregātur oēs sue ꝑtes superiores sup eā ⁊ p̄mūt eā inferiꝰ: ⁊ ē expulsio per hanc tunicā q̄ vadit per latitudinē ⁊ habet duas operationes ꝯrias hoc ē expulsionē inferiꝰ qn̄ ē facta digestio vel superiꝰ ꝑnominatū.

¶ Sz operatio virtutis discretiue nō ē multū manifesta i stomacho nisi diceremꝰ ꝙ stomachꝰ nutriret̄ ex chilo: qꝛ ꝯsideraret cibū ⁊ aggregaret̄ sup ipsuz ꝙ fit i eo ⁊ opinio affirmat h ꝙ si nō diceremꝰ ꝙ stomachus nutritur ex chilo qn̄ desideraret ⁊ agregaret̄ sup ipsuz nō eēt virtꝰ discretiua vel eiꝰ operatio multū manifesta in eo. Et si cōtingat ꝙ vnū mēbrū seruiat alteri seipz obliuioni nō tradit: ergo recipit nutrimentū ⁊ vtilitatē ex eo. Et accidit vt aliqui ex nostris socijs dubitēt ex hoc quia mēbra ex chilo nō debēt nutriri nisi priusq̄ cōuersus fuerit in sanguinē ⁊ nō ē adhuc cōuersus in sanguine in stomacho. Ergo dicamꝰ ꝙ stomachus nutrit̄ ab eo ex modica re q̄ plus assimilat̄ q̄litati quā quātitati ⁊ testificat̄ ex hoc ꝙ sbito quiescit fames cū còme

dimus: sicut subito quiescit sitis cū bibimus. Et ad
hoc nō est inconueniēs ꝙ in eo sit aliqua pars subti-
lis q̄ nutriaꝛ scito per aliquā humiditatē quāuis non
sit sanguinea. ⁊ qꝛ tu vides multa aīalia que nutriū
tur licet nō habeāt sanguinē. Et digestio fit in eo ꝑ
caliditatē ⁊ humiditatē ꝑmo. ⁊ secundario fit per
aggregationē quā facit stomachus super cibū ⁊ qꝛ ip
sum amplectiꝛ. Et propterea tūc quāto stomachus
in aīalib⁹ ē grossior ⁊ durior: tanto fortior digestio fit
⁊ hoc apparet in stomachis volucrū. Et propterea vo
luerūt quidā antiquorum ꝙ digestio fiat propter cōstri-
ctionē aggregatiōis. Et opinātur ꝙ stomachi volucrū
prosint stomacho sicut sunt stomachi gallinarū ⁊ per
dicū. qꝛ hoc membrū nō fuit positū in eis durū ⁊ for-
te nisi ꝓpterea qꝛ nō habēt dentes molares. ¶ Sed
intestina videnꝛ esse instrumēta nutrimēti qꝛ ipsa nō
fuerunt facta principaliter nisi vt trāseat per ea dige
stus cibus in stomacho per foramē ꝙ appellaꝛ por-
ta. Propterea cū facta est digestio in stomacho ap-
peritur locus iste ⁊ mittitur cibus ad intestina: ⁊ inte
rim epar trahit ab illis succositatē chili per venas
que attingunt istud: ⁊ qñ cōpleuerit operationes tūc
expellunt intestina supfluitates inferius. ⁊ illa est sup
fluitas sicca ergo vtilitas intestinorū est bina: prima
qꝛ sunt via per quā cibus vadit ab illis ad epar. Se
cunda ꝓpter expulsionē superfluitatis sicce. Et virt⁹
in illis manifestior est expulsiua. Et ꝓpterea fuerūt
ambe sue tunice euntes per latitudinē. Sed virtus
attractiua nō est manifesta in eis: ꝓpterea nō habue
rūt tunicā vnā in longitudine. Et ipsis est virtus di-
gestiua: qꝛ eorū cōplexio est ꝓpinqua cōplexioni sue
stomachi. Sed illa intestina nō habuerūt multaȝ re-
uolutionē nisi vt moraretur in eis cib⁹ donec epar tra
xisset ab eis: ꝙ necessariū erat. Et ꝓpterea dicit ar.
ꝙ aīalia habentia paucā reuolutionem in intestinis
sunt gulosa ⁊ habuerūt duas tunicas vt essent for-
tia. qꝛ sunt via supfluitatū: ⁊ etiā qꝛ opō virtutis ex-
pulsiue in hoc est fortior. ¶ Manifestū est in epate
ꝙ est imutatiuū cibi ad cōuertendū ipsū in sanguinē
⁊ postea mittit ipsū ad oīa mēbra nutritiua ⁊ propꝛ
dn̄ationē quā facit super oia mēbra nutritiua opina-
batur. s. G. ꝙ esset penitus in virtute nutritiua pri-
ceps: ⁊ ipse nesciuit ꝙ postremū nutrimentum est in
corde ⁊ in eo prima virtus nutritiua est princeps.
Et apparet de hoc mēbro ꝙ habet quinꝗ virtutes di
ctas hoc est. digestiuā: qñ facit sanguinē: retentiuā tē-
pore digestionis: attractiuā qñ trahit chilū ab intesti
nis: discretiuā quādo diuidit ⁊ cognoscit tres supflu
itates hoc ē superfluitas aquosa quā trahunt renes:
colerica quā trahit bursa: melēca quā trahit splen: ⁊
inuentri virtutē expulsiuā ad finē virtuti attractiue
magnū dubiū ē: ⁊ hic nō ē locus sue solutionis. Et de
bes scire ꝙ iste quattuor virtutes aut quinꝗ nō sūt se
parate ab īuicē sed sūt sicut multi operarij sup vnū op⁹
⁊ sunt virtutes que sunt sicut instrumēta vni virtuti
que facit nutrimentū: ⁊ facit ei cū istis quattuor vir-
tutibus in quolꝫ membro: ⁊ ille in toto corpore date
sunt ꝓpter necessitatē vnius virtutis intrinsece que
est in vnoquoꝗ mēbro: ⁊ hec ē virtus nutritiua prin
cipalis. Deīceps contēplandū ē si illa alia ꝑncipalis
virtus ē ꝓpria in hoc mēbro ad hoc vt sit ipsum so-
lū princeps mēbrorū istius virtutis aut illic est aliud
mēbrū ꝙ sit prīceps ad ipsū in hoc opere: sup hoc ē
multū necesse disputare ¶ Et dicim⁹ iā apparet ꝑ
hoc ꝙ declaratū ē in naturali phīa: ꝙ ista virtus non
facit nisi vnam partem membri nutriti: ⁊ ꝙ mem-
bra sunt composita ex elementis: ⁊ ꝙ compositum
ex elementis non est cōpositum nisi per modū tēpe-
rantie ꝯpilationis: ⁊ ꝯplō fit per modū decoctōis: ⁊
decoctio ꝑ modū coloris, ergo necesse est ꝙ instru
mentū isti⁹ virtutis sit principiū fortis caloris quia
nō est differentia inter illā rē que ē nobis necessaria
ad esse partis vel esse totius: ⁊ si ita ē. ergo de neces-
sitate iste calor ē i epate ⁊ i alijs istrumētis nutritiue
Et si ita ē sicut dic̄. G. ꝙ nō lucrata sunt alia mēbra
que habēt hāc virtutē istū calorē cū q̄ agunt suas ope
rationes nisi a calore epatis ergo epar certe ē prin-
ceps ipsorum mēbrorum qꝛ nō cōplentur eis ħ opus nisi
per ipsuȝ: ⁊ ipsuȝ cōplet opera sua per se: ⁊ tale mem
brū quale ē istud ē digni⁹ vt vocetur princeps ⁊ ista ē
dn̄atio quā dixerūt tm̄ auctores ipsuȝ per se habere.
Et ꝓpterea de rectore agricultorum dixerūt ꝙ sit prin
ceps eorum. ꝓpterea quia seruitia eorum nō cōplentur ni
si ex regimine ipsius: ⁊ opus illi⁹ cōpletur per ipsuȝ. ⁊ ħ
ē in oī specie dn̄atiōis. ¶ Dico ergo vtinā ego scirē
si possibile ē. G. ⁊ alijs qui sequunt suā sententiā vt
dicāt ꝙ epar ē sufficiens per se in ista operatiōe ipso
cōcedente cū eis ꝙ multe arterie conueniāt epati a
corde que adducūt eidē multū calorē. ꝙ si epar ē suf
ficiēs sibi in hac operatione. ergo calor iste ē inuanū
⁊ sine aliqua causa. ¶ Et si dixerit ꝙ iste calor nō det
epati nisi virtutē vitalē: dicem⁹ quid ē virtus vita-
lis q̄ ē i mēbris: ē ne alia virt⁹ ꝗ̄ virt⁹ nutritia aut sē
sibilis. ⁊ nec noīe vite intelligiꝛ nisi sup has duas li
cet accidat vt noīe vite attribuatur magis sensibili
⁊ hoc ē cōtrariū ei ꝙ itelligiꝛ ex verbis hoīs quē scis
Nec aliud certificatū ē ex istis virtutibus nisi ꝓpter
earū operationes: nec sunt hic alie operationes nisi
iste due hoc ē nutribilis ⁊ sensitiua. Si responderet
ꝙ virtus pulsatilis in corde ē tertia virtus: ⁊ illa di-
citur virtus per se. Respondem⁹ quāuis nos cōce-
deremus vobis hoc: cor nō dat epati virtutē pulsa-
tilem: quia manifestū est ꝙ vene epatis nō sunt pul
satiles. Deinceps apparet ꝙ virtutes pulsatiles sūt
proprie in corde: ⁊ ista virtus est propria sua dn̄atio
⁊ qñ dn̄ationē habꝫ cor cuȝ hac virtute qꝛ cū hac vir-
tute dat virtutē oībus mēbris: quoniā ⁊ patitur eis
calorē naturalem cum hoc ipsuȝ habet cōseruatio-
nē sibi per modū flabellationes: ⁊ cū ista virt⁹ vide
licet pulsatilis sit illa cū qua det cor alijs mēbris pri
mū nutrimentū dando ⁊ partiēdo eis omnes alias
virtutes: ergo ipsuȝ debet appropriari de necessita-
te isti virtuti hoc ē nutritiue a latere ꝙ est nutrimen
tum cordiale ꝙ ipsum est instrumentū cū quo labo-
rat ista virtus in dando nutrimentum. ¶ Et si esset
alia virt⁹ ħ pter istā virtutē nutritiuā: daret alijs mē
bris: quia impossibile est esse in aliquo membro vir
tutem contrariam in specie alijs virtutibus que sūt
in alijs mēbris ⁊ non inuenitur in alio membro nisi
in ipso existente membro principe nec. G. nec alter
medicus dicit hoc. Et si ita est sicut diximus ⁊ appa
ret ꝙ comperatio cordis ad epar fit sicut compara
tio quam ponit. G. ad membra omnia. ¶ Ergo cor
ex necessitate erit princeps sicut epar in hac virtu-
te. quia epar non est sufficiēs in faciendo per se suaȝ
operationē nisi propter calorem transmissum a cor
de temperatū in quantitate ⁊ qualitate. ¶ Et est fir
matus iste sermo vt cor sit de necessitate princeps
virtututis nutritiue. ꝙ. G. nec alij ex anontomicis
dixerunt nec crediderunt: ꝙ cordi veniret calor ab
illo menbro: sed est sufficiens per se sicut conueniēs
est principi. Et ego iam probaui tibi virtutem ⁊ ca-
lorem per viam doctrine dissolutiue. ¶ Et si tu vi-
deris ꝙ indiget cor epate propter preparationē nu-
trimenti non est propter epar dignum vocari prin-
ceps sicut non est conueniēs stomacho propter pre-
paratōeȝ cibi vt vocetur pnceps epatis: nec ēt bubulc⁹
qui pparauit cibū alijs bubulcis vocabiꝛ princeps
Postꝗ̄ declaratū est ꝙ cor est pnceps virtutis nutri
tiue: ⁊ apparet ꝑ anotomiā ꝙ n̄ est icorpore vnū mē

brū ad qđ nō veniāt arterie a corde. ergo cor est dator virtutis nutritiue oib⁹ alijs mēbris p viaꝫ quaꝫ ego superi⁹ dixi tibi: ⁊ si ita nō esset arterie essent inuane. Et adhuc nō fuit visū vnq̄ per anotomiaꝫ vt trāsiret sāguis ab eo per venas ad cor. adhuc sāguis q̄ est in venis est sāguis imperfectus: ⁊ nō est creat⁹ in vehiculū spirit⁹: nisi sāguis arterialis. Et si diceret aliqs homo ꝙ medic⁹ nō habeat necessariā hanc inq̄sitionē: dico ꝙ habet mltū necessariā ⁊ hoc i futuro meli⁹ explanabo. ¶ Et quādo. G. vituperauit archigeneꝫ: q̄r curabat virtutē memorialē cuꝫ medicinis cordialibus credēdo ꝙ esset trāsmissa a corde: ⁊ dicebat si credis ꝙ virt⁹ sit i corde quare nō apponis vētosā sup ipsuꝫ ⁊ sit intentio tua i medicādo ipsum. Et ego dico ꝙ hec est vna rephensio q̄ est magis vituperabilis q̄ꝫ verba archigenis secūdū ꝙ declaraui huc vsq̄ꝫ ⁊ declarabo deinceps. q̄r cor ē pnceps omniū membroꝝ: ⁊ fuit locus ei⁹ i medio: q̄r hic est locus regis: ad hoc vt sit regimē hui⁹ pportionatū equaliter oibus suis circūferētijs: ⁊ etiā vt melius custodiatur. Et ppterea fuit circūpositus panniculus grossus vt circūdaret ligamentū suuꝫ. ¶ Sed nutrimentū cordis est ex vena que coniuncta est inter epar ⁊ ipsuꝫ. Coopertimentum quod fuit positum super auriculā cordis fuit positū vt aperiatur interius ad hoc vt sanguis posset ingredi ad ipsū ⁊ postea claudetur pfecte ¶ Sed auricula que est i alio latere hec est auricula vene que pvenit ab ista camera ad pulmonē: s3 opi. quorūdam fert sanguinem ad nutriendum pulmonē q̄r nō sunt vene cōtinuate cuꝫ illo ¶ Et coopertimenta que sunt super hanc auriculam ordinata fuerūt vt aperirentur extra ⁊ non intus: ad hoc vt sanguis posset exire per eas ad pulmonem. ¶ Sed vni duaruꝫ auricularuꝫ: videlicet que est in camera sinistra: hoc est os arterie magne non fuerunt ordinata tria coopertoria vt aperirentur ab interiori parte ad extra nisi vt iret sāguis ⁊ spiritus ad arterias ⁊ nō rediret ⁊ alia auricula que est in hoc latere est os arterie vene que venit ad pulmonē. Et ab hac arteria fit euacuatio cordis. Et ppterea fuerunt ordinata coopertimēta istius auricule vt aperirētur de foris ab intus ¶ Sed splen nō h3 nisi duos meatus: vn⁹ q̄ cōtinu⁹ est epi ⁊ alter cuꝫ stō: ⁊ in splene stat spissiendo sāguinis. Opinatur ꝙ sit factus ad trahēdum supfluitatem mellicaꝫ epatis: ⁊ videtur longinquum vt sint duo epata q̄r nō apparent in eo vene misse ad aliud membrū. ¶ Bursa fellis ordinata fuit ad trahenduꝫ supfluitateꝫ colericā ab epate ¶ Et renes etiā sūt membra seruiētia epati q̄r attrahunt aquositatem que ē in sāguine per venaꝫ magnam que venit a gibbositate epatis. Sed vesica fuit ordinata ad trahēdum supfluitatē aquosam a renib⁹: ⁊ coopertura que est inter ipsam ⁊ renes est similis tortici quādo hūiditas trahitur ad eam aperitur ⁊ quādo remanet clauditur: ad hoc ne reuertatur ipsa superfluitas ad renes. ¶ Et scias ⁊ n̄ tradas obliuioni ꝙ vnūquodq̄ꝫ istorū mēbrorū que ordinata sunt ad trahēdum superfluitatem sāguinis nō trahunt nisi quia sint sibi conuenientes in cibo: ⁊ hoc faciunt iuuamēta que sunt necessaria ¶ Et ppterea in eis sūt de necessitate. v. virtutes. s. attractiua: ⁊ retentiua digestiua ⁊ expulsiua sūt dicte. Ista sunt omnia instrumenta nutrimenti. Et habes ꝙ digestiōes que cōmunicāt omnibus membris sūt due videlicet digestio stomachi. ⁊ digestio epatis saluo ꝙ tu non ponas sanguini vnā digestionem in venis ⁊ si ē pauca ē S3 tertia digestio ē q̄ ē ppria oib⁹ mēbris

¶ Capitulū de iuuamētis mēbroꝝ virtutis generatiue

Et post declaratū ē que sint instrumēta virtutis nutritiue: volumus declarare instrumenta virtutis generatiue. Uirtus enim augmentatiua non habet propria membra sibi: sed eadem membra que sunt virtutis nutritiue sunt et istius. Membroꝝ generatōis quedā sunt que sūt ppria femine sicut vulua ⁊ mamille. quedā sūt mari sicut testiculi ⁊ virga. ¶ Sed testiculi fuerūt ordinati ad faciendum sperma ⁊ ideo fuit caro eorum alba ⁊ spongiosa sicut caro mamillarum: ⁊ ideo quando conuertitur sāguis cōuertitur ad similitudinē coꝝ ⁊ faciūt ipꝫ albū: sicut epar cōuertit chilū pp suā rubedinē ad ruboreꝫ q̄r vis est agentis assimilare sibi patiens suuꝫ. Et debes scire ꝙ istud membrū nō ē sicut pnceps virtutis generatiue q̄̄uis ipsa virtus sit i eo sicut opinatur. G. q̄r illud nō potest agere suā opationē p se nisi per spiritū missū eideꝫ a corde tēperatū in quātitate ⁊ qualitate: Ideo apparet ꝙ virtus cordis que hunc calorē mēsurat vt possit facere suas operatōes sit pncipaliter generatiua: ⁊ virtus que est i hoc mēbro est ei⁹ seruiēs: ⁊ si habet aliquādo pdominationē illa est particularis. ¶ Sed testiculi quos dicit. G. feminā habere apparet ꝙ nō habeāt effectuꝫ in generatione q̄r spma mulierū qđ generatur in mulierib⁹ i generatōne inuētionē nō habet ⁊ si ali⁹ vellet dicere āmirādo: ergo facti sūt inuanū. Respōdem⁹ ꝙ nec in hominibus mamille habēt aliquod iuuamētuꝫ vel inuentionē in generatiōe: ⁊ tamē habēt eas. ergo debes scire ꝙ aliquod iuuamentū est in vtrisq̄ꝫ. Et si tu dices vnde apparet ꝙ sperma mulieris nō habet aliquaꝫ inuentionē i generatiōe dicendū ꝙ manifestatur sēsu ⁊ cognoscitur p argumentū: p sensū q̄r homo videt ꝙ mulier impgnatur absq̄ꝫ eo ꝙ spmatizet. Et postq̄ꝫ legi libros Ar. ego quesiui a multis mulierib⁹ de hoc ⁊ respōderūt ꝙ plures impgnate fuerūt absq̄ꝫ spmatizatione: ⁊ etiā si displicuisset ei coitus ¶ Et etiam vidi q̄ꝫplures ex istis impregnatas ⁊ que fuerant a masculis violate. ¶ Et vicina quedam mea de cuius sacramento confidere multum bene poteramus iurauit in anima sua ꝙ impregnata fuerat subito in balneo lauelli aque calide in quo spermatizauerunt mali homines cum essent balneati in illo balneo. Et ego perscrutatus fui vnum librum quem fecit auecladic de spermate ⁊ inueni qui dicit quod hoc possibile est esse ⁊ reddit de hoc rationem plurimum mihi placentem: quia vulua trahit sperma propter vnaꝫ propriam virtuteꝫ quā habet cū eo a tota specie: ⁊ ad hoc nō est necessaria delectatio o quam bene placet mihi. ¶ Sed illud quod cognoscitur argumento naturali est quod si sperma mulieris posset facere hāc operationem quam facit hominis sperma. ergo generaret per se femina ⁊ homo non esset necessarius. in quo nec esset opinandum quod hec operatio diuidatur in illos in quantitate: hoc est vt sperma mulieris faciat aliqua membra ⁊ sperma viri aliqua. q̄r quamuis membra sint multa illa sunt vnum in vno principio quod est in eis. ⁊ dator istius pncipij quod est cor ipsum est dator omnium membrorum in potentia. ⁊ si esset sufficiens mulieris sperma in dando hoc principium ergo sperma hominis non haberet etiam inuentionem in generatione. ⁊ similiter dico in spermate viri ¶ Et si diceretur quod aliquod istorum spermatum non facit hāc operationem quousq̄ꝫ nō sūt mixta adinuicē ⁊ adepta sūt aliā formam ⁊ aliam dispositionē. sicut non est sufficiens per se acetū. ⁊ p se mel vt fiat oximel. nisi quādo sūt mixta simul Respondemus ⁊ confiteamur hoc ꝙ complexionem habent illa duo spermata. ⁊ istud quod dat ei hāc formā necesse est vt sit complēs. ⁊ ista duo spermata sūt hic loco materie: ⁊ hic nō ē res q̄ det formā nisi virt⁹ generatiua: ⁊ de necessitate ē ꝙ mēbruꝫ ꝙ habet hāc

cōplexionē: vel ꝙ facit hanc cōplexionē ē mēbruꝫ in
quo est virtus generatiua. Et ſm hanc opinionē eēt
necesse dicere ꝙ virtꝰ generatiua ē in vulua. Et vti
nā ego scirē que necessitas est spmatis ⁊ sāguis ad fa
ciendū oīa mēbra qꝛ ipa nutriūtur ex eo. Et postꝗ̄
ita ē ⁊ appꝫ ipossibile ꝙ sit opꝰ spermatis mulieris
⁊ spermatis viri vnum in spē. ⁊ etiam apparet pri-
ma frōte ꝙ mulier hꝫ opationē i generatōe ergo con
ueniens ē ꝙ operatio vnius sit sine operatione alte
rius: ⁊ ꝙ sint ambo declinātes ī eorum operatōibus
ad vnū finē hoc est embrionis. ergo quodlibet eoꝝ
dat embrioni partem per quam stat vel est. Et iste
due partes sunt materia ⁊ forma: ⁊ vnum eoꝝ est
dator materie, ⁊ aliud est datur forme. Et impos-
sibile est vt femina det formam ⁊ masculꝰ materiaꝫ.
Ideoqꝫ dator nutrimēti debꝫ de necessitate eē dator
materie ⁊ femina est datrix nutrimēti. ergo debet eē
datrix materie ⁊ masculus dator forme. ⁊ sic dixit.
Ar. Et postꝗ̄ mulier ñ hꝫ aliqd de quo possit opia
ri ꝙ sit materia nisi sperma ⁊ sāguis mēstruꝰ: ⁊ ē ma
nifestū ꝙ sperma ē hūiditas aquosa similis aquosita
ti: neqꝫ solū est simile supfluitati: Sꝫ ꝓ certo est super
fluitas ⁊ ipossibile est ꝙ ex eo mēbra nutriri possint:
qꝛ si possibile essꝫ sufficient esset sāguis: qꝛ ex eo nu-
triūtur membra: qꝛ ñ est dfīa īter nutrimēti materiaꝫ ⁊
materiā essentie: qꝛ nutrimētū est essentia i parte: ge-
neratio esse est i toto: ⁊ materia totiꝰ ⁊ ptis est idē. Et
etiā hoc testificat̃ ꝙ sperma mulieris nō est materia
ēbriōis: qꝛ mlte mulieres inpgnant̃ absqꝫ spmatizati
one sicut dictū est. Et iterū vulua mulieris vōit suuꝫ
sperma ⁊ trahit sperma viri ad se. Que oēs res iste
ōndūt ꝙ sperma mulieris est supfluitas discurrens ꝓ
pter delectationē: sicut discurrit saliua ex ore alicuius
famelici cū videt aliqueꝫ cōedentē. Et apparet ma-
nifeste ꝙ sperma viri tenet locū agentis: quia mem
bra nō nutriūt̃ nisi ꝑ caloreꝫ naturaleꝫ q est i corde. ⁊
iste calor est primū istrumentū aīe nutritiue. Et ꝓpte
rea necesse est vt sit primū istrumentū virtutis ꝯple
ctiue. Et similiter necesse est i spermate viri aut i san
guine q est i vulua magnā partē istiꝰ naturalis caloris
eē i actu. ⁊ ipossibile est esse h nisi i spermate ꝑꝑ suum
calorē ⁊ hūiditatē. ¶ Et sanguis ex quo generat̃ em-
brio est sāguis venaꝝ mulieris q est i vulua retentꝰ
⁊ remotꝰ est vt habeat i seruitutē taleꝫ qualis est ista:
eo qꝛ est sāguis idigestꝰ ⁊ adhuc remotiꝰ est vt sit in
spermate mulieris: vel etiā ñ est dicendū ꝙ calor na-
turalis sit i embriōe ex se: ideo qꝛ ñ generat̃ calor na-
turalis nisi a calore q est ī nutriēte. Propter oēs istas
ratiōes nō est credēdū ꝙ sperma mulieris sit materi
a vł forma embriōis. Sed sperma viri stat loco for
me ⁊ sāguis mēstruus loco materie. ⁊ sperma mulie
ris nō habet inuētōeꝫ i generatiōe. Et nō est creden
dū vt sperma ꝓbeat iuuamētū solū qualitate sed ꝯfert
i iuuamēto caloris q̄litatiue Et ꝓpterea nō hꝫ. Ar.
rephēsionē ab ypo. ⁊. G. ꝙ i muliere q̄ i saltādo abor
tiuit vj. die ⁊ fuit inuentū spma iuolutū pāniculo. nec
ēt q̄rēdū ab Ar. quo loco erat istud spma. Et scio ꝙ ñ
erat necessaria i medicia ista iquisitio: qꝛ magis est i-
q̄rēdū i generatōe aīaliū Sꝫ nos narrauimꝰ istud hic
ꝑ maiori iuuamēto: ⁊ q vult scire qōnes iter Ar. ⁊ G.
legat librū de aīabꝰ ⁊ ibi inueniet illd qd dixi Et dein
ceps volumꝰ reuerti ad illud a quo fuimꝰ sepati. Et
dicimꝰ ꝙ primū iuuamētū virge ē vt iniciat spmā i
matricē. ⁊ hꝫ vt sit meatꝰ supfluitati aquose. Et iuua-
mentū vulue est vt sit locus generatiōis. ⁊ cū hoc sūt
alia iuuamēta vt sit meatꝰ ⁊ via supfluitati sāguinis
nō cocti qꝛ generat̃ i femis: ⁊ ē sāguis mestruꝰ q ꝑꝑ ni
miā hūiditatē q̄ gēerat̃ i eis ex paucitate caloris eaꝝ
itrīseci nō est sufficiēs calor eaꝝ ad decoquēdū sāgui
nē q mittit̃ ad mēbra earū ⁊ idcirco expellit ipꝫ natu
ra certis opatōibꝰ ꝑ meatū hꝰ mēbri. Et ē ꝯpositū mł
tū villis trāsuersoꝛijs ꝑꝑ virtutē retentiuā q̄ est i eis:
⁊ hꝫ aliquos villos lōgitudinales ꝑꝑ virtutē attracti
uā vt trahāt spma. Sꝫ virtꝰ expulsiua q̄ est i h mēbro
magna est: ⁊ ꝑꝑea hꝫ vnū villū latitudinalē Et si tu q̄
reres vtrū vulua hꝫ virtutē mutatiuā h idiget specła
tōe: qꝛ ñ pōt dici ꝙ vulua faciat mēbra ēbriōis. Sed
virtꝰ iformatiua ipa facit cū calore fixo i spmate: ergo
virtꝰ imutatiua q̄ ē i vulua ñ est nisi loco ꝯseruatōis: ⁊
iō cū attigit spma aer corrūpit ꝯplexionē eiꝰ ⁊ ꝑ hanc
viā pōt itelligi ꝙ virtꝰ imutatiua ē i vulua. Sꝫ māife
stū est ꝙ māille sūt ad faciēdū lac ꝑꝑea ꝙ caro ipsarū
fuit spōgiosa ⁊ alba: ⁊ ista mēbra hñt colligātiā cū vul
ua. Et ꝑꝑea quādo mēbra ꝑꝑ aliquā cāꝫ ñ veniūt ad
vuluā currūt ad māillas sicut est i mulieribꝰ lactāti-
bꝰ qꝛ nō hñt mēstrua: ⁊ si hñt paꝝ hūt. Et sūt alique
mulieres q̄ nō possūt ipregnari dū lactāt. Et iteꝝ cū
materie descēdūt ad vuluā priuātur a māillis. Huc
usqꝫ diximꝰ iuuamēta mēstruoꝝ ⁊ spmatis: deiceps
volumꝰ narrare iuuamēta istrumentoꝝ sēsus.

Capitulū de iuuamento instrumentorum sensus.

Et dicimꝰ ꝙ qnqꝫ sūt sensus. s. visus: auditꝰ
gustus: odoratꝰ: ⁊ tactꝰ. Manifestū est ꝙ
cerebrū ñ fuit creatū nisi ꝑꝑ ipsos: ⁊ ꝓprie
ꝑꝑ visū: auditū: ⁊ odoratū: ⁊ qlibet istoꝝ hꝫ
suū istrumētū ꝓpriū. videlꝫ. visus oculū. auditꝰ aures
odoratꝰ nares gustꝰ liguā. Sed de istrumēto ꝓprio
tactꝰ est dubiū qꝛ. G. dicit ꝙ neruꝰ q orit̃ a cerebro ē
ꝓpriū istrumentū eiꝰ: ⁊ est dator ipsaꝝ virtutū alijs
mēbris. Et Ar. dicit ꝙ istd istrumentū est caro: ⁊ hic
sequit̃ opinionē quā hñt de cerebro. Quia. G. dicit
ꝙ i eo sūt qnqꝫ sensus ⁊ dicit ꝙ est pꝛiceps istiꝰ opati
onis h est ꝙ facit eā ꝑ se sine alicuiꝰ necessitate. Ar.
dicit ꝙ dominiū suū est pticulare qꝛ est i opere serui-
tor dōinatiōi cordis posito ꝙ sēsus fuerit i eo qnqꝫ vł
quattuor. ¶ Et nos volumꝰ speculari i hoc scdꝫ ꝙ spe
culati fuimꝰ i dñio epatis Dicimꝰ ꝙ manifestū est ex
anotomia ꝙ mlte arterie a corde mittunt̃ ad cerebꝝ
⁊ fortes: ⁊ oēs anotōici. ⁊. G. cū eis h ꝯfitet̃ ⁊ ex h ē ꝓ
ma ꝓbō ꝙ cerebruꝫ i hac opōe idiget corde. Sed si
res qua iuuat̃ cerebrū ꝑꝑ cor ꝑ caloreꝫ istuꝫ ꝗ̄ ei trās
mittit est virtꝰ nutritiua q̄ cerebruꝫ nutrit̃ ergo cor
de necītate eēt seruitor cerebri i hac re ideo qꝛ nutri-
mentū ⁊ virtꝰ nutritiua nō sūt data i aīali nisi ꝓpter
sēsus ⁊ virtuteꝫ sensibilē. Sed res qua iuuat̃ cerebrū
ꝑꝑ cor ꝑ calorē quē ei trāsmittit est quiqꝫ sēsus. Ergo
virtꝰ sensibilis primo ⁊ pꝛicipaliter est in corde: ⁊ ista
virtus est sensus cōmunis cuius esse ꝓbatū est ī libro
de aīa. ¶ Sed Galienus dicit ꝙ hec virtꝰ est i cere-
bro: ⁊ Aristoteles dicit ꝙ est ī corde. ¶ Et si tu queris
bene apparet ꝙ cor sit dator cerebro caloris mēsura
ti ī quātitate ⁊ qualitate sed ꝙ cōuenit vnicuiqꝫ sen-
sui ex sensibus cerebri Respondemus ꝙ ratōe debi
ta est ꝙ nō cū omni calore fit quilibet sensus: qꝛ calor
cum quo operatur virtus nutritiua non est ille calor
cū quo operatur virtus sensibilis. Et hoc apparet in
dormiēte ⁊ vigilāte qꝛ nos videmꝰ ꝙ operatio vir-
tutis nutritiue est fortior cum nos dormimus: ⁊ tūc
nō est sensus in actu. Ergo calor cuꝫ quo opat̃ virtꝰ
sensibilis non est in sensibus in actu cum homo dor-
mit. Et hoc appꝫ qꝛ quando hō dormit tenēdo ocu
los apertos nō videt: ⁊ si nō esset qꝛ reuertit̃ calor in
quo est visus ꝑ neruū opticū ad partes intrīsecas vi-
sus nō esset ꝓuatꝰ ¶ Et scias ꝙ vna ⁊ eadem virtus
nō potest iueniri i potētia ⁊ in actu simul ⁊ semel. er-
go postꝗ̄ manifestū est ꝙ virtꝰ visibilis vadit cum
spū visibili: ⁊ spiritus visibilis cū calore naturali: qñ
dormit homo non est virtus visibilis in actu: quia
si esset in actu videret in actu: ⁊ non est ita. ergo ca-
lor naturalis qui viuificat virtutem sensibilem non

est caloꝛ virtutis nutritiue qñ doꝛmiēs nutrit ⁊ non
videt ⁊ qñ tu scies vbi reuertitur ⁊ vnde transmittit
tunc scies de necessitate locū virtutis sēsus cōmunis
Sed mihi videt prima frōte ꝙ a coꝛde trāsmittitur
iste caloꝛ ⁊ ad illud reuertit. Et ꝓpterea sūt caloꝛes ꝑ
tes extrisece quādo homo vigilat: ⁊ opatio virtutis
nutritiue est foꝛtioꝛ cū homo doꝛmit ⁊ coꝛpus est fri
gidū defoꝛis ¶ Et nemo debet dicere ꝙ oꝛtus isti⁹
caloꝛis cū quo stant sēsus ⁊ vigilia generet primo in
cerebꝛo qꝛ cerebrū est mēbꝝ frigidū ⁊ menbꝛa nerui
frigida: ⁊ in maioꝛi parte eoꝛū apparet manifeste fri
gus: ergo incredibile est vt calefaciant coꝛpus. Ad
hoc de ratiōe apparet ꝙ caloꝛ qui est anime nutriti-
ue ⁊ caloꝛ qui est materia anime sēsibilis ē vnū loco
subiecti: vel vnū i situ: ⁊ nō est duo loco subiecti nec i
duobus diuersis mēbꝛis ēt duo. Quia anima nutriti
ua q̄ est in ēbꝛione est p̄parata recipere animā sēsibi-
lez ⁊ stat cū ea loco foꝛme ⁊ finis ⁊ nutritiua est ei lo-
co materie: ideo fuit receptio i illo loco de necessita
te q p̄paratus est recipere. Et māifestū est ꝙ anima
nō est p̄parata recipere nisi i loco sui subiecti ⁊ sui si-
tus q est caloꝛ naturalis Ergo receptio anie ad foꝛ-
mā sensibilez est de necessitate i hoc loco. Ideo ergo
res vnita ab hijs duabus est vnū loco subiecti vel si-
tus ꝗuis nō sint vnū i aliqua duarū figurarū. Unde
quinqꝫ simpliciter hoc est vnū nūero: ⁊ vnū diffiniti
one. Et hec est nobilis sentētia quā dedim⁹. Et post
ꝗ ita est ⁊ ēt a pparet ꝙ caloꝛ cū quo regūtur sēsus est
caloꝛ coꝛdis: ergo virtus que regit sensū cōez est ibi:
⁊ cerebrū est seruiēs istius virtutis. Sed ipsū coꝛ est
pꝛiceps isti⁹ virtutis veraciter: qꝛ dominat sup hijs
i hoc facta dñatiōe. Et nos potuissem⁹ pꝛobasse has
res magis ꝑ viā demōstratiuā: sed nostra itentio est
abbreuiare: Et postꝗ declaratū est ꝙ cerebrū est ser
uiēs coꝛdis dādo ei virtutes sēsibiles ꝑ modū quem
dat cāerari⁹ regi vt ipleat volūtates suas ꝗuis rex
det ei illā virtutē ꝓpter quā agit: necesse est deinceps
scire q̄ est via ꝑ quā seruit cerebrū coꝛdi: qꝛ iā decla-
rata est via ꝑ quā seruit epar coꝛdi: hoc est qꝛ pꝛepa-
rat ei suū nutrimētū. Et dicim⁹ ꝙ nō in qualibet mē
sura caloꝛis cōplet operatio cuiuslibet sensus. ¶
Et ad hoc apparet ad sensū ꝙ nō idigent foꝛti caloꝛe
quia foꝛtis caloꝛ ꝓhibet eos appꝛehēdere sēsata extri
seca ⁊ ipedit eos: sicut videm⁹ ꝙ homines q distēpe
rati sūt foꝛti caloꝛe in cerebꝛis eoꝝ ⁊ egritudinibus
acutis credūt audire ⁊ videre ea q̄ nō sūt: ⁊ maxime
apparet hoc i sēsu tactus: quia fuit itentio i eo appꝛe-
hēdere quattuoꝛ qualitates: ⁊ fuit ipossibile vt instru
mētū suū fuisset vacuū ex eis. qꝛ ipsū est cōplexiona
tū ex eis. vnde fuit factuz in fine tēperantie vt habe
at sensū foꝛtioꝛez. Et ꝑpea hec oia qꝛ coꝛ est i fine ca
loꝛis fuit oꝛdinatū ꝯtra ipꝫ cerebꝝ ex opposito ad tē-
ꝑandū caloꝛez suū vt sensus possit appꝛhēdere ꝑfectio
nē. Nec fuit possibile ponere hāc ifractionē eandez
in coꝛde a p̄ncipio generationis vel actiōis qꝛ essent
diminute operationes nutrimēti diminutione māi
festa. ¶ Et ꝙ dū voluerit natura facere has duas o-
peratiōes i aialib⁹ ꝑfectis i vltitate ꝑfectiōis fuit po
sitū cerebꝝ ꝯtra coꝛ Sed animalia q̄ dñt spōgia ma
rina ⁊ multa animalia bꝛuta nō vident idigere cere
bꝛo: ⁊ specialit neruo magno q oꝛit a cerebꝛo. ⁊ ꝓpte
rea si icideret aliqua pars illi⁹ animal' posset viuere
⁊ nutriri ⁊ crescere donec rediret ad aliō quod erat.
Et ꝓpter hāc cāz videbūt multa aialia q̄ viuūt cum
sint incisa vsqꝫ ad mediū sui. Et istud est seruitiuz ꝙ
dicit Ar. ⁊ sequaces sui. ⁊ secta circuētiū q̄ dicit emā
sā. i. viatoꝛ ꝙ cerebrū facit coꝛdi. ¶ Et fuit oꝛdinatū
os capitis ad defēdēdū cerebrū. ¶ Et fuit rotūdū qꝛ
figura rotūda est magis remota a lesione sicut faciūt
castellāi qꝛ faciūt turres rotūdas, vt machia n̄ possit
eis nocere. Et ad hoc qꝛ figura rotūda plura cōtiet i
se ⁊ etiam est magis apta ad motum continuum.

Capitulum de iuuamēto fili spine.

ET iuuamētū fili spine est de genere iuuamē
ti cerebꝛi ⁊ est q̄si clauus ligās spōdilia. Et
postꝗ declaratū est ex hoc sermōe operatio
domiatiōis cerebꝛi ⁊ similit domiatōis coꝛ
dis. ⁊ declaratū est itex ꝙ est eius iuuamētū. deide
declarādū est iuuamētū mēbꝛoꝛū vniuscuiusqꝫ q̄ di-
cta sūt hijs generiqꝫ virtutibus.

¶ Capitulū de instrumento sensus tactus.

ET dicim⁹ ꝙ caro est ꝓpꝛiū instrumētū sen
sus: tactus. ꝓpterea qꝛ illō est mēbrū ꝙ cō-
mūicat omnib⁹ aialib⁹. sicut tact⁹ est sens⁹
cōmunis oīb⁹ aialib⁹. Et i carnib⁹ ꝑfectoꝝ
aialiū sūt sparsi multi nerui ad tēperādū ꝯplexionem
carnis: ⁊ quia nerui sūt similes ꝯplexiōi cerebri est iu
uamētū eoꝝ de genere iuuamēti cerebꝛi: ⁊ ꝑpea mē
bra ad que n̄ veniūt multi nerui sūt duri sēsus. Et isti-
us virtutis qdā est ꝙ ꝯmūicat oībus ꝑtib⁹ carnis: ⁊
hē sēsus quattuoꝛ qualitatū ꝯtrariaꝝ: sicut caliditas
frigiditas: ⁊ hu. ⁊ qdā est ꝙ est ꝓpꝛiū vni mēbꝛo: sicut
est quādo os stōaci sentit resolutionē factā i eo: ⁊ iste
sēsus appellat fames ⁊ sitis. ¶ Sed fames est sēsus
resolutōis substātie grosse calide ⁊ sicce: ⁊ sitis ē sens⁹
resolutōnis substātie frigide ⁊. hu. ergo sensus ꝓpꝛi⁹
est duplex ¶ Et sēsus capitis mēbꝛi de titilatōe quā
habet i hoꝛa coit⁹ isti duo sunt ꝯnumerati in genere.
sensus tactus

Capitulū de iuuamento lingue.

ET ligue iuuamētū est māifestū ꝙ illā ⁊ nerui
sui nō fuerūt facti nisi ꝑꝑ operationē gustus
ꝗuis huic adiūgat alia res ꝑꝑ resolutionē
melioꝛē hoc est ad ꝓferēdū litteras locutio
nū Et in radice ligue sūt duo oꝛificia q̄ tāgūt car-
nē glādulosā q̄ appellat generatrix saliue ⁊ iuuamen
tum istius saliue est vt faciat manifestioꝛem gustum
rerum sapoꝛatarum

¶ Capitulum de iuuamentis oculoꝛum ⁊ partiuz

ET manifestū est ꝙ oculi sūt instrumēta ei⁹
visus ⁊ ꝙ sunt compositi ex. v. tunicis ⁊ tri
bus humiditatibus: ⁊ sciendū est iuuamē-
tum vnicuiqꝫ ipsoꝛum. ¶ Et apparet ꝙ pꝛo
pꝛium instrumentum illius sensus sit humiditas ro
tunda que vocatur cristallina vel glacialis aut reti
cula aranea posita super hanc hu. Quia declaratum
est in naturali phia ꝙ hec appꝛehensio nō potest per
fici nisi in coꝛpoꝛe paruo: hoc est aer ⁊ aqua: quia ꝓ
pter claritatem ⁊ paruitatem que est in eis fuit eis
possibile recipere coloꝛes. ⁊ nō apparet in oculo coꝛ
pus existens in vltima claritate: ⁊ luciditate natum
ex temperantia aeris ⁊ aque nisi duo coꝛpoꝛa: ⁊ non
fuit oꝛdinata rotumditas istius humiditatis cum
aliquantula conuexitate: nisi vt reciperet rerum sē
sibilium multam quantitatem. ¶ Sed alie humidi
tates ⁊ alie tunice non fuerunt facte nisi propter hāc
humiditatem Et de necessitate modica non est nisi
vt recipiat a grādinosa: qꝛ vitrea humiditas fuit fa-
cta ad nutriendum hanc humiditatem per viam ro
ratōis: ⁊ hoc fuit propterea quia natura sanguinis
est rēota a natura hui⁹ hūiditatis: vñ fuit necessariū
vt aliqua re mediāte fiat trāsit⁹ sāguis i ipāz adepti
onē ad hāc hūiditatē. ¶ Et albuginea facta hūiditas
fuit ad hūectandū hāc hūiditatē ⁊ ad custodiendum
hūiditatem suā ab aere extriseco. ⁊ ēt ne tāgāt vueaz
tunicā. ¶ Sed tūica foꝛtis vocata ꝯiūctiua fuit ad cu
stodiēdū oculū a duricie nerui. ⁊ ēt ad ligādū cū osse.
⁊ ēt ꝑꝑ aliā vtilitatē quā dicem⁹ post. ¶ Sꝫ tunica q̄
dicit seria fuit facta ad nutriendum dictam retinaz
ꝑ venas que sunt in ea. ⁊ etiā vt iuuet ipsam propter

calorem naturalem per arterias que sunt i ipsa. Sʒ
iuuamentum tale retine: primum ē vt det spm visi
bilem per neruos qui sunt in ipsa hoc ē calorem nāˡ
lem cuius cōplo adaptata ē in cerebro. Et per duos
neruos qui vadunt ad oculos: ⁊ ēt nutriat cristallinaʒ
per viam rorationis ⁊ dat iuuamentum caloris nāˡ
lis per arterias que sunt in ea. ¶ Sed. G. ꝯfitetur ꝙ
aranea est vltimi puritatis ⁊ luciditatis: quia colo
res et forme imprimūtur in ipsam: ergo ista tela ē ꝓ
prium instrumentum visus: vel per se vel per adiū
toriuʒ cristalline. ¶ Et tela vue dr̄ habere tria iuua
menta vnum ē vt nutriat telam corneam: et ꝓpterea
fuit multum venosa. ꝯm vt defendat cristallinā a du
ricie tactus cornee ꝓpterea fuit hec tela mollis. terti
um ne disgrederetur sp̄s visibilis et hoc facit ꝓpter
calorem nigrum ꝗʒ hʒ: qꝛ nā ē coloris nigri vt agge
ret. ¶ Et foramen ꝙ ē in medio istius tele non fuit
factum nisi vt eēt forma sensati humiditatis cristal
line aut aranee aut ambarum: qꝛ visus sicut scis non
fuit extramittendo. Sed oculus recipit colores per
sua corpora parua per modum per quē recipit spe
culum: et qn̄ colores sunt impressi in ip̄m tūc appre
hendit eum sp̄s visibilis: et hoc ego bene ꝓbaui in li
bro de sensu et sensato sex rōnibus: ꝙ si aliquod cor
porum quibus ē cōpositus oculus ē ꝯueniens vt i eo
imprimant̄ colores ꝑ nimiā eius puritatem ip̄m cor
pus ē ꝓprium instrumentū oculi. ¶ Et iuuamentuʒ
tele cornee ēt fuit vt defendat humorem albugineū
et fuit facta clara et subtilis vt non resistat humidi
tati cristalline ad recipiendū formas. Sed scd̄m iu
uamentum coniūctiue fuit factum ad mouēdum se
cū musculo qui mouet oculū. ¶ Ista sunt iuuamenta
partium oculi ꝯm. G. et maior pars iuuamētorum
scd̄m ꝙ vidisti sunt iuuamenta arbitratiua: sed sine
dubio quodlibet istorū hʒ iuuamentū ꝓprium in se:
et pars dominans in eo et suus finis non ē nisi vt im
primantur colores in ipsum.

¶ Capl'm de iuuamento instrumenti auditus.

Sed instrumentoruʒ auditus manifestum
ē ꝙ sunt aures: et primū in quo auditus in
est: ē neruus qui venit ad eas q coopit fo
ramen auris. Et dictū ē ꝙ foramen auris nō fuit
tortuosum nisi vt aer frigidus non intret tali modo
ꝙ ledat auditū. Et melius ē dicere ꝙ fuit tortuosuʒ
ne intus auditus fuisset lesus a vocibus fortissimis.
Et in sūma scias ꝙ hec figura habuit iuuamentum
in receptione vocis: et ideo factum fuit cartinagio
sum: et vocatum ē auris tortuosa. Et alia aīalia hn̄t
hoc pro alio iuuamēto: hoc ē vt recipiant voces ve
nientes ab omni parte: et ꝓpterea plus regrediūtur
foras et mouent eas.

¶ Capl'm de iuuamento instrumenti odoratus.

Manifestum ē ꝙ instrumenta odoratus sunt
nasus: et fit in aīalibus olfatilibus per viā
attractionis: et in non olfatili sine attractō
ne: sicut in apibus et alijs aīalibus non ha
bentibus olfatum. Et ꝯm Ari. iste sensus fit in duobꝰ
meatibus q sunt in naso. et scd̄m. G. fit in duabꝰ car
minicl' similibus capitibus mamillarū: et dicit ꝙ ꝓ
pter remotionē istius loci indiguit attractione. Et
ego dico si ita eēt vt dicit. G. ergo odoraremus quā
uis nares sint opilate qn̄ attraheremus aerē ꝑ os: qꝛ
palatum est aptū naso. Et ꝯm dicit auēgoar nos odo
remus odorē ciborū quando incipiunt digeri in sto
maco: ergo a cōtrario nō ē ꝓbatū ꝙ ꝑ illas duas quo
rūculas fiat odoratꝰ ꝙ si ita esset animalia inolfatibi
lia ñ odorarēt Et scias ꝙ ñ fuit data attractio odora
tui nisi ꝑꝑ vnā duarū rex aut electione ꝓpter meliꝰ
aut grossicie: sēsus istiꝰ in aīalibus offilialibus. Quia
possibile esset vaporē euenire a re odorata per se ad
virtutē in animali ad animā sēsibilē ꝓpter nimiā sub
tilitateʒ substātie ⁊ propter naturā sue impulsionis.
Sed ꝓpterea ꝙ operatio olfationis est vna duaruʒ
reruʒ aut trahendi aut mittēdi: ⁊ est impossibile va
porē venire ex re odorata tēpore trāsmissionis aeris
extra. Et est possibile ipsū venire tēpore attractiōis:
quia aduētus aeris odorati fit magis ꝑ moduʒ attra
ctionis ꝗʒ per moduʒ effusiōis Sicut tu vides cum
volumus certe sētire odores ꝙ nos conamur super
attractionē ⁊ hec est cā ꝓpter quā fuit data attractio
Et apparet ꝙ alia que odorāt sine attractiōe habēt
clariorē sensuʒ ꝗʒ animalia que odorāt cum attracti
one sicut videmus in formicis ⁊ apibus: ꝓpter debi
litateʒ ipsius sensus in animalibus olfatiuis sentitur
odor paucus sine attractione: ⁊ quasi videtur vt nō
sentiatur. Et cum sit comparatio istius sensus inter
hominez ⁊ multa ex animalibus est iste sensus dimi
nutus in homine ab illis animalibus q̄ indigent hoc
sensu in venādo vitā suā: ⁊ propterea dicit̄ i ꝓuerbijs
ꝙ cum ista alia venantur vitā suā ⁊ hoc est quasi per
viā ꝓphecie vel diuine ꝓuidentie. ¶ Et postꝗʒ nar
rauimus instrumēta quinqʒ sensuū volūus narrare i
strumenta q̄ facta sunt ꝓpter virtutem motiuam.

¶ Capitulum de iuuamento membrorū voluntarij
motus.

Et dicimꝰ ꝙ virtus q̄ facit mouere animal
hec est ymaginatiua vel estimatiua quam
precessit virtus cōcupiscibilis. ⁊ postea ibi
confirmatū est cōsiliū vel ratio ꝓpter represētationē
rei ymaginatiue aut estimatiue scd̄m ꝙ declaratū ē
i libro de anima. Et est necesse speculari in hac vir
tute: hoc est vt sciamus instrumenta quibus oʒ ope
rari ⁊ quot sunt. Dicamꝰ ꝙ motꝰ volūtarij quidā ē
ꝓpriꝰ ⁊ qdā ē cōis. Cōis ē motꝰ eūdi qui motꝰ est to
tius corporis. Sed proprius ē motus cutis frontis: ⁊
motus oculorū: ⁊ mādibularum ⁊ duarū nasi extrēi
tatū: ⁊ labiorū: ⁊ ligue: ⁊ epiglotis: ⁊ mādibule iferio
ris ⁊ motꝰ capitis ⁊ colli: ⁊ motꝰ nasi: ⁊ nodi vl' hūeri
spatule: cū bredōe: ⁊ motꝰ brachij a cubito iferius: ⁊
motꝰ iūcture nōinate i arabico rascet: ⁊ motꝰ digito
rū: ⁊ vniuscuiusqʒ suax iūcturax: ⁊ motꝰ mēbrox exn̄
tiū i collo: ⁊ motꝰ pectoris ad ispirādū: ⁊ virge: ⁊ vesi
ce quādo claudit̄: ⁊ motꝰ extrēitatis itestini recti quā
do retinēt feces ne exeāt: ⁊ mirach: coxe: ⁊ cruris ⁊ te
stiū: ⁊ pedū: ⁊ digitox pedū. Isti sūt motꝰ q dicūt̄ vo
lūtarij. Et ē necesse ꝑscrutari res a qbꝰ veniūt isti mo
tꝰ. Et dicius ꝙ māifestū ē ꝑ dispositionē istox motuū
ꝙ fiūt a pluribꝰ vno motor̄. Uerbi grā motꝰ manꝰ fit
a corda: ⁊ motꝰ corde ē a musculo: ⁊ motꝰ musculi est
ꝑ se: ⁊ musculꝰ ē primū mobile: ⁊ ñ ē h corpꝰ ꝙ moue
at ipʒ. Jō qꝛ oē corpꝰ ꝙ mouet corpꝰ mobile ē a ne
cessitate mobile: ⁊ iō ē cōuēiēs ꝙ corpora quox vnū
mouet altex veniāt i fine ad vnū corpꝰ ꝙ moueat̄ ꝑ
vnā virtutē motiuā missā eidē: ⁊ ñ ꝓpter aliud corpꝰ
sed ꝑꝑ aliud ꝑncipiū ꝙ ē i eo sicut ꝓbatū est i naturali
phia: ꝙ si ita ñ eēt res ꝓtēderet̄ i ifinitū: Ergo de ne
cessitate debemꝰ dicer̄ ꝙ ꝑncipiū ē i musculo. ¶ Et
quādo opināt̄ medici ꝙ motꝰ musculi fit a neruo opi
nāt̄ falsū iō qꝛ si ita eēt neruꝰ moueret̄ aut ꝑ se aut ꝑ
aliud hoc est propter aliud principium ꝙ esset i eo: ⁊
ideo qꝛ declaratū est i naturali phia ꝙ quodlʒ mobi
le hʒ motorē: ⁊ ꝙ ille si est corpꝰ nō moueret nisi mo
ueat̄: ⁊ si motus esset a corpore res procederet in infi
nitū: ideo necesse est hic esse motorē qui moueat ⁊ ñ
moueatur: ⁊ qui sit nō corpus: Hec est vna ratio per
quam videtur ꝙ qui mouet primo alias non est cor
pꝰ sed virtꝰ ē aīe: ⁊ ꝙ hoc sit de necessitate i musculo.
Et hec virtus est virtus voluntaria quā precedunt
ymaginatiua: vel estimatiua: ⁊ confirmatio consi

lij. Et ideo quia iste motor non est corpus: necesse est vt primum mobile quod mouetur per ipsum sit corpus ad hoc vt hoc corpus sit sicut materia et ipsum erit ei sicut forma quia impossibile est primum motorem in animali vt sit sine materia. Ergo necesse est speculari quid sit hoc primum corpus: et apparet quod sit calor naturalis qui est in nobis. Et tu vides quod quando infirmant membra: eorum motus priuatur. Et est res nota per se quod vna rerum receptarum in diffinitione istarum oppositionum est calor naturalis. Sed iste calor naturalis differt propter his differentijs in quibus membro secundum operationibus quibus appropriatur istud maxime in operationibus nutrimenti et de hoc nullus discordat. Sed G. sentit quod origo situs caloris istius sit cerebrum et ad totum corpus per neruos ab eo mittitur. Sed Ar. sentit quod cerebrum sit seruitor cordis in hac operatione per viam qua seruit ei in sensibus secundum quod dictum est superius et quod origo istius caloris est in corde. Et hoc potest videri manifeste quod ita est et verum est: quia vides quod nascitur in corpore iter agentis quando vadit quod non frigidat: et illud membrum a quo nascitur calor et vadit ad totum corpus est cor. ¶ Et propterea quando accidit homini aliquid quod ipsum terreat redit calor ad cor et tremunt crura: et potest esse quod cadit homo: aut non poterit moueri: ergo prima virtus motiua vel regitiua in hoc motu: et illud quod mensurat calorem in quantitate est de necessitate in corde. ¶ Et adhuc quod G. et omnes alij medici confitentur quod virtus voluntaria est in corde: et si ita est: et apparet quod animalia non mouentur nisi voluntarie ergo virtus hec est in corde: et cerebrum eius seruiens in dando ei temperantiam. Et cum diceretur de hac temperantia vt fiat per neruum aut fiat cum spiritu animali eunte in ipsum: et non est differentia in hoc excepto quod spiritus animalis secundum G. non est reperire nisi in duobus neruis opticis. ¶ Sed primum mobile a calore naturali est musculus: ideo quia conueniens est quod calor naturalis operetur in primo hoc. vt primo moueatur istud corpus cum quo habet similitudinem propinquiorem ex parte caloris hoc est musculus propter compositionem suam: quia est compositus ex prima carne simplici et neruis a quibus nascuntur corde. Sed neruus solus frigidus est multum et non habet similitudinem cum calore naturali: Et vena per se non est digna vt sit principium istius motus: ideo quia nascitur a membro non primo. Et de ratione non est quod instrumentum quod dat nutrimentum sit instrumentum motus: quia magis est conueniens vt nutrimentum fiat per instrumentum quietis. Nec etiam arteria conueniens erit huic motui: quia est operatrix operationum pulsationum que dissimiles et non conuenientes sunt motui voluntario: imo est simile vt sit contraria ei. et sit quasi disposita sicut res que vellet et non vellet vel nollet aliquid simul. Ergo remanet vt sit musculus primum instrumentum quod mouetur a calore naturali. Sed in membris quibus non sunt ossa et non sunt ramificata: et sunt parua: musculi ipsi mouent ipsa sine medio: et ramificata mouent ea mediantibus cordis que nascuntur ab extremitatibus eorum ideoque cum contrahitur trahit illam cordam: et qui alligatus est cum extremitate ossis: mouetur os suo motu. Et quando membrum habet duos motus contrarios ad inuicem: tunc habet duo ossa vel duos musculos in duobus locis contrarijs ad inuicem quorum quilibet trahit per se suo tempore et prohibet alteri suo contrario ne faciat operationem suam illa hora: et si operati essent ambo vna hora: tunc stat equaliter membrum et trahitur secundum vnum statum. Uerbi gratia quando musculus qui est in siluestri parte maius trahit ipsam: vertitur versus partem siluestrem et quando musculus qui est in parte domestica trahit ipsam versus partem domesticam vertitur versus illam: et quando trahunt ambo simul existit equalis: et nullus est ipsorum per se vt tractu suo faciat ipsam verti intus et extra. ¶ Et numerus musculorum secundum G. est. 529. quorum in facie sunt. 45. quorum. 24. sunt vt moueant oculos et palpebras: et. 12. vt moueant mandibulam inferiorem. et. 9. vt moueant alia membra faciei que mouentur voluntarie: et in istis sunt musculi oculi sub cute formati: et prestant fortitudini aptionis oculorum. Et duo musculi qui mouent extremitatem nasi: et musculi duo qui mouent labium superius sursum: et duo qui mouent labium inferius deorsum: et duo qui mouent maxillam. Et musculi qui mouent caput et collum sunt. xxiiij. quidam eorum trahunt caput versus illam partem solum versus quam positi sunt. Et alij sunt qui trahunt caput et collum: eorum quidam sunt qui trahunt caput superius et qui trahunt ad partem anteriorem: et qui trahunt ad partem posteriorem superiorem: et quidam trahunt ad dextram: et quidam ad sinistram. Et. ix. musculi mouent linguam. et. xxxij. sunt propter motum colli et epiglotis et septem musculi vnicuique spatule. et. xiij. vnicuique lateri quibus mouetur brachium: et quattuor musculi positi super cubitum: et duo sunt intus qui faciunt ipsum verti versus partem domesticam: et duo stant extra vt faciant ipsum verti ad partem siluestrem. et. xvij. sunt in quibus brachio. x. extra. et. vij. intus. et. xxxvj. positi sunt super manus. xviij. super vnaquaque: qui mouent manus ad partem domesticam et partem siluestrem: et motus policis et parui digiti et volam manus. ¶ Et musculi pectoris sunt. 107. eorum quidam dilatant et quidam constringunt Et musculi spondilium sunt. xlviij. et. viij. extenduntur super ventrem sub ossibus pectoris vsque ad vmbilicum: et quidam extendunt secundum longitudinem: et quidam secundum latitudinem: et quidam secundum transuersum qui faciunt motum ventris constringendi et laxandi: et iuuant omnes alios motus: et quattuor musculos habent duo testiculi: et quattuor musculi mouent virile membrum: et vnus musculus tenet os vrine ne idebite fundatur. et quattuor musculi tenent orificium intestinorum ne stercus ante tempus egrediatur. Et. xlvj. musculi ad motum coxarum et crurium. et. xxviij. ad motum pedum et aliquorum digitorum. et. xxij. alijs motibus digitorum pedum et positi sunt super pedes. Isti omnes musculi sunt prima res que mouetur a calore naturali communi: aut calore proprio cuiuslibet musculi. ¶ Et postquam ita est quod aliquod membrum non mouetur nisi per calorem naturalem qui stat ei loco forme et propter calorem qui est in musculo: et ille non mouetur nisi per principium anime. Et sciendum est quid est illud principium: et vnum est et vbi est. Et dicimus quod quando associabitur hoc quod declaratum est per vniuersalem sermonem: hoc est quod virtus que facit motum in loco est anima. Et est declaratum etiam quod conueniens est quod motus vniuscuiusque corporis sit per motum voluntarium fixum in membro communi quod communicat toti corpori quod sit mobile per se: et per virtutem propriam voluntarie mentis in membris particularibus que mouentur per se et sunt musculi: et apparet sensui quod in corpore non est membrum quod communicet toti corpori: et sit mobile per se nisi cor: ergo virtus voluntaria communis est in corde hoc est in musculo qui est in eo: et quod virtutes particulares voluntarie sunt in quolibet musculo particularium musculorum. Sicut videmus quod motus communis vitalis animalium qui est inspiratio habet principium a corde: et iste motus est coniunctus motui expirationis pulsatilis. Et propter hoc accidit quod pulsus magnificatur per motum et minoratur per quietem. Ergo cerebrum et neruus non fuerunt nisi ad temperandum istum calorem in quo est principium virtutis voluntarie communis et proprie. ¶ Debes scire quod non est impossibile hic esse motum voluntarium absque musculo: sed si est: est propter calorem naturalem aut propter rem loco eius in animalibus que non sunt sanguinea nec musculosa. ¶ Et sine dubio isti musculi non sunt nisi in animalibus perfectis. Ideo graue fuit. G. ad dandum musculos qui mouent linguam

exterius: ⁊ modus duriciei membri tempore coit⁹. Ideo quia intentio sua erat omnino vt motus non esset nisi per musculos: ⁊ non est ita.

¶ De membris hannelitus.

Postq̄ narrauimus iuuamentum mēbrorum motiuum voluntariorum est narrandum de hānelitu ⁊ membris suis. Ideo q² G. ponit ipsum motum voluntarium ⁊ q² videt ꝙ cerebrum operatur in hunc motum credit ꝙ motus voluntarius sit in eo: ⁊ supra credidit ꝙ eēt in neruo: ⁊ credidit falsum: ideo iam probatum est ꝙ hoc conuenit esse in membro mobili per se: ⁊ propterea egritudo a qua prouenit lesio in motu ē p̄mo: ⁊ per se in musculo: ⁊ per modum colligantie in cerebro ⁊ neruo. ¶ Quare medicus debet curare lesionez istius motus intendendo primo ad musculum: ⁊ secundario ad cerebrum ⁊ ad neruum. ¶ Instrumenta hannelitus sunt dyafragma: pl̄mo: cāna. trachea: arteria: epiglot̄: ⁊ vula: Et priusq̄ nos tractemus d̄ iuuamento vniuscuiusq̄ istorum membrorum: ē tractandum de iuuamento istius operationis: hoc ē de hannelitu. Et dicimus ꝙ medici sicut. G. ⁊ alij visi sunt dicere ꝙ hannelitus est ꝓpter duo iuuamenta: vnum ad ventillandum calorem naturalem cordis per attractionem aeris frigidi ⁊ expulsionem vaporis qui resoluitur a calore naturali qui est corpus fumosum qui non est conueniens eidem pro certo istō iuuamentum est vnuz ⁊ necessariuz aialibus clis sanguineis. Sed illis que nō sunt calida nec sanguinea non est necessaria hec operatio: sed sufficit eis mot⁹ arteriarum qui venit a corde: ⁊ hoc reputo sicut hannelitum. ¶ Sed aliud iuuamentum quod dicūt eē est vt det nutrimentum virtuti intrinsece ex aere q recipitur restaurando ex spiritu tantum quantū resolutū est: hoc est falsum q² impossibile est compositū nutriri ex simplici: q̄m si ita esset iaz inueniretur al's esse simplex ex vno solo elemento: ⁊. G. negat hoc: ⁊ propterea dicit ꝙ aqua non nutrit: ⁊ propterea dico ꝙ principium verax est. ¶ Sed ex virtutibus aie d̄beat attribui hannelitus: hoc est perscrutandum: q² G. dicit ꝙ debet attribui virtuti voluntarie: ⁊ dicit h̄ q² a nostra voluntate est vt hannelem⁹ ⁊ nō hānelemus. Et ēt dicit ꝙ ꝓpriū instrumentū huius virtutis est neruus: ⁊ dicit ꝙ si incideretur neruus qui mouet dyafragma: homo non viueret nisi tm̄ quantum viueret strangulatus. ¶ Sed alij dicunt ꝙ stat virtuti sicut motus pulsus. Et possunt questionari dcm̄ G. duabus rationibus vna: q² tu vides ꝙ hānelamus quando dormimus: ergo non est voluntarius: q² operatio voluntaria non fit nisi cogitatione ⁊ voluntate sicut dcm̄ est. ¶ Alia q² videmus ꝙ hannelitus qui fit improuise similatur motui pulsuuz: ita ꝙ y. ponit ipsum pluries loco pulsuuz. s. tempore quo non egrotant membra hannelitus: ⁊ dicit q³ denunciat complexionem cordis sicut denunciat pulsus: excepto ꝙ non sit egritudo in instrumentis hannelitus. ¶ Et alij sapientes volunt ꝙ sit composit⁹ duabus virtutibus: vz voluntaria ⁊ non voluntaria: h̄ ē naturali ⁊ aiali: ⁊ h̄ inuenitur in motu plurium membrorum sicut in motu palpebre oculi ⁊ in motu d̄glutitionis: q² manifestum est ꝙ ambe virtutes iste sūt composite: ⁊ ideo quando debilitantur iste due virtutes cadit defectus in operatione deglutiēdi sic accidit quando cadit virtus appetitus. Et mihi videt̄ ꝙ opinio postrema sit verasior: hoc est ꝙ hec operatio sit composita: vel possibile esset dicere ꝙ fortior esset opinio illius qui dicit esse naturalem: q² plures hannelitus quos facimus tempore sanitatis ⁊ egritudinis fiunt sine intentione quare ponuntur ad denūciandum complexionem cordis: ⁊ ēt suspiria proiciūtur absq̄ intentione: ⁊ etiam quando magna necessitas hannelandi incumbit desistere non possumus: sicut accit in tussi ⁊ similibus. Et natura non inuenit hanc virtutem actione voluntaria nisi propter necessitatem superuenientem: quando non sufficit virtus naturalis ad exigentiam cordis. ¶ Sed ꝓbatio qua probat. G. affirmando ꝙ hec virtus penitus est voluntaria: est priuatio istarum virtutum quando est icisus neruus: ⁊ dicit probando postq̄ est incisus neruus est incisum instrumentum motus voluntarij: ⁊ inciso neruo cessat motus voluntarius ergo est i neruo. Et iste silogismus est falsus in principijs ⁊ corruptus in figura: q² quando remouet̄ vnum p̄dicatum rei que data est a sb̄o non debet semper remoueri p̄dicatum ab illa a qua est remotum sb̄m ⁊ qui opinabantur hoc tenentur credere contradictione oppositi antecedentis in tota materia contradictionem oppositi consequentis: ⁊ ideo hec verba nō sunt digna vt hic audiantur. Et iste est vnus modus in quo est manifestum q² non habuit veram radicem i loyca. q² si per remotionem nerui remouetur aliquis motus. illud non est ex necessitate vt quando neruus est vt sit ille motus vt dicatur ꝙ neruus sit propria causa in hoc motu. Et iam nisi sunt homines percussi super venas neruos domitarios qui vadunt ad cerebrum. ⁊ tunc in eis priuate sunt omnes operationes voluntarie ⁊ propterea hoc nomine nuncupātur: ⁊ dicit Rasis ꝙ quādo rex indie volebat iterficere nobiles iterficiebat eos per hūc modū. Et vis tu dicere propter hoc ꝙ omnes motus voluntarij sunt fixi i his duobus. ¶ Item que res est illa que iubet hanc opōnem in neruo nisi vna ex rebus ꝓpter quam cōpletur hec opō: ⁊ quando illa lesa est: tunc necessario lesa est illa opō quāuis non sit ꝓpria cā in hoc: q² corrumpitur ꝓpria opō ꝓpter corruptionē virtutis trāsmisse illuc. ¶ Et de necessitate non est propter hanc priuationem volūtarie mot⁹ quilz mot⁹ qui est i neruo qui ingreditur suam essentiaz sit positus sb̄aliter voluntarius ⁊ per accidens accidit ei vt fit: ⁊ ille voluntarius. ¶ Et quomodo poterit negare hoc: quia iam concedit ꝙ motus palpebrarum fit per musculos sicut notum est per se: ⁊ cum h̄ toto non est volūtarius. Et si vellet dicere ꝙ sit totus voluntarius: adhuc nihil hic lucratur: eo ꝙ est i musculo nō i neruo. ¶ Et postq̄ declaratum est ꝙ iuuamentum sit i neruo: al's in hānelitu: ⁊ que sit eius virtus necesse ē narrare iuuamentum ꝓprium vniuscuiusq̄ mēbri ꝓprij huic operationi. ¶ Et dicimus ꝙ mēbrū ꝙ manifestius dat iuuamentū in hac operatione est pulmo: sic̄ videmus ꝙ quando dilatatur attrahit aerem intus ⁊ quando constringitur expellit foras. Et non est dubiū q² illud ē ꝓprium instrumentū in operatione illa. Sed ꝙ necesse est speculari subtiliter in hoc ē illd̄ vtrum ille motus cū quo fit inspiratio ⁊ respiratio sequatur motū pectoris: nec per se hēret aliquem motum: aut fit motus pectoris in hānelitu: vnde continuum semper cū motu pulmonis vt sit eius adiutor. ¶ Sed. G. dicit ꝙ pulmo nullū habet ꝓpriū motū in se: ⁊ ꝙ motus illius sequitur motuz pectoris: ⁊ ꝙ motus hānelitus qui sequitur motū naturalē: fit per rem musculosam magnā que dicitur dyafragma ꝙ separat inferiora membra a superioribus: ⁊ dicit ꝙ magis ꝓpria res iuuamēti istius mēbri est hec operatio: q² nos videmus ꝙ incōtinenti cum pectus dilatatur repletur pulmo aere: sicut videmus in follibus fabrorum. Et testificatur super hoc quando vulnus factum fuerit ibi: ⁊ intret aer pectus: tunc cessat motus pulmonis ⁊ moritur. Et posset esse ꝙ cessatō motus pulmonis quādo vulneratum est pectus est ꝓpterea q² infrigidatur pulmo. Et i tēporibus Ari.

nõ cognoscebatur aliud iuuamentũ huius membri nisi ꝓ
pter separationẽ membrorũ principaliũ a nutritiuis ad
hoc vt non accederet tempore digestionis eis aliud ex ca-
lore illo. Et nõ debeat imputari Aristo. h in defectum: qꝛ
istud ꝙ apprehendit per anotomiã est sicut res que appre
henditur numero motuũ circulorũ: nec illa erat plene scien-
tia cõpleta tẽpore Aristo. Et si tempore. G. erat ars medi
cine plene cõpleta tamen dicit. G. nõ est impossibile post
me venire qui inuenit in arte medicine ꝙ per me nõ est in
uentũ. Et propterea in maiori parte rerũ de quibus opi-
nant homines ꝙ. G. contra dicat Aristo. nõ est vera con
tradictio: sed sicut aditiones ⁊ ꝯplementa: qꝛ nullus repit
Aristo. de eo ꝙ dicit in iuuamento dyafragmatis ⁊ motu
neruorũ: ſm ꝙ dicit in tractatibꝰ vniuersalibus de esse mo
tus ⁊ sensus ⁊ iuuamenti cordis ⁊ cerebri: ⁊ similiter hic
est sic dicendũ: ⁊ nõ est dicendũ ꝙ illud ꝙ dicit G. in rebꝰ
particularibꝰ cõtradicat in vniuersalibus Arist. Et mo-
do volumꝰ reuerti ad illud a quo separati sumus: ⁊ dici-
mꝰ ꝙ illud ꝙ diximꝰ ex sententia. G. ꝙ. motus pulmo-
nis sequitur motũ pectoris: hoc indiget speculatõe qꝛ G.
nõ verificat hoc nisi propterea qꝛ videt ꝙ cessante motu pe
ctoris cessat motꝰ pulmonis ⁊ tunc moritur animal. Et
ego dico ꝙ non est hoc ita absolute dicẽduz ꝙ motus pe-
ctoris sit causa principalis motus pulmonis: qꝛ possibi
le est vt quodlibet istorũ habeat hunc motũ ex se: sed habe
ant vnã proprietatem coniunctiõis propter quã nullus
eorũ mouetur sine alio: ⁊ ꝓpterea cũ cessat motꝰ vniꝰ cessat
motus alterius: ⁊ non est quilibet eorũ causa motus alte-
rius. Et si nos poneremꝰ ꝙ quãdo pulmo nõ mouet hoc
motu: tunc cessaret motus pectoris sicut dicit. G. essemꝰ
arbitrati per hoc ſm cuz ꝙ pulmo esset id ꝙ moueret pectꝰ
dicendo ꝙ si non moueret ꝙ non moueretur pectus. Ecce
hic videt ꝙ G. perdiderit in opinione sua ꝙ nõ est impos
sibile esse motũ pectoris ⁊ pulmonis vt moueat simul sicut
in globo vno: vt si vnũ non moueret ꝙ aliud non moue-
ret q̃uis vnꝰ non sit motor alterius ſm modũ qui dictꝰ
est. Item est impossibile superueniente pectori mala cõple
xione per incisionez nerui que ei aduenit ꝙ illa malicia nõ
penetret ad pulmonẽ per illã colligantiaz qꝛ vna rerũ ex
qua egrotant membra est colligantia: ⁊. G. hoc cõcedit.
Etiã per hanc eandẽ viam debemꝰ dicere ꝙ motus pecto
ris adiuuet motũ pulmonis: ⁊ maxime quãdo indigent
forti hanelitu. Et melior via quã eligere possumus in
fine nostre propositiõis est hec: quia membrũ ꝙ leditur cũ
cessat inspiratio ⁊ respiratio est cor sicut manifestũ ẽ: ⁊ si cor
est illud ꝙ recipit hanc lesionem propter hanc cessationem
⁊ non solũ lesionẽ sed ⁊ mortẽ: ergo de necessitate est illud
membrũ in quo est principiũ istius iuuamenti. Et motꝰ
pulmonis ſm. G. erat violentus vl' per violentiã per viã
q̃ mouentur corpora artificialia. Et nobis est dicendũ ꝙ
illud principiũ motꝰ est in ipso per via qua est in corpori
bus naturalibꝰ. Et adhuc ꝙ complet hic motꝰ per duos
motus: videlicet naturalem ⁊ volũtariũ. Ergo melius ꝙ
dicere possumus ex hijs est vt sint sicut duo primi mobi-
les. s. ꝙ musculus sit primus in motu voluntario ⁊ cor ⁊
pulmo primi in motu naturali. Et. G. tenuit in hoc tra-
ctatu viam q̃z in alijs regulis suis qui putat vt iste sit mo
tus volũtarius ⁊ putat ꝙ nõ sit volũtariꝰ nisi ꝑ neruũ ⁊
nõ appet ꝑ anotomiã vt neruꝰ veniat ad pulmonẽ ꝑ quẽ
possit sẽtire ⁊ maxĩe ꝑ quẽ possint mouere. et põt eẽ ꝙ nr̃a
principia non sunt sufficientia inueniendo ad veritatem
pluriũ harũ inquisitionũ: sed tamen cõueniẽs vt loqua-
mur de hijs ſm aptitudinẽ huius tẽporis: qꝛ non est im
possibile vt cadant hec verba per que possumus certifica
re de veritate rerum tempore futuro: cũ ad presens spaciũ
nõ habemus. Et non fuerunt ordinate partes duplices
pulmonis nisi propter hoc vt si supueniret vni parti ma-
la dispositio vt alia staret in iuuamento: ⁊ loco ipsius sicut
contingit in vlneribus que laniant vnã camerã pectoris
qꝛ stat pars pulmonis que est in camera non vulnerata
loco iuuamenti hanelitus: sed quãdo vulnerantur ambo
tunc statim moritur paciens.

¶ Capitulum de iuuamento canne pulmonis ⁊ epiglot

Et iuuamentum canne pulmonis est propter in
spirationez ⁊ respirationẽ ⁊ cũ hoc habet iuuamẽ
tũ vocis. Et propter hoc fuit positũ i extremitate
huiꝰ mẽbri vnũ ꝙ habet possibilitatẽ generãdi vocẽ: ⁊ assi
milatur vni parue lingue. Et misse sunt eidez a musculo
que dant ei diuersas dispositiões vt possit generare diuer
sas voces. Et hoc iuuamentũ est tantũ propter bene esse:
⁊ non propter necessitatẽ: propterea ꝙ vox non est necessa
ria in esse nostro. Et in maiori parte facit natura hoc quia
facit in vno membro duo iuuamẽta aut tria quãdo debet
esse hoc sicut videmus in naribus: quia sunt ordinate ad
odorandũ: ⁊ ad hoc vt sint propter mundificationem su-
perfluitatum cerebri ⁊ in vna parte seruit virtuti expulsi-
ue: ⁊ in alia parte seruit virtuti sensibili.

¶ Capitulũ de iuuamẽto vuule

Et etiam iuuamento vuule est vt defendat ne pul
uis aut fumus: aut similes res nocue veniãt ad
guttur. Et cum hoc defendit ne aer frigidus in
grediatur ad membra hanelitus: ⁊ ideo quando multũ in
ciditur ab ea fortificat frigiditas ad pectus ⁊ pulmonem:
⁊ apparet vt habeat inuentionem in esse vocis. Et testifi-
catur nobis ꝙ epiglotis est instrumentũ quod appropriat
voci: ꝙ est qꝛ cũ sufflamus fortiter in cannaz pulmonis ali
cuius animalis egreditur vox extra ex ea que assimilatur
voci illius animalis. Et fuit positũ super hũc meatum co
operimentũ vnũ ad defendendũ a rebus que vadunt ad
ysofagũ ne ingrediat in ipsũ: qꝛ moreret homo. Et pro-
pterea quando intrat aliquid etiam modice quantitatis
ãmouet tussim. Ista sunt que sunt possibilia dici de iuua
mento hanelitus.

De iuuamentis cerebri ⁊ partium eius.

Sed virtutes cerebri. s. ymaginatiua ⁊ cogitatiua
⁊ reminiscibilis ⁊ cõseruatiua quãuis nõ sint mẽ
bra vel instrumenta ipsa habent propria loca in ce
rebro in quibꝰ manifestant operationes earũ: ⁊ propter-
ea de eis dicẽduz est. Et dicimus ꝙ virtus ymaginatiua
stat in prora cerebri: ⁊ illa est que retinet figuram rei post-
q̃z separata est a sensu coi. Sed cogitatiua plus manifesta
tur i media camera: ⁊ ꝑ hanc virtutẽ cogitatiuam: homo in
rebus quibꝰ pertinet cogitatio ⁊ electio quousq; apprehẽ
derit ꝙ conueniensꝰ est. Propterea non inuenit h virtꝰ
nisi in homine: ⁊ aĩali bruto concessa fuit extimatiua loco
istius. Et locus virtutis reminiscibilis ⁊ cõseruatiue est
pupis siue pars posterior capitis. Et inter conseruatiuaz
⁊ remiscibilem nõ est differentia nisi qꝛ cõseruatiua est con
seruatio cõtinua ⁊ reminiscibilis est cõseruatio intercepta
Et differentia que est inter cõseruatiuam ⁊ reminiscibilez
⁊ ymaginatiuã est qꝛ ymaginatiua prestat alijs formã rei
sensate postq̃z ꝑuata est a sensibꝰ q̃re nõ est sẽsus. Et virtꝰ
cõseruatiua ⁊ reminiscibilis non sunt nisi ad conseruãduz
aut ad faciendũ reuerti apprehensionẽ illiꝰ figure. Et ex
hoc apparet ꝙ sunt magis speciales q̃z ymaginatiua. Et
non est tradẽdũ obliuioni qꝛ q̃uis camere cerebri sint mẽ
bri in quibꝰ cõplẽtur operationes istarũ virtutũ: tũ inue-
niũt ut radices in corde: ⁊ ꝙ illa loca nõ sunt illa nisi sicut
instrumenta in quibꝰ manifestant earũ operationes. Et
sicut virtꝰ visibilis dicit esse in humore cristalino: q̃uis
sit in corde vel in cerebro: sic iste virtutes ⁊ iuuamẽtũ istorũ
locorũ est ad tẽperãdũ eas ſm modũ q dictꝰ est iuuamento
cerebri ad alias apprehẽsiones. Et hoc declarabit per viã
qua declaratũ est illud: hoc est ꝙ virtutes iste nõ laborant
nisi cũ calore intrinseco: ⁊ calor intrinsecus nõ aduenit eis
nisi cum calore mensurato: ergo virtus datiua ⁊ mensura
tiua de necessitate est in corde: ergo radix istarũ virtutum
est cor. Itẽ qꝛ operatio ymaginatiua nõ est nisi in signuz
ꝙ remansit ex sensatis in sensu coi sicut declaratũ est in li-
bro de anima. Et ibi declaratũ est ꝙ locus ⁊ radix habita

tionis sensus cōmunis est cor: ergo habitationis loc⁹ virtutis ymaginatiue est in corde necessario. Et iterū q: ymaginatio est que mouet aial. mediante virtute motiua volūtaria manifestū est ꝙ motiua volūtaria est in corde. Et in quo est ymaginatiua de necessitate est cogitatiua: q: cogitatio nō est nisi cōpositio rerum ymaginatiuaꝝ ⁊ dissolutio eaꝝ. Et in loco in quo cogitatiua de necessitate est: est reminiscibilis ⁊ conseruatiua: ꝓpterea q: propter ipsam sunt inuente. Et nō est necessariū in vidēdo egritudines istaꝝ virtutū: ⁊ in egritudinibus istaꝝ cameraꝝ cerebri vt iudicet ꝓpter hoc ꝙ iste sint solūmodo in cerebro: sicut nō est dicendū in vidēdo virtutē visibilē egrā qñ egrotat humor cristallinus ꝙ virt⁹ visibilis nō sit principaliter in cristallino. Et tu vides iterū q: egrotant iste virtutes apprehēsiue ꝓpter egritudinē diafragmatis: ⁊ nō fuit aliquis qui crederet ꝙ iste virtutes apprehensiue essent in diafragmate: ꝓpterea q: non fuerūt ordinate iste camere cerebri nisi propter istas virtutes. Et fuit ordinata earū cōplexio ad faciendū illud ꝙ conuenit istis virtutib⁹ ⁊ propterea ista virt⁹ nō manifestaṫ primo nisi in duab⁹ cameris ꝓprie ⁊ ab ea vadūt ad duas cameras qua sunt in parte posteriori per meatū qui est iter vtrasq3: ⁊ sunt posita corpa in illo meatu q̄ apiunṫ qñ necesse ē vt apianṫ ad tradēdū calorē itrisecū i illas ⁊ postea claudiṫ i illis sic dictū ē i libro anotomie. Et q: cerebrū est mēbrū humidū liquidū: ideo ad custodiā ipsius positū fuit os cranei ⁊ pāniculi circūdātes ipsum sicut posite sunt coste pectoris ad conseruationem cordis. Et positū fuit h̄ rotūdū: eo ꝙ hec forma ē melioris dispositionis aliarū omniū formarū: ⁊ maioris capacitatis aliarū. ⁊ q: a nocumentis remotior oīb⁹ alijs existit. for rotuda

Et fuit positū cerebrū in altiori loco corporis in aīalibus perfectis propter sensus qui sunt in eo propterea ꝙ sensus ſm ꝙ dicit. G. sunt custodia corporū. Et ratiōis est vt custodes sint in locis altis.

Capitulū de somno. Rubrica

Etiā declarauim⁹ iuuamentū cuiusq3 mēbri ſm ꝙ sufficiens nobis videtur: ⁊ restat vt declaremus aliquas operationes que cōseruant sanitatē. Et incipiem⁹ ab operatione dormiēdi: ⁊ faciem⁹ te scire quid sit dormire: ⁊ in quo mēbro fiat hec operatio ⁊ que sit eius cā: eo ꝙ est vna ex reb⁹ necessarijs in esse aialiū dormiētiū. Et homo est vnū ex hijs ⁊ propterea priuatio huius operationis est vna ex reb⁹ que facit perdere vitā: ⁊ qñ cōpleuerim⁹ narrationē istius virtutis cū modico ei⁹ ꝙ sequiṫ ad hoc tūc erit ꝯpleta ista particula: ⁊ incipiem⁹ loq in alia particula de egritudib⁹ ⁊ causis earū ⁊ accidētib⁹ ipsaruz si deo placuerit. Et dicim⁹ ꝙ dormire est ligamētū ⁊ qes sensuum ⁊ reuersio ipsoꝝ ab instrumnentis eoꝝ ad partē intrinsecā corporis. Et iste res per se note sunt: ⁊ ꝓpterea transeūt res sensate super dormientes ⁊ non sentiunt eas ⁊ etiā videm⁹ dormientē oculos habentē apertos ⁊ nō videbit ⁊ si esset virt⁹ visibilis in suo instrumento tūc videret. Et nō solū accidit hoc in hora dormiendi. Sed etiam accidit qñ homo subtiliter sollicitat⁹ est circa aliud tūc etiā trāseunt sup ipsuz multa sensata ⁊ nō sentit ea. Et postq3 dormire nō est nisi reuocatio sensuuz ad partes interiores corporis: ⁊ est ipossibile sensibus vt moueanṫ nisi motu vniuersitatis corporis siue corpore vno ꝙ stet eis loco proprie materie: est manifestū ꝙ istud corp⁹ est calor nālis ergo dormire necessario fit per caloris naturalis reuersionez ad partes intrinsecas corporis. Et testificabit super hoc ꝙ partes exteriores corporis refrigeanṫ cuz homo dormit. Et etiaz operatio digestionis est fortior cū homo dormit: eo ꝙ calor naturalis cū quo operaṫ nā in vigilando in exterioribus vt det sensum ⁊ motū reuertiṫ dormiēdo ad partes intrinsecas corporis. Et postq3 transmissio caloris nālis mēbris nō fit nisi a corde sic dictū ē superi⁹: ergo reuersio ipsi⁹ tpe dormitiōis nō fit nisi a cor: ꝓpter ꝙ a loco vñ icipit mot⁹ ad eundez reuertiṫ sicut est in dño: q: ab eo res habēt initiū ⁊ ad ipsum reuertunṫ. Et postq3 declaratū est ꝙ somn⁹ est qes sensuū ⁊ cessatio suaꝝ operationū ꝓpter reuersionē caloris nālis q est eoꝝ ſbm ad cor: etiā sciendū est q̄sit causa isti⁹ reuersiōis: ꝓpterea q: hec res stat loco forme dormitionis ⁊ loco vltime digestiōis. Et dicim⁹ ꝙ dilatatio caloris nalis in ptib⁹ extremis nō est nisi ꝓpter augmentū quātitatis ei⁹: ⁊ nō fit ꝓpter augmētū q̄litatis nisi ꝓpter augmētū quātitatis q est in eo. Sed cōstrictio sua est diminutio quātitatis. Et h̄ fit necessario dominātib⁹ sup ipsuz frigiditate ⁊ humiditate: ergo somn⁹ nō accidit nob̄ nisi qñ īfrigidataṫ ⁊ humectaṫ calor nālis ꝓpterea q: qñ acqrit humiditatē ⁊ frigiditatē ⁊ reuertiṫ ad suā radicē diminuiṫ a sua quātitate. Et propterea q: iuuamētū cerebri ē vt tēperaret calitatē ⁊ sic: cordis necessariū ē vt recipiat maiorē partē isti⁹ opatiōis a cerebro. Et hoc accidit qñ dñabiṫ sup cōpulmonē ipsi⁹ fri. ⁊ hu. ⁊ hoc nō accidit ei nisi qñ trāsmittiṫ ei cib⁹: ⁊ similiṫ qñ accidit cib⁹ cordi acqrit fri. ⁊ hu. Et ꝓpterea ꝙ h̄ nō accidit cordi vt in plurib⁹ nisi mediante cerebro: nos faceim⁹ embrocationē sup cerebrū vigilātib⁹ que habent humectare. Opinātur multi hominū ꝙ cerebrum esset soluz propriū mēbrū somni ⁊ nō est ita. Et res que nobis ostēdūt ꝙ dormitio nō fit nisi per fritatē ⁊ hu. sunt: q: nos videm⁹ ꝙ maior pars ciboꝝ qui faciūt dormire sunt fri ⁊ hu. sicut latuce ⁊ similia: ⁊ cibi qui inducūt vigilias sunt ca. ⁊ sic. Et causa materialis somni est vapor huius q ascendit a membris īferiorib⁹ ad cerebrū ꝓpter aliquā causaz gnāt⁹: ⁊ qñ erit i fine ascēsus ingrossaṫ a frigiditate cerebri ⁊ recipit grauitatē ab alijs humiditatib⁹ nascētib⁹ secū eo q ibi sunt: ⁊ q: nō possunt resolui nec vlteri⁹ ascēdere: descendūt inferi⁹ ad membra ⁊ opilāt meat⁹ virtutū sensibiliū. Et somn⁹ nō aduenit multis aialib⁹ post laborē nisi ꝓpterea q: aīalia qñ mouenṫ ⁊ laborāt spergiṫ calor suus nālis ⁊ diminuiṫ quātitas sua ⁊ refrigeraṫ: ⁊ ꝓpterea reuertiṫ de necessitate ad locū sui principij ⁊ sui thesauri. Sicut similiṫ accidit ei res que impediūt ipsū q: reuertiṫ ad principiū suū ⁊ sicut homines exertiuū qñ accidit eis grāde periculū reuertūṫ ad capitaneū ⁊ ꝓpterea cor est istud mēbrū ꝙ vltimo refrigeraṫ tēpore mortis. Et somn⁹ est vna operatio nature que regit corp⁹ aialis. Et ꝓpterea fuit somn⁹ necessari⁹ in aīalib⁹ pfectis: q: nisi etiā somn⁹ periret sensus ꝓpter nimiū exercitiū: ⁊ pereuntib⁹ sensib⁹ periret vita. Et inde est ꝙ citrinatur facies dormire nō potētib⁹: ⁊ leduṅṫ eoꝝ opatiōes: ⁊ ꝓprie operatio virtutis nutritiue ⁊ etiā exercitiū sensus est eoꝝ q̄ infrigidāt calorē naturalez ꝓpter sparsionē suā ad ptes exteriores. Et qñ refrigeraṫ reuertiṫ ad partes interiores ⁊ diminuitur quantitas sua. Et est sciendu3 ꝙ hec operatio q̄uis ipsa nō sit nisi ꝓpter aliquā permutationē complexionis factā in calore naturali que est augmētū cōplexionis frigide ⁊ humide: tū veraciṫ efficiēs hāc est virtus regitiua que est in corde: ⁊ calor qui est in hoc modo est suū instrumētū. Et propter hoc est hic natus locus inquisitionis: h̄ est cui virtuti aīe debet attribui hec operatio: ⁊ videṫ ꝙ debet attribui virtuti sensibili ideo q: crescit ⁊ fortificaṫ ꝓpter hāc operationē: ⁊ nō debeat attribui nutritiue i quātū est nutritiua ꝓpterea q: vegetabilia nō dormiūt: eo ꝙ nō habent sensuz. Et ista virt⁹ est ex virtutib⁹ sensibilib⁹ appropriatis sensui coī. Et nō attribuim⁹ hāc operationē virtuti sensibili nisi q: est vna reꝝ ꝓpter quas cōseruaṫ esse suū q̄uis tūc cesset. Iste sunt ille res que pñt dici in operationib⁹ oīb⁹ quas habet sanitas. Et de iuuamēto istoruz est declarata res que est necessaria in esse aialium: ⁊ illa que nō est necessaria.

Capitulū de cōplexionibus temporum.

Etiā mēbra virtutis operatiōis nutritiue sunt necessaria in esse aialis: ꝙ nō est generatiua: ⁊ etiā sensus tact⁹ est necessarius: ⁊ propterea fuit priuatio isti⁹ virtutis mors ex necessitate: ⁊ hanelit⁹ est etiā operatio necessaria: ⁊ ex h̄ apparet ꝙ res que stant corpori hominis loco conseruationis sunt aer: aqua cibi: q̄ nō cōseruāt nisi qñ sunt super suū cursum nālez. Et q: aer non

est sup formā suā nālē nisi ꝑpter operationē solis ⁊ corporū celestiū: cū eo fuerūt cause que stant corpori humano lo co ꝯseruationis ipsa eadē corpora. Et nō cōplet hec opera tio in aere nisi propt operationē solis in eo in quattuor tē poribꝰ q̄ sunt: ver: estas: autumnꝰ: ⁊ iems ⁊ hoc est ex incessu ipsiꝰ in circulo obliquo ⁊ propterea ꝯueniēs est medico cognoscere nām horū quattuor tēporū: qꝛ ꝑpter ipsa stat sanitas pluſq̄ per alias causas. Et dicimꝰ q̄ ver est tēpꝰ ī quo operatiōes nutritiue sunt pfectiores: hoc ⁊ nō accidit nisi ꝑpter multiplicationē caloris nālis in corpore: ꝑpterea qꝛ calor nālis est: calidus ⁊ humidꝰ ⁊ dicit q̄ cōplexio istiꝰ tēporis est ꝑpt caliditatē ⁊ humiditatē: ꝑpterea qꝛ speculatio in cōplexione huiꝰ temporis est in ꝯparatione ad corpꝰ humanū: ⁊ operationes iuuenū in hoc tēpore sunt perfectiores: ⁊ ꝑpterea pōt dici q̄ est tēpus temperatū ꝯperatū cōplexioni hoīs. Sed tu diceres q̄ esset temperatū ꝑpter proportionem qualitatū ex quibꝰ est vna cū alia: hoc esset falsum: qꝛ vnaquaq̄ rerū q̄ a ꝓpriat ꝯplexioni approꝓriatur de necessitate dn̄ationi vniꝰ qualitatis actiue que stat loco forme: ⁊ dominationi vniꝰ qualitatis passiue q̄ stat loco mā̄e: ⁊ sic ita nō esset ꝯplexionatū nō eēt vnū in forma imo essent duo nec etiam esset recepta vna operatio ī suo termino si due qualitates ꝯrie dominātes essent super ipsū ambo equales in potentia vel in actu quia ex duabus rebꝰ in actu contrarijs nō pōt fieri vnū in actu: ⁊ etiā de duabꝰ nō cōtrarijs sicut nō fit ex duabꝰ lineis in actu: vna linea in actu: ⁊ hoc nō cōsenserunt multi ex eis q̄ approꝓriāt sibi phiā hoc tpe: nedū medici: ⁊ de hoc habebāt manifestā declaratione qꝛ nūq̄ inuenit tēperata ꝯplexio in ꝓportiōe. 4. qualitatū hoc est tēperata q̄ est ſm̄ extremitates: sicut nō pōt inueniri tēperata cōplexio approꝓriata vni qualitati actione ꝑpterea qꝛ quelibet actiua habet gradū sue operatiōis ꝑpter vnā qualitatē passiuā ꝓpriā ei que stat ei loco materie. Et postq̄ declaratū est h̄ reuertamur ad istud a quo separati sumꝰ. Et dicimꝰ q̄ videtur q̄ tempꝰ estiuū habeat in dispositione sua dn̄iū caliditatis ⁊ sic. ⁊ etiā appet q̄ hu. ⁊ dominēt frig. sup dispositiōe yemis: ⁊ h̄ est ꝯparatione ad tempꝰ veris ⁊ cōplexioni hominis. Sed ꝯplexio autumni qꝛ est media inter extremitatem ⁊ yemē opinat̄ q̄ sit quasi in teperātia veris: sed res est cōtraria qꝛ est in fine ꝯrietatis veri ꝑpterea qꝛ est illō tempꝰ in quo debilitant̄ virtutes ⁊ sunt ꝯfuse sicut videt̄ in vegetabilibꝰ ⁊ aīalibꝰ: ⁊ ꝑpterea dicendū est q̄ frigiditas ⁊ sic. dominēt sup ipsum ꝯrie caliditati ⁊ hu. ⁊ q̄uis non sit frigidū multū predominatur ei siccitas: ⁊ vniuersaliter dico q̄ cōfusus est ī suis partibꝰ ⁊ sol ī illo est mediꝰ nobis inter ꝓpinquitatē ⁊ longitudinē: ⁊ q̄uis hec eadē operatio fit in vere est magna differētia inter istas duas operationes ex parte preparationis nālis ꝑpterea qꝛ virtutes sunt ī autumno in fine declinationis: ⁊ siccitas iā dn̄ata est super oīa aīalia: ⁊ propterea nō inuenit̄ aliquod iuuamentū in tēperantia caloris ipsius temporis in rebꝰ generationis. Sed temparātia que est in vere est cōueniens generationi ⁊ sedet super naturā que est cōueniens generationi: ⁊ hec ē humiditas. Et hec tpa nō habent terminum stabilē generaliter in breuitate ⁊ longitudine: sed diuersificatur in regiōibus: ⁊ hec diuersificant̄ in latudinibus ipsarum. Et temperantior regio est illa que habet autumni breue: ⁊ tempus veris longum: ⁊ tales regiones sunt in quinto climate ⁊ proprie que sunt propinque mari. ¶ Et autumnus in terris nostris yspanie habet quasi duos menses ⁊ sedet in principio quinti climatis. Et sub latore diei non est tempus temperatū ſm̄ q̄ opinātur multi hominū: ⁊ hoc declaratū est alias: nec etiā verū est q̄ dicunt qdā q̄ quātū clima sit meliꝰ quinto. Et. G. sentit q̄ temperātior regio est terra grecorū ⁊ inter alias tēperantior est terra yspaniis ⁊ dicit q̄ totum tēpus illarū terrarū est sicut tēpꝰ veris. Deinceps declaratū est ex istis locis sanitas cuiuslibet mēbri ī oībꝰ q̄tuor causis. s. māli effi. formali: ⁊ finali: ⁊ hec fuit nr̄a itētio a pn̄cipio libri.

¶ Incipit tertius liber de egritudinibus. Rubrica.

Diffinitio egritudinis ē manifesta per diffinitionē sanitatis: eo q̄ egritudo ē opposita sanitati. Et quia sanitas est vna bona dispositio in membro cum qua agit actionem quā habet a natura sua agere: ⁊ similiter patitur passionē quā habet pati per sui naturā fuit necessariū vt egritudo sit mala dispositio in membro ꝑpter quā agit ⁊ patit̄ cōtra naturā. Et necessariū est vt faciamꝰ in cognitiōe specierū egritudinis q̄ fecimus in cognitione specierū sanitatis: hoc est vt narremus in primis quot ⁊ que sint eius species: ⁊ que sint sue cause ⁊ postea declarabimꝰ que sint actiones ⁊ passiones nō naturales ⁊ medici vocant passiōnē accidens. Et qū nos hoc fecerimus tūc cognouerimus egritudinē per omnes suas causas q̄ sunt finis cognitiōis rerū ⁊ hoc totū poterimꝰ cognoscere a cognitiōe sanitatis que a nobis dicta est. Qm̄ numerus specierū egritudinis est sicut numerꝰ specierū sanitatis: ⁊ a cognitione sanitatis cognoscitur egritudo: q̄uis opinatū sit q̄ notiores sint species egritudinū speciebus sanitatis: ꝑpterea qꝛ multe egritudines habent noīa ⁊ sanitates opposite illis nō habent noīa ⁊ tn̄ impossibile est cognoscere egritudines perfecte nisi propter cognitionē suorū oppositorū. Et propterea dictū est q̄ contrariorū eadem est disciplina. Reuertamur igit̄ ⁊ dicamꝰ q̄ propterea q̄ dispositiones sanitatis mēbri habent duas species vna est bonitas complexionis mēbri que in membris inueniutur consimilibus: ⁊ alia est bonitas complexiōis que est in membris officialibꝰ: fuit necessariū diuidere similit̄ egritudines ſm̄ has duas species. In primis narrabimꝰ egritudines mēbrorū cōsimiliū: ⁊ dicemus eorū causas efficiētes ⁊ materiales: ⁊ postea narrabimus egritudines membrorū officialiū: ⁊ dicemꝰ earū causas. Et dicimꝰ propterea q̄ mēbra consimilia non agunt nec paciuntur ſm̄ cursum nature: nisi qū mensure ca. fri. sic ⁊ hu. erūt in illis cū ꝓportione conueniēti in oībꝰ speciebꝰ ꝯplexionis sanitatis: sicut narrauimꝰ in libro sanitatis. Similiter est necesse vt sit egritudines illorū membrorū ipsis egredienti bus ab ipsis mensuris proportionatis in vna qualitate vel duabus ex illis que possunt ꝯbinari: ergo species egritudinis istarū egritudinū sunt octo: videlicet ca. fri. hu. vl' sic. vel ca. ⁊ hu. ⁊ ca. ⁊ sic. aut fri. ⁊ sic. Et nō solū est intelligēdū de primis qualitatibꝰ sicut dicit. G. sed etiā de qualibet qualitate cū qua operatur mēbrū suas operationes sicut duricie ⁊ mollicie ⁊ hijs similibus qualitatibus proprijs mēbris ⁊ improprijs. Et species harū egritudinū primo inueniunt̄ in mēbris cōsimilibꝰ secundo in cōpositis ꝑpter cōsimilia sicut dictū est in speciebꝰ sanitatis. Et istarū octo specierū quedā sunt materiales ⁊ quedā nō. Sꝫ difficile est ymaginari egritudinē materialē esse simplicē ꝑpterea qꝛ egritudines materiales sunt cōposite: qꝛ nulla egritudo materialis ledit operationē nisi propter aliā nō materialem que super venit mēbro a calore vel a frigore.

¶ De causis egritudinis in generali.

Deinceps volumꝰ dicere causas earū. Et dicimꝰ q̄ occasiōes materialiū egritudinū sunt humores 4. qū egrediunt̄ ab eorū temperantia in quātitate aut qualitate. Et h̄ accidit aut a parte materie: aut a pte effi. Et hoc est propterea qꝛ membra nō permanent super cōplexionē sanitatis: nisi qū sanguis qui aducit eis est in quātitate ⁊ q̄litate in proportione tēperata in caliditate ⁊ frigiditate. Et hoc accidit qū membra que efficiunt nutrimentū stant sup complexionē sanā: ⁊ cibi q̄ adueniūt corpori sunt naturales ⁊ recipiunt̄ in quātitate cōueniēti ⁊ ordini debito ⁊ tpe ꝯuenienti. Sed qū sunt ſm̄ contrariū: tunc non sunt solū esse materiales ad generandū in corpore istos humores: sed etiā inducūt mēbra facientia nutrimentū ad malā cōplexionē. Et tunc dr̄ q̄ humores exiuerunt a natura a duabꝰ partibus: videlicꝫ a parte

effi. ⁊ materiali simul. Et plures erūt cibi naturales ⁊ reci
piunť scd̃m ordinē naturalē vt dictū est. Sed res extrin-
sece acquirūt mēbris efficientibꝰ malā cōplexionē: ⁊ gene
rabūt tales humores: ⁊ illa sunt sicut aer: exercitiū: ⁊ similia:
⁊ tales sunt exeuntes in quātitate ⁊ q̃litate. Et tales sunt
euenientes a mala cōplexione in radice creationis mēbro
rū agentiū in nutrimento: ⁊ tales accidūt causa parentum
qui exiuerūt a sua cōplexione: ⁊ ex p̄paratiōe prima in crea
tione qm̄ plures homines sunt similantes se adinuicez in
creatione eorū ⁊ regimine tm̄ variantes se in accidētibꝰ: q:
tales sunt multarū egritudinū: ⁊ alij paucarū egritudinū
⁊ tales multorū annorū: ⁊ alij paucorū annorū. Et pluri
es accidet hoc a mala cōplexiōe fixa in principio generatio
nis membroꝝ efficientiū. Et plurimū hec talis cōplexio
est hereditaria: q: ab istis primis preparationibꝰ accidit ꝙ
videmꝰ etiā de similitudine multoꝝ hominū adinuicē in
forma consuetudine: ⁊ accidentibꝰ egritudinū in paucitate
⁊ longitudine annorū. Et postq̃ diximꝰ causas humoꝝ
distemperatoꝝ vniuersaliter. Deinceps narrādū est quo
modo fit generatio vniuscuiusq; istorū ⁊ q̃t sunt egritudi
nes que generantur ab eis.

Capitulū egritudinū materialium calidaruz ⁊ siccaꝝ.

Et incipiemꝰ ab egritudinibꝰ calidis ⁊ siccis mate
rialibꝰ. Et dicimus ꝙ egritudo calida ⁊ sicca gene
rať ex cibis calidis ⁊ siccis distemperatis vel quia
recipiunť in multa quātitate: aut nimis diminuūť: aut q:
recipiunť sup ieiuniū: q: qm̄ recipiť cibꝰ post multū ieiuni
um in stomacho ⁊ epate permutabitur ad calorē ⁊ siccitatē
fortē ⁊ inducet stomachū ⁊ epar ad eādē complexionē. Et
tunc erit facta operatio coꝝ ab ambabꝰ partibꝰ supradictis
⁊ sanguis qui generabiť ab hoc cibo erit ca. ⁊ sic. ⁊ distem-
peratꝰ: ⁊ multiplicabiť in ipso colora in multa quātitate ⁊
distemperabiť in multa qualitate: ⁊ tunc impediť opera-
tio fellis: a non poterit attrahere colerā sm̄ debitā quātita
tez: ⁊ sic remanebit in hibitꝰ ex ea. Et illud est eo ꝙ qm̄ exit
colera a via sua naturali in quātitate vel qualitate aut in
ambobꝰ simul tūc remanet colera influxa in sanguine: ⁊ qm̄
nutriunť membra ex illo sanguine exibūt paulatim a sua
cōplexione naturali ad malā cōplexionē ca. ⁊ sic. generabū
tur multe egritudines calide colerice. Et similia accidentia
veniētia mēbris a rebꝰ extrinsecis: sicut ab aere calido: ⁊ a
multo exercicio ⁊ vigilia: ⁊ accidētibꝰ aīe que habēt calefa
cere: sicut ira ⁊ furor ⁊ cogitatiōes cordis ⁊ his similia: ⁊ cā
fortior que est istaꝝ causaꝝ plus aliarū rerū est aer ⁊ ars.
Et aliquando erit causa istorū opilatio pororū qui sunt in
cute per quos euaporat calor ⁊ retinetur: q: conculcabitur
calor intꝰ ⁊ faciat ꝙ dictū est. Et aliqm̄ erit h̄ a cōplexione
naturali vel radicali. Et colera nō naturalis que fit in cor
poribꝰ supradictis habet quattuor species. Una species
est que assimilatur vitello oui ꝙ natū est in illa die. G. di
xit in pluribꝰ locis ꝙ hec species est calidior naturali quia
pars ignea in hac specie dominať plus: ⁊ dicit ꝙ eiꝰ grossi
cies est ꝑpter nimiā caliditatē ⁊ ebullitionē obq̃ rē habz
ista secū istū calorē igneū. Et aliqui medici preter ipsum
dicunt ꝙ hec est minoris caloris caliditatis naturali. Et
dicunt ꝙ grossicies ipsius est ꝑpter alicuiꝰ mixtionē fleg-
matis: ⁊ sm̄ hec debet esse rubedo ipsius infra rubedinem
naturalē ⁊ est contra illud ꝙ dicit. G. ⁊ nos videmꝰ ꝙ ita
non est vt dicunt. Ad hoc scd̃m illos debet habere cū sua
grossicie aliquātulū viscositatis sicut debet habere corpus
humidū mixtū cū corpore calido: ⁊ sensus visus in hoc ad
iuuat. G. Et secunda species habet colorē auricalchi: vel
citrini ⁊ generať ab humiditate aque āmixta cū ipsa ⁊ sine
dubio hoc in transitit in caliditate a colera nāli. Et egritu-
dines que fiūt ex hac specie ⁊ vitalina scd̃m illos qui dicūt
ꝙ fit grossa propter āmixtionē flegmatū non sunt enume
rādū cū egritudinibꝰ ca. ⁊ sic. simplicibꝰ sed cū compositis
Sed egritudines vitelline sm̄. G. sunt posite in vltimi
tate caliditatis ⁊ siccitatis: ⁊ potest esse ꝙ hec colera: est cole
ra quā nominat. G. colerā ru. Et alieꝰ due species sunt si-
cut prassina ⁊ eruginosa: ⁊ diciť ꝙ ambe generanť in sto
macho: ⁊ mihi videť ꝙ. G. non approprict eas colere sim
plici: q: dicit in libro de virtutibus naturalibus ꝙ iste
due species generātur a colera vitellina mixta cū alijs hu
moribus: ⁊ ꝙ hee due species sint composite: ⁊ manifestū
est ꝙ generātur in stomacho sm̄ eos. Et stomachus ꝑ suā
naturā nō hz generare colerā naturalē nec nō nālē q: qđ
generat nālē generat nō naturalē: qm̄ corrūpiť ipsiꝰ cōple-
xio q: ipsiꝰ cōplexio intendiť aut remittiť: ergo prassina
⁊ eruginosa non habēt hoc nomen nisi equiuoce. Et vide
tur ꝙ causa istaꝝ generatōnū: est ꝙ qm̄ colera egrediť a sua
natura in ca. ⁊ sic. propter spersionez ipsiꝰ ad stomachū: tūc
remisceť cū alijs humoribꝰ ⁊ ꝑprie cū melia: ⁊ ibi recipit
aliquā speciem putrefactionis ⁊ peruenit ad talez comple
xionē: ⁊ propterea assimilanť isti humores veneno: ⁊ pro
prie eruginosa. Et egritudines que ꝑueniūt ab hijs sunt
incurabiles propterea q: non recipiūt digestionē nec ꝑmu
tať a colore naturali: imo corrūpunt formā specificaz ipsiꝰ
sicut corrūpit venenū. Deinceps volumꝰ declarare qualiť
generanť iste egritudines colerice: ⁊ incipiemus a febre co
lerica sefraria. Et dicemꝰ postq̃ dictū est ꝙ febris est calor
q cōtinet totū corpꝰ q ledit actōe ⁊ passiones mēbroꝝ oiuz
Ab hac ꝑte apparet ꝙ ē calor extraneꝰ ⁊ apparet ex parte q̄
manifestať in ipsa oꝑatio caloris intrīseci digerēdo humo
res ⁊ q: recipit sanationē: ⁊ non est sicut calor extraneus q
inueniť in corporibꝰ mortuorū: ob hoc apparet q: etiam
est naturalis: ⁊ est veritas q: est calor naturalis mixtꝰ cū
aliqua qualitate caloris putredinalis. Et adhuc postq̃ ca
lor iste spergiť ⁊ cōtinetur per totū corpus per arterias: di
cimus per hoc ꝙ subiectū ꝑpinquū istiꝰ caloris est cor. ⁊
ꝑpterea est impossibile ipsum esse totū extraneū. Et pro-
pterea quia calor cordis est ille calor cū quo mēbra faciunt
oēs suas operatiōes: necessariū ē qm̄ recipit aliquā ꝑmuta
tionez ledantur oēs eorū operationes. Ergo diffinitio fe-
bris est hec: q: est calor compositꝰ ex calore naturali ⁊ extra
neo putredinali misso a corde ad totū corpꝰ ⁊ ledit omnes
actiones ⁊ passiones. Et dicimus ꝙ iste calor est permuta
tio caloris naturalis permutati in quātitate ⁊ qualitate
operando in corpore operationes nō naturales aut in ma
teria nō naturali. Deinceps volumꝰ dicere ꝙ cause istiꝰ ca
loris sunt eedē cū causis gn̄ationis caloris extranei: saluo
ꝙ in hoc calore non sunt equales: ⁊ si ita non esset: ergo eēt
extraneꝰ absolute: quia res attribuitur extraneo dominan
ti. Et iam declaratuz est in quarto methaurorum ꝙ causa
effi. putredinez stat duobꝰ modis: vnus est calor extrinse-
cus propterea quia ille calor spargit ⁊ exalare facit calorez
intrinsecū: ⁊ maxime qm̄ est cū forti qualitate ⁊ quādo spar
gitur calor intrinsecus sicut conuenit tempore magni calo
ris qui regit materiam generatam in illa materia calor ex-
traneus: ⁊ maxime si sit humida: q: humiditas de facili
permutať a rebꝰ extrīsecis q: difficile esset effici per seipsaz
Alius causa est effi. per accidens: hoc est frigiditas q: qm̄
dominať super calorē intrinsecū extinguit ipsum: ⁊ tunc
generat super materiam loco istius caloris naturalis aliū
calorē extraneuz. Et ibi declaratū est ꝙ ens naturale non
permanet in suo esse nisi quando virtutes agentes domi-
nanť super patientes. Et quando debilitantur iste virtu
tes regitiue: ⁊ dominanť virtutes extrinsece tunc tendit
ens ad viam imperfectionis. Et cause que adiuuāt ad ge
nerandū calorē extraneuz ille eedē sunt cum illis que ad-
iuuant ad extinguendū calorem naturalē: ⁊ h̄ fit quando
subiectū est preparatū ad recipiēdū istā generationē extra
neā: sicut sanguis ex quo generatur colera qui egreditur
a natura in q̄ātitate aut qualitate: aut propter multitu-
dinē sanguinis: aut propter ipsius grossiciez aut viscosita
tē: q: per hoc refrigerať calor intrinsecus ⁊ extinguiť sicut
faciunt multa lingna humida quādo ponunť sup ignē.
Et etiā opilatio poroꝝ adiuuat ad hoc quia resistit euenta
tioni caloris intrinseci: ⁊ accidit hoc sicut accidit igni quā
do non habet euentationem qui cito extinguiť vel debili-

tatᷓ: sicut tu vides ꝙ carbonarij tegūt carbones cum terra vt ignis non transeat per omnes partes carbonum ⁊ faciat ex eis cinerem.

De generatione febris colerice.

Et postq̄ꝫ declaratū ē vniuersaliter quid sit febris ⁊ vniuersales cause sue generationis dicēdū est quomodo generatᷓ febris colerica: que dicitᷓ sefraria. Et dicam⁹ ꝙ fortior causa in generatione istius febris est quando dominatᷓ cōplexio sanguinis in caliditate ⁊ sic. Et habet preparationē vt generetur in eo talis calor: aut ꝓpter preparationē superfluitatū tertie digestionis que est in mēbris: sed grossicies ⁊ viscositas ⁊ opilatio venarū nō ymaginātᷓ in operatione istius febris: nisi diceretᷓ in colera vitellina ſm illos qui dicūt contra. G. aut ꝓpter quātitatē suā. Et debes scire ꝙ nō est in homine colera absoluta ita vt sit pars mēbri hominis excepta collera que stat i saculo fellis ſm quosdā: sed natura expellit eam a mēbris sanguineis qn̄ separatᷓ ab eo ⁊ ꝓpterea est impossibile opinari ꝙ ſm febriū sefrariarū sit collera absoluta: sed est sanguis aut humiditas in qua dominatᷓ colera. Et ꝓpterea potest recipere digestionē ⁊ reuerti ad suā naturā q: nō denudatᷓ a sua forma specifica. Sꝫ qn̄ separatur ab eo colera absoluta incōtinēti expellitᷓ a natura: ⁊ si separatᷓ ab eo res que habeat possibilitatē recipiendi digestionē nutrirētur ex eo mēbra. Et nō est possibile vt colera recipiat aliquā digestionē q: non est possibile illi rei que transiuit terminuꝫ decoctionis vt redeat ad terminū decoctionis: sicut non est possibile vt assursuꝫ reuertatᷓ ad elixū: nec etiā in ea ē aliq̄ pars ex qua possint membra aliquo modo nutriri: ⁊ dico hoc de naturali: sed si sic de naturali quanto plus de non naturali. Et illi qui solum sunt medici qui dicunt ꝙ colera est cibus alicui⁹ membri sunt qui dicunt ꝙ .4. humores sunt elementa mēbrorū cōsimiliū. Et ego nolo laborare in questionibus cū eis. q: ego declaraui hoc perfecte in libro sanitatis. Et propterea q: calor extrane⁹ generatᷓ in humiditate que est extra naturā cū debilitate caloris intrinseci: dico ꝙ non est cū excessu naturalis caloris: sicut opinatur. G. in multis locis. Sed propterea ꝙ humiditas est velox ad putrefactionē: propterea q: calor intrinsecus plus laborat ad ipsi⁹ correctionē: q: illa nō habet a se rem que eaꝫ consumat. Et si confiteretᷓ. G. ꝙ omnis calor extrane⁹ esset putredinalis caderet periculū magnū i̇ dictis Aristo. propterea q: quilibet calor extrane⁹ fit ſm ipsuꝫ: ⁊ substantialiter propter calorē aut frigiditatē: ⁊ quando debilitatᷓ calor naturalis propter frigiditatē tunc dominatur humiditas ⁊ fatigatᷓ calor intrinsec⁹ in dominando super ipsum: ⁊ fit putrefactio propter calorē extraneū superuenientē. Sed qn̄ causa caloris extranei fit a colore tūc superuenit membris assatio: vel combustio sed non putrefactio. Propterea nō est ex necessitate vt omnis calor extraneus aut omnis febris sit putredinalis ⁊ maxime causon. Et etiā qn̄ calor extrane⁹ dn̄atᷓ in locis in quib⁹ fit digestio ⁊ in locis in qb⁹ fit ꝓs mēbrorꝫ in actu ⁊ aggregantᷓ ibi superfluitates existētes in nā distēperate siLēs colere in q̄litate aut distēperate in quātitate etiā erant ille humiditates q̄ sunt in corpore ocasione colere ⁊ inuente loco digestionis. Et manifestū est ꝙ locus maioris digestionis est loc⁹ digestionis secūde qui est epar ⁊ vene: ⁊ alter est loc⁹ digestionis tertie: ⁊ illa est in mēbris: ⁊ propterea species harū febriū sunt due vna que est in venis: ⁊ altera que est in mēbris: hoc est in locis digestionis tertie: ⁊ in libro ꝓnosticorū declarata est differentia istarū duaruꝫ febriū. Et sunt etiam alie febres que sunt appropriate pure colere: ⁊ tales etiam appropriate sunt colere nō pure: ⁊ ibi declarabo differentiaꝫ vnius ab alia.

De febribus colericis localibus.

Et postq̄ꝫ declarauimus vniuersaliter quomodo fiunt febres colerice. Deinceps volum⁹ loq ⁊ narrare quomodo fiunt egritudines colerice locales que nominantur algnafe: in latino dicuntur apostema colerica: ⁊ in greco erisipile. Et dicitur ꝙ hec apostemata generantᷓ in mēbris duob⁹ modis: vno quando expellitur ad aliud mēbrū humor colericus: ⁊ propter eius quantitatē fit dilatatio in membro secundū omnes dimēsiōes. Et ꝓpterea dr̄ ꝙ elmare siue erisipila ⁊ silia sunt cōposita ex morbis cōsil'ib⁹ ⁊ officalib⁹. Et cā expulsionis isti⁹ humoris est ꝓpt̄ fortitudinē virtut̄ expulsiue in mēbro mādante: ⁊ ꝓpter debilitatē eiusdē virtut̄ in mēbro recipiēte. Et nō fit sicut dicūt grossi ꝙ fit ꝓpter fortitudinē retētiue mēbri recipientis. Uerū ad hoc multū adiuuat largitas viarū cū suppositione pacietis mēbri. Et maxime qn̄ membrū expellens est superius ⁊ recipiēs inferius: ⁊ maxime qn̄ hu. est grossus ⁊ terrestris: ⁊ qn̄ fuerit incinerat⁹ ⁊ fuerit in mēbro: tūc ꝓpt illi⁹ inequalitatē calor intrinsec⁹ in eo suffocabitᷓ generabitᷓ calor extrane⁹ in mēbro eᷓ nec saluo si humor nō eēt in vltimate siccitatᷓ. Et si apostema istud generatᷓ i aliquo mēbro p̄ncipali aut ꝓpe ipsuꝫ ꝓcedet ab eo calor ad cor ⁊ generabitᷓ febris fortis: ⁊ si nō erit ꝓpe mēbrū p̄cipale nō faciet febrē: ⁊ possibile erit vt tendat ad morē. Et alio modo generatᷓ qn̄ mēbrū nō potest digerere cibū qui ei mittitᷓ: nec ipsum permutare in quantitate: aut qualitate: nec ipsum potest expellere: tunc materia augmentatur in mēbro illo taliter vt recipiat dilatationem in omnes tres dimensiones: ⁊ extinguitᷓ eius calor naturalis eidē mensurat⁹: ⁊ generatᷓ in eo calor putredinalis propter necessitatem materie extranee. Et iste egritudines que dicuntur erisipile sunt duarꝫ specierū: vna que dicitᷓ erisipila ruboris ⁊ apparet ab hac specie: vt sit mixta cū multo sanguine propter rubedinem quaꝫ habet: ⁊ non facit in membro magnū tumorē: ⁊ non est dolor eius accut⁹. Alia species dicitᷓ erisipila formicularis: ⁊ in ea plus dominatur colera propterea inducit pustulas ⁊ corrosiones. Et aliquādo ista nō apparent nisi in cute: ⁊ aliquando est fixa in substantia mēbri ⁊ illa peior est: ⁊ potest esse vt fiat in concauitate alicuius mēbri sicut in stomacho aut intestinis ⁊ ledet ipsi⁹ operatiōes sine apostemate manifesto.

Rubrica de egritudinibus frigidis ⁊ humidis humoribus materialibus.

Iste egritudines fiūt propter flegma ꝙ est extra naturam in quātitate ⁊ qualitate: ⁊ cause generatiōis istarꝫ sunt opposite causis ex quib⁹ generantur egritudines colerice ⁊ manifestiores istarū egritudinū sunt febres flematice ⁊ apostemata que dicuntᷓ zimie: ꝙ vero plus adiuuat ad generationē harū febriū est opilatio que fit propter grossiciē istius humoris aut viscositatem. Et vniuersaliter fit hec putrefactio per viaꝫ extinctionis caloris intrinseci: sicut extinguitᷓ ignis a suppositione lignorū viridiū: ⁊ cum extinguitur intrinsecus augmentatur extrinsecus in materia extranea: ⁊ ista febris fit ex hꝫ humore in venis: ⁊ in tertia digestione mēbrorū. Et isti⁹ humoris exeūtis a nā sunt quatuor species: vna ē salsi ⁊ ē siccior naturali: propterea q: salsugo ei aduenit a substantia terrestri adusta mixta cū aliqua humiditate: sicut apparet in generatione salis. Alia est acetosi ⁊ q̄uis sit siccuꝫ tñ est frigidum: propterea q: acetositas generatᷓ a frigiditate. Dulce est calidi⁹ sicut ē videri in acetosis fructib⁹ qui post acetositatē acquirunt dulcedinē. Et vitreū est deteri⁹ oīb⁹ q: hꝫ cū frigiditate multā viscositatē. Et spēs febriū flematis diuersificantᷓ ſm diuersitatē harꝫ spēꝝ. Et qn̄ nos tractabim⁹ de febrib⁹: tunc de hoc loquemur lato sermone. Et species flematis melius recipiūt digestionē q̄ꝫ colere: ſm ꝙ quidā dicūt ꝙ recipiūt species colere digestionē. Sed febres que fiūt a flemate sunt piculosiores febrib⁹ colere ꝓpter grossiciē flematis: ⁊ propter opilationes que fiunt ab eo: ⁊ q: interpollatio carū est valde breuis ſm ꝙ dicā post. Sꝫ apostematū flegmaticorū q̄dā sunt q̄ fiunt a flemate subtili: ⁊ q̄dā a flegmate grosso: sicut sunt apostemata que noiantᷓ scrofule: ⁊ ipse nascuntᷓ in carne glādulosa sicut in collo subascellis: ⁊ inguinibus. Et hec materia que est inclusa in apostematibus est dura valde ⁊ sunt ex apostematibus glādulosis q̄ sunt grossitudinis grani pini: vel nucis: ⁊ hoc efficitᷓ in locis carnosis. Et isti⁹ generis sunt

verucę ꝛ claui: ꝛ apostematibꝰ malis q̄ apropriata sunt
grossitudini humorū ꝛ exeuntiū a nā q̄ noīata sunt adu-
belati in arabico: ꝛ videt̄ istis apostematibꝰ substantia si-
milis feci: ꝛ sunt cori ꝛ luto: vel carboni. Et maior ps isto
rū apostematū cōposita est ex duobꝰ humoribꝰ. s. ex flema
ta ꝛ melācolia. Et apostemata appropriata ꝓprie flegma
ti sunt apostemata noīata ī arabico cala. Et dicūt ꝙ huiꝰ
spēs sunt q̄ttuor. s. lutosaꝝ: mellitaꝝ: vitreaꝝ: ꝛ pultesarū
Lutosa fiūt ex flemate grosso: mellite fiūt ex flemate putri
do: habēte intꝰ substātiā mellis. Et alie due spēs fiunt si
militer ex flemate mellito: ꝛ ex flemate fiunt ꝛ q̄dā a vēto
sitate: sicut accidit illis q̄ fiūt in extremitatibꝰ ydropicoꝝ:
ꝛ multe alie egritudines q̄s narrabimꝰ cuꝫ loquemur de
accidētibꝰ q̄ superueniūt actionibꝰ ꝛ passionibꝰ mēbrorū.

¶ Egritudinū frigidarū ꝛ siccaruꝫ materialium.

Iste egritudines fiūt ab humoribꝰ melācolicis q
egrediunt̄ a nā in quātitate aut q̄litate aut in am
babꝰ simul: ꝛ q̄ faciūt humores istos egredi a sua
nā sunt māe q̄ sunt similes eis sicut cibi frigidi ꝛ sicci aut
calidi ꝛ sicci: aut qn̄ exeūt mēbra ab eoꝝ ꝯplexionibꝰ ad fri
gid. ꝛ sicc. vel ad caliditatē ꝛ siccitatē distēperatā. Et exeūt
etiā a suis ꝯplexionibꝰ: ꝑ res extraneas sicut ꝓpter aerē
ꝛ exercitiū. Et aliqn̄ accidit a generatione sicut accidit lepro-
sis: ꝛ maior ps taliū fit ab hereditate: aut ꝓpter coituꝫ cuꝫ
menstruata in diebꝰ quos dixit zacharū q: lepra illa a be ne
ficio medicinaꝝ curā nō recipit: nisi fiāt tpe crisis ānoꝝ q̄
nā ordinauit: ꝛ hoc testificat̄ mirabilr̄ zacharan: ꝛ ego exp
tus sum. Et qn̄ multiplicāt̄ isti humores ī corpore ꝛ splē
conat̄ eos attrahere ꝛ neq̄t: aut ꝓpter quātitatē aut malaꝫ
q̄litatē: aut ꝓpt̄ vtrūqꝫ tūc remanēt cū sanguine ꝛ vadūt
ad mēbra ꝛ q: mēbra abhomināt eos correctionē coꝝ face
re nō pn̄t q̄re ex eis generāt̄ egritudines dificil' curōnis.
Et calore nigre exeūtis in q̄litate a nā sunt due spēs: vna
est ꝓpter adustionē mel'ie nālis. ꝛ alia spēs ex adustione
colere nō nāli. Et iste spēs generāt̄ a multo calore ꝛ inten
sa sic: q̄ꝫuis remaneāt ꝑ eaꝝ nām frigide ꝛ miscet̄ cū eis ca
lor extraneꝰ ex nām multū. Et ꝙ signat h. s. ꝙ cōpl'o earū
sit talis est eaꝝ acetositas: q: qn̄ spergūt̄ sup terrā fermētat
ipsaꝫ: ꝛ vna queqꝫ istaꝝ spērū īducit corrosionē in mēbris
ꝛ aliqn̄ fistulas: ꝛ maxīe q̄ fit ab adustiōe colere. Et egritu
dines que fiūt ex humoribus istis quedam sunt febres: ꝛ
quedaꝫ apostemata ꝛ febrium que in eis fiunt: quedam
fiūt in secūda digestione: ꝛ q̄dā in tertiā. Et ꝙ adiuuat ge
nerationē istoꝝ est opilatio pororū cū grossicie humoruꝫ ꝛ
dificultas digestionis. Et apostemata q̄ dicunt̄ sclirotica
fiūt ex mel'ia nāli ꝛ adusta ꝛ aliqn̄ cācer. Sed q̄ fiūt a nāli
semꝑ sine vlceratione sunt ꝛ q̄ fiūt ab adustiōe nō nāli cū
vlceratione. Et aliqn̄ spgit̄ hec mā sup oīa mēbra ꝛ tūc fit
lepra: ꝛ ꝓpterea dr̄ ꝙ lepra est cancer vniuersalis Et istius
due sunt spēs: q: q̄dā est cū vlceratiōe ꝛ quedā sine: ꝛ que
fit cum vlceratiōe est de melācolia q̄ est ex̄nea. Et falsa sal-
sum ꝛ sanguinis ꝺm quosdam recipiunt adustionem.

¶ Rubrica egritudinum calidarū ꝛ humidarū materialiū

Iste egritudines generant̄ ꝑ exitū sanguinis ex
nām in quātitate aut q̄litate. Sꝫ exitꝰ ipsiꝰ in qua
litate dꝫ dici paucꝰ: q: qn̄ exit multū: dꝫ attribui
egritudo noī illiꝰ egritudinis ad q̄ꝫ declinauit: ꝛ illi q do
minant̄ manifeste hoc est: q: qn̄ infrigidant̄ nimis dꝫ at
tribui colere: ꝛ sic de alijs. Et debes scire ꝙ egritudines
simplices nō fiūt ex humoribꝰ simplicibꝰ istiꝰ: ꝛ maxime
ex illis q nō recipiūt digestionē: nec sunt apti nati recipere
ipsam: q: qn̄ colera vel melācolia simplex dn̄at̄ singularit̄
ꝛ simplicit̄ ꝛ fiūt egritudines ex eis q̄ nullo mō habent cu
rationē sed noīant̄ simplices ꝑ humores in eis dn̄antes
sicut noīant̄ cōposite: qn̄ apparet in eis: ꝛ vident̄ duo hu
mores aut plures dn̄antes. Et maior pars egritudinū q̄
generant̄ ex sanguine sunt febres ꝛ apostemata. Et ipsius
febris sunt spēs due: vna fit ꝓpter augmētū quātitatis so
luꝫ: ꝛ ꝓpter illud augmentū quātitatis claudūt̄ pori ꝛ in
flemat̄ sanguis ꝛ fit hec spēs febris: ꝛ hec febris in suo ꝓn
cipio nō est putredinalis. Sed si medicꝰ fuerit negligens
fit putredinalis: ꝛ hec spēs est media int̄ effimerā ꝛ pu-
tridam. Et alia spēs fit ꝓpter aliquā putrefactionē. Et fe
bres q̄ fiūt a sanguine fiūt in oībꝰ venis: ꝓpterea q: nō ē
sanguis in actu ī corpore nisi in venis ꝛ nō hꝫ interpolla
tionē manifestā. Sꝫ apostemata q̄ fiūt ex h̄ humore sunt
q̄ dicunt̄ flegmones ꝛ fiūt plꝰ ꝓpter distēperantiā inquā
titate q̄ꝫ ī q̄litate. Et diuersificant̄ ista apostemata ꝓpter
maiorē ꝓfunditatē ꝛ minorē ꝛ ꝙ est minoris ꝓfundita-
tis est leuius. Sed sanguis qui currit ad mēbrū si distem
peratꝰ sit aliqn̄ in q̄litate calida: fit erisipila flemonides: co
ꝙ tūc est colericꝰ ꝓpter inflāmationē colere: ꝛ hec spēs est
periculosior. Et apostemata vniuersaliter diuersificant̄ ꝑ
diuersitatē mēbrorū in qbꝰ fiūt q: qn̄ fiūt in aliquo ex mē
bris ꝓ̄cipalibꝰ necessario sequit̄ mala febris: ꝛ maxima
qn̄ apostema est flegmō. Et aliqn̄ fit ston sub ascellis ꝛ in
guinibꝰ ꝛ auribꝰ: ꝛ q̄ fiunt in ꝑtibꝰ sub ascellaꝝ generant̄
ex sup̄fluitatibꝰ trāsmissis a corde. Et fiūt hec apostemata
ꝓpter alia apostemata facta in alijs ꝑtibꝰ corporis q: oē
mēbrū hꝫ virtutē expulsiuā mādātē alteri. Et etiā fiūt ex
hac variole ꝛ morbili: ꝛ ꝓpterea q: nullus euadit ab hijs
duobꝰ nisi vt habet. Et nō pōt dici h̄ fiāt a causis extrinse-
cis: q: ille nō sunt necessarie ī oī hoīe: ꝛ ista egritudo est sic
nalis: ꝛ ꝓpter hoc dicit̄ ꝙ hec egritudo ꝓuenit a mala mā
stra in cibo embrionis: ꝛ ꝓpterea fiūt hec egritudines cū fe
bre sanguinis q: si sanguis fuit nimis corruptus patiēs
posset ex eo mori.

¶ Rubrica egritudinū cōpositarū materialiū

Et debes scire ꝙ egritudines simplices singulares
q̄ dicte sunt nō fiūt ex humoribꝰ simplicibꝰ nisi ra
ro. Sed maior ps egritudinū supradictaꝝ est cōpo
sita ex pluribꝰ humoribꝰ vno. Et cōpō egritudinū aut est
cōclusionis cōpō aut vicinitatis. Sed cōpō vicinitatis ē
sicut siqs haberet ab vna ꝑte febrē colericā: ꝛ ab alia febreꝫ
flematicā ꝛ paroxismi harū duaꝝ febriū essent ī vna hora. Et
febres q̄ fiūt ꝓpter ꝯpōnē cōpl'onis sunt duplices: q̄dam
eni sunt quaꝝ cōmixtio est absoluta: ꝛ q̄dā ꝯuenienti' pn̄t
appellari ꝯposite q̄ꝫ mixte: ꝛ ꝓpterea comunicāt febres in
signis ꝛ ꝓprietatibꝰ q̄ apropriant̄ humoribꝰ simplicibꝰ.
Et hec cōpl'o ꝛ cōpō que est in humoribꝰ inducit ad mul-
tas commixtiones ꝛ mirabiles: al's numerabiles. Et ꝓp
terea q: hec due spēs cōpositōis sunt in febribꝰ: pn̄t tn̄ in
ueniri febres mixte q̄ꝫuis nō sint duaꝝ spērū sed vniꝰ: ꝛ
hoc accidit qn̄ fiūt febres in duobꝰ locis diuersis in corpo-
re. Et manifestior febriorū ꝯpositaꝝ est emitertꝰ: ꝛ plurium
specierū: ꝛ omnes fiunt ex flemate ꝛ colera. Sed quedā est
que est ex flemate intus ꝛ colera extra ꝛ quedam ē econtra
rio: ꝛ q̄dā est que ꝯposita ex flemate ꝛ colera aut intꝰ aut ex
tra. Et febres diuersificant̄ ꝺm diuersitatē mensure quā-
titatis aut q̄litatis vl' loci humoris sic causon ꝛ sic febris
q̄ fit ex flemate vitreo q̄ dat calorē ꝛ frigus siml' in partibꝰ
extrinsecis: ꝛ sicut febris q̄ hꝫ fortissimū calorē in ꝑtibꝰ in
trinsecis ꝛ in ꝑtibꝰ exterioribꝰ sunt ecōtrario: ꝛ pōt esse vt
ꝑtes exteriores sint multū frigide ꝛ vocat̄ febris inclusa.
Et q̄libet istaꝝ egritudinū hꝫ q̄ttuor tēpora: ꝓ̄ncipiū: au
gmētū: statū: ꝛ declinationē. Et ꝓ̄ncipiū est tp̄s in quo
apparet egritudo in actu ꝛ nā nihil manifeste oꝑatur. Et
qn̄ humor īcipit digeri nā incipit oꝑari ꝯ humorē: ꝛ illō
tp̄s est tp̄s augmēti: ꝛ dicit̄ augmētū q: tūc sunt fortia ac
cidentia: ꝛ qn̄ cessat digestio cessat tp̄s augmēti: ꝛ incipit
status. Et illud tempus in quo apparet certamē inter na
turam ꝛ humoreꝫ. Et quando natura est fortificata super
humorē. ꝛ ipsuꝫ vincit dicitur tunc esse tp̄s declinatiōis.
Et q̄dā egritudines sunt q̄ habēt dissolutionē humoruꝫ
sine euōne manifesta ꝛ sanāt̄: ꝛ q̄dā sunt que hn̄t dissolu-
tionē virtutū paulatim donec moriūt̄. Et quedā sunt q̄
hn̄t euōnē manifestā ad sanitatē vel ad mortē: ꝛ ista no-
minat̄ vera crisis. Et crisis salubris sunt due spēs: vna ē
q̄ dat ꝑ suā euōnē ad ꝑfectā sanitatē: ꝛ alia relinq̄t egritu
dinis reliquias que paulatim dissoluūt̄ ꝛ liberant̄: ꝛ tpe

ꝓgiore salutē ꝑstat. Et illō idē ē in crisi mala: ⁊ maior ꝑs crisiū reperit̃ in febrib⁹ acutis. i. q̄ finiūt̃ tp̄e breui. Et qꝛ crisis accidit post digestionem si illa digestio est integra et perfecta erit crisis perfecta. Et si digestio est imperfecta erit crisis lōgior. Et digestio complet̃ propter longitudinē tp̄is ſm cōperationē agētis ad patiēs: qꝛ nō in oī tp̄e ꝙ aduenit patit̃ patiēs ab agēti: qꝛ qd̄libet hꝫ tēp⁹ proꝑiū cōparatōe quā hꝫ agēs cū patiēte: ⁊ hoc pōt cognosci in reb⁹ artificialib⁹: qꝛ mēsure tēpoꝝ decoctionis in rebus artificialib⁹ diuersificant̃. Et ꝓpterea quia ita est ⁊ sunt longo tp̄e cognite ⁊ sentiūt̃ egritudines ⁊ virtutes ⁊ humores: tunc certū est ꝑ experientiā ⁊ rōnē nature vt sciant̃ tp̄a in quib⁹ fit bona digestio aut mala: videlicet dies cretici: ⁊ qꝛ degestio bona ē ꝑfecta oꝑatio nature: ideo tēp⁹ illud fuit ꝓ maiori ꝑte laudabile. ſꝫ digestio iꝑfecta qꝛ hꝫ latitudinē n̄ verificat bonitatē suarū crisiū sit ꝑfecta Et qdā dicūt ꝙ inuētio crisiū h̄ ordine ē luna. Sꝫ tu debes scire ꝙ est cā remota q̄ medico nō ē necessaria: ⁊ cā propinq̄ est illa quā diximꝰ: ⁊ infra i libro nr̄o mōstrabim⁹ rōnē in h̄ ⁊ dabim⁹ exēpla. Et aliqn̄ accidit mors in ꝑncipio egritudinis ⁊ h̄ fit ꝓpterea qꝛ humores dn̄ant̃ multū suꝑ calorē nālē ⁊ extinguūt ipsuꝫ ꝓpter quātitatē aut q̄litatē: aut ꝓpter vtrūqꝫ. Et aliqn̄ accidit in augmento aut in statu: aut in declinatōe: ⁊ declinatio in egritudinibus mortiferis fit a debilitate virtutꝭ ⁊ non a debilitate egritudinis sicut est salubꝫ declinatio in egritudine ꝓpt̃ dn̄ationē virtutꝭ. Et sufficit ꝙ diximꝰ huc usqꝫ de egritudinib⁹ materialib⁹ ⁊ eaꝝ cāis. Et nūc volum⁹ facere tractatū breuē de egritudinib⁹ in materialibus.

Caplm̄ egritudinū non materialiū.

Et dicim⁹ ꝙ hee egritudines qn̄ sunt absqꝫ cā humoꝝ est loc⁹ subiecti eaꝝ de necessitate mēbra vel spēs. Et efficiēs ipsaꝝ sunt due res: aut res exteriores aut alie egritudines materiales. Et volum⁹ dicere de manifestioribus ipsaꝝ: hoc est de calidis ⁊ siccis.

Caplm̄ calidarū ⁊ siccarū.

Quia q̄dā egritudinū calidarū ⁊ sic. sunt in spū cordis soluꝫ. ⁊ hec est febris diei: ⁊ hoc fit ꝓpter res extrinsecas: ⁊ est ꝓpter q̄tuor cās: quaꝝ vna diuidit̃ in q̄tuor ꝑtes: quaꝝ q̄dā sunt ꝑ se: ⁊ q̄dā ꝑ accn̄s: ⁊ earū q̄ ꝑ se sunt: q̄dā sunt in potētia ⁊ q̄dā in actu. Et que sunt in actu sunt sicut calor solis ⁊ ignis: ⁊ vniuersaliter res extrinsece calide in actu. Et q̄ sunt in potētia sunt sicut balneū in aqua sulfuris q̄ calida est in potētia: ⁊ similiter q̄ sunt ꝑ accn̄s sunt sicut ille q̄ claudūt poros: ob qꝫ rem accendit̃ calor in ꝑtib⁹ intrinsecis sicut est balneū aque aluminose ⁊ silia. Scd̄a cā sunt res sumpte in corp⁹ sicut cibi ⁊ pot⁹ calidi potētia ⁊ actu. Tertia cā ē corporea aut aīata corporea sicut īmoderat⁹ mot⁹ ut īmoderatū exercituū animata sicut ira: tristicia: ⁊ vigilia ⁊ silia. Quarta est ꝓpter egritudines materiales sicut apostemata inguīs ⁊ titilicoꝝ ⁊ radicū aurēū. Et iterū est isti⁹ speciei egritudinis febris ethica: ⁊ hec febris est calor extrane⁹ fix⁹ in suba mēbroꝝ ⁊ ꝓhibet fieri oꝑatōnē ipsoꝝ: ⁊ cōsumit eoꝝ subalē humiditatē. Et hꝫ tres spēs: leuior ipsaꝝ est q̄ accēsa ē a calore extraneo in humiditatib⁹ naturalib⁹ ⁊ radicalibus que existūt in substātia paruaꝝ venaꝝ. Et ē q̄ est in humiditate existēte in carne ipsa q̄ qn̄ dissoluta est pōt a cibis restaurari adhuc. Et tertia est oīb⁹ deterior ⁊ illa cui⁹ calor extrane⁹ ꝓfundat⁹ est in mēbris solidis: qꝛ īpossibile est i eis ꝙ ab eis resolutū est restaurari: qꝛ mēsura vite naturalis est ſm mēsurā humiditatꝭ radicalis in quolibꝫ indiuiduo ꝓportionate dupli ſm ꝙ dictū ē in caplō causaꝝ breuitatꝭ ⁊ longitudinis vite. Et ꝑma spēs istius febris est ut plurimuꝫ fit ab effimera. Sed alie due spēs fiūt ꝓ maiori ꝑte ꝓpt̃ febres mālES humorosas ꝓcedētes

Caplm̄ egritudinū frigidarū ⁊ siccaꝝ.

Et egritudinū frigidaꝝ ⁊ siccarū q̄dā sunt que appellant̃ egritudines senectutis: h̄ est dn̄atio frigiditatꝭ ⁊ sic. suꝑ mēbra. Et ꝓpt̃a qꝛ illud qd̄ dat vitā est calor cū humiditate: ob hoc hec egritudo cōiungit̃ cū senib⁹ sed nō est vera egritudo nisi qn̄ fit in nō senibus Sed egritudinē: ca. ⁊ hu. fri. ⁊ hu. est difficile imaginari Sed calidū simplex fri. ⁊ hu. ⁊ sic. possunt imaginari. Et nos debemus enumerare quando tractabimus de reb⁹ que ledunt actiones ⁊ passiones.

Caplm̄ egritudinū membroꝝ officialiū.

Et postq̄ dictū est breuiter de specieb⁹ egritudinū appropriataꝝ mēbris ꝯsimilib⁹ ⁊ de causis ipsarū: dicēdū est de egritudinib⁹ officialib⁹. Et dicimus ꝙ ia dictū est in ꝑncipio primi: qꝛ sanitas mēbroꝝ officialiū est in q̄litate q̄ est in quātitate q̄litate: ⁊ positōe ⁊ colligātia: quia hec species colligantia est inseparabilis ⁊ nō reuertit̃ ad alias spēs quas dixerūt medici: ⁊ intrat ꝑdicamentū habit⁹ sicut pāniculi ⁊ cutis intrāt predicamentū habere: ꝗ tria genera egritudinuꝫ intrant qnqꝫ ꝑdicamēta: hoc est in q̄litate quātitate cōtinua ⁊ discreta: ⁊ habitu ⁊ vbi: ⁊ habere ⁊ postea iuenit̃ h res in qn̄ h̄ est in prioritatē ⁊ posteritate. Sed ordinatio mēbroꝝ offi. ē prioritas ⁊ posteritas plus ponēda est in sex sequentib⁹ ꝑdicamētis. Et debes scire ꝙ egritudo nō suꝑuenit vnicuiqꝫ generi sanitatꝭ sicut nos videm⁹ in ordine tunicarū oculoꝝ ⁊ in maiori ꝑte mēbroꝝ offi. qꝛ in illis nō suꝑuenit egritudo ordinatiōis: h̄ est ut prius fiat posterius.

Tractatus cōtinuitatꝭ ⁊ solutionis eius.

Sed cōtinuitatꝭ ⁊ solutio ⁊ cāe illarū ſm aliquam ꝑtē aliqn̄ possunt ingredi in genus egritudinuꝫ officialiū. Sed gen⁹ colligantie nō intrat in egritudinib⁹ eiusdē ꝑ se. Sꝫ egritudines mēbroꝝ sunt hee q̄ faciūt accidere mēbris egritudines qb⁹ altera coīcat cū altera: ⁊ ꝯuenienti⁹ est ut colligātia enumeret̃ poti⁹ in causis egritudinū q̄ꝫ in genere egritudinū. Sꝫ gen⁹ egritudinū ꝙ e st ꝯriū cōtinuitatꝭ naturali q̄ noīat̃ cōtinuitatis solutio est duob⁹ modis. Un⁹ est solutio ꝯtinuitatꝭ veracis ut ꝯtinuitatꝭ partis cū ꝑte in cōsimilib⁹: ⁊ hoc gen⁹ debet magis in consimilib⁹ q̄ꝫ officialibus membris: propterea quia hec solutio accidit membro officiali ex parte q̄ componit̃ ex membris consimilib⁹ ⁊ non ex parte que est offi. Altera est separatio contiguitatꝭ termini a termino: ⁊ hec continuitatis solutio nō veraciter appellat̃: quia hec cōtiguitas fit per modū contigui: ⁊ per modū penetrationis etiꝫ mēbro: aut ligamenti. Et hoc genus solutionis possumus in genus egritudinū officialiū: ⁊ hec cōmunicat coniunctioni ⁊ separationi. Et propterea non est solutio continuitatis vt dixerunt medici dicentes quia erat egritudo que cōmunicat membris consimilib⁹ ⁊ officialibus quia solutio est distincta in his duobus modis quos diximus. Et propterea quia species sanitatis que est in qualitate in figura: in poris in meatibus: lenitate: asperitate consistit: sunt egritudines istius speciei ꝓportionate istius diffinitionibus. Et egritudinū que sunt in quātitate quedā sunt in mensura ⁊ hoc est in superfluitate et diminutione: et hoc primo est in consimilibus vt dictuꝫ est. Sed medici assueti sunt ponere in officialib⁹: et quedā peccant in numero. Et q̄ sunt in numero etiā habent duas spēs que sunt superfluitatis et diminutionis: quedā est naturalis ⁊ quedā nō naturalis: naturalis est sicut superfluitas sexti digiti: ⁊ diminutio nō naturalis est diminutio quinti digiti. Nō naturalis superfluitas est sicut cucurbitini q inueniūt̃ in intestinis ⁊ silēs. Et peccatū positionis est sicut dislocatio vni⁹ membri ab alio: vel alicuius partis mēbri ab altera. Et egritudines quas dicunt medici egritudines colligantie fiunt ex colligantia mēbri offi. cū altero ꝓ parte vnius cōmunicantis cū altero: sicut cōmunicant cor et epar cū omnib⁹ mēbris: videlicet vnū cum arterijs et alterū cum venis. Et aliquando est colligantia ab vno membro ad aliud propriū membrū: sicut colligatuꝫ est os stomaci cum cerebro per neruū euntem ab vno ad aliud.

Capitulū de causis egritudinū officialiū.

Locuti sumꝰ breuiter de egritudinibꝰ offi. nunc volumꝰ loqui de ipsaꝝ causis. Et dicimꝰ ꝙ egritudines que fiunt in figura sunt propter duas res: q: aut a natura aut a rebꝰ extrinsecis. Et egritudo q̄ prouenit a natura est propterea q: materia est inconueniens nec apta operationi virtutis in formatione nec instrumento cū quo operat̃ virtus informatiua nec instrumentū est aptū ei. A rebꝰ v̓o extrinsecis est sicut fit embrioni qn̄ nascit̃ vel qn̄ nutrit̃: ⁊ aliqn̄ fit ex errore medici: q: aliqn̄ credūt retificare mēbra ⁊ dislocāt ea ⁊ h̓ debes cognoscere in figura mēbri: ⁊ figura ꝑtiū: ⁊ sic debes intelligere in q̄libet egritudine attributa mēbris officialibꝰ ī eo ꝙ sunt offi. ⁊ cā stricture meatuū ⁊ ꝯstrictōis eoꝝ ē ꝓpt̃ dn̄iuꝫ frigiditatis ⁊ sic sup eoꝝ cōplexionē aut q: cōprimūt̃ ab alijs mēbris: aut ꝓpt̃ opilationē. ⁊ opilatio fit aūt ꝓpt̃ apostemata aut ꝓpt̃ hu. grossuꝫ: aut viscosuꝫ: aut ꝓpt̃ duꝝ lapidē: aut ꝑꝑ carnositatē nascētē in poro: aut ꝑꝑ fortitudinē virtutꝭ retētiue aut debilitatē expulsiue virtutꝭ: q: ob istas cās multa in eis quātitas aggregat̃. Sꝫ largitas meatuū fit aut a caliditate ⁊ humiditate: aut ab humiditate aut ab humore calido mordificatiuo: aut ꝓpt̃ medicinas velocis opōnis: aut ꝓpt̃ debilitatē virtutꝭ retētiue. et cā leuitatꝭ est a causis lubricatꝭ hūidis sicut ab humoribꝰ mucillaginosis ⁊ sil̓ibꝰ. Et cā asperitatꝭ ē a causis calidis mordicatiuis: siue veniāt ab humoribus aut a rebꝰ extrinsecis. Et egritudines numeri sunt s̓m hūc modū: si ꝙ supfluit est s̓m cursuꝫ nature: fit a supfluitate materie q̄ est in mēbro. Et si ex̄ cursuꝫ nature est sicut cucurbitini ⁊ coꝝ silia q̄ ꝓueniūt ab humoribꝰ extra naturā aut in quātitate aut ī qualitate. Et diminutio ꝓuenit ex putrefactiōe sicut ē casus capilloꝝ aut ꝓpter corrosionē. Et maxime qn̄ putrefactio est ab humore corrosiuo aut ab aliq̄ re extrīseca. Et cā magnitudinis mēbroꝝ qn̄ ē mēbrū ꝑ viā nãe est ꝓpt̃ multā materiā mēbri. Et ꝓpt̃ dn̄ationis virtutis informatiue sup ipsuꝫ: ⁊ qn̄ nō est ꝑ viā nature fit ꝓpt̃ aliquā supfluitatē spsaꝫ mēbro. Et paruitas mēbri fit propter paucitatē materie si est s̓m cursuꝫ nature: ⁊ q̄ est ꝑ̄ter cursuꝫ nature fit ex debilitate virtutis nutritiue sicut accidit ethicis. Sed cause egritudinis malis positiōis due sunt vna est extrinseca sicut dislocant̃ mēbra ꝓpter īmoderatū exercitiū: ⁊ sicut qn̄ frāgit̃ pānicul'q separat intestina a testiculis: aut ꝓpt̃ dislocationē ossis ance. Intrinseca aūt est sicut humiditas supflua q̄ mēbra mollificat ⁊ lubricat ita ut egrediat̃ a loco ꝓprio sicut accidit girbo ⁊ in costis ꝓpter multā humiditatē aquosaꝫ aut lubricatā q̄ transit ꝑ meatū q tēdit ad testiculos. Et cā sepationis ⁊ cōplexionis mēbroꝝ est duplex: vna ꝓpt̃ debilitatē virtutꝭ informatiue aut maliciā mãe: ⁊ h̓ nocumētū ꝓuenit t̓pe gn̄ationis: ⁊ ꝙ nō ꝓuenit a gn̄atione ē sicut carnositas q̄ fit int̃ duas carnositates qn̄ nascit̃ caro int̃ mēbra ipa ꝯglutināt̃ Sed solo ꝯtinuitatꝭ est cadē cū ea q̄ in ꝯsimilibꝰ: ⁊ accidit h̓ aut ꝓpt̃ res intrinsecas incidētes: aut ꝯquassantes vel extēdētes aut ab intrīsecis sicut ab humoribꝰ acutis corrosiuis: aut extēdētibꝰ q lacerēt: aut grauitate aut ventositate

¶ Tractatus de accidentibus.

Deinceps volumꝰ narrare de accidentibꝰ q̄ supueniūt actionibꝰ ⁊ passionibꝰ: ⁊ appropriare vnūquodqꝫ illoꝝ egritudini a q̄ emergerit: ⁊ h̓ cognito cognoscemꝰ egritudinē vniuscuiusqꝫ mēbri. Et dicimus ꝙ cū accidēs nō sit aliud nisi lesio actionis ⁊ passionis mēbroꝝ: aut ip̄ressionis ipsoꝝ fiunt genera ipsoꝝ accidētiū s̓m cōputationē generꝝ actionū ⁊ passionū. Et tu scis in libro sanitatꝭ ꝙ quedā opationes sunt q̄ appropriant̃ aīe nutritiue ⁊ q̄dā aīe sensibili: ⁊ q̄dā appropriāt̃ motui: et q̄dā appropriant̃ virtuti imaginatiue ⁊ cogitatiue ⁊ memoratiue. Et est incipiēdū ab accidentibꝰ q̄ supueniunt operationibꝰ virtutꝭ nutritiue: q: sunt magis necesse in essentia aīaliū. Et dicamꝰ ꝙ mēbra q̄ ordinata sunt operationibꝰ virtutꝭ nutritiue q̄ dicta sunt in libro sanitatis sunt sicut os ysofagus: stomacꝰ epar: renes: vesica: sacculꝰ splenis ⁊ fellis. Et lesio q̄ supuenit vniuersalit̃ mēbrorū actionibꝰ ⁊ passionibꝰ est tribꝰ modis: vnꝰ est ut mēbri cessauerit ut sit ꝓpinqua peccato priuatiōis: secūdꝰ ut sit diminuta a suis naturalibꝰ opationibꝰ. Tertiꝰ ut sit ꝑmutata ad malas opatiōes. Et debemꝰ incipe in mēbris nutritiuis s̓m ꝙ ordinant̃ in officijs cibi. Et dicamꝰ ꝙ minuit̃ opatio oris vel priuat̃ ꝓpter vlcerationē q̄ ei accidit aut ꝓpter apostema: aut ꝓpter putrefactionēꝫ dentiū vel ꝓpter aliquas egritudines q̄ fiūt ꝓpt̃ aliq̄s cōplexiones materialis. Et ysofagꝰ ledit̃ aut ab apostematibꝰ q̄ in eo nascūt̃ dicunt̃ eldalbuata: hoc est squināntia: ⁊ fiunt ꝑ maiori ꝑte in musculo illiꝰ: ⁊ etiā priuāt̃ aut diminuūt̃ illiꝰ operationes qn̄ dislocant̃ spondiles colli ⁊ ꝯbunt̃ ꝓpter apostemata interiꝰ: aut ꝓpter humorē mucillaginosum q illuc discurrit in magna quātitate. Aut ꝓpter res adueniētes ab extrinseco: ⁊ hec spēs est ꝓpter causaꝫ magne suffocationis supueniētis pueris ꝑuulis ꝓpter humiditatū suaꝝ cōplexionuꝫ. Et generalit̃ accidit eis spēs oīs egritudinis male cōplexionis materialis. Et etiā veniunt egritudines ꝓpter malā cōplexionē nō materialē sicut testificat̃. G. de iuuene cui medici multuꝫ vetabant aquā: ⁊ ipse bibit multā aquā frigidā auide vna hora assumpta: ⁊ perijt virtꝰ attractiua ⁊ etiā expulsiua ysofagi: ⁊ nō potuit vlteriꝰ deglutire. ¶ De stomacho sunt manifeste qnqꝫ virtutes: videlicet digestiua: attractiua: retentiua: expulsiua: ⁊ discretiua: ideo fuit necessaria ut numerꝰ accidētiū esset s̓m numeꝝ istaꝝ virtutū. Et incipiamꝰ a digestiua ⁊ dicamꝰ q: qn̄ deficiet virtꝰ digestiua in stomacho acessent cibi in stomacho: ⁊ cā acetositatꝭ est frigiditas q̄ est inuenta: eo ꝙ h̓ accidēs ꝓuenit a mala complexione frigida: siue sit materialis siue nō materialis. Et q̄ est non nālis talis est cā intrinseca: ⁊ talis est extrinseca: g̓ h̓ accidens ꝓuenit a mala cōplexione nāli. Et cause nō nāles extrinsece sunt sicut res extrinsece in actu frigide in ipso sumpte: aut res frigide in potētia sūpte: aut ꝓpter multā quātitatē cibi: aut ꝓpter retentionē incōueniētē in ordine ⁊ t̓pe. Sed cause nāles intrinsece sunt sicut humores frigidi. Et isti humores fiūt duobꝰ modis: aut ut generētur in seipso: aut ut attrahāt̃ ab alijs mēbris sicut a cerebro: ꝙ ꝓpriū est ad spergēdū humorē flegmaticū: ⁊ spleni ut spargat humorē melācolicū. Sꝫ sparsio q̄ ꝓuenit a splene qn̄ est in mēsura tēperata in quātitate ⁊ qualitate tūc est opatio nālis: sed qn̄ egredit̃ a tēperamento in aliq̄ istoꝝ tūc fit acetositas: h̓ q̄ dicta est. Et qn̄ dn̄ant̃ multuꝫ sup stomachū occasiones supradicte perijt opatio penitꝰ: sicut accidit in fluxu in q̄ egredit̃ cibꝰ sicut recipit̃ sine aliq̄ ꝑmutatōe q̄ d̓r lienteria. Et qn̄ steterint isti humores lōgo t̓pe in stomaco est cā ut acgramꝰ malā cōplexionē frigidaꝫ difficilē ad curādū ī s̓ba stomaci: ⁊ si diu durauerit ob hāc causaꝫ aduenicet cōplexio senectutꝭ. Et aliqn̄ erunt apostemata frigida q fiūt in stomacho cā istoꝝ accidētiū: ⁊ maxime qn̄ apostemata erūt sicca ⁊ dura. Et alexander dixit ꝙ acetositas ꝓuenit a calore. Et tu debes scire ꝙ h̓ accidens ꝓuenit sicut accidēs ꝙ fit ex vino ꝙ acessit ꝓpter aerē calidū: ⁊ apparet ut sit vna actio: actio accidētalis q̄ substātialiter fit a sili: ⁊ accidētalit̃ a ꝯrio: sicut ī pluribꝰ ꝑscrutari pōt ⁊ inueniri: ⁊ ꝓpterea subtiliter medicꝰ has res debet ꝑscrutari ut cognoscat ꝑfecte. Et humores q generant̃ in stomacho aīalis qdā eoꝝ imbibūt̃ in ipso ⁊ quidā spargunt̃ in ꝯcauitate ipsiꝰ. Et etiā accidit stomacho ꝓpt̃ diminutionē digestionis ventositas: ⁊ q̄uis hoc accidens cōmunicet debilitati virtutis retētiue: ꝓpterea q: stomachus qn̄ colligit̃ supra cibū bona collectione aduenit tunc bona digestio: ⁊ qn̄ non bn̄ colligit̃ tūc calor nālis nō bn̄ dn̄at̃ ibi: ⁊ tūc natat cibꝰ in partibꝰ superioribꝰ: ⁊ tunc refrigerat̃ ⁊ generant̃ vētositates in eo propterea quia pars superior est neruosa sicut dictuꝫ est. Et scias quia calor debilis est causa generandi ventositates: propterea quia calor fortis terminat vel carminat eam et dissoluit ipsius materiam dissolutione non manifesta: nec etiā fortis fri-

giditas generat ventositatē eo q nō hz a sui nā ut generet ventositatē. Et ab hac mala opatōe accidit ex necessitatē pmutatio i cibo ad malā qualitatē fumosam vel humorosam. Et manifestū est q hoc accidens fit a calore extraneo q est plus extra naturā q̄z qui cibū resoluit in fumū: τ cōuertit in fumositatē. Nā ab isto generat humor putrefact⁹ τ sapor corrupt⁹ fetidus similis odori rafani: q: ille cōuertit in stomaco ad malā cōplexionē. Ergo egritudines q̄ fiunt ab his fiūt a mala cōplexione calida materiali vel nō materiali. Et q̄ fiūt a nō materiali fiunt vel pueniūt a cibis calidis τ a reb⁹ extrinsecis. Materialis fit ab humorib⁹ colericis generatis in ipso vel missis ab alio mēbro. Et mēbrū appropriatū ad hoc est epar vel fel. Et quibusdā hominib⁹ est fel tangens stomachū: eo q qdā sunt habētes meatū fellis ad stomachū sicut splen hz: τ tales hoies sunt quib⁹ colera in stomacho generat. Et hec colera nō dr colera nisi equoce: τ hic humor cadit i fundo stomachi: aut imbibit⁹ est in corpe ipsi⁹. Et aliqñ accidūt stomacho illa mala accidentia ab apostematib⁹ q̄ nascunt in ipso: hec sunt oīa accidētia q̄ veniūt virtuti digestiue. Et virt⁹ discretiua est q̄ cognoscit oēs spēs cibi τ nutrimenti τ cognoscit sanguinē a supfluitatib⁹ ut nutriat membrum ex puenientiori: τ mittat vnicuiqz mēbro q est ei simile. Et isti⁹ virtutis nō fuit memor. G. τ sepatiua de q̄ loqtur nō est h: τ est magna differentia inter separatiuā τ discretiuā: τ in esse τ tpe. Sed hāc habeo ab onosati q cā asserit fortif: τ nō est dubiū qñ ipsa fit in corpore: τ est necessaria: sicut sunt alie virtutes. Et ipse dicit in illo libro oīa accidentia q̄ adueniūt corpori qñ ipediunt opationes illi⁹ virtutī: τ dicit q qñ debilitat in stomacho: necessariū est ut generent mali hu. in toto corpore: eo q nō erit facta sepatio incōuenientis a puenienti: vñ aliqñ pueniet morphea. Et erit h etiā pptera q: debilitata erit virt⁹ hec in splene: q: nō erat attracta colera nigra ad ipsum. Sz nō manifestat Albumasar p quā cōplexionē ista virt⁹ operat nec q fit ei⁹ instrm: sicut dixit in alijs q̄tuor. Et hic ē magn⁹ defect⁹: q: qñ volum⁹ remouere accidētia q̄ supueniūt eidē: τ si nō cognouerim⁹ cōplexionē q̄ laborat nō cognoscem⁹ modos curationis ipsi⁹. Et nos dño pcedente debemus suū esse declarare: τ q̄ cā laborē infert. Et qñ priuat ei⁹ opatio aut minuit: post hec ex necessitate sequit debilitas in virtute nutritiua quā habz stomach⁹ in seipso: aut ab ea priuat: q: iā dictū est q stomach⁹ nutrit ex chilo aliquo modo nutrimēti: τ si nō nutrit a chilo nō amplecteret ipsuz. Et qñ debilitat virt⁹ nutritiua in stomacho sequit ex necessitate egritudo q̄ dr indigestio stomachi. Et cā isti⁹ sunt due res aut mala cōplexio ca. τ sic. fixa in substātia radicali stomachi: q̄ si plongat inducit ethicam aut mala cōplexio fri. τ sic. q̄ inducit senectutē.

Caplm de accidentibus egritudinibus superuenientibus virtuti retentiue.

Et virtutī retentiue qñ diminuit operatio sequit inflatio τ ventositas: τ aliqñ erit cib⁹ indigest⁹. Et cā hui⁹ est mala cōplexio frigida τ hu. τ aliqñ solū frig. nō materialis τ mālis. Et qñ hec opatio approPinquabit priuationi sui fiet egritudo lubricitatī intestinorū. Sed qñ hec virt⁹ retinebit cibū mala intētione: adueniet stomacho ut sit tremulosus: eo q virt⁹ retētiua pinget cū fece cibi. Et hoc accidēs apparet in stomacho plus tpe sacietatī supflue: qñ implet stomach⁹ nec pōt regere cibū. Et hoc accidit propē vnam malam complexionē materialem aut non materialem.

De accidentib⁹ virtuti expulsiue supuenientibus.

Virtutī expulsiue opatio: aut diminuit aut priuat. Ad diminutionez vo ipsi⁹ accidit ut remaneat τ retinuat cib⁹ in stomacho mala retētiōe ita ut putrefiat. Sed a priuatione ipsi⁹ accidit egritudo q dr colerica. i. calida. Et hui⁹ cā est cōplexio mala frigida materialis vel nō materialis: τ hec est subalis cā priuationis ipsius. Et aliqñ priuat pter opilationē q̄ fit in intestinis: sicut accidit in colica: τ hec priuatio est accidentalis. Sed supflua expulsio q̄ supuenit opationi isti⁹ virtutī facit vnam ex specieb⁹ lubricitatī intestinoꝝ. Et hec est fortior illa q̄ fit pter priuationē retētiue: q: hoc fit pter aliā rē que mouet hāc virtutē ad expellēdū nimis: sicut sunt humores vlceratiui: ut colera aut flegma salsuz: τ melācolia: acetosa. Et etiā pōt fieri propē apostema generatū in orificio vel porta stomaci: aut propē cibos corruptos pmutatos ad tales humores: sicut accidit in fortissimo fluxu. Et aliqñ remotī his oib⁹ causis virt⁹ expulsiua mouebit h malo motu: τ etiā propē aliquā lauē causaz eidē adueniētem: τ h pter errorē virtutī illi⁹ mēbri: ppterea q: hec mala dispositio est reuersa in habitudinē stabilē: τ ppterea curant medici hāc egritudinē cū medicinis cū quib⁹ curant vertiginē τ melancoliā: τ remoueat error iste τ sensibilitas mala. Et adhuc declarabo meli⁹ in libro de ingenio sanitatī: τ pōt esse ut hoc fiat pter apostema factū in supficie stomachi. Adhuc etiā isti virtuti attribuit malū accidēs q dr singult⁹ q accidit pter rē q̄ accidit propē qualitatē calidā aut frigidā: τ qdā spēs fit ppt malā cōplexionē calidā τ frigidā fixā in suba stomachi: ita q generat in ipso vna spēs spasmi: cui⁹ sanatio aut est difficilis aut ipossibilis: τ aliqñ fit spasm⁹ pter multā humiditatē q̄ est in suba neruosa stomaci sm q dictū ē in causis spasmi. Et vomitus appropriat male opationi istius virtutī sed nō ē ita substātialis ipsi sicut expulsio q̄ fit p inferiores ptes. Et cā vomit⁹ est pter causaz natantē in ore stomaci: ex multa humiditate colerica aut flegmatica: q: qñ isti humores erūt in partib⁹ superiorib⁹ stomaci mouent vomitū: τ qñ erūt in partib⁹ inferiorib⁹ stomaci mouēt fluxū. Et aliqñ spergunt ad stomachū ab alijs mēbris sicut ab epate: vt videm⁹ in multī qb⁹ aduenit febrile frigus: cū vomūt curant τ hoc accidit pp: ie ab hu. colericis τ aliqñ a flegmaticis: τ q fit a melācolicis significat maius malū.

De accidentib⁹ supuenientib⁹ virtuti attractiue.

Causa ipedimēti attractiue stomaci eadē est cū cā q̄ h facit in ysofago. Sed diminutōnē appetit⁹ τ augmentū ipsius in stomacho dicem⁹ qñ tractabim⁹ de accidentib⁹ que adueniūt virtuti sensibili.

De accidentibus que superueniunt virtuti nutritiue intestinorum.

Usqz dixim⁹ de accidentib⁹ q̄ fiunt in opationibus q̄ manifestant in stomacho: deinceps volumus dicere de accidētib⁹ q̄ supueniūt virtutibus nutritiuis intestinoꝝ. Et dicim⁹ q manifestior virtus q̄ est in eis est virt⁹ expulsiua: τ post illā retētiua. Accidentia q̄ supueniūt ipsis sunt sm corruptionē istaꝝ duarum virtutū. Et qñ priuat opatio virtutī expulsiue aut diminuitur tūc fit egritudo q̄ dr colica. Et priuationis causa isti⁹ virtutī stat pter malā cōplexionē colericā materialē aut nō materialē. Et priuatio q̄ puenit a mala cōplexione frigida est plurib⁹ manifesta: ppterea q: frigiditas est ꝯria calori nāli pter suā q̄litatē: τ ipedit spm in oibus suis operationib⁹. Sed qñ puenit a caliditate nō est admirādū: ppterea q: multa mēbra nō agunt nec patiunt: nisi pter calorē tēperatū mensuratū vnicuiqz membro: τ qñ calor egredit multū extra naturā in aliq̄ duaꝝ q̄litatū: tūc priuant eoꝝ opationes pter calidū aut frigiduz. Sed qñ distemperant parū in calore: tunc erit operatio mala: sicut calor stomaci q pmutat cibos in fumositates. Et aliqñ priuatur operatio istius virtutis in intestinis ppt opilatiōes q̄ in ei⁹ fiunt. Et ille fiūt aut pter stercor⁹ durū aut viscosuz: aut humorē grossū τ viscosuz: aut ppt apostema ventosuz: q̄rum lesio que puenit ab apostematibus in hac operatiōe fit duab⁹ de causis: vna q: acgrunt intestina malā complexionē materialē: τ alia propterea q: claudit vias. Et ventositas etiā claudit intestina pter duas res: vna q: pponit se stercori sicut accidit canalib⁹ subterraneis vnde fluūt aque. Alia q: torquent intestina donec claudant. Itē fit opilatio pter lubricos: τ acci-

dit in intestinis ꝑpter corruptionē isti⁹ virtutis expulsi-
ue que fit propter opilationē ꝙ facit opationes nō natu-
rales eo ꝙ expellit supfluitatē ꝑ partē superiorē quā de-
bet expellere ꝑ partē inferiorē: ⁊ tunc euomit stercus. Et
aliqñ debilitat᷑ virt⁹ expulsiua propter opilationē vie a
cisti fellis ad intestina: q᷑ tūc nō pōt puenire ad intestina
ex colera illud qđ adiuuet ad stercoris expulsationē. Sȝ si
h opatio pmutata fuerit ad malū ꝯriū tūc malā faciet opa
tionē: ⁊ fiet aliquo modo fluxus: eo ꝙ stercus nō trahit in
intestinis morā conuenientē ꝑpter augmentū istius vir
tutis. Et causa augmēti isti⁹ virtutis est ꝑpter humores
mordicatiuos qui sparsi sunt ad intestina ab epate ⁊ ve-
nis ⁊ stomacho: aut felle aut ab alijs mēbris: ⁊ aliquādo
proueniunt a capite. Et qñ humores mordent intestina
multū vlcerat ea: ⁊ fit egritudo que dicit᷑ vlceratio intesti
norū que disinteria nominat᷑. Itē accidet istud isti virtuti
ꝑpter qualitatē ciborū qui sunt extra naturā: q᷑ aliquā-
do stomachus expellit ad intestina cibū anteꝙ̄ digerat᷑: ⁊
aliquādo fit ꝑpter multā cibi quātitatē qñ est superflua.
Et aliqñ accidit propter opilationē meatus qui est inter
epar ⁊ intestina: ⁊ tūc non transit cibus ad epar: ⁊ cib⁹ ag-
grauat virtutē expulsiuā: ⁊ propterea ipsū expellit. Et
aliqñ cā que prohibet penetrationē cibi ad epar est gros-
sities eorū. Et grossities cibi est aut propter naturā ipsius
eiusdē cibi: ⁊ propter debilē operationē stomachi in ipsū
aut propter vtrūqȝ. Et aliquādo non transit cib⁹ ad epar
propter debilitatē virtutis attractiue in ipso: sicut accidit
in egritudinib⁹ epatis. Et quando debilitat᷑ virtus retē
tiua fit vna spēs fluxus que nominat᷑ elicalsā: ⁊ hoc pro-
uenit necessario propter malā complexionē materialem ⁊
non materialē. Et qñ priuat᷑ ipsa operatio fit alia species
fluxus que dicit᷑ lubricitas intestinorū. Et operationes
extremitatū intestini longationis impediunt᷑: aut ꝑpter
vlcerationē factā a duritie stercoris: aut propter emoroi-
das ibi natas: ⁊ aliqñ venis ipsi⁹ apertis fluet inde san-
guis: ⁊ aliqñ fluet sanguis iste per viā naturalis purga-
tionis ⁊ laudabilis: ⁊ hoc est ꝙ dicit Aristo. malus san-
guis discurrit a naso ⁊ ano.

¶ Caplm̄ de egritudinib⁹ ⁊ accidentib⁹ epatis.

q Uia epar habet quinqȝ virtutes: ideo accidētia
ei aduenientia totidē sunt: q᷑ qñ diminuit᷑ in ipo
virtus digestiua sanguis suus erit flegmaticus:
⁊ membra que nutrient᷑ longo tpe ex tali sanguine ꝯuertē
tur sm̄ suā cōplexionē ad naturā istius humoris ⁊ pote-
rit fieri egritudo que dicit᷑ ydrops yposarca. Et hoc acci-
dens euenit propter malā cōplexionē frigidā materialē
⁊ non materialē: ⁊ aliqñ fiet ꝑpter qualitatē cibi aut ma-
liciā sui ordinis. Et aliqñ fiet ꝑpter res extrinsecas ⁊ pōt
fieri ab omnib⁹ causis que inducunt frigiditatē cōplexio-
nis. Et aliqñ ꝑpter colligantiā membrorū seruientiū epa
ti cū ipso sic stomachus: q᷑ qñ diminuit᷑ opatio stomachi
in dirigendo chilū ⁊ mittit ipsū non coctū epati: ⁊ qñ in
hoc fit pseuerātia ꝯuertit᷑ natura epatis ad complexionē
frigidā. Et splen qñ debilitat᷑ ⁊ non mundificat sicut de-
bet: tūc remanet pars frigida ⁊ sicca in epate: ⁊ conuertit
ipsum ad cōplexionē frigidā. Et qñ etiā intestina grati-
lia acquirūt malā complexionē: ⁊ sic debilitat᷑ epar pro-
pter colligantiā que est inter ipsum ⁊ epar. Et aliqñ acq-
rit epar malā complexionē ꝑpter apostema: sed apostema
nō erit cā pro maiori parte isti⁹ egritudinis nisi indure-
tur ⁊ fiat lapideū. Et aliqñ erit causa egritudinis epatis
egritudo officialis: sicut sunt opilationes q̄ fiunt in ipso:
eo ꝙ opilatio habet extinguere calorē intrinsecū: ⁊ maxi-
me qñ hu. faciēs h est frigidus. Sed quādo opatio vir-
tutis digestiue acquisiuerit maximū errorem: tunc accidet
vnū ex duob⁹: q᷑ aut ydropisis timpanitica: aut alie egri
tudines calide. Et tu debes scire ꝙ mēbra nō agunt nec
patiunt᷑ nisi cū quodā calore tēperato ex frigiditate ꝓpor
tionata ei: ideo q᷑ ostēsū est in naturali phia ꝙ frigidi-
tas est in corpore sicut instrumentū tēperans calorē nālē

qui est primū agens ⁊ substātiale: ergo quodlibet mēbrū
operat᷑ suā actionē ꝑ istum calorē correctū cum isto instru
mēto ꝯueniente ei. Et qñ frigiditas aduenit mēbro non
multa ita ꝙ calor nō egredit᷑ suā formā naturalē multum
tūc diminuit᷑ opatio mēbri sicut in cibis qui ascendūt in
stomacho: ⁊ sicut in sanguine flegmatico qui generat᷑ in
epate frigido. Et qñ debilitat᷑ calor agens breui augmen
to ꝙ tūc non trahit calorē agentē a sua forma naturali cū
fit mala augmentatio in operatione mēbri sicut in stoma
cho generāte fumositatē ex cibis: ⁊ sicut in epate generāte
multā colerā. Sed qñ fit magnū augmentū in caliditate
vel frigiditate: ita ꝙ calor mēbri exeat a sua forma natu-
rali: tūc faciet mēbrū opationē ꝯtrariā opationi naturali
sicut stomachus q corrūpit cibos: ergo cause istarū egritu
dinū fiunt eque a mala ꝯplexione calida sicut frigida. Et
postꝙ̄ assignauim⁹ causam coēm oib⁹ mēbris volumus
reuerti ad locū vnde sepati fuim⁹ ⁊ assignare causas pro-
prie in epate. Et dicim⁹ q᷑ qñ accidit epati mala comple
xio calida parū excedēs sicut diximus tūc acqret multā ama
ritudinē. Sȝ qñ augmentabit᷑ hec mala cōplexio calida
ita ꝙ egrediat᷑ a sua forma naturali: tūc erit opatio ipsius
opatio nō naturalis: ⁊ ꝓueniet illa opatio solū a calore in
eo ꝙ ē calor: ⁊ nō in eo ꝙ talis calor: g q̄ proueniet ab isto
calore in eo ꝙ calor similiter inducet partem aqueā q̄ veniet
ad fumū: ⁊ faciet ex eo vētositatē ⁊ proueniet ex h timpa-
nitica ydrops aut simile: ⁊ si fuerit cā remotionis natura-
lis caloris egritudo calida: attribuet᷑ illa remotio egritu
dini calide: ⁊ si fuerit frigida attribuet᷑ frigide. Et ꝑpterea
multū laborāt medici ut dēt causam bene isti⁹ spēi eo ꝙ
eque fiunt a calore sicut a frigore. Et ꝑpterea hec spēs dif
ficilior est ceteris ad curandū. Sed cā acquirēdi malā com-
plexionē nāliter sunt cause calide materiales ⁊ nō mate-
riales. Et cā q̄ magis est ꝓpria in hac lesione est qñ cistis
fellis suā opationē nō facit: ⁊ hoc accidit aut ꝑpter opila
tionē que est in meatu q est inter cisti ⁊ epar: aut ꝑpter de
bilitatē virtutis attractiue in ipso cisti: aut ꝑpter opilatio
nē meat⁹ qui transit a cisti ad intestina: aut ꝑpter debilita
tē virtutis expulsiue q̄ est in ipso felle: ꝙ est q᷑ qñ clau-
dit᷑ ille meat⁹: tūc accidit eidē illud accidēs ꝙ aduenit ha
bēti clausa intestina h est: q᷑ est q᷑ nō petit cibū nec deside
rat. Et accidit h ꝑpterea q᷑ virt⁹ attractiua est in qđlibet
mēbro ꝑpt᷑ nutritiuā. Et virt⁹ nutritiua ꝯplet suas opa
tiōes ꝑpter q̄tuor has virtutes: ⁊ qñ ꝑuat᷑ vna istarū pri
uant᷑ oēs: ⁊ sic accidit epati propt᷑ fel. Et accidēs ꝙ dicit᷑
ycterícia fit ex necessitate propt᷑ vnā duarū rerū: aut propt᷑
priuationē opationis fellis: aut diminutionē: q᷑ tunc re
manet amaritudo pmixta sanguini: ⁊ virt⁹ expulsiua mit
tit eā ab oib⁹ mēbris: ⁊ expellit eā ad superficiē corporis
ꝑ modū curationis sicut expellūtur alie superfluitates: ⁊
hec spēs nō est timorosa: aut q᷑ epar: aut q᷑ mēbra acqsi-
uerūt malā cōplexionē calidissimā: sicut accidit qñ gene-
rāt᷑ apostema calida in eis: aut propt᷑ venena calida ebibi
ta: q᷑ tūc dñat᷑ multa quātitas colere in corpore ⁊ spergi
tur ad cutim. Et hoc manifestat᷑ propt᷑ quātitatē supfluā
⁊ malā qualitatē: ⁊ non ꝑ viam mundificationis: ⁊ pro-
pterea hec species est periculosa.

¶ De accidentib⁹ supuenientib⁹ virtuti discretiue epatis

q Uando debilitat᷑ virt⁹ discretiua in epate tūc de
bilitāt᷑ opationes ipsi⁹ ⁊ spergunt᷑ ꝑ totū corp⁹
humores hi cum sanguine ⁊ fiunt ꝑpter hoc mul
te egritudines sicut ydrops q̄ vocat᷑ asclites: ñ q᷑ hec vītus co
gnoscat aut separet aquositatē q̄ est in chilo: tūc spergit᷑ in
sanguine ⁊ natura pellit ipsā ad ꝯcauitatē vētris: ⁊ qdā
dicūt ꝙ nō expellit ad hūc locū nisi ꝑ venas vmbilici: ꝓ
pterea q᷑ iste vene ꝯtinuāt᷑ cū epate: ⁊ ꝑ istas exit supflui
tas aquosa q̄ est in embrione qñ est in corpore matricis.
Et aliqñ fit hoc accidēs ꝑpter debilitatē virtutis attracti-
ue que est in renib⁹: aut propt᷑ opilationē: aut propt᷑ stri-
cturā illi⁹ meat⁹. Et qñ debilitat᷑ virt⁹ retētiua in h mē-
bro est causa vt exeat sanguis ex eo crudus aut non coct⁹.

Et qñ virtus expulsiua erit ꝑmutata ad malū in hoc mēbro tūc reuertit̄ sanguis ad intestina ꝑ meatꝰ ꝑ quos cibꝰ transit ⁊ fiet fluxus sanguinis: ⁊ hoc est aut ꝓpter acumē sanguinis: aut ꝓpter malitiā cōplexionis. Qñ debilitat̄ aut priuat̄ operatio virtutis attractiue etiā ex hac ꝓuenit malꝰ fluxus. Et cā vniuersalis lesionis harū virtutū est ꝓpter egritudines appropriatas mēbris officialibꝰ aut ꝯsimilibus. Sed officialis est cā ꝑ accidens: qꝛ mediante egritudine cōplexionali que est appropriata ꝯsimilibus. Et iste due spēs egritudinis ledunt mēbrū duobꝰ modis: aut in eo ꝙ est in ipso mēbro: aut in eo ꝙ est in membro coīcante cū eo. Et ꝓpterea si aliquis q̄reret a nobis, in hunc modū postq̄ȝ vna rerū ꝑ quā ledunt̄ opationes mēbrorū est ꝑ coīcationē vel colligantiā: ⁊ cor est illud ꝙ dat calorē epati ꝑ quā facit suas operationes ledent̄ operationes epatis ꝓpter passiones cordis aut non. Respondemus qꝛ postq̄ȝ cor est dominās membrū suꝑ oīa ex toto īpossibile est ut in eo generent̄ egritudines sensibiles tales que possint ledere epar aut alia mēbra stāte homīe viuo: ⁊ si hoc accidit accidet ꝑ viā extraneitatis que fit in rebus naturalibꝰ. ⁊ h̄ fit valde raro. Sed maior pars egritudinū que fiunt in corde remanēte hoīe viuo ꝑ cōparationē fit ad membra insensibilia q̄uis nō sit impossibile ut cordi adueniat egritudines occulte ꝓpter malam complexionē. Et qñ sunt sensibiles lesiones opationū epatis tunc sunt fortissime sicut tu vides ꝙ ꝓpter paruū motū vel propter paruū remū aduenientē gubernatori magne nauis fit magnus motꝰ in parte priori nauis: sic etiā habet se quelibet dispositio cordis ad oīa membra principalia. Propterea qñ medicabimur epar nō debemus negligere cordis dispositionē imo ante oculos p̄ferendū vl' preponēdū. Et adhuc meliꝰ declarabimꝰ in ingenio sanitatis.

Tractatus de accidentibus superuenientibus digestiue venarum.

Accidentia que veniunt digestioni venarū sequunt̄ pro maiori parte egritudines epatis: sed habent egritudinē propriā eis hoc est fluxum sanguinis. Et in egritudinibꝰ fit h̄ ꝓpter fortitudinē virtutis expulsiue: ⁊ maxime in crisi laudabili. Sed illud qd̄ est accidens absolutū fit propter sanguinē mordicatiuū ⁊ acutum: ⁊ propterea dissoluit continuitatē orificiorū earū: aut propter subtilitatē ut egritudines q̄ dicit̄ claulor. Et sic tu vides ꝙ accidit in vtribus olei: aut accidit propter multitudinē sanguinis quā vene cōtinere non possunt: ⁊ aliquādo accidit propter debilitatē substantie venarū que preparate sunt scissioni: aut quia sunt subtiles nimis aut nimis dure. Et res q̄ scindūt venas cito finit multitudo sanguinis ⁊ res extrinsece sicut casus ⁊ ꝑcussio. Propter passiones horū membrorū ⁊ epatis multa accidunt accidentia in vijs vrinalibus. Et in libro signorum hoc declarabo.

De accidentibus superuenientibus virtuti nutritiue membrorum.

Sed accidentia que accidunt vltime digestioni q̄ est in membris sunt tria sicut in alijs. Aut quia priuat̄ opatio virtutis nutritiue in ipsa sicut fit in ethicis. Aut qꝛ diminuit̄ sicut accidit in macie appellata alchaul: aut permutat̄ sicut in lepra ⁊ morphea. Et causa horū accidentiū est aut propter malā cōplexionē ipsorū membrorū: aut propter coīcationē aliorū: sicut in lepra que fit propter duas res: aut propter debilitatē virtutis digestiue que est in mēbro: aut propter malā materiam eidē ab alio transmissam. Et malitia materie est aut propter seipsam: aut propter debilitatē epatis ⁊ venarum ⁊ causa morphee. Et cā morphee est pro maiori parte propter debilitatē virtutis discretiue epatis aut ꝓpter debilitatē attractiue in splen. Et aliquando accidit ꝓpter malā complexionē acquisitā in substantia membrorū: ⁊ aliqñ propter cibos. Et tu debes scire ꝙ quādo enumeramus causas istorū accidentiū ꝙ tunc nō dicimus res ꝯtrarias ad inuicē: aut ꝙ illorū ipsa etiā accidentia aliqñ non possunt esse simul: sed plures hec accidentia sunt ꝑ plures causas vna ⁊ posset etiā esse ut omnes adessent.

De accidentibus impedientibus digestionē cerebri

Et operatio virtutis degestiue in cerebro: aut diminuet̄ aut corrūpet̄. Et ab hoc ꝓuenit fluxꝰ vel cursus suꝑfluitatū nō coctarū a cerebro ꝑ nares et pallatū. Et hoc accidēs appellat̄ nasla. Et accidit a rebus frigidis extrinsecis. Et aliqñ fit ꝓpter res calidas, ⁊ volumus dicere ꝙ fiat a calidis. Et dicimꝰ ꝙ propterea ꝙ hec suꝑfluitas est nō cocta: dicimꝰ ꝙ cā efficiens hanc egritudinē est debilitas virtutis digestiue que est in cerebro propter malā cōplexionē dn̄antē ex frigiditate. Et h̄ bn̄ pōt assignari in reumatibꝰ ex cā frigida extrinseca. Sed reumata q̄ fiunt a causis calidis extrinsecis recipiunt ꝑscrutationē: qualiter fiant ꝑ viā debilitatis virtutis digestiue propterea dicimꝰ ꝙ debilitas virtutis digestiue hoc facit ꝑ accidēs: hoc est ꝓpter multā quātitatē materie ⁊ ipsiꝰ fluxū ꝓpterea qꝛ calor facit fluere res ꝯgelatas dissoluēdo eas. Insuꝑ attrahit cerebrū a toto corpore ad caput: ⁊ propter istā multā malā m̄ām que in cerebro colligit̄ ꝓuenit accidens p̄grauatū: quia refrigerabit̄ ⁊ virtꝰ digestiua īpediet̄ ⁊ fatigabit̄ ꝯtra cerebrū propter reparationē tāte quātitatis suꝑflue. Ista est cā quātitatiua propter quā debilitat̄ virtꝰ digestiua cerebri propter causas extrinsecas. Causa vero qualitatiua est ꝙ calor extraneus extrinsecꝰ habet per sui n̄ām refrigerare calorē intrinsecum: sicut sol refrigerat ignē. Et etiā alie cause sunt q̄ nō indigēt prolongatione sermonis. Et hec verba hn̄t locū in oībꝰ tribꝰ digestionibꝰ si vis eas ponere tm̄ tres: sicut fecit. G. aut q̄ttuor ꝯm dictū hoīs quā tu scis. s. Auicen. Sed mihi meliꝰ videt̄ ut in venis nō ponat̄ tertia digestio: propterea qꝛ sanguis in eis nō transit ad aliā formā sicut fit in stomacho epate: ⁊ alijs mēbris: qꝛ stomachus ꝯuertit cibū ad chilū: epar ad sanguinem: membra alia ꝯuertunt ad sperma albū. Sȝ vene non faciunt transire ad aliā formā quāuis nutriant̄ ex eo aliquo modo ex necessitate.

De accidentibus superuenientibus virtuti nutritiue cordis.

Deinceps volumꝰ enerrare de accidentibus superuenientibꝰ membro principij virtutis digestiue: ⁊ h' est cor. Et postea narrabimꝰ accidētia q̄ superueniunt membris spermatis ⁊ vrine: ⁊ postea erit cōpletus sermo accidētiū que suꝑueniūt v̄tuti nutritiue. Et dicimꝰ ꝙ accidētia que superueniunt cordi sunt sicut sincopis cardiaca ⁊ tremor: ⁊ vniuersaliter qñ exeūt virtutes pulsatiles a sua natura. Et horū cā aut est intrinseca aūt extrīseca. Extrinsece cause sunt accidentia aīe que calefaciūt cōplexionē cordis sicut ira ⁊ furor. Et cause propter quas occultat̄ interiꝰ calor sicut ex ira ⁊ his silibꝰ qꝛ qñ ꝓuocant̄ sue virtutes interiꝰ ⁊ calefit nimis: tūc fortificat̄ suus motꝰ pulsatiuꝰ: ut tēperet suā cōplexionē attrahēdo aerē ⁊ expellēdo exteriꝰ. Et cause extrinsece sunt mala cōplexio aut vt sit ī eo aut in mēbris sibi colligatis ⁊ aliqñ erit cōplexio cordis nō m̄alis sicut in febre ethica ⁊ qñq̄ȝ m̄alis qñ recipit sanguis q est in eo aliquā ꝑmutationē. Sed apostema nō pōt tollerare in sui suba: eo priꝰ ꝙ firmꝰ deficit. Et medici dicunt ꝙ pōt generari in ipsiꝰ pānículo: ⁊ si medicꝰ accelerat curam ipsius pōt curari ⁊ si nō morit̄. Et dicit G. ꝙ cor sustinet egritudinē m̄alē: videlicȝ quādā hūiditatē aquosam q̄ generat̄ in ipsiꝰ pāniculo: a qua ꝓuenit egritudo q̄ vocat̄ ronol: sonat liquefactio totiꝰ corporis. Et aliqū nascunt̄ suꝑ pannicule eminētie dure ⁊ vltra dico ꝙ nō est īpossibile ut suꝑ ipsū nō adueniat oīs mala cōplexio: excepto ut nō sit cū apostemate: aut nō vltimet̄: qꝛ qñ vltimebit̄ aut suꝑflue fiet sincopis aut simile. Et sincopis est reuocatio subita caloris naturalis ab omnibus partibus corporis ad cor: ita ꝙ membra regi non possunt: ⁊ hoc accidit aut propter paucitatem caloris: aut propter ipsius

nimiã dissolutionē: ⁊ propter alias causas. Et membra que leduntur propter ipsius cõmunicantiã sunt membra principalia. Et membrũ ꝙ maxime cũ eo cõmunicat ē os stomachi: ⁊ propterea nominatꝰ seguadi: q2 cor nominatꝰ slegat: ⁊ propter hoc seguadi dicitur paruũ cor. Et accidit sincopis propter dolorem stomaci plurics: ⁊ accidētia virtutũ pulsatiliuȝ ⁊ cause illoꝝ: ⁊ qd̄ põt cõprehendi ab eis melius est narrare in libro signoꝝ ⁊ ibi dicam.

¶ Capl'm de accidentibus splenis.

Iam diximꝰ ꝙ membra que seruiunt epati sunt saccus fellis: splen: ⁊ vesica: ⁊ renes. Et iam diximus accidentia que veniũt ꝓpter priuationē fellis operationis qñ diximꝰ accidentia epatis: ⁊ locuti fuimus de splene: ⁊ adhuc dicemꝰ de eodē. Quãdo corrũpitꝰ opatio virtutis attractiue splenis: tũc diffũditꝰ colera nigra cũ sanguine: ⁊ aliqñ expellit ipsam natura ad cutim: ⁊ fit morfea nigra: ⁊ vniuersaliter ꝓpter hoc accidens fiunt oēs egritudines melancolice. Et quãdo dominatꝰ sup̄flue ipsius virtus expulsiua: tunc infirmatꝰ stomachus: ita ꝙ aliquãdo ob hoc accidit fluxus melancolicꝰ. Et spleni adueniunt oēs species egritudinis ut cõplonalis officialis ⁊ cõmunis sicut in apostematibus. Et ꝓpterea q2 cibus ex quo nutritꝰ istud membrũ est grossus: ⁊ ut plurimum egritudines que in eo fiunt sunt grosse substãtie.

¶ De accidentibꝰ sup̄uenientibꝰ virtutibus renum.

Renes habent quinq3 virtutes sicut alia mēbra: ⁊ qñ priuatꝰ virtus discretiua que est in renibus: aut digestiua: aut retentiua: tunc funditꝰ sanguis in vrina: ꝓpterea q2 aquositas sanguinea que mittitꝰ eis ab epate ut nutriantꝰ: tunc ab eis ĩmutari non potest. Et qñ priuatꝰ eoꝝ virtus attractiua tũc fit ydropus yposarca: sicut dictũ est. Et qñ augmentabitꝰ multũ tunc fiet fluxus vrine cũ forti siti: ⁊ egritudo dr̄ dyabetica. Et qñ dominatꝰ virtus attractiua debilitatꝰ retentiua ⁊ digestiua eoꝝ oĩno: ⁊ ꝓpterea in hac egritudine erit vrina nõ cocta. Et cã huiꝰ accidentis est iteꝝ ꝓpter malã cõplexionē aut egritudinē officialē aut cõmunē: ⁊ conueniens est appropriare hanc egritudinē male cõplexioni calide ꝓpterea q2 tractatio fit ꝓpter cal'm. Et non est ĩpossibile attractiuaȝ augmentari ꝓpter debilitatē retentiue: ꝙ est q2 qñ debilitatꝰ retentiua nõ nutriuntꝰ renes ab aquositate cõueniēter ꝓpter paucã morã quã habet aquositas: ⁊ tunc conatꝰ virtus attractiua ad trahendũ plus q̃3 cõueniens sit: ⁊ ob hoc accidit ꝙ vrina parũ manet in vesica q̃3uis nõ sit plena. Virtus expulsiua ĩpeditꝰ in hijs mēbris ꝓpter opilationē que fit in hijs ex corporibus lapideis generatꝰ in humiditatibꝰ grossis cũ calore desiccatiuo ⁊ recipit duriciē sicut later ⁊ terra. Et maior pars istoꝝ fit in substãtia renũ: ⁊ nõ in cõcauitate: ⁊ hec egritudo noiatꝰ bascac.

¶ De accidentibꝰ impedientibꝰ opera vesice.

Virtus expulsiua impeditꝰ in vesica ꝓpter opilationē que fit in ea: sicut ex apostemate: aut humiditate grossa: aut a sanguine coagulato: aut a lapide et tunc constringitꝰ vrina: ⁊ aliqñ cõstringitꝰ vrina ꝓpter ĩpedimentũ virtutis expulsiue: ⁊ aliqñ fluit vrina ꝓpter dominationē virtutis expulsiue: ⁊ hoc accidit ꝓpter vlcerationē ipsius vesice que fit ꝓpter qualitatē mordificatiuã que est in ipsa vrina: ⁊ aliqñ accidit ꝙ vrina exit sine voluntate ⁊ sine dolore: ⁊ hoc accidit qñ paraliticatꝰ musculus qui est in collo vesice. Et de hoc loq̃mur qñ narrabimꝰ accidentia que accidũt virtuti volũtarie mobili. Et maior pars accidentiũ que adueniũt istis duobus membris deuenit vltimo ad vlcerationē: ⁊ in principio sui aduentꝰ nominatꝰ scabies que fit ꝓpter malã cõplexionē materialē ꝓpter malos humores qui sp̄erguntꝰ ad ipsaȝ. Et debet h̄ accidere ei eo ꝙ est via ⁊ receptaculũ sup̄fluitatum corporis ⁊ ypostasis ipsius.

¶ De accidentibus sup̄uenientibus mēbris generationis sicut vulue testiculis et mamillis.

Quando virtꝰ digestiua priuatꝰ in testiculis aut diminuitꝰ tunc nõ faciũt sperma aptũ ad generationē: ⁊ hoc accidit ab vna specieꝝ male cõplexionis. Quia qñ dñatꝰ multũ in calore ⁊ siccitate tunc cõburitur spma. Et siliter si dñatꝰ in frigiditate ⁊ siccitate aut humiditate ꝑ se: aut in frigiditate ꝑ se: nõ decoquitꝰ sperma: sed remanet subtile aqueũ. Et quedã ex istis cõplexionibus sunt tales a principio generationis: ⁊ non recipiunt correptionē: ⁊ q̃dã sunt ꝑ accidens ⁊ corriguntꝰ. Et qñq3 priuantꝰ operationes istoꝝ membroꝝ propter ap̄ata aut incisionē suspensorioꝝ suoꝝ: aut ꝓpter maliciã que in eis sup̄uenit in mensura: aut in passione sicut est in erniosis. Et hoc accidit ꝓpter largitateȝ neruoꝝ ad quos suspensi sunt testiculi ꝓpter humiditatē superfluã ⁊ relaxantꝰ illi nerui: ⁊ descendũt intestina ad bursaȝ testiũ. Et potest eē ut descendãt ad bursam ventositas aut aquositas. Et aliquãdo accidit hec egritudo ꝓpter rupturã q̃ aduenit huic foramini: ⁊ hec est deterior: ⁊ multe alie maneries inueniuntur in libris practicoꝝ. S3 virtꝰ expulsiua p̄uatꝰ ꝓpter opilationũ suoꝝ meatuũ aut ꝓpꝰ debilitatē aut lassitatē aut quia accidit in eius forma mala figura qñ induratur: ⁊ hoc accidit qñ lesa est corda q̃ substentat erectionē ipsius aut propter multam siccitatem aut quia ingrossata est ex appropriate simili lapidi.

¶ De accidentibus superuenietibꝰ operationibꝰ vulue.

Quoniã vulua fuit creata ꝓpter generationem: et quia est via sup̄fluitatũ secũde digestionis: ideo accidētia q̃ huic mēbro adueniunt istis operationibꝰ adaptantꝰ. Et in vulua sunt quatuor virtutes. s. attractiua: retentiua: digestiua: ⁊ expulsiua: sed loco digestiue debet poni conseruatiua: ⁊ h̄ est conueniens: q2 ꝓpria virtus est ꝯseruatio embrionis. Sed opatio virtutis discretiue nõ est manifesta in ipsa: q2 nõ est credendũ ut nutriatꝰ ex eo qd̄ colligitꝰ in ipsa. Et q̃3uis hic cadat magnuȝ dubiũ: h̄ non soluetꝰ: sed hoc relinquetꝰ libro de aĩalibus. Sed attractiua ⁊ retentiua ⁊ expulsiua sunt manifeste in ipsa. Et ꝓpterea volumus narrare accidentia que sup̄ueniunt vnicuiq3 eaꝝ. Et dicimꝰ ꝙ qñ debilitatꝰ vel p̄uatꝰ virtus ꝯseruatiua quã diximus esse ꝓpriã sibi virtuteȝ tũc minuetꝰ aut priuabitꝰ ꝯceptio: ⁊ hoc accidet aut ꝓpter malã cõplexionē materialē aut nõ materialē. Et que est nõ materialis quedã est a principio generatiõis: ⁊ illa nominatꝰ sterilitas: ⁊ q̃dã est q̃ est ꝑ accidens. Et quidã dixerunt ꝙ hoc fit ꝓpter dispositionē corporꝝ celestiũ. Sed h̄ ego nõ video nec affirmo. Sed via q̃ ledunt iste complexiones sperma in vulua est eadē cũ illa qua mala complexio testiculoꝝ ledit sperma in eis: ꝙ est q2 qñ ista mēbra erũt calida ⁊ sicca: tũc cõburetꝰ in eis sperma: ⁊ qñ erũt frigida tunc infrigidabitꝰ ⁊ fiet aquosuȝ cursile. Et qñ impeditꝰ virtꝰ retentiua matricis aut debilitatꝰ: tunc erit causa abortiendi. Et cã impedięti illiꝰ virtutis est humiditas lubricatiua pro maiori p̄te. Et qñ debilitatꝰ virtꝰ expulsiua illiꝰ habebit difficilē partũ: queãdmodũ superfluitas expulsiue est cã abortionis. Et qñ virtꝰ attractiua diuiditꝰ aut priuatꝰ in ipsa est cã diminutionis aut priuationis ꝯceptus. Et aliqñ leduntꝰ oēs iste opõnes in vulua propter apostema ꝙ fit in ea: aut ꝓpter egritudinē q̃ suffocatio matricis appellatꝰ. Et ista egritudo nõ ledit solũ operationes matricis: sed etiã opationes mēbroꝝ totiꝰ corporis: eo ꝙ hec egritudo fit in h̄ mēbro ex humore simili veneno: ⁊ facit fumũ q resistit ꝓpter malã suã formaȝ calori naturali: sicut faciũt venena: ⁊ fit ab hoc priuatio omniũ operationē vite: ⁊ fere cor pulsatione priuatꝰ. Propterea q2 hoc accidens accidit ut plurimũ mulieribꝰ que remote sunt a coitu: opinatur ad ꝙ putrefactio qui hoc accidens mouet collecta in eis fit ꝓpter corruptionē spermatis: ꝓpterea q2 illaꝝ sperma preparatũ est illi corruptioni. Et ego dico ꝙ nõ est ĩpossibile ut generetꝰ in alijs corporibꝰ: ⁊ eoꝝ suba vnꝰ est humor silis veneno: ⁊ maxime in hoc mēbro: eo ꝙ locꝰ est ⁊ receptaculũ sup̄fluitatũ corporis q̃

ꝑparate sūt recipe correptionē: aliqñ incarcerantur
ita ꝙ nō recipiunt correptōnez. ⁊ sanatōnez: ⁊ si ceci-
derit ad manꝰ ꝑfecti medici recipiet sanationez.
Et huic mēbro accidūt egritudīes pōnis ita ꝙ priuāt
ab eo oēs sue opōes: q2 paliticat aut egredit de loco
suo aut suspēdit: ⁊ aliqñ ē cā istiꝰ egritudinis saltꝰ aut
ꝑcussio ⁊ aliqñ ē hūiditas lubricatiua. Et ex rebꝰ q̄ re-
sistūt matricis nature vt nō cōcipiat ē egritudo noia
ta mola. ⁊ ista egritudo fit ꝑꝑ defectū virtutis i forma
tiue i spmate ⁊ hoc accidit aut ꝓpter corruptionē mē
bri: aut ꝓpter corruptionē materie. Et tūc generat i
vulua quodā frustrū simile frustro carnis: ⁊ vēter mu
lieris similat vētri ꝑgnantis dōec abortit ⁊ alqñ acci-
dit vt nā ipsā digerat ⁊ ꝯuertat ipsaz in hūiditatē aut
vētositatē. Sz accidētia q̄ adueniūt sāguini mēstruo
sūt eadē accidētia q̄ accidūt digōni venaꝝ. ⁊ ꝑꝑea su-
ꝑfluitas fluxꝰ sāguinis fit ꝑ vnā duaꝝ rerū aut ꝑꝑ dbi
litatē virtutis retētiue i vēis sūt ꝑꝑ augm̄tū expulsiuā
aut ꝑꝑ ābo sil. Sz defectꝰ vtutis retēt n ī ꝓuēit ab vna
ex spēbꝰ mal ꝯplonis. ⁊ augm̄tū virtutis expulsiue fit
aut ꝓpter mordicationē humoꝝ aut ꝑꝑ q̄titatē eorū
Et cāe ꝯstrictōis sāguinis sūt opposite cāis supradic
tis saluo ꝙ ex rebus vna que debilitat: virtutē expul
siuā: aut ipsā priuat esse opilatōnes q̄ fiunt i venis ꝓ-
pter grossiciē sanguis. aut ꝓpter suā viscositatez. Et
tēpus naturalis purgatōis mēstrui breue est vniꝰ di
ei. ⁊ longū est. v. dierū. Et tempꝰ breue interpolatio
nis mēstrualis est. xx. dierū longuz est. xxx. dierū. Et
aliqñ adueniūt accidētia virtutis expulsiue vni mē-
bro solū ⁊ aliqñ toti corpori. ⁊ que aduēiūt toti corpo
ri sunt sicut. tremor. rigor. aliqñ res similes. Et acci
dentia q̄ adueniūt vni membro soli sūt sicut tussis
pulmoni: ⁊ sternutatio cerebro ⁊ ossitatōnes ori ⁊ ruc
tus ⁊ singulatꝰ stō. Et nos narrabimꝰ cām vniuscuiusqꝫ istoꝝ: ⁊ nos ñ appropriamꝰ hec accidētia aīe
nutritiue nisi ꝓpterea ꝙ nō sūt volūtaria: q̄uis volū
tas hēat in aliquibus eaꝝ aliq̄ꝫ inuētionē. Et dici
mus ꝙ tremor ⁊ rigor sūt motꝰ virtutis expulsiue i mu
sculo ꝑꝑ expulsionē hūoris ledētis caliditate sua vl fri
giditate. Et ꝙ ita sit nobis ostēditur q2 tales trēores
adueniūt corpori ꝑꝑ res extrīsecas sicut si subito suꝑ
corpꝰ spgat aq̄ calidissima: q2 ex hac ꝓuenit rigor. Et
aliqñ accidet orripilatio aut tremor, ⁊ hoc accidet ꝑꝑ
aerē frigidū ⁊ aquā frāz. ⁊ cū iste cāe erūt debiles tūc
fiet rigor ⁊ i maiori ꝑte tūc accidet i febribꝰ. ⁊ qñ erūt
fortes tūc accidet tremor. ⁊ tñ nō pōt fieri tremor ni
si ꝑcedat rigor. ⁊ maxie q fiunt ꝑꝑ hu. calidos in febri
bus Sed qui fit ex humiditate frigidis flegmaticis
aliqñ accidit sicut dicit tremor absqꝫ putredie. ⁊ h ac
cidit solū in spēbꝰ vitrei flegmatis. Et medici dicūt
ꝙ ille qui fit ab hu. calidis est fortior: q2 hu. ē magis
mordicatiuus: ⁊ qui fit a frigore ē minꝰ mordicatiuꝰ
Et nos videmꝰ q2 fit ꝯrium huiusmōi ⁊ i rebꝰ extrin
secis q2 aer frigidꝰ dat hoc accidēs vehemēter: ⁊ aer
cals nihil. Sed oripilationē bene facit. ꝓpterea di-
cit ꝙ fortis tremoris causa est cōclusio caloris natu
ralis i ꝑtibꝰ ītrinsecis. ⁊ ifrigidatio mēbroꝝ exterioꝝ
q2 tūc mouet natura ad expellēduz illud quod ē suuz
contrariū siue calidū siue frigidū: sed frigidū ē plꝰ cō
trariuz Sed tremor q fit in hora mortis ē motꝰ virtu
tis expulsiue ꝑꝑ impotētiaz substentādi mēbra. ⁊ ꝑꝑ
ea extiguit calor intrinsecus ⁊ ex toto resoluit. ⁊ simi
lat ille motꝰ motui qui nō hz principiū nec finez nec
cāz sz solū defectū: sicut videt in motu flāme cande-
le: ⁊ in casuolioꝝ arborū ꝑꝑ ꝯsūptōem Et propterea
qñ aduēit aliquid nature ab extrīseco ꝙ sit mortifeꝝ
ipsa expellit tūc corporis suꝑfluitates ꝓpter terrorez
sicut accidit illis q decapitant. Sed tussis est motꝰ
virtutis expulsiue in pulmone ꝑꝑ expulsionē reꝝ que
qui egredit secū ⁊ ꝓpt adiutoriū pectoris. Et ob hoc

pz ꝙ virtus volūtaria habeat aliq̄ꝫ inuētionē in hac
re: q̄uis natura ipsa violētiaz iferat Et effi. cā tussis
est vna ex speciebꝰ ꝯplexionis male materialis vel
ñ materialis. Sed materialis fit ꝓpter hu. q stillat a
cerebro sicut accidit a reumatibꝰ aut a re q̄ ꝓuenit a
pectore ad pulmonē: aut a spōdilibꝰ sicut ꝓpter aposte
mata q̄ sūt in ipso pectore: aut ꝓpter rē que generat
in ipo pulmone: sicut apostemata aut vlcerationes
aut ꝓpter sāguinē q egredit ab eo ⁊ exit sāguis ab eo
ꝓpter venā fixā i eo. Et hoc est periculosū. ⁊ aliquan
do exit sāguis a pulmōe per viā resudatōis eo ꝙ istō
mēbrū est vaporosū: ⁊ aliquādo currit sāguis ad pul-
monē aperiētibꝰ pectoris. Et medici dixerūt ꝙ cui-
dā homini accidit fortissima tussis. ⁊ cū tussi ꝓiecit
vnū lapidē. ⁊ incōtinēti fuit inde liberatꝰ. Et ad hoc
dicūt ꝙ hec vna spēs tussis q̄ fit ꝓpter mucillagines
que nascunt i pulmone. Et alie res extrinsece mouēt
tussiz sicut puluis ⁊ fumꝰ. ⁊ lana spinaꝝ q̄ dicit lana
canina halicalcalbꝰ. Et etiā ꝯplexōes ñ materiales
mouēt hoc accidēs. Saluo ꝙ virtꝰ expulsiua nō est
nata laborare ꝓ illis sicut ꝓ materialibꝰ: sed mouet
hoc motu ꝑ accidēs. Et ꝓpterea q2 illud ꝙ querit
a pulmone est vt moueat ad expellendū illud ꝙ ipsi
nocet cōcessa fuit ei a natura bona virtꝰ sētiendi. Et
quādo sentit rez ledentē tāgendo ipsū tūc mouet vir
tꝰ expulsiua que est i illo. Et sicut mouet pulmo ad h
ꝓpter ꝯplexionē materialē. sic etiā mouet ꝓpter cō-
pulsionē ñ materialē: q2 ñ hz a sui natura facere nisi h
q2 res que fiūt a natura fit duobꝰ modis: aut necessi
tate: aut iuuamēto. Sz accidit tñ raro vt hoc accidēs
fiat a rebꝰ extrīsecis que nō sequunt viaz nature sicut
dictuz est: q2 vnus homo habebat fortissimaz tussiz
vnꝰ medicꝰ ex experimētalibꝰ ꝑcepit ei vt clauderet
os ⁊ incōtinenti fuit liberatus ⁊ in alio ꝑcepit vt strin
geretur collū ⁊ fecit ⁊ liberatus fuit. Et quādoqꝫ ac-
cidit tussis ꝓpter ꝯpressionez que fit pulmōi ab alijs
membris: sicut fit in apostemate epatis aut propter
nimiaz vel superfluā sacietatez. Et sternutatio est
motus virtutis expulsiue in cerebro ꝓpter mundifi-
cationez suꝑfluitatū que fiunt in eo. ꝑꝑ hoc aliqñ mū
dificant superfluitates corporis ⁊ pectoris ⁊ pulmo
nis ⁊ aliqñ ex sternutatione expellunt alique ex super
fluitatibꝰ que sūt in ore stoi. ⁊ ꝓpterea fortis sternuta
tio aliqñ mouet vomitū: ⁊ hūc motū aliqñ facit virtꝰ
expulsiua quando humor sui qualitate mordet meatꝰ
narium propter hoc res apposite naribus acute ꝓuo
cant sternutationez. Et si tu quereres si hec super
fluitas ꝓuēit a cellulis cerebri ad nares ⁊ mouet ster
nutationē. Respodemus q2 hoc raro cōtingere pōt.
Et ructus propter expulsionē fit ventositatis que ē
in stomaco a virtute expulsiua. Et alices fiūt pro-
pter motum virtutis expulsiue in membris propter
expulsionem superfluitatis fumose que est in mem-
bris Similiter ositatio ⁊ extēsio musculorum man
dibularum propter expulsionez superfluitatū fumo
sarū. Ista sunt accidentia que superueniūt opera-
tionibꝰ virtutis nutritiue ⁊ illis que appropriant ei.

Capitulum virtutis sensibilis.

Einde volumus narrare accidentia que su
perueniunt virtuti sensibili. Et a simpli
ciori incipiemus et virtus sensibili. Et
dicimus ꝙ q̄uis virtus sēsibilis princeps commu
nis sensibilitatis sit in corde vt dictum est: nō tamē
completur eius operatio manifeste nisi in cerebro
nucha ⁊ neruo. Et ꝓpterea hec membra que dicta
sunt frigide complexionis ⁊ humide sbe: ⁊ sunt possi
bilia: nec est eorum dominatio sicut dominatio cor
dis sit vt maior pars accidentiuz que superueniunt
operationibus sensibilibus sunt a parte cerebri nu-
che ⁊ nerui. Sed cordi non potest accidere egritu

do propter quam proueniat priuatio harum virtu-
tū eo ꝙ mors accedit ꝗuis ñ sit impossibilis nisi ac
cidat ipsi a corde aliqua debilitatis diminutio: ⁊ cōue
nit hoc ꝙ si incidatᷣ vena ex magnis arterijs alicui
ex mēbris diminuitᷣ sensibilitas illiꝰ mēbri. Et ad h
videmꝰ ꝙ priuatᷣ sensus ⁊ motus qñ sincopizat ⁊ fit
magnꝰ tremor qñ homo multū timet. Et nos ñ faci
mꝰ demōstrationē istiꝰ sicut facit. G. de incisiōe ner-
ui ꝗuis declaratū sit ꝙ cor hēt inuentionē in opatōi
bus harꝫ virtutū. Et adducimꝰ ꝓbationē a loco ef
fendi ꝓ melioratione ꝓbatiōis: ⁊ qꝛ ita ē dixerūt me
dici ꝙ cāe aduentꝰ accidentiū sup has virtutes dūt
ꝙ sūt a cerebro: nucha ⁊ neruo. Et tñ cū tu curas ista
mēbra caue ne obliuiscaris curā cordis: sicut dictū ē
in libro sanitatis. Deinde volumꝰ narrare accidētia
que accidūt sēsui: tactꝰ. ⁊ postea dabimꝰ eorꝫ cās. Et
dicimꝰ ꝙ hec virtꝰ est de genere virtutū passiuarꝫ qꝛ
illa patitᷣ a quattuor qualitatibꝰ q̄ dominantᷣ ī ea. Ip
siꝰ accidētia tot sūt quot sūt accidētia aliarꝫ virtutū:
hoc est qꝛ corrumpitᷣ penitꝰ: sicut in membro para-
litico. aut diminuitᷣ sicut in stupore: aut ꝑmutatᷣ ī ma
lā qualitatē sicut est ī sēsu doloris. Sed ꝑuatio sē-
sus ī toto corpore est mors de necessitate: sed priua-
tio ī vno mēbro ⁊ diminutio ī toto corpore possibilis
est. Et cē que faciūt hec accidētia sūt de necessita-
te mala ꝯplexio materialis ⁊ nō materialis: ⁊ mala
cōplexio q̄ ipsa facit est in cerebro: nucha: aut neruo.
Et ē perscrutādū si hec accidētia fiūt ab oībꝰ spēbus
male cōplexionis: aut a pte earꝫ. Et dicimꝰ ꝙ quedā
istorꝫ mēbrorꝫ sūt frigida ⁊ sicca: sicut nerui: ⁊ quedā
frigida ⁊ hūida: sicut cerebrū ⁊ nucha ⁊ qꝛ ita est ista
mēbra patiūtur a frigiditate: aut a frigiditate ⁊ hūi-
ditate vt plus: ⁊ ꝓpterea sūt cāe istorꝫ accidentiū iste
due res. Sꝫ ꝙ mala ꝯplexio calida hoc faciat nō est
possibile qꝛ iā declaratū ē ꝙ operatio alicuiꝰ mēbri
nō ꝯpletᷣ nisi ꝑꝑ calorē mēsuratū ⁊ tēpatū ⁊ non dicitᷣ
ex qua qualitate exeat tempantia: ⁊ si accidit est de
raro ꝯtingētibꝰ. Nec ēt ē ipossibile vt hoc accidat ꝓ
pter siccitatē: qꝛ nos videmꝰ decrepitos q valde pa
rū sentiūt. sed si ꝓuenit a siccitate remotū est vt fiat
subito. Et postq̄ qualitas iq̄tū est frigida ē cā horū
accidētiū ꝓ maiori pte exñte ꝯiūcta cū hūiditate aut
ñ ꝯiūcta. ꝗuis humiditas sit ꝑparata ad hoc agēduꝫ
eo ꝙ facit relaxationē. ꝓpterea qñ est ꝯposita cū cali-
ditate remotū est vt fiat hoc accidēs. sed nō dicimꝰ
ꝙ ipossibile. Sed difficile est inuenire ꝯplexionē ma
terialē solū hūidā nisi sit ꝯiūcta cū caliditate aut frigi
ditate qꝛ ꝙ facit hoc nō est nisi hūor extra naturā. Et
humor nō est nisi aut frigidꝰ ⁊ hu. aut frigidꝰ ⁊ sic. aut
calidꝰ ⁊ humdꝰ vel callidꝰ ⁊ siccus. Et postq̄ dictū ē
spēs cōplōnis ꝓ maiori pte est cā huiusmōi acciden-
tis dicendū est quomodo accidūt sup has opōnes. Et
dicimꝰ ꝙ hec mala ꝯplectio quādo fit in cerebro seq
tur ex ea diminutio sensibilitatis in toto corpore. Sꝫ
qñ fit in cerebro fit ī ipso primo ⁊ substātialitᷣ. aut fit ꝓ
pter cōmunicationē quā hꝫ cū ore stomaci. ⁊ qñ fit in
vno latere cerebri: fit ī latere corporis h accidēs. Et
similiter qñ generatᷣ aliqs malꝰ humor dominās in
aliquo neruo. tūc ꝑuatᷣ aut dīnuitᷣ sensus illiꝰ membri
cuiꝰ ꝓpriꝰ ē ille neruꝰ. Et humor q pōt generare ner
uo illud facit hoc duobꝰ mōis vno fit ab hūore a quo
nutritᷣ neruꝰ ipse ⁊ tandē paulatiꝫ nutrietᷣ donec ac-
qret malignā cōplexionē. Alio vt nō ipsū hūor ī ner-
uo. sed infusus in hūore ipsū circūdante. Et aliqñ ac
cidit hoc accidēs neruo ꝑforato ꝓpter opilationeꝫ: ⁊
opilatio fit aut ꝑꝑ apostema: aut ꝑꝑ hu. grossum aut
ꝓpter ꝯpssionē. Et ꝗuis hec egritudo sit morbꝰ offi
cialis: tñ etiā ē ꝯsimilis: qꝛ post apostema ⁊ grossiciē
humorꝫ: ⁊ ꝯpssionē sequitur mala ꝯplexio. Et qñ iste
cāe priuationis in vno mēbro ipsiꝰ sensus. aut in plu

ribus aut in toto corpore ⁊ cū cāe iste sūt debiles sūt
cāe diminutōis sensus. Sꝫ qñ ꝑmutatᷣ ad malum
hoc est vt sit mala sēsibilitatis q̄ nominatᷣ dolor ꝓue-
nit a mala ꝯplexiōe calida aut frigida materiali. aut
ñ materiali. Et dolor fit qñ nō dñatur hec mala ꝯple
xio sup totū mēbrꝫ. ⁊ illa cōplexio nomiatᷣ a medicis
mala cōplexio tūc ñ sētit ipsā. aut sentit stupidū. Et cā
huiusmōi quare mēbrū nō sentit ipsā aut sētit stupidū
Et causa huius quare mēbrū nō sētit ipsaꝫ aut sētit
stupidū nō est nisi ꝓpter cōplexionē suā naturalē. Et
quādo fiet ī pte ipsiꝰ mala ꝯplexio extra naturā sētit
ipsā ꝑ remediū bone cōplexiōis. Et quādo bona cō-
plexio erit ꝑ mutata tota: tūc nō sentit dolorē: qꝛ ñ erit
cum eo cā sentiēs: ⁊ erit membrꝫ sicut mortuū. Et
quelꝫ qualitatū passiuarꝫ pōt dare accidēs hoc mem
bro. ꝓpterea qꝛ iste qualitates ꝓ maiori parte habēt
plus pati q̄ agere: sicut caliditas ⁊ frigiditas plꝰ ha-
bēt agere q̄ pati. Et solutio cōtinuitatis nō ē cau-
sa doloris sicut dicit: G. sed solo cōtinuitatis est cau
sa cōplexionis q̄ facit dolorē: ꝙ ē qꝛ cōplexio cōtinui
tatis est cū malo motu: ⁊ cōueniēs est vt talē motuꝫ
sequatᷣ mala ꝯplexio. Nec sūt etiā cause doloris due
res simul. vꝫ solutio cōtinuitatis ⁊ caliditas ⁊ frigidi
tas sicut dicit exhortāter auicēna: ꝙ est. qꝛ declaratū
est iam ī libro de aīa ꝙ iste sensus sētit post sensꝰ oēs.
s. quattuor qualitates hoc ē ca. frigidū sic. ⁊ hu. ergo
dolores nō fiēt nisi sentiētur ab eo sensu scilꝫ qñ mul
tū supabūt sua ꝓpria sensata sicut accidit alijs sēsibus
Similiter qꝛ oculꝰ nō dolet ꝓpter supfluitatē colorū
qñ exeūt viaꝫ tēperatā vel mediā ⁊ sic ligua cū sapo-
ribꝰ: auditꝰ cū sonnijs: ⁊ odoratꝰ cū odoribꝰ. Et si ac
cideret huic sensui tactus dolor ꝓpter solutionē con
tinuitatis tūc esset suū ꝓpriū sēsatū substantialiter so
lutio cōtinuitatis solū. Et sicut oculꝰ dolet ꝑꝑ supflui
tatē calorꝫ: ꝓpterea qꝛ suū sēsatū est de genere calorū
⁊ nō res que sit ꝯria calori. Sed solutio cōtinuitatis
est ꝓpter quā accidūt qualitates supflue. ⁊ aīa sēsibi-
lis nō est nisi ad qualitates. Et. G. etiā hoc cōfitetur
quando dicit ꝙ vola manꝰ nō fuit facta in fine tēpe
rātie: nisi ad apphēdēdū ꝯria. Et ad hoc apparꝫ ꝙ su
pfluitas ꝯtrariorū est causa doloris qui fit ī sēsu eo ꝙ
parū ⁊ multū de necessitate sūt sub eodem genere.
Et delectatio que ē ꝯria dolori nō est nisi cōphensio
sensati tempati ⁊ similiū sicut delectatᷣ sensus tactus
ex aqua calida: ⁊ visus ex coloribus viridibꝰ: ⁊ gustꝰ
ex saporibꝰ dulcibꝰ ⁊ auditꝰ extraneis vocibꝰ: ⁊ odo
ratꝰ ex odoribus aromaticis: ⁊ quasdā delectatiōes
precedit molestatio: ⁊ ille sunt delectabilis nature
⁊ quedam absq̄ molestatione precedente. Dolorū
qdā fiūt ī toto corpe ⁊ qdā fiūt ī vno mēbro sicut dolo
res q fiūt ī stō vl'epē: vel capite: vel itestinis. Et nos
loquemur de māifestioribꝰ ⁊ dicemus eorū causas.
Et dicimus ꝙ dolores q fiunt in capite qui nominā
tur ī arabico soda cāe eorum sunt absq̄ dubio aut ex
mala complexione calida eorum aut frigida: sūt aut
materiales aut non materiales. ⁊ hec male comple
xio potest fieri primo in substātia cerebri: ⁊ aliquan-
do fit propter comunicationē alterius membri sicut
propter stomacum. Et horum quidam sunt qui per-
seuerant longo tempore sicut dolor oui ⁊ fiunt essen
tialiter: ⁊ hoc fit propter malos hu. qui generantur
in cerebro successiue ⁊ sic permutatur sua comple-
xio ad malum ad generandum hec semper: ⁊ per eā
dem viam currunt oēs egritudines cronice qꝛ ille ꝑ
mutant complexioneꝫ in membris: ⁊ acquirunt di
spositionem generandi malos hu. Unde earum cu
ratio est dificilis aut impossibilis: sicut est dolor emi
granee. Et materia ex qua fiunt alique huiusmodi e
gritudinis species: aliquando est in sanguine arteri
ali: ⁊ conuēit hoc qꝛ curatur egritudo quādo incidit

arteria. Et hec egritudo fit propter duas malas comple-
xiones: videlicet calidā ⁊ fri. sed non est non materialis:
q2 illa que non est materialis non longo tempore durat
Et mēbra ꝯsueta dolorosa sunt intestina ⁊ stomacꝰ: ⁊ hꝫ
accidit pp digōnē q̄ ē in eis manifesta mltū q2 errāt sepe
Et cause que faciunt dolorem in ipsis aut sunt cibi ven-
tosi: aut humores grossi aut melācolici: ⁊ dolor qui proue-
nit ab eis est multū ⁊ fortis cronicus: ⁊ aliquādo fiunt for
tes propter humorē colericū. Sed humores a quibꝰ pro
cedūt dolores cronici ī intestinis sunt aut humores grossi
frigidi: sicut flama vitreū: ⁊ eorū similes ⁊ hu. calidi. Sed
dolores qui continent totū corpus sunt illi qui dicuntur
labores: ⁊ sunt triū specierū ſm medicos: vnus dicitur vl
ceratiuꝰ alter extensiuꝰ: ⁊ alter apostemosus. Et quidē isto
rū fiunt a rebus extrinsecis vel intrinsecis: ⁊ quidā ab ex
trinsecis: ⁊ vlceratiuꝰ fit penitꝰ propter humores: ⁊ fit pro
pter multū motū fit propterea quia dissoluūtur ex corpore
humiditates propter ipsum motū: ⁊ illud accidit propter
cām humoris materialis qui est in corpore male qualita-
tis. Sed alie due species laxitudinis sunt vna: nisi quia
diuersificantᷣ ſm magis ⁊ minus: quia quando superfluit
dolor extensiuꝰ fit apostemosus. Et cause que similiter fa
cit hos duos dolores est humor aut motus magne laxitu
dinis: ⁊ ille qui fit propter humores fit necessario proptᷣ
multitudinē humoꝝ: ⁊ sint distemperati in qualitate aut
non. Et multitudo humorū attribuitᷣ duabus rebꝰ aut
vt sit multitudo per accidens: hoc est propter defectū virtu
tis: aut vt sit multitudo per se aut propter ambo. Et mul
titudo humorū quātitatiua cū sanitate virtutis nomina
tur replō ſm virtutē: ꝙ est q2 virtutes īpediuntᷣ ꝑ maio
ri parte ꝑpter quātitatē ⁊ qualitatē scōm illo impedimen
to necessario cōiungitᷣ malicia qualitatis: ⁊ illi pls appro
priatur. Et aliquando fiunt isti dolores propter malam
cōplexionē calidā aut frigidā sine materia. Et generaliter
accidit dolores in corpore causa apostematū accidētiū cau
sa grossorū humoꝝ. Et propterea quia sensus qui dicitur
desideriū est propriꝰ oris stomachi videnda sunt acciden-
tia que eidē superueniūt. Et dicimꝰ ꝙ accidentiā superue
niunt huic operationi ſm ꝙ accidunt alijs: aut q2 permu
tatᷣ: aut diminuitur aut corrumpitur. Et accidētia dimi
nutionis sunt sicut accidentia corruptionis: ⁊ illud ꝙ cor
rumpit apetitū aut diminutū est de necessitate vna ex spe
ciebꝰ male cōplexionis nō materialis aut materialis: que
fit primo in mēbro paciente aut per cōmunicationē quaꝫ
habet cū aliquo mēbro. Et ꝯplexio que fit in mēbro qua
lis dicitur operatio ista est calor extra naturam. Sed qui
dam opinantᷣ ꝙ frigiditas est cā magis propinqua dan
di appetitū q̄ȝ auferēdi ꝑpter eo q2 hec operatio que est in
hoc mēbro iuuatᷣ ⁊ completur propter frigiditatē ⁊ acetosi
tatē que ei transmittitur a splene. Sed quādo hec frigidi
tas vltimatᷣ est causa priuatiōis istius operationis. Nec
est dicendū ꝙ acetositas inquātū ast frigida adminiculatᷣ
huic operationi: sed inquātū est acetositas est causa stimu
lans ad bonū. Et similiter quando dominabuntur humi
ditas ⁊ siccitas impedient hanc operationē: ꝙ est q2 nullū
mēbrū agit ⁊ patitur naturaliter nisi propter complexionē
temperatā in quattuor qualitatibꝰ. Sed lesio que fit pro-
pter colligātiā cū alio membro est sicut mala cōplexio que
prouenit a cerebro propter neruū colligātē vtrūqꝫ. Et ali
quando accidit hoc propter repletionē corporis ex multis
superfluitatibꝰ: ⁊ propter hoc nō indigent mēbra cibo: ꝙ
est quia apetitus nō fit nisi quando dissoluuntᷣ ex nostris
corporibꝰ res que debent restaurari per simile: ⁊ non est cō
tra. G. vt fit vna causa sensus istius mēbri ꝙ mēbra qn̄
carent nutrimento: trahūt ab epate ⁊ epar ab ore stomachi
⁊ tunc fit desideriū in os stomachi: ⁊ nititur restaurare il-
lud quod dissolutū est ab eo ⁊ alijs mēbris. Et motus at
tractionis in stomacho per modū appetitus est cōtrarius
motui attractionis qui fit per modū nutrimenti solum: ꝙ
est quia ille qui fit per modū nutrimenti est attractio oris
stomachi ab epate. Sed attractio a qua prouenit motus
desiderij in stomacho est attractio epatis ab ore stomachi.
Et nos non sumus locuti de hoc nisi quia vnicuiqꝫ mem
bro necesse est vt restauretur per simile: ꝙ ab eo dissoluitur
⁊ tamē nullū ex alijs mēbris sentit euōnē rei que disso̍lui
tur ab eo ⁊ si ita est nullū mēbruꝫ sentit euōnē hāc nisi ꝑ hꝫ
membrū. Et est eorum seruiens in hoc. Aut potest dici ꝙ
dissolutio que fit in ipso quasi colligata dissolutioni alioꝝ
membrorū in eo ꝙ est mēbrum eorū ⁊ ipsa habent trahe-
re ab eo. Sed propterea quia fortificatur desideriuꝫ huius
membri quando dissoluūtur a membris humores ⁊ debi
litatur: quando non dissoluuntur apparet ꝙ hoc fit: prop
terea quia inter ipsuꝫ ⁊ alia membra fit similitudo: ⁊ socie
tas substantialiter ⁊ non per accidēs. Et est hoc membrū
quasi fit species omniū membrorū quo ipsa debent sentire
hanc resolutionē. Sicut nos videmus ꝙ membra sentiūt
per neruū etiā in locis que nō sunt neruosa: ⁊ sicut discer-
nit lingua cibos conuenientes ab inconuenientibus toti
corpori. Et propterea quia sensus istiꝰ membri ⁊ deside-
rium istius est substantie calide ⁊ sicce sicut est cibus vel fri
gide ⁊ hu. sicut est aqua: fuit necessariū vt venirent accidē
tia istis duabꝰ speciebꝰ: ⁊ iam diximꝰ causas corruptiōis
⁊ diminutionis appetitus calidi ⁊ sicci. Sꝫ causa corrup
tionis fri. ⁊ hu. fit propter hanc cōplexionem in eo exube
ranteꝫ: propterea dicunt medici ꝙ corruptio appetitus ci-
bi fit per calidū ⁊ siccū superfluēs in membro. Et corrup
tio appetitus potꝰ est per frigidū ⁊ hu. exuberans in ipso
⁊ vniuersaliter hoc non fit propter malam cōplexionē fri-
gidam ⁊ hu. aut frigidam soluꝫ: quia difficile est ymagina
ri ꝙ hoc fiat propter malā complexionē ca. ⁊ sic. Saluo ꝙ
opinatur ꝙ ab hoc etiā venire possit in fine febriū arden-
tiū quādo appropinquantur morti. Sed corruptio istiꝰ
operationis aut eius exitus a cursu naturali fit propter
qualitatē aut quantitatē. Et ꝙ fit propter quātitatē sicut
appetitus augmētatꝰ comedendi multū: est propter vnā
duarū rerū. Aut propterea quia corpus est nimis disso-
lutū sicut in conualescentibꝰ qui habent fortiorē appetitū
digōne. Aut propter frigiditatem multā oris stomachi ꝙ
est q2 iste operationes ſm ꝙ dictū est iuuātur ⁊ complētur
frigiditate temperata: ⁊ quando fortificatur tamen non fit
vltra: quia tunc quidam appetitꝰ falsus fit. Et aliquan-
do accidit vt hec mala cōplexio fit non materialis ⁊ aliqn̄
est materialis sicut propter hu. accetosum aut melācoliam
Et ꝙ fit propter malā complexionē materialē dicitᷣ cani-
nus appetitus. Sed causa superfluitatis appetitus fri.
⁊ hu. est de necessitatem propter malaꝫ cōplexionem ca. ⁊
sic. materialē vel nō materialē. Et materialiᷣ que facit hoc
accidens in hoc mēbro est colera aut flema salsum. Et hec
mala cōplexio fit in hoc mēbro aliquando est primo in eo:
⁊ aliquando propter cōmunitatē alteriꝰ membri: sicut est
epar ⁊ pulmo ⁊ alia sicut diximus superius ꝙ sensus mē
brorū propter dissolutionē calidi ⁊ sicci ab eis causa est at
tractionis eoꝝ: eodē mō accidit in appetitū frigidi ⁊ humi
di. Et debes scire ꝙ aliquando eueniunt mala accidentia
virtuti expulsiue aut attractiue propter priuationem sen
sus membri: ꝙ est quia virtus non expellit pro maiori ꝑ
te nisi quando sentit rem ipsam ledentē sicut accidit intesti
nis: quia quando diuiditur aut priuatur eoꝝ sensibilitas
accidit eis vna species colerice: ⁊ similiter quando diuidi
tur aut priuatur sensibilitas oris stomachi priuatur vir
tus attractiua que est in stomacho.

¶ Capitulū de accidentibus motus voluntarij.

Et postq̄ȝ sumus locuti de accidētibus que adue
niunt sensui tactus. Deinceps narrādum est de
his que accidunt motui voluntario: propterea
quia vt plus quando vnus corrumpitur ⁊ alter excepto
quando accidens est vniuersale toti corpori. ¶ Sed quan
do est particulare in vno membro possibile est vt stupefi
ant aut priuentᷣ ambo: ⁊ possibile est vt priuetᷣ vnꝰ ⁊ al
ter remaneat. Et hec est sententia. G. ⁊ hoc conuenit cuꝫ

eo quod dictũ est in causa sensus ⁊ motus: ⁊ ꝙ est quia calor cũ quo fit sensus aliquando non est idem cũ eo cũ quo fit motus: ⁊ diuersitas que est in eis non est nisi mensura temperantia in vno quoqꝫ ipsorum caloꝛuꝫ propria hijs duabꝰ operationibus. Et propterea fuit necessariũ vt sit compl'o neruoꝛũ motus alia a complexione neruoꝛũ sensus: propterea quia ipsi nerui habẽt temperatũ caloꝛẽ cũ quo fiunt iste operatiões: ⁊ propterea priuatur sensus qñ inciditur neruus sensus ⁊ remanet motus ⁊ quando incidiṫ neruus motus aut percutitur priuaṫ motus ⁊ remanet sensus: ⁊ quando incidũtur ambo aut percutiunṫ priuantur ambe operationes. ¶ Et quando aduenit hoc accidens toti corpori fit apoplexia: ⁊ quando accidit vni membro fit tunc paralisis. Et tu scis per teipsum omnia accidẽtia ex accidentibus accidentiũ supra mẽbra per ea que precesserunt: ⁊ sic accidit quando priuaṫ virtus nerui vocis quia tunc priuatur vox. Et quando priuatur virtus dyafrãmatis suffogatur homo vniuersaliter in omnibus alijs motibus voluntarijs: sicut accidit in motu musculi vesice aut in musculo ani quia tunc egridiuntur supfluitates humide ⁊ sicce sine volũtate. Et propterea quia tu scis ab alio loco loca nerui ⁊ colligantiam quã habet cũ quolibet membro tu poteris cognoscere quando fuerit lesa operatio alicuius membri per quẽ neruũ fuerit lesa. Et accidẽtia que veniunt instrumentis motus sunt tribꝰ modis similiter aut vt priuentur eoꝛũ operationes sicut in apoplexia aut paralisi: aut vt diminuãṫ sicut in stupore ⁊ dormitiõe aut vt operationes permutenṫ ad malas sicut in tremore aut spasmo: ⁊ nos volumus dare causas vniuscuiusqꝫ. Et dicimus ꝙ cause diminutionis motus aut corruptõnis ipsiꝰ sunt ille eedẽ cause cũ causis corruptionis sensus. Et debes hoc similiter scire ꝙ dictũ est superius de cõmunicatione cordis: ⁊ similiter quod dictũ est in speciebꝰ male cõplexionis que facit hoc accidens sic debet hic intelligi. Et scias ꝙ tremor est motꝰ compositus qui fit in membro: eo quod virtus animalis motiua pugnat cuꝫ virtute declinatiua que est in membro trahente membrum ad se: propterea fit in hijs motus contrarius: aliquando superius quando fortificatur virtus motiua: ⁊ aliquando inferius quando fortificaṫ virtus declinatiua. Et cã istius accidentis est vna ex speciebꝰ male complexionis: ⁊ vt plus accidit propter malaꝫ complexionem frigidam ⁊ hu. quia neruus non debet ledi nisi per istas vt plurimũ. Et spasmus dicitur in arabico tasueg est contractio nerui in se ⁊ decurtatio sue longitudinis: propterea ꝙ contrahitur ⁊ colligiṫ. Et illud accidens aduenit membro propter duas res sicut accidit in rebus extrinsecis ⁊ in cordis ⁊ in similibus: ⁊ iste due res sunt aut mala complexio calida dominans supra membrũ propter ꝙꝫ colligitur ⁊ contrahitur sicut corda in magno estu: aut mala cõplexio hu. mãlis q̃ implet neruũ ⁊ distẽdit ipsum ⁊ ꝓpterea crescit latitudo ⁊ diminuiṫ longitudo ꝫm ꝓportionẽ extensionis latitudinis necessario. Et ista repletio ⁊ distẽsio q̃ fiunt in mẽbro fiũt propterea ꝙ illa humiditas conuertitur in substantiã aereaꝫ ⁊ ob hoc neruus laboriose eam continet: sicut nos videmꝰ in vtre vini bullientis: ⁊ accidit propterea quia partes aeree indigent maiori capacitate partibus aqueis aut terrestribus: ⁊ ob hoc quãdo res humide conuertunṫ ad siccitatẽ: tũc nerui colligũtur ⁊ contrahunṫ sicut accidit corrigijs que calefiunt ad ignẽ: ⁊ quando conuertũtur ad acritateꝫ: augmentatur earũ quãtitas. Et scias ꝙ hec est indigentia necessaria propter superfluã humiditatẽ que accidit in neruo ad hoc vt extendatur ⁊ crescat scdõm omnes dimensiões non vt contrahatur aut colligatur. Et vtinã ego scireꝫ q̃re extẽduntur in latitudinem ⁊ nõ in longitudinẽ. ¶ Saluo quia potest dici ꝙ extensiones que fiunt in latitudinẽ vincunt quando fit collectio extensionũ que fiunt in lõgitudine ⁊ propterea contrahitur neruus de necessitate. Et. G. non sentit in hoc nisi contractionẽ que ẽ decrementũ descẽdens versus terrã: ⁊ pluries appellat ipsum distensionem ⁊ maxime que continet corpus ante ⁊ retro. Et plures medici intendunt ꝙ extensio sit opposita contractioni. Sed hoc non accideret nisi propter humiditatẽ solũ ⁊ fieret longitudo: sed illis cadet idem dubiũ ꝙ accidit in distensione que fit in latitudine que est ꝫm. G. causa contractiõis humide. Et scias ꝙ verba medicoꝛũ in hoc accidente vniuersaliter sunt propinquiora vt sint verba musicoꝛũ ꝙꝫ vt sint demõstratiua. Et si deo placuerit ego faciã vnũ ex hoc solũ tractatũ qui sequitur viã demonstrationis: ⁊ poterunt intelligi ab illo res nobiliores ꝙꝫ hec. Sed quando fit hec cõtractio nascitur bellũ inter duos motus: vt inter motũ virtutis motiue: ⁊ motũ cõtractionis: ⁊ aliquando fit in neruo vna specis contrationis que non accidit propter dominationem caliditatis nec siccitatis nec propter humorem aereũ qui distendat: imo est propter fortitudineꝫ virtutis expulsiue que est in neruo ad resistenduꝫ rei ledenti: ⁊ tunc colligitur in seipso ⁊ contrahitur vt fortificeṫ super rem ꝙꝫ expellere intendit: sicut faciunt animalia que volunt se mouere ad cursum vel ad saltũ: in primis colligunt ⁊ contrahunt omnia membra ⁊ postea ꝯplent eoꝛũ voluntatẽ. Et hec species contractionis est velocis curationis nec debet attribui egritudini ⁊ dicitur expandidatio.

¶ Capitulũ de natura gustus ⁊ saporum ⁊ accidentibus superuenientibus ipsis.

V Ucusqꝫ declarauimus accidentia que fiunt super sensum tactus. Deinceps volumus loqui de accidentibus superueniẽtibꝰ sensui gustus. Et primo dicemus de saporibꝰ ⁊ postea de sapore. Et dicimus propterea ꝙ elementũ non habet odorem nec saporem eo ꝙ ista duo non sunt nisi in composito: corpus vegetabile ⁊ animale declinat ad caloꝛẽ ⁊ humiditatẽ necessariuꝫ fuit ꝙ sapor naturaliter declinaret ad has duas qualitates: qr sapor fit per admixtionem substantie sicce cũ humida: qñ coquunṫ per calorem decoctione determinata. Et propterea diuersanṫ species saporũ ꝫm diuersitatẽ quãtitatis huius decoctionis: temperata est calida ⁊ humida ⁊ facit saporem dulceꝫ: sed complexio distemperata est calida ⁊ sicca ⁊ facit saporem amarũ: ⁊ ista duo sunt elementa saporum scdõm nos sic albũ ⁊ nigrũ sunt elemẽta coloꝝ. Sꝫ media q̃ sunt inter ea sunt scdõm remissionẽ vel cremẽtũ decoctionis: qr ꝓpinquiꝰ dulci vnctiosus ⁊ ꝓpinquus amaro est salsus ⁊ inter istos sunt acutus stipticꝰ ⁊ acetosus. Sꝫ qr odores sunt ex radice vaporũ fumosorum: ⁊ ab hac parte est aer suũ subiectũ si fuerint dominantes super ipsos caliditas ⁊ siccitas: propterea inuenies multas res quarum odor non manifestatur nisi quando calefiunt ab igne sicut lignum aloes ⁊ similia. Et alie res sunt que indigent fricatione manus. Et tunc dant earũ odores propter caliditatem fricationis manus. Et propterea videtur ꝙ homo sit aptior ad discernendum indiuidua odor habiliũ ceteris alijs animabus quã quedã animalia habeant fortiorem sensum odoratus a remotis.

¶ De accidentibus sensus gustus.

D DEinceps volumus dicere de sensu gustus. ¶ Iste sensus nõ indiget medio extrinseco quẽadmodũ indigent tres alij: propterea quia est quidã tactus ⁊ sentit propter humiditatem que est in ore. Et propterea facte fuerunt due vene in lingua vt continue generent hãc humiditatẽ: ⁊ quando corrumpiṫ hec humiditas in ore sicut in infirmis non possunt tũc sapores veracitur comprehendi. Deinceps volumus dicere accidentia que veniunt huic sensui. Et dicimus ꝙ accidunt illis tribus modis quibus accidunt alijs: hoc est quia aut corrumpitur iste sensus aut diminuitur aut vertitur ad malum sensuꝫ. Corruptio fit propter vnam ex speciebus male complexionis in eodẽ instrumento istiꝰ sensus: ⁊ istud est lingua: aut in membro cõmunicante cũ cor: sicut in cerebro ⁊ neruo misso a cerebro eidẽ. Et diminutio fit ꝓpter easdẽ causas qñ sunt debiles. Sed accidẽs ꝙ facit ipsum sentire malo sensu fit duobus modis: aut quia sentit aliquẽ saporẽ non

discernēdo qs sapor sit: aut q꞉ sentit saporē ꝯ̄riū ei: sicut si sentiat dulce illud qd̄ est amarū ⁊ sic de alijs. Sz si sentit aliquē saporē nullo saporato p̄nte: h̄ fit ꝑpt malā cōplexionē materialē: ꝙ est quia nos videmus quia sentit saporem illius humiditatis: ita q̄ si sit colera sentit amaritudinē: ⁊ si sit acetositas sentit acetositatē ⁊ si est dulcis dulcorē Et qñ fortificatur hec mala ꝯplexio tunc sentit oīa scd̄m illuz saporē: ⁊ iam declaratū est in naturali phīa: ꝙ omnia instrumenta sensus sunt vacua a sensibilitate suorū apprehensiuorum: q꞉ si ita non esset ipsa nō apprehenderet eas: ꝙ est quia si pars visibilis oculi esset colorata non reciperet omnes calores: quia in rebus naturalibus recipiens non recipit suuz simile: sicut dicemus: ⁊ sicut est in isto sensu similiter est in alijs. Et propterea quando aduenit ei h̄ accidens sentit omnes sapores sicut vnum. Et aliquando iste sapor non erit multū fortis vt sentiat sapores quasi temperatos propter hunc malū saporē quē habet: ⁊ hoc illud accidit etiam propter res extrinsecas sicut accidit comedendi res amaras ⁊ postea bibit aquam ⁊ tunc sentit eam quasi dulcem.

De sensu odoratus ⁊ accidentibus egritudinib᷒ eius

Iste sensus recipit res odorabiles per mediuz aerem: ⁊ in multis animalibus reperitur fortior q̄z in homine sicut in aquilis: apibus ⁊ similibus: ⁊ propinqua sunt indiuidua odorabilia indiuiduis saporibus. Saluo ꝙ non cōprehendimus ita bene differentias odorum sicut differentias saporū: ꝙ est quia iste sensus debilior ⁊ gustus est fortior: quia est quidaz tactus ⁊ sensus tactus est fortior in homine q̄z in ceteris animalibus: quēadmodū quidam aliorum sensuū sunt fortiores in aliquibus aliorū animaliū. Sed operatio aeris in sensu odoratus est per hunc modū quia fert illud quod resoluitur ex substantia aerea ex rebus habentibus odorez per similitudinē q̄z habet cū eo quousq̄z perducit ipsum ad sensuz per se ⁊ per adiutoriū partes ignee. Et iste sensus inuenitur etiam in animalibus carentibus sanguine sicut in formicis ⁊ apibus: ⁊ illis que degunt in aqua. Et diuersificat homo ab alijs animalibus in hoc: quia homo non potest odorare nisi cū olfatione: sed multa alia animalia odorant sine olfatione sicut animalia que carent sanguine. Sz quō transiet odor per mediū aerē aut ignē nunc dicere volum᷒ Et dicimus quod quia preparatio est in aere vt accipiat vaporosum odorabile vel odorosum: ⁊ etiam vaporez qui fit in aqua propter naturam quā habent elementa: vt vnū ab alio recipiat vapores qui generantur in eis propter similitudinez que est in eis: ergo fit per hunc modum quia terra mittit vaporem suū aque: ⁊ aqua recipit ipsum propter similitudinē q̄z habet cū terra in frigiditate ⁊ humectatur in aqua: ⁊ aqua mittit vaporem suū humidū aeri: ⁊ aer recipit ipsum propter similitudinē quā habet cū ea in humiditate: ⁊ aer mittit igni propter similitudinē quā habet cū aere ⁊ ignis recipit ipsum: ⁊ per hunc moduz dissolutum peruenit ad nostros sensus. ¶ Propterea dicendum ē ꝙ sensus est appropriatus aque ⁊ odoratus parti ignee fumose: ⁊ audit᷒ aeri. Et propterea fuit maior pars odorabiliū sanatio egritudinū frigidarum cerebri. Et deinceps volumus dicere ꝙ accidentia hec sensui venientia sunt sicut aliorum: quia aut corrumpuntur aut diminuūtur aut permutantur. Et corruptio fit propter vnā duarū rerū aut propter dominationem male complexionis: aut propter opilationem frigidam in instrumento hoc. Et diminutio fit quando iste cause sunt debiles. Et permutatio fit quando accidit suo instrumento mala putrefactio: ⁊ tunc sentit omnes res odoratus fetidas.

De sensu auditus ⁊ accidentibus egritudinalib᷒ ei᷒.

Sonus fit propter iactationem corporū solidorū ⁊ quanto illa iactatio erit fortior: tanto erit sonus fortior ⁊ acutior: ⁊ prodest ad sonū forma instrumentorum recipiunt vt sint concaua aut perforata aut rara: ⁊ apprehendit iste sensus mediante aere aut aqua. Itē dicitur ꝙ sonus est pulsatio aeris refracti in talibus instrumentis. Et sicut aer ducit calorē ad instrumentum visus propter parietatē corporis: sic etiam adducit sonū ad auditū propter velocitatē receptionis motus istius rei: q꞉ aer recipit ipsum velociter ⁊ remanet hec impressio motus Et iam postq̄z separat᷒ est motor ⁊ similiter forma q̄ fit ab illo ⁊ similiter remanet in aere sonus tempore sufficienti donec possit venire ad aurem propterea quia son᷒ est motus vel a motu: ⁊ omnis motus est in tempore: ⁊ hoc est contrariū rei visus. Et propterea audimus tonitrua post visionem coruscationis ⁊ videt homo locū lotricis vltra aquā anteq̄z audiat sonū q̄zuis causa amborum sit eadem Et hec est causa quare audiuimus vltra murū: ⁊ non videm᷒ vltra murū. Et etiam figura instrumentorū est causa istius: ⁊ quelibet iactatio aut pulsatio facit reuerberationem: ⁊ hoc accidit vt homo audiat suam propriaz vocem. Et vox fit per instrumenta hanelitus. Et propterea non potest homo facere vocez ⁊ hanelare simul quia tussis nec vox non nisi fit propter aliquā ymaginationez. Et instrumentū cū quo operatur sensus auditus est aer receptus in aure: ⁊ s̄m ꝙ aer est quietior ⁊ subtilior est operatio eius perfectior: ⁊ similiter est in odore. Et hec operatio priuatur propter malā complexionem aut propter opilationem factaz in instrumētis istius sensus hoc est in aure. Et ab hijs eisdē causis fit diminutio quando sunt debiles. Sed auditus fantasticus fit propter vnam duarū rerū: aut acumen auditus ꝙ est in instrumento audit᷒ q꞉ sentit etiā paruuz motum qui fit in aure: aut propter ventositatem que fit in ipso extra naturam.

De sensus visus ⁊ eius accidentibus.

Proprietas visus est quia recipit colores non denudatos a materia: ⁊ propterea habet conuenientiā propriā cū materia: ⁊ propter illā cōuenientiā est factā propriū abstractū a ratione ⁊ ab intellectu: ⁊ si nō esset sic ipse intellectus esset. Et hec receptio fit mediantib᷒ aere vel aqua. Et ista duo elementa sunt quasi media inter materialia ⁊ formalia: ⁊ propterea sunt dominantia super hoc instrumēto aqua ⁊ aer: q̄zuis hic cadat aliquid dubij: quia iam dictū est ꝙ ignis est verati᷒ mediū ꝙ est inter formā ⁊ materiā: ⁊ hanc solutionē volumus relinquere alteri tempori. Et adductio coloris q̄z facit aer ad visum fit per corpus paruū cū adiutorio lucis. Et si tu quesieris quid sit lux. Respondeo ꝙ est illud in quo fit vmbra ex corpore grosso. Et scias ꝙ sensus visus recipit formas reruz in hunc modū: quia aer mediante lumine recipit formā rerū primo: ⁊ postea mittit ad tunicā inferiorē: ⁊ illa dat alijs quousq̄z hic mot᷒ peruenit ad tunicā postremā postq̄z sensus cōmunis qui apprehendit formas rerū. Et in medio istarū est tunica glacialis q̄ est sic speculū media inter nām aeris ⁊ aq̄ ⁊ ꝑpterea recipit figurā aeris q꞉ est sicut speculū ⁊ mittit eas aque quia sua natura cōmunicat istis duab᷒ naturis: ⁊ aqua quā dicit Aristo. ꝙ stat post humiditatē glatialē est illa quā appellat. G. vitream. Et in hac recipit sensus cōmunis formā: ⁊ quando ipsam recipit mittit ipsam ymaginatiue: ⁊ ibi recipitur spirituali receptione. Et ꝑpterea dr̄ ꝙ forma recepta habet tres gradus: prim᷒ est corporeus: secundus spiritualis qui est in sensu cōmuni: tertius grad᷒ est spiritualior qui est in ymaginatiua ⁊ ab isto gradu deuenit ad alios gradus altiores ⁊ nobiliores. Et qui augumentāt a lineis radiosis que exeunt ab oculo ⁊ vadunt vsq̄z ad rem visam. ¶ Dico ꝙ inuentio taliū linearū nō habet intentionē scd̄m sensuz: sed scd̄m intellectū intelligatur quasi exeant ab oculo. Sed vere videre ⁊ ꝙ accidit ab eo nō cōpletur nisi propter intentionē harū linearū in figura noua ⁊ figura noua ē verax: ⁊ ꝑpterea subiectū harū dimēsionū est corp᷒ paruū: ꝙ ē q꞉ hoc corp᷒ a sua natura habet recipere lumē ⁊ colorē tali receptione. Et qui stare vult super hoc legat scd̄m librū de sensu ⁊ sensato. Et scias q꞉ visus hoc modo recipit colorē q꞉ aer recipit ipsum primo ⁊ postea transmittit ipsuz visui eo quod corpus paruū luminabile: ⁊ ꝙ hoc sit verū ꝙ aer ipsuz recipiat: q꞉ videm᷒ nebulas raras vltra quas sol pertransit

q: tunc corpora que supponunt istis nebulis colorantur suo colore. Deinceps volumus dicere de accidentib⁹ que superueniunt sensui visus que fiunt tribus modis: nam aut priuatur hec operatio: ⁊ dicitur cecitas: aut debilitatur ⁊ dicitꝰ offuscatio: aut permutatur in malū visum nō bene apprehendentē. Et hoc accidit propter aliquod corporuꝫ que sunt ordinata ad hanc apprehensionē vel plā. Et iaꝫ tu scis ex quot reb⁹ compositū est instrumētū istius sensus Et ꝑpterea volum⁹ dicere causas istoꝝ accidētiū per hūc modū. Et dicimus ꝙ cause cecitatis sunt multe: quia aliquando accidit ꝑpter opilationē que fit in neruo per quē transit spirit⁹ visibilis a cerebro ad oculos: ⁊ nō est impossibile hoc accidere propter malā complexionē factā in ipso spiritu: quia tu pluries sciuisti ꝙ membra non habent agere nec pati nisi propter complexionē conuenientē illis in quātitate ⁊ qualitate. Sed malicia complexionis aut est frigida aut calida: ⁊ si est frigida tunc ingrossat spiritū taliter ꝙ instrumentū visus nō potest recipere ab eo: aut si est ca. tunc subtiliantur spiritus ⁊ spergūtur ita ꝙ forme nō possunt figi in eo. Item prouenit hoc a passione humoris glacialis vel tele aranee vel ab ambobus quando obscuratur eorum qualitas propter multas causas que hoc facere possunt: quia tunc conuenienter colores non possunt figi in eis. Itē potest accidere propter decursuꝫ aque in humiditateꝫ albugineā taliter vt obscuretur claritas: ⁊ etiam accidit quando vulneratꝰ cornea ⁊ tunc egreditur vuea: ⁊ hoc fit sicut granū vel scabies que nascitur in oculo. Iteꝫ potest accidere quando fluit humor albugineus. Item accidit ꝑpter vngulā que nascitur in coniunctā quando cooperit totum foramē vuee: ⁊ maiora ⁊ peiora accidentia per que ꝓuenit cecitas sunt mala apostemata que fiunt in totalitate oculi: ita ꝙ aperiuntꝰ oēs partes oculi aut plīme ⁊ efluit oculus: aut fiunt fistule que rodunt ipsius tunicas. Et nunc dicimus de causis debilitatis ipsius visus. Et dicimus ꝙ cause debilitatis ⁊ diminutiōis visus sunt diuerse: propterea quia accidit debilitas visus hominibus multis modis: quia quidā sunt qui vident a remotis ⁊ nō vident a propinquis ⁊ quidā sunt qui vident econtra: ⁊ quidē sunt qui debiliter vident ⁊ longe ⁊ prope: ⁊ hec species est opposita optimo visui: quia optim⁹ visus non est nisi quādo videm⁹ in remotis ⁊ propinquo debito modo. Sꝫ vniuersaliter dicitur ꝙ virtus visibilis sit fortis nisi qñ videt remotas res: sicut dr ꝙ turtur hꝫ oculos similes colori rubini: ⁊ videt multum longe: ⁊ dicitur ꝙ habet fortē visum: ⁊ hoc accidit ei propter claritateꝫ instrumenti ⁊ bonitatē virtutꝪ: ⁊ subtilitatē sensus sicut videmus in vulture ⁊ multis alijs volucribus: ꝙ est quia dicitur ꝙ eo existente in damasco videbat carnes morticinas in babilone: quia sicut dictū est superius ꝙ in hoc sensu sunt plura animalia fortiora homine: ⁊ maxime quedam volucres ⁊ similiter in instrumentis visus ⁊ auditus sunt fortiora. Et postꝗ nos diximus ꝙ debilitas virtutis que est opposita optimo visui fit ꝑpter debilitatē virtutis isti⁹ sensus aut fit ꝑp claritatē instrī ꝗ optim⁹ visus fit ꝑpter bonitatē oīuꝫ istoꝝ. Et aliqū debilitas ista est nālis ⁊ aliqñ est accidentalis: ⁊ nālis est ꝑpter exuberātiā nimiā: q: tūc debilitatꝰ visus ꝑpter multitudinē aeris: ⁊ multū lumē ꝙ colligit Itē debilitatur quando dilatatꝰ foramē vuee propterea q: aer dominatur super complexione oculi ⁊ ipsam permutat. Et largitas isti⁹ foraminis fit aut propter corrugationem que fit in vuea versus circumferentiam propter siccitatem aut propter multam humiditatem fluentē illuc ad ipsum dilatantem. Et aliquādo fiūt hec debilitates propter stricturaꝫ illius foraminis. Et strictura eidem accidet aliquando quando paliticatur vuea quia ipsa paraliticatꝰ aut per multam humiditatem ipsius aut propter defectū albuginei: quia ob illius causam paraliticatur ⁊ cadent ꝑtes ipsius super partes. Et est dictum ꝙ si strictura isti⁹ foraminis fit naturalis ipsa est laudabilis. Et aliquando fit debilitas visus propter passiones palpebrarū oculoꝝ sicut diximꝰ ī alijs nr̄is voluminib⁹: ⁊ dicit glo: sicut dixim⁹ spicatores ⁊ collectores etiam ipsa miraucrunt: ⁊ hoc fit propter malam complexionem materialē. Et tu debes dicere vniuersaliter quoniaꝫ cause debilitatis visus sunt sicut medietas causarum cecitatis. Et illi qui vident res propinquas ⁊ bona visione ⁊ res non vident a remotis visus ille non est adeo bonus vt est visus eorū qui vident propinqua ⁊ remote bona visione. Et est dicendū ꝙ debilitas visus istorum est media inter visum debilem penitus: ideo quia impossibile est esse visionem rerū propīquarū ⁊ remotarū equalē nec in debili in fine nec in bona in fine. Aut possumus dicere ꝙ sane visiones nō habent excessum super alias nisi in visione remotarū rerū ꝙ est quia res propinque videntur a debilioribus ⁊ fortibus scđm vnū modū: q: sine dubio nos videmus res propinquas sicut vident aquile q: aquile non habent excessuꝫ super nos in visu nisi in rebus remotis: ⁊ sicut hec res inuenitur in specie ita in indiuiduis. Et cause in illis qui vident a remotis ⁊ non vident a prope est debilitas instrumentorū ipsoruꝫ. Et ꝑpterea q: res visibiles non videntur nō mediante aere lucido indiguerūt visibiles oculi pluū luce oculis fortibus ⁊ quando visibile est remotū ab oculis lucē in maiori quantitate. Item quando res visibilis erit remota erit mot⁹ ꝗ facit visui debilior: ⁊ propterea oculus debilis poterit melius recipere. Sed quando visibile esset propinquū oculus debilis pati non posset. Et quidā dicunt ꝙ hoc accidens fit propter grossitiem spirit⁹ visibilis: quia quando erit lōga dimēsio īter oclm ⁊ visibile tūc subtiliabitꝰ spūs ī aere ⁊ erit aptior receptio ipsius visibiles facte ī aere. Et ꝗuis h̄ vbū sit deauratū ipꝫ declinat opiniōi illoꝝ q dīt ꝙ radi⁹ visus defertꝰ ab oculo ad rē visam: ⁊ illa opinio reprobata est ⁊ nos etiā reprobabimus. Et q: colores nō apparēt nisi mediante aere lucido: ideo pupilla nō pōt videre res q̄ supponuntꝰ ei ꝑpterea q: apphēsio isti⁹ sensus nō fit nisi mediante aere. Et sic debes videre ꝙ debilis visus nō cōprehēdit bene res visibiles ꝑpinquas. Et q vidēt bene ꝑpinquū ⁊ non vident remotū: eoꝝ oculi indigent forti motu: ⁊ hoc maxime accidit illis qui habent oculos eminantes: ⁊ q: oculi istoꝝ sunt ꝑeminantes eoꝝ visus est debilis ⁊ sparsus: vnde indigēt forti motu ꝑpinquo ⁊ propterea qui habent oculos profundos remoti⁹ vidēt quia spiritus visibilis in eis est magis aggregatus ⁊ virtus visibilis tunc est fortior: ⁊ etiaꝫ lux in maiori quantitate recipitꝰ sicut accidit in riuis strictis currentibus. Et propter hoc stringit sagitator oculū quādo vult recte emittere sagittā ⁊ carpentari⁹ vt rectius videat lineam. Et ꝑpter hanc debilitatem accidit decrepitis vt non possint legere subtiles litteras nisi in sole: ⁊ vident res remotas ⁊ non propinquas. Et apparet vt veniat hec debilitas in visu propter malam complexionē accidentalē ⁊ non materialē: aut propter humiditatem tenebrosaꝫ: propterea q: siccitas sicut dictū est difficile patitꝰ: ⁊ hec egritudo ē quasi obscuritas oculorū: propterea q: iste patiens videt in die ⁊ non in nocte: quia ei non sufficit lux lune ⁊ candelaruꝫ: ⁊ hoc prouenit a tenebrositate aut duritie receptiōis. Iste cause sunt que de necessitate possunt dici super ista accidentia scđm naturalē phiam. Sed cause quas dant medici in istis accidentibus sunt fundate supra fundamēta corrupta scis q: tu ꝙ nō est in oculo aliquod corp⁹ de quo possit aut possibile sit opinari vt extra ipsum mittatur sicut opinati sunt illi qui vocabantur de societate assabel: ⁊ saar. Et. G. tenet eorū viā q: nō est aliquid in oculo nisi calor nālis q aducit ei a cerebro p duos neruos pforatos: nec calor potest separari a corpore in momento etiā remanēte calore intrinseco ipso ⁊ homine viuente. Et impossibilis ē vt extendatꝰ vsqꝫ ad stellas: q: anteꝗ veniret illuc esset corrupta sua cōplexio ⁊ esset priuata sua forma specifica in co ꝙ est causa intrinsec⁹. Nec etiā in eo est corpus celeste nec igneū habēs splendorē: vel ꝙ sit splendidū ꝙ illuminent ipsuꝫ p nāꝫ. Sed splēdor ē pmū apparens p se: ⁊ ipossi

bile est vt sit recipiēs aliqd de nā suscepti inq̄ztū vnū ē re
cipiēs ⁊ aliud receptuꝫ: ⁊ hoc ꝓbatū est in naturali phīa.
Sed est sicut dictū est superiꝰ q: viso ꝓpter impressionē co
lorū in corpore peruio hoc est in aere ⁊ in aqua: ⁊ ista cor-
pora dant oculo ſm qd̄ dictum est ⁊ imprimunť in ipsuꝫ
⁊ postea apprehēdit spūs visibilis esse oculoꝝ: ⁊ ꝓpterea
fuit cōpositꝰ oculꝰ ex corporibꝰ peruijs: ⁊ q: iste sensus nō
pōt apprehendere similitudinem oculorū nisi postq̄ꝫ sunt
impresse in corpore medio. Sed accidentia q̄ ponunt ex-
traneitatē in visu sunt multa: ⁊ ipsa sunt declarata in ar-
te radiorū ⁊ nominať almendabar: ⁊ que dicenť hic sunt
creata ab egritudinibꝰ. Hec sunt que veniunt a mala cō-
plexione vel pōne q: apparebit ꝙ vnū sit duo: ⁊ hec causa
attributa est doctrina radioꝝ. Iteꝝ accidit ut videať ocu-
lū videre oēs colores ſm vnū modum: videlicet rubeos
aut citrinos: aut aliter dispositos ⁊ causa huius sunt va-
pores q̄ veniuť ad humiditatē peruiā in qua est visus ꝙ
ēst q: quando illi vapores prouenient ad citrinitatē oēs
res in se ta es ostendenť: ⁊ sic de alijs. Et aliquibꝰ appa-
rent sicut cimices aut musce volare ante oculos: ⁊ hoc pro
uenit ꝓpter vapores mixtos qui ascendūt superius. Et
aliqui vident res visibiles quasi fenestratas. ⁊ hoc accidit
ꝓpter quendā vaporem nigrū qui accidit vel qui transit
ꝑ cristallinum: sed ipsum non cooperit totū. Item accidit
habenti cogitationes corruptas propter aliquā causaꝫ in
trinsecam vel extrinsecam ut sentiat malo sensu: ꝙ est q:
q̄zuis sensatoꝝ motꝰ ad sensum veniat ab extra nō est im
possibile ut fiat simile etiā per contrariū: quia ꝓpter hanc
corruptionē cogitabit vnū ⁊ confirmabiť ita ꝙ forma il-
lius mouebit a latere interiori spūs istiꝰ sensus ⁊ tūc vi-
debiť oculo ut illud sit deforis. Et est istud in vigilando
simile vni somno: q: declaratū est in tractatu de somno et
vigilia: ꝙ somnia attributa sunt virtuti imaginatiue. ſꝫ
ipsa facit in somno ꝯ̄riū eiꝰ ꝙ facit in vigilia: q: in vigi-
lia primo mouet sensatū sensum cōmunē: ⁊ postea illud
mouet ad imaginationē: ⁊ ſm quod dictū est ordinatim
superius. Sed in somno fit modo contrario motꝰ incipit
a virtute imaginatiua ꝓpter formam receptā deforis in
vigilia quoquo tēpore: ⁊ illa est remota: ⁊ ideo primo mo
uet sensuꝫ cōmunē: ⁊ cōmunis mouet ꝑticulares sensus:
⁊ tunc sentienť res quasi sicut essent extra: ⁊ sicut hoc fit in
somno sic fit in vigilia ꝓpter multam sollicitudinem cir-
ca aliquā rem. Et ꝓpter hoc confirmantur virtutes ani-
me: aut ꝓpter aliquā egritudinē fixam in corpore: aut pro
pter timorē: aut propter tristiciam: quia tunc solniť qui-
dam vapor ⁊ ascendit cerebrū: ⁊ imprimiť in ipsum for-
ma rei excogitate ⁊ ascēdēdo superiꝰ mouet spūm animalē
⁊ reducitur iste motꝰ vsq̄ꝫ ad virtutem imaginatiuam: ⁊
ipsa spū mediante mouet sensuꝫ cōmunē ⁊ ille mouet par
ticulares ⁊ sentiť res sicut esset extra: ⁊ populi credunt ꝙ
hoc fiat ab angelis aut a demonibus: ⁊ demonstrationes
huiusmodi declarate sunt ordinati ibi. Ista sunt acciden-
tia que supueniunt omnibus quinq̄ꝫ sensibus.

¶ De accidentibus egritudinalibꝰ membri anhelitus.

Deinceps volumꝰ loqui de accidentibꝰ anhelitus
⁊ ab illis transibimꝰ ad accidentia virtutis ima-
ginatiue: ⁊ cogitatiue ⁊ memoratiue: ⁊ accidentia
somni ⁊ vigiliaꝝ. Et postea loquemur breuiter de egri-
tudinibꝰ in quibꝰ apparent maior pars horum acciden-
tiū: aut omnia accidentia que veniunt sup hanc virtutem
⁊ cum compleuerimus hec completa erit intentio nostra.
Et ex accidentibꝰ superuenientibꝰ huic virtuti ex genere
augmenti ⁊ diminutionis illius. Sed priuatio huius
operationis est mors q̄zuis prima fronte appareat pri-
uatio anhelitus in multis egritudinibus: sicut in suffo-
catione matricis ⁊ similibus: non tamen est priuatus sed
solum occultatus. Et ꝓpterea quia hec operatio fit a duo
bus motibus inspirando ⁊ respirando: ⁊ inter quālibet
duoꝝ motuū est vna quies sicut probatū fuit: necessariuꝫ
fuit ut augmentū ⁊ diminutio essent in his quattuor re-
bus hoc est in duobus modis ⁊ duabus quietibꝰ. Et di
minutio duarū quietem nominať thoaar: ⁊ augmētatio
nominať thephaues. Et augmentū ⁊ diminutio adue-
niunt istis duobus motibus ſcd̄m duos modos. Unus
ēst velocitas ⁊ tarditas: ⁊ alter est fortitudo in tribus di-
mensionibus que sunt: longitudo: latitudo: ⁊ profundi-
tas: ⁊ debilitas in ipsis ut in dilatatione ⁊ ꝯstrictione: ⁊
augmenratio in hoc appellať fortitudo aut magnitudo: ⁊
diminutio appellať paruitas aut debilitas. Iste sunt spe
cies simplices mali anhelitus. Sed composite sunt plu-
res: sed hic volumus tractare nisi de causis facientibꝰ has
simplices species: q: homo discretus sciet compositas per
simplices. Et dicimus ꝙ causa fortitudinis est fortis ne-
cessitas anhelandi: ⁊ hoc fit cū sanitate virtutis efficiētis
⁊ ꝓpter bonaꝫ dispositionē instrumētoꝝ. Et inspiratio
aeris est ꝓpter fortem necessitatē refrigerandi: ⁊ expiratio
expellendi corpus fumosum: ꝓpterea fortificať aliquādo
vnū istorum: ⁊ tamen nō est necesse ut aliud fortificeť: et
velocitas est similiter propter fortē necessitatem anhelan
di. Sed nō est necessariū penitus ut sit velocitas cuꝫ sa-
nitate virtutis ⁊ bona dispositione instrumentoruꝫ: ꝙ
est quia virtꝰ iuuat se cum velocitate quando deficit forti-
tudo: quia forte facit hoc ut restauret per hoc ꝙ deficit a
fortitudine: ⁊ ꝓpterea accidit hoc quādo virtꝰ est fortis ⁊
instrumenta non sunt cōuenientia. Sed thoar etiā fit ꝓ-
pter paucam necessitatē anhelandi: sed non est necessariuꝫ
ut sit cum sanitate virtutis ⁊ bona dispositione instrumē
torū: quia pro maiori parte cū natura iuuatur in hoc facit
illud quando perdidit fortitudinē: ⁊ accidit ꝙ natura iu-
uetur in hoc quando perdidit velocitatē propter penuriā
virtutis. Et si ita est sicut diximus: ergo quādo erit ⁊ ve-
niens ut sit anhelitꝰ velocior ⁊ fortior thoar: tunc erit ma-
gis necessaria sanitas virtutis ⁊ bona dispositio instru-
mentorū. Et cause diminutionis sunt opposite in his re
bus causis augmentationis. Sed paruitas fit aut ꝓpter
debilitatē virtutis aut ꝓpter inobedientiā instrumēto-
rū. Et cōstrictio fit ꝓpter opilationē que fit in concauita-
te canaliū pulmonis: ⁊ hec opilatio fit ab humoribꝰ gros-
sis flematicis qui a capite descendūt: ⁊ sunt etiam ꝓpter
apostemata ⁊ ꝓpter oēs alias causas ex quibꝰ posset fieri
opilatio. Et aliqū accidit ꝓpter stricturam concauitatis
pectoris in quo moueť pulmo que strictura fiet ꝓpter ali
quod apostema qd̄ illi generať: aut ꝓpter malā cōpressio
nē sicut accidit in apostematibꝰ stomaci ⁊ epatis: ⁊ sicut ac
cidit ꝓpter magnā sacietatē. Et aliqū est causa male pul-
sationis anhelitꝰ in aliquibꝰ hoibꝰ naturalis: eo qd̄ pectꝰ
non erit proportionatū pulmoni. Et aliqū erit strictura
pectoris ex culpa male fassiationis. Et ex causis ꝑuitatis
est dolor qui fit in dyafragmate aut in pectore ⁊ in mem-
bris cōmunicantibꝰ cū eo. Et cā tarditatis propter duas
res aut propter debilitatē virtutis aut ꝓpter paucā ne-
cessitatē nō erit thoar. Sed qū erit cā ꝓpter debilitatem
v̇tutis solū poterit esse thoar. Iste sunt species oēs male
pulsationis simplices anhelitꝰ ⁊ cause eaꝝ. Et tu scis q:
ꝓmisi tibi in multis locis abbreuiare ⁊ nō ꝓlongare q:
res ꝑticulares tu inuenies in libris ſpicatoꝝ. ſ. practico-
rū uel colstroꝝ: sed ego nō suꝫ de ipsis: ⁊ adhuc ego idem
tēptaturꝰ dicā cū loquar de simplicibꝰ in libro signorum:
⁊ hoc sufficit ꝙ dictū est de simplici: q: ab illo poteris sci-
re cōpositū. Et dabo tibi vnū exēplū de hanelitu q̄ diciť
anhelitꝰ erectionis ⁊ est anhelitꝰ ꝑuus velocior thoar. Et
causa huiꝰ est propter fortitudinē virtutis ⁊ magnitudi-
nem necessitatis: ⁊ inobedientia instrumēti ꝙ est q: ipsa
pulsatio nō fit nisi ꝓpter forte apostema sicut in pulmo-
ne aut ꝓpter opilationē fortē: ⁊ noiať anhelitus erectus
propter similitudinem eius ꝙ habet quia non posť iacere
supinus eo ꝙ pars pulmonis cadit super partē ⁊ partes
pectoris cadunt vel premunt super eas: ⁊ propterea neces
se est ut sint sicut disposite: ⁊ hanelitus talis fit. Et de
bes scire ꝙ tempꝰ motus anhelitus qui fit propter inspi-

ration᷑ macris in anhelitu naturali eſt breuis tempore motus quem facit ꝓpter reſpirationem: ⁊ ꝙ mot⁹ reſpirationis hora ſomni eſt longior motu in inſpirationis propter neceſſitatē quā habet ut expellat corpus fumoſum. Sufficit ꝙ dictū eſt in accidentibus anhelitus.

De accidentibus triū virtutū imaginatiue cogitatiue ⁊ memoratiue.

Apparet ab his virtutib⁹ ut non compleant᷑ ſue opationes niſi in cerebro: ⁊ ꝓpterea quia cerebrū aptū eſt pati eo qḋ eſt frigidū ⁊ hu. ob hoc maior pars cauſaꝝ accidentiū iſtarū virtutū prouenit a paſſionibus cerebri: aut ꝙ ſit primū in hac cauſa: aut hoc ſit ꝓpter coitatē alioꝝ mēbroꝝ. Et ſi cauſa erit in toto cerebro erūt tunc leſe oēs virtutes: ⁊ ſi fuerint in loco ꝓprio: erit tunc leſa virt⁹ illi⁹ loci proprij. Et quādo fuerit cā in prora cerebri tunc erit leſa imaginatio: ⁊ qñ fuerit in parte media tunc erit leſa ratio ⁊ cogitatio: ⁊ qñ fuerit in pte poſteriori: tunc erit leſa memoria ⁊ ꝯſeruatio. Et iſtis virtutibus adueniūt accidentia ſm modū ſm quē adueniunt alijs: ḣ eſt ut corrūpant᷑ aut diminuant᷑: aut permutent᷑ ad malas opationes: ⁊ corruptio ⁊ diminutio fit a mala cōplexione frigida ⁊ humida aut frigida ſolū. Ex his quedam eſt materialis ⁊ quedā nō materialis: ⁊ materialis nō eſt inuenta niſi ſociata duab⁹ qualitatibus: ſicut dictū eſt in apoſtemate ⁊ egritudine q̄ dicit᷑ ſubet: ⁊ q̄dā eſt a cōplexione materiali apoſtemoſa que in arabico nominat᷑ afir ſeu abberit. i. frig⁹. Et aliqñ accidit hec egritudo cerebro mediāte ore ſtomaci. Et cauſa ꝓpter quā ꝑmutant᷑ iſte virtutes ad malā operationē eſt mala cōplexio q̄ prouenit a colera aut melancolia. Et qñ dominat᷑ ſup cerebrū mala cōplexio calida tunc fient imaginationes corrupte: ⁊ oſitationes ⁊ ructus: ⁊ aliqñ corruptiones cogitationis ⁊ memorie. Et eſt poſſe eſſe malā cōplexionē hanc in cerebro ſolū ſine apoſtemate: ⁊ ē poſſe ipſam eſſe ꝓpter colligationē alteri⁹ membri ſicut accidit in febrib⁹ qñ aſcendit fum⁹ a ſtomacho ad cerebrū ⁊ facit apoſtema aut non facit: ⁊ pōt eſſe ex apoſtematib⁹ que fiunt in ſubſtantia cerebri: ⁊ pōt eſſe ut ſint in panniculo: ⁊ pōt eſſe ut ſint ex apoſtematibus que fiunt in ore ſtomaci: ⁊ ſigna diſcreta hoꝝ dicent᷑ in libro de ſignis. Sed corruptio q̄ accidit his virtutib⁹ propter cōplexionē melancolicā eſt cū timore qui fit ſine cauſa ⁊ cū malis cogitationib⁹ ⁊ triſticia ⁊ timore rerū īpoſſibiliū. Et qñ vrit᷑ melia ⁊ fiunt accidentia colere in ipſa: tunc cōuertit᷑ homo ad ferinos mores: ⁊ oēs mot⁹ ipſius ſunt praui ⁊ timoroſi: ⁊ hec īpreſſio fit in aīa ꝓpter cōplexionē obſcuritatis melancolie. Sed nigredo ei⁹ nō eſt cauſa hui⁹ ſicut dicunt medici q: color nō eſt cauſa ſubſtantiales ad corrūpēdū virtutes aīe: ſed hec cā prouenit ab vna ſpecie malis cōplexionis ſicut alie egritudines. Et tu ſcis quia habitus aīe ſequūtur complexionē corporeā in hac coniūctione. Et qui dicunt ꝙ aīa terret᷑ ꝓpter humorem melancolicū nigrū ſicut terret᷑ homo in obſcuro dicūt verba cantionū: q: aliqua leſio nō aduenit aīe in obſcuro niſi priuatio ſenſati ſenſus viſibilis: q: nō videt aīa in corpore ut poſſit dici q: ſentiat terrorē nigredinis ⁊ magis fedū eſt dicere ut videat extra: q: anima nō eſt extra nec intus. Sed eſt ſciendū ꝙ de natura iſti⁹ humoris melici ē ut ipſū ſequant᷑ hec accidētia: ſicut de natura ſanguinis eſt ut ipſum ſequat᷑ gaudiū ⁊ leticia: ⁊ dicem⁹ ꝓpter hoc ꝙ ſanguis det lumen aīe: ⁊ hec res eſt manifeſta illi qui aliquātulū de natura guſtauit. Et in hac egritudine que dicitur melancolia cadit magna diuiſio inter medicos de ei⁹ cauſa quiḋ dicunt ꝙ poſſibile eſt ut in ipſomet cerebro fiat: aut ꝓpter aduſtionē ſanguinis cordis: aut ꝓpter os ſtomaci: ⁊ quidā dicunt ꝓpter apoſtema factum in meſaraicis: ⁊ quidā dicunt ꝙ fit ꝓpter humorē melicū quem ſpargit ſplen ad ſtomachū: qui eſt extra naturā ſui ī qualitate. Et iſti reſpondent primis vel verbis prioꝝ ⁊ dicunt ꝙ ſunt impoſſibilia ꝙ cauſe iſtius egritudinis ſint calide eo ꝙ accidentia iſtius egritudinis ſunt manifeſte frigida quia eorum ructus eſt acetoſus: ⁊ plures ipſorū habent vētoſitatē frigidā non cū multa ſiti. Et adhuc dicunt ſi eſſet cā ꝓpter apoſtema calidū in his membris ſequeret᷑ ex hoc ex neceſſitate febris. ⁊ nos videmus ꝙ in hac egritudine nulla eſt febris. Et ego dico ꝙ reprehenſio iſtorū qui dicunt ꝙ ſi iſta egritudo eſſet ꝓpter apoſtemata calida ſequerēt᷑ accidētia calida ſicut fortis ſitis: ⁊ ꝑmutatio cibi ad fumoſitatē ⁊ paucitatē inflemationis nō eſt neceſſariū penit⁹: quia iam dictū eſt ꝙ calor extraneus ꝓpterea quia facit calorē intrinſecū exalare ⁊ ipſum debilitat nō eſt impoſſibile ut ſequant᷑ ipſum accidentia frigida ⁊ faciant ſimilia accidentia ſupradicta: ⁊ maxime qñ calor extraneus ledet formā naturalē caloris intrinſeci aut corrūpet ipſum. et ꝓpterea fit acetoſitas ſm alexandrū ꝑ calidū ſicut ꝑ frigidum: calor intrinſecus non fortificat᷑ niſi ꝑ calorē qui ei fortificat᷑ non repugnat. Et ꝙ dictū eſt ꝙ ſequit᷑ neceſſario febris cauſe apoſtema calidū quod fit in his duob⁹ membris ſicut experientia teſtificatur hoc bene aſſerendū eſt: quia impoſſibile eſt hanc egritudinē eſſe ſine febre: ſi propter talem fieret cauſam: excepto vno modo ꝙ ḣ apoſtema fieret poſt declinationē apoſtematis: quia tunc dicendū eſt ꝙ non remanſit ex calore extraneo tm̄ ut ſit ſufficiens ad febrē faciendā: ſed eſt tant⁹ ꝙ ſufficit ad calefactionē faciendā ſtomacho ⁊ cerebro ſolum: ⁊ hanc mouere paſſionem. Et pōt eſſe ꝙ hec egritudo proueniat ſolum a ſplene: ⁊ videtur ꝙ hec ſit vna ex maioribus cauſis ſpeciei iſtius egritudinis.

De accidentibus ſomni ⁊ vigiliarum.

Deinceps volum⁹ loqui de accidentibus ſomni ⁊ vigiliarū: ⁊ in primis volumus dicere diffinitionē ipſoꝝ. Et dicimus ꝙ ſomn⁹ eſt profundatio ſenſus cōmunis ex cerebro ad cor: ⁊ ꝓpterea tunc ligant᷑ ſenſus ꝑticulares ⁊ ꝯſtringunt᷑ in coꝝ inſtrumētis: eo ꝙ nō eſt neceſſe ut moueant᷑ ad eoꝝ ſeruitia. Et vigilia ē cōtrariū hui⁹: hoc eſt aſcēſus iſti⁹ ſenſus ad cerebrū in locum ſuū: ⁊ ꝓpterea tūc diſſoluūt᷑ oēs ſenſus ꝑticulares in eoꝝ inſtrumētis ut operent᷑ actiones ipſoꝝ. ꝗ̄ deſcriptio ſomni eſt priuatio mot⁹: ⁊ vigilie deſcriptio eſt ꝯtinuatio motus: ⁊ pōt dici ꝙ ḣ mot⁹ iſti⁹ ſenſus ē formalis cā ſomni ⁊ vigilie: ⁊ ſubiectū ſomni ⁊ vigilie eſt ſenſus cōmunis: ⁊ cor eſt radix: ⁊ cerebrū eſt ipſi⁹ primū inſtrumētū quo operat᷑. Et accidentia q̄ ſupueniūt ſomno eſt fortis ipſi⁹ profunditas: ⁊ hoc ꝓpter dñationē multe frigiditatis cū humiditate ſup cerebrū aut ſup membrū cōmunicās ſecum. Ex accidentib⁹ que ſupueniunt huic operationi per contrariū eſt vigilia. Et cā ei⁹ oppoſita eſt cauſe frigiditatis hoc eſt q: fit ſup dominiū caloris ⁊ ſiccitatꝫ. Et aliqñ eſt hec res cōpoſita a duab⁹ cauſis: hec egritudo eſt egritudo vocata nabur: q: tūc iacet ſicut dormiens ⁊ oculos tenet apertos: q: dormire eſt ꝓpter frigiditatē: ⁊ tenere oculos apertos eſt ꝓpter ſiccitatē. Et aliqñ fiunt egritudines in cerebro in quib⁹ fit pars hoꝝ accidentiū aut oīa. Et illi q ſcient ꝙ dixim⁹ dabūt cauſas vnicuiqꝫ accidētiū aut ſint ꝑſentes aut preterite. Et volum⁹ dicere de q̇buſdā eaꝝ q̄ ſunt manifeſtiora: ⁊ ꝑfecti⁹ ſciet ꝑ hec ꝙ dicent᷑ poſtea alia q̄ nō dicent᷑. Et dicim⁹ ꝙ quedam eoꝝ vocant᷑ algabar. ⁊ quedā noīat᷑ elgabꝫ intubꝫ: ⁊ q̄dā noīant᷑ elzara. i. epilēia ⁊ q̄dā noīant᷑ ellecta oppoſita: ſed primū eſt ſup humorē ſup quē dñat᷑ fumus: ⁊ iſte fum⁹ aſcendet ad cerebrum ⁊ mouebit᷑: ⁊ tunc ſentiet patiens hūc motū ſicut eſſet extra q: ꝗ̄ꝫuis ſenſata habeāt ꝙ moueant ſenſus deforis iam dixim⁹ ꝙ nō eſt īpoſſibile ut moueant᷑ ab intrinſecis humorib⁹. Et ſi cerebrū egrit multā malā cōplexionē propter ꝑſeuerantiā haꝝ rerū tunc cadet patiēs in terra ſicut cadit epilenticus. Et iſte fum⁹ aliqñ fiet in ipſomet cerebro ⁊ ꝓprie in ipſi⁹ arterijs: ⁊ aliqñ aſcēdet a ſtomacho vł ab alijs mēbris. Sed olcab⁹. i. incub⁹ eſt qñ ſentit hō cū dormit ac ſi premeret᷑ ⁊ aggrauaret᷑ a re q̄ꝫ abijcere non pōt. Et manifeſtū eſt q: hoc nō eſt niſi ꝓpter aliquā priuationē virtutꝫ motiue ꝓpter aliquā malā ꝯplonē mālē

Et quia cito dissoluũt̃ opinant̃ ut fiat ab humoribus furiosis qui ascendunt cerebrũ ⁊ ledunt ipsum sua qualitate. Epilentia est egritudo que facit cadere in terram patiẽtem in primis tunc mouent̃ omnia membra motu malo extraneo: deinde sic mouentur donec homo cadit: ⁊ priuantur omnes sui sensus ⁊ virtutes animales: aut diminuũtur ⁊ contrahuntur: ⁊ colliguntur omnia ipsiꝰ mẽbra sicut spasmata. Et hoc est signũ manifestũ qđ priꝰ ẽ in cerebro. Et collectio ⁊ contractio membroꝝ ꝑpter motũ extraneũ significat ꝙ hec species est vna ex speciebꝰ contractionis q̃ fit a virtute expulsiua: quia colligunt̃ ⁊ contrahunt̃ membra in seipsis ꝑpter expulsionẽ rei ledẽtis ⁊ maxime in cerebro. Et ꝑpterea iste humor est ꝯtrarius in fine cõplexioni cerebri: ⁊ hoc facit aut sua qualitate aut sua forma: ⁊ illud qđ significat nobis ꝙ nõ fit ꝑpter humiditatẽ neruí: nec ꝑpter ipsiꝰ infusionẽ est propter subitã ipsiꝰ dissolutionẽ: ⁊ de necessitate est ꝙ humor faciens hoc sit subtilis: eo ꝙ paraxismꝰ ipsiꝰ cito transit: sicut fit in egritudinibus acutis. Sed quia nos videmꝰ pro maiori parte ꝙ illi qui hanc patiunt̃ egritudinẽ sunt frigidi ⁊ humi. sicut pueri: aut frigidi ⁊ sicci sicut senes: ⁊ vniuersalit̃ quia hec accidentia apparẽt sup frigidos ꝑ maiori parte significat ꝙ causa egritudinis est humor grossus. Sed contradicit nobis hoc ꝙ humor grossus nõ cito dissoluit̃ siue discurrat ꝑ strictos meatꝰ siue per latos: sicut dicit. G. quia dissolutio nõ est aliud q̃ʒ dñatio nature sup humorẽ ipsum decoquendo vt retineat quod est cõueniens nutrimẽto: ⁊ aliud expellat: ⁊ hoc non fit in humore grosso in eo qđ est grossus nisi in longo tempore: sicut testificat̃ experiẽtia in egritudinibus. Et nos videmꝰ ꝙ cito dissoluit̃ hic humor. Et ob hoc dicendũ est ꝙ hec egritudo nõ fit nisi propter fumũ qui generat̃ in ipsomet cerebro vel in alio mẽbro qđ ipsuʒ ei transmittit: sicut dicit. G. de iuuene qui sentiebat ꝙ quasi quidẽ fumꝰ factus ascẽderet ab vno mẽbro ad cerebrũ: ⁊ quãdo perueniebat illuc cadebat epilenticus. Et hoc accidẽs est sufficiẽs ad ꝓbandũ ꝙ cã huius egritudinis est ventositas fumosa: sed ista ventositas necessario cõmunicat humoribus frigidis ⁊ humidis: ⁊ isti humores sunt isti vento ut mã. Et ꝑpterea curat̃ hec egritudo euãndo illos hũores. Et q̃uis dicat̃ ꝙ nomen alicuius hominis ut hoc accidens fiat a colera: non dico hoc ĩpossibile sed cadit in hoc ãmiratio: nã breuitas paroxismi hoc adiuuat: ⁊ veniente accidente hoc aliquibꝰ videmꝰ ꝙ hoc fit eis ut plurimuʒ ꝑpter famẽ aut ꝑpter iram: ⁊ hoc ostendit ut fiat a colera. Et. G. curat hanc egritudinẽ cũ yerapigra in qua dominat̃ aloe. Et manifestũ est ꝙ aloe nõ purgat nisi vnam duarũ rerũ aut colerã: aut humoreʒ colericũ. Et quidã dicunt ꝙ hec egritudo fit a cõplexione nõ materiali frigida ⁊ sicca: ⁊ hoc est a ratione remotuʒ: ꝙ est quia hec egritudo ut plurimũ habet paroxismos: ⁊ adhuc si fieret ꝑpter malã cõplexionẽ nõ materialem nõ fieret nisi a rebꝰ extrinsecis: ꝙ est quia mala cõplexio nõ materialis creata a cõplexione materiali est difficilis curationis: ⁊ a tali causa qualis hec est ĩpossibile est fieri paroxismi epilenticũ: ⁊ sm̃ hoc non fieret hec spẽs nisi ꝑpter res extrinsecas: hoc est ab aere frigido ꝙ est quia mala cõplexio q̃ fit a talibꝰ rebꝰ extrinsecis est facilis dissolutionis. Sed remotũ est ꝙ res extrinsece hoc est aer frigidꝰ possit inducere malã complexionẽ cerebro sufficientẽ inducere epiliam: sed si experientia hoc testificet̃ tarde hoc esse debet. Et tu debes scire ꝙ ꝑpter hanc scientiã non potest finaliter sciri rõnabiliter de omnibꝰ egritudinibꝰ que sint possibiles ⁊ q̃ non quia egritudines certificant̃ ꝑ sensuʒ: ⁊ postea aduenĩũt testimonia experiẽtie ꝑpter plurimos sentire: ⁊ post hoc fit cognitio causaꝝ. Et cã huiꝰ data est in loco alio nobiliori isto: ⁊ nos etiã ipsam narrabimꝰ in alijs libris. Et apoplexia est quãdo homo cadit ad terrã ⁊ cessat eiꝰ vox: ⁊ priuant̃ oẽs opationes totius corporis excepto anhelitu: nã priuato anhelitu morit̃ patiens. Et ꝑpter h̃ anhelitꝰ est magnũ signũ super fortitudinẽ ⁊ debilitatẽ virtutis: ꝙ ẽ quia quando anhelitꝰ fuerit grossus ⁊ magnꝰ significat super fortitudinẽ: ⁊ quando fuerit quietꝰ significat debilitatem. Et. y. dicit ꝙ quãdo apoplexia est debilis nõ curat̃ de facili: sed qñ est fortis curã nõ recipit. Et causa huius egritudinis est de necessitate priuatio motꝰ vniuersalis ⁊ particularis. Et qñ declaratũ est ꝙ motus vniuersalis hʒ duo principia: primũ quoꝝ est in corde aliud est in cerebro: ⁊ cerebrũ nõ facit suas operationes nisi ꝑpter cor: ꝙ̃ est necesse ut cerebro veniat vna egritudo vniuersalis cõmunicans toti corpori. Et hoc fiet necessario ꝑpter opilationẽ viaꝝ spũs qui peruenit a corde ad cerebrũ: ⁊ iste arterie sunt opilate: aut propter fortem opilationẽ ventriculorũ cerebri: ꝑpterea quia quãdo ille claudunt̃ impedit̃ via spiritui aĩl qui dat membris omnibꝰ sensum ⁊ motũ si ita est ut dicit G. qui dicit ꝙ mittit̃ a cerebro spũs animalis sicut mittit̃ a corde spiritꝰ vitalis intrinsecus: aut fit quia corrumpit̃ complexio cerebri: ꝙ est quia quando illa corrumpit̃: corrumpit̃ temperantia cũ qua reparatur calor intrinsecꝰ cordis: ad hoc ut posset opari sensuʒ ⁊ motũ: sicut declaratũ est in naturali phia. Sʒ in cameris cordis nõ põt euenire hoc accidens: ꝙ hanc egritudinẽ faciat ꝙ est quia prius perueniret̃ ad mortẽ. Et postq̃ʒ probatũ est ꝙ causa egritudinis in his duobꝰ locis est: ergo causa quã dat. y. est verax: ⁊ etiam illa quã dat. G. Et. y. dicit ꝙ quãdo homo subito sine voce fit ⁊ cadit in terrã: tũc facte sunt opilationes in vijs que sunt inter cor ⁊ cerebꝝ hoc est in arterijs. Et. G. h̃ confitet̃ in libro de accidẽti ⁊ morbo: ⁊ in libro de membris dolorosis dicit ꝙ hec egritudo fit ꝑpter opilationẽ in ventriculis cerebri: ergo intendit. G. ut fiat a duabꝰ causis. Et signum est ut fiat ex opilatione arteriarũ cũ apparent signa dominationis sanguinis sup patientem: ⁊ hec curat̃ cum flobotomia. Et signũ opilationis fortis ventriculoꝝ cerebri est quãdo apparent signa dominationis humoꝝ frigidoꝝ in corpore. Et curatio huius fit cũ permutatione complexionis illiꝰ mali humoris cum euacuatione cũ medicinis purgationibus: ⁊ cũ clisterijs conuenientibus: quia illa sunt mirabilia in hac cura. Et hec egritudo que dicit̃ ꝓfundatio somni est ꝓpinquior ut fit propter opilationẽ arteriarũ q̃ʒ vt fit ꝑpter opilationẽ neruoꝝ: ⁊ propterea nõ est in hac passione difficultas anhelitus: nec etiam cõuertit̃ ad paralisim sicut apoplexia. Et illa que fit ab humoribꝰ siccis facit stare patientem oculis apertis: ⁊ nominat̃ alcasia: ⁊ si fiat ab humoribꝰ humidis stat oculis clausis: ⁊ hanc speciem nominãt medici subet.

Hucusq̃ʒ locuti sumꝰ de egritudinibꝰ ⁊ accidentibꝰ breuiter sm̃ ꝙ nobis visuʒ est sufficere: eo ꝙ mea intentio in hoc libro nõ est nisi in dando regulas que sint principia artis medicine omnibꝰ volentibus in hac scientia ire via nobiliori: ⁊ illis qui etiaʒ volunt postea habundare in particularibus istius artis sm̃ hunc ordinem ⁊ diuisionem. Et scias ꝙ comparatio istius libri ad totalitatem istius scientie est sicut comparatio elementorũ artificij ad artificium. Et sicut pictores primo depingunt circuitũ figure quã facere intendunt: ⁊ postea replent h̃ continens particularibꝰ rebus ex diuersis coloribꝰ donec sit figura illa conuenienter impleta: sic ⁊ nos intendimꝰ facere in nostro libro. Et si deus nobis lõgitudinem concesserit vite ⁊ nos precauerit ab accidẽtibꝰ temporis aliũ faciemꝰ librum in practica huic nobili ordini respõdenteʒ sm̃ ꝙ factꝰ est iste liber colliget: qui omnis continentia istius scientie replebit.

Explicit liber Tertius.

¶ Incipit liber quartus de signis ⁊ pronosticis sanitatum ⁊ egritudinum.

Ista pars diuidit in duas partes. Prima narrat signa significantia sanitatem actualē in qualibet opatione corporis in quolibet mēbro. Secunda narrat signa significātia sup egritudines ⁊ causas ipsarū. Et hec pars iterꝫ partit in duas ptes: eo ꝙ hec signa aut significāt sup egritudines p̄sentes q̄ plurimū inueniunt in hac arte: aut significant tēpora sanitatis ⁊ egritudinis sup egritudinē futurā. Sed signa q̄ significant sup egritudines p̄teritas parū sunt in hac arte vtilia. Et incipiemus narrare signa significantia egritudinē p̄sentē in toto corpore ⁊ in quolibet mēbro. Et postea dicemꝰ signa significantia egritudines futuras. Et postea dicemꝰ signa significantia sup egritudines p̄sentes. Sed signa significantia in egritudinibus p̄sentibꝰ sup egritudines futuras adiūgā istis signis egritudinū presentiū. Et silr̄ videbit ut ponā signa significātia sanitatē futurā in egritudinibꝰ in hac eadē pte q̄uis ptineant sanitatꝭ pti. Propterea q̄ sunt vna ex rebus quibꝰ pcedit ⁊ transit medicꝰ ad medicinā sicut in rebus que artificialr̄ fiunt: ꝙ est q̄ nomen maioris ptātis earuꝫ deriuat egressa q̄ fiunt artificialiter in pmutatione ipsaꝝ a re a qua fit pmutatio: ⁊ non attribuit rei ad quā pmutat ⁊ hoc est ꝯtrariū rebus naturalibꝰ hoc est q̄ que solū fiūt per naturā ⁊ cām huiusmodi ostēdi in nobiliori loco illo: ꝙ est q̄ pmutatio est generis rei ad quā pmutat virtꝰ: ⁊ hec est contrariū plus q̄ꝫ generis rei a qua permutat: virtus aūt est in eis manifesta magis q̄ꝫ in ea a qua fit pmutatio. Et ppterea conuenientius est signa cōiūgere sanitatis future cū signis egritudinis presentis: q̄ medicus transit ab illis ad sanitatē ⁊ appellant illi trāsitus medicina ⁊ non sanitas. Et adhuc q̄uis ipsa sint sanitatis sunt aliquo modo partes egritudinis: eo ꝙ significāt sup remotionē egritudinis. Et ego incipio narrare signa significantia sup sanitatē: ⁊ dico q̄ sanitas sicut dictū ē in diffinitione ipsiꝰ est bona habitudo in mēbro ꝑ quē habꝫ peti aut agere suā actionē aut passionē nālē. Et hec bona habitudo diuisa ē in duas ptes: q̄rū vna est appropriata mēbris cū similibus in q̄bꝰ sunt noue cōclusiones: alia officialibꝰ que est q̄ttuor generū que superiꝰ dicta sunt. Et q̄ pars maior istiꝰ dispositiōis in mēbris nō est manifesta p̄ma fronte: ⁊ maxime in mēbris nō apparētibꝰ: ob h̄ necesse fuit narrare signa significātia sup quālibet dispositionē cuiuslibet mēbri: videlicet .ix. cōplexiones q̄ prime sunt in cōsimilibus ⁊ scd̄o in cōpositis. Et silr̄ narrabimus signa q̄ significāt sup tēperatā cōplexionē ⁊ non tēperatā: ⁊ sanitatē appropriataꝫ mēbris officialibus. Et via qua poterimꝰ oīa hec cognoscere primo non est nisi ab actione ⁊ a passione hoꝝ mēbroꝝ aut rebꝰ q̄ pueniūt a virtutibꝰ ipsoruꝫ ꝙ est q̄ actiones ⁊ passiones ipsoꝝ ⁊ res q̄ ab eis pueniūt sunt apud nos notiores ⁊ a rebꝰ notioribus pcedere debemꝰ ad minꝰ notas. Et res puenientes ab opibꝰ sunt sicut color macies pinguedo: ⁊ accidentia q̄ apparent ab exeūtibꝰ a corpore. Et debes scire ꝙ medici pro maiori pte nō sunt vsi loqui nisi de signis cōsimiliū: sꝫ de signis significantibꝰ sanitatē mēbroꝝ officialiū non sunt locuti nisi ꝑ accidens. Sed talis q̄les sumꝰ ꝯsueuit loqui de vtrisqꝫ: ⁊ incipiemꝰ loqui a signis significantibꝰ sup cōplexionē equalē .i. tēperatā q̄ prior est natura: ⁊ etiam q̄ extrema nō cognoscūt nisi ꝑ cōparationē eoꝝ ad media. Et dicimꝰ ꝙ ex .ix. cōplexionibꝰ q̄daꝫ appropriant vnicuiqꝫ mēbro: ⁊ q̄dā sunt q̄ appropriant vni corpori cōpōne membroꝝ ad inuicē. Et est sciendū p̄mo signa significātia cōplexionē vniciuisqꝫ mēbri in .ix. cōplexionibꝰ: ⁊ cognitꝭ illis poterimꝰ iudicare sup cōplexionē totiꝰ corporis ⁊ maxime mēbroꝝ spūaliuꝫ. Et incipiemꝰ narrare cōplexionē cordis q̄ cor est mēbrū ꝙ est tēperatū sup mēbra p maiori pte tēperata caliditate: q̄ est dator oībꝰ mēbris cōplexionē q̄ agūt ⁊ patiūt. Et adhuc q̄n erit cōplexio alioꝝ mēbroꝝ distēperata sicut cōplexio epatis possibile est cōplexionē cordis nō esse tēpatā ppter colligātiaꝫ ipsiꝰ ad mēbra: ⁊ ppter hoc narrabimꝰ signa cordis q̄n sūt tēperata ⁊ intēperata: eo ꝙ illa sunt signa oīuꝫ mēbrorū.

¶ Capl̄m de signis sanitatis cordis.

Et inter signa significātia sup cōplexionē cordis signū ꝙ ppriū est in significādo sup cōplexionē cordis est pulsus ⁊ post illuꝫ anhelitꝰ. g̃ q̄n pulsus nō est magnꝰ neqꝫ paruus: neqꝫ tardus neqꝫ velox: neqꝫ rarꝰ neqꝫ spissus: necessario significat tēpantiā cōplexiōis cordis inter calidū ⁊ frigidū: ⁊ siccū ⁊ humidū: ⁊ talis pulsus qualis est iste reperit in his q̄ nascūt ⁊ stant in climate tēpato ut plurimū: ⁊ stāt in terra. y. ⁊ in pluribꝰ terris grecie nisi eueniāt accidētia extrinseca: ⁊ ppterea dicit G. ꝙ hoīes terraꝝ calidaꝝ nō pn̄t dare tēpatā cōplexioneꝫ: ⁊ nō est dicendū ꝙ pulsus fortis sit naturalis: eo ꝙ in alijs q̄uis nō sint tēpata plurimū īueniat in climatibꝰ nō tēperatis: sicut nō dicēdū ꝙ color niger in hoīe sit naturalis q̄uis nō īueniat in ethiopia etiā albus. Et tēpantia anhelitꝰ silr̄ significat sup tēpatā cōplexionē cordis: saluo ut cōparatio anhelitꝰ ad cor non sit maior debito ꝙ si hoc esset nō esset anhelitꝰ tēperatꝰ pportionādo cordi solum. Sed eēt adhuc maior q̄ nō est īpossibile cōplexionē cordis esse calidā ⁊ pectꝰ ⁊ pulmo sint maiores debito cōparatione ad ipsuꝫ cor: ut faciat tūc anhelitꝰ q̄ nō est magnꝰ nisi alr̄ ppter largitatē viaꝝ pectoris ⁊ pulmonis: ⁊ illud idē ꝙ facit anhelitꝰ magnꝰ ꝑ se: eo ꝙ si pulmo ⁊ pectꝰ eēnt s̄m cōpationē creatiōis cordis: tūc pulmo ⁊ pectꝰ tūc multiplicarent in caliditate cordis. Sed signuꝫ ꝙ significat sup cōplexionē cordis ppter dispositionē alioꝝ mēbrorū est ut sit pectꝰ mediocre int̄ magnitudinē ⁊ paruitatē. Et silr̄ tpantiā sue cōplexionis significāt significātia signa tpantiā cōplexionis epatꝭ: aut tpantiā cerebri aut vtrāqꝫ. Et h̄ ideo q̄ in epate ⁊ cerebro nō est calor q̄ sit ppriꝰ in eorū esse: nisi calor ptiū ꝯsimiliū in q̄bꝰ sunt cōposita. Sed calor cū quo vnusq̄sqꝫ opat artes suas est de necessitate calor q̄ trāsmittit eis a corde: ⁊ iste calor est in eis sic̄ forma. Sꝫ calor q̄ est in eis pprie est sicut mā. Et q̄ tpantia rei ⁊ ꝑfectio sue opationis nō stat nisi ppter formā ē necessariū: ut q̄n ista duo mēbra sunt tēpata sit eoꝝ tpantia ppt formā ipsoꝝ: ⁊ tpantia suaꝝ formaꝝ est necessario ppter tēpantiā datoꝝ istaꝝ formaꝝ: ⁊ istud est cor. Et nō est dicendū ꝙ possibile sit ꝙ calor cordis q̄ mittit mittat eis caliditatē suꝑfluā: ⁊ ꝙ sit cōplexio istoꝝ duoꝝ mēbroꝝ veniēs ad eā a partibꝰ ꝯsimilibꝰ epati ⁊ cerebro resistat calori q̄ pueniret a tēpantia cordis ut ꝑ istā ꝯrietatē resultet in cerebro ⁊ epate tpantia cōplexionis: q̄ talis tāpantia q̄lis est hec debet equoce: ⁊ nō veraciter ut faciat opatōes. Itē significat sup cōplexionē cordis tactꝰ ⁊ carnositas pectoris: nā si tpate est significat tpantiā cōplexionis cordis. Sꝫ tpantia carnis p maiori pte sequit tpantiā cōplexionis cordis: ⁊ pprie caro existens in h̄ loco: ⁊ ppt̄ hoc caro hn̄s tpatā cōplexionē cordis nō erit macilēta nec pinguis suꝑflue. Itē significat sup tpantiā cordis tpantia vtutuꝫ aīe: sic̄ ira planicies: manifesta ea ꝯfidentia ⁊ pusillanimitas: ⁊ silīa his. Itē sup tpantiā cordis significat cōpositio ipsiꝰ h̄ in positiōe sua ⁊ sua mensura ⁊ figura: ꝙ est q̄ q̄n sua cōplexio erit tpata sunt res p̄dicte ut plurimū s̄m viā nālē: ⁊ silr̄ q̄n sue opatōes sunt ꝯuenientes sue ꝯclusioni significāt sup suā tpantiā: ꝙ est q̄ nō est īpossibile eē aliquē pulsuꝫ velocē ppter stricturā suaꝝ arteriarū cū non sit h̄ ppt̄ calorē ipsiꝰ: sicut accidit hoībꝰ pinguibꝰ. Et vlr̄ difficile est dare signa significātia sup ꝯpōneꝫ mēbroꝝ intrinsecoꝝ ⁊ sup spēs eoꝝ: ⁊ sup colligātia eoꝝ: ppterea reliq̄rūt medici hāc speciē sanitatꝭ ⁊ non sunt locuti de ea: et p̄cesserunt solū de signis cōplexionalibꝰ. Sꝫ medico nō sunt h̄ minꝰ necessaria illis. ⁊ ppterea volumꝰ loq̄ de hac specie breuiter sicut sumꝰ cōsueti. et dicimꝰ ꝙ ex rebꝰ signi

ficantibus sup tēperatā cōplexionē cordis ⁊ equalē
est tēperantia cōpositiōis menbroꝝ extrinsecoꝝ ⁊
maxima pectoris ⁊ membroꝝ ⁊ bona ꝓportio istoꝝ
ad alia: ⁊ hec vocat̄ pulcritudo: q2 pulcritudo magis
attribuit̄ cōpositioni: sicut virtꝰ ⁊ fortitudo magis
attribuit̄ ꝯplexiōi. Et nos nō dicimꝰ ꝙ temperātia
cōpositionis istoꝝ mēbroꝝ significet sup tēperantiā
cordis: nisi ꝓpterea q2 virtꝰ informatiua nō format
alia mēbra nisi mediāte calore cordis. sicut virtꝰ nu
tritiua nō generat alia mēbra nisi mediāte cōplexiōe
sua. Et tu debes scire ꝙ significatio nō conuertit̄: q2
possibis esset cor esse tēperate cōplexiōis ⁊ bone cō-
positiōis: ⁊ tñ ꝯpositio alioꝝ mēbroꝝ ess3 lesa: ⁊ h̄ ꝓue
nit a mā: ⁊ hoc raro ꝯtigit sic raro ꝯtigit ex alijs rebꝰ
nociuis q̄ ꝓueniūt ab alijs mēbris ꝙ ille cōuertunt̄ ⁊
corrūpunt cōplexionē cordis ꝑꝑ aliquā colligantia3.
S3 signa significantia sup distēperātiā cordis in q̄ttu
or q̄litatibꝰ sunt ꝯ̄ria istis. Hec ē qñ pulsus fuerit for
tis velox: aut spissus significat excessu3 caloris nisi cō
tingeret ꝑꝑ stricturā naturalē in vijs ꝙuis hoc raro
accidat in cōplexione ca. ꝓpterea q2 caloris ē aperi-
re ⁊ extēdere partes nisi forēt sicce: eo ꝙ resistit egres
sioni: ⁊ si cū siccitate fuerit duricies tactus significat
vltimitatē siccitatis: ⁊ similit̄ hanelitus ꝯ̄rius natu-
rali significat sup idē dūmō nō sit pectus: pulmo aut
eoꝝ vie minores cōpetentibus. Ite3 ortus pilloꝝ ⁊
tactꝰ calidꝰ habēt sup eandē cōplexionē significare.
Et vniuersalit̄ scias ꝙ ad calorē cordis sequit̄ calor
oīu3 mēbroꝝ: excepto ꝙ nō sit resistentia accidētalis
a mēbris habētibꝰ dñantiā in corpore sicut sūt epar
⁊ cerebrū: q2 possibile ē ꝙ cōplexio istoꝝ duoꝝ men-
broꝝ ex ꝑte mēbroꝝ cōsimiliū ex quibꝰ sunt cōposita
sicut superiora debito: ⁊ tūc erit cor calidū ⁊ cerebrū
dicet̄ frigidū. Sed in hoīe habēte talē cōplexione3
refrigerabit̄ in fine cor ⁊ maxime qñ dñatur frigidi-
tas. q2 hoc mēbrū nō ē datū nisi ad tēperandū calidi
tatē cordis. Ite3 significāt sup caliditatē cordis acci-
dentia aīe sicut ira. ita ꝙ qui cito irascit̄ habet cōple
xionē calidā cordis ⁊ si seruauerit haberet etiā sicca3
Et similiter significat siccitatē cordis macies pecto
ris ⁊ siccitas corporis. Sed cōplexio cordis domi-
nās in caliditate ⁊ humiditate significat̄ a fortitudi
ne ⁊ mollicie pulsus. Et si habuerit molliciē cu3 sua
fortitudine signa solā humiditatē. Et similiter signa
caliditatis ⁊ humiditatis cordis sūt magnitudo pe-
ctoris ⁊ alioꝝ mēbroꝝ: ⁊ iō aīalia q̄ sūt calida ⁊ humi
da sunt maioris corporis ceteroꝝ: velut aīalia nascē
tia i locis humidis. Sed signa frigiditatis ⁊ siccita-
tis cordis sunt cōposita ex oppositis signoꝝ calidita-
tis: tñ seruāt signa siccitatis Et ꝓpterea pulsus taliū
est paruus rarus: tardus: ⁊ durus. ⁊ hanelitus: eoꝝ
est similis ⁊ tactꝰ pectoꝝ eoꝝ est frigidus. Et simili-
ter ē in cōplexione alioꝝ mēbroꝝ ipsoꝝ nisi sit in eis.
resistentia accidētalis. Et pectꝰ istoꝝ est nudū pilis
Et isti sunt in vltima timiditate. Et vniuersaliter
iuuentꝰ assimulat̄ sm plus senectuti: ⁊ si ꝓueniēt ad
senectutē: senectꝰ eoꝝ assimulat̄ morti.

¶ Capitulum de signis cerebri ⁊ ipsius comple-
xionum sanarum.

Et postq̄ locuti sumꝰ sup sanitatē corporis ap
propriatā mēbris ꝯsimilibꝰ: ⁊ sup sanitatē ap
propriatā mēbris officialibus. deinceps vo
lumus loqui de signis significātibus sup tēperantiā
⁊ sanitatē cerebri. Et dicemꝰ ꝙ tēperantia debet re
cipi in cerebro sicut in alijs mēbris: hoc ē vt sit ap-
ꝓpriata suis mēbris cū similibus aut sue ꝯpositiōi.
Et incipiemꝰ a tēperātia ⁊ dicemꝰ ꝙ signoꝝ q̄ signi
ficant sup tēperatā cōplexionē cerebri quedā sumūt̄
ab operatiōibꝰ ⁊ operatiōes ipsiꝰ aut appropriate st
sēsui cōi: aut ymaginatiōi, aut cogitatōi: aut memo
rie: aut virtuti nutritiue. hoc ē ꝙ appet ex supfluitati
bꝰ q̄ egrediūt̄ a naribꝰ. palato oculis. ⁊ similibꝰ. Et
quedā sumunt̄ ab alijs sicut a tactu ⁊ ortu capilloru3
⁊ ab eoꝝ forma ⁊ supfluitatibꝰ q̄ ab ipso egrediunt̄.
ita ꝙ si sint tēperate in quātitate ⁊ q̄litate significant
sup tēperantiā ipsiꝰ. Et similiter qñ operationes sō-
ni ⁊ vigiliaꝝ sunt tēperate. ⁊ ꝙ sit mediocritas inter
pigritiā ⁊ velocitatē ⁊ iudicia sint recta ⁊ sensus sint
clari ⁊ boni. ⁊ tactꝰ sit tēperatꝰ ita vt nō sit calidꝰ vl'
frigidꝰ Et capilli qui oriunt̄ nō oīo extensi seu plani
sint vel tortuosi seu crispi albi vel nigri: ⁊ demōstra-
tio sue forme est vt sit figura eius similis figure cere
bri tēperati. ⁊ tunc significat̄ sup tēperantiā cōplexio
nis. ⁊ significatio tēperantie sue figure est sicut dicit
G. ꝙ sit sicut figura sperica cerea leuiter ab vtraq3
parte pressa ⁊ vt nō sit magnū vl' paruū: ⁊ ꝙ supflui
tates discurrētes cerebro sint pauce ⁊ cōpetenter di
geste. Et si adfuerit cū hoc aliquo spissitudo signum
est siccitatis. ⁊ si fuerint multe ⁊ digeste sup calidita-
te3 ⁊ humiditate3. ⁊ si fuerint crude ⁊ in quantitate
multa significāt sup frigiditatē. Et si cu3 hoc fuerint
aquose significāt sup frigiditatē ⁊ humiditatē. Et di-
cit. y. de hac cōplexione ꝙ eius sanitas est ꝓpiquior
egritudini quā sanitati. Sed operatiōes cerebri cali
de sunt vigilie ⁊ breuitas somni. S3 si caliditati asso
ciabitur aliquātula humiditas: tunc tales in somno
aliquātulū augmētabūt̄: ⁊ si siccitas dñabit̄ dñabūt̄
vigilie. Et qui hanc habēt cōplexionē veloces erūt
ad actiones. Et actiones suas faciunt sine discreti-
one: ⁊ accipiūt ex mēbris solū similitudinē ⁊ nō diui
sione3: ⁊ errores eoꝝ sunt multi: ⁊ cogitaciōes eorū
male. Et qui habēt signa ꝯ̄ria istis sunt dormientes
⁊ pigri ⁊ tardi intellectꝰ ⁊ nō possunt recipere diuisio
nes rerū necessario tales frigide cōplexiōis sūt: tñ ⁊
ipsi assumunt predictas res cōfuse. Sed complexio
cerebri frigida ⁊ sicca habūdat minꝰ in somno qua3
frigida sola. Et frigida sola minoris est somni qua3
frigida ⁊ humida: ⁊ tactꝰ etiā significat sup istas com
plexiōes. Et capilli etiā hñt significatiōes eo ꝙ capil
li sūt ex supfluitate fuōsa q2 capilli nigri significāt sup
adustionē: eo ꝙ igneitas h3 albū denigrare. Et si cū
hoc sunt tortuosi significāt sup hoc siccitatē sicut acci
dit eis qui tangunt̄ ab igne. Et capilli albi significāt
super materiā crudā ⁊ indigām: ⁊ si cū hoc fuerint ex
tensi ⁊ plani significāt sup supfluitatē huītatis: Et eo
dē modo capilli qui cito oriunt̄ significāt sup calidi-
tatē: ⁊ qui tarde eꝯ̄. Et qui sūt mediocres in colore
⁊ tortuositate ⁊ in planicie ⁊ in ortu veloci ⁊ tardo si
gnificāt sup cōplexionē tēperatā ⁊ forma tortuosa ēt
h3 significare sup malā cōplexionē. Et ēt caput ma-
gnū vel paruū h3 significare hoc. Et ista sepe inueni
unt̄ i libris spicatoꝝ. Et ego nō recordor oīa eoꝝ ver
ba nisi quorūdā ad hoc vt nr̄ itellectꝰ ñ sit diminutꝰ
in radicibꝰ reꝝ. ⁊ illi q solū sūt medici idigēt illis: et
ego nō su3 ex illis. Itē ocl's significat forti significa-
tione sup cōplexionē cerebri q2 oculꝰ rubeꝰ hñs ve-
nas rubeas significat sup cōplexionē cerebri calida3
⁊ ꝯ̄ria istis significāt sup cōplexionē frigidā cerebri.
Et velocitas motꝰ ocl'oꝝ significat sup caliditatē ce
rebri: sicut tarditas sup frigiditatē ⁊ mediocritas in
istis significat sup tēperātiā. Et sup albedo oculi signi
ficat frigiditatē cerebri: sicut nigredo significat cali-
ditatē. ⁊ calor mediꝰ inter subalbedinē nigredine3 q
dicit̄ variꝰ significat tēperantiā. ⁊ hoc est q2 subalbe
do fit ꝑꝑ paucitatē digestiōis: ob hoc iste color ē ꝓpi
quus colori aq̄ simpl'r. Et nigredo fit ꝑꝑ excessū dige
stiōis ⁊ ꝓpter hoc dominat̄ in ipso nigredo q2 nigre
do significat adustionē ꝑtiū terre dominantiū in re.
Et ꝙ facit varietatē q̄ ē color mediocris est vltima.
tēperātia decoctionis. ꝙ est quia est minor quā illa

que facit nigredinẽ. ⁊ est maior quã illa que facit sub
albedinẽ. Et scias ꝙ nõ solũ esse qualitatem faciũt
nigredinez aut subalbedinez. Sed ⁊ alie res sũt mul
te que adiuuant ad hos colores faciendos que non
sũt q̃litates vel cõplexiones. sed sunt res quantitatẽ
vel locales. Quod est q: nigredo pluries fit propter
multã quantitatem humiditatis oculi. aut quia posi
ta est in profundo multũ. sicut tu vides in riuis pro-
fundis. quia propter profunditatez apparent velut
niger eo ꝙ non recipiunt tantũ splendorez sicut si es
sent largi ⁊ pauci. Et oculus subalbidus est scd̃m cũ
trarium Et. G. dicit ꝙ multa humiditas glacialis
adiuuat ad faciendũ subalbedinẽ. eo ꝙ color istiꝰ hu-
moris ẽ sic color glaciei. ⁊ multitudo ipsiꝰ adiuuat ad
faciendũ subalbedinẽ. sic paucitas adiuuat ad faciẽ
dum nigredinẽ ⁊ hoc est ꝯtriũ nostre opinioni. ⁊ me-
diocritas omniũ significat temperantiã. Ista sunt si-
gna significantia super cõplexionem cerebri. ¶ Sz
signa significantia super ipsius cõpositionem simili-
ter sumuntur a complexione ⁊ operationibus ipsi-
us. ¶ Etiam diximus de figura naturali quam ha-
bere debet ⁊ colligantia sua apparet visui. q: quedã
capita habent collũ conueniens eidem ⁊ quedã non
sicut dicit. G. Sed largitas ⁊ strictura suaꝝ viaruz
⁊ suarum cauitatũ sumuntur ab ipsius cõplexione. ꝙ
est quia vie cerebri calidi ⁊ humidi sunt in vltima-
te largitatis: frigidi vero ⁊ sicci scd̃z contrariũ ipsiꝰ
⁊ mediocres istarũ super calidũ ⁊ siccũ vel super fri
gidũ ⁊ humidũ. ⁊ sua temperata compositio cogno
scitur quando sue vie ⁊ concauitates sunt in vltima
temperantia. ¶ Et quando vie ⁊ concauitates cere
bri sunt nimis stricte tunc habens eas paratus est
vertigini ⁊ scotomie ⁊ epilesie. ⁊ alijs egritudinibꝰ
similibus ¶ Item quando substantia cerebri est mi-
nor debita tunc accidet intellectui corruptio intelle
ctus. sicut decrepitis. ⁊ vniuersaliter quando corrũ
pitur olla cerebri exteriꝰ corrũpit cerebrũ interius.

¶ De signis significantibus super sanitatẽ epatis.

Einceps volumus loqui de signis signifi-
cantibus temperantiã ⁊ sanitatem epatis
Et dicemus ꝙ quedaz eoꝝ significãt super
temperantiã sue cõplexionis ⁊ quedã super
temperantiã sue cõparationis. ⁊ ego icipio a signis
cõplexionis ⁊ dico ꝙ quedaz eoꝝ sumunt ab opera
tionibus. ⁊ quedaz a quantitate venarum. ⁊ quedaz
a tactu. Et scias ꝙ epar temperatuz generat sangui
nem purpureũ ⁊ dat calorem albedinis mixtuz cuz
rubedine. ⁊ corpus debet esse mediũ inter maciez ⁊
crassiciem. Et vene debent esse mediocres iter lar-
gitatem ⁊ stricturã. ¶ Sed conplexio calida epatis
cognoscitur per hoc ꝙ generat multã colerã rubeam
⁊ maxime in etate iuuentutis. ⁊ color taliũ declinat
ad citrinitatẽ. ⁊ ideo cũ augmẽtatur calor ⁊ siccitas
multum. generatur colera adusta ⁊ tũc declinabit co
lor ad fuscedinẽ: ⁊ quibusdã denigrãtur palpebre in
feriores oculoꝝ ⁊ labia ẽt iferiora. Sz epar frigidũ
cognoscitur q: generat multum flegma ⁊ sanguinez
crudũ ⁊ aliquãdo ex fortitudie albedinis cõuertit in
calcẽ: ⁊ si cũ hoc coniũgat siccitas tunc generabit co
lera nigra inaturalis. Et complexio humida epatis
cognoscit a multa preparatione putrefactiõis ⁊ do-
minatione humiditatis ⁊ sanguis: ⁊ si multũ ꝓcedit
transit ad yposarcã. Itẽ vene large significãt sup epa
tis caliditatẽ ⁊ magis si cũ hoc adiungit humiditas
⁊ stricte significat cõtrariũ: in calido vero ⁊ sicco epa
te est mediocris. Itẽ significat pilositas sup cõplexio
nẽ epatis ꝙ est qñ ypocõdria sunt multũ pilosa cali-
ditatẽ significãt. Adhuc diuersificat hec significatio
scd̃m diuersitatẽ piloꝝ: q: si sunt grossi tortuosi ⁊ ni-
gri significãt super caliditatẽ ⁊ siccitatẽ: ⁊ sunt subti-
les ⁊ plani significant super humiditatem. Et si ven
ter sit nudus pilis significat frigiditatẽ. Et si sit mol
lis venter significat humiditatez: ⁊ si sit durus signi
ficat super siccitatem. Et signa significãtia super suã
cõpositionẽ similiter sumuntur a cõplexione ⁊ opera
tionibus q: quando erunt temperate erit epar tem
peratũ in figura ⁊ cõpositione: ⁊ quantitate magnitu
dinis ⁊ paruitatis: ⁊ strictura ⁊ largitate venaꝝ. Et
complexio calida ⁊ humida significat fortitudinem
epatis ⁊ largitatẽ venaꝝ: sicut frigida ⁊ sic significat
contrariũ. ⁊ mediocritas eaꝝ significat mediocrita-
tem inter calidã ⁊ humidã ⁊ frigidaz ⁊ siccã. Et de
bes scire ꝙ cõplexiones significantes super cõplexi-
ones istoꝝ membroꝝ sunt cõplexiones innate que
fiunt a prima essentia. Et hoc dico q: inueniunt cõ
plexiões acquisite calide ⁊ frigide a cõsuetudine: ⁊
vniuersaliter a rebꝰ extrinsecis. Et similiter est huic
quia inuenitur aliquis habens colorẽ significantem
super siccitatem. Et signa significantia cõplexionez
sui epatis significabũt caliditatẽ hoc est quia habe-
bit venas latas. Tunc debemus iudicare ꝙ cõple-
xio sua naturalis est diuersa ab accidentali: ⁊ quan-
do erit contrariũ debemus iudicare cõtrariũ: hoc ẽ
qñ cõplexio sui epatis erit frigida ⁊ sicca: ⁊ habitu-
do sua erit grossa ⁊ pinguis: ⁊ grossicies significat ca
liditatem ⁊ humiditatem: ⁊ strictura venaꝝ frigidi
tatem ⁊ siccitatez. Et significatio cõpositiõis sump
ta ab operationibus est hec: quia epati illius qui ha-
bet venas strictas eueniet opilatio ipso non vtente
cibis opilatiuis. Item quando epar est paruũ cõpa-
ratur stomacho ⁊ non superuenerit aliquod accidẽs
necessariũ erit vt habeat mollẽ ventrez nam hec est
perfecta significatio super paruitatẽ epatis: ꝙ est q:
quando epar est paruũ non potest attrahere chiluz a
stomacho: ⁊ tunc oportet vt exeant supfluitates mol
les. Et homo quẽ tu scis dicit ꝙ breuitas digitorũ
significat paruitatẽ epatis: ⁊ hic apparet ꝙ nesciunt
bene vbi esset virtꝰ iformatiua: ⁊ nõ cõsiderauit nisi
i materiebꝰ: ⁊ dimittimus istuz cũ alijs. Dicit Ari.
ꝙ epar in quibusdã hominibus inuenitur in latere
sinistro ⁊ splen in latere dextro: ⁊ quãdo superueniũt
illis egritudines: egritudines epatis apparẽt signa
in latere sinistro. Ista sunt signa significãtia super cõ-
plexionẽ ⁊ sanitatez membroꝝ principaliuz.

¶ De signis mẽbroꝝ seruientiũ cordi ⁊ pulmoni.

Einceps volumus loqui de signis signifi
cantibus super cõpletionẽ ⁊ sanitatem mẽ
broꝝ seruientiũ illis. Et incipiemus a pul
mone ⁊ dicemꝰ ꝙ cõplexio pulmonis erit
temperata tunc quando hanelitus est in magnitudi
ne ⁊ paruitate. s. tẽperatus: ⁊ non recipiet lesionẽ ab
aere calido aut frigido ⁊ vox fit temperata inter for
titudinem ⁊ debilitatez. Sed qñ pulmo erit calidꝰ
anhelitꝰ erit magnꝰ ⁊ ledet ab aere calido ⁊ iuuabit
a frigido: ⁊ habens talẽ pulmonẽ habebit vocẽ for-
tẽ: ⁊ contrariũ operabitur contrariũ: ⁊ pulmo siccus
cognoscitur ex parte vocis claritatis: ⁊ ex paruitate
sputi. Et pulmo humidus contraria habet signũ pul
moni sicco. s. grossitudinem vocis ⁊ sputi multitudi
nez. Sed cõpositio habetur a cõplexione ⁊ operatio
nibus similiter: eo ꝙ cõplexio temperata de necessi
tate habet cõpositionẽ temperatã. s. inter paruitatẽ
⁊ magnitudinẽ: ⁊ iter amplitudinẽ ⁊ stricturã viaꝝ:
⁊ quãdo erit calida erunt vie large. Et latitudo pe
ctoris significat super latitudinez viaꝝ sicut dictuz
est in alijs: quia diximus ꝙ fortitudo vocis sequit
largitatem viaꝝ: ⁊ causa est q: fortitudo vocis ne-
cessario significat caliditatez. Sed cõplexio frigida
significat stricturã suaꝝ ⁊ debilitatẽ. ⁊ maxie si huic
cõiungatur siccitas. Velocitas vero hanelitꝰ i signi

ficat puitatē pulmonis ſtricturā ſuaꝝ viarū niſi com
plexio cordiſ ſit in eā. Pectꝰ autem ſpinoſū ſignificat
malā pulmonis poſitionē: ⁊ ꝓpterea dicūt medici ꝙ
plurimi talium veniūt ad vlcerationem pulmonis
⁊ ad ethicaꝫ

¶ Capitulum de ſignis ſanitatis ſtomaci ſeruientis. epati ⁊ cordi.

Deinceps volumus loq de ſignis ſignificā
tibꝰ ſup ꝯplexionē ſtomaci. Et dicimus ꝙ
ipſa cognoſcit a ſuis operationibꝰ: eo ꝙ ſto-
maco tēperato cōuēit maioꝛ ciboꝝ pars:
niſi nimis modū excedāt nature: ⁊ ñ accidūt eidē ac
cidētia q̄ eueniūt ſtomaco diſtēperato: ⁊ ſuus appe-
titus ē nālis. Sed in ſtōaco calido ſubtiles cibi cō-
uertunt in fumū ⁊ eidē groſſi cōueniūt ⁊ ſuus appeti
tꝰ ē diminutꝰ. Sed in ſtōaco frigido ſigna ſūt cōtra-
ria p̄dictis: eo qꝛ ei ꝯueniūt cibaria ſubtilia ⁊ groſſa
i acetoſitatē ꝯuertit in eo: ⁊ eiꝰ appetitꝰ eſt excedens.
¶ Et ſtōacꝰ ſiccꝰ cognoſcit ꝓpter multā ſitiꝫ: ⁊ eidēꝫ
paucꝰ ſufficit potꝰ: ⁊ qñ minimū recipit potū tūc i eo
fiunt fluctuatōes. Sed humida ſignificat a pauca ſiti
⁊ deſiderat talis ſtōacꝰ hūida: ſicut deſiderat res ſic
cas. ⁊ hoc eſt qñ hūiditas ⁊ ſiccitas ineſt ꝑ naturam
ſed ſi ineſt accidētaliter hoc fit ꝑ cōtrariuꝫ: eo ꝙ q hꝫ
ſtōacū ſiccū appetit hūida: ⁊ q hꝫ hūidū appetit ſicca
¶ Sed equalis ſtōacꝰ i ꝑuitate ⁊ magnitudine cogno
ſcitur: eo ꝙ tolerat q̄ꝫtitateꝫ cibi cōueniētis: ⁊ ſi ꝑuꝰ
fuerit noſcit ex tolerātia pauci cibi: ⁊ ſi partitur cibꝰ i
paucas partes melius tolerat.

¶ De ſignis ſanitatis teſticuloꝛum.

Signa tēꝑantie ⁊ ſāitatis teſticuloꝛū ſumūt
ab operationibus ipſoꝝ ⁊ ab accidentibus
Et dicimꝰ ꝙ q eſt tēperatus in coitu natu-
raliter hꝫ tēꝑantiā cōplexōis teſticuloꝝ. Et
ſi. mltū affectat nā hꝫ calidā ꝯplexionē teſticuloꝝ. Et
ſicut hec deſiderio cōiungit ſufficiētia in faciendo ſi
gnificat hūiditateꝫ coniunctā iſti caliditati. Et qdā
dicūt ꝙ quando ꝯplexio teſticloꝝ ē calida ꝙ tūc ē ge
neratrix maſculoꝝ pluſq̄ꝫ femiaꝝ. Et qñ ꝯplexio iſto
ruꝫ eſt frigida tūc opat cōtrariū. ſ. qꝛ piger erit in co-
itu generabit filias ſi cū frigiditate cōiūgat ſiccitas
quaſi p̄uatur ab hac opatiōe. Sꝫ qui appetitū hꝫ ma
gnū ⁊ debilis exiſtit in tali operatōe: ciꝰ cōplexio ad
ſiccitatē ꝑtinere videt. Sed ſignificatio ꝯplexionis
hoꝝ membroꝝ ex ꝑte accidētiū apparētiū tēꝑatū eſt:
qꝛ tēperata cōplexiōe ipſoꝝ eſt ſꝑma tēꝑatū in q̄ꝫtita
te ⁊ qualitate. ¶ Sed ſi teſticuli ſint calidioꝛes debi
to erit ſꝑma plus in q̄ꝫtitate ⁊ ſpiſſiꝰ cōueniēti. Et qñ
cōplexio eoꝛū erit frigida erit cōtrarium hꝰ hoc eſt qꝛ
ſperma erit paucū ⁊ nō coctū. Et humiditas magis
conuenit huic operatiōi q̄ꝫ ſiccitas. Et pili etiā ſigni-
ficāt ſuꝑ cōplexionē hoꝛū mēbroꝝ ſecundū ꝙ ſignifi-
cāt ſuꝑ aliaſ ꝯplexiones vt dictū eſt. ſupꝛa.

¶ Capitulū de ſignis complexionis totius coꝛpoꝛis ſani. Rubrica.

Iſta ſūt ſigna ſignificātia ſuꝑ cōplexionem
vniuſcuiuſq3 mēbroꝝ p̄ncipaliū ⁊ ſeruiē-
tiū eis. Et cognoſcēdo iſta ⁊ cōꝑationē vniꝰ
ad alterū faciēdo cognoſcemꝰ totiꝰ coꝛpo-
ris cōplexionē tēꝑatā ⁊ diſtēperatā. Eo ꝙ coꝛpꝰ cuiꝰ
cōplexio erit tēperata erit de neceſſitate mediocre i
ter maciem ⁊ groſſiciē: Et coloꝛ erit albꝰ mixtꝰ rube
dini: ⁊ capilli coꝝ ſunt flaui tendētes ad rubedinē in
tēpoꝛe ſue puericie: ⁊ cū ſūt facti iuuenes erūt capilli
eoꝝ nigri: ⁊ tactꝰ tēperatꝰ inter caliditatē ⁊ frigidita
tē: ⁊ inter aſpitatē ⁊ lenitatē. Et ſenſus eoꝝ erit in vl
timo tēꝑantie: ⁊ intellectꝰ eoꝝ mediocris inter ve-
locē ⁊ tardū: ⁊ hec eſt via cognoſcēdi cōplexionē tem
ꝑatā. Sed cōplexionē q̄ erit a temꝑātia iudicabimꝰ
ſecūdū mltitudinē ſignoꝛū: qꝛ illa iudicabūt ex agre
gatione iſtoꝛum ſignoꝛum. hoc eſt ab accidentibus ⁊
operatiōibꝰ ſicut a craſſicie ⁊ macie ⁊ a caloꝛe ⁊ pilis
⁊ alijs ſimilibus. Sꝫ eſt ſciendū ꝙ ſignificatio colo-
ris pilloꝛū non verificatur ꝓ maioꝛi ꝑte niſi in tempe
ratis caliditatibꝰ q̄ꝫuis in quolibet climate poſſit ali
quid cōp̄hendi cōperando hoies illiꝰ climatis ſibi ip
ſis. verbi gratia i theotōicis ⁊ ethiopibꝰ qñ ethiopeſ
ſūt nigri: ⁊ eoꝛū capita ſūt in toꝛtuoſitate vltia. nō ꝑꝑ
hoc eoꝛū complexio erit calida. imo meliꝰ eſt attri-
buere hec ſigna caloꝛi extriſeco: ⁊ dices q̄ſi ꝙ ſint fri
gidi: Et theotōici ⁊ ſclaui q ſtāt in terris frigidis ſūt
albi ⁊ coꝛum capilli ſunt albi ac flaui ⁊ plani: nec pꝛo
pter hoc dicendū eſt i iſtis vt eoꝛum cōplexio ſit fri-
gida ꝙ eſt qꝛ eoꝛū cōplexio eſt in vltima caliditate.
qꝛ caloꝛ claudit in partibus intrinſecis eoꝝ coꝛpoꝛuꝫ
ſicut accidit in yeme: ⁊ hoc ſufficit in ſignis ſanitatis
ſm̄ intentionem noſtram.

¶ Capitulum de ſignis ſignificantibus ſuper egritudines.

Deinceps volumꝰ loqui de ſignis ſignificā
tibus ſuꝑ egritudines. Et rememoreris ſēꝑ
eoꝛum que ſuperius diximꝰ: hoc eſt qꝛ intē
tio mea in hoc libꝛo nō eſt vt multū loquar de rebus
particularibus: qꝛ iſte liber nō fuit factus ꝓ illo qui
eſt ſolum medicus: ſꝫ vt nō inueniatur diminutus i
radicibus ſcientie: ſecutus ſū ēt de ipſis. Et ſi inue-
nis hic illud qd̄ inuenis in alijs libꝛis: nō ob hoc ipꝫ
d̄ſpicias: qꝛ pluries emebat hō modiū vnū ſabuli ad
hoc vt inueniat homo vnā margaritā. ¶ Dicemꝰ
ꝙ ſigna ſignificantia ſuper egritudinem ſunt genera
quoꝛum quedam ſumūtur ab accidentibus que ac-
cidunt poſt diminutionē hūoꝛum i coꝛpoꝛe: ⁊ quedā
ſūmūt a complexione coꝛpoꝛis ab eius p̄paratione
ad ſuſcipiēdas egritudines. ⁊ quedā ſumuntur a regi
mine antecedēti ¶ Et quattuoꝛ tempoꝛa anni dant
pꝛonoſticationem in egritudinibus futuris ſimili-
ter: ⁊ maxime permutationes que fiunt in eiſ pꝛeter
naturā. Et iſta ſigna diuerſificātur foꝛtitudinē ⁊ debi
litatē: ⁊ ego volo ipſa narrare ꝑ oꝛdinem. ¶ Iā dixi i
his que p̄ceſſerunt ꝙ nō q̄ꝫtitas ſanguinis creſcit in
coꝛpoꝛe ita ꝙ nocet in q̄ꝫtitate ſolū in eo q̄ꝫtitas eſt
ſm̄ dimenſionē. hec eſt nominata repletō ſecūdum
vaſa ⁊ qñ creſcit cū malicia qualitas vt acuatur: aut
vt permutet ad qualitatē ill'. ſ. vnius alioꝛū humoꝝ
aut plurimum. hec noīatur repletō ſm̄ virtutē: eo ꝙ
hec repletio hꝫ euacuare vel euapoꝛare ⁊ diſſoluere
⁊ debilitare virtutem que eſt ꝓpter maliciā ſue qua
litatis. Et pꝛopterea hic ſeq̄tur caſus appetitꝰ ⁊ di-
ficultas motꝰ. Et vlr ꝓpter hoc debilitātur ⁊ leduntꝰ
omnes operatiōes aīales ⁊ naturales ꝙ nō accidit p̄
me repulſioni. ¶ Et ſigna p̄me repletionis ſūt ſigna
d̄nij ſanguinis ſoluꝫ, ⁊ ſigna ſcd̄e repletōis ſūt ſigna
d̄nij vniꝰ trium humoꝛū aut plurium. ¶ Et ꝓpterea
debemus enumerare ſigna ſignificātia ſuper exceſſū
vniuſcuiuſq3 hūoꝛū iſtoꝝ: ⁊ cognoſcēdo ſimplicia co
gnoſcemus cōpoſita.

¶ De ſignis habundātie ſāguinis.

Et incipiemꝰ a ſignis ſignificātibus multitu
dinē ſanguinis ab accidentibus q̄ eueniunt
coꝛpoꝛi ꝓpter illud. Et dicemus ꝙ hec ſigni
ficat foꝛtitudo pulſus: ⁊ repletio vaſoꝛū: ſi-
ue ſint vene arterie: ⁊ grauitas capitis ⁊ oculoꝛum:
⁊ ipedimēta virtutū aīe ⁊ ſēſuū ¶ Et vlr mala diſpō
q̄ aduēit coꝛꝑi hec patiēti aſſimilat male diſpoſitio
ni laſſitudinis q̄ ꝓuenit ex laboꝛe extriſeco cū rubedi
ne oculoꝛū. ⁊ caloꝛe actuali in toto coꝛpoꝛe niſi homo
habuerit exercitiū i aere calido. ⁊ ſōnū ꝓfūdū: ⁊ ſōnia
terribilia: ⁊ vidētia res rubeas. Sicut dicit. G. de
illo qui ſōniabat balneari in doleo pleno ſāguine: qꝛ
ſigna ſanguīs i eo erūt manifeſta. ⁊. G. p̄cepit ut flo

botomaret: ſʒ medici q erāt de ſecta ariſtratiſ precepeꝝt ne flobotomaret ⁊ iniunxerũt ei exercitiũ: et qñ hoc facere cepit hũores diſſoluti diſcurrerũt ꝑ corpꝰ ⁊ mortuus fuit. Itē i hora repletiōis ſanguis fluit aliqñ ſanguis ex naribꝰ aut gingiuis. Et reſpōdit ꝙ ſãguis corruptus fluit a naribꝰ ⁊ ano. Et puſtule q̃ fiũt in corpore: ⁊ vrina ſpiſſa: ⁊ dulcedo ſaliue: ⁊ oĩa hec ſignificāt ſuperhabũdātiā ſanguinis. Et q vſus eſt flobotomia ſentit pluitũ in loco flobotomando ꝑſumũtur ſigna dñij ſãguinis a cōplexione ⁊ regimie ciboꝝ ⁊ potuum ⁊ ſimiliũ: ⁊ ab etate. ⁊ tp̄e anni. tñ hec ſigna neceſſario ſignificāt habũdantiā ſanguinis. ꝙ eſt qꝛ aliqñ cōplexio generat ſãguinē. ⁊ ſi tempꝰ ⁊ etas adiuuēt ⁊ ſi nō Et ſimiliter hoc facit regimē abſētibꝰ omnibꝰ alijs. ⁊ ſi regimē fortius erit in omnibꝰ iſtis cāis tũc erũt ſigna ſignificātia dominiũ ſãguis accidētia q̃ h ſequũt

De ſignis colere.

Sed ſigna ſignificātia dominiũ colere ſũt velocitas pulſus. ⁊ duricies ipſiꝰ. ⁊ vrina ſubtilis ignea ⁊ vomitꝰ colericꝰ ⁊ egõnes mordicatiue ⁊ amaritudo oris ſitis fortis ⁊ ſiccitas lingue cũ aſperitatis ⁊ citrinitas coloris ⁊ oculorum ſicut accidit in vicio yctici. ⁊ ſi his cōiũgit tp̄s eſtiuũ. ⁊ etaſ iuuētutiſ ⁊ dieta ca. ⁊ ſicca. ⁊ mltũ exercitiũ ſicut artiũ calefaciētiũ vt ſũt ferarij ⁊ eoꝝ ſimiles ⁊ tũc debemꝰ ſine dubio iudicare ꝙ iſte hũor dominatur multũ in corpore.

De ſignis dominij melie.

Sed ſigna q̃ ſignificāt dominiuꝫ melāconie ſunt nigredo vrine aut rubedo declinās ad obſcuritatē: aut ad viriditatē. Et aliquādo hoc ſequit incēdiũ i ſtomaco ⁊ hꝫ appetitũ caninũ ⁊ nigredinē coloris: ⁊ maxime ſub palpebra oculi ⁊ ſanguis flobotomatꝰ eſt niger ⁊ multũ coagulatꝰ: ⁊ maior ꝑs talia pacientiũ eſt ſplenetica. Et ſi ꝑticularia ſigna iungātur iſtis ſine dubio iudicabimꝰ ꝙ multũ dñabit in corpore hũor talis ⁊ cōplexio q̃ magis apta eſt ad generādũ hũc humorē eſt cōplexio frigida ⁊ ſicca: aut calida ⁊ ſicca. Et ꝓpterea raro inuenitur iſte humor in corporibꝰ albibꝰ ⁊ pingnibus ⁊ morphea nigra eſt ſignũ fortiſſimũ iſtius hũoris: ⁊ ēt variole nigre ſeu morbili:

De ſignis dñij flatis.

ET ſignũ dñij flematis ſunt vrina alba ⁊ vt color corporis ſit albus. Et pulſus paruꝰ ſi rarus: ⁊ ſqualiditas totiꝰ corporis: ⁊ pigriciā: ⁊ ſõnꝰ ⁊ tarditas digõnis: pauca ſitis cũ multo ſputo viſcoſo. Et ſi cũ his iungũtur res ꝑticulares erit ſicut dictuꝫ eſt ante: velud eſt etas ſenectutis: ⁊ tp̄s yemis ⁊ regimē multe quietis: ⁊ cibaria frigida ⁊ hũida. ⁊ ſuperfluitas comeſtionis. Et ſomnia ſimiliter ſignificāt ſuꝑ dñiũ iſtoꝝ hũorũ: qñ ille q ſuꝑhabũdāt colera ſomniat videre aduſtionē ignis. ⁊ cui ſanguis habũdat ſomniat videre res rubeas. ⁊ cui melancolia videt in ſuis ſomnis ea q̃ ipſũ terrere faciũt. Et q videt dormiēdo maria ⁊ pluuias: ⁊ ſētit aer frigidũ vel aquā frigidā: oĩa iſta ſignificāt habũdantiā flematis Iſta ſunt ſignificātia ſuꝑ dñiuꝫ vniuſcuiuſq; humoruꝫ ⁊ vniuerſaliter ſuꝑ egritudies q̃ accidunt ꝓpter hos humores. Sꝫ laſſitudo q̃ ꝑuenit abſq; occaſione maia antecedēte ſit neceſſario ꝓpter dñiuꝫ vniꝰ iſtoꝝ humoruꝫ aut pluriuꝫ. Sꝫ laſſitudo thetayca ⁊ apoſa ſit ab habũdātia ſãguis: ſꝫ vlceroſa ē ex malicia q̃litatis

De ſignis egritudiũ futuraꝝ ⁊ ꝑmo ꝑ aerē ⁊ tēpora.

ET poſtq̃ꝫ locuti ſumꝰ de ſignis ſignificantibꝰ ſuper dñiuꝫ humoꝝ. deinceps volumꝰ loqui de diſpoſitionibꝰ que fiunt ab aliqua ꝑmutatiōe extra naturali ſicut ille q̃ fiũt ex aere q̃ ſignificāt egritudines futuras. ⁊ via qua poſſumꝰ cognoſcere has permutatiões eſt experiētia: ſꝫ ſcire ipſas per viā demoſtratiuā ē difficile aut impoſſibile: ⁊ ꝓpter hoc ſũt recipiēda teſtimõia antiquorũ. ⁊ memorari eoꝝ breuiter que dixerũt: ⁊ poſtea cōdānabimur dare cās. Dixit. y. ꝙ qñ fuerit yēs ſeptētrionalis ⁊ in aquoſa: ⁊ ver fuerit meridiōale ⁊ aquoſũ ſequũtur ex hoc i eſtate fe. acute: obtalmie: ⁊ diſſterie maxie vero mulieribꝰ ⁊ hũidis nature. Et hec cā ē qꝛ ſi yems fuerit ſicca generabit humores ſiccos ⁊ generaliter hũores aduſti q facti fuerunt i autũno nō cōuertēter ſimili tp̄e huic ad frigiditatē ⁊ humiditatē: ſꝫ remanebũt ſcdꝫ mediocritatē illiꝰ ꝙ ſuꝑuenit eis in autũno: ⁊ poſtea veniēte aere calido ⁊ humido aggregabũtur i corpore hũores cōtrarij ad inuicē veniēte poſtea calore eſtiuo putrefaciet ipſos humores ꝓpter hũiditatē accidētalē q̃ꝫ habebũt: ⁊ propter actũ ipſoꝝ erit calor putredinalis qui generabit nociuior ⁊ acutior: Unde tũc ꝓpter hanc maliciā cōplexionis fiēt febres acute: ⁊ accidet fluxus ventris ſanguineꝰ ⁊ obtalmia. Et hoc accidet plus ꝯplexionibꝰ humidis qꝛ ſũt apte citiꝰ ꝑmutari ꝑꝑ taleꝫ aeris diſpoſitionē. Et. y. adaptat ſiccitatē vento ſeptētriōali ⁊ humiditatē meridionali: eo ꝙ natura iſtoruꝫ duoruꝫ ventoꝝ eſt has duas facere diſpoſitiões ⁊ cāꝫ iſtorũ oñdā in loco nobiliori iſto. Itē. y. dicit ſi in eodeꝫ anno poſt ortũ canicle fient pluuie frigide ⁊ venti flauerũt ſeptētrionales: tũc fient egritudines terminabiles ⁊ quiete. Et hoc erit ꝓpter tēperātiā tēporis calidi: qꝛ pluuia aerē refrigerat et ſimiliter facit ſeptētrioni q̃uis ſit ſiccus: et māifeſtũ eſt ꝙ frigidꝰ aer putrefactionē diminuit. Et vlt̄ ſcias ꝙ cā egritudinuꝫ quas. y. hijs tēporibꝰ fieri dicit eſt ꝓpter ꝑmutationē nature aeris: ꝙ eſt qꝛ nō fuit ordinata diuerſitas nature tēpoꝝ niſi vt humores digerātur et tēperentur: qꝛ humiditas yemis tēperat ſiccitateꝫ autũni: et caliditas eſtatis tēperat yemis frigiditatē. Sed qñ iems fuerit ſicca tũc remanebũt humores ſicut fuerãt priꝰ. et humiditas veris eos nō tēperabit: eo ꝙ ipſa erit hũoribus hijs humiditas extranea: que oẽs nō aduenũt tēpore cōpetēti. Et obhoc qñ ſuꝑuenerit eis calor eſtiuꝰ ſiñ medio. tũc iſte egritudies generabunt. Sꝫ ſi iems fuerit humida et ſuꝑuenerit calor eſtiuꝰ eidē cũ medio et iſtud mediuꝫ eſt calor veris tēpatus. et tunc nō veniet tēpus caloris anteq̃ꝫ ipſa humiditas ſit cōſumpta et corpora receperunt defēſionē vt ꝓpter calorē nō ꝑmutētur. Et vlt̄ ſcias ꝙ quattuor tēpora ſunt cuꝫ quattuor humoribꝰ ſicut cũ quattuor elis. qꝛ ſi tēpora reſiſtũt vt vnũ elm aliud ñ vīcat vel ſuperet ſi reſiſtũt vt vnꝰ hũor aliũ nō vincat. qꝛ niſi eſſet cōperatio quā hꝫ tp̄s cũ quolibet hũore vnꝰ hũor a ſuo cōtrario corrũperet Itē. y. quando yems fuerit calida meridionaliſ et pluuioſa. et ver ſeptētrionale i aquoſũ fiēt fluxus ſãguis ⁊ obtalimie ſicce. et ſenibꝰ reumata. epilēſie et paliſis et apoplexie. et ꝑgnantes abortiũt. Et cā huius ē vt in tali diſpoſitiōe ipſe egritudies fiāt qꝛ cerebrũ in tali diſpoſitione ſuperflue humectetur. veniente vere frigido cuꝫ ſui natura habeat humores diſſolutos mouere tũc frigiditas reſiſtet ſue ꝯplexioni naturali: et tũc humores a frigiditate cōpſſi diſtillabũtur. et obhoc iſte egritudines mouebunt Et ſi iemis diſpoſitio erit ſimilis diſpoſitioni veris ꝑdicte aptiꝰ et citiꝰ egritudines iſte fiēt: qa hũores tũc tēporis erũt cōgelati et imobiles. ⁊ ipſi tñ nō ſũt penitus denudati ab humiditate naturali. Et fluxũ ſãguinis hic itēdit. y. ꝓpter actualē vlcerationē iteſtinorũ que fit ꝓpter reumata acuta que fiũt ab hac ꝑmutatiōe. Et mulieres nō obortiũt iſto tēpore. niſi qꝛ vulue ipſaꝝ tali tempore nimis hũefiunt. et debilitat que i eis eſt virtus retentiua. et poterit eſſe vt ēt hac ꝑmutatōe embrio ledat eo ꝙ humiditate ꝺbilitat. Et dixit. y. qñ eſtas ē paꝝ

pluuiosa ⁊ autūnus calidus multū meridionalis ⁊ pluuiosus tunc erūt ieme fortes dolores capitis. tusses ⁊ raucedines i aliquibus fiet ptesis ⁊ causa huius est manifesta eo ꝙ in tali autunno replenter capita multis superfluitatibꝰ: ⁊ cū superuenerit iems cōprimet cerebꝛuꝫ ⁊ stillabūt ab eo suꝑfluitates nec poterūt digeri. ⁊ ob hoc iste egritudines fient. nā si remanebūt in capite faciēt dolorē ꝑdictū: ⁊ si fluxerint ab eo faciēt egritudines supꝛadictas. ⁊ si fluxerit ad pulmonē fiēt tusses Ad hoc dixit ꝙ si fuerit autūnus septētrionalis ⁊ siccus fiet i cōplexiōibꝰ siccis obtalmia sicca: febꝛes acute: ⁊ cardiaca melācolica. qꝛ manifestū est ꝙ quādo istud tꝑs in siccitate fortificat̃ faciet egritudines melāconicas ⁊ febꝛes hic dicte sunt ex humore malīco. Quis hūoꝛ ille nō sit velocis motꝰ Itē dixit ꝙ egritudies que fiunt tēpoꝛe multū pluuioso ꝓ maioꝛi ꝑte sunt febꝛes longe: ⁊ fluxus ventris ⁊ epilentia: ⁊ apoplexia: ⁊ squinantia. ¶ Et dixit .y. ꝙ paucitas pluuie salubꝛioꝛ est corpoꝛibꝰ. Et cā est qꝛ suꝑfluis hūiditatibꝰ caloꝛ naturalis nō bene domiatur. Et nō est intelligēduꝫ ab .y. vt laudet aerē siccuꝫ ex toto qꝛ aer nimis siccꝰ inducit egritudines eisdē similes. Et ꝓpea dicit Alb. ꝙ qñ est priuatio pluuie fiūt febꝛes acute. qꝛ aer tēperatꝰ scđm .y. est mediocris inter multā ⁊ paucā pluuiā. Et tu debes scire ꝙ aer distēperatus in vna qualitate distēperantia suꝑflua generat egritudines eisdē similes. Sꝫ aer pestilētialis fit corruptōe sue sbe. Et hoc accidit sepe ꝓpter mltā pluuiā tꝑe estiuo: sic dicit .y. ꝙ accidit i ciuitate acarō: qꝛ tota estate fuit fortis pluuia. ⁊ ꝓpterea accidit hūiditatibꝰ malꝰ prurıtꝰ: ⁊ pustule maliciose ita ꝙ aliquibꝰ cadebāt bꝛachia ⁊ pedes: Itē corrūpitur sba aeris ex vapoꝛibꝰ corruptis mixtis cū eo sicut a vapoꝛibꝰ resolutis a cadaueribꝰ ⁊ stagnis quibꝰ lutū macerat̃. Et similiter fiūt egritudines pestilentiales a corrupōe aque ⁊ ciboꝝ sicut accidit tꝑe famis Itē egritudines pestilētiales que fiūt a corruptōe aeris citiꝰ sūt egritudines mortifere: qꝛ aer putrefactꝰ vel corruptꝰ velociꝰ attingit coꝛ. ⁊ ꝓpterea accidentia illarū febꝛiū sūt mala ꝓpter maliciā hanelitꝰ que hoc operat̃: ⁊ nō apparet i illis febꝛibꝰ fortitudo nec sētit̃ i eis magna lesio manifeste. eo ꝙ mala ꝯplexio dominat̃ in illis cōiter i oibus virtutibus corpoꝛis. Sꝫ illud ꝙ fac̃ lesionē manifestā sēsibilē ē mala ꝯplexio particularis vel diuersa. ⁊ scias ꝙ non ois homo egrotat ꝓpter permutationē aeris. sꝫ illi qui ad hoc apti sūt. Et qñ tēpora anni sequētur eorum naturaꝫ quādo nō erunt cāe egritudinū Quis nos videamus cōtrariū: qꝛ egritudines quedā sūt magis ꝓpꝛie vni tempoꝛi qꝫ alteri sicut sūt egritudines que fiūt ex humore simili illi tēpoꝛi: qꝛ sāguinee i vere: colice i estate: melācolice in actūpno: flematice in yeme: Quis i vene ꝑ accidēs fiant egritudines melancolice ⁊ hoc accidit ꝓpter motū humoꝛuꝫ ⁊ eoꝛuꝫ dissolutioneꝫ ⁊ ebullitionē: qꝛ in his tēpoꝛibus adueniūt ꝑtibus oīum similia accidētia que adueniūt hūiditatibus terre nascētium. ¶ Quod dictum est de signis significātibus egritudines ex parte aeris sufficiat cōpendiose scđm naturam intentionem loquendo. ¶ Sed inueniuntur egritudines parue velut accidētia significantia super egritudines magnas futuras: ⁊ nos dicemꝰ de aliquibus earuꝫ hic. Et postea dicemus de signis significantibus super easdeꝫ egritudines ⁊ earum causas: qꝛ multū necessariū est in hac arte. Et ñ expectes vt dicam tibi res nouas que non sunt dicte ab antiquis.

De signis egritudinum futuraꝝ ꝑ egritudines ꝑuas

S Ed dixerunt quidam ꝙ doloꝛ capitis fixus q in arabico nominatur soda: ⁊ emigranea q̃ i arabico nominatur sethica perseuerans denunciat decursuꝫ aque in oculum in fine: aut dilationem pupille que in arabico nominatur azabar: ¶ Et saltus faciei nominatur hachala: tortura vero nominat̃ lachora ⁊ spasmꝰ nominatur tasnec: ⁊ ꝑuatō motus nominatur cadar: paralisis vero selec. ¶ Saltꝰ faciei perseuerans multum denūciat torturā oris. Saltus vero totiꝰ corpoꝛis significat spasmum humidum priuatio motus significat paralisim. ¶ Rubedo faciei oculoꝝ ⁊ venaruꝫ que sūt in eis cuꝫ fluxu lacrīarū ⁊ fuga a lumīe cū forti doloꝛe capitis denūciat apā calidū in cerebꝛo: Incubꝰ thebꝰ dicit̃ ⁊ vertigo habasta noiatur ꝑseuerās denūciat epilēā. epilēa vero vocat̃ chiffiō: tristitia ꝑseuerās sine causa denūciat melācoliaꝫ. Apparitio corpusculoꝝ velut muscaruꝫ ⁊ capilloꝝ ante oculos denūciat decursū aque ad oculos: nisi hoc accidēs a stomaco ꝓueniat. Reumata cōtinua sine interpollatiōe faciūt timorē ptisis Sudoꝛ mltꝰ ꝑseuerās significat repletiōeꝫ. Fortis sincopis crebꝛa sine manifesta vo occasiōe ꝑseuerās diu mortē subitā nūciat. repletionē suꝑfluā timemꝰ ne ad ipꝫ sputū deueniat sanguis q in arabico noiat̃ vestadā: ⁊ ēt ē signuꝫ apoplē ⁊ subite mortis ⁊ stupefactio sēsuū ⁊ relaxatio motuū significat appoplēā. Grauitas lacerti dexteri circa ypocōdria egritudinē epīs. significat. ¶ Squaliditas faciei ⁊ neruoꝝ palpebꝛaruꝫ ⁊ digitoꝝ manuū ⁊ pedū futurā yposarcā significāt. Fetoꝛ stercoꝛis significat super nauseā que i arabico noiat̃ tacura. Urine fetoꝛ putrefactionē ⁊ febꝛeꝫ nūciat. Lassitas mēbꝛoꝝ ꝯfractio sine cā manifesta cū cañ appetitꝰ febꝛē denūciat. vrina vstiua ꝑseuerās vlcerationē in vesica ⁊ virga significat. Priuatio appetitus cū sincopi colericā signat. Grauitas ⁊ extēsio que est sub ventre ⁊ in renibꝰ signat super egritudinē renū. Stercꝰ adhustū in orificō ani vlcerationem intestinoꝝ significat Pruritus in ano ꝑseuerās emoroydas denūciat nisi in intestinis sint vermes nati. Multe pustule in corpoꝛe apā magnum significat. Multa noda apētia faciūt timere de nodo magno nominato dubellet. ¶ Morsea ⁊ fortis rubedo faciei ⁊ strictura hanelitꝰ ⁊ vocis lesio leprā significat. i Et vlr dico qñ permutat̃ aliquid ex cōsuetis significat futurā egritudinē: sicut est appetitus suꝑfluus aut diminutus aut augmētū vel diminutio in superfluitatibꝰ vel multus sōnus vel paucꝰ vel alia accidētia preter ista.

Capitulū de signis egritudinuꝫ ꝑsentium in speciali

E T postqꝫ locuti sumꝰ de hoc genere signoꝛum sufficiēter: volumꝰ nunc loqui de signis ipārumet egritudinū que signant necessario vnā triū rerū a naturalibus: aut suꝑ quiditatē egritudinū aut suꝑ cās ipsaꝝ: aut suꝑ mēbꝛū in quo est egritudo. Et mltotiēs signa suꝑ hec tria qꝫ ad modū de signis egritudinū que in mēbꝛis interioꝛibus. Sed egritudines apꝑentes i suꝑficie corpoꝛis nō idigēt signis nisi significantibus cās ipsaꝝ ob hoc qꝛ ille patēt sēsui visus. Et vlr scias ꝙ signa nō sūt aliud nisi illud qđ apꝑet in actōibus ⁊ passiōibus animalibus naturalibus cū antecedētibus q̃ ꝓueniūt ab eis Propterea qꝛ inueniunt̃ duo genera signoꝛum comunicantium pluribus egritudinibus. ¶ Et debemus pꝛimo tractare de eis. ⁊ postea narrabimus signa vniuscuiusqꝫ egritudinis ꝓpꝛia. Et ista duo genera signoꝝ sunt pulsus ⁊ vrina ⁊ significatio pulsus sumit̃ a cōicantia oium mēbꝛoꝝ cū coꝛde. ¶ Sed vrina sumit̃ a mēsura digōnis in epē ⁊ venis: ⁊ ꝓpterea significatio ipsius nō est pauca in significādo egritudines mēbꝛoruꝫ virtutis nutritiue. ¶ Et incipiēdū est a pulsu quia eius est cognitio melioꝛ. Et dicimus q̇ pulsus est cōpositus ex duobus motibus hoc est motu dilatiōis ⁊ motu ꝯstrictōis. ⁊ ex duabus qetibus que sūt inter duos motus sicut declaratū est. Quia iter duos motus necessario sunt due quietes ⁊ etiam qꝛ sapiente

hui⁹artis dn̄t ꝙ ipsi ꝯphēdūt has duas q̄etes. ⁊ maxie
quietez que est post cōstrictionē quia quies que ē post
dilatationē ē māifesta ēt illi q nō ē perfect⁹. ꝑpea acci
dentia que essentialiter hic cōmunicantur cōtinen
tur vna istarū hoc est aut in motibus aut in quietib⁹
Et propterea apparet ꝙ propria genera pulsuū sunt.
5. vnū est ꝙ sumit̄ a q̄ntitate dilatationis. sed sumit̄
a q̄ntitate temporis mot⁹. Tertiū a q̄ntitate virtutis
mouentis. Quartū a tp̄e q̄etis. Quītū a proportione
duorū motuum ⁊ duaꝝ q̄etū. 6. a ꝑmutatiōe pulsus ⁊
sua assimilatiōe sue tēꝑiei. 7. ab ordiatiōe motus ⁊ q
etis in ordinatione. Sed tria sunt genera que cōsue
uerunt iungere medici istis. 7. vnum est ꝙ sumitur
in arterijs. Secundū a qualitate ipsius arterie. Ter
tiū ꝙ sumitur a dispositione substantie arterie. Sz
ista tria quia pulsus est quantū est pulsus nō sunt pro
pria in pulsu in q̄ntū est pulsus nō stat nisi ꝑ motū ⁊ q
etem. Et primo volum⁹ narrare species que conti
nentur sub vno quoqꝫ genere. ⁊ postea dicemus cau
sas vniuscuiusqꝫ generis. ⁊ speciei. ꝙ eo q² quādo co
gnouerimus eorū causas efficiētes. tunc poterim⁹
sumere plus signa egritudinum ꝙ ipse eedem sunt
cāe diuersitatis pulsuū. Et propterea quādo inuenie
tur genus aut species proprie cāe. tūc erit signū fixū
super istud genus aut speciem egritudinis. ¶ Et pul
sus qui fuerit pluriū causaꝝ non significat super illaz
egritudinez solū ipsā efficientē nisi secū alia significa-
tio adiungatur. ¶ Et deinceps volum⁹ incipere nar
rare species pulsuū: ⁊ subsequenter earū cās assigna
re: q² cū sciuerimus earū causas efficientes: tūc pos
sibile erit ꝙ ponemus eas signa super egritudines:
eo ꝙ ipse eedez sūt cāe efficientes earundez Et ideo
quando exeūt ex eis genus vel species ꝑprie cāe tūc
erit signū cōtinuum super inuentione illius speciei
egritudinis vel: generis ⁊ quando erit ei plus vna
causa non signabit super egritudinem agentem nisi
quando cum eo fuerit significatio alia. Verbi gratia
q² pulsus formicās qui est in ethica est accidens con
tinuū super inuentione illius speciei egritudinis vel
generis quando erit ei pulsus diuersus. nam causa
significabit super egritudinē istius febris. eo ꝙ pul-
sus diuersus est inuentus in febribus putridis ⁊ cū
dolore stomaci. ergo hoc non est signū declarans fe
brem putredinis proprie non ei associetur aliud si-
gnum ⁊ possibile erit quod aliud signū sit ex specie
bus pulsuum. ⁊ quod non. Et postquam date sunt
seu assignate a medicis cause pulsuum determinās
pulsū appropriatum vnicuiqꝫ egritudini: eo ꝙ ma-
ior pars pulsuum est composita sicut pulsus signifi-
cans super apostemata calida quia est paruus: ve
lox. inordinatus: ⁊ varius multis variationibus. ⁊
in hac egritudine pulsus ei propri⁹ est compositus
semper. Et quidam pulsuum sunt quorum est signū
diffinitiuū super aliquaz egritudinē quando associat̄
aliud signū: verbi gratia quoniā pulsus inordinat⁹
quando erit cū calore manifesto ⁊ nō erit in ore sto
maci punctio aliqua seu dolor est signū certū super
febrē putridā. ¶ Et postq̄ꝫ declarauimus quomodo
est significatio pulsus generaliter redibimus ad nu-
merandū species: deinde dicem⁹ cās vniuscuiusqꝫ
¶ Et dicimus ꝙ genus ꝙ sumitur a q̄ntitate dilatio
nis diuiditur in pulsū magnū ⁊ paruū ⁊ mediocrez
⁊ in lōgū breuē: ⁊ largū strictū ⁊ mediū ⁊ mediocrita
tē in eminentē ꝓfundū ⁊ mediū ¶ Et magnitudo est
quando arteria extenditur superflua dimensione in
omnibus tribus dimensionib⁹ scilz i. ꝓfunditatē. lati
tudinē: ⁊ longitudinem. ¶ Paruus est contrarius
illi. ¶ Et medius mediocritatē eorū continet. Lon-
gus qui retenditur in longitudinalē dimensionē plus
q̄ꝫ in latitudinalē vel ꝓfundā: hoc est qui trāsit quar

tuor tangentis digitos. ¶ Breuis autem est qui est
contrarius huic. Sed medius horum mediocritatē
seruat. ¶ Largus est ille qui scđm latitudinem vltra
alias extenditur dimensiones Strictus illi est con
trarius: sed medius medium tenet. Eminens est il
le qui in altitudine vltra alias diuisiones extenditur
profundus vero est ei contrarius: medius vero me
diocritatem seruat. ¶ Et iste species ad inuicem cō
poni possunt. Sed difficile est hanc compositionez
cognoscere tactu iste sunt species sumpte a genere q̄n
titatis dilationis. ¶ Sed genus ꝙ sumitur a tempo
re motus diuidit̄ in velocem tardum ⁊ medium.
Et genus ꝙ sumitur a q̄ntitate virtutis diuidit̄ in for
tem debilem ⁊ medium ¶ Et fortis est ille qui ex-
trema digitorum fortiter percutit. Et qui sumitur
a tempore quietis diuiditur in spissum: rarum: ⁊
medium ¶ Et dicit. Galien⁹. ꝙ spissus est ille in
quo tempus quietis post suam constrictionem est ꝑ
uum. Sed rarus est contrarius illi: sed medius me-
dium seruat: ¶ Sed hoc non percipit nisi ille qui cō
prehēdit q̄ntitatem quietis queñ est post constrictio
nem. ¶ Et qui hec non cognoscit nescit differentiaz
inter pulsum velocem ⁊ spissum. sed hoc graue est in
ueniri: tamen non videtur impossibile multū perfe
ctis q sunt optimi sensus quando omnes homines
ñ sūt equales in hoc sensu: q̄ꝫadmodū non sunt equa
les in solicitudine ⁊ bonitate intellectus. ¶ Sed ge
nus sumptum a proportione. 4. temporum pulsuū
diuidit̄ in pulsum equiponderis ⁊ nō equiponderis:
⁊ equiponderis est equalis: ⁊ habet compositionem
duorum motuum adinuicem compositione natura
li. ⁊ per viam nature. ⁊ similiter habet compositio-
nem vnius quietis ad aliā ⁊ etiā illa que est motus
ad quietem. ¶ Et iste compositiones diuersificant̄
scđm diuersitatem etatum temporum ⁊ complexio
num. G. dicit ꝙ iste compositiones naturales non
inueniuntur nisi scđm vnā compositionem notarum
musicarum proportionatarum ⁊ ordinatarū que est
compositio dupli aut partis si dicit ꝙ minor propor
tionū sencitarū in pulsu est illa que multiplicat quar
tum multiplicati comperatione vnius partis: multi
plicate duarum partium. ¶ Et si ita est vt dicit mi-
rabile esti. ¶ Sed comperationes istas comprehen
dere difficile est q̄uis multi homines in musica eas
comprehendant propterea quia note musice habēt
superfluam extensionem: ita ꝙ minor dimensio illa
rum exemplo potest comprehendi: ⁊ est illa que mul
tiplicat ex. 36. partibus vnius partem vnam. ¶ Et
ista verba sunt alterius scie que huic per accidens
est necessaria hic parum. ¶ Sed in pulsu sunt tem-
pora breuia ad inueniendum hanc comperationez
in eo: adhuc magna quies ꝙ existens post spissitudi-
nem difficile est inueniri: eo ꝙ arteria est super car-
ne. ¶ Et propter hoc legerunt tangere hanc arteri
am eo ꝙ illa est latior ⁊ propinquior loci principij: ⁊
has arterias tangunt medici. ¶ Sed genus sum
ptū a sua similatione ⁊ a sua diuersitate omnia pre-
terita genera continet: ꝙ est quia assimilatio pulsus
est vt omnia genera secundum omnem modum
concurrant. hoc est q² si est magnus vt sit perseue-
rans in sua magnitudine: ⁊ similiter si est velox ⁊ tar
dus aut ex alijs ¶ Et pulsus diuersus habet ⁊ species
aut in omnibus generibus: aut in vno aut pluribus
fit aut in multis diuersis pulsationibus aut solum in
vna. ¶ Item diuersorum pulsuum quidam est ordi
natus ⁊ est ille qui multis reuolutionibus suaz diuer
sitatem conseruat. ¶ Et quidam est non ordinatus
⁊ est ille qui suam diuersitatem non seruat. ¶ Et cō-
uenientius est vt species pulsum diuersorum cum
speciebus compositis computentur. ⁊ ego ex eis ma

nifestiores dicam. ¶ Et genus sumptum a qualita-
te arterie diuiditur in.3.species:hoc est i frigiduʒ:ca
lidum ⁊ temperatum. ¶ Et ꝙ sumitur a substantia
arterie diuiditur in durum:mollem ⁊ medium. Et
ꝙ sumitur a contento in arterijs diuiditur in plenum
vacuum ⁊ medium. iste sunt species simplices pul-
suum ¶ Et inueniuntur pulsus compositi qui ha
bent nomina que dicenda sunt. quia quidam eorum
dicitur pulsus caprizans:⁊ est qui variatur i vna pul
satione in tarditate ⁊ velocitate:⁊ accident huic pul
sui vt festinet ⁊ stet:⁊ cito redit:⁊ suum motum com
plet:⁊ appellatur caprizans eo ꝙ suus motus assimi
latur saltui caprioli. ¶ Et quidam nomiatur cauda
sorizina qui semper variatur quia aliquãdo varia-
tur ab augmento ad diminuẽduʒ.⁊ aliquãdo a dimi
nutione ad augmentum.⁊ istud augmẽtũ ⁊ diminu
tio aliquando sunt proportionata aliquando non.
¶ Et quidam dicitur vndosus ⁊ ille est qui variatur
in magnitudine ⁊ paruitate partium organi in emi
nentia ⁊ profunditate in strictura ⁊ largitate cum
mollicie substãtie organi ⁊ declinat paruʒ ad paruita
tem sed non multum:⁊ vniuersaliter suus motus assi
milatur vndis maris ⁊ ab eisdem nomen suscepit.
Et quidam dicitur vermiculosus qui vndoso assimi
latur.⁊ est eo minor ⁊ spissior. ¶ Et quidam dicitur
formicans ⁊ est minor istis duobus sed est spissior.
Et quidam dicitur serinus qui vndoso in diuersita
te partium similatur:tamen eis rigidior est. ¶ Et
quidam dicitur bis pulsans ⁊ potest esse vt sic deno
minetur per diuersitatem quam in vna habet pulsa
tione. quia in eadem interpolat ⁊ reuertitur:⁊ potest
esse vt dicatur ꝙ due pulsationes sunt i vna qꝛ quies
que est inter eas non habet tempꝰ ꝙ mereatur dici
temporis quietis ¶ Et quidam dicitur tremeus ⁊
quidã dicit̃ tortuosus q participatur talis sicut si or-
ganum torqueretur. ¶ Et quidam dicitur arcuatus
ꝙ est quia est eminens in medio:⁊ in extremitatibꝰ
profundum. ¶ Iste sunt omnes simplices species ⁊
manifestiores que sũt in compositis.

Capitulum de causis pulsuum.

Deinceps incipiemus narrare causas omni-
um Et dicimus ꝙ causa magnitudinis pul-
sus est sanitas virtutis ⁊ etiam sanitas instru
menti.⁊ multa necessitas pulsationis.⁊ propterea est
pulsus signum dominationis sanguinis i toto corpo
re:⁊ maxime si cum hoc iungantur velocitas ⁊ fre-
quentia quia hec sunt testimonia multe necessitatis
cum sanitate virtutis ⁊ instrumenti. ¶ Sed cause
parui pulsus sunt istis contrarie hoc est si fit propter
debilitatem solum aut inobedientiam instrumenti
aut propter necessitatis paruitatem.⁊ ꝓpterea quan
do erit istius pulsus causa debilitas virtutis necessa
rio significabit complexionem malam materialem
super virtutem ipsam debilitãtem. aut significant
euacuationem superfluam propter ꝗ intrinseca vir
tus est dissoluta. ¶ Et quando fuerit causa ex inobe-
diẽtia organi necessario significat malaʒ ꝯplexioneʒ
siccã materialẽ. sicut accidit qñ dominat̃ cola: aut
melia. aut dñatur toto corpe cõplexio mala sicca ñ
materialis sicut ẽ febris ethica. aut significat sup cõ
gelationẽ que fit propter frigiditatem multaʒ. aut ꝓ
pter extensionem arteriarum que fit propter apã
¶ Sed qui fit propter paucam necessitatem signifi
cat paucitatem caloris:⁊ aliquando aggregãtur hec
omnia tria:⁊ signat super ista tria ⁊ causa mediocri
tatis est temperantia respectu supradictarum. ¶ Et
causa longi pulsus est paucitas virtutis eo ꝙ non po
test extendere arteriam in latitudinẽ ⁊ profunditatẽ
scdm proportionem extensionis longitudinis:⁊ hoc
est pro maiori parte propter ineptitudinem instrumẽ

ti: sicut est propter rigiditatem ⁊ obturationem cutis
¶ Et cause curti pulsus sunt opposite causis longis:
hoc fit propter virtutis debilitatem.⁊ potest esse vt
sit propter instrumenti rigiditatem:aut propter hec
ambo. ¶ Sed largi pulsus causa fortitudo virtutis
est cum aptitudine instrumenti:⁊ cause stricti sunt is
tis opposite. ¶ Sed cause eminentis sũt propinque
causis longi:excepto ꝙ virtus fortior est ꝗ in illo vl
alio:aut qꝛ instrumentum est magis obediens. ¶ Et
cause profundi istis sunt opposite. ¶ Et causa velo-
cis est multitudo pulsationis necessitatis:tamen nõ
est necessarium vt cum hoc adiungatur fortitudo:eo
ꝙ pluries natura laborat cum velocitate loco fortitu
dine quando fortitudinem non habet:⁊ hoc fit pro-
pter debilitatem virtutis aut ineptitudinem instru-
menti. ¶ Et cause tardi istis sunt contrarie.i.non ne
cessitas hanelitus aut debilitas virtutis aut ambo
rum.⁊ propterea est hoc genus pulsus signum male
complexionis frigide materialis vel inmaterialis
proprie vel cõmunis:aut debilitas virtutis propter
euomationẽ ꝑambulaʒ: aut propter multos malos
humores qui dissoluunt virtutem propter malam
eorum complexionem vel qualitatem:⁊ cause gene
ris recepti a virtute sunt manifeste. Et cause pulsus
fortis ⁊ debilis que sunt sumpte a virtute manifeste
sunt. ¶ Et cause spissitudinis eedem cum causis ve
locitatis ⁊ natura illum operatur quando non potest
facere fortem vel velocem. ¶ Sed causa rari est pro
pter paucam necessitatem cum habundãtia frigidi-
tatis. ¶ Sed genus sumptum proportione.4.tem-
porum pulsus est quia eorum auia naturali exitus ẽ
vt motꝰ dilatationis sit maioris comperationis ad
motum constrictionis ꝗ debeat ⁊ est vt maior sit ne
cessitas inspirationis ꝗ expirationis. ¶ Et quando
motus constrictiõis erit maioris comperationis.ad
motũ dilatationis debite:tunc erit fortis necessitas
ad euaporandum vaporem fumosum. ¶ Et quãdo
quies erit maioris comperationis debite ad motuʒ
tunc erit hoc propter debilitatem virtutis cum mul
ta inspirandi necessitate ¶ Et similiter permutatio
comperationis duarum ad inuicem quietum est si-
cut ꝑmutatio comperationis duorum motuuʒ hoc
est motus dilatationis ⁊ constrictionis. ¶ Sed ge-
nus sumptum a similitudine ⁊ diuersitate pulsus est
manifestũ:qꝛ assimilatio nõ fit nisi a bonitate virtu
tis ⁊ ordinatione ipsius sic vt cã permutationis est e
uaporatio virtutis ⁊ ipsius debilitas. ¶ Et causa ta
lis permutationis est vna duarum rerum:aut ꝓpter
aliquam rem que virtutem debilitat ⁊ aggrauat si-
cut dominium humorum malorum aut propter ali
ꝗ causam calorem intrinsecum cordis ledentem:qꝛ
distendit sicut dolor oris stomaci: ⁊ potest esse ꝙ sit
hoc propter debilitatem virtutis ipsius de motu in
strumenti:sicut contingit in fine egritudinum nocẽ
tium. ¶ Ideo quia debilitas semper dicitur in com
peratione:quia sicut conuenit propter causam mul-
torũ humorum sicut non est impossibile vt sit causa
motus instrumenti ipsius. ¶ Et qui diuersificatur
in multis pulsationibus minus malus est sicut.ordi
natus in diuersitate pulsus:Similiter est malus mi
nus non ordinato:propterea quia ordinatus conser
uat suum circuitũ in hac diuersitate ⁊ conseruacio nõ
fit nisi dominio virtutis ꝓpter aliquem motum.
Et cause specierum in diuersitate compositarũ hec
sunt:quoniã cause caprizãtis pulsus aliquando pro-
ueniunt ex in eptitudine instrumenti ⁊ similis cã est
pulsus soricini:excepto ꝙ quando ꝑmutatur ab aug
mento ad diminutionem est signum diminutionis
virtutis:⁊ si redit ad suũ principiuʒ signat vigorem
virtutis: ⁊ si a diminutione ad augmẽtum deuenit

fortiorem virtutem signat. ¶ Sed vndosi pulsus cau
sa est virtutis debilitas est organi mollicie ⁊ frequẽ
tia sua est sicut si virtus partez membri super aliqua
aggregat: ita vt iste motus motui vndarum maris
assimiletur ꝙ ex multis compositus est motibus.
Et vermiculosi pulsus cause istis similes sunt tamẽ
sunt debiliores: ⁊ similiter formicans: tamen ⁊ ipse
vndoso debilior est: ⁊ propterea dictum est ꝙ nõ fit
formicans nisi vermiculosus precedat. ¶ Cause de
bilitatis virtutis sunt manifeste: aut propter euõati
onẽ superfluam ex qua aduenit sincopis aut destruc
tionẽ caloris intrinseci: eo ꝙ cause que faciunt egri
tudinẽ sunt contrarie ei ⁊ nocent illi. Sed serui pul
sus cause sunt virtutis debilitas ⁊ est compositus ex
debili ⁊ ꝑuo: ⁊ in ipso sunt ꝑtes anticipantes ⁊ post
ponentes sicut in vndoso: excepto ꝙ in ista siccitas
magna est manifesta: ⁊ qꝛ siccitas sit etiã ab extensio
ne est serinus pulsus appropriatuz signũ calidi ⁊ ma
xime quando est in membris neruosis: ⁊ est ꝙ rigidi
tas plus fit ibi propter neruum. ¶ Sed bis pulsãtis
cã hoc est martalini: hoc est organi duricies qꝛ agit
sicut malleꝰ suꝑ incudẽ ꝑcuciẽs bis ꝑcutit ⁊ ꝫa pulsa
tio ꝑ se est hic ꝑꝑ rigiditatẽ nerui. Et cã tremuli debi
litas ẽ virtutis: ⁊ tortuosus signat suꝑ spasmũ. Et ar
cuati cã similiter debilitas est virtutis: qꝛ equalit or
gãi ꝑtes ferre ñ põt. Iste sũt cẽ septẽ generꝝ pulsuũ bre
uiter dicte. Sꝫ de pulsibꝰ; approꝑatis dicemꝰ cũ loq̃
mur de signis cuiuslꝫ egritudinũ. Sed cẽ triũ generꝝ
pulsus istiꝰ cõiũctorꝝ mãifeste sũt a rebꝰ ãñdictis: hoc
est a cãis male cõplexiõis. Et qꝛ iste spẽs pulsuũ non
pñt ꝯꝑhẽdi i aliquo idiuiduo nisi comꝑato ad pulsũ
sani q i corꝑe tẽꝑate cõplexionis inuenit: aut ad ali
quã.ˢ. cõplexionũ ꝫꝫ. G. ant. ad. 4. ꝫm ꝙ appꝫet a ra
dicibꝰ nature: ⁊ iterꝝ sanorꝝ pulsus alter ab altero di
uersificat. Et ꝑꝑ eorꝝ diuersitatẽ oꝫ nos cognoscere:
qꝛ si hec ignoramꝰ egrotantiũ pulsũ minie cognosce
mꝰ: ꝙ est qꝛ pulsus egri nõ cognoscit nisi ꝑꝑ cõpara
tionẽ corꝑis sani: vt cognoscat diuersitatẽ cõplexio
nis ipsiꝰ: Et ꝑꝑea necesse est ei q vult in hac scĩa per
fectꝰ eẽ vt se exerceat i cognitione pulsus sani vt co
gnoscat diuersitatẽ ꝯplexõis ipsiꝰ: ⁊ vt cognoscat cau
sas ꝑmutantes pulsuũ: qꝛ nisi hec cognouerit posset
errare ⁊ opinari qꝛ pulsus sanorꝝ est pulsus egroruꝫ.

¶ De diuersitatibꝰ pulsuũ ꝑ res intrinsecas

Et dicemꝰ diuersitatẽ pulsus cõplexionum.
Pulsus naturalis calide cõplexiõis maior ẽ
⁊ velocior pulsu tẽꝑate: ⁊ põt esse vt sit fre
quentior. ⁊ frigide ẽ ꝯtrariꝰ ꝑuior ⁊ tardior tẽꝑata
⁊ possibile est vt sit magis submersus. Et pulsus sic
ce cõplexiõis est cũ parũitate durus ꝑꝑea qꝛ duricies
nõ est obediẽs extẽsioni Et pulsus huĩe mollis decli
nãs ad fortitudinẽ. ⁊ magnitudinẽ: qꝛ in hoc hũidi
tas obediẽs est Et pinguedo ⁊ macies hũt signũ in
actu pulsus. ꝙ est qꝛ pulsus in corporibꝰ macilentis
euidentior apparet quaꝫ i pinguibus eo ꝙ in corpo
ribus pinguibus est pulsus quasi sopitꝰ ⁊ habet spis
situdinez: ⁊ ꝑꝑea hꝫ fortitudinis diminutionẽ ¶ Et
etates sunt ex rebꝰ q̃ ponũt diuersitatẽ in pulsu ꝑꝑ di
uersitatẽ datã a cõplexiõe qꝛ pulsus puerorꝝ ex ꝑte ca
loris est velox: ⁊ ex ꝑte debilitatis virtutis est spissꝰ
Et pulsus iuuenũ est fortis ꝑꝑ eorꝝ calorẽ ⁊ fortitudi
nẽ ⁊ ẽ rarior pulsu puerorꝝ. Et pulsus senũ debilis est
rarꝰ ⁊ tardꝰ. Et sexꝰ silr̃ est ex rebꝰ q̃ diuersitatez po
nũt in pulsu: ꝙ est qꝛ pulsus marũ est fortior ⁊ maior
pulsu feminarꝝ: ⁊ pulsus mulierũ minor ⁊ debelior: sꝫ
est velocior eo quod velocitas eis ẽ loco fortitudi
nis. ¶ Iste sunt cause mutantes pulsum. ¶ Et som
nus ⁊ vigilia silr̃ hñt oꝑatiões i pulsꝰ permutatione

Capitulum de causis permutãtibꝰ pulsũ ab extriseco

Sed rerũ extrisecarꝝ que pulsũ permutãt. Que
dã sũt in quattuor tẽporibꝰ ãni: ⁊ q̃dã i cibis
⁊ potibꝰ ⁊ in balneis. Silr̃ accidẽtia aĩe sũt ex
hiis q ꝑmutãt pulsũ. Et ex hiis que ꝑmutant ante di
cta sũt in cognitiõe pulsus. Et a rebus q̃ suꝑueniunt
corpori a quattuor qualitatibus poteris pulsuuꝫ di
uersitatẽ cognoscere: verbi gratia qꝛ cibꝰ qñ ẽ nouit i
stõ susceptꝰ pulsũ põit ꝑuũ ⁊ debilẽ ⁊ occultã qñ dige
rit ponit cõtrariũ. Et hoc est qꝛ cibꝰ añq̃ꝫ digeratur
calor naturalis ab eo est sepultꝰ q̃ꝫadmõuꝫ ignis a mł
tis sepelit lignis: ⁊ qñ digerit tũc calor inualescit natu
ralis. Et ꝑꝑa i nostris diximꝰ radicibꝰ ꝙ cibꝰ ex ꝑte ẽ
similis: ⁊ ex ꝑte cõtrariꝰ Et simile ẽ i sõpno ⁊ in vi
gilia: ꝙ ẽ qꝛ somnꝰ fcũs ꝑꝑ cibũ ñ fit nisi qꝛ calor na
turalis a cibo ẽ opꝑssus: ⁊ vigilia ꝓ maiori ꝑte fit fa
cta digõne. Sꝫ ꝑmutatio ꝑꝑ tꝑs anni a se nõ est mul
tũ occulta: qꝛ pulsus veris est calidꝰ ⁊ hũidꝰ sicut ẽ ha
bẽtibꝰ cõplexionẽ eandeꝫ. ⁊ similiter alia tria tꝑa se
hñt. Et q opinãt ꝙ pulsus autũni ẽ silis pulsui veris
in fortitudine frequẽtia aut tẽꝑerie penitꝰ errat: qꝛ i
illo tꝑe virtutis sũt dĩnute ꝓpter paucũ calorẽ spiri
tuũ imo isto tꝑe est quasi similis senũ virtuti: qꝛ istõ
tempus tempori senectutis assimilatur ¶ Et propt
ea tunc plurima terre nascentia senescunt: ⁊ etiam
virtus generatiua in isto tempore in vegetabilibus
⁊ aĩalibꝰ debilitatur. ¶ Et similiter regiones habẽt
in permutatione pulsus operationem ⁊ complexio
nem permutant ¶ Iam dictum est sufficienter de pl
sibus: qui petierit vltimiorem particularitatem in
sciencia pulsus: perquirat ipsam in libris piscatorũ.

¶ Tractatus de vrinis generaliter.

Deinceps volumus loqui de vrinis. ¶ Et
dicimꝰ ꝙ accidẽtia q̃ apparẽt de vrina si
cut superiꝰ dictũ ẽ: q̃dã significant digesti
onẽ eꝑis venarũ ⁊ mẽbrorꝝ. Et q̃dã significant egri
tudinẽ renũ ⁊ vesice. Sꝫ primo volumꝰ narrare si
gna aꝑꝑentia in vrina sicut superiꝰ dictũ est q̃ signi
ficãt digestionẽ eꝑis venarꝝ ⁊ mẽbrorum. Et postea
dicemus vniuscuiusq̃ꝫ significationem specierꝝ. ¶ Et
res ꝑ quas significat vrina sunt triũ specierũ: ꝑma ẽ
vrine color: ꝫa ẽ substãtia: tertia est cõtẽtum. Et co
lor vlr̃ diuidit in. 5. ꝑtes quas diximus 5. genera.
Primũ ẽ color citrinꝰ ⁊ hꝫ multas species sicut pa
learis: ⁊ citrinꝰ: ⁊ pꝰ assar: ⁊ pꝰ illũ macatunꝰ q croco
assiłat ⁊ pꝰ illũ q assiłat croco rubeo. Sed genus co
loris rubei ⁊ illud habet gradus sicut color q nomia
tur asaab. i. color rubeꝰ mixtꝰ cuꝫ quadaꝫ albedine
sicut est in rosa. ⁊ q nominatur chimos qui est vt san
guis: ⁊ rubeus qui in superficie hꝫ nigritudinẽ ⁊ dici
tur acima. Et tertiũ dicitur color viridis ⁊ hꝫ gradꝰ
sicut fisticus ⁊ sicut cimaruꝫ: ⁊ sicut celestis qui in a
rabico dicit elemẽta: ⁊ sicut nigellinus ⁊ sicut porti
uus. Et quartũ genus continet coloreꝫ nigrũ ⁊ habꝫ
gradus q̃ꝫdaꝫ qui declinat ad obscuritatẽ quoddaꝫ
qui declinat ad melãzaninꝫ. Et. 5. genus dicitur al
bũ equiuoce de vrina vel de aqua. Sꝫ albꝰ est ille q
vere color albꝰ ẽ ⁊ qdã ẽ qui sꝑmati assimilatur qdã
assimilat lacti. ¶ Isti sũt simplices colores vrine ¶
Et sunt alij mł'ti ꝯpositi colores de qbꝰ dicere hꝫ ñ ẽ
necessariuꝫ sic, color olagins: ⁊ q assimilat loture re
cẽtis carnis ⁊ siłes. Et ꝫꝫ significatũ sumit a substan
tia ⁊ substãtia q̃dã ẽ subtilis q̃dã grossa: ⁊ q̃dã medi
ocris. Et hoc sumit. 4. mõis: vnꝰ ẽ vt vrina sit subti
lis ⁊ postea igrosset. Secũdꝰ ẽ vt sit grossa ⁊ pꝰea sub
tiliet. Tertiũ est vt fiat subtilis ⁊ remaneat subtilis
Quartũ est vt fiat grossa ⁊ remaneat grossa. ¶ Item
quedã substãtia ẽ clara ⁊ quedã obscura: ⁊ clara natu
raliter subtili sepe cõiungitur. ¶ Tertiũ significatuꝫ
est contentorꝝ: ⁊ cõtenta venarum sumunt a colore

substantia loco:⁊ dispositione nā qđdā ē albū spissū ⁊ coctū ⁊ stat in ꝓfūdo vasis:⁊ ipsiꝰ partes sunt equales vt figurā habeant pineataʒ.⁊ istud ē naturale qđ dicit̄ i arabico: ⁊ dicit̄ atenoꝝ.⁊ quoddā furfuri assimulatur:⁊ quoddā est sanguineū coagulatū:⁊ quoddā assimulat̄ pilis:⁊ quoddā arenulis ⁊ quoddā assimulat̄ partibꝰ ferramenti:⁊ quoddā assimulat̄ ferri squamis. Et hec oīa sunt preter naturaʒ sicut color. rubeꝰ.niger.⁊ obscurꝰ.sunt ꝓpter naturā. ⁊ quoddā est in parte superiori:⁊ quoddā in media ⁊ in infima Et quoddā est naturale cuiꝰ totū est equale in oibus ptibꝰ suis.⁊ etiā a q̄ partes grosse a subtilibꝰ diuidūt̄

¶ Capitulū de coloribus vrine.

Et postq̄ breuiter dicta sunt signa q̄ ab vrina sumunt̄ deinceps dicemꝰ eoꝝ significata et incipiemꝰ a colore. Et dicimꝰ ꝙ vniuersalit̄ colores cū eoꝝ gradibꝰ significāt admixtionē colere cū vrina. Sʒ eoꝝ naturalis color ē citrinꝰ ⁊ alij qui sūt a colā oēs excessuʒ caloris significāt:tn̄ ſʒ ꝙ ꝓpinquiores sunt igneo colori sicut color colere vitelline qui assimulat̄ colori vitelli ouoꝝ de die natoꝝ quaʒ dicit. G.colorē oībus speciebꝰ colere precesse. ¶ Sʒ colores rubei vl̄r significāt dn̄iuʒ sanguinis ⁊ virtutis debilitatē:⁊ maxime illa que declinat ad rubedinē sup quā ē nigredo sicut signat illa que declinat ad igneitatē plus sup colerā. Et dicit̄ ꝙ aliq̄ in febribus accutis fundūt sanguinē per vrinā q̄uis in eis nō sit vena fracta: ⁊ hoc significat periculosaʒ crisiʒ:aut dominiū sanguīs quantitatū. Et nigra vrina significat vstionē ⁊ sup dn̄iuʒ frigiditatis:ꝙ est q2 calor vel frigus hec duo faciūt. Sed ꝙ a caliditate ꝓuenit habʒ signa perābula caliditatē significātia. Sed ꝙ a frigiditate ꝓueīt viriditas aut fusitas p̄cedit ⁊ vl̄r alij colores frigiditatē significātes. Et aliqn̄ fit vrina manifesta ꝓpter admixtionē coler̄ nigre ꝓpter expulsionē colere nigre q̄ a natura fit sic̄ i spleneticis fit.⁊ ois viriditas significat frigiditatē excepta illa q̄ ʒiʒania nominat̄ ⁊ porrina:nā ille fortē adustionē significāt.et nō ē dubiū quin fisticina ⁊ indica seu celestis significēt sup caloreʒ:q2 videmꝰ vrinas colericoꝝ mixtas viriditati cū citrinitate.⁊ q2 nigreditas ē principiuʒ nigredinis ob hoc esse q̄ faciūt nigredinē eedē sunt cū causis q̄ viriditatē operant̄:excepto q2 in viriditate sūt debiliores. Et vrina alba ⁊ clara sicut aqua significat digestionis defectū ⁊ virtutis nutritiue debilitatē aut opilationē aut vtrūq3. Et vrina que sperantí assimulat̄ significat humoꝝ flematicoꝝ frigidoꝝ crudoꝝ habundantiā. Et vt pl'in a popliā aut sil'em egritudinē significat:⁊ pueri hāc habēt vrinā qn̄ epilentici fiunt. Et possibile est vt hec vrina sit signū crisis in egritudinibꝰ fl'aticis.⁊ possibile ē vt sit color albus in egritudinibꝰ acutis. Sed ē vt plurimū perditionis signū:q2 significat ascēsuʒ colere.ru.ad superiores ptes ⁊ ibi facit apostema. Et aliqn̄ vrina erit rubea ⁊ egritudo erit frigida.⁊ accidit ꝓpter fortē dolorē vt in colica:aut ꝓpter opilationē viarū que currūt a felle ad itestina:q2 tūc est necesse vt ille humor exeat per vrinā ⁊ alie cause assignant̄ sed iste sufficiant. Sed colores cōpositi sicut lotura carnis significat debilitatē virtutis epatis aut renū. Et vrina ol'o assimilat̄ solū in dolore ossiū febrē significat.eo ꝙ pinguedinē liquefieri in mēbris significat excepto ꝙ hac nigredo nō p̄cedat ꝙ si hoc esset casuʒ virtutis significaret:⁊ quidā dicūt ꝙ hec vrina in acutis febribus apparet:⁊ ſm illos membrū pinguiuʒ signum est creticum:sed hec accidit raro.

¶ De signis vrine ex substantia eius.

Subtilis vrina defectū digestionis significat eo ꝙ digestio necessario materiaʒ ingrossare debet:⁊ defectꝰ digestionis fit ꝓpter humoꝝ cruditatē:aut ꝓpter defectū virtutū: aut ꝓpter cibi ⁊ multitudinē potꝰ. Et ex rebꝰ multū adiuuantibus subtilitatem vrine est viaꝝ opilatio:⁊ ꝓpterea vrine calculosoꝝ subtiles sunt.⁊ si post subtilitatē apparet grossa substantia signū est ꝙ natura incipit digerere. Sed si ab ipso principio apparuit grossa ⁊ in eadem grossicie māserit significat multā humoꝝ ebullitionē a calore extraneo factam:⁊ propter hoc est maluʒ signuʒ. Sed vrina grossa q̄ post subtiliatur ⁊ iteꝝ ingrossatur q̄uis hec opere natura procedat pigritiaʒ nature significat post incepti operis principiū. Et si grossicies propter motū humoꝝ fuerit hoc ē bonuʒ signū ꝙ est quia significat ꝙ natura digerere incepit Et quidam hec reprehendere volentes dixerunt ꝙ non sunt aliqua signa tenenda in vrina nisi ex opere nature interioris:sed si ab aere extrinseco fuerint tenenda non erunt. Sed isti ignorant ꝙ aer non operatur in vrina res diuersas nisi ꝓpter preparationē quā ab interiori natura cepit. Et vrina que in principio egritudinis a parte nature apparet grossa ⁊ postea subtiliat̄ longitudinē egritudinis significat. Etiam ūictū est ꝙ puerorū vrina naturaliter est grossa ⁊ iuuenum subtilis.

¶ De significationibus ypostasis.

Ypostasis sanitatē denūtiās debet esse in fundo ⁊ esse alba leuis ⁊ equalis ⁊ forma pineata in fundo eo ꝙ ē supfluitas tertie digestōis Et de natura supfluitatū ē vt sint graues alba q2 mēbra nō nutriunt̄ ex sanguine nisi postq̄ ē dealbatꝰ et eis assilatꝰ:⁊ ꝓpterea ē color supfluitatꝫ sicut color nutrimēti qn̄ virtꝰ nutritiua sequit̄ suū cursuʒ naturalē: leuis ⁊ eq̄lis pp digestōis tēpieʒ:⁊ q2 hec tēperies eq̄lis ē in oibꝰ suis ptibꝰ dʒ esse pineata ꝓpterea ꝙ hec figura ꝓportiōis eq̄litatē oiuʒ suarū ptiū in leuitate ⁊ ⁊ grauitate ondit:⁊ q2 actio caloris i hac forma dn̄atur:⁊ etiā corpa grauia extēdunt̄ ⁊ dilatant̄:ſʒ leuia i seipsis aggregant̄ ⁊ petūt ad sensuʒ quousq3 acuant̄ sicut accidit flāme ignis. Sʒ significatio q̄ a loco sumit̄ ē hec vʒ q2 illud ꝙ stat i pte supiori ꝙ nebula appellatur significat principiū apitiōis digestionis dūmodo sit alba. Et pp hoc dicit.y.si vrina nubē albā q̄rta die fecerit crisim in.vij.indicabit. Sed q̄ stat i medio significat digestōis cremētū.⁊ q̄ ē i fundo perfectā digestionē significat absolute:dūmō i hoc perseueret coueni entibꝰ diebꝰ. Sʒ si mō appet:mō vo nō:significat nature debilitatē ⁊ illiꝰ ipedimentum. Et est sciendū ꝙ aliqn̄ i natura appet ypostasis alba qn̄ materia ē flematica nō cocta.⁊ h differt a naturali eo ꝙ ipsiꝰ ptes sūt diuerse. Sʒ color citrinꝰ ypostasis significat citrine colere dn̄iū ꝙ virtutē ipedit digestiuā:⁊ ob hoc signū ē malū. Sʒ rubea solo significat materiā multā ⁊ pigritiā nature q̄ ipsaʒ ꝓpter sui multitudinē pmutare nō pōt pp hoc hec ypostasis lōgitudinē egritudinis significat. Sed est salubris nisi malū aliqđ appuerit signū. ꝙ si apparuerit significat morteʒ longo tēpore ꝓcedentē. ꝙ est q2 hoc malum signū adiunctū significat ꝙ hec materie multitudo virtutibus in fine dominabitur.⁊ ipsas vltimo prosternet.⁊ si eidem bonū signū copulabitur contrariū significabit. Sed malum ꝙ hec ypostasis significat nō est nisi ex parte quātitatis:ob hoc pro maiori parte est signum salutis. ¶ Sed color niger in febribus acutis est vstionis signum propter hoc mortem significat. ¶ Sed differentia que est in hanc ypostasim ⁊ humorem nigrum quem pellit natura per viā crisis est ꝙ hec ypostasis est in vasis fundo. Sʒ humor expulsus in vrina est dispersus:⁊ propter hoc diuersitas loci diuersam ponit intentionem hoc est qn̄ ypostasis nigra est suspēsa minꝰ est mala ypostasi in fundo decūbēte.ꝙ ē q2 significat alicuiꝰ digestōis

principium quãuis sit mala: et minoris est grauitatis Sed que est in fundo malam digestionem complete significat. Et quando ypostasis est obscura frigiditatem nature vel caloris naturalis extinctionem significat. Et ypostasis albaginaria multitudinem motus humorum et defectum digestionis significat Sed corpora ypostasium que extra naturã multarum manerierum sunt: quia quedam que tritico fracto assimilantur: et quedam que orobo assimilantur: et significant hee membrorum liquefactionem: aut humorum vstionem: et propterea in egritudinibus acutis sunt male: et si habuerint colorem rubeũ humorẽ sanguineum vstum significat: aut partium epatis aut lumborum significant vstionem Et dicitur quod citrinus in lumbis magis sit proprius. Sed laminosum est pessimũ: quod est quia membrorum radicaliũ liquefactiões et incisionem significat. Sed furfureũ aliquando fit propter scabiẽ vesice: et aliquando fit propter liquefactionem membrorum: et quod differre facit illud quod ex scabie vesice: aut ab alio: est quod in ipso pruritus in partibus virge sentitur. Et vniuersaliter quãdo hec accidentia passioni vesice adiunguntur. ¶ Et arenosum significat aut lapidem coagulatũ: aut incipientem coagulari. Et si fuerit rubeũ lapidem in renibus significat: et si fuerit album lapidem in vesica demonstrat. ¶ Et saniosum apostematis rupturam significat in vrine membris locati. ¶ Et sedimen habens pilos similes capillis humiditatem crassam in renibus a calore extraneo generatam significat. Et sanguineũ coagulatum apertionem vene aut apostema in vrine vijs significat. Et quod dictum est ad presens de significatis vrine sufficiens est quantum ad nostram opinionem.

¶ De signis egritudinũ cuiuslibet mẽbri.

Deinceps nos dicemus de signis cuiuslibet egritudinis in mẽbris manifestis et ocultis. Et secundum quod dictum est quedam egritudinũ sunt in membris extrinsecis: et sunt manifeste per se: et significatio in istis nõ est necessaria nisi in causis. Sed egritudines que sunt in partibus intrinsecis tribus modis significatione indigent: vnus est ex parte membri patientis. Secundus est significatio qualitatis egritudinis: tertius est significatio egritudinis cause. Et incipiemus a significationibus egritudinũ extrinsecarum. Et dicemus quod iam dictum est quod egritudines complexionales habent duas species vnã materialem et non materialem. Et hee due species aut toti corpori cõmunicat aut parti. et quando materialis egritudo est in vno membro. aut fixa est in vijs eius aut in eius essentia. sicut apostemata et vlceratiões Et significatio illius que est in vijs est de genere significationũ intrinsecarum egritudinũ. Sed apostemata intus et extra fieri possunt. Sed egritudinum officialium quedam fiunt in partibus extrinsecis corporis. sicut dislocatio et et dissolutio que fiunt manifeste sensui. et quedã fiunt in partibus intrinsecis corporis. sicut opilatio. leuitas et asperitas membrorum

¶ De signis fe. et primo de effimera.

Et incipiemus a mala complexione vniuersaliter totum corpus ambiente que febris nuncupatur et incipiemus a febre diei. Et dicimus quod ipsam semper precedit aliqua ex extrinsecis causis efficientibus. excepto quod hec in ipsa nõ est ex signis proprijs. quod est quia cum fe. diei ipsa hoc inuenietur. Sed non conuertitur. vt semper talibus causis stantibus necessarium febris adsit. Et propterea instandum est vt signa propria cognoscamus et etiam cõmunia ad certitudinem fortificandam adducamus. et etiam quia valent ad contrarium remouendum. ¶ Et huius febris signa propria sunt duo. vnum est quod pulsus in hac febre varius non est quod est quia varietas non fit in putredinis febris nisi propter humorum multitudinem aut maliciam. Sed est quod vrina suum naturalem sedimen nõ mutat. et quia in hac fe. vrina non mutat nisi colorem. et ypostasis nõ egreditur absolute. nisi propter humorum putredinem. Et ob hoc necesse est vt in hac febre ypostasis a suo loco non mutetur. et ex significationibus aliquando erit vt in hac accidentia fortia non sit. et est lenti caloris non inflamantis et vt plurimũ semel accidit vel forte ter aduenire potest. et dicitur quod quando patiẽs itrat balneũ et oxipilationẽ nõ sentit quod tũc ẽ effimera. ¶ Et hec sufficiũt significatiões in febre diei.

¶ De signis febrium putridarum.

Et dicimus de putridis: harũ febrium vniuersaliter due sunt species. vna in omnibus venis fit: et alia fit in humoribus digestionis membrorum. ¶ Et differentia que est in hijs duabus speciebus talis existit. quod est quia febris que fit ex materia existẽte intra venas: interpolationem non habet neque typum. quãuis paroxismus aliquando plus fortificetur alijs diei temporibus. Sed febres quarum materia est extra venas habent interpolationem circuitus et typos. ¶ Et causa propter quã habent circuitus est quia humor qui putrefieri debet non putrefit simul et semel. quod est quia in eo preparatio putrefactionis non est compulta. ¶ Sed paulatiue in putrefactione procedit. et hic sequitur modus ordinationis. quod est quia hec operatio secundum aliquẽ modũ est naturalis. quod est quia natura in hoc regimẽ habet eo quod est putrefactio cum digestione. et propterea varietas ordinationis in circuitibus signum est malum. et non est hec operatio attribuenda calori putredinali semper sed calori naturali. eo quod in materia non naturali operatur sicut in multis vijs nature reperitur. Et rationes. G. quibus conatur attribuere ordinem circuitum substantialiter calori putredinali hic infringuntur. et nostras radices nõ sequunt que super phiam et methaphisicã inscribuntur et qui illas nõ intelligit hoc non confitebitur. ¶ Et propterea mea sententia penitus est quod natura istos circuitus cum calore intrinseco operat quãuis superuenerit huic calori aliquid preter naturam in quantitate aut qualitate: in eo quod est agens in materia nõ naturali. vel in humore egritudinem facientem. ¶ Et accidens quod cum humore aduenit est simile in hoc accedenti quod ei aduenit cum cibo. quod est quia incõtinenti sumpto cibo infirmatur. ¶ Et non est inter hec duo differẽtia nisi quod accidens quod aduenit propter cibum est naturale. quia cibus est naturalis. sed quod aduenit cum humore est preter naturam: quia calor cũ materie primo obuiat sepelitur. et postmodum assumit victoriam super ipsam: et augmentando ad suum reuertitur esse quando ipsius digestio fuerit perfecta. ¶ Et iam bene exposuimus in tractatu quem fecimus super libro de febribus. G. Et ille ordinatiões circuituum diuersificantur secundum naturam humorum et quãtitatis facientis febrẽ secundum quod infra dicemus. ¶ Et causa quare febres que sunt intra venas interpolationẽ nõ habẽt: est quia quãdo in partẽ humoris putridi calor accenditur nõ potest ipsum natura dissoluere. donec alia pericula accendat. et hoc propter solidationẽ vasorũ cõtingit. et propter eandẽ causam etiã typus nõ fit et etiã quia illud quod dissoluit a mẽbris sensibilibus nõ sentit. Sed putrefactio que in humore fit qui extra venas est huic contraria existit propter euaporationẽ que per porositatem membrorum fit: et propterea sunt in istis circuitibus typi propter sparsionẽ humoris pungitiui super mẽbra sensibilia aut humoris vẽtosi propterea quia typus magis appropriandus est humori mobili vẽtoso quã fixo

Et signa propria febriũ putridarũ sũt tria: vnũ est ꝙ vrina in principio ypostasim non habet propterea quia calor est impeditus propter humoris digestionem aliud est quia pulsus est varius ⁊ diuersus. Itẽ alia sunt signa istarum febriũ a signis significantib⁹ duas species repletionis: hoc est scdm vasa ⁊ scdꝫ virtutẽ. Ista sunt ꝑpria signa vniuersalitatis febriũ putridarum.

De febre cole.

Ed signa propria vnicuiqꝫ fe. sunt hec Scias ꝙ signa fe. que fit ab humore extra vasa et in febre colerica sunt thypus fortis põgitiu⁹ Et pulsus in principio istius fe. est paruus rarus et debilis: ⁊ hoc est ꝑpter humorem qui calorẽ obruit naturalez ⁊ propterea refrigeratur corpus in principio porismorum ex eo ꝙ calor naturalis ab humore opprimitur putrido. Et quando calor extraneus generatus in humore putrido calori naturali admiscetur ⁊ tunc crescit ⁊ per totũ corpus augmentatur: ⁊ propter hoc pulsus in eodem statu non permanet sꝫ propter caloris crementũ crescit ⁊ fortificatur. Et vrina in hac fe. pro maiori parte est ignea: ⁊ patiens penitus affligitur siti: ⁊ aliquãdo hijs iungitur amaritudo oris. Et dicitur ꝙ quãdo hec fe: dicitur pura ꝙ ipsius paroxismi ad plus vsqꝫ ad duodecim horas prolongantur: ⁊ circuitus huius febris est tertianus: sed tamẽ non conuertitur quia non est necessariũ ꝙ oẽs febres que habẽt circuitũ hũc sint de colera. Sꝫ possibile est vt sint due quartane aut due quĩtane: ⁊ hoc non accidit nisi in principio egritudinũ. Ista sunt signa propria huius fe. ⁊ aliquando significatiões iste rebus cõibus fortificantur: hoc est qr cõplo: aer: etas ⁊ aliud regimẽ huic humori cõperantur. Et aer cum hoc humore comperationem habet modis duob⁹ vnũ est scdꝫ suuꝫ tẽpus naturale: vt est estas q̃ est calida ⁊ sicca: alius est quando egreditur suũ cursuꝫ naturalem ad caliditatem ⁊ siccitatẽ: cuius tẽpus per sui natura debeat esse frigidum. Sed febres que porismos non habent istis cõmunicãt exceptis circuitibus ⁊ thypo. Et in hoc genere ingreditur febris que causon nuncupatur cuius materia intra venas est: ⁊ maxime circa os stamachi: ⁊ epar posita ẽ: propterea in hac fe. non est rigor: ⁊ aliquãdo in ea est rigor. Et sitis fortis huius fe. propriũ signum est. Et peior specierum causonis est illa que fit a colera zizania aut prassina. Et illius peroxismus lõgus est propter inobedientiam humoris illius ad digestionem recipiendam.

De signis febris flematice.

a Ccidentia magis propria huius febris sunt quia in principio extrema infirmantur: ⁊ est temporis frior longum: sed paulatim inualescit. Et quando incipit calor apparere redit frigus: ⁊ fortificabitur super eum. Et tempus paroxismi isti⁹ fe. is. occupat horas: ⁊ calor istius febris nõ est mordicatiuus nec furiosus: ⁊ propterea primit⁹ tactui non manifestatur. Et huius febris pulsus rarior ⁊ minor est cursu pulsu febris tertiane in quolibet. 4. suoruꝫ temporum. Et vrina in hac febre est subtilis ⁊ alba aut spissa ⁊ obscura ⁊ si calor putredinalis est fortis ⁊ flema purum non est: tunc possibile est vt vrina sit rubea ⁊ palpebre patientis tumide erunt. Et in pluribus horum patientium os stomachi est frigidum: ⁊ si vomitus eueniet flematicum euoment. Et aduentus ipsi⁹ paroxismi oĩ die signum proprium nõ est qr due tertiane hunc eundem faciunt paroxismũ. Paroxismus longus est propter ipsius humoris tarditatem. ⁊ paroxismi ipsius plus continuatur quam colere paroxismi: quia ille humor putrefactioni magis est apparatus. Et adhuc propter longitudinez peroxismi aduenit humori nõ corrupto preparatio putrefactionis propter longam moram caloris extranei in corpore diu permanẽtis. ⁊ hoc propterea accidit quia calor febris huius est temperatus: ⁊ subiectum habet humiditatis. Sed in fe. colerica quia calor extraneus cum ea accensus cito transit non est temp⁹ preparans ad putredinem in parte non putrefacta ⁊ vniuersaliter in hac febre calor extrinsecus est valde sepultus: hec enim est causa ad plus continuandos in hac febre paroxismos. Et deterior harum febriũ est illa que ex flemate fit vitreo. Et similiter etiam cognoscetur hec febris: aere: etate: ⁊ consuetudine: quia hec operationem habent cum humore hanc faciente febrem.

De signis febris quartane.

h Ec incipit cum frigore graui: ita ꝙ tunc accidit patienti stridor dentium. Et patiens tũc sentit membrorum confractionem ⁊ hec fit propter frigiditatem ipsius humoris ⁊ grauitatem Et pulsus isti⁹ febris est tardus: rarus: ⁊ paruus: tardus plusqꝫ fit in flematica: hoc dico in principio paroxismi ⁊ dicitur ꝙ in augmento maior est quam in flematica: quia calor in hac febre manifestatur fortior existit. Et colores vrine in hac fe. variãtur: naꝫ aliquando est alba ⁊ subtilis ad viriditatem declinans: ⁊ aliquando nigra ⁊ grossa ad rubedinem declinans: ⁊ vt plus hec febris alias sequitur febres. Et tempus huius febris est longum: ⁊ tempus reuolutionis ipsius est dimittens duos dies: ⁊ inualescit tertium. Et quartane circuitus est quasi sicut proprium signũ in hac febre propterea quia non inuenitur talis circuitus in aliqua alia fe. simplici vel composita. Et maior pars hanc patientium sunt splenetici Et fortificatur significatio in hac a rebus cõmunib⁹ scdm ꝙ in alijs dictum est: vt ab aere ⁊ ab etatibus: ⁊ a complexione: ⁊ a signis significantibus dominiũ istorum humorum.

De signis fe. que in arabico nominatur michabecha.

h Ec febris typũ non habet: eo ꝙ sanguis eam faciens est in venis: excepto si fieret propter apostema nominatum flon. ꝙ in aliquo mẽbrorum principaliuꝫ esset generatum. sicut in epate ⁊ etiam diafragmate. quia tunc in hac fe. essent paroxismi tertiã similes cole paroxismis. quia sanguis quando supercalescit ad naturam declinat colere. ⁊ propterea in hac fe. non est differentia inter fe. colericam que habet materiam inter venas ⁊ istam nisi in magis ⁊ minus: quia nõ potest in corpore fieri febris de colera pura solum quia talis febris de necessitate mortifera esset: ꝙ est quia colera non est apta recipere aliquam digestionem nisi in hoc ꝙ cuꝫ sanguine est admixta: aut cum materia qua nutriuntur membra radicalia: hoc est sanguis dealbatus. Et signa que significant hanc febrem sunt signa dominium sanguinis significantia: ⁊ iam nos narrauim⁹ ipsa. Et pulsus hanc patientis est in vltimo magnitudinis ⁊ fortitudinis. Urina est rubea ⁊ grossa ⁊ suspiria: ⁊ inquietudines proprie in hac egritudine ⁊ in colerica. Excepto ꝙ in egritudine illa fortiora existunt. Et alienatio mentis propria est in febribus acutis. Et verba. G. varia sũt in hac febre. quia aliquando dicit ꝙ est colerica continua. ⁊ aliquando dicit ꝙ est aliud a colera: ⁊ ꝙ non debent attribui colerice nisi quia non habet putrefactionem perfectam qr natura isti⁹ febris ẽ mediã inter febrez diei ⁊ febrẽ putridã. ⁊ sententiã meã tu iam nouisti: ⁊ febris ista

non habet nisi vnū paroxismū. ꝛ in illo aūt soluitur
aut occidit Et aliquando incipit lenta ꝛ semꝑ ad vl
timum fortitudinis crescit. ꝛ aliquando est contra-
riuꝫ ꝛ aliquando in vno permanet statu. ꝛ causa hu
ius paroxismi multotiēs dicta est. ¶ Ista sunt signa
cognitionis febriū simpliciū. ꝛ qui simplices cogno
uerit compositas cognoscere poterit. ꝛ ista exempla
nō fuerunt data nisi per moduꝫ similitudinis quia
raro inueniuntur. Et adhuc quia maior pars acci-
dentiū que in hijs febrib⁹ tibi narraui nō verifican
tur nisi in febribus que sunt de materia humorum
naturalibus propinquorū. Uerbi gratia qꝛ paroxis-
mus febris colerice maior. 12. occupat horas. qñ co
lera naturalis est putrefacta. Sed quādo vitellina
aut zizania putrescit tūc lōgior erit paroxismus. ꝛ ac
cidentia erunt pessima. ꝛ pauci euadunt ꝛ maxime
ex zizania. eo ꝙ aptitudineꝫ digestionis non habet
ꝙ est quia quandocūqꝫ humor a deo cōtrarius est vt
cōplexio corporis nō possit agere digerendo suꝑ eū
tunc febris deteriorem exitū habet et quandocunqꝫ
potentie propinquior est. tūc febris salubrior est. Et
scias ꝙ cōpositio febris est a causa locali. aut a causa
materiali. Item cause materiales tres habent mo-
dos. vnus est quādo duo miscentur humores ꝛ tunc
materia febris fit inter illos duos humores simpli-
ces qui singulas possunt facere febres. ꝛ etiā accidē
tia tunc ex hys mixta erunt. ¶ Itē alius mod⁹ est vt
vna sit putrida: ꝛ alia sit ethica. terti⁹ ē vt vn⁹ mod⁹
faciens febrē sit cum apostemate ꝛ alius sine. ¶ Et
aliquando cōponunt̄ due febres ꝛ miscentur earum
paroxismi absqꝫ eo quod materie misceantur: ꝛ hoc
propter causas locales accidit sicut possibile esset vt
vna esset intra venas: ꝛ alia esset extra: ꝛ in hoc ge-
nere locatur fe. emitriteus nuncupat̄. ¶ Et aliquā-
do humores febrem facientes erunt vicini sed non
mixti. Et possibile est etiaꝫ vt omnes iste species ad
inuicē cōponant̄. ¶ Et etiā potest vnus modus com
positionis dici vt scd̄m magnitudinē ꝛ paruitatē: et
scd̄m fortitudinē ꝛ debilitatē: hoc est vt causarū effi
cientiū vna sit fortis alia debilis.

¶ De signis febris ethice. Rubrica.

Ec febris tres habet species scd̄ꝫ ꝙ ab alijs
dicitur: ꝛ accidentia in hac scd̄ꝫ maius ꝛ mi
nus diuersantur. ꝛ accidentia eius oculta sūt
in principio ꝛ quandocūqꝫ videbis corpus cū calo-
re continuo lento vltra dies tres vel duos: quando
nemo in corpore incipit manifestari: tunc vni lente
continue assimulatur. Et si patiens eam quasi nō sen
tit: nec habet putridarū febrium significationeꝫ opi
nandum ipsam esse ethicā. Item post horas quinqꝫ
ab assumptione cibi eius patientis pulsum conside
rare debes: ꝛ caloris quantitatē: ꝛ si caloreꝫ inuene-
ris augmentatū: ꝛ pulsum velocem: aut in aliqua di
mentione magnificatum: tunc istam febreꝫ ethicam
iudicabis: ꝙ est quia membra malā complexionem
acquirunt calidam: ꝛ de natura nutribilis est sibi nu
triens assimilare necesse est vt cibus corpori adue-
niens calorem extraneum debeat adipisci: quam-
uis cibus ille frigidus sit aut non: ꝛ propterea tunc
febris fortificatur: ꝛ accidentia augmentantur ꝙ in
putridis non cōuenit: propterea quia calor extrane-
us in illis non est fixus in membris que in cibū age
re debent. Et cause que ab alijs medicis dantur ac
cidentales sunt sicut tabule causatoruꝫ: quia dicunt
ꝙ cibus in talibus patientibus corporibus est scd̄m
similitudinē aque super calcem proiecte: quia impos
sibile est vt virtus nutribilis a nutriente tantum sit
elongata vt ipsum eidem sit contrariū. Sicut aqua
calci reperitur enim quod vnūquodqꝫ istorum alte
ruꝫ corrumpit. ¶ Et raro hec febris accidit nisi post
alias febres sicut post aliquā ex febribus putridis.
Et quādo fortificat̄ h febris marcescit corp⁹ īfirmi ꝛ
siccatur pellis eius: ꝛ deformatur facies: ꝛ profundā
tur oculi. Et cum venerit ad vltimū gradum ethice
videbis oculos eius quasi aspersos cinere sicut vi-
detur in oculis eoꝝ qui tangunt puluerem ꝛ contra-
buntur palpebre inferius sicut accidit patiēti subet
ꝛ pellis frontis est tensa ꝛ sicca quasi coriū preparatū
ꝛ timpora habet tensa: auricule ꝛ palpebre citrini
fiunt coloris. Et pellis mirach ventris fit sicca ꝛ ru-
gosa. ꝛ pulsus eius est tensus sicut corda velox ꝛ de-
bilis ꝛ vrina est oleagina. Alia vero signa istius fe
bris manifesta sunt ꝛ in libris ꝑicatoꝝ plene enar-
rata. vnde non est necessarium ea reiterare.

¶ De signis apostematum.

Einceps volumus loqui de signis aposte-
matum. Et dicimus ꝙ signa apostematum
sanguineoꝝ sunt rubedo coloris cum forti ca
lore. ꝛ rubore. ꝛ dolore magno. saluo ꝙ membrum
non sit insensibile. ꝛ cum hoc extensionem habeat.
ꝛ hec sanguinea apostemata diuersificantur ꝺm ma
ius ꝛ min⁹. ¶ Et scias ꝙ in apostematibus istis san
guis mundus est a putredine. sed quādo putrescit ge
neratur pustula. ꝛ signum istius apostematis est quo
niā est maioris inflamationis valde flegmone. ꝛ in
hijs apostematibus febris est fixa. ꝛ in hoc genere
sunt apostemata que fiunt in subacellis ꝛ inguinib⁹.

De signis apostematum colericorum.

T signa colericorum apostamatum sunt co-
loris citrinitas ꝛ humoruꝫ subtilitas ꝛ dolor
fortissimus sine extensiōe ꝛ formica deambulatiua
huius generis est.

De signis apostematum flematicorum.

T signa flematici apostematis sunt coloris
albedo cum priuatione doloris etiā si cōpri-
muntur: ꝛ vniuersaliter ista apostemata sunt
apparentia ꝛ oculis descripta: ꝛ simplicia sunt Et in
cognitione non indiges forti perscrutatione: compo
sita tñ indigent fortiori: ꝛ per comparationeꝫ illoruꝫ
simplicium accidentium cognoscentur.

¶ De signis apostematum melicoꝝ.

Ed apostemata melancolica cum flemati-
cis cōmunicant in doloris priuatione: saluo
ꝙ in tactu duriora: ꝛ in colore obscura: ꝛ can
cri etiam in hoc genere existent: ꝛ sic denominatur
eo cancroꝝ pedib⁹ assimulatur: eo quia vene que
eos circundant sanguine nigro replete sunt. ¶ Ista
sunt signa apostematum que in partibus exteriorib⁹
corporis apparent. Sed de hijs que intrancis par-
tibus corporis sunt: dicam cum egritudines mem-
brorum interiorum enarrabo. ¶ Egritudines ve-
ro que in superficie cutis apparent sunt sicut vario-
le: ꝛ morbili: scabies: lepra: ꝛ morpha: ꝛ similes hys
ꝛ quedam ipsarum signa habent pronostica anteqꝫ
fiant. ꝙ est quia signum pronosticum lepre est rauce-
do vocis: ꝛ grossicies eius: ꝛ hanelitus strictura: et
rubedo faciei: aliquādo ob obscuritatē tendentis cū
faciei inflatione: ꝛ albedinis oculorum obscuritate
ꝛ rotunditas etiam oculorum signum est maximuꝫ
denotās lepram. ¶ Sed variolarum signa prono-
stica: sunt fe. continentia ꝛ faciei inflatio: ꝛ timporū
ꝛ grossicies venarum cum rubedine ꝛ nasi prurit⁹:
ꝛ gule ac colli grossicies: ꝛ hec egritudo solum semel
aduenit patienti. ¶ Et scias ꝙ omnis pustula que in
superficie corporis fit cum febre est signum expertuꝫ
ꝙ ex genere egritudinum pestilentialium manant
ꝛ maxime que ex melico fiunt humore: ꝛ tunc ape-
riuntur aduenit eis escara similis ignis cōbustioni.

¶ Capitulum de crisi.

ET quia febres ⁊ vniuersaliter acute egritudi
nes nõ sanant̃ nisi ꝓpter crisim. deiceps nar
randa sunt signa crisiȝ laudabilem ⁊ inlauda
bilẽ significantia. Et dicim⁹ ꝙ crisis cognitio quinqꝫ
rebus habet̃. Una est cognitio siue discretio egritu-
dinũ q̃ crisi sanant̃ ab his que sine crisi sanãt̃. Secũ
da est cognitio signoꝝ significantiũ quattuor egritu-
dinũ tẽpora: q2 nõ ĩ quolibȝ istorũ tẽpoꝝ fit crisis lau
dabilis. Tertia cognitio speciei euacuatiõis illi⁹ rei
que egritudinẽ facit: ꝙ est q2 res que euacuãt̃ quan-
do egritudini sunt incõuenientes tũc sunt inlaudabi
les. Quarta res ẽ ꝓprie in essentia crisis aut in ipsi⁹
pronosticatiõe. Quita est cognitio dierũ in quib⁹ cri-
sis fit laudabilis aut inlaudabilis. ¶ Et post hoc eue
niat cõmemoratio bonorũ ⁊ malorũ signorũ in egri-
tudine qualibet que cõsumit̃ per crisim vel sine crisi
⁊ signorũ bonorũ significantiũ sup liberationẽ. ¶ Et
dicim⁹ ꝙ descriptiões egritudinũ que crisi terminã
tur ab illis que sine crisi terminant̃ sunt hec que fini
unt̃ dissolutione oculta aut manifesta: ⁊ habent̃ a lõ-
gitudine egritudinis aut ipsi⁹ breuitate: ꝙ est q2 cri-
ses nõ fiunt manifeste nisi in egritudinib⁹ que breui
tẽpore finiunt̃. ¶ Et longitudo egritudinis aut bre-
uitas a natura egritudinis essentie cognoscit̃: ⁊ simi-
liter a rebus extrinsecis que illis similes aut dissimi-
les iudicant̃: sicut aer clima: dieta: ⁊ exercitiũ: ⁊ simi
liter cõplexio: ⁊ etas. ¶ Et aliquãdo breuitatẽ ⁊ lon-
gitudinẽ egritudinis a natura mẽbri pacientis sicut
apostemata que i mẽbris principalib⁹ generant̃. Et
multociens ab accidentib⁹ cognoscim⁹: ꝙ est q2 que
dã accidentia breuitatẽ ⁊ quedã longitudinẽ signifi-
cant. ¶ Iteȝ maior pars accidentiũ que in supfluita
tibus corporũ apparẽt ex signis digestionis ⁊ priua-
tionis eiusdẽ similimodo significat sup egritudinuȝ
tẽpora in longitudine ⁊ breuitate: ⁊ nõ soluȝ ex parte
qualitatis verũ etiã quãtitatis: ita ꝙ qñ erunt multa
citã ↄsumptioneȝ egritudinũ significabunt ⁊ qñ erũt
pauca contrariũ denotabũt. Et egritudines que na-
turaliter sunt breues sũt colerice aut sanguinee: siue
cũ apostemate mẽbrorũ principaliũ sit aut nõ. ꝙ est
quia tertiana pura terminũ quatuordecim dierũ nõ
excedit. ⁊ aliqñ per spacium septimane vnius con-
sumitur ⁊ si fuerit inter venas acutior erit. Et scdm
istum modũ est in sanguinis febre: eo ꝙ ẽ in vltimo
acuitatis. ¶ Et scias ꝙ antiqui nõ dixerũt ista nisi in
egritudinibus acutis que terminant̃ i quatuordeciȝ
diebus vel citra: ⁊ hoc nõ inuenit̃ nisi in istis duob⁹
generib⁹ febriũ. ⁊ in apostematib⁹ sanguineis ⁊ co-
lericis. Sed flematicarũ febriũ tẽpus est longũ: ⁊ di
gestionis signa in eis ante tres septimanas nõ appa
rent. ⁊ aliquãdo ad spatiũ pluriũ mẽsium extendunt̃
Et que ex cõpositione ex flegmate ⁊ colera sunt: iter
has medie existunt. Et melancolice spacio septem
mensiũ extendunt̃. ⁊ quãdo res extrinsece egritudi-
ni proportionantur eidem. vt cõplexio etas ⁊ regi-
mẽ. ⁊ hee sunt cause longitudinis ⁊ breuitatis egritu
dinis. ¶ Et adhuc sunt egritudines habentes pro-
prietatẽ ex sui natura longitudis ⁊ breuitatis. verbi
gratia vt iuuenis habens colericã febrẽ ex pura cole
ra ⁊ in regione calida. ⁊ cum regimine calido. ⁊ cõ-
plexiõe calida. dico ꝙ hec egritudo finietur omnino
ante septimũ diem. Et econtrario in sene habente
febrem ex melancolia ⁊ in yeme ⁊ regione frigida ⁊
melancolice complexionis. ⁊ erguinen ei simile di-
co ꝙ hec febris non eradicabitur vsqꝫ ad sex men-
ses. Et quando non conueniunt hec cum egritudine
erit longitudo ⁊ breuitas scdm proportionẽ multi-
tudinis ⁊ paucitatis ab eadẽ. ¶ Sed accidentia si-
gnificantia breuitateȝ egritudinis sunt fortitudo ca
loris ⁊ pulsus velocitas. ⁊ vniuersaliter omnis fortis
egritudinis motus a forti prouenit calore. ⁊ caloris
corporis subita permutatio ad citrinitatẽ subito ad
maciem. Sed accidentia significantia super longi-
tudinem sunt hijs contraria. ⁊ mediocria significãt
mediocritatem inter longitudinẽ ⁊ breuitatẽ. Sed
signa significãtia super quattuor egritudinũ tempo-
ra que ꝑueniũt ad crisim aut nõ: hec sunt. Scias ꝙ
signa principij egritudinis sunt quando accidentia
secundũ vnum modum inueniuntur ⁊ non fortia.
verbigratia tempora afflictionum tunc erunt equa
lia quẽadmodum tempora quietis talia erunt: ⁊ de
huius temporis proprietate est vt nullũ dictionis si
gnuȝ in vrina ostendatur vel in sputo nisi egritudo
prauior efficiatur. Et signum augmenti est quando
egritudinis accidentia accrescunt: ⁊ tunc tẽpus affli
ctionis prolongatur et tempus quietis breuiatur.
Sed anticipatio proximi augmentum egritudinis
non significat si cuȝ hoc longitudo temporis aut for
titudo non adiungeretur ꝙ est quia quando antici-
patio proxima a fortitudie ⁊ velocitate egritudinis
causatur. tunc necessario sequitur lõgitudo proximi
⁊ fortitudo. Sed quando causa anticipationis est di
gestionis aptitudo ⁊ humorũ subtilatio: tunc proxi-
mus non erit: ergo anticipatio sola augmẽti signum
nõ est. Et istud ꝙ augmento pprium existit est digesti-
onis manifestatio. hoc est vt nebula suspensa in me-
dio vrine videat̃ aut in supficie sui. Et signa status
sunt qñ similia pricipij significãs scdm tẽpus: q̃uis
scdm patientis vires diuersificent̃: ⁊ tunc in digerẽ
do cõplet suã actionẽ: nam ⁊ in vrina cõpleta dige-
stio reperitur. ¶ Et scias ꝙ nõ est necessarium vt in
hoc tẽpore accidentia fortia sint. ⁊ si quesieris que
sit causa quare tempore status natura debilitata di
gestionẽ ostendat: ⁊ in tempore principij virtus for
tis digestionẽ ocultet. ⁊ hijs contrariũ sequi debet
quia fortitudo nature debȝ opponi inobediẽtie ma
terie. Respondemus quia est semper vna compo-
sitio temporis inter agens ⁊ patiens: ⁊ sicut forma
efficiens proprium ⁊ ordinatum tempus habet sibi
ad agendũ: similiter materia habet sibi propriuȝ et
determinatum tempus ad patiendum: ⁊ quamuis
forme veraciter tempus non attribuatur: sed ma-
terie: tamen hoc est dictum in formis abstractis: ve
rumetiam in formis relatiuis: hoc potest dici quod
dictum est. ¶ Et declinationis temporis signa sunt
quando accidentia alleuiantur: ⁊ natura egritudini
dominatur. ⁊ paroxisim ab inuicem elongantur et
breuiores efficiũtur. Et sic anticipatõ sola paroxisiȝ
non est signum augmenti. sicut postpositio sola non
est signum declinatiõis. ꝙ est quia postpositio a pau
citate materie fieri potest ⁊ a nature debilitate.

¶ De speciebus crisis.

ET species euõnum que in crisi fiunt secũduȝ
hunc modum sunt videlicet per fluxuȝ ven-
tris. per vomituȝ: sudorem: vrina: ⁊ sangui-
nis per nares fluxum. ⁊ fluxum emoroydarum et in
mulieribus per mẽstrua. ⁊ aliquando crisis sicut per
apã tamen illa crisis laudabilis non est nisi fiant apẽ
mata in ignobilibus membris: ⁊ alias non fit per
pustulas iuncturarum. Et vnaquaqꝫ species istarũ
euõnum in aliqua egritudine ꝓpria est vt plus
⁊ maxime quando crisis laudabilis est. Crisis fe-
brium collericarum per vomitum aut fluxum ven
tris aut sudorem per vrinam fit. Et sanguinearum
per modum alicuius exitus sanguinis fiet. ⁊ etiam
aliquando a cõmunicatione quem membrum pa-
tiens cum alio habet iuuat̃ euacuatio. Sicut apo-
stema cerebri creticat pluries p fluxũ sanguis nariũ

quā per emoroydarū fluxū. ⁊ ꝙ i gibbositate epatis per vrinā. ⁊ ꝙ in cōcauitate est per fluxū ventris terminaꝫ. Saluo ꝙ egritudo sanguinea non sit. aut per emoroydas aut per mēstrua si sanguinea sit. Sꝫ crises que sunt per apostemata aut per pustulas vt plurimū in egritudinibꝰ longis fiunt: q̄ quidā mortifere crises in fine sunt ꝑpter apostemata que in mēbris principalibꝰ fiunt. ⁊ propterea ꝑcipit. y. in aliquibus istarū egritudinū euacuationē in principijs fieri sed nō digestionē expectare

De diebus creticis.

Et dies manifesti laudabilis crisis: sunt dies qui a principio egritudinis per quaternariā numeranꝫ cōputationē. horꝫ primꝰ est quartꝰ ⁊ scd̄us est. vijꝰ. eo ꝙ. iiij. hic vtriqꝫ cōmunicat. ⁊ pꝰ hūc. xiꝰ. ñ ꝯmunicās ⁊ pꝰ hūc. xiiijꝰ. ⁊ pꝰ hūc xvijꝰ cōmunicans ē ⁊ post hūc. xxꝰ. cōmunicat ⁊ pꝰ hos xxiiijꝰ. xxvijꝰ. xxxj.ꝰ. xxxiiijꝰ. xxxvijꝰ. ⁊. xxxxꝰ. ⁊ vltra. xxxx. sūt egritudies cronice. ⁊ quasi nō vltra apparēt crises manifeste ⁊ aliqñ viginti fiunt per quaternariū. ⁊ hoc fit quia fiunt in quartis. ⁊ in quartis antecedentibꝰ indicanꝫ sicut crisis que fit in septimo que indicaꝫ in quarto bono signo in quarto appariente sicut nebula alba suspensa. ⁊ vndecimꝰ quartūdecimū indicat. ⁊ decimusquartꝰ decimūseptimū indicat. ⁊ decimusseptimꝰ vigesimū idicat. sꝫ post vigesimū nō fit indicatio nisi per septimanas. ⁊ isti dies omnes pro maiori parte laudabiles sunt ⁊ i eis maior pars crisiuꝫ fit. Sed sunt alij. qui bonitate istis propinqui existunt. ⁊ similiter laudabiles existūt qui nō certificant ꝑpter longos circuitꝰ sicut. tertiꝰ quartus ⁊ nonꝰ: ⁊ decimustertiꝰ ⁊ decimusnonꝰ ⁊ vigesimusprimꝰ. omnes enim hij dies nullā habent vim indicationis crisis. sed nonꝰ pro maiori pte indicat vndecimū. ¶ Sed dies quibꝰ plurimū fit mala crisis est sicut sextꝰ ⁊ hic est peior omnibꝰ ⁊ vt plurimū in eo fit mala crisis. Sꝫ quātus hic est significatiuus hoc est quādo malū apparet signū sicut est nebula nigra. ⁊ post illū i malitia existit. xijꝰ. ⁊ post hūc. viijꝰ. ⁊ post hunc. xꝰ. ⁊ post hūc. xvꝰ. ⁊ post hūc. xviꝰ. ⁊ post hūc. xviijꝰ. sed raro in. xij. fit crisis. ¶ Et debes scire ꝙ iste crises a principio egritudinis cōputanꝫ: ⁊ ē quando male in operationibus lesio apparet. excepto in pariēte. quia ab ipso partu incipere debemꝰ quāuis egritudo post partuꝫ per tres dies sensibiliꝫ extitisset: ⁊ breuiter hee regule dicta. y. sequnꝫ. Et cecidit diuisio iter antiquos in hijs diebus in malicia ⁊ bonitate. Sed isti dies approbati sunt a duobꝰ viris qui ꝑores in hac arte extiterūt: ⁊ sūt. y. ⁊. G. ⁊ creditur ꝙ veritatē dicāt ꝑpter experientiā coruꝫ multā: ⁊ causa eoꝝ per plurimos dicta est. Et qd̄ nobis videtur ex hoc declaratū est a nobis super accusaꝫ auic. quā cōmentati fuimus. Et scias ꝙ dies isti quāuis verificenꝫ in crisi veritatē nō habēt: sed virtutē habēt scd̄m plus: q: Rasys dicit ꝙ expertꝰ fuit in infirmaria relenson in pluribꝰ decēmilia hominū Et in multis ipsoꝝ verificati sunt isti dies laudati: ⁊ in multis virtutē liberationis dies reprobati habuerūt: ⁊ similiter egit si malicia gaune ꝑ parte probaui: ⁊ auenzoar gloriosus vt Rasis ē testificatꝰ: cui in hac scientia debet cōcedi corona qui vixit. 135. annis. ⁊ in. 140. annis in hac arte operari cepit. ⁊ in bono obijt statu ⁊ in habitu scientie vidit quāta videre ⁊ cognoscere potuit. ergo sui libri credendi sunt ⁊ ipsius testimonia. Et res quas iam scire possumus: q: crisis est propinqua seu velocitas motꝰ egritudinis ⁊ furiositas ipsiꝰ Et signa que in vrina apparent ⁊ in sputo: ⁊ pulsus fortitudo ⁊ egritudinis natura: ⁊ contrariū harū rerum tarditatē crisiꝫ significat: quēadmodū si mediocre extiterit mediocritatē significat

De signis significantibus presentē crisim.

Et signa presentē crisiꝫ significantia sunt accidētia fortia que precedūt sicut oripilatio fortis: ⁊ oxitatio fortis: iquietudo: ⁊ alienatio: ⁊ doloris capitis fortitudo: oculorū ⁊ faciei rubedo: et hanelitꝰ strictura ⁊ tremor cordis ⁊ pulsus ⁊ colli dolor ⁊ ventris: ⁊ labij inferioris motus ⁊ mordicatio oris stomachi ⁊ tremoris typus. ⁊ vrine cōstrictio. ⁊ stercoris. ⁊ fortis sitis ⁊ hijs similia. Et hec signa si in nocte apparent significāt crisim in matutinis futurā: ⁊ si in die appareant in nocte ꝓxima crisim significāt. Et species crisis cognoscunꝫ propter humorem aut ſm partē ad quā mouebitur humor. quēadmodū labij citatio significat vomituꝫ. ⁊ rubedo faciei ⁊ nasi pruritus sanguinis fluxū significat. Adhuc species crisis ab indicationis specie cognoscetur. q: species crisis speciei indicatiōis simulabiꝫ ⁊ cognoscetur vtrū per sanguinis fluxū aut per vomituꝫ aut per sudoreꝫ. aut per similia hijs. ergo quinqꝫ bona crisis cognosciꝫ causis. vna est vt in statu egritudinis fiat. Item post digestionē bonā. ⁊ humor qui euacuatur similis sit huiusmōi egritudinē faciēti. ⁊ i die laudabili fiat. ⁊ vt sit bonis diebꝰ indicata.

De signis pronosticationis.

Postq̄ locuti sumus de crisibus bonis ⁊ malis: ⁊ de rebꝰ que pro maiori parte significāt in acutis egritudinibus saluteꝫ vel mortem. Deinceps loquimur de alijs signis pronosticis: ⁊ incipiemus a signis pronosticantibꝰ saluteꝫ. Et ista signa sunt signa que ab operationibꝰ sumunꝫ: ⁊ ab accidentibus que ab operationibꝰ ꝓueniunt. Et aliqñ hec signa sumunꝫ ab egritudinibꝰ que alias egritudines sequunꝫ. Pronosticationes que ab accidentibꝰ sumūtur sunt sicut quādo facieꝫ infirmi propiqua est sanorū faciebus. ⁊ maxime faciei siue sibi sano existēti: eo ꝙ sanoꝝ facies diuersantur multuꝫ: ⁊ si ita sit signū est salutis: quādo calor equalis est in toto corpore signū est salutis. Et retentio intestinoꝝ absqꝫ apostematibꝰ. Et venter mediocris iter grassiciē ⁊ macieꝫ: ⁊ suꝑfluitates ab eo manentes calorē naturaleꝫ substantiā habentes significat salutē. ⁊ ꝙ in partibꝰ ventris non sit apostema: ⁊ ꝙ bene se cōtineāt virtutes nutritiue velut stercꝰ: vt sit equale inter grossiciē ⁊ subtilitatē: ⁊ vt sit coloris aurei: q: tūc est signuꝫ salutis iliꝰ egritudīs eo qd̄ stercꝰ significat suꝑ bonitatē istiꝰ virtutis. Et si vrina sit citrina: ⁊ ypostasim in fundo habēs albā ⁊ ꝯtinuā aut suspensaꝫ signū est salutis: ⁊ maxime quando sedet in fundo. quoniā talis vrina significat salutē ⁊ febriū. ⁊ in apatibus intrꝫ secis. Sputū albū mediū inter grossuꝫ ⁊ subtile malo carens odore: ⁊ ꝙ facile expuiꝫ in pleuresi ⁊ in peripleumonia salutis signū. Sudor in acutis febribꝰ in die cretico in calore tēperatus: in toto equaliter existens corpore albi coloris malo carens odore salutē significat. Fluxus sanguinis nariū in febribus sanguineis in apostamate cerebri ⁊ intestinoꝝ in die cretico salutem significat. Et signa que ab operationibꝰ sumunꝫ sunt in egritudinibꝰ acutis: bonitas ratiōis ſm sensum claritas: bonitas decubitus: ⁊ motꝰ: hanelitus tēperatus nō rarus: nec spissus: nec interpolatus: ⁊ pulsus fortis ⁊ paucā habēs ꝑmutationeꝫ et bonus appetitus: sunt signa salutis: quia bonitatem omniū virtutū significant. Et signa salutis que ab egritudine sumunꝫ superuenienti sunt vt supueiēs sit contraria cāis antecedentis: aut vt ipsa moueat causam egritudinis preambule ad parteꝫ diuersaꝫ Exemplū prime est febris spasmo repulsionis supueniens: propterea quia causa faciens febrē: vel ipsa febris cause facienti spasmū resistit. Similiter supueniens dolori ventris: ⁊ stomachi: aut epatis: aut

ſplenis a ventoſo a frigida cõplexione generato. Ex
empla mẽbri ſcdi multa in antiquoꝝ libris inueniũt
⁊ dixerunt qñ ſuperuenerit cauſoni in die cretico ri
goꝛ: eſt tũc ſignũ declinationis illiꝰ febris: eo ꝙ natu
ra expellit ipſũ humorẽ a partibꝰ intrinſecis ad ex-
triſecas partes. Et quãdo ſupueniunt varices poda
gricis ⁊ artericis ⁊ egritudinibꝰ renũ vt freueticis
tunc liberãtur. Et qñ emoꝛoide melãcolicis ſupue-
ueniũt ſũt cã liberatõis. ⁊ qui ſubtiliter has res ꝑſcru
taẗ a ſe ipſo ex hijs multa inueniet. Et aliqñ accidit
vt vna egritudo alteri ſupueniat ⁊ primã alleuiabit
puta ꝗ̃uis perfectã euõnem nõ faciat. ⁊ hoc fiet quã
do cauſa egritudinis ſcðe erit aut ex genere cauſaꝝ
prime excepto vt ſit minoꝛ ⁊ debilioꝛ. exẽpluꝫ huius
eſt quod dicit. y. acetoſa in diſinteria eructuatio lau
dabilis eſt:

De ſignis pronoſticis malis.

Et poſtꝗ̃ locuti ſumꝰ de ſignis ſalubribꝰ volu
musꝰ loqui de ſignis malis. Iſta ſigna in ꝓno-
ſticatõe hñt gradꝰ ſꝫ plus ⁊ minꝰ. Et ſumunẗ
ab operatõibus ⁊ ab accidẽtibꝰ que ab ipſis operati
onibus veniũt: ⁊ aliquãdo ſumũtur ab egritudie pre-
cedẽti. Ea que ſumũtur ab accidẽtibꝰ ſũt hec vt faci
es quã dixit. y. ſignificãs moꝛtẽ. i. qꝛ naſus eſt acutus
oculi cõcaui: ⁊ aures depẽdẽtes: ⁊ cutis faciei tẽſa: et
coloꝛ faciei viridis: vel obſcurꝰ: ⁊ oculi quaſi cineri
cij: hec ꝑditionẽ ꝓnoſticanẗ. eo ꝙ iſta accidũt in egri
tudinibꝰ acutis. quoniã ſpgitur ⁊ ꝑditur caloꝛ natura
lis ab egritudine: ⁊ foꝛtificaẗ ꝯtrariũ ipſiuſ: hoc eſt ca
loꝛ extraneus: ⁊ generaliter hec ſunt ſigna in egritudi
nibus acutis a foꝛtitudine egritudinis. Et aliquãdo
accidunt hec ſigna in egritudinibus cronicis vt in
ethica: ⁊ etiã poſt multã euacuationeꝫ a fluxu vẽtris:
vel a vigilia imoderata: ꝙ eſt quia diſſolutus eſt ca-
loꝛ naturalis ⁊ hũiditas: ⁊ caloꝛ extraneus eſt foꝛtifi-
catus excepto vt nõ precesſerit vẽtris imoderatꝰ aut
imoderantia vigilia qꝛ tũc in tali leuiꝰ ſignũ eẽt. Et
qñ albũ oculi rubeuꝫ fuerit: ⁊ ipſiꝰ vene obſcure aut
nigre fuerint ſignũ moꝛtis eſt ꝓculdubio: ⁊ maxie in
egritudinibus acutis ꝙ eſt quia nigredo extinctionẽ
naturalis caloris ſignat. ⁊ albirubedo repletionẽ ce-
rebri ex hũoꝛibꝰ inflatis ſignificat. ¶ Eminẽtia ocu
li in egritudinibus acutis malum eſt niſi foꝛet proptẽ
oculi obtalmiã: aut propter vomitũ. Quando ſuper-
ciliũ. aut labiũ: aut naſus coloꝛẽ luteũ habẽt obſcuruꝫ
moꝛtẽ proximã ſignat. Frigiditas extremitatũ in acu
tis ſignũ malũ eſt valde: eo ꝙ ſuffocationẽ caloꝛis na
turalis in partibus extrinſecis propter apoſtema ſi
gnat aut ꝑpter hũoꝛum frigidoꝛum habundantiam
⁊ propꝛiũ ſignum eſt extinctionis caloꝛis naturalis
eodeꝫ modo quando habens fe. coꝛpus intrinſecuſ
fuerit calidum ⁊ extrinſecus frigidum: moꝛteꝫ ſigni
ficat: eo ꝙ apã calidũ denũciat in interioꝛibus eſſe ⁊
ideo caloꝛ extrinſecus vertitur intus. Et vniuerſaliẗ
quãdo caloꝛ equalis nõ eſt in toto coꝛpoꝛe malũ eſt:
ꝙ eſt qꝛ ſignat in mẽbris principalibus apoſtema ſi
cut in cerebꝛo: ſtomaco: ⁊ epẽ. Quãdo ligua puſtula
botoꝛaliã habet cũ extremitatũ frigiditatẽ moꝛs pro
xima eſt: ꝙ eſt qꝛ ſignat in cerebꝛo aut in vẽtre calidũ
apã ⁊ malũ. Si digiti ⁊ vngues ad obſcuritatẽ ſunt
decliues ⁊ ad viriditatẽ ſtante pulſu debili moꝛs vi-
cina eſt. Et ſi nigrido ſit cũ foꝛtitudine pulſus in die
cretico ſalutẽ ſignificat. Et ſimiliter quando ſanies i
illis locis fuerint aut apã ſalutem ſignat. Et quando
in carne primo appuerit puſtula rubea deiñ ad viridi
tatẽ vel nigreditatẽ conuertunẗ ſignũ eſt malũ quoni
am iaꝫ extinctionẽ caloꝛis innati videtur ſignificare
Et ſi iã in egritudibꝰ acutis appent i ſuperficie carnis
minute puſtule ad ſimilitudinẽ granoꝛũ milij ſignuꝫ
eſt malũ. qꝛ ſignũ eſt ꝙ materia paucã digeſtioneꝫ re
cipit. qꝫ dicit. y. ycterícia veniens ante. 7. diẽ in acu-
tis febꝛibus malũ eſt. reprobatũ eſt experiẽtia i oibꝰ
noſtris terris. ⁊ ſi veniat i quinto die laudabile mẗ-
tũ eſt viua ratione. ⁊ maxime in tẽpoꝛibus calidis ⁊
coꝛpoꝛibus calidis. Et hec eſt ſentẽtia collegioꝛũ me
dicoꝛũ omniũ pſaꝝ. ⁊ in die maioꝛis: ⁊ pro maioꝛi ꝑ
te illoꝛum de antaẗ. ⁊ poſſibile eſt ꝙ iſtud quod dixit
locuꝫ i grecia habuit. qꝛ trã illa hac frigidioꝛ exiſtit.
Et iſtud quod dixit. y. ꝙ erat ſignuꝫ maluꝫ. ẽ ideo qꝛ
hec ẽ vna ex rebꝰ ex q̃ ꝓueit criſis ⁊ ois criſis veniẽs
añ digeſtionẽ eſt malũ. ⁊ poſſibile eſt ꝙ vidit i terris
ſuis criſes venientes per yctericiam ante ſeptimum
eſſe malas ⁊ ſine digeſtione. Et ſignificatio que ſũẗ
a rebus exeuntibus a coꝛpoꝛe hec eſt. ſicut ſtercus ni
gruꝫ ⁊ viride ⁊ fetens. ⁊ cum pinguedine in febribꝰ
acutis qꝛ hec moꝛtẽ ſignificãt. ꝙ eſt qꝛ niger aduſtio-
nem pingue mẽbꝛoꝛũ liquefactionẽ. fetẽs coꝛruptiõ-
nem humoꝛũ ſignificat. Et in acutis ſtercus albũ ⁊ li
quiduꝫ malum eo quod ſignificat digeſtionis debili-
tatem, ⁊ qꝛ colera ad partes ſuperioꝛes aſcendit. ⁊ ſi-
militer eſt in vrinis in hac febꝛe. Item albũ ſtercus
futuram yctericiam ſignificat. Sꝫ ſtercus habẽs co
loꝛes varios longitudinẽ egritudinis hꝫ ſignificare ⁊
ſuper habũdantiã diuerſoꝝ humoꝛuꝫ. ⁊ ſi cã medici
ne fuerit ſalutẽ ꝓnunciat in qualꝫ egritudine, ⁊ ſi i ꝓn
cipio exierit colera nigra. ſiue ſuperius vel inferius
moꝛtem ſignat eo ꝙ cũ talis humoꝛ appuerit a prin
cipio egritudĩs ſignat aut ſuper habundantiã ipſius
humoꝛis aut ſuper debilitatẽ virtutis: aut vtrunqꝫ
Et diſſinteria ꝓueniens a melancõia aut acetoſitate
moꝛtem denuntiat. quando ſtercus coleꝛe pure aſſi
milatur malũ eſt cuꝫ appetitus defectu ſimiliter ca-
ſus appetitus cum ſanguinis fluxu maluꝫ.

De ſignis ꝓnoſticis malis ypoſtaſis vrine.

Nigra ypoſtaſis in acutis febꝛibus moꝛtem ſi
gnat. eodẽ modo vrina aquoſa ⁊ ſubtilis per
ſeuerans in pueris mala eſt. ꝙ eſt qꝛ eoꝛuꝫ na
turalis vrina dꝫ eſſe groſſa. Urina aquoſa in egritu
dinibus acutis moꝛtem denunciat. Et vrina turbi-
da que non clareſcit mala eſt. eo ꝙ ſignat ſupꝛa foꝛti-
tudinẽ extranei caloꝛis. Urina furfurea laminoſa in
acutis febꝛibus mala eſt ſi vicium renum aut veſice
non affuerit qꝛ membꝛoꝛum liquefactionẽ ſignat.
Et ſignum diſcretiuum inter vtrũqꝫ eſt renum: aut
veſice dolor, ⁊ vomitus niger ⁊ ſcreatus exiſtit malꝰ
⁊ ſi cuꝫ hoc fuerit fetẽs moꝛtem habet ſignificare.

De ſignis pronoſticis ſudoꝛis mali.

Sudoꝛ in die non cretico apparens ex quo fe-
bris alleuiationẽ non habet malum eſt. ⁊ ſi cũ
hoc eſt frigidus in ceruice ⁊ capite maluꝫ eſt
ſi in capite ſolo peioꝛ qꝛ longitudinem egritudinis ſi
gnificat in lenta: ⁊ in acuta ſignificat moꝛtem. San-
guis guttatim exiens de naribꝰ paucus ⁊ niger i cau
ſõe moꝛtem ſignificat. ꝙ eſt quia magnitudinem a-
poſtematis dicit eſſe in cerebꝛo. Hec ſunt ſigna ac-
cepta ab operatiõe. Quãdo oculi lumen effugiunt ⁊
in volũtarie lacrimauerit ſignũ malũ erit. ¶ Et ſi ve
loces fuerint ⁊ rubicundi: ⁊ vnus altero minoꝛ app-
uerit: ſignũ eſt moꝛtis Et rubedo oculoꝛuꝫ iteruꝫ ſuꝑ
ſpaſmum cerebꝛi habet ſignificare. Et eodeꝫ modo
quando labia extinguũtur. ⁊ quando infirmus a capi
te ad pedes ſe iactauerit moꝛtis eſt ſignum quoniaꝫ
intollerantiam virtutis denunciat. ⁊ vlr quandoqꝫ in
firmus non ſteterit ad modũ ſani ſignum eſt malum
⁊ ſimiliter quando vult ſedere ſaltãdo ſedet. ¶ Sed
eodem modo quando ſe habẽt capiẽdo ſeu ſubſtentã
do ſeu vbiqꝫ ſignum eſt moꝛtis. Et quando infirmus
non audit nec videt: cum debilitate virtutis ſignuꝫ
eſt moꝛtis proxime. ⁊ quando hanelitus interdũ foꝛ-

tis ⁊ quandoqꝫ ocultus fuerit malum est. quoniam ꝑturbationem mentis significat quia eorum consuetudo est. ⁊ cum fuerit hanelitus eius intercisus: est signū malū quoniaꝫ spasmuꝫ ī musculis pectoris esse denunciat. Et somnus quando lesionē vel dolorem inducit signū est malū. Et signa que ab egritudinibꝰ precedētibus sumūtur sunt sic sumēda: qꝛ quādo nona egritudo ꝓcedēte fortior erit: ⁊ in mēbro nobiliori signū est malū sicut si in squinantia in quarto die humor ad pulmonem descēdat. patiēs in septimo morietur. Et similiter omnis egritudo significans egritudinem vel fortitudinē cāe efficientis egritudineꝫ mala est: sicut repletō reumatis in capitibus ptisicorum mala est ⁊ singlʾꝰ in egritudinibꝰ acutis qꝛ spasmuꝫ significat: ⁊ aliqñ accidēs suꝑueniēs opponitur egritudini precedenti: sicut ydropisis festinantibus post fe. acutas.

Capitulū de rebus vniuersalibꝰ ad cognoscendum membra egra.

DEinceps volumꝰ loqui de signis egritudinū membrorū intrinsecorū. Et dicemꝰ quod iaꝫ dictū est superius ꝙ hic tria requirunt: vt mēbruꝫ egrum: ⁊ quiditas egritudinis: ⁊ causa egritudinis: ⁊ causa hic intelligitur differētia egritudinis: hoc ē ipsiꝰ proprietas: ⁊ ea q̄ mixtas res significāt ꝓ maiori parte sūt accidētia que actionibꝰ ⁊ passionibꝰ suꝑueniūt: ⁊ hec apparēt aut in corpore aut in superfluitatibus corporis. Sed accidētia que dicta sunt pro maiori parte super egrum membrū significāt. quando illa actio aut passio membro cui superueniūt est illi propria Sicut casus appetitꝰ egritudinē oris stoī significat. Sed si illa accidētia illi mēbro nō sūt propa illud mēbrum egrum nō significat: sicut priuatio motus digiti nō significat ꝓprie egritudineꝫ solū in digito esse: ꝙ est: quia potest esse: propter egritudinē nerui ad illud membruꝫ veniētis. Item possibile est vt accidens actioni mēbri superueniēs mēbrū egrum ⁊ egritudineꝫ signat: ⁊ hoc accidit qꝛ hoc accidens ꝓpriū ambobus existit: sicut dolor acutꝰ pūgitiuꝰ panniculosū mēbrum egrotare signat: ꝙ hūc dolorē efficit humor colericus Et oxiremia que cū magna ventositate egredit̄ significat ꝙ egritudo in ore stomaci existit ⁊ humor frigidus huius cā existit. ¶ Et membrū existens supra dorsuꝫ corporis in cuius opposito sentit̄ egritudo signū est supra mēbruꝫ lesuꝫ ī quo erit passio membri lesi: sicut dolor qui est sub ypocundrijs significat ꝙ egritudo est ī stōaco. Et illō qō nō est propriū signū est sicut dolor ylij qui potest esse vt sit egritudo colica ⁊ egritudo renum. Et existentia a corpore similiter super egrum membrū habēt significare a parte q̄ntitatis ⁊ forma ipsorū A forma sicut corpuscula simile ⁊ similia super egritudinē renū: ⁊ squamosum super egritudinem vesice sine fe. corpore existēte. Et significāt a ꝑte q̄ntitatis sicut magni anuli exputi cū tussi a pulmone peruenire significāt: ⁊ pui a fistulis suis oriri significāt. Item exeuntia a corpore significāt ex ꝑte loci: aut a mō exitus ipsorū sicut a sanguine ab ano exeūte: q significat ꝙ egritudo est aut intestinis aut in epis ꝯcauitate: ⁊ si ꝑ viā vrine egreditur egritudinem in gibo epatis: aut in renibus aut in vesica significat. Et signo que amō exitus sumit̄ est sicut sanguis exiens cū tussi qui a pulmone cognoscitur venire: ⁊ si cū rascatione egreditur: a colatorio venire significat Adhuc similiter dolor ⁊ pulsus suꝑ membrū egrū significāt q̄uis hec sint ex genere accidentium superueniētiū. saluo ꝙ illoꝝ accōnes diuersantur s̄ꝫ diuersitateꝫ regularū vl̄ium ⁊ particulariuꝫ. Et serinus pulsus significat ꝙ egritudo in mēbro est neruoso ¶ Et vndosus significat ipsuꝫ in membro carnoso. ¶ Sed quando dolor est pungitiuus a latere mouetur: significat morbū in membro panniculoso. Et si est lentus significat ipsū in mēbro carnoso. ⁊ si ē pulsatiuus tunc in mēbro arterioso ipsū apostēa esse significat. Et si est latitudialis sine pūgitudine significat ipsū esse in mēbro nō assuoso nec in neruoso sicut ī splen̄ ⁊ epate. ⁊ si extendit̄ in latitudinē significat ipꝫ in neruo aut vene esse. Et si assimilat̄ fissioni corporis grossi significat ꝙ est in lūbis aut grosso intestino: ⁊ si sit frāgitiuus in mēbro ossuoso eē significat. Isti sunt modi quibꝰ mēbrū egrū potest cognosci. Actiones vero ꝓprie alicuius tangere hic nō oꝫ. qꝛ tu hoc scis in libro sanitatis. Sed ꝙ hic ē optimuꝫ suꝑ aliq̄ꝫ te distintiones eoꝝ que ex corpore egrediunt̄. Et dicimus ꝙ exeuntiū a corpore sūt due species. vna est cuiꝰ exitꝰ est naturalis sicut vrine stercoris ⁊ sputi. ⁊ alia est cuius exitꝰ naturalis nō est sicut sāguis: ⁊ quarundam membrorum partium.

¶ Capitulū de his que egrediuntur a corpore q̄ egritudines significāt.

ACcidētia vero exitꝰ eius ꝙ exitū hꝫ naturaleꝫ nō significāt ꝓ maiori parte nisi quiditatē egritudinis vel cāꝫ: ⁊ iam de illis secuti sumꝰ Sed res que exitū non habēt naturalē significāt mēbrū egrū ꝓ maiori parte. Et quod hic dicere volumꝰ est signū exitꝰ sanguinis. Et dicimus ꝙ sāguis exiēs: aut exit a superioribꝰ partibꝰ corporis: aut a partibꝰ īferioribꝰ. Et qui a partibus exit superioribꝰ aut exit per os cuꝫ sputo: aut cū rascatione: ⁊ a colatorio prouenit aut a stomaco ⁊ fit cū vomitu: aut a pectore vel pulmone ⁊ fit cū tussi. Sed qui a pulmone ꝓuenit est q̄ntitate multꝰ ⁊ simul ⁊ semel probicitur ⁊ sine dolore ⁊ ē arterialis. Sed qui a pectore ꝓuenit est cū dolore ⁊ est paucus ⁊ simul ⁊ semel non exit coloreꝫ sanguinis pulmonis: nō hꝫ excepto nisi ab aliqua exeat arteria ⁊ in eo sūt gutte coagulate. ¶ Et aliquādo a capite descēdit ⁊ mouet tussiꝫ. Et autūmant aliqui vt a pulmone descēdat. sed ab eo diuersificat̄ in substantia ⁊ colore: qꝛ ꝓ maiori ꝑte est sanguis coagulatus. Et adhuc significatio sūitur a signis repletionis cerebri: ⁊ aliquādo a guture ꝓuenit ⁊ cognoscitur ꝑ dolorem spatularū. Sed sāguis qui a partibus inferioribus corporis egreditur aliquādo ab orificijs venaꝝ ani egredit̄: ⁊ natura h̄ vtitur ꝑ viā euacuatōis quādo nimia q̄ntitate aut qualitate exuberat. ⁊ hoc cognoscit̄ ab accidētibꝰ orficioꝝ ani euenientibꝰ. ⁊ hoc idē si suꝑfluat nō ē laudabilis. Et aliqñ ꝑ eadē viam egredit̄ sāguis propter apostemata: aut intestinorum vlcerationem aut ꝑꝑ virtutis epis debilitatē aut ꝑꝑ malā sāguinis qualitatē q̄ꝫ natura beneficio mundificationis expellit. ¶ Et coīcat sanguis exiēs ab intestinis ⁊ ꝑꝑ debilitatē epis in hoc qꝛ ambo loture carnis assimilat̄. Et propriuꝫ signū in intestiuorum vlceratione est dolor sensibilis in mēbro egrotante: ⁊ ꝙ paulatim sanguis egredit̄ qui suꝑfluitatibꝰ est adiunxtus Item qui ab epate prouenit ab accidētibus ꝓprie debilitatē epatis significātibus cognoscit̄ ⁊ qꝛ sine dolore est: sꝫ ꝙ expellit epar ꝑꝑ maliciā ipsiꝰ cognostitur ꝑ coloreꝫ qꝛ est sanguis niger adustus. Sed sāguis ꝗ ex vijs vrine egredit̄ aliquādo ex vesica ꝓuenit aliquādo ex renibꝰ ⁊ aliquādo ex epatis gibbositate. Et ꝗ ex renibus exit egredit̄ ꝑꝑ duas cās: aut ꝑꝑ vene aptionē: aut ipsoꝝ renum scisurā: sicut accidit ꝑꝑ lapides ī ipso generatos: qꝛ multotiens in eorum substātia generat̄ sicut dicit. G. ⁊ postea lacerāt lapides ipsoruꝫ carnes ⁊ egrediunt̄ ⁊ quādo hoc accidit dolor incipit in loco ipso ⁊ durat quousqꝫ virtus expulsiua expellit ipsos. ⁊ vt plurimū generat̄ in concauitatibꝰ ipsorū propter seperatiue virtutis debilitateꝫ que seꝑare ñ pōt aquosam ꝑtem ex qua renes nutriūtur a ꝑte terrestri. Et aliquādo. generatur propter virtutis assi-

milatiue debilitatem' que ꝑtem ex qua membꝛum nutriri dȝ nō pōt assimilare: ⁊ sic ad lapidē cōuertit ⁊ nō ad ꝑtē renū aut vesice cōuersionē hȝ. Et hoc accidit propter fortē caliditatē ⁊ siccitatē: aut ꝓpter frigiditatē ⁊ siccitatē: sicut accidit in superfluitatib⁹ que in aque canalib⁹ colligūtur. Et aliquādo accidit ꝓpter grossoꝝ ciboꝝ ꝑ terrestriū vsū ⁊ aliquādo hec cāe oēs in simul agregātur. Itē adhuc sāguis ex renib⁹ egreditur ꝓpter virtutis nutritiue debilitatē: ꝙ est qꝛ nutriri non possūt ex hūiditate sāguinca in eis existēte.
Sed harū passionū drē hec sūt: qꝛ que a debilitate renū creatur: ab accidētibus renib⁹ superuenietibus cognoscit: sicut a colore qui eis accidit propter malam cōplexionē ⁊ toti⁹ corporis maciē ⁊ coitus debilitatē Et diferētia illius sāguinis qui fit propter aptionem vene fit ab eo qui pꝑ virtutis nutritiue fit debilitatē est qꝛ qui egreditur ꝓpter vene apertionē ponit vrinam talem qualis sit sanguis ab ipso rei principio: sed qui a debilitate ꝓuenit renū loture carnis assimilat: ⁊ hoc idē in principio valet neqꝫ subito apparet. Et differētia inter sanguinē ex scissura vene ꝓueniētē: ⁊ sāguinē ex orificijs exeuntē: est: qꝛ qui ex orificijs egreditur sine dolore est: q̄admodū sāguis ex naribus exiens: ⁊ qui ex scissura exit cū dolore hȝ. Item ex vesica prouenit semꝑ cū dolore: ꝙ est qꝛ sanguis ex hoc mēbro vt plurimū egredit pꝑ hu. acutos ipsā lacerātes. Et qui a gibbositate epatis egredit ab accidētibus debilitatē epatis denotātib⁹ cognoscitur.
Sed accidēs ꝙ fluxus vētris nominat: q̄ꝫ. G. sufficiēter nō sit loquūtus declaratū tamē est in egritudinū libro: ꝙ fit ab intestinoꝝ epatis ⁊ stomaci debilitate: ⁊ aliquādo a debilitate mēbroꝝ toti⁹ corporis: ⁊ cū hoc dico debilitatē: malā mēbroꝝ sine materia cōplexionē intendo ⁊ similiter pꝑ malā cōplexionem materialē hoc accidētia fieri possūt. hoc est propter materiam in quolibet istoꝝ mēbroꝝ aut in pluribus collctā ⁊ tūc hec mala complexio solū mēbrū egrum nō significabit: sed ēt ipsius cāꝫ denotabit. Et incipiendū est a signis que quādo huic euōni cōiūgūtur mēbrū hoc egrū significāt pꝑ ipsas differētias. Et dicim⁹ ꝙ differētia que est inter fluxū vētris qui ab egritudine materiali fit in aliquo mēbro vel in pluribus ⁊ inter fluxū qui ab egritudine fit nō materiali. est. qꝛ ille qui ab egritudine materiali hȝ manifestū exitum humoris ipsū facietis cū egōne. ⁊ si sit sine materia nō sic manifestat. Et debes scire ꝙ si a stomaco ꝓuenerit. ab antecedētibus stomaco superuenietibus ꝙ manifestat stomaco habēte cōplexionē malam materialē aut nō materialē. ⁊ cū hoc penit⁹ cōiungit mora cibi in stōaco parua. ꝙ est qꝛ qui a stomaco ꝓuenit est propter vnā duarū rerū. aut propter virtutis expulsiue festinationē vt citi⁹ expellat. aut ꝓpter retentiue debilitatē vt nō retineat. ⁊ quodcūqꝫ hoꝝ fuerit necesse est vt pauca cibi in stomaco fiat mora. Et aliquādo accidit vt fluxus ab intestinis ꝓueniat sicut dictū est ⁊ hoc ab antecedētibus intestinis superueniētibus cognoscitur. ⁊ qꝛ in stomaco causa festinantie supradicte non est. sed in ipso cibus tēpore naturali: morat: Et qui ab epē aut venis ꝓuenit aut ab aliquibus alijs mēbris ꝓcūt: vt a capite ⁊ similib⁹ cognoscit si materialis a signis significātibus dominiū hūoris in mēbro: ⁊ ab antecedētibus illi mēbro proprijs: aut ab ipsius operationib⁹. Auēzoar. enīꝫ testificat de illo qui fluxū cronicū patiebatur ꝙ fluxus iste in hora somni fortificabat ⁊ in hora vigiliarū alleuiabat. ⁊ ꝑ hoc arguebat ꝙ humor hoc faciēs esset in cerebro: ⁊ suā intētionē in curādo cerebrū adhibuit: ⁊ ⁊ curatus est Et ego eandē isti rē similē feci in quodam fluxū ventris patiēte: qui medicatus a multis medicis ⁊ a me longo tēpore fuit ⁊ nihil proficui habebat: ita ꝙ de ipsius salute desperaui: sed ipsū visitabā sicut amicū: ⁊ qꝛ magnus erat: tandē percepi vnū ex suis brachijs alio frigidius ⁊ macrius: ⁊ argumētaui hoc ꝙ fluxus ab illo brachio ortū habuit: eo ꝙ virt⁹ ipsi⁹ mēbri attractiua ⁊ digestiua deꝑdita eēt propter malā cōplexionē frigidā nō materialē super ipsā dominātē Et ego intentionē meam ad illud membꝝ calefaciendū apposui cōfricationib⁹ balneis: ⁊ similib⁹ localib⁹ reducere bonā ⁊ naturalē hūiditatē conatus fui: ⁊ postea mētē apposui: vt calorē naturalē atqꝫ humiditatē hanc cū rebus ꝯuenientibus ꝯseruaret donec ipsū ad omnes suas virtutes naturales reduxi. Nec medicinā ꝓpriā aliqꝫ fluxui facere curaui: ⁊ ꝓpter hāc rē breui tēpore curatus ē.
Sed fluxus qui fit propter opilationē que fit i mesaraicis veniētib⁹ ab epē ad intestina signat per chilū exeuntē cum egōne q̄uis tardet in stomaco ⁊ intestinis tēpore naturali: aut ꝓpinquo eidē: ⁊ quando hoc accidit alicui fit ei macies tēpore breui: ita ꝙ breuiori q̄ alijs fluxibus accidat. Sed quādo egritudines iste ꝯponūtur difficile est eas cognoscere. Et scias ꝙ maior ꝑs istoꝝ signoꝝ cōiecturabilis est ⁊ ꝓpterea volēs ista cognoscere indiget acuto īgenio cū perseuerātia ꝑscrutationis: ⁊ quādo extimabis vnū incipe eleuare cū medicina leui ꝫ egritudinem quā opinatus fueris: ⁊ si lucratus fueris ex hoc continua medicinā qꝛ tūc scies ꝙ opinat⁹ es verū non dimitte. Sicut ꝙ quādo credideris ꝙ cā fluxus sit opilatio dabis res aperitās: ⁊ si lucratus fueris teneas hāc medicinā ⁊ credas ꝙ hec opio est vera: ⁊ si non: incipies cito restaurare illud ꝙ fecisti cū medicina illa. Et opināt quidā medicoꝝ ꝙ hec opilatio sit de genere ꝯpposito egritudinibus ⁊ causis egritudinū ⁊ si credideris ꝙ cā egritudinis sit caliditas studebis curare cū rebus frigidis: ⁊ si videris ꝙ ꝓderint credas ꝓcerto tuā opinionē: ⁊ incipe egritudinē leuare Hec sūt illa pꝑ que cognosces mēbra lesa. Et quedā cognosces per accidētia mēbro coicātia leso sicut tussis que accidit cā pleuresis: aut cā apatis epatis: aut tractiōe ossis trachea tracti cā apostematis epis: sed hec signa nō sūt proprie signa lesionis mēbri nisi cōiungant alia signa cū eis sicut tussis ⁊ rascatō qꝛ ñ significāt sup pleuresim: nisi sit ibi dolor pungitiuus ⁊ fe. continua. Adhuc scias ꝙ in quibusdam mēbrorum egroꝝ est egritudo per se ⁊ ꝓmo: ⁊ in quibusdā pꝑ alioꝝ mēbroꝝ communicationē fit: ⁊ cognitio egritudinis que propter colligātiā fit est ꝙ mēbꝝ compatiens pꝑ augmētū vel diminutionē: egritudinis mēbri per se egri agrauatur aut alleuiat. v. gratia qꝛ vertigo ⁊ alie capitis egritudines que augmētāt quando stomac⁹ nauseat: aut quādo corruptos in se continet humores. aut quādo a cibis vacu⁹ non est: tunc dicere debem⁹ ꝙ hoc nō accidit capiti nisi ꝓpter cerebri ad stomacū colligātiā. Et adhuc hoc indiget ꝑscrutatione qꝛ possibile est vt alicui⁹ mēbri egritudo ꝓpt alteri⁹ mēbri egritudinē accrescat. aut esse potest vt ī vno mēbro sint egritudies plures quarū vna est sibi ꝓpria ⁊ ꝓma. ⁊ altera ꝓpter alterius mēbri colligantiā. Et aliquādo egritudo que propter colligantiā fit ꝓpter ꝓprie egritudinis augmentū recipiet cremētū ⁊ augmētabit forte quis ꝙ ꝓpter colligātiā solū hoc euenire possit Itē adhuc esse potest vt due egritudines propter colligātiā esse possint vt egritudo cerebri propter stomacū. ⁊ egritudo stomaci propter aliud mēbrum. Et ne in hunc errorē decidat speculator. oȝ vt circa hoc pluries ꝑscrutetur: ⁊ quando eius opinio super aliqua istarū fuerit firmata tunc remotionē ipsius cū medicina equalitati ꝓpinqua attendet. hoc est cū medicina ad aliquam extramitatum non multum declinante. Et si experientia hoc

ip̄ſū inuenerit in ipſo perſeueret ⁊ pendat ⁊ ſi non ad aliaꝫ opinionem ſe vertat.

De ſignis egritudinū ⁊ cauſaꝝ ipſarum

Et poſtq̄ nos de rebus vlibus fuimꝰ loquuti p quas membra egra cognoſcere poſſimus deinceps loqui volumꝰ de rebus p quas egritudines ⁊ ipſaꝝ egritudinū cās cognoſcamꝰ. Et dicimus ꝙ rerū ſup quas nos oꝫ adducere ſigna vlr ſunt aut mala cōplexio materialis aut non materialis. Et ſigna que malā cōplexionē materialē ſignificāt vt dictū eſt ſūt illa que dominationē hu. ſignificāt: aut ī toto corpore: aut in vno mēbro egro. Et adhuc ſimiliter vt dictū eſt ea que ex corpore egrediūtur humorē facientē malā cōplexionē materialē ſignificant ſicut vomitꝰ ⁊ egeſtio: aut ſputū: ⁊ hec ſunt ſigna conueniētia ſup gꝰ cauſe operatiue: ⁊ de hijs iaꝫ loquuti fuimꝰ. Et raſcatio ſignificat ēt ſup cauſā ⁊ ſpeciē opatiue: ſicut raſcatio rubea ſignificat fortitudineꝫ ſāguinis: ⁊ viridis fortitudinē humoris cōbuſti: ⁊ iō ſignificat in egritudinibꝰ pectoris mortē. Et raſcatio bona eſt alba plana equalis: ⁊ que cū facilitate expuitur. Et ap̄ata ſignificāt demōnē ſup hūores operātes p ſigna ſignificātia ſup fortitudinē hūorū. Et dolor ſignificat ſup cām que operaꝛ. ideo ꝙ dolor acutꝰ ſignat ꝙ hu. ſūt calidi: ſꝫ dolor martilinꝰ ⁊ dolor ſimilis pūctioni acꝰ groſſe nō ſūt niſi ex hu. frigidis ſicut dolor colice: aut cā humoris lapideati: ſicut accidit ī renibꝰ cā arenelaꝝ. Et ap̄ata ſimiliter ex ſignis cārū faciētiuꝫ māifeſtātur: ⁊ qꝛ pulſus inꝛe ap̄atū ſignū hꝫ propriū ob hoc de ipſo nunc loqui diſpoſuimus.

Et dicimꝰ ꝙ ap̄atū calidoꝝ pulſus tenſus ē p̄uus: velox: ſpiſſus: variꝰ varietate ſerina. Et tēſio vero fit ꝓpter materiā organū extēdente. p̄uitas vero propter duriciē ⁊ organi aſperitatē fit: velocitas ⁊ ſpiſſitudo ꝓpter recōpenſationē fortis magnitudinis ſiūt q̄ āmiſit: ſerinita vero fit qꝛ virtus organū extendit: qꝛ ⁊ nō eſt organū obediēs ⁊ ipſius ptes nō equaliter extenduntꝛ: ⁊ ob hoc vna alteri reſiſtit: ⁊ ꝓpterea ille motꝰ ſerine motui aſſimilaꝛ. Sed apoſtematum coꝉicoꝝ pulſus ſpiſſior ſāguineorū pulſu eſt ꝓpter ipſoꝝ fortitudinē caloris ⁊ magis ad ſerinitatē d̄clinat eo ꝙ colere ſiccitas indurat mēbrū. Sed ap̄atum flematicoꝝ pulſus paruꝰ ⁊ rarꝰ ⁊ tardus eſt. propter fortitudinē frigiditatis ⁊ virtutis debilitatē: ⁊ in hoc diſpoſitio ſerina omnino nō exiſtit propter humoris faciētis debilitatē. Sed hūor meꝉoꝝ apoſtematū pulſus durus eſt ⁊ aſp pp hūoꝝ ſiccitatē: ⁊ eſt tardus: ⁊ rarꝰ: ⁊ ad ſerinitatē manifeſte declinat: ⁊ cū hijs oībus eſt ocultꝰ ⁊ rarꝰ. Et de rebꝰ p quas cognoſcūꝛ apoſtemata que ſiūt in pricipalibꝰ mēbris eſt febris: ⁊ ideo eſt vna de rebꝰ que oſtēdūt de apoſtematibꝰ q̄ cōſueuerūt facere ſaniē: qꝛ ap̄a qd̄ nō facit ſaniē nō hꝫ calorē extraneū ſicut apoſtemata q̄ ſūt cā vētoſitatis aut duriciei. Sed mēbra in quibꝰ viſibiliter manifeſtētur ſūt cerebꝝ: epar ſtomacus: ⁊ inteſtina gratilia: ⁊ ſplē: ⁊ renes ⁊ vulua: ⁊ veſica. Iſta ſūt genera ſignorum p que ſpecies egritudinū cognoſcūtur ſm regulā huius artis vl̄em. Et ſi ego nō recolerē ſigna ⁊ curſuꝫ qui currit in hac arte. hoc eſt dicere ſi ego nō conſiderarē in vno quoqꝫ mēbro cōſiderationē ꝓpriam tunc ꝯſideratio vlis ſufficere videreꝛ. ſed volo ſequi veſtigiū. G. ad maiorē cautelā. ſ. ad loquēdū de rebus pticularibꝰ: eo qd̄ hec eſt via queſita in hac arte. Et nos narrabimꝰ egritudines mēbroꝝ manifeſtoꝝ ⁊ narrabimꝰ ſigna ſignificātia ſup ipſa cuꝫ cautela ⁊ cōplemēto verborū particulariū que cū vlibꝰ dici ñ poſſēt. Et ēt qꝛ multa ſigna ex hijs cū accipiunꝛ particulariter non ſunt ſigna. eo quod plus apphendūt q̄ ſigna ipſa. vel q̄ mēbrū infirmū. ⁊ ꝓpter hoc neceſſariū eſt loqui ſuper oīa accidētia que ſūt ꝓpria vnicuiqꝫ egritudini verbi gratia qꝛ dolor pungitiuus in latere cū fe. ⁊ tuſſi. ⁊ pulſu ſerino ſignuꝫ eſt apoſtematis dyafragmatis. Sed maior pars egritudinū mēbroꝝ interioꝝ q̄ idiget demōſtratōne ſūt apoſtemata vel mala ꝯplexio materialis vl' ñ materialis. Sꝫ hꝫ. G. ꝯſiderationē in res pticulares narrare oꝫ. Sꝫ de hijs breuiter dicemꝰ egritudines mēbrorū proprias narrātes ſigna ſuper eas deſignātia oſtendemꝰ a cerebro incipiētes. dicimꝰ ꝙ oēs male cōplexiones eidem ſuperueniri poſſūt vt calide. fri. ſic. ⁊ hu. ⁊ vniuſcuiuſqꝫ iſtaꝝ ſigna ſignificātia diſpoſitioneꝫ plenꝰ oſtēdenꝛ: ſicut oculorū rubedo ⁊ faciei: ⁊ actualis calor. dominiū ſanguinis aut hūoris calidi ſignificat. Et ꝓprietas malis cōplexionis calide aut frigide ē vt eidē dolor cōiungaꝛ tñ in cōplexione calida fortior exiſtit: ſed hūida vel ſic dolorē nō afficit niſi parū. Sed quādo eſt ſola hūiditas tūc ſola grauitas ſentiꝛ ⁊ hūida cōplexio cerebri cognoſciꝛ a capitis grauitate. ⁊ a multo ſōno: ⁊ a ſenſuū capitis ebetudine. Et ſiccitatis ſigna hijs exiſtūt cōtraria. Et poſſibile ē vt cōplexio adueniēs capiti fit principaliter adueniens a capite: ⁊ poſe eſt vt ab alio veniat mēbro: ſed p maiori pte accidit cā ſtomaci. Et ſignū huius quoniā ſoda ꝓmoueꝛ quādo anguſtiatur ſtomacꝰ ad vomendū: vel quādo a cibis vacuus exiſtit: aut quādo cibaria corrupta ſūt in ſtomaco. Et iſtud eſt generale quoniaꝫ dolor epatis augmētatur quādo augeꝛ ſtomaci egritudo: ⁊ minuiꝛ quādo minuiꝛ. Et poſe eſt ꝙ accidat ex colligātia duarū venaꝝ q̄ nomiate ſunt in arabico guidē. Et ſunt vene ſōni quoniā accidit in capite dolor q dicit emigranea: ⁊ ſignū hꝰ eſt ſigna ſignificātia repletionē occipicij. ⁊ poſſibile eſt vt accidat ex colligātia totiꝰ corporis ⁊ ſignū huius ē ſigna ſignificātia repletōem vl'em. Et cerebro aduēire poſſunt oēs ſpecies apoſtematū calidorum ⁊ frigidoruꝫ Et aliquādo mēbrū egruꝫ cognoſcitur vt egritudo a ꝓprijs ipſius opationibꝰ in ipſo ſicut in egritudine ipſa infixa in cerebro concomitanꝛ alienationes q̄ nō cōtinuanꝛ cū eo: ꝙ ſi ꝓpter colligantiā alteriꝰ mēbri exiſtat: ſicut accidit ꝓpter apoſtema dyafragmatis cōicanꝛ alienationes q̄ nō cōtinuātur cū eo. Item accidētie q̄ ſēſibus adueniūt ſūt cognitiōis ſpēi egritudinis mēbri ꝓprie ſicut a poſtēa coꝉicum in cerebro factū malas pbet cogitationes: ⁊ quaſi feſtucarū de pānis euulſionē adducit ⁊ vigiliarū multitudinē. ⁊ cū mala dipōe de ſomno exiccaꝛ. Et ꝙ ex ſanguīe fit minꝰ vigilare facit q̄ illud qd̄ de colera fit: ⁊ hꝫ riſuꝫ ⁊ leticiā: ſicut ꝙ a colera fit: ſequetur ira ⁊ furor. Sed ꝙ de melācolia fit ⁊ illud alienationē ſenſuū pmouet: excepto ꝙ tior ⁊ planctꝰ hoc ꝯcomitāꝛ Sꝫ ꝙ ex flemate fit aliquādo corruptioneꝫ animaliū virtutū prebet ⁊ nō intendit facere malū. Sed ſigna ꝓpria dominij humoris ap̄a facientis in cerebro ſūt ſicut rubedo faciei ⁊ oculorū: ⁊ caliditas. tactꝰ ⁊ fortitudo pulſus: quoniaꝫ iſta ſignificāt habundantiā ſanguinis: ⁊ maxime quando aſſociabiꝛ eis reginē conueniens ſicut etates: cōplexiones: ⁊ tēpora. Et ne queras vt rememorē tibi ſigna multotiens. quoniā rememorari debes eorū que tibi dixi. Et pulſus ſuper ap̄ata ſignificās hꝫ a ſua proprietate varietatē tremoris: ꝙ eſt qꝛ in mēbro panniculoſo propter certamē quod eſt inter virtutē ⁊ organi extenſionem. Et hoc accidēs in ap̄atibus calidis plus manifeſtaꝛ In ap̄atibus vero flematicis ⁊ melācolicis multotiens. Et humiditas q̄ eſt in ap̄atibꝰ flematicis q̄ſi vincit ſerinam diſpoſitionē: quā a pte membri cōſequi debet. Et pāniculi qui in cerebro ap̄atur ſunt pia mater ⁊ dura mater aliquādo ipſa ſubſtantia cerebri ap̄atur: ⁊ hoc maioris eſt periculi: ⁊ fortiora hꝫ accidētia: ꝙ eſt qꝛ ex hoc cōſequiꝛ paliſis aut appoplexia

Et dicit ꝙ aliquãdo cerebri rete apãatur. ⁊ hoc sequit dolor pulsatiuꝰ ꝑꝑ arteriarũ multitudinẽ. ⁊ ipsiꝰ ꝓpria signa sũt, albi oculi fortis rubedo. ⁊ palpebrarũ grossicies: ⁊ motus difficultas. ⁊ fe. vt dictũ est ꝓpria i istis apãatibꝰ existit. sed tamẽ in apãatibus calidis est acuta ⁊ in mollibus est lenta. Hee sũt egritudines in quibꝰ necesse est inducere demõstrationẽ ⁊ ꝓprie in egritudinibus cerebri. Sed epilẽtia ⁊ apoplexia ⁊ similes egritudines neruorũ omnes iste egritudines sunt manifeste sẽsui. ⁊ iã diximꝰ earũ cãs i libris egritudinũ Et que remanẽt log sũt signa q̃ sũt ꝓpria cuiusq̃ cãe cãrũ egritudinũ. Et hoc inuẽtũ est i eis pluribꝰ ex causis. ⁊ est inuẽtũ i eis ex colligãtia aliorũ mẽbrorũ. sicut est relaxatio. qꝛ iã declaratũ est in libro egritudinũ ꝙ humor qui facit est cã flematis. ⁊ põt esse ꝙ sit cã melãcolie. Sed si ẽ ab aquositate aut vẽtositate. i hoc ẽ differẽtia inter medicos. ⁊ si põt esse vt sit i cerebro ꝑncipaliter ⁊ ex colligãtia aliorũ mẽbrorũ. Sed cognoscere ista signa maxie põt sciri ꝑ preterita. qꝛ iste egritudines eueniũt pluribꝰ de causis. Ecce q̃ significãt suꝑ ipãa sũt signa q̃ significãt suꝑ habũdantiã hũoris. ⁊ ꝙ eius quod inuenit ex colligãtia alteriꝰ mẽbri dicta sũt iaʒ fit via ꝑ quaʒ demõstratur: ⁊ hoc est ꝙ egritudo multiplicat in mẽbro ex colligantia ⁊ minuitur ex minoratione. ⁊ iterũ qꝛ in mẽbro leso non stat fixa egritudo: ⁊ iõ quoniã ista accidẽtia manifestant ꝙ hee egritudines nõ sũt in mẽbro principali. Et scias ꝙ differẽtia q̃ inter egritudines materiales ⁊ ñ materiales existit. est. qꝛ materialis dominiũ illiꝰ humoris ostẽdit: ⁊ que ꝑma essẽtia a nõ naturali existit: si tñ hoc efficiẽs a rebꝰ exterioribꝰ cãet. hec erit malicia pauca ⁊ ꝑseuerãtia erit breuis sicut dolor capitis qui a calore ꝓuenit solis: ⁊ sicut egritudo q̃ noiat tera bique ab aere serenissimo qui mẽbra nutritiua lesit: contingit. Et que mala ꝯplexio a scđa existit essentia sicut spasmꝰ ⁊ ethica que a nimia siccitate fit: ⁊ hec spasmi species ab alijs spasmi speciebꝰ diuersificatur qui paulatiʒ aduenit: ⁊ eius tremor est magnus: hec sũt signa egritudinis.

De signis egritudinũ oculorũ.

Incipiamus nũc signa egritudinis oculorum dicamꝰ ꝙ hee egritudines sẽsui visus manifestant: ⁊ in hoc nõ indigemꝰ nisi cognitione cause: ⁊ hũc meũ sermonẽ ꝯplebo cũ de oculoruʒ medicatione sermonẽ ordinabo: sʒ hic dicã signa que cognitionẽ egritudinũ oculorũ manifestant. hec lesio est que aduenit neruo ꝑ quẽ ad oculũ spiritꝰ currit animalis: aut que eideʒ accidit spiritui. Et neruus qui ad oculũ dirigit: ledit aut mala cõplexiõe materiali: cũ apãate vel opilatione: aut propter malam cõplexionẽ sine apãate vel opilatione. Et signa male cõplexionis cum apãate in oculis sũt manifesta: sicut pulsatio: rubedo ⁊ calor ⁊ signa opilationis sũt sola grauitas. Et signa male ꝯplexõis oculorũ mãifestãtur sʒ ꝙ oĩs mala cõplexio manifestat. Et opilationes que in eo fiunt sũt sicut egritudo que nominat abiasal: ⁊ est opilatio facta inter corneã ⁊ hu. cristallinũ: ⁊ hec opilatio appens est hãc vero egritudinẽ precedit vaporũ eleuatio ad ꝑtes suꝑiores. Et põt esse vt isti vapores ꝑꝑ colligãtiaʒ stomaci ascendãt quos stomacꝰ trãsmitit cerebro: ⁊ ẽt possũt a solo cerebro eleuari. Et differẽtia inter istos est, qꝛ vapores a stomaco venientes crescũt ⁊ decrescũt ꝑꝑ bõitatẽ digõnis stomaci ⁊ maliciã ipsius. Sed quoniã in cerebro fiũt in sua fixione firmant tñ ⁊ in eis qui a cerebro fiunt aliqua addit malicia propter stomaci maliciã. Et dñt ꝙ vapores a stomaco ascendentes ambos oculos equaliter turbant. Sʒ opilatio que propter decursum aque superioris aduenit vt plurimuʒ in solo oculo accidit.

De signis egritudinũ aurium.

Et auribus etiã fit egritudo ꝑꝑ duas male species cõplexionis: vt materialẽ ⁊ nõ materialeʒ. ⁊ fiũt in ipsis apãata: ⁊ opilatões: ⁊ dolores ⁊ generaliter egritudines que sũt oĩbus alijs mẽbris generales: dolor: ⁊ apãa. ⁊ pustularũ: ⁊ similiũ: ⁊ hec signa sũt signa ꝓpria egritudinũ ipsarũ Et signa calidi apãatis auricularũ sũt dolor isluxiuꝰ grauis qꝛ mẽbruʒ est neruosũ ⁊ cartilaginorũ: ⁊ pulsus seriuꝰ Et scias ꝙ maior ꝑs hũorũ facientiũ talia apãata sũt hũorũ subtiliũ ꝑꝑ obtuositatẽ vel duriciẽ sbe ipsorũ mẽbrorũ ⁊ aliquãdo cũ hijs apãatibus fit fe. cõtinua: ⁊ maxime qñ do apostẽa ẽ in radice loci nominati sumac. Et maior ꝑs egritudinũ que fiũt in aure ẽ exufflatio. ⁊ tinitꝰ ꝑꝑ intꝰ vẽtositatis expulsionẽ ⁊ iclsionẽ: ⁊ dicit ꝙ hoc esse põt acuitate sentiẽdi. ⁊ demõstratio super hoc est ꝙ ibi nõ est signum suꝑ habũdantie humorum.

De signis egritudinum nasi.

Naso supueniũt opilationes: ⁊ apostemata cuʒ cõplexione mala materiali ⁊ non materiali: ⁊ ꝓpria. apãata in ipso sũt q̃ deriuatiua sũt a noie illius vermis qui ramisse nominatur. hic est ille qui multos hʒ pedes: ⁊ signa istiꝰ egritudinis ab eisdem quibus ⁊ alie egritudines cognoscunt signis.

De signis egritudinis oris.

Et egritudines quidã oris oculis manifestãt. ⁊ ob hoc ꝑscrutatione signorum ipsarum non indigemus.

De signis egritudinuʒ gule.

Et gule fiũt apostemata ⁊ egritudines que ẽt eldaucha dicuntur. i. strangulator ⁊ ꝑses appellant ascheaʒ. Et cognoscũtur a dolore ibi existẽte ⁊ cũ ꝯstrictiõe ꝺglutõis ⁊ qñ crescit ꝯstructõeʒ facit hãelitꝰ: ⁊ põt fieri vt h extiguat spiritũ. Et cã hꝰ signis hũorum ibi dominantium cognoscitur. Et pulsus in hoc apãate est vndosus ⁊ est qꝛ hoc apãa in mẽbro est musculoso: et diuersificat hoc apãa ꝭm magnitudinẽ et ꝑuitatẽ et scđm hoc eorũ terminationes iudicant. Et hoc ex signis bonis est vt apãa in ꝑtibus exterioribus manifestetur aut propter tumorẽ ad aliquod signũ: aut propter dolorẽ ꝑ tactũ. Et ipsiꝰ species scđm. G. sũt quinq̃ vna est que fit in meatu gule que extremitatẽ epiglotis attingit. Secũda est que nec foris manifestatur et in gula nec appet: sʒ ex hoc patiẽs quasi strangulatõeʒ ꝑcipit. Tertia est que cũ gula exterior est inflata. Quarta quãdo intus et extra tumet. Quinta quãdo lacerati colli appodiant ita ꝙ spõdilia intus contrahuntur.

De signis egritudinũ pulmonis.

Et pulmoni multe egritudines fiunt quarum quedaʒ sũt cõmunes et quedã ꝓprie: cõmunes sũt sicut apãata: vlceratiões ẽt ꝯtinuitatis solutio. ꝓpe vero sicut tussis ⁊ egritudo que dicit bethorra. i. difficultas hanelitꝰ Et apãa pulmonis cognoscit a forti hanelitꝰ strictura: et a concussione fixa cũ ipso ꝓpter istius mẽbri ad cor ꝓpinquitatẽ et pectoris grauitatẽ: et a forti tinctura pomorũ maxillaruʒ et ab omnibus signis dominationis sãguinis cognoscit: ꝓpterea qꝛ vt plurimuʒ in hoc mẽbro apostema a sanguine concreat. ꝙ est qꝛ colere sꝑsio in eo ꝓpter sue substãtie molliciẽ esse non potest et etiaʒ propter multam humiditateʒ ad ipsũ transmissã: et tamẽ nec etiaʒ ꝓpter hoc apostema flematicuʒ nisi raro in ipso conficit. Et dolor in apostemate istiꝰ mẽbri signũ non est quia hoc mẽbruʒ insensibile est. Et pulsus necessario talis qualis apostematuʒ calidorum: excepto qꝛ in eo vndositas est manifesta propter molliciẽ membri. Et solutionis cõtinuitatis istius mẽbri signuʒ est qꝛ simul et semel sanguis egreditur multum rubeus: arenosus: et cum tussi: et hoc fuit aut propter causas extrinsecas: aut propter reuma descendẽs: aut

ꝓpter percussiones in pectore factas. Et sputuʒ
similiter apa pulmonis manifestat dũmõ cõiungat
cũ signis predictis. ꝙ est q: posset fieri in apatib⁹ que
fiũt in panniculis costarũ. Et ex signis laudabilib⁹ in
apate pulmonis est sputũ albũ ⁊ equale: ⁊ ꝙ suauiter
egredit: Quadmodum laudabile est signuʒ in quo do
miniũ aliquoꝝ humoꝝ manifestat: ⁊ maxime sputũ
nigrũ: ⁊ post illud ē citrinũ ⁊ p⁹ illud rubeũ. Et spu
tũ rotundũ quod. y. dixit eē sũmuʒ malũ in pulmõis
egritudine ē: q: significat ꝑditionē super humiditatē
naturalē: sed tussis non est signũ nisi cãe efficientis.
Et cãs ipsi⁹ tu ex aliis libris nouisti.

De signis egritudinũ pectoris.

ET egritudines que manifestiores sũt in pecto
re: sũt apostemata et opilationes. Et apo-
stemata vt plurimũ fiũt in pellicula interiori
tegente costas que egritudo nominat xazibera: ꝗ in
lingua nostra plesis nominat. Et in hijs apostemati
bus propria signa sũt dolor fixus extensiuus fe. acuta
et tussis cuʒ sputo: et pulsus serinus. Et aliquãdo hec
apostemata fiunt in musculis qui sub panniculo sunt
et tũc hec passio apostemata lacertis dicit. hec signa
sũt posteriora dictis signis. Similia tamen ipsi⁹ ac
cidētia sunt debiliora et minus timorosa: nec dolor a
deo fixus est: q: nõ est in mēbro pãniculoso nec in pul
su serinitas sic festinat. Et aliquãdo apostema fit i pã
niculo pectus diuidēte. Et aliquãdo dyafragma
apatur: ⁊ sequit hic sēsus aliēatio ⁊ ingetudo magna

De signis egritudinũ stomaci.

ET stomaco adueniũt species cõplexionis ma
le vt materialis ⁊ non materialis ⁊ adueniũt
apa ⁊ vlcerationes. Sed species male cõ-
plexionis nõ materialis quãdo remissa est a reb⁹ ex-
trinsecis ē creata: ⁊ ille sunt illi⁹ signa demonstratiua
sicut aduent⁹ aeris vel cibi frigidi. Sed si fuerit in
tensa erit aut mala cõplexio calida ⁊ sicca que ethicã
inducit: aut erit frigida ⁊ sic. ⁊ senectutis erit ethica.

Et signũ ãbaꝝ egritudinũ est ꝙ in hoc membro il-
la signa mãifestant nõ in ãbab⁹ egritudinib⁹ hijs ma
nifestari solēt: ꝙ ē q: mēbrũ hoc fortiter demacratur
Et quãdo patiēs supin⁹ iacet tunc ꝑcipit stomaci di-
põeʒ fouere alicui similē eē. Et stercus molle egre
dit ⁊ indigestũ: ⁊ vlr ipsi⁹ virtutes omnes debilitãt
Sed mala ipsi⁹ materialis cõplexio huiusmodi esse.
põt: aut vt ipsa sit ĩbibita vel in cõcauitate ipsi⁹ fixa
aut ab alio mēbro trãsmissa: ⁊ põt esse vt res ãbe ad
inuicē cõponãtur: ⁊ hoc põt: aut ab vna aut a duab⁹
matericb⁹ esse. verbi gratia sicut si in ipso sit humor
colic⁹ ⁊ ipsi humor flematic⁹ trãsmittat. Et si ipse fue
rit flematic⁹ humor ab eo ruct⁹ proueniet acetosus: ⁊
si fuerit colic⁹ fiet fumosus. Et differētia que est inter
hũorē fixũ ⁊ trãsmissũ est: q: transmissus ꝑ secessũ aut
vomitũ exit. Sed imbibit⁹ ⁊ infix⁹ neutrũ hoꝝ attē-
tat: sed conat ad vomendũ ⁊ nichil ꝓhicit. Et signuʒ
aꝓpriatũ colere ē tremor labij. Et hũoris melãco
lici in stomaco signa sũt virtutis visibilis impedimē
tũ ⁊ acetositas acerba in ore. Differētia vero que i
ter cõplexionē materialē ⁊ nõ materialē ē ꝓpter hũo-
reʒ ꝑ vomitũ vel secessũ exeũtē. Et in passione sto
maci vrina grossa materialē cõplexionē peccãtem si
gnificat. Sed apostemata fiunt aut in fũdo stomaci
aut in ipsi⁹ ore. Et horum quedam sũt calida: quedã
frigida ⁊ quedam ex genere cancri: ⁊ quedam sũt vē
tosa. Et cē apa quod in stomaco soporat sequit fe.
dolor fixu⁹: ⁊ maxie quãdo in ore stomaci oritur. ꝙ ē
⁊ q: illa ꝑs magis neruosa exit. ⁊ ē colligãtic pricceps
⁊ ob hoc ꝑiculosior ea que in fũdo existit. ⁊ eidē sinco
pis ⁊ sensus ⁊ alienatio sequit. ⁊ frigida apostemata
sequunt dolores debiles ⁊ fe. lenta. Et apatibus ꝗ
in stomaco cãcerosa fiũt sine dolore a fe. fiũt: ⁊ si esset

ethice assimilaret: aut mixtis fe. Et ꝓpriũ signorũ
hoꝝ apostematũ est ructus putrid⁹ corrupt⁹ cũ opera
tionũ debilitate. hoc est q: cib⁹ egredit indigestus: ⁊
alia accidētiã hijs similia. Et vlr signa que dominiũ
hũoꝝ significãt illa eadē sũt signa que significãt illum
hũoreʒ qui hoc facit. Et vt plurimũ attestãtur ⁊ com
plexio: etas ⁊ regimē: ⁊ alia hijs similia iuuãt ad hoc
cognoscēdũ. Sʒ vlceratio cognoscit ab ardore vl' cõ
bustione que in eo fit: ⁊ ꝑꝑ paucã mordicationē. raro
tamē fit vt vlceret stomac⁹: nisi sit ēt vlceratõ in gu-
la aut ore.

De signis egritudinũ epis.

ET epi accidunt opilationes ⁊ apta: ⁊ species
male cõplexionis omnes. Signum apatis
epis nõ tamē ꝓpriũ est fe. atqʒ tussis ⁊ illius lo
ci dolor. ⁊ ꝙ q̃si ꝓpriũ ē grauitas loci qui trachea no
minat maxime quãdo in gibbositate epis apa erit.
Et sepe signa apostēatis costaꝝ cuʒ signis apostema
tis epatis cõmiscetur quia sepe dolor apostematis
epatis prouenit ad emendum locuʒ ad quem dolor
epatis pellicule costas tegentis reperitur ⁊ tunc hic
nullũ ꝓpriũ signũ reperit. ⁊ cũ hijs omnib⁹ accidit tus
sis. tamē in epatis apostemate nõ fit multũ sputum
Et aliquãdo erit sputũ in apostemate panniculi ma-
xime quãdo apostema saniē facere inceperit. Et ꝓ
pterea sputũ in pricipio signuʒ sufficiēs non erit. nec
est differentia inter apostemata epatis ⁊ pleuretica
nisi in qualitate doloris: q: in pl'esi est dolor fixus ⁊
extensiu⁹ ⁊ qui in epe ē aggregatiuus. Et in pulsu etiã
differentia existit. ⁊ in pleuresi ē serinus: in epate ve
ro vndosus. ⁊ dicit ꝙ aliquãdo apostema fit in epa-
tis lacerto. Et figura apostematis epatis est luna-
ris. Sed figura apostematis lacerti est oblonga.
vel quadrata ⁊ vnus angulus ipsius est grossus ⁊ al-
ter subtilis.

De signis egritudinũ splenis.

ET spleni omnes species male complexionis.
accidunt: ⁊ opilationes ⁊ apostemata et ven
tositas inflatiua. Et signa apostematis sple
nis sunt dolor grauis ⁊ febris ⁊ accidētia que corpo-
ri adueniunt propter huiusmodi membri egritudi-
nes: ⁊ opilationis signa sola grauitas existit: ⁊ signa
ventositatis inflatiue solus dolor est extensiuus.
Et ex apostemate ⁊ opilatione splenis sequitur ma-
cies totius corporis. Et ideo dicit. y. quando splē
crescit tunc corpus attenuatur: ⁊ quãdo decrescit tũc
inspissatur.

De signis egritudinũ renum

ET renibus accidit species male complexio-
nis ⁊ opilationes ⁊ apostemata. Et discer-
nuntur a vesice egritudinibus propter lapi-
dis ⁊ arene generationem. Et magis propria spe-
cies male complexionis que renibus conuenit est e-
gritudo que bolbarabris nominatur que in latio dy
abetica dicitur. ⁊ cuʒ forti siti ⁊ vrine fluxu. ⁊ febri.
Et apostematis calidi sunt signa: dolor aggraua-
t⁹ in renibus sentitus: ⁊ dolor inalcatim factus cuʒ
febri. vrine constrictione. Et quando patiens su
per latus sanum decumbit videtur vt alius ren su-
per ipsum suspendatur. ⁊ hoc prouenit quando est in
statu aut declinatione. ⁊ in maiori parte in hijs apo
stematibus fiũt febres errantes aut iuncte in aposte
matibus frigidis ⁊ lentis: ideo quia febri. non adue-
nit apostematibus membrorum principalium: nisi
quando apostemata erunt parata saniem facere.
Sed signũ generationis lapidis in renib⁹ est dolor
fixus ab istius generationis principio quousqʒ natu-
ra illos abicit extra scðm illos qui dicunt ꝙ lapides
isti in substantia renũ generãtur. ⁊ ideo aliqñ cũ istis
sanguinis exitus adest. Et ꝙ verius apparet est ꝙ in

concauitate renuȝ generentur ⁊ dolor qui est in hac egritudine. ⁊ accidentia doloris accidentibus que in colica inueniunt similantur. ꝓpterea qȝ stomaci distenperantia ⁊ vomitus hijs duabus egritudinibus cōmuniter accidūt. ⁊ casus similiter appetitus. Et differentia istarum difficilis est maxime in egritudinū pricipio. sed in fine manifeste diuersificant propter in colica ventris esse cōstrictionē. ⁊ humorum cognitionē ⁊ multā ventositatē. ⁊ etiā lapides generati in renibus arenā ostendūt in vrina. Et signū discretiuuȝ in hoc est operatio clisteriorum. qȝ si patiens ꝓpter clistere requiē inueniet sicut accidit. S. sine dubio hic dolor colicus erit. ⁊ si propter clisteria arguatur proculdubio renalis est. Causa est qȝ clisteria intestina replent ⁊ distentionē in eis operant. ⁊ tūc opprimunt renes ⁊ dolor fortificatur. Sed signa que vlcerationes significāt ⁊ dolor vlceratiuus sine grauitate ⁊ extentione: cū exitu sanguinis aut saniei. ⁊ aliquā egrediuntur cū vrina frustra frustris carnium similia. ⁊ hoc accidit qñ in substantia renum corrosio fit.

¶ De signis egritudinum vesice.

Et in vesica manifestiores egritudines que in ipsa generant sunt lapides qui in ipsa generantur: ⁊ apostemata ⁊ vlcerationes ⁊ stranguiria ⁊ sine voluntate vrine exitus. Sed si signuȝ lapidis dolor qui in vesica sentit cū virge pruritu. ⁊ virge erectiōe. ⁊ relaxatiōes sine causa manifesta. ⁊ vrine cruditas. ⁊ albedo ipsius cū subtilitate. ⁊ difficultas exitus vrine. ⁊ arenarū apparentia in ipsa. Sed constrictio vrine fit aut propter membrū mādans ipsam. aut propter meatum qui a renibus ad vesicā tendit. Et hijs duobus vnū est cōmune accidens. ⁊ hoc est vrine difficultas. Sed diuersificatur in ipsis vt si a renibus ibi dolor sentitur si autem a meatu ibi dolor adest. Et aliquādo constrictio fit vrine ab ipsa vesica. aut a meatu qui ad ipsam progreditur vesicā. ⁊ ista duo similiter in vno accidente cōmunicāt. hoc est qȝ vesica repletionē recipit similiter ⁊ meatus. Sed diuersificātur in hoc qȝ hoc quod a vesica prouenit quando vesica premit ⁊ vrina exit. Sed ꝙ a meatu ꝓuenit nō emittit vrinā. et si vesica exprimat ⁊ opilatio istius meatus fit a lapide. aut ab humoribus grossis sanguineis vel sanguine coagulato. aut ꝓpter cōplexionē frigidā dominantē aut propter apostema. aut furunculos. Et signa harum egritudinū sunt quando si fuerit ex lapillulis significat ex arenulis precedentibus ⁊ si est ex coagulatione sanguinis signū est sanguis anticipatus. Et si ex sanie fuerit signū est apostema quod precessit. Et si ex humoribus grossis fuerit significatur ex exitu precedentis humoris. Et cognoscunt iste dispositiones per signa eadē conuenientia. Et si adinuicē iste dispositiones coniungantur dificile cognoscunt a medico. quare quiete debet medicinare cōsiderādo primā intentionem. ⁊ si illa lucratus fuerit sequatur illam ⁊ si non dimittat. Et si pustula aut vlceratio est in vesica ꝙ ab ea egreditur furfuribus aut laminibus assimilatur. Sȝ si hec egritudines fiunt in renibus. ꝙ ab eis exierit frustris carniū assimilabit.

¶ De signis egritudinū intestinorum.

Et intestinis vt plurimū fit egritudo que dicitur colon. apostemata. vlcerationes. ⁊ sanguinis fluxus. Sed sanguinis fluxus vlcerationem concomitatur. ⁊ iste sanguis cuȝ fecibus egreditur a principio mixtus ⁊ aliquando ex substantia intestinorum egreditur. Et signum huius est dolor quando euacuantur humores ⁊ feces. ⁊ quando apostema ē in intestinis grossis hoc modo cognoscitur. qȝ cū patiens mordicationeȝ sentit cogitur assellare. ⁊ ꝙ ab apostemate exit cū fecibus nō est admixtum. ⁊ si fuerit in subtilibus propter dolorem assella non cogetur. ⁊ ꝙ ab eis egredictur. cum stercore erit admixtū propter vie longitudineȝ. Similiter si apostema in subtilibus fuerit dolor circa vmbilicuȝ sentietur ⁊ cū intestinis fuerit grossis dolorē sentiet inferius. Et signa colice calide manifesta sūt ⁊ vniuersalit ea que significant dominiū humorū in omnē patienteȝ ⁊ que propter ventositatem fiunt sunt dolor extensiuus ⁊ tortio intestinorū. Et si tortio fuerit cuȝ rugitu grossam ventositatem significat. ⁊ que fit ꝓpter apostema cognoscitur a fortitudine doloris a fe. a siti et ab accidentibus ostendētibus dominationem humoris apostema facientis. Et egritudo fortissima que yliaca nominatur fortiora habet accidētia ⁊ mala ita ꝙ patiens cogitur vomere stercus. Et vt plurimū hoc accidens est propter apostema in subtilibus intestinis factum et potest fieri propter stercus putrefactū in eis. aut propter humorē grossuȝ viscosuȝ aut propter herniā factam ex descensu intestinorum aut propter venenum receptum. Et vniuersaliter hec egritudo in intestinis subtilibus est propria. ⁊ hec egritudo attribuitur virtuti expulsiue. cū suū naturalem motū non habeat. aut debet attribui vniuersaliter opilationi. Et aliquā propter priuationē colere que ad intestina consueuerat transmitti quia per modū abstersionis adiuuat ad fecum debitam expulsionem. Et opilationes fiunt in illis propter humores aut apostemata. aut propter malā cōplexionem frigidā ⁊ siccā que vias constringit. aut propter alias res positioneȝ eorū corrumpentes sicut ventositas que ea facit tortuosa ⁊ hernia.

¶ De signis egritudinum vulue.

Et vulue egritudines fiunt quibus omnes species male cōplexiōis cōmunicāt sicut ab hijs que precesserūt tibi manifestū est ⁊ sepe ipsi accidunt apostemata. Et horum signū est dolor fixus ⁊ pulsus serinus. eo ꝙ mēbrū est neruosum ⁊ fe. accidit eidē eo ꝙ sit mēbrū principale aliquo modo principalitatis. Et ex egritudinibus q̄ magis i ipsa ꝓprie sunt: est egritudo que mola nuncupat: que difficile a pregnatiōe cognoscitur: eo ꝙ ablatio mēstrui ⁊ grossicies ventris cōmunicat ambabus. Et signū discretiuum ē qȝ transit terminū motus ēbrionis absqȝ motu. ⁊ hoc accidit multis annis qȝ portari pōt donec ab ea moriatur aut absoluat ⁊ hoc scdȝ virtutis tenorē. Et aliquā accidit vt eā ferat pluribus annis de mū parit frustrū carnis ⁊ alique moriunt. Itē propria est egritudo vulue illa que suffocatio dicit matricis que fit ꝓpter mēstrui sanguinis corruptioneȝ in matrice: ⁊ euenit ei sincopis ⁊ difficultas in hanelitu: ⁊ priuatio sensus ⁊ motus: ⁊ debiliter sentit pulsus eius ⁊ accidit eidē durities: ⁊ ipsius oris opilatio. Et hoc accidit ex reliqs apatis duri idurātis in orificio matricis. Et spēs male cōplexionis matricis si mālis sit ab hijs q̄ ab ipsa egrediunt cognoscunt: ⁊ si nō sint materiales a siccitate ipsius ꝑcipiunt. Et generaliter signa q̄ significāt cōplexionē sunt signa significantia cōplexionē matricis: ⁊ de cetero instabimus super causas que operant putredinē. ⁊ cōpletus est tractatus iuxta nostrā intentionē.

Explicit liber quartus.

¶ Incipit liber quintus. De cibis ⁊ medicinis habens tres tractatus: primus de cibis ⁊ medicinis in generali. Capitulũ primum tractatus primi resolutionis sue intentionis.

In primis sciendũ est qd sit cibus ⁊ qd medicina: ⁊ quot sint eoꝝ operatiões ⁊ qualiter operant̃ ⁊ ꝓprie medicine: eo ꝙ habẽt mltas opatiões q̃s medici appellãt virtutes p̃mas scdas ⁊ tertias ⁊ ꝓprietates: ⁊ cũ hoc dabim⁹ cognitionẽ haꝝ istaꝝ medicinaꝝ q̃ operant̃ quãlibet istaꝝ operationũ. ¶ Et postea speculabimur in operationibus eaꝝ: h̃ est vtrũ via qua apprehendim⁹ ẽ ꝑ viã similiũ solũ: aut per viã experientie solũ: aut per viaꝫ cõtinentie vtrũq; ⁊ hoc totũ erit postq̃ recepimus a naturalibus ꝙ erit recipiendũ. Et qñ cõpleuerim⁹ hoc recordabimur ꝓprioꝝ ciborũ ⁊ medicinaꝝ quorũ multiplicata est sciẽtia ⁊ experientia in terminis naturalib⁹ ⁊ testificata: al's rectificata a cõmunitate medicoꝝ aut a maiori pte. Et postea narrabim⁹ modos cõpositiouis ⁊ recordabimur eoꝝ q̃ manifestiora sunt secte ꝯponentiũ. ⁊ nãrabim⁹ naturã cõplexionis scdm viã quã nobis ostendẽt regule ille. ⁊ qñ cõpleuerim⁹ hec tunc completa erit nostra intentio in hac particula.

¶ Capitulũ de q̃litate cibi ⁊ medicine.

Dicamus ꝙ cibus est illud ꝙ ponit naturales ptes cibati: ⁊ hec ps est in specie ptis dissolute. Sed medicina diuersificat̃ ab hoc. ideo q2 quãuis ipsa sit ex reb⁹ que ponũt naturales partes cibati. illa ps nõ est in specie ptis dissolute. sed habꝫ in se rẽ actiuã ⁊ alteratiuã. Et ꝓpterea qñ superueñt hec dispositio sup dispositionẽ egritudinalẽ q̃ ẽ ꝯria vocat̃ illa operatio curatio. Et hec est intẽtio diffinitiõis qua. G. diffiniuit cibũ ⁊ medicinã. dicẽs qd̃ cibus est illud qd̃ patit̃ a corpore. Et medicina est illud a quo patit̃ corp⁹. Sed si nos nõ ĩtelligerem⁹ ex verbis hoc ꝙ dictũ est nõ esset ĩtellecta certitudo cibi ⁊ medicine. Et iã opinatus est vnus ex nostris socijs qui nominat̃ abuberti anensufu. ꝙ illud qd̃ diximus in hac diffinitione esset q̃si ꝯriũ verbis. G. et sup hoc eidẽ multas trãsmisi ep̃las quousq; hoc plene intellexit.

¶ Capitulum de operationibus quas operantur medicine in corpore humano que sunt prime.

Et operationũ q̃s operant̃ medicine in corporibus humanis quedã sunt prime. sicut est caliditas. fri. sic. ⁊. hu. ⁊ quedã eaꝝ sunt scde. sicut maturatio: digestio: mollificatio: resolutio: ⁊ apertio ⁊ multa alia similia istis que enarrare debemus. qñ declarabim⁹ naturã medicinaꝝ que faciũt hoc. ⁊ fuerunt vocate secũdarie. q2 sequunt̃ mẽsuram mixtionis primaꝝ virtutũ. ⁊ quedã eaꝝ sunt tertie q̃ sunt ꝓprie in certis mẽbris. ⁊ sũt quasi scdaꝝ. Et est cõueniens in primis narrare quõ hec habẽt agere in corporib⁹ has operatiões. ⁊ quõ habẽt pati a corporib⁹ eaꝝ passiones. ⁊ h̃ scim⁹ qñ sciuerim⁹ per quẽ modũ nutrit̃ nutritus. ¶ Et dicam⁹ iã declaratũ est in naturali p̃hia ꝙ mẽbra que p̃mo nutriunt̃ sunt mẽbra silia: ideo q2 cib⁹ p̃mo ꝯuertit̃ scdꝫ ordinẽ quẽ habꝫ i corpe cibati i humiditatẽ silẽꝫ humiditate fixe i mẽbris ꝯsimilib⁹. ⁊ miscet̃ cũ eis per eũdẽ modũ q̊ miscẽtur adinuicẽ res liquide. ꝓpterea q2 non est alter modus per quẽ natura possit restaurare rẽ dissolutaꝫ oĩbus partib⁹ mẽbri nisi per modũ mixtiõis: ⁊ qñ erit permixtũ scdꝫ hũc modũ: tũc habebit essentiã in ipso: ⁊ post hoc assimilabit̃ illud mẽbro: hoc ẽ q2 dat ei dem vnã coagulationẽ stabilitatis similẽ stabilitati mẽbri. Et est ibi declaratũ ꝙ hoc fit per decoctioneꝫ ⁊ decoctio fit per caloreꝫ qui est in cibato non ꝙ calor sit primus motor in hac re sed est anima nutritiua propterea quia operationes caloris non sunt determinate nec ordinate ad vnũ fineꝫ manifestum. Et postq̃ ita est videndum est quomodo dicitur cibus esse temperatus aut medicina: ⁊ quomodo dicitur super quemlibet eorum vt sit distemperati: quãuis melius sit appropriare temperantiã cibo: sicut ẽ melius appropriare distemperantiam medicine. propterea quia cibus habet propter suam virtutem et suam preparationem vt conuertatur ad humiditatẽ similem humiditati radicali que est in mẽbro consimili: ⁊ calori intrinseco simili calori qui est in cibato ita vt sint idẽ scdm cõmunẽ modũ: ⁊ hoc est solũ in eo qui est temperate cõplexionis vel propinque ei ⁊ per hunc modũ dicitur ꝙ cibus sit temperat⁹ sicut erat panis. G. ⁊ carnes gallinaꝝ iuuenum ⁊ similia istis: quia quantitas partium ab istis prestitarum corpori cibato est idem cum partibus que fuerunt dissolute. ¶ Sed temperantia medicine est propinqua huic. ⁊ diuersificatur inquantum non habet virtutem restaurandi partẽ equalẽ quãtitati rei que dissoluta est ex corpore. ⁊ propterea non potest hõ nutriri ex tẽperata medicina ⁊ comedat ex ea tantũ quantũ comedit ex cibo. ¶ Sed qñ dicim⁹ ꝙ medicina sit tẽperata intelligitur eius temperãtia qñ comeditur ex ea quãtitas que nõ est sensibilis cõperãdo eã quãtitati partiũ dissolutarũ a corpore: quia tunc non inducit in corp⁹ rẽ extraneã: quia si hõ comederet ex ea quantitatem sensibilẽ scdm ꝙ comedisset de cibo induceret in corpus ex necessitate reꝫ extraneã quãuis difficile sit inuenire medicinã tẽperatã in operationibus omnibus. ¶ Et scdm hoc debes intelligere ꝙ quando dicimus ꝙ medicina est calida: frigida: humida: vel sicca: ⁊ dicimus etiã de cibo: nostra intentio non est nisi equiuoce: sicut tu scis quando dicimus de vino ꝙ est calidum in scdo gradu: ⁊ similiter crocum non intendimus vt sit idem calor. ¶ Et postq̃ declaratum est quid sit cibus temperatus et medicina temperata ⁊ qualiter operentur in corpore ex hoc potes ĩtelligere viã ꝑ quã dicim⁹ esse distemperatos ⁊ hoc dicim⁹ ĩ q̃litatib⁹ p̃mis. i. quõ calefacit medicina: refrigerat: calefacit: ⁊ humectat: ⁊ exiccat. Q2 medicina q̃ ꝯuertit̃ in chiluꝫ calidiorem tẽperato chilo: aut in calorem qui est pars corporis. hoc est ad partem calidam. illam medicinam dicimus calidam. quia calor dicitur ꝙ sit vna rerum que calefacit hominem plus debito. ⁊ quod generat ex chilo est calidius debito. ⁊ sanguis qui est materia caloris naturalis est calidior debito. ¶ Similiter humiditas radicalis in quam conuertitur sanguis est calidior suo modo ⁊ sic de necessitate calefiunt omnes corporis partes. Et sic dicitur de medicina frigida quia non refrigerat nisi quia conuertitur in locis digestionis ad diminutum calorem. magisq̃ calor corporis fit. ita ꝙ chilus qui ex ea generatur ẽ diminutus a calore corporis: ⁊ non dicitur veraciter vt refrigeret quia calor naturalis non habet aliquam viam generandi frigiditatem: ⁊ sic debes dicere in sanguine ⁊ humiditatibus que sunt in membris ⁊ in humiditate ⁊ siccitate omniũ partiũ corporis. ¶ Et quando medici speculantur operationes medicinarum in corp⁹ facile est eis dicere qualiter calefaciunt. sed difficile est eis dicere qualiter refrigerant. ita ꝙ. G. dicit quasi fugitiuus. ꝙ non fit nisi per diuisionem medicinarum in paruas partes. Et si nõ refrigeraret medicina nisi ꝑ diuisionẽ ipsi⁹ ĩ ptes minutas q̃ necessariũ esset nobis dicere ꝙ eẽt frigida ĩ actu. neq; ẽt calida ẽ calida in actu sed hec res

eque bene ꝯpetit medicine calide sicut medicine frigide. qꝛ res ꝯuertibiles qñ ꝯuertunt̃ in partes minimas facili⁹ ꝯuersionẽ recipiũt. Et quãuis medicina sit passibilis a corpore per viã quã dixim⁹. nõ est impossibile vt patiat̃ ab ea per aliũ modũ. Nã vides ꝙ cib⁹ est passibilis a corpore. ⁊ tñ inuenis cibũ qui mutat corpus scḋm aliquẽ modũ ⁊ scḋm aliquã latitudinẽ. ⁊ si hoc inuenit̃ in cibo qui ẽ appropriat⁹ passioni ⁊ tñ vicit aliquo modoꝝ. ergo hoc maxime deb3 inueniri in medicina que victorie appopriat̃ ⁊ mutatio. qꝛ veraciter debemus dicere ꝙ q̃uis aliqñ vincatur tñ nõ deserit ꝓpriã suã virtutẽ hoc est substantialẽ. Sicut dicit̃ ꝙ arbor egipti occidebat dũ erat in egipto. ⁊ qñ remota fuit ab inde nutriebat. ¶ Et dicit Ari. ꝙ in terra latinoꝝ sunt duo flumina ex quorũ vno si oues biberẽt generabũt masculos. ⁊ ex alio feminas. Et hoc nõ est nisi ꝓpterea ꝙ cibus ex vna parte est similis ⁊ ex alia dissimilis ⁊ ex parte similitudinis est patiẽs. ⁊ ex parte dissimilitudinis ẽ agẽs Et hic mod⁹ medicinaꝝ q̃ dicunt̃ calide aut frigide in potentia. hoc est propter preparationẽ quã habẽt qꝛ nõ est in aliquo cõpositoꝝ calor in actu nisi in animalibus ꝓpter eoꝝ perfectionẽ ⁊ indigẽt calore extrinseco magis. ⁊ ꝓpterea nõ inuenit̃ in eis tẽperantia elemẽtoꝝ sicut in animalibus. Sed res simplices q̃ nõ nutriũt sicut quattuor elemẽta nõ dant corpori qñ adueniunt ei intus vel extra nisi qualitatem ideo qñ obuiãt nr̃is corporib⁹ mouẽt corpa s3 nõ mouent̃ a nostris corporib⁹. ꝓpterea qꝛ q̃litates cu3 quibus operant̃ elemẽta in corporib⁹ sunt in actu sicut calor in igne ⁊ frigus in niue. Et qñ elemẽta mouẽt corpora ipsa nõ mouent̃. i. nõ cõuertunt̃. ¶ Et quãdo medici volunt de mensuris preparationũ narrare q̃ sunt in medicinis: qꝛ indigent hoc in meditatione: ordinauerũt gradus per modũ cõperationis corpori tẽperato: ⁊ posuerũt quaml3 qualitatẽ in quatuor gradib⁹. s. calidũ in p̃mo scḋo tertio ⁊ q̃rto ⁊ sic de frigido ⁊. hu. ⁊ humidũ nõ videt̃ ꝙ possit trãsire tertiũ gradũ. Et ꝙ pertrãsit quartũ gradũ est res venenosa que corrũpit corp⁹ ⁊ iste sunt vie primaꝝ actionũ ⁊ passionũ medicinaꝝ.

¶ Capitulũ de virtutib⁹ medicinarũ scḋis ⁊ tertijs.

Et nos volum⁹ incipere narrare de virtutibus scḋis ⁊ tertijs: ⁊ dicere naturas medicinarũ quib⁹ hoc operant̃ ⁊ qualr̃ operant̃. Et dicam⁹ ꝙ medicine qꝛ sunt cõposite ex elemẽtis qñ alterant̃ a corpore aut alterãt corp⁹: quedã eoꝝ sunt que assimilant̃ ei ꝙ ẽ in eis ex virtutib⁹ elemẽtoꝝ sicut sunt ille q̃ dãt caliditatẽ: frigiditatẽ: sic. ⁊ hu. similem in q̃litatib⁹ q̃ sunt in illis: ⁊ quedã actionũ ⁊ passionũ q̃ nõ assimilantur ei ꝙ est ex virtutib⁹ eloꝝ s3 sunt operatiões ꝯsequentes primas virtutes eloꝝ: ⁊ hoc ꝓpter locũ subiecti in quo operant̃: sicut ille que habent indurare: mollificare: denigrare: rubificare: ⁊ similia. ⁊ locus subiecti in quo manifestant̃ iste operationes circa q̃dcunq3 mẽbrũ si indeterminatũ fuerit appellabunt̃ iste virtutes scḋe. Et qñ operabunt̃ in proprium membrum tunc dicentur virtutes tertie sicut sunt medicine que ꝓuocant vrinã ⁊ que mundificant pulmonẽ ⁊ que generãt sperma ⁊ q̃ frangũt lapidem ⁊ similes istis. Et postq̃ dictũ est de virtutibus scḋis ⁊ tertijs dicendũ est de natura operationũ istaꝝ medicinarũ manifestioꝝ ⁊ incipiamus a scḋis. Et dicam⁹ ꝙ istaꝝ medicinarũ quedã sunt maturatiue. hoc est q̃ faciũt saniẽ. ⁊ quedã eaꝝ sunt mollificatiue quedã induratiue. ⁊ quedã aperitiue. ⁊ quedã opilatiue. ⁊ quedã euaporatiue. ⁊ quedã petrificatiue. ⁊ queda3 stiptice ⁊ quedã lenitiue ⁊ similes hijs. Et debes scire ꝙ medicina appropriata alicui operationi ñ dicit̃ habere illã ꝓprietatẽ nisi cõpatiõe ad corp⁹ tẽperatũ vel ad ꝓpinquu3 tẽperantie. ⁊ medicus expert⁹ in hac arte. qñ cadit ad man⁹ ipsi⁹ aliud corp⁹ distẽperatũ debet arbitrari medicinã ẽm mẽsurã quã videt ei esse magis iusta3 ⁊ magis cõuenibilẽ in virtute medicine q̃ habet facere operationẽ istã in tali corpore ⁊ experientie habẽt hic locũ magnũ. Verbi gra. postq̃ sciuerim⁹ ꝙ medicina maturatiua est illa cui⁹ calor est equalis calori corporis debemus itelligere hanc ꝓportionẽ propriã vnicuiq3 per se ⁊ facere ꝯperationẽ ꝓpriã tali corpori. Et hoc non fuit solũ in ꝯplone ꝓpria vnius indiuidui: sed etiã in vno quoq3 mẽbro per se ꝓpterea qꝛ medicina q̃ facit saniẽ in testiculis nõ facit saniẽ in aure ⁊ nõ oportet ꝙ medicus has res tradat obliuioni: ⁊ experientia habet in istis vijs arbitrium magnũ posse.

¶ Decisio prima de medicinis maturatiuis.

Deinceps narranda est natura illius medicine q̃ operat̃ operatões supradictas: ⁊ incipiendũ est a maturatiuis. Et dicam⁹ ꝙ maturatio est operatio caloris naturalis i substãtia materie sicut dictũ ẽ in alio loco. Et maturatio ẽ ordinata s3 ordinẽ quẽ habet digestio in cibo: hoc ẽ i trib⁹ digestionib⁹ Et qñ spergit̃ ad aliud mẽbrũ: materia q̃ egredit̃ a nã in quãtitate: aut q̃litate aut in vtrisq3 simĩl ⁊ putrefit illa mã: tũc generat̃ in illo mẽbro de necessitate vnus calor mixt⁹ ex naturali ⁊ extranea. ⁊ si materia illa est apta recipere digestionẽ fit ibi sanies et maturat̃. Jdeo qꝛ alba sanies est media inter digestionẽ perfectã ⁊ diminutã: eo qḋ est alba: qꝛ materie nõ sũt apte ad recipiendũ digestionẽ pro maiori parte: nisi qñ egrediunt̃ a sua natura in quãtitate. S3 qñ egrediunt̃ a natura etiã in qualitate: tũc ẽ in eis digestio difficilis: hoc ẽ qñ tendũt ad malã q̃litate3 sicut ad humores adustos ⁊ similes illis ergo ars cõueniens in sin re ẽ ꝯfortare virtutẽ mẽbri: qꝛ calor naturalis ẽ q̃si sepult⁹ in mẽbro sup qḋ ẽ sparsa hec materia. ⁊ propterea ẽ necesse vt medicina habeat ex sui natura vt faciat digestionẽ: sicut medicina q̃ assimilat̃ calori itrinseco q̃ debet esse tẽperata in caliditate ⁊ humiditate: vel sit declinãs aliquãtulũ ad calorẽ: ⁊ ꝓpterea qꝛ calor intrinsec⁹ qui ẽ i mẽbro põt esse refrigerat⁹ ꝓpter multã materiã sparsã in eo: aut ꝓpter q̃litatẽ. Et qñ ꝯpam⁹ talẽ medicinã q̃lis est hec corpori humano dicim⁹ ipsa3 esse tẽperatã. ⁊ qñ ꝯparat̃ parti dñanti i ipsa ex ptib⁹ eloꝝ dicim⁹ ꝙ ẽ talis aut talis. Et de medicinis tẽperatis est aqua calida tẽperati caloris ⁊ oleũ dulce oliue qñ gutati cadit sup apã ⁊ sicut cataplasma factũ de farina tritici coctu3 cũ aqua ⁊ oleo dulci. Et debes scire ꝙ medicina q̃ facit saniẽ in vna cõplexione non facit in alia: ⁊ simĩr in quolibet mẽbro corporis sicut dictũ ẽ superi⁹ ⁊ ꝓpterea medic⁹ expert⁹ debet ex se ponere grad⁹ istis medicinis verbi gra. qꝛ medicina q̃ inducit sanie3 q̃si in primo gra. est ⁊ cataplã sup dictũ: ⁊ sup illam in gra. est que facta est ex pane ꝓpter sale3 qui ibi est ⁊ super hãc illa: qꝛ facta est ex fermẽto. Et quidã dicũt ꝙ medicine opilatiue sunt maturatiue: sed hoc est p accidens sicut cerotũ factũ ex cera ⁊ oloro. ꝓpterea qꝛ qñ pori claudũt calefit mẽbrũ ⁊ materia maturatur. Et quidã dicũt ꝙ medicine maturatiue maturant ꝓpterea qꝛ faciũt in materia rẽ ꝓpter quã est facile nature diuidere ipsa3 materiã tẽperando qualitatẽ materie aut subtiliãdo ipsa3. Et põt esse vt i vna medicinaꝝ inueniat̃ maturatio cu3 oibus istis modis: ⁊ erit in ꝯposito per artificiũ i simplici vero per naturã. ¶ Et etiã dicit̃ ꝙ medicina maturat ꝓpterea qꝛ rectificat in qualitate caloris naturalis illud quod permutatum est per calorem extraneu3 ⁊ per hanc viam dicitur ꝙ persilium maturat apata calã ⁊ scḋ3 hũc modũ ꝙ res frigide maturãt apata calida

Et diffinitio qua diffiniuit. G. natura rationē non verificatur nisi in apostematibus que sunt difficilia ad maturandum propter nimiam debilitatem caloris naturalis: aut propter quantitatem aut propter frigiditatem.

¶ Decisio scda de medicinis mollificatiuis.

Iste medicine appropriantur multum in arte medicinis que dissoluunt apostemata dura dēplata lapidea quasi habentia insensibilitatem. Et ista apostemata generaliter fiunt ab humoribus grossis qui sunt aut melancolici aut flematici grossi. aut cōpositi ex ambob⁹. Et quia hec apostemata sunt indurata ꝓpter frigiditatez: necesse est vt res que ea mollificent sint calide: quia res que sūt cōgelate per frigiditatem dissoluunē per caliditatez si sunt resolubiles sicut plumbū ꝛ stagnum: quia ista apostemata cuz maturantur humectantur. ꝛ de necessitate est vt medicine que habēt permutare quāuis sint calide: vt habeant aliquā siccitatem vt vincant illam humiditatem frigidaz. Et medicine que probate sunt per experientiam in hoc opere sunt calide in secundo vel tertio gradu: ꝛ sicce in primo sunt sicut aromoniacū bdellium: storax alias calamita: ꝛ medulla cruris vituli: ꝛ sepum ircinum ꝛ bouinum Et est necesse vt sint mensure hax medicinarū scdꝫ mensuram quam habēt caloris ꝛ siccitatis: ideo qꝛ medicine que sunt fortes in calore ꝛ siccitate nimis habent dissoluere: ꝛ posset remanere pars grossa ex materia que cōuerteretur in naturaz lapidis. Et est necesse sicut diximus vt per te ponas gradū in fortitudine harum medicinarū: propterea quia pinguedo est debilior armoniaco ꝛ bdellio. Et piguedo galine debilior existit pinguedine anseris ꝛ anatis quia res iste diuersificantur scdm aliquā completionem aut ad aliquod membrū.

¶ Decisio scda de medicinis induratiuis.

De necessitate est vt medicine iduratiue sint frigide: propterea quia induratio est cuz grossitudine non est nisi congelatio: ꝛ congelatio non fit nisi a frigiditate. Sed illud quod dicit. G. de humiditate in hijs medicinis nihil est proterea quia humiditas nō habet nisi humectare ꝛ nō indurare. ꝛ melius esset vt poneret siccitatem cum frigiditate: quia de illa frigiditate fit duricies cruditatis Sed iste due qualitates sunt vt plurimuꝫ passiue et nō actiue quia due actiue sunt caliditas ꝛ frigiditas quāuis eoꝝ opationes diuersificentur scdm humiditatem ꝛ siccitatem. ꝛ hoc declaratuꝫ est in quarto methauroꝝ. Et iste medicine habēt latitudinem. ꝛ iste medicine sūt sicē sempiuiua psiliuꝫ ꝛ portulaca: ꝛ si infrigidāt ꝛ iocrudāt nō faciūt hoc nisi per frigiditatē.

¶ Decisio quarta de medicinis oppillatiuis.

Iste medicine sunt ex hijs que claudunt poros: ꝛ natura sunt terrestres sine mordicatione: quia mordicatio est vna ex rebus que cito faciunt medicinā egredi ex poris: aut vt sint conglutinatiue vt gūmi ꝛ terrestre quando non est conglutinatum sicut amidum Et est necesse vt iste medicine sint multum remote a mordicatione. ꝛ propterea debent esse temperate complexiōis vel declinantes ad frigiditatem parum. Et si quesieris quomodo oppillant iste medicine corpus interius quādo assumuntur. Respondemus ꝙ hoc potest scire per hoc quod est dictum superius: quia claudūt intestina propter chilum factum ex eis: ꝛ similiter epar ꝛ venas ꝛ membra ipsa. Et iste medicine opilatiue diuersificantur scdm diuersitateꝫ cōplexionis membrorum sicut dicitur ꝙ dactili opilāt epar: ꝛ aperiūt opilationem pulmonis.

¶ Decisio quīta de medicinis aperitiuis ꝛ abstersiōis

Iste medicine sunt vnius generis: ꝛ inter ipsas est parua diuersitas: quia medicine que abstergunt sordiciem ex mēbro ꝛ lauant ipsum: neqꝫ habent posse penetrandi in poris dicunē abstersiue: sicut aqua mellis: ꝛ aqua melonū: ꝛ farina ordei ꝛ fabaꝝ. ꝛ que habent virtutē penetrandi propter partē igneam que est in eis dicuntur apertiue. Et quedā medicinarū plus operantur extra corpus quam intra. ꝛ quedam plus intra quā extra. ꝛ quedam operanē equaliter. Et que plus operantur extra sunt que habēt aliquātulam bauracitateꝫ. nec in eis est multa grossicies: ꝛ ꝓpter partē subtilē que ē in eis penetrāt intus: ꝛ propter largitatē intranearum viarū penetrant cito. Et res viscose mūdificare nō possunt. ꝛ si cuꝫ eis iungeretur corpus stipticum aliquātuluꝫ grossum tūc mundificaret. propterea quia sunt instrumentū nature aperitiue que est ī eis: quia hec stipticitas coniūcta retinet eas in meatibus donec cōpleuerīt suas operationes. Sꝫ ex corp⁹ nō possunt ita operari propter stricturā poroꝝ ꝛ propter stipticitatē. Et ꝓpterea absinthiū aperit opilatiōes epatis: ꝛ non potest poros exteriores aperire ꝓpter stipticitatē que est in eo. Et iste medicie debēt esse amari saporis cū stipticitate. Sed medicine que ambas operatōes faciūt sūt inter haꝝ naturā medie: videlicet ille que habēt aliquātulā amaritudinē cū bauracitate sine stipticitate: sicut radix lilij celestis ꝛ similia eis Et tu iā sciuisti ꝙ medicine q̄ sunt apitiue vni⁹ mēbri nō sunt aperitiue alterius. Et ꝓpter hoc dare debes vnicuiqꝫ haꝝ reꝝ gradus quēadmodū facis reliquis medicinis ꝛ virtutibus.

¶ Capitulū de medicinis euaporatiuis.

Quia autē euaporatio non fit nisi in quātitate mēbri euaporati: ꝛ augmentū ipsius quātitatis nō fit nisi propter calefactionē mēbri necesse ē vt medicine euaporatiue sint calide. Sꝫ eaꝝ calor debꝫ esse tēperatus: quia medicine que habēt distēperatū calorē euāīt ꝛ desiccant: nec debēt habere substantiā grossā: ꝛ iste medicine sunt sicut: camomilla: malua ꝛ oleū vetus. Et debes scire ꝙ euaporatiue sunt contrarie opilatiuis: hoc est qꝛ sunt frigide. s. opilatiue de quo dictū ē superius: qꝛ qñ mēbrū refrigeraē diminuiē quātitas sua ꝓpter quātitatē sui ac frigiditatē ꝛ terrestritatē: quēadmodū augmētaē quātitas eius ꝓpter propiquitatē ad caliditatē ipsi⁹ nature aeris. ¶ Et scias ꝙ nō fit augmentū quantitatis ex hijs que apponuntur vel eueniunt extra: nec fit diminutio ꝓpter aliqd quod resoluaē ex eo: ꝛ hoc probatū est in naturali phīa. Et medicine facientes hāc operationē sunt hee eedē hijs que indurant: sed pmo iuiscāt: ꝛ si diu permanēt in mēbro indurāt ipꝫ possibile ē vt mortificēt ipꝫ: cū diu ꝑmanēt sup illud

¶ De medicinis aperientibus ora venarum.

Iste medicine sūt calide cōplexiōis: ꝛ habēt grossā substantiā ꝛ sunt de genere medicinaꝝ apitiuarū cū sint fortiores eis. Et habent q̄s tres gradus oponū prim⁹. ē abstergendi. scdꝫ ē aperiendi terti⁹ ē elargādi ora venaꝝ: tñ calor istaꝝ medicinaꝝ apitiuaꝝ nō ē cōueniēs vt sit calor corrosiu⁹ qꝛ corrosio claudit: ꝛ iste medicine sunt sicut aleum ꝛ stella ꝛ proprie fel bouis.

¶ Decisio octaua de medicinis stipticis.

Stiptice medicie q̄ stringūt orificia venaruꝫ sunt nā frigide ꝛ terrestres: ꝛ fortis siccitatis ꝛ ꝓpterea fuit sapor eaꝝ stiptic⁹. ꝛ ꝓpterea claudūt orificia venaꝝ. qꝛ frigiditas q̄ nō ē terrestris ē debilis operationis. Et hec ē drīa q̄ ē inter stipticū ꝛ opilatiuū: quia opilatiuū est in materia que tenet subtilitatem: ꝛ stipticū est in materia grossa: ꝛ hec sunt sicut galla. balaustia. alzatia ꝛ similia.

¶ Decisio nona de medicinis mitigatiuis.

Dicitur q̄ prima via mitigandi dolorez est vt remoueatur causa doloris. ¶ Et scd̄a est vt stupefiat membrū ita vt non sentiat dolorez sicut fit cū opio. Tertia est medicina que facit in mē bro illud quod repugnat rei que inducit dolorem et istud est verax mitigatiuū: quia in primo genere ca dūt multa genera medicinarū. sicut medicinarū pur gantiū i eis & medicinarū digestiuarū: Et scd̄s nō mi tigat nisi per accidens qn̄ priuat sensuz mēbri aut ip sum indurat que res nō est facienda. nisi quando vi tare non possumus sicut dictum est in libro de inge- nio sanitatis. Sed tertius est verax mitigatiu⁹ pro pterea quia prestat sine medio illud qd̄ resistit cau- se doloris. Ergo necesse est q̄ medicine que hoc fa- ciūt sint tēperate similes calori naturali. aut parū ca lidiores in tantū in quantū calor naturalis est refri- geratus a calore naturali debito mēbri propter reso lutionem factam in ipso. Et propterea possunt iste medicine mitigare dolorez qui est ex causis calidis & frigidis. & eundem modum. eo quod augmentant calorem naturalem qui est instrumentū nature qui est medicinalis per omnē partem. Et tunc domina tur natura super malam cōplexionem que facit do- lorem ipsum remouere. Et quamuis iste medicine sint in hoc gradu necesse est vt sint subtilis substātie penetrātes & velociter pmutabiles ad calorē naturalē & tūc adiuuabūt digestiōes ꝓpter earū subtilitatē. Et ꝓpterea appropriant iste medicie duab⁹ virtutib⁹ ad remouendū dolorē vna ē ad multiplicandū calorē naturalem: & alia ad preparandum humorē ad dige- stionem qui est causa caloris ad hoc vt sit facile per mutabilis a natura. ¶ Et res magis conuenientes in hoc sunt pinguedines & olea: & pinguedinum sicut pinguedo galline: & anatis & pinguede anseris ē me- lior scd̄m. G. ¶ De oleis olū vitelli ouorū: & oleū dul ce oliue calidū parum. Et generaliter quādo dolor est mordicatiuus res q̄ mitigant debēt esse dulcora tiue: vnde medicine que habent qualitatem mordi catiuā & proprie stiptice multum sunt remote a miti gatione doloris. Et medicine frigide & opilatiue ha bent augmentare dolorem eo q̄ resistunt dissolutiōe humoris. Sed medicine que in arabico nominant muscabecha: variantur ab istis: eo q̄ substantia corū aliquantulū grossior existit: & cum hoc sunt aperitiue pororū cum euaporatione mēbri. Sz generaliter na tura earum est propinqua nature ipsarum medici- narum predictarum.

¶ Decisio de medicinis generantibus carnem.

Iste medicine indigēt pauca abstersiōe: sed abstersio est vt auferatur sordicies que est in vulnere: & siccatio est ad siccādū humiditatē quia in digestione vniuscuiusqz membri inueniunt iste due humiditates: hoc est subtilis & grossa.

¶ Decisio de medicinis cicatrizantib⁹.

Iste medicine debent esse stiptice & fortiter sicce: propterea quia cutis est illud quod fit a natura post generationē carnis: & cutis est sic cior carne: propterea necesse est vt exiccatio istarū medicinarū sit fortis: sicut galle & balaustie.

¶ De medicinis causticis decisio.

Iste medicine debent esse in fine caliditatis cum grossicie: & tunc facient opus quod facit prima idest carbo.

¶ Decisio de medicinis corrosiuis & facientibus carnem cadere.

Iste medicine cōsumunt carnē: nō tn̄ faciunt quod faciūt caustice & hoc accidit q̄z habent caliditatis min⁹ & subtiliorē substantiā: & que faciūt cadere carnem sunt debilioris putrefactionis: & non dicunt putrefactiue nisi ꝓpterea q̄z corrosio & casus carnis: nō sunt nisi ꝓpter calorē extraneū: & in calore extraneo est aliqua putrefactio de necessitate: & me dicine putrefactiue sunt sicut auripigmentū rubeū vel citrinū. Et vtimur medicinis facientib⁹ cadere car nē in vulnerib⁹ qn̄ volumus q̄ caro bona in eis nas catur: sicut putrefactiuis in locis corrosiuis.

¶ Decisio de medicinis attractiuis.

Quedaz earū operant̄ prima qualitate: & que dam proprietate. Que operant̄ per primam qualitatē trahūt quodlibet adueniens. Sed q̄ trahūt ꝓprietate trahūt rē ꝓpriā: sic adamas ferrū & generaliter oīs attractio quocūqz mō fiat non fiet nisi per calorē. Et ego debeo declarare operationes que a proprietate fiunt cōplete. ¶ Et medicine que trahūt ꝓpter primā qualitatē in eo q̄ est qualitas ab soluta: hoc est illud qd̄ facit caliditas inquantū cali- ditas sunt duarū specierū. Una est que trahit per ca- lorē naturalē qui est i ea sicut radix q̄ vocat̄ moschec almesia. i. putredo facta circa orificiū bussorum apū & alia trahit per calorē putredinalē sicut fermentū & stercus colūbarū. Sed medicine que vocant̄ beza- bar que curant a venenis faciūt hoc a tota substātia & quedā faciūt ꝓpter primā qualitatez que est in eis hoc est quando resistūt qualitati generate a veneno: ꝓpterea q̄z venenū ingreditur hanc diuisionē. Hoc est q̄z venenorū quoddā est venenū per primā quali tatez: & quodā est a tota substantia. & hanc diuisionē postea declarabo. ¶ Et medicine ꝓseruatiue dicūt medicine que resistūt putrefactioni: aut ꝓpterea q̄z tenēt aperta loca que parata sunt opilari: aut q̄z resi- stunt putredini aut propter vtrunqz.

¶ Decisio de medicinis confortantibus.

Iste medicine sunt que assimulant comple- xioni membri in tota substantia. Et propte- rea dicunt quidā q̄ quodlibet membruz co- mestuz confortat simile membrū comedentis. Sz medicine que cōfortāt inquantū sunt medicine con fortatiue necessario calor earū debet esse fortior pa- rumper calore mēbri & similiter siccior. propterea quia membra nō terrētur: neqz debilitant̄: nisi pro- pter qualitatem frigidā & humidā. Et hoc scd̄m plu rimū accidit proprie in membris principalibus: et generaliter non debilitatur operatio mēbri vt plu- rimū nisi propter frigiditatem que est conueniētior ad inducendā lesionez: hoc est q̄ assimulatur virtu- tibus dominantibus super ipsum ex virtutibus ele- mentorum sicut est cerebrū: quia ideo q̄ super ipsum dominatur frigiditas & humiditas lesio que super- uenit ei propter has duas qualitates est maior. Et proterea est necesse q̄ natura medicine que confor- tant mēbrū resistat parti a qua prouenit lesio partis mēbri: verbi gratia quia medicine que confortant epar necessario debēt habere manifestam siccitatē: ecōtrario in medicinis cordialibus. & quedam sunt que confortant a tota substantia: sicut aurū & marga rita cor. ¶ Et quedam sunt que confortant propter qualitates primas & secūdas sicut stipticitas & ama ritudo que sunt in rosa. ¶ Et medicie odorifere sunt supreme omnibus medicinis que confortant princi palia membra. & maxime in rebus testificatis ab ex perientia & proprie cordi. Et propterea musc⁹ plus confortat inter cetera odorifera: nam eius aromati citas preualet omnibus aromaticis.

¶ Capitulum de operationib⁹ tertiarū virtutū.

Nam diximus naturam medicinarū a quibus proueniunt operatiōes secunde. Deinceps debemus narrare naturam medicinarum que faciunt tertiā operationem. Et dicam⁹ q̄ istarū medicinarū quedā sūt q̄ frangūt lapidē: & quedā que

prouocant menstruã: et quedã que generant lac: et quedã que generãt sperma: et quedã que diminuũt lac et sperma: et quedã mundificant pectus. ¶ Sed medicine que frangãt lapidem non sunt multum calide scdm quod medici dicunt. propterea quia calor qui indurat et putrificat est fortissimus. et propter hanc viã calor extraneus indurabit lapides. et propterea est necessarius in earum fractione calor suauis et nõ fortis in quo sit aliquãtula humiditas comparando calori qui indurabit lapides et cũ subtilitate eo quod scis quia res que indurate sunt propter calorẽ et siccitatẽ non dissoluuntur nisi per frigiditatẽ et humiditatem. Et cum dico frigiditatẽ intelligo diminutũ calorem a calore qui coagulauit lapidem: et sic intelligo cum dico humiditatem. ideo quia nõ operãtur iste medicine in lapidibus nisi per operationẽ similem: operationi alicuius decoctionis: et per viã istam diuidit eum calor naturalis et expedit. Et tales medicine sunt sicut sparagus: cicer rubeũ et amigdole que tendũt ad amaritudinẽ. Et non est remotũ vt hec operatio non fiat a tota substantia. Sed medicine que prouocant vrinã debent necessario habere caliditatem cum subtilitate: quia caliditas cũ subtilitate adiuuat virtutem attractiuam que est in renibus. videlicet ad trahendum illam aquositatem: et discretiuam que est in epate etiã adiuuat in cognitione istius aquositatis. et dicitur quod medicine que faciunt hoc habent conuenientiã cum membris vrine a tota substantia: sicut sunt apium: feniculum: daucus: et similes illis. Sed medicine que lac generant sunt que habent calefacere humores flematicos et habent iuuare virtutẽ digestiuã que est in mẽbro vt conuertatur ad sanguinem: Et ex generantibus lac sunt quedã que sunt cibi et illa sunt conuenientiora in hoc opere. Et sunt cibi ex quibus fiunt humores tẽperati in caliditate et humiditate: equalibus humiditati et caliditati sanguinis. Et medicine que prouocant mẽstrua per os sumpte sunt de genere medicinarũ que generant lac. sed necesse est vt sint calidiores eis: eo quod habent aperire orificia venarum et subtiliare sanguinẽ. Et quãdo hoc accidens est paruũ tunc sufficiunt solum medicine que generãt lac: sed si ex toto cessaret mẽstruũ non sufficiũt ille: sed sunt necessaria ea que sunt similia pulegio: et mentastro: et opoponaco: et costo: et squinanto: et cassie lignee: et aristologia: et similia hijs. Sed medicine et cibi que generant sperma sunt calidi: et humidi: et ventosi: sicut faseoli rubei: cepe et nuculi pinearum. ¶ Sed medicine que mũdificant pectus et pulmonem: et adiuuãt ad excreandum materias influxas in ipsis sunt que habent virtutẽ digestionis et incisionis sine forti calore vt nõ indurent. Et quãdoque adiuuãt ad excreandũ sputa medicine que habent leuitatem et viscositatẽ: et quando difficultas spuẽdi erit propter subtilitatẽ materie: quia spergit et circũfluit ante aerem et educi non potest. Et medicine digestiue et huius materie abstersiue sunt sicut nuclei pinearum recentes et butirũ cum melle canne et amigdalis. ¶ Et semper sis memor eorum que diximus superius. hoc est quia diuersificantur operationes istarũ medicinarũ per diuersitatem cõplexionis alicuius membri etiã plus et minus: et a te pone gradus: et via cognitionis harum rerum vt plurimũ est experientia.

¶ Capitulum. vj. de hijs que operantur a forma specifica tres habẽs decisiões. decisio prima de medicis

Deinceps volumus dare differentiã que est inter medicinas que operantur per primã secundam et tertiam virtutem. et illas que operantur per proprietatem quã appellant medici totã substantiam et qualiter operantur. Et dicamus quod operationes medicinarũ sumuntur duobus modis: vnus est operationes que appropriantur proprijs virtutibus elemẽtorum: sicut est calefacere calori et refrigerare frigori: quia huiusmodi sunt substantialia: et sequuntur eorũ substantiã: et similiter incisio: subtiliatio et alie operationes sunt scdẽ et tertie sicut dictum est. ¶ Et propterea possumus apprehendere occasiones harum operationũ bono arbitrio. ¶ Sed aliũ modũ medicinarum operationis appropriare nõ possumus: primis virtutibus elementorum substantialiũ et verbi gratia attractio quã facit adamas in ferro propterea quia attractio in quãtũ ẽ attractio quamuis sit appropriata calori nõ propterea vt trahat absolute accidit vt trahat ferrũ. ¶ Sed propterea quia trahit tali attractione propria: et hoc accidit propter proportionem et conuenientiã que est inter ipsum et ferrum. ¶ Et hec proportio et conuenientia non est nisi in mensuris mixtionum elementorum in eis: hoc est in trahente et attracto. ¶ Et propterea est possibile inueniri in vna re proprietates infinitas: et hec est cõparatio entibus quasi infinitis. ¶ Et hec operatio est quasi sicut accidens in ipsis virtutibus elementorũ que sunt infuse in re que habent hanc proprietatem et nõ insunt substantialiter. ¶ Et propterea est ipossibile scire per arbitriũ mẽsurã mixtionis propter quã fit hec operatio in ipso ente sicut sciuntur operationes que proueniunt a materia que non sciuntur nisi per arbitrium. Idem est esse proprietatis et totius substantie. Sed cõplexio nõ queritur nec arbitratur in hac specie sed in alijs Et qui querunt in qua specie harum operationũ operentur medicine laxatiue eis respondendum est quia habẽt hãc operationẽ per modũ attractõis inquãtum est attractio et per proprietatem. Propterea quia nos videmus quod quãdo reperitur vna ex istis medicinis purgãtibus ipsa attrahit humorẽ propriũ ei: et a quacunque parte sit in corpore: vel quod sit in partibus infimis corporis aut in partibus supremis: sicut scamonea que curat egritudinem formice pedis: eo quod mouet hunc humorẽ colericũ qui ẽ in pede ad exeundũ extra cũ medicina: et hoc non fit nisi per viã attractionis. ¶ Et medicine purgatiue non habent hanc solam virtutẽ: hoc est attrahendi humorem propriũ eis: sicut turbit flã trahit scamonea coleram. et lapis lazuli melancoliam: sed etiam trahunt proprium humorem et ex proprio mẽbro sicut faciunt gummi et proprie serapinũ: quod trahit a neruis et a coniunctiris humores flematicos grossos et viscosos. ¶ Et apparet quod medicina cum hac operatione attractiõis habeat operationẽ cognoscendi humores propterea quia humores sicut scitur sunt in maiori parte in sanguine in potẽtia: et ipsa cognoscit et ipsos attrahit. Et quãdo trahuntur humores ab istrumentis ciborum ad intestina et ventrem: tunc mouetur virtus expulsiua ad expellendũ eos: nec est remotum vt virtus expulsiua que est in hoc mẽbro in quo est humor sit iuuatrix operationum medicine in illo humore: hoc ẽ quia cũ medicina incipit attrahere: et natura incipit expellere. Et propterea quando virtus expulsiua est multũ fortis fit propter hoc magna euacuatio quãuis medicina non fuerit multũ fortis. ¶ Et manifestum est quod attractio non potest fieri nisi cũ apertione orificiorum venarum: et illa apertio non habetur nisi per calorem: et sic fit similiter attractio. ¶ Et propter hoc totum apparet quod medicine purgatiue non operantur nisi propter vnum calorem proprium: qui est in eis qui habet proprietatẽ trahendi talem humorem. ¶ Sed querendũ est et dicamus per exemplũ. Ponamus quod scamonea habet proprietate sua trahere colerã solum sicut habet adamas trahere ferrũ solũ. Ergo quando bibitur ex ea plusquam sit eius dosis

nō debet aliud purgare humorē: ⁊ iaʒ certificatuʒ est per oēs medicos: ⁊ experiētia scitur: ꝙ si fuerit quantitas maior debito: purgata colera fortiter/postea purgat flema: post melancoliā ⁊ sanguinē. Et sic apparet ꝙ alia virtus hoc faciat appropriate. Ad hoc respōdere debes ꝙ iste calor proprius quē habet medicina purgatiua per quē attrahit non habet ipsum solū in se ⁊ in actu: sicut habet adamas q trahit ferrū ꝑpter suā formā specificā: q: medicina non acquirit illū calorē nisi a corpore: ⁊ calor nō dat illū calorē nisi in quātitate determinata in illa. Et ꝑpterea qn̄ recipit aliqua quātitas indeterminata nō stabit in hac ꝓprietas ergo attractio medicine non est proprie alicui humori nisi per viā comparationis ⁊ proportiōis determinate in illa medicina: ⁊ non oī quātitate accidente: q: qn̄ egredit ab illa quātitate: ⁊ tūc trahit solū illud qđ trahit per attractionem. Et non oportet vt hec oīa dicātur nisi in medicina que inuenta est per experientiam vt non trahat nisi in vnū humorē propriū: eo quod inueniuntur medicine que trahunt diuersos humores: sicut dicit de agarico. Et non est remotū q: oēs humores habent propinquitatē in vno genere. Et hec est etiā causa si duplicaret quātitas medicine que est propria vni humori: vt purgaret aliū humorem. Sicut dicitur quod medicine que trahunt melancoliam trahunt humores flematicos quia conueniunt cum ea in vna qualitate.

¶ Capitulum de venenis.

Venena operantur in corpore quattuor operationib⁹ virtutū: sicut tu vides/ꝙ plura operantur qualitatib⁹ primis sicut opiū quod priuat sensuʒ ⁊ motuʒ sua frigiditate: vnde si sumeret pauca quantitas postq̄ esset refrenata aliq̄ medicīa ɔ̄ria esset medicina. Et q̄dā opant a tota substātia: hē q: pmutāt corp⁹ penit⁹ ex toto sicut aurū conuersuʒ in calceʒ ⁊ nō pōt aliquo mō esse medicina. Et quedā interficiunt fortitudine attractionis sicut dicitur de eleboro nigro alia albo. Et quedaʒ occidūt remouendo calorem vite: hoc est que purgant sanguinem.

¶ De bezcharidis.

Medicine que vocant bezahar que currant a venenis operantur has passiones cōuersim: hoc est q: quedā permutant sua qualitate venenuʒ qn̄ sunt contraria: ⁊ quedam hoc operantur a tota substantia: ⁊ quedā hoc faciunt sua attractione. Et iste medicine bedazarice nō curāt nisi recipiāt cū est ī corpore dispositio venenosa facta a veneno: ⁊ tunc dant corpori vnā virtutē que est cōtraria virtuti veneni. Et sic curāt venenū quāꝑ accidēs propterea qn̄ illas comedit homo sanus sunt sicut venenū exceptis granis citri: ⁊ similib⁹ illis. Propterea dicūt medici ꝙ medicine bedazar sunt medie inter medicinas ⁊ venenū: ⁊ nos sic non intendimus: q: mediū ⁊ extrema sunt vnius generis: ⁊ que sunt vnius generis similia: ⁊ sic non est in bedazarijs cū veneno: ⁊ ꝑpterea meli⁹ est dicere ꝙ bedazar sit in fine contrarietatis cōtra venenū: q: medicatio contrarietatis semper debet attribui contrarietati. Sed cā quare bedazar occidit sanū nō est nisi quia non habet prodesse nisi quando in corpore est dispositio venenosa. Et ē vt iste medicine faciant duas operationes in corpore humano. Vna est vt venenosa quando recipit non existente in corpore dispositione venenosa. Et alia est iuuatrix qn̄ in corpore ē dispositio venenosa ⁊ sunt sicut venenū ex vna parte ⁊ medicine ex alia: non ꝙ sint medicine ex parte qua sunt venenū q: nō est extraneū vt dicam ꝙ diuersificant actiones vnius agentis diuersificatis dispositionibus subiecti locorū: hoc est ꝙ potest dici bono arbitrio de operationibus medicinarū qualiter operant.

¶ Capitulum in quo inuestigat modū cognoscendi virtutes medicinarum ⁊ ciborū.

Deinceps habemus perscrutari si possunt comprehēdi argumento operationes medicinaꝝ que nō sunt experte: aut sit cognitio inuestigationis earū per experientiā: aut si in hac inuentione cadit res que cōtineat argumentū ⁊ experientiā: ⁊ si ceciderint vtrū sufficiant modi qui dicti sunt a medicis. Sed dicamus ꝙ operatiōes medicinarū ſm ꝙ dictū est sunt quattuor prime: ⁊ secunde: ⁊ tertie: ⁊ proprie. Sed cibus nō habet nisi vnā operationē: hoc est q: nutrit. Et cibi naturales non conueniunt nobiscū nisi in tota substantia: propterea quando ꝑscrutati erimus de hoc si poterit cōprehendi per modū argumenti demōstratiui in hac demōstratiōe: alias perscrutatione cadet perscrutatio inquisitionis proprietatis si potest assignari aliqua ratio vel non. Et dicam⁹ iam dictuʒ est in primo posteriorū ꝙ cognitio rerū est duob⁹ modis. Unus ut habeatur cognitio sui esse solū: ⁊ hec vocatur demonstratio esse. Et secundus dat nobis cognitionē cause illius esse: ⁊ hec vocatur demonstratio cāe. Et quādo sunt in vna ⁊ eadē scientia diferunt in hūc modū: q: quod dat causam non stat nisi per primā causam propinquā sine medio. Verbigratia: si tu quereres que sit causa dici: respondemus q: est propter lumen solis. Sed quod dat esse rei solū nō stat per primā causaʒ: sed stat per principia mediata: ⁊ si non sint mediata nō sunt ipsa ⁊ eadē causa: sed hoc scitur per cōuersionem equalē: aut propter res magis notas apud nos. Verbi gratia: ponamus ut velim⁹ ratiōeʒ assignare ꝙ luna sit rotunda: eo quod ipsius lumen paulatim augumentat in figura rotunda: sicut arcus q: hoc principiū hoc est augumentatio sui luminis paulatim nō est mediatū: propterea hoc idem non est causa rotūditatis lune: propterea ꝙ rotunditas lune non est propter hoc ꝙ augmentat paulatim in hac figura rotunda: sed augmentat in hac figura: quia ⁊ est conuersiua: propterea ꝙ cuius rei lumen augmentatur paulatim in hac figura est eius forma rotunda: ⁊ omnis res rotunda luminosa augmentat lumen suū in hac figura. Et etiam inuenimus principia quedā esse rei solū in hoc quod nota sunt per se: ⁊ non propterea ut sint prima causa in re sicut dicitur ꝙ stelle q̄ non sintillant sunt nobis propinquiores: ⁊ hoc principiuʒ est notū apud nos per sensuʒ: propterea prodest dicere ꝙ stelle errātes sunt propinquiores fixis. Et debes scire ꝙ hec principia que nos iuuant ad sciēdū esse rei solū sunt posteriora a complexione in esse: ⁊ sunt priora ei in cognitiōe cōparatiōe ad nos. Propterea ꝙ priuatio sintillationis errātiū est ꝑpter eaꝝ propinquitatē ad nos: ⁊ propinquitas earū ad nos est prior in natura ⁊ cognitione. Et principiū conuersiuū potest nobis dare cognitionē cause rei quando probatur per medium terminum ꝙ sit in vero sillo: quia in hoc probatur terminus maior ⁊ minor virtute medij. Quia quando inuenitur terminus maior in toto medio ⁊ medius in toto minori tunc probatum est esse maioris in minori: ⁊ hec demonstratio potest dare causam esse maioris in minori: ⁊ hec demōstratio potest dare causam esse ⁊ nominatur demonstratio cause. Sed quod dat solum esse est inductio: hoc est quia scitur ex inquisitione partiuʒ que sunt sub illo vniuersali quia quando fuerit quesituʒ predicatum cuius esse volumus habere certitudinē vniuersaliter: tunc querunt oēs partes vlis. Et si inueniuntur tunc constituetur ꝙ hoc predicatū est in toto vniuersali: ⁊ hec species noīatur declaratio esse maioris ī medio virtute minoris: q: quando inuenit maior in toto minori: hē est in omnibus partibus: ⁊ totus minor est totus medi⁹ tunc argumentatur maiorē esse in toto medio. Ergo quando querant multa ex particularibus in vna specie: ⁊ inueniatur vnū predicatū in omnibus non opinando ut sit aliqua pars in subiecto in qua nō inueniatur hoc predicatū esset certificatū: ꝙ nō videbitur per hoc quod videtur a partibus per hunc modū declarationis cognoscitur esse vni⁹ predicati in tota illa specie a parte experientie in omnibus suis partibus. Et per hanc viam habemus cognitioneʒ maioris partis specieruʒ principiorū artis medicine. Et principium quod nobis dat esse rei solū: ⁊ ꝙ non est post conclusionē: est ut non sit conuersiuuʒ super mediuʒ terminum: ⁊ in hoc modo cadit demonstratio esse verbi gratia si

tnt velimꝰ demõstrare esse virtutẽ nutritiuã homini per
vnũ principiũ quod dicet oẽ animal est nutribile: ⁊ fiet ar
gumentũ hoc sic oĩs homo est aĩal: oẽ aĩal est nutribile: er-
go oĩs homo est nutribilis: ꝓpterea q꜡ hoc principiũ non
ꝓdest nobis nisi ad tribuendũ virtutẽ nutritiuaꝫ homini
sed nõ vt virtꝰ nutritiua sit causa propinqua homini. Et
quare nõ iuuat nos in dando causaꝫ rei: q꜡ nõ conuertitur
maior supra mediũ: q꜡ oẽ nutribile nõ est aĩal. Et in sum
ma dico ꝙ demonstratiões que nascunt̃ a causis remotis
vel affirmatiue vel negatiue sunt demõstratiões esse ⁊ nõ
demonstrationes eẽ q꜡ demonstratio esse est prima ⁊ pro-
pinqua. Et oẽs iste res faciles sunt ei qui studuit in loyca
per aliqđ tempus: ⁊ perfectꝰ cognoscet iuuamentũ qđ fa-
ciunt in hoc loco ⁊ etiã necessitatẽ. Et postq̃ꝫ ita est sicut di
ctũ est debemꝰ perscrutari de proprietatibꝰ: ⁊ videndum
est si possit inueniri via qua possumus cognoscere ꝙ pro-
prietas sit per cõplexionẽ alicuius alterꝰ rei sicut est ad cõ
parationẽ corporis hominis. Et dicimꝰ ꝙ hoc nõ potest
sciri nisi vno duorũ modorũ. Vnꝰ est vt sit natura ꝓpter
quã prouenit hec operatio manifesta apud nos ꝑfecte: aut
per primos intellectus aut demõstratione. Alter est vt in
ueniant̃ res proprie posteriꝰ illi nature. Et ad hoc vt sint
ille res ⁊ ꝓprietates eq̃les in vno predicato. Et etiã vt sint
ille eedẽ res posteriores magis note apud nos q̃ꝫ proprie
tates: ⁊ vt sint ille res propter quas possint sciri proprie-
tates absq̃ꝫ medio. Quã species harũ demonstrationũ q̃ꝫ
uis sint ex rebꝰ q̃ sunt quasi per accidens sunt tñ veraces.
Et nos vellemꝰ si posset esse inuenire hec que sint virtute
illarũ demonstrationũ. Sed videtur ꝙ iam sit sententiatũ
ꝙ natura qua operat̃ proprietas non possit sciri perfecte:
q꜡ ꝓprietas nõ est nisi vna operatio existens per se transi
ens ab vno ente ad aliud ꝓpt̃ ꝓportionẽ mẽsurarũ elemẽ
torũ quã habet vnũ ens cũ alio. Et hec mensura compre-
hendi non potest per modũ arbitrij: neq̃ꝫ etiã potest sciri
hoc plꝰ q̃ꝫ fit hec cognitio q̃ nõ est ꝑfecta. Neq̃ꝫ etiã inue
nit̃ hic aliud accidens posterius ꝙ significat sup̱ hanc na-
turã veraci significatione. Etiã neq̃ꝫ est aliqua nisi propri
etas eadẽ que sentit̃ q꜡ tũc significat super hanc naturã: ⁊ si
est impossibile hoc scire: eodẽ modo est impossibile inueni
re in eo ꝙ habet proprietatẽ vnũ accidens equale proprie
tati ad h̃ vt significet sup̱ proprietatẽ ⁊ sit manifestꝰ apud
nos q̃ꝫ ipsa: q꜡ nõ est cõueniens inuenire hoc nisi qñ inue
niret̃ vnũ accidẽs magis notũ ꝙ significaret ꝑfectã signi-
ficationẽ: super naturã propter quã fit hec ꝓprietas. Et
propterea q꜡ proprietas sequit̃ proportione mensurarũ re
rũ: possibile fuit inueniri in vna re proprietates quasi in-
finitas: ⁊ res que est ꝓpinqua infinito nõ potest sciri per-
fecte per arbitriũ: neq̃ꝫ etiã possumꝰ inuenire signa signifi
cantia substantialiter sup̱ hãc naturã. Et postq̃ꝫ ita est de
bemꝰ perscrutari si possibile est apprehendere primas ope
rationes per viã demonstratiuaꝫ aut nõ. Et dicamus ꝙ
via q̃ perscrutati sumꝰ sup̱ proprietates erit eadẽ cũ via q̃
hic erimꝰ scrutati: q꜡ si posset apprehendi arbitrio medi-
cina tẽperata aut distemperata in fine equalitatis: hoc nõ
esset nisi cũ cognosceremꝰ naturã que hoc operat̃ ꝑfecta co-
gnitiõe. Quia qñ nos tractamꝰ de medicina si ẽ calida aut
frigida: aut temperata nos nõ intelligimꝰ hoc nisi quia
habet per sui naturã ⁊ preparationẽ permutando se a cor-
pore humano vel vt permutet̃ a corpore humano: ⁊ corpꝰ
postmodũ ab ea recipit vnã qualitatẽ permutatã ꝯparatã
proportionatã qualitatibus naturalibꝰ que sunt in corpo
re: quã proportionẽ dicimꝰ tẽperãtiã esse aut distemperan
tiã. Ergo vtinã ego scirẽ que natura est hec propter quaꝫ
preparatũ est corpꝰ humanũ pati has passiones: ⁊ que est
illa que preparata est ad agendũ: ⁊ cui rei has debemꝰ cõpa
rare: hoc est cui rei debemꝰ cõparare mensuras elementorũ
que sunt in illa. Propterea q꜡ hec cõparatio: alias opera-
tio nõ dicit̃ nisi cõperatiue ad corpꝰ humanũ. Et propte-
rea apparet prima fronte ꝙ debet fieri comparatio inter cõ
plexionẽ ciborũ ⁊ medicinarũ ⁊ cõplexionẽ hominis. Ita

ꝙ mensure elementorũ que sunt in cibo ⁊ medicina in quã
litate equales sint hijs que in homine iueniunt̃: ⁊ hoc est
quod dicitur cibꝰ tẽperatꝰ ⁊ medicina tẽperata. Et qđ egre
dit̃ a temperantia ad vnã extremitatẽ est illud quod est au
gmẽtatũ aut diminutũ in illo extremo. Hec est melior ra
tio que possit assignari proportioni ⁊ cõparationi ciborũ
⁊ medicinarũ corpori humano ⁊ operationibꝰ ipsius. Sꝫ
vnũ nobis obuiat ꝙ si ita est nullꝰ cibꝰ debet dici tempe-
ratꝰ homini nisi caro humana. Et forte posset eẽ ꝙ carnes
gallinarũ per modũ similitudinis remote essent temperate
cõplexioni hominis: aut ꝯplexio carniũ edi similiter. Sꝫ
de terre nascentibꝰ nullũ temperatũ poterit inueniri: ⁊ mi
nus debẽt eẽ calida corp̱e humano: q꜡ corpora animaliũ
sunt calidiora nascentibꝰ terre: ⁊ ꝓpterea nõ inuenitur in
terre nascentibꝰ calor in actu. Et postq̃ꝫ nõ est via cogno-
scendi hanc naturã perfecta cognitione ab hac parte cogni
tionis que est inter naturã corporis ⁊ complexionem qua
operant̃ medicine has operationes fortasse poterit cogno-
sci a parte complexionis ⁊ proportionis mensurarũ elemẽ
torũ quã habet medicina a seipsa hoc est q꜡ medicina ĩ qua
dominabit̃ calor in seipsa: illa dicit̃ calida: ⁊ illa in qua do
minabit̃ frigꝰ dicit̃ frigida. Et sic de sicco ⁊ humido: quia
medicina in cuius partes dominabit̃ pars ignea illa erit
conueniens vt ex ea generet̃ calor magis sicut videt̃ in sul
fure ⁊ similibꝰ. Hec est vna via que posset sustineri in p̱te
Sed etiã illa est corrupta in pluribꝰ suis partibꝰ. Ideo q꜡
inuenimꝰ multas res que sunt in suis complexionibꝰ cali
diores Et qñ nos cõparamus eas corpori humano: hoc ẽ
qñ eas comedit homo inueniunt̃ frigidiores sicut mustuꝫ
⁊ vinũ antiquũ q꜡ ĩ eo. s. musto apparet calor manifestior.
Postq̃ꝫ tu vides q꜡ bullit ⁊ cõparando ipsuꝫ corpori hu
mano est frigidiꝰ. Et videmꝰ res in quibus frigiditas est
magis manifesta ⁊ cõparatione ad corpus nostrũ sunt ca-
lidiores sicut vetꝰ vinũ. Et si tu dicis hoc prouenit a virtu
te corporis. Ergo sumus in eo qđ priꝰ eramꝰ ⁊ nõ sumꝰ
egressi. Et quare volo in hoc conari quia in terre nascenti
bus ⁊ aĩalibꝰ oĩbus dominat̃ calor: ⁊ si refrigidarent pro
pter dominãs in eis nõ est frigiditas illa a parte qua sunt
terre nascentia: aut animalia in actu. Sed quedam eorũ
inueniuntur calida comparatione corporis humani: ⁊ q̃
dã frigida: ⁊ non solũ frigida verũ etiaꝫ mortifera propter
frigiditatem: ⁊ illud quod est mortiferũ non est mortiferũ
ex parte q̃ frigidũ est in actu: q꜡ vinũ qđ est viuificatiuuꝫ
est frigidũ in actu: ergo nõ prouenit nisi a parte permuta
tionis quã recipit a nostro corpore: ⁊ hec permutatio aut ẽ
ad magis calidũ: aut ad magis frigidũ: ⁊ ad magis calidũ
ergo calefit ⁊ nõ refrigerat: si ad plꝰ frigidũ: ergo in corpo-
re nostro est frigiditas in actu in quarto gradu aut vltra er
go sunt ocupati oẽs passus vel trãsitꝰ: ⁊ ẽ nobis necesse tẽ
ptare nouũ passum: ⁊ dicemꝰ paruũ de esse olei. Oleũ est
ex rebꝰ in q̃bꝰ dominat̃ humiditas ⁊ caliditas: eo ꝙ p̱tes
aree in eo sunt manifeste multũ. Et si aliq̃s diceret quomo
do potest esse vt in eo partes aeree dominent̃ cũ videamus
ꝙ ingrossat̃ ⁊ congellat̃ ⁊ inspissat̃ a frigore ⁊ dicit̃ ꝙ nõ
cõgelant̃ a frigore nisi substantie aquose. Debemꝰ respõ-
dere ꝙ nõ cõgellat̃ a frigore nisi ꝓpter multã cõuersionem
suarũ p̱tiũ ad aquã ⁊ ab illa cõuersione ꝓuenit hoc ⁊ multũ
subtiliati sumꝰ sup̱ eẽ olei sup̱ q̃rto methaurorũ: ⁊ ibi sunt
soluta oĩa dubia ⁊ ꝓpterea nõ põt haberi ex hoc certitudo
nisi per experiẽtiã: ⁊ quomodo nõ debes hoc credere q꜡ tu
vides ꝙ qñ ponimꝰ in igne multas res nõ subito alteran
tur et qñ comedunt̃ ab aliq̃bus aĩalibꝰ icontinenti alterã
tur ꝓpter calorẽ naturalẽ qui est in ipsis aĩalibꝰ: sicut di-
cit̃ ꝙ cũ strutionibꝰ dat̃ ad comedẽdũ aurũ ⁊ incontinen-
ti extrahat̃ a stomaco inuenit̃ multũ diminutũ: ⁊ h̃ ẽ ve-
ritas: q̃ꝫuis aurũ durũ patiat̃ ab igne: nec potest dici ꝙ ca-
lor strutionis sit fortior igne: nã verbũ esset vanũ. Et hec
res nõ est nisi illud qđ sequit̃ a tota substãtia a calore stru
tionis: ⁊ nõ propter fortitudinẽ qualitatis caloris: ⁊ hoc
est manifestius in cibis quã in medicinis: ꝓpterea q꜡ cibꝰ

est illud ꝙ habet per sui naturā vt cōuertat̃ ⁊ alteret̃ a cibato: ita vt fit in cibato idē in specie ⁊ manifestū ē ꝙ hec cōuenientia que ē inter cibum et cibatū nō ē nisi a tota substātia: ⁊ propterea vna ⁊ eadē res vni animali est cibꝰ ⁊ alteri est venenū: sicut eleborus cōturnicibꝰ: et napellus zaratro ꝙ latine sturnelli noīantur: sꝫ medicina eo ꝙ operatur in corpore propter primas qualitates opinantur quidam vt illud arbitrio possint comprehendi.

¶ Capitulum de inuestigatione qualiter sunt verificata signa rationabilia ciborū ⁊ medicinarꝫ.

ET. G. ⁊ alij medici conati fuerunt facere regulas demonstratiuas vt probarent operationes harū medicinarum in corporibus humanis ꝗ̄uis nō sint nisi sicut signa opinatiua sicut ostensum est superius: ⁊ vt ipsum honoremꝰ dicimꝰ ꝙ habent veritatem pro maiori parte sed non necessario: ⁊ etiā q: mouēt hominē ad experientiā. Et propterea dicit. G. ꝙ duo instrumenta quibꝰ hec ars fuit inuenta fuerunt ratio ⁊ experientia: ⁊ etiā conferunt ad habendā cognitionē rerū expertarū vtrū sint cibales aut medicinales. Verbi gratia sint duo cibi vnꝰ sit facilis vel leuis alter vero grauis ⁊ durus: nos dicimus ꝙ facilis ⁊ leuis citius alterabit̃: eo quod citius recipiet diuisionē a calore naturali ⁊ citius patit̃. Et adhuc pulsionati essemus in hijs rebus ad accipiendā per vnā viā causaꝫ ⁊ esse simul: esset valde difficile: ⁊ quando habebimus experientiā esse facile erit nobis dare causaꝫ per hūc modū speculationis: ⁊ erit hec ars ratiotinata. Et qn̄ vna medicina non cōprehendit intentionē nostrā hac ratione: poterimꝰ ad aliā transire. Sed qui nō haberet nisi experientiā non posset hoc obtinere. Et iā dilatatꝰ est. G. in diuisiōe harꝫ duarꝫ rerꝫ nisi: q: demōstratiōes ⁊ sententie date a. G. ⁊ quibusdā medicis veniētibꝰ post eū sunt breues respectu illarꝫ que hic dici possunt: eo ꝙ intenderāt ad loquendum sup naturā medicinarū ex parte saporū ⁊ odorū: ⁊ velocitate cōuertendi ab igne: ⁊ si poneremꝰ oīa hec esse signa erūt propriora naturaruꝫ que tenentur has operationes facere in corpore humano. Sed signa substantialia necesse est vt sint equalia naturis que manifestant super eas: ⁊ tunc poteris ire a nouissimo ad primū: ⁊ a primo ad nouissimuꝫ. Et si non fueris perscrutatus speculationes huius artis per hanc viā ignorabis naturā medicine calide inquātuꝫ absolute calida extitit: ⁊ frigide inquātū frigida: nec etiaꝫ scies naturā medicine calide in eo qđ est calida perfecte: nec frigide in eo quod frigida est. Verbi gratia si cognitio medici in medicina calida nō esset nisi ꝓpterea ꝙ habet saporem acutū aut amarū aut salsum: ⁊ ꝙ natura que habet calefacere facit hoc: tunc est eiꝰ speculatio in hac arte multū diminuta: ꝓpterea q: multe res sunt calide ⁊ non habent saporē amarū ⁊ acutū: sicut carnes passeruꝫ ⁊ columbarū iuuenū ⁊ similiū. Q: cibi ⁊ medicine vniuersaliter sunt terre nascentia: aut aīalia: aut mineralia: ⁊ sapores nō dominant̃ nisi in terre nascentibꝰ aut animalibꝰ. Et nobis necesse est vt istarū rerū arbitriū sit rationale ad affirmandaꝫ naturā medicinarꝫ calidarꝫ frigi. sic. ⁊ humi. ⁊ postea studebimus in rebꝰ que significant has naturas. Ergo primo consideranda sunt signa quibꝰ possumus cognoscere quantitatē harū mensurarꝫ a cōplexionibꝰ medicinarū. Et dicimus ꝙ res quibꝰ possunt sciri sunt res superuenientes vnicuiqꝫ qualitate rei complexionate ꝓpterea q: complexionatū est corpus cōsimile in partibꝰ: ⁊ ista superuenientia sunt differentie que adueniūt a mēsuris mixtionū illarū. Et quedā istarꝫ differentiarū sunt que continēt oīa corpora ꝯsimilia: ⁊ sunt oēs enumerate ī quarto methaurorꝫ quarꝫ quedā sunt que congelant: ⁊ quedā nō ⁊ quedā dissoluūt ⁊ q̄dā nō ⁊ q̄dā sunt lenes ⁊ q̄dā aspere: ⁊ q̄dā sunt que sunt extīsibiles et quedā nō. Et quedaꝫ sunt que sunt ꝓprie quibusdā corporibꝰ cōsimilibꝰ sicut odores: et sapores et colores. Et quedā quibus est dominatio manifesta vnius elementorū per se qn̄ sentiūtur per tactuꝫ calide frigide hu. aut sicce in actu. Sed cum nos perscrutati fuerimus cibos et medicinas: nos temptabimus eos in eo ꝙ sunt partes rei cōposite et hoc est propriū in medicinis ⁊ cibis q̄ sunt partes terre nascētiū et aīaliū. Et q̄daꝫ illarꝫ sunt que iudicant̃ per earꝫ operationes ⁊ loca: ⁊ si sunt partes aīaliū iudicant̃ a regimento illorꝫ aīaliū: ⁊ a specie illorū ciborū: ⁊ generaliter necessa est vti in animalibꝰ comperatis rebus quibꝰ vsi sumus in cognitione complexionis hominis in operatione: regione: ⁊ loco: ⁊ cū dico hic operationeꝫ: intendo operationē aīe: hoc est nutrimentū sensibilitatē ⁊ concupiscibilitatē: ⁊ alias operationes aīe que dicte sunt. Iste sunt vie quibꝰ possumus per hanc artē iudicare: ⁊ ꝗ̄uis non sint fortes sine eis nō possumꝰ esse nec ipsas diminuere. Sed dicendū est de vna quaqꝫ istarꝫ sm̄ ꝙ meliꝰ esse poterit: nec petendū est vltra illud qđ dictū est sicut dicit Aristo. q: nō ē querere a traulo sermocionari: nec a muto loqui ⁊ in hijs nō est aliud nisi vt recipiant̃ a naturali: ⁊ ab eo quod videmꝰ qđ facit natura: q: demōstratio nō habet veracē viā in hac arte.

¶ Capitulum nonum in quo docet cognoscere complexionem ciborū ⁊ medicinarum per generales differentias corporum mixtorum.

ET dicamꝰ ꝙ res que sunt manifestiores a quibꝰ possumus habere certitudinē complexionis corporū cōsimiliū ē ꝯgelatio ⁊ spissitudo: hūectatio resolutio: dissolutio facilitas: viscositas: sbtilitas: grossicies mollificatio: duricies ꝯbustibilitas: ⁊ nō ꝯbustibilitas: opilatō: ⁊ aptior q̄dā ꝯgelatio a calido ⁊ q̄dā a frigido. Eorū q̄ congelant̃ a frigore q̄dā sūt q̄ inspissant̃ pmo a calore ⁊ q̄dā q̄ nō sunt inspissata primo a calore ⁊ q̄dā que inspissant̃ ab vtroqꝫ. Et eorꝫ q̄ dissoluunt̃ ⁊ q̄dā dissoluūt̃ a calido ⁊ quedā a frigido. Et earū que humectantur: quedaꝫ humectant̃ a calido ⁊ quedā a frigido. Sed que congelate sunt a calore calor ⁊ siccitas super eas dominat̃: vt est sal ⁊ species eius. Sed que ꝯgelata sunt a frigore si in primis esset inspissata a calore: ⁊ ista spissitudo esset propinqua spissitudini que fit a natura aerea aut aquea sicut spissitudo butiri hec erit necessario calida ⁊ humida: ⁊ idem est de oleis gūmis ⁊ similibꝰ: ⁊ que cōgelate sunt a frigore: ⁊ natura terrestris sup eas dominat̃: si calor prius eas inspissauerit: ergo frigiditas et siccitas dominabunt̃ in eis sicut sunt ossa: cornua: panniculi et similia. Sed que sunt congelate a frigore: nec sunt prius inspissate a calido naturaliter hec spissitudo erit frigida et humida: sicut est argentum viuū: ⁊ similia. Et que res sunt inspissate a calore et coagulate a frigore sunt propinque equalitati sicut est cachimia ⁊ res que dissoluunt̃ a colore semper coagulant̃ a frigore: ⁊ que coagulāt̃ a frigore dissoluunt̃ a calore. Ideo cū nos videmꝰ res que sunt dissolute a colore debemus inspicere si congelate sunt a frigore nec inspissate: sunt a calore iudicamus ipsas esse frigidas ⁊ hu. Et si sint inspissate a calore cū dominio partiū terrestiū: iudicamꝰ ipsas eē frigidas ⁊ siccas: sicut ferrū ⁊ multa metalla. Et si cū hac spissitudine dominant̃ partes aeree: tūc eas iudicamꝰ humidas declinantes ad caliditatē sicut est pinguedo intestinorum: ⁊ sunt res que dissoluunt̃ a frigiditate ⁊ humiditate vt sunt species salis. Sed res que sunt inspissate a calore pro maiori parte sunt calide ⁊ sicce: excepto ꝙ illa spissitudo nō sit fundata in substātia aerea sicut sperma: q: tunc illa substātia erit humida aut temperata sicut lac coctū. Sꝫ res que sunt inspissate a frigiditate et humiditate si calor est in primis operatus aliquā coagulationē debet dici ꝙ sint calide et humide vt est ius pingue et sint inspissate ita ꝙ calor in primis nullā fecerit coagulationē debent dici vt sint frigide et humide: sicut lac quod coagulat̃ mīta frigiditate. Et debes scire ꝙ potest esse ꝙ operationes quas faciunt caliditas et frigiditas in rebus istis possunt esse naturales aut accidentales: ideo debemus iudicare super generatione illarꝫ si est naturale q: cōplexio propter quā medicina hꝫ facit erit naturalis sicut est spissitudo spermatis: et cōplexio que facit non naturale est non naturalis sed accidenta

lis sicut spissitudo que fit in musto qn̄ ad ignem decoquitᷓ
Sed res que inspissantᷓ a calore et frigore equaliter sunt
aeree et aquee et earū partes sunt conglutinate simul sicut
oleū oliue ⁊ alia olea que possunt recipere has operatiões
q꞉ oleū inspissatᷓ ⁊ ꝯgelatᷓ a frigiditate꞉propterea q꞉ par-
tes aeree que sunt in ipo cōuertuntᷓ ad aquā꞉ ⁊ iterū inspis
santᷓ a calore꞉propterea quia resoluuntur ptes aquee ⁊ re
manent aeree cū terrestribus in eo dominantibꝰ. Et res
que non inspissantᷓ a calore vel a frigore sunt aquee cū pau
ca terrestritate꞉ ⁊ calor eas consumit anteq̄ȝ inspissentur.
Nec etiam frigus pōt eas inspissare propter paucā terre-
stritatem que est in eis꞉eo quia non inspissat frigꝰ nisi qn̄
extrahit caliditatē existentem in eis ⁊ spergit humiditatē
⁊ tunc aduenit siccitas꞉ ⁊ illa de causa erit coagulatio et in
spissatio꞉et qn̄ due res recipiunt congelationem et inspis
sationeȝ equali tempore propter vnū motorē equalem in
subtilitate et grossitudine sunt ī vno gradu equales in ca
liditate et frigiditate. Sed si vna earum plus inspissatur
coagulatio ipsius est velocior vt cū motor ipsius erit for-
tior habet inequalitatē ꝭm hoc. Sed res lenes ⁊ viscose
habent dominiū aque ⁊ terre ⁊ propterea sunt frigide ⁊
grosse꞉sed lenes habent dominiū acritatis cū pauca terre-
stritate ⁊ propter hoc de facili diuiduntᷓ꞉eo q꞉ acritas que
admixta est ei est etiā hu. ⁊ ideo leuitᷓ ab alio diuiditᷓ꞉ ⁊ mo
dica siccitas que est admixta ei leuiter recipit passionē. Et
res humide recipiunt extensionē propter pteȝ humidam
aqueā que est in ipsis ⁊ ꝑpter dominationē ptis terrestris
cū aquosa sunt difficiles diuidi in duas partes꞉propterea
res leues vel faciles sunt propinque vt ꝑmutentᷓ digestio
ni propter facilē diuisionē earū꞉q꞉ calor in eis plus domi
natᷓ꞉q꞉ hec est vna ex rebꝰ que adiuuat ad velocitatē dige-
stionis꞉q꞉ dificultas diuisiōis partiū fatigat naturā. Et
scias ꝙ viscositas ⁊ spisitudo significant siccitateȝ propter
dominationē partiū terrestriū꞉si est medicinalis꞉ ⁊ si est ci
balis est difficilis digestiōis ideo q꞉ forma corporis diffi
cilē suā deserit naturā. Et subtilis substantia si est aerea si
gnificat caliditatē ⁊ humiditatē꞉ ⁊ si ignea significat calorē
⁊ siccitatē. Et mollicies significat corpus humidū ⁊ ꝑpte
rea res molles facile permutantᷓ sicut fructꝰ recētes ⁊ humi
di꞉ ⁊ dure significant cōtrariū. Et spissitudo ⁊ mollicies ⁊
subtilitas ⁊ duricies nō significāt nisi super virtutes pati
entes in re꞉ hoc est humiditatē ⁊ siccitatē ⁊ nō sunt agen-
tes. Et opilatio ⁊ euaporatio dicitᷓ ꝭm duos modos꞉ vnꝰ
qui debet sic veraciter appellari꞉ ⁊ est talis operatio꞉hoc est
augumentū vel diminutio quantitatis꞉sicut nos videmꝰ
mustū facere ex seipso euaporationē in vtre clauso꞉ ⁊ crescit
quātitas sua vltra mensurā primā nō existente additio
ne substantie in ipso ⁊ aliqn̄ frangit vtrē. Et sicut videmꝰ
in nebulis que cōstringuntᷓ ⁊ opilantur in seipsis ⁊ rede-
unt ad paucā mensurā nihilo ex eis exeūte꞉ ⁊ elargantur ⁊
crescūt nullā aditionē recipientibꝰ꞉ ⁊ causa in hoc est quia
aer est maior aqua ⁊ terra꞉ ⁊ quādo res appropinquāt natu
re aeris eiꝰ quantitas plus crescit꞉ ⁊ quādo appropinquat
plus nature terre ⁊ aque diminuitᷓ plus꞉ ⁊ propterea res
vaporabiles sunt aeree ⁊ sunt calide ⁊ humide꞉ ⁊ que sunt
clause ⁊ opilate in seipsis꞉sunt frigide ⁊ humide꞉propterea
q꞉ euaporatio nō est nisi dilatatio substantie aeree ⁊ nō est
augumentū rei venientis ab extra꞉ ⁊ sic est opilatio per con
trariū. Et propterea ponitᷓ fermentū in pane꞉ad hoc vt fa
ciat ipsum spongiosum ⁊ in eo dominetᷓ aereitas꞉ ⁊ sit faci
lis ad digerēdū꞉ propterea q꞉ corpꝰ aereū leuiꝰ ē ad permu
tandū propter suā humiditatē꞉q꞉ substantia sicca est dura
ad permutandū ⁊ digerendū. Alter vero modus est qui di
citᷓ vaporatio vel opilatio ꝑpter dispositioneȝ corporis ꝙ
habet foramina larga vel stricta꞉q꞉ ꝙ habet largos poros
dicimus esse vaporosum꞉ ⁊ ꝙ habet strictos dicimus esse
opilatuȝ꞉q꞉ naturalis intellectꝰ est intelligere istas res in
substantia corporea earū꞉ ⁊ nō propter largitatē aut strictu
ram foraminum꞉q꞉ hec sunt verba vulgarium q̄ꝫuis etiā
illud adiuuet digestionē ꝑpter facilitatē digestiōis. Sed
res combustibiles sunt de necessitate ignee sicut sulfur꞉aut
aeree sicut fenū. Et ꝑpter ea velociter permutantᷓ ab igne.
Et si diceretᷓ sic in digestione hoc nō ꝯueniret nisi rebꝰ que
comedūtur꞉sed si nos intelligeremꝰ ꝙ hoc esset verax ꝭm.
G. nō esset necesse attribuere medicine opilationē ⁊ subti
litatē꞉q꞉ possibile esset vt res essent grosse substātie꞉ ⁊ de fa
cili permutarentᷓ q꞉ haberent foramina magna per que
posset ignis de facili transire꞉ ⁊ propterea super eas domi-
nabitur ignis ⁊ cōburentᷓ subito꞉ꝙ facere nō potest calor
naturalis꞉propterea q꞉ est humidus ⁊ est debilioris calo
ris q̄ȝ ignis꞉q꞉ res supradicte non sunt faciles ad combu
rendū nisi propter accidentia largitatis suoꝝ foraminū꞉si
cut harūdines. Sed res que intenditᷓ habere vaporatio
neȝ ⁊ opilationē a substantia sui corporis꞉hoc est propter
raritatē suā꞉aut spissitudinē suā a partibꝰ substantie sue꞉
⁊ illa habēt comparationē cū calore naturali qui operatur
in corpꝰ nostrū. Sed res que nō recipiūt combustionem
sunt res terrestres ⁊ aquee꞉hoc est quod potest dici in signi
ficationibus vniuersalibus superuenientibus naturis
corporū consimilium.

¶ Capitulum de cognitione medicinarum ⁊ ciboꝝ ꝑ ra
tionē sumptā a speciali differentia mixti que est saporū.

d Einceps volumꝰ narrare de saporibus꞉ odoribꝰ
⁊ coloribꝰ. Et dicimus ꝙ species sapoꝝ que sunt
manifestiores꞉ sunt dulcis꞉ vnctuosus꞉ salsus꞉
amarus acutꝰ ponticus stipticus꞉ acetosus ⁊ insipidus.
Dulcis significat complexionē calidā꞉ sed calor ipsius est
temperatꝰ equaliter ad cōparationē complexionis huma-
ne ꝭm. G. Sed vnctuosus dictus est q꞉ pars aerea domi
natur sup ipsum cū modica aquositate꞉ ⁊ propterea calor
ipsius est minor q̄ȝ calor dulcis. Supra complexionem
salsi dominatᷓ pars sicca adusta꞉in qua mixta est pauca hu
miditas꞉ ⁊ calor sui maior est calore vnctuosi. Et super na
turam amari dominatᷓ complexio sicca terrestris꞉ ⁊ hoc pōt
nasci a calido ⁊ frigido. Et signo que sꝑarat vnū ab alio
est ꝙ significatio eius ꝙ fit a frigore est vt sit dulce postq̄ȝ
fuit amarū sicut sunt glandes xilocarata ⁊ aliquā ex cucur
bitis. Et amaritudo que fit a calore ⁊ terrestritate reuertitᷓ
ad amarū postq̄ȝ fuit dulce. Et hoc fit propterea ꝙ amari
tudo sequitᷓ duas species cōplexionis꞉aut calidā ⁊ siccam꞉
aut frigidā ⁊ siccā꞉queādmodū inuenitᷓ color niger per ca-
lorē ⁊ frigꝰ. Et hoc qd̄ diximꝰ breuiter de amaro non sense
rūt medici꞉qui nos precesserūt꞉ ⁊ etiaȝ. G. non apropria
uit ipsum nisi calido seorsuȝ. Sed quomodo nō cogitant
hoc ꝙ opiū est in fine amaritudinis ⁊ inducit paralisiȝ pro
pter suā frigiditateȝ꞉ ⁊ q̄ꝫuis posset dicere ꝙ nō prouenit
amaritudo a parte frigida. Nos dicemus iam est amari-
tudo dominans in suo sapore꞉ ⁊ sapor fortis est in iudicio
sup naturā ibi vnde debet iudicari ꝙ sit magis caliduȝ q̄ȝ
frigidū꞉propterea iste res accipiende sunt a naturali. Et
ꝙ nos diximꝰ de amaro inuenitᷓ in libro nostro꞉qui dicitᷓ
liber de plātis. Et amaritudo que prouenit a calore est ca
lidior salsedine꞉q꞉ admiscetur salsugini aliquāta humidi
tas. Et significat hoc aqua maris maioris q꞉ est nimis sal
sa ⁊ est multū amara꞉ ⁊ nō potest in ea viuere aliquod aial
ꝑpter multā amaritudineȝ꞉ ꝑpterea q꞉ amaritudo est in
vltimitate contrarietatis nutrimento aialium ⁊ est cōtra
riū dulci ꝑpter siccitatē solū ⁊ propterea interficit infan-
tes qn̄ multū ea vtuntᷓ꞉ ꝑpterea q꞉ sunt in vltimo humi-
ditatis꞉ ⁊ vniuersaliter non ingreditur natura amaritudi
nis in re cibali propterea q꞉ nō est nisi medicinalis꞉et dul
cis ingreditur in cibos ⁊ medicinas. Et ꝙ dominatᷓ sup
acutū ē multꝰ calor cū mīta siccitate et subtilitate꞉ et ꝑpea
calor illius est fortior oībus alijs. Iste sunt sapores signifi
cantes super species rerū calidarū et vniusquisq̄ȝ eorū ha-
bet in sua specie gradus q꞉ quoddā dulce est calidū in gra
du primo꞉et quoddā calidū ī secūdo aut vltra et sic de sal
so. Et sapores qui significant in medicinis super comple
xionē frigidā sunt pontici stiptici꞉acetosi꞉et insipidi. Sed
insipidi magis debent attribui in saporabili q̄ȝ sapora-

bili. Sed dicitur vt sit sapor ꝓpter sensum gust⁹ ꝓpterea q2 quilibet sēsus sentit sensatū ꝓpriū ⁊ priuationem illius. Et stipticus ⁊ ponticus sunt vni⁹ specie ⁊ non diuersant nisi ſm magis ⁊ minus: ⁊ illi significant super cōplexionē fortis siccitatis ⁊ frigiditatis: ⁊ ponticus in hoc est fortior stiptico ⁊ acetosus fit cū frigiditate mixta cū parte humiditatis: ⁊ nō est remot⁹ a calore: ⁊ ꝓpterea incidit ⁊ subtiliat: ⁊ propterea subsistit pontico ⁊ stiptico in frigiditate. Et insipidus est aquosus ⁊ frigid⁹: ⁊ hoc est ꝙ potest dici in significationib⁹ saporū. Et quidā sapores sunt qui nō significant perfectā significationē super natura rei: ⁊ hoc potest esse in vna medicina composita ex pluribus partibus: quaꝝ quedā sunt saporabiles: quedā insaporabiles ꝓpterea q2 nō est necesse vt vnū quodq3 mixtū sit saporitū vt ꝓbatū est in naturali phīa. Et si homo vellet iudicare totalitatē medicine nō posset iudicare ꝑ saporē super ipsa3 totā: sicut videm⁹ mlta ex gūmis q2 sunt insipida ⁊ tamen calida.

Capitulum vndecimum de cognitione medicinarum ⁊ ciborum per rationem sumptam a speciali differentia mixti que est odorum.

Et differentie odoꝝ nō sunt manifeste nobis sicut differentie saporū vnde nō propriū habet nomē sicut habent sapores: sed dicitur odor fetid⁹ ⁊ odor aromaticus. Sed nos ordinam⁹ nomina acomodata a nominib⁹ saporū sicut diceret odor acetosus: ⁊ odor acutus: ⁊ odor amarus: ⁊ propterea significatio complexionis odoꝝ istorū, specialiter est equalis significationi complexiōis saporis dominantis sup ipsum. Sed odores aromatici nō sunt nisi a cōplexione ex necessitate. Et fetidi fiunt a cōplexione frigida ab humiditate extranea cū calore putrefactionis. Sed scias cū hoc toto ꝙ significatio odorū est multū debilis. propterea q2 sicut dictu3 est superius possibile est esse medicinā compositā ex partib⁹ aliquib⁹ odoriferis ⁊ aliquib⁹ non odoriferis: ⁊ si iudicaremus super totalitatē medicine ꝑ odorē poss3 eē iudiciū ignorātie. Ideo q2 de hac re nō debemus iudicare de toto propter parte3 sicut ille qui opinatus est ꝙ rosa est calida: eo ꝙ esset aromatica.

Capitulū. xij. de cognitione ciboꝝ ⁊ medicinaꝝ per rationem sumptam a speciali differentia mixti que est coloꝝ

Significatio colorū est multū debilior significatiōe istorū: propterea q2 colores nō sunt nisi in superficie colorati: ⁊ propterea inuenies ſm plus ꝙ complexio ptis in qua est color est alia ꝗ̄ complexio totius colorati: ⁊ propterea vides ꝙ idē est color in re calida ⁊ in re frigida: sicut albedo que in sale ⁊ canfora. Sed videtur ꝙ calor verificet plus in operatione eoꝝ que sunt in vna specie: sicut est in gallinis albis ⁊ nigris: ⁊ in cignis albeis ⁊ nigris. S3 colores sunt multiformes sed generaliter fiūt albi aut nigri aut composit⁹ ex his sicut azurus citrin⁹ ⁊ alij. Sed viriditas ⁊ nigredo fiunt ex necessitate ex partibus siccis terrestrib⁹: quandoq3 fit ex multo calore sicut nigredo in ethiopib⁹ ⁊ quandoq3 fit ꝓpter frigiditatem sicut vinū nigrū: ⁊ hec differentia iudicat ex eo ꝙ precessit sicut alibi dictū est. Sed albedo qñ ꝓuenit a dominatione mixtiōis partiū terrestriū cū aereis significat calorē aut temperantiā: sicut tu vides homines habētes pulchrā albedinē Sed que fit propter admixtionē partiū aquearū cū terrestrib⁹ qñ ē i reb⁹ hūidis significabit ꝯplexiō3 fri. ⁊ hu. Et iā dictū est in libro nostro ꝙ albedo fit ex admixtione partis ignee clare cū corpe puro. Et nigredo fit a parte ignea tenebrosa cū corpore nō puro. Sed colores rubei oēs significant super calorē propter partē ignea3 que in eis manifestatur: ⁊ citrinus est medi⁹ inter eos. Sed viriditas declinat magis ad nigredine3 sicut citrinus magis ad aliud extremū. Sed natura colorū mediorū est cōposita ex nā extremorū: hoc est ꝙ potest dici super significatione virtutum medicinarum ex parte superueniētiū corporib⁹ ꝯsimilib⁹

Capitulum. xiij. de cognitione ciborum ⁊ eorū prout sunt partes terre nascentium: ⁊ sunt locus tempus ⁊ regio ⁊ operatio.

Einceps narrande sunt proprie significationes in illis in eo ꝙ sunt partes terre nascentium vel partes aīaliū. Natura terre nascentiū cognoscitur quattuor rebus: vna a loco: alia a regione: alia a tempore: quarta ab operationibus ⁊ nō fortificant hec operationes nisi propter significationes reꝝ preteritaꝝ. Et ꝗ̄uis nos cognoscam⁹ ab istis complexionē medicine nos debemus cognoscere etiā per viā operationis duarū medicinaꝝ que sunt in vna specie sicut dictū est. Et dicimus ꝙ terre nascētiū quedā sunt perfecta ⁊ quedā sunt diminuta. Et diminutū est illud in quo manifestat dominiu3 vnius eli solū aut eli aque sicut terre nascentia que nascuntur in locis petrosis ⁊ fortib⁹: ⁊ propterea ista sunt diminuta: hoc est q2 non habent floꝛes ⁊ folia: ⁊ manifestū est ꝙ dominans super complexionē istorū est aut frigiditas aut humiditas sicut foliū herbe que stat super faciē aque que dicit thabolch aut frigiditas ⁊ humiditas sicut fungi. Et terra nascentia perfecta sunt illa que nascent in montibus: q2 apparet ab eminentia montiū vt debeat generare plā terre nascentia ꝗ̄ alia loco dummodo sint temperati cū bona euaporatione ⁊ cū bona mixtione caloris cū humiditate: ⁊ debet esse hoc in eis que habent ascensum in aere ⁊ sunt propinquiores influentie corporū superiorū: ⁊ illa terre nascentia habent complementū fructuū florū ⁊ foliorū. Et sunt terre nascentia que nascūtur in deserto: ⁊ sunt que nascunt in viridarijs. Nam illa que nascunt in viridarijs habēt plus frigiditatis ⁊ humiditatis de necessitate vt sint sicce nascētes in desertis ⁊ viridarijs. Et significatio que prouenit a regione est ꝙ quedā terre nascentia sunt que nascūtur pl⁹ in terris calidis ⁊ quedā sunt que nascunt pl⁹ in terris frigidis: ⁊ que nascunt in calidis pro maiori parte sunt calida sicut que veniūt ab india ⁊ que nascunt in frigidis vt plus sunt frigida. Et potest esse aliqñ per accidens vt nascantur calida in terris frigidis: sicut pince que nascunt in sclauonia: ⁊ frigide in terris calidis sicut tamaridi qui nascuntur in terra arabu3. Et hoc accidit propter duas res: aut propterea q2 cortex illoru3 terre nascentiū est fortis ⁊ dēpsus: aut vt sint submersa sub terra. Quia iste due res possunt dare calorē ⁊ frigus in omni regione: eo quod calor naturalis existens in eis contrahitur intus ꝓpter frigiditatem ⁊ similiter accidit de rebus frigidis in terrenis calidis. Et significatio tēporis accipitur ſm ordinē regionis q2 tu videbis multa terra nascentia calida nasci in yeme sicut rapa ⁊ naponas: ⁊ quandoq3 medicina frigida in nascit in temporibus calidis ⁊ hoc accidit propter paucitatē sui caloris: q2 propter paucam frigiditatē aeris cōsumitur sicut sunt olera multa tempore caloris. Et demonstrationes vegetabiliū sunt magne valde de eo: quoniam quedā ex vegetabilib⁹ sunt que cito mouentur ad augmētū: ⁊ quedā tardi⁹ crescūt. Sed veloces generaliter significant caliditatē vel subtilitatē vel super vtrūq3: ⁊ que tardius crescūt significāt sup cōtrariū. Et sunt etiā alie significationes significātes super vegetabilia in velocitate ⁊ tarditate fructificandi. Et debes scire ꝙ velocitas natiuitatis terre nascentiū significat aut calorem magnū aut frigiditatē. Et quedā sunt ex terre nascentib⁹ que habent folia flores ⁊ fructus: ⁊ quedā sunt que nō habent fructus nec flores: ⁊ illa sunt grossa terrestria: aut aq̄a: ⁊ ꝙ habet florē ⁊ folia est perfecte tēperatū. Et terre nascentia que sunt spinosa ⁊ globosa vniuersaliter sunt terrestria: ⁊ que non habent sunt econuerso. Et differentie significantes super naturā aīaliū sunt multe: q2 quedā crescūt in aqua quedā in deserto. Que in aqua crescunt sunt frigida ⁊ humida: que vero in deserto sunt calida ⁊ sicca: ⁊ quedā sunt volatilia ⁊ quedam deambulatiua: ⁊ volatilia sunt magis aerea ambulatiuis. Et quedā sunt sanguinea ⁊ q̄dā exanguinea: ⁊ que non habēt sanguinē sunt frigida ⁊ sicca: ⁊ que habēt sanguinē sunt calida ⁊ humida: et quedā sunt ouatilia et quedā nō: et quedā hanelant et quedā nō: et que hanelant

sunt calida et que non hanelant sunt frigida. Et quedam
nascuntur in locis calidis et quedã nõ et que nascuntur
in locis calidis ꝓ maiori parte sunt calida et sicca sicut ca-
meli et capreoli. Et diuersificantur complexionis aĩaliũ
in vna specie propter pascua et ꝓpter aquã: q2 pisces qui
nascunt̃ in loco petroso sunt subtiliores substantie et mi-
noris superfluitatis alijs ⁊ tales sunt qui velociter mouẽ
tur ⁊ multũ laborãt: ⁊ complexio istoꝝ est minoris humi
ditatis ⁊ qui parũ laborãt sunt frigidioris ⁊ humidioris
complexionis. Et quedã aĩalia sunt que incedũt sicut na
scunt̃ ⁊ quedã nõ ⁊ quedã sunt facientes multos filios: ⁊
illa sunt calida ⁊ humida: ⁊ quedã que nõ faciunt nisi vnũ
Et diuersificantur etiam aĩalia ſm diuersitatẽ ciboꝝ: qm̃
aĩalia comedentia carnes sunt calida ⁊ sicca. Et complexio
aĩaliũ comedentiũ terre nascẽtia sunt tẽperate cõplexiõis
vt sunt pecudes boues ⁊ hijs similia: ⁊ vt sunt de volati
libus galline ⁊ columbe. Itẽ diuersificãtur aĩalia ſm ma-
gnitudinẽ ⁊ paruitatẽ suorũ corporũ: q2 que sunt magni
corporis sunt terrestria: ⁊ q̃ sunt parui corporis sunt ecõ-
uerso: ⁊ hoc est in aĩalibꝰ que nascuntur in terra. Sed eoꝝ
que nascunt̃ in aque magnitudo corporis significat mul-
tã humiditatẽ: ⁊ propterea laudat̃ in piscibus puitas: ⁊
in alijs aĩalibꝰ duricies ossiũ: ⁊ multitudo corporis terre
striũ: sicut vngues: claui: ⁊ squame: ⁊ similia hijs: quia h̃
significãt ꝙ multa est in eis terrestritas: ⁊ propterea mul-
te squame laudantur in piscibus q2 significant rem con-
trariã coꝝ cõplexionibꝰ ⁊ etiã multe spine. Et similiter au
datia cordis ⁊ pusillaminitas significant super ꝯplexionẽ
aĩalis q2 aĩalia audatia sunt calida: ⁊ pusillamina sunt fri
gida. Et differẽtie per quas cognoscũtur complexiões aĩa
liũ sunt multe: ⁊ nostra intentio non fuit nisi rememorari
eoꝝ breuiter ad mouendũ illũ qui diligit tẽptare adhoc vt
perscrutemur oẽs alias differentias ⁊ sciat causas illaꝝ in
libris naturalibus. Et scias ꝙ oĩa hec singa sunt acciden-
tia que adueniunt corporibꝰ consimilibꝰ: ⁊ super ea signi-
ficant: ⁊ non sunt signa illis que non sunt consimilia nisi
quãdo agregãtur oĩa ⁊ fit vna compositio inter contraria ⁊
iudicãt̃ propter dominãs: ⁊ illud potest esse verũ iudiciũ
Hec sunt genera reꝝ quibꝰ nos possumꝰ cognoscere ope-
rationes medicinaꝝ ⁊ ciborũ. Et dicimus ꝙ possibile est
cognoscere operationes secũdas medicinaꝝ tunc qñ cogno
scemus complexionẽ medicinaꝝ in caliditate ⁊ siccitate: ꝗ̃
uis hoc non verificet̃ in oĩbus q2 inuenitur in quibusdã
medicinis ꝙ eaꝝ opatiões scđe nõ sequunt̃ p̃mas hoc est
complexionẽ medicinarũ verbi gratia subtilitas ⁊ incisio
non sunt attribuenda nisi corpori multi caloris. Et nos
inuenimus medicinas temperatas cũ suis complexioni-
bus: tamen sunt subtiliatiue ⁊ incisiue: sicut capillus ve-
neris squinãtũ: ⁊ similia hijs: ⁊ acetũ est in vltimitate sub
tilitatis ⁊ incisionis: ⁊ est tamen frigidũ: et hoc accidit q2
calor qui in eo est substentatur frigiditate que est in eo: q2
frigiditas sua cõpingit ipsũ ⁊ cõprimit ipsum ad partes
intrinsecas membri: ⁊ sic videtur ꝙ alie medicine faciant:
hoc est vt habent superfluã humiditatẽ al. subtilitatẽ in
scipsis: aut vt eis superuenerit aliqua res propter quam
faciant: ⁊ potest esse vt h̃ res sit aliquãtulũ silis ei ꝙ habet
aliquid a tota substantia. Sed operatio per comparatio-
nem tertiarũ virtutũ est debilis iudicij: eo ꝙ est valde pro
pinqua operationi que fit a tota substantia: hec autẽ que
dicta sunt necessaria fuerunt ſm tractatus vniuersales in
modo ciborũ ⁊ medicinarum.

Capitulum de complexionibus ciborũ specialiter ſm
quod certificatus fuit. G.

Nunc aũt memorati erimus vniuscuiusq3 eaꝝ spe
cialiter ſm cõsuetudinẽ medicorũ. Deinceps vo
lumꝰ narrare de simplicibus medicinis magis ma
nifestis que a. G. sunt testificate: propterea q2 fuit verax
⁊ legalis experimẽtator in hac arte: ⁊ nullus est qui possit
ei cõparari: nisi is qui cũ clamat nõ intelligit id qđ clamat
Itẽ volo icipere a cibis qui sunt cibi absolute: ⁊ post illos
dicam de illis qui sunt medij inter cibos ⁊ medicinas: ⁊
post illos dicã de medicinis absolute. Cõcordati sunt me
dici ꝙ melior ex cibis terre nascentibꝰ hominibꝰ naturali
bus: hoc est illis qui stant in quinto climate: aut quarto
est triticũ artificialiter preparatũ ⁊ hoc fit multis modis.
Fit enim panis fermentatꝰ: ⁊ azimus ex crustella: ⁊ buccel-
la ⁊ sorbitiones: quidã sunt qui frangunt ipsũ postq̃ est
vstulatũ: ⁊ postea infundunt in aquã: ⁊ postea coquũt ip
sum sine fractione: ⁊ hoc noĩatur sauich. Et melius extriti
co ẽ illđ qđ est frãgibile ⁊ graue. Et melior ceteris ẽ pãis
factꝰ ex farina tritici in hũc modũ h̃ est vt sit custoditũ a ma
lis accidẽtibꝰ eiusdẽ venire potẽtibꝰ ⁊ vt nõ sint nimii fur
fures ab eo remote: sicut sunt remote ab armach: ⁊ h appel-
lat̃ apud nos madechuni: ⁊ latini appellant panẽ grossũ
⁊ iste est velocior ad digerendũ q̃ darmach ⁊ minoris vis
cositatis: ꝗ̃uis darmach plus nutriat: neq3 est tante sicci-
tatis sicut fursureus ad melancoliã adeo cito conuertit vt
ipsum qñ cortex vniuscuiusq3 vegetabilis est terrestris
siccus: ꝗ̃uis furfuratius citiꝰ digeratur ipso dalmach: pro
pter abstersionẽ existentem in suo cortice: ⁊ qñ cõficitur po
nitur de sale conuenienter: ⁊ cõficit̃ cũ multa aqua ad hoc
vt sit spongiosus: ⁊ sit fermentatꝰ copetenter ⁊ coctꝰ. Sz
panis azimꝰ est grossus ⁊ viscosus codẽ modo nõ est bonꝰ
qui est nimis fermẽtatus: q2 transmutat̃ ad humores pu
tridos propter calorẽ extraneũ generatũ in eo. Et post bo
nitatẽ cibi ex pane est panata que vocat̃ thausu excepto q2
declinat ad frigiditatẽ ⁊ hu. propter aquã cũ qua fit: ⁊ qñ
bulliunt frustula panis in aqua fermenti al'. feruenti: tũc
fit iste cibus in velocitate digestionis ⁊ leuitate: ⁊ maxime
egris ex cõplexione calida. Sed sauich est etiam bonus ci
bus: ⁊ qñ distemperatur cũ multa aqua refrigerat ⁊ est iu
uatiuꝰ: eo ꝙ vstulatio ⁊ infusio vaporauerũt ⁊ subtiliaue
runt ⁊ mouerunt viscositatẽ. Confectũ cũ melle ⁊ coctũ da
tũ sanis calefacit ⁊ nutrit multũ. Et frumentũ coctũ in a-
qua est grossum: viscosũ: opilatũ: ⁊ duꝝ digeri plus alia
re: ⁊ est valde malũ. Et plures sunt grossi: ⁊ qui fiut ex fru
mento sunt peiores ⁊ refrigerant propter suã acetositatem:
⁊ sunt propinqui corruptioni: ⁊ propterea sunt abiciendi
ab illis q sunt parati egritudinibꝰ putridis. Sz panis q
fit ex ordeo ſm modũ qui fit ex frumẽto sequitur bonitatẽ
panis tritici: nisi q2 parum declinat ad frigus. Et sauich
ordei bene digeritur: ⁊ qñ bibit̃ distemperatũ i aqua refri
gerat: ⁊ est frigiditas sua quasi in primo gradu. Et aq̃ or
dei plus ingreditur opus medicinaꝝ q̃ ciboꝝ: ⁊ est lauda
bilis in egritudinibus: calidis ⁊ siccis laude: que non oc
cultatur ei qui in hac arte studunt: q2 refrigerat: humectat
tẽperat abstergit: generat laudabilẽ humorẽ mirabilit̃ nõ
inflat nõ moratur ad descẽdẽdũ a stomaco: ⁊ hoc nobis to
tũ experientia dedit. Et sic debet fieri aqua ordei infundã
tur grana ordei in aqua integra non cõtusa ⁊ in vna pte
ordei debent poni. xx. aque frigide partes debent sic dimit
ti in aqua quattuor horis: ⁊ postea coquat̃ in hac aqua do
nec adipiscat̃ rubedinẽ quasi vinũ: ⁊ si fiat hoc modo non
inflat: ⁊ qui frangunt vel terunt ipsũ peccãt: q2 nõ est ab
eo priuata inflatio nisi propter infusionẽ: ⁊ grana nõ tra-
hũt aquã nec recipiunt infusionẽ: nisi ꝓpter virtutẽ attra-
ctiuã que est in eis: ⁊ virtus attractiua nõ est i granis qñ
seminãt̃ ⁊ nascunt̃ nisi qñ seminant̃ integre: ⁊ si frangant̃
priꝰ q̃ essent seminata nõ nascerent̃: q2 hec virtus attracti
ua est in eis sicut forma specifica in totalitate totiꝰ grani fi
xa: hoc est qñ ptes sunt cõtinue cõiuncte simul: ⁊ hoc est si-
mile calori smaragdi: vl' alterius lapidis preciosi: ꝙ est q2
qñ ptes sue sunt simul cõiũcte in eis: ⁊ qñ sepate sunt pri
uant̃ ab eis: ⁊ sic testificatũ ẽ amirabli ãmemarua auẽzo-
ar in libro suo qui dicit̃ theisir: q2 iste fuit supremꝰ in scĩa
medicine a. G. vsq3 ad nostra tẽpora: ⁊ hoc ab eo habui: ⁊
rememorat errorẽ medicoꝝ frangentiũ ipsũ. Et panis q
factꝰ est ex alijs granis habet illã virtutẽ quẽ habent illa
grana ex quibus factus est. Et infra conuenit rememora-
ri de aqua plusq̃ hic: q2 incidenter sum de ea locutus.

¶ De cibis ꝛ medicinis que sunt partes aīalium ꝛ spēs.

Melioꝛ caro ex volatilibus est caro galline iuuenis sane ꝛ pinguis ꝛ habet mirabilem pꝛopꝛietatē in tēperando complexionē ꝛ ꝑpterea bꝛodiū suū est optima medicina lepꝛosis. Et dicit ꝙ cerebꝝ galline augmētat substantiā nostri cerebꝛi: ꝛ acuit ingeniū. Et post illius bonitatē ex ābulatiuis est caro edi. Et post has est caro arietū: ꝛ hꝫ opinio maioꝛis ptis medicoꝝ: pꝛeter. G. qui abominat carnes arietū. Et videt sibi ꝙ caro vitulorū est melioꝛis nutrimenti arietina. Et Auicēna dicit ꝙ melioꝛ carniuꝫ est caro poꝛcina: ꝛ sentit ꝙ ista raro quasi sit naturalioꝛ hominib⁹ ꝙꝫ alia caro aīaliū ambulantiū: ꝛ experientia hoc docet. Et maioꝛ pars medicoꝝ abominātur carnes agnoꝛuꝫ: pꝛopterea qꝛ dominat multa humiditas super eas: ꝛ laudant carnes arietū iuuenū. Sed cōueniēs est dicere ꝙ carnes agnoꝝ sunt post bonitatē carniū edulorū: ꝛ sic sentit rasis. Et quod mihi videtur agnis est ꝙ sunt multaꝝ superfluitatū: excepto ꝙ in terris calidis recipiūt temperiē ꝑpter eaꝝ caloꝛē. Et quod hoc sit verū est qꝛ videmus ꝙ pili agnoꝛū stantiū in terris meridionalib⁹ sunt toꝛtuosi: sicci ꝛ curti ꝛ qui sunt in nostris nō excedūt tm̄ in hoc. Et carnes vitelline sunt bone carnes ꝑpterea qꝛ nō habent illā viscositatē: frigiditatē: ꝛ siccitatē quā habent carnes bouine veteres ꝛ earū carnes sunt magis odorifere alijs carnib⁹: ꝛ ꝙꝫtū est i hoc melioꝛes sunt carnib⁹ edulinis: pꝛopterea qꝛ in carnib⁹ edulinis manifestat quedā mucillago qñ coquit. Sed carnes eduline sunt meliores vitulinis qꝛ generant melioꝛes humoꝛes. Et ex laudabilioꝛib⁹ carnib⁹ volatiliū sunt carnes ꝑdicū: sꝫ declināt parū ad frigiditatē ꝛ sic: ꝛ sunt sic galline deserti: ꝛ habent ꝑpꝛietatē stringēdi ventrē asse ꝛ elixe. Sed turtures sunt volatilia cibaria ꝛ declināt plus ad caliditatē: ꝛ habēt mirabilē pꝛopꝛietatē in acuendo ingeniū. Sed colūbe sunt calide ꝛ sicce grossioꝛis substantie ꝙꝫ turtures ꝛ pulli ipsaꝝ habent humiditatē superfluā. Et significat super hoc grauitatis suoꝝ motuū sicut significat caloꝛ eoꝛū actualis ꝛ velocitas digestionis in stomacis eoꝛū super ipsoꝝ caloꝛeꝫ. Et pꝛopterea qui volunt abstergere margaritas ꝛ clarificare dant eis ad comedēdū: ꝛ incontinenti debent occidi ꝛ extrahūtur purificate: ꝛ si cito nō interficerent multū minueret quātitas margaritarū. Et caro veteris colūbi masculi mirabilē habet ꝑpꝛietatē in epilenticis ꝛ paraliticis. Et carnes volucrū que assimiliātur colūbis: ꝛ dicūtur turdones: ꝛ in lingua arabica alchamari sunt siccioꝛes pꝛedictis ꝛ grossioꝛis substantie: ꝛ habet aliquātulā aromaticitatē. Passeres sunt omnes calide ꝛ sicce in fine caloꝛis. Coturnices temperati sunt aliquātulū declinantes ad caloꝛem ꝛ sunt subtilis substātie generantes bonos humoꝛes: ꝛ boni sunt sanis ꝛ ꝯualescētib⁹. Et sturnelli qui dicūtur azuri sunt calidi ꝛ sicci: ꝛ graues ad digerēdū: ꝛ grosse nature.

¶ De animalibus aquatilibus.

Melioꝛes eoꝝ sunt pisces qui degunt in locis petrosis: ꝛ qui multas habēt squamas: ꝛ quoꝝ corpus est mediū inter magnū ꝛ paruū: ꝛ q sunt velocis motus: ꝛ pauce viscositatꝫ. Et melioꝛ apud nos est piscis q dicit cubꝛina: ꝛ post illū ille qui dicit trilia: ꝛ qdam dicūt ipsūꝫ resulū. Et piscis qui capt⁹ est in fluminibus remotis a mari necessario bon⁹ est ꝛ pauce sup̄fluitatis: ꝑpterea qꝛ hic piscis ꝑpter sui naturaꝫ habet ut petat aquā dulcē ꝛ frigidā: ꝛ ad hoc multū laboꝛat.

¶ Capitulum de lacte.

Et meli⁹ lac ē femineū: ꝛ post illud lac asine: ꝛ post illud lac capꝛe: ꝛ iste spēs lactis sunt subtilis substantie. Sed lac ouis est grossius: ꝛ ꝑpterea citi⁹ in stomacho caseat. Sed vaccinū grossi⁹ ꝛ cū hoc butirosius ꝛ pingui⁹. Case⁹ recens ē frigid⁹ ꝛ humidus: grosse substantie. Uet⁹ est calid⁹ ꝛ siccus ꝑpter sal: ꝛ tēdit ad ustionē. Et aliquis case⁹ est bon⁹ medi⁹ inter nouū ꝛ veterē est bon⁹ dūmodo sit fact⁹ rōnabiliter ex bono lacte.

¶ Capitulū de ouis.

Oua gallinaꝝ sunt melioꝛa ceteris: ꝛ vitelliuꝫ est meli⁹ albo: nec albū est nimis malū nisi nimis sit coagulatū. Et ꝑpterea quādo cōquassat cū oleo ꝛ aceto ꝛ fiat tremulū est valde bonū: qꝛ res q̄ coquit cū oleo est multū nutritiua: dūmodo oleū nouū sit ꝛ dulce ꝛ oleū oliue: qꝛ natura illi⁹ est tēperata declinans parū ad caloꝛē: ꝛ ipinguat epar ꝛ augmentat ipsi⁹ substantiā. Et generaliter dico ꝙ est cōueniens homī multū ꝺm totā sui substantiā. Et ꝑpterea in terris nr̄is nō coquim⁹ carnes nisi cū eo: ꝛ plures que qñ coquūt cū oleo ꝛ aqua sunt laudabilioꝛes: qꝛ melioꝛ mod⁹ ꝛ tēperatioꝛ comedendi carnes est ille q dicit athasira. hoc est ut sic fiat. Accipe oleū ꝛ paꝝ ex cepe: ꝛ ponant carnes frustratim in eo addendo paulatiꝫ aquā calidā donec fiāt cocte. Sed panis q decoquit cum oleo est mal⁹. i. ipastat⁹ cū oleo: quoniā tēpoꝛe decoctionis cōburit oleum ꝛ tendit ad sulfurem.

¶ Capitulum de fructibus.

Melioꝛes earū sunt ficus ꝛ vue: ꝛ cōplexio ficuuꝫ est calida ꝛ humida mūdificant stomachū: laxant ventrē. Uue calide sunt ex pauco caloꝛe: ꝛ humide tēperate: ꝛ subito impinguāt coꝛpus: sed inducūt vētositatē in oīb⁹ digestionib⁹: ꝛ ficus non dant ventositatē nisi in stomacho ꝛ intestinis. Uue passe calide sunt ꝛ humide ꝛ digestibiles: ꝓsunt epati a tota substātia. Et opationes vini ipsarū sunt debilioꝛes opationib⁹ alioꝛū vinoꝝ: sed potest poni loco alterius vini.

¶ Capitulum de aquis.

Melioꝛ aquarū ꝺm. y. est aqua fontiū oꝛientaliū q̄ scaturit ex terra que nō habet nimis grossam substantiā: nec nimis mollē uel luteā: sed sit mediocris inter has: ꝛ ꝑpterea hec aqua est suauioꝛ ꝛ leuioꝛ: et citi⁹ permutat a calido ꝛ frigido. Sed rasis sentit ꝙ melioꝛ aq̄ sit fluminū magnoꝝ ductuū. Et. y. dicit ꝙ iste aq̄ sunt diuersaꝝ substātiaꝝ: eo ꝙ trāseūt ꝑ diuersas terras: et ꝑpterea qꝛ ingrediunt eas multi riui. Et mihi videt ꝙ rasis nō laudauit flumina magis grossa: nisi ꝑpterea qꝛ sol operat in eis vnā operationeꝫ ꝑpter quā separant ꝑtes grosse a subtilibus. Et ꝑpterea coquūt medici aquā illis qui habēt debilē stomacū ꝛ epar. Ergo opus qđ fit in aqua est diuersum ab aqua. Sed ꝙ est inspiciendū in aqua est diuersitas terraꝝ: quia nō pōt esse ut in estate nō defluāt ad flumina aq̄ multitudo ꝛ aq̄ pluuie. Et ꝑpterea quāto plus elongat flumen a suo oꝛtu est deteri⁹. Et ꝑpterea nostrū flumē meli⁹ est in coꝛduba ꝙꝫ in sibilia: ꝛ ē deteri⁹ in sibilia ꝑpter crementū ꝛ decremētū: ꝛ ꝑpter admixtionē aque salse in eo: ꝙꝫuis illud nō sentiat. Et impossibile est ut aque magnoꝝ fluminū nō sint turbide: et ꝑpterea inuenim⁹ in fundo pitarioꝝ quādo ponimus in eis aquā fluminū multū de sabulo ꝛ terra: ꝛ sic accidit in terra nostra: ꝙ non accidit de aquis fontiū.

¶ Capitulū de cibis medicinalib⁹ ꝛ pꝛimo de granis.

Deinceps volum⁹ dicere de cibis medicinalib⁹ qꝛ qdā eoꝝ sunt t̄re nascētia: ꝛ qdā aīalia: ꝛ q̄dā superfluitates aīaliū. Et ex t̄re nascentib⁹ q̄dā sunt grana ꝛ q̄dā fruct⁹: ꝛ q̄dā herbe. Fabū ē tēperatū inter frigiditatē ꝛ caliditatē: aut parū declinat ad caloꝛē: ꝛ ꝑpterea hꝫ dissoluere apata ꝑpter suā abstersionē: ꝛ maturat: ꝛ ē multe hūiditatis: ꝑpterea accidit ei multa inflatio ꝛ ventositas ꝛ ipsam nō perdit ꝑpter aliquā decoctionē. Et dicit ꝙ habet malā pꝛopꝛietatē cum virtute colligatiua: ꝛ q ea vtūtur multa habet suspiria hoꝛibilia ꝛ sl̄a.

¶ Capitulū de ciceribus.

Cicera sunt tēperate calida ꝛ humida ꝛ habent inflationē: ꝛ pꝛopterea tertiā eaꝝ operationē habēt generare spma ꝛ ꝓuocare vrinā ꝛ sanguē mēstruū ꝛ frangūt lapidē: sed hoc faciūt pl⁹ nigra ꝙꝫ alba. Et si comedūtur recentia generāt in stomaco ꝛ intestinis multas sup̄fluitates: ꝛ si assent etiā fabe habent minus ex superfluitatib⁹. Sꝫ sunt durioꝛa ad digerēdū nisi i p̄mo essent infusa: ꝛ habent pꝛopꝛietatem faciendi bonum coloꝛem

et hoc faciunt quia acuunt calorem ita ut generent spiritus ventosus et per hanc viam valent coitui. ¶ Sed lentes sunt temperate in calore et sunt sicce et generant sanguinem melancolicum: et extinguunt inflationem sanguinis et magis quando coquuntur in aceto. Et earum virtutes tertie sunt quia privant coitum et obfuscant visum: et quando coquuntur in aqua pluries stringunt ventrem. ¶ Lupini sunt sicci terrestres et amari: et quando coquuntur in aqua donec auferatur ipsorum amaritudo est cibus tamen durus: et quando comeduntur amari occidunt pueros: et occidunt vermes qui sunt in stomacho et intestinis et provocant urinam: et aperiunt orificia emoroidarum. ¶ Leugbi.i. fasceoli declinant ad calorem et humiditatem: et impinguant corpus et provocant urinam et sanguinem menstruum: et laxant ventrem: et proprie rubei: et inducunt somnia et faciunt vertiginem. ¶ Milium frigidum est et siccum: ventrem constipat et est pauci nutrimenti: et hoc idem facit panicum: et spelta est propinqua huic. ¶ Risi sunt grosse substantie in caliditate et frigiditate propter temperantiam: ventrem stringunt: et sunt boni nutrimenti quando coquuntur cum lacte.

¶ Capitulum de fructibus arborum.

Pomum dulce est temperate humiditatis: et acetosum est frigidum et siccum. et habet proprietatem confortandi membra principalia si sint distemperata in calore et maxime cor: confortat cerebrum odorando propter suam aromaticitatem: et generant grossam ventositatem in secunda digestione et tertia. Ita quod dictum est a sapientibus quod potest generare ptisim et ethicam: eo quod venti qui generantur ex eo habent malam proprietatem ad exardendas arterias pulmonis: et sic testificatus est mirabilis auezimaruaz ab humero Auenzoar. et intbusir. Sed vinum suum non habet hanc intentionem. ¶ Pira cruda sunt frigida et sicca: sed matura temperata sunt aut declinant ad paucam frigiditatem: et hoc est quia composita sunt ex acetositate dulcedine et in ponticitate: propterea est eorum virtus ventrem constipare: et earum proprietas est removere sitim. ¶ Coctana sunt grossioris substantie quam pira et maioris stipticitatis: et propterea sunt frigidiora: et in eorum odoratu est proprietas contra omnes passiones cordiales. ¶ Malorumgranatorum quedam sunt dulcia et quedam acetosa: et omnia humectant. Verum dulcia sunt calidiora et humidiora: et generatur ex eis modica ventositas non mala. Et habent unam nobilem proprietatem quia mirabiliter resistunt cibis ne corrumpantur in stomacho. ¶ Persica sunt frigida et humida habent generare humores corruptos et putridos et aliquando colericos: et habent mirabilem proprietatem resistendi fetori qui provenit a stomacho: et odor suus valet contra cardiacam passionem: et oleum quod fit ex eorum ossibus abstergit faciem dominarum: et valet contra difficultatem urine: et occidit vermes. Sed armeniaca que nusmus dicuntur sunt eiusdem nature cum persicis sed non habent illam proprietatem: et in arabico dicuntur aiaz ¶ Prunorum due sunt species videlicet album et nigrum: et ambo quando sunt matura sunt frigida et humida: mitigant calorem colere: et laxant ventrem: sed debilitant parum os stomaci. ¶ Nuces calide sunt et sicce et provocant vomitum et laxant ventrem et dicitur quod habent malam proprietatem: ita quod qui utuntur eis nimis faciunt eis in lingua paralesim: et comeste cum ficubus obstant veneno loco bezahar: et multum valent senibus: et nocent illis qui timent passionem caloris: et tempore magni frigoris non sunt nocive. ¶ Avellane in nullo differunt ab illis nisi quia non provocant vomitum. ¶ Amigdale temperate in calore et humide: suavis saporis: et habent multas bonas proprietates: et dicitur quod habent augmentare substantiam cerebri: et faciunt suaviter dormire: et abstergunt et mundificant vias urine: et sunt valde convenientes macris. Et earum oleum est melius quod possit esse spasmo sicco: et etiam melius quam oleum sisaminum propter aliquantulam stipticitatem que est in eo quod oleum sisaminum est nimis calidum: et habet malam proprietatem in dando fetorem ori: et qui utuntur sisamino loco olei amigdalarum peccant. ¶ Pinee calide sunt et sicce. et earum oleum curat palisim. Fistici calidi sunt et sicci temperate: confortant stomachum et epar a tota substantia: et sunt ex illis medicinis que habent multa iuvamenta et magna.

¶ Capitulum de herbis et holeribus.

Omnes herbe per suam naturam declinant ad humores melancolicos: et hoc etiam faciunt a tota substantia: excepta lactuca et buglossa. ¶ Caules sunt frigidi et sicci: necessario generant humorem melancolicum: et succus eorum habet proprietatem clarificandi vocem. ¶ Cucurbite que in arabico dicuntur vlla: sunt frigide et humide aquose: et talem humorem generant: et dicitur quod sunt apte recipere corruptionem in stomacho: et habent malam alterationem sicut fit in rebus humidis non habentibus stipticitatem terrestritatem: nec ponticitatem: quia sunt solum aque et assimilamus eas moris nec cucurbite istius regionis sunt tales: sed sunt dure digestionis et grossioris nature: ita quod non possint rectificari nisi cum multa decoctione: et cum hoc sunt multi mali chimi: et adhuc infrigidant et humectant: eo quod non habent virtutem cito exeundi cum nullam habeant abstersionem. ¶ Melones sunt frigidi multe humiditatis: et habent abstersionem et provocant urinam ita quod dicitur quod qui utitur multum brodio eorum est cautus ab egritudine arenarum. ¶ Cucumeres sunt frigidiores et minus humidi et minus provocant urinam melonibus: sed non corrumpuntur ita cito ut melones. ¶ Portulaca est frigida in tertio gradu: et humida in secundo: et est lubricativa: viscosa: aufert sitim: constipat ventrem: et aufert dentium stuporem. ¶ Atriplices sunt frigide et humide: ventrem humectant: possunt vetericis parare tamen sunt corruptioni. ¶ Spinacie valde sunt bone et temperate: valent gutturi: et pulmoni et stomacho: et ventrem humectant: et sunt in secundo gradu frigide et humide. ¶ Blete propinque a triplicibus sunt calidiores et minus humide: humores generant grossos et flematicos. ¶ Rape calide sunt et humide. generant ventositatem movent coitum eo quod renes calefaciunt: et habent mirabilem proprietatem ad illuminandum oculos. ¶ Melengie sunt ex his que nos facimus in terra nostra multa cibaria delicata: et postquam proiecta est prima aqua suarum decoctionum: et coquuntur cum carnibus pinguibus sunt multum delectabiles. Et ego reputo ipsum temperatum cibum postquam sic factus est. Propterea quia pars acuta que est in eo removetur per primam decoctionem: et sua siccitas et stipticitas removentur propter carnes decoctas in eo. Et quamvis medici dicant quod generant humorem melancolicum similem humori generato ex caulibus. Tamen conservare debemus in cibis duas res: una est res que secum miscetur: que potest movere maliciam si est. ¶ Et delectatio cibi hec est secunda et quando est multum delectabilis lesio que provenit ex eo non est multum manifesta: et hic est unus ex delectabilibus cibus. Isti sunt cibi manifesti apud nos in quibus est virtus aliqua medicinalis

¶ Capitulum de variatione virtutum medicinarum simplicium.

Et nunc habemus loqui de medicinis absolute. Alkilson que in latino dicitur bethonica: et in persa lingua: berahucz. Eius prime virtutes in calore et siccitatem sunt in quarto gradu: propterea quia est de substantia terrestri adusta: et manifestat hoc quia est in fine amaritudinis: et operationes eius secunde sunt incisive: dissolutive: et aperitive fortiter. Et est in hac virtute fortior absinthio propter stipticitatem que est in absinthio. Et virtutes eius tertie sunt quia nocet ori stomaci propter amaritudinem que est sine stipticitate: et timetur ex eo extremitate et stipite. Cinis suus est calidior et siccior eo: valet contra allopiciam quando miscetur cum aliquibus unguentis calidis. Et est etiam calidior suus cinis: cinere cucumerum agrestium et cinere radicis anceti. Et etiam isti cineres possunt ventri quando est ulceratio in eo sine apostemate. ¶ Pentafuer dicitur a persis arbor abrahani: et in latino dicitur agnus castus. Sua prima virtus in caliditate et siccitate est in tertio gradu: et hoc est propterea quia in sua complexione dominatur substantia terrestris adusta mixta cum substantia terrestri et frigida: et significat hoc quia sapor suus est acutus cum aliquantula ponticitate. Et manifestum est quod secunde operationes talium complexionum qualis ista est sunt cum incisione et

aptione. Et ponticitas eſt vna ex reb⁹ q̃ adiuuat ad hoc et in membris intrinſecis: ut in ſplene al'. in pulmone et epate. Et tertia operatio eſt ut remoueat coitū: ⁊ ꝓpterea nūcupat̃ in arabico granū ſterilitatis: ⁊ ẽ ſic agn⁹ caſtus Athemẽſes dn̄i decūbunt ſup ipſum in magnis feſtiuitatib⁹. Et ruta eſt ſiliſ ei excepto ꝙ pl⁹ calefacit ⁊ deſiccat: nec h͡z ſtipticitatẽ neq͡z ponticitatẽ. Altich: ⁊ alij dicunt vigil: virt⁹ ſuaꝝ radicū eſt tẽperata in caliditate et ſic. q: cõpoſitū eſt ex ſubſtãtia aquea ⁊ terreſtri cum pauca igneitate: ⁊ manifeſtat hoc q: eſt inſipidū cum modico ſtipticitatis ⁊ acuitatis: ſed herba ei⁹ eſt ſolū inſipida: ꝓpterea ipſi⁹ prima virt⁹ eſt frigida ⁊ ſicca ⁊ operat̃ ſiccitatẽ. Et ſecūda eſt ſolidare vulnera ſordida breui tp̃e. Et tertia eſt ut frangat lapides: ⁊ ſignū hui⁹ eſt q: naſcit̃ in vallibus ⁊ locis humidis. Eluegat. i. pes colūbin⁹ eſt quattuor ſpecieꝝ: ⁊ paꝝ diuerſificat̃ vna ab alia: ⁊ G. non poſuit ipſum in gradu: ⁊ ꝙ nobis videt̃ de ei⁹ cõplexione eſt: q: eſt frigidū in primo ⁊ ſiccū in ſecūdo: ⁊ hoc eſt q: dn̄at̃ ſup partẽ ipſi⁹ ſubſtãtia terreſtris cū ſuba aduſta: ⁊ ꝓpterea ẽ ſapor ei⁹ ſtiptic⁹ cum modica amaritudine: ⁊ ſi amaritudo eſſet equalis cū ſtipticitate diceremꝰ ipſam tẽperatū in ſiccitate. Sed q: videm⁹ quia dominat̃ amaritudo parū cu͡z ſtipticitate: iudicam⁹ ꝙ ſiccū ẽ in ſecūdo gradu: ⁊ ꝓpterea valet dolorib⁹ renū ⁊ dolorib⁹ ſplenis ꝓpter ipſi⁹ amaritudinẽ: ⁊ lentiginib⁹ faciei: ⁊ morſ͞e qn̄ puſatū miſcet̃ cu͡z aceto. Agaric. nec hanc radicẽ poſuit G. in gradu: et ꝙ nobis videt̃ ex eo de ei⁹ cõplexione eſt: q: eſt calidu͡z in p̄mo ⁊ ſiccū in fine ſecūdi: q: compoſitū eſt ex partib⁹ frigidis ⁊ terreſtrib⁹ ⁊ calidis ⁊ igneis ⁊ calidis et humidis. Et ſignificat ſup hoc q: cū nos guſtam⁹ primo inuenim⁹ in eo dulcedinẽ: ⁊ poſt hanc amaritudinẽ: ⁊ poſt illã acuitatẽ cū pauca ſtipticitate: ⁊ oẽs iſti ſapores ſignificãt ſup caliditatẽ: excepta parte q̃ ſeparata ⁊ ſepulta eſt a ſtipticitate ſicut ſignificant ſup ſiccitatẽ: excepta p͞te que ſupata et ſepulta ẽ a dulcedine ꝓpter tẽperantiã quã ei tribuit: excepto ꝙ plus ſuperat ſtipticitas cū frigiditate q͡z dulcedo cū humiditate: ⁊ ꝓpterea ponim⁹ ſiccitatẽ maiorẽ caliditate. Et ꝓpterea q: hec planta aſſimilat̃ radici arboris: apparet ꝙ terreſtritas dominet̃ ſup eam. Et q͡uis ſit leue ⁊ poroſu͡z: frangibile ⁊ albū q̃ oĩa ſignificant ut habeat partẽ multã aereã: ꝓpterea poſuim⁹ ipſum calidū in primo q͡uis habeat tres ſapores ſignificãtes ſup ipſum calore͡z poſuim⁹ ipſu͡z calidū in primo: q: nõ ſunt fortes neq͡z manifeſti in ipſo: ⁊ qδ cõueniens eſt in fiducia ſuoꝝ graduū eſt experiẽtia. Sed ipſi⁹ opatiões q̃ nõ ſunt p̄me ſunt ad diſſoluendū ⁊ incidendū humores groſſos: ⁊ exopilãdū venas ſplenis: epatis ⁊ renū. Et habet ſua ꝓprietate valere ꝯ morſu͡z venenoſoꝝ animaliū. Et nos dicim⁹ ꝙ hoc nõ fit niſi qn̄ apparent ex illo veneno accidentia frigida. Doſis ipſi⁹ eſt. ʒ. i. ⁊ hoc nõ põt ſic nocere ſicut nocent alie medicine q̃ attrahunt ab extremitatib⁹ corporis: ⁊ h͡z magnam ꝓprietatẽ in mūdificando cerebrū: ⁊ ꝓpterea curat epilentiã ⁊ ꝓdeſt curſui noue aque ad oculū. Et quãtitas q̃ de eo debet ſūmi ad hoc eſt a. ʒ. i. vſq͡z ad duas: nec ẽ neceſſe ipſum refrenare niſi ꝓpter ſiccitatẽ. Et nõ credas ꝙ ſubtiliatio humoꝝ groſſoꝝ ⁊ inciſio ſignificent ſup multū calorẽ ſicut crediderũt errãtes multi nouoꝝ medicoru͡z.

Cuſtaralbr. i. capillus veneris: dicit G. ꝙ hic tẽperatus eſt in ſuis virtutib⁹ p̄mis q͡uis habeat multas operationes ſecūdas ⁊ tertias: quaꝝ quedã ſunt cõfortatiue ⁊ repcuſſiue: quedã diſſolutiue: ⁊ quedã faciunt naſci capillos: ⁊ quedã que diſſoluũt ſcrofulas: ⁊ q̃dã que frãgũt lapides: ⁊ quedã q̃ adiuuant ad trahendū ſputū groſſum ex pectore ⁊ pulmone. Et G. dicit ꝙ ſtringit vẽtrẽ: ⁊ noui dicunt ꝙ purgat: ⁊ talis medicina qualis eſt hec que habet tot opationes ſecūdas ⁊ tertias eſt retinenda: q: cu͡z h͡ꝫ tota eſt tẽperata ꝓpterea q̃ adhuc dicã. Chailẽ. i. ſemperuiua: hec eſt multaꝝ ſpecieꝝ: ⁊ oẽs in tertio gradu frigide ſunt q: ſunt inſipide cū multa aquoſitate: ⁊ q: naſcūtur in locis frigidis ⁊ tẽpore frigido. Acacia eſt ſuc⁹ arboris ſpinoſe qn̄ abluit̃ eſt frigida in ſecūdo gradu ⁊ ſicca in tertio: ⁊ cū nõ lauat̃ eſt frigida in primo: ⁊ hoc accidit ꝑ ſuū dominans eſt ſuba terreſtris ⁊ frigida: ⁊ ꝓpterea eſt ſtiptica: ⁊ cū eo toto eſt in ea aliquid ex partib⁹ ſubtilib⁹ q̃ remouent̃ quãdo abluit̃. Carinch. i. vrtica: dicit. G. ꝙ fruct⁹ al'. ſucus hui⁹ plante ⁊ folia calefaciunt calore non forti. Et habet multas opationes ſecūdas ⁊ tertias. Diſſoluit apoſtemata que fiunt in radicib⁹ auriū: adiuuat ſuper ſputū qδ fit ex humorib⁹ groſſis in pectore ⁊ pulmone curat cancrū: ⁊ in ſūma valet omnib⁹ vulnerib⁹ que indigent exiccatione vel exucatione ſiue ſubtiliatiõe. Et hoc eſt magnū ſignū ſup debilitatẽ ſui caloris. Sed cū hoc toto ꝓuocat vrinã: ⁊ mouet coitū: ⁊ hoc ſignificat̃ ꝑ ventoſitatẽ. Et ꝓprietas ſui ſeminis eſt purgare flegma: ⁊ ĩ hac ſimilitudine eſt virt⁹ ſiccitatis: ſed forti⁹ eſt aliquantulu͡z ſemen vrtice: ⁊ doſis ei⁹ eſt a. ʒ. iij. vſq͡z ad quattuor alias a. ʒ. v. vſq͡z ad. x. Et qui opinant̃ ꝙ ſit igneū ꝓpter acumen ſue punctionis errant: q: hec pars ignea que ẽ in ei⁹ folijs eſt ſubtilis ⁊ remouet̃ ꝓpter ipſam fricationẽ: ⁊ maxime ꝓpter lotionẽ. Elbadudar. vel elſaray: iſte due plante ſunt frigide ⁊ ſicce: ſed ſiccitas plus dn̄at q͡z frigiditas ⁊ maxime in elſaray: ⁊ valent ꝯ fluxū ventris propter eaꝝ ſtipticitatẽ: ⁊ ꝯ paſſionẽ vulue: ⁊ ꝯ emoroydas: ⁊ apoſtematib⁹ que fiũt in ano: ⁊ albadurat operat̃ radix ⁊ alſaray fructus. Et radix ligo͡z. i. acorus ꝙ accipit̃ ex hac planta eſt radix: ⁊ eſt ca. ⁊ ſic. in tertio gradu: ꝓpterea q: dn̄ans in ea eſt ſubſtantia ignea ſubtilis: ⁊ põt eſſe ut ſit cū ea admixta pars vna terreſtris aduſta: ⁊ ſignificat h͡ꝫ ꝙ ſapor ſuus eſt acut⁹ cū aliquãtula amaritudine. Opationes ei⁹ ſecunde ſunt hee: q: abſtergit: incidit: ſubtiliat: ⁊ aperit opilationes. Tertie ſunt quia ꝓuocãt vrinã: ⁊ valet ad duriciẽ ſplenis: ⁊ ſubtiliat groſſitiẽ que ꝓuenit in cornea: ⁊ ꝓprie ſuc⁹ radicis. Cauar. i. aloe: caliditas ſua extendit̃ a primo gradu vſq͡z ad ſecūdū: ⁊ attingit paꝝ ex ſecūdo: ⁊ ſic eſt in ſiccitate ⁊ hoc eſt q: eſt compoſitū ex ſubſtãtia terreſtri aduſta mixta cū terreſtri frigida: ⁊ illud diminuit aliquantulū de calore eius: ⁊ ambe ſubſtãtie concordant in ſiccitate: ⁊ ſignificat ꝙ hoc ꝙ ſapor ei⁹ eſt amariſſimus cū ſtipticitate: ⁊ ſupra ſuã caliditatẽ ſignificat ꝙ naſcit̃ in terris calidis: aut in terra arabū vel in india: et ꝙ naſcit̃ in terris nõ calidis eſt debile. Secunde ſue virtutes ſunt q: eſt ſtipticū repcuſſiuū ⁊ abſterſiuū: ⁊ hec eſt medicina iuuatiua ad generandã carne͡z. Tertie virtutes ſunt ad curandas fiſtulas: ⁊ maxime q̃ ſunt in virga ⁊ in ano: ⁊ ad repcutiendū apoſtemata que generant̃ in ore narib⁹ ⁊ oculis: ⁊ purgat colerã et ſubſtantiã ſubtilẽ et groſſam. Et eſt ex medicinis q̃ nullū habẽt periculū: eo ꝙ nõ ledit os ſtomaci ꝓpter ſuã ſtipticitatẽ. Et virt⁹ ſua purgatiua eſt ꝓpinqua virtuti agarici: excepto q: eſt debilioris attractionis: eo ꝙ agaricū attrahit ab extremitatib⁹ corporis. Sed aloe nõ attrahit niſi qδ eſt in extremitate ſtomaci ⁊ venis epat̃: ⁊ in illo h͡z ꝓprietatẽ: ⁊ doſis ei⁹ eſt a. ʒ. i. vſq͡z ad. ij. Eluoxac: calor et ſiccitaſ ipſi⁹ extendit̃ a primo gradu vſq͡z ad ſecūdū: ⁊ ſignificat hoc q: facit aliquãtulã abſterſionẽ: ⁊ mūdificat renes: et aufert lentigine͡z. Et manifeſtior ei⁹ ꝓprietas eſt: q: valet ꝯ morſum canis rabidi. Mauoca. i. carrui al'. ameos: ꝙ plus querit̃ in hoc eſt ſemen cãrui: ſua prima virt⁹ in calore ⁊ ſiccitate eſt in gradu tertio: et hoc eſt q: eſt compoſitū ex ſubſtãtia ignea terreſtri aduſta: et ſignificat hoc q: h͡z ſaporẽ acutū mixtū cū aliquantula amaritudine: ſecūda virt⁹ ei⁹ eſt apertio et diſſolutio: et tertia eſt ꝓuocatio vrine. Amigdale amare ſunt calide et ſicce in ſecunde gradu: excepto eo q: plus declinant ad calorem ⁊ minus ad ſiccitatem: ⁊ in hoc ſunt quaſi in primo gradu: quia earum vnctuoſitas manifeſtat humiditatem. Et ſcias quia complexio que hanc facit operationem que eſt complexio calida habet aliquam terreſtreitatem: et ſapor earū ſignificat ſuper hoc. Et operationes eaꝝ tertie ſunt ad aperiendu͡z opilationes epatis: ⁊ remouẽt dolores q̃ ſunt in ypocõdrijs ſplene ⁊ re-

nib⁹:⁊ adiuuāt sup sputū humoꝝ grossoꝝ viscosoꝝ qui sunt in pectore ⁊ pulmone. Et dico q̄ maior pars opationū haꝝ nō fit ꝓpter supfluū calorē q̄ est in eis: sed fit propter tēperatā apertionē quā operaꝫ in his materijs ꝓpt humiditatē vnctuosaꝫ quā habēt: ⁊ ꝓpterea valēt plus alijs reb⁹ oīb⁹ in apiendo opilationē pectoris ⁊ pulmonis ꝓpterea q: hec mēbra ledunt ut plus ꝓpter grossos humores. ¶ Armoniacū est calidū ⁊ siccū ſm q̄ apparet ex tertijs suis opationib⁹: excepto q: tenet paꝝ caloris ī tertio gradu: ⁊ est siccū in primo. Sed suus calor est in h̄ q̄ est gūmi: q: tu scis q̄ gūmi sunt ingrossata ⁊ inspissata a calore: q: sunt supfluitates terre nascētiū. Et videꝫ in h̄ grad. caloris esse eo q̄ mūdificat: ⁊ sic est grad⁹ suus in siccitate: ꝓpterea q: siccitas est ꝓpter viscositatē suā paucaꝫ q̄ est in eo: ⁊ hoc est in oīb⁹ gūmis. Et v̄tutes sue sunt ut mollificēt ⁊ dissoluāt duriciē q̄ est in iuncturis ⁊ splene ⁊ dissoluāt scrofulas. ¶ Alchamcā ⁊ inueniꝫ in fructu in capis: virt⁹ ei⁹ est sicut virt⁹ sumac: magis desiccat ⁊ plus digerit. ¶ Sbaachileelnecmam: ⁊ dr̄ rosa regis: ⁊ dr̄ calida ⁊ sicca in tertio gra. ei⁹ ꝓprietas est qñ masticaꝫ ut trahat fla: ⁊ sucus suus mundificat caput p̄ nares. Et tertia ei⁹ virt⁹ est ut remoueat ex oculo egritudinē caducur: ⁊ valet morsee: ⁊ ꝓuocat mēstrua: ¶ Anetū calidū est in primo gradu: q̄ in arabico dr̄ scenat: ⁊ attingit parū ex secūdo: et est siccū in principio secūdi ⁊ in fine primi: ⁊ idcirco qñ coquiꝫ cū oleo habꝫ dissoluere ⁊ mitigare dolorē ⁊ maturat apostemata leuia: ⁊ inducit somnū: eo q̄ qñ decoquiꝫ cuꝫ oleo reddit cōplexionē ipsi⁹ ad similitudinē medicinarum maturantiū: nisi q: est aliquātulū magis calidū ⁊ subtile ⁊ hac de cā dissolutiuū est: ⁊ qñ cōburiꝫ est in tertio gradu caloris ⁊ siccitatis: ⁊ ideo valet vulnerib⁹ saniosis: ⁊ plus in illis q̄ fiunt in mēbris spermatis: ⁊ recēs est min⁹ calidū ⁊ plus humiduꝫ: ⁊ ideo istud inducit somnū ⁊ maturat plus sicco ⁊ siccū dissoluit plus: ꝓpterea dixit. G. q̄ q intrabāt ad potationes faciebāt ex eo garlādas. ¶ Camomilla q̄ in arabico dr̄ habonog. calida est ⁊ sicca in primo gra. secūde v̄tutes ipsi⁹ sunt ut apiat ⁊ dissoluat vapores cutis ⁊ maturet: ⁊ hꝫ ꝓprietatē in mitigādo dolorē ventris. ¶ Anisuꝫ calidū est ⁊ siccū in tertio gradu: ideo quia suba ignea sup ipsuꝫ dn̄aꝫ: ⁊ significat sup hoc acuitas sui saporis cū aliquātula dulcedine. Opatōes sue secunde ⁊ tertie sunt ad carminādū ventositatē ⁊ ꝓuocat vrinam et aperit opilationes. ¶ Aristologia. i. zarabūt: nō vtimur nisi radice. Et est q̄dā longa ⁊ q̄dā rotunda: ⁊ rotūda fortior est in incisione q̄ꝫ subtiliatione. Et longa plus valet abstersioni ⁊ generationi carnis: ambe calide ⁊ sicce sunt ī secūdo gradu: q: sunt cōposite ex suba aliquātulū ignea ⁊ terrestri adusta: ⁊ significat hoc amaritudo quā habent cū moderata acuitate. Secūde eaꝝ opationes sunt q: subtiliant mirabiliter humores grossos: ꝓpterea remouēt opilationes q̄ ꝓueniūt ab istis hu. ⁊ extrahūt spinas: ⁊ remouent putrefactionē ⁊ mūdificāt sordiciē: ⁊ faciūt generari bonā carnē: ⁊ iste sunt magis ꝓprie in rotunda. Et tertie opationes sunt abstergētes: ⁊ curant epilenticos ⁊ podagrā ⁊ artericos. ¶ Lingua agni. i. plantago frigida est et sicca in secūdo gradu. Radix ei⁹ min⁹ est frigida ⁊ pl⁹ sic. ⁊ cū siccaꝫ est sicut radix. Et hꝫ duas q̄litates q: cōposita est ex suba aquea ⁊ terrestri: ⁊ significat h̄ insipiditas quā hꝫ cū stipticitate. Secūde ipsi⁹ opationes sunt: q: siccat et repcutit: ⁊ valet ꝯ mala apostemata ⁊ materias putridas ⁊ curat fistulas: tertie ꝓprietates siue opationes sunt ꝯtra vulnera intestinoꝝ ⁊ stringit sanguinē eoꝝ. Et vlcerationes q̄ ꝓueniūt ex disinteria. Et radix ei⁹ ꝯ dolorē dētiū valet ⁊ aperit opilationes epatis et renū: et hoc est q: oīs plante radix calidior est suis folijs: nec illa sunt priuata calore cū videam⁹ q̄ abstergunt et mūdificāt. ¶ Asara bachara: q̄ ex ea valet est radix ⁊ virt⁹ ei⁹ est similis virtuti acori: sed est fortior hoc. ¶ Eldarsiana. i. cortex maligranati siluestris est calidū in primo gradu: ⁊ siccū in secūdo vel tertio: q: cōpositū est ex suba ignea et terrestri: ⁊ propterea est acutū ⁊ stipticū: valet sordicieb⁹: materijs discurrentib⁹ ab vno mēbro ad aliud. ¶ Speragus tēperat⁹ est: aut paꝝ declinans ad caliditatē: ⁊ hoc significat q: habet aliquātulā amaritudinē q̄ elixatione remoueꝫ. Tertie ei⁹ opationes sunt ad apiendū opilationes q̄ sunt in renibus: ⁊ ꝓprie radices ⁊ semen: ⁊ multū valēt ad dolorē dentiū. ¶ Poliū mōtanū q̄ in arabico dr̄ andriazabara hꝫ duas spēs vel plures: ⁊ oēs sunt calide ⁊ sicce: ⁊ ꝓuocant vrinā ⁊ mēstrua: ⁊ dictū est q̄ valent ꝯ morsuꝫ scorpionis qñ bibiꝫ. ʒ. i. cum vino calido. ¶ Scolopendria tēperata est in calore ⁊ siccitate: et manifestuꝫ est q̄ dissoluit duriciē splenis ⁊ aperit opilationes ipsi⁹: sicut bacca lauri in opilatione epatis: ⁊ hꝫ a sua ꝓprietate frāgere lapides. ¶ Alcanti et eā vocant yspani abucexca operaꝫ radix: ⁊ est abstersiua et dissolutiua: ⁊ qñ cōburiꝫ cinis eius magis calefacit: subtiliat et dissoluit: ⁊ ꝓpter hoc curat alopiciaꝫ. ¶ Elcratis al's cartamū. i. semen de papaga: ex eo vtimur semine: ⁊ est ex medicinis manifestis in purgādo flegma sine aliquo timore: ⁊ ei⁹ nobilitas ē quasi sup nobilitate omniū medicinaꝝ purgātiū. Dosis ei⁹ est a. ʒ. io. vsq: ad. i2. ⁊ multū senib⁹ cū ficub⁹ ante cibuꝫ comestū valet. G. dicit in primo de simplici medicina q̄ calefacit et exiccat tēperate: ⁊ in secūdo libro dicit q̄ est calidū in secūdo gradu qñ applicaꝫ hoi p̄ modū empli. ⁊ distinguēdū est: q: in primo dixit de radice: in secundo de semine: et in alio de folio ¶ Absinthiū calidū est in primo gradu: ⁊ sic. in secūdo: q: cōpositū est ex suba terrestri ⁊ frigida ⁊ terrestri ignea adusta: ⁊ significat h̄ stipticitas sua cū amaritudine ⁊ acumine: succus ipsi⁹ ē amarior suis folijs. Et tertie sue virtutes sunt q: hꝫ cōfortare stomacū: ⁊ trahere qđ est in eo amaꝝ p̄ modū purgationis: ⁊ hoc facit p̄ virtutē attractiuā: ⁊ ꝓpter amaritudinē lauatiuā. Et aperit opilationes epatis: ⁊ ꝓuocat vrinā. Et si est flegma in stomacho nō ꝓdest ꝓpter stipticitatē suā. Et habet multas species: sed melior omniū est aromaticū: ⁊ ꝓpter hoc ꝯfortat stomachū ⁊ epar. Et in sūma manifestū est q̄ hꝫ hec medicina ꝓprietatē in stomacho et epate. ¶ Laur⁹ q̄ eo vtimur est sucus ⁊ oleū: et est calidū in primo ⁊ tāgit paꝝ de secūdo: ideo q: est cōpositū ex suba terrestri adusta cū suba terrestri ⁊ frigida: et significat h̄ sapor amar⁹ cū stipticitate: et idcirco q: cōiūcte sūt cū amaritudine aromaticitas ⁊ stipticitas: fit ex suco ipsi⁹ meli⁹ oleū qđ possit esse stomacho frigido et epati: et nos nō dam⁹ ei⁹ sucuꝫ nec grana: q: dr̄ q̄ qñ comediꝫ mouet vomitū et fluxū ¶ Elcunecat. i. balaustia est frigida in secūdo gradu: et tāgit aliq̄d de tertio: ⁊ sine dubio est sic. in tertio. Et dicim⁹ q̄ hoc ē q: eius suba ē frigida: et siccitas in ea est fortior frigiditate. Eius opationes sunt stipticitas et sic. et stringit sanguinē et cōsolidat: ꝓpter h̄ poniꝫ h̄ medicina habētib⁹ fluxū sanguinis: ⁊ hñtib⁹ excoriationē intestinoꝝ: ⁊ mulierib⁹ hñtib⁹ fluxū mēstruoꝝ ⁊ aliaꝝ humiditatū. Et dicit. G. q̄ nullus auctor fuit qui h⁹ medicine nō recordareꝫ. ¶ Babalbeli: ⁊ in arabico dr̄ chicsoni: folia isti⁹ plante et cime et flores et fruct⁹ oīo sunt fri. ⁊ sic. et folia sunt humidiora p̄dictis ꝓpter aquositatē existentē in ipsis: et ꝓpter hoc hꝫ ꝓprietatē ad curandā egritudinē alchole: et similiter alias egritudines oris. Sed fruct⁹ ei⁹ cū est īmatur⁹ frigiditas et siccitas in eo dn̄aꝫ ꝓpter stipticitatē inuentū in ipso: sꝫ qñ dict⁹ fruct⁹ hꝫ completā digestionē: tūc est ꝓpinquus equalitati ꝓpter dulcedinē inuentā in ipso. Et florū virtus existit ipsi⁹ fructus: et oīa p̄dicta cōferunt. ¶ Syaachilie: vtimur folijs et florib⁹ ⁊ fructibus: q̄uis folia sint humida valent multū egritudinib⁹ oris ⁊ vulnerib⁹ intestinoꝝ: et fluxui ventris: et debilitati stomachi: et sputo sanguinis. Sed radix ei⁹ hꝫ subam calidā et subtilem: et frāgit lapidē qui est in renib⁹. ¶ Bdelliū duas hꝫ spēs fortiꝫ mollificat qđ in arabico dr̄ mocle. Ex eo sunt spēs due: vna cicilie et illa est siue bdelliū illud est magnum et alias spēs siue aliud bdelliū inueniꝫ hic: et est arabicum. Virt⁹ illi⁹ prima siue secūda est mollificare ⁊ est fortissima

vir:t⁹ illi⁹ in hoc: ⁊ hoc potes cognoscere p primā suā virtutē. Et alia. s. arabicū est suauior: ⁊ est clari⁹ alio: ⁊ hoc vocat̄ bdelliū arabicū ⁊ est siccior aliis: sed recēs habet v̄tutē Siliani bdelliū arabicū. Et h̄ arabicū frāgit lapides qui fiūt in renib⁹: ⁊ qn̄ bibit̄ ꝓuocat vrinā: ⁊ ꝓuocat ventositates grossas ⁊ crudas: ⁊ valet ꝯ dolores laterꝝ ⁊ ypocondrioꝝ: ⁊ in sūma est ex medicinis q̄ purgāt flema grossuȝ. Et habet ꝓprietatē trahēdi a neruis ⁊ iūcturis: ⁊ ipsum est meli⁹ inter medicinas laxatiuas: ⁊ dosis est eius. ʒ. i. ¶ Elgarzaria ꝙ yspani vocāt panicald: ⁊ in arabico alcbartama: ⁊ alij secucul: ⁊ in latino yringi dicūt̄. G. sentit ꝙ ē cōposit⁹ ex diuersis naturis sicut natura rose: excepto q: nō habet stipticitatē: ⁊ significat hoc q: h̄ȝ insipiditatē cū aliquātula dulcedine ⁊ modico acumine: ⁊ hoc h̄ȝ plus i cortice: ⁊ videt̄ ꝙ sit tēperatū aut parū declinans ad frigiditatē: ⁊ ꝙ est talis cōplexionis est multi iuuamēti: opationes sue sunt repcussiue ⁊ dissolutiue. Sed ei⁹ manifesta ꝓprietas est ut dissoluat apostemata suppositū: ⁊ etiam si suspendat̄ sup ipsum. Et noui medici dicūt ꝙ h̄ȝ hāc proprietatē in omnib⁹ apostematib⁹: ⁊ etiā dicūt ꝙ v̄tūt co in potu aque decoctiōis ei⁹ ipsa ministrat ut defendat ne generet̄ apostema in partib⁹ interiorib⁹. ¶ Balsam⁹ calidus ⁊ sicc⁹ in secūdo gradu: ⁊ oleū suū est multuȝ subtile: nec habet vllū calorē: q ab hominib⁹ credit̄ q vident ꝙ ē subtile penetratiuū. Et virt⁹ ⁊ fruct⁹ isti⁹ est vni⁹ generis: sed min⁹ est subtilis suo oleo. Et illud oleū h̄ȝ multas ꝓprietates ⁊ mirabiles opationes. Sue secūde opationes sunt q: dissoluit oēs egritudines flematicas q̄ dure sunt ⁊ tarde ad dissoluendū: ⁊ eradicat dolores q sunt ex humorib⁹ grossis ⁊ ventosis. Et sue tertie opationes sunt quia frangit lapides: ⁊ mulier īpregnat̄ q̄ defert ipsuȝ super se q̄ nō poterat īpregnari ꝓpter opilationē matricis. Et ei⁹ ꝓprietas est q: est magna tyriaca venenis: ⁊ valet ꝯ opiū bibitū: ⁊ valet ꝯ diamātē bibitū ⁊ ꝯ fungos venenosos: ⁊ ꝯ aquā ferri distillati: ⁊ dosis ei⁹ est a trib⁹ ptib⁹. ʒ. vsq₃ ad vnā. ¶ Iuniper⁹ calid⁹ est ⁊ siccus in tertio gradu: ⁊ ē multū subtilis: q: qd̄ magis dn̄at̄ sup ipsum est substātia ignea: ⁊ post ipsuȝ substātia terrestris adusta: ⁊ aliquātulū substātia terrestris frigida Et significat h̄ sapor quē habet cū forti acumine ⁊ amaritudine et aliquātula stipticitate. Opationes sue secūde sunt ut cōsumat putrefactionē que est in vulnerib⁹ ⁊ apostematib⁹: ꝙ loc⁹ in quo non est putrefactio nō sustinet talē medicinam: sed qn̄ ponit̄ sup putrefactionē ⁊ saniē cū melle mūdificat ipsaȝ. Opationes sue tertie sunt q: habet ꝓuocare vrinā ⁊ prouocat mēstrua forti⁹ alia re donec faciat mingere sanguinē. Et facit aborsum: ⁊ extrahit fetū mortuū: ⁊ ꝓpter suā subtilitatē ⁊ aromaticitatē ponit̄ qn̄q₃ loco eiusdē speciei cinamomi dorsini: ⁊ est etiā cinamomū cū multa dulcedine ⁊ forti acumine: ⁊ debet poni duplū illi⁹ loco dorsini. ¶ Albabac: hec planta habet florē q assimilat̄ rose: ⁊ est fortior rosa babanacb: ⁊ pp̄ h̄ magis dissoluit illa donec liberet durissima apostemata qn̄ miscent̄ cū cera ⁊ oleo. ¶ Ossa vuaꝝ passaꝝ sunt sicca in secūdo gradu: vel accedūt paruȝ ad secūdū: ideo q: cōposita sunt ex substātia terrestri frigida: ⁊ significat h̄ stipticitas: ⁊ h̄ȝ vltimū iuuamē in fluxu ventris. ¶ Alusnc in lingua yspanie dr̄ mulsa. h̄ nascit̄ sup querc⁹ ⁊ nuces: ⁊ est in tertio gradu frigida: ⁊ hoc significat stipticitas quā h̄ȝ: ⁊ cū hoc h̄ȝ virtutē dissoluendi et mollificādi: ⁊ magis valet q̄ inuenit̄ in quercu ꝓpter caliditatē q̄ est in ipsa arbore: eo qd̄ ex supfluitatē ipsi⁹ nutrit̄. ¶ Sagtares videt̄ ꝙ sit calidū in primo gradu: vel accedit paꝝ ad secūdū: idcirco qd̄ cōpositū est ex suba terrestri adusta cū suba terrestri frigida: ⁊ significat hoc stipticitas sua cū amaritudine. Prime opationes sue ⁊ secunde sunt ad subtiliādū: aperiendū ⁊ ꝓuocādū vrinā ⁊ similia Et aliq dicūt ꝙ h̄ȝ v̄tutē purgādi: ⁊ est vltima medicina stomaci ꝓpter stipticitatē suā: ⁊ etiā mūdificat ꝓpter suā amaritudinē: ⁊ talis medicina qualis ē hec: est magis ꝓpria stomacho q̄₃ alia medicina: ⁊ longe pl⁹ qn̄ associat̄ secū aromaticitas sicut in absinthio. ¶ Gētiana ponit̄ hec medicina in gradu tertio caliditat̄ ⁊ sic. ⁊ h̄ manifestat ex fortitudine sue amaritudinis: ⁊ radix ipsius fortissima est ad subtiliandum ⁊ aperiendū opilatiōes. ¶ Memire ponim⁹ ipsam in primo gradu. f. eo ꝙ curat multotiens oculoꝝ rubedines qn̄ nō sunt fortes: ⁊ ei⁹ suba cōposita ē ex suba aquosa ⁊ terrestri: q̄ oīa frigida sunt: excepto q: frigiditas ꝑm. G. nō est fortis: sed est ei⁹ frigidas silis aque paludū. ¶ Alsocēg. i. mentastrū caliduȝ est ⁊ sic. in tertio gradu: ꝓpterea q: dn̄at̄ sup ipsuȝ suba ignea cū substātia terrestri adusta: ⁊ habētis talē cōplexionē: opatōnes sunt manifeste. ¶ Liquire est humida in primo gradu ⁊ excedit paꝝ in calore tēperatā cōplexionē. G. dixit ꝙ assimilat̄ cōplexioni humane: ⁊ significat hoc dulcedo sui saporis cū aliquātula stipticitate: eo q: dulcedo temperatiua significat caliditatē ⁊ humiditatē: ⁊ stipticitas sua detruncat aliqd ex suo calore ⁊ sua humiditate: excepto ꝙ ex humiditate remouet pl⁹: ⁊ lenit asperitatē q̄ est in trachea arteria: ⁊ vesica et alioꝝ mēbroꝝ q̄ recipiūt asperitatē. Tertie opatiōes ipsi⁹ sunt q: puluerizata ⁊ posita sup oculum delet maculā q̄ est in oculo: ⁊ carnē supfluā q̄ est in radicibus vnguiū: ⁊ hoc significat q: radix est calidior suco: et cōplexiones q̄s diximꝰ primo sunt in suco: ⁊ qn̄ radix est ver⁹ est amara: sicut ē illa q̄ nobis apportat̄: generalr̄ suc⁹ ei⁹ humidior ē sua radice. ¶ Peōia. i. rosa asinoꝝ ē radix calida in p̄mo gradu: ⁊ sic. in tertio: q: est cōposita ex suba terrestri frigida ⁊ terrestri adusta: ⁊ suba ignea ⁊ aliquātulū aerea: ⁊ significat hoc: q: qn̄ masticam⁹ ipsaȝ p̄mo sentimus stipticitatē cū dulcedine: ⁊ qn̄ diu masticam⁹ ipsam sentim⁹ acumē cū amaritudine: secūde sue opationes a cōplexione ipsi⁹ sciunt̄: ⁊ tertie sciunt̄ ꝑm ex opilatiōes epatis ⁊ renū: ⁊ hoc accidit ꝓpter acumē ⁊ amaritudinē: sed propter stipticitatē quā h̄ȝ stringit vētrē: ꝓprietas sua testificata est a. G. q: suspēsa ad collū curat epiliā in pueris: sed ab aliquib⁹ dr̄ ꝙ nō sit verꝝ: ⁊ hoc iā exptū ē ⁊ nō sic inuenit̄. ¶ Pastinaca duas h̄ȝ spēs siluestrē ⁊ domesticaȝ siluestris fortior ē domestica in oib⁹: ⁊ in ambab⁹ est virtus calefaciendi ⁊ subtiliādi: ⁊ in radice est virt⁹ q̄ mouet coitū: ⁊ hoc etiā h̄ȝ semē domestice. Sed semē siluestris ē calidi⁹ ⁊ sicci⁹: ⁊ ideo ꝓuocat mēstrua ⁊ vrinā: ⁊ siluestris dr̄ daucus: ⁊ ē caliduȝ ⁊ siccū in tertio gradu. ¶ Aegarelchaar. i. lignū lauri ⁊ fruct⁹ ei⁹ bacha lauri dr̄. Hec arbor cū fructu suo calefacit ⁊ exsiccat multū. Sed cortex arboris ē debilioris caloris ⁊ fortioris amaritudinis: ⁊ h̄ȝ stipticitatē: ⁊ ideo frāgit lapidē ⁊ valet ꝯ passionē frigidā epatis ebibit⁹ cū vino aromatico. Sue radices sunt calide in secūdo gradu ⁊ sicce in tertio. ¶ Almostramesia ē ex spēb⁹ acbasor: ⁊ opationes ipsi⁹ sunt eedē cū opationibus ipsi⁹ ex reb⁹ acbasor siluestris: sed ē subtilior ipso. Et opationes sue tertie est attractio. ¶ Glandes oēs sunt frigide ⁊ sicce: ⁊ hoc cognoscit̄ pp̄ multā stipticitatē quā habēt: sed cortex sue arboris maiorē h̄ȝ stipticitatē: ⁊ in ambab⁹ ē cōiūcta subtilitas cū stipticitate: ⁊ ꝓpterea hec ē vna ex reb⁹ q̄ valet multū mēstruoꝝ ⁊ fluxui sanguis vndecūq₃ ¶ Acarbemi. i. altea sue secūde opatōes sunt q: dissoluūt relaxāt et mitigāt dolorē ⁊ maturāt apostemata dura. Et radix et semina faciūt qd̄ faciūt folia et flos donec ē recēs: sed maiorem habet subtilitatē ⁊ minorē siccitatem radicibus ⁊ seminibus: et sic debet esse in omnibus seminibus terre nascentiū: et idcirco maiorem habēt abstersionez: ita ꝙ curat morpheā: et semē frāgit lapides q fiūt in renib⁹: ⁊ tū in radicib⁹ est virt⁹ stiptica: ⁊ ꝓpterea valet aq̄ decoctionis eius excoriationi intestinoꝝ ex disinteria: ⁊ sputo sanguis: ego pono folia ⁊ flores calidos et siccos in p̄mo gradu et radicē in p̄cipio secūdi. ¶ Algabit. i. oleuȝ qd̄ trahitur ex oliuis maturis ⁊ nō salitis: et quaꝝ complexiones non sunt artificialiter mutate assimilantur complexioni humane: et iam rememorauimus hoc in cibis. Sed oleum factū ex oliuis non maturis habet aliquam stipticitatē ⁊ retinet ex frigiditate ꝑm ꝙ h̄ȝ ex stipticitate

Et oleū vetus est calidius ⁊ subtiliꝰ tēperato: ⁊ ꝓpter hoc
maiorē habet vtutē dissoluendi ⁊ mitigādi dolorē. Sed
alia q̄ olea trahūt ab alijs medicinis tenēt nām illaꝝ me-
dicinaꝝ sicut oleū de lilio: ⁊ oleū sisaminū: ⁊ oleū amigda-
laꝝ: ⁊ oleū nucū: ⁊ oleū lauri: ⁊ oleū de cimino: ⁊ oleum de
sinapi: ⁊ oleū de mirtillis ⁊ stipticū: ⁊ oleū de mastice: et
oleū de oliuis ponit loco olei de lilio: ⁊ ecōtra: ⁊ oleū de
mirtillis est frigidū ⁊ stipticū: ⁊ oleū sisaminū est calidū ⁊
humidū: eodē modo ⁊ oleū amigdalaꝝ dulciū. Sed hoc
tēperatiꝰ est in calore: aut ꝙ habet calorē cum humiditate
mixta cū aliquātula stipticitate: ⁊ ideo habet humectare si
ue calefacere ⁊ mollificare: ⁊ in hoc excedit oleū sisaminū: ⁊
de squināto: ⁊ oleū de mastice. Et oleū granoꝝ viridiū ē
cōpositū vtutibꝰ stipticis ⁊ dissolutiuis: ⁊ ꝓpterea ꝓdest
stomaco ⁊ epati plus oī alia re. Sed ista olea fiunt in ba-
bilonia. Sed in nr̄is terris nō trahunt ex istis rebꝰ pro-
prie. Sed. G. dicit in libro suo ꝙ cōsuetū ē trahere oleū
mirte ⁊ oleū masticinū: ⁊ oleū squinanti ex seipsis: ⁊ boni-
tas istoꝝ excedit multū bonitatē factorū cū oleo oliuaꝝ in
opationibꝰ ⁊ vtutibus. Sed olea q̄ cōsueta sunt fieri cū
oleo oliuaꝝ dulciū quibꝰ assuescunt antiqui ⁊ moderni:
sunt sicut oleū ro. ⁊ oleū citonioꝝ: ⁊ oleū lilioꝝ: ⁊ oleū viol'
⁊ oleū nenufarinū ⁊ de alchri. Et vtutes eoꝝ oleoꝝ sunt
manifeste ex vtutibꝰ ipsaꝝ medicinaꝝ. Et scire debes ꝙ
oleū oliue cum quo facimꝰ dicta olea debet esse absq3 alia
mala qualitate. Sed coꝝ virtꝰ que trahit cū oleo oliue
nulla sunt vtuosiora nr̄is. Oleū in quo infundūt predi-
cte medicine debet esse suaue ut nō manifestet aliqua for-
tis qualitas dn̄ans in ipso: ⁊ talis est rō medicine: q2 de-
bet esse patiens ⁊ nō agens: exceptis duobꝰ modis: vnus
est qn̄ intentio nr̄a est ut fortificemꝰ opationē illiꝰ medici-
ne cū qua miscet: priꝰ accipiemꝰ oleū in quo dominet qua-
litas similis qualitati medicine: secundꝰ est qn̄ intendimꝰ
facere ꝯriū illiꝰ medicine: hoc est qn̄ volumꝰ facere frange-
re ex illis vtutem. Verbi gr̄a qn̄ volumꝰ ꝙ oleū ro. dissol
uat nos ponimꝰ oleū vetus: ⁊ qn̄ volumꝰ minuere ex ea
ponimꝰ imaturū: ⁊ quādo volumꝰ ut assimilet vtuti rosa
rū infundimꝰ rosas in oleū dulce ⁊ suaue. ¶ Alsaran. i.
emula. ponimꝰ ipsam in secūdo gra. ca. ⁊ sic. ⁊ manifestat
hoc quia ponimꝰ ipsam in loco hꝰ ꝙ confert flati grosso ⁊
viscoso in pectore ⁊ pulmone: ⁊ h̄ facit sua siccitate: opatio
nes sue secūde sunt: q2 rubificat ⁊ membra in liuiditate a
frigore. ¶ Barbacꝰ. i. ell's habet duas spēs: albū videli-
cet ⁊ nigrū: ⁊ ambo sunt calidi ⁊ sic. in tertio grado: secūda
coꝝ virtꝰ est abstersiua: ⁊ ideo valet ꝯ scabiē: ignē sacrū et
similia: ⁊ nō est tutū vti eo bibito vel comesto: q2 est ex ge
nere venenoꝝ. Sed antiqui vtebant nigro ad euacuan-
dā melancoliā. Sed est fortiꝰ in ledendo epar ⁊ pulmonē
sed noui ponunt loco eiꝰ lapidē lazuli. Sed q̄uis epiti-
mus laudet in euacuando melancoliā nō tn̄ h3 tantā vir-
tutē. Et adamas habet similē vtutē purgādi cū eleboro.
excepto q2 est fortioris attractionis: eo quia est calidus la
pis: ⁊ ꝓpter siccitatē que est in eo: ⁊ lapis lazuli suauior ē
eo al'. securior. ¶ Eua. i. rubea tinctoꝝ calida est in secundo
⁊ sicca in tertio gradu: ideo q2 est cōposita ex substātia terre
stri adusta ⁊ substātia terrestri frigida: ⁊ significat hoc sua
amaritudo cū ponticitate. Opationes sue secunde ⁊ tertie
habent aperire opilationem splenis ⁊ epatis ⁊ ꝓuocare
vrinam ⁊ sanguinē menstruū: ⁊ poīe est ut faciat mingere
sanguinē: ⁊ abstergit tēperate: ⁊ ideo valet tinee quando
distēperat cū acetoꝝ supponit: ⁊ quidā dant bibere sciati
cis cū ydromelle. ¶ Olibarda. i. eupatoriū valde manife-
sta est in fortificādo vtutē epatis: ⁊ apiendo opilationes
eius: q2 cōposita est ex suba stiptica ⁊ amara: ⁊ ideo debe-
mus ponere eā in primo gradu: q2 amaritudo est manife
stior in ea stipticitate sua ¶ Zinziber ca. est in tertio gradu
uel multa stipticitate uel humiditate: ⁊ ideo tardat in cale
faciēdo corpꝰ: ꝙ nō facit piper: q2 calefactio zinziberis est
a calore corporis: ⁊ ꝑmutatio piperis ab eodē est sicut per
mutatio lignoꝝ viridiū ⁊ siccoꝝ ab igne. Et piper longū
est sil'e zinziberi: ⁊ ꝓpterea debet poni zinziber in primo
gradu humiditatis. ¶ Et pitimꝰ est ca. sic. in tertio gradu ⁊
est laudabilis ut dictū est in euacuando melancoliā: ⁊ do-
sis eiꝰ est a. 3. 2. vsq3 ad. 3. ⁊ in decoctionibꝰ a. 5. vsq3 ad. 7
⁊ indiget refrenātibꝰ: q2 ꝯtristat ꝓpter suā siccitatē: ⁊ ideo
nenufar est vltimū suū frenū: eo ꝙ propt̄ aromaticitatem
suā remouet ipsiꝰ maliciā: ⁊ propt̄ humiditatē suā remo-
uet ipsiꝰ siccitatē: excepto q2 cū hoc diminuit suū calorem.
Et medicina nō indiget refrenatōe ab oībꝰ suis qualitati
bus uel partibꝰ nisi a parte qua purgat hoc a calore: aut a
ꝑte sue euomationis. Et si refrenaret epitimꝰ cū pomis
hoc plus acceptaret in fabricātibꝰ: ⁊ similiter pōt refrena-
ri cū amigdalis: vel cū semine melonis. ¶ Menta cali-
da est ⁊ sicca in secūdo gradu: ⁊ attingit ex tertio: ⁊ h3 ama
ritudinē cū stipticitate: cōfortat stomachū ⁊ mouet coitū.
Nama. i. menta: hec herba est ortiua: ⁊ ꝓpter hoc h3 sup-
fluā humiditatē: ⁊ ꝓpter hoc ꝓuocat coitū: ⁊ ipsa est res
q̄ associat rebꝰ nō bn̄ digestiuis: ⁊ sapor ipsiꝰ amarꝰ ē cū sti
pticitate: ⁊ ex hoc apparet ꝙ minorē habet caliditatē ꝺlia
chacos: ⁊ ꝓpterea ipsam ponimꝰ in caliditate ⁊ siccitate in
secūdo extendētē se vsq3 ad tertiū. ¶ Capsia est gūma ru-
te siluestris: s̄m quosdā medicos: virtꝰ eiꝰ est acute virtutis
⁊ calefacit caliditate forti: ⁊ ꝓpter hoc est in tertio gradu
caliditatis ⁊ humida in primo. Et significat eiꝰ humidi-
tas ex hoc quia cito corrūpit ⁊ nō recipit passionē a corpe
nisi post aliquantulū horā quēadmodū facit. 33. ⁊ ꝓprie-
tas eiꝰ est attractio ex ꝓfundo corporis: ⁊ resolui ꝙ ab ipsa
trahit. ¶ Tormos. i. lupini: qn̄ elixant in aqua tādiu ꝙ
ipsoꝝ remoueat amaritudo est medicina nutritiua: ⁊ qn̄
sunt amari faciunt ꝙ cōsueuerunt facere medicine amare
ex abstersione et exsiccatione ⁊ resolutione ⁊ ex aptione opi
lationū epatis et splenis: et ꝓuocatione mēstruoꝝ: ⁊ in-
terfectione lūbricoꝝ: ⁊ in extractiōe fetus ⁊ remouēt mor-
feam: ⁊ purgant colerā: et remouent offuscationes mēbro
rū: ⁊ dissoluūt scrofulas: ⁊ ꝓpter hoc ponimꝰ ipsos in cali
ditate ⁊ siccitate in principio tertij gradꝰ: uel in fine secū-
di. ¶ Lactuca dicit. G. ꝙ sua frigiditas est similis frigi-
ditati riuuloꝝ: ⁊ significat hoc q2 nō curat fortā erisipilam
sed curat debilē: ideo debemꝰ ipsam ponere frigidā in pri
mo vel in principio secūdi gradꝰ ⁊ vsus sui seminis con
sumit sperma. ¶ Alasce: q̄d quidā vocāt corruthba. calefa-
cit ⁊ desiccat in tertio gradu: ⁊ operationes eiꝰ prouocant
mēstrua ⁊ vrinā: ⁊ extrahūt fetꝰ a corpore: ⁊ aperiunt opi-
lationes: ⁊ mūdificant pectꝰ ⁊ pulmonē. ¶ Dele. i. viscꝰ
operationes eedē sunt cū capsia in opationibꝰ primis ⁊ se
cundis: ⁊ est calidissimꝰ cū superflua humiditate: ⁊ extra-
hit a ꝓfunditate corporis: et hoc agit cū multa tarditate ꝓ
pter superfluā humiditatē in ipso existentē. ¶ Viola fri-
gida est ⁊ humida: ⁊ idcirco debet poni in secundo gradu:
iuuamenta sua manifesta sunt apud vulgares. ¶ Cera-
palcati. i. cauda equina: et in latino dr̄ centinodia: virtus
ipsiꝰ est stiptica cū amaritudine: et ideo desiccat in vltimo
absq3 ꝑforatione: et ꝓpter hoc sigillat vulnera magna: et
ꝯfert vlceribꝰ intestinoꝝ ac sputo sanguinis: et fluxui mē
struoꝝ: et maxime illa q̄ est rubea et tenasmoni: et dicunt
aliq hoīes ꝙ curauerūt cū ea vlcera vesice ¶ Caliraf. huiꝰ
vegetabil' flores et folia desiccant desiccatione forti absq3
mordicatione: ⁊ est manifeste plurimi indumenti qn̄ si-
gillat vulnera. Et qn̄ adurit cortex istiꝰ arboris cinis eiꝰ
desiccat desiccationē vehementi: et propter hoc cōfert por-
ris seu verrucis: et maxime habentibꝰ capā clauoꝝ qui fi-
xi sunt in cute q2 qn̄ recipit cinis eiꝰ et misceat cū forti ace
to et supponit eis erradicat eos. ¶ Et gūma istiꝰ arboris
remouet oīa q̄ sunt uel fiūt supra pupillā oculi vnde ob-
scurat visus: eo q2 ista gūma subtiliat ⁊ mūdificat. Indicū
quo tingit multū desiccat sine subtilitate q2 amarū est et
stipticū: et est duaꝝ manerieꝝ. s. siluestra et domesticū: et
siluestre est fortiꝰ domestico. Opationes sue sunt ut cōso-
lidet vulnera q̄ sunt in duris membris: et etiā si sunt in
extremitatibꝰ musculoꝝ: et abscindit fluxum sanguinis:

⁊ valet multū vulneribꝰ fistulatis: sꝫ silueſtre ē fortiꝰ in vulneribus putridis ꝓpter fortitudinez sue desic catiōnis: ⁊ domesticū ē vtilius in apostematibꝰ domesticis vel in medela apostematū qꝛ vlcerat ea: ⁊ silueſtre valet multū cōtra opilationez splenis: ideo debemꝰ ipsū ponere calidū in secūdo ⁊ siccuz in tertio: ⁊ domesticū calidum in primo ⁊ siccuz in tertio. ¶ Pulegiū riuuloꝝ ca. est et sic. in tertio gradu: qꝛ ē cōpositū ex substātia ignea cū aliq̄ntula pte terestri adusta: et significat hoc attinere ipsiꝰ cū aliquātula amaritudine. ¶ Operatōes ipsiꝰ scōe sūt dissolutiue: subtiliatiue: et desiccatiue. Tertie ad ꝓuocandū vrinaz et dicitū ē ꝙ valet multū leprosis: et morsis ab aīalibus venenosis: et maxie quādo supponit: et occidit vermes qui nascunt in auriculis: et montanū fortiꝰ ēt plus valet. ¶ Cānella vel cinamomū. i. Recapal dereca ca. ē et sic. in scdo gra. et in siccitate plus extēditur. et hoc ē quia cōpositū ē ex substātia terrestri cū substātia aerea equaliter: ⁊ hoc testificat. G. et cum hoc hꝫ substātiā subtilē igneā a qua habet suam aromaticitatē: ⁊ stipticitas sua cū modico acumie significat terrestrē substātiā. ¶ Et cānellositas sua significat substātiā aereā sup ipsā dominātē: ⁊ hoc scit ꝓpt naturā cānaꝝ. Juuamēta sua manifesta sūt in stōaco ⁊ epē: qꝛ illa est ex medicis in quibꝰ inueniūtur arōaticitas: ⁊ stipticitas ⁊ acumē ⁊ ꝙ hꝫ taz nobilez complexionez roborat oīa mēbra. ¶ Et dicit. G. ꝙ pars subtilior que est in eo ē minor alijs ⁊ dasēi ē fortior ī iuuamēto. Capparis calidꝰ est in scdo et sic. i tertio. qꝛ cōpositꝰ ē ex substātia terrestri ⁊ frigida ⁊ terrestri adusta. ignea ⁊ subtili. ⁊ significat hoc amaritudo dominās. ⁊ post hoc hꝫ ꝓprietatē cōtra vicia splenis: ꝓpterea qꝛ illud qḋ facit exire cū stercore ē sāguineum ⁊ tūc remouet dolorē splēis. Et hoc idez facit in alijs hūoribus grossis qꝛ educit eos ꝑ vrinā. ⁊ ꝓuocat menstrua. ⁊ attrahit flema ex capite quādo masticat. ⁊ valet cōtra sciaticū dolorē. ⁊ cōtra dolorē dentiū quādo masticat. Alcharf. i. nasturtiū est ca. ⁊ sic. i quarto gradu. ⁊ virtꝰ sua ē similis sinapis virtuti. ⁊ ē medicina q̄ daṫ loco cibi. Cardamomuz calidū est ⁊ sic. in tertio gradu. ⁊ nō ē mihi necesse manifestare opationes ipsiꝰ. qꝛ hꝫ similē cōplexionē nec scdas nec tertias. Sed cōueniēs ē mihi dicere ꝓprietats eoꝝ manifestiores. ⁊ hoc debuissemꝰ fecisse ab ipso principio. ¶ Sꝫ ē accomodatio iuuamēti in hijs que dicta sūt. et ē in hoc fructu cū amaritudine aliquātulū caloris. ¶ Carui in caliditate ⁊ sic. ē i tertio gradu. ⁊ ꝓpter hoc expellit vētositates ⁊ ꝓuocat vrinā. ⁊ nō solū semē sꝫ totū. ¶ Calicha. i. cassia lignea ca. ē ⁊ sic. in tertio gradu. qꝛ cōposita ē ex pauca substātia terrestri. ⁊ substātia ignea ⁊ calida ē dn̄ans. ⁊ significat hoc acumen ꝙ hꝫ cū aliquātula stipticitate. ⁊ ē ex bonis speciebꝰ aromaticis. ⁊ idcirco cōfortat mēbra principalia. ⁊ exopilat opilationes epatis. ⁊ prouocat mēstrua. ⁊ hꝫ alias opatōes quas debet facere talis cōplexio. ¶ Arbor nucū ē frigida ⁊ sicca in secūdo gra. ⁊ folia ⁊ rami habēt aliq̄ntꝫ stipticitatē. ideo ꝓpter stipticitatē sue cōplexionis profundaṫ ꝑs eiꝰ subtilis in substātia stiptica que ē in ipsa. ⁊ ideo facit ꝙ possēt facere que essent maioris stipticitatis ipsa. ⁊ ideo decoctio eius bona medicina ē in vulue apostemate. et de fructu ipsius iā rememorati fuimꝰ alibi. ¶ Tubebe sūt substantie ignee et terrestris et cū hoc sūt aromatice. Et tu scis opatōes quas faciūt tales medicine. ¶ Pinee calide sūt et sic. in tertio gradu. ⁊ gūmi ꝓpinquū in quarto iua secūda virtus ē putrefacere carnē mollēique faciēdo. Et ꝓpterea sūt in primo gradu. medicinarū putrefactiuaꝝ: et ꝑpea cōseruāt carnē mortuoꝝ a putrefactione ꝓpter suā desiccationē: ⁊ alias eoꝝ corrūpunt ꝓpter virtutes suaꝝ naturaꝝ nō ꝑꝑ hūiditatem supfluā: ⁊ nō cōseruant nisi dura mēbra. ¶ Et sūt optima medicia in aere pestilētiali: ⁊ fortissima medicina ad resistendū impgnatione: ⁊ quādo mulier stat super se et quādo iniungit virga ex eis faciūt aborsū: et occidūt vermes q sūt ī vētre ⁊ serpētes deglutitos: et si supponātur vētri doloroso ꝓpter corrosionē in cōtinēti dolor mitigat. ¶ Et pinguedo q̄ generat in alchiterra idest ꝑs vnctuosa q̄ adunat in musa que est ei supra in principio decoctōis subtilis: et cū ē cocta efficit spissa: et illa apit vulnera ⁊ discopit neruos. Sed illḋ quod ē liq̄dū possibile ē vt curat vulnera: ⁊ hꝫ similē virtutē picis ⁊ curat scabiē. Centaurea hꝫ duas spēs maiorē ⁊ minorē: ⁊ ābe habēt vnā cōplexionē: et maior hꝫ saporē acutū cū stipticitate et aliquantula dulcedine. Et non debemꝰ vti ea nisi radice: ⁊ de minori vtimur folijs et stipite: et ideo posita ē ex sba terrestri adusta ⁊ frigida: et apit opilōnes et icidit humores grossos: ⁊ cū hoc hꝫ virtutē purgādi eos: et iō clisterizātur cuz ea sciatici et podagrici: et abstrahit hūores colicos et grossos aliquādo tātū purgat vt trahat sāguinolētos hu. ⁊ tūc fortiꝰ prodest ⁊ ꝓuocat menstrua fortiter ⁊ abortire facit: et cū hoc hꝫ virtutē cōsolidatiuā vulnerū ꝓpter suā stipticitatez. ¶ Gūmi cerasoꝝ hꝫ ꝓprietatē frāgēdi: et pōt esse hoc ideo qꝛ ē gūmi: qꝛ dn̄ans sup cōplexionē gūmi ē calor q̄zuis q̄dā sūt q̄ nō sūt talia nisi cūpatōe ad corꝰ hūanuz sicut gūmi ꝙ nomīat karabe. ¶ Castoron. i. betonica. cōplexio ilꝰ ē ca. ⁊. fri. et hoc attestat sapor: qꝛ in ipsa ē amaritudo cū acuitate: ⁊ iō icidit hu. grossos ⁊ abstergit lapidē q generat in renibꝰ: et mūdificat pulmonē et pectꝰ et apit opilatiōes epatis: et ꝓuocat mēstrua et cōfert epilēticis et sciaticis: et quādo ponit super morsū animaliū venenosoꝝ cōfert: et valet sciaticis ēt quādo bibit: et eructuationi acetose: et ꝓpterea ponimꝰ ipsā in gra. tertio ca. ⁊ s. ¶ Mafas. i. galla. et acerbe sunt frigide in scdo gradu et sic. in tertio. galla ē frigida in primo et sic. in tertio. et significat hoc stipticitas que ē in ea cū modica ponticitate: et est repcussiua: et quādo cōburit est acutior et siccior et subtilior. et necesse quādo vis sedare sanguinis fluxū assare ipsā et postmodū extinguere ipsā in aceto: aut fortissimo vino. Almū. i. cera citrina ē tēperata inter quattuor qualitates: et qꝛ pōt applicari carni posuerūt ipsā medici materiā oībus cathatibꝰ et vnctionibꝰ calidis et frigidis: sicut sūt illi qui noīant cerotum: hāc cerā citrinā quassatā vel malassatā in aqua. G. laudauit in egritudinibꝰ acutis et nominat cera lota. ¶ Et cera hꝫ virtutē maturatiuā ꝑ moduz opilationis et nō ē ex medicinis quas ponimꝰ in corpore: ⁊ hꝫ aliquātulā virtutē dissolutiuā quā acquisiuit a melle: et quādo remouet citrinitas que est in ea tūc ē ꝓpe materia et cera pura. ¶ Malberca. i. cataputia eius grana habēt virtutē purgādi: et cū hoc habēt virtutem abstersiuā et dissolutiuā: et ideo ē ca. in scdo gradu et ponit in genere calidaꝝ et siccarum. Darseni. i. cannela subtilis dulcis aromatica ca. ē ⁊ sic. in tertio gradu et ē supiū in omnibꝰ medicis aromaticis que resistūt putrefactioni: nec hꝫ parē in hijs opatōibꝰ. Alteradit. i. barbā hircina ē frigida in tertio gradu et sic. in secūdo: qꝛ dominās in ea ē substantia terrestris stiptica. et radix eius fortior ē folijs et cōsolidat vulnera et valet sordidis vulneribꝰ ꝓpter suā desiccationē: et ad intestinoꝝ vlcerationē et fistulis: Et in summa facit quod faciūt medicine multe stipticitatis: et cōfert debilitati stomaci et soloni vētris et vlcerationibꝰ intestioꝝ: et fluxui mestruoꝝ. Laudanū ē calidū in primo gradu et tāgit ex secūdo: et aliquātulaz habet stipticitatē ⁊ ē subtilis substātie cū acumine: dissoluit et maturat et valet passionibꝰ matricis: ideo qꝛ hꝫ cū hijs virtutibꝰ virtutē stipticitatis: propterea valet

ad pmanentiā capilloꝝ:eo ꝙ consumit hūiditatē ex
traneā que ē in eoꝝ radicib⁹:et stringit sua stipticita
te poros in quib⁹ oriūtur capilli. Sed nō est sufficiēs
in obuiatiōe alopicie.id circo q₂ illa indiget medici
nis magis dissolutiuis q₂ generaṫ ex hūorib⁹ grossis
ꝛ viscosis. ¶ Aliblep.i.mercurialis ca.ē et sicca in p̄
mo gradu:et ē cōposita ex substātijs cōtrarijs:hoc est
stiptica:acuta ꝛ cōtrarij aquea:inest ei quādo ē recēs
vt leuiter purget:ita ꝙ ē in principio primi grad⁹.in
medicinis purgatiuis:ꝛ ideo daṫ in pricipio fe. ante
digestionē:sicut danṫ cassiaf⁹ ꝛ tamaridi ꝛ hijs simi
lia.Et qui biberit ex succo mediā librā purgat colerā
grossā ꝛ flema:ꝛ si coquaṫ in vino quādo recēs ē con
solidat magna vulnera ꝛ sanat vlceratione factā ab
adustione ignis.Et si folia ipsi⁹ coquātur in aceto va
let multū passioni splenis:et flos su⁹ valet in hoc pl⁹
et ex succo suo fit caputpurgiū:ꝛ tūc valet multū ma
terijs discurrētib⁹ ātiqs ad aures ad nares.Haāthal.
i.colloquītida:coloquintida ē ex medicinis fortibus
in purgādo flema:ꝛ est in fine grad⁹ medicinaꝝ pur
gātiuū:q₂ attrahit a pfūditate corporis ita ꝙ inducit
eradicationē intestinoꝝ.ppterea necesse ē refrenare
ipsā multū cū oragagāto ꝛ amigdō:ꝛ filticis sūt sufficiē
tes p hijs duobus.ꝛ dosis ei⁹ ē a.ʒ.vnius vsque ad
vnū karatē.Halsemec ē gūma q̄ fortiter stringit:ꝛ p
pter hoc intrat in medicinis eradicātib⁹ intestina et
pprie quādo nō h₃ equalitatē acutā:ꝛ facit q̄admo
dū kecabre ꝛ gūmi arabicū.Cusbera idest coriādruz
Coriandrū calidum ē in primo gradu:ꝛ ē cōpositum
ex substātijs ꝯrijs:hoc est ex sba amara ꝛ sba aq̄a ꝛ sti
ptica:ꝛ scd₃ hoc facit diuersas operatiōes:hoc ē quia
quādo catbatur erispila cū farina ordei curat ipsā.et
quādo misceṫ cū farina fabe dissoluit scrofula.ꝛ dici
tur ꝙ h₃ pprietatē ad retinēdū cibū i stomaco donec
fuerit digest⁹ ꝛ aromatizat carnes cū quib⁹ coquitur.
ꝛ si homo biberit ex ei⁹ suco mediā librā i nouilunio
esset mortu⁹.Costū calidum est et siccū in secūdo gra
du ꝛ est cōpositū ex substantia terrestri adusta ꝛ ignea
et significat hoc magna amaritudo ei⁹ cū acumie.Et
operatio sue cōplexionis ē rubificare mēbra quib⁹ su
perponiṫ:q₂ trahit sāguinē ad cutē ꝛ puocat vrinā ꝛ
sanguinē mēstruū ꝛ occidit vermes et curat vrinā.
¶ Alcosan.idest liliū albū. Liliū albū calidū ē ꝛ sic
cū in secūdo gradu.ꝛ hoc dicim⁹ q₂ ē amaꝝ.ꝛ habet
aquositatē tēperatā.ꝛ ideo oleū ipsius ē absq₃ aliqua
mordicatione.ꝛ ē supp̄mū omnib⁹ reb⁹ q̄ dissoluunt
res in matrice.ꝛ folia sua cocta et posita sup carnem
cōbustā.ꝛ ab igne cū aqua feruēti cū oleo rosato mix
ta incōtinēti liberat.Et radix est fortior folijs.et pro
pterea puocat mēstrua ꝛ mollificat duriciē omnium
mēbroꝝ ꝛ pprie matricis.Croc⁹ calid⁹ ē in secundo
gradu et sicc⁹ in p̄mo.ē digts ꝛ cōforts cordis.ꝛ h₃
substātiā calidā stipticā et stipticitas sua ē ex rebus
que adiuuāt ad digestionē quā facit:eo quod pter il
lā moraṫ in poris et stat in illis.¶ Halbasal idest ce
pe ē calidū in quarto gradu:ꝛ habet grossā substātiā
et ideo quādo poniṫ in ano apit orificia venarū.et p
uocat sāguinē emoroidalē ꝛ mēstruū.ꝛ sucus ei⁹ valet
aque que defluit ad oculū.sed obscurat oculos quan
do sūt impediti ab hūorib⁹ grossis.ꝛ habet humidi
tatē supfluā pter quā mouet coitū.Halcedef.frigi
dus in primo gradu est vel tēperat⁹.eo q₂ stipticitas
in suo sapore ē sed in ipso non ē aliquid caliditatis vel
stipticitatis nisi modicū.tn̄ in ei⁹ operatōne inueniṫ
multi iuuamēti.eo q₂ caliditas existēs in eo facit pro
fundare stipticitatē in pfundo corporis absq₃ amari
tudine vel mordicatione.et ob hoc ei⁹ operationes.
sūt ad remouēdū ea que retēta sūt in profūdo corpo
ris egritudinū putridaꝝ ꝛ eradicāt ea omnino absq₃
impedimēto.¶ Et est in fine tutū a nocumentis.eo
quia natura calidarū medicinaꝝ ꝛ siccarū q̄uis ha
beant naturā remouēdi. Attrahūt tamē ad locū ali
os hūores.Et ppter hoc hec res cōfert omnib⁹ ma
culis ꝛ vestigijs carnis.et caliditas que est in ipso ē
lator virtutis stiptice. ¶ Scoadi idest ciperi.id qd
operaṫ ex hac herba est ei⁹ radix ꝛ ponim⁹ ipsā in cali
ditate et siccitate in secūdo gradu.eo q₂ in suo sapo
re nō inueniṫ acuitas nisi modicū stipticitatis.Et e
ius operationes secūde sūt q₂ cōfert mirabiliter vul
nerib⁹ difficilis cōsolidatōis causa multarū:humidi
tatum:ꝛ etiam cōferūt vlcerib⁹ oris ꝛ frāgunt lapi
des:et prouocāt vrinā ꝛ mēstrua. Alchāna:que ope
rātur ex ista sunt folia ꝛ rami:et virtus eius cōposita
est ex substātia frigida et calida:et ppter hoc desic
cat absq₃ mordicatione:ꝛ cōfert vlcerib⁹ que veni
unt in ore ex genere alchole:et valet etiā alchole:et
decoctio illi⁹ valet adustioni ꝛ etiā apostematibus.
ardētib⁹. ¶ Elsoc.i.iusquiam⁹ manifestū est ꝙ et mlṫ
te humiditatis.Magdeene.i.catapucia.Ipsius gra
na purgāt colerā quādo digluttiūtur a decem vsq₃ ad
qndecim:ꝛ qui habēt ventrē fortē masticēt ista grana
ꝛ qui habēt debilē diglutiāt integra. ¶ Acetosa:vir
tus ipsius ē cōposita:eo q₂ semē ei⁹ h₃ stipticitatē cū
acetositate:ꝛ ppter hoc valet cōtra fluxū ventris cū
vlceratione intestinoꝝ. ¶ Alzurā est in quarto gra
du caliditatis:odor eius:ꝛ sapor ꝛ virt⁹.assimilātur
odori nasturcij:ꝛ suo sapori:excepto q₂ est maioris d
siccatōis nasturtio. ¶ Alcheiri.i.viola de romania:
sūt enim in secūdo gradu caliditatis:ꝛ hoc significatur
ex amaritudine sui saporis:ꝛ extrahūt serinā:ꝛ faciūt
aborsum:ꝛ semē eius est forti⁹ flore:ꝛ apiunt opilatio
nes cerebri quādo odorātur:ꝛ propter hoc quādo su
spēdunṫ ad colla epilēticoꝝ liberātur. ¶ Halausam
id est liciū:hoc est cōpositū ex substātia grossa ꝛ reso
lutina ꝛ pertinet siccitati ꝛ est ex medicinis appropri
atis oculis ꝛ auribus:et habet multas operationes
fm modū medicinaꝝ que sūt illius complexionis.
Lauscemacariū:hoc est manifestū nobis.eius pro
prietas est sanguinē stringere vndecunq₃ exeat:ꝛ ē cō
plexionis frigide ꝛ sicce:et oriṫ in ripis fluminū val
de currētiū. ¶ Thus calidū est in secūdo gradu ꝛ sic
cū in primo:q₂ h₃ amaritudinē cū stipticitate:ꝛ fa
cit nasci carnē in corporibus humidis:Et h₃ aliq̄
tulā virtutē maturatiuā:ꝫ cortex ipsius h₃ manife
stiorē stipticitatatē ita ꝙ ponitur in quarto gradu in
medicinis exicatiuis:nec h₃ supfluum calorem. vel
acumen:ideo ponitur in medicinis que valent ꝯtra
fluxū sanguinis sputū ꝛ vlcerationē intestinoꝝ.Bes
bese.i.macis.Macis dicitur ꝙ sit cortex cuiusdam
fructus qui apportatur de india:compositus est ex di
uersis substātijs magis dominans est substantia ter
restris:ꝛ minus ē substātia subtilis calida:ꝛ est multe
stipticitatis cū aromaticitate.Sua prima virt⁹ ē sic
ca in primo gradu.Sed caliditas vel frigiditas nō
sunt manifesta in eo.Sua secunda virtus ē cōforta
re ꝛ retinere:et valēt cōtra passionē cordis:et cōtra
fluxū vētris. ¶ Et bene testificabiṫ per.G.ꝙ valet
ppter suā stipticitatem cōtra vlcerationē intestino
rū. ¶ Sredes.i.poliū virtus eius similatur vituti
spice. ¶ Albegi virtutē habet dissoluēdi ꝛ maturādi
¶ Lesaba.idest mandragora.mandragora frigida.
ē in tertio gradu:et etiā ē habens aliquātulā calidita
tē:et poma ipsius habēt humiditatē:et propter h
puocāt somnū:et cortices suaꝝ radicū sunt sicce:sed
eius radix debilior existit ¶ Alrigmeg.idest feniculū
calidū ē in tertio gradu et siccū in secundo:et ppter
hoc prouocat lac et vrina et mēstrua:et confert deſt
sui aque ad oculū:et sunt duarū specierū:domesti
cū et siluestre:et domesticū est .huius siluestri:et q₂
habet aliquam horribilitatem habet pprietatē cōfor

randi mēbra vrine. ¶ Mastix calid⁹ ē in secūdo gradu ꝛ siccus in tertio:ꝛ hꝫ stipticitatē ꝛ dissolutionē:ꝛ manifestatio sui iuuamēti specialiter ē in stomaco:ꝛ generaliter in alijs mēbris: ¶ Scauiuꝫ.i.nigella calida est ꝛ sicca in tertio gradu.ꝛ significat hoc qꝛ est in vltimitate amaritudinis cū subtilitate:ꝛ ligata in pāno lineo: valet odorata ad reuma frigidū:ꝛ occidit vermes:ꝛ dissoluit inflationē:ꝛ eradicat verrucas ꝛ pducit cū posse mēstrua ꝛ facit erigere mēbrum. ¶ Alchelilamelec.i.mellilotū: vel corona regia. Corona regia hꝫ vtutē dissoluēdi dirigēdi ꝛ pcutiēdi iō dꝫ pōi calida ꝛ sicca in pmo gradu. Alces.i.mel. Mel calidū ē ꝛ sic.in secūdo gradu ꝛ ē multe abstersionis ꝛ est cib⁹ medicinalis ꝛ pprie in senib⁹:quia cibus ē in ipso multū iuuatiu⁹ qꝛ in eis cōuertiꝫ in sāguinē bonū. Sed mel cāne ꝙ ēt est mel ē minoris caloris alio melle:ꝛ minoris abstersionis:nec hꝫ illā mordicationeꝫ quā hꝫ mel:idcirco ē maioris iuuamēti alio melle mēbris que nocenꝫ nimia absterfione:sicut stomacus:pulmo:ꝛ vesica. Et iste due medicie facte sunt a medicis materie electuarioꝝ ꝛ syrupoꝝ:eo qꝛ natura amplectiꝫ eas ꝛ in eis delectaꝫ:ꝛ quādo lauaꝫ est ei⁹ apō ppinqua operationi mellis cāne. ¶ Cosca si.i.papauer. Papauer frigidū est ꝛ humidū:albū ē frigidū in tertio gradu:ꝛ nigrū in quarto:albū valet cōtra tussiꝫ que fit a materijs calidis:ꝛ defēdit pulmonē ab vlcerationib⁹ ipsaꝝ ꝛ facit suauiter dormire:ꝛ nigrū ē malū qꝛ facit sōnū stupidū. ¶ Meltrog.i.pomū citrinū. Cortex ipsi⁹ hꝫ maximū iuuamētū stōaco ꝛ epati:ꝛ est tēperat⁹ aut calid⁹ in pmo gradu ꝛ sicc⁹ i scdo:sed acumē qd hꝫ nō significat multū calorē quia pauc⁹ calor quādo est cū stipticitate inducit acumen ꝛ mordicationē. ¶ Et dicit. G. quādo dominaꝫ siccitas terre adipisciꝫ acumē. Sed semē ē calidū cum forti siccitate:ꝛ ē supmum bezaarijs venenis q̄ occidūt a tota specie ſꝫ pulpa ipsi⁹ ē frigida ꝛ hūida ꝛ generat grossos hu. Alcarfar.i.tamarsc⁹ cōposit⁹ est ex substātijs cōpositis qꝛ hꝫ stipticitatē cū dissolutōe: ppter quā multū valet spleni:ꝛ iō diciꝫ ꝙ qui bibit cū vase facto ex eo nō incurrit passionē splenis. Et su⁹ fruct⁹ hꝫ stipticitatē fortē ppinquā stipticitati galle. ¶ Mes idest mirtilla multū sup ipsa dominaꝫ substātia terrestris ꝛ frigida:ꝛ significat sup hoc stipticitas quaꝫ hꝫ ꝛ cōstrictio quā facit. Jlnu. quod opaꝫ ex ista est radix:ꝛ est calida in tertio ꝛ sic.in scdo. vrinā pucat ꝛ mēstrua:ꝛ habet supfluā hūiditatē:ꝛ q de ea comederit mltū dolorē capitis pcreat. Marlarmel.i.cicuta Cicuta calida est ꝛ sic.in tertio gradu incidit humores grossos ꝛ puocat vrinā ꝛ mēstrua.et valet dolori spatulaꝝ ꝛ purgat flema. ¶ Sobol.i.spica.et sunt ex ea multe species ꝛ melior eaꝝ est ea que venit ex india:ca.est in pmo gradu ꝛ sic.i scdo.et hoc est ex eo qꝛ ē cōposita ex substātia terrestri ꝛ frigida multū:et aliquātula ignea ꝛ aliquātula terrestri adusta.ꝛ qꝛ est cōposita ex hijs virtutib⁹ cū aromaticitate sua est ex melioribꝰ reb⁹ epi ꝛ stomaco: vel supposita vel bibita. ppterea qꝛ cōfortat mēbꝝ ꝛ desiccat materiam que ibi fluit. Malcal.i.acetū.ꝙ videꝫ ex eo est vt dominās sup ipsū sit substātia frigida ppter acetositateꝫ q̄ est in eo q̄uis hēat pteꝫ vnā igneā que indicaꝫ ppter ipsius acumen et iam dictum est quod acumen prouenit propter fortem siccitatem cuꝫ modico calore: ꝛ multa ipsius morsio non significat super malam caliditatē.qꝛ hoc prouēit a subtilitate:et etiā accetositas in eo ꝙ ē acetositas incidit:et marie quādo associaꝫ calori.et ideo debem⁹ ipsū ponere frigidū i scdo ꝛ sicū in tertio.et maxime vetustū. ¶ Berberis fructus eius stiptice virtutis ē ꝛ incidit ꝛ subtiliat et stringit oēm fluxū omniuꝫ egritudinū. Lac arboꝝ eltifri.i.asa fetida.calidi⁹ ē omni alio lacte arboꝝ ꝛ subtili⁹. ꝛ ppter hoc dissoluit plus ceteris. ꝛ eius pprietas est qꝛ cōfert vulue qñ suspēdiꝫ collo. Malcarsena.i.orob⁹. Orobus siccus ē in secūdo gradu et calid⁹ i pmo et est medicina incisiua.et apit opilatōes.et si nimis comederet ex eo faceret mingere sāguinē.et generat in corpore carnē durā et mēbra dura. ¶ Jhanstr.idest opoponacū. Opoponacū ē calidū in tertio gradu et siccū in secūdo.ꝛ hꝫ attrahere flema ex iuncturis. et quasi hec pprietas cōtinet oīa gūmi que purgāt dosis ē.3.i. Piper radix ei⁹ assimilaꝫ costo.et arbor ei⁹ in principio sui ort⁹ nominaꝫ darfufel.et hoc ē piper longū et ē hūidius alio pipere. Et aliud piper qñ nō est matuꝝ est albū et quādo est maturū ē nigrū et ambe species sūt calide et sicce in tertio gradu.et quidā dūt in quarto. Besbeg.idest polipodiū ē quasi tēperatū in primis qualitatib⁹ ꝛ significat hoc qꝛ sup ipsum dominaꝫ dulcedo cū stipticitate.et desiccat sine mordicatione.ei⁹ pprietas ē purgare melācoliā.et ē secura medicina.et ē melior epithimo qꝛ nō hꝫ qualitatē exeuntē ab equalitate. dosis sua ē.3.x. ¶ Prassiū calidū est in secūdo gradu versus finem et siccū in tertio prope mediū aut in fine.apit opillationes splenis et epis et mūdificat pect⁹ ꝛ pulmonē.et puocat mēstrua et vrinā. Et facit oia que faciūt medicine amare:et succ⁹ ipsi⁹ mixt⁹ cū melle mltū valet passiōib⁹ oculoꝝ et positū in narib⁹ valet ycthericis:et valet cōtra antiquꝫ dolorem auris quia mūdificat vias neruoruꝫ aurium. ¶ Succus qui inuenitur in alueis apum calid⁹ ē in fine scdi grad⁹ vel in pricipio tertij:sua scda virtus est mirabilis attractio. ¶ Malacartaa.i.piretrū.piretrū ex eo vtimur solū radice:et hꝫ vnaꝫ virtutem vstiuam:et ideo est calida in quarto gradu:et ideo mitigat dolorem dentium:et valet vt dicitur cōtra epilentiam et similes egritudines ei:et rigoribus interpolatarum febriuꝫ. ¶ Alfagel.i.rafanus: calidus est in tertio gradu et siccus in scdo:et semen fortius est:et valet contra serpiginem et similes:ꝛ aufert citrinitatem quibuslibet membris corporis. ¶ Et siluestris est fortior domestico:et eius suc⁹ deglutitus subtiliat viscositatē que est in fistulis pulmonis et clarificat vocem. Reueud.i. reubarbaruꝫ:reubarbarum compositū est ex diuersis substātijs ex substātia terrestri et frigida que significaꝫ per stipticitateꝫ et ex substantia ignea que significaꝫ per coctionem:ꝛ ex substantia aera que datur per raritatem et spōgiositatē:et ē vna ex manifestioribus reb⁹ in iuuamēto epatis ad aperiendas opilationes et cōfortanduꝫ ipsum:et similiter pdest stomaco. Et. G et alij medici dicūt ꝙ cōstringit ventrem:et nos videm⁹ ꝙ purgat:et est mirabilior alijs medicis purgatiuis:qꝛ frenum est cuꝫ eo quoniam nulla medicinarum purgatiuarum est sine veneno aliquo in aliqua parte sui: ista excepta et qꝛ cōfortat omnia membra corporis: ideo possumus dando ipsum pro purgatiuo refrenare alias per ipsum medicinas. Alcharsus.i.apiū mōtanum calidum est ꝛ siccum in tertio gradu:eo ꝙ sapor ē amarus et acutus:et puocat vrinā et sanguinē menstruum:ꝛ dissoluit tumores et ortulanum debilius est eo. Andratōn,idest herbatura:in lingua yspana:andration:ꝙ ex hac operatur ē eius radix:et ē calida in tertio gradu ppe fineꝫ et desiccat in ipso:et cōfert egritudinibus neruorum et passionibus pectoris et pulmonis quādo fiunt ex humoribus grossis:ꝛ quādo sufumigantur homines ea reprimuntur hu. descendentes a cerebro et aperit eius opillationes. et quādo ponitur super dentē dolētē et corosuꝫ sanat illū et succ⁹ ei⁹ in omnib⁹ pdictis fortior existit:et ad huc lac ipsius fortius existit. ¶ Alsedep.i.ruta siluestris ca.ē et sic.in quarto gradu:sed ortulana ē in tertio:propterea quia sapor suus est acutissimus ꝛ ama

rius:⁊ ē iuuatior in soluendo tumorem:et carminatiu
de ventositatē:et priuat coytum. Cesfet.i.pix est cali
da et sicca in tertio gradu plus desiccat ꝗ̄ calefaciat.
Sed liquida et recens plus calefacit ꝗ̄ desiccet va-
let cōtra asma et empima:dosis eius est quātitas vni
us.3.et.5.cū melle:et valet cōtra albedinē vnguium
et morfeā:et maturat apata dura.et fortior in matu-
rando est cū est recens et humida. Alpelep.i.casta-
nea. Castanea frigida est et humida ī pmo gradu:fo
lia sua pistata et superposita supapata que nascuntur
in genibus curat. Et cortex ipsi⁹ arboris et ipse casta-
nee habēt virtutē desiccandi:et ideo quādo sunt co-
cta ī aceto valent cōtra dolorē dentiū. ¶ Et fructus
cōbustus suppositus valet tyrie. ¶ Et est necesse vt
custodiat quilibet a puluere qui adheret folijs illius
arboris:quoniam multū nocet cāne pulmonis et vi
sui et auditui. ¶ Uirga pastoris est in secundo gradu.
medicinarum infrigidātiū:qr cōposita est ex substan
tia terrestri frigida et aquea:valet cōtra icensionē sto
maci ⁊ repcutit materias adustas:⁊ idcirco intercipit
fluxū mēstruorum:⁊ curat opillationē intestinorū:⁊
itercip̄ fluxū sāguinis a quacūq̄ pte veniat. ¶ Rosa
cōposita ē ex substātia terrestri frigida:subtili:et aerea
calida:⁊ aq̄a:⁊ significat hoc sapor vł odor ⁊ aquosi-
tas Et semē ipsi⁹ stiptici⁹ ē ea:⁊ ē frigida ⁊ sicca ī pmo
gradu:⁊ cōfortat stomacū ⁊ epar ⁊ alia mēbra. Su-
mach ē forte in stipticitate ⁊ siccitate frigidū in secū
do siccū in tertio gradu.operatōes sue sūt manifeste.
Serrapinū al'.aspaltū:et in arabico debeoneg.et iter
ptatur expellēs ventositatē:illud gūmi calefacit ⁊ sb
tiliat:ſm quod faciūt alia gūmi:⁊ est abstersiuū et est
ex melioribus medicinis que possint esse ad aquā de-
scēdētē ad oculos et ad suscedinē visus:q̄ fit ab hūo-
rib⁹ grossis.⁊ est ex medicis purgatiuis q̄ trahūt flēa
a neruis ⁊ iūcturis sicut bdelium opoponacū:⁊ anza
rat:qr hoc est propriū in gummi.⁊ bdeliū est in hac
re quasi in primo purgationis:⁊ post ipsū est aspaltū
⁊ opoponacū:⁊ post ipsū anzarat.⁊ dosis aspalti est a
3.i.vsq̄ ad mediā. ¶ Et anzarat desiccat sine mor-
dicatione ideo cōsolidat vulnera facta ppter pcussi-
onē. ¶ Satirion.i.testiculi vulpis.⁊ in arabico hal-
daalzabalep.calidū est cū multa humiditate:et pro-
pterea mouet coytū.⁊ nomia sapientū euilsalic.⁊ euo
salic iurauerūt in cor animab⁹ qr curat spasmū po-
streme ptis quādo bibit eius sucus cū vino nigro sti
ptico. Alcarsfas.idest apiū.apiū est tante caliditatis
ꝙ puocat mēstrua ⁊ vrinā:⁊ dissoluit ventositatem
⁊ inflationem.⁊ pprie semē ei⁹.huiusmodi est mul-
tarū specierū.et fortior omniū est que nominatur be-
carcaliō. Et ēdiuia q̄dā ē siluestris ⁊ q̄dā dōestica. Sil
uestris ē frigida ⁊ sicca ī pmo gradu. dōestica est fri-
gidior ⁊ hūidior ⁊ significat hoc ei⁹ stipticitas cū ama
ritudine.⁊ stipticitas maior est amaritudine. Juua-
men ipsi⁹ maximū est:qr cōfert epati a tota substātia
qr dictū ē ꝙ sanat epar calidū ⁊ frigidum equaliter.
Sed mihi videt ꝙ plus conferat calido ꝗ̄ frigido
qr amaritudo que ē in ea abstergit ⁊ aperit sine mul
ta calefactione. ¶ Alanchat idest cepa squilla. Cepa
squilla calida est in scdo.gradu.⁊ virtutē hꝫ incisiuā.
ſꝫ nō min⁹ calefacit.⁊ non vtimur ea nisi assata ⁊ co-
cta. Halscia idest abrotanū.halscia est herba multe
amaritudinis et nocet stomaco et interficit vermes
sua amaritudine et calefacit in fine secundi gradus
et desiccat in tertio. ¶ Alscicelios.idest siseleos.hec
herba et ipsius semen habet proprietatem calefaci-
endi tantum donec prouocat vrinam valida prouo-
catiōe .et cū hoc subtiliat.⁊ pp hoc confert pilenticis
et cuidam egritudini nominate ortoie. ¶ Scenscani.
i.fisiminū calefacit in fine primi gradus.et in princi
pio secundi et humectat in tertio.et eius oleū eius-

dem proprietatis existit. Halgazar.i.pastinaca ipsi⁹
sunt due species.s.domestica ⁊ siluestris. Siluestris
fortior existit in puocando mēstrua ⁊ vrinā. Et folia
harum iparum pistata ⁊ supposita uulneribus corro
siuis sanāt ipa. ¶ Harcas.i.cardus.alchi.ē calidū in
secundo et sic.i tertio mundificat putredinem pyri-
naꝫ si in corpore adsit quādo coquit in vino ⁊ dat ad
bibendū. ¶ Et remouet fetorem subascellarū.⁊ ꝙ
dissoluit et toto corpe. Et generaliter habet resistere
a tota substātia quasi putrefactioni.⁊ est medicina ci
balis que dat saporē carnib⁹. Et idcirco vtuntur eo
nobiles loco melongiorū. ¶ Alliū calidū est ⁊ siccū
in tertio gradu. ¶ Eimaar.ca.est ⁊ sic.i tertio gradu.
occidit lumbricos ⁊ pueros ⁊ habet abstersionem.⁊
ppterea ponitur in colirijs que habēt remouere vn-
gulā ⁊ miscet cū medicinis que dant cōtra antiquā
tussiꝫ ⁊ asma.et est medicina manifesta in maturan-
do. Et potest esse ꝙ bonitas sue maturationis ē ideo
qr subtiliat materiā eo modo quo ñ relinquit siccita-
tem grossiciē nec duriciē pti remanēti. Et hec ma-
turatio est laudabilior ceteris omnibus.quia in hac
medicina nō potest dici ꝙ maturet opilando poros.
eo qa abstergit. Nec potest dici ꝙ hoc faciat p simili
tudinē cōplexionis cū corpore humano quia calidū
est et siccū in tertio gradu. ¶ Sticados cōpositū ē ex
stipticitate cuꝫ amaritudine ⁊ aromaticitate et ideo
debet poni in pmo gradu.rerū que calefaciunt. Et in
secūdo earū que desiccant. ¶ Operatōes sue secūde
⁊ tertie sūt apitiue et abstersiue et confortatiue omni
uꝫ mēbrorū interiorū et exteriorū.et ideo vtilior me
dicina est hec cōtra lassitudinē omnib⁹ alijs medicis
Jdcirco qr lassitudo ñ ē nisi defectus virtutis ppter
onus hūorū. ¶ Cōdisi:idest eleboris alb⁹ calid⁹ est
in quarto gradu.⁊ siccus in eodē.et cōmouet sternu-
tationē.et est venenū quare nō debet poni in corpo-
re. ¶ Storax calamita calida in secūdo gradu.⁊ sic-
ca in primo.et signū huius ē qr mollificat et curat tus
siꝫ et valet reumati ex asperitati gutturis ⁊ pector.⁊ ⁊
puocat mēstrua quādo bibit aut ex ea fit pēsariū. ¶
Ficus nos fuimus loquuti de eis in eo ꝙ sunt cibus.
Sed nūc dicemus in eo ꝙ sunt medicine:virtutē ha
bent maturatiuam quando fit ex eis emplastrum ⁊ p
prie sicce. ¶ Et sicce ⁊ virides habent laxare ventrē
Et decoctio ipsarum quādo multum coquūtur assi-
milatur melli.sed complexio sue arboris est calida ⁊
subtilis:⁊ pprie lac.et ideo dixit ꝙ euellit verucas et
laxat ventrē.et siluestres sunt fortiores in hac re do
mesticis. ¶ Selec.idest bleta habet virtutē baura
chiam.et decoctio eam remouet.et est abstersiua et
mollificatina.et eius succus supositus in naribus dis
soluit superfluitates cerebri.et in albis plus manife-
statur hec virtus ꝗ̄ in nigris.quia nigre habēt aliq̄
tulam stipticitatem. ¶ Halculba idest fenūgrecū.⁊ ē
calidū in secūdo ⁊ siccum in primo. ¶ Et ppterea
habet propriam virtutem mollificādi duriciem vul
ue. ¶ Titimallus est in fine caloris et pprie eius lac.
et post illud semen.et post illud folia.et post illud ra
dix. Radix cocta in aceto remouet incontinenti dolo
rem dentiū:⁊ maxime si est dens corrosus:et quā-
do cadit in aliqua parte oris comburit illam. Et pro
pterea necesse est quando volumus ipsam ponere su
per dentes alij dentes cōtra circū tenduntur quia fa
cit cadere denten corruptum. Lac incidit pilos quā
do superponit:⁊ si multotiens supponatur euellit ⁊ p̄
uat. Ualet etiam contra omnes verrucas et oēs fistu
las et hoc totum faciūt semina et folia:sed debilius
Cathirā idest dragagātū:virtutem habet cōglutina
tiuam:frangit acumen rerum acutarū:neq̄ desiccat:
vt alia gūmi. ¶ Alchace.i.lactuca:hec herba substā
tie est humide cum modica frigiditate et substantie

sicce est silnestris:sed domestica habet substantiam aquosa et ppter hoc maturat apostemata calida:sed non frangit lapides existetes in renibus:et ob hoc ponimus ipsa in primo gradu.frigiditatis & teperata iter humiditate & siccitate. Mupnephatabalep.i. vna vulpis q in latino noiat vna canina hec herba scilz vna vulpis vl maurella frigida e & sic.i scdo gra. Maltuelep. i.mulsa.in lingua yspana et e viriditas inuenta super aqua:frigida & humida e in gradu tertio. Malchuchal idest dactilariu:omnes ptes ipsius dactilarij stipticitate habent manifesta:sed fructus eius cum est maturus aliqua hz caliditate:cortices vero arboris maiore habet stipticitate alijs ptibus ipsius. Meuferico i.yperico nelifrico:& quida appellat hac herba cordialem:eo q assimilat cordi calida est cu subtili substantia:ideo puocat vrina:sed debemus vti folijs:sz no semine:facto emplastro sup cobustionem ignis sanat. Siccata vero & pulnerizata posita super sordicie sanat:& quida dant ipsa cotra sciatica. Malcufa.i.ysopus calidus & sicc in tertio gradu cu subtili substantia:& est ex rebus magis iuuatiuis ad aperiendas opilatões & ad subtiliandu humores. Lens hz frigiditate no forte:& est teperata inter caliditate & frigiditate:& est sicca in scdo gradu.decoctio ipsius laxat et medulla ipsius stringit.& idcirco qui vult strigere ventre debet coquere lentes pluries in aqua.& piecta ea postmodu ponere alia & stringunt. Ualeriana.vel fu.que bene aromatica est.e qualis est virtuti spice. Sed melius valet ea in renibus pluribus.q plus prouocat vrina spica. Malcarina.i.galbanu. Galbanu calidu in pricipio tertij gradus est siccu in primo secudi habet virtute dissolutiua & mollificatiua. Camedreos ca.est & sic.in secudo gradu.& significat hoc amaritudo cu acumine.& puocat mestrua & icidit humores grossos et expoliat mebra interiora. Bescarcoton.i.psiliu frigidu e in secudo gradu & medium inter siccu et humidu. Camepiteos calidu i scdo & sic.in tertio dominas in sapore ipsius est amaritudo cu acumine.valet ytterice que fit ex opilatione & prouocat mestrua & vrina. Cinis reru cobustaru est copositus ex cotrarijs rebus hoc est ex ptibus terrestribus & ptibus ppinquis nature fluxus que lotione remouet.& remanet ps terrestris desiccatiua sine mordicatione.que res diuersificant secudu diuersitatez rez ex quibus fiunt. Fumus omnis est calidus desiccatiuus.Et quis fumus habeat hanc coplexione.tn semper pmanet in eo virtus rei ex qua est fumus.ppterea vtimur in medicatione palpebraz inuersaru fumo thuris ad generandu bona carne:& ad faciendu nasci pilos palpebrarum:& vtimur in medicatione oculoz apataru ppter decursu huoz.Et fumus mirre e similis fumo thuris.sed fumus thuris e aliquatulu fortior.Famus terbetine est fortior fumo picis.

De medicinis que ex mineris sut.

Quelsq locuti sumus ex vna pte medicinaru terre nascentiu q magis vsitate sut in arte medicine scdm q testificatu e a G.& alijs.& copendiose locuti sumus.ideo quia posuimus ea quasi exepla alijs que assimilant eis in qualitatibus supradictis.excepto in pprietatibus Deinceps volumus loq de medicis que appriatur mineris. Thitin acriz idest terra sigillata manifestior est earum terra sigillata illa est frigida & sicca cum stipticitate temperata valet contra venenum abscindit sputum sanguinis et disinteria que pueniit ab intestinis & epate.& desiccat pua apostemata quado supponit eis. Thitarmij. i.bolus armenus frigidus e & siccus fortis siccitatis.valet cotra fluxum ventris & sputu sanguinis desiccat apata pulmonis ita q indurat apata.& sic pseruat infirmu ne moriat.& maxime quado incidit habitatores regiones calidas & valet cotra egritudines pestilentiales. Scedeneg.i.lapis eathitis.& dicitur lapis sanguinis frigide et sicce coplexionis existit.& confert grossitudini palpebraz quado est abluta desiccat vlcerationes oculoru. Terra stelle.i.talch:frigida est et sicca teperate et est minoris siccitatis aliarum thit.idest terraz seu lutoz. Malmogra.i.bolus cu quo tingunt muri seu parietes frigide & sicce coplexionis existit:necat lubricos seu vermes intestinorum. Algeti idest gipsu.desiccat & cosolidat.& ofert incisioni arteriaru quado miscet cu albugine oui:& puluere molendini:& cu pilis leporis minutissime incisis:et ponit sup incisione. Marsiregalrosal.i.calx plumbi et in latino cursa nominat frigida est & sicca desiccat vlcera absq mordicatione. Almura.i.calx vna dicitur & est calx lapis fortis:existit multe calefactionis:& mortificat carne & quando abluitur pluribus vicibus cu aqua desiccat vlcera sine mordicatione:sed hec terra hic apud nos no inuenitur. Sed tn illa cu qua nos sigillamus cartas nostras quado abluitur ipsa:no est longinqua ab operationibus dictaz terraru. Sanguis draconis frigidus & siccus:valet ptra grossiciez palpebraru:& lotus remouet maculam oculi. Lapis lazuli purgat melancolia:& valet melacolicis:et est vehementis purgationis & timorose:& dosis est a.3.5.vsq ad vna cu multis refrenantibus & puluerizatus sup palpebras facit nasci pilos:q minuit humores calidos:eo q abstergit:& cu eade habet stipticitate:& ideo facit oriri pilos q remouet humores calidos:& reddit mebrum ad pristina coplexione. Lapis spongie frangit lapide solum in renibus. Antimoniu frigiditate habet cu stipticitate:& confert caliditati & humiditati:que existit i oculo:& desiccat lacrimas:& mundificat vlcerationes oculoru:& est habens pprietate confortandi oculu in omnibus suis qualitatibus. Litargiriu.& in arabico dicitur merdasengni temperatu est inter caliditatem & frigiditatez & desiccat:& e in eo aliqua corrosio:& facit in eo generare carnem in vlceribus humidis. Tuthia fit i fornace in qua depuratur es.desiccat sine mordicatione:& maxime quado oblinit & desiccat lacrimas & abscindit materias que discurrut ad oculos. Climia auri et argenti ambe sut frigide et sicce. Sed auri fortior est et magis abstersiua.& quado coburit et extinguitur est sine mordicatone et generat carnem in maculata oculoz et illa generaliter est laudabilis que ascendit ex fumo quado dissoluit aurum vel argentu. Uessas.idest ferrum.vestas ferri est vehemetis siccitatis quado multu teritur et infudit in aceto pluries in lacte caprino acetoso valet ptra limositatez stomaci.et contra dolorem splenis et passione ani.& facit nasci carne in auribus vlceratis. Sal scdm comune specie ca.et.sic.stipticitate hz cu abstersioe ppterea plus laxat ventrem. Carnidij.arsenicum vel auripimetu. Auripimetu vstiuu est.et quado coburitur est subtilius.Et ex eo fit copositio que remouet pilos. Albusat.i.sulfur. Sulfur hz virtute attractiuam cu coplexione calida et substatia subtili et corresistit venenis animalium quando pulnerizatur et spargitur loco morso.aut incorporatur cu sputo oleo mel le aut visco et curat scabiem. Alteg.i.vitriolum. Uitriolum omnes tres sue species habent virtutem constrictiuam cu stipticitate et diuersificantur in subtilitate et grossicie quia grossius est rubeum.post illud cholcotar et post illud viride; est quasi materia cholcotar.et talis comperatio colcotar ad viride. Et dicit. G.q quando iuit ad insula radie.i.romanorum intrauit quandam mineram et inuenit tres

venas.i infima vena iuẽit vitriolũ rubeũ.⁊ pꝰillã col
cotar.et post illã erat viride.et hec ordiatio locoꝝ si
gnificat sup hoc ꝙ dixīmꝰ⁊ rubeũ ẽ maioris mordica
tiõis viridi ꝑꝑ grossiciẽ sue substantie.et rubeuꝫ et vi
ride non dissoluuntur.quia rubeum est induratum i
duratione lapidea.et viride est nimis coctum. Sꝫ
colcotar liquefit ¶Plumbum quod dominatur in suis
partibus est substantia frigida et humida.propterea
quia frigiditas est que ipsum cõgelauit.et ideo quan
do pistatur in mortario cuꝫ aliquibus liquoribus vel
aliquibus oleis vt oleo rosato refrigerat.et valet cõ
tra apostemata testiculorum et ani et contra cancrũ
et facit cessare materias discurentes ad aures et pe-
des.Et quando fit ex eo lamẽ et põitur super femur
priuat coitum:sed multum leduntur instrã sperma
tis:et laminatũ subtiliter et superpositum neruo to-
to ⁊ grosso dissoluit et rectificat ⁊ hoc quod dissoluit
significat quod habet virtutem dissolutiuam com-
perando ipsum carni hominis:ꝗuis dominetur su-
per ipsius complexionem frigiditas. ¶Testa virtu
tem habet abstersiuam et desiccatiuã et ꝓprie testa
furni. ¶Arsenicum rubeuꝫ vel auripimentuꝫ rube
um est eiusdem virtutis alterius auripimenti eo ꝙ
habet virtutem mollificandi. ¶Alfeep.i.alumen.
hec medicina est maxime stipticitatis.et ꝓpter hoc
denominata est in lingua greca ab hoc.⁊ sunt ipsius
multe species ⁊ omnes sũt multe grossitudinis ⁊ qđ
subtilius est:ẽ illud de thurchia. ¶Calcecumenon.i.
es vstum habet intensuꝫ acumen cũ stipticitate:iđo
quia lauatur per remotionem partis fumose tunc fi-
unt medicĩe cicatrizatiue in corporibus ⁊ membris
duris.non est necessaria lotio. ¶Tibela lam̃ eris sub
tilis.Tubel est subtilioris substantie ere vsto.⁊ ꝓpter
hoc ipsum in colirijs ponimus quia habet maiorem
abstersionem ⁊ siccitatem ꝗ galla. ¶Lgacalaap.id-
est consolidatura auri.⁊ in arabico dicitur cuinbar
et sunt duarum specierum.vna est ipsius vene.vel
minere.⁊ alia fit in mortario eris.⁊ pistella eris cuꝫ
vrina pueri.tempore caloris terendo vel conquassã
do.⁊ illud est melius quod fit in mortario eris rubei.
⁊ eius virtus est dissolutiua absqꝫ graui mordicatio
ne ⁊ desiccat.quod factũ est maioris desiccationis il
lo quod est ex vena ⁊ minoris mordicationis.⁊ quã-
do comburitur ꝙ est ex minera est subtilius. zimar.
i.viride es magnum habet acumen ⁊ corrodit car-
nem propterea non debemus vti eo nisi indigentia
diminutionis carnis.Sed in vulneribus simplicibꝰ
non est vtendũ eo.quia non consolidat nec carnem
generat. ¶Hucusqꝫ diximus de mineris compẽdi-
ose.Sed deinceps volumus dicere de carne ⁊ eius
humiditate.

Capitulũ de humiditate animalium que est lac.

LAc dulce quod est boni saporis inquantum ẽ
medicina valet contra discursum humorum
acutorum mordentium.quia lauando mem
bra ⁊ adherendo eis prohibet malorum humorum
contagium.sicut facit etiam albumen oui et non va-
let lac in hijs q̃ diximus nisi recenter trahatur ex ma
millis si esse potest.Ideo quia recipit citius inmuta
tionem omnibus alijs rebus ab aere.similiter per-
mutatur in distemperatis corporibus ex malis hũo-
ribus.⁊ acessit vel caseatur in stomaco frigido.aut
fit fumosum in stomaco calido ⁊ replet cerebrum. ¶
Sed si corpꝰ est mundum nihil est conuenientius eo
ad restaurandum quod dissolutum est ex mẽbris ra-
dicalibus.⁊ proprie lac mulierum.Secundo lac asi
narum.⁊ post lac caprarum.⁊ ideo est lac magnũ iu-
uamentũ omnibus alijs rebꝰ ethicis.⁊ hoc est ꝓpter
na q: est materia similis prime materie ex qua ẽ hu-
miditas radicalis ⁊ ideo nutrimentuꝫ bonum corꝑi
existit:⁊ melius est illud quod est prope partũ.i.post
duos menses:⁊ non habet in se operationẽ nutriendi
humectãdi:⁊ abstergendi nisi q: est cõpositum ex di-
uersis substantijs:hoc est substantia terrestri caseata
⁊ ꝓpter hanc stat.⁊ substãtia aerea ꝓpter ꝗ hũectat
⁊ nutrit.⁊ substãtia aquea declinante aliquãtuluꝫ ad
subtilitatẽ propter ꝗ abstergit naturam ⁊ nõ solũ ab
stergit.veruꝫ etiaꝫ laxat ventrẽ bona laxatõe.q: mũ
dificat lauando sup̃fluitates putridas ⁊ apostemata i
teriora que sunt saniosa. ¶Et quando extinguit̃ fer
rum cãdens mũdũ ab erugine.vel lapides marmo
rei in ipsũ multotiens.valet contra fluxum ventris.
sed ferrũ est melius ꝓpter suã stipticitatem.Et in sũ
ma omnes species lactis valẽt obtalmie oculoꝝ q̃
accidit ex reumate calido.⁊ cõfert etiã apatibꝰ mricis
⁊ ani que generantur ab humoribꝰ calidis morden-
tibus.Et quãdo miscemꝰ ipsũ cũ medicinis mitiga
tiuis sicut est medicina que recepta est a fornace vbi
effũdit̃ es.cõfert vlceribus cãcrosis.Et nocet lac vl
cerationi vel cõcreationi oris:Et gargarizatũ ⁊ retẽ
tum in ore cõfert ⁊ mitigat dolores ibi existentes q:
dolorẽ mitigat ⁊ valet passioni amigdalaꝝ ⁊ vulue.
q: eius substãtia ẽ munda ab oĩ acumine ⁊ mordicati
one et est supremũ iuuamẽtũ ei qui bibit cantarides
¶Caseꝰ vetꝰ ẽ ca.⁊ sic.⁊ ꝑꝑ saleꝫ ⁊ coagulũ ⁊ multũ va
let cõtra dolorẽ iuncturaꝝ.Et ẽplastrũ ex eo factũ ha
bet virtutẽ maturãdi apata dura. ¶Butiꝝ hꝫ virtu
teꝫ maturãdi.⁊ quod est coctũ hꝫ maiorẽ virtutẽ ꝭm
maturitateꝫ et caliditateꝫ in corporibus duris.⁊ hoc
est ꝓpter salẽ q ponit̃ in eo quãdo coquit̃.Et ꝙ non ẽ
coctũ plus maturat apata que sunt in radicibus auriũ
⁊ in locis mollibꝰ.Et quãdo miscet̃ cũ melle fit inde
lohoc.⁊ confert scãtibꝰ existentibus in pectore ⁊ pul-
mone. ¶Coaglꝫ vl̃r est ca.⁊ sic.⁊ i subtile.dissoluit sã
guinẽ ⁊ pinguedinẽ q̃ coagulata sunt in stomaco.⁊ bi
bitũ cõstipat ventrẽ.et dꝫ dari fluxui ꝓpter suaꝫ pro
prietateꝫ cui sunt oculte sue cãe.ideo quia hec ꝓprie
tas est certificata si superponat̃ coaglꝫ calidũ sup vẽ
trem pueroruꝫ sanat.⁊ põt esse ꝙ h operatio fit ꝑꝑea
q: coaglat hũores ⁊ indurat.

¶De ouis.

QUia locuti sumus de his inquantuꝫ sunt cibi.
modo de eis inquantum sunt medicine.Et
dicimus ꝙ albugo oui galline ẽ magis miti-
gãs alia re in mordicatõibꝰ.et ideo vtimur ea ĩ dolo
ribus oculoꝝ.in apatibꝰ ani.⁊ apatibus vnguiũ.⁊ ad
miscet̃ cũ medicis q̃ abscindũt sanguinẽ qui sup̃fluit
a pãniculis cerebri. ¶Et vitellũ ẽ substãtie albuginis
sile.Et ideo facimꝰ ex toto ouo medicinã postq̃ ad-
miscet̃ oleũ rosatũ ad medicationẽ reꝝ supradictaꝝ
⁊ maxime ĩ medicatiõe mẽbroꝝ neruosoꝝ ⁊ muscu-
lorũ sicut cubitoꝝ.⁊ iuncturaꝝ.digitoꝝ.manuũ ⁊ pe
dũ ⁊ apatibꝰ auriũ.Et noui ponũt ĩ hac medicatõne
vitellũ sine albugine q: nõ intendunt mitigare dolo
rem nisi cũ aliquãtula maturatione.Et oleum vitel
li ẽ supmũ iuuamẽ sup pinguedinẽ anseris ⁊ galline i
mitigatione dolorum neruoꝝ ⁊ similiũ.Et quando
coquit̃ ouuꝫ ꝭcđm sui totalitatẽ cõfert mltũ cõtra ma
terias putridas q̃ discurrũt ad stomacũ ⁊ ad intestina
Et si coquit̃ ouũ cũ alijs medicinis cõstructiuis ven
tris multũ fortificat eas.Et ouũ positũ sup locũ cõbu
stũ ab aqua feruẽti multũ valet. ¶Et oua recẽtia co-
cta ĩ aqua valẽt aspitati pectoris ⁊ pulmõis.Et cor-
tex oui tritꝰ ⁊ ꝯbustus subtiliter puluerizatus ⁊ super
spersus valet cõtra albuginem oculi.

De fellibus.

OMnia fella calida sunt ⁊ sicca ⁊ eorũ magni
tudo alias vtilitas sequit̃ calorẽ ⁊ siccitateꝫ.
et eoꝝ paucitas sequit̃ bonaꝫ tẽperantiam.et

longitudinē vite. Et ponunt in collirijs que faciūt ab stersionē. Et ꝓprie volucrū fella. Et est necesse ellige re fella aialium que nō sunt infirma. Et fella mariuꝫ ꝗ̄ plꝰ querit in medicinis est fel galli veteris.

De vrinis ꝛ stercoribus.

V Rine omnes habent acumē baurachium cū abstersione: ꝛ ideo soluūt sordicies antiquas. Stercus album canis habet proprietatem in squinātia. Et stercus muris intrat in suppositorijs que mouent ventrem puerorū. Stercus bouinuꝫ cōfert ydropicis in modū emplastri. Stercus gallinaceū valet ad suffocationem que prouenit a malis fungis comestis: ideo quia facit eos euomi. ꝛ debet appropinari distemperatuꝫ cū aceto ꝛ aqua. Jtē stercus lupi valet ꝛ confert passioni colice bibitū aut emplastrum: vel suspensum testiculis. Stercus columbinū valet frigidis passionibus membrorum sicut podagre ꝛ dolori emigraneo ꝛ dolori oui: ꝛ dolori laterum ꝛ ypocondriorum ꝛ spatularum ꝛ coniunctarum.

De carne tyri.

T Estificatur. G. ꝛ alij: ꝙ caro tyri curat lepraꝫ ꝛ ideo ponitur in tyriaca: ꝛ prima virtus istiꝰ carnis est calefacere ꝛ desiccare: ꝛ curat hāc egritudinem propterea quia pellit hanc materiam venenosam ad cutem corporis ꝛ propterea bibētes cadunt in passionem tyrie: hoc est excoriationi cutis primo postea solidantur.

De pinguedine.

Q Uod manifestus est in ipsa est calor cuꝫ multa humiditate: quamuis diuersificetur secundū diuersitatem animalium. Et calidior ꝛ siccior ē piguedo leonis. Et post illam in siccitate est pinguedo bouis. Et pinguedo vituli est temperata. Et pinguedo capre bona est ꝛ est humidior bouina. Et pinguedo anseris ꝛ galline est subtilior alijs pinguedinibus ꝛ propterea magis mitigatiua.

De medullis.

O Mnes habent virtutem mollificandi ꝛ dissoluendi duriciem lapideā q̄ fit in membris duris: ꝛ melior omnibus est medulla ossis azal. ꝛ post illā medulla vituli.

De brodijs.

P Rodiuꝫ gallorum veterum ventrem laxat: ꝛ brodium iuuenis galline temperat complexionem. Cancri vsti valent morsui rabidi canis propter eorum proprietatem. Usus carniuꝫ passerum frigidabit lapidem. Spuma marina habet virtutem abstersiuam ꝛ mundificatiuā cum qualitate calida. Jste sunt medicine testificate a G. dn̄te ꝙ expertus fuit ipsarum virtutes. Sed inueniuntur manifeste alie medicine apud medicos que nō sunt testificate a G. sicut sunt mirobalanorum. v. species vt sunt citrini chebuli indi. belirici: ꝛ eblici. Eorꝫ prime virtutes sunt frigide in primo gradu ꝛ sic. in 3. quia compositi sunt ex substantia terrestri frigida ꝛ substātia terrestri adusta. Sed plures attinent terrestritati ꝛ adustioni q̄ȝ terrestritati ꝛ frigiditati: ꝛ significat hec stipticitas quem habent cū amaritudine. Proprietas kebulorum est purgare meliam suauiter ꝛ desiccare flema sui qualitate: ꝛ sunt i pricipio medicinaruꝫ que purgant super humores. Et talis proprietas est indoruꝫ: sed dicitur ꝙ sunt magis proprij in purgando meliam adustam: ꝛ propterea ponuntur in passionibus capitis que veniunt a stomacho ideo qn̄ ꝓpinant vsu lōgo bonificant sēsus ꝛ clarificāt cogitationē ꝛ tardant caniciem. Et proprietas citrinorum est purgare coleraꝫ suauiter ꝛ dosis vniꝰ cuiusq̄ȝ substātie illorꝫ est a. ȝ. iiij. vsq̄ȝ ad. vj. ꝛ in decoctionibus ad decē vsq̄ȝ ad. vij. Et medici miscēt omnes cū cassia ꝛ turbit: sed nesciunt moduꝫ medēdi. Sed dicitur ꝙ belirici suauiter purgant coleraꝫ. Sed nō dicitur ab aliquo quod purgēt emblici. Sꝫ verū est quod cōfortant appetitū ꝛ sedant cōsuetudinem sputi ꝛ valent vomitui ꝛ bonificant mētē: ꝛ curant emoroydas: ꝛ auferunt sitim: ꝛ augmentāt coitū ꝗ videt ꝙ habeāt aliquātulā humiditatē. Chei sir. i. absinthiū minꝰ: vel absinthiolū: hec est de genere virtutis absinthij. ꝛ est ꝯpositū ex substantia stiptica ꝛ amara valꝫ in se. post digestionē factaꝫ sicut valet absinthiuꝫ. Balador. i. anachardi. anachardi calidi sunt in fine quarti gradꝰ ꝛ sic. in fine tertij ꝛ valēt contra epiliā ꝛ apliā. restaurat virtutē conseruatiuā ꝛ memoratiuaꝫ cerebri etiā qn̄ prostrate sunt ꝓpter multā humiditatē. Behēlū. i. bn̄ calidū est ꝛ hu. stomachū calefacit ꝛ instrumenta seperatis tēperat et fortificat virtutē cōcupiscibilē coitꝰ et prestat sperma et vꝫ cōtra hu. melicos. Tregebi. i. māna māna est ex speciebꝰ antique māne que ꝓuenit a partibꝰ superiorībꝰ sunt mōtes syrie vel indie: et ē similis zuccharo in suis virtutibꝰ calida ꝛ humida i primo gradu: et eius ꝓprietas est purgare suauiter colerā: et ē debilior alijs purgatiuis: ideo datur in passionibus calidis anteq̄ȝ appareant signa digestiōis. Tamarinei frigidi sunt in tertio et sic. in secundo gradu quia compositi sunt ex substantia aquea mixta cū aliq̄ȝtulo calore et tanto ꝙ subtiliat parteꝫ aqueā et est sicut instrumentū ut ipsam penetrare faciat ꝓpterea sunt in fine acetositatis purgant suauiter coleraꝫ. Dosis eius est a dragmis deceꝫ vsq̄ȝ ad quindecim et ideirco quia habēt aliquātulū stipticitatis valēt stomaco colico. Seozoa. i. nux muscata. Nux muscata ca. est ꝛ sic. in secūdo gradu mundificat stomacū ab humoribus putridis et fortificat ipsum et valet contra frigiditatē epatis et splenis. Lapis de becabar est valde manifesti iuuamenti oībus speciebus venenorum: et proprie morsui scorpionis: et eius dosis est quarta ps aurei vnius. Lapis de zaduargar cōfert omni fluxui sanguinis vndecūq̄ȝ ꝓcedat: et quando cūq̄ȝ ꝓpinatur venenatis ad bibēdū anteq̄ȝ venenuꝫ veniāt ad cor liberat. Et eius dosis est exagium vnū. Smaragdꝰ dicit ꝙ valet cōtra oīa venena: et specialit cōtra venenū serpentū: et eius dosis est pondꝰ nouē granorū ordei: tritū sub lapide et mixtū cū lacte amigdalino et aq̄ violis et modico aceto. Et scias ꝙ illis qui biberint in ꝓncipio superueniūt multa mala accidentia non minora accidētibꝰ veneni: sed subito sanabūtur postea taliter ꝙ in eis nō remanebit aliq̄ debilitas nec aliq̄ discrasia. Et abscidit fluxuꝫ anti quꝫ cꝰ cā est oculta. Et nō facit tunc tam fortia accidētia sicut facit venenatis: et etiaꝫ suspensum: supra stomacū valet. Lapis bacthic. i. corniola temperatꝰ ē abscidit sanguinē mestruū et facit redire dētes ad ꝓpria loca in ore retentus: et hoc totū est a proprietate. Margarite frigide sunt et sicce: et va'et multū contra passionē cordis remouent tristitiā: rectificant visum impeditū ꝓpter humiditatem. Chiargabar idest cassiafistula vel karabe de india: cassiafistula purgat coleram adustam: extinguit acumen sanguinis dissoluit apa et sperma purgat suauiter sicut tamarindi aut parū fortius dosis eius est sicut de tamarindis auis que dicitur in arabico canabir: et est laula capelluta quando coquitur et comedit cōtinue cōfert passioni colice. Uermis noiatꝰ bratini et q̄dā nominant tartaina pistatus et positus neruo inciso cōfert illico mirabili iuuamento.

¶ De rebus marinis.

De rebus nascentibus in mari quarum iuuamenta sunt manifesta: sunt h. s. camphora indica que in arabico nominatur: colsoralgent calefacit et desiccat in secundo gradu et consolidat vulnera ignita. Spongia marina in ea inuenitur virtus desiccatiua: et ipsa est medicina bona humiditatibus exterius extractis. Benlenizam .i. belezan vel petrozam belenza calida: est et sic. in secundo gradu valet stomaco humido aromatizat odorem humoris confortat digestionem: fortificat neruos: ingerit coytum. Lapis de bezedar quando de ipso fit cholirium confortat visum et conseruat ipsum et remouet offuscationem vel tenebrositatem oculorum. Taniabar: calidum et in secundo gradu et sic. i primo abstersiuum existit: et resoluit grossas ventositates: et confert morsui animalium venenosorum et eius proprietas est resoluere ventositates matricis: et abscindit vomitum et folia ipsius aromatica existunt et ponitur loco dedarseni. Sebeste calidum est in primo gradu et humidum in secundo: purgat suauiter superfluitates colericas: et mitigat acumen sanguinis lenit asperitatem pulmonis: confert stricture hanclit et quando coquitur donec inspissetur et ex aqua decoctionis fiat embrocatio super tyriam alopiciam facit nasci pilos. Sarudotes: ca. et sic. est in secundo gradu recepto fumo suo dissoluit superfluitates cerebri: et valet contra reumata frigida appositum super obtalmiam: oculum abstergit mirabili abstersione: et valet contra dolorem dentium et contra corrosionem gingiuarum. Sene calidum est et siccum in secundo gradu: eius virtus est purgatiua purgat enim humores adustos et etiam humidos suauiter: et non est potens trahere viscosos et eius virtus est propinqua virtuti agarici hoc est in attractione. Sed agaricum habet proprietatem trahendi hu. grossos et sene hu. adustos dosis eius est .a. 3. i. vsque ad .z. in decoctione ab a. v. vsque ad vij. Secalmese .i. galia muscata calida est et sicca stiptica: et confortat membra: et stringit ventrem et curat vomitum. Secebacul idest iringi. calidi sunt et humidi augent sperma et prouocant coytum sandali quod est frigidioris complexionis omnium specierum est rubeum eo quod frigidum est in tertio gradu et siccum in secundo sed maioris aromaticitatis est citrinum: et est frigidum in secundo gradu et siccum in primo et confert bibitum magne caliditati et cardiace calidum: et prodest emplastrum stomaco calido et apostematibus calidis. Tabaisir .i. spodium. Spodium carbo est nodorum harundinum adustarum in die frigidum est et sic. in tertio gradu: et eius proprietas est remouere caliditatem et inflamationem colere: et confortat stomacum et confert cardiace calide. Lignum aloes ca. est et sic. in secundo gradu. S. dixerit in libris expertis quia habet virtutem darseniam: sed aliquantulum plus quia habet proprietatem exiccandi humiditatem stomaci: et propter amaritudinem et stipticitatem cum ipsius magna aromaticitate valet super omnes medicinas alias membris principalibus et remouet tristitiam et cardiacam humidam: et valet contra omnia venena: eo quod confortat omnes virtutes et valet contra omnia reumata frigida. Ambra est vna ex speciebus cafore que oritur in fontibus maris et natat super aquam maris: et melior omnium est illa qui in arabico dicitur ascap. Ambra calida est et sic. in secundo gradu confortat cerebrum stomacum et cor: et omnes sensus: valet senibus et infrigidatis valet contra ventositatem intestinorum supposita neruis: eos fortificat: resistit magne pestilentie aeris bibita et etiam odorata. Iniube et in arabico noiatur anep. hanc medicinam noiat. S. tamen de ea nullam sciuit proprietatem sed medici de baldac dicunt quod reprimunt acuitatem sanguinis et colere et conferunt asperitati pectoris et pulmonis a tota substantia: complexio ipsarum est frigida in primo et humida in secundo: et propter hoc comprimunt acuitatem. Cauffel eius virtus est virtus sandalorum excepto quia quando de eo potatur ab .i. aureo vsque ad .z. laxat. Gariofili calidi sunt et sicci in secundo gradu et attingunt tertium et isti confortant omnia membra principalia valent contra passiones frigidas et constipant ventrem. Et dicit. S. quod eorum proprietas est confortare virtutem digiuam. Halbalbat .i. basilicon. Basilicon gariofilatum: ca. est et sic. in secundo gradu: aperit opilationem cerebri valet contra cardiacam humidam et contra melancoliam et contra emoroydas. Cardamomum ca. est et sic. in secundo gradu valet contra opilationes epatis contra lapides renum et lasitudinem membrorum: et contra frigidos dolores: et confortat stomacum multum: et remouet sincopim et vomitum quando bibitur cum vino malorum granatorum. Camphora frigida est et sic. in tertio gradu et est subtilis substantie et resistit putrefactioni que fit ex materia calida: stringit fluxum colericum priuat coytum potenter ledit stomachum non calidum multum. Lacca ca. est et sic. in principio secundi gradus valde est manifestum ipsius iuuamentum in confortatione epatis: et in apertione suarum opilationum: et valet contra dol. renum et vesice: et augmentat coytum: dosis eius est a. 3. v. vsque a. 3. i. ¶ Muscus ca. est et sic. in fine secundi gradus mirabilem habet proprietatem in confortatione cor. et valet contra surditatem aurium et stupefactionem corporis et contra omnes egritudines sincopis: et confert grosse ventositati intestinorum: et suffocationi matricis et contra melancoliam et auget coytum. Lizabalafor idest lingua auis confert cardiace et mouet coytum. Besemini: viola vltramarina calida est et sicca in fine secundi prodest senibus et refrigeratis: valet contra dolorem capitis qui fit ex humoribus frigidis et grossis.

¶ Capitulum de modo compositionis medicinarum.

Vsque locuti sumus breuiter de cibis et medicinis simpliciter manifestis. Deinceps volumus narrare modos compositionis. Et dicimus quod necessitas que nos inducit ad compositionem medicinarum simplicium prouenit a tribus rebus. Vna est quia multotiens non inuenitur in vna medicina simplici omnia que nobis sunt necessaria a virtutibus propter quas completur medicina aut dieta al. conseruatio. Secunda est quia quamuis nos inueniremus ipsam forte non indigemus ea secundum eandem virtutem sed secundum plus aut minus. Tertia est quia erunt in illa simplici virtutes que non sunt nobis necessarie secundum intentionem nostram neque per medicinam neque per dietam alias conseruationem: vel forte erunt virtutes que non intrant aliquam medicinam vel conseruationem. Prima istarum: trium conseruanda est in illis locis qui non possent curari nisi in qualitatibus contrariis vel diuersis: et hoc accidit aut propter diuersitatem cause ab egritudine aut propter diuersitatem nature egritudinis ab accidente: aut propter diuersitatem egritudinum inter se aut propter diuersitatem complexionis earum compositarum aut propter diuersitatem egritudinis a natura membri propter suam complexionem: aut propter suum principatum: aut propter suum locum: aut propter suam colligantiam. Exemplum diuersitatis cause ab egritudine est sicut fe. putrida ex humoribus grossis: quia illa ex parte male qualitatis calide et sic. indiget medicinam infrigidantem et ex parte humoris putridi grossi indiget re subtiliante vt exiccet et maturet Et in hoc eodem genere ingreditur repercussio et dissolutio que necessaria est tempore augmenti in apatibus: et propterea indiget medicus in talibus locis vt sciat vti istis medicinis mixtis et repercussiuis. Et resolutiuis et cadit du

bium in operationibꝰ medicinarū ꝯpositarū ex diuer
sis virtutibus: hoc ē quomodo possunt inueniri iste
due operationes cōtrarie simul in corpore humano
qꝛ si iste virtutes sint in eis equales: tūc nō vicet vna
alterā eq̄liter ⁊ erunt tēperate: ⁊ nō faciant actionem
q̄sitā in corpore humano. Et si vna erit fortior altera
fortior faciet actiōē: illi dꝫ attribui: ⁊ alia erit frustra.
Et hoc dubiū nō sēserūt medici nisi in secundis vir
tutibꝰ nō in primis qꝛ ipsi iopinanꝫ ꝙ si misceatur .ʒ.
i. camomille cū .ʒ. i. rosaꝝ: ꝙ medicina que erit cōpo
sita ex hijs erit tēꝑata in p̄mis q̄litatibꝰ: ⁊ cū eo to-
to opinanꝫ ꝙ hēat v̄tutē reꝑcussiuā ⁊ dissolutiuā. Et
nō opināꝫ verū qꝛ necesse est vt v̄tutes ābaꝝ sint vna
sicut dictū est qꝛ si diceretꝫ ꝙ medicina esset tēperata
in primis qualitatibꝰ: hoc est qꝛ facit in corpore vnū
calorē tēperatū qui erit medius inter calorē ⁊ frigidi
tatē primi gradi. Similiť debet intelligi in secūdis
virtutibꝰ: hoc est vt .ʒ. i. camomill' .ʒ. i. rosarū habeat
virtutē vnā mediā inter reꝑcussionē. Et nō erraue-
runt in hoc medici: nisi qꝛ non posuerunt gradus se-
cundis virtutibꝰ: qꝛ si fecissent tūc sciuissent que eēt
tēꝑata ⁊ nō tēꝑata. Et debes scire ꝑ oꝑatio q̄ꝫ medi-
cīa hꝫ cōposita est vnū i ꝯmixtione artificiali sicut in
comixtiōe naturali ⁊ nō est pl'a. ita vt sit tibi necesse
dicere qn̄ quesitū fuit a te quomodo facit vna medi
cina duas oꝑationes ꝯrias in vno subiecto. Respō
deas ꝙ res est sicut sensus ⁊ sensata eoꝝ qui patiunꝫ
a duobꝰ ꝯrijs simul in eodē subiecto. Verbi gratia si
cut aprehendimus albū ⁊ nigrū simul ⁊ semel in hu
miditate cristallina: ⁊ sicut sentimꝰ calidū ⁊ frigiduꝫ
simul ⁊ semel ex comixtiōe aque feruentis ⁊ frigide
sicut dicit. G. qꝛ hoc nō esset sufficiēs in solutiōe hu
ius dubij nobis ponentibꝰ ꝙ medicine cōposite ha-
bent duas operatiōes quaꝝ vna esset opposita alte-
ri: qꝛ hoc nō accidit virtutibꝰ sensibilibꝰ cū sensatis
nisi ꝓpterea qꝛ nō sunt materiales ꝑmutabiles alte-
rabiles in seipsis a sensatis a passione manifesta.
eo ꝙ ille nō sunt cōiuncte cū materia forti coniūctiōe.
Et cā huiꝰ redditꝫ in alia sciētia nobiliori ista: h̄ est in
tertio de aīa. Sed passiōes quas recipit corpꝰ a me
dicinis sunt necessario passiones materiales ꝑmuta
biles in seipsis ꝑmutatiōe manifesta. Et ideo nō est
conueniens vt inueniaꝫ eoꝝ cōtraria simul ⁊ semel
in istis vno tēpore in vno subiecto sicut inueniunꝫ in
sensibꝰ ⁊ sensatis. Sed si debet dari exemplū ꝓpter
aliquā similitudinē nō multū ꝓpinquā nō debet dari
nisi scd̄m ꝙ inuenitꝫ mediū inter extremitates: hoc
est scd̄m ꝙ inuenitꝫ albū ⁊ nigrū in colore citrino: ⁊ si
alter diceretꝫ vnū vinceret alterū necessario si duo
essent: aut dn̄ans faceret suā operationē ⁊ ei attribue
retꝫ. Et qui dicūt ꝙ natura cognoscit ⁊ trahit ad se il-
lā ꝑtē que est in eis magis necessaria. Scias tn̄ ꝙ im
possibile est trahere ꝙ inueniri nō pōt: ⁊ forte hoc se
cretū eidē in somnio fuit reuelatū: ideo nō sum ille q
cū eis litigare velim. ¶ Deinceps volumꝰ reuerti ad
illud a quo seperati sumꝰ ⁊ demus exēpluꝫ mēbrorū
diuisionis quā p̄misimꝰ ⁊ dicamꝰ ꝙ exemplū diuersi
tatis egritudinis ab accidēte est sicut fe. acuta cū sin-
copi: ⁊ qꝛ putrida indiget euōnem ⁊ refrigeratione:
⁊ sincopis indiget ecōuerso. Exēplū diuersitatis egri
tudinū est sicut fe. diuersaꝝ specierū ⁊ diuersarū mē
brū ⁊ diuersoꝝ locorū: sicut est fe. que dicitꝫ emitriteꝰ
qꝛ est cōposita ex colera ⁊ frigiditatis diuersitatis cō
positionis. Causa harū est qn̄ sunt cōposita in vna ⁊
eadē egritudine sicut sunt egritudines q̄ fiūt ex plu-
ribꝰ humoribꝰ. Et ideo necesse fuit componere me
dicinam ex rebꝰ que respondeant pluribꝰ humoribꝰ
Et hec fuit prima necessitas cōpositiōis medicina
rum compositarū purgantiū alijs duabus videlicet
compositarū egritudinū ⁊ ipsarum egritudinū cū res
pondet compositio tyriace: qꝛ intentio in illa fuit cu
rare multas egritudines ⁊ p̄seruare ab eis ⁊ ideo fu
it composita ex medicinis que habent multas virtu
tes ramificatas diuersas: ⁊ vt a multis partibꝰ pos-
sent vincere venenū. Exemplū necessitas composi
tionis propter diuersitatē nature egritudinis ⁊ natu
re membri propter suam complexionē: est sicut sto-
macus ethicus quia a parte qua est fe. ethica indiget
frigiditate ⁊ humiditate: ⁊ a parte qua est stomacus
idiget caliditate ⁊ siccitate: ⁊ est simile in tussi q̄ fit ex
materia viscosa in fistulis pulmōis qꝛ a ꝑte q̄ est ma
teria grossa ⁊ viscosa indiget subtiliatiuis ⁊ incisiuis
⁊ a ꝑte qua est pulmo indiget rebꝰ lenitiuis. Exem-
plū necessitatis cōpositiōis medicinarū ꝓpter diuer
sitatē nature egritudinis a mēbro ꝓpter p̄ncipalita
tē mēbri est sicut egritudo calida que fit in aliquo mē
bro principali sicut in cerebro: ꝙ necesse ē vt nō mul
tiplicemꝰ multū medicinas frigidas: ideo vt nō ex-
tinguamꝰ calorē naturalē ⁊ vt nō priueꝫ a sensibus ⁊
motibꝰ. Et propterea est necesse miscere cū illis me
dicinis res que ad aromaticitatē sint declinantes: ⁊
ad calorē ⁊ confortent. Et in passione frigida que ac
cidit epati necesse est euāre sicut declaratū est i libro
ingenij sanitatis. Et possibile est vt sit hoc ꝯriū: eo ꝙ
sicut est nobis necesse cognoscere virtutes medicina
rū necessariaꝝ tꝑe necessitatis: eodē modo indigemꝰ
cognoscere modū cōpositiōis: ⁊ si nō est possibile no
bis medicinari nisi veniamꝰ ad ꝑtē ingenij sanita-
tis: ergo incipiamus hoc scire p̄mo a libro ingenij sa
nitatis postq̄ꝫ ibi declaratū ē. et qꝛ hucusq̄ꝫ exiuimꝰ
ab intentione nostra redeamus nunc ad ipsaꝫ. Et di
camus ꝙ quando apostema est in mēbro principali
⁊ maximi iuuamenti necesse est vt sue medicine mi
sceamus que fortificent virtutē ⁊ substantiam ipsiꝰ:
⁊ caueamus ne virtutes sue dissoluantur sicut sunt
sandale ⁊ rose. Et similiter quādo erit membrū ma
ximi iuuamenti: tunc necesse est nobis conseruare ip
sum cū medicina stiptica. Et exempluꝫ necessitatis
propter locum membri est quando volumus ꝙ me-
dicina stiptica vadat ad profunditatem corporis de
bemus secum admiscere rem que habeat subtilem
substantiam propter longitudineꝫ sui loci: ad hoc vt
sit vehiculū stipticitatis quāuis sit ꝯtra quesitum no
strum in aliquo. Sicut admiscemus cantarides in
medicinis vesice: ⁊ crocum in medicinis cordis ca
lidis. Et similimodo nos miscemus ceram in em-
plastris propterea vt sit materia faciens ea melius
applicari membro. Sed exemplum necessitatis cō
positionis medicinarum ex parte colligantie est si-
cut egritudo ca. que fit in ore stomaci: quia in ea non
debemus multiplicare medicinas frigidas: eo q̄d
comunicat cū membro frigido. ¶ Ista sunt .v. mem-
bra necessitatis compositionis propter que compo-
nuntur medicine que sunt a diuersis virtutibus quā
do non inuenimus in vna simplici quo ex virtutibꝰ
indigemus. ¶ Sed secunda particula necessitatis
ꝯpositionis est qꝛ aliqn̄ nos inuenimus vnaꝫ simpli
cem medicinam que habet fortiorem virtutem aut
debilioreꝫ eo ꝙ querimus. Et hec particula diuidi-
tur in pl'a mēbra. Vnū ē qꝛ erit nobis necessaria vna
ex ꝓprijs oꝑationibꝰ medicine: ⁊ h̄ simplex q̄ꝫ habet
plus aut minus q̄ꝫ queramꝰ: qꝛ tūc necesse est nobis
habere aliam medicinaꝫ vt debilitemꝰ suā oꝑationē
aut vt eā fortificemꝰ. Et si tu vis eā debilitare h̄ fit
duobꝰ modis. Vnus est vt misceamꝰ cū forti medi-
cina aliā que sit contraria sui virtute. ¶ Verbi gratia
qn̄ habemus vnā medicinā que sit ca. in tertio gra. ⁊
nō indigemꝰ nisi ea que sit ca. in secūdo miscebimꝰ
cū ea illā que sit frigida in p̄mo. Alter modus debi
litādi est ut misceamꝰ cū forti medicina aliā que non

sit cõtraria in qualitatibꝰ ⁊ virtutibus: sed similis in
virtutibꝰ sed minꝰ habeat altera ex eis. Uerbi gratia
si haberimꝰ medicinã calidã i tertio gradu: ⁊ nos ve
limꝰ declinare ab illo miscebimꝰ cũ ea vnã que sit ca
lida in primo solũ: ⁊ habeat ꝑparatioñe quã dicimus
vt debilitet̃ cũ suo simili in qualitate. Et ꝙ sit mino
ris virtutis probat. G. per commixtioñe aque tepide
cũ aqua bullĩeti: qꝛ necessario videmꝰ feruentis ca-
lorẽ declinare. Et hoc est cõtra dicẽdũ: qꝛ si videmꝰ
ꝙ homo habeat egritudiñe calidã in quarto gradu vl'
etiã in tertio: ⁊ dederimus rẽ calidã in secundo gra
du multotiens ledet ipsuz. Et propterea verba. G.
debẽt refragari ex dieta tali minꝰ calida supra dicas
si dederimꝰ mel habenti causoñe nõne ledet̃ inconti
nenti magna lesione. Et similiter si quis haberet mã
gnaz lesioñe frigidissimam in capite: si tu inungas ip
sum oleo rosato nonne multũ ledet. Et si substineñt.
G. ꝓuideant super hoc. Sed dicimus ꝙ si ita est si
cut dicit. G. erit per hanc viã: qꝛ medicina quã dici
mus calidiorẽ esse est illa que habet maiorẽ cõpara-
tioñe caloris ad frigiditatẽ q̃z illa q̄ est minꝰ calida
ergo erit frigiditas in ambobus per cõtrariũ: hoc est
qꝛ in calidiori erit frigiditas minoris cõparationis
⁊ in frigidiori erit maioris cõparationis. Uerbi gra
tia qꝛ cõparatio caloris ad frigus in .3.i. piperis est
maior q̃z in .3.i. specie ⁊ si in .3.i. piperis est maior si
cut .v. partes caliditatis ⁊ vna frigiditatis: ⁊ in .3.
vna specie sint due partes caliditatis ⁊ vna frigidi-
tatis mixtis duabꝰ .3. sil'. erit ꝯparatio caliditatis ad
frigiditatẽ in hoc mixto maior q̃z esset in pipere solo
Et qñ eris bene speculatꝰ in hoc videbis hoc fieri ꝑ
hanc viã. Et iste partes medicine quas diximꝰ cali-
das aut frigidas q̃uis nõ sint in actu nõ nocẽt in hoc
documento qꝛ sunt quasi medie inter illã rẽ que est
inter actũ ⁊ potẽtiã. Et ideo est posse in multis corpo
ribꝰ cõsimilibꝰ ut dissoluãt̃ artificialit' partes ex qui-
bus cõponunt̃ sicut est lac. Et fortificat̃ hec opinio
eo ꝙ medicina que habet plures ꝑtes calidas in se si
ne dubio est preparata ut inflamet̃ a calore naturali
plus q̃z medicina que tñ habet. Sed accidit aliqui
bus corporibꝰ ꝓpter fortitudiñe caloris illoꝝ: ⁊ pro-
pter preparatioñe corporũ ipsoꝝ vt cõuertant oĩa q̄
eis adueniunt ad substantiã igneã: etiã si esset mino-
ris caliditatis q̃z illa. Et potest esse ꝙ hec est occasio
lesionis mellis in causone: ⁊ quomodo nõ debet hoc
facere: qꝛ videmꝰ ꝙ aqua etiã cucumerũ cõuertit̃ in
hijs febribꝰ ad colerã. Iste est modus debilitandi vir
tutes medicinaꝝ ꝑ cõparatioñe. Sꝫ qñ volumꝰ for
tificare nõ fiet h' nisi vna via h' ẽ ut misceat̃ cũ ea me-
dicina sue speciei ⁊ sit fortior ea: ⁊ adhuc loquemur
de hijs. Et de rebꝰ que intrant in secũda ꝑticula ꝑtiũ
primoꝝ sunt qñ volumꝰ similit' fortificare secundas
virtutes ⁊ tertias medicinarũ simpliciũ aut debili-
tare: ⁊ hoc etiã fit duobꝰ modis. Unus est vt miscea
tur cũ forti medicina vna que habeat cõtrariã virtu
tẽ verbi gratia qñ habebimꝰ medicinã aperitiuaz ⁊
incisiuã in tertio gradu ⁊ volumus declinare ab illo
miscebimꝰ cũ ista medicinã opilatiuã igrossatiuã i ꝓ
mo gradu. ⁊ tũc redibit prima ad aperiendũ in secũ
do gradu. Alter modꝰ est vt misceamꝰ cũ ea similez
sed minoris virtutis quia etiã ex ea deueniet prime
diminutio actionis sicut dictũ est in primis qualita
tibꝰ: qꝛ cõꝑatio apilationis ad subtilitatez in hoc est
maior q̃z in prima. Sed secunda via fortificãdi vir
tutes secũdas ⁊ tertias est vt misceat̃ cũ ea similis ⁊
sit fortior. Et quidẽ dicũt ꝙ virtutes secũde fortificã
tur cũ medicina alia simili in eodẽ gradu: vt non sit
fortior: ⁊ dicũt ꝙ experiẽtia testificat̃ ꝙ due medici-
ne eq̃les in virtute cõiuncte habebũt fortiorẽ opera
tioñe q̃z vnã illã illaꝝ singulis ⁊ ꝑ se: ⁊ hoc accidit qñ

erit quãtitas vniꝰ eq̃lis quãtitati alteriꝰ. Et põt esse
ꝙ causa huiꝰ est ideo qꝛ hec secũde medicine ꝯiuncte
q̃uis videat̃ ab eis ut sint eq̃les in virtutibꝰ secũdis
⁊ tertijs nõ possint esse ut sint eq̃les penitꝰ veracit': ni
si largo arbitrio: eo qꝛ impossibile est ut nõ diuersificẽ
tur in subtilitate substantie ⁊ grossitie ⁊ spissitudine
⁊ raritate: ⁊ similibꝰ: ergo nature erit difficile eas eq̃
liter ꝑmutare ꝓpter insertioñe eaꝝ substãtiaꝝ: qꝛ ip
sa i quibꝰ recipiẽt ꝑmutatioñe nõ erunt eq̃lia: ⁊ ꝓpter
ea manifestabit̃ ꝑmutatio eaꝝ corpori ꝓusq̃z manife
stet̃ ꝑmutatio corporis ab eis: hoc est qꝛ corpus erit
ab eis magis ꝑmutatũ: ⁊ idcirco istud qd' tardat ꝑmu
tari exire a corpore retinet illud qd' est velox ad exeũ
duz: vnde fortius operant̃ in corpore. Et ꝑ hãc viaz
potest esse ꝙ similia ad inuicẽ fortificant̃: ⁊ similiter
dicimꝰ in primis virtutibꝰ. Et ꝓpterea vides ꝙ an
tiqui ponũt in eoꝝ ꝯstitutionibꝰ medicinas equales
oĩbus virtutibꝰ tribꝰ. Isti duo sunt modi ꝑmaꝝ par
tiũ que fuerunt cẽ cõpositionis. Et in secunda ꝑticu
la igreditur adhuc alia res: hoc ẽ qꝛ potest esse vt nõ
indigeamꝰ oĩbꝰ virtutibꝰ medicine numero sꝫ q̇busdã ⁊ hoc est duobus modis. Unus est qꝛ nõ indigebi
mus oĩbus qualitatibus primis medicine nisi vna.
Ubi gratia habebimꝰ vnã medicinã calidã ⁊ humidã
simplicẽ ⁊ nõ indigemus ea nisi propter humiditatez
qꝛ tũc debemus miscere cũ ea medicinã frigidã ⁊ hu
midã tñ necesse est vt sit frigiditas illius equalis in
cõparatione caloris alteriꝰ: ad hoc ut sint tẽperate in
caliditate ⁊ frigiditate: ⁊ ut humiditas sola domine
tur: ⁊ sic debes intelligere vnãquãq̃z istaꝝ qualitatũ
Alter est vt ponamꝰ qd' indigeamꝰ ex vna medicina
secũdis virtutibꝰ aut tertijs ⁊ nõ primis: verbi gra
tia sicut necessariũ est semen apij in fe. que fiũt ꝓpter
opilationem: solum vt aperiant̃ opilationes vt sub
tilientur humores grossi ⁊ ꝓuocent vrinã ⁊ nõ est ne
cessariꝰ suꝰ calor nec sua siccitas: qꝛ tũc cũ eo debemꝰ
miscere rẽ frigidã ⁊ hu. que remittat suũ calorẽ ⁊ suã
siccitatẽ semper cõsiderãdo ut secũda virtus ipsiꝰ nõ
resistat secunde virtuti prime qua indigemus hoc ẽ
apertione: verbi gratia si necesse est nobis miscere
nenufar cũ semine apij aut suũ simile debemꝰ ponere
loco nenufar semẽ melonis aut citroloꝝ: ad h' ut secũ
da virtus illorũ fortificet secundã virtutẽ apij: qꝛ q̃-
uis ista duo semina sint frigida habẽt tñ virtutẽ diu
reticã q̃uis. G. dicat ꝙ si misceat̃ res debilioris vir
tutis cũ re q̄ ẽ fortis v'tutis ⁊ ẽ vnꝰ generis q' ipsa eaz
debilitat: nec est impossibile ut qñ cõiũgunt̃ due res
q̄ sunt vniꝰ virtutis q̃uis vna sit debilior altera: ꝙ
ꝯiunctũ istaꝝ nõ sit fortius singuli. Sicut tu vides ꝙ
nos miscemus medicinis calidis acetũ ꝓpter viaz
aꝑtionis q̃uis videat̃ esse frigidũ: qꝛ si nos seꝑamus
ꝑtẽ calidã ab aceto nõ faceret id qd' facit infrãgendo
lapidẽ: ⁊ est remotũ vt faceret hoc ꝓpter ꝑtẽ frigidã
solũ: sed facit hoc ꝓpter caliditatẽ ꝑtẽ q̄ est in tali sub
stantia. Et ideo miscemus ipsum cũ medicinis cali-
dis q̃uis sit debilioris virtutis istius. Sꝫ cũ hoc to
to est aliq̇d in aceto ꝙ hanc oꝑatioñe adiuuat sic' stip
ticitas sua. Et idcirco dicimus ꝙ medicina debilis
mixta cũ forti ꝓdest fortificatiõi fortioris: qꝛ oꝑatio
nes medicinaꝝ in corporibꝰ hũanis nõ sunt nisi ꝑuis
ꝯꝑatiõis ⁊ assimilatiõis corꝑibꝰ hũmanis, nõ sunt nisi
ex ꝑte ipsiusmet medicĩe: qꝛ tu vides multas medi-
cinas in q̇bus est pauca caliditas cõꝑatis hũanis cor
poribus inueniunt̃ calidiores illis qui videñt illis ca
lidiores. Et sic põt esse semẽ apij ꝯiunctũ cũ semine
melõis: ⁊ sit fortiꝰ in oꝑatiõe q̃z apiũ solũ i corꝑe hũa
no. et qñ medicꝰ subtilit' ꝯsiderauerit hoc nõ medica
bit̃ cũ simplici medicina. Et hec ꝑparatio inuenit̃
in cõpositiõibꝰ antiquoꝝ sic' in oximelle seminũ: qꝛ cõ
siderauerũt cũ aceto fortificare scdaz oꝑatioñe mellis
idcirco laudauerũt illas medicinas simplices q̃rũ scdẽ

virtutes adiuuāt se ad īuicē q̄uis ī p̄mis sūt ɔ̄rie sicut de yreos ⁊ de alijs simplicib⁹ medicinis. Et in sūma iuuamētū istı⁹ p̄parationis nō ē nisi in scd̄is virtutib⁹ ⁊ tertijs. Et q̄uis inueniaꝛ scriptū in dictis antiquoꝝ nō tn̄ oñderūt rationē. Sed nobiles viri filij Auenzoar testificati sunt hoc: ⁊ illi sunt quib⁹ debet attribui scīa medicine. ¶ Tertia necessitas ɔpōis ē vt ponanꝛ in medicis purgatiuis ad referanduʒ vt nō ledāt mēbra principalia. Sed aliqñ ponunꝛ medicine ad dulcorandū medicinā q̄ habet malū saporē: ⁊ ad hoc vt sit amicabilioꝛ nature: sicut sunt confectiones q̄ fiunt cuʒ melle ⁊ zucharo: q̄uis in multis locis sint necessarie nr̄e intentōi: sicut in medicina a qua q̄rim⁹ fr̄itatē ⁊ stipticitatē. Huc usq; dixim⁹ modos necessitatis cōpositiōis simpliciū medicinarū.

¶ Capitulum de mensura ⁊ proportione medicinarum simplicium. composita.

Deinceps volum⁹ dicere p̄parationeʒ q̄ntitatis simplicis medicine q̄ ponit in ɔpōne medicine. Et hoc duob⁹ modis fit. Unus est ppterea q꞉ nos nō dam⁹ ex medicina simplici quā cūq; q̄ntitatē sed q̄ntitatē determinatā queadmodū facim⁹ ppter fortitudinē medicine aut ei⁹ debilitatē. Et debem⁹ hāc eandē viā inspicere ⁊ in cōpositis hoc ē q꞉ debemus ponere ex forti paucā quātitatem ⁊ ex debili multam quantitatem scd̄m quod ordinatum fuit in tyriaca. Alter est qñ in vna medicina cōposita simplex medicina habet vltimū iuuamen quesitū ⁊ alie q̄ ponunꝛ nō ponūꝛ nisi propter ipsam sicut sunt trociosti de lacea ⁊ alia ɔposita q̄ ab vna rerū intrantiū nominaꝛ: ⁊ ponit plus de illa. Et potest esse vt nō ponat in vna ɔpōne alicui⁹ medicine simplicis multa quātitas nisi ppter iuuamentū multuʒ qd̄ ē in ea. Et pōt esse vt nos ponam⁹ multū ex medicina cōposita ppter remotionē mēbri. Et hoc fit ppter debilitatē medicine ɔpōe illi mēbro. ⁊ pōt eē vt iste cause fortificenꝛ adinuicē. ⁊ pōt eē vt vna resistat alteri: sicut qñ ɔiūgunꝛ in vna medicia res multi iuuamēti cū debilitate eaꝝ ⁊ remotiōe loci: pptērea si sūt ex illis q̄ sūt multi iuuamēti debem⁹ ponere multā q̄ntitatē. Et si sit pauci iuuamēti debemus poneꝛ exiguā quātitatē: ⁊ maxime qñ ɔiungiꝛ cū pauco iuuamēto multū nocumentū. ⁊ qñ ē media inter paucū iuuamentū ⁊ multū erit media inter multuʒ ⁊ paucū. Sed iō q꞉ quātitas medicinaꝝ laxatiuaruʒ nō pōt ferre multā quātitatē augm̄ti ⁊ diminutionis sicut ferūt alie: ē nobis necesse in ɔpōnib⁹ eaꝝ vti duabus reb⁹. Una q꞉ debes accipere de vna quaq; illarū vnā dosim. Et postea dabis ex illo operationem vni⁹ illarū ad totū: hoc est si erūt quattuoꝛ medicine dabis quartā partē. Altera est q꞉ tu debes accipe ex dosi integra vniuscuiusq; medicine aliqd̄ b̄m opōeʒ vni⁹ medicinaꝝ ɔpositarū. ¶ Et iō q꞉ vna ex rebus q̄ magis necessaria ē medico in ɔpōne medicinaruʒ est vt sciat in quo gra. ē medicina ɔposita in primis virtutib⁹ scd̄is ⁊ tertijs si sciri posset de hoc volum⁹ loqui. ¶ Et dicim⁹ q꞉ qñ hō vult scire gradū medicine ɔposite ex q̄litatib⁹ medicinaꝝ simpliciū. Primo debet facere hāc distinctionē. hoc ē q꞉ ipoſ ē ē vt euadat medicina ɔposita ab vna duaꝝ rerū: aut vt sint medicine simplices ex quib⁹ ē ɔposita vni⁹ generis idest vt sint oēs calē: aut fr̄ē: aut huide: aut sicce: aut sint ex virtutib⁹ ɔ̄rijs: hoc ē vt quedā sint calē quedā frigide: q̄dā huide: quedā sicce. Et ēt prima pticula nō euadit ab vna duaꝝ rex: hoc ē aut vt sint ille medicine q̄s dixim⁹ eē vni⁹ generis in vno gra. virtutū que ē sub vno genere. hoc est verbi gr̄a vt sint in vno gra. calidi ⁊ sicci: aut vna habeat egressuʒ sup alterā ita vt vna sit tēpata ⁊ altera sit cal'a ī p̄mo gra. ⁊ alia in scd̄o ⁊ alia i tertio ⁊ alia i q̄rto. Et ps scd̄a ēt nō euadit ab vna duaꝝ rex: aut vt ille medicie q̄ sunt ɔ̄rie sint in vno gra. ɔ̄rietatis: aut vna habeat sup aliaʒ in in illa ɔ̄rietate. verbi gr̄a q꞉ vna sit cal'a in tertio gra. ⁊ alia fr̄a in primo: ⁊ alia sicca in scd̄o: ⁊ alia huida in p̄mo. Et aliqñ accidit vt ɔiungant oīa hec q̄ttuoꝛ in vna medicina. Et cognitio simplicis dabit tibi cognitionē ɔpositi. ¶ Et via speculatōis in prima particula quā dixim⁹ q꞉ virtutes medicinaꝝ sūt in ea in vno genere ⁊ in vno gra. est vt appet vt esse debeat grad⁹ ɔiūcti toti⁹ in vno ⁊ eodē gra. q̄ ē vna singl'ium per se: saluo vt nō acgrat āmixtōeʒ ⁊ vnā formā q̄ eēt ɔpōne corpis hūani calidioꝛ aut frioꝛ vniuscuiusq; simpliciū p se: ⁊ maxime in medicinis q̄ diu stāt ɔfecte añq; eis vtamur ⁊ forte ero cōtent⁹ in fine q꞉ hoc accidat in plurib⁹ ɔpōnib⁹. ¶ Sʒ qñ erūt medicine ɔ̄rie in vno gra. ɔ̄rietatis: tūc de necessitate vna vincet alterā: ⁊ erit medicina tēpata: saluo q꞉ eaꝝ q̄ntitates sint illa q̄ntitas in q̄ possit esse ille grad⁹ virtutis: q꞉ nulla medicina q̄ ē calida in p̄io gra. aut scd̄o non est sicut in oī q̄ntitate accēpti. q꞉ ē q꞉ cū mel sit cal'm in scd̄o gra: ⁊ sandali sint fr̄i in scd̄o: mel vincet sandalū si ex melle comedaꝛ due. ʒ. ⁊ ex sandal. ʒ. ʒ. sed due. ʒ. mell' nō vincēt duas. ʒ. sandaloꝝ. Sʒ si medicine n̄ sunt ɔ̄rie in eodē gra. ɔ̄rietatis. ſʒ erit gra. exēpli vna fr̄a in p̄io gradu altera calida in tertio: ⁊ alia fr̄a i ſo: ⁊ alia cal'a in q̄rto. manifestū est q꞉ fr̄a remittet ex cal'a b̄m q꞉ ē in gra. frigiditatis in vno gra. aut in duobus hoc ē q꞉ res q̄ ē fr̄a in p̄mo deducet calʒ in tertio ad cal'm in ſo ⁊ eodē mō q̄ ē fr̄a in tertio reducet calidā in q̄rto: ad calidaʒ in tertio: ⁊ semp erit victoria b̄m vnū gra. q꞉ illa q̄ ē fr̄a in ſo reducet illā q̄ ē cal'a in tertio: ad illā q̄ ē cal'a in p̄mo. ⁊ totū hoc ē qñ q̄ntitas medicinaꝝ ē eq̄lis. ⁊ nō intēdas eq̄lis in pondere ſʒ eq̄l in virtutibus. Et hec q̄ntitas ē in p̄io gradu graduū in quib⁹ manifestanꝛ opōes medicinaꝝ in corpe humano. Et si diuersificanꝛ virtutes ɔ̄rie scd̄m magis ⁊ min⁹. Et diuersificanꝛ q̄ntitates ēt b̄m plus ⁊ min⁹ hoc ē si quātitas medicine debilis erit multa: hoc ē duplū quātitatis fortis: tūc remoue ex forti gradum vnū vltra gradū quē remisit pp caliditatē. verbi gr̄a si habuerim⁹ vnā medicinā cal'am in tertio gradu ⁊ aliā friaʒ in p̄io. ⁊ q̄ erit fr̄a in p̄io erit duplū q̄ntitatis q̄ ē in tertio gradu ex gradib⁹ in quib⁹ manifestaꝛ ope illi⁹ medicine: in corpe tūc remittet scd̄m qd̄ dictū ē. Sʒ si erit tripla in quātitate grad⁹ opōis reducet ipsaʒ ad tēpātiaʒ. Et si medicia calida aut fr̄a erit minoris quātitatis q̄ntitate p̄ia nō curamus de ea. Et si fuerit ɔ̄riū hoc ē si medicina fortis erit ipsa q̄ multa ē in quātitate: plusq; sua quātitas p̄ia in gra. opōis: ⁊ debilis remanebit in sua quātitate p̄ma: tūc debilis nō remittet ex forti nisi scd̄ʒ ɔpaōnē illi⁹ quātitatis. verbi gr̄a si erit q̄ntitas ex forti dupla sue quātitatis p̄me in gradu opōis: ⁊ debilis remanebit in sua p̄a quātitate: hoc ē q꞉ debilis erit calida in p̄mo gra. ⁊ fortis erit fr̄a in tertio: tūc cal'a nō reducet fr̄aʒ in tertio vsq; ad scd̄m ſʒ reducet attractio medicine mēsura a tertia ad scd̄aʒ. Et cā hui⁹ ē q꞉ qñ duplicaꝛ p̄ma quātitas medicie tūc duplicaꝛ ēt q̄litas: ⁊ egredieꝛ ex gradu suo ī caliditate aut fr̄itate ad aliū gra. Ideo qñ tu iuenis vnā medicinā q̄ erit fr̄a aut cal'a i tertio gra. erit duplicata ei⁹ p̄ma q̄litas in gra. opōis ipsa interficiet de necessitate sicut interficit venenū. Sʒ medicine q̄ sunt in vno gra. siue in vno genere virtutū: ⁊ illaꝝ grad⁹ diuersificanꝛ hac re illaꝝ preparatio iteꝝ ē vt medicina q̄ ē debilis v̄tutis remittat ex forti: ⁊ iā dedim⁹ occōnē hui⁹. Sed adhuc necesse ē vt intelligas hoc scd̄m v ā quā dicem⁹ hoc ē q꞉ medicinaꝝ que sunt ɔ̄riaꝝ virtutū vna non remittet vel alterat aliā nisi scd̄m q꞉ habet de q̄litate ɔ̄rietatū. q꞉ ē q꞉ medicina q̄ est fr̄a in primo nō remitti

ea que est calida in secundo nisi secundum superfluitatem quam habet: hoc est unum gradum. Et idcirco de necessitate est quod ex medicinis que sunt in uno genere virtutum debilis remittat ex forti secundum compositionem in medicina debili ad suum contrarium de maiore illa que est in medicina forti. verbi. gra. frigiditas que est i medicina calida in primo gra. est maior comparata calori qui est in ea quam illa que est calida in secundo gradu. Et frigiditas que est in medicina que est calida in tertio gradu est minoris compositionis quam frigiditas que est calida in secundo gradu. Ergo medicina temperata in medicinis que sunt in uno genere virtutum est propinquior ad remittendum eam que est frigidior ea. propterea quia compositio contrarietatum in ea est propinquior compositioni temperantie: et post illam que est in primo gradu: ideo quia unum contrariorum est debilius in illa. et post illam illa que est in secundo: eo quod unum contrariorum est debilius eo quod est in illa que est in primo gradu. et minoris compositionis: et post illam illa que est in tertio gradu propterea quia contrarium quod est in illa est minoris compositionis ceteris aliis. verbi gra si miscuerimus unam medicinam temperatam cum alia que sit calida in secundo gra. non habet virtutem secundum verum reducendi ipsam ad primum gra. ideo quia illa que hoc debet facere necessaria erit frigida in primo gra. sed hoc reducit eam ad rem que non attingit hunc gra. Et si miscuerimus cum illa que est calida in secundo gra. medicinam calidam in primo gra. remittet etiam ipsam sed minus etiam quam temperata. propterea quia compositio frigiditatis ad caliditatem calide in primo gra. est minor compositione que est ad temperatam: sicut est in temperata minor compositio quam in illa que est frigida in prima gra. propterea impossibile est medicine temperate ut remittat ex ea que est calida in secundo gra. tantum quantum remittit illa que est frigida in primo gra. Et etiam est ipse calide in primo gra. ut remittet ex calida in secundo tantum quantum remittit temperata. Et sic est impossibile ut remittatur calida in secundo gra. ex calida in tertio gradu tantum quantum calida in primo Et adhuc plus temperata aut frigida in primo gradu Sed quia medici non viderunt neque consideraverunt in his dicunt quod quando nos miscemus unam medicinam calidam in primo gra. cum alia calida in tertio. gra ipsa reducit ipsam ad caliditatem in secundo. ¶ O utinam ego scirem de ista que est calida in tertio gradu unam que esset frigida in primo ad quem gradum reduceretur. Si dicerent quod reducatur ad secundum gradum. Respondeo ergo calida in primo et frigida in primo reducent calidam in tertio ad unum gradum et hoc est vanum. Et si dixerint quod frigida in primo gradu reducet calidam in tertio ad calidam in primo. ergo respondemus quod frigida in secundo reducet calidam in tertio ad temperatam: et hoc est ita impossibile sicut aliud. et iste error provenit a privatione scientie. Et posuit hunc errorem homo qui dicitur alkindus. quod ipse fecit unam compilationem tractatuum et in illis credidit dare cognosci naturam medicinarum compositarum. Et voluit hoc demonstrare per artem alaachi vel algorismi et musice: sicut fecit ille qui speculatur res per accidens Et dicit quod compositio quatuor graduum medicinarum est compositio duplex: ita quod quartus gradus deveniet quadruplicatus. propterea quia ponit primum gra. duplum temperantie et secundum duplum primi et tertium duplum secundi: et quartum duplum tertii. Et erat ei sufficiens dicere quod secundus esset duplum primi et tertius triplum et quartus quadruplum. Et sic intellexerunt medici in ordine graduum ad hoc ut essent equales: quia caliditatem sensibilem corpori posuerunt in primum gra. et ab hac devenerunt a medicina que est remota ab illa tantum quantum fuit remota illa a temperata: et posuerunt illam in secundo gra. ¶ Et istud sine dubio est duplum primi. Et post hunc devenerunt a medicina que est remota a secunda tantum quantum est remota secunda a prima. et hanc posuerunt in tertio gra. quia triplicata est: et sic fecerunt in quarto gradu. Sed secundum Alex. est necesse ut ponant secundum gradum in excessum super primum duplum excessus quam habet primus super temperatum: et tertius super secundum duplum excessus quem habet secundus super primum ergo medicine que erunt in tertio gra. caliditatis necessario interficient et magis que erunt in quarto. Et quomodo possunt tollerare corpora medicinas que sunt in. xvi gra. Et adhuc ponamus quod ita sit latitudo quarti ad tertium non est proportionalis latitudini secundi ad temperantiam: et tales latitudines deberent poni in gradu. Et similiter latitudo que est a secundo ad tertium. et secundum illos ordines graduum non sunt equales. Et non posset esse maior error in hac arte quam iste. ideo quia res in qua intelleximus in primis conservare ordinem excessuum virtutis unius super alteram esse oculta a nobis nec ipsam cognosceremus. Et error alchimbi fuit quando posuit rem que est in primo gra. dupla temperata in qualitate calida aut frigida. et hoc fuit causa quia secutus fuit comparationem dupli. Et est dicendum quod illud quod intellexit. G. in primo gra. est quod habet excessum super temperamento in una parte ultra ipsum: et secundum hoc quando componetur compositio dupli in excessum graduum non erit necessarium quod medicina que est in quarto gra. sit dupla super medicinam que est temperata sexdeci duplis vicibus. Et quod dictum. G. significat hoc quando dixit et me a in tertio est in primo gra. illa res que manifestatur sensui et permutatione corporis quia esset in tertio. G. quod primus gradus esset duplum temperati: permutato que manifestat in corpore a medicina non esset principium permutationis. Et contemplare bene hec verba si sunt veracia: et non consequens consuetudinem populorum qui sequuntur consuetudines medicorum novorum. Diximusque preparationes quibus homo potest cognoscere naturam medicinarum compositarum et componere eas per viam cognitionis primarum virtutum que etiam secundas et tertias gradavimus quod non fecerunt alii medici. et est querendum.

¶ De cognitione medicinarum compositarum per experientiam.

Postquam compositio medicinarum est inventa per rationem: virtus prima secunda et tertia medicine composite scitur secundum rationem. Querimus si experientia habet aliquam inventionem in virtutibus medicinarum compositarum: sicut habet in virtutibus medicinarum simplicium. Et dicimus quod prime virtutes secunde et tertie non indigent experientia in composito eo quod sunt invente ratione demonstrativa Sed si possibile est in medicina composita facere aliquam proprietatem propter commixtionem hoc habet experientiam magnam inventionem propterea quia quedam proprietas est que habet convenientiam cum compositione medicine et quedam non: et illa que non habet convenientiam invenitur in maiori parte in complexione naturali non artificiali: quamvis non sit remotum invenire proprietates in medicinis quarum complexio facta fuit tempore longo propterea quia complexio magis est in illis confirmata. Et ideo dicit homo quem tu scis quod maior pars operationis tyriace provenit a proprietate consequente totam substantiam et dicit quod nos non debemus mutare aliquid ex receptione quam facit andromachus. Sed nolo ei credere: sed volo addere ad tyriacham multas medicinas que non erant note illo tempore: et de unaquaque faciam probationem quare ipsam addidero sicut est lignum aloes et ambra et gariof. Et postquam bene declaravimus preparationes compositionis: loquendum erit de manifestioribus medicinis compositis: et ponenda est cum illarum compositionum et hoc faciemus in libro futuro. Et quamvis hoc non sit nobis multum necessarium nascitur tamen inde aliqua perfectio. et quemadmodum musici quando dederint principia vocum et tonorum: et species compositionis illorum loquuntur postea de instrumentis musice magis manifestis: ad hoc ut eorum scientia sit magis manifesta: ita et nos faciemus. Et deus nobis consentiat pervenire ad perfectionem ultimam: que beatitudo sempiterna appellatur.

Incipit liber sextus de regimine sanitatis. Rubrica.

Scias q finis penes filosophos dicitur tribus modis. Unus ē ad quē res necessario tendit: et hoc absolute dicitur finis. Scđs est sicut forma dicit esse finis materie ⁊ hic appellat finis pfectionis entis iseperabilis. Terti⁹ ē vt eo existēte stāt res p ipsū ordinate. Et hic finis causaꝝ appellat: sicut dicit exēplariter q serra ē finis vasoꝝ q̄ p eam fiūt. Et finis artis medicine veraciter in primo modo ⁊ tertio dicitur: in scđo vero largo dicitur modo. Sed h pticula quā incipim⁹ modo est nobilior duoꝝ finiū que iteꝝ in hac arte requiruntur. Et hic adhuc in duas diuidit ptes: vna ē qualit sanitas d₃ cōseruari. secunda est qualiter remoueant ppotiones que iducūt in corporibus egritudines futuras et hec ē ps media inter cōseruationē sanitatis et egritudinis remotionē. Et scias q hec sniā nō valet nostra corpora tueri nisi a corruptione q̄ eis p accidēs fit Et hoc plurimū accidit pp supfluitates ciboꝝ que in nostris corporibus agregant: q ē q₂ manifestū ē q nō quolibet regimine aut cibo qlibet homo vtat: corp⁹ sanū remanebit sēper Et hoc ē vnum ēplastr quod i hac reperitur arte. et si hoc nō esset: hec ars sufficiens ñ diceretur. Et idcirco bene diffiniuit ille qui ipsā inagressa₃ diffiniuit. Dicēs q medicina ē ars opatrix. que inuēta ē experimēto: et rōe cōseruās gdē sanitatē: et rēouens egritudinem et hec est verior diffinitio que i aliquo libro alicuius auctoris sit inuenta. Et quāuis diffinitio G. sit cōpleta nō tamē ē declarata: et ē qsi diminuta: q₂ ille nō manifestauit ex quo genere esset q₂ oēs artes ministrātes q̄ sup naturā dominant: aut q̄ ipsā manifestāt trib⁹ sunt modis: aut erūt sicut supsistētes absolute q formā vel materiā nō faciūt sed pcipiūt: aut efficiētes absolute q nō pcipiūt sed faciunt forma₃ in materia existente ppperata: aut sunt medij. hoc est vt sint i pte efficiētes ⁊ i pte supsistētes: efficiētes in eo q faciūt formā: supsistentes in eo q manifestāt materiā ⁊ precipiūt sup illā. ¶ Exēplū hoꝝ trium est patron⁹ qui regit naui₃ ⁊ magister qui lignamina incidit ⁊ naui₃ facit ⁊ scđs est et tertius qui construit ipsā ⁊ ordiauit ⁊ precipit. Et hec verba optie declaraui modo in cōmēto sup secūdo phisicoꝝ. ¶ Et scias. q ars medicine est de genere eaꝝ que sunt efficiētes absolute: q ē q₂ dat formā qua cōpletur nostre operationes naturales. materia existēte prepata. ⁊ hec formā dare nō pōt nisi scđm aptitudinē materie aut nature: ⁊ hic est finis quesit⁹ qui est aduocandū artē vt plurimū loco cōuenibili suo sbo. Et hic assimilat regimēto G. quo regi d₃ homo tēperate complexiōis quo hō puenit ad finē naturale₃ sue vite ⁊ ad sanitatē puenit naturalē q̄ pp domiatōem fit frigiditatis ⁊ siccitatis sup mēbra pricipalia. ¶ Sed hec ars nō debet hūc finē trāsire: q si hūc finē doceret trāsire possibile esset homnib⁹ viuere sēper: ⁊ hui⁹ ipossibilitas ē manifesta. Et cā que prohibet vt hec ars circa suum subiectū sanabilem finem non consequatur ē similis cāe: quare ēt alie artes circa sua subiecta aliquādo finē laudabilē nō habēt: sicut in regimine exercitantiū ⁊ trāsferētiū ⁊ agriculture. Et Rasis assignat cām in vno libroꝝ suoꝝ: ⁊ ē q iste res supradicte multis indigēt medijs ad hunc finē quē nobis impossibile dare existit. ⁊ bene dixit: tñ dictū ipsi⁹ fuit diminutū: ⁊ indiget additione vt meli⁹ declaret. Et est hoc verū q hec ars aliquādo deficit i indiuiduis pter materiales prepationes q̄ sunt in ipsis. q ē q₂ nō ē ipossibile vt sint duo hoies vni⁹ eiusdē tēpate cōplexōis equaliter ⁊ vtent vno regimie. ⁊ vni⁹ istoꝝ deueniet ad meliorē finē quē cōseq poterit p ipsi⁹ naturā: in alio vero in eodē genere existente mali generabūtur hūores qui mortē inducēt. Et cā hui⁹ ē q₂ in ei⁹ cōplexione ē mala ppatio fixa q̄ ē cā vt in ipso hec malicia generet. Quis hāc pperationē ignorem⁹. Et cā huius ignorātie ē q₂ in naturis tot sunt pperatiōes fixe: vbi eas p signa cognoscere neqām⁹: ⁊ hoc accidit pter ppationū ifirmitatē: sicut in naturali phia est declaratū: q₂ ibi dicit q quelibet materia h₃ accidētia ppria ⁊ fixa in ipsa sine accidētib⁹ que remaneāt a forma. Et hec accidētia que sunt in materia sunt cāe multitudinis varietatū que in naturis indiuiduoꝝ inueniunt. Quadmodū accidētia ppria forme sūt cāe multitudinis varietatū que in moralitatib⁹ indiuiduoꝝ hominū cognoscat. ¶ Et totū hoc ē q₂ in hoie multe species indiuiduoꝝ vel cōpositionū inueniūtur: q₂ ē vltimū cōpositū. ⁊ ob hoc puenit occultatio varietatis pprietatū que in naturis ⁊ moralitatib⁹ indiuiduoꝝ inueniūtur. Quis in sēsibilib⁹ particularib⁹ idiuiduoꝝ manifestis quo ad nos cōmunicēt. Ecce aliquātulū egressi sum⁹ ordinē libri nostri: nō tamē ppter hoc min⁹ sequet iuuamētū q₂ h remouim⁹ vnū dubiū quod multi sapientes scire affectant. ¶ De inceps ad nostrū reuertemur ppositū. Et dicim⁹ q ille qui dicit q illi qui regūtur scđ₃ q G. dicit in regimine sanitatis: penit⁹ ad bonū finē terminat: nesciūt quomodo cognoscit finis hui⁹ artis apte suoꝝ passiuoꝝ. Et isti viā medicoꝝ ignorātiū sequunt: Sicut illi qui dicūt q dies hominū sūt numerati: q₂ nō ē ipossibile vt homo tēpate cōplexiōis bono regimie regatur: ⁊ pp hoc diuti⁹ nō viuet alio qui malo regimine patiet. Tñ hoc rarissime accidit ⁊ ab accidēti rēoto hāc artē incorruptōe₃ nō adducet nec ipsi⁹ nobilitate₃ aliquo modo psternit: q₂ hoc accidēs pter sui raritatē fere adnichilat. Et q appropriat egritudines reb⁹ voluntarijs ⁊ reb⁹ extrīsecis solū ipsas appropat medietati suaꝝ cārum ēt minori pti. q ē q₂ grad⁹ harū reꝝ nō ē nisi grad⁹ cāꝝ efficiētiū solū. Sed q₂ iste cāe manifesti⁹ cernūtur: ⁊ medici qui oēs egritudies ipsis adaptāt. Et si aliqua accidat egritudo quā nō pcesserit hee cāe dicūt q hec a diuia volūtate pcedat. Et q₂ hec verba vulgaribus placēt nolum⁹ ea vituperare. ¶ Et postq̄ sufficiēter locuti sum⁹ de iuuamēto h⁹ artis. deinceps volum⁹ loq de cāis que nobis p accidēs corruptōe₃ adducūt qb⁹ repugnare possum⁹ p hāc arte₃: ⁊ solū sunt cāe efficiētes. Sed istaꝝ quedā tales sunt q ipsaꝝ custodiēdi mod⁹ p se manifeste p₃: sicut cōbustio: incisio pcussio ⁊ similia q₂ ab istis vt plurimū possumus abstinere. Sed de illis que de necessitate nos immutant ⁊ sine nostro velle de hijs ē dicendū. Et dicimus q cause q̄ accidentaliter corrumpunt sunt aeris permutatio: ⁊ in conueniens exercitium sicut artiū laboriosarum ⁊ cibi ⁊ pot⁹: ⁊ accidētie aie: ⁊ vlr oia q̄ adducūt malā cōplexionē materialē vel nō materialē: Et q₂ ab his p dietā cauere possum⁹ aut mediū eoꝝ tenēdo sicut in cōseruatione sāitatis mediū repit. Ob hoc dicim⁹ q impossibile ē sanitatē aliquo modo cōseruari nisi p cibos tēperati chimi ⁊ qtitatis ⁊ scđ₃ tēp⁹ receptos ⁊ per motū ⁊ getē ⁊ pter supfluitatū euacuationē ⁊ pter aptū aerē cū accidētiū remotōne que ad malā cōplexionē eueniūt ¶ Et melior mod⁹ ciboꝝ ē vt comedat scđm modū medicalē. Et scias q supfluitates p modū fricatiōis exercicij balnei ⁊ medicine euacuant. Que oia ingrediuntur in genere differentie preseruatiue ab egritudinibus futuris. Et quamuis hoc mirabile videatur incipiamus a fricationis specie: et ipsius iuuamēta dicemus. Et de speciebus exercitij ⁊ eius iuuamentis ⁊ aliorum. Et postea reuertemur ⁊ dicemus qualiter vnaqueq₃ maneries cōplexionem debeat cōseruari. Et satis in eo quod pterijt de virtutib⁹ cibo-

rū sumꝰ locuti. Sed in hoc libro dicemꝰ qualiter cū eis debemus vti: ⁊ qualiter cū eis debet sanitas cōseruari. ¶ Et similiter etiā de virtutibus medicinarū sumus loquuti. Et deinceps dicemꝰ qualiter cum ipsis sanitas debeat effici ⁊ cōseruari.

¶ De exercitio ⁊ modis eius.

Et ab exercitio icipiemꝰ ⁊ dicemꝰ ꝙ exercitiū est vniuersaliter mēbroꝝ motꝰ aliqua voluntate: ⁊ hoc fit ꝓprie in mēbris motū volūtariū habentibꝰ. ⁊ secūdario in mēbris animalibꝰ habētibꝰ motū sicut sunt vene ⁊ instrumēta nutrimēti. ¶ Et qꝛ exercitiū est mēbroꝝ motꝰ. ergo exercitiū quoddā ē ꝓpriuꝫ quoddā est cōmune. Cōmune quidā est illud quod totū cōtinet corpꝰ et iste est motꝰ vniuersalis abstractionis: cui omnia communicāt animalia. Et exercitiū ꝓpriū est ꝙ certis appropriat mēbris q̄admodū vox q̄ exertitiū ē pulmonis: ⁊ sedere ⁊ sup pedes stare est dorsi exercitiū. ¶ Et docet in motu mēbroꝝ nouiter ꝙ exercitiū fit ꝓpriū omni mēbro. Hec ē diuisio q̄ fit a ꝑte mēbroꝝ Sed alia fit diuisio exercitij. ī eo ꝙ exercitiū ē que ē qꝛ quoddā est exercitiū forte et quoddā debile: ⁊ quoddā est tēꝑatū. Forte vero ⁊ debile quoddā aduēit ꝑꝑ abstersionē illiꝰ ꝗ solū sua mēbra fatigat: ⁊ in hoc ingredit exercitiū velox ⁊ tardū. Et aliquādo ex repugnātia q̄ in ipsū ⁊ aliū motorē fit. vt vnꝰ ꝑmat ab alio: aut sicut esset in eleuatōe magni pōderis lapidei. ⁊ i hoc exercitio velocitas vel tarditas nō intrat. Et aliquādo in vno exercitio velocitas ⁊ fortitudo cōiungūtur sicut in iocātibꝰ cū spatis. ¶ Et iuuamētū exercitij tēꝑati vl'e est qꝛ spūm intrinsecū augmētat. ⁊ supfluitates mēbroꝝ nutrimēti expellit: aut resoluit: ⁊ substātiā mēbroꝝ mollificat. Et ideo in omnibꝰ alijs rebꝰ corporis est magis iuuatiuū ꝙ est qꝛ calor ⁊ spūs augmētati ꝑ ipsū sunt similes naturali calori extrinseco. Sed calor augmentat ab alijs extrīsecis rebꝰ quēadmodū ꝑ medicinas aut ꝑ alias res que calefaciūt actu sicut calor ꝑ accidēs. ¶ Et qn̄ fit exercitiū post digestionē iuuamēta facit supradicta. Sed si ante digestionē inchoet ⁊ fiat: credēdum ē vt mēbra trahāt ad se cibū indigestū ⁊ ꝙ iste motꝰ ledet retētiuā mēbroꝝ virtutē ⁊ expellit cibꝰ indigestꝰ: Et vl'r opatio virtutis digestiue nō cōplet nisi ꝑ qetē sic operatio expulsiue non nisi motu completur. Et idcirco hoc ꝙ dictū ē tēpus exercitio attribuimꝰ. Et hꝰ tēporis signū ē quādo vrina colorata ē colore citrino vel subcitrino. Quātitatis vero exercitij est quousqꝫ hō sudare incipiat ⁊ hanelitꝰ auget: ⁊ color corporis incipit rubificari ⁊ vene ingrossari. ⁊ quando ad hūc ꝑuenerit terminū tūc debet sedari. ꝙ ē qꝛ forte exercitiū corpꝰ nimis euacuat ⁊ debilitatē inducit: ⁊ hoc manifestatur in forti exercitio exercitantis. Exercitiū vero debile qd euacuādū ē nō euacuat nec ꝑ ipsū pōt cōsumi ꝙ ab ipso est dissolutū. ¶ Sed tēperatuꝫ ꝓportionabiliter dissoluit ⁊ cōsumit: ⁊ obhoc substātiā mēbroꝝ augmētat: corpꝰ impinguat. Et vl'r tēꝑatū exercitiū cōseruāde sāitatis mirabilis cā existit. Et malicia que ꝑꝑ priuationē exertitij accidit in carceratis manifestat: qꝛ illoꝝ facies carzatice fiūt ⁊ coꝝ color est impurꝰ. ⁊ oēs ipsius opatōes sunt lese: ⁊ hoc nō solū homini accidit veꝝ ēt alijs animalibꝰ calcātibꝰ. cōuenit sicut volucribꝰ i caueis detētis. ⁊ hoc sufficiat de exercitio.

¶ Capitulū de fricatione ⁊ modis eius.

Fricatio similiter hꝫ inuentionē in supfluitatū euacuatōe tertie digestionis. Et illiꝰ species simplices sunt sex. vꝫ. 3. scd̄m qualitateꝫ ⁊ 3. scd̄ꝫ quātitatē. scd̄ꝫ qualitatē vt sit aſꝑa lenis aut tēꝑata: aut si vis dicere fortis debilis aut media. secūdū vero q̄ntitatē aut multa pauca aut media. Sed operatio fortis in corporibꝰ est obturatio poroꝝ ⁊ duricies corpoꝝ. Sed debilis operatio ē pororū apertio ⁊ mollicies corpoꝝ. Et operatio media inter has duas mediū obtinet. Opatio vero multa est cā maciei corporis. ⁊ tēperate opatio est tēꝑate carnē augmentare. Sed pauca in augmēto operationē non hꝫ: nisi qꝛ aliquātulū calefacit. ¶ Iste sunt operationes specierum fricationis simplicium per scientiam simplicium scientiam compositarum cognoscemus. Tempora vero fricationi conuenientia sunt eadem cū tēporibꝰ exercitij. Et ego in eo quod futuꝝ ē species exercitij cū speciebꝰ fricationis ordinabo.

¶ De iuuamētis balnei. Rubrica.

Et qꝛ balneū est vnū ex his similiter que supfluitates euacuāt. debemꝰ loq de virtutibus partiū balnei. ¶ Et dicimꝰ ꝙ balneum in nobis diuersas imprimit operationes: primas videlicet secūdas ⁊ tertias. ¶ Nā ipsū humectat ⁊ exiccat infrigidat ⁊ calefacit supfluitates que sunt in poris ⁊ sub cute euacuat. ⁊ aliquādo opilat: vētositateꝫ dissoluit: inflationē remouet: ⁊ corpora nutrimēto preparat: ⁊ aliquādo cōmouet appetitū: ⁊ materiam de vno mēbro ad aliud ꝑgit: ⁊ hūores fluxibiles facit: ⁊ etiā dolores mitigat: ⁊ aliquādo ipsos remouet. ¶ Et haꝝ cōtrarietatū cā vna ex tribꝰ rebꝰ existit. Una est diuersitas partiū balnei. Alia ē diuersitas corporū pacientiuꝫ. Tertia est diuersitas more in balneo. Partes vero balnei sunt aqua frigida: calida domꝰ balnei: ⁊ aer ipsiꝰ. ⁊ iste eedē habent gradus. ꝙ est qꝛ aqua calida inter calidū ⁊ frigidū tēperata corpꝰ refrigerat ⁊ humectat: ⁊ paucā dissolutionē operat: ⁊ i hac pauca dissolutione abstergit sordiciē que cuti retinet. Et aer qui naturā huiꝰ aque retinet ad paucuꝫ sudorē cor. us inducit. ꝓpter quē euacuant a corpore superfluitates subtiles. Et hec est natura ꝓprie domus. ⁊ q̄uis aer hūidior sit aqua sicut alibi declaratū est: tamē nō humectat corpus sicut aqua: eo quod nō applicat corporaliter sicut aqua: imo desiccat corpora: ⁊ secūduꝫ ꝙ calidior est plus desiccat. ¶ Aqua vero ⁊ aer calidissima calefaciūt corpora ⁊ aliquādo desiccāt ⁊ supfluitates euacuāt: ⁊ has superfluitates euacuādo vētositates dissoluūt et aer cū hijs diccat q̄admodū dictū est. ¶ Et hee actiones nō fiūt nisi i corporibus mūdis sed in corporibus supfluitatibus plenis poros cutis oppillat: ꝙ est qꝛ ꝓpter maliciā supfluitatū ⁊ multitudinē pori claudūt. ⁊ obhoc superfluitates egredi nō possūt: ⁊ tūc fiūt patiēti oppillationes: ⁊ discurrūt hūores: ⁊ mouet de vno mēbro ad aliud mēbꝝ. Et ꝓpterea nō ē vtile balneū habētibꝰ repletiōē corꝑis aut vniꝰ mēbri. Tertia cā mediana in hijs rebꝰ adhuc fortior existit. ¶ Et balneuꝫ dolores nō remouet: nisi illos qui nō sūt a ꝑsiōe materie sicut apostēata ⁊ hijs similia. Et ifrigidatio ex balneo aliquādo fit ꝑ se aliquādo ꝑ accidēs. Sed q̄ ꝑ accidēs fit est cū balneū poros apit: ⁊ cū supfluitatibꝰ calorē ⁊ spm̄ euacuat ⁊ que ꝑ se infrigidatio fit ipa ꝓpter aquā frigidā que in balneo frigiditatē opat. Et apponit aqua corꝑi vt caliditateꝫ calide aque reprimat: ⁊ mollificationē mēbroꝝ rectificat: ⁊ calorē naturalē corripiat scd̄m modū correctionis fabrorum ⁊ quoꝝ qui vtūtur frigiditate in fine ꝓpter intētionem scd̄ꝫ. Sed scias ꝙ nō debemꝰ cū aqua frigida balneare nisi post supfluitatū euacuationem. ¶ Et scias ꝙ oēs partes balnei in corporibꝰ puris bonas actōes opant vna alteri nō resistēte: qꝛ dissoluūt supfluitates ⁊ euacuāt sine lesione virtutū: ⁊ mēbra mollificāt sine neruoꝝ relaxatiōe: ⁊ humectāt sine calefatiōe: ⁊ sine oppilatione refrigerāt absqꝫ inuiscatiōe. Et hec omnia nō nisi ꝑtibꝰ calidi ⁊ frigidi complentur: ⁊ si aliqd in eis dāni ꝑcipitur istud est in corporibꝰ impuris qa impuris nullū dānū euenire potest. ¶

Capitulū de oꝑationibꝰ sōpni: ⁊ vigilie.

O Perationes somni in corporibus sunt digō
⁊ humectatio. Et vigilie oꝑatiões sunt diss o
lutio ⁊ cōsumptio ⁊ attract io caloris intrin se
ci ad ꝑtes extrisecas. Et cās somni ⁊ vigilie dixi scḋꝫ
modū phie in hijs que ꝓcesserūt: Sed quādo super-
fluit somnꝰ calorē extinguit naturalẽꝫ ⁊ corpꝰ inducit
ad tumidā dispositionē. Et quādo vigilie exuberant
corpꝰ desiccāt ⁊ calorē dissoluūt naturalē: ⁊ calore m
accidētalē intēdūt. Sufficit illud qḋ diximꝰ de rebus
quaꝝ mēoria precedere debeat.

Capitulū de regimine corporum: ⁊ primo corpo
ris temperamenti.

D Einceps narrandū ē de ꝯseruatione sanitatis
dominū cuiusqꝫ. ix. cōplexionuꝫ. Et videt̄ nobis
vt a temꝑata incipiamus. Et dicamus quod
in illa quasi est necesse nisi arbitrari tēperamētū ci
boꝝ exercitioꝝ: fricationū balneoꝝ somni ⁊ vigiliaꝝ
⁊ accidētiū aie ⁊ circūstantiaꝝ vel aerē tēperatū. Et
hoc in corpore operatio appellat̄ ꝑ modū doctrine ⁊
operationis. Et hic errauerūt illi q nō credebāt arteꝫ
medicine in cōseruatōne sanitatis cōplexionis tem-
ꝑate habere ingressū eo ꝙ credebāt ipsaꝫ esse opō ne
solū in ꝑte curatā. Et vere ꝑs curatiua in cōplexione
tēperata necessaria nō ē: ⁊ si casu cōtigeret raro tñ es-
set. Et ꝗuis dicat G. ꝙ in cōseruatione sanitatis
optime cōplexionis medicinalibꝰ nō indigeamꝰ tñ i
cōseruatione eiusdē in lōgo tp̄e post natiuitatē idiui-
dui talis: ea que scḋm ipsū necessaria: sunt vꝫ exerci-
tiū. balneū: ⁊ alia similia dificilima esse vident̄: ⁊ etiā
apud illū qui opinat̄ ꝙ finis hominis sit sanitas pro-
pter solicitudinē tēperaliū gerendoꝝ: ⁊ penes istum
hoc difficile esse videtur. ꝗto magis erit difficile pe
nes illū qui opinat̄ ꝙ hominis sanitas est ipsiꝰ finis
ꝓpter aie ꝑfectionē: aut vt aliquā insēsibilem beati-
tudinē cōsequat̄: tamē hoc certū nō est nisi penes pau
cos. Sed multi opināt̄ nō tamē sunt ex hoc certi nec
curare videt̄ ꝓpter victoriā partis materialis.
Sed ꝗuis hoc regimen dificile inueniat̄: tamē volu-
mus ab eo seperari: quoniā de eo breuiter loq̄mur:
quia Auicēna multū de hoc dixit ⁊ sufficiēter deter-
minauit. Dicimus ꝙ G. sētire videt̄ in regimie
cōplexionis tēperate quādo indiuidua nascūt̄ vt sal
tritū super corpus eoꝝ spgat̄: vt eoꝛuꝫ corpora ꝓpter
extrinsecꝰ aduenientia idurent̄. Sed ꝙ mihi meliꝰ
videt̄ est ꝙ super eoꝝ corpora ponat̄ res nō mordica-
tiua sicut oleū deglandibus: sicut dicit. Auenzoar: ⁊
quasi eādē oꝑatiōeꝫ facit quā G. dicit facere salē ⁊ ē
meliꝰ q: mordicationē nō hꝫ. Et ꝓcipit vt ab illo nō
cibētur nisi lacte donec eiꝰ dentes orianť. q: dictuꝫ ē
ꝙ neccesse est cibū esse simileꝫ cibato ⁊ natura lactis
nature pueri est similis. ⁊ etiā q: iste est cibꝰ quē eidē
natura ꝓparauit. Et post dentiū ortū ꝓcipit vt gros
siori cibo vtant̄ ⁊ hūido. Tameꝫ vt nutrix. a malis
abstineat cibis: ⁊ vt exercitio vtat̄ tēꝑato ⁊ a coytu
elonget̄ q: coytꝰ sāguinē ꝓuocat mēstruū ⁊ saporē ⁊ o
dorē lactis ꝑmutat. ⁊ vt oī die in aqua tepida balne
atur: ⁊ in aere tēꝑato: vt oripilatio tp̄e balnei nō ad-
ueniat. Et G. sentit vt hoc i domo balnei fiat. ⁊ ego
dico ꝙ si aer ē tēꝑatꝰ nō oꝫ vt hoc in caxa balnei fiat.
⁊ nō balniet̄ nisi cū vēter a lacte vacuꝰ existit ad hoc
vt cibꝰ ad mēbra indigestꝰ non attrahat̄. Et fiat post
lōgū sōnū: ⁊ cum e motꝰ loco exertij existit: ⁊ a rebꝰ eis
terrorē ⁊ tristitiā iferētibꝰ cōseruētur: vt eoꝝ nature
ad pigritiā nō cōuertant̄. Et vt calor ipsoꝝ natura
lis in ipsis nō suffocet̄: ⁊ dulces causatꝰ: ⁊ dulces som
ni: ⁊ oia q̄ ipsos letificat sunt cōgrua vt eoꝝ naturalis
calor accrescat. ⁊ ipsoꝝ ales virutes cōfortētur. Et si
militer indigent pulchris formis ⁊ figuris. Et maior
lesionū ꝑs que pueris accidit ē aut ꝓpter caloreꝫ aut
frigꝰ aut terrorē aut alia extriseca: ⁊ hoc modo pueri
regi debēt doec deābulare ceperit hoc ē vsqꝫ ad ānū
tertiū. Et abinde exercitio oī die vtāt̄. ⁊ post exerci-
tiū fricatione. ⁊ post ipsā balneo. Et plꝰ deb ēt cibari
cibo in ꝗtitate ⁊ qualitate tēperato. Et iteꝝ cū ciba-
re voluerit ista eadē sibi ordinētur. Exercitiū tñ eo
rū excessuꝫ nō dꝫ habere vt ꝑ ipsū eoꝝ corꝑa nō desic
cent̄. ⁊ vt ꝑ hoc eis augmētū ꝓhibeat̄. ⁊ in aqua frigi
da balneari nō debēt q: aqua frigida cremēto resistit.
Et hoc regimē tribꝰ septimanis ānoꝝ seruet̄. Et sci-
as ꝙ vinū ⁊ ceruisia sunt mala q: eoꝝ capita replent
⁊ malo calore calefaciūt eos ⁊ mētē ipsoꝝ ꝑturbāt.
In tp̄e vero iuuētutis bonū eis ⁊ vtile existit: eo ꝙ tūc
in eis due colere manifestant̄. vꝫ rubea ⁊ nigra: vna
ꝑ naturā: alia vero ꝑ accidēs. ⁊ vinū atqꝫ ceruisia is-
tis duabus resistūt coleris. ⁊ eas a corpore expellūt.
melācolie vero a tota specie resistūt. Sed coleraꝫ ru
beā ꝑ vrinā educūt. ⁊ mēbra hūectāt in quibꝰ siccitas
suꝑuenit. Uniuersaliter cibi iuuenū subtiles eē nō
debent. Et ex melioribꝰ carnibꝰ quas comedere de
bēt vel possunt sunt carnes ꝑdicū cū medulla panis ꝓ
pate. Et ab herbis omnibꝰ ⁊ fructibꝰ hūidis abstie-
re debēt. ⁊ videt̄ mihi ꝙ hoies talis cōplexōis ⁊ qui
tali regimēto regunt̄ sunt parati phisicā sciaꝫ recipe
re ꝑ naturā. ⁊ vnaꝫ ex tribꝰ ꝑfectionibus quas dixit
Alexāder necessarias esse pho videntur habere: post
vero tres septianas eodē regimine regātur. Sed
post digestionē panis exuātur. ⁊ cū oleo fricet̄ dulci. ⁊
fricatio sit mollis ⁊ lēta vt duriciē ñ operet̄. ⁊ hec fri
catio est necessaria vt corpꝰ bono exercitio ꝓparetur.
Et si ante fricationē exercitiū inchoarēt. Possibi
le esset vt ex hoc pori opilarēt̄ ꝓpter suꝑfluitates que
exitum ꝓpararēt. Et oleū oliue calidū necessariuꝫ
est q: duriciē remollit ⁊ suꝑfluitates dissoluit. Mā
dilia mollia esse debēt: ne cōtagio carni nullā lesionē
possint inferre. Et fricatio quidā a suꝑiori debet ad
inferiꝰ ⁊ ab inferiori ad superiꝰ. ⁊ ex latere ad latꝰ. et
ex trāsuerso ad trāsuersū. Et hoc agēdo ab omni par-
te pori aꝑiunt̄. Et aer in quo pānos exuet debet eē si
milis aeri veris. ad hoc vt suꝑfluitatū euacuationes
mēsurate efficiātur. ꝙ est q: frigidꝰ aer euacuatiōi re
sistit. et calidꝰ suꝑfluā operationē operat̄. Et ideo tē-
ꝑatꝰ aer ab oībꝰ vel a pluribꝰ postulat̄. Et post frica-
tionē supradictā debet aggredi extremū mediocre i-
ter debile ⁊ forte. et velox et tardū ꝗadmodū ē ludꝰ
ꝑue balle. sicut dicit G. in libro quē de balla ꝯposuit
ꝙ ē q: ludꝰ grosse balle q cū pedibꝰ ꝑficit̄ nō laudat̄. q:
fortis ē et efficit̄ cū tiore. Et hoc exercitiū ꝑseuerare d
bet donec hanelitꝰ eleuet̄ et corpꝰ rorari icipiat et tu
mor ipsiꝰ diminui incipiat. Itē dicit G. ꝙ hec quā
titas exercitij ab exercitātibꝰ nō cognoscit̄ nisi secun
do aut tertio die ita ꝙ errore cognito ab ipso cōsentit
corrigere si exertitiū suꝑfluū fuerit vna die seꝗti di-
minuetur. Pꝰ hec vero hāelitꝰ retieat̄ scḋꝫ ꝙ possibi
le ē: ꝙ ē q: retinēdo hāelitū nālis calor fortificat̄ ⁊ po
ros aꝑit: et ꝑ eosdē suꝑfluitates expellit ꝗadmodū il
li faciūt qui foramina dilatare itēdūt: q: ex suflando
foramē aꝑit: et dꝫ cōstrictio hāelitꝰ eē cū extēsiōe mu
sculi pectoris ac dyafragmatis. Sed extēsio musculi
vētris ꝑua dꝫ esse. ꝙ est q: ꝑ hāc extēsionē suꝑfluitates
pectoris et pulmonis ad mēbra nutritiua expellunt̄
et ꝑꝑ extēsionē musculi vētris suꝑfluitates q̄ in ipsis
sūt ⁊ q̄ ab illis trāsmisse sūt iferiꝰ expellūt̄: et q hꝫ dya
fragma debile a cōstrictiōe hāelitꝰ penitꝰ abstieat. q:
tūc suꝑfluitates ad cerebrū mitterētur: sic videmꝰ i
suflātibꝰ in instrumētis q: ipsoꝝ vene inflāt̄ in facie.
et ipse facies rubedinē adipiscunt̄: et hoc accidit ꝑꝑ
hūorū et spūuꝫ ascēsū ad caput. Hoc facto fricatio fi-
eri dꝫ q̄ eldalich dicit̄. Et hec fricatio mlta debet eē
et ad asꝑitatē declinās ꝑꝑ duas intentiōes. Una est

vt sufluitates subcutanee emundenť q̄ ab exercitio
sūt trāsmisse: ⁊ alia ē vt corp⁹ solideť: et vapores bōi
retineāť vt ab hijs q̄ ab exercitio accidūt nō altereť.
Iste gdā opōnes q̄ circa corp⁹ exercētur interpollati
onē regrūt ⁊ quietē. Sed fricatio similiter ac veloci
ter fieri dꝫ sicut dicit G. q2 si totū corp⁹ mādilibus si
mul ⁊ semel fricari posset vtili⁹ eēt vt sufluitates si-
mul ⁊ semel a corpore exalarēt: ⁊ hec fricatio vt di-
ctū ē cū oleo dulci dꝫ fieri. ¶ Juuenes aūt q hāc habēt
cōplexionē quādo ꝑuenerit ad quartā septimanā an-
noꝝ in aqua frigida balneari debēt ꝑꝑ solidationē ra
ritatis in eoꝝ mēbris ab exercitio derelicte: vt calor
ꝓpť exercitiū sparsus aggregeť ⁊ ad suū ꝓpriū tenorē
reuertať opōnes suas integre adiplēdo ⁊ eodē modo
hic aqua q̄riť: frigida q̄zadmodū i exeūtib⁹ a balneo
postulať: aqua vero ista nimis frigiditatē nō hꝫ: nec
ēt in ipsa tēꝑantia ad esse dꝫ: q2 ē q2 frigida vt nix mē
bra ledit: ⁊ remisse frigida nostraꝫ intētionē nō hꝫ: et
hec baleatio subita dꝫ esse. Dꝫ in balneatiōe vel ablu
tione capitis aqua frigida indigem⁹ speculatiōe. Et
quādo G. fuit de ea loquut⁹ nō posuit sufficiētes con
ditōes: nec de ea ego dubito: nisi q2 caput ē mēbrum
frigidū ꝑ naturā: ⁊ in sūma vtrū debeat balneari aut
nō: dico ꝙ n̄. Et post hec oīa cibari dꝫ laudabili cibo
sicut carnib⁹ galline ⁊ pane ꝑfecto vt dictū ē p̄parato
⁊ carnibus edinis: ⁊ annualis agni ⁊ vituli lactantis.
¶ Hora vero cibādi erit cū oēs digōnes fuerit cele
brate. Et scdꝫ sniaꝫ dicētis ꝙ hō bis in die cibeť: erit
necessariuꝫ verbis exerciteť: ⁊ bis balnietur. Et G.
dicit quidā medici dicūt ꝙ hec dēbēt ter i die celebra
ri: ⁊ hoc eidē placere videť: de quo n̄ modicū āmiror
ꝙ ē q2 n̄ hoc fiat ter: ⁊ ore cibi ternā sectionem habe
būt. ꝙ ē q2 cū corp⁹ iuuenis hoc regimie vtētis sit for
tis nature ⁊ bone digōis nō idiget vt ipsi⁹ cib⁹ terna
digōne diuidať: ⁊ hec ꝑtitio nō cōuenit nisi senibus ⁊
debilib⁹ natura vt idē ipse G. refert. Et n̄ aliquis di
ceret ꝙ huius ꝑtitionis necessitas ꝓpriā necessitateꝫ
sequereť: inde error ꝓuenit q2 cōtrariū hꝫ verū ꝙ est
q2 necessitas ꝑtitōis horaꝝ exercitij ⁊ balneorū seqť
necessitatē ꝑtitōis horarū ciborū. Tn̄ noui medici sē
tiūt ꝙ cōueniētia tp̄ra comedēdi tēꝑatis ꝯplexionib⁹
sūt vt trib⁹ vicib⁹ duob⁹ celebreť dieb⁹ Et similiter
exercitiū ⁊ balneū dēbēt fieri trib⁹ vicib⁹ duob⁹ die-
b⁹: ⁊ isti mihi videnť veritati magis appropiquare: ⁊
ēt mirabilis auēzoar huic assentire videť.

Capitulū de regimine corporis tēꝑati ꝑ coytū.

Et coyt⁹ huic moderato vsu cōueniēs existit:
ita vt ꝑ hoc eideꝫ nihil accidat ex eis q̄ p̄ter
naturā sunt: ⁊ hoc nō cōcedim⁹ nisi q2 sp̄ma ē
vna sufluitas p̄parata a natura vt expellať sicut alie
sufluitates excepto ꝙ in se bona ē: ⁊ ideo ꝑꝑ ꝑuū er-
rorē euacuatiōis ipsi⁹ fit magnū nocumētū: ⁊ plurimi
sapiētū ꝓhibēt vsū coyt⁹ in cōseruatiōe sanitatis.
Itē si exercitiū ē aliquo modoꝝ cōueniēs post coytuꝫ
illō est nocumētū coytui repugnās. Et q2 coyt⁹ desic
cat corpora ⁊ virtutes debilitat: ⁊ euaporat corpus.
necesse ē vt fricatio que post coytū fit hec nocumēta
coyt⁹ recōpenset. Et necesse est vt hec fricatio hēat as
peritatem vt poros constipet ⁊ membra confortet: ⁊
fiat cū oleo multo.

¶ Capitulū de regimine ei⁹ ꝑ somnū ⁊ vigiliā.

Et sōnus ipsi⁹ necesse est ēt vt sit tēꝑat⁹ scdꝫ exi
gētiaꝫ nature: ⁊ vltra hoc in sōno vel vigilia
nō cogat naturā. Et hec oīa obseruari debēt nisi in ip
si⁹ regimēto cōmiserit peccatū aut aliud extrinsecuꝫ
ei nō suꝑuenerit. Sed si in ipsi⁹ regimēto peccauerit
indiget correctione vt repugnet huic ꝑ cōtrariū. ver
bi gratia si cōedat aliqua stiptica: ⁊ ex hoc ventrē ha
beat cōstipatū necesse est vt reb⁹ pinguib⁹ vtatur. Et
si hoc accidat cibi paucitate ⁊ tp̄is longitudine ꝑ cō
trariū corrigatur. q2 plurimū ēt cā cōstrictōis super
fluitatū ē ꝓpter rerū extrinsecaꝝ malā cōplexionem:
hoc ē caliditatis et frigiditatis. obhoc q2 conseruari
ab istis difficile est ⁊ cū dico hic sufluitatū ꝯstrictio
nē nō solū stercoris ⁊ vrie intēdo sed toti⁹ corporis su
ꝑfluitates q̄ ex eo manāt: sicut ex meatu q inter epar
⁊ fel existit: ⁊ inter eꝑ ⁊ splenē ⁊ qui ꝓdūcit ad palatū ⁊
nasuꝫ et vniuersalit̄ qn̄ h mēbra regimē dimittūt indi
gēt medicis has sufluitates euacuātib⁹. Et scias ꝙ
exercitiū est vna ex reb⁹ q̄ indigēt correctione si in ip
so deliquiť: ⁊ peccatū quod maxie in exercitio ꝯmitti
tur ē illud qd nomiatur labagi. i. sicut pigritia aut las
situdo que post exercitiū accidit. Et iā dixim⁹ in hijs
q̄ p̄terierūt ꝙ labagꝫ ꝙ ꝓuenit a reb⁹ extrisecis sūt. ꝫ
species simplices: vna ē vlceratiua. scda ē extensiua.
tertia ē apōsa. ⁊ vlceratiua ē illa que fit ab hūore cali-
do: ⁊ fit ēt ꝓpter retentas sufluitates nō dissolutas.
ꝑ exercitiū. aut ꝓpter hūiditates liquefactas ex pigue
dine ⁊ carne ꝑꝑ imoderatū exercitiū. Unde necesse ē
vt medicine adhibeātur vt has sufluitates euacuēt
⁊ dissoluāt: ⁊ hoc fiat fricatiōe leui ⁊ multa: q2 hec fri
catio ꝓpter sui leuitatē nō opilat imo dissoluit: ⁊ quia
multa euacuat: ⁊ dꝫ etiā fieri cū oleo calido veteri sti-
pticitate carēte. Ex balneo vero magis necessariuꝫ
est aereū: deinde tepidū aqueū: ⁊ cibētur cibis subti
liorib⁹: hūidiorib⁹ atq3 frigidiorib⁹ solito: ⁊ paucior i
b⁹ q̄ztitate. Et correctio extēsiue dꝫ fieri mollificatio
ne. ⁊ idcirco dꝫ fieri fricatio lenis cum oleo calefacto
in sole: cū oleo anetio ⁊ cuꝫ oleo camom illino inutile
nō est: ⁊ est necesse morari i balneo temperato ⁊ mo
ram in ipso trahere. ¶ Correctio apōse que cum ex-
tentione fit ⁊ lesioni sensibilitates quantitatis mem
bri augmentatione tribus efficitur modis. ¶ Eua-
cuatione: vꝫ reꝑcussione: infrigidatōe ⁊ mollificatiōe
ꝓpterea indiget fricatiōe subtili leui ⁊ multa: ⁊ debet
multā atrahere morā in aqua calida vel tepida: ⁊ in
iungi multo oleo tepido. sed i estate oleū debe fasceg
i. violaceū vtili⁹ existit. Et cib⁹ paucitatis isti⁹ speci-
ei paucior dꝫ esse cibo aliaꝝ specierum paucitatis ⁊
frigidor. Hoc ē regimē temperate complexionis in
etate iuuētutis vsq3 ad. xxxv. annū

¶ De diminutione cibi.

Post hec vero exercitiū dīnui ⁊ cib⁹ subtiliari
ē necesse: ⁊ cibi sint hūidi aliq̄ztulū ad calorē
declināťes. ⁊ in senij etate exercitiū fiat equa-
le sicut itineris suauis. ⁊ calidis et hūidis indigēt ci-
bis: et hoc regimē latitudinē hꝫ scdm magis ⁊ minus
in pluralitate ⁊ dinutione ānoꝝ. ⁊ tales in vnoquoq3
die cibētur: ⁊ supradictū exercitiū eisdē precipiatur: ⁊
balneū ⁊ fricatio. Et q2 in corporib⁹ senū vt plurimū
sufluitates generātur: ⁊ n̄ sufficit exercitatio illas su
ꝑfluitates euāre potēter. necessario oꝫ in cōseruatiōe
sanitatis vt cibis medicialib⁹ aut medicinis potian
tur. Et ꝓpter hoc in pricipio suaꝝ comestionūoꝫ vt
reb⁹ hūidis reficiātur: vt bletis elixis: ꝑatis cū almu
ri: oleo. ⁊ sale: aut in alijs similiter p̄peratis. Clisteř.
vero lenitiū vltimū eis existit: ⁊ vti debēt ficub⁹ cuꝫ
semine vrtice ⁊ croci: ⁊ similibus ante cibuꝫ: ⁊ aqua
mellis existit vtilis maxime istis qui neq3 vinum
neque ceruisiam bibunt sed vinum vtilius potest exi
stere inter alios potus. ceruisiarum que fiunt ex pas-
sulis meliores ille existūt que ex passulis carētib⁹ nu
cleis fiūt. Et hoc ideo q2 res que notabiliores sunt se
nibus sunt ille in quibus virtus stiptica non reꝑitur:
eo ꝙ resistūt āb ab⁹ suis qualitatibus ei ꝙ queritur in
eis: ⁊ dꝫ esse vetus ceruisia vsq3 ad finez ue ꝑfectio-
nis: ⁊ color suus sicut color vini. Et ceruisia que i no
stra fit terra: vetus nō appellatur nisi spacio sex men
siū transcendat. Et in minori tēpore nō est cōueniens

conseruationi sanitatis. et etiā vinum terre nostre nō appellatur vinū vetus nisi cōsequatur spaciū vnius anni aut medij. Et si in senib⁹ sūt mēbra lesa p naturā exercitiū eis cōueniēs nō erit q2 senes cui exercitiū ordinat: ē ille in quo naturalis lesio mēbroꝝ nō ē. ¶ Et senib⁹ necessariū ē balneū ter in mēse: aut quater Et iā diximus ꝙ iuuenes isti⁹ cōplexiōis nō indigēt balneo ad regimē sanitatis: sed senes indigēt eo ꝑpter eoꝝ exercitioꝝ paucitatē q2 regimē senū cōpositū est ex ꝯseruatiuo ⁊ ꝓseruatiuo. Et differētia istoꝝ duoꝝ regiminū ē in hoc ꝙ vnū p simile, aliud p dissimile fit. Et ē necessarium senib⁹ vitare cibos grossos inter alias res. Et si contingat eos aliquādo comedere associes eos reb⁹ subtiliatiuis. Sed lac bonū ē senib⁹ venas habētib⁹ largas: sed necessariū est vt cū melle vtant. Senes vero frigide cōplexiōis p naturā ⁊ venas habētes strictas lacti nō approximēt. ¶ Huiusq3 loquuti sum⁹ de regimine tēpate cōplexiōis qualiter regēda sunt corpa ab infātia vsq3 ad senectutē: ⁊ q̄uis ista regimina sint lōginqua a possibilitate isti⁹ cōseruatōnis tū regule sunt ordinate volēti suā sanitatē cōseruare: ⁊ si in hoc deficit corrigere d3 cū euacuātib⁹ superfluitates ⁊ cū medicinis opilatiōes aperiētib⁹ ⁊ putrefactiōi ⁊ apostematib⁹ resistētib⁹.

¶ De regimine corporū habētiū distemperantiam compositam.

D E hinc volum⁹ loqui de regimine aliaꝝ complexionū. Et dicam⁹ ꝙ istoꝝ corpoꝝ due sūt species vna ē super cui⁹ mēbra oīa dominatur mala cōplexio distēpata ex loco ⁊ cōplexionib⁹ distēpatis: ⁊ alia ē sup cui⁹ mēbra mala cōplexio dñat q̄ in ipsis recipit diuersitatē. verbi gratia. sicut cerebꝝ calidū ⁊ stomac⁹ frigid⁹: ⁊ hec species scdm G. ē deterior prima. ⁊ maxime qn̄ talis cōplexio in mēbris radicalib⁹ sita ē. Et regimē istoꝝ magis ē ppinquū p̄seruatiue q̄ cōseruatiue maxime in illis qb⁹ mēbra p̄ncipalia in suis cōplexiōib⁹ sunt discrassiata: ⁊ hoc regimen est quasi mediū inter regimē corpum q̄ nō sūt lesa ⁊ cōtradictionē aptitudinis q̄ egritudinē adducit corporib⁹ in qb⁹ ē vnū signū aut plā sanis extitib⁹ q̄ egritudinē ꝓnosticant: ⁊ ego narrabo in hac pte in eo quod futurum est.

¶ De regimine corpoꝝ calidoruꝫ.

D Einceps volum⁹ narrare de mala cōplexiōe simplici: ⁊ incipiem⁹ a calida. Et dicimus ꝙ in ꝯplexiōe istoꝝ nō apparet in p̄ncipio multa lesio: sed cū inueterat ipsā siccitas coicat: ⁊ sup corpora taliū colera citrina dnātur: ⁊ ideo o3 vt eoꝝ exercitiū sit facile ⁊ suaue cū suaui deābulatiōe ⁊ quietatōe Sed ꝙ dicit. G. ꝙ corpora calida debēt qescere ⁊ nō exercitari: nō d3 intelligi nisi remisse: ꝙ ē q2 oimoda qes corporis nō ingredit viā sanitatis. Et obhoc necesse ē vt exercitiū sit cū suaui fricatiōe ⁊ tēpata que quidā fricatio cremētū efficit in carne ⁊ ipsi fricatiōi associet aliqua ex oleis inūctio ex oleis frigidis: vt oleo violis. ⁊ similib⁹. Et balneēt in aqua tepida ad hoc vt ex corporib⁹ eoꝝ superfluitates fuose resoluātur Sed aer balnei eis vtilis nō ē si postea balneātur in aqua frigida, pdest vt corrigat dānū ꝙ aqua calida facit ⁊ eoꝝ refectio sit bina in die. ⁊ siccitas i eis multū manifestaret si trina refectione vtant. Sed spēs ciboꝝ b3 ꝙ dnt medici d3 eē b3 in sāitate pn̄tis ꝯseruatiōis: ⁊ isti cibi dbēt esse calidi aut calidi ⁊ sic. ⁊ si volūt eoꝝ cōplexiōes alterare d3 fieri p cōtrariū: tamen paulatī ad hoc regimē accedāt. Sed dico q2 iste cōplexiōes q̄ exeūt a tēpamēto ad vnā extremitatū ipse sūt pxie illi pti vt incidāt egritudines ex genere illi⁹ cōplexiōis: ⁊ hoc fit cū supuenit aliqua cā extrinseca: ⁊ ꝑpter hāc aptitudinē que in eis ē inuēta. dico ꝙ eoꝝ regimē p simile ex toto fieri nō d3 ꝑpterea q2 tales cōplexiones quales iste sunt b3m vnū modū non perseuerāt. imo sunt mobiles versus egritudinē ꝯplexionalē. Et ꝑpter hāc cāꝫ intelligere nō debem⁹ i regimīto suoꝝ ciboꝝ cōseruatione: imo ⁊ ꝓseruatione ad resistēdū ei ꝙ accidere eis posset ex pte suarū ꝑpationuꝫ malaꝝ. Et ꝑter hoc totū ē necesse vt in cibis sit equali qd cōtrariū cōplexiōib⁹ eoꝝ ⁊ hoc ē ꝑpter timor de coctionū extrinsecarū. Nā ex pte cōplexionis soli⁹ nō est timēdū vti similib⁹ in toto: ⁊ hec ē snīa illoꝝ q sētētiā istā seruāt q̄uis ex toto hoc nō declarēt. tū istud regimē nō sufficit nisi euacuet hūoꝝ qui hāc fouet cōplexionē: hoc est q2 dbem⁹ euacuare q hēat hāc ꝯplexionē cū hūore p vomituꝫ aut p fluxū vētris: ⁊ debes intēdere euacuare illū hūorē p locū cōsuetū a natura ita ꝙ p vomitū aut si p fluxū vētris: ⁊ meli⁹ ē p fluxū q2 talis euacuatio ē magis nature manifesta. Et mihi videt sufficere vt hñs hāc pulmonē calidā ⁊ siccā purget cū tamaridis: violis. ⁊ mirob. citri. ⁊ alulleb i. corriziola ⁊ similib⁹. ⁊ iste cōplexiōes calide aut calide ⁊ sic. scd3 plurimū sunt vaporose ⁊ fūese. ⁊ obhoc balneatiōe indigēt ne cito effimerā incidāt ⁊ similit si tenui dieta lōgo vsi fuerint tēpore. Et bonū est istis aliqn post cibū balneari vt eoꝝ corpora ipinguent: s3 qui in dextro latere sētiet grauitatē hoc vitare d3: ⁊ ē necesse vt reb⁹ vtat exopilatiuis. Necq3 istis est conueniēs potatio vini ⁊ si bibāt vinum bibere debēt aquosū. Et vlr dico ꝙ regimē cōplexionū calidaꝝ ⁊ sic. ⁊ calidaꝝ simpliciū nō diuersificat in fine nisi scdm plus ⁊ min⁹: q2 ipole est vt caliditas in fine non adueniat ad siccitatē: ⁊ vtile ē istis oxizachara in tpib⁹ calidis frigida cū aliquib⁹ semibus ⁊ herbis que habēt virtutē apitiuā ⁊ ꝓuocātiā sine caliditate: sicut est semē scariole ⁊ capillis veneris ⁊ ēt semē apij: cuius sit sua virtus repssa in q̄titate cū seminib⁹ mellonis ⁊ cucumeris. aut cū alia re que hēat tēpare caliditateꝫ et sic. materieꝝ dictaꝝ q̄admodū ē stipes scariole ⁊ viole. Et mirabilis. Auēzoar dicit ꝙ in oibus locis i quib⁹ vtimur oxizacara debem⁹ vti flore nenufare: ⁊ maxie calido tpe. Et dicun⁹ p expiētiā ꝙ nenufar; b3 sua ꝑprietate ꝓseruare tales a febre. Ite dicit ꝙ sēp cū oxizacara debemus vti reb⁹ que os stomaci fortificāt sicut aqua masticis: aut cinamomū aut spicuꝫ q2 acetū inq̄tū est acetū os stomaci ledit. Et mihi videt ꝙ aqua ordei i tpe calido sit regimē cōueniēs: dūmodo cū ipsa sit aliquid ꝙ reprimat nocumētum oris stomaci ex ea. Et qui habēt cōplexionē siccā necesse hñt eorū corpora hūectare: ne in eis acceleret senectus: ⁊ hoc d3 facere cuꝫ cibis hūidis laudabilis chimi sicut ē caro pulloꝝ iuuenū: ⁊ vti balneo aq̄ dulcis tepide. ⁊ fugere laboreꝫ et vigiliā: ⁊ omia accidētia aīe que corpori faciūt acqrere caliditatē: sicut furor et ira et eorū similia: ⁊ assuefacere ea que corpori adducūt delectatiōeꝫ et gaudiuꝫ: et vt extrinseca que eis intendim⁹ facere vt sint cōtraria sue cōplexiōi: et folia salicis et vitis et aque frigide: excepto gaudio tēpato: aere tēpato: et mobilib⁹ lectis: et audire sonos amenos eis cōueniēs ē. ¶ Sed cōplexiōib⁹ calidis ⁊ hūidis supueniūt egritudies putride et discursus superfluitatū ⁊ maxie tpe iuuētutis. Et idcirco necesse ē vt exercitent forti exercitio et veloci: ⁊ vtant fricatiōe multa et forti et ꝙ ēt balniētur ante cibū: ⁊ o3 vlr stomacū taliū intueri. nā si ipsi⁹ cōplexio ad malā cōplexionē cōuerteret hūores toti⁹ corporis ad idē declinarēt: ⁊ tūc cib⁹ eoꝝ declinaret ad frigiditatē ⁊ siccitatē Et ista cōplexio nō ē tēperata sicut opinat⁹ ē. G. Et antiqui dixerūt ꝙ cōplexio naturalis ē calida ⁊ humida: q2 cū cōpamus ꝯplexionē naturalē in q̄tū ē media extremitatib⁹ tūc dicimus ꝙ est tēpata equalis et extremitates intelliguntur hic. viij. cōplexiones. Et qn̄ ipsam comperam⁹ dominio qualitatū eloꝝ que

ſunt in ipſa. nos dicimus ꝙ ſit calida ⁊ humida: eoꝙ caliditas ⁊ hūiditas pl'ꝰ dñanť in ipſa ꝙ̃ frigiditas ⁊ ſiccitas: ⁊ nō dicimꝰ hic cōplexionē tēꝑatā hanc de q̄ loquimur hic: ꝙ ſit calida ⁊ hūida niſi cōperatōne ad naturalē. ergo nō dicimꝰ calidā ⁊ hu. eē tēꝑatā niſi eq noce dicit. Et G. met dicit ꝙ naturalis dicit reſpectu extremoꝝ. ⁊ calida ⁊ hu. ꝯꝑatiōe tēꝑantie dicitur ⁊ iō dubitať ſm ꝙ tp̄s ꝙ h̄ tēꝑata cūplexio nō inueniať. Deinceps reuertamur ad id a quo ſeꝑati fuimꝰ ⁊ dicimus ꝙ nō oꝫ appropriare cōſeruationē ſanitatis ſolū ſuꝑ exercitiū balneationē ⁊ cibos habētibꝰ hāc cōplexionē: veꝝ oꝫ cū hoc euacuare ſuꝑfluitates cū medicinis laxatiuis: ⁊ capite ꝑ viā ſternutationis: ⁊ gargarizando ore maſticē ⁊ grana ſtafiſagrie. ⁊ ēt ꝓuocādo vrinā. ⁊ medicine cōuenientes ad purgādū habentes hāc cōplexionē ſunt medicie leues ſicut agaricuꝫ turbit ⁊ cartamū. Et oꝫ ꝙ iſti multū ab opilatiōnibꝰ ſibi cauere debeāt: ⁊ inter ceteras cās putrefactonis huic reſiſtere debēt euacuādo hūorē q putrefieri conſueuerat: ⁊ cū medicinis reſiſtētibꝰ putrefactiōi ſuis qualitatibꝰ ⁊ ſuis ꝓprietatibꝰ. ꝙ qꝛ natura putrefactiōis ſtat ꝑ extraneū caloreꝫ cū hūiditate ſuꝑflua fetida ſicut ſunt ei medicine odorifere in vltio cōtrarietatis. Et ſi tu feceris vnā ꝯpōnē i q̄ oēs iſte ṽtutes aggregēť erit vltia medicia ad ꝯſeruationē ſanitatis ipſorū dūmodo repreſſe ſint in illis eis virtutes quibꝰ nō indigēt. Sꝫ cōplexio frigida dꝫ cōſeruari cū rebꝰ calidis ſine hūectatiōe. vꝫ exercitio balneis ſiccis: cibis: ⁊ hijs ſimilibꝰ. Sed cōplexio frigida ⁊ hu. dꝫ regi cū regimie calefatiente exiccāte cū multiplicatione exercitij: ⁊ indiget euacuatiōe ꝓpter ſuꝑfluitates q̄ a tali cōplexiōe generātur. ¶ Sed cōplexiōes frigide ⁊ ſicce ceteris ſunt deteriores ⁊ indigēt in eaꝝ regimine calefaciētibꝰ ⁊ hūectātibꝰ et leui fricatiōe: et dulcis aque balneo. ⁊ exercitio tēꝑato ⁊ ſomno lōgo. Et vl'r cōplexionis hūide indigēt inter refectionē et refectionē mora lōga ꝗ̃admodū ſicce indiget breui. ⁊ cōplexiōes frigide ⁊ ſicce idigēt ſuꝑfluitatū euacuatiōe vt hūoris malācolici. Et medicine ad hoc valētes ſunt mirob. indi. ⁊ polipodium. Et vina aromatica ſunt cōuenientia valde huic cōplexioni. Et coytꝰ nocet plꝰ ceteris oībꝰ cōplexiōibꝰ: maxime frigidis ⁊ ſic. Et inter cōplexiones calida ⁊ hūida ſuꝑfluū tolerare pōt leuiꝰ ⁊ q̄ peiores ſunt frigide ⁊ ſic. exiſtunt. hūide vero medio modo ſe hūt circa illud. ¶ Iſta ſūt regimina cōplexionū diſtēꝑataꝝ in qualitatibꝰ actis ⁊ paſſiuis. Sꝫ cōplexiones diſtēꝑate ſoluꝫ in paſſiuis tantā nō recipiūt leſionē quantā diſtēꝑate in vtriſqꝫ aut in actiuis.

¶ De reſumptione extenuatoꝝ.

SEd regimē corporū extenuatorū dꝫ eē ꝑ cōtrariū cāꝝ extenuationis: vt ſi fuerit huius cā caliditas cū ſiccitate mēbrorū valebit frigida ⁊ humda dieta. et ſi cā extenuatiōis fuerit ꝓpter debilitatē attractiue q̄ ē i mēbris iūctio olei oliue affert iuuamētū dūmodo ſolū ſtet ſuꝑ mēbra donec trahāt cibū et nō plus. et ſi morā cōtraxerit nimiū diſſoluet. et alterabit. et ſi cā exſiccationis erit ſuꝑ virtutē digeſtiuā frigiditates adminiſtrenť ea q̄ cōfortēt digeſtiuā ſicut vinū ⁊ ea q̄ ſcis. ⁊ vl'r extenuatio ſiccitati aſſociatur. ¶ Sed ſiccitas aliqñ ꝓuenit ꝑꝑ diſſolutionē multā: ⁊ aliqñ ꝑꝑ paucitatē digeſtionis. ⁊ aliqñ ꝓpter vſū ciboꝝ ſiccoꝝ. Et rectificatio iſtoꝝ eſt facilis: ⁊ extenuatio corporū pinguiū fit ꝑꝑ contrariuꝫ ſm ꝙ tu ſcis.

Capitulū de conſeruatione corporis cuius mēbruꝫ eſt diſtēperatum.

HUcuſqꝫ narrauimꝰ regimē diſtēperate complexionis vl'r. Deinceps narrare volumus de regimie diſtēꝑate in ſingulis mēbris. Dicimꝰ ꝙ regimē iſtarū cōplexionū plꝰ ingrediť genꝰ ꝯſeruatiōis ꝙ̃ regimē cōplexionis diſtēperate coīs. Et intētio noſtra in tali cōplexiōe qualis ē iſta: ē vt virtꝰ illiꝰ mēbri fortificet ſuā cōplexionē tēꝑādo ⁊ euacuādo ſuꝑfluitates que in eo generanť: ⁊ remouere cāꝫ que illā generat ſuꝑfluitatē ꝯſiderādo vtrū ſit leſū in ſe aut alteriꝰ mēbri cū paſſione ꝗ̃admodū ſtomacꝰ in aliqbꝰ hominibꝰ ē leſus ꝑ ſe ⁊ in alijs ꝑ ꝯpaſſionē cerebri. ⁊ mēbra que magis dānificanť alijs ſūt mēbra ꝑncipalia cū ꝯplexio erit alteri cōtraria. vbi gratia cū epar ē calidū ⁊ ſtōacꝰ frigidꝰ ⁊ corpus ē extenuatū ⁊ lūbi i arenis habūdāt vel vt in corpore extenuato teſticuli multū generāt ſꝑma: i talibꝰ indigemꝰ regimine mixto et plus inſtare diſtēꝑātie periculoſiori ita ꝙ aliud obliuiōi nō tradať. ⁊ aliqñ ingrediť doctrinā ingenij ſanitatiſ: ⁊ obhoc h̄ ꝓſa dicemꝰ. Sꝫ regimē ꝓſeruatiuū ē de genere curatiui ſicut dicemꝰ poſtea. Et ſcias ꝙ deterior haꝝ ꝯplexionū ē illa que ē i cerebro declinante multū ad caliditatē aut frigiditateꝫ: iō ꝙ qñ cōplexio cerebri ē ad maliciā cōuerſa ē cā aductus mali multi ⁊ magni: ꝗ̃admodū ſūt apāta colli ⁊ ſqnātia ⁊ oris. puſtulatiōes: ⁊ apāta vulue ⁊ raucedo: ⁊ ptiſis: ⁊ tuſſis: ⁊ diſinteria: ⁊ alia iſtis ſimiles ⁊ aliqñ currūt ſuꝑfluitates iſte ad ſtōacū. ⁊ corrūpūt ipſū. ita ꝙ ſi fluxus fuerit frigidꝰ cōuertet ipſū ad frigiditatē: ⁊ ꝯplexio totius corporiſ corrūpeť: et cū hoc patiēs eructuatiōes emittet acetoſas: vt mihi tēpore iuuētutis accidit: qꝛ meus ſtomacꝰ ꝓpter maliciā regis malā acqſiuit cōplexionē. et medicꝰ i eo ignorās fuit ꝯfirmata ꝑ ipāꝫ remouere nō potuit. ⁊ ego ignorās oīo erā ſciaꝫ medicine. et ab hac oēs diſtēꝑantie mee ortū hūt. Et quādo diſtēꝑantia fuerit calida fluxus hūorū in aliquibꝰ erit calidus rememoratio vero oīuꝫ haꝝ in capitulo de ingenio ſanitatis ꝯtineť. ¶ Sꝫ cōſeruatio ꝯplexionis cerebri vt nō diſcraſieť ē vt ſi ē frigidū ſupponāť ei res exſiccatiue hūtes caliditatē cū aromaticitate ſicut mac: et gariofoli puluerizati. poſt ꝙ̃ cū vino fuerit ablutū: et euacuenť ſuꝑfluitates q̄ in ipſo ꝯtinue generanť cū ſternutatiōe ⁊ fricatiōe q̄ fiūt cū radice nucis ⁊ ēt gigiuaꝝ fricatō ꝯfert. Et crebra maſticatō maſticis: et vti medicinis q̄ euacuāt hūores i eo habūdantes tꝑoribus ꝯgruis ⁊ maxie in vere ⁊ autūno. Sed cerebꝝ diſtēꝑatuꝫ in caliditate in quo ſuꝑfluitates calide generanť ꝑ ꝯtrariū hꝰ ꝯſeruať: et hoc fit inūgēdo caꝑ eius oleo ro. et euacuādo hūorē ꝯtriſtātē ſcdm ꝙ melius videť ꝯuenire. Et vl'r cerebꝝ magis alterať frigiditate ꝙ̃ caliditate ⁊ ꝓpter hoc oꝫ ipſū a frigore cōſeruare ꝯſeruatiōe vltia. Sed regimē illoꝝ quorū īpoſſibile ē regere ipſos iſto regimine: neceſſe ē ꝯſeruare eoꝝ qualitates. qñ ſicut ē equalis ꝯplexionis a ſua natiuitate videtur mihi vt egritudines eiſdem ſuperuenientes ſint ex repletiōe et obhoc indiget euacuatione vniuerſali: vꝫ flobotomia. ⁊ maxime ſi in eo apperuerint ſigna repletionis. ⁊ oꝫ cum hoc vt abſtineant a cibis multi nutrimenti. Sed qui non habet complexioneꝫ temperatam maior pars ſuarum egritudinum a malis humoribus habet ꝓuenire. et obhoc oportet ipſos abſtinere ⁊ ſcire ⁊ illos euacuare cōſiderādo ſēꝑ ꝙ̃titatē euacuationis vt ñ ſit ſuperflua nec diminuta: eo ꝙ tales ſunt qbꝰ vna euacuatō ſufficere nō videť in vere. et tales ſūt qui indigēt duabꝰ: vna. ſ. in vere ⁊ alia in autūno. Et ego dico ꝙ illi q vtunť potionibus in ſeptimanis annoꝝ: aut in medicatibꝰ eoꝝ rectius faciūt ꝙ̃ illi q omni āno purgatiōes exercēt. qꝛ nos videmuſ ꝙ egritudies vt pluriū ñ accidūt hoibꝰ niſi circuitibꝰ termiatis aut circa ipos. Et ideo circa vnū qdqꝫ indiuiduū hoc eſt cōſiderandū: qñ ſpero ꝙ cū hoc regimine multi poterūt euadere ab egritudinibꝰ eis accidentaliter euenientibꝰ ⁊ cōuenit etiā vt qui volūt mutare cōſuetudinē ma-

ſā vt mutāt ipſaꝫ ſuo poſſe paulatī ñe terreant ſubito

¶ Capitulū de conſeruatione corpoꝝ que ꝑparata ſunt in egritudines cadere.

Deinceps volum⁹ tractare de corporibus q̄ ꝓpinqua ſunt vt in egritudinē cadant vt eorū malis aptitudinib⁹ obuiem⁹. ¶ Et vīr dicimus ꝙ gen⁹ ꝯſeruatiōis futuraꝝ egritudinū fieri debet qñ aliud ſignū manifeſtaꝛ: tūc neceſſario eſt ex genere cure egrotantis in preſenti: verbi gratia reſiſtere lepre vt nō fiat eſt idē cū reb⁹ q̄bus curaꝛ qñ eſt: illud idē dicim⁹ in alijs egritudinib⁹. Malarū vero aptitudinū ⁊ manifeſtior eſt illa q̄ dicitꝛ ſpontane⁹ labor nā qñ hic corporib⁹ adeſt apta acceptata ſunt infirmitatibus multis ⁊ ob hoc de iſto vl̄em ſermonē faciem⁹ ꝙ nō erit ſimile alijs malis aptitudinib⁹ proprijs in oī egritudine: eo ꝙ modus obuiandi illis aptitudinib⁹ malis eſt vn⁹ ⁊ idē modus cū cura egritudinū ipſarū: ⁊ idcirco hoc nō eſt recitandū. Et ſcias ꝙ nō obliti ſumus de cōſeruationib⁹ corpoꝝ t̄pe corruptionis aeris: ſed in poſterū dicemus. ¶ Sed incipiemus loqui de labore: ⁊ dicimus qd̓ iā dictū eſt in libro egritudinū ꝙ poteſt eſſe tribus modis. Un⁹ eſt labor vlceratiu⁹: ⁊ hec ſpecies fit ab humorib⁹ colericis qui hoc monēt ⁊ de hac ſpecie ad preſens intendim⁹ loq. Alia ſpecies dicitꝛ extenſiuus: ⁊ hec ex ſanguis multitudine fit: ⁊ ſcd̄m aliquos dicitꝛ ventoſus. Tertia ſpecies dicitꝛ aꝑoſus ⁊ cōpoſitus ex extenſiuo ⁊ vlceratiuo: ⁊ de eius ꝓprietate eſt vt ſuperueniat oībus mēbris ꝯpitō cremēti circa oīa extrema. Et volumus incipere a cura oēs has ſpecies continēte: poſtea vero de vnaquaqꝫ ſpecie loquemur per ſe. Et dicimus ꝙ cauſa efficiens eſt mala cōplexio materialis ergo medicina comunicans iſtis ſpeciebus erit aut alteratiua aut euātiua. Et alteratiōē ⁊ euōeꝫ facit natura cū cibis ⁊ medicinis qui habēt diſponere humores ad hūc finē: ⁊ aliqñ adiuuāt hoc ſomnus q̄es fames. Et euō fit cū medicis q̄ ꝓuocant vrinā ⁊ ſudorē ⁊ vētū ⁊ eſt cū exercitio: ⁊ hec fiunt q̄ ars ſequitꝛ curſū nature ⁊ iſte ſunt medicine comunicātes oībus ſpeciebus ſupradictis verum de ꝓpria vniuſcuiuſqꝫ iſtaꝝ volum⁹ dicere eo ꝙ nō euātur vnaquaqꝫ iſtarū ſpecieꝝ vna ſpecie euōis nec alteraꝛ vna q̄qꝫ iſtaꝝ ſpecierū vna ſp̄e alterationis. ¶ Incipiam⁹ nūc a labore vlceratiuo: ⁊ dicim⁹ ꝙ cā efficiens iſti⁹ eſt humor acutus mordicatiu⁹: ⁊ tu ſcis ꝙ humor mordicatiu⁹ eſt coleric⁹: aut melancolicus: aut flematic⁹ ſalſus ideo q̄ vnuſquiſqꝫ iſtorū eſt mordicatiu⁹. Sꝫ colera eſt acuta ꝓpter ſuū acumen ⁊ melancolia propter ſuā acetoſitatē: ⁊ flema ſalſum ꝓpter ſuā ſalſuginem: ⁊ hic accidunt alique diſtinctiones: ꝙ eſt q̄ iſti humores nō effugiunt qñ aut ſub cute ſolū ſunt locati aut ꝓfundati in muſculo: aut ſunt in muſculo ⁊ venis: ex via qua inueniuntꝛ in ſanguine paternitati ꝓpinqua. Ad huc nō eſt longinquū quin ſint cū iſtis humoribus alij humores mucillaginoſi ⁊ forte nō ſunt: ⁊ ſi ſunt nō effugiunt quin aut ſint in ſpōgioſitate carnis aut in venis: ⁊ ſi ſunt in venis: aut ſunt cū paucitate ſanguinis aut cū eius multitudine. Et nō eſt mltus ſanguis in venis: niſi cū iſti humores ſunt pauci ⁊ nō ſunt multū elongati a complexiōe ſanguinis: eo ꝙ inuētio quorūdā in actu nō fit niſi a natura cōuerſionem ipſorum in ſanguinē: ⁊ aliqui poſt conuerſionem in eundē: vt eſt colera ⁊ melancolia: ⁊ aliqui cito cōuertuntꝛ ⁊ aliqui tardō. qm̄ qñ multū elōgati ſunt a ſanguine: longa indigent conuerſione: ⁊ qui ꝓping ſunt in breui cōuertuntꝛ: ⁊ hoc eſt ꝙ poteſt dici de hoc labore ⁊ vnuſquiſqꝫ iſtoꝝ propriā habet medicinaꝫ. Et dicimus ꝙ qñ iſti humores efficiunt laborē ⁊ ſub cute ſunt locati forte exercitiū ⁊ fortis fricatio erit ſufficiēs medicina cū balneo ⁊ cibo ſubtili: aut aqua ordei ⁊ ſquinzibin ⁊ ſimilia. ¶ Et qñ iſti humores in poris eſſent locati non indigent exercitio ſed quiete ⁊ ſomno ⁊ abſtinere a cibo: eo ꝙ iſta adducunt digeſtionē: ⁊ ſero balneentꝛ in aqua tepida ⁊ cibis ſubtilib⁹ cibetꝛ poſt aſſumptionē ſquinzibin euāt eo ꝙ ſquiꝫ. per vrinā ⁊ ſudorē illū humorē qui poteſt moueri a natura. Et ſi hoc accidens ſedabitꝛ ꝑ hoc tūc plene cauſā huius cognoſcimus: ⁊ ſi nō ſedaꝛ ⁊ ſomn⁹ patientis debilis ⁊ varius tunc non eſt humor in carne ⁊ muſculis ſolū ſed etiā in venis. Et tunc conſeruandū eſt ſi cū iſtis humorib⁹ qui faciunt hunc laborē ſunt humores mucillaginoſi aut nō ⁊ dicim⁹ ꝙ ſi nō ſunt humores mucillaginoſi ⁊ humores facientes laborem ſunt in poroſitatib⁹ aut venis: ⁊ tunc attēdendū eſt ſi cū eis eſt ſanguis mult⁹ aut pauc⁹ aut ſi illi humores ſunt remoti a ſubſtantia ſanguinis aut ꝓpinqui. Et ſi pauc⁹ eſt ſanguis ⁊ humores ſunt remoti a ſubſtātia ipſi⁹ cū humor iſte faciens laborē dꝫ euacuari ꝑ farmaciā ⁊ nō ꝑ flobotomiā ſcd̄m ſp̄em illius humoris facientis laborē: ſiue fuerit colīcus ſiue mel̄ic⁹ ſiue flematicus ſalſus qm̄ qñ iſti humores exeūt a natura in qualitate tūc indigent euōne cū medicina attractiua que ꝓprie habeat reſpicere illū humorē: eo ꝙ q̄litate peccāt. Sed ſi peccāt quātitate tūc faciēda eſt flobotoīa ſicut dixim⁹ in libro de ingenio ſanitatis. Et ſi iſti humores ſint cū multo ſanguine ⁊ nō multū remoti a ſanguinis ſubſtātia tūc in p̄mis debēt euāri ꝑ flobotomiā: ⁊ poſtmodū ꝑ farmaciā: hoc eſt ſi nō adſint hūores mucillaginoſi: ꝙ eſt q̄ ſi cū iſtis appent hūores mucillaginoſi tūc cōſeruādū eſt ſi hūores fuerint in venis cū multo ſanguine, ⁊ nō erāt multū ab ipſi⁹ ſubſtantia remoti tūc ſimilitꝛ dꝫ euāri cū flobotomia ⁊ tñ farmacia difficilis eſſe debet. Et ſi hūores mucillaginoſi fuerit in venis multi cū ſanguine pauco ⁊ humores laborē inferentes a ſubſtantia ſanguinis fuerint remoti tūc nō eſt flobotomādū: nec farmacādū eo ꝙ flobotomia ꝑnecabilis eſſet nec in farmacia ꝓpoſitū ſecuti eſſemus: q̄ ꝓpter eoꝝ groſſiciem humores obedientes nō eſſent. Sꝫ plus fluerent: ⁊ etiā vene clauderentur: ⁊ hic interponēda eſt quies medicinalis ⁊ ſubtiles cibi ⁊ inciſiui ſine multa calitate ad hoc vt multa in mēbris illoꝝ ſpſio nō fiat: ⁊ cōuenienti⁹ in hoc caſu eſt ſquiꝫibiꝫ de ſeminib⁹ cui⁹ ſiccitas ſit repreſſa cū radice lilij ⁊ viol̄ Et aq̄ ordei ꝯueniens hic eſt ⁊ marie in iuuenib⁹ cū radice feniculi: ⁊ ydromel ēt. Et q̄ in corporib⁹ iſtorū vētoſitas groſſa ⁊ iſlatiua generaꝛ p̄cipit G. dari dyapiperon ⁊ dyaciminum. Sed in noſtro climate hoc eſt vitandum quia poſſet febrem incitare. Et ipſe. G. hijs nō vtebaꝛ niſi in t̄pe frigido ⁊ frigida complexione ⁊ medicine ſubtiles membra intrinſeca confortantes cum remiſſo calore vtiles ſunt ſicut darſiue ⁊ aſarum ⁊ cinamomum ⁊ ambra ⁊ caſſia lignea et in arabico ichalicha et gariofili: et ſimilia aromatica. ¶ Et ſi Galienus aliquam iſtarum repudiet facit hoc ꝓpter ſuaꝫ ſtipticitateꝫ ⁊ ſi cū alijs compoſueris bona erit cōfectio ob hoc q̄ mēbra principalia ſunt in vltimo debilitatis: ⁊ maxime os ſtomaci in hac cōpōe maſtix non obmittaꝛ Sed roſa nō eſt hic cōmēdanda ꝓpter ſui frigiditatē ⁊ ſic. q̄uis ſit cōfortatiua. Sed ſticados eſt vltimuꝫ in hac cōpōe qualitate ⁊ ꝓprietate: ⁊ quēadmodū in hoc caſu flobotomia inhibetꝛ ⁊ vomit⁹ rōe eadē. Sꝫ qñ humores mucillaginoſi ſunt i muſculis ⁊ ſanguis venaꝝ eſt mūdus: tūc nō timēde ſunt res mltū calide ⁊ vrinā ꝓuocātes: ꝓpterea q̄ tūc non eſt timendum vt humor in membris ſpergaꝛ. Et. G. hic vtitur medicina ex pulegio facta: ⁊ mihi multum placet illa aut ei ſimilis. ¶ Et ſcias quod mihi non fuit neceſſe narrare hec ſigna ſignificantia diñum

humorum istorum: nec signa significantia quantitatē nec locū ideo quia oīa sunt tibi nota in libro signorū Et tu debes considere in vrina in cognatione generum humorum qui inter musculos sunt quantitatē debes sumere a regimine antecedente a complexiōne a tempore et etate: et alijs rebus in libro signorum dictis. ¶ Sed labor apostemosus et extensiuus de necessitate proueniunt a sanguine multo ideo cōueniens est patientem primitus flobotomare ꝛ augumentando quātitates ſm tps ꝛ etatem ꝛ ꝯplōnē sicut in libro de ingenio sanitatis docet. Et sunt distinguēda mēbra in euōe isti⁹ laboris: ita ꝙ si in capite grauitas affuerit cephalicā flobotomare debes ꝛ si in mēbris medijs basilicam: ꝛ cū ambas cōtinuerit ptes medicina erit flobotomanda.

¶ Capitulū de conseruatione corporū tempore pestilentie aeris.

In hac perticula adhuc narrare remansit corporū ꝯseruationē ab egritudinib⁹ ab aere ꝑter naturā. Et dicim⁹ breuiter ꝙ aer vt alibi dictū est pmutat aliqñ in q̄litate: ꝛ aliqñ in substātia sua sʒ cū fit in vno aut alio tūc ꝑparata sunt corpa recipe egritudies siles illi ꝯplexiōi tñ oīa corpora ab istis dispositionib⁹ nō ledunt sed solū nocent corpora preparata: nā si esset hoc oībus cōe egrotarent oēs in aere supradicto: Idcirco confidere debemus in regimine vl'i oēs has cōtinēti pmutationes: hoc est in aptione oppilationū ꝛ in resistendo causis putrefactionis ex toto: ꝛ cū dico ꝙ oēs has pmutationes cōtineāt: intendo pmutationes que in substantia sunt. Sed pmutatio que in qualitate existit in vna videlicet aut in plurib⁹ regimē ipsi⁹ qualitatib⁹ ꝯtrarū esse debet ꝛ hoc regimen pticule est verbi gratia: si est distempatus in caliditate ꝛ sic. cū frigidis ꝛ hu. regi debet: ꝛ degere in semptentrionalib⁹ locis in quibus ad hoc aer reprimat roratiōe aque ꝛ folijs aromaticis humidis ꝛ sic oīb⁹ alijs qualitatib⁹ excedentib⁹ contrariū apponat. Et si magna caliditas nō obstaret leuiter euacuāde essent superfluitates que in tēporibus illis essent generate. Sed aeri corrupto in substantia similiter resistendū est euōnib⁹ vniuersalibus ꝛ cū resistentibus epidimie a tota specie: ꝛ vtantur cibis frigidis ꝛ sic. a putrefactione remotis sicut aceto ꝛ lentibus: ꝛ aromatizare aerem cū reb⁹ resistentibus putrefactioni sicut cū costo: ꝛ storace: ꝛ galbano. Et terbētine inest ꝓprietas in hoc casu: ꝛ tyriaca maior isti tempori epidimiali multū resistit: sumēdo ab vno characte vsqꝫ ad. ʒ. i. ꝛ post non debet comedere nisi celebrata in oībus membris digestione: ꝛ hoc fit spatio. 6. horarū. Bolus armenus ꝛ terra sigillata in aere pistilentiali magnū prestat iuuamentū: ꝛ per nomen auenzoar odor vrine ircorū confert multū ꝛ dicitur ꝙ ex aloes duas ptes croci ꝛ mirre partem. i. de quo sumatur omni die pondus. xii. caratorū: cū. ʒ. i. vini aqua mixti iuuat multum: ꝛ non est inuent⁹ adhuc al quis qui hac medicina sit vsus qui a pestilentia non securetur. Sʒ in corrūptione temporis calidi debent eligi loca alta in quib⁹ regnet ventus septentrionalis aerem mūdificans. Sed si sit corruptio in substantia tota: habitandū est in domib⁹ terraneis: ꝛ cauernosis ꝛ loca alta vitare: ꝛ vitare oēs fructꝰ hūidos ꝛ tūc necesse ē vt oēs pisces tūc tpis penitus sint nociui: ob hoc qꝛ sanguis ex istis rebus generat⁹ est cite corruptionis. Et similiter omnes carnes exceptis volucribus montanis sicut perdices ꝛ similes istis ꝛ vniuersaliter res ventrem lenificātes hoc tempore optime sunt: quemadmodum tamarindi viole: cass. ꝛ māna: ꝛ ꝙ dictum est in hac particula secundū nostram intentionem sufficiens est.

¶ Explicit liber sextus colliget

Incipit liber septimus qui est de curatione egritudinū qui dicit i capitulo primo quid est intētio in mala complexione materiali ꝛ non materiali.

Liber medicatiōis q de ingenio sanitatis intitulat: dicim⁹ ꝙ ob hoc ꝙ rerū ꝯ naturā sunt due spēs: videlʒ egritudines ꝛ accidētia cōītia egritudines ꝛ iterū egritudinū sunt due spēs videlʒ egritudines ꝓprie ꝛ ꝑme cōsiles ꝛ cōposite seruatio: vt sūt a malicia octo spēꝝ male ꝯplexionis materialis ꝛ nō materialis ꝛ sunt egritudines ꝓprie mēbris officialib⁹. Vñ nobis vt narrem⁹ incipiendo ꝑus a via de ingenio sanitatis a remotiōe egritudinū ꝓpriarū mēbrorū cōsimiliū si sint materiales aut nō māles: ꝛ postea ingeniū remotiōis egritudinū mēbrorū officialiū ꝛ vltio curatione accidētiū ꝑcurrem⁹: q̄uis in medicatiōe egritudinū ꝯtineat: qꝛ ꝑ remotionē egritudinis accidētia remouēt. Et volum⁹ ꝑmo narrare egritudinū mēbroꝝ ꝯsimiliū curationē materialiū ꝛ non materialiū: ꝛ postea vnā q̄qꝫ spēm intendimus ptractare: ꝛ hec nobis vr̄ ordinata distictio. Et dicim⁹ ꝙ intentio in mala complexione nō materiali est vnica sola hoc est vt ad suā reuertat naturā: ꝛ hoc nō fit ꝑmo ꝛ substantialit nisi ꝑ ꝯ̄riū ꝑ ꝙ male ꝯplexionis remouent spēs: ꝛ est cibi ꝛ medicina scđm plus male cōplexioni egritudinali sua ꝑma virtute resistētes verbi gratia si mala ꝯplexio sit calida ꝛ sic. remoueatur ꝑ cibos frigidos ꝛ humidos ꝛ medicinas. Et qꝛ diximus ꝙ remotio male ꝯplexionis nō materialis ꝑmo ꝛ substantialit a ꝯ̄rio remouet. Dicim⁹ qꝛ cōuenit aliqñ vt a simili per accidens similiter remoueatur: sic aqua frigida malā remouet complexionē frigidā: eo ꝙ claudit poros etiā inspissat cutē: ꝛ sic calorē intrinsecū fortificat: ꝛ hec medicina multū ē timēda ꝛ non debet fieri nisi in necessitatis tpe ꝛ maior pars medicoꝝ qui ea vtunt errant vt postea ostendem⁹. Sed intentio remotiōis male complexionis materialis duabus rebus existit vna est vt malus humor euacuet: alia est vt mala cōplexio mēbri rectificet q̄ relicta est a mala materie ꝯspersione in mēbris. Euacuatio duob⁹ fit modis: vn⁹ fit cū flobōmia: ꝛ alius fit ꝑ farmaciā secessiuā aut vomicatiuā aut vrine ꝓuocatiuā: ꝛ ꝑ clisterie ꝛ sudorē quas oēs opationes opant medicine cū suis virtutib⁹ secundis ꝛ tertijs ꝛ ꝓꝓetatib⁹: queadmodū mala ꝯplexio ꝑma rēouet virtutib⁹ primis: ꝛ aliqñ fit euō ꝑ ieiuniū exerciciū: balneū: ꝛ fricationē. Sed euōnem per flobotomiā ratione ꝛ ex expimento cognoscere possumus: ꝛ iuuamētū ab expientia cognitū manifestū est. Sed iuuamētū rōe cognitū duob⁹ existit modis vn⁹ mod⁹ est qꝛ oīe sum est ꝙ medic⁹ semp seq dʒ viā nature: sed dicim⁹ ꝙ natura sanat ꝑ fluxū sanguinis egritudines sanguineas mltas ꝛ eadē rōe inuenim⁹ iuuamētū medicinaꝝ laxatiuaꝝ. Scđs mod⁹ est ꝙ ipse ē vt aliqñ cib⁹ ꝛ potus superflue nō sumāt ita ꝙ in corpe sanguis superflu⁹ aggreget: aut alt hūor: ꝛ superflua indiget euōe: ḡ necessaria ffomia aut farmacia aut euō alia. Sed ieiuniū ꝛ exercitiū in hoc casu sufficientiā nō hñt qꝛ ninus minuūt paulatiue ꝯpatiōe habita ad hāc repletiōē q̄ est ſm vasa. Nā accidere posset sicut accidit illi q somniabat in balneo sanguineo balneari vt dictū ē supꝰi libro signoꝝ sic dicit G. vñ cognouit sanguinē in sua ꝯplexiōe habūdare: ꝛ iō flobotomia sibi fieri ipauit: ꝛ consilium habens ab alijs medicis sequentibus viam erasistratis ei prohibuerant minutionē: ꝛ inīuerūt sibi abstinētiā: ꝛ abstinēdo facta fuit dissolutio hūoꝝ: ꝛ inde duplicatus fuit calor extict⁹ fuit sic extinguitur lāpas ex multitudine olei qñ sup habūdat

Sed qñ debet quelibet istaꝝ euacuationum fieri aut vna plꝰ altera hoc volumꝰ determinare in ꝑmis: ⁊ postea redibimꝰ ad curationē vniuscuiusqꝫ speciei singularit̃ male ꝯplexionis post narrationem rerum significantium manifeste faciendi vel non faciendi scd̃m quantitatem euacuationis ⁊ rectificationem male ꝯplexionis: ⁊ hec sunt natura egritudinis: ⁊ virtus: ⁊ cōplo ⁊ etas ⁊ tps ⁊ alia que rememorari debēt. Et dicimꝰ vl̃r ꝙ euacuatio nō dꝫ fieri nisi cū humores cursuꝫ nature egrediunt̃ ĩ toto corpore aut in vno mēbro: ⁊ hꝫ aut q̃litate aut quātitate aut ābabꝰ. A quātitate vero ꝓuenit spēs laboris extensiui q̄ est repletio scd̃m vasa. Sed repletio scd̃m virtutē a quātitate ⁊ q̃litate ꝓuenit: ita ꝙ virtutis nutritiue ⁊ motiue aggregant̃: ⁊ vl̃r oēs virtutes opatiue: nā qñ debilitant̃ virtutes tūc opationes in humoribꝰ naturales nō fiūt: ⁊ scd̃m plꝰ hāc repletionē sequit̃ labor vlceratiuꝰ ꝓpter humoꝝ maliciā qui in hac specie repletionis existūt. Isti sunt euacuatiōis modi supfluitatuꝫ q̄ in toto sunt corpore aut in vno mēbro. Sed locus in quo flobotomia dꝫ anticipare ĩ quātitate qñ oēs hūores ĩ quātitate extra cursuꝫ naturalē augmētant̃: ⁊ hoc nō ꝓuenit nisi cū augmento sanguinis quātitatiuo ob hoc ꝙ humores in ipso sunt in potētia: ⁊ ista augmētatio scd̃m plꝰ laborē p̃stat extensiuū. ¶ Sed locꝰ cui minus necessaria est euacuatio flobotomie est qñ humores extra cursum nature in quātitate: ⁊ qualitate egrediunt̃. ¶ Et maxīe hic ꝯcedit̃ flobotomia qñ humoꝝ qualitates q̃litati sanguinis nō repugnāt: neqꝫ etiā a substātia sanguinis elōgant̃ hꝫ est q: nō sint crudi ⁊ mucillaginosi. ¶ Et aliqñ flobotomia ꝑ accidēs fit sicut fit ꝑ fluxū sanguinis nariū: ⁊ ꝓpter fluxū emoroydarū ⁊ simile. Sꝫ hꝫ quātū possumꝰ vitare debemus: ⁊ aliqñ hec spēs euacuatiōis fit ꝑꝑ attractiōeꝫ materie de mēbro ad mēbrū sine intentione euacuatiōis ipsiꝰ ex corpore ⁊ ut plurimū hoc fit qñ sanguis est paucus sed tñ maliciosus existit. ¶ Et aliqñ in hoc ābe intentiōes aggregātur: hoc est vt euacuet̃ ⁊ subtrahat̃: ⁊ tūc ꝓpter hoc istud facimꝰ vt euacuemꝰ materiā egritudinē facienteꝫ: ⁊ p̃seruemꝰ ne augmētet̃. Et scias ꝙ qñ intendimꝰ solā euacuationē tūc a ꝓpinqua pte membri euacuamꝰ: sꝫ qñ subtractionē ad diuersaꝫ intendimꝰ ptem tūc a remotiori trahimꝰ pte. Sed qñ ad ābas ptes intendere debemꝰ aut ad vnā magis q̄ꝫ ad aliā hoc in subsequētibꝰ dicet̃. Et ꝓpter hāc diuersitatē intētiōis diuersa sunt loca venarū in flobotomia. Et ꝓpterea in quibusdā egritudinibus intendimꝰ flotomare basilicā: ⁊ aliqñ cefalicā: ⁊ in quibusdā medianā ⁊ aliqñ flotomamꝰ dextrā ⁊ aliqñ sinistrā sicut declarabimꝰ: ⁊ hec sunt loca ex qbꝰ euacuat̃ sanguis. ¶ Sed locꝰ in quo farmacare cōuenit in p̃mis est qñ humores exuberant sola q̃litate: hoc conseruato ne sint de natura p̃us dicta: vt nō sint crudi aut mucillaginosi: nā tunc incisio ⁊ digestio p̃cedere debent. Et ꝓpter hoc in anticipatione flobotomie ⁊ farmacie est cōsiderādū. ¶ Rasis dicit ꝙ expientia multotiens vidit in matrestū. i. in hospitali pluretico s flomatos ante farmaciā ⁊ mortui fuerūt: ⁊ mihi videtur ꝙ hoc fuit ꝓpterea q: mala materia in profundo corporis in multa erat quātitate: ⁊ qñ detecta fuit ad actū ꝓducta ꝑdidit patientē. ¶ Et aliquādo necesse est anticipare flotomiā ꝓpter multā necessitatē eo ꝙ incōtinēti liberant̃. Et est sciēdū ꝙ debemꝰ ĩcipere ab eo qđ magis necessariū esse vr̃ ⁊ nr̃ carissimus albumerō Auenzoar dicit ꝙ non debet fieri flobotomia nisi post corporis mūdificationē. Et hoc ē q: qñ vene a sanguine sunt euāte sugūt supfluitates malas ad nutriendū ineptas: ⁊ ab hijs malaꝫ acquirūt cōplexionē: ⁊ in tñ erit flobotomia cā maioris cōstipatiōis ventris: q: mēbra euāta sugēdo superfluitates feculētas magis exsiccāt. ¶ Et scias ꝙ ē differētia inter medicinā mollificatiuā ⁊ laxatiuā: eo ꝙ laxatiua est cū attractiōe: ⁊ mollitiua cū mollificatione: ⁊ similia huius sunt q̄ expellūt feces solū: sed qñ hūores q̃litate peccant. s. vt sint grossi vel viscosi: tūc nō est cōueniens flobotomia neqꝫ farmacia: de flobotomia manifestū est. Sed de purgatione q: humores si sunt viscosi ⁊ grossi sunt inobediētes: ⁊ ideo medicina trahet bonos: mali aūt remanebūt. Et G. quādo euacuare volebat ante aduentū febris cū medicinis calefactiuis ⁊ incisiuis euacuabat: ⁊ qñ febricitabat faciebat hoc cū fricatiōe ⁊ medicinis subtiliatiuis habētibꝰ calorē modicū: ⁊ hoc iā declaratū est in libro cōseruatiōis sanitatis: ⁊ ꝙ fit cū febre declarabitur in libro febrium. ¶ Preterea farmacia per accidens fit aliqñ quēadmodum flobotomia: sicut qñ damꝰ farmaciā vt humorē trahamꝰ q cā fluxus existit: ⁊ hoc q̄uis resistat cause egritudinē tñ augmētat. Et ego in sequētibꝰ explicabo vtrū ꝑ se aut ꝑ ꝯtrariū. ¶ Clisterijs vtimur qñ supfluitates solū ex intestinis trahere intēdimꝰ aut ꝑ viā trahendi materiā ad oppositā ptē ⁊ sicut aliq laudāt vomitū in egritudinibꝰ ptiū inferiorū sic ⁊ farmatia in egritudinibus ptiū supiorū laudat̃ ⁊ aliq sunt facientes clisteria qñ nō pñt recipe medicinā laxatiuā vel qñ ipsaꝫ infirmꝰ deglutire nō pōt aut ꝓpter lesionē ipsius epatis vel stomaci q: ledūt̃ ex transitu eoꝝ. ¶ Et balneū vt plurimū humores subtiles euāt: ⁊ ꝓpterea in passiōibꝰ ex grossis humoribꝰ fieri nō dꝫ nisi p̃cedat digō: q: ex hoc infusio totiꝰ corpis sequet̃: ⁊ forsaꝫ pncipaliū mēbrorū: ⁊ fames est vna ex spēbus euōnis ⁊: maxīe in egritudinibꝰ in qbus statꝰ ⁊ crisis sunt ꝓpinqua. ¶ Isti sunt modi euōnis male complexionis materialis ⁊ nō materialis.

¶ De quo modo ⁊ qñ dꝫ fieri euō ⁊ curatio.

Deinceps dō qualiter est in supradictis agendū est scd̃m magis ⁊ minus: aut qñqꝫ nullū fieri dꝫ ⁊ maxime in euōibꝰ ⁊ curationibꝰ q̄ fiūt per ꝯriū nam in pluribus locis euō ⁊ alie ꝯrietates non cōpetūt q̄uis natura egritudinis illud requirat. ⁊ dicimꝰ ꝙ nostra intētio ĩ remotiōe male cōplonis nō materialis ē vt rectificet̃: ⁊ hoc fieri nō pōt nisi ꝑ ꝯrietatē curātis in gradu exitꝰ illiꝰ ꝯrietatis a tēpamēto. Sciendū est ꝙ vt cognoscat̃ mēsura distēpantie illiꝰ corpis oꝫ: ⁊ hoc cognosci nō poterit nisi qñ illiꝰ corpis ꝯplo cognita fuerit sana: etas cliā: tps: āni regiū ⁊ ꝯsuetudo. silr̃ vtꝰ: cā ⁊ accidens: ꝓpterea q: in multis locis nō attēdit̃ cē nec vtuti: nisi qñ cā male cōplexionis materialis existit. Sꝫ qñ mala ꝯplexio nō materialis ē in aliquo singulari mēbro tūc mēsura curationis ꝑ ꝯriū sumit̃ a mēbro cōplone ⁊ ab ipsiꝰ iuuamēto ⁊ a colligātia ipꝰ ⁊ a situ ipsiꝰ: ⁊ ab ipsiꝰ sēsibilitate ⁊ alijs cognitis rebꝰ. Sꝫ mōi curatiōis male ꝯplonis materialis ob hoc q: itētio sola est in supflui euōne in alio nō ut recte procedat. Sciendū est cās q̄ illas generāt supfluitates: ⁊ si a natura ꝯplonis corpis ꝓueniūt aut nō q: ĩ aliqbꝰ corpibꝰ hūores supfluūt ab eorū naturis: ⁊ in qbusdā ab etate: tpe āni aer: ⁊ nutrimēto: ⁊ regimine: ⁊ a purgatiōe eoꝝ que ex corpe purgari solebāt: vt sunt sanguis emoroydaꝝ ⁊ mēstruus ⁊ priuatio ꝯsueti exercitij ⁊ negligentia euōnuꝫ ⁊ etiā vtus opat̃ in hoc genere multū eo ꝙ in maiori pte natura egritudinis ꝯriat̃ euōni. Per vtutē itelligo vtutes opatiuas: sicut virtꝰ expulsiua: ⁊ virtꝰ nutritiua ⁊ virtus motiua. Et aliquādo motꝰ euōnis vl̃is accipitur a mēbris infirmis ⁊ maxime a principalibꝰ ⁊ opatiōes habentibꝰ p̃ncipales: sicut ab illo qui flobotomia indiget ⁊ oris stomaci debilitatem habet: ⁊ ēt qñ intendimus euāre aliud membrum ex membris corporis aliqua sunt recipiētia demōstrationē a

locis suoꝝ subiectorum⁊ suaꝝ coicationū ⁊ iuuamen
toꝝ ⁊ suaꝝ sēsibilitatū: ⁊ forme dispōis ⁊ mōi mēbroꝝ
totius corꝑis: eo qꝛ possibile est vt corpus demōstret
suꝑ euōe ⁊ forsaȝ ꝙ nō: ⁊ hoc qñ in corꝑe nō iuenit̄ re
plō vniuersalis nisi in vno mēbro solū. Et ipregna-
tio in mulierib9 est ex reb9 significātibus euōeȝ vel ip
sius ꝑuationē: ⁊ hec sunt q̄ significant in ꝯrietate faci
endi medicinā vel nō: ⁊ si purgatio fieri debet vl' nō.
Et nūc dicenda est significatio q̄ sumit̄ a duab9 reb9
supra dictis. i. ab euōne ⁊ curatione siue attractione
ꝑ ꝯriū q̄liter debēt fierit. Et incipiam9 a curatiōe per
ꝯriū: ⁊ dicam9 quod a medicis dictū ē ꝙ qñ cōplexio
aer tꝑs anni: ⁊ similia cū egritudine cōueniūt: tūc nō
est egressa cōplexio a natura ꝓpria nimio exitu: verbi
gratia: iuuenis calide cōplexionis in regiōe calida: ⁊
tꝑe anni calido ⁊ dieta calida cui suꝑuenerit causon:
nō erit iste a suo naturali ordine multū ꝑmutatus: cu
rādū tñ erit cū reb9 in frigiditate remissis. Et qñ hu-
ius cōtrariū accidit: tūc multa facta est elongatio: ⁊ iō
huic resistendū erit maiori ꝯtrarietate verbi gratia
sit hō senex frigide cōplexionis in regione frigida cui
superueniat causon: ꝺm illos indigebit multū in frigi
ditate distēperata. Et ego dico ꝙ maxime apparet
ꝙ nō verū dicūt qd̄ manifeste videm9 ꝑ sensibile ar
gumētū qꝛ iuuenis supradict9 q causoneȝ patit̄ cura
ri nō poterit nisi cū reb9 habentib9 in fine vel intēsaȝ
frigiditatē sicut cū aqua cucumerū ⁊ canfore. Et seni
supradicto si talia ꝓpinētur calor naturalis ipsius ex
tinguet̄ ⁊ moriret̄. Et dico ꝙ illud qd̄ ad hunc errorē
deducit eos est vna regula generalis quā posuerunt
sine discretiōe precisa in gradu elōgatiōis senis a suo
calore naturali ad extraneū calorē cū equalē portionē
posuerunt cū elōgatione caloris iuuenis a suo colore
naturali ad extraneū. Et maxime qñ dixerūt ꝙ maior
est elōgatio nā hoc ipoſe est nā tu scis ꝙ calor extra-
ne9 a nāli ramificat9 est: ⁊ si possibile esset vt equalis
esset elōgatio: tūc vere necessario ꝺm viā curationis
ꝑ cōplexionē essent refrigerātia multū fortiora in cor
pore senis quasi ad tertiū gradū sed hoc in se ipso ve
ritatē nō hȝ. ¶ Ob hoc ponam9 iuuenē colicū calide
cōplexionis in primo gradu ⁊ superueniat ei febris q̄
ipsuȝ trāsferat ad ꝺm gradū caloris tūc iste nō est elō
gat9 a ꝓprio calore vel cōplexione nisi ad vnū gradū
tñ cū reb9 i scdo gradu frigidis curari nō poterit: ⁊ h̄
est ꝓpter fortē ꝑmutatiōeȝ q̄ȝ medicie ꝑcipiūt in cor
pore iunioris ad substantiam igneā eo ꝙ elongatus
est a suo tēꝑamēto ꝓpter fortitudinē caloris extranei
Sed si seni supradicto frigido in primo gradu super
uenerit egritudo ipsū ꝑducens ad scdm gradū calo-
ris: iaȝ elongat9 est a sua cōplexione naturali magis q̄ȝ
iuuenis ꝑnominat9: qꝛ iuuenis est elongat9 ꝑ vnū gra
dū sed senis elongatio est duorū graduū aut pluriū.
Et ꝓpter hoc si possibile esset cōcederem9 ꝺm elonga
tionē fieri ꝯtrariū nociuū respectu ꝯsideratiōis finis
ꝺm diuersitateȝ ibi: ꝓpterea qꝛ quasi impossibile est
senē ad illū gradū ꝑuenire: ⁊ si peruenire ichoaret an-
teq̄ȝ ad terminū illū attingeret moriret̄: ⁊ si sanat̄ ꝺm
elōgationē supradictā bonū finē nō cōsequeret̄ q̄ȝuis
aliquātulū viuere possit qꝛ medicie eideȝ cōuenientes
cōplexionē mēbrorū suorū radicaliū ꝓpter ipsaꝝ frigi
ditatē lederēt: ⁊ sic a tēꝑantia magis elōgarent̄: ⁊ mľ
ta elōgatio tēꝑantie cā mortis est aut egritudinis: pro
ꝑtea scdm eorū dictū medicine iuuenis ⁊ senis frigi
de debēt esse in eodē qꝛ si vnū corp9 calidū est super
calefactū vsq; ad scdm gradū ⁊ corpu9 frigidū ē suꝑ
calefactū vsq; ad scdm gradū ⁊ vnū corp9 calidi9 alio
nō est. Sed scire debes ꝙ si iuueni medicine frigide
adhibeant̄ vltra suā cōplexionē naturalē qꝛ ei nō no-
cet imo ꝓsunt eo ꝙ ipsius virt9 fortis existit ad eas
ꝑmutandas: ob hoc ad gradū corrūpēdi nām nō ꝑue

niūt sed ipsaȝ ad tēꝑantiā reducunt qd̄ seni nō accidit
ꝓpter ipsi9 mēbrorū radicaliū frigiditatē: ꝓpter hoc
sufficit seni qui febrē calidissimā habet medicina fri
gida in secūdo gradu ꝑ rōnes supradictas: ⁊ etiam qꝛ
corp9 senis potētiā nō habet cōuertendi medicinas
ad substantiā igneā queadmodū iuuenis corp9. ¶ Et
si querat̄ qnomō possit seni tāta febris caliditas ad-
uenire. Respondem9 ꝙ fieri pōt ꝓpter diete sue in or
dinationē: Nā si dieta cōuenienti vteret̄ ipossibile eēt
vt talē incideret febrē: ob hoc qꝛ egritudines vt di-
ctū est in libro egritudinū nō nisi duab9 fiūt causis aut
a ꝓpria cōplexione mēbri mala aut a reb9 aduenien
tib9 ab extriseco. Et qñ cōplexio ⁊ aer ⁊ regio ⁊ etas
ꝯria erūt egritudini senis tūc n̄ rēanebit ei9 cā nisi re
gimē ⁊ dieta: ⁊ ꝙ ex ꝑte tꝑis anni cōsiderat̄ intelligi
tur a natura ꝑtiū tꝑis anni. Et vľr qñ aer ꝯri9 ē egri
tudini tūc bonū est infirmo ⁊ gaudiū medico: ⁊ si aer
ꝑ se talis nō existit tūc medic9 artificialeȝ facere debȝ
Et mod9 medicatiōis q sumit̄ a consuetudine in re
vtrū fieri debeat aut nō aut quātū fieri dȝ est sicut po
tus aque frigide in igne ardēti: nā si infirm9 assueue
rat potū aque frigide in tꝑe sue sanitatis sine lesione
secure possum9 dare tꝑe egritudinis q̄ȝuis epar ⁊ os
stomaci habeat frigidū: ⁊ si hac assuet9 nō fuerit aqua
frigida eidē nullo mō ꝓpinet̄: ꝙ si necessitas nos ad
hoc cogeret ad hanc dādā tūc minorē dabim9 quāti
tatē ⁊ min9 frigidā eo ꝙ cōsuetudo cōplexionē in simi
le cōuertit paulatiȝ ⁊ lōgo tꝑe hāc ꝯsuetudinē acquirē
do. Sed qñ ꝯriū subito fit ⁊ scdm multū naturā cor-
rūpit. Et h̄ est qꝛ vna virt9 ꝓpter quā natura itellexit
gradatiȝ ꝑ tꝑa anni de vno ꝯrio ad ꝯriū transire: qꝛ
si subito de calido ad frigidū de frigido ad calidū trā
siret natura tollerare nō posset: ⁊ ꝓpter cōsuetudineȝ
dictū est a quibusdā ꝙ quidā paulatiȝ sumpserūt ve-
nenū ac gradatiȝ ⁊ cōuersū fuit i eis ad cibū ⁊ in habi
tu sine nocumento q̄ȝuis ita dicant tñ ego nō cōcedo
imo argumēto demrātio: ⁊ in epiſtia tyriace ⁊ vene
ni reprobaui q̄ȝ ad glauconē transmisi. Sed ꝙ dicūt
⁊ cōcedo ꝙ medic9 de vna medicina ad aliā ꝑmuta
re debet qꝛ si solū vna vteret̄ medicina poſe esset ꝙ
natura in habitū cōuerteret̄: ⁊ in corpore debitā non
faceret oꝑationē: sed virt9 cōsideranda est in eo ꝙ fie
ri debet in euōne ⁊ in medicatiōe q̄ ꝑ ꝯriū fit. Sed i
euōne manifestū est ꝙ tenor virt9 dȝ attendi. sed in al
teratiōe est sicut balneatio aq̄ frigide in ethicis ꝙ pro
dest. Sȝ si diu assuefiāt mēbra ledet ꝑncipalia ⁊ mor
tē inducet: sicut dicit. G. ꝙ vni accidit iuueni malaȝ
cōplexionē nō materialē habenti in stomaco cui me-
dici aquā vitabant: ⁊ ipse ꝓpter nimiā aque auidita
tē magis elegit mortē q̄ȝ vitā ⁊ multā aquā frigidaȝ
bibens subito a mala ꝯplexione stomaci euasit: sed
ꝓpter aque frigiditatē remansit ei insensibilitas que
dā ipsuȝ intransglutiendo ipediens ⁊ sic mortu9 fuit.
¶ Sed male ꝯplexioni que est cum materia necesse
ē duas species medicatiōis aggregare: ⁊ aliqñ signi-
ficatio sumit̄ ab alteratione male ꝯplexionis ꝯria si
gnificationi q̄ sumit̄ a materia: verbi gratia febres
putride: ⁊ maxie q̄ de materia cruda ⁊ grossa in quā
tū sunt de mala ꝯpľone calida ⁊ sicca indigent hume
ctatione ⁊ refrigeratiōe. Sed ꝯsideratione coctiōis
malū nocumētū iportabūt: ⁊ hec bona medici discre
tio necessaria existit: circa quā pl9 insistere debet ver
bi gratia qñ illud qd̄ pl9 necessariū febri flematice
existit est euō materiei: ⁊ in febrib9 colericis est acci-
dentibus obuiare: ⁊ quādo ambo equales indubita
tione existunt: tunc ambo equaliter curare debes. ¶
Sed qñ accidens nō timet̄ tūc studeas causam tota
liter remouere: qñ taliter ipsā curabis cōplete simi
li ratione in egritudine: ⁊ accidentib9 egritudini con
trarijs: sicut est febris ⁊ sincopis: qꝛ tu scis qualiter

curari debent: eo ꝙ in febre necesse est infrigidare
⁊ in sincopi calefacere: ⁊ sincopis indiget nutritione
⁊ fe. euōe indiget sicut dictū ī sum⁹. Et hoc scire de
bes ꝙ accidens quod egritudini cōtrariaꝛ nō sequi
tur nisi egritudinē que cōtraria est prime egritudini
vt est sincopis ex inanitōne que cōtraria existit. Sꝫ
qñ causa male complexiōis nō ē materialis: hec ma
nifestatio ibidē non reꝑitur vt in effimera ⁊ etiā qñ
accidit mala complexio ab extrinseco: qꝛ tu scis qua
liter curari debet. Hec sunt significatiōes que sumū
tur a mala cōplexione toti⁹ corporis. Sed qñ in vno
membro egritudo singulis existit: tūc significatio su-
mitur vt dictū est a membri complexiōe: verbi gra
tia qñ cerebro euenit mala cōplexio frigida signū est
ꝙ hec egritudo est leuis: qꝛ pauca frigida est elonga
tio a sua cōplexione naturali ⁊ tunc debet curari cuꝫ
medicinis debilē calorē habentib⁹: qꝛ tunc alia mē-
bra sunt infrigidanda ⁊ nō ipsuꝫ cerebrū: ⁊ hec est cō
paratio iuuenis ⁊ senis quēadmodū supra diximꝰ: ⁊
qñ indiges calefactione cerebri tunc calefac ipsum
sine timore ⁊ si uis infrigidare illud facias cū timore
Sed alia membra frigida sicut sunt nerui ⁊ similia:
si infrigidanꝛ calefac ipsa sine timore: ⁊ qñ sunt refri
geranda nō calefacias iterū nisi cū timore ad hoc vt
nō trahas ipsuꝫ de sua cōplexione. Et sicut diximus
de hijs eodem modo facias de siccis ⁊ humidis: qꝛ
corporib⁹ nō accidit nocumentū nisi ex ꝑte eī domi
natis suꝑ ipsa. Et quando sciueris ꝙ iuuamentū mē
bri magnū est in corpore: ⁊ erat. s. mēbrū ex principa
libus que magnā habēt oꝑationē: arguas augere vir
tutē ipsius suꝑ oīa: ⁊ hoc nō dico nisi ꝓpter communica
tionē membrorū principaliū quā habent cū corde: ꝙ
est fons caloris ⁊ minera vite: ⁊ ideo nō oportet mul
tiplicari cōtrarietatē in talib⁹ membris: ⁊ proprie q̄
litatē frigidā. ¶ Et ꝓpter hoc est timendū qñ accidit
epi cōplexio calida refrigerare ipsuꝫ cū reb⁹ que sunt
in vltima frigiditate q̄uis manifesteꝛ necessitas re-
frigerationis vltime: ⁊ hoc dico ꝓpter principalita
tē huius mēbri. Sed verū dicim⁹ ex colligantia isto
rū mēbroꝝ recipiꝛ demonstratio ipsoꝝ: verbi gratia
non debemus refrigerare os stomaci maxima refri
geratiōe qꝛ est colligatū cū cerebro frigido ⁊ q̄uis sit
calide complexiōis ꝙ est colligatū cū mēbro frigido.
Et nō debem⁹ iterū refrigerare multū epar qꝛ est col
ligatū cū corde. Et summa huius est ꝙ qñ volumus
facere cōtradictionē mēbrorū principaliū in calore
adhibeas curā de corde eo ꝙ ipsum est colligatū cuꝫ
hijs mēbris. s. principalib⁹ ideo qꝛ cor est oībus hijs
in potentia q̄uis sit vnū in actu: sicut declaratū est in
libro sanitatis: ⁊ tpe quo erit epar male cōplexiōis ca
lide intēdas ī refrigerādo cor cū medicinis facienti
bus hoc qꝛ possibile esset ꝙ cor esset causa male com
plexionis epatis: ⁊ tūc rediret ad malignandū cor. ⁊
propter hoc non oportet relinquere cor inter alia mē
bra. ¶ Et nō oportet solū curare suꝑ hoc. s. in refrige
rando ⁊ calefaciendo ⁊ exiccādo ⁊ humectando: sed
etiā in oībus oꝑationib⁹ fortib⁹. s. in oꝑationib⁹ secū
dis ⁊ tertijs. Sed demonstratio huius loci subiecti:
⁊ hec est manifesta: qꝛ qñ erit mala cōplexio suꝑ cor-
pus idest in superficie corporis nō eges medicinis
fortis qualitatis: sed qñ est in corpus oportet te vti
medicinis fortib⁹ eo ꝙ debilitatur virtus ipsaruꝫ ꝑ
pter transitum quem faciunt per alia membra: ver
bi gratia sicut est pulmo.

¶ Capitulum de specieb⁹ euōnis scilicet de flobo
tomia ⁊ farmacia.

b Ucusqꝫ diximus de demonstratione medici
narū ꝑ viā ꝯrietatis: nūc vō loq̄mur de demō
stratione specierum euōnis: ⁊ ꝓprie duarum
sp̄eruꝫ. s. flobotomie ⁊ farmacie. Dico itaqꝫ ꝙ qñ nā
egritudinis significat suꝑ necessitateꝫ flobotomie ne
cesse est vt ꝓuideaꝛ etas ⁊ virt⁹ ⁊ aer ⁊ regim̄ ⁊ cōsue
tudo: ⁊ si oīa ista significant suꝑ necessitateꝫ floboto
mie: tūc secure minuas sine timore: ⁊ attēdas ꝙ nō
sit in corpore aliqđ mēbrū lesum qđ deneget floboto
miā verbi gra. sicut est os stomaci frigidū qđ patiꝛ
nauseā: ⁊ etiā ꝙ eger nō diu egrotauerit ꝓpter ꝙ ꝑdi
derit v̄tutē. Etas aūt q̄ est cōueniens minutiōi est iu
uent⁹ ⁊ etas in q̄ minuiꝛ ꝑter iuuentutē ē ꝓncipiū sep
timane sexte vsqꝫ ad septuagesimū annū. Uerū mi-
nuere debem⁹ de q̄titate sanguinis. i. min⁹ extrahe
re de sanguine q̄uis sint hoīes q̄ tolerēt flobotomiā
vsqꝫ ad octuagita ānos. Sed nō debem⁹ minuere
vsqꝫ ad duas ānoꝝ septimanas ꝭm G. q̄uis nā egri
tudinis hoc reqrat manifeste. Et dixit abomorō auē
zoar: ego minui vnū meū filiū triū annorum ⁊ euasit a
morte. Et v̄tus qñ est multū debilis nō sufficit vt so
lū minuam⁹ de quātitate sanguinis: sed etiā oꝫ vt pro
hibeamus flobotomiā oīo: ⁊ si viderim⁹ ꝙ patiēs nō
potest viuere sine minutiōe: sicut accidit in egritudi
nib⁹ senū facias cū timore tñ. ¶ Tps aūt conueniens
fl̄oīe est ver: ⁊ tps estatis ꝓhibet flobotomiaꝫ ꝓpter
debilitatē virtutis in illo tpe: ⁊ ꝓpter resolutionē spū
um. Uerū si reqrat natura egritudinis facias euōneꝫ
sed in ꝑua quātitate: tempus vō iemis ꝓhibet flo-
botomiā ꝓpter coagulationē sanguinis ⁊ ꝓpter gros
siciē quā habet isto tpe. Tps aūt autumni qꝛ est ꝓpi
quū estati in sua tēꝑantia siccitatis ⁊ caliditatis nō ē
cōueniens ad flobotomiā ꝑꝑ siccitatē ipsius: ⁊ ꝑꝑ tur
bationē ventorū ⁊ ꝑꝑ debilitatē oꝑationū: ⁊ ꝑꝑ tps
calidū qđ ꝓcessit. Necita ꝓuaꝛ flobotomia oīo. s.
qñ natura egritudinis reqrat sed minuēdū est ex quā
titate. Et qñ intendim⁹ flobotomare aliqđ mēbꝝ cor
poris: ⁊ repletio solū fuerit in illo mēbro: tūc signifi
cat suꝑ diminutione quātitatis sanguinis: ⁊ ideo ne
cesse est vt trahamus ꝭm quātitatē illi⁹ loci in duab⁹
vicibus aut trib⁹: ad hoc vt nō reciperet damnū illđ
membrū si egrederet totū simul.

¶ Capitulū de farmatia.

b Ibere vō medicias laxatiuas etiā hoc signi
ficat suꝑ quātitatē euōis: ⁊ infans non debet
euāri aliquo modo neqꝫ decrepit⁹ etiaꝫ: neqꝫ
debet euāri tpe estatis nisi ducat ad hoc necessitas
magna ꝑꝑ siccitatē magnā tpis ⁊ caliditatē ipsi⁹: ⁊ qꝛ
acq̄siuit egritudini ꝯplexionē similē cōplexioni eius
neqꝫ summēda est medicina tpe iemis eo ꝙ humo-
res sūt duri illo tpe. Et medici laudauerūt farmatiā
vere ī autūno qꝛ humores nō egrediunꝛ vt plurimū
tpe autūni a natura nisi in qualitate solū. Hoīes vō
quos nō cogit ad summēdā medicinā nisi cōseruatio
sanitatis summere dñt postqꝫ pluerit eo ꝙ pluuie fra
gūt siccitatē illius tpris. Uerū est si cōmotio cōplexio
nis suꝑ euacuatiōeꝫ medicie: ē tpre in quo est humor
in cōꝑatione cōplexiōis: tūc nō dꝫ euāri nisi cū timo
re: sꝫ cū erit ꝯriū minuas ex quātitate. i. qñ aliq̄s hu
mor suꝑhabūdauerit. Et ꝯsuetudo q̄dā oꝑaꝛ in hoc
quēadmodū in alijs. Qñ aūt erit intentio euacuādi
aliqđ mēbrorū corporis significat suꝑ euōeꝫ ipsi⁹: sic
dixim⁹ loc⁹ subiecti ⁊ colligantia mēbri: verbi gratia
qñ voluerimus euacuare cerebrū ꝑ viā flobotomie
minuem⁹ cefalicā: qꝛ ꝑꝑ maiorē colligātiā cerebri cū
cefalica q̄ꝫ cū basilica: ⁊ etiā qꝛ colligantia adiuuat in
euacuatione ⁊ cum intendimus trahere ad ꝯria ver
bi gratia cū min⁹ habūdant menstrua opponimus
vētosas ad mamillas: ⁊ cum erit decursus superflu
us ex parte sinistra nasi apponemus ventosam su
per splenem: quando vero erit ex parte dextra appo
nemus epati. ¶ De loco vero appositionis si est mē
brum quod intendimus euāre in alio corporis fiat
euacuatio in frigido corporis ⁊ hoc est melius eo

ꝙ coadunaꝛ hic euã et attractio: ⁊ ideo laudaꝛ vomi
tus in egritudinibꝰ exñtibꝰ in inferioribus corporis
et farmaciã in superioribus: forma vero membri et
creatio ipsius demonstrãt iterũ super euacuationem
ipsius: verbi gratia nos scimus de creatione stoma
ci ꝙ possumus euacuare ipsum per vomitum et solu
tionez vẽtris et scimus ẽt de creatione epatis ꝙ euã
mus ex gibbositate ꝑ ꝓuocatiõez vrine: et ex cõcaui
tate per egõnem. Et propter figurã membri ẽ consi-
deranda in transitu medicine eo ꝙ nõ ẽ cõueniens
apãta ipsorũ per ipsa euãre per transitũ medicine for
tis ꝑ membra ipsa nec gule apãta per gargarisma. Itẽ
nobilitas membri et ipsius iuuamẽtũ similiter ad con
seruandã suã nãm nos inducit ꝓpterea q͛ tale mem
brũ cũ corde maiorẽ colligãtiã habet verbi gratia qñ
epis apã ĩ statu fuerit et tũc de iure ressolutiue essent
ꝓpinãde ĩquãtũ apã erit. s; inquãtũ ẽ ĩ mẽbro tali me
dicina a rebus habentibus aromaticitatẽ non debet
denudari ꝓpterea mẽbrũ multe sensibilitatis fortes
nõ sustinet medicinas. ¶ S; de mala cõplexione in
seipsa a quibusdã crediꝛ ꝙ et ipsa neget euõnem ma
teriei facientis ipsã et hoc non ẽ nisi in euõne que fit
per medicinã laxatiuã solũ eo ꝙ facit malã cõplexio-
nem habundare. Et iterum dicunt medici ꝙ non de
bemꝰ euãre cũ medicia laxatiua ĩ principio febriũ ꝓꝑ
duriciẽ humorũ in illo tpe et ego declarabo hoc ĩferiꝰ
Dicit. y. mulier pregnãs non debet flobotomari nisi
quãdo ẽbrionis virtus fuerit fortis: hoc ẽ a q̃to men
se vsq; ad septimum nisi humores fuerint furiosi et
farmaciã cõcedit tunc. Ego aũt dico ꝙ flobotomia
qñ adest repletio que embrio nõ indiget non est ma-
la sed farmatiam non credo ad bonũ peruenire finẽ
imo necessario ledit embrionẽ: eo quod in se substan
tiã habet venenosam ⁊ fortasse faciet malos hu. flue
re ad embrionẽ vt ipsum ledant: propterea medici
ne purgantes sunt medicine ꝓuocantes vrinaz: ⁊ ꝙ
prouocat vrinã est de genere ꝓuocantiũ mẽstrua ⁊ ꝙ
mẽstrua ꝓuocat abortire facit. et iste regule vl̃es me
dicationis male complexionis materialis ⁊ non ma
terialis sicut sunt principia ⁊ el̃a ad illud qd̃ breuiter
dicere volumus in qualibet istarũ specierum. ¶ Et
nunc incipiã in curis vniuscuiusq; speicierũ istarum:
⁊ diuidã hoc modo: q̃uis isto modo non ꝓcesserim
in libro egritudinũ: eo ꝙ h̃ via hic vtilis existit. Et di
camus ꝙ mala complexio materialis aut non mate
rialis aut est vl̃is toto corpori ⁊ q̃ magis ẽ manifesta
est febris: aut existit particulis vni membro solũ. Et
q̃ materialis existit sunt due species qm̃ aut in conca
uitate mẽbri existentes aut in ipsius substãtia in bibi
ta reperieꝛ absq; aliqua grossitudine vl̃ tumore in na
turali mẽbro euenienti aut accidet membro grossici-
es mala que apã nominaꝛ ⁊ incipiemus in mala cõ
plexione vl̃i. ⁊ post hoc de mala complexione loque
mur ꝑticulari in quolibet mẽbro: ⁊ post illud de apo-
stematibus que illa sequuntur principiũ in febribus
ab affimera faciemus.

De cura fe. effi. in generali.

Et dicimus intentio medicationis in illa due
res existunt: vnã remouendã calidã ⁊ sic. ma
lã cõplexionẽ que est ipsiꝰ substantia: ⁊ hoc fie
ri debet infrigidando ⁊ humectando. Et alia ut cau
se extrinsece febrem facienti resistaꝛ: ob hoc q͛ hec
fe. nihil aliud est nisi mala complexio nõ materialis
que vt plus a causis extrinsecis conuenit. Et mensu
ra infrigidationis ⁊ humectatiõis in hac fe. est secũ
dũ mensurã rerũ ꝑticulariũ: sicut est complexio aer:
etas. consuetudo ⁊ regio: ⁊ cause ipsam faciẽtes. Et
scias ꝙ refrigeratio in febribus per se ⁊ per accidẽs
fit ꝑ se sicut per medicinas ⁊ cibos frigidos: per acci
dens vero sicut balneari in aqua calida aut tepida:
⁊ maxie in hac fe. fit eo ꝙ per ipsaz in specialibꝰ vapo
res dissoluũtur qui nisi resoluerenꝛ corpus nimis in
flãmareꝛ: ⁊ fortasse ad putridã conuertereꝛ: ⁊ ꝓpter
hoc balneuz est oibus cura vniuersalis. Sed inter a
quã existit diuersificatio secundũ diuersitatẽ causarũ
facientiũ fe. ⁊ hec fe. secundũ plurimũ accidit ꝓpter
cutis densationem ꝙ pluries accidit ꝓpter frigus:
aut ꝓpter in aquis stipticis balneationem: aut propꝛ
necessariã balnei negligentiam: aut propter totiꝰ cor
poris siccitatem: sicut illis accidit qui in aere calidis
simo degunt. Et vere plurimũ hec fe. accidit haben
tibus complexionez calidã ⁊ siccam.

De cura fe. effi. in speciali.

Et de hac prima loqui volumus ⁊ postea de
complexione ca. ⁊ hu. et vltimo de ca. soluz
Et dicimus ꝙ quando accidit ꝓpter cutis in
spissationez: aut ꝓpꝛ aquarũ stipticarũ balneationez
medicatio per contrariũ illi serit balneatio in calida
aut tepida aqua post declinationẽ paroxismi: ⁊ fricatio
vltilis existit in exitu balnei cũ oleo tepido ĩ quo nul
la stipticitas reperiaꝛ: non est bonũ balneũ reiterare
vltra semel sicut G. faciebat qui infirmum faciebat
intrare bis ⁊ ter: eo ꝙ hoc regimẽ nõ conuenit nisi ho
minibus assuetis multũ balneari: sed ẽbrocatio post
balneũ cũ aqua frigida vt mihi videtur iteratã con
clusionẽ faceret pororũ nisi pori nimiũ forent aperti
aut corpus esset nimis calefactũ. ¶ Et melior cibus
qui post balneũ est ꝓpinandꝰ si erit complexiõis ca
lide ⁊ sic. ⁊ tempꝰ fuerit ca. est ptisana ordei eo ꝙ in
frigidat: ⁊ humectat: ⁊ adiuuat ad expellendũ super-
fluitates per omnes suas vias: ⁊ post huius digestio
nez dandi sunt pisces petrosi: carnes perdicũ ⁊ simi-
liũ. Et si aliqñ fecerit peroxismũ balneũ ⁊ dietã hãc
reiterare debes. ¶ Et aliquando ꝓpter nimiã tristi
tiã ⁊ multã irã: fit ⁊ propter multã in sole moraz. Et
que ꝓpter iram accidit maiori indiget refrigeratõe
q̃ illa que ꝓpter vigilias aut ꝓpter tristitiaz ꝓuenit
⁊ nulla istarũ indiget frigatiõe sed balneo solũ. Et q̃
ꝓpter vigilias ⁊ tristitiam fit maiori indiget hume-
ctatione somno ⁊ gaudio. ¶ Et que ꝓpter morã pluri
mã in sole accidit indiget refrigeratione: ⁊ vt longã
in aqua calida cõtrahat morã: ⁊ facta fricatione cum
oleis frigidis ⁊ inungaꝛ: vt oleo viol. ⁊ similibus. Et
quando ꝓpter multam accidit frigiditatem balneũ
intret calidum: ⁊ balnei calidus aer vtilior existit
balneo aque. ¶ Et cibi temperati esse debent aut
ad caliditatem declinantes vt turtures coturnices
⁊ similes: ⁊ aq̃ mellis valde vtilis est: capꝰ vero taliũ
oleo ro. inungatur: ⁊ alijs actu calidis: queãdmodũ
alijs frigidis in actu inungi debẽt. ¶ Et scias ꝙ vni
uersalis medicina oibus pacientibus effimeraz exit
balneuz exceptis patientibus reuma ꝓpter frigus.
Et in effemera ab apãtibꝰ inguiuz aut subascellarum
causata: ⁊ si causa reumatis calida fuerit: dicit G. ꝙ
balneum intrare debet: ⁊ hoc non debet nisi qui suffi
ciens ẽ in humorũ subtiliũ digestiõe: s; grossos disꝑ
get per totũ corpꝰ nec balneari debet nisi pꝰ digestio
nis cõplemẽtũ. Et vina aquosa alba aromatica oibꝰ
istis vtilia sunt si bibere assueti fuerint ita ꝙ post di
gestionẽ bibantur: nã plura habẽt iuuamenta q̃ aq̃:
nam vinũ natationẽ cibi in stomaco vetat: vẽtosita
tem resoluit: vrinã prouocat ⁊ sudorẽ: animam letifi
cat ⁊ adiuuat naturã ad expellẽdũ superfluitates qñ
patiẽtes hanc fe. debilitatẽ incurrunt digestionis ⁊
maxime habẽtes ipsaz ex vigilia vel tristitia. ¶ S;
q̃ a fessitudine est tñ in sua curatione indiget dieta
versus frigiditatẽ tendẽtẽ: ⁊ vt cibeꝛ quãtitate tali q̃
nauseam nõ inducat. ¶ Sed ille qui hanc fe. patitur
ex fame propinanda sunt ei cibaria valde ⁊ cito dige
stibilia tendentia ad frigiditatem ⁊ humiditatem ⁊

ppter hoc si cibaueris tales in pncipio pximi nō febricitabūt. ¶ Sz si ppter cutis fuerit cōstrictionē in primis trib⁹ dieb⁹ si fuerit sufficiēs fricatio sicut cū semie melonū. milij aut ordei faria. aut fabe vel ordi. ⁊ que appropriātur ppina sicut sqzibi cū aqua ireos. cappill. vene. ⁊ viol. ⁊ si hec sufficere nō videtur ⁊ fe. tertiū trāsierit diē aut tu arbitratus fueris a pricipio vt tāta fuerit in corpore repletio vt ppter fricationē ⁊ aptionē sine vniuersali euacuatiōe egrū ledere posses. obhoc qꝛ tale medicamē in corporibus plꝰ nis plus opilat ꝙ apiat. ⁊ tūc medicatio taliū media inter effimerā ⁊ putridā. cē dz. hoc ē in flobotomia et corporis mollificatione. ⁊ hoc facias scdz excessū a sāgnis cōsideratū. ⁊ scdz ꝙ ab experiētia ⁊ bonitate extimatiue poteris pscrutari. qꝛ ppter solā doctrinam certificari nō posses ꝙ in vnoquoqz indiuiduo faciendū sit in ꝗtitate ⁊ qualitate i hac arte ⁊ necessaria est in hac arte pter vniuersaliū rerū cognitionē experientia ppter quā particularia principia habeant in eo ꝙ in vnoquoqz indiuiduo fieri debet. ¶ Et sciaſ ꝙ ista pncipia scribi nō possūt omnia qꝛ sunt infinita ⁊ ista pars sciētie medicinalis nobis vetat pfectōnē habere in hac arte. eo ꝙ magis ē appropriata experiētie ꝙ rōi. ⁊ ppter hoc dixit. ⁊. ars lōga ⁊ vita breuis. Et egomet nō studui in hac scientia vt videatur mihi vt sim sufficiēs sicut videt multis medicis nostri tēporis q multū elongati sunt ab eorū intentione exceptis filijs Auenzoar ⁊ maxime aboaly ⁊ filio eius abenariā cui deus cōseruet vitā nā isti vere sunt in sciētia medicinali. ¶ Reuertamur ad dictū nostrū ⁊ dicam⁹ ꝙ maior ps istius fe. a stipticitate puenit ⁊ siccitate. ⁊ maxime in cōplexionibus calidis et cōplexiones siccas habentibus. Et hec eis nō puenit nisi qꝛ cibi pmutātur in eorū stomacis ad fumositatem ⁊ quib⁹ superuenit eis fluxus vētris ⁊ pluribus eorū quibus hoc accidit. accidit ppter corruptionē ciboꝝ ⁊ ipsoꝝ mordicationē. Et aliquādo accidit illis ventris cōstipatio ꝙ prauum existit. ⁊ cōstipatio hec accidit ppter caliditatem ⁊ siccitatem. ⁊ virtutis expulsiue debilitatem: et sic dicendum est de medicatione vniuscuiusqz istoꝝ per se.

De cura. fe. assimere quādo ē cū fluxu ventris.

Et dico ꝙ illi cui accidit fluxus ventris in ipsius curatione cōseruatio est habēda. Ita ꝙ si būoz eductus est ⁊ fluxus cessauit. fac ipsū ingredi balneū ⁊ ipsū ciba cū cōfortātibus stomacū: ⁊ ipsū stomacū cū vnguētis cōfortātib⁹ vngue. Sz cū fluxus est in statu melius ē vt in balneū ipsos ire nō pmittas. hoc G. dicit. sed noui medici medicāt forte fluxū cū balneo. qꝛ dicūt ꝙ attractionem facit ad oppositā ptē. ⁊ ꝗuis ita sit nō ē ppria medicia sed est p accidēs. ⁊ ideo qꝛ est p similitudinis viā. Et tu scis qꝛ cōtrariū dz expelli p suū cōtrariū. vz hoc ꝙ posuim⁹ ē dimittēdū. Sed patiēs ē ciband⁹ absqz positione ipsius in balneo imo debes cōseruare vt rectifices ipsi⁹ stomacū euacuatione cessāte cū lana infusa i oleo absinthij ⁊ oleo ro. ⁊ si masticē cōtritā accepis ⁊ cū oleo ro. miscueris ⁊ predicte lane īfūderis multo fortius opabit. ¶ Et vniuersaliter scias ꝙ in membris principalibus nō est supponenda medicina actualiter frigida. ꝗuis potētialiter frigida existat. Et si fuerit multa iflāmatio in ore stomaci misceas cū istis oleis succū extremoꝝ vitiū ⁊ sucū cotonioꝝ. ⁊ aliqui apponūt cerā ⁊ faciūt īde cerotanū. Et aliqui ex hac medicina miranē ⁊ dnt cū eger os stomaci habeat mala cōplexione calida viciatū. cur G. ponit masticē cū ol eo rosato. ⁊ nos respōdem⁹ ꝙ signo hec recepta a mala pplexiōe mēt sola. ē alia a significatiōis recepta a pplexiōe mēbri. Obhoc qꝛ itētio medicationis isti⁹ mēbri ē cū fortificeē cū medicinis habentibus aliquid stipticitatis vt amaritudine ⁊ aromaticitate. Et ppter hoc primi experimētatores non curabāt debilitatē stomaci nisi cum hijs supradictis. Et possibile est vt multis hominib⁹ nocebāt. eo qꝺ malā cōplexionem non cōsiderabant. sicut dicit G. vni accidit q malā complexionē habeat in stomaco calidā ⁊ siccam. Multū ergo cōsiderandū est si mala cōplexio est tanta vt ipsā nimiū timeam⁹. studebimus solū in oris stomaci confortatione. ⁊ si admiscebim⁹ cū hijs frigidas medicinas obseruato vt sint illis similes in stipticitate. ⁊ tales medicine sunt mlte. ¶ Sed si fluxus nō cessauerit non desistas ipsū cibare cū reb⁹ stipticitatē habētibus. ⁊ scdm ꝗtitatē fluxus ipsū rege. Nam si paucus sit fluxus sufficit panis biscoctus cū zucharo vel suco ro. confect⁹. aut citonioꝝ suco. Et si multus sit fortioribus vtere vel pane biscocto ordei cū suco citonioꝝ ⁊ vinū pomorum granatoꝝ est bonus cibus scdz G. ¶ Sz si cessauerit fluxus mica panis cōueniēs est. Et si supauerit casus appetitus sūmat electuariū citonioꝝ cū aliꝗtulo mastice cū suco extremoꝝ vitis. Et G. vtiē hoc electuario citoniorū qꝺ cōposuit in fine regiminis sanitatis. Sed medicina in qua intrat pip aut res calide tunc est vitanda: ⁊ maxime in climate nostro tēpore calide et calida complexione. ¶ Et quando istis accidit ventris constipatio. tunc cōsiderādū in quo loco sit cibi retentio. vtrū in stomaco aut intestinis. si est in stomaco G. precipit dari confectionē trium piperum sed non de forti in qua intrant medicine. sed de debili quam posuit in libro d' ingenio sanitatis. Et hec medicina non est conueniens nisi illi in quo cibus permutatur in stomaco ad acetositatem. quia stomacis calidis ⁊ calidam nauseam ex caliditate habentibus. hec non erit medicīa. Et est dicum G. ꝙ iā declaratū est i egritudinū libro ꝙ virtus mēbrorum eque debilitat p cōplexionem calidā malam sicut p frigidā qꝛ aliquod mēbrorū nō hz sua accidētia nisi per mēsuratū calorem. Et si debilitatur per complexionē frigidā est hoc substātiale eo ꝙ est ei necessariū. Et ppter cōplexionē calidā erit per accidēs sicut sol fortis qui extinguit ignē. ⁊ calor fortis fornacis extinguit cādelam. Similiter pōt dici hz G. de debilitate stōaci que fit ppter cās calidas ⁊ nauseas calidas. ergo G. nō respexit nisi ad frigiditatē q̄ stomaco accidit per accidēs in hac arte: ⁊ hoc curare intendebat. ¶ Sed puidēdū est super cōplexionē malam: ⁊ sic medicine misceri debēt. ¶ Sed credo ꝙ clima suū ipsum in hoc sustentauit. Et mihi videtur ꝙ electuarium citoniorum mixtū cū ligno aloes mastice: gar. multū valet si sit taliter cōpositum vt frigiditas citonioꝝ vincat ipsorū caliditatem. Et nō est tradendum obliuioni de modis cōpositionis harū compositionū: quoniā si voluerimus frāgere virtutes ipsaꝝ medicinarum absqz citonijs potes hoc facere cum exterminatibus vitum vel cū alijs rebus frigidis ⁊ stipticis. ⁊ medicus i hoc prusior esse debet vt resistat ei quod plus est timendum. ¶ Et melius est ꝙ calor qui ex hac pueit mixtione sit in primo gradu. ⁊ quādo fuerit necesse frigiditatem stomaci remouere diminuat res frigidas: sicut nos diminuimus in aliquibus ꝗtitatem calidarum quādo nos oz pplexionem calidam procurare ventrem istorum cum aqua calida ⁊ itendit p hoc ventrē mollificare. sed qꝛ mollificatio nocet stomaco oz ꝙ fiat cū timore. ⁊ ꝗuis mollificatio sit huic cōgrua egritudini nature membri contraria existit. Ob hoc est necesse has duas res miscere aut semper rē conuenientem ordinare. Sed cum cibus ex stomaco descendit: tunc embrocatio valde vtilis existit. hoc obseruato ne cibus indigestus ad membra tra-

batur embrocata. ⁊ hoc clistere melius est omnibus
que fieri possunt ⁊ si nõ est mordicatio aut vẽtositas
tũc sufficit clistere factũ ex melle: oleo. ⁊ aliquãtulũ
sale. ⁊ si mordicatio fuerit: tũc admisceant pinguedi
nes anseris: ⁊ galline. Et si ventositas affuerit nece-
sse est vt in oleo coquatur parũ rute ⁊ semina resoluẽ
tia vẽtositatẽ sicut semẽ apij ⁊ cimini ⁊ similiũ. Et vẽ
tositas cũ nausea i hoc loco significat q̄ naturalis ca
lor debilis est: ⁊ ꝓpter hoc nõ est calefaciẽdũ nec re
frigerãdũ: sed vtrisq̄ vtendũ erit. ⁊ aliquãdo hec fe
bris trib⁹ diebus perdurat: sed nõ timeas. ⁊ rege ip
sos post exitũ perorismi ⁊ post euacuationẽ ventris
ponẽdo ipsos in balneo ⁊ ciba ipsos cibis ꝯuenienti
bus. Sed ex nausea acetosa hec fe. nõ fit ob hoc q̄ ex
illis substãtia fumosa nõ generat̃ que spũ inflãmat
¶ Et scias q̄ in cõplexionib⁹ frigidis ⁊ humidis ra-
ro hec febris accidit similiter neq̄ ĩ frigidis ⁊ siccis.
Sed calida ⁊ sic. omnibus patior ad hoc existit ⁊ ꝓ-
pter hoc illud quod plus nocet corporibus sic dispo
sitis est fames. ⁊ exercitiũ tẽperatũ excedẽs ⁊ negli-
gentia balnei. ¶ Sed qui febricitãt fe. que fit ꝓpter
bubonicũ apostema quod fit in sub ascellis ⁊ inguini
bus vltimũ medicamẽ illius apostematis est cura-
tio. Et si ꝓpter reuma hoc accidit medicine purgan
tes necessarie existũt. ¶ Et si fuerit ꝓpter sanguinis ha
bundãtiam minutione indiget. q̄ hec ꝯseruat ne in
vltimiores egritudines cadat. Et G. precipit vt has
febres patiẽtes ponãtur in balneũ: sed mihi nõ pla-
cet vt fiat nisi in declinatõne. Et hoc sufficit in medi
catione effimerarum: coniuncto tñ hoc causis exter
minatis in libro egritudinũ.

¶ Capitulũ de curatione fe. acutarũ arsiuarũ.

Deinceps volum⁹ loqui de febrib⁹ arsiuis vł
acutis que dicunt̃ arsiue ideo q̄ iste febres
sunt medie inter putridas ⁊ effimeras. Et di
cimus quod iam dictũ est in libro egritudinũ: q̄ hec
febris fit ex multo sãguine: ⁊ sunt species due: vna est
dum sanguis non est putrefactus: ⁊ alia est: dum san
guis iam putrefieri incipit. Et vna queq̄ istarum
trino disponetur modo. ¶ Unus est vt homo tenu⁹
cõtinue affligatur a principio vsq̄ ad finẽ equaliter
⁊ hoc fit ꝓpterea q̄ idem quod dissoluit̃ est equale ei
q̄ resoluitur. Secundus modus est vt a principio au
gmẽtetur vsq̄ ad finem. ⁊ hoc accidit ꝓpterea q̄
illud q̄ dissoluit̃ ẽ plus eo quod resoluit̃. ¶ Terti⁹ mo
dus est vt a principio vsq̄ ad finẽ decrescat: ⁊ hoc fit
ideo q̄ illud quod dissoluitur minus est eo quod re-
soluitur. ¶ Et quia hec febris fit propter oppillatio
nem secundum vasa: medicatio ipsius erit per flobo
tomiam: ⁊ maxime cuz nõ est sanguis putrefactus
Et G. hic dicit q̄ quãdo natura fortis est extraham⁹
vsq̄ ad sincopiz. ⁊ dicit q̄ ꝓpter hoc corp⁹ refrigati
onẽ habebit. ⁊ possibile erit vt colera abiciat̃ ꝑ par-
tem superiorẽ aut inferiorẽ. Et dicit hãc medicatio-
nẽ in hac fe. eẽ necessariã. Et ego dico q̄ hec q̄ntitas
euacuationis artificialiter nõ existit immo valde est
erronea: eo quod hec ars imitat̃ naturã ⁊ nũq̄ fit cri
sis laudabilis ꝑ euacuationẽ sanguinis vsq̄ ad sin-
copiz perducẽtẽ: imo hec ꝓuẽit a crisib⁹ malis: in qui
bus virtus expulsiua plusq̄ conueniens est expellit.
Adhuc nõ est intentio euacuationis inquãtũ est eua
cuatio nisi ad remotionẽ sup̄flui sanguinis peccãtis
q̄ntitate: ⁊ ad cõseruationẽ quãtitatis naturalis ergo
quomodo potest sanguis euacuari vsq̄ ad sincopim
nisi cũ detrimẽto sanguinis naturalis hoc ĩpossibile
esse videt̃. Et G. non intellexit ꝑ hoc nisi subitã cor
poris refrigerationẽ. ergo hec medicina accidẽtalis
est ꝑiculosa: vnde melius est vt aliquãtulũ ex calore
remaneat extraneo: quaz calor naturalis diminuat.
Adhuc nõ est credendũ vt in tali corpore quale ẽ istd

non sit putrefactionis alicui⁹ hũoris preperatio. er
go si diminuis calorez naturalez corrumpet̃ humor
⁊ virtus diminuet̃ ⁊ nõ erit qui huius erroris faciat
correctionẽ. ¶ Signa ergo ꝑ que cognoscim⁹ febrez
esse a putrefactione exẽptã: sũt signa cõmutatiua ⁊ nõ
fixa. Cõsidera ergo quot in hoc loco eminent ꝑicula
Et cũ in hac febre appent signa putrefactionis ꝑ vri
nã aut pulsũ flobotomia non fiat vsq̄ ad sincopim ꝑ
ducens q̄ impossibile est vt post minutionẽ nõ rema
neat putrefactio vsq̄ ad septimuz diẽ: ⁊ ꝓpter hoc ẽ
necesse vt remaneat virtus sufficiens digestioni. Et
dicit G. q̄ qñ medicabis hãc febrẽ sanguis cum pu
tredine tũc nõ est expectãdũ vsq̄ ad digestionẽ ma-
terie. Et ex hoc intelligere debem⁹ q̄ in pͥcipio flo
botomare debem⁹ ⁊ demũ potare aquã frigidam in
niue frigidatã tãdiu donec corpus ipsius ad frigidi-
tatẽ deueniat. Et hoc fieri dꝫ ꝯsideratis certis ꝯside
rationibus. Prima est vt egritudo sit digã. ⁊ vt ĩ vi
scerib⁹ nõ sit apostema: ⁊ vt in ore stomaci non sit de
bilitas neq̄ frigiditas nec qñ infirmus non est assue
tus aquã frigidã bibere: ⁊ sic esse debet qm̃ illud qđ
hic inducit ad malam complexionem contrarium ex
istit eiusdẽ rei que causam habet remouere: qm̃ aqua
frigida humorẽ incrudat ⁊ impedit digestionem. Et
impossibile est hãc febrẽ integre remouere donec cã
ipsam faciẽs in corpore repiatur: ergo quomodo po
tabit aquã frigidã habens stomacũ debilẽ ⁊ frigiduz
quin ei accidat timor ⁊ stupefactio ⁊ cõsimiles egritu
dies ex mala cõplexiõe frigida. Et iã inuenti sunt ho
mines qui biberũt aquã frigidã semel in quantitate
multa ⁊ inde ad constrictionẽ hanelit⁹ deuenerunt ꝓ
pter frigiditatẽ musculi vel nerui ⁊ dyafragmatis ⁊ ta
les qui non poterunt aliquid deglutire: ⁊ qui ipsaz bi-
bunt iam facta digestione: tunc naturam optime ad
iuuant: eo q̄ tunc ibi iam aliud nõ remansit nisi mala
complexio calida ⁊ illa tunc remouetur ab aque frigi
de bibitione: ⁊ sic natura meliorem facit opationem
in humore tali. s. perficiendo digestionẽ ⁊ malam ma
teriam expellendo qm̃ ipsa mala complexio hoc face
re ꝓhibebat: ⁊ hic est tractatus G. in potatione aque
frigide in hac egritudine. ¶ Et debes scire q̄ hec fe.
latitudinem habet magnam in suo calore ꝭm magis
⁊ minus ⁊ propter hoc que fortioris caloris est dici-
tur arsiua. i. causon. ¶ Et hec latitudo diuersificatur
scđm eliata. Et quando oĩa particularia ꝯcordant cũ
fe. que est arsiua: ⁊ infirmus multum desiderat aquã
frigidã: nõ in hac est digestio expectanda: q̄ eger an
te digestionẽ consumetur: ⁊ si feceris ipsum pati vsq̄
ad digestionis apitionem: tunc erit ipsi⁹ digestio ma
la queãdmodũ est nebule nigra aut ypostasis nigra ꝓ
pter nimietatẽ combustionis ⁊ tunc aque frigide exi
bitio nõ valebit. ¶ Et propterea melius est in princi
pio sine etiam digestionis signorum aperitione exhi
bere ⁊ non curare ex dictis aliquorum qñ hec res est
veracissime ꝓbata naz materia que talẽ facit fe. qua
lis ista est cũ sit in vltimo caliditatis nõ est priuata di
gestione nisi propter malã qualitatez acutã nõ ꝓpter
grossiciem nec ꝓpter viscositatem: ⁊ qñ hanc infrigi
dabis tunc statiz erit materia digã. ⁊ melius est vt cõ
uertas talẽ fe. ad fe. lentaz ⁊ longã que curari possunt
quam eger subito moriatur: nam error qui fit in alte-
ratione ꝯplexiõis febriũ facilior ẽ q̄ mors. Et ego cre
do q̄ illi quibus digestio dꝫ expectari si detur aq̄ frã
citius curarent̃ si ei⁹ virtus extitit fortis q̄uis egritu
do fuerit lõga. Dicit. n. Rasis q̄ duo iuuenes in die
bus canicularibus iter agebãt quorũ vn⁹ erat domin⁹
⁊ alter seruus: ⁊ ambo hanc inciderunt fe. ⁊ medic⁹
domino aquam prebuit frigidam ⁊ seruo nõ propina
uit dominus euasit ⁊ seruus mortuus fuit. Et terre
iste nostre medie sũt inter terras G. ⁊ Rasis in tem-

pamēto. Et agressi sumus ex eo ꝙ nostre intentionis
erat. ⁊ propterea qꝛ tractatus curationis istius fe. est
vna ptiū tractatus fe. putridarum ⁊ propter hoc bo-
num fuit narrare medicamentū ꝙ vtrisqꝫ cōe existat

¶ Capitulū de cura febriū putridaruꝫ ⁊ in primo de
eis in generali.

Sed dico ꝙ fe. que sunt ex mala complexione
materiali. prima illaꝝ intentio duas cōside
rat res: hoc est vt malā remoueat cōplexio-
nē: ⁊ malā euacuet materiā. Et qꝛ materia est cuꝫ ca
lore putredinali accidit hic tertia intentio hoc ē vt
remoueant causē iuuantes ad faciendū putrefactio
neꝫ: ⁊ est supflui diminutio ⁊ poroꝝ aptio oppilatio-
nis. Et poroꝝ oppilatio accidit ꝓpter res stipticas
aut frigidas aut desiccatas: aut ꝓpter humorū gros-
siciē aut viscositatē: aliqñ hec omnia aggregātur. er
go tertia intētio est vt vnū quodqꝫ istoꝝ remoueat
per ipsius cōtrariū. Ergo vt p lurimū accidit vt con
trariet hec accidētia medicationi. ⁊ maxime quādo
superuenit accidens ꝙ est contrarium significationi
medicationis fe. Sed quādo fuerit significatio rece
pta ab assētia fe. ⁊ cāis ipsius: ⁊ vnū erit cōtrariū alte
ri: tunc oꝫ medicū considerare super accidētia si for
tissima sint. Et si nō cogatur medicꝰ a fe. vel accidē-
tibus tunc instari debet remotioni cāe: ⁊ per hāc vi
am remouebit fe. sicut est in febribus de frigida cau
sa: vt est fe. melācolie ⁊ flematis. Et si fe. fortior cau
sa fuerit tunc opponat se febri: saluo vt cause nō obli
uiscat: ⁊ possibile erit vt cogātur ambo cōsiderare e
qualiter. Et nos volumꝰ in primis narrare febres q̄
non habēt accidētia resistentia eorum medicationi
⁊ postea narrabimus illas que habent accidentia cō
traria: eo quod tractatus resistentie accidētiū est aliꝰ
a medicatione egritudinū: ⁊ etiā alius a medicatiōe
accidentiū: ꝙ est qꝛ eorū medicatio est ꝑ remotionē
causaruꝫ sicut in egritudinibꝰ. ¶ Sed resistere acci-
dētibus fit cū rebus que cito ea remouēt. ⁊ subito per
cōtrariū q̄uis vt aliqñ augmentāt accidentium cās
sicut opium in suis doloribus. ¶ Dicimus ꝙ frigidi
tas ⁊ humiditas in omnibus febribꝰ ingressū habēt
ꝑ moduꝫ medicine ⁊ cibi ⁊ hoc in rebus assūptis in
corpus. ⁊ hoc fit ꝑ primas ipsarum virtutes solum. ⁊
aliquādo fit vt aerē infrigidemus. ⁊ aliquādo vt ip
suꝫ calefaciamꝰ: ⁊ aliquādo egrū remoueamꝰ d̄ vno
climate ad aliud: sicut fit in ꝑiplemonico qui presta-
mus vt vadat in ethiopiā vel ad arabiā. ¶ Sꝫ eua
cuationes in febribꝰ ꝑ flobotomiā vel farmaciā fiūt
ꝑ virtutes scdās aut tertias: aut ꝑ ꝓprietates. ⁊ ali-
quādo fiunt ꝑ balnea aut fricationes. Sed euacuatō
nes ꝑ exercitiū in febribus non fiunt: et est cōsiderā-
dum in quo sit vnum quodqꝫ istoꝝ faciendū aut plꝰ
vno. ⁊ in quo tp̄e: eo ꝙ tp̄s est vna ex rebus valde ne
cessarijs in hac arte. ⁊ ꝓpterea dixit. y. ꝙ tp̄s sit acu-
tū: hoc est ꝙ tp̄s medicine latitudinē paucā hꝫ ¶ Et
dicimꝰ ꝙ flobotomia fieri nō debet nisi signa mlti sā-
guinis appebūt sed melius est vt fiat quādo non est
malicia nisi q̄ꝫtitatiua sicut superiꝰ dictū est. ¶ Et tp̄s
faciendi sequit fortitudo: qꝛ scđm plurimū fortitudo
virtutis plus est in principijs egritudinū ꝓpter hoc
ordinauerūt quidā fieri flobotomiā in pricipijs egri
tudinū. ⁊ multi sunt egroꝝ qui flobotomiā paciuntur
vsqꝫ ad vltra. 7. diē Et ad remouendum illoruꝫ er-
rorē dicit G. ꝙ debilitatē virtutis aut fortitudinem
non sequitur numerus dieruꝫ. Et q̄ꝫtitas flobotoma
tionis recipit a fortitudine egritudinis: ⁊ a ꝯplexiōe
⁊ ab etate: ⁊ tp̄e: anni cōsuetudine: dieta et conditio
nibꝰ alijs. Sꝫ bōitas v̄tutis et eiꝰ malicia seqt ma
licia ꝯplexionis et eius bonitatē. ⁊ propter hoc pōit
a medico in vno genere. Sed euacuatio que fit ap̄i
endo oppilationes fit incidēdo humores ⁊ subtilian
do ipsos ⁊ digerēdo ipsos ⁊ rectificādo illud quod po
test rectificationē accipere: ⁊ expellēdo illud quod ñ
potest rectificari: ⁊ hoc fit in omnibus fe. ⁊ maxime
in illis que nō sūt incensiue: ⁊ etiā in oībus horis seu
tp̄ribus egritudinis: eo ꝙ materia putrida nō recti
ficat nisi hijs duabꝰ rebus. s. expellendo illud quod
rectificari non potest et rectificando quod potest re
ctificari q̄ꝫadmodum fit ab hoībus volentibus pu-
trefactioni obuiare. Et necesse est regere naturā cō
tinue in ꝓuocādo vrinā. Sed qꝛ maior ꝑs harū me
dicinarū est calide ⁊ sic. cōplexionis vt est semen apij
⁊ feniculi ⁊ similiū. ⁊ possibile est vt ex tali operatiōe
fe. augmētet. ⁊ ꝓpter hoc necesse est vt frāgantur ea
rum virtutes prime cuꝫ rebus frigidis ex natura sui
adiuuātibus illā operationem. ⁊ talia sūt semina me-
lonis cucumeris ⁊ hoꝝ similiū: ⁊ sunt ēt ex medicinis
harū operationū que sunt tēperate vl' pauce calidita
tis quas damus febricitātibus sicut capillus veneris
⁊ endiuia ⁊ similia. Et in sūma intelligere debemus
ꝙ quādo operari volumus medicinas calidas qđ
frangere debemus eaꝝ virtutes: ⁊ in hijs predictis
medicinis inueniuntur due res. s. incisio ⁊ subtiliatō
¶ Et scias ꝙ euacuatio per vrinā ē ex medicis ma
gis manifestis in febribus. Et hee medicine aliquā
do inducūt angustiā ⁊ inquietudinē ⁊ corruptionē sto
maci ⁊ epatis: ⁊ ꝓprie in fine febriū cronicaꝝ: ⁊ pro
pter hoc cōuenit vt eis admisceant ea que hñt con-
fortare mēbra pricipalia sicut bulliēdo i aqua predic
taꝝ aliquid masticis. vel vt bibāt aquā illā cum zu
caro ro. ⁊ in hijs cōuenit nobis magna exercere. s. in
confortādo: subtiliādo: ⁊ incidendo. ¶ Et si materia
hꝰ fe. fuerit humor frigidus ⁊ sic. oꝫ vt abstieat ab hi
is. s. calidis ⁊ sic. eo ꝙ ista sicca non debes quartana-
rijs exhibere. ⁊ si vis ei propinare debes hoc facere
frangēdo siccitatē eaꝝ cū radice liquiricie et zucharo
viol. ¶ Sed qꝛ zucharū viol'. habet virtutē relaxati
uaꝫ ꝓhibere poteris cum passulis qm̄ optie existunt
in hoc casu: ⁊ sunt necessarie. s. passule in remouendo
siccitatē superfluaꝫ sgnzibi. s. sirupi acetosi: eo quod
habet mordicare mēbra neruosa. s. ytophagum seu
materiei ⁊ stomacum et cannā pulmonis: ⁊ aqua ci-
ceris cōfert in maiori pte febriuꝫ. ¶ Et q̄ꝫuis aqua
ordei sit frigida et humida habet mundificare vias
a supfluitatibus: ⁊ abstergit ⁊ lauat vias absqꝫ infla
tione: ⁊ est ex medicinis laudabil' valde in hoc casu.
Et ꝓpter hoc sgnzibi ⁊ aqua ordei laudata sunt in cu
ris febrium. Sed aqua ordei interdum ori stomaci
habet inducere nocumentū: ⁊ ꝓpter hoc indiget re-
ctificatione. s. ponendo in rotulo dimidio aqua ordi
characterē. i. ex mastice. s. pondus. iiij. granorum or
dei: ⁊ hec omnia indigēt cōsiderationi. s. opponendo
se periculosiori ⁊ fortiori scđꝫ plus ⁊ minus. ¶ Me-
dicine. enim laudate in relaxatione nature sunt que
habent has scđas virtutes. s. relaxare ⁊ qualitati fe-
brili obuiare: ⁊ tales sūt tamaridi et benefeg. i. viol'.
⁊ trēiabi seu māna et medulla bathee. Sed oꝫ vt vi
temus dare mirobolanos ante digestionem ꝓpter
stipticitatem ipsoꝝ: sed alublep. i. corrigiola optima
est in principio fe. q̄ꝫuis aliquā habeat caliditatem.
¶ Ordo autem medicinarum in mollificādo natu-
ram est q̄ꝫ dicturus sum. s. terreniabi primo: scđo be-
nefeg. i. viol'. tertio tamarindi: postea allublep: me-
dulla cucumeris saraceni ci. s. anguie: et postea nai sa
bar. s. cassiafistula. deinde mirobol' ⁊ ꝯueniens ē oī-
bus febribus vti cōtrarijs a tota specie putredis fe-
brilis. Sed qꝛ hee medicine ꝑ maiori pte calide exi
stunt sicut sunt species ideo in modica q̄ꝫtitate de ip
sis ponere debemus: et frangere debemus earū v̄tu
tes primas. Sed medicinis que hanc exercent opa
tionē absqꝫ calefactione vti debemus: in hoc loco: si

cut eſt vinum pomorum granatorum: ⁊ ſandali albi
⁊ ru. ⁊ tabazir. i. ſpodiū. Sed in ſādalis aliqua exiſtit
oppilatio ⁊ cū rectificata fuerit medicia materia vti
lis exiſtit. ¶ Sed medicine que habēt infrigidare ⁊
humectare ſunt diuerſe vel varie vel multe ſcđm di
uerſitatē ⁊ multitudinem febrium in q̄ntitate calida
ruʒ ⁊ paucitate earundeʒ. ¶ Et ordo harū medicia
ruʒ eſt talis q꞉ primo danda eſt aqua ordei: ⁊ poſtea
ſyrupus iuſp. eſt ſyrupꝰ ſm quoſdā factus ex aqua ro
ſe ⁊ zucharo ſolū ſicut laudauerunt aliqui noui. Sed
ꝓpter ſiccitatē aque ro. ponendꝰ eſt tantūdeʒ aque
ſimplicis. ⁊ plus ⁊ minus ſcđm ꝙ videtur conueni-
re. ⁊ qui magis fortis exiſtit eſt ſyrupus factus ex ſuc
cis frigidis ⁊ humidis ſicut eſt ſuccus cucurb te ⁊ cu
cumeris ſaracēici: ⁊ citrulorum ⁊ melonum ⁊ ſūt ex
terius coloris citrini: ⁊ interius ſunt cōtinui ⁊ albi: ſʒ
ꝙ fortius exiſtit eſt bibere ſuccū predictoruʒ abſq̄ʒ zu
charo. ⁊ maxime ſuccum anguie. ſ. cucumeris ſarace
nici: eo ꝙ contrariatur colere a tota ſubſtantia ſua.
Sed tempus in quo de neceſſitate debemus purga
re materiam peccantem cum medicina attractiua
eſt hora in qua exuberat malicia humoris exeuntis
in qualitate. ⁊ iaʒ declarauimus ſuperius ⁊ hoc face
re debemus forti exiſtēte virtute. et tunc eſt certum
quādo ſigna digeſtionis apparent quoniā eo tempo
re collaudatur euacuatio facta a natura: eo ꝙ virtus
expulſiua non mouetur ad expellendum ſuperfluita
tes per viam naturalem niſi facta digeſtione: ⁊ i hac
arte immitari đbemus opera nature toto poſſe. Et
ſcire debes ꝙ facta digeſtione fit deſcenſio et expul-
ſio abſq̄ʒ aliquo impedimento groſſitudinis vel viſ
coſitatis vel oppilationis. Sed quādo non apparet
digeſtio tunc diſſenſio inter medicoſ reperitur: eo ꝙ
G. ⁊ maior ꝑs medicoꝝ dicunt ꝙ minime purgare
debemus niſi materia ſit digeſta niſi egritudo fuerit
in vltimo acuitatis. Et hoc intelligere poſſumus ex
dictis. y. quoniā quando egritudo eſt in vltimo acui
tatis: tunc humores ſunt in vltima furioſitate: et nō
eſt ſecuritas quin deſcendant ad quedam membra
principalia et ledant ipſa niſi ſint euacuati in princi
pio egritudinis: eo quia humores qui acutiſſimi exi
ſtunt ſunt ſubtiles et q꞉ ibi non ē groſſicies nec viſco
ſitas que prohibeat operationem medicie laxatiue.
Et nō poteſt inde prouenire niſi vnū ſolū nocumētuʒ.
ꝙ eſt q꞉ medicine laxatiue ſuis qualitatibus primis
augmentant fe. ⁊ illud poteſt remoueri miſcēdo cū
eis frigida et humida ſcđm ꝙ conuenit. Sed quan-
do egritudo nō ē peracuta valde ſed eſt quieta: tunc
expectanda eſt digeſtio. Et ſcire debes ꝙ egritudies
que acute ſunt in terris. y. in terris noſtris peracute
ſunt: ⁊ hoc manifeſtatur q꞉. y. non curabat egritudi-
nes acutas niſi cum aqua ordei ⁊ melicrate. Et poſt
q̄ʒ ita eſt: egritudines acute noſtre regionis et aliaruʒ
calidarum medicande ſunt cū medicinis attractiuis
vel laxatiuis in principio egritudinis. Et in egritudi
nibus peracutis ꝓ maiori pte humoris corrumpū-
tur circa orificiū ſtomaci. et propter hoc quādo appa
ret habundantia ſanguinis lʒ non ſit ſuꝑflua euacua-
re debemus quoniam inde magnum ꝓuenit iuuamē
tum: et in continenti quieſcit valitudo egritudinis.
niſi ſit ꝙ prehibeat ex rebus ſupra dictis. ¶ Sed qn̄
egritudines non ſunt acute ſed ſunt ex humoribꝰ mu
cillaginoſis et viſcoſis et idigeſtis ipſas euacuare et
purgare debemus poſt ſubtiliationē et inciſioneʒ: et
hec eſt digeſtio eoruʒ alioquin non oʒ cum medicia
purgari. ¶ Sed egritudines que non ſūt acute ⁊ ſūt
ex humoribus ſubtilibus ſicut eſt vera terciana que
nō tranſit vltra. 7. peryodos: dicit Auič ꝙ expecta-
re debemus digeſtionem: eo ꝙ digeſtio hūoris ſub-
tilis eſt eius ingroſſatio et groſſi eſt eius ſubtiliatio: ⁊

ſicut dificile eſt virtuti expulſiue expellere humores
groſſos ꝓpter ſui groſſiciē: ſic difficile eſt virtuti ex-
pulſiue expellere ſubtileʒ q꞉ diſrūpitur ⁊ diſpergit̄ ꝓ
pter ſui ſubtilitatē q꞉ et difficile exiſtit nature expel-
lere humores groſſos eo ꝙ oppillant meatus et trā
ſitus ⁊ ſubtiles q꞉ diſrūpūtur ⁊ ſperguntur ⁊ imbibū
tur: tamen medicine laxatiue cicius expellunt et fa-
cilius humores ſubtiles q̄ʒ groſſos. Et ꝓpterea qui
dam medici dixerunt ꝙ nunq̄ʒ dederunt aliquaʒ me
dicinā laxatiuam ad purgandum aliquem humorē
quin colera prius purgaretur propter ſui leuitateʒ et
ſubtilitatem: ⁊ adhuc magis ꝙ quando dantur me-
dicine laxatiue que trahere et purgare debent melā
coliam: aut flema groſſum et viſcoſum aproprieta-
te et ſui natura prius ille eedem trahunt coleram et
expellunt. Et hoc ideʒ manifeſtat intellectus ꝙ ſub-
tiles humores habiliores ſūt ad purgandū et expel-
lendum groſſis q̄ʒuis hoc nō fit ex opere nature: qm̄
ſi ſic faceret natura illud quod prius exiret in egritu-
dinibus acutis eſſet colera: eo ꝙ tales egritudines ꝓ
maiori parte fiunt ex humoribus ſubtilibus: et q̄ʒto
ſunt ſubtiliores tanto difficilius a natura expelluntur
Et propter hoc dicimus ꝙ minime tardare đbemꝰ
in ꝑacutis exhibere purgationes: neq̄ʒ expectare ad
perfectā digeſtioneʒ. q꞉ non eſt tutuʒ quin mala qua
litaſ predominetur nature: et tunc erit mala digeſtō
expectanda cum fiducia liberationis. Et poſtq̄ʒ ita
eſt ꝙ purgare debes nō facias illud niſi primo fran-
gas ſuā caliditatē ⁊ ſic. ¶ Sed in febribus flemati-
cis et melancolicis Raſis in principio earuʒ purga
bat: et hec erat eius opio oīo. ſ. purgare in principio
fe. tamen G. dicit contrariuʒ māifeſta. ſ. ꝙ minime
đbemus in principio febriū melācolicarum. et illud
ideo dicit in epiſtola ad glauconem. Et illud eſt q꞉ fi
nis harum egritudinū eſt ſecurus nec expectatur di-
geſtio mala: ſed flematica eſt malis determinatōnis
⁊ ꝓpter hoc neceſſarium exiſtit vt infirmus euacue
tur preterq̄ʒ expectetur digeſtio perfecta: et propter
hoc medicꝰ prius incipere debet a medicinis ſubti-
litatiuis et inciſiuis per ebdomodam vnā: q꞉ n̄ time
mus calorem huius fe. cū ſit debilis vt magnū infe
rat nocumentum: ⁊ cum hoc fecerit tunc medicꝰ pur
gare incipere debet. Et demonſtratio huius eſt illō
quod vides fieri in appoliā: ⁊ etiā in ſimilibus egri-
tudinibus timoroſis frigidis: q꞉ incipimus in tali-
bus ab euacuatione ponendo in medicinis laxatiuiſ
inciſiua et ſubtiliatiua. ¶ Et mihi videtur impoſſi-
bile recipiendo ſyrupuʒ ſquinzibiʒ per ebdomodaʒ
vnam factum ex decoctione radicum lilij celeſtis et
ſeminis apij ⁊ liquiricie quin prepararet humores ⁊
digerat ⁊ leuiorem faciat exitum a corpore: ⁊ q̄ʒuis
totus humor non euacuetur a corpore tamē natura
inde alleuationem ſuſſipiet oīo. Et ide redire debeſ
ad incidendum et ſubtiliandum per aliam ebdoma
dam q̄ʒadmodum diximus. ⁊ poſtea purgare: q꞉ ta-
liter operando humores habiles reperiuntur ad ex-
pellendum. Et ſimile huius eſt homini ferenti gra-
ue pondus quoniā quādo ferre nō poteſt ipſum ⁊ di
uidit ipſum in partes facilius tolerat ipſas. ⁊ poſtq̄ʒ
natura fuerit alleuiata. tunc digeſtio laudabilis ap-
perebit: et rectificabitur domino concedente. ¶ Et
hoc meliꝰ exiſtit valō q̄ʒ īfirmū dimittere egritudi ⁊
nature. ſ. ſi videbis naturam egritudini preualere:
tunc dietam ⁊ regimen infirmo inbebis: ⁊ hoc in ar
te minime collaudatur. quoniam niſi nature violen
tiam feceris vel adiuuando ipſam nihil boni ei fece
ris: niſi ꝙ verba ei dederis retinendo ipſuʒ. Et iſtō
idem regimen facere poteris in febribus melanco-
licis: ⁊ ſic facimus hominibus ſanis quādo volumꝰ
ipſos purgare. ſ. quia ipſis digeſtiuum propinamus

pꝛimo ad ſubtiliandū humoꝛes ⁊ vias aperiendo
ſic ⁊ in egritudinibus oꝫ facere: tamen in egritudini
bus maioꝛ diligētia eſt adhibenda: eo qꝛ earū humo
res difficilius recipiunt digeſtionem. Et hoc mani
feſtaꝛ i opere G. in laboꝛe ſpōtāeo febꝛi ꝓpiquo quo
niam ipſe purgabat omnes humoꝛes facientes hunc
laboꝛem pꝛeter hūoꝛes viſcoſos mucillaginoſos: eo
ꝙ omnes concoꝛdare videntur ꝙ tales non ſunt pur
gandi G. autē videtur ꝙ euacuare debemus habē-
tes hanc fe. ꝑ fricationē ſolum. Ego autem affirmo
ꝙ climata in hoc multū ſunt conſiderāda: ꝓpter hoc
non eſt danda regula generalis: quoniam mihi vide
tur ꝙ etiam humoꝛes viſcoſi ⁊ mucillaginoſi purga
ri poſſunt in hijs noſtris regionibus: facta tamen in
ciſione ⁊ ſubtiliatione per longum tēpꝰ: ⁊ tunc tēpꝰ
digeſtiōis abbꝛeuiabis: ⁊ natura inde alleuiabitur: ⁊
extunc videbis digeſtionem laudabilē. ¶ Et te oꝫ
has res multotiens experiri. qꝛ experientia in hijſ re
bus non modicā virtutem habere videtur. ꝙ ſcripſi
mus de hoc in hoc loco ſufficiat.

¶ Capitulum de cibatione ⁊ fricatione ⁊ bal-
neatiōe febꝛicitantium.

Ideo ꝙ cibus dari non deberet febꝛicitātibus
vſqꝫ ad ſtatum egritudinis ⁊ hoc vt natura
tempus habeat digerendi humoꝛes faciētes
egritudinem ⁊ ipſos expellendi: ſed qꝛ virtus non ē
ſufficiens omnibus te oꝫ conſiderare egritudines:
quoniam ſi fuerit ex egritudinibus peracutis, cuius
ſtatus eſt ꝓpinquus ⁊ criſiſ debet eſſe in ſeptimo: ⁊ na
tura foꝛtis exiſtit: tunc illud facere debes: ⁊ ſi virtus
debilis fuerit nullatenus facere debes. Sed ſi vir-
tus mediocris fuerit: ⁊ etas fuerit iuuētutis cibabis
ipſum aqua oꝛdei: ⁊ mica panis lota etiaꝫ cum aqua
calida ad ꝗtitatē. 2. 2. vel. 3. ponderis. ⁊ iſtud eſt ſub
tilius regimen in noſtro climate ſm̄ conſuetudinem
noſtram. Sed regimen antiquum ſubtilius erat ni-
hil dare per ebdomodam vnam ⁊ quando volebāt
ingroſſare dabant aquaꝫ mellis ſolū. Sꝫ hoc ferre
nō poſſunt illi qui ſunt noſtri climatis pꝛopter com-
plexionem aeris ⁊ conſuetudinem. Sed in climate
illoꝛum coꝛpoꝛa habent minoꝛem reſolutioneꝫ ⁊ cuꝫ
hoc bibunt vinuꝫ non in modica ꝗtitate ⁊ comedūt
carnes poꝛcinas que duo ſunt plurimi nutrimēti. Et
generaliter conſiderāda eſt conſuetudo: quoniā qui
conſueti ſunt comedere ter in die non poſſunt pꝛedi
cta ſuſtinere: ⁊ maxime habentes complexiones ca-
lidas ⁊ reſolubiles. ¶ Et ſi cognoueris ſtatū egritu-
dinis eſſe longū ⁊ virtus infirmi fuerit debilis cibā
dus eſt pluſqꝫ diximus in pꝛincipio: ⁊ cū ſtatꝰ appꝛo
pinquabit minuendus erit: ⁊ totū hoc eſt intelligēdū
foꝛti exiſtente virtute: ⁊ foꝛtitudo virtutis exiſtit i cō
plexione foꝛti. ¶ Sed qui habēt cōplexiones calidas
⁊ ſic. pauci ex hijs famen poſſunt ſuſtiere: ⁊ maxime
in egritudinibus ſibi cōſimilibus ⁊ in tempoꝛibꝰ ca-
lidis: eo ꝙ quando talibus pati fameꝫ fecerimus: fe
bꝛes eoꝝ ad incenſiuas declinare faciēmꝰ ꝗuis de-
biles exiſtant in radice vel ad ethicaꝫ: qꝛ in cōplexio
nibus cōſimilibus multiplicanꝛ qualitates male ſui
natura ⁊ magis quādo eis facimus ſuſtinere famem
multiplicantur ⁊ adhuranꝛ humoꝛes. ¶ Et hoꝛa ci-
bandi eos eſt in dclinatione peroxiſmi: ⁊ ante pꝛinci
piū ſcdi vt natura habeat ſpaciuꝫ digerendi humo-
rem in tēpe ꝑoxiſmi: ⁊ hoc melius exiſtit. ſ. confoꝛtare
virtutē ne ei accidat accidens periculoſuꝫ: cui neceſ
ſarium ſit cibuꝫ ꝓpinare vt in ſincopi ⁊ reſolutione.
Sed ſi timuerimuſ aliud ex hijs cibabimꝰ eos in pꝛn
cipio ꝑoxiſmoꝛuꝫ: quoniaꝫ inde eos a ſincopi taliter
liberabimus ꝗadmodū recitat. G. de puero qui ꝓ-
cepto medicoꝛū ſubſtinuerat famen tribus diebuſ.
Et aliquādo conamur cibare ipſos in medio ꝑoxiſ-
moꝛum. In febꝛibus autem cōtinuis hoꝛā cibādi eli
gere debemus in qua maioꝛis exiſtunt quietis conſi
derando tamen conſuetudineꝫ. Et ex hoꝛis diei me
lioꝛes ſunt frigide. ſ. mane ⁊ ſero. ¶ Et ſcias ꝙ bal-
neū in declinatione fe. collaudaꝛ quoniā ſupfluitateſ
euacuat ſubtiles. In pꝛincipijs vero minime qꝛ rigo
res habet ꝓuocare: ⁊ diſſoluit humoꝛes. ⁊ multipli-
cat opillationes ⁊ ſpergit ſupfluitates ꝑ coꝛpus totū
⁊ nō eſt tutū qn inde ꝓueniat apoſtema in aliquo pꝛn
cipali mēbꝛo. ⁊ ꝗuis humoꝛes euacuet multiplicat
tamē caliditatē ⁊ ſiccitatē febꝛilē ſiue fuerit ex aqua
calida factū ſiue ex aere calido. Et neceſſe eſt vt coꝛ-
poꝛa taliū non tanganꝛ aqua frigida quoniaꝫ humo-
res efficit crudoſ. ⁊ ꝓp̄ h̄ balneū fieri ñ dꝫ niſi pꝰ factā
dcliationē ⁊ in febꝛibꝰ que nō ſūt acute. ¶ Uina quo
qꝫ aromatica ⁊ leuia que modicā aquaꝫ ſuſtinere poſ
ſunt flematice ⁊ melancolice exhibere poſſumꝰ: ſed
in incenſiuis a vino omnino elongare debemus. G
quoqꝫ curabat febꝛes que erāt ex humoꝛibus mucil
laginoſis cuꝫ fricatione ⁊ hoc indiget conſideratōne
quoniā non eſt tutū qn in humoꝛes ſpergantur ex fri
catiōe per totū coꝛpus. Et ipſe met pꝛecipit in libꝛo
de cōſeruatione ſanitatis ꝙ ille qui habet latitudinē
⁊ coꝛpus eius fuerit plectoꝛicum vel plenū humoꝛi
bus mucillaginoſis vt minus moueatur vel exerci-
teꝛ: neqꝫ balneū intret neqꝫ faciat fricationē ⁊ ſimi-
lia: eo ꝙ fricatio nō euacuat ex humoꝛibus niſi q ſūt
ſubcutanei ⁊ inter muſculos. qui autem ſunt in uenis
nullatenus euacuari poſſunt niſi cū medicinis laxati
uis. Et etiā vides ꝙ ſi ſanus faceret fricationeꝫ pꝛe-
ceptā ab ipſo in latitudine. ſ. ita magnā: de neceſſita
te cutis apoſtemareꝛ. eo ꝙ fricatio hec i vltimo gra
uitatis exiſtit. ⁊ illis maxīe q hāc patiunꝛ egritudinē
cū in latitudine ſemꝑ videantur eſſe. Jam ergo ſuf-
ficienter ſcripſimus ſicut nobis videtur generaliter
curas febꝛium putridarum. nūc autē redibimꝰ ad cu
rā vniuſcuiuſ qꝫ particulatiter.

¶ Capitulū de cura febꝛiū colericaꝝ ⁊ pꝛīo de cu-
ra tertiane.

Hec febꝛiſ ſi fuerit pura tertiana erit ſecura abſ
qꝫ periculo. Et ſcimus certiſſime ꝙ natura
habebit dominiū ſuper hunc humoꝛē. et pro
pter hoc nō debemꝰ euꝫ mouere cū medicinis attrac
tiuis ſicut eſt ſcamonea. eo ꝙ rectificando eaꝫ ꝗtuꝫ
plus poſſumus ſemꝑ mēbꝛis pꝛincipalibus hꝫ indu
cere nocumentū. et ꝓpter hoc virtutem debilitat et
auget etiā caliditatem febꝛilem ⁊ ſiccitatem ſuā. ⁊ ſi
aliud nō induceret nocumentū niſi conamen ſurgen
di ⁊ decubendi modicū nō inueniretur. qꝛ inde ſcca
leſcit ⁊ debilitatur. Sed apparēte ſignificatio digeſti
onis nō eſt malū dare aliquā medicinā attractiuam
in hunc modū. ſ. qꝛ pꝛimo dare debes ea que pꝛimo
habēt lenire materiam ⁊ humectare ſicut ſyrupum
violꝛ. ⁊ tamarindi ⁊ ad repꝛimendū nocumentuꝫ ſto
maci adde aliquid ex maſtice. ⁊ reubarbaruꝫ in hoc
loco optimū exiſtit quoniam repꝛimēdo nocumētuꝫ
pꝛedictaꝝ laxat. Et quantitas quā dare debes ex reu
barbaro eſt a duabus. ʒ. vſqꝫ ad tres miſcendo ei ſy
rupū iulep ⁊ ſquinzibin an. ℥. i. cū. v. ꝑtibus aque fri
gide. ⁊ infra diem potabis cum aqua oꝛdei ⁊ hoc fa
ciendum eſt omni die niſi natura moueretur bis in
die ad aſellā ſicut cōuenit. ⁊ ſi natura moueretꝛ ex hac
medicina vltra ꝗtitatē minue ſm̄ poꝛtionem ex ea.
Et ſumus contēti in hac fe. ex fricatione ⁊ humecta
tione cū aqua oꝛdei ⁊ ſyrupo iulep. eo ꝙ h̄ fe. non exi
ſtit intenſe caliditatis cū ſit ex colera naturali. Et ſu
mus contenti oppilationes ipſiuſ remouere cū aqua
oꝛdei ⁊ ſquinzibi ſolū cū modica in ea reperiatur op
pilatio ⁊ foꝛſitā nihil. Et facta digeſtiōe ſi ſufficit da
re mirabolanos citrinos bene quidem ſi autem ꝓ

pina infirmo ex scamonea char.ij.cū tantumdē mastice:ꝛ cū.ꝫ.s.syrupi de nenufare.ꝫ.3.v.syrupi malorū Syrupus de nenufare.q2 frāgit qualitatē ipsi⁹ sca. primas.s.eius caliditatē ꝛ sic.et cū hoc cōfortat aromaticitate sua mēbra principalia.Et syrup⁹ pomoruz:eo q2 frāgit eius siccitatē:ꝛ remouet nocumentū principalium mēbrorū:ꝛ medici iā ipsi vsi fuerūt ad ocultādū maliciā scamonee.Et si timebis debilitatē infirmi cibabis ipsū mica panis lota.ꝛ iam testificauit.y.ꝙ nisi fuerit ex errore ꝙ hec fe.non transit.14. diez etiā si fortissima fuerit.Sed si hec fe.nō fuerit ex pura colera sed erit ex vitellina vel pasiua vel eruginosa non euadit hic absq3 periculo magno:ꝛ maxime quādo fuerit ex passiua vel eruginosa.ꝛ mihi videtur ipossibile ꝙ aliquis ab eruginosa euadere posset.Et hec fe.longos habēt paroxismos ꝛ pessima accidentia.ꝛ ꝓpter hoc indigent purgatione cū medicia attractiua quam supra scripsimus.prius ablata caliditate ꝛ sic.ipsius.Et nō ē malū vt misceas ipsi medicine aliquid de polipodio ꝙ arabice dicitur belbeg. eo ꝙ purgat colerā adustā ꝛ grossā ꝛ melancoliā.postq3 fregeris siccitatē eius cū oleo amigd.dulciū.ꝛ apire opillationes in hac fe.ꝓpriū existit nisi fuerit ex cedētis caliditatis:ꝙ si fuerit:tunc intendere debes solū ad infrigidādū ꝛ humectandū.

¶Capitulū de cura causonidis.

Hec fe.est intensi caloris ꝛ prauorū accidētiuz ꝛ dicitur incēsiua:ꝛ impossibile est ꝙ hec ex colera naturali generet.Et in ista cōueniens existit purgare cum medicina attractiua a principio ipsius ꝛ minuere ex sanguine si signa sanguinis appebunt dando ei omni die decē aureos tamarindoruz infusorū in aqua simplici absq3 syrupo ꝛ aliqua alia re dulci:ꝛ post dabis ei bibere aquā ordei:ꝛ postea ꝑ totū diē potabis eū aque angurie.ꝛ hoc regimen proprium existit omnibus fe.que sunt vltima caliditate:ꝛ non dimittas aquam angurie ꝛ aquā sup niuem infrigidatā:quoniam si cōuerteris hanc fe.in lentaz ꝛ cronicā melius longe existit q3 vt eger moriat.Et hoc etiā dixit.Albumeron Auenzoar de quodā puero quē ipse medicauit cui dabat omni die aquam angurie:ꝛ quottidie colerā vomebat:ꝛ tamē taliter fuit operatus donec illa fe.conuersa fuit ad cronicā ꝛ inde liberatus fuit.Et mihi videt ꝙ aqua angurie lōge melior existit q3 aqua in niue infrigidata ī hoc cāu eo ꝙ aqua in niue infrigidata q3uis sit in vltima frigiditate velociter tamē recipit caliditatem et adhuc magis:q2 aqua cū sit simplex nihil restaurat neq3 prestat corpi nisi frigidā q̄litatē solū:s3 aq̄ āgurie restaurat ꝛ addit i sāguinē faciēdo frigidā sbām ꝛ q̄litatem Sed quando fe.erunt lente ꝛ longi erunt paroxismi:et certus eris ꝙ nō ex colera pura erūt sed erit ex vitellina que naturali frigidior existit:tunc studere debes plus in aperiendo oppillationes q3 infrigidādo contrariū eius ꝙ fieri debet in illa q̄ fuerit ex colera pura q3uis raro tales inueniant.¶Et laudabiles medicine in hac pte sunt que habent virtutē aperitiuaz absq3 forti caliditate sicut capillus veneris ꝛ radix apij. ꝛ semē feniculi frangendo siccitatē eorū cū radice liquiricie.ꝛ caliditatē cū violis.ꝛ flore nenufare.ꝛ seminibus cōmunibus.¶Et studeas ponere in medicinis res que habēt mēbra principalia cōfortare.sicut est mastix ꝛ spicanardi componendo ista cuz syrupo squinzibin.Et esto studiosus ponere in medicinis solutiuis que habent coleram euacuare cum quantitate flematis sicut est semen bruli.idest semen chartami.frangendo tamen caliditatem ꝛ siccitatem eoruz.¶Et hec est cura omnium febrium colericarū

Capitulū de cura fe.flematice.

Hec febris cū fuerit ex flemate simplici ꝛ naturali.ꝛ ō hoc fueris certus.tunc studiosus esse debes in incidendo humores.ꝛ in subtiliādo ꝛ oppillationes aperiendo plusq3 infrigidando ꝛ humectando.ꝛ sufficit tibi in hac itētiōe squizibī cū iure cicerū ocultando siccitatē eorū cū radice liquiricie.¶Et adde huic cōpōni aliquid ex spica ꝛ mastice quoniā in hac febre stomacus debilis reperitur.ꝛ cōuenientior operatio hac fe.est lenire naturaz cū semine cartāi et semine harūliz fracta siccitate eorū pri⁹cū tereniabi.Et seruato hoc regimine ꝑ ebdomodā vnā ꝓpinabis ei medicinā laxatinā que habeat illū hūorē euacuare.ꝛ melior illarū medicinarū sunt turbit. q2 a proprietate h3 trahere et expellere humiditatē que in ore stomaci est.ꝛ agaricū etiā cum eo q2 eradicat humorē grossū et apit oppillationes.ꝛ si addideris aliud ex ierapigra non est malū ꝯfidendo magis in agarico et turbit.et aliquādo ocultādo et frangendo siccitatē eorū cū oleo amigdal.dulciū.¶Colognida autē in tuis medicinis cuitabis ponere q3tū pl⁹ poteris.Et si aperuerit tibi ꝙ humor sit tāte duriciei ꝙ nō possit euacuari absq3 ea Adde ex ea aliquid i ꝑdicta cōpōne occultando maliciā eius cū chachina:ꝛ credo ꝙ sit dragantum et cum amigdalis.Et dosis eius est.s.ps aurei:et tales purgandi sunt bis quoniam in vna vice non possunt purgari propter grossiciem humoris:et hoc non facias nisi virtus fuerit fortis consideratis alijs conditionibus supra dictis.medicina vero facta exturbit in principio huius fe.non est mala.¶Cibus vero in principio huius fe.sit pulla parua secure eo ꝙ status eius non est minor trium septimanarum:et est possibile vt ipsa duret vsq3 ad. 40.dies et vltra Rasis autem dicit ꝙ transacta septimana quarta non est malum infirmo exhibere trociscos de rosis completos cum aqua cicerum:eo quod hanc fe.patientes in fine leuiter deueniunt ad debilitatem stomaci et epatis ꝛ cadunt de facili in ydropisim.¶Et ego meo tempore vidi quosdam habētes fe.cronicas quibus medici nostri ꝓpinabant eis syrupum squinzibi solū:et ceciderunt in ydropisim. et mortui sunt.Et quod dico de trociscis de ro.i hoc loco non dico nisi causa exempli et similitudinis:tamen tu debes dare ex similibus medicinis ꝫm plus et minus ꝓut tibi melius videbitur conuenire:et ꝙ simile huic intentiōi repit ē zuchar ro.pter q3 frigiditati magis videt ptinere q3 trocisci dicti.Et si videbitur tibi conueniens miscere cum iure cicerum syrupum squizibin facit illud:ꝛ si inflatio in pedib⁹ aut in palpebris apparebit tibi caucas a syrupo squinzibin:quoniā habet ꝑducere ad ydropisiz q3admoduz diximus.¶In febribus vero flematicis nō recipiētibus digestionē:quorum facies ꝛ vēter tumescunt ꝛ colores eorū plūbei videbūtur G.videtur ꝙ tales sunt euacuandi ꝑ fricationem donec vigilant diuidēdo tp̄s eorū ita ꝙ dimidiū tp̄s eorū sit fricādo ꝛ dimidiū sit dormiendo.Et dabim⁹ ei bibere aquā mellis cū ysopo ꝛ liquiricie.Sed G.potabat eos aqua ordei:sed eā ego nō laudo in hoc casu eo q2 nocet stōaco ꝛ facit oripilationē:nisi cū ea fuerit parū masticis ꝛ piperis ꝛ radicū feniculi.ꝛ nō debemus eos diu dimittere absq3 cibo q2 inde recipiunt nocumentuz q3uis leniter pati famē possint.quoniā quādo iste hūor mucillaginosus multiplicat i corpore:talis humor cū difficultate maria pōt ad sanguinē conuerti:et ꝑpter hoc virtutes eorū debilitantur donec ad sincopiz habent ꝑuenire.ꝛ ideo eis dare debemus micā panis lotam cū aqua mellis vel cū vino aromatico.

Et hic est modus fricationis qui preceptus est a G. in hoc casu .s. q habere debes gausapia aliquantulum grossa et vetusta: et in primis icipere debes a superiori crurium descendendo inferius ad pedes: et postea frica genua: et postea superiora coxarum descendendo ad genua. ¶ Et postea incipies fricationem ab humeris vel spatulis descendendo per brachia ad manus: deinde fricabis dorsum incipiendo a summitate eius veniendo usq ad pedes: et sic fiat per totum diem. Et si infirmus senserit laxitudinem inunge cum oleo non habente stipticitatem: sicut oleum camomelinum et anetinum quoniam est bonum. Et dicit G. q postea abstergere debes oleum: eo q angustiam prestat et hoc est q G. videtur dicere de huius egritudinis regimine. Et quia in hac fe. accidens sincopis et consueuit peruenire ideo memoratus ero eius curam ubi tractabo de curis accidentium obmittendo eorum causas.

¶ De cura febris quartane

Illud autem quo plus indigemus in hac fe. est aperire: incidere: et subtiliare et modicum in ipsa indigemus fricatione: infrigidatione et humectatione quasi nihil et cura huius fe. quasi contraria existit cure causonidis eo q in causonibus attendimus ad fe. solum et in hac cause. Et propter hoc elige re debemus medicinas incisiuas subtiliatiuas et spleni appropriatas sicut radix capparis et scolopendria et tamaricus: eo q istud membrum potens est ferre medicinas fortes et agitiuas absq nocumento. Et potes conficere has medicinas cum syrupo squilitico facto ex uva passa. Et oz in principio te euacuare materiam cum belbeg .i. polipodium extracta virtute eius in iusure galli veteris et oleo amigd. et si vis digestionem expectare in hac fe. potes facere propter ipsius modicum periculum q ferre potest ¶ Et si vis purgare ante perfectam digestionem poteris facere facta incisione cum syrupo predicto per duas septimanas vel tres. Et medicine que habent trahere hunc humorem et purgare sunt iam manifeste et etiam habent gradus: et q in primo gradu reperiuntur sunt mirobal indi et embliti: et postea polipodium: et tales sunt qui dimittunt mirobal propter eorum stipticitatem: et post polipodium est epitimum. Et operatio istius fortior est operatione polipodij et maiorem corpori infert angustiam et hac de causa indiget oculatione illarum duarum rerum scilicet remittendo ipsius qualitates primas et eius remittendo maliciam: et propter hoc non est malum miscere isti medicine medicinam que faciat ipsam velociter festinare sicut ponendo cum predicta medicina lazaracta duo scamonee vel tria cum tertia parte vnius aurei de maiorana: et hoc non facimus causa expellendi ipsum humorem: sed propter debilitatem et tarditatem ipsarum medicinarum ordinamus dictam additionem vt recipiat inde principium expellendi post epithimum est lapis lazuli. Sed ab eleboro nigro cauere debes toto posse: completa autem digestione huius fe. a G. tyriaca collaudatur et ante digestionem recepta posset ipsam ad causonidem conuertere. Sed si tempus fuerit frigidum et etas senectutis existeret dyatrion piperon facta digestione mirabiliter confert et maxime in frigidis regionibus. Et indiges in hac febre circa splenem studere. s. emplastrando ipsum cum rebus remouentibus ipsius tumorem et eius duriciem resoluentibus quemadmodum in colerica soliciti esse debemus circa epar et in flematicis in orificio stomaci: quoniam membrum istud in quo maxime talis humor putrefit et ardet sicut ignis in hac fe. melancolica est splen et in colericis est epar et maxime continuas ex colera patientes et in flematicis circa stomacum existit: quare in istis tribus generibus febrium conueniens est dicta membra confortare et humidigere et rectificare ¶ Et si cognoueris in predictis sanguinem exuberare in principio eos minuere debes ¶ In flematica mihi vero videtur q cum timore magno flobotomia sit facienda quia in ea multa quantitas humorum crudorum reperitur. In fe. autem acuta que dicitur muchabecca: et in latino seneca vocatur scire debes q quando putredo preualuerit tunc purgatio existit melior flobotomia: et si quantitas sanguinis plus ipsa putredine reperitur tunc melius est flobotomare quam purgare. ¶ Et sic iam finitus est tractatus omnium febrium putridarum generaliter et specialiter Et postq curas simplicium cognoueris perfecte ex ipsis scire debes leuiter curas compositarum velut sieitri et eorum et suarum similium.

¶ De cura ethice.

Nunc autem mihi remanet de ethica determinare. Hec febris cum sit de mala complexione sine materia calida et sicca ideo intentio curationis vna existit. s. infrigidare et humectare: et plus indigemus in hac humectatione q infrigidatione quare infrigidare debes et humectare cum omnibus rebus quibus potes. Et hoc dupliciter fieri potest vno modo cum rebus ab intrinsecis et alio cum extrinsecis sicut cum balneo vnctionibus et emplastris. ¶ Hec quidem febris tres gradus habere videtur qui variantur secundum plus et minus: quorum quod primus leuiter curari potest: secundus difficilis existit: tertius vero minime curari potest. Et cura quod primi gradu eadem existit nisi q diuersificatur secundum plus et minus. Cibus autem qui maxime conuenit in hac egritudine est lac: et melius ex eo est lac mulieris: et post ipsum est lac asine et post illud est lac capre: et est necesse ea a quibus respicitur lac nutrire cibis optimis secundum suam naturam et facientibus digestionem laudabilem et ipsum in ieiuno dare debemus in ea quantitate qua digeri possit et conuenit tibi studere vt bene digerat: eo q lac in stomaco de facili casear consueuit: quare incipe debes a modico dando ei primo .3. i. et sic addendo donec deuenias ad dimidium rotulum Aqua quidam ordei eis magnam habet necessitatem: et quamuis corpora eorum maiori indigent nutrimento ceteris corporibus: ideo quia virtus eorum nutritiua debilis existit: conueniens est studium adhibere in prebendo eis cibaria digestibilia et boni chimi. Quare de carnibus laudabiliores sunt eis existunt pulle gallinarum que nutritiue sunt ex frumento. Et vitellum oui similiter eis est optimum nutrimentum et capones nutriti ex amigdalis et frumento eis collaudantur optime Et si in corporibus eorum calor fortis repitur non est malum eis propinare aliquid ex olibus aliquibus frigidis: et que ex eis magis laudabiliores existunt sunt lactuce quia somnum prouocant: et ipsi indigent ipso plus ceteris hominibus: et quia virtutes eorum sunt debiles: ideo cibaria eorum debemus diuidere in vicibus pluribus sicut in sequenti dicturi sumus. Sed in balneando eos debebus magnam habere considerationem: eo q isti non vident habere necessitatem calefaciendi resoluendi nec vaporandi: quod enim perficit ex infrigidatione accidentali acquisita balneo: cum humores inde euacuentur: et hoc non confert nisi in mala complexione materiali. ¶ Et postq ita est mihi vero videtur q ipsi non indigeant aliquo ex aere balnei et quamuis aqua calida habeat humectare cum hoc tamen facit resolutionem. ¶ Sed balneum aque frigide mihi videtur esse melius si possit ipsum conuenienter sustinere. ¶ Et scias quod Galienus manifeste dicit quod ipsi non indigent balneo nisi causa preparationis suorum corporum vt aquam frigidam

valeāt sustinere cū quo balneari debent in fine balnei
Et balneum secundum ipsum taliter debet preparari
scilicet ꝙ infirmum ferre debemus cum lecto suo ibi ⁊
cum fuerit in camera prima ipsius balnei extendere de
bemus plumarium paruum ⁊ euꝫ superponere ibi de
bemus: ⁊ illa prima camera tepida esse reperitur ibi
eum a pannis expoliare debes: ⁊ ordinare debes qͦ
a q̄ttuor hoib⁹ capiēdo a q̄ttuor angulis plumarij fe
ratur ad cameram secūdam: ⁊ ibi ipsū reponāt nudū
Sed temperantia camerarū balnei vna alteri com
perari debet. s. ꝙ eadem proportio esse debet secūde
ad tertiam que prime ad secundā ⁊ cū fuerit in came
ra secunda inungi dꝫ oleo tepido ⁊ postea ponēd⁹ est
in camera tertia: ⁊ ibi ponendus est in balneo vel ti-
na aut pila ꝙ idem est. Et in vna quaqꝫ camerarum
tm̄ morari debet quātum ipse infirmus poss. t ince-
dere suauiter ab vno capite earū ad aliud. Et ex tunc
ipse infirmus debet poni in balneo vel tina seu pila
aque tepide plena: ⁊ illud morari debet temperate ⁊
postea balneandus est aqua frigida: ⁊ istud est regi-
men quod aperuit G. in hoc casu de balneo. ¶ Sꝫ
rasis sentire videtur ꝙ tales infirmi non indigeāt ni-
si balneatione aque tepide. ¶ Sed quia impossibile
est vt tales quando expoliantur vt eis non eueniant
oripilationes ⁊ specialiter in exitu ab aqua calida:
ideo necesse est vt tina vel balneū eoꝝ sit in camera
temperata que non excedat in caliditate vel frigidi-
tate: ⁊ aqua similiter temperata esse debet: ⁊ sic vide
tur ei vt inde aliquod iuuamentuꝫ recipere debeant
¶ Sed iuuamentū appositionis fecis picis est eo qͦ
virtus istoꝝ attractiua debilis esse reperitur: ⁊ propt̄
hoc ponēdi sunt p̄mo in aquā calidā: eo ꝙ in illa prin
cipiū attractionis esse reperitur: ⁊ in eadem tm̄ mo
rari debent quousqꝫ membra eorum vndiqꝫ tume-
scere videantur: ⁊ pori ꝑ totū aperiātur: ⁊ deinde pix
est apponenda ⁊ hec omnia recitat. G. vbi loquitur
de cura malicie complexionis calide ⁊ sicce stomaci.
¶ Albumerō Auenzoar aūt velle videtur ꝙ nos eos
in tina aque tepide solū ponere debemus absqꝫ intra
ctione stuphe: ⁊ in exitu tunc propinandū est eis lac. ⁊
cū digestū fuerit iterū ponendi sunt in tina ⁊ postea
dabis eis aquam ordei: ⁊ facta digestione ipsius da
bis eis micam panis lotaꝫ cū rebus predictis. ¶ Sꝫ
ex rebus que exterius fiunt sunt balneū ⁊ balneario se
cundū ꝙ diximus: ⁊ etiam aer ꝙ si fuerit calidus de
bemus eū infrigidare abstergendo domuꝫ: ⁊ subster-
nēdo in ipsa folia frigida sicut sunt rose: ⁊ folia salicis
⁊ flores nenufaris ⁊ folia vitis cū suis floribus studē
do vel ingeminando vt aqua frigida a superioribus
ad inferiora descendat. Et vt domus septentriona-
lis existat. Et quod ille fenestre sint aperte: vnde sol
minime possit penetrare: ⁊ ille claudantur vnde po
test intrare. Et quando aer fuerit frigidus nō indige
būt predictis nisi vt ipsum trahāt sicut est: ⁊ maxime
quando principiū male complexionis fuerit a stoma
co vel a pectore vel ab intestino ieiuno vel a renib⁹
ab istis ipsa mala complexio deinde deriuatur et
possibile est etiam ꝙ illa mala cōplexio incipiat a cor
de ⁊ inde ad predicta ⁊ ad totum corpus deriuetur.
Quare studere debes ad sciendum vnde habeat pro
uenire febris ipsa: ⁊ cum scieris membrū a quo pri
mo procedit hec mala qualitas febril' studeas ipsum
infrigidare ⁊ humectare absqꝫ trahendo ipsuꝫ a sua
naturali complexione: ⁊ specialit̄ si membrum fuerit
maximi iuuamenti. Et emplastra conuenientia hijs
membris sunt emplastra facta cum rosis ⁊ sandalis
⁊ herbis frigidis aromaticis vel cum cera sicut dicit
G. Et cū infrigidare volueris principalia addas arō
matica ⁊ stiptica. Et istud est regimen ethice cum fu
erit in vltimo: sed quādo fuerit in principio cū leuio
ribus curari poterit.

¶ De sincopi ⁊ suis particulis ⁊ omnibus acciden
tibus impedientibus curationem fe.

Et postqꝫ loquuti sumus de febribus absqꝫ
accidentibus probibentibus curationes eaꝝ
nunc tractare volumus de febribus secum ha
bentibus accidentia. ¶ Dicamus ergo ꝙ ista accidē
tia generaliter proueniunt ex omni re dissoluente vir
tutē: ⁊ hec resolutio sincopis nominatur: ⁊ ꝓuenit ne
cessario a mala complexione cordis calida vel frigi-
da. Complexio auteꝫ mala calida: aut prouenit ex re-
bus extrinsecis sicut ex aere calido vt sepe contingit
diu moranti in balneo calido: aut ex reb⁹ intrinsecis
sicut ex mala complexione totius calida corporis vt
contingit in causone. Frigida vero cōtingit aut ex re
bus extrinsecis: sicut accidit ambulantibus per loca
frigidissima: aut ex complexione frigida membrorū
extrinsica plurimi iuuamenti: sicut accidit ex ore sto
maci ⁊ ex suffocatione matricis. Aut ex mala cōple-
xione totius corporis frigida vt contingit in febri-
bus putridis que fiunt ex humoribus grossis ⁊ visco
sis ⁊ mucillaginosis: ⁊ hec ꝯplexio frigida quandoqꝫ
acquiritur ex superflua euacuatione diminuente ca
lorem naturalem quoniam quando calor naturalis
superflue diminuitur impossibe est vt possit regere
corpus ⁊ omnes operationes frigidiores debito exi-
stunt quare prouenit sincopis. Nō dico tamen ꝙ ip
samet diminutio q̄ntis inducat sincopiꝫ. Sed ineq̄
litas q̄litatū: eo ꝙ cuiuslibet generabilis ⁊ corruptibi
lis cā est ꝓportio q̄tuor q̄litatū. s. c. f. s. ⁊ hu. qm̄admo
dū in libris naturalibus declarauimus. Species au
tem euacuationuꝫ aliquando prehabundare consue
uerunt sicut sunt superfluus fluxus ⁊ vomitus ven-
tris ⁊ superflu⁹ fluxus sanguinis nariū ⁊ emoroyda
rum ⁊ aliorum membroꝝ ⁊ in mulieribus superflu⁹
fluxus mēstruorum: ⁊ etiam quando in ꝑtu superflue
exuberant. ¶ Et potest etiam sincopis prouenire ex
ruptura seu crepatura: vl' ex aptura magni apostema
tis subito: ⁊ vigilie similiter hoc facere possunt. Et
etiam accidentia anime sicut excedens gaudium ⁊
tristitia: quoniam hec faciunt spiritus exalare super-
flue dilatando ⁊ constringendo: ⁊ inde in substantia
membrorū hanelitus spiritus malam acquirit com-
plexionem. Et etiam fortis calor est vna ex rebus q̄
dicit ad sincopim: ⁊ hoc accidit aut ex mala comple
xione acquisita ex dolore aut superfluitate mot⁹ vir
tutis expulsiue facientis doloreꝫ sicut dicit G. Hec
autem que dicta sunt: sunt omnia accidentia que ha
bēt sincopi facere ⁊ ꝓmouere. Et summarie scire de
bes ꝙ quando sincopis fuerit cum febre: studēdū est
tunc in remouendo ⁊ rectificando seu curando sinco
pim quāuis contrariuꝫ fe. videatur. ¶ Et nos dictu
ri sumus modum eius cum ipsius curam tractabi-
mus. ¶ Et nunc incipere intēdimus tractare de sin
copi ꝓcedente ex causa crudoꝝ humoꝝ. ¶ Dicimus
itaqꝫ ꝙ curatio huius est regimen predictum in cura
tione harum febrium quare si ex negligentia: vel de
fectu ipsius in sincopim inciderint: iuuabim⁹ eos in
primis propinando cibum etiam si in medio fuerint
paroxismi: quāuis nostre intentionis contrarium vi
deatur: cum intendimus ꝙ natura egritudini debe
at preualere: ⁊ in hoc casu nihil vino melius reperit̄
quare dico ꝙ quāuis vinum sarracenis bibere licitū
non sit: tamen in hoc loco ita licitum esse videtur vi
num bibere quemadmodum eis licitum est comede-
re carnes morticinas scilicet que per se moriuntur vel
suffocantur habentibus necessitatem quare incipe-
re debemus eis dare micam panis infusam vino.

Et vinum quod melius reperitur est aromaticum cuius caliditas penetrare potest per totum corpus ꝙ sit sine amaritudine ⁊ stipticitate: ⁊ est illud vinuz quod est vinosum pungitiuū in principio: ⁊ post delectabile sine aliqua amaritudine ⁊ ponticitate. Et mihi nō placēt vina i nostris ptibꝰ assueta sicut sunt vina picis: ideo quia sunt vina medicinalia ⁊ non nutribilia ⁊ nocent principalibꝰ membris sua siccitate ⁊ acumine. Diamuscum aūt in talibus propinatū cū vino non nocet: ⁊ in principio sincopis rorare faciez ⁊ aspergere cū aqua ro. vel saltem conueniens est cū frigida: ⁊ si sincopizans habuerit apostema epatis vel stomaci vel similium membroꝝ: non speres euz curare cū exhibitiōe cibi: qꝛ cibꝰ plꝰ multiplicat apostema ꝙ̄ fortificet virtutem ⁊ fricare extrema in hora sincopis conueniens existit. Illis vero quibus ꝓuenit sincopis ex caliditate vel acumine renuz ꝙ scire poteris ex signis dictis ab. y. que sunt nares acute oculi concaui: timpora plana ⁊ similia: cura illorum est contraria supradicte: quia ad conseruationem illorum non indigemꝰ abstinentia cibi nec respicere diē creticam neqꝫ statum egritudinis aliquo modo. Et ex cibis conuenientioribus omnibus est mica panis vel aqua ordei ⁊ grana granatorum: quia in granis granatorum proprietas reperitur resistendi putrefactioni: ⁊ vt cibus in fumositatibus malis conuerti minime possit ⁊ ex cibis etiam qui ipsos habent confortare sunt vitella ouoruz ⁊ testiculi gallorū ⁊ pulle parue. ¶ Et si sincopis fuerit ex errore cibi cibandus est ex pane infuso in vino: ⁊ sit vinuz aquosum lene: odoriferum: albū sicut dicit. y. ⁊ linfatum sit cum aqua frigida: ꝙ si sincopis prouenit ex humoribꝰ viscosis mucillaginosis vinum linfatum esse debet ex aqua calida: quoniā aqua frigida illis magnum infert nocumentum. ¶ Et tu scis ꝙ syrupus pomorum ⁊ citoniorum cum medicinis muscatis conferunt sincopi sed non iuuamento vini: quia natura necessario dominari debet super ipsas ad ipsarum conuersionem. Uinum autem digestioni citius preparatur omnibꝰ alijs cibis ⁊ medicinis: ita ꝙ dicitur ꝙ in stomaco nō moratur ad digerendum nisi in epate solum ⁊ in talibus tantum indigemus restauratione ⁊ nutritione ꝙ si inueniri posset aliquid quod nutrire posset absqꝫ digestione illud melius ceteris diceretur ⁊ vtilius ꝓpter eorum debilitatem: ⁊ quia intendimus ipsos citius iuuare ꝙ̄ esse potest. Aer autez in quo infirmus iuuari debet frigus ⁊ stipticus debet esse ⁊ generaliter tibi necessarium existit vt talibꝰ ordines omnia que habent resolutioni obuiare: ⁊ emplastrādo super ventres eorum ⁊ stomacos res stipticas ⁊ aromaticas ⁊ si calor in talibus esse fortis reperitur propinabis eis res stipticas ⁊ aromaticas. Et habens sincopim causa apostematis aliquorum membrorū principalium nullatenus de ipsius liberatione confidere debes

¶ De sincopi proueniente causa stomaci.

Sincopis quod ex stomaco procedens si ex colera que in ore stomaci habundauerit fuerit in primis vomitum prouocare debemus: ponendo pennaz eis in ore ⁊ si cū hoc eicere non poterit naturam tunc mollificare debes. Et. G. videtur vt talibus in hoc casu oleū tepidū dare debemus: quoniam si vomitum non habuerit ab eo saltem natura mollificabitur inde. Sed quia hee medicine que habent vomitum prouocare de sui natura est ⁊ proprietate stimulare virtutē plus eo quod facit humor efficiens sincopim ⁊ addit in eadē egritudine: ⁊ propter hoc dico ꝙ longe melius est confortare eoruz stomacos cum mastice ⁊ spicanardi: ⁊ suco citoniorum ⁊ foliorum vitis: quia taliter virtus eoꝝ expulsiua confortatur ⁊ humorem expellit ⁊ si vomitus a se prouenerit in hoc casu valde laudabilis existit in sincopi quidam facta ab humoribus frigidis dabis de elactuario dyatrion piperū: studēdo extrahere hu. quemadmodum dicturus sum in curis cuiusqꝫ membri.

¶ De sincopi accidente causa doloris.

Dico ꝙ si potes remouere dolorē remouendo causas ipsiꝰ non intendas curare cum rebus existentibus contrarijs egritudini: ⁊ hanc curam inuenies in curis male complexionis que accidit in vno quoqꝫ membro eo ꝙ dolor aliquādo procedit a mala complexione calida vel frigida materiali vel non materiali: ⁊ accidit aliquando a mala cōplexiōe sicca absqꝫ materia sicut accidit dolor in spasmo sicco. Sed quando dolor in tantum fortificatur ꝙ non est tempus expectandi: tunc curare debemus etiam cū rebus augmentantibus causam. s. stupefaciendo membrū dolorosum ⁊ hec cura non confert nisi per accidens. s. priuando sensum illius mēbri in quo mala complexio reperitur causa humoris ibi existentis ⁊ inde diminuitur motus eiꝰ expulsiuꝰ. s. eius virtus expulsiua: absqꝫ tamen resolutiōe spirituū aliqua Quando autem sensus superfluus membri esse reperitur tunc certissime superfluitas resolutiōis spirituū reperitur. Et quando facimus hanc speciez curationis in doloribus a causa frigida prouenientibus in fine tunc sequitur magnū nocumētū. Sed si causa fuerit calida: tunc non tantū sequitur nocumentū: neqꝫ operari debes illam curam in causa frigida nisi cum infirmus in articulo mortis esse reperitur causa doloris. ¶ Et ex huiusmodi medicinis que in hoc casu magnam habent proprietatez est filoniū: ⁊ est rationabile propter opiū receptū in ipso. Et hec cura generaliter in omnibus doloribus acutissimis operatur ⁊ in quibus magis necessaria existit est in doloribus oculorū: auris: ⁊ dentium ⁊ intestinorū. Et. G. precipit ꝙ minime exercere debes hanc curaz nisi postqꝫ pronosticatus fueris infirmo ꝙ in fine ex ea lesionez habere debet: tamen conari debes in remittendo nocumentū ꝙ ex eo cognoueris esse futurū: ⁊ in partibus nostris quando volunt opiū operari non faciunt nisi miscendo cū alijs medicinis sicut est in filonio. Et melius filoniū est illud quod non est vetustū superflue: qꝛ in eo virtus opij est consumpta non recēs nimis qꝛ in eo virtus opij superflue habundare repitur. Cura vō cū tyriaca in doloribus remouēdis est cura cause remotionis: quēadmodū faciunt illa que habent remouere malā complexionem facientez dolorez: ⁊ propter hoc in illo casu opus tyriace laudabilius existit opere filonij. ¶ Et cum volueris remouere dolorē remouendo causaz ipsius: cōsiderare prius debes quis humor est in causa: quoniam si ex humore calido fuerit sicut dicit G. de illo qui patiebatur dolorem ventris: ⁊ extimebatur ꝙ causa illius esset ex humoribus frigidis sicut pro maiori pte accidere ꝯsueuit. Et quandocūqꝫ dabātur ei calida per os aut clisteria ponebantur: dolor in eo semper augmētabatur: ⁊ sic cognitū fuit ꝙ dolor erat ex hūore calido colerico ibibito in pelliculis intestinorū ⁊ tunc cibatꝰ fuit cibis non facilis conuersionis: ⁊ bis eidem propinata fuit medicina facta cū oleo ⁊ sic fuit liberatꝰ ab ipso. ¶ Sed si fuerit dolor ex humoribꝰ frigidis tūc curabis eum euacuādo humorē dictū sicut fecit G. in seipso cū clisteri: cū extraxit hu. virtutem ⁊ inde liberatus fuit. Et quandoqꝫ etiam fuit dolor causa vētositatis fumose q̄ resoluitur ex corpe ipsiꝰ hūoris ⁊ talis dolor nō ē curādꝰ cū medicis vltie calitis eo ꝙ

quā̄uis resoluant ipsam faciunt oriri iterum ex ipso humore aliam fumositatē quare cura istius doloris esse debet cum medicinis modice caliditatis: ⁊ que cum hoc habeant virtutem digerendi: ⁊ tyriaca etiā in hoc casu magni existit iuuamenti. ¶ Hucusq̄ iam elongatꝰ sum ab intentione materie: eo ꝙ curam remotionis cause memoratus ero cum tractabo de curis remotionū accidentium ⁊ nunc redire intendo ad illud quod pretermisi de mea prescripta intentione supiꝰ. Dico ergo ꝙ i dolorībꝰ aliqñ fiūt localia remedia: sicut cū pinguedie anseris ⁊ galline ⁊ anatis: ⁊ aliquando fiunt cū embrocatione aque calide ⁊ olei ⁊ ponendo eos in balneo et cum hijs similibus. ¶ In doloribus vero factis ex vaporibus calidis solum apponimus ventosas cum igne: ⁊ hoc tandiu est faciendum donec medicus tempus vel spacium habeat causam remouendi: eo ꝙ maior pars illorū dolorum qui ex ventosis remouentur redire cōsueuerunt nisi medicꝰ temporis spacij fuerit studiosus ad remotionem ipsius cause: quia vix esse poterit quin error cadat in regimine ipsius infirmi: ⁊ inde videbitur recidiuare: ⁊ sic rationabiliter esse debet quoniā vapores istius humoris semper faciunt peroxismū donec ex toto sit resolutus vel ex toto euacuatus.

¶ De sincopi proueniente ex superflua euōe

Scias ꝙ cura istius sincopis fit pluribꝰ modis. Primus est vt fit trahendo materiam ad oppositā vel deriuando. Secundus fit confortā do illud membrum vnde fluit materia ne ipsam superflue spergere possit. Tertius modus fit stringēdo vias vnde fluunt humores ad locum. Quartus modus fit impediendo virtutem expulsiuam quādo superflue expellit sicut fit in illa passione que collerica nominatur ⁊ in arabico dicitur almayda in qua vomitus ⁊ secessus simul fiunt: que curatur stringendo ⁊ ligando crura ⁊ brachia: ⁊ ponendo eos ī balneo: ⁊ cū hoc etiam in eadem necessitate habemus ponēdi stiptica intus ⁊ extra. Sed quia balneū superflue habet soluere ⁊ euāre ideo cum timore magno tales in balneo ponendi sunt: etiam exibendo eis stiptica ⁊ etiam de istis adhuc locuti erimus quando tractabimus de cura male complexionis materialis dum euātur de membro ad membrū.

¶ De sincopi superueniente ex superfluo fluxu sanguinis nariū vel aliorum membrorū.

Cura sanguinis nariū si fuerit ex nare dextra ponende sunt ventose ypocondrio dextro supra epar: ⁊ si fuerit ex sinistra ponēde sūt sup splenē ⁊ similiter si ex mestruis superflue fluxerit ponimus ventosas sup mamillis: ⁊ cū hoc propinā̄da sunt stiptica que habent constringere orificia venarū.

¶ De sincopi proueniente ex superflua vigilia.

Vigilijs subuenimus cum cibis quorū ꝓprietates sunt inducere somnū: ⁊ cū vnctiōibꝰ ꝓuocātibꝰ somnū: sicut ē oleū nenufarinū ⁊ viol. ⁊ oleū de seminibus cucurbitarū ⁊ cū odoratiuis inducentibus somnū: ⁊ etiam debemus dare eis vinū linfatum si fuerit sine fe. ¶ Hec autē omnia supdicta diximus ad rectificationem seu curationem prauorū ⁊ periculosorum accidentiū febribus superuenientiū. Curā autē remotionis cause rememoratus ero quando tractabo de curis accidentium ⁊ malorum apostematum.

¶ Tractatus de curatione male complexionis spiritualiū membrorū.

Et postq̄ narrauimus breuiter curationē male complexionis vniuersalis: narranda est curatio male complexiōis particularis. Sed quando mala complexio est inmaterialis cura esse debet per cōtrariū: ⁊ quando fuerit materialis cura esse debet per euōem ⁊ per contrarium simul. Sed in euōne ⁊ in resistendo per contrarium considerāda est etas ⁊ complexio ⁊ consuetudo ⁊ tempus: ⁊ etiā attendere debes complexionem membri ⁊ formā ipsius ⁊ positionē eius ⁊ colligantiam suam: ⁊ sensibilitatem ⁊ suū iuuamētū: hoc est quia alicui membro superuēit solutio sine apostemate: ⁊ postea de apostematibꝰ loquemur. ¶ Et dicamus ꝙ modꝰ vel vsus medicaminis male cōplexionis particularis est vnꝰ. Sed diuersificatur in aliqua proprietate quēadmodum cōsideratio ꝓprie complexionis illius membri ⁊ figure ipsius ⁊ positionis ⁊ compassionis vel colligantie sensibilitatis ⁊ sui iuuamenti: ⁊ hoc dictū est in hijs que precesserunt: sed est necesse vt hanc considerationem semper habeamus propter illa que hic narrare intendimus.

¶ De cura male complexionis sicce stomaci sine materia.

Si stomaco mala accidat complexio sicca solū non materialis: dicimus ꝙ modus medendi illam est vnus ⁊ idem modus cū modo medendi malam complexionem totius corporis siccā. Sed diuersificant in hoc qr dissimilis est complexio naturalis stomaci a cōplexione totius corporis. Ergo incipere debemus ponendo ipsum in balneo temperato: ⁊ post balneū lac bibat temperatū asine: aut capre cum aliquantulo zucharo. Et quando cognoscemus eū digessisse lac per significat ructus ⁊ tūoris stomaci iterum ipsum in balneo ponemꝰ: spacio tamē interueniente inter vnam ⁊ aliam balneationē quatuor horarū aut quinq̄: ⁊ semper in exitu balnei debz inungi cū oleo viol. vel communi eo ꝙ ipsū humectabit ⁊ cauebit a multa dissolutiōe. In quolibet exitu balnei propinetur lac supradictum si ipsū affectauerit. Sin autem aqua ordei ꝓpinetur: ⁊ hora prandij detur panis mundus bene coctus ⁊ bene fermentatus cū pullis gallinarū ⁊ caponibus impinguatis cū lacte amigdalino ⁊ pisces petrosi ad hoc sunt vtiles carnes perdicum ⁊ fasanarum coturnicū etiā vtiles sunt ⁊ cibus conuenientior est ille qui velocis digestionis est ⁊ multi nutrimenti: q̄uis tales cibi aliquando videantur contrarij: ⁊ vinū taliū debet esse aromaticum cum aqua mixtum: ⁊ talis quantitas vt cibum in stomaco natare non faciat: nec extensionē aut grauedinē inferat: ⁊ cum hec passio fuerit sedata paulatim ad illius consueta parumper deducemus.

¶ Cura caliditatis ⁊ siccitatis stomaci.

Sed quādo cum siccitate ꝯiungetur caliditas tunc cū hoc regimine res frigide sunt admiscēde sicut aq̄ ordei: syrupus de nenufare ⁊ syrupꝰ viol. ⁊ vinū magis temperetur cū aqua frigida: ⁊ istis aqua frigida conueniens existit. Et si siccitas multum fortis fuerit: tunc aqua frigida est timorosa ne os stomaci ledat. Et vngendus est cum oleo amigō. ⁊ inquātū egritudo ī caliditate ⁊ siccitate excedit: in tantū indiget rebus infrigidantibus ⁊ humectantibus sed in eo ꝙ est stomatica indiget rebus habentibus aliquid caliditatis cū stipticitate ⁊ aromaticitate: ⁊ ꝓpterea non est malum cum hijs addere aliquātulum masticis.

¶ De frigiditate ⁊ siccitate stomaci.

Sed quādo cū frigiditate siccitas ꝯiūgetur: tunc cū lacte aliquātulū mellis est ponendus cū boni sit odoris atq̄ saporis: ⁊ aqua ordei dimittatur si fortis frigiditas affuerit ⁊ tali stomaco superponatur puluis masticis cū oleo ro. extēsus sup lanā ⁊

oleũ amigdalinũ est cũ istis iuuatiuũ valde ⁊ empla strũ picis inter cetera existit iuuamẽtũ quando rationabiliter fit hoc est vt ponatur super mẽbrũ ⁊ nõ ibi diutius moretur nisi vt poros aperiat ⁊ postea auferatur. Et scias φ siccitas difficilior est ad humectãdũ q̃ humiditas ad exiccandũ: queãdmodũ frigide difficiliores sunt ad recipiendũ caliditatẽ: q̃ calide ad recipiendũ frigiditatem obhoc q2 difficilius φ in hijs esse possit est curare frigiditatem ⁊ siccitatez: q2 est egritudo similis calida nãq3 corpora debẽt custodiri ne ad habitũ veniant senectutis.

De cura male complexionis calide stomaci.

Mala aũt cõplexio calida sola videtur vt curari debeat cũ rebus frigidis solũ. Sed tamen hoc membrũ infrigidari nõ debet ex toto: propterea q2 super hoc mẽbrũ dominatur frigiditas q2 scdm plurimũ vna queq3 res que alterationẽ recipit potius illã recipit ad quã sua cõplexio declinat naturaliter: ⁊ ideo egritudines istius membri a frigiditate creantur vt plurimũ. Et experimentatores nostri temporis in passionibus stomaci multũ errant: eo qđ nõ intendunt calidũ stomacũ alterare nisi cũ frigidissimis rebus ⁊ tamen cũ medicus pcipit φ aqua sit dãda: ⁊ hoc vetat erit magnus error: sicut recitat G. de quodã q in stomaco suo habebat ɔplexiõez malã calidã fortẽ ⁊ medic⁹ eidẽ aquã frigidã bibere ihibebat ⁊ G. ei aquã frigidã prebuit ⁊ euasit. Et propter aliã causam infrigidationem istius membri vitare debemus: eo φ habet operationem toti corpori cõmunicantem vnde princeps cõmunicans appellatur ⁊ mẽbra que tale officium habent infrigidari nimis non debẽt: vt virtutes eorũ nõ ledantur. Et ꝓpter hoc ꝑceptũ habemus vt supra stomacuz oleũ nõ ponam⁹ actu frigidũ ⁊ si sit frigidũ in potentia: ⁊ hoc est simile ei φ facimus in euõne: q2 cũ celeriter purgãtibus miscem⁹ stipticas medicinas al'r ꝓcessus cõueniens nõ esset. Et quãdo G. dicit φ in lesione operationis mẽbri maior cadit timor in euãdo q̃ in alterando: non sane loquitur sed errat: q2 sicut timẽda est euõ vt virtutẽ non ledam⁹ sic in alteratione ⁊ maxie in alteratione frigiditatis: nã ille modus est maioris damni in membris nutritiuis. Et regula medicatiõis in principalibus membris nõ accipitur nisi a colligãtia cordis cũ ipsis. Et quare vituperat. G. archigenẽ cũ dicit φ virtus regitiua in corde existit cuz ipse medicetur cor ⁊ licet egrotet cerebrũ: ⁊ propterea q2 archigenes cordi nõ subueniebat G. ipsũ vitupabat ergo fm archigenem in medicando ꝓcedebat ⁊ causam medicationis ignorabat.

De cura frigiditatis ⁊ humiditatis stomaci.

Sed mala complexio frigida ⁊ humida est calefacienda ⁊ exiccanda sicut cũ electuario triũ piperũ. Et φ dicimus in medicatione male cõplexionis nõ materialis in stomaco illud idẽ debet intelligi in alijs mẽbris: ⁊ maxime qñ fuerit cãdandi malam complexionem toti corpori sicut aliquibus membris: φ si mala complexio calida ⁊ sicca aduenerit: erit causa dandi toti corpori ipsam: ⁊ in ethicam poterit ꝓuenire: ⁊ hoc erit quando illa mala cõplexio vsq3 ad cor deducetur.

Tractatus de egritudinibus stomaci ⁊ aliorũ mẽbrorum principalium cũ materia.

Et postq̃ sumus loquuti de mala complexione materiali: loquemur deinceps de mala complexione materiali que potest alicui superuenire membro. Et dicimus φ intentio sunt due res ⁊ sunt vt euitetur superfluitas ⁊ rectificetur mala complexio relicta a superfluitate: ⁊ significatio harũ rez habetur ex operationib⁹ ⁊ ex põne mẽbri ⁊ ei⁹ forma: ⁊ ex colligantia eiusdez ⁊ ex suo iuuamento ⁊ ex suo sensibilitate: ⁊ ex demonstratione nature egritudinis ⁊ eius cause ⁊ accidentis. Et tu scis q2 super fluitatũ quedã sunt que generantur in membro: quedã sunt que ab alijs fluũt membris: φ est q2 cõsuetudo est φ forte membrũ suas superfluitates ad debile expellat: ⁊ maxime si ad hoc adiuuat locus ⁊ vie q̃ superfluunt ad ipsuz sicut est cerebrũ cũ stomaco: ⁊ hoc in medicatione membroꝝ est sicut efficiens causa. Et est perscrutandũ in rectificatione illius mẽbri ⁊ in rectificatione sue cõplexionis si est sufficiens aut si necesse est totũ euãre corpus: ⁊ in hoc est necesse anticipare in fortificando mẽbꝝ cũ stipticis medicinis vt materia ad illud nõ trahat̃ si corpus nõ sit plenuz ⁊ attrahimus materiã ad cõtrariã ptem ad ignobili⁹ mẽbrũ: ⁊ postmodũ medicamen cõueniens adhibemus. Et viã medicationis mẽbroꝝ accipimus a forma membri ⁊ a loco sicut stomac⁹ vt plurimũ vomitũ debet euãri: ⁊ per farmaciã vt minus ⁊ epar cum ambob⁹ euãri potest: quibus etiã ꝓuocatio iungit̃ vrine: sed intestina solũ farmatia ⁊ clisterij. Sz si humor fuerit fixus in substantia membri tunc est necessaria fortior medicina vt trahatur. Et aliqñ erit cõpositio in eo q2 in ipso est humor ꝓprius ⁊ est alter transmissus: ⁊ sic est necesse duobus modis ꝓuidere. Un⁹ est in periculosiori: al⁹ est in euõne alterius sine cui⁹ remotione curatio fieri nõ posset: sicut verbi gratia vt in essentia stomaci sit humor vnus acutus ⁊ in cõcauitate alter humor sit locatus tunc nõ est purgand⁹ vel non poterimus ipsuz humorẽ purgare qui est in essentia donec nõ trahet̃ qui in concauitate existit: sz si humor qui est in essentia esset sincopim inducens tunc ꝓuidendũ est: sed si res nõ existat periculosa: tũc in medicatione ordo nõ est seruandus hoc est vt ꝓuideatur egritudini que currit per viã cause ⁊ postmodũ occasionẽ remouere. Et similiter egritudo que non curatur nisi per euõnem alterius que nõ est ipsi⁹ causa verbi gratia quando in stomaco vnus humor fixus in eius substantia: ⁊ alter est in concauitate qui spersus est a cerebro: dicimus φ primitus ꝓuidendũ est cerebro: ⁊ postea de hu. qui effusus est in stomaco: vltimo vero de illo qui in substantia est inbibit⁹. Et hic inueniuntur medicine proprie in euõne ꝓprij mẽbri. Ad hoc vt superfluitates recipere nõ possit: uerbi gratia qñ in substãtia stomaci fix⁹ fuerat humor acutus: tunc yera aloes vtilior est ad ipsum extrahẽdũ q̃ alia medicina eo φ aloes nõ nisi a stomaco trahit. Sed alie medicine que istũ trahunt humorẽ q̃uis trahant a stomaco propter suã fortitudinẽ etiã ad stomacũ trahunt. Sed quando humor est in cõcauitate sufficit in abstractione ipsius absinthiuz cuz melle ⁊ mirobolanis citrini. Sz si iste humor est flematicus aut subtilis: aliquãdo sufficit vomitus cũ aq̃ ordei ⁊ melle quãdo fuerit diuisus cũ oximelle composito: ⁊ postea studere debes in extrahendo ipsum cũ medicinis ꝓprijs huic sicut est agaricũ: ⁊ collogntida: ⁊ cũ cũmis laxatiuis si necesse fuerit. Et similiter humor melancolicus est euacuandus post ipsius incisionem cũ medicinis sibi ꝓprijs. Et studiosus eẽ debes in opatiõib⁹ tertijs ex ꝓprietatib⁹ medicinaꝝ ĩ vno quoq3 mẽbro ⁊ φ vnicuiq3 mẽbro sibi ꝓprie medicie a tota spẽ repiunt̃. Sz incisio hec est necessaria si humor fuerit grossus ⁊ post ipsam scdm conuenientiã purgatio vl'r hic sunt considerande tertie virtutes medicinarũ eo φ sunt proprie vnicuiq3 mẽbro: ⁊ idcirco videt̃ mihi φ narratio medicinaꝝ valẽtiũ vnicuiq3 mẽbro cũ narratione egritudinũ est via cõpletiua in hac sũma. Et propterea vna ex ɔditionibus que dicitur in hominibus perfectis in artibus est vt sit dominus artis ex se ita vt cognoscat res necessarias ꝑfecte cũ inspexerit reꝝ diuersitatẽ.

¶ Tractatus de inflatione membrorum ꝛ aposte-matibus in generali.

D Einceps volumus narrare egritudines que sunt cū apostemate. ¶ Et dicimus ꝙ prima intentio apātis in eo quod ē apostema diuidit̄ in duas partes: vna est euacuatio materiei facientis apostema: alia est remotio male cōplexionis. Et aliqñ minor cadit consideratio in vna istaꝝ ꝙ̄ in alia: ꝛ aliquādo cōsideratio in vtrisꝗ equaliter currit. Euacuatio plus ꝯsiderari debet in apostemate sanguineo sed alteratio plus in erisipila est consideranda ꝙ̄ euacuatio. Sed cōpositio illoꝝ duoꝝ humoꝝ equaliter considerationē prebet: ꝛ iste due intentiones nō cōsiderātur nisi facto apostemate. Sȝ qñ ē i fieri tertia adiungitur intētio: ꝛ hoc est ad remotionē cause. Et hoc fit resistendo sparsioni materie ad mēbruȝ que prouenit aut propter totius corporis repletionē: aut ꝑpter alicuius membri repulsionem: aut pluriū eo ꝙ forti⁹ membrū ad debile expellit supfluitates suas: ꝛ ad hꝫ adiuuat cōmunicatio mēbroꝝ ꝛ habilitatio viaruȝ. ¶ Et aliquando causa isti⁹ attractionis est mala complexio calida istius eiusdē membri ꝛ aliquādo existit causa doloꝛ fortissimus membri. nā manifestum est ꝙ complexio calida trahit: nam caloris ꝓpriū est attrahere. ¶ Sed doloꝛ hoc facit: aut propter malā cōplexionem que generat doloꝛem: aut ꝑpter malaȝ cōplexionē q̄ fit ꝑ superfluitatē motus virtutis expulsiue cū superfluitates expellit aut ꝑpter istas res ābas Sed mala ꝯplexio calida que causa existit attractionis: aliquando accidit ꝑpter extrisecas causas sicut ꝑpter morsurā, percussioneȝ ꝛ similia: ꝛ aliqñ propter intrinsecas accidit causas: sicut propteer hu. mordicatiuū ꝛ similia: aut ventositatem extensiuā aut propter superfluā repletionem que grauat membrū. Et hec tres intentiones curationis apātū quedā sunt q̄ habent vna aliquando cōtrariare alteri ꝛ quedā nō: ꝛ iam diximus cui magis intendere debemus. ¶ Et deinceps narranda sunt illa quibus cōpetūt hec tres intentiones in medicatiōe a postematū: ꝛ incipiem⁹ a resistentia cause efficiētis. Et dicamus si causa attractionis ad membrū ꝑpter resolutioneȝ existit: est facienda tūc euacuatio vniuersalis: sicut flobotomia si propter multitudinē fuerit sanguinis: aut ꝑpter farmatiam ꝛ vomitū si propter maliciā fuerit humoꝛuȝ aut cū vtrisꝗ si adest vtrūꝗ. Et est necesse vt ista euacuatio fiat sicut dictū est per attractionē materie ad ꝑtem oppositā ꝑ vias apātis ꝓpinquas sicut incedit natura qꝛ apā epatis vt plurimū creticatur per fluxuȝ sanguinis nariū. Et ista eadē via intelligēda est in euomatiōe hūoꝝ: nā si materia fuerit in sup oꝛib⁹: tūc farmacare ꝛ clisterizare debem⁹: ꝛ si inferioꝛib⁹ educere debemus ꝑ vomitū. Et si causa facit effusionē materie erit in vno membro: tunc illud euacuanduȝ erit sicut est cū fricatione. Verbi gratia si materia que obtalmiā habet inducere effunditur per oculos ꝛ prouenit a cerebro solū: tunc ventose in fontanella colli vtiles sunt propterea qꝛ hec euō duas aggregat intentiones conuenientes in hoc casu quia euāt membrum apātū: materiam trahi ad oppositā ꝑtem. ¶ Euō vero q̄ fit ex mēbro apāto corpore exīte pleno est ex rebus ledentibus multū: vnde si hoc peccatū effugere voluerim⁹ oȝ nos totū euāre corpus: ꝛ postea redire habem⁹ ad primū mēbrū euāndū. ¶ Et qꝛ vnūqđꝗ mēbrū ꝑ maiori ꝑte reperit̄ habere ꝓprias vias per quas euacuationem recipere potest: ideo per easꝑ vnūqđꝗ cū indiguerit debem⁹ euacuare sicut cerebrū quod potest euacuari per sternutationem ꝛ gargarisma. Et si feceris ista corpore existente pl'torico lesionē inde habebit infirmus. Et aliquādo huic intentioni euacuandi materiam ante dictā: alia adiungitur intentio scd̄m ꝙ ante dictū est vt est fortificare membrū cū stipticis ꝛ frigidis vt superfluitates non recipiat ꝛ hoc fiat corpore vacuo existente: ꝛ si hoc nō feceris nō erit tutū qñ materia nō redeat de mēbro ignobili ad nobile: ꝛ hec est vna ex rebus ex quibus apāta curantur in principio. ¶ Et si causa infusionis membri fuit ipsius caliditas intendenduȝ est tunc vt remoueat̄ mala cōplo ipsius: remota vero cōplexione mala membrum debet confortari: ꝛ si remota nō fuerit causa quemadmodū illa que propter morsurā alicuius animalis venenosi fit tunc prius euacuandū est illud venenū cū medicinis attractiuis aut ventosis ꝛ si humoꝛ affuerit euacuetur. Et aliqñ significatio sumpta ab istis est secundi intentioni ꝯtraria hoc est apātis euō ꝛ quādoꝗ nō est contraria. Exempluȝ cōtrarie est videlicet qñ remotio cōplexionis calide fit cum medic nis frigidis: quia euacuatio non fit nisi cū medicinis resolutiuis. Exemplū non contrarie est ut qñ causa fuerit humoꝛ grossus in membro tunc due intentiones fient vna eo ꝙ fient solū cū medicinis resolutiuis. Sȝ medicatio doloris scd̄m ꝙ dictū est aut fit propter remotionem sue cause aut dando mēbro cōplexionem contrariā doloꝛose: ꝛ hec fiūt cū medicinis que proprie sunt inmitigando doloꝛem sicut est pinguedo anatis ꝛ galline et oleū vitelli ouoꝝ ꝛ similia. Et aliqñ remoueret̄ doloꝛ per membri stupefactionē. Hec est regula istaꝝ triū intentionū supi⁹ narrataꝝ. Sed fit scd̄m ordinem tēpoꝝ apātū: qꝛ secundū plurimū medicatio apātis in primis fit euōne ꝛ repercussione supponendo frigidas ꝛ stipticas medicinas super apā ꝛ illud ꝙ magis necesse est vt causa efficiens remoueat̄ est in apātibus citi aduent⁹: sic in apātibus acutis que est colera ꝛ sanguine ꝑueniunt Sed secunda intentio est ꝙ ipsius apātis post statuȝ euō fieri debet ꝛ principiū debet esse cum medicinis maturatiuis. Et si euō non est sufficiens cū rebus resolutiuis tunc aperiatur cū medicinis corrosiuis aut cum ferro. ¶ Et manifestum est quod si euacuatio fiet cū medicinis dissolutiuis duȝ materia est in cursu: plus ad mēbrū apātū traheretur ꝙ̄ posset euāri ꝑpterea necesse est vt post euōnem apponātur medicine repercussiue mixte cuȝ paucis resolutiuis: eo ꝙ stiptice ꝯmittent doloꝛē. Et qñ fuerit in statu tūc medicari debet cum medicinis resolutiuis solū: ꝛ intra ista duo tempoꝛa vtendū est medicinis ex hijs duobus mixtis: ꝛ iste medicine sciēter in libro simplicis medicine. Regimē vero in apāte calido male ꝯplexiōis in primis est refrigeratio: eo ꝙ cū infrigidatione est etiam repcussio: ꝛ etiā qꝛ ꝑpter mitigationem caloris cursus materie destruitur. ¶ Apostemata vero frigida curari non debēt cū rebus frigidis nisi trāsacto tꝑe augmēti qꝛ caliditas non resistit resolutioni hec est intentio medicationis inquātū sunt apā. De inceps loquemur de apātibus ꝛm ꝙ sunt alicui membro appropriata ꝛ ab apātib⁹ calidis principiū faciemus que in membris fiunt intrinsecis ꝛ extrinsecis ꝛ cū dico calida intelligo etiaȝ illa que ad saniem deducuntur. Et qñ fiunt in principalib⁹ mēbris se. cū ipsis oꝛit̄: siue apā fuerit sanguine vel colicū vel flaticū vel melicū. Sȝ flematica que ad saniē nō ꝑueniunt sunt sicut tumores q dicūtur nascētie. ¶ Et melancolica q̄ ad saniē nō ꝑueniunt dicunt̄ sclirotica ꝛ cancrosa ꝛ raro fiunt in mēbris intrinseci: ꝛ qñ fiūt incurabilia sunt eo ꝙ indigēt fortibus medicinis quas intrinseca mēbra tollerare nō possunt: eo ꝙ hoꝝ cura nō fit nisi cum ferro: qñ talia apostemata nō resoluunt̄ nisi post lōgitudinē tempoꝛis: ꝛ tunc virt⁹ infirmi iam defecta esse reperitur: ꝛ ꝑpter hoc hee curatiōes nō fiunt nisi cū fuerint in membris extrinsecis. ¶ Et dicamus ꝙ apāta inquātū sunt apāta requirunt cū suis medelis

intentiones tres supradictas. Sed diuersificant in
hijs tribus suis speciebus ſʒ magis ⁊ min⁹. Nã apo
stemata colerica in primis egent refrigatione multa
cũ viol. et cũ viriditate illa que supra aquas reperit
et cũ vna canina et cũ cera infusa et malaxata cũ fri-
gidis siccis et hũidis et hijs similibus. ¶ Sed sãgui
nea cũ refrigeratione stipticis egẽt nisi adsit dolor. ⁊
si dolor adest sunt miscenda mitigantia. ¶ Sed fle
matica et melancolica modica indigẽt refrigeratiõe
et repercussiõe qꝛ debilẽ motũ habẽt. ¶ Intentiones
cõiuncte in apostematibus gratia membroꝝ in qui-
bus sunt sicut hic narrande. eo ꝙ in hijs maxie cadit
ꝓuisio. ¶ Et maxie. si fuerit in mẽbro principali. Et
dicimus ꝙ euacuatio q̃ p flobotomiã fit propter apa
alicuius mẽbri intrĩseci dʒ recipi a colligãtia mẽbri ĩ
⁊ a loco suo: eo ꝙ quando nõ poterit fieri euacuatio ĩ
mẽbro leso: tunc debet fieri p mẽbrũ cõicans ei ⁊ ma
gis ꝓpinquũ: ⁊ sint meatus de vno ad aliõ recti: aut
rectioni ꝓping: sicut in mẽbris iferiorib⁹ flobotomia
basilice vʒ. ⁊ in apatibus capitis pectoris ⁊ pulmo-
nis cefalice vʒ. flobotomia mediane oĩbus valet mẽ
bris. Et si indiget flobotomia pp epatis apa in aptio
ne basilice dextre aut sinestre cadit ꝯsideratio: quia.
G. dicit in libro de ingenio sanitatis ꝙ dxtra in apa
te epatis flobotometur: et sinistra in apate splenis.
⁊ in sermõibus suis vniuersalibus contrarium põit.
Et tu scis qꝛ in euacuatione apostematũ due res intẽ
dũtur. vna est euacuatio materiei mẽbroꝝ cũ ipso cõ-
municãtiũ: alia est vt fiat declinatio hũoꝝ ad partẽ
oppositã sicut natura facit quãdo certificat apa epa-
tis p fluxũ sanguinis ex nare dextra: eo ꝙ illa euacua
tio cõprehẽdit operatõnẽ ⁊ cõmũicatõʒ. Sed in flo
botomia basilice in apate epatis ex dextro latere nõ
est nisi vna intentio hoc ẽ cõmũicãtiũ euacuatio. ꝓpea
qꝛ ẽ scdm dimẽsionẽ corporis que ſm latitudineʒ exi
stit. eo ꝙ dimẽsiones opposite sunt vʒ. s. due latitudi
nales ⁊ est scdm dextrũ ⁊ sinistrũ: ⁊ due longitudina-
les vt superius ⁊ inferius. ⁊ due ꝓfũditatis vt ante ⁊
retro. Et hoc idẽ faciendũ est in apostematibus sple
nis ⁊ pectoris. quoniã quãdo apostema fuerit in pte
dextra flobotomamus basilicã ex pte sinistra: ⁊ si fue
rit in sinistra flobotomam⁹ ecõtrario. Et par vero
cũ sit in vna diuersitate vel extremitate dimẽsionis
latitudialis. ergo necessariũ est vt flobotomia fieret
per aliã ptẽ ⁊ h̃ basilice lateris sinistri: qꝛ in ea conti
netur coicatio ⁊ oppositio: ⁊ quãdo nos intẽdim⁹ fa
cere euacuationẽ: coicationẽ: ⁊ oppositionẽ cõtinẽteʒ
tũc iuuatius ẽ p oppositũ trahere materiã q̃ʒ qñ vnũ
intẽdim⁹ solũ. ergo cũ fuerit necesse totum euacuare
corpus ꝓpter huius necessitatẽ: tũc est necesse habe-
re ambas intẽtiones. Sed quãdo nobis sufficiet solũ
mebrũ apatũ euacuare: tũc nobis vna sola sufficiet.
intẽtio ideo in maiori pte qñ intẽtionẽ hũimus i tali
bus locis faciemus attractionẽ sine euacuatione re-
mouentẽ: ⁊ tũc poterit fieri cũ mẽbrũ euacuatõne in
diget ⁊ nõ totũ corpus. Et potest aliquãdo esse vt p̃-
ma intentio sufficiẽs sit similiter in aliquo loco: ⁊ fiet
hoc soluʒ tpe stat⁹ apostematis sicut minuit ex vena
lingue in squinãtia facta: naʒ si possemus mẽbrũ pro
priũ flobotomare cõueniẽs esset eo ꝙ nõ sit timẽdus
materie cursus. Sed tps augmẽti agregat res am-
bas q̃si nõ curaremus nisi coicationẽ ⁊ nõ oppositõeʒ
plus trahem⁹ ad apata q̃ʒ euacueret sicut in eo g me
dicinis vtit dissolutiuis aptiuis ante euacuationẽ qꝛ
trahitur de sanguine ad mẽbrũ plusq̃ʒ dissoluatur.
Et similiter due considerant intentiones in passione
vulue quãdo diminuimus de saphẽa q̃uis ibi nõ sit
oppositio nisi p longitudinẽ leui dimẽsione. Et simi
liter ⁊ inuentosis egritudinibus oculoꝝ in fontanel-
la colli. ⁊ in fronte in passionibus occipitij capitis.

Sed minutio vene que vocat scylos in egritudine
splenis a pte sinistra nõ cõprehẽdit nisi coicationem
⁊ si volumus materiã deriuare ad ptem oppositã fit
illud in apatib⁹ pectoris ⁊ stomaci ⁊ occipitij capitis
ligãdo extremitates pedũ ⁊ manũ. Et ꝓpterea ꝓhi-
betur in apostematib⁹ uulue omnino euacuare cũ ꝓ-
uocãtib⁹ mẽstrua. Et similiter in apostematibus epa
tis ⁊ cũ ꝓuocãtib⁹ vrinã: ⁊ cũ medicis laxatiuis: qm̃
cũ talibus nõ fit deriuatio ad opposita: ⁊ qꝛ ipossibi-
le videt ꝙ qñ tales medicine trãseũt sub apostẽatib⁹
q eis relinquãt lesionẽ. ⁊ iã dixim⁹ ꝙ hec ẽ vna ex re
bus augmẽtãtib⁹ apostẽata. ⁊ similiter ꝓhibitũ ẽ eua
cuare apostema stõaci cũ medicinis laxatiuis. ⁊ gar-
garisimi in apostematib⁹: gule: oris: ⁊ palati. ⁊ eodẽ
modo omnino ꝓhibitũ ẽ ꝓuocare vrinã in apostẽa-
tib⁹ renũ ⁊ vesice ⁊ h̃ oia nõ sunt ꝓhibita nisi donec
ipsa apata fuerint in augmẽto. Sed qñ fuerint in
statu non est malũ vti talibus quoniã habẽt vigora
re euacuatõnẽ mẽbri apostẽati. q̃uis noui ꝓactici fa
ciãt talia absq̃ʒ alia ꝓuisione ⁊ deliberatiõe. ¶ Propte
rea ꝯsiderãdũ ẽ i apostẽatib⁹ auriũ ptis dxtre ⁊ sinistre
i quo latere flobotomia sit faciẽda. qꝛ manifestum ẽ
ꝙ cefalica in primo illo apostemate flobotomari dʒ
¶ Et videtur quod si est apostema in aure dextra non
dʒ minui de manu sinistra: qꝛ cefalica dextra aggre-
gat comunicationeʒ cum attractione ad cõtrariã par
tem: qꝛ est infra longitudinis extremitatẽ: nam me-
dium non est extremitas quia nõ est credendũ ⁊ ma
xime in corporibus plenis vt sanguis nõ ad aurẽ dex-
tram trahatur ab extremitate dimensionis latitudi-
nis opposite ⁊ quando euãmus cefalicam obhoc eẽt
meli⁹ vt flobotomia fieret in parte sinistra: quia hec
due res agregantur. vna est cõmunicatio: alia est op-
positio ſʒ duas dimensiones eo ꝙ iste operationes
opponunt ſm longitudinẽ ⁊ latitudinẽ: ⁊ si possibile
esset desiderarenius vt qñ attrahere volum⁹ vt ibi
omnes existerent operationes: ⁊ maxime quãdo est
repletio secundum vasa.

¶ De euãtione membroꝝ principaliũ.

Et debes scire ꝙ in euõe membrorum princi
paliuʒ penitus necessarie sunt due euões vna
est flobotomia alia est farmacia obhoc qꝛ illa
apostemata ſm plurimũ non sunt vnius humoris: ſʒ
in illis aggregatur malicia quatitatis cum malicia q̃
litatis. Sed tamen in euõne tu debes super humorẽ
dominantẽ preuidere. Et Ra. testificatus est qꝛ me
dici sui temporis faciebant pluireticas solũ minutio-
nem ⁊ moriebantur. Sed significatio secunde inten-
tionis ex apostematibus habita secundũ membra in
quibus sunt facile non est ⁊ maxime quando refrige-
ratione indiguerit: propterea qꝛ apostemata epatis ⁊
oris stomaci non conuenienter medicinas actu frigi
das recipiunt immo necesse est vt actu sint calide q̃ʒ
uis frigide potentia existãt sicut oleũ citonioruʒ ⁊ ole
um mirtinum ⁊ aliquando eis potentia calidis vte-
mur sicut oleũ masticis ⁊ absinthij: ⁊ h̃ facim⁹ vt vir
tutẽ conseruemus istorum mẽbroꝝ ꝓpter necessita
tem corporis ex istis membris. Et cerebrum etiam
non sustinet medicinam multũ actu frigidaʒ ⁊ qñ in
ducit necessitas rei ad vtendũ ea miscendum est cuʒ
ea medicina vt ipsam ad profundũ ducat: sicut faci-
mus miscendo acetũ cũ oleo ro. ⁊ hoc non fit causa ce
rebri cuʒ sit frigidũ: sed vt facilius per craneũ ⁊ suas
ꝯmixturas ad medullã cerebri peruenire possit ⁊ hoc
nõ requiritur propter primam qualitatẽ sed propter
secundã. Similiter ⁊ oculi propter sensibilitatẽ mul
tam quã habent debet preseruari a reb⁹ fortissimis
⁊ mordicatiuis ⁊ albumen oui supponitur: eo ꝙ res
multas bonas i se habet aggregatas nã remotũ ẽ ab
omni mordicatione ⁊ lippitudinẽ abstergit ⁊ tẽpera

te frigidũ existit ⁊ figitur supra propter ipsius viscosi
tatem ⁊ lac nouiter a mamillis mulsum aliquas ex
istis virtutibus habet ⁊ super hoc habet virtutez di
gestiuã. Et aliqñ considerãtur apostemata ex pte mẽ
bri in quo sunt per aliũ modũ vt nihil repercussiuaz
vel refrigeratiuũ super membrũ ponaꝰ hoc ẽ quãdo
apata fiũt in locis mẽbrorum principalium purga
tiuis vt quando fit post aures aut sub ascell' aut ingui
bus qñ quando ista apostemata generantur in hijs
locis ⁊ ipsa refrigerabis timendũ est ne ad membrũ
redeat principale queadmodũ illud quod fit post au
res ad cerebrũ ⁊ illud quod sub ascelis ad cor. ⁊ ma
xime illa apostemata que procreantur ꝑ viã crisis oio
ab infrigidatione ipsius abstinere debemus eo ꝙ ꝓ
pter has actiones materia redire posset ad membra
principalia queadmodũ fugimus repercussionẽ apo
stematis pulmõis eo quod cordi vicinus existit. Iste
autẽ sunt demõstrationes recepte a membris: scõm
predictas duas intentiones in curatiõe apostematũ
scilicet remouere causam ⁊ infrigidare malã comple
xionem prouenientẽ ab eadẽ ꝗuis intentio secunda
colligantiã habeat cũ prima: eo ꝙ frigida sunt reper
cussiua. Et qd dictũ est semp meminisse oportet hoc
est vt apatibus membrorũ principaliũ que sunt sicut
epar stomacũ cerebrũ ⁊ splen. eo ꝙ ista membra ope
rationez faciunt cõem toti corpori ⁊ habent colligan
tiã cũ corde: ⁊ propter hoc eoꝝ virtutes conseruare
debemus miscendo semp stiptica ⁊ aromatica cum
resolutiuis. Et dissolutiua sunt sicut ẽplastra que fiũt
cũ medulla panis: oleo oliue ⁊ melle stiptica vero cũ
aromaticitate sunt sicut absinthiũ mastix ⁊ citonia.
Et dictuz est ꝗuis a me non sit bene concessuz ꝙ qñ
apostema i gibbositate epatis existit ꝙ euãri debet ꝑ
ꝓuocantia vrinã ⁊ qñ in cõcauitate existit per farma
ciã ⁊ ista medicamenta ad cõicantia membrorũ acci
piuntur. Et scias ꝙ medicine vrinã prouocãtes for
tes esse debent: ⁊ propter loci remotionẽ inueniendo
debilitantur eo quod in cp̃e alterantur sed que euacu
ant per concauitatẽ posse tantũ non oportet ꝙ habe
ant. Et iste modꝰ credẽdꝰ est in oibꝰ mẽbris ad q̃ ve
niunt medicine cũ multa digestiõe sicut est pulmo cui
casus iste seruaꝰ. ista significatio ẽ sũpta a loco mem
bri. Et medicine ꝓuocãtes vrinã in egritudibꝰ epis
oppillatõnes aperiũt sicut ẽ absinthiũ eupatoriũ: nã
ille due ꝓprietatẽ habẽt in epate ꝗadmodũ scolopẽ
dria in splene: ⁊ cortex capparis. Medicine vero q̃
faciliter soluunt ventrẽ in apatibus cõcauitati epis
sũt sicut aqua ablupe cartami. Sed euacuatio splẽis
ꝑ farmaciã existit. Et si apata ista inueteranꝰ tũc for
tioribꝰ indigemꝰ medicinis solutiuis eo ꝙ mẽbrorũ
istorũ natura ẽ vt in fine indurẽtur i eis apata: ⁊ ma
xime calida: ⁊ hoc maxie accidit epati ꝓpter viscosã
⁊ spissaz substãtiaz ⁊ ẽt in renibus apata induranꝰ ꝑꝑ
duriciẽ sue substãtie. ⁊ in splene ꝑꝑ grossiciẽ sui nutri
mẽti: sed splẽ ipse rare substãtie est. Sed medicie
que sũt fortis resolutionis in p̃dictis apatibꝰ sunt si
cut radix lilij celestis. ysopꝰ: centaurea. ⁊ aristologia
ro. ⁊ hijs similia: ⁊ hoc fieri debet post fractionẽ eoꝝ
siccitatis cũ radice liquiricie. ⁊ hijs similibus. Et
scias ꝙ necesse ẽ vt ꝗtũ esse potest vites ne istorum
mẽbroꝝ apa ad saniẽ ꝑducas: ⁊ maxie apa pulmõis:
obhoc qꝛ si ꝑducis ipsũ ad saniẽ ꝑfectã curationẽ nõ
habebit: qꝛ aut indurabiꝰ aut eger ꝑdetur: ⁊ medica
tio apostematũ quãdo cũ sanie aperiũtur ingrediꝰ or
dinẽ medicationis vlcerũ. Propterea scias vnũ
ꝙ ꝓpriũ est mẽbris apostematis subtilẽ cutẽ habẽti
bus ꝙ ab ipsorum principio penitꝰ sanies resudat ex
eis ⁊ ꝓpterea cõueniẽs est ab ipsorũ principio i suis
medicationibꝰ adhibere abstersiua vt mũdificẽtur
meatꝰ ⁊ si in sanie ipsa grossicies fuerit miscẽde sunt
res incẽsiue. ⁊ talia mẽbra sunt sicut pectus: ⁊ pulmo
epar: stomacꝰ: ꝓpterea necesse ẽ vt ista abstersiua ab
omni mordicatiõe sint exẽpta ⁊ iste res sũt sicut aqua
ordei: ⁊ pultes sursurũ cõdita cũ amigdal' amaris et
semine melonis: ⁊ esula attriplicis cũ oxizacara i apo
stemate epatis ꝓpriũ existit scariole quod loco attri
plici poni possunt. In apatibꝰ vero pectoris ⁊ pul
monis res in quibꝰ poniꝰ acetũ sunt fugiẽde vt mul
tũ nociue. Et medicine q̃ eis cõuenientes existũt sũt
cappill' veneris ⁊ liquiricie. ⁊ syrupus viol' ⁊ etiã sẽi
na melonis sunt optima in isto casu. sed medicatio
apostematũ que in istis sunt mẽbris ẽ alia inquãtum
sunt in talibꝰ mẽbris ꝗ inquantũ apata existũt. ꝓpter
hoc qꝛ etiã declinationes tp̃e eorũ medicine ab aliq̃
stipticitate nõ denudanꝰ ⁊ in principio abstersiuis.
Et quãdo apostemata fiũt in inferioribus intestinis
ꝺm nostrã intẽtionẽ clisteria sunt meliora: ꝗadmodũ
si in ꝑtibꝰ superioribus fuerint exhibite res ꝑ os con
ueniẽtes esse videnꝰ: ⁊ hec significatio sumiꝰ ab intẽ
tione loci. Sed in apatibus gule oio vtimur me
dicinis resolutiuis ⁊ conglutinatiuis vt adhereãt lo
cis in suo trãsitu: ⁊ etiã ponẽda sũt narcotica trãsgluti
endo ea paulatiue vt diu in transitu habeãt ꝑmane
re. In apostẽatibus vero cerebri i declinatiõe ne
cessarie sunt fortes medicine: ⁊ maxie quãdo sũt de
natura declinãtes ad frigiditatẽ ꝗadmodũ sunt fle
matica: et tales medicine sunt sicut oleũ de castoreo
⁊ similia ⁊ hoc nõ requiriꝰ nisi ꝓpter regimen mẽbri
qꝛ est ꝑ se hũidũ ⁊ passiuũ: ⁊ quidã euacuant materiã
huius apatis cũ ventosis positis in ꝑte cerebri poste
riori: sed talis euacuatio est timẽda: eo ꝙ forsitam in
corpore existit supfluitas que ꝑ ventosaz ad mẽbrum
apostẽatũ poterit ꝑuenire. ꝓpter hoc talis cura non
est faciẽda nisi cũ securitate habebimꝰ ꝙ hu. nullate
nus ad locũ discurrere possunt inde. Sed hec medi
catio in principalibus mẽbris ẽ periculosa. Huc
usq; docui breuiter medicationẽ mẽbrorũ apostema
torũ inquãtũ apata sunt in talibus mẽbris adiuncta
cũ medicatione inquãtũ sunt apostemata. obhoc qꝛ
medicatio apostematũ inquãtũ i mẽbris efficialibus
existũt nõ nisi istis modis cõpletur qꝛ medicatio que
in carne simplici existit nõ est necessarie vt agat nisi
inquãtũ sunt apostemata. Sed in multis istorũ apo
stematũ nõ indigemꝰ cõsideratione in causis efficiẽ
tibus ipsa sicut sunt apostemata facta in carne molli
causa rerum extrinsecarum ⁊ corpus mundum exti
terit: sufficit in cura ipsorum apostematum oleum
calidũ sol'

¶ De cura apostematorum frigidorum ⁊ ali
orum apostematũ specialiũ.

Et deinceps volumus loqui de apostẽatibus
frigidis que saniẽ non faciũt. ⁊ de formica d
ambulatiua. ⁊ de carbũculis que fiũt in aere pe
stilẽtiali. Et dicamꝰ qd apata mollia q̃ fiũt de flẽa
te nõ multũ grosso multotiẽs ex ipsis errore fiũt sicut
illa q̃ fiũt in extremis i yposarca. Et horũ medicatio
ꝓcedit scdʒ modũ medicatiõis eiꝰ a quo generantur
⁊ sufficit vt vnganꝰ oleo ro. cũ aceto ⁊ sale. Et si mul
ta illic ꝑgaꝰ materia ꝓdest euacuare mẽbruz ab illa
materia. ⁊ vti rebꝰ calefactiuis ⁊ desiccatiuis: ⁊ eua
cuatione cũ exp̃ssiõe mẽbri hoꝝ medicatio nõ facilis
ẽ. Et sufficit spõgia infusa in aceto ⁊ aqua salsa. qꝛ spõ
gia hʒ siccare ⁊ stipticitatẽ facere. eo ꝙ sapit naturaz
maris: ⁊ acetũ desiccatiuũ ⁊ incisiuũ existit. Que ve
ro sunt de grosso flemate embrocari debẽt cũ spõgia
in aceto infusa: mixto cũ alũine cinere ⁊ sale. ⁊ dʒ spõ
gia ligari sup mẽbrũ ꝗadmodũ fiũt ligature sup mẽ
brũ fractũ. Sed apostemata dura q̃ ex hũore fiũt gro
sso debẽt emplastrari cũ medicinis: mollificãtibꝰ si
cut cũ medulla cruris arietũ aut vituli cum modico

armoniaco.⁊ iſta ⁊ ſimilia vtilia ſunt qꝛ medicine multũ reſolutiue reſoluũt ſubtile ⁊ groſſũ petrificant ⁊ querit̃ h̃ cõpoſitio in qua ſũt reſolutiua ⁊ ꝑperatiua ad reſoluẽdũ.eo ꝙ oẽs ptes apoſtematis nõ recipiũt reſolutionẽ equaliter ſcḋʒ vnũ modũ.⁊ aliqñ cũ iſtis medicinis miſcent̃ medicie fortis reſolutiõis.⁊ melius omniũ ẽ acetuʒ qñ cũ iſtis medicis miſcet̃.⁊ hoc fit raro qꝛ indurant apoſtẽata.Et G.hic laudat ſuffigationẽ lapidis marcaſite vel molaris ſupſparſo aceto.⁊ maxie i apoſtẽatib⁹ q̃ fiũt ꝑ neruos ⁊ cordas ad mẽbra ꝑncipalia.Ego vero dico ꝙ G.hãc medicinaʒ nõ laudat niſi quãdo virt⁹ aceti equaliter ꝑdat calorẽ in ipʒ mẽbꝝ eo qꝛ ẽ in ſubſtãtia aerea.⁊ mẽbra recipiũt ab ea q̃admodũ recipiũt res q̃ maturatur i medio aere q̃ equalẽ habẽt maturationẽ. ¶ Si autẽʒ q̃rat̃ a G.vapor iſte fit a calore impreſſo in lapidib⁹ iſtis ⁊ quare ꝑpter naturaʒ lapidis eidẽ cõuertatur.ergo quare lapides nõ terũtur ⁊ ponũtur cuʒ aceto calido ſup apoſtẽa induratũ.Et qꝛ cũ fuerit in ſplene acetuʒ ſuppoſitũ in omnib⁹ ſuis medicinis ſẽꝑ laudabile exiſtit.ꝑpterea qꝛ hoc mẽbrũ eſt rarũ ⁊ nõ accidit ei duricies niſi grã groſſi nutrimẽti ex quo nutrit̃.Et acetũ aſſimilat̃ huic mẽbro i tota ſui ſubſtãtia.eo ꝙ ſuũ nutrimẽtũ ꝯplexiõi aceti aſſimilatur.⁊ hec ẽ melãcolia.⁊ ideo potiones q̃ in purgatiõe ſpl'nis dant̃ nõ debẽt ab aceto ꝑuari.qꝛ ipſũ eſt ei cibus ⁊ medicina. Et nõ ſufficit in apãtib⁹ duris q̃ fiũt in ſplene empla ſtrare de fortis ſoluʒ.ſed indiget ẽt ꝑ os recipere que habẽt reſoluere duriciẽ e⁹ ⁊ ipſius oppillationẽ apire ſicut ẽ radix capparis ⁊ ſcolopẽdria cũ aliquib⁹ ſpeciebus aromaticis. Sed apãtibus in epate duris acetũ ꝑpinari nõ debet eo ꝙ patũ ẽ duriciẽ magnã recipere.ſed cura eius ẽ cũ reubarbaro.ſpicanardi.⁊ aſa rabacara.coſto.⁊ ſquinãto.⁊ ſimilib⁹. ¶ Et dura apoſtẽata epatis ad curandũ multũ difficilia ſunt ⁊ maxie ſi fuerit multũ in veterata.⁊ vlr ydropiſiʒ inducunt ¶ Sed ſcrofule ſunt apãta dura in carne molli generata q̃ ex eis fiũt ex flẽate ſubtili curari debẽt cũ medicis diſſolutiuis ⁊ mollificatiuis ⁊ q̃ fiũt ex flemate groſſo cũ medicinis purgatiuis ⁊ cũ apitiuis ⁊ cũ ferro incidi.ſed hoc fieri debet magna ꝑmeditatione ⁊ timore. ¶ Et ſilr veruce ⁊ nodoſitates trib⁹ curãt̃ mõis.aut diſſolutõe aut putrefactiõe.aut iciſiõe ⁊ q̃buſdã neceſſarie ſũt oẽs tres ⁊ quibuſdã vna ⁊ quib⁹dã due. Sed que intus in corpore oriunt̃ curãtur cuʒ medicinis aromaticis mixtis cũ apitiuis ⁊ mollificatiuis.⁊ ſũt oio difficilis curationis. Formice vero due ſunt ſpecies ambulatiue vna cutẽ corrodit ⁊ incedit interi⁹.⁊ alia veſiculas habet ꝑ vias q̃ milio aſſimilãtur ⁊ ꝑpterea miliaris appellat̃. Sed ambulatiua q̃ fit ex hu.colico ſubtili debet curari cũ medicis illũ hu.euacuãtib⁹ ſicut ſcamonea cũ ſero caprino et ſupponẽde ſũt ſuperi⁹ medicine q̃ deſiccẽt ſine mordicatione ⁊ refrigeratione ſicut ſolatrũ ⁊ memitte ⁊ ſimilia. Sed miliaris eo ꝙ fit ex admixtione flẽatis cũ colera ⁊ ꝑpterea eius materia deberet euacuari cũ medicinis illos hu.purgãtib⁹. ¶ Carbõculus vero eo ꝙ ꝑ maiori pte fit i aere peſtilentiali ebulit ſãguis ⁊ putrefit.⁊ ꝑpterea de neceſſitate iducit fe.peſtilentiales. Medicatio vero illarũ fieri dʒ cũ ambabus ſpeciebus euõis vt flobotomia ⁊ farmacia.Et i hac fe.non ſufficit medicina vnum tantum purgans humorem ſed medicina omnes purgans hu.ſicut pilla crochie raſis in quibus intrãt ſticados:⁊ maſtix:et ſcamonea ꝑparata:⁊ colloquintida ẽt ꝑparata eſſe debet eo ꝙ corpora taliũ recipiũt putredinẽ in omnib⁹ humo.⁊ talia in hac egritudine multũ vtilia exiſtũt. ¶ Et ſupponẽde ſunt oẽs res q̃ ſine mordicatiõe exiccẽt ⁊ vt corroſioni reſiſtãt q̃admodũ eſt ẽplaſtruʒ factũ ex farina ordei ⁊ indico ⁊ lingua arietis q̃ plantago nominat̃.Et dabis ei etiã aliquãtulũ de tyriaca magna q̃ arabice dicit̃ alferuch.Et omnia emplaſtra que ſupponũtur debẽt cõfici cuʒ aqua ro.Et G. comẽdat trociſcos andaracorũ ſup ipſos more empl'i ⁊ ſimiliter oẽs trociſcos habẽtes ſtipticitatẽ.Et h̃ nõ ſũt res repcuſſiue ſupponẽde ne materia reuertat̃ ad mẽbra principalia nec aperitiuis ne putrefactioneʒ inducãt:ſed cũ ceroſitates ml'totiẽs euacuari debẽt ex hũore ipſas generãte.Et ſupponẽde ſunt medicideſiccatiue ſine mordicatiõe q̃admodũ mineralia exiſtũt:vt ẽ calx plũbi ⁊ cachie auri ⁊ horũ ſimilia. ¶ Propterea qꝛ ꝑpter malã qualitatẽ quã habẽt propter paucã mordicationẽ cito corruptionẽ recipiunt ob hoc qꝛ fiũt ex colera aduſta que ſup terrã ſperſa admodũ aceti bullit.Et hec paſſio ſanationẽ nõ recipit niſi a principio.ſed ſi inueterabit̃ in curabilis efficietur.ꝑpterea qꝛ medicine locales ſufficiẽtes nõ ſũt.et inciſio poſſis i õ eſt qꝛ neruos cõtinet ⁊ arterias.⁊ ſi i cidũtur iſta mẽbra nõ eſt tutũ quin corp⁹ ꝑdatur. Et ipoſſibile ſimiliter exiſtit iſta apoſtẽata cũ corroſiuis remouere ⁊ ſi fuerit tale apoſtema i mẽbris pricipalib⁹ ei⁹ cura ipoſſis exiſtit.Hee ſũt curatiões male cõplexionis materialis ⁊ nõ materialis. ¶ Et ſcias ꝙ apoſtemata que fiunt in membris principalibus:⁊ fe. aliquando medicatione ſanantur ⁊ ſufficit i hoc opus nature.⁊ ꝑpterea multos iuuenes cõplexiões habẽtes demp̃ſas q ex fortib⁹ egritudinib⁹ euadunt ſine medico ⁊ medicina.ſicut barbari ⁊ arabes ⁊ q i deſerto hitãt hanc.⁊ hoc fit qꝛ aliquãtulũ cũ brutis aſſimilationẽ habent.⁊ ꝑ maiori pte hoc accidit illiſ q cõplexionẽ habẽt efrenẽ. Sed quãdo medicine ꝓponũtur ſcḋʒ auctorũ dicta:tũc adiuuãt naturã tempore breui ⁊ bonũ finẽ ꝯſequũtur.qꝛ bonã habẽt determinationẽ ⁊ minie violẽtã. Sed q ſolũ ꝑ naturã ex fortibus egritudinib⁹ curant̃ in fine remanẽt in egritudinib⁹ q̃l'tẽporanec dicũtur:ſicut mihi accidit quando egrotaui cuʒ feb.fortiſſima.⁊ creticaui ex illa per apoſtẽa in teſticulis.eo ꝙ mihi neceſſaria admiſtrata nõ fuerũt.quare remãſi artetic⁹ ⁊ podagricus ⁊ adhuc ſũ.Et ſũt egritudines quaꝝ correptio nõ ſufficit a natura niſi ꝑ medicinas iuuẽtur ⁊ in hoc medicine potẽtia declaratur.Et aliquc egritudines ſicut ſũt fe. ⁊ apoſtẽata quibus natura ⁊ medicie ſufficiẽtes non exiſtũt.ſʒ ſi euadũt ꝑ accidẽs euadũt ſicut i reb⁹ nãl h⁹ aliqñ extrẽitates fiũt.tñ õ raro ꝯtigẽtib⁹ hoc exiſtit ſicut vlceratõ pulmõis ⁊ ſimiles. Sic ergo finis iſti⁹ ſcie in ꝑpoſito habẽd⁹ eſt ſm plus hoc eſt ſm egritudines plurimas ⁊ plura indiuidua ⁊ plura tẽpora.ſicut hoc idẽ accidit hominib⁹ in mechãicis artib⁹:qꝛ aliquãdo ſequit̃ artifex intẽtionẽ ⁊ aliquãdo ab ea ꝑnatur.⁊ cã illoꝝ ſũt media q̃ in illa arte cadũt.ſicut maris nauigiũ agricultura.Et ꝑpterea dixi in diffinitiõe qꝛ medicia ẽ ars mechanica ⁊ multi ex hoc mirabãtur.⁊ ipſi ignorauerũt qd dixeriʒ ſup ſcḋo phiſicorũ de mecanicis artib⁹.hic cõplet⁹ eſt ſermo de mala cõplexiõe materiali ⁊ nõ materiali.

Tractat⁹ de ſolutione continuitatis.

Deinceps volum⁹ lõqui de egritudie ſolutionis cõtinuitatis.Et dicim⁹ ꝙ cõtinuitatis ſolutio poteſt accidere vnicuiqʒ cõſimili mem bro qñ vero fit in carne dicit̃ inciſio.⁊ quãdo in oſſe dicit̃ fractura.in neruo pũctura.⁊ q̃ in arterijs dicit̃ ſciſſura.Et idicatio iſti⁹ ſpeciei egritudinis ſignificationẽ hʒ vniuerſalẽ ⁊ pticularẽ ſcḋʒ mẽbrorũ ꝯditiones ⁊ nos ab vniuerſali intẽtione ſermonẽ incipiem⁹. ¶ Et dicim⁹ ꝙ cõtinuitatis ſolutio in eo ꝙ ſolutio ꝯtinuitatis exiſtit ſimplex abſqʒ alicui⁹ alteri⁹ egritudinis ſocietate eget ſolũ vna intẽtione.⁊ in pluribus hoc ſolũ ligatur:acurat̃ ⁊ aliquãdo cũ ligat̃ ⁊ alijs ſubſtẽtamẽtis:ſicut in fractura oſſiũ fit in m̃ltis mẽ

bris. ⁊ quedā fractura indiget sutura sicut in lacera-
tione mirac fit quādo girbū est egressū: nam necesse
est vt girbus reducatur nisi sit corruptus: ꝙ si sit cor
rupꝰ oꝫ vt incidat̄ obhoc qꝛ nō est mēbꝝ necessariū sꝫ
iuuatiū. Sed qꝛ habet neruos ⁊ arterias obhoc ip-
sas p̄rio ligare debemꝰ radicitꝰ: ⁊ postea qd̄ corruptū
est incidere debes. Et aliqñ inflat ꝓpter frigiditatē
aeris: ita ꝙ tūc intus reuerti nō pōt. ⁊ tūc spōgia in aq̄
calida infusa in manibꝰ expressa ⁊ optie tēperata est
superponēda. Et G. dicit ꝙ qñ feceris hoc ⁊ nō pro
feceris tūc de cute aliqd incidere debes. sed maior ps
huiꝰ artis ꝑdita est in hoc nostro tp̄e. Sed aliquibus
vulneribꝰ nō sufficit labiorū vulneris agregatio vel
sutura: sed est necesse vt ponātur medicie desiccati-
ue q̄ desiccēt vel sugēt saniē que in ꝑtibꝰ vulneris est
locata. Sed si cōiūcte fuerint ꝑtes hac nō indigemꝰ
sed tūc medicine stiptice ⁊ exiccatiue sūt necessarie: d̄
siccatiue. n. ꝓpter exiccationē saniei: ⁊ stiptice ꝓpter
cōiūctionē labiorū vulneris. Et scire debes ꝙ mlta
mēbra reperiuntur quorū solutiones cōtinuitatis mi
nime cōsolidationē recipere possūt: sicut sunt intestia
gratilia ⁊ dyafragma ⁊ oia mēbra que sūt in vltia sic
citate. ¶ Quando vero sbe carnis facta est de ꝑditō
due cadūt intētiones: vna est diute carnis restaura-
tio: ⁊ alia est cicatricis creatio. p̄ria intentio cōpletur
quādo materia ad mēbrū veniens in q̄titate ⁊ qua
litate existit ꝑfecta hoc est sanguinis: ⁊ in ipso mēbro
cōplexio sit scd̄m suā cōuenientiā tēꝑata: ⁊ natura suo
beneficio sufficiēs est ad hoc ꝑficiēdū absq̄ medicia
rū āmiculo. Sed qꝛ cē. horā finis digestionis ad q̄li
bet mēbrū currūt due suꝑfluitates quaꝝ vna ē subti-
lis ⁊ alia grossa. ⁊ fluxꝰ haꝝ suꝑfluitatū sepe generatōi
carnis resistit. obhoc indiget natura auxilio medici-
narū ad illā hūitatem desiccandā ad hoc vt noua ca
ro in vulnere nō liquefiat: ⁊ tales medicine sunt car-
nis generatiue: ⁊ harū numerꝰ ē multꝰ sicut thꝰ: faria
orobi: ⁊ fabe: ⁊ yreos: opponacū: ⁊ thutia: ex istis me
dicinis vtimur scd̄m magis ⁊ minus: nā thus faria
orobi sunt in gra. primo generatiōis carnis: ⁊ pꝰ ista
farina orobi ⁊ yreos. ⁊ post ista aristologia: ⁊ opopōa
cū: nā illa in tertio. gra qui existūt. ¶ Et harū medici
narū q̄titas ⁊ modus a cōplexione mēbri: idcirco sē
sibilitate ⁊ ipsiꝰ nobilitate sumūtur: qꝛ mēbro humi-
do medicia carnis generatiua ē hꝰ: ⁊ cōplexioni feia
rū ⁊ puerorū. quādo vero sicca cōplexio est thꝰ suffici
ens nō est: sed necesse ē vt fortior apponat̄ ⁊ orobuꝫ
⁊ alia: quia in membris fortis siccitatis caro non ge
neratur nisi multū ꝑ siccas medicias. nā auriū vlne
ra cū parua existūt sanātur cū mēite ⁊ aceto. ⁊ si ma-
gna fuerit tunc trocisci andaracharon vtiles existunt
⁊ si nō sufficiūt tunc necessaria est scoria ferri cū aceto
⁊ simile est vulneribꝰ gule. Et G. ꝓpter hoc dicit qꝛ
cū mēbrū naturaliter siccū ad hūiditatē hui ꝑuēit mē
bri. a sua natura multū est elōgatū. ⁊ ꝓpterea egꝫ rebꝰ
exicatiuis in eo gra. ad quē ꝑuēit mēbꝝ istō versus
humiditatē. nam medicie ñ sanant nisi qñ sūt in ꝯrio
distē pate ī eodē gra. ī quo mēbrū ē distēpatū. ita ꝙ
si distēpatū fuerit in ꝭo gra hūitatis necesse est vt me-
dicina distēpata sit ī ꝭo gra. siccitatis. ⁊ nō sūt hūectā
da vulnera q̄ sūt in mēbris siccis equali humectati-
one eius ꝙ in membris huis existit. Sed est nece-
sse vt ꝭm plurimū vt ꝑ cōperationē existat. ꝓpterea
qꝛ corruptio ⁊ putrefactio siccis mēbris accidit ante
q̄ꝫ hūectationē huis mēbris equalē recipiāt. ergo ꝭꝫ
naturalē phisicā dicimꝰ ꝙ cā huiꝰ nō ē nisi difficultas
mēbri sicci ⁊ grossa suꝑfluitas que in eo existit: sicut
ꝙ dictū ē ꝙ siccitas ē difficilis passibilis. Et huiꝰ rō
similis ē rōi iuuēis ⁊ scis cū superiꝰ determinauimꝰ
¶ Et via qua cognoscit medicꝰ ꝙ medicia in mūdifi
catiōe vlceris debilis existit est mste sordiciei in vl-
cere hūdātia q̄ꝫadmodū cognoscit ꝙ medicia nis ē

absterfiua ꝓpter rubedinē vulneris labiorū ⁊ ipsius
ꝓfūditatē. Et aliquādo medicina corrosiua auget in
vulnere sordiciē ⁊ in hoc errare pōt medicus qꝛ si ꝑ
pter medicinā hec accidit rubedo ⁊ caliditas in labi
js vulneris existit ⁊ in vulnere ꝓfūditas: ⁊ si hoc a lo
co ꝓuenit hoc ē manifestū. nā si vulnera fuerit in mē
bro exposito ꝯtactui mediciarū aut ī suꝑficie posituꝫ
ita ꝙ in trāsitu mutationē nō recipiat medicine tunc
necesse sunt debiles sicut in vlcerationibus sufficit
stōaci. ⁊ si grossis intestinis vlcera fuerit debent cliste
rizari. ⁊ si in subtilibꝰ farmacari. In mēbris vero ꝓ-
fūdis medicine exigūt̄ fortiores sicut in vlceribꝰ pul
mōis ⁊ in mēbris musculosis q̄ a ꝓfūditate corporis
sunt remota ⁊ ꝓpter hāc loci cōsiderationē habēti si-
militer in gutture vlcerationē in pōne medicine ipsū
stare precipimus egrotū. ⁊ paulati medicinā oꝫ solu-
tiuā trāsglutire. et habētibꝰ passionē meri medicinaꝫ
labitiuā dari p̄cipimꝰ. et ei admiscemꝰ viscosā me-
dicinā ipsā in meatibꝰ morari faciētē. ꝓpterea vulne
rū diuersa est medicatio nā quedā oretenꝰ curantur: ⁊
quedā cū localibꝰ medicant̄. ⁊ quedā cū ābobus. Ad
huc ordinata sunt ꝓpter locū et figurā cōueniētia in-
strumēta vt medicamina in ipsis debite ꝓhiciant̄
sicut syriga pessaria et similia. ꝙ vero a sensibilitate
suitur mēbri manifestū ē. nā mēbrum valde sensibile
medicinas fortissimas subistinere nō pōt. similiter et
mēbrū multi iuuamēti. Sed vulneribus que in suꝑ-
ficie corporis fiūt in ꝯcauitatibꝰ quorū carnis gene-
ratio existit necessaria: et in quibꝰ cicatrix similis cu-
ti fieri oꝫ necessarie hijs sunt medicine desiccatiue fi-
naliter sicut gala balaustia et similia. et est necesse vt
earū exiccatio cōglutinatiua operationē excidāt. Et ī
q̄bus caro suꝑflua generātur necessarie sūt medicine
corrosiue q̄ fortiores generātibꝰ existāt. et sunt vt col-
cotar et viridū es ⁊ silia. Et ꝓpterea nō ē īpossibile vt
in aliq̄bꝰ corꝑibꝰ viride es iā t carnis generatiuū.
Et scias ꝙ corrosio carnis suꝑflue oꝑationibꝰ nature
appropriata nō ē sicut ē carnis generatio: sed est res
q̄ appropriata ē oꝑationibꝰ artis. Sufficit qd̄ breuit̄
dictū est de vulneribꝰ q̄ intꝰ et extra in carne fiūt cū
q̄bꝰ mala cōplō nō est associata. Sꝫ si mala cōplexio
ē approꝑata ē sicut cā vulneri ⁊ curari nō pōt nisi vt
remoueat̄: sicut accidit qñ euenit aꝑati. Et qꝛ medi
cationē male cōplōnis iā nouisti: tūc etiā reiterare ex
pedit. Et dicamꝰ ꝙ mala cōplīo q̄ ī vulneribꝰ fit ē ꝑꝑ
sanguinē q illuc currit q ī q̄litate aut q̄titate distēpatꝰ
existit: aut in ābobꝰ. ⁊ hꝫ aut a toto corꝑe ꝓuenit aut a
mēbro vulnerato: aut ab ābobꝰ. ⁊ si a toto ꝓuenit cor
pore aut a mēbro vlnerato aut ābobꝰ: ꝑscrutādū ē vtꝝ
ꝑ q̄titatē aut q̄litatē ꝓuēiat. si ꝑꝑ q̄titatē solūmō ꝯpe
tit flobotōia. ⁊ si solū ꝑꝑ q̄litatē tūc necessaria ē farāci
a: si aūt ab vtrisq̄ꝫ ꝓueit ⁊ vtrūq̄ꝫ faciēdū ē. Et si fue
rit ī sigulari mēbro ex mēbris corꝑis tūc ipꝫ oꝫ euāre.
Et si fuerit ipꝫ mēbꝝ vulneratū sicut renes ⁊ silia tūc
totū corpꝰ euādū ē. Et si a toto ꝓuēit corꝑe reꝑcussiua
necessaria suꝑ oibꝰ reꝑcussiōis mōis ꝭꝫ qd̄ dixius. ⁊ d̄
ide mēbꝝ ꝯfortare d̄bes ⁊ trahere materiā toto pos
se ad opposita. Et si mala ꝯplō fuerit ī mēbro vlcera
to tūc ꝓuidēdū erit in suis q̄litatibꝰ malis: qñ si vul
nꝰ fuerit siccū ipꝫ hūectare d̄bes cū aq̄ calā. ⁊ si fuerit
hūidū ipꝫ debes exiccare cū fortibꝰ exiccatiuis. Et si
lr facere debes ī distēꝑātia calitatis ⁊ friditatis. ⁊ si
ī vlnere caro addita fuerit ⁊ idurata valde icidēda ē
cū ferro. ⁊ postea appōere debes ea q̄ hñt generare ⁊
ꝯsolidare. Et si ibi fuerit aꝑa nō ē via sanatōis mēbri
nisi apostemate remoto quamuis medicine que cu
rāta ꝑata ꝯrie vlneribꝰ existāt. ⁊ si due agregāt̄ res ī
mēbro vl d̄ mala ꝯplō ꝓꝑa mēbri ⁊ corruptō sāguis illē
aduēiētis ī hijs ꝯsiderādū ē. Et scias ꝙ qñ vlcera ñ sanā
tur ꝑꝑ adhibitas medicias illō fit vna triū reꝝ vna ē
ꝑꝑ medicias q̄ ꝯplōi mēbri ꝯuēiētes ñ existūt. āt, qꝛ mā
trāsmissa ñ ē ꝯuēibil. aut qꝛ ī mēbro ꝯplīo lesa ē ꝑ nāꝫ.

eo ꝙ ibi vna ſpẽs male ꝯplõis aut plures ſit ĝ ſcire ꝺ
bes ꝙ ſanatio vulneris fit aut ꝑꝑ corpiſ euõnẽ ⁊ cũ tẽ-
pãtia ꝯplexionis: ⁊ cũ plage deſiccatiõe: aliqñ vtimur
tyriaca ⁊ ſimilibꝰ. Sufficiat qꝺ dictũ eſt in cura ſolu-
tionis cõtinuitatis ſimpliciter materialis ⁊ nõ mãlis

Tractatꝰ de ſolutiõe ꝯtinuitatis venaꝝ ⁊ arteriaꝝ.

d Einceps volumus loqui de cura ſolutiõis cõ
tinuitatis in venis ⁊ arterijs. Et dicimꝰ ꝙ ſo-
lutio cõtinuitatis in venis facilis eſt cõſolida
tiõis: ſed q̃ eſt in arterijs illa ẽ difficilis exceptis cor-
ꝑibꝰ pueroꝝ: ⁊ ꝓpterea ꝙ ſolutio cõtinuitatis iſtoruꝫ
nos adducit in aliã reꝫ multũ timẽdũ hoc eſt ſanguis
fluxꝰ neceſſe ẽ vt in hoc ſermonẽ faciamꝰ. Fluxꝰ vo ſan
guinis multis fit mõis: aliqñ fit ꝑꝑ vene inciſionẽ vł
vlceratiõeꝫ: ⁊ hoc fit aut ꝓpter cãm intrinſecã aut ex
trinſecã ſi ꝓpter extrinſecã aut inciſione: aut extenſio
ne: aut ꝑcuſſione ꝑꝑ intrinſecã: aut ꝑꝑ hu. acutos cor
roſiuos aut extẽſiuos ita vt apiant venas ⁊ aliqñ cur
rit ſanguis ex orificijs venaꝝ ⁊ aliqñ ſtillat. Et in
cipiemꝰ a ſanguine decurrẽte ꝑꝑ venarũ laceratiõeꝫ
eo ꝙ ꝑiculoſior exiſtit. Et dicemꝰ ꝙ qñ dilacerať ve-
na in corꝑis ſuꝑficie ſanguinis duobꝰ modis põt re-
ſtringi: vno vt trahať illiꝰ mẽbri materia: qñ ꝑꝑ mul
tã fit quãtitatẽ alia vt digito oppileť ſi fuerit ꝑua naꝫ
ꝑꝑ hoc coagulabiť in orificio ſanguis: ⁊ ſtabit aut pro
pter ligamẽtũ aut ꝓpter cauteriũ: eo ꝙ cauteriũ cru-
ſtam ꝑparat ſuꝑ plagã: aut ꝑꝑ medicias ſtipticas cor
rugatãs: ſicut medicina facta de viſco cocto ⁊ tritici
farina: ⁊ ſimilibꝰ. Et G. cõmẽdat ꝯ fluxũ ſanguis
arterie aloe: ⁊ thꝰ: ⁊ albuñ oui: ⁊ pilos leporis: ⁊ hec
medicina retinet ſanguinẽ ⁊ generat carnẽ. Sed cau
teriũ ſufficiẽs nõ eſt qꝛ cruſta cadere põt ⁊ ſanguis ite
rũ fluet ꝑterea cauteriũ minuit de ſubſtantia mẽbri
⁊ nobis non eſt neceſſe minuere de ſbã mẽbri: ſed po
tiꝰ laborať vt creſcat: ⁊ nõ laudať cauteriũ niſi qñ flu
xus fuerit ꝑꝑ vene corroſionẽ: qꝛ tũc cauteriũ ſuppoſi
tũ ẽ loco rei q̃ remouet cãꝫ faciẽteꝫ corroſionẽ. Et ali
qñ ponimꝰ frigida reꝑcuſſiua ſuꝑ mẽbrũ qñ fluxꝰ fue
rit ex caliditate. Sꝫ aliqñ ꝑdicta oĩa debilia eẽ dicũť
⁊ inſufficientia: q̃re tũc neceſſariũ exiſtit venã vel ar-
teriã finaliter incidere: habita tñ hic cautela: vt priꝰ
liges ſtringẽdo fortiter caput ipſiꝰ vene q̃ eſt verſus
cor ⁊ poſtea incide. Sed ſubtractio ſanguinis ex lo
co illo fit vt prepeť mẽbrũ ⁊ oriať vt orificiuꝫ aptũ ſu-
ꝑius adapteť. Sꝫ debes tũc materiã trahere ad op
poſitã ꝑtẽ vñ ſanguis tũc fluebat: aut ad ꝓximiorẽ lo
cũ ſicut de ore ad naſuꝫ: ⁊ de veſica ad matricẽ ⁊ at-
tractio ad ꝑtẽ opoſitã fit ſicut qñ ꝑꝑ fluxũ ſanguis na-
riũ vẽtoſas ſuꝑ epar poni iubemꝰ: aut ſuꝑ ſplenẽ ſi fu
erit ex ꝑte ſiniſtra. Et vẽtoſe etiã poĩte ſuꝑ occipiciũ
ſtringũt ſanguinẽ nariũ trahẽdo ad oppoſita: aut ſuꝑ
mamillarũ radices ꝑꝑ mẽſtruũ. Et aliqñ fit atractio
ad ꝑtẽ oppoſitã ꝑꝑ ligationẽ mẽbri aut ꝑꝑ medicinaſ
mẽſtruorũ ſanguinẽ ꝓuocantes. Sed flobotomia in
ſãguis mẽſtrui fluxu eſt medicia ꝑ accidẽs: ꝓpterea
qꝛ hec medicatio ĩ ſuo genere ſolũ exiſtit vñ timẽda ẽ
⁊ aliqñ ẽ nãlis qñ fluxꝰ ꝑꝑ multitudinẽ ſanguĩs fuerit.

Cap̃ de fluxu ſanguĩs q a mẽbris ꝑuenit itrinſecis

s Ed ſanguis fluxꝰ q in ꝑtibꝰ intrinſecis exiſtit ñ
habet viã vt retineať niſi a medicinis ſtipti
cis: aut cibis groſſis. Et medicine ſtiptice in
hoc ſunt ſicut balauſtie ⁊ ſucꝰ rubi: ⁊ galla ⁊ ſitia. Et q̃
ſunt nimis ſtiptica ſunt ſicut bolꝰ armenꝰ: ⁊ tegľa pi-
ſtata ⁊ plantago ⁊ ſolatrũ. Et G. multũ ſerũ plãtagis
ꝯmẽdat in paſſiõibꝰ vulue ꝑꝑ corroſionẽ ibi fiẽtẽ. Et
ex fortibꝰ lacerationibꝰ venaꝝ q̃ in mẽbris fiũt ſunt il
le q̃ in pectore fiũt: ⁊ fortiores illis ſunt q̃ in venis fiũt
pulmonis: ⁊ ita ꝙ aliq dixerũt ꝙ nunq̃ cõſolidanť ſꝫ
qñ ad ſaniẽ deducunť ꝑfecte nõ curanť ſed cũ bono re
gimine ſi inueniri põt eoꝝ ꝓlongabiť vita. Et ſunt
aliqd q ex hac infirmitate minime moriũť: ⁊ hoc dico
qꝺ ꝑ aĩam meã ꝓbari põt ex dictis G. Quis illud nõ
dicat maxĩe: ſed multi ex modernis hoc teſtificati fu-
erũt ⁊ dicit Auic. ꝙ vidit mulierẽ q̃ vixit. 20. ãnis pꝰ
lacerationẽ venarũ pľonis ſed illa ſemꝑ comedebat
zucharũ ro. cũ pane facto cũ coriãdro. Et ego aſſẽtio
ꝙ dixit: eo ꝙ filij Auenzoar mihi ſiľe retulerũt. ſ. ꝙ
in plibꝰ hoibꝰ hoc idẽ viderũt. In ꝑncipio vo huiꝰ diſ
poſitiõis ſi ſit ꝑꝑ ꝑcuſſionẽ aut ꝓpter aliã ex rebꝰ extri
ſecis dꝫ flobotomari ex vena coĩ ſi multa fuerit reple
tio: ⁊ ſi nõ fuerit multa repletio de baſilica minuẽdꝰ
erit: ⁊ ſanguis duabꝰ vicibꝰ extrahať: ⁊ tꝑe floboto-
mie teſticuli ⁊ brachia ligenť: ⁊ a tuſſi abſtineat q̃ꝫtũ
plꝰ põt. G. ꝑcipit dare acetũ cũ aq̃ mixtũ ſi medicꝰ vi
derit ꝙ in pulmõe ſanguis fuerit coagulatꝰ: ⁊ hec me
dicina eſt ꝯ̃ria iuuamẽto cauſe ⁊ accñti ꝓpterea qꝛ ace
to ineſt ꝑ naturã vt moueat tuſſim ⁊ tuſſis prauũ eſt
accidẽs: ⁊ hoc timẽdũ ⁊ acetũ cũ ſit ꝑũgitiñ vulneri
nocet ⁊ ſanginẽ ſubtiliat ⁊ apit ⁊ fluere facit: ⁊ ꝓpter
hoc acetũ dimittẽdũ eſt. Et medicine dãde ſunt ha-
bentes reꝑcuſſionẽ: ꝯfortationẽ: ⁊ ſtipticitatẽ: ⁊ eligẽ
da ſunt ſtiptica quibꝰ ſubtilitas ſit admixta ꝓpter mẽ
bri ꝓfundationẽ: ⁊ qꝺ mihi vř hic meliꝰ oibꝰ alijs re
bꝰ eſt zucharo ro. cũ aq̃ in q̃ cocte ſunt glãdes nuces e
q̃lit: ⁊ cauda caballina. Et mirabilis Albumerõ Auẽ
zoar mihi indicat ꝙ hec aq̃ dꝫ eẽ illa in q̃ ferrũ mul-
tũ ſit extinctũ: ita ꝙ ꝑꝑ hoc a ſua quãtitate decreſcat:
⁊ poſtea in ea res bulliãt: ⁊ ꝑ hãc viã poľe eſt glutina
tionẽ ſanguis fieri ⁊ cõſolidari plagã. Et ꝙ multũ ne-
ceſſariũ hic exiſtit ẽ cibi diutio: ⁊ ſufficit aq̃ ordei cuꝫ
nucleis aſſis granorũ mali granati in prãdio: aut pul-
tes oſſiuꝫ ordei ⁊ ſero. ʒ. ij. panis cũ teſticulis galloꝝ
Et ſi cã fracture vene fuerit reuma q̃ illuc cõcurrerit
⁊ cõmouerit tuſſia: ⁊ ꝑꝑ hoc vena ſit apta: aut ꝑꝑ hu.
acutũ q ſbam corroſit pulmonis tunc fermatia flobo
tõie eſt admiſcẽda ⁊ ſupponere capiti res deſiccati-
uas. ſꝫ ſi cã reumatis frã fuerit ſupponamꝰ capiti pul
uerẽ garioflloꝝ pipis: pulegij. et cã remiſſe calida fu-
erit ſufficit puluiſ macis ⁊ nucis nuſcati: ⁊ corticis po
moꝝ citonioꝝ: ⁊ oĩa q̃ hñt ṽtutẽ calefaciẽdi modi. ñ:
⁊ cũ modica ſiccitate ſũt cã ſolidatiõis vulneris. Et
qꝛ ĩ breui tꝑe vulnꝰ ad ſaniẽ põt ꝑuenir: iõ ſtuder debe
mꝰ in remouẽdo cãꝫ q̃ꝫtũ poſſumꝰ: ⁊ hͦ fit exiccãdo cor
pꝰ mõis oibꝰ qbꝰ poſſumꝰ: ⁊ ꝑꝑ hͦ tyriaca ĩ hͦ loco iuua
tiua exiſtit: ⁊ maxĩe nouiť ꝯfecta: ⁊ ꝓꝑetatẽ hꝫ retinẽdi
ſãguinẽ queadmodũ hꝫ inibẽdi fluxũ: ⁊ pꝰ q̃ꝫ ita ẽ hͦ cu
ra ꝯueniẽs exiſtit duabꝰ ſpẽbꝰ ĩputi ſãguĩs. ſiue fuerit
ex cã intriſeca vł extriſe ca ⁊ G. cõmẽdat hic trociſcos
andracharõ. Qñ vo factũ fuerit vulnꝰ ſanioſuꝫ G. di
cit ꝙ cã ſue incurabilitatis ẽ qñ ſine tuſſi mũdificari
nõ põt: ⁊ tuſſis tumorẽ augmẽtat ⁊ apit vulnꝰ: ⁊ groſ
ſicies tũoris augmñtat ſaniẽ. Adhuc mihi vř ꝙ cã ſue in
curabilitatis ſit qꝛ cũ hͦ mẽbrũ apať vulnꝰ ipiꝰ indurať
ſanatiõeꝫ recipe nõ põt: ſꝫ tñ lõgo tꝑe viuere põt. Et
hñti ſaniẽ in pulmõe debemꝰ ꝓpinare medicias ⁊ ci
bos q hñt aliqd abſterſiõis cũ aſꝑſiõe ⁊ ꝯfortatiõe: ſi
cut capillꝰ ve. ⁊ cortex citri: ⁊ maſtix: ⁊ radicẽ lilij: ⁊ pa-
nẽ comedat cũ zucharo ro. ⁊ vuas paſſas pingues: ⁊
bibere lac hͦ laudabile exiſtit ⁊ biber aquã ordei: ⁊ ter
ras hitare ſiccas ⁊ ſiľe huic faciat q toto tꝑe in reñate
frõ ꝑſeuerat. Et ſi vlceratio eſt ĩcãna meliꝰ curari põt
⁊ hͦ ñt cũ rebꝰ exiccatiuis deſiccãtibꝰ vlcera pulmõis:
⁊ ꝑcipiẽdo ĩfirmo vt in ore teneat medicĩas deſiccati-
uas: ⁊ abſterſiuas mixtas cũ lenitis: ⁊ vt iaceat ſupinꝰ
vt faciliꝰ medicamina trãſire poſſint diſcurrẽdo ꝑ vul
nera queadmodũ ros diſcurrẽdo ꝑ ꝑietes ⁊ muros ꝑ
terrã ꝙ ſi cã fluxꝰ ſanguĩs fuerit ex apitiõe orificioꝝ ve
naꝝ cura eiꝰ erit cũ medicis leuibꝰ ſtipticis. Sꝫ ſi cã ap
tiõis vene ſubtilitas ſanguĩs fuerit ipiꝰ ſanatio ẽ cũ ci
bis groſſis cõglutinantis. Sufficit nobis huc uſq̃ꝫ de
ſolutiõe cõtinuitatis arteriarum ⁊ venaꝝ.

Tractatꝰ ꝺ cura ſolutiõis ꝯtinuitatis ĩ neruis ⁊ lacerť

Nunc vero volumꝰ dicere de solutione continuitatis que in neruis ⁊ lacertis accidit. Et dicimus ꝙ quādo solutio cōtinuitatis in hijs mēbris accidit tunc necesse est corpꝰ cū flobotomia ⁊ farmacia euāre: studiose perspicere vt in vulnere aliquid saniei nō fiant ne dolorē spasmū inducat: ⁊ iō qꝛ neruꝰ est mēbrū ꝓfundū viscosuȝ nō sufficit in mūdificatione saniei medicina cōsolidatiua: sed necessaria est medicina que cum calefactione habeat succionē vt saniē trahat sine mordicatione ⁊ ideo in principio necesse est hoc vulnus aperire. Et medicie hee vtiles sunt sicut viscus alboā ⁊ ꝙ fortiꝰ existit est quādo aliqd addimus de euforbio: ⁊ maxime si corpora hūida fuerit ꝯfert valde. Sȝ i corporibꝰ dure ꝯplōis ⁊ siccis valet opoponacū: ⁊ asa fetida: ⁊ sulfur crudū oleo oliue mixtū: in hijs vulneribꝰ: valet ⁊ gūmi pini in hijs virtuti visci ⁊ glādium proxima est. Et qñ inciditur vel scindit neruꝰ ⁊ cutis desuper fuerit eleuata: tunc has nō posset medicinas sustinere: sȝ erit sufficiens abluere ipsum cū oleo oliue ⁊ ponere desuꝑ tutiā ablutā. Et si corpꝰ durꝫ extiterit trocisci andaracaron erūt sufficientes. Et si neruꝰ ex transuerso ⁊ ex toto non est incisus: tunc vulnꝰ periculosius est ꝙ̄ si incisus in longitudine traheret: ⁊ hic est timor spasmi: ⁊ ob hoc regimen istud totaliter est adhibenduȝ vt ꝓuidus sis in resistendo spasmo. Sed res que mitigant dolorē nerui ipso non existēte discooperto est oleū oliuū: calīm propterea qꝛ resistit oībus passionibus nerui. sed qñ discopertū est tūc cōtrariū existit: ⁊ nō ē ponēdꝰ nisi doloris fortitudo nos īpellat Et necesse ē vt medicine q̄ neruo supponūt sint actu calide ideo qꝛ hoc membrū ꝑ maiori ꝑte a frigore ledit. Et quando aꝑat neruus ⁊ ex eo timēdꝰ est spasmꝰ tūc ex toto incidendus est qꝛ ex hoc securabitur a morte quāuis mēbrū adducamꝰ ad priuationē sensus ⁊ motus. ¶ Et ligamēta vero fortiores medicinas patiuntur ꝙ̄ nerui: ⁊ similit corde ꝙ̄uis viciniores sint neruis. Sed ligamēta que cū lacertis sunt coniuncta medicatiōeȝ silem medicationi neruorū recipiunt. Sȝ que ossibꝰ cōtinuātur fortiores recipiunt medicinas.

¶ Tractatus de cura fracture ossiuȝ.

Deinceps loqui volumꝰ de solutione facta continuitatis in ossibus que ruptura nuncupat. Et dicimus ꝙ quādo ruptura fiunt in osse ex transuerso tunc necesse est vt partes ad sua ꝓpria loca reducamus: ⁊ ad hoc vnā quāqꝫ ꝑtē trahere cuȝ instrumento ad hoc solito aut manu donec suo musculo vniat: ⁊ equare quod sit equādū: ⁊ postea ligat secūdū ꝙ ꝑ̄cipit. y. Et est vt due fascie accipiant ⁊ cuȝ vna incipe a loco fracture superius ascendendo: ⁊. y. hoc laudat ligamētū: qꝛ per hoc cursui materiei resistitur ne sanietur: ꝙ nō accideret si superius ligando ibi inciperet ⁊ vsqꝫ ad rupture locū perueniret: ⁊ precepit. y. vt sic ligatū stet vsqꝫ ad. vij. dies ꝓpter aꝑatis metū: proptera precipit si dolor membro superuenerit vt super membrū ponātur medicine mitigatiue: ⁊ si pruritꝰ adfuerit embrocet aqua calida ad hoc vt pustule non oriantur: ⁊ hoc prima septimana propterea si securi sumus ab aꝑate tunc nō solū nō sufficiunt fascie immo ascelle erunt adiungēde. Dicit Rasis qui medentur hoc nostro tempore fracturis in ꝑ̄ma septimana ascellas ponunt ⁊. y. hoc aꝑatis metu vetat ¶ Et etiā qꝛ prima septimana nō timemꝰ ꝙ membrū fuit tortū sed aꝑa tantū timemus. ¶ Itē Rasis dicit ꝙ fractis ossibus nostri temporis medici in principio ponunt astellas in extremitatibus medicinarum quibꝰ membra ligantur cū farina ordei ⁊ albumine oui ⁊ sic dimittunt donec cōualescant. Et mihi videtur ꝙ ille qui per hunc modū curat ille casualiter euadit, ⁊ meliꝰ est dissoluere fasciā ⁊ sic fiat omni septimana ⁊ videre poruȝ sarcoydē: ⁊ est illud qd̄ dicimus in latino supraosso: qui si nimis fuerit grossus superponende sunt medicine multū desiccatiue ⁊ fascia bene constringatur. Et si nimis fuerit subtilis embrocetur spongia ⁊ aqua calida ⁊ falcias ligare. Et si fuerit repletio medicetur flobotomia ⁊ farmacia: ⁊ ipsius cibus subtilietur multū: ⁊ qñ transiuit primaȝ septimanaȝ debet cibari cibis similibꝰ illi substātie quā volumus generare: vt cibis grossis ⁊ viscosis: ⁊ si fractura cū vulnere carnis existit necesse est vt orificiū vulneris remaneat aptū. Et si os i longitudine scissuraȝ patiatur ligatura sola cū bono regimine sanat. et si fractura sit i osse carnei vt penetret vsqꝫ ad telā tunc necesse est vt circa scissuraȝ os remoueatur: vt mundificari possit a sanie tela ne telā corrūpat: ⁊ si sic nō fieret sanari non posset sed hoc in loco nostro nō inuenitur qui hoc facere sciat. ¶ Et sufficiat hoc i omnibus speciebus male complexionis ⁊ solutiōis continuitatis ⁊ primo in membris consimilibus.

¶ Capitulū de cura officialiū egritudinū.

Et dicamus ꝙ egritudines membris officialibus apropriate quedā sunt que sunt egritudines ſm numerꝫ magis ⁊ minus ⁊ quedā sunt que sunt egritudines creatiōis sicut figura oppillatio ⁊ apertio: asperitas ⁊ lenitas ⁊ quedaȝ sunt egritudines positionis. ¶ Sed egritudines numeri q̄dā sunt naturales sicut digitus sextus: ⁊ quasi ars medicine hoc non considerat ⁊ quedā sunt nō naturales sicut lapis qui nascitur in vesica: ⁊ lūbrici qui i corpore nascunt ⁊ veruce ⁊ aqua in oculū descendēs ⁊ vngula ⁊ aūs cā istorū ē materia distemperata in quantitate ⁊ qualitate ⁊ si iste egritudines sint i fieri causa efficiēs remoueri debet cū euōne vl' ⁊ postmodū membra superflua erunt remouenda. Et si facta fuerit quod factū est erit remouendum. ¶ Et medicinas proprias vniuscuiusqꝫ illarꝫ rerꝫ tu scis in multis particularibꝰ libris. Sed que lapidē expellūt ⁊ arenā sunt medicie appropriate illi oppositioni sic̄ diximꝰ. ¶ Lūbrici vero ⁊ ascarides occidūtur cū medicinis amaris sicut est absintium ⁊ centonicū. Sed cucurbitini fortioribus indigent medicinis veruca vero eradicamus cū ferro vel cū pēna ponendo verucā in concauitate pēne: ⁊ circūgirando violenter extirpare: ⁊ que huic operationi vtiles existunt sunt penne aquilarum ⁊ gallorum.

¶ De cura aquarū ⁊ sanierum in oculis generataruȝ.

De aquis ⁊ saniebꝰ que in oculis agregantur. Et dicit Galienus de quibusdam medicis oculorū qui infirmū ponebant super scamnuȝ ⁊ caput inferius squassabant donec videbant sanieȝ ab oculo descendenteȝ: ⁊ hoc in aqua oculi fieri non posset eo quod nebule assimilātur ita ꝙ quando ipsa descendere facimus reuertitur superius: propterea nō valet aliter nisi inferius cū instrumēto trahatur. Et colerica felliū saniebꝰ valent ⁊ aquis que ad oculū descenduut. Et aliqui sunt qui curant eas aperiendo. ¶ Ungula autē quando est magna curratur cum ferro: ⁊ si parua fuerit curatur cū medicinis. Sȝ molā remouemus cū medicinis prouocātibus mēstrua ⁊ cū aborsuȝ facientibꝰ. ¶ Sed egritudines diminutionis numeri est sicut caluiciū ꝓpter alopiciā. Et tu scis ꝙ pilorū generatio ex superfluitatibꝰ fit laudabilibus ⁊ in laudabilibus. Ergo casus eorꝫ est propter defectus illarū superfluitatum aut ex corruptione dictarum superfluitatum que egresse sunt a sui natura in qualitatibus malis ⁊ propter hoc necesse est vt expellamus ipsas superfluitates per farmaciam. Diminutio vero carnis dictum est qualiter debeat restaurari. ¶ Sed egritudines in creatione ex quibus vna in figura existit vt plurimū sunt naturales.

Et ideo ĩ curatiõe medicia ingressuz nõ habet. Et si etiã tempore part⁹ vsq; ad finẽ augmẽti ad bonas cõuertant formas recurrẽtur possunt. Et etiã lenitas ꝛ asperitas egritudines forme existũt. Et asperitatis cã est humor colelic⁹ acut⁹: aut flematic⁹ salsus ꝛ sanatio istius est superfluitatis istius euacuatio: ꝛ mẽbroꝝ cõfortatio cũ rebus stipticis. Ne huiusmodi materia vlterius spergat. Et postmodũ cũ medicinis lenitiuis asperitas remoueat. Sed lenitas ab humore fit leui ꝛ lubricatiuo ꝛ hui⁹ sanatio est illũ humorẽ remouere: ꝛ secũdũ qd dictũ est in alio hoc erit faciendũ. Et sub hoc genere oppilationis egritudines continẽtur: ꝛ si in fieri fuerit humorem facientẽ euacuamus cũ vsu medicinarũ aperitiuarũ que illas aperiant oppilationes. Et si facte fuerint ꝛ non adsit repletio aperitiue medicine sufficientiã habent. Et apertioni viarũ que clause sunt medicatio erit per contrariũ: sicut sunt medicine stiptice ꝛ confortatiue. Et aliqñ curat hec passio cũ medicinis stipticis ꝛ stupefactiuis: ꝛ hõ fit qñ virtus superat expulsiua.

Capitulum de cura positionis ꝛ situs.

Et positiõis egritudo hernia manifestior existit: sicut que in ventre in testiculis fit: ꝛ que in ventre fit sanatur vt eger super ceruicem ponatur: ꝛ qꝫ egressum fuerat reducatur. Et fractura stipticis sanatur sicut cũ nucib⁹ cipressi ꝛ gummi glãdiũ ꝛ similibus ꝛ si tumor fuerit qui reductioni resistit remouere illuz debemus cũ rebus remouentib⁹ ventositatẽ. Hernie vero que intestinis descẽdit curatio est vt qd egressum fuerit reducatur ꝛ exercitiũ inhibeat. Et hec egritudo difficilis est ad sanãdũ. Ex egritudinib⁹ positionis gibbositas existit. Et huius curatio est humorẽ grossuz viscosum euacuare ꝛ exhibere medicinas vaporabiles q̃ vẽtositatẽ diminuũt grossam. Et hui⁹ egritudinis est dislocatio ꝛ hoc p reductione mẽbri ad ppriũ locũ curet anteq̃ apostemetur. Et qꝫ quodlibet mẽbrũ qd dislocat ei⁹ positio lesionẽ recipit excepta brachij ꝛ spatule dislocatiõe tñ huius scientie artifices cognoscunt eã. Sufficit tibi ꝛ illis qui tibi assimulant qꝫ breuiter de generib⁹ egritudinũ dictũ est. Et hũc librũ nõ cõposui nisi per illos qui tibi in pfectione assimulant: qꝛ illi cõprehendent qd dictũ est ab eo qd est dictũ ppter fundamẽta ꝛ principia que habebũt. Nã tu scis qꝫ oẽs sciẽtie pricipiũ sumunt duobus modis: aut a reb⁹ per se notis: aut ab alia scientia. Et maxime tibi sufficit qꝫ in hac sciẽtia multas habes doctrinas ꝛ principia. Et scias qꝫ ille quia a te elongabit hũc librũ vitabit. Sed debuissem cõpleuisse sermonẽ meũ in sanatione accedẽtiũ vnicuiq; mẽbro superueniẽtiũ. Propterea qꝛ etiã accidẽtia secũdũ aliquẽ modũ egritudines dicunt. Et meli⁹ in declaratione rerũ vniuersaliũ existit vt ipsa vniuersalia ad particularia reducant. Sed ad p̃sens mihi comoditas nõ respondet: qꝛ in alia re vel arte hac nobiliore studere intẽdo. Vnicuiq; volẽti ad huiusmodi preclaritatis scientiã peruenire: bonũ est vt libros Abumerõ Auẽzoar studiose legat. Nã illic medicine thesaur⁹ patet manifeste. Et de⁹ nos ab errore exuat: ꝛ ex ipsi⁹ lũine nr̃os oculos illũinare dignet.

Expliciunt tractat⁹ artis medicine famosissimorum virorum Albumeron Auenzohar ꝛ Auerroys studiose correctos Impressi Venetijs p Joannem de forliuio ꝛ Gregoriuz fratres. Anno salutis. M.cccc.lxxxx. die q̃rta mẽsis Januarij.

Registrũ huius libri

a
Primũ vacat
Incipit liber
illa nescit
b
non sicut
est coniunctũ
est in epate
c
nõ cognoscebat
est super formã
taturi sicut
d
preparare sunt
arteria ꝛ
discernendo
e
ficat paruitatẽ
pluuiosa liber
nifestiores dicã
f
splenis a ven.
milatiue debili
Et dicitur
g
non debet
est illud
bili Sed
h
et valet multũ
tundi membra
sicce est
i
Incipit liber
capitulũ de
conseruatiõi
k
propter hoc
paramẽto et
primo ad
l
intẽtiones
aromatico

[illegible]

[illegible]

[illegible] · Callaget

Venetiis, D. & S. de Gregoriis 1490/91

l62.
al-mudāwāt wal-tadbīr (Rectifi-
mis et regiminis). al-Jāmiʿ (Anti-
anslatus de hebraico in latinum ...
vicio (Patavino),.. ipso sibi vul-
tro Jacobo Hebreo" (i.e., probably,
he Hebrew version into Italian by
s, and thence into Latin by Para-
s al-Kullīya (Colliget). [Venice,
Joannes and Gregorius de Gregoriis, January 4,
1490/91]

4ff., 40numb.ff., 1f., 2-63numb.ff., 1f. 31cm. 2°.

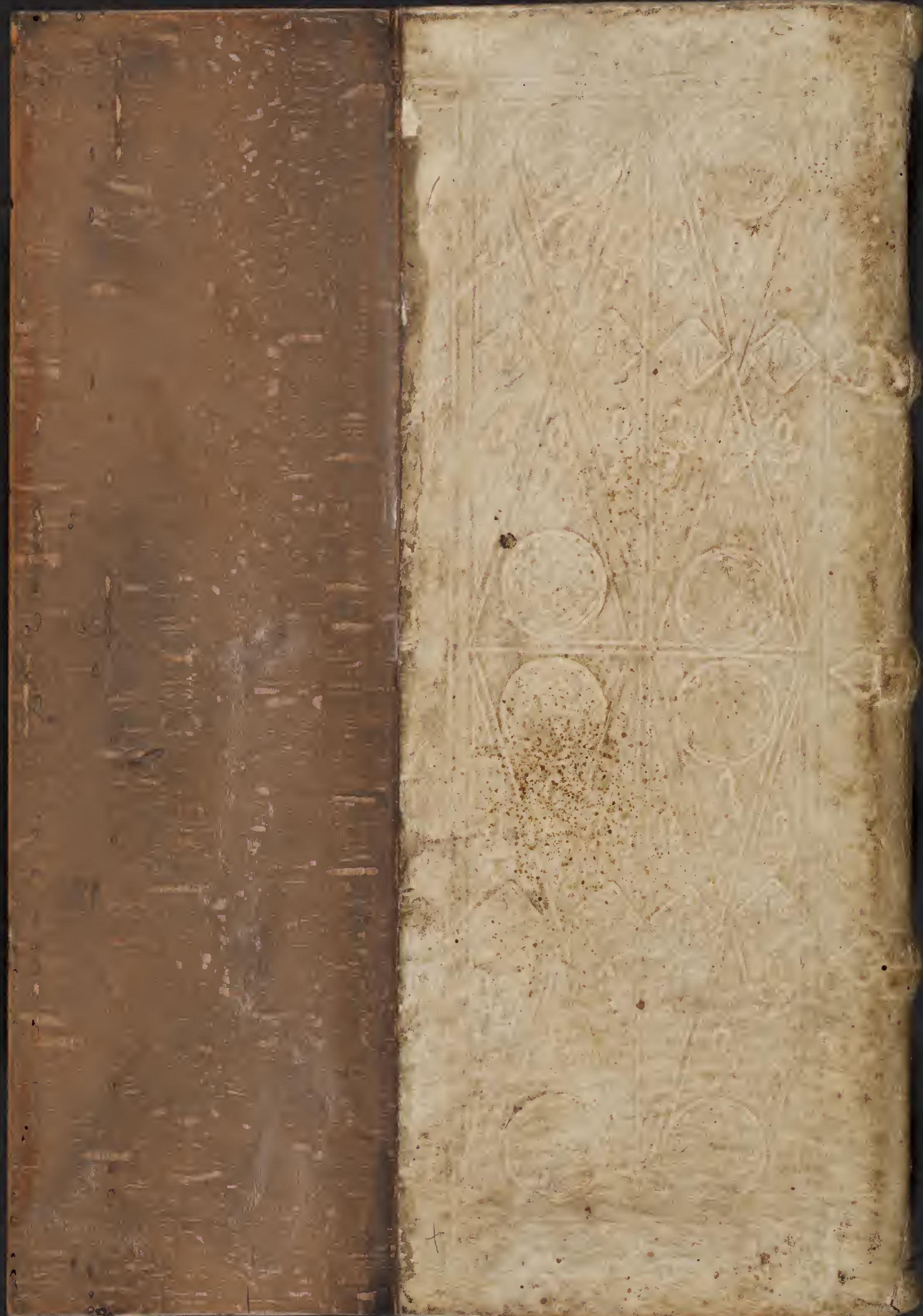
Rubricated and annotated by Ulrich Ellenbog.

Binding: two-thirds bound in stamped pigskin over wooden boards, with clasp; clasp-hook wanting.

Provenance: Ulrich Ellenbog (ms. inside front cover); Harvey Cushing.

Hain 2186; Proctor 4513; Gesamtkatalog der Wiegendrucke 3103; Klebs 127.1.

On the meaning of the "Translatus" statement see Steinschneider, Die hebräischen Uebersetzungen des Mittelalters, p. 749.

Ulrich Ellenbog and his wife were among a party of thirty-three persons who 'ad preces egregii viri dr. Baltasar [Mesnang, of the diocese of Constance] a papa viue vocis oraculo describi concessit [*sic*]' and who therefore, like the Bishop of Augsburg's party above mentioned, were admitted to membership 'absentes tanquam presentes' without actually reaching Rome. Most of them came from Blaubeuren in Suabia, not far from Biberach, where Ellenbog was now living. As he is the subject of one of Robert Proctor's best-known essays (*Ulrich von Ellenbog and the Press of S. Ulrich at Augsburg*), it may not be amiss at this point to summarize afresh what we know of him in the light of information which has accrued since proctor wrote.* He was born at Feldkirch in Vorarlberg in the 1430's and studied first at Vienna, then at Heidelberg, where he proceeded master of arts on 17 March 1455, and lastly at Pavia, where he took his medical degree in 1459. He is found first at Memmingen and then at Augsburg in 1470 and remained in the latter city as medical officer of health until the end of 1478, collecting a library, promoting typography, and writing a pamphlet on the poisonous fumes of metals which is one of the earliest monographs on occupational diseases. He was present at the official inauguration of the University of Ingolstadt on 26 June 1472, and delivered a short course of lectures there on the last two days of the month. He quitted Augsburg for Biberach at the end of 1478, and his projected journey to Rome immediately after was perhaps in the nature of a holiday, the first it may be for nine years. On 18 March 1481 he was appointed m.o.h. at Memmingen and he occupied the same position at Ravensburg, as well as being physician to the Archduke Sigismund of Tirol. He died in 1499. In the British Museum is preserved one of his case-books (Add. MS. 27307), in which he has copied out the elaborate regimens prescribed by him for various ecclesiastical dignitaries, not without a number of amusing personal asides similar to those quoted by Proctor. Thus in the margin of a 'consilium' for the Abbot of SS. Ulrich and Afra at Augsburg, who had, like Chaucer's Cook, 'upon his shinne a mormal' of long standing, Ellenbog bursts out:

'Mark this, ye quacks, who slay many by your cures for chronic ulcerated shins. O Sidenspiner of Biberach, why didst thou slay Kantzacher of Ravensburg in 1479?'

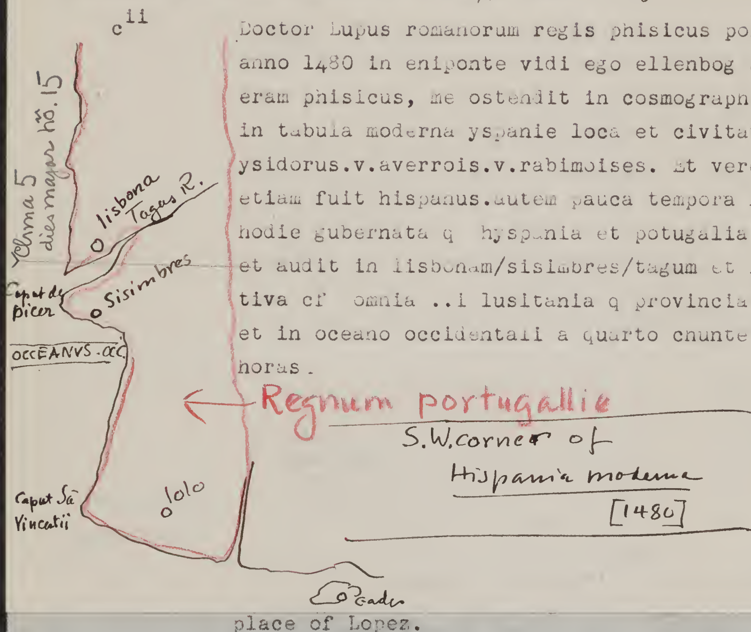
From Victor Scholderer's *A piety of printers*, in the Trans. Bibliog. Soc., Sept. 1938, 19, 156-166. [pp. 158-160]

*See F. Zoepfl, 'Der Arzt Ulrich Ellenbog', in *Archiv für Geschichte des Hochstifts Augsburg*, Bd. 5 (1916), and the same author's article on Ellenbog in the new edition of Hirsch's *Aerzte-Lexikon*.

Avenzoar-Averroes.Ven.1490. Ellenbog note.

c ii

Doctor Lupus romanorum regis phisicus portugalensis erat quam anno 1480 in eniponte vidi ego ellenbog archiducis sigismundi eram phisicus, me ostendit in cosmographia ptholomaeis scilicet in tabula moderna yspanie loca et civitates ubi sunt nati.v. ysidorus.v.averrois.v.rabimoises. Et vero quidam alii. Zoar etiam fuit hispanus.autem pauca tempora hyspania fuit sint hodie gubernata q hyspania et potugalia continguntur./vocavit et audit in lisbonam/sisimbres/tagum et lule loca doctoris nativa cf omnia ..i lusitania q provincia in extrema hyspania et in oceano occidentali a quarto chunte v.dies maiores est 15 horas.

place of Lopez.

It would be interesting to know precisely what map the two men had before them. Ellenbog specifies:"tabula moderna hyspaniae" with the places and towns in which were born Isidor, Averroes and Rabbi Moyse [Maimonides]. It may have been a ms.map of course but there is reason to suspect that it was a printed one. Two editions with the 27 traditional Ptolemean maps had already appeared (Bologna 1477 and Rom 1478) and another with ~~three~~ additional modern maps was to appear in Ulm 1482(and also 1486). In between these Italian and German sets appeared undated and accompanying the versified Italian version of Ptolemy by Berlinghieri another set remarkable for its many cartographic innovations and improvements due to the ingenuity of its Florentine printer Nicolo tedesco also called Nicolaus Laurentii (cf.my notes on this edition). One of the novelties of this set is precisely a map of Hispania moderna, and on it are marked all the places which Lopez pointed out to Ellenbog, and which do not occur on the old map which is also published out of respect for the Ptolemean tradition, in this same Florentine edition, as well as in the later Ulm ones.

Ellenbog writing his note ten years after the event had probably forgotten some of the details of the interview and had refreshed his geographical memory by looking at some Cosmography at hand,possibly one of the Ulm editions.Still his reference to this modern Spanish map in the year 1480 leads ~~to~~ to the plausible suppositon that he had seen it in the Florentine edition, which allows the fixation of the date.

Avenzoar-Averroes, Venice 1490 (Copy Ellenbog-Taeuber-Cushing)

On c^{ii} of the Colliget the passage about the Fifth Climate and its temperate nature as noted already by Galen and compared by him to that of Greece, is underscored. In the margin in Ellenbog's hadd: Averroes fuit hyspanus, i.e.a reliable eye witness. Then there is a leingthy note, five long lines at the bottom of the page: It states that I Ellenbog ~~met~~ Physicus of Archduke Sigismund met in the year 1480 at Innsbruck (in eniponte) ~~Emperor~~ King of the Romans Maximilian's portuguese physician Lopez (Lupus) who showed me in Ptolemy's Cosmography the places of the Fifth Climate on the northern and Southern banks of the Tagus (Tejo) river, Lisbon and Sisimbres (Cizimbra), and told me that he knew well the advantages of the climate having been born there. Ellenbog also notes that Avenzoar was in Spain and that Lusitania bordering on this country and the Western Ocean at a time was part of Spain. Lule (Loulé)is mentioned as the native place of Lopez.

It would be interesting to know precisely what map the two men had before them. Ellenbog specifies:"tabula moderna hyspaniae" with the places and towns in which were born Isidor, Averroes and Rabbi Moysd[Maimonides]. It may have been a ms.map of course but there is reason to suspect that it was a printed one. Two editions with the 27 traditional Ptolemean maps had already appeared (Bologna 1477 and Rom 1478) and another with ~~three~~ additional modern maps was to appear in Ulm 1482(and also 1486). In between these Italian and German sets appeared undated and accompahying the versified Italian version of Ptolemy by Berlinghieri another set remarkable for its many cartographic innovations and improvements due to the ingenuity of its Florentine printer Nicolo tedesco also called Nicolaus Laurentii (cf.my notes on this edition). One of the novelties of this set is precisely a map of Hispania moderna, and on it are marked all the places which Lopez pointed out to Ellenbog, and which do not occur on the old map which is also published out of respect for the Ptolemean tradition, in this same Florentine edition, as well as in the later Ulm ones.

Ellenbog writing his note ten years after the event had probably forgotten some of the details of the interview and had refreshed his geographical memory by looking at some Cosmography at hand,possibly one of the Ulm editions.Still his reference to this modern Spanish map in the year 1480 leads ~~to~~ to the plausible suppositon that he had seen it in the Florentine edition, which allows the fixation of the date.

MONTOLIVET

OUCHY-SUISSE

H. W. TAEUBER
ANTIQUARIAT G. M. B. H.
BAYER. HYPOTHEKEN- UND WECHSELBANK
POSTSCHECKKONTO 32911

MÜNCHEN 2 NW, BARERSTRASSE 22
(BEIM OBELISK AM KAROLINENPLATZ)
TELEPHON 297460

January 17th, 1935.

Dr. Harvey Cushing,
Yale University,
School of Medicine,
New Haven, Conn.

Dear Dr. Cushing,

Many thanks for your kind letter of December 27th with the order of ARGELLATA, AVENZOHAR and the LUMEN ANIMAE from the Ellenbog collection. As I have to make cases for better protection of the books, they will go off in a few days.

I am glad to know the most important Ellenbog volumes in your collection. Two other fine volumes are still no 8 ALBRECHT von EYB and No 13 NIDER, nice documents of the personality of Ellenbog.

I remain, dear Dr. Cushing, with kindest regards

very sincerely yours

H. W. Taeuber

H. W. TAEUBER
ANTIQUARIAT G. M. B. H.
BAYER. HYPOTHEKEN- UND WECHSELBANK
POSTSCHECKKONTO 32911

MÜNCHEN 2 NW, BARERSTRASSE 22
(BEIM OBELISK AM KAROLINENPLATZ)
TELEPHON 297460

January 21st, 1935.

Dr. Harvey Cushing,
Yale University,
School of Medicine,
New Haven, Conn.

Dear Dr. Cushing,

I have the pleasure to inform you, that the books, which you so kindly ordered, went off to-day in two parcels. I enclose invoice and consular declaration.

I had made cases for better protection of the volumes and I had also repaired the back-cover of the Avenzohar, the outer part of which was broken away and had to be renewed. But no other restoration has been made and the books are absolutely in the state as I bought them.

Hoping, that you will receive them alright, I remain, dear Dr. Cushing, with kind regards

very sincerely yours

H. W. Taeuber

Plaque